BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
14 H
8

12 - 14 - H - 8

CHIRVRGIA
è Græco in Latinum conuerſa, Vido Vidio Florentino interprete, cum nonnullis eiuſdem Vidij cõmentarijs.

Indicem auctorum & operum ſequenti paginâ quærito.

Cum priuilegijs Rom. Pontificis, GALLIARVM REGIS, ET DVCIS Ferrariæ, quorum exemplum indici librorum ſubiecimus.

Excudebat Petrus Galterius Lucetiæ Pariſiorum, pridie Calendas Maij.

M. D. XLIIII.

Index auctorum & operum.

Liber	Hippocratis.	De vlceribus.	cum Vidij in ſingulos libros commentario.
		De fiſtulis.	
		De vulneribus capitis.	
		De fracturis,	cum III. Galeni commmentariis.
		De articulis,	cum IIII. Galeni commentariis.
		De officinâ medici, cũ	III. Galeni commentariis.
	Galeni	De faſciis.	
	Oribaſij.	De laqueis.	
		De machinamentis.	

VNiuerſis & ſingulis,quibus hæ noſtræ literæ præſentabuntur,Salutem & apoſtolicam benedictionem. Quùm ſicut dilectus filius Vidus Vidius Philoſophus Florentinus, Regis Chriſtianiſſimi Phyſicus nobis nuper exponi fecit ipſe ad communem omnium vtilitatē Hippocratis de vlceribus,de fiſtulis,ac de vulneribus capitis, necnon de fracturis,de articulis,& de officinâ medici,ac Galeni de Faſcijs, & Oribaſij de laqueis,aliúmque de machinamentis libros cum eiuſdem Galeni commentarijs in tres vltimos ex ſupradictis Hippocratis libris ab eo è Græco in Latinum conuerſos,cum cōmentarijs etiam,quos ipſe Vidus in tres priores Hippocratis libros deſuper expreſſos edidit, imprimi facere & emittere intendat. Nos ne alij lucrum ex alieno labore quærentes, ſumpto inde exemplo,dictos libros & commentarios in eiuſdem Vidi damnū & pręiudicium imprimant, prouidere,eiuſdémque Vidi indemnitati conſulere cupientes, eius ſuper hoc nobis porrectis precibus inclinati, omnibus & ſingulis Bibliopolis & librorū impreſſoribus in vniuerſa chriſtianitate conſtitutis ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnâ,in noſtro verò & ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſtatu mediatè vel immediatè ſubiecto commorantibus, etiam ſub amiſſionis librorum & centum ducatorum auri de Camerâ,pro vnâ Camerę noſtrę apoſtolicę,& pro aliâ medietatibus eidem Vido applicandorum pœnâ inhibemus, ne dictos libros & commentarios intra Decennium proximè futurum ſine dicti Vidi licentiâ imprimere,ſeu impreſſos vendere,aut venales habere audeant vel præſumāt. Mandantes omnibus & ſingulis locorum ordinarijs, & eiuſdem ſtatus noſtri gubernatoribus & officialibus, vt ad omnem dicti Vidi requiſitionem præſentes publicent,& eas iuxta ipſarum tenorem obſeruari faciant & curent, Iuris & facti remediis opportunis. Cōſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, cæteríſq; contrariis non obſtātibus quibuſcunq;. Datū Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris Die ſexta Decembris M. D. XLIII. Pontificatus noſtri Anno Decimo.

Blo. El. Fulginen.

Priuilege du Roy.

FRancoys par la grace de dieu, Roy de France: au preuoſt de Paris, bailly de Maſcon, ſenechal de Lyon: & a tous noz autres iuſticiers, officiers, & leurs Lieutenans, ſalut. Noſtre cher, & bien ayme, maiſtre Vidus Vidius de Floréce, docteur en medecine, noſtre medecin ordinaire & lecteur en Paris, nous a faict dire & remōſtrer, quil eſtoit apres auoir laiſſe a imprimer a ſes grandz fraiz, miſes & deſpens, & au gand proffit & promotion des eſtudians en medecine, & principalement en la chirurgie vng liure intitule, Chirurgia è græco in latinū verſa, Vido Vidio Florentino interprete. lequel liure il expoſeroit & feroit voluntiers mectre en vente, a ce quil fut publie & manifeſte a vng chacun, aymāt la chirurgie, pour en prēdre fruict & erudition. Mais il doubte, que apres quil auroit eſte veu & manifeſte (cōme dit eſt) aulcuns imprimeurs & libraires ſefforcent de le vouloir imprimer & vendre: en nous humblement requerāt a ceſte cauſe, que noſtre plaiſir ſoit luy octroyer, que pour le tēps & terme de ſix ans prochainement venant, a commencer du iour & datte de ces preſentes, autres imprimeurs ne puiſſent imprimer ne vendre ledict liure enſemble, ou par ſes parties, que ceulx a qui ledict ſuppliant permectra. Pource eſt il, que nous inclinans a la ſupplication & requeſte dudict maiſtre Vidus Vidius noſtre medecin, auons permis & octroye, permectons & octroyons, & nous plaiſt de grace ſpecial, que durāt le tēps & terme de ſix ans, de la datte que deſſus, il puiſſe & luy loyſe laiſſer imprimer ledict liure tāt de foys que bon luy ſemblera, & a telz maiſtres imprimeurs quil vouldra, ſans ce que durāt ledict temps autre que ceulx quil vouldra le puiſſent faire imprimer. Si vous mandons, & expreſſemēt enioignons, & a chacun de vous (ſi comme a luy appartiendra) que de noz preſens, grace, conge, permiſſion & octroy vous faictes, ſouffres, & laiſſes ledict docteur Vidus Vidius, iouyr & vſer plainement, & paiſiblement ledict temps de ſix ans durant: en faiſant, ou faiſant faire, expreſſes inhibitions & deffenſes de par nous ſur certaines & grāds peines a nous a applicquer, & de perdition, & cōfiſcation deſdictz liures, & de amēde arbitraire, a tous imprimeurs, libraires, & autres que ledict ſuppliant, que durant ledict temps ilz nayent a imprimer ledict liure ne en latin, ne en frācoys tranſlate, ſinon par permiſſion & conge dudict docteur, en les contraignant a ce faire & ſouffrir par toutes voyes & manieres deues & raiſonnables: nonobſtāt oppoſitions, ou appellations quelconques, pour leſquelles ne voullons eſtre differe, car tel eſt noſtre plaiſir. Donne a Fontainebleau, le deuxieſme iour de Ianuier, Lan de grace mil cinq cens quarante trois, & de noſtre regne, le vingt neufieſme.

Par le Roy, a la relation du conſeil.

Signe Hurault.

Priuilegium ducis Ferrariæ non adſcripſimus, quòd vnâ excommunicatione exceptâ idem contineat, quod priuilegium Pontificis.

VIDVS VIDIVS FRANCISCO Valeſio Galliarum Regi S. P. D.

ALexander ille Magnus, quùm audiret Ariſtotelem foras dediſſe phyſicos libros, cum eo queſtus eſt atque expoſtulauit, vt qui animū induxiſſet cæteros mortales de tantâ rerum naturalium contemplatione defraudare: tu ex contrario rex regum maxime diuulgari iubes Græcorum chirurgiam, cuius cuſtodiendæ ac proferendę fuit arbitrium tuum, quùm ſolus habeas non modò has noſtras interpretationes & cōmētaria, quæ tibi ſuperioribus annis dicaueram, ſed græcum etiam volumen, quod Cardinalis Rodulphus conſenſu omnium in Italiâ ſummus literarum patronus ad te miſit munus tanto rege digniſſimum. vnicum enim legebatur in eius ampliſſimâ bibliothecâ. nam ea pars, quæ græcè impreſſa habetur, mendoſa vſque adeò eſt, vt non ſecus quàm cæteræ, quæ alibi non extant, dici ſanè poſſit eo tantum exemplo contineri. Quantum verò attulerit detrimenti, huius operis priuatio, illi quotidiè experiuntur, qui diu quantumuis paruis vlceribus detinentur, qui membris luxatis aut fractis, vel claudi, vel minùs idonei ad ſolitas actiones euadunt, optiméque ſecum agi ſibi perſuadent, quùm non intereunt: qui capite etiam leuiter icto, vbi multum vexati à medicis fuerunt, tamen decedunt. ac ne caſus ſingulos recēſeam, ex noſtris chirurgicis quotus quiſque tādem eſt, qui, quod res exigit, manu appoſitè moliatur, cōmodè faſcias iniiciat, idoneis machinationibus cōminuta oſſa cōponat, vel ſuo loco mota reſtituat, capitis vulneribus medeatur? Sed bonâ ex parte à culpâ vindicantur, quòd careant græcis auctoribus, qui hanc medicinæ partem ſummâ cum dignitate excoluerunt: hæc quùm probè noueris, tantum humanæ calamitatis præſidium mortalibus non inuides, quo nomine, vt alijs compluribus Alexādrum facilè ſuperas. nihil enim magis contendis, quàm vt hominū generi proſis, dijs immortalibus ſimilis. Illos enim in primis colimus, quòd quæcunque poſſidemus bona nobis impertiūt, nos ſuſtinent, nos alunt, nobis conſulunt atque opitulantur. quā rem tu, vt ſi quiſquam vnquam, omni operâ, ſtudio, cogitatione imitaris, atq; vt iuſtitiam, pietatem, prudentiā, magnanimitatem, & alias virtutes omittam, quibus rempublicā adminiſtras, quā vteris dij boni liberalitate, quos ſumptus facis, vt bonas artes in veterē dignitatem è barbarorum fece reſtituas? Id præter cæteras academias ſenſit Lucetia Pariſiorū, quæ antè obducta tenebris, nunc tuâ ope cœpit caligine diſcuſſâ reſpicere: ſed quid cœpiſſe inquā? nunc oculorū acie clariſſimâ eſt, nunc græcā, hebręam, & latinā linguam doctè adeò callet atq; elegāter, vt ſi maiores ad vitam redeant, qui eas à nutricibus didicerunt, Pariſios à ſuis diſcernere vix poſſint. nunc mathematices, rhetorices, dialectices, medicinæ, naturalis deniq; ac diuinæ philoſophiæ peritiâ cæteris academijs itâ præſtat, vt meritò prima omniū eſſe cēſeatur. quę omnia tibi rex maxime accepta refert, quùm vndequaq; copiā vetuſtiſſimorū librorū compares, maximis ſtipendijs accerſas, & ampliſſimis ſacerdotijs ornes, qui cōmemoratas artes & ſciētias publicè profiteantur ac doceant. In quorū numerū quòd me allegeris, plurimum tibi debeo, quādoquidē me idoneum putaueris, quē non ſolùm inter tuos medicos referres, ſed in cœtu quoq; eorū profeſſorū annumerares. At lōgius laberer, ſi perſequi vellem, q̄ liberaliter, q̄ benignè tam literas quàm literarū ſtudioſos cōplectaris, vnū illud attingā, quod tu interea dū tantæ reipublicę adminiſtratio ab huiuſmodi ſtudio te auertit, ne literæ iacturā faciant, hanc prouinciā dediſti Petro Caſtellano viro doctiſſimo Matiſconenſi Pontifici deſignato, ad quā de ſententiā omniū, neq; aptiorē quenquam inuenias, neq; meliorē, quippe cùm verè philoſophus ſua in minimis ponat, de republicâ literarum vehementer laboret, & gratiâ, quâ iure plurimum apud te valet, conſilio, labore, ſtudio nitatur, vt præclara, quā inſtituiſti, academia abſoluatur, promptā & paratā habeat librorū copiam, nihil deſideret, quod ad ſe facere poſſe videatur. Vale rex clariſſime Lucetiæ Pariſiorū Cal. Maij M. D. XLIIII.

AD chirurgiam, quod ex vi nominis colligitur, ſolum illi morbi pertinent, qui manus operã requirũt, & idcirco ea præſidia, quæ manu dũtaxat adhibẽtur. Iure igitur vlcera, fiſtulæ, fracturæ, luxata, quamuis certam victus rationem & medicamẽta exigant, quià tamen à manu maximam partem curationis petũt, à nobis in hoc volumen, quod chirurgiam inſcripſimus, cõferuntur: iure etiã faſciæ, laquei, machinamenta, cùm hæc auxilia ab eo tãtùm, qui manu medetur, admoueantur: de officinâ medici nihil attinet dicere, cùm ad vſum inſtrumentorum chirurgi ſpectet ferè vniuerſa.

In quibus eũ ordinẽ ſecuti ſumus, quẽ tum ratio, tum auctoritas indicauit. anteà enim morbos adſcripſimus, deinde inſtrumẽta ad eorũ curationẽ neceſſaria: ex morbis primo vlcera & fiſtulas, quę ad vlcera quaſi ad genus ſpecies referũtur, dein fracturas, priùs quidẽ capitis, tùm aliarũ partiũ, poſtremò luxata, quo ordine ſcripſiſſe etiam Hippocratẽ conſtat. In libro de officinâ medici, quanquàm tradit principio proœmium totius artis, ſummatim tamen multa percurrit ex his, quæ dilatata erant in eo, qui de fracturis eſt, & de articulis, q̃obrem Galenus hunc poſt illos legendũ eſſe in commẽtarijs, quos in ipſum ſcripſit, ſæpius teſtatur. Faſcias præpoſuimus laqueis, vt quæ dentur ſæpenumerò ſine his, & contrà vbicunq; laquei inijciuntur, ipſę quoq; obuoluãtur. Mitto ꝙ alioquin priùs Galeni, q̃ Oribaſij libros appoſuiſſe par fuit. Machinamẽta poſt laqueos ſcripſimus, ꝙ hæc ſimiliter ꝑpetuò eorũ operã deſiderẽt, ſed laquei ſæpè citra machinationes aptẽtur.

Quòd ſi græcũ exẽplar, quod paſſim legitur, cum noſtrâ interpretatione conferas, cõplura inuenies longè aliter habere, cùm quæ in illo ſcripta ſunt mendoſiſſimè, à nobis correcta fuerint ac reſtituta, quod quidèm temerè non fecimus, ſed freti plærunq; exẽplaribus manu ſcriptis, iiſdẽq; vetuſtiſſimis. eorũ nobis tùm alibi copia fuit, tum Romæ, præcipuè apud Cardinalẽ Rodulphum patronũ noſtrum, qui non ſecus ac permulta alia volumina ſummâ diligentiâ ac ſumptu maximo hęc varia cõparauerat. nonnunquam mendũ tale fuit, vt vnâ vel alterâ literâ mutatâ, adiectâ, vel expunctâ facilè corrigeretur, plurimúmque ad emendationem contulit diligens collatio vnius atque eiuſdem loci, quem ſæpiùs à Galeno pertractatum animaduertimus.

Eò autem vbiq; ſpectauimus, vt clarè mẽtem auctoris interpretaremur, quantũ hæc permiſit, ſequuti verba. nec de noſtro quidquam adiecimus. ꝙ ſi non omnia latina reſpondere gręcis, ſed quædã addita cõperias, hæc certè nouã ſentẽtiam nõ declarant, ſed eam, quæ ipſius auctoris eſt, adeò enodãt, vt ſine illis cõprehẽdi nullâ ratione potuerit. quod potiſſimùm in Galeni commẽtarijs accidit, vbi aliquod Hippocratis vocabulũ explanat, de hoc enim loquitur quaſi de eo, quod in propoſitis verbis Hippocratis legatur. atque in græco quidẽ codice res ità habet, in latino non item, in quo verba ipſa Hippocratis, quæ Galenus nititur enodare, græcè nõ legũtur, ſed latinè, ità vt neceſſariũ fuerit adſcribere, quo verbo vſus fuerit Hippocrates, cùm Galeni ſentẽtiam aſſequi alioquin nõ liceret. Exẽpli gratiâ in primo de fracturis Hippocrates mutuatur verbũ χειρίξιν, quod Galenus accipit vel pro chirurgiâ, vel pro rerũ omniũ admotione, id nos latinè reddimus curationẽ, q̃obrẽ in Galeni interpretatione coacti ſumus de noſtro græcũ vocabulũ adijcere, hoc modo cùm habet [Curationẽ verò] ſubiecimus [quã χειρίξιν dixit], quod nõ opus fuit, vbi ex toto latinũ verbũ græco reſpõdebat. Omittũtur etiã quędã à Galeno, vt gręcę linguę peritis euidentiſſima, quę ab interprete exponẽda ſunt, ſi modò latinæ linguę peritis librũ interpretatur. id nos fecim⁹ in ſecũdo de officinâ medici non lõgè à fine, cùm diſputat de verbo Hippocratis [illegible], ſcriptúm ne ſit attico more, vbi atticũ morẽ indicauimus, à Galeno prætermiſſum, vt qui græcis ſcriberet, eiuſmodi loquẽdi formã non ignorantibus, hòc ſecus accidit interpreti, quod quidèm non eſt aliquid adijcere de ſuo, ſed auctoris mentem clariſſimè explicare.

Vt autem res oculis, ac manibus teneretur, in his, quæ obſcura viſa ſunt, & (vt cenſet Galenus) monſtratione indigent, picturam adiecimus, neque vllam diligentiam prætermiſimus, vt hæc propoſitę rei reſponderet, quo ſaluo indulgẽdum fuit aliquid pictori.

Poſtremi libri de faſcijs, de laqueis de machinamẽtis nõ reperiũtur (quod ſciã) niſi in eo codice, cuius mẽtionẽ fecimus in epiſtolâ ad regẽ, in quo ſunt tres auctores de faſcijs, Galen⁹, Soran⁹, & Heliodorus, è quib⁹ ego latinũ feci Galenũ dũtaxat, nam qui hũc norit, reliquos planè norit. Sed an eiuſmodi liber germanus ſit Galeni, dubitare nemo debet, nã vel ipſo ꝓœmio cõuincit̃, atq; hic eſt ille liber, quẽ ipſe pollicitus eſt in ſcdo cõmentario de officinâ medici. Verùm deſiderantur in Galeno quędã, quæ placuit accepta à Sorano & Heliodoro in hũc librũ inſerere, ne qua ſupſit humani corporis pars, cui⁹ vinculũ in hoc opere nõ reperias. quę ſuppleuim⁹ putam⁹, vel ab auctore omiſſa, vel (qđ magis ꝓbabile eſt) intercidiſſe. neq; enĩ veriſimile eſt Galenũ tã Sorano q̃ Heliodoro poſteriorẽ, q ab vtroq; multa alia de faſcijs muruat̃, quæ nũc deſiderãtur omiſiſſe, nec ſingulis partib⁹ (vt pollicet̃) ſuã vinciẽdi rationẽ aſſignaſſe. Huc accedit ꝙ deſcriptio Aſciæ vinculi, quã poſuit Heliodor⁹ ad vinciẽdũ femur, in libro Galeni nõ legit̃, licet eius meminerit ſæpenumerò, quià tamẽ neceſſaria fuit, prętereũda fuiſſe nõ videt̃. vbicũq; autẽ aliũdè quidq̃ petem⁹, auctoris noiẽ maiuſculis literis notabim⁹ hoc pacto. EX SORANO. EX HELIODORO, cũq; ad Galenũ reuertemur. Nũc Galen⁹.

Laudatur liber de laqueis à Galeno in libro de faſcijs, quámuis alibi quoque mentionẽ facit laqueorũ, qui hoc opere cõtinẽtur, refertur tamen hic liber in grę̨co exemplo ad Oribaſium auctorem, quidquid eſt, opus vtiliſſimum eſt, ſine quo multa ſunt, quæ in medicinali arte nec cõprehendi, nec præſtari poſſunt. pertinent enim laquei non modò ad faſciandũ, ſed etiã ad extendendum oſſa fracta, vel ſuo loco mota, ſeu æqualiter, ſeu inæqualiter adhibere vim oporteat: tum ad curanda atque alligãda membra, dum manus adhibetur.

Machinamẽtis verò nõ ſolũ vtunt̃ architecti, ſed medici etiã, cũ his robuſtiora mẽbra vtiliter, & quãtum fieri poteſt, ſine dolore extẽdãt, vbi luxatis vel fractis medẽtur. hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocrate, Galeno, atq; alijs auctoribus, vt patet, vbi ſingulorũ vſus & ſtructura exponit̃: ſed præter vtilitatẽ, quam in curatione exhibent, multos aperiunt in medicinâ locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles. quanquàm in hoc libro machinamenta aliqua deſunt, quæ auctor inter initia commemorauit, vbi vniuerſam machinamentorum rationem recenſet, ſed optimè nobiſcum agitur, quando non omnia interierunt.

INDEX EORVM QVÆ ex hoc opere annotanda duximus. vbi prior numerus paginã commonſtrat, alter eiuſdem paginæ lineam: quòd ſicubi poſterior deſit, ſatis euidens monſtratio tibi fuerit paginæ ſolius.

A

ABſceſſus, vbi maturari poſſunt, ſi quideius humoris in pus verſum effundatur, noxium eſt. 385.30.
Abſceſſus, qui nōdum verſus eſt in ſinũ, quam curarionem amet. 385.22.
Abſceſſus quod vitium dicatur. 385.20.
Abſceſſus quo pacto vinciendi. 418.11.
Abſceſſuum curatio, quomodo differat à finibus. 385.34.
Abſceſſuum ſinus. 385.18.
Accipiter vinculi genus. 438.19.
Accipiter vinculi genus ad naſũ. 435.9.
Acetum. 30.7.
Acida neruoſis partibus nocent. 207.15.
Adarca. 35.38.
Adeps. 37.14.
Adianti puluis. 57.34.
Adſtringenrium natura. 322.22.
Aduſta omnia tegere expedit. 247.5.& 248.2.
Aduſtorum remedia. 57.37.
Aes. 30.35.
Aes rubrum. 27.15.
Æſtiuo tempore caro magis putreſcit. 94.22.
Aes vſtum. 27.46.
Affectus ob cōſortiũ orti interdum manent finito etiam morbo alterius loci. 56.5.
Alæ vinculum. 447.23.& 448.1.
Alcyonius. 37.31.
Allium. 55.14.
Alumen. 29.30.& 30.34.
Alumen Melinum. 26.44.
Alumen vſtũ carnem detrahit, cuius loco veteres vtebanrur chalcitide, myſi, vel ærugine. 99.6.
Aluum purgare in bonâ parte vlcerum præſtat. 15.1.
Amazones ſuis maribus ꝓtinus infantibus articulos ſuâ ſede expellũt. 300.37.
Ambulandi modus. 296.39.
Ambulantium diuerſitas in pede figurando. 319.32.
Amurca. 29.20.
Anchuſa. 35.31.
Andreæ organi vſus. 335.40.
Angulus acutus quis dicatur. 397.7.
Angulus obtuſus quis dicatur. 397.9.
Ani dolentis citra inflammationem, curario. 59.13.
Ani inflammati abſque ſanguinis fluxu, curario. 59.3.
Ani madentis, & ſaniem fundentis curatio. 57.17.
Animalia, quæ ruminãt, inferiorem tantùm dentium ordinem habent. 240.9.
Ani ob īflãmationē ꝓcidētis cauſę. 52.45
Ani procidenris cauſa. 60.1.
Ani procidentis & ſanguinem fundētis, curatio. 58.29.
Ani procidenris remedia. 58.1.
Ani procidentis curatio. 56.18.
Ani prolapſi curatio. 54.12.
Ani vinculum. 50.47.& 458.34.
Aqna billoſis naturaliter bilem facit, & præcordijs aliena. 206.47.
Aqua frigida quâ ratione in vlceribus ꝓficiat. 87.3.
Aquæ calidę moderata perfuſio quid efficiat. 394.4.& ibidem 11.
Aquæ frigidæ perfuſio calorem reuocat. 410.18.
Aquę temperamētum, quæ fracturis perfundi debet, quodnam erit. 393.8.
Argenri ſpuma. 2.25.
Ariſtolochia. 30.46.
Artem non ſatis eſt rarione ſcire, ſed vſu experiri oporter. 243.2.
Arteria etiam venæ nomine comprehēdebarur veteribus. 66.16.& 91.34.
Arteriæ & venæ vbique iunctæ. 66.15.
Articuli deligari, ſi inflãmatio timetur, frequenter ſoluendi ſunr. 342.37.

Articuli duabus de cauſis erūpūt. 219.22
Articuli illigantur inflāmatione, vbi cum eâ ſunt mucci. 240.42.
Articuli lęſi inferre neruorum diſtentionem ſolent. 6.5.
Articuli luxati minimè reponendi tertio aut quarto die. 353.41.
Articuli muccis redundāt magis in gracili, quàm in pleno. 240.33.
Articuli quâ de cauſâ eo modo figurari nequeūt, quo ī ſanis corporibus. 243.6.
Articuli, qui facilè reconduntur, minimè inflammatione tentantur. 240.28.
Articuli vlcerati quare humida præſidia requirant. 3.14.
Articuli vulnerati cataplaſmate nutriendi non ſunt. 4.16.
Articulis quià agunt nodus in deligādo ſuperimponi non debet. 372.25.
Articulorū fabricatio ad duo ſpectat, vt liberè moueātur, & nō excidāt. 209.36.
Articulorum intentio tribus modis indicatur. 311.39.
Articulum nullum dum febris eſt, cōpellere in ſuam ſedem conuenit. 213.5.
Articulorum plus aut minùs excidētium differentia. 316.7.
Articulum prolapſum repellere ad contrariam partem eius, in quam venit, perpetuum eſt. 211.36.
Articulū quid vocet Hippocrates. 208. 2. & 216.12.
Articulus lati ſcapularū oſſis in quas partes excidat. 216.10.
Articulus luxatus ſi è regione ſuæ ſedis collocetur, facillimè recōditur. 227.27.
Articulus omnis luxatus ſi commodè recteque extendatur, impellaturq́;, reuertitur in ſedem ſuam. 339.32.
Articulus quare protinus reſtituendus. 213.27.
Articulus qui facilè excidit, facilè itē reponitur. 240.27.
Articulus, qui reconditur abſtinentiam ſeptem dierū requirit, ac ſi inflammatio ſit, frequētem reſolutionem, perpetuámque quietem. 342.39.
Articulus vbicunq; reponitur, imperāda eſt abſtinentia. 342.9.
Artifices ignaris præſtant celeritate atq; elegantiā. 415.14.
Artis præcepta alium in exercēdo, alium in docendo ordinem habent. 242.15.
Artium cōmunia pręcepta pluribus verbis explicari debent, quàm quæ ad ſingula pertinent. 351.27.
Artium conſtituendarū tres ſunt potentiæ. 350.40.
Arum. 58.43.
Aſcia vinculi genus. 195.37. & 265.45. & 367.13.
Aſcia vinculi ſpecies, ſima eſt. 416.8.
Athletarum membra quare nō facilè luxentur. 332.27.
Auctoris mens tandem repetitâ lectione percipitur. 296.6.
Auribus vlceratis cataplaſma inimicum. 4.18.
Auripigmentum. 33.39.
Auris fracta ſiccantia medicamenta requirit. 271.23.
Auris fractura ſiccantia poſcit remedia, vtpotè pars ſicca. 269.47.
Auris fracturæ curatio. 269.36.
Auſteri medicamenti natura. 322.26.

B

Bile amara naturaliter homo redūdās, ſuſtineri debet potione aquę. 206.35
Bilis pura quo pacto in febribus admodum acutis producatur. 261.42.
Bobus potiſſimū coxæ articulus luxatur, vbi ſenes ſunt & graciles. 332.30.
Bos quâ de cauſâ pedem circumuoluit. 239.45.
Boui quare articuli vltimâ hyeme promptè excidant. 239.4.
Brachij fracturæ quibus de cauſis citiùs aut tardiùs conſaneſcant. 150.18.
Brachij habitus naturalis ſecundū diuerſa artificia varius eſt. 136.42.
Brachij iuſtus habitus. 158.5.
Brachij oſſa inæqualia. 210.4.
Brachij oſſa ſummū triginta diebus conferuent. 149.34.

Brachij oſſe vtroq; cõminuto cur mẽbrũ puertatur magis q̃ ſi alterũ tãtũ. 153.30.
Brachij oſſibus in exteriorẽ partẽ luxatis, quare digiti extendi nequeunt. 325.38.
Brachij os ſuperius facilius curatur, quàm inferius. 141.25.
Brachij pronus habitus melior quàm ſupinus. 135.20.
Brachio in interiorem partem prolapſo, cur digiti curuari nequeant. 325.29.
Brachium binis oſſibus conſtat. 141.30.
Brachium quatuor modis faſciâ ſuſpendi poteſt. 153.1.
Brachium reſupinantes medici aut ſagittariorum exemplo figurantes redarguuntur. 136.35.
Brachium ſupino habitu collocatum, vehementer cruciatur. 140.5.
Brionia alba. 58.43.

C

CAlce violato cur magnus dolor atq; iuflammatio magna ſuperueniat. 164.18.
Calciamentum Cretenſe. 320.5.
Calcis curatio, qui à ſaltu ex ſuperiori loco ſuffunditur ſanguine. 404.32.
Calcis inflãmatio vbi timetur, eius cutis ſcalpello varijs locis eſt exaſperanda. 164.16.
Calli ꝑducẽdi tẽpus ĩ fracto oſſe. 150.40
Callus in fractis oſſibus vnde creatur. 149.43.
Callus in oris fracturæ vnde increſcar. 252.33.
Callus in oſſibus, quæ rara ſunt, celeriter increſcit. 263.46.
Callus quo pacto nutriatur. 150.44.
Calor naturalis quare hyeme potentior. 67.23.
Calor quo pacto cõtinuũ ſoluat. 201.36.
Caluaria an ictu vnius partis findatur in contrariâ. 72.26.
Caluaria an incidẽda ſit ĩtegrâ cute. 77.2
Caluariæ foraminum figura. 64.1.
Caluaria media duplex. 102.29.
Caluariæ oſſium natura. 63.41.
Caluariæ, fracturæ diuerſæ. 68.31.
Caluaria quare non ſine ſuturis. 72.35.
Calx dum corrumpitur, quo pacto partes ſuperiores afficiantur. 166.17.
Calx ex ſaltu quo pacto lædatur. 163.25.
Canalis cruri fracto an ſubijci debeat. 178.32.
Canalis & gloſſocomi differẽtia. 179.43
Canalis ex quo ligno parari potiſſimùm debet. 180.2.
Canalis quando cruri fracto ſubijciẽdus. 396.11.
Canalis quid efficiat, vbi ſubijcitur cruri fracto. 186.31.
Canalis ſi cruri ſubiiciẽdus eſt, crus totũ excipere debet. 395.31.
Cãcer vinculi ſpecies. 416.29. & 420.1.
Cãcer vinculi ſpecies ꝑ inguine. 457.26
Cantharides. 33.41.
Capiſtrum vinculi ſpecies. 425.20. & 426.1. & ibidem. 25.
Capite fracto offenſus calido cõclaui detineatur, non tamẽ faſciarum multitudine prematur. 109.49.
Capite vulnerato aluus ducenda. 116.8.
Capite vulnerato, citò vlcus exhibere purum prodeſt. 101.7.
Capite vulnerato, ſi ſanguinis copia ſit, ſecanda vena. 110.13.
Capitis os ad membranam vſque principio ſecandum non eſt. 110.29.
Capitis prominentia, quæ dicatur. 63.19.
Capitis parte poſteriore vulnerati, quare plures mortem euadant. 67.6.
Capitis plagę ob tres cauſas ſecari debẽt. 92.19.
Capitis prominentia ſi deſit, cur ſuturæ murentur. 63.23.
Capitis ſiniſtrâ parte læſâ, cur dextra neruorum diſtentione occupetur, & contrà. 107.35.
Capitis vlcera offendũtut frigidis tactu. 80.39.
Capitis vlcera quando ſcalpellũ poſtulẽt. 90.37.
Capitis vlcerũ curario eadem cum aliorũ curatione, cùm non attingãt os. 84.43.
Capitis vlcus madeſaciẽdũ nõ eſt. 84.37

Capitis vulnus mortiferum duobus modis. 108.7.
Capitum varietas in hominibus. 61. 39.
Capparis. 59.28.
Caprificus. 29.28.
Caput inflammationi minùs obnoxium. 80.21.
Charchesius laqueus. 258.26.
Caricon. 33.31.
Caricon aridum. 34.2.
Carnem exedentia medicamenta. 33.31. & 34.36.
Carnis generatio vnde. 17.40.
Carnis vocabulo apud Hippocratẽ quid contineatur. 92.33.
Caro colliſa cataplaſma requirit. 4.6.
Caro colliſa detritáq; in pus verti debet. 8.17.
Caro colliſa integrâ cute, digerentibus nonnunquam reſtituitur. 11.18.
Caro colliſa neceſſariò in pus vertitur. 80.43.
Caro detrahenda alumine vſto, cuius loco veteres vtebãtur chalcitide, myſi, vel ærugine. 99.6.
Caro effœminata. 199.35.
Caro eorum, qui exercẽtur, qualis reddatur. 299.26.
Caro in vlceribus producenda qualis eſſe debeat. 17.45.
Caro graciliũ muccoſa magis eſt, quàm plenorum. 240.41.
Caro lacerata & colliſa non patitur vlcus ſaneſcere, niſi tota in pus vertatur & purgetur. 98.38.
Caro neceſſariò vulneratur, vbi os læditur. 81.38.
Caro ſentiens muſculi pars eſt. 183.43.
Catagmatica medicamenta. 85.43.
Cataphracta vinculi genus. 446.33.
Cataplaſma adhibentes, quomodo noſtri chirurgici errent. 88.8.
Cataplaſma in quem vſum detur. 3.39.
Cataplaſma, quando oris plagæ ſuperdari debet. 21.12.
Cataplaſmate in vlceribus interdum vti non licet. 4.1.
Cataplaſmate repudiato linamẽta etiam vitat Hippocrates. 88.1.
Cataplaſmatis & Emplaſtri differentia. 16.37.
Cataplaſmatis ex farinâ glutinoſâ facultas. 270.8.
Cataplaſmatis ex farinâ hordei toſti & aceto facultas & vſus. 93.4.
Cataplaſmatũ materia ac effectus. 3.40.
Catharcticum vbi datur, vires perpetuò conſiderandæ. 109.21.
Caua vena cur ſic dicta. 66.12.
Cauas venas Hippocrates appellat eas, quæ grandes ſunt. 66.10.
Cedri lachryma. 29.1.
Cedrinum oleum. 33.43.
Cephalica arida ad nudatum os probantur. 80.4.
Cephalicorum aridorũ cõpoſitio. 80.6.
Cephalicorum vſus. 80.8.
Cera. 37.21.
Cerati duplex ratio. 142.12.
Cerati, quod picem habet, vis. 189.26.
Cerati vſurpandi modus. 142.4.
Cerebri noxa deprehẽditur ſæpiùs affectu linguæ. 107.24.
Cerebrũ quacũq; parte læſũ, lethale. 67.9.
Ceruſſa. 37.24.
Chalcitis. 30.35. & 36.3. & 37.28. & 57.35.
Charaſſia. 49.8.
Charchesius duplex. 472.
Charchesius ſimplex. Ibidem.
Chiæ crepidæ. 319.11.
Chirurgia à quibus, per quæ, quibuſcum, & circa quæ exerceatur. 352.36.
Chirurgiam vbi perſequitur Hippocrates, medicamentorum mentionem non facit. 412.27.
Chirurgici firmior habitus in deligãdo. 159.6.
Chirurgorũ error in adhibendis ad vulnera linteis ex aquâ frigidâ madefactis. 80.40.
Chirurgicorum error, qui vlcera omnia vinciunt, & multitudine linteorum onerant. 98.12.

Chirurgicorum huius temporis error in cataplaſmate adhibendo. 88.8.
Chirurgicorum noſtri temporis error in adhibendis capiti vinculis. 89.45.
Chirurgicorũ noſtri ſeculi error ĩ ſecãdo plus oſſis capitis,q̃ conueniat. 74.30.
Chirurgo quanti vngues,& quales digiti eſſe debeant. 362.32.
Chirurgorũ error in ſecando capitis oſſe. 111.17.
Chirurgorũ noſtri ſeculi error, qui vulneribus relaxãtia inducũt medicamenta & mollientia,pro ſiccis atq; adſtringentibus. 23.45.
Chirurgus in medendo, quomodo ſtare debeat. 360.15.
Chirurgus quo pacto ſedere debeat, cùm medetur. 358.1.& 359.24.
Chordarum ac ligamentorum proprium eſt ad oſſa pertinere. 210.20.
Chordarum duo genera. 257.19.
Cicatricẽ inducẽtia medicamẽta. 36.32.
Cicatricibus magnis ac duris, quod malum accidat. 309.3.
Cicatrix cana quando reddatur. 18.3.
Cicutæ ſemen. 58.45.
Cochlea. 56.31.
Cochlea quadrata quo pacto teſtudinem moueat. 480.
Cœli vocabulo regio quoque ac tempeſtas notatur. 16.44.
Colis vinculum. 456.31.
Colliſum quomodo fit. 99.22.
Commentarij quibus legendi. 131.43.
Cõmiſſuræ ſunt partes maximè neruoſę. 322.10.
Coniectura artificioſa,ab eã quæ artis eſt expers,quo pacto differat. 398.44.
Contraria contrarijs curanda. 388.11.
Contraria contrarijs curari quo pacto accipiendum. 318.17.
Conſuetudo nuncupatur natura aduentitia. 399.3.
Cõtuſa,maximè ab inflammatione vindicanda. 266.17.
Corij carnem quid nominarit Hippocrates. 263.33.
Corium Ægyptium. 199.39.
Corium Carthaginenſe. 263.17.
Coſtã abruptã deterior eſt inedia,quàm cibus. 292.30.
Coſtæ hoĩs maximè ſunt curuę.282.45.
Coſtã fractã cur vitetur media. 6.45.
Coſtarũ fractura ſimplex facilè curatur. 292.13.
Coſta viginti diebus conferuet. 292.3.
Coſtã violatã, à motu atque agitatione corporis cauendum. 7.12.
Coſtã violatã quamobrem ſanguinẽ expuant nonnulli. 293.6.
Cotyla. 54.40.
Coxæ articulo in exteriorẽ partẽ prolapſo ingreſſus fit melior, quã vbi in interiorem excidit. 305.43.
Coxæ oſſis natura. 309.24.
Coxa quid. 184.27.
Crocus. 28.27.
Crure ad talos excidente oſſa minimùm increſcunt. 301.26.
Crure læſo maiore abſtinentiã opus eſt, quàm vbi brachium læſum eſt.176.42.
Cruri affecto orbes è corio Ægyptio, quo pacto accommodandi. 198.32.
Cruri extendendo ac vinciẽdo non conuenit idem habitus,qui brachio.178.6.
Cruri fracto an canalis ſubijci debeat. 178.32.
Cruri fracto faſcię quomodo alligandæ. 178.13.
Cruris oſſa conſeruent quadraginta diebus. 181.17.
Cruris oſſe ad genu, ſiue in interiorẽ, ſiue in exteriorem partem prolapſo, quæ mala immineant. 325.43.
Cruris oſſium,quod ægriùs, & quod faciliùs curationem admittat. 181.25.
Cruris partes. 169.37.
Cruri vitiato qs habitus cõueniat.198.11.
Crurum articulis vtriſque in exteriorem partem elapſis,quæ conſequatur in ambulando figura. 305.16.
Crurum nexus quot modis intelligi poteſt. 284.26.
Crus binis oſſibus continetur. 317.35.

Cubiti commiſſuræ varij caſus expoſiti & curatio. pag.212.
Cubiti iũctura grauibus noxis obnoxia. 213.7.
Cubiti menſura vnde ſumatur. 140.19.
Cubiti,ſeu fractus,ſeu ꝓlapſus,ſed diductus ſit,deligandi ratio. 213.42.
Cubitum luxatum,dum febris eſt, reponere minimè conuenit. 213.6.
Cubitus. 141.33.& 153.10.
Cubitus excidens,dehiſcens, aut fractus, quo pacto figurandus. 213.32.
Cubitus luxatus quâ viâ reſtituatur. 491.
Cubitus luxatus quo pacto iacente ſcalâ reſtituatur. 492.
Cubitus qũo excidat & curetur. 211.44.
Cubitus quomodo reſtituatur per ſcánũ Hippocratis. 525.
Cucumis maturus. 59.12.
Cucurbitularũ defigendarũ ratio. 45.9.
Curatio iuſta quæ vocetur. 152.13.
Cutis quamobrem ſcalpello exaſperetur inflammatis partibus. 164.42.
Cutis reſoluta ab aliquâ parte nõ excidẽda,ſed iterũ inducẽda, glutinatur enim etiam ſi nigra fuerit. 204.
Curatio ſiccior debetur partibus ſiccioribus. 270.2.
Cyaneus. 37.29.
Cylindrus. 264.42.

D

Dασὺς ſpiritus quis ſit, & quomodo fiat. 294.4.
Deprauationibus alijs aliæ ſuſpendendi rationes accommodantur. 318.44.
Digerentia apertè exhauriunt. 185.42.
Digiti articulus prolapſus confirmatur quatuordecim diebus. 342.38.
Digitorũ articuli in quas partes excidãt. 342.16.
Digitorum luxatorum reponendi ratio. 342.14.
Digitorum vſus. 363.6.
Diſcrimen vinculi ſpecies. 422.44.
Doctoris eſt nõ ſimpliciter imperare, ſed viã exponere quà q̃d inuenerit. 368.32.
Dodrans. 54.40.
Dolorem tollentium medicamentorum facultas. 59.24.
Dolor omnis ad vlcerum genus pertinere poteſt. 201.39.
Dorſum aduſtum ſicciora medicamenta exigit. 39.12.
Dyſenteriæ cauſæ & ſpecies. 330.7.

E

EFfœminata caro,quæ. 199.35.
Empiricus συνδρομὰς reſpiciẽs, cómunia ſigna intelligit & propria. 347.7.
Emplaſtra ferè ex metallicis componuntur. 16.1.
Emplaſtra vlceri priùs inducere, q̃ vlcus exquiſitè ſiccetur,non expedit. 15.43.
Emplaſtri & cataplaſmatis differentia. 16.37.
Emplaſtrorum genera. 16.2.
Epipetrum. 24.18.
Enema paucorum dierum. 324.45.
Error chirurgorũ in adhibendis ad vulnera linteis ex aquâ frigidâ madefactis. 80.40.
Error chirurgorũ in plagâ capitis ſecandâ. 91.19.
Error chirurgicorum in ſecando oſſe capitis. 74.30.
Errorũ numerus vnde in exẽplaribus accumuletur. 379.12.399.27.& 402.23.
Eryſipelate ſuperueniente vlceri purgare corpus conuenit. 20.3.
Eryſipelæ præſagitio. 25.15.
Eryſipelas. 404.10.
Eryſipelatis cauſa. 20.21.
Eryſipelâ vlceri ſuperueniẽte,quæ remedia adhiberi conuenit. 25.4.
Exẽplis ſcientia non cóparatur. 410.44.
Exẽplo ſingulari ſolet Hippocrates cómunis præcepti vim exponere. 264.33. & 299.7.
Exercitatione conſuetâ partes, corporis benè valent,augentur,& ad longam ſenectutem perducuntur. 311.13.
Exercitatorum caro qualis reddatur. 299.26.
Experimento iudiciũ fit certius. 399.17.
Expoſitionis expoſitoríſq; officiũ. 31.16.

Extentio in diuerſas partes in omnibus articulis reſtituendis præcedere debet. 277.9.
Extenuata corpora quatuor præſidiorum generibus curantur. 408.5.
Extenuatis arte caro magis eſt ſicca, q̃ qbus alio quouis modo ob inopiã alimẽti. 241.12.
Exulceratarum partium curationis præcipua intentio. 322.14.

F

Fabri organum. 510.
Fabri organi vſus. 335.40.
Farina lota quænam intelligatur apud Hippocratem. 267.9.
Faſcia adducenda ad contrariam partem fracturæ. 145.11.
Faſciæ binæ ab Hippocrate vulneribus imponuntur ad fracturas vinciendas, ab aliis ternæ. 144.37.
Faſcię caput ſuper fracturam alligari dupliciter intelligitur. 143.16.
Faſciæ diſtãt inter ſe, materiã, habitu, lõgitudine, latitudine, ſtructurã. 416.17.
Faſciæ idoneæ partium latitudine, craſſitudineq; inſpectã inueniuntur. 377.30.
Faſciæ propter quid, & quo pacto cerato inungendæ. 145.18.
Faſciæ quę præſidia per ſe afferãt. 88.31.
Faſciæ, quibus obuoluenda ſunt vulnera, quales eſſe debeant. 16.16.
Faſciãdi rationes deſcribuntur. pag. 196.
Faſcia, quæ dicatur orbicularis. 367.3.
Faſcia quæ dicatur ſima. 367.12.
Faſcia quo pacto iniici debeat in omnibus vlceribus. 265.9.
Faſciarũ ambitus ità adſtringi debet, vt prohibeat partes, ne ſub pulſu cõcutiãtur, neque præ anguſtia impediat motũ arteriarum. 414.26.
Faſciarum capita, quænam intelligenda ſunt. 378.
Faſciarũ longitudo & latitudo. 146.16.
Faſciarum materia. 377.15. & 382.3.
Faſciarum moderata alligatio, quibus indiciis deprehendatur. 147.29.
Faſciarum numerus, longitudo & latitudo ꝓ magnitudine fracturæ definitur. 146.19. & 391.18.
Faſciarũ q̃ primę iniiciũtur, effecta. 381.4.
Faſciarum vſus duplex. 88.30.
Faſciarum vſus, quę ad tenendum medicamenta adhibentur. 88.42.
Faſcias à dextrâ vel ſiniſtrâ attrahere oportet, prout fracturæ habitus exigit. 145.3.
Faſcias adſtringẽdi modus quo pacto ex iis, quæ æger reſpondet, deprehẽdatur. 147.7.
Febris in vulnere capitis quando hyeme, & quando æſtate accidat. 105.31.
Fel bubulum. 28.20.
Femore in interiorẽ partẽ prolapſo, quâ de cauſã crus longius eſt. 295.46.
Femore in poſteriorẽ partem luxato, qui articuli vitiẽtur, & quo pacto. 311.27.
Femore nõdum auctis luxato relicto, minus redditur crus totum. 299.5.
Femoris articulo in interiorẽ partẽ prolapſo quis ſit ſtatus corporis in ingreſſu 298.20.
Femoris capite in exteriorem partẽ prolapſo curuari crus nequit. 302.42.
Femoris capite in exteriorem partẽ prolapſo, quænam accidant. 304.9.
Femoris capite in poſteriorem partẽ luxato, quæ mala ſuperueniant. 306.17.
Femoris caput in exteriorem partem luxatum, crus reddit breuius. 302.29.
Femoris caput in exteriorem partẽ prolapſum, quo pacto reſtituatur. 339.22.
Femoris caput in interiorẽ partẽ prolapſum, quo pacto reſtitui debeat. 333.47
Femoris caput in poſteriorẽ partẽ procidiſſe, quibus notis deprehẽdatur. 310.9.
Femoris caput in poſteriorẽ partẽ prolapſum, quo pacto reſtituatur. 339.44.
Femoris caput quamobrem in poſteriorem partem rarò procidat. 306.21.
Femoris figura. 183.46. & 184.5.
Femoris in interiorem partẽ prolapſi indicia. 296.26.
Femoris habitus rectus præter naturã eſt. 381.34.

Femoris in interiorem partē prolapſi per vtrem reſtituendi modus, 340.31.
Femoris ligamentum breuiſſimū. 332.11.
Femoris luxati reponendi formę aliquot. 341.27.
Femoris os fractū valenter extēdi debet. 183.6.
Femoris os quibus vulnere exceſſit, ferè non euadunt. 206.1.
Femoris luxatio ob humorem. 332. 37.
Femur abrupto ligamēto quo cōtinebatur, ſuâ ſede manere non poteſt. 332.31.
Femur ex coxâ prolabitur quatuor ī partes. 295.39.
Femur prolapſū, quâ ratione reſtituatur. 501.
Femur prolapſum quo pacto per ſcānum Hippocratis reſtituatur. 530.
Femur quâ via reponatur crure per ſcalā extento. 333.30.
Femur quâ ratione in coxę cauum reponatur. 331.45.
Femur quare rarò procidit. 217.36.
Femur quinquaginta diebus conferuet. 183.41.
Femur repoſitum manere in ſuâ ſede po reſt. 333.1.
Ferulæ ad fractum os continendum pertinent. 149.40.
Ferulæ quales fracturis cōueniāt. 392.6.
Ferulæ quibus fracturis conueniāt. 193.3.
Ferulæ quibus pars aliqua fulciri debet, quales eſſe debeanr. 391.39.
Ferulę quibus partibus adhibēdę. 162.29
Ferulas quo tēpore humero alligare conueniat. 159.9.
Ficus ſicca. 32.42.
Fiſſum neceſſariò colliditur. 69.6.
Fiſtula dum curatur, inflāmatio recti inteſtini, quo pacto vitetur. 49.18.
Fiſtulę curatio per potionē radicis ſeſelis 48.8.
Fiſtulæ naſcenris curatio. 48.4.
Fiſtulæ ſecandæ ratio per linum. 49.35.
Fiſtulæ vnde oriantur. 47.6.
Fiſtula non ſaneſcit niſi ſecetur. 51.30.
Fiſtularum curatio. 48.37.
Fiſtularum quæ proximè ad inteſtini recti tunicam accedunt curatio. 51.31.
Flos æris. 27.45. & 28.28. & 29.29. & 49.9. & 50.40.
Forceps ad euellendū oſſa pertinēs. 130.
Fores bipartitæ, quæ dicantur. 237.6.
Forſex exciſoria. 129.
Fracta luxataq; oīa, in dirigēdo non ſolū in naturalē ſedem exquiſitè reſtituenda ſunt, ſed etiā ad cōtrariā regionē. 318.12
Fractū membrū iam callo obductum iterum frangi quandoq; oportet. 153.21.
Fractū mēbrū initio extendēdū, tertio & quarto die lenientibus curādū. 201.24.
Fractū membrū quo habitu figurādum. 134.33.
Fractum membrum quo tempore extēdi debeat. 2021.0.
Fractum membrum ſi ſeriùs extendatur, quæ incommoda ſequantur. 202.21.
Fracturæ brachij quibus de cauſis citiùs aut tardiùs conſaneſcant. 150.18.
Fracturæ curatio quatuor reqrit. 134.25.
Fracturæ definitio. 133.46.
Fracturæ duo genera, quæ poſſunt ſenſui non apparere. 78.37.
Fractura κατὰ πρίκλασμ. 161.17.
Fracturæ laxiùs aut arctiùs adſtrictæ indicia. 148.1.
Fracturæ oſſis capitis latentes. 105.19.
Fracturæ oſſis capitis patentes. 105.5.
Fracturæ quęnā ferulas admitant. 193.3.
Fracturæ ſpecies, quæ oſſis ſectionē exigunr. 74.21.
Fracturæ, vbi vulnus quoq; adijcitur, duplex curatio. 188.22.
Fractura impropriè dicta. 68.39.
Fractura quare ītio magis pruriat. 150.11
Fracturis quales ferulæ conueniāt. 392.6.
Fracturis vlcera ſupuenientia quo pacto deprehendantur & curentur. 193.6.
Frangi ex toto quid dicatur. 251.33.
Frictio ad quid valeat. 242.2.
Frictio illigare & ſoluere poteſt. 241.32.
Frictionis effecta. 401.22.
Frigidæ aquæ perfuſio calorem reuocat. 410.18.

Frigus

Frigus, quæ incómoda vlceribus importet. 248.3.
Frigus quo pacto cótinuũ ſoluat. 201.37.
Frigus vlceribus inimicum. 17.11.
Frons in duas diuiſa partes. 89.9.
Funda vinculi genus ad labra. 442.1.
Funda vinculi genus ad naſum. 436.26. & 434.1.
Fũda vĩculi genus ad occipitiũ. 443.20.
Funda vinculi genus humerum complectens. 445.24. & 446.1.

G

GAlea vinculi ſpecies. 429.22. & ibidem 28.
Galeno iugulũ ab humeri capite elapſũ quo pacto curatũ ſit. 250.23. & 251.11.
Galenus poſt trigeſimum & ſecundum annum Romæ degit. 237.28.
Galenus Smyrnæ verſatus. 237.27.
Galla. 29.6.
Gangræna. 166.42. & 321.15.
Gangræna aucta in σφάκελον degenerat. 5.43.
Genu ab exteriori parte neruoſis quibuſdam ligamentis continetur. 332.23.
Genu articuli ſæpius excidunt. & faciliùs reconduntur. 210.41.
Genu articulus ſolus iuſtam naturam habet. 208.11.
Genu commiſſuræ. 211.20.
Genu luxatũ quâ ratione reſtituatur. 501
Genu prolapſum quo pacto per ſcamnũ Hippocratis reſtituatur. 532
Germana, quæ nominet Hippocrates. 202.5. & 308.29.
Gibbæ ſpinæ ſub ſepto tranſuerſo, quæ vitia ſuperueniant. 275.28.
Gibbã ſpinã reſtituẽdi modus. 287.11.
Gibbâ ſpinâ ad lumbos, quæ incommoda ſuperueniant. 275.36.
Gibbâ ſpinâ pueris, quæ mala accidant. 274.3.
Gibba ſpina quibus modis fiat. 286.45.
Gibba ſpina ſupra ſeptum tranſuerſum, quæ mala afferat. 274.14.
Gibbi cauſa. 275.21.
Gibbi quamdiu viuant. 276.12.
Gibbũ curãt tormina & varices. 275.32.
Glandulas ferramento candẽti attingeré periculoſum. 244.39.
Glaſtum. 25.24.
Glaucij vĩculũ. 424.24.429.5. & 422.1.
Glutinantia medicamenta. 26.28.
Gloſſocomi & colis differentia. 179.14.
Gloſſocomi pictura. 18.1.
Gloſſomi ſtructura & vſus. 180.11.
Gloſſocomium ex Galeno. 482.
Gloſſocomum Nymphodori. 503.
Gloſſocomum Nymphodori quomodo moueatur. 506.
Gloſſocomũ quid ab Atticis appelletur. 179.14.
Gracilibus circa articulos mucci redũdãt magis quàm plenis. 240.33.
Gracilibus magis procidũt articuli quàm habitioribus. 239.10.
Gracilitati quo pacto ſuccurrit Galenus. 406.25. & 407.20.
Gracilium caro muccoſa magis eſt quàm plenorum. 240.41.

H

HEraclides Tarentinus. 333.1.
Hippocrates duo. 132.21.
Hippocrates non fuit empiricus. 280.19.
Hippocrates experimento comprobata docet. 218.6.
Hippocrates in præceptis rerum ſingulariũ vim cõmunẽ oĩm ſimiliũ exponere ſolet. 264.33. & 299.7. & 394.46.
Hippocrates vno exẽplo appoſito omnia intelligit, quorũ eadẽ eſt ratio. 323.37.
Hippocrates quaſdã figuras ac linguarũ proprietates vſurpare ſolet. 253.39.
Hippocrates, quæ plærunque accidunt, quaſi perpetua ſcribit. 62.11.
Hippocrates quo pacto veterũ breuitatẽ imitetur, aliquid relinquẽs, quod tamen ex propoſitis poſſit intelligi. 12.37.
Hippocrates rationi corporum incidendorum operam dedit. 280.22.
Hippocrates vbi de vnâ ſpecie ptractat, complura docet communia. 185.12.
Hippocratis βάθρον, id eſt ſcãni deſcriptio. 338.

Hippocratis conſiliũ nõ ſolùm ad ægrotantium ſalutem,ſed etiam ad medicorum laudem dirigitur. 328.39.
Hippocratis liber de diutinis affectibus pulmonis. 276.28.
Hippocratis liber de officinâ medici politè limatus nõ eſt,vt poſſet edi. 382.7.
Hippocratis liber de vniuerſâ glandularum naturâ non extat. 244.42.
Hippocratis libri de fracturis, de articulis, & de officinâ medici in vnũ ne collati fuerint,an non. 132.20.
Hippocratis libro de vulneribus capitis quædam aliundè inſerta. 113..1.
Hippocratis librorum duo genera. 1.6.
Hippocratis ſermo cenſetur priſcus atticus. 132.8.
Hippocratis ſeculo de naturalibus iudicandi potentijs diſceptatũ eſt. 350.27.
Hiſtoria de iuuene,qui vulnus accepit in abdomine. 77.24.
Honorem quatenus medicus atque philoſophus ambire poteſt. 366.
Humeri caput imum γιγγλυμοειδὲς. 138.27.
Humeri caput in alam excidiſſe,quo pacto cognoſcat medicus. 347.20.
Humeri caput in alã prolapſum,quo pacto reſtituatur. 488.
Humeri caput in alã prolapſũ, quo pacto per ſcãnũ Hippocratis reſtituatur. 522.
Humeri caput in priorem partẽ excidẽs, quo pacto reſtituatur. 491.
Humeri caput luxatũ, quã viâ reuerti in ſuam ſedem debet. 220.11.
Humeri caput quibus elapſum eſt, quomodo adurendi. 243.46.
Humeri caput quibus magis aut minùs elabitur. 238.29.
Humeri caput,quãdo contineri non poteſt,quùm reponitur. 234.14.
Humeri caput quibus ſæpè elabitur, quâ ratione curare conueniat. 243.35.
Humeri caput quibus ſuo loco non eſt, quæ mala ſequantur. 238.37.
Humeri cõmiſſura cum cubito. 209.6.
Humeri figura eiúſque habitus varij. 138.24.
Humeri habitus rectus præter naturã eſt. 381.34.
Humeri os quibus vulnere exceſſit, ferè non euadunt. 206.1.
Humeri caput quo pacto infantibus elabatur. 249.17.
Humeri os quo tẽpore cõferuet. 159.19.
Humeri ꝓlapſi aliquot modi,quos Hippocrates non vidit. 237.12.& 246.11.
Humeri prolapſi indicia. 243.8.
Humeri quibus in vtero luxantur χωλιάγκωνες fiunt. 248.44.
Humeri reponendi modus διὰ τοῦ κατωμισμοῦ. 227.2.
Humeri reponẽdi modus per humerum alterius. 225.21.
Humeri reponendi modus per piſtillum. 227.30.
Humeri reponẽdi modus ꝑ ſedile Theſſalum,& fores bipartitas. 234.20.
Humeri reſtituendi modus. pag.222.
Humeri tres muſculi 218.33
Humerus fractus ſimul [illegible] quâ ratione curetur. 498.
Humerus in alam prolapſus dum reſtituitur,triplicẽ motũ requirit. 219.46.
Humerus lapſus dum reponitur, cauendum ne deorſum lapſus à muſculis in alam trahatur. 238.11.
Humerus loco ſuo motus, quo indicio certo deprehendatur. 346.42.
Humerus luxatus comminutúſque,quo pacto per ſcamnum Hippocratis reſtituatur. 525.
Humerus ne prolabatur,quo pacto adurendus,& quibus ferramentis. 244.3.
Humerus quià gibbus facilè peruertitur. 159.26.
Humerus vbi vlcera pura ſũt ad latus deligari debet. 248.12.
Hyeme calor naturalis potentior. 67.23.
Hyeme vulneratus in capite diutius vixit,quàm in æſtate. 67.18.

I

Iacobus Peruſinus chirurgus celeberrimus. 77.6.
Ictus tria generã. 80.

Idem &

Idem & ſimile quo pacto differat. 351.37
Ilex. 29.18.
Imperatoris boni conditiones ex Archilocho. 301.12.
Indicia dignitate inter ſe diſtát. 346.34.
Indicia morborũ ex ſimiliũ ac diſſimiliũ notatione cognoſcenda ſunt. 347.36.
Inflammatæ partes deuinciẽdæ nõ ſunt. 387.33.
Inflammatio aucta ſæpè in gangrænam degenerat. 5.43.
Inflammatio impropriè dicta. 53.37.
Inflammationem alicuius partis ſequitur aliquando contractio, aliquãdo hiatus. 387.11.
Inflammationis duræ curatio. 249.9.
Inflammatio omnis diſtendit ac proinde dolorem excitat. 164.36.
Inflammatis partibus quamobrem cutis ſcalpello exaſperetur. 164.42.
In fronte affluentem repellere materiam non licet. 89.34.
Ingreſſui quatuor commiſſuræ accõmodantur, & earum vſus. 313.30.
Inguinis vinculum. 455. & 456. & 457. & 458.
Intentio articulorum tribus modis indicatur. 311.39.
Inteſtino recto inflammato, vrinæ difficultas ſuperuenit. 541.
Iudicandi duplex via. 332.3.
Iudicandi potentia duplex. 351.15.
Iugale os quodnam appelletur. 256.40.
Iuguli cõmiſſura requirit quatuordecim dies, ſummũ viginti ad hoc vt ſaneſcat. 254.10.
Iuguli deligandi ratio. 252.9.
Iuguli fracturæ ſpecies quænam faciliùs ſanetur. 254.24.
Iugluli fractura quomodo plærunq; fiat. 252.45.
Iuguli vitia & curatio. 251.22.
Iugulum ex toto fractũ, faciliùs curatur, licet grauis videatur fractura & ægrè ſanabilis: at iugulum fractũ in longitudinem, leuior quidẽ apparet caſus, ægriùs tamen curationem admittit. 251.38.
Iugulum nõ niſi quadraginta diebus exquiſitè curuari poteſt. 251.17.
Iugulum quare citò ſaneſcit. 252.3.
Iugulũ quomodo commodè reſtituatur. 255.5.
Iuſta curatio, quæ vocetur. 152.13.
Iuſtè qd intelligat Hippocrates. 245.25.
Iuſtum apud Hippocratem quid intelligatur. 208.13. & 329.6.
Iuſtum corpus quodnam vocarit Hippocrates. 242.41.

L

LAgopyros. 31.46.
Lamina μλωτοφύλαξ. 128.
Lanæ ſuccidæ vis. 185.36.
Lana ſuccida vſta. 35.28.
Laqueus attollens ad extendẽdum, continendum, & figurandũ corpus in chirurgiâ. extẽdit autem æqualiter. 467.
Laqueus auriculæ. 475.
Laqueus Charcheſius. 472.
Laqueus draco ad talum. 470.
Laqueus epagylotis ad continẽdas manus, dũ manus curatio adhibetur. 474.
Laqueus ex duobus ſinibus ad alliganda corpora in chirurgiâ propter morbos iuxta anum. 476.
Laqueus hyperbatus. 476.
Laqueus nauticus. extendit autẽ inæqualiter, & valet ad ferulas continendas, & cubitum ſuſpendendum. 468.
Laqueus paſtoralis vel Sandalius ad maxillam & talum. 469.
Laqueus Plinthium ad fracturã mẽti, & ad extendendum æqualiter. 470.
Laqueus qui dicitur ſimplex nodus, valet ad extendendum inæqualiter. 470.
Laqueus quo ad extẽdendũ prolapſũ humerũ vtimur, qualis eſſe debeat. 238.25.
Laqueus ſtrangulans. 476.
Laqueus χιαστός ad extendẽdum inæqualiter. 468.
Laſerpitium. 58.11.
Lati ſcapularum oſſis articulus cur facillimè prolabatur. 217.29.
Lati ſcapularũ oſſis lapſus & eius curatio. 249.37.

Lati ſcapularum oſſis ſummum cartilaginoſum eſt. 250.12.
Laurion. 30.43.
Legitimum quodnam vocet Hippocrates. 254.11.
Lenia medicamēta vlceri nō conueniūt. 14.14.
Lenientia prohibent,ne materia præ dolore ad vitiatam ſedem concitetur. 185.43.
Lenientia vlcus ſordidum efficiunt. 204.42.
Lenticula. 25.46.
Lepus auritus vinculi ſpecies. 430.1.
Lepus ſine auribus vinculi ſpecies. 421.22.& 428.1.
Lex quid ſit apud Hippocratem. 369.34.
Lienis affectibus confert capparis. 52.31.
Ligamēta Hippocrates neruos appellat. 210.16.
Ligamenta quædam appellātur nerui illigantes. 332.42.
Ligamentorum ac propterea chordarum proprium eſt ad oſſa pertinere. 210.20.
Linamenta quorſum dentur. 87.38.
Linamenta vitat Hippocrates, vbi vitat cataplaſma. 88.1.
Linamentis quando impleantur vulnera. 386.24.
Linamentorum vſus. 92.37.
Linguæ affectu mentis alienatio & cerebri noxa ſæpius indicatur. 107.24.
Linteum dum inijcitur,quæ animaduertere oporteat. 190.24.
Linteum quod vulneri accommodatur, qualénam eſſe debeat. 16.12.
Liuidus color quis dicatur. 169.15.
Liuidus color quis ſit. 19.1.
Locus partē corporis ſignificat. 354.20.
Loti ſcobes. 37.27.& 57.4.
Lumen quo in caſu oculis infeſtiſſimum eſt. 356.13.
Luminis ſpecies duæ. 355.20.
Lupus laqueus æqualiter extendit,valétque in curatione herniç ad adſtringendum, & ad venarum capita ſanguinem fundentia. 471.
Luxata fractáque omnia, dum dirigūtur non ſolùm in naturalem ſedem exquiſitè reſtituenda ſunt, ſed etiam ad contrariam regionem. 318.12.
Luxata membra extendenda priùs quàm reſtituantur. 225.10.
Luxata non commodè reſtituuntur, niſi ità diducantur, vt alterum alteri nō inhæreat. 176.7.
Luxata tribus modis reſtituuntur. 477.
Luxatis articulis contrariæ partes graciliores fiunt,& molliores. 304.18.
Luxatorum differentia. 316.24.
Luxatorum numerus increuit, tum propter palæſtræ vſum, tum inſcitiam medicorum. 237.39.& 238.4.
Luxatum membrum mouetur muſculis ſitis in eā parte in quam articulus erupit,& non his qui in contrariā. 177.18.

M

Machinamenta varia, quorum meminit Galenus. 482.
Machinamentis vti, vbi res non exigit, iactantiæ eſt. 178.8.
Machinationes tres valētiſſimç,axis verſatio, impulſus per vectem, & cuneus adactus. 203.11.
Machinationibus non vinculis in cruris vitijs vtendum. 198.16.
Machinationibus vtētem ipſā machinatione deſtitui turpe. 200.46.
Madefacientia in vlceribus vitanda. 85.13.
Mala corporis nōnulla grauia ſunt, quāuis leuia videantur, nonnulla contrà, grauia videntur, quamuis leuia ſint. 102.3.
Malæ ex multis oſſibus conſtāt. 264.24.
Malæ,quæ ſint. 256.35.
Malæ quam ob cauſam non moueantur. 258.16.
Malicorium. 28.35.
Malleolus. 126.
Manus & pedis oſſium collatio. 159.41.
Manus oſſa quot. 160.15.
Manus ꝑlapſa quo pacto reſtituatur per ſcamnum Hippocratis. 528.

Manus

Manus quo pacto reſtituatur, vbi prolapſa eſt. 499.
Marrubium. 32.14.
Maxillæ fractæ curatio. 263.7.
Maxillæ prolapſæ indicium. 259.41.
Maxillæ prolapſæ reponendi modus. 259.45.
Maxillæ quatuor muſculi. 261.13.
Maxilla ex duobus oſſibus cõſtat. 264.23
Maxilla fracta faſcijs parum iuuatur. 262.32.
Maxillâ fractâ, quæ mala impendeant. 261.24.
Maxilla ob quas cauſas rarò luxetur. 258. 34. & ibidem 40.
Maxilla, quæ ſit. 256.35.
Maxilla quando procidat. 257.3.
Maxilla quomodo moueatur. 258.11.
Maxilla quo pacto luxetur. 256.7.
Maxilla quo pacto per ſcamnũ Hippocratis reſtituatur. 520.
Maxilla vbi inflammatio non oritur viginti diebus conferuet. 263.46.
Maxillæ vtrâque parte elapſæ curatio. 260.31.
Medicamenta ſiccandi vim habentia. 270.27.
Medicamentum interdum optimum eſt, medicamentum non adhibere. 270.5.
Medici malè ratiocinantes magis peccãt quàm idiotæ. 135.31.
Medicinam nõ ſatis eſt ratione ſcire, ſed vſu experiri ipſam oportet. 243.2.
Medici ſeculo Hippocratis optimè præcepta artis diſcebant. 237.45.
Medico quid faciendum in ijs, quæ curationem non admittunt. 310.38.
Medicorum auctoritati conſulit Hippocrates. 76.8. & 105.5.
Medicorum error, qui cataplaſmata non minùs plagæ oris inculcant, quàm proximis partibus. 10.34.
Medicus agere debet celeriter, iocundè, promptè, & eleganter. 365.19.
Medicus in ijs exerceri debet, quę promptè ad curationem accommodantur. 341.6.
Medicus rationalis ab Empirico q̃d differat, quod ad ſignorum notitiam ſpectat. 347.15.
Medicus ſimul ac philoſophus quatenus honorem ambire poteſt. 366.11.
Mel 28.23.
Mel cedrinum. 28.43.
Mellis optimi notæ. 27.16.
Membra dum præcidũtur, quænam ſint aduertenda. 327.30.
Membra luxata tertio aut quarto die extendi non debent. 353.41.
Membrana cerebri inuiolata, ſiccantibus nutrienda eſt, læſæ autem lenientia ſuperdari debent. 99.20.
Membrana cerebri, quùm neque inflammatio vrget neq; dolor, ſiccari debet: quòd ſi infeſtent ea, ad lenientia confugiendum. 110.1.
Mẽbranæ præſidia oſſe caluariæ detracto, quæ propriè conueniant. 99.31.
Membrana ſub caluariâ, vbi telo læditur incidenda. 85.10.
Membra, quæ extremâ parte tenuantur, quùm fracta vinciuntur, pannis æquâda ſunt. 145.40.
Membrorum naturalem habitum indicant duo. 136.32.
Membrum læſum ſuperius contineri debet. 41.34.
Mẽſiũ ꝓfluuiũ quo pacto ſiſtatur. 43.10.
Mentis alienatio affectu linguæ ſæpiùs indicatur. 107.24.
Menti vinculum. 443.28.
Modicũ, alterius extremi negatione nõnunquam appellatur. 373.18.
Modioli deſcriptio & vſus. 114.10.
Modiolus. 115.
Morbi mixti, mixta quoq; præſidia exigunt. 323.20.
Morbi qui dolorẽ afferunt, quomodo vlceribus annumerari poſſunt. 201.30.
Morborum indicia ex ſimilium ac diſſimilium notatione cognoſcenda ſunt. 347.36.
Morborũ quidam graues ſunt, qui tamẽ leues videntur, & è contrario. 291.47.

Morborum ſigna quibus viribus inter ſe diſtent. 347.12.
Morbus, quomodo ratione exploratur, poſtquam reſponſione hominis collectus eſt. 78.45.
Motu calefit, nutritur, ac firmatur corpus 177.10.
Motus alij naturales, alij pręter naturam. 413.24.
Mouetur corpus etiã ſtando ac ſedendo. 7.17.
Mucci in quibus redundent, & quid efficiant. 240.33.
Muccoſus humor, cùm à medicis deprehenditur, quo pacto erretur. 271.3.
Muccoſus humor quibus in partibus cõtrahitur. 295.15.
Muccoſus humor quis appelletur. 295.1.
Muccus glutinoſus aduſtione curatur, cùm per medicaměta diſſipari nequit. 295.35.
Muſculi definitio. 139.38.
Muſculi dum agunt, contrahuntur: dum verò ab oppoſitis attrahuntur, extenduntur. 308.17.
Muſculis priuatum corpus quodnam intelligatur. 299.33.
Muſculis proprium in ſeipſos contrahi. 133.24.
Muſculi, vbi verſus ſuum initium cõtrahuntur, ſuo fungũtur munere. 203.46.
Muſculorũ affectus in humero ægrè cognoſcitur. 347.31.
Muſculorũ duo ſunt principia. 299.20.
Muſculorum poſitio ac natura circa vertebras. 283.40.
Muſcus 34.14.
Myrrha 27.43.
Myrtus agreſtis 36.26.
Myſi 35.27.

N

NAſi contuſi alligandi, atque curandi ratio habetur paginã 266.
Naſi fracti remedia 267.16.
Naſi fracturæ modi 265.23.
Naſi fracturæ, ſi vlcus accedat, quæ curatio conueniat. 269.21.
Naſi fracti deligandi ratio. 265.33.
Naſi vinculum. 423.20. & 434.1. & 435.1. & 436.1. & 438.28. & 439.1.
Naſturtium. 33.2.
Natura iuſtiſſima. 135.15.
Naturalis habitus actionis propoſito indicatur & vſu. 396.40.
Naturæ iuſtitia in quo conſiſtat. 158.1.
Nauicula vinculi ſpecies. 428.1.
Nerui frigore læduntur. 322.7.
Nerui illigantes appellantur quædam ligamenta. 332.42.
Nerui propriè dicti ad os non pertinent. 210.19.
Neruorum alimentum proprium eſt humor glutinoſus ac muccoſus. 271.18.
Neruorum vulneribus per quæ mederi conuenit. 36.25.
Neruos ligaměta Hippocrates appellat. 210.16.
Niger color vnde. 106.41.
Nilei Plinthium. 483.
Nitrum. 27.44. & 29.29.
Nodus Herculeus ad extendendũ ęqualiter. 471.
Nomina græca, quæ affectum ſignificant, acuto ſunt accentu in vltimâ. 184.10.
Nominnm rationẽ illam tenuem, & exquiſitam maiores non tenuerunt. 311.24. & 320.43.
Nymphodori gloſſocomum. 503.
Nymphodori Gloſſocomum quomodo moueatur. 506.

O

OBſcurum duplex. 131.16.
Obſonia mollia, quæ ſint. 151.44.
Ocio effœminatur, & imbecillum redditur corpus. 403.23.
Oculus vinculi ſpecies. 368.25. & 431.1. & ibidem 22. & 430.26. & 432.1.
Oeſypus. 29.28.
Olei facultas. 185.34.
Oleo in vlceribus vtendum eſt potiſſimùm, vbi lenia medicamenta requirũtur. 14.45.
Oleum. 37.17.

Oleum glutinãdis vlceribus incommodum. 26.35.
Oleum quando in vlcere vitandũ. 26.8.
Oleum vlceribus alienum. 14.14.
Orationum diuiſiones variæ. 133.1.
Orbes è corio quo pacto ad crus extendendum accommodandi. 198.32.
Orbes quibus ad crus extendẽdum vtemur, quales eſſe debeant. 199.32.
Orbicularis vinculi ſpecies ſimplex eſt. 416.7.
Orchomenion. 35.34.
Ordinis ratio in oratione nõ ſemper ſeruatur idem apud veteres, qui principio proponitur. 354.36.
Ordo non idem in exercendo, atque docendo. 75.25.
Ordo præceptorum artis alius requiritur in docendo, alius in exercẽdo. 242.15.
Organi tractorij motus. 486.
Organorum genera. 477.
Organorum materia. Ibidem.
Organorum partes & vſus. 478.12.
Oris apertio duplici accõmodatur vſui. 258.43.
Os capitis ad membranam ſecãdum vel radendum, vbi in vulnere capitis inuadere febrem intelligas. 108.17.
Os capitis ad membranam vſque ſecandum acutiori ferrâ, vbi minùs tempeſtiuè committitur vulneratus. 112.1.
Os capitis dum ſecatur ferramenta ſubinde recipienda, & in aquam frigidam demittenda. 111.26.
Os capitis dum ſecatur inſpicienda ſubinde ſectionis altitudo. 112.23.
Os capitis, quâ parte ſecari debeat. 84.16. 112.30.
Os capitis quare initio totum aliquando ſecatur. 113.17.
Os capitis quomodo ſcalpro radẽdũ, vbi vitium eius cognoſci nõ poteſt. 93.34.
Os capitis quo pacto purulẽtũ fiat. 97.3.
Os capitis, ſi à principio ſecatur, non debet ſecari vſq; ad membranã. 110.29.
Os capitis ſi quis velit inter initia excidere, quæ præcepta ſeruanda. 113.10.
Os capitis, ſi terebrâ perforetur, cauendũ ne ipſa per totum penetret. 113.29.
Os capitis vulneratum exangue redditur tempore & medicamentis. 101.18.
Os κυβοειδὲς. 160.27.
Os fractum ſeu luxatum cur opus ſit antè extendere. 133.42.
Os iugale quodnam appelletur. 256.40.
Os læſum, vbi iniuriam non prodat, medicamento nigro illinitur. 95.16.
Os occipitij robuſtiſſimum ex vniuerſâ caluariâ. 66.22.
Os, quando ſuo loco moueri dicatur. 161.44.
Os quatuor de cauſis abrũpitur. 161.10.
Os quibus de cauſis præcidẽdũ. 205.27.
Os recedens ab aliquo oſſe, cum quo naturaliter iungitur, nullum in priſtinam ſedem reuertitur. 250.8.
Oſſa capitis cur magis abrupta, minùs periculo ſub ſint. 102.16.
Oſſa capitis puerorum tenuiora. 103.5.
Oſſa dum præciduntur, quęnam ſint aduertenda. 327.30.
Oſſa fracta non coaleſcunt. 153.26.
Oſſa frangi leuius vitium eſt, quàm ſi ijs integris venæ ac nerui grãdiores conterantur. 213.20.
Oſſa fracta vel luxata, ſi valentiùs extendantur, quæ detrimenta ſequantur. 400.24.
Oſſa gibba facilè peruertuntur. 159.27.
Oſſa manus. 160.15.
Oſſa manus & pedis medullâ carent, caua ſunt & lapillis ſimilia. 160.7.
Os ſacrum, quod & latum nuncupatur, exulceratum difficulter curatur. 198.3.
Oſſa nec excidunt, nec nudãtur, niſi cutis & ſupiecti muſculi ſecẽtur. 188.11.
Oſſa pedis 160.17.
Oſſa, quæ bina inter ſe iungũtur, vbi dehiſcunt, non facilè in priſtinum locum reuertuntur. 213.11.
Oſſa, quæ citra noxam præcidantur. 327.44.
Oſſa quæcunque rara ſunt, citò ſaneſcũt. 252.3.

Oſſa, quæ extremis membris mouentur eandem curationẽ, quam fracturæ, requirunt. 162.19.
Oſſa, cùm fracta aut luxata inter ſe ceſſerunt, cur muſculorũ diſtentio ſequatur. 204.1.
Oſſa, quæ ſub fracturâ ſunt, quare incerto tempore abſcedunt. 205.12.
Oſſa, quo tempore impellenda. 203.18.
Os σκαφοειδὲς. 160.28.
Oſſe capitis violato, quo pacto per exiguam terebram detrahere ſanguinem oporteat. 104.1.
Oſſe fracto quo tempore callus producatur. 150.40.
Oſſe fracto, ſi carnis quoque vulnus acceſſit, quæ ratio victus coueniat. 151.23.
Oſſe læſo carnem quoque vulnerari neceſſariò. 81.38.
Oſſibus luxatis ſimul & nudatis quid agendum. 320.16.
Oſſibus quo pacto pulſus ineſſe intelligatur. 97.42.
Os ſiccantibus medicamentis celerrimè abſcedit. 101.27.
Oſſe fracto ſummâ quiete opus eſt. 150.1.
Oſſi fracto, vbi vulnus acceſſit, quomodo ferulæ imponi debeant. 192.34.
Os ſi reſtituitur, magis neruorum diſtẽtio ſequitur, quàm ſi non reſtituatur. 203.25.
Oſſis fracti & prolapſi modus ſimplex qui dicatur. 152.20.
Oſſis in capite excidẽdi quãtitas. 74.38.
Oſſis, quod corrumpitur, notæ. 106.19.
Oſſis receſſuri indicia. 194.28.
Oſſis ſecandi cauſa. 73.34.
Oſſis ſectio in quo fracturę genere requiratur. 74.21.
Oſſium partes extantes, ferulas non admittunt. 181.39.
Oſſium pedis & manus collatio. 159.26.
Oxyglycy. 207.14.
Oxymel inteſtina inania deradit. 25.41.
Oxymel neruoſis partibus vitiatis alienum. 168.34.
Oxymel quibus conſtat. 168.17.

P

Palpebra ab inflammatione intẽta in exteriorem partem conuertitur. 387.15.
Palpebra, vbi tunica eius interior inflammatione prehẽditur, in interiorem partem trahitur. 387.16.
Panniculorum, qui faſcijs ſubijciuntur, officium. 392.27.
Panni, qui fracturis ſuperdantur, faſcijs alligandi ſunt. 145.27.
Panni ſuperdandi fracturæ cerato inuncti. 145.13.
Pannorum, qui fracturis ſuperinijciũtur, longitudo, latitudo, craſſitudo, & numerus. 389.7.
Pannorum vino madentiũ vis. 189.30.
Papauer album, quod & Herculeum & aphrodes dicitur. 55.25.
Partes corporis noſtri, quibus innitimur, quæ ſint. 372.21.
Partes minùs aluntur & increſcunt, vbi non exercentur. 302.23.
Parthenium. 31.29.
Pecten vinculi genus ad colem. 456.31.
Pectoris vinculum. 447.23. & 448.1.
Pedem extremum quemnam Hippocrates appellet. 312.36.
Pede toto, qui inambulare dicantur. 313.44.
Pedis & manus oſſium collatio. 159.41.
Pedis oſſa. 160.17.
Pedis oſſa reſoluta in ſuperiorem vel inferiorem regionẽ, repoſita, ægrè in ſuâ ſede ſeruantur. 162.7.
Pedũ tumores nihil ſub cataplaſmate deſidentes, quâ cauſâ proueniant. 39.16.
Pellis animalium duplicem naturam habet. 263.29.
Pelops præceptor Galeni. 284.15.
Phaleræ vinculi genus. 437.40.
Pharicon medicamentum. 33.32.
Phyma. 47.30.
Picea. 37.20.
Pix. 30.9.
Plagæ grauioris vel leuioris indicia. 82.21.

Plagæ capitis ob tres cauſas ſecari debẽt. 92.19.
Plenitudinis humorũ in corpore noſtro cauſæ aliquot. 330.19.
Plinthium laqueus. 474
Plinthium Nilei. 483.
Plumbi recrementum. 60.17.
Plumbum. 30.22.
Pluſius Placinus miro rictu os diducere ſolebat. 258.45.
Polyſpaſtum. 335.37.
Poplitis commiſſuram etiam ſani extendere non poſſunt, niſi ſimul extendant eam,quæ ad inguen. 307.24.
Prædictio præclara & ardua,in quo conſiſtat. 310.44.
Pronum quid. 135.23.
Pronus habitus quis dicatur. 340.9.
Puerorum oſſa capitis tenuiora. 103.5.
Pulſus in oſſibus quo pacto intelligatur. 97.42.
Pulſus vlcerum. 9.11.
Purgantia vlcus,mordẽt idem. 204.30.
Purgatio,vbi febris eſt continua,nõ conuenit. 168.6.
Pus coloris eſt cinerei. 169.21.
Pus fit ex ſanguine putri. 9.30.
Puſtulæ vnde. 107.19.

Q

QVadriga vinculi genus. 446.27.
Quietem quid intelligat Hippocrates. 396.45.
Quinquefolium. 36.28.

R

RAdius. 141.35.
Ratione artem ſcire non ſatis eſt,ſed vſu experiri oportet. 243.2.
Ratio in artibus magni eſt effectus. 190.45.
Ratione quomodo explorãdus morbus, alioquin collectus ex reſponſis hominum. 78.45.
Ratio vbi quid commonſtrat,mutari tutò poteſt id, quod non rectè adhibetur, neq; expectandus longus vſus. 190.38.
Refrigerantiũ duplex eſt genus. 322.20.
Regium vinculi ſpecies. 424.43.
Reponendi luxati modus κατὰ περίσφαλσιας. 220.24.
Reſina terebinthina. 37.20.
Rhombus. 266.47.
Rhombus ſpecies vinculi. 368.26. & 421.10.
Romam terræ habitatæ compẽdium dixit Polemo rhetor. 237.29.
Rubrica. 58.27.
Ruminantia animalia inferiorem tãtùm dentium ordinem habent. 240.9.

S

SAndaracha. 33.36.
Sanguinem homini prãſo mittẽdum eſſe,quo pacto intelligi debet. 44.2.
Sanguinis eruptionem quo pacto Galenus non ſolum ad contrariam partem, ſed ad proximam etiam deriuat. quod Hippocratis ſententiæ contrarium videtur. 43.11.
Sanguinis immodicè fluẽtis reprimendi modus. 42.38.
Sanguinis mittẽdi modus præſcribi certus nequit. 12.11.
Sãguinis mittẽdi obſeruationes aliquot neceſſariæ. 43.1.
Sanguinis plurimum ad membra cõcurrentis indicia. 412.23.
Sanguinis ſuppurantis indiciũ. 167.46.
Sanguis extra venas colorẽ mutat. 18.45.
Sanguis extra venas putreſcit. 43. 40. & 47.31.
Sanguis in ventrem prçter naturã fluens, neceſſe eſt ſuppuret. 12.20.
Sanguis niger vnde generetur. 19.4
Sanguis quibus de cauſis colorem mutet. 169.6.
Sanguis ſuffuſus quando in pus vertitur, aut corrumpitur. 168.40. & deinceps paginã 169.
Sanguis quo pacto per exiguã terebram detrahendus oſſe capitis violato. 104.1.
Sanguis vbi mittitur,vires perpetuò cõſiderandæ. 109.21.
Scalper cauus. 126.
Scalper in imo lẽticulã repræſentãs. 127.
Scalper in medio recuruatus. 123

Scalper, prout variè admouetur, tum radit, tum excidit. 123.7.
Scalper, quo iuniores ad omnes fracturæ modos vtuntur. 122.11.
Scalper quo iuniores os radunt. 125.
Scalper rectus. 123.
Scalpri oppoſiti. 129.
Scalpri tria genera apud Galenũ. 122.1.
Scalpris vtebantur veteres non ſolùm ad os radendum, ſed etiam ad excidẽdum. 123.3.
Scamni Hippocratis deſcriptio. 338.
Scamni Hippocratis ſtructura. 335.26.
Scamni Hippocratis vſus. 335.41.
Scamnum Hippocratis. 518.
Scapha vinculi ſpecies. 422.1.& 423.19.
Scilla. 37.21.
Sedes genus fracturæ in capite. 71.24.& 80.47.& 83.18.
Sedile Theſſalum. 234.20.
Sedilis Theſſali figura. 237.1.
Semirhombus vinculi ſpecies. 421.22.& 428.1.
Senſu an mente percipiamus obiecta exteriora. 350.16.
Senſu, quæ cõprehendi dicãtur. 348.25.
Serræ duplex ratio. 113.41.
Serram, quâ caluariæ os ſecatur, teretem eſſe oportet. 114.6.
Serra, quâ fabri vtuntur. 115.
Serrula. Ibidem.
Siccandi vim habentia medicamenta. 270.27.
Siccantia & refrigerantia medicamenta quo pacto pus moueant, vbi caro colliſa eſt. 10.15.
Siccãtia medicamẽta in vulneribus glutinant, ſordem purgãt, carnem alunt, ad cicatricem ducunt, ſupercreſcẽtem carnem abſumunt. 2.19.
Signa morborum, quibus viribus inter ſe diſtent. 347.12.
Signis iiſdẽ contingit potentiâ maximis eſſe, & cognitu facillimis. 344.29.
Simia homini ſimillima, vnum tamẽ habet in ſpinâ, aliarum quadrupedũ commune. 285.42.
Simia ſtructurã habet homini, quàm maximè ſimilem. 306.29.
Simile & idẽ quo pacto differãt. 351.37.
Simplex compoſito prius. 360.47.
Simum græcis quid ſignificet. 367.14.
Sinus obliquus. 383.43.
Sinus, qũod vitium appelletur. 383.22.
Sinus rectus. 383.42.
Sinus quo pacto deligari debent. 383.29.
Sinuum curatio, quomodo differat à curatione abſceſſuum. 385.34.
Sinuum, qui vlceribus ſuperueniunt, curatio. 22.20.
Smyrnæ Galenus medicinam didicit. 237.27.
Sophiſtas quos intelligat Hippocrates. 136.6.
Sphacelus curationẽ nõ admittit. 321.17.
Spectaculum magnum oſtentare ſine vllo profectu, turpe eſt. 280.4.
Spica vinculi genus. 444.1.& 446.27.
Spina diuerſũ qd eſt à vertebris. 286.26.
Spina in homine quid. 272.10.
Spina in interiorem partem conuerſa, ad interitum ægrotãtem præcipitat. 291.1.
Spinæ & vertebrarũ cõmiſſura. 280.40.
Spinę & vertebrarum figura. 280.28.
Spinæ luxatæ extentio per ſcalam nihil proficit. 277.15.
Spinæ medullæ velamentorum origo. 281.32.
Spinæ, quæ pars dicatur anterior & poſterior. 282.5.
Spinæ vertebrarum vitia. 272.8.
Spina luxata quâ ratione reſtituatur. 501.
Spina luxata quo pacto per ſcamnum Hippocratis reſtituatur. 528.
Spinã luxatã reſtituẽdi modus. 277.21.
Spina pluribus modis obliqua ſanis redditur. 286.43.
Spiritus ἄλικὸς quis ſit, & quomodo fiat. 294.4.
Spodium. 30.23.& 37.27.
Spodium Cypriũ & Laurioticũ. 30.44.
Spongiæ effecta in vlceribus. 21.22.
Spongia, quæ vlceri alliganda eſt, qualis eſſe debeat. 13.46.

Squama æris. 30.29.& 33.37.
Stando ac ſedendo etiam corpus moueri dicitur. 7.17.
Sternutamentum mouẽtia medicaméta. 58.17.
Stertere quibus accidat magis. 275.1.
στραγγουρίας cauſa. 53.42.
Sulphur. 33.38.
Supinum quid. 135.25.
Suturæ capitis facilè finduntur. 83.8.
Suturæ os in capite ſecari nõ debet. 84.1.
Sutura infirma ad reſiſtendum ictui. 68.4.
Suturarum caluariæ diuerſitas. 62.23.
Suturarum in viris atque fœminis eadem ratio. 62.36.

T

Talus. 170.12.
Talus luxatus, quo pacto reſtituatur. 502.
Talus prolapſus quo pacto per ſcamnum Hippocratis reſtituatur. 532.
Talus quo pacto vinciri debeat. 165.18.
Tela acuta ſecant. 79.43.
Tela grauia duráque, collidunt. 79.44.
Teli nominę quid intelligatur. 68.37.
Telis carnẽ lacerantibus vlcera caua fiũt. 81.41.
Telorum genera. 81.3.vſque 25.
Telum propriè, quo alter alterũ vulnerat. 80.3.
Telum varium quo pacto varia inferat vulnera. 80.39.
Tẽpus ſcalpello attingi nõ debet. 91.24.
Temporum os infirmiſſimum. 65.31.
Tempus ex quo malum incidit in curatione conſiderandum eſſe. 353.39.
Terebra, cui pila in ſummo eſt, per quam circumagitur. 120.
Terebræ ἀβάπτιστοι 116.6.
Terebræ conuertendæ rationes à recentioribus excogitatæ. 120.7.
Terebræ proprium perforare. 115.1.
Terebrę vſus alienus, vbi oſſa vehementer ſunt perfracta atq; imbecilla. 115.13.
Terebrã habenã tribus modis fabri circumducunt. 117.4.
Terebra per manubriolũ, quo pacto conuertatur. 121.1.
Terebra non ſolùm perforat, ſed excidit etiam oſſa per varia ferramenta, quæ in imum eius demittuntur. 121.16.
Terebra, quæ deſcendere nõ poteſt. 116.
Terebra, quæ per arcũ circũducitur. 118.
Terebra, quæ per habenam & tranſuerſarium circumagitur. 119.
Terebra, quæ per habenam in medio artè illigatam conuertitur. 117.
Terebra, quę per manubriolum conuertitur. 122.
Terebra, quæ per trãſuerſarium, quod eſt in ſummâ parte, conuertitur. 120.
Terebra quã fabri vtuntur 116.
Terebra, quando propriè aptatur. 116.2.
Terebrarum duo genera. 116.6.
Teſtimonium pro ſigno. 168.38.
τετραφάρμακον inflammationem coërcet ac lenit, ſed vlcus ſordidũ efficit. 204.28.
Thais vinculi ſpecies. 422.9.& 424.1. & ibidem 33.
Theſſali ſedilis figura. 237.1.
Tholus vĩculi ſpecies. 422.1.& 423.19.
Thorax vinculi ſpecies. 448.4.
Thus. 28.26.
Thymium. 31.31.
Tibiæ caput craſſius quàm ſuræ in commiſſurâ genu. 170.18.
Tithymalli ſuccus. 49.7.
Tormentilla. 36.30.
Tormina vnde fiant. 273.45.
Tremor duplici motu continetur. 7.19.
Triſpaſtum Apellidis, ſeu Archimedis machinamentum. 507.
Triticum quodnam iudicetur optimum. 267.26.
Tumores iuxta poplitem vel pedẽ, quomodo curari debeant. 185.21.
Tumores q̃bus ſint exhauriẽdi. 185.41.
Tumoribus quando adhiberi ſcalpellus debeat. 40.22.
Tumor, qui vulnerato capite ſuperuenire ſolet, quo pacto curetur. 109.1.
Tumorum in vulnere diuerſitas. 23.15.
Tuſſilago. 34.9.& 322.41.

V

Valgi deteriùs ſtant,currúntq;,quàm vari. 301.3.
Valgi fiũt,vbi in partem interiorem crus erumpit. 301.4.
Vallum vinculi genus. 437.26.
Vallũ vinculi genus ad naſum. 438.28.
Varices iuxta lũbos vnde fiant. 273.30.
Varicis curatio 42.2.
Varicum in inguine generatio. 273.34.
Varicũ in poplite generatio. 273.34.
Varicum materia. 273.42.
Vari fiũt,vbi in exteriorem partem crus prorumpit. 301.3.& 316.42.& 317.5.
Vari pedis modus eſt multiplex.317.16.
Varix quid ſit. 42.13.
Varo pedi quę deligandi ratio cõueniat. 318.29.
Vectes quales parari debeant ad cruris oſſa impellenda. 203.2.
Vectis,quo recentiores membranã tuentur,& os attollunt. 1.28.
Vena caua cur ſic dicta. 66.12.
Vena craſſa in humero quænam dicatur ab Hippocrate. 246.22.
Venæ & arteriæ vbique iunctæ. 66.15.
Venæ nomine arteria comprehendebatur veteribus. 66.16.& 91.34.
Venæ,quæ thoracem nutriunt. 273.24.
Vena nõ ſolùm in multitudine ſecari debet, ſed etiam vbi timetur inflãmatio. 294.16.
Venas cauas Hippocrates appellat eas, quæ grandes ſunt. 66.10.
Venis priuatum corpus quodnam intelligatur. 299.32.
Ventrem homo ex omnibus animalibus habet anguſtiſſimum. 286.30.
Veratrum. 33.35.& 34.47.
Veratrum dare, antequam corpus victu præparetur,fallaciſſimum. 167.26.
Veratrum Hippocrates intellexit album. 167.14.
Veratrum molle quodnã intelligat Hippocrates. 206.26.
Vertebræ in interiorem partem excedẽtes curari nequeunt. 286.19.
Vertebrarum compoſitio ſpina vocatur. 272.10.
Vertebrarũ & ſpinæ cõmiſſura.280.40.
Vertebrarum & ſpinæ figura. 280.28.
Vertebrarum oſſa,quomodo peruertantur. 272.38.
Vertebrarum proceſſus. 286.13.
Vertebrarum proceſſus cartilaginem adiectam habent. 282.24.
Vertebrarum,quæ ad coſtas ſunt,figura. 285.18.
Verticis os,quare naturâ tenuiſſimum. 65.5.
Victus ſimplex,& quiuis. 152.2
Victus tenuis & exquiſitus. 152.3.
Vinciendi modus. 401.41.
Vinciendi rationes diuerſæ. 417.11.
Vincula alia ſanant, alia ſanandi ſunt ſocia. 380.45.& 369.1.
Vincula ad aurem. 440.1.& 439.29.
Vincula in vlceribus capitis quare reijciantur. 88.28.
Vinculi adſtringendi modus ad oſſa fracta. 143.33.
Vinculi ea moderatio eſſe debet, vt neq; premat,neque oneret. 391.3.
Vinculi elegãtia,in quo cõſiſtat. 365.30.
Vinculi firmitas,vel preſſu cõparatur,vel numero faſciarum. 318.9.
Vinculi iocunditas,quâ in re conſiſtat. 365.30.
Vinculi promptitudo,quâ in re cõſiſtat. 366.2.
Vinculi ratio duplex. 415.19.
Vinculi rectè iniecti duę ſpecies.368.37.
Vinculis in quâ capitis parte vtendum. 88.23.
Vinculi ſpecies orbicularis. 416.7.
Vinculi vſus alienus,vbi cataplaſma non imponitur. 4.22.
Vinculi vſus duplex. 4.24.& 142.6.
Vinculorum adhibendorum conſilium. 381.14.
Vinculorũ appellatio ab euẽtis. 417.16.
Vinculorum genera ad labra 442.1.
Vinculorum nomina. 417.14.
Vinculorum nomina à ſede. 417.13.

Vinculorum rationes aliquot. 365.18.
Vinculorum vſus. 418.3.
Vinculo ſimilis affectus, quis ſit, & vnde naſcatur. 211.6.& 240.40.
Vinculum ad frontem & partes, quæ iuxta ſunt. 419.1.&.441.45.
Vinculũ à fracturâ ſemper ordiri debet. 148.28.
Vinculum ad malas. 441.17.
Vinculum ad mentum. 443.28.
Vinculum ad totum caput. 419.25.
Vinculum diſtinctum quodnam appelletur. 366.34.
Vinculum inflammationem reprimens. 33.18.
Vinculum naſi 435.1.& 436.1.& 438.28. & 439.1.
Vinculum non requiritur, vbi deſit cataplaſmatis vſus. 3.34.&89.26.
Vinculum occipitij. 443.20.
Vinculum ſciſſum ad ſummum caput, & ei proximam regionem. 418.28.
Vĩculũ ſimplex quodnã dicatur. 366.32.
Vini facultas. 185.35.
Vini vſus, quo vlcera madefaciẽda ſunt. 196.19.
Vinum auſterum naturâ frigidũ ac terreſtre. 197.2.
Vinum cur vulneribus applicetur, capitis autẽ vlceribus non item. 2.40.& 85.16.
Vinum duabus de cauſis ad vlcera pertinet. 85.32.
Vinum glutinandi vim habet 2.22.
Vinum in vlceribus adhibetur, quùm inflammatio timetur. 80.14.
Vinũ in vulneribus capitis reijcitur. 2.39
Vinum nigrum auſterum adſtringit & glutinat, atque repellit. 2.28.
Vinum nigrum auſterum efficax præſidium, vbi os cute excedit. 142.26.
Vinum nigrũ & auſterum affectas partes inflammari non patitur. 322.4.& ibidem 42.
Vires perpetuò conſiderãdæ, vbi ſanguis mittitur, vel catharcticũ datur. 109.21.
Viſcera vulnerata in inflammationẽ facilè incidunt 6.28.
Vlcera adusta vacant periculo eruptionis ſanguinis 248.7.
Vlcera capitis offendũtur frigidis tactu. 80.39.
Vlcera capitis, quando ſcalpellum poſtulent. 90.37.
Vlcera caua fiunt à telis carnem lacerantibus. 81.41.
Vlcera cicatrices cauas accipiunt, vbi os quâuis de cauſâ receſſerit. 18.3.
Vlcera cute innata nudari non debent. 204.18.
Vlcera exedentia vnde oriantur. 23.24.
Vlcera inflammantur, quùm ad ſuppurationem ſpectant 9.21.
Vlcera intus caua in orbem, vel ad dimidium ſecari debent 19.17
vlcera magna ſine tumore, peſſima. 23.18
Vlcera omnia ſiccanda, exceptis illis, vbi mouendum eſt pus 11.25.
Vlcera, quæ fracturæ ob malam curantis tractationem ſuperueniunt, quibus deprehendãtur indicijs, & quo pacto curentur. 193.6.
Vlcera, quę ad ſanitatem intendunt, tutò & vtiliter lenibus medicamẽtis fouentur. 14.35.
Vlcera, quæ glutinari nõ poſſint. 18.15.
Vlcera, quâ ratione reddantur diuturna. 36.10.
Vlcera (ſi dolor vehemẽs occupet, & accedat inflammatio aut diſtẽtio neruorum) lenibus medicamentis inungere oportet. 14.39.
Vlcera vinciendi ratio. 21.25.
Vlcera triplici de cauſâ reddũtur magna. 15.18.
Vlcera vino madefieri debent. 1.46.
Vlcere minùs rectè purgato caro producta plus iuſto increſcit. 17.27.
Vlcere recenti nec lenia nec pinguia medicamenta conueniunt. 14.16.
Vlcere recenti, niſi fuerit in ventre, ſanguinis detractio maior aut minor iuuat 11.33.
Vlceribus cur vinum adhibeatur, capitis autẽ vlceribus non item. 2.40.& 85.16.

Vlceribus diuturnis,quæ ſinum habent, victus ratio tenuis non conuenit. 5.26.
Vlceribus frigus inimicum. 17.11.
Vlceribus pannos vino madefactos, aut lanam ſuccidam imponere conuenit ex Hippocratis ſententiâ. 188.36.
Vlceribus pãni vino nigro madẽtes vtiliter imponuntur. 196.18.
Vlceribus pdeſt abſtinẽtia & aqua. 4.43
Vlceribus,quæ incommoda obtingant à frigore. 248.3.
Vlceribus,quæ tẽpeſtas cõueniat. 16.40.
Vlceribus quâ ratione aqua frigida proſit. 87.3.
Vlceribus vetuſtis,quando prodeſt cataplaſma. 4.12.
Vlceri conducunt quies & ocium. 7.1.
Vlceri emplaſtra inducere priùs non expedit,quàm exquiſitè ſiccetur. 15.43.
Vlceri poſt detractionem ſanguinis ſpõgia alliganda. 13.33. & 15.44.
Vlceri prodeſt, ſi ex eo ſanguis crebrò euadat. 13.26.
Vlceris color liuidus extingui calorẽ naturalem ſignificat. 23.9.
Vlceris color niger extinctũ calorem naturalem ſignificat. ibidem.
Vlceri ſuperueniente eryſipelate purgare corpus conuenit. 20.3.
Vlceri ſuperueniente tumore quid accidat. 20.25.
Vlceri tumor cum inflãmatione, quâ de cauſâ ſuperueniat. 23.39.
Vlcerũ capitis curatio nõ diuerſa ab alijs, quàm non attingunt os. 84.43.
Vlcerum capitis, ventris aut thoracis curatio cur ſit potior hyeme. 17.14.
Vlcerũ curationis ſumma in perfuſione vini ſita eſt primis diebus. 197.18.
Vlcerũ frontis & capitis tria genera ſcalpellum requirentia. 91.1.
Vlcerum inflammatorũ præſidiũ. 26.2.
Vlcerum omniũ curatio ſiccantibus perficitur. 2.2.
Vlcerum pulſus. 9.11.
Vlcus capitis madefaciendum non eſt. 84.37.
Vlcus capitis quàm celerrimè ſuppurare expedit,vbi id neceſſarium eſt. 98.25.
Vlcus in quo colliſa, detritaque caro eſt, oportet in pus verti ac tabeſcere. 11.14.
Vlcus malignũ quodnã vocet Galenus. 15.28.
Vlcus quid. 155.20.
Vlcus quomodo hiare dicatur. 204.10.
Vlcus quonam medicamento purgetur. 189.13.
Vlcus ſimplex αἷμα requirit. 11.6.
Vlcus,vbi malè deuincitur,quænam accidant. 191.7.
Vocabula cõplura totis attribuũtur corporibus,quæ partium ſunt. 367.20.
Vomitum citantia. 270.16.
Vrinæ difficultatis,quæ inflammato ano ſuperuenit, cauſa. 55.41.
Vſu experienda ars poſt ratione conceptam doctrinam. 243.2.
Vua acerba. 27.10.
Vulnera capitis,auris, ac cutis curationẽ ſicciorem requirunt, quàm reliqua vlcera. 27.40.
Vulnera plæraque tertio aut quarto die recrudeſcunt. 201.15.
Vulnera quando impleantur linamentis. 386.24.
Vulnerato capite potus aquę & victus tenuis conuenit. 109.26.
Vulnere habito,quibus ĩdicijs mors prędſagiatur. 104.28.
Vulneri ſi fractura accedat, duplici nomine vti abſtinentiâ præſtat. 6.30.
Vulneris magni triplex genus. 110.7.
Vulnus capitis mortiferum duobus modis. 108.7.

FINIS.

INDEX

INDEX ALTER GRÆcas dictiones complures, tum à Galeno ipſo, tum ab alijs explicatas commonſtrãs, qui verborũ quidem eſt, non tamen cuiuis cognitorum.

A

Α βάπτιστοι terebræ. 116.6.
Ἀγαθὸν. 168.38.& 267.24.
Ἀγκύλη. 305.34.
Ἀγκυροειδὴς proceſſus in lato ſcapularũ oſſe quis ſit. 216.32.
Ἀγκὼν. 140.21.
Ἄγμα. 132.15.
Ἀετός. 278.3.
Ἀΐξαι. 24.19.
Αἴτωμα. 277.45.
Ἀλφίτιδον. 152.22.
Ἄλφιτον. 93.27.
Ἄμβη. 232.4.& 339.40.& 367.25.
Ἄμβων. 232.4.
Ἄμμα. 370.11.& 371.19.& 373.3.
Ἀμφώδοντα. 240.15.
Ἀνακολλᾶν. 161.43.
Ἀνάλγητα. 171.46.
Ἀνακομίζεσθαι. 152.7.
Ἀνάληψις. 375.15.& 384.34.
Ἀνατείνεσθαι. 270.25.
Ἀναθλίβειν. 241.43.
Ἀνάτρεψις. 241.40.& 401.37.
Ἀναψύχειν. 193.23.
Ἀντικνήμιον. 170.4.& 181.26.
Ἀντικρὺς. 276.7.
Ἀντιλαβὴ. 290.20.
Ἀντίληψις Ibidem.
Ἀντίχειρ. 363.16.
Ἄπαγμα. 405.26.
Ἀπαντικρὺ. 276.7.
Ἀπάρθρωσις. 258.22.
Ἀπαρτᾶν. 269.30.
Ἀπέρτι. 81.27.
Ἀπηρθρῶσθαι. 258.23.
Ἀπόκλασμα. 405.25.
Ἀποκόπημα. 69.38.
Ἀπόμελι. 207.14.
Ἀπονεύρωσις. 257.18.
Ἀπόξυ. 375.17.& 389.46.
Ἀποπληξία lethalis. 101.5.
Ἀποσμιλαίνειν. 263.41.
Ἀπόσπασμα. 405.22.
Ἀπόστασις. 384.22.& 389.23.
Ἀπόστημα. 389.24.
Ἀποστήριγμα. 413.12.
Ἀπόσφιγξις. 384.22.
Ἀπόχυμα. 69.38.
Ἄραδον. 98.9.
Ἀρβύλαι. 319.23.
Ἀρχέστερον. 179.26.
Ἄρθρον. 175.47. & 176.3. & 208.2. & 216.12.& 320.38.
Ἅρμοσια. 364.44.& 359.33.
Ἁρμονία. 414.7.
Ἀρσενικὸν. 33.40.
Ἀρτίστομα. 81.26.
Ἀρχὴ. 372.4.
Ἀρχός. 48.2.
Ἀσκαρίδες. 48.31.
Ἀστράγαλος. 165.20.& 376.12.
Ἀτρεμία. 7.41.

B

Βαθμὶς. 139.4.
Βαίνειν. 319.28.
Βήχιον 34.10.
Βλαισὸς. 405.41.
Βραχίων. 155.12.& 218.20.
Βρέγμα. 376.22.
Βρόγχος. 274.46.
Βρύον. 34.15.

Γ

Γαλῆ. 248.47.
Γαλιάγκωνες. 248.44.& 302.15.
Γαυσὸς. 184.4.
Γενειὰς. 421.4.
Γεννητικὴ 284.38.
Γένυς. 260.37.
Γερανὶς vinculi ſpecies. 416.13.& 445.18.
Γιγγλυμοειδὴς imum caput humeri. 138.27.
Γίγγλυμος 138.28.
Γλήνη. 176.4.
Γλήνεια. 207.37.
Γοναὶ. 284.37.
Γνάθος. 256.8.& 260.35.

γνάθος & γένυος ſignificationes apud Hippocratem confunduntur. 260.41.
γνώμα. 348.14.& 349.43.

Δ

δὲ cõiunctio gręca quo pacto in oratione vſurpetur. 215.13.
δεψεῖν. 259.12.
διακίνημα. 207.34.
διακινῆσαι. 334.31.
διακίνησις. Ibidem.
διακοπή. 11.30.
διακοπὴν quid vocet Hippocrates. 72.4.
διαμπερὲς. 186.41.
διαπεπλῆσθαι. 185.7.
διαπήγματα. 478.26.
διάπλασις. 134.2.
διαπύρινον. 269.1.
διατερῖνα. 244.9.
διάρθρωσις. 176.1.& 258.21.
διαῤῥέπειν. 304.46.& 305.11.
διάστημα. 405.17.
διάστρεμμα. 405.31.
διαφανής. 244.19.
διαφορά. 355.23.& 368.40.
διαφυής. 170.20.
διαρθροῦσθαι. 258.23.& 282.36.
δικαίως pro ἴσως. 200.32.
διορθοῦσθαι. 381.13.
διόρθωσις. 390.3.
διπλόη. 102.33.
δοκίς. 174.43.& 175.23.
δρωπακικός. 407.11.
δρωπακισμός. 407.10.
δυσεντερία. 330.5.
δυσεντερία αἱματώδης. 331.1.

E

ἑδώνον. 138.46.& 397.2.& 398.47.
ἑδώνος. 139.14.
ἑδώνος habitus. 359.34.
ἐγκάλσαι. 200.21.
ἐγχειρίδες. 339.3.
ἐγχρίπτειν. 314.22.
ἕδρα. 48.2.& 161.15.
ἕδρα fracturæ ſpecies quid Hippocrati. 71.36.
ἐθέλειν. 312.34.
εἶδος. 355.22.& 368.39.
ἐκβυρσώματα. 327.35.
ἐκγείσωμα. 69.31.
ἐκθηλύνειν. 391.7.
ἐκλύειν. 107.1.
ἐκπεπλῆσθαι. 185.7.
ἐκπίεσμα. 69.31.
ἐκπλήκτεσθαι. 204.11.
ἐκ προσαγωγῆς. 152.8.
ἔκπτωμα. 405.15.
ἐκπτώσεις. 132.14.
ἔκστρεψις. 361.25.
ἔκτασις. 315.9.
ἐκβάθειν. 245.45.
ἐκτρέπεσθαι. 361.27.
ἔκτριψις. 361.15.
ἐκτρίβεσθαι. 361.28.
ἔκτρεψις. 360.39.& 361.24.
ἐκχυμοῦσθαι. 163.28.
ἐκχύμωμα. 404.1.
ἐκχύμωσις. 166.39.
ἐλινύειν. 151.33.
ἕλκος. 1.33.& 269.39.
ἔλλυτρα. 281.32.
ἐμβολή. 138.4.
ἐμπλάσσειν τὰ φάρμακα quid Hippocrati dicatur. 15.47.
ἔναιμα. 10.11.& 11.7.& 16.2.& 31.13. & 34.38.
ἔναιμα medicamenta, quæ dicantur. 189.8.& 324.16.
ἐνδιάθετος λόγος. 348.16.
ἔνσωμα. 181.41.
ἔνιοι. 372.31.
ἐνίον. 372.30.
ἔνθεν καὶ ἔνθεν quid ſignificet apud veteres. 192.10.& 197.11.& 336.8.
ἐξαρθρεῖν. 170.34.& 320.36.
ἐξαρθρούμενος. 185.26.
ἔξαρθρος. 242.47.
ἐξαρθρώματα. 132.14.
ἐξεχέβρογχος. 274.46.
ἕξις. 370.43.& 399.39.
ἔξωθέν τι τοῦ πράγματος. 245.47.
ἐπανορθοῦσθαι. 381.13.
ἐπιγουνατίς. 211.22.& 375.3.
ἐπιγονίς. 375.3.
ἐπίδεσις. 370.40.

ἐπίδρομος. 390.40.
ἐπιεικής. 201.28.
ἐπιεικῶς. 309.47.
ἐπίκαιρος. 164.8.
ἐπικαιρότατος. 246.34.& 313.3.
ἐπιλαβή. 290.20.
ἐπιλογιστικῶς. 16.4.
ἐπιθώματα. 132.14.
ἐπωμίς. 218.22.
ἐρείσματα. 412.47.& 402.7.
ἐρμάζειν. 412.42.
ἐρμάσαι. 278.43.
ἔρμασμα. 413.42.& 402.7.
ἔρματα. 278.42.& 412.45.
ἔρωτες. 23.26.
ἐρύσιμον. 33.2.
ἐσμάσασθαι. 263.1.& 286.42.
ἔτνος. 300.2.
ἐνύπνιον. 397.26.
εὐήθης. 207.36.
εὔθετα. 384.38.& 400.1.
εὐωχοῖς. 277.42.
εὔχειτα. 400.1.
εὔχετα. 384.38.
ἔφυδρον 158.40.
ἐχέκολλα. 379.31.

Z

ζέον. 406.44.

H

Particula interdum negat. 14.3.
Ἠ ἤδη. 151.37.
ἡρμόσθαι. 321.29.& ibidem 34.
ἡσυχία. 7.41.

Θ

θέναρ. 141.47.
Θ θέναρα. 141.46.
θέσις. 160.40.& 358.29.& 384.36
θλάσμα. 403.45.
θρόμβος. 163.35.
θρόμβωσις. 163.34.

I

ἰατρεῖον. 352.21.
Ἰ ἰατρεῖ. 352.31.
ἰξάλη. 197.41.
ἴξις. 192.27.&.358.23.
ἰξύα. 184.38.
ἰξύς. 184.30.
ἱστίον. 278.30.
ἱστός. 278.29.
ἰσχίον. 184.27.
ἰσχνόν. 22.1.
ἰσχυρείω 217.16.
ἴσως καὶ ὁμαλῶς, quomodo differant. 200.34.
ἴχνος. 162.3.& 164.26.

K

Κ καθίδρυσις. 202.36.
καθηκόντως. 141.19.
καθολικῶς 420.19.
καλλεία. 207.38.
καμάρα. 69.3.
καμάρωσις. Ibidem.
κάμπη. 315.9.
καμπύλος. 314.42.
κάπετοι. 336.27.
κάρος. 82.38.
κάρτα. 307.11.
κατάβλημα. 264.6.
κάταγμα. 269.39.
κατάγματα. 132.15.
κατάλημμα. 370.13.
κατάληψις. 375.12.
καταναγκάζειν. 161.43.
καταντία. 360.39.& 361.16.
κατάῤῥοπον. 361.18.
καταῤῥεπής. 361.10.
κατάστασις. 202.35.
καταστῆσαι. 202.34.
κατάτασις. 202.39.
κατ' ἶξιν. 162.41.
κάθεξις. 420.18.
κατωμίζειν. 227.3.
κατωμισμός. 227.2.
καυλίδιον. 262.28.& 405.30.
κενεαγγίας. 292.37.
κενόν. 372.35.& 376.2.
κενεόν. 297.27.
κερκίς. 141.34.& 325.20.
κέγχρεις. 294.2.
κεγχρώδης. Ibidem.
κεφαλήν. 429.2.
κερχνόν. 107.7.
κερχνώδης. 293.42.
κίγκλισις. 334.30.

κίγκλος. 253.11.
κνήμη. 169.45. & 170.1. & 320.21. & 325.18.
κοιλία. 6.22. & 12.15.
κοπτήν. 398.41.
κόκκυξ. 312.4.
κυμβεῖσθαι. 333.25.
κόνδυλοι. 209.8.
κόνδυλος. 140.17.
κορακοειδὴς proceſſus in lato ſcapularum oſſe quis ſit. 216.32.
κόρωνα. 209.16.
κορώναι. Ibidem.
κορώνη. 256.44.
κόρωνον. Ibidem.
κοτύλη. 176.4. & 184.28. & 234.9.
κρατύνεσθαι. 159.22.
κροταφῖται. 91.41. & 257.24. & 260.25.
κρόταφοι. 257.37.
κυβοειδὲς os. 160.27. & 163.46.
κυκλίσκος. 122.1. & 126.1.
κυλλόν. 316.43.
κυλλός. 301.5. & 405.42.
κύρτωσις. 272.25.
κυφός. 272.21.
κύφωσις. 273.5. & 287.4.

Λ

Λαγώπυς. 32.12.
Λαπάρα. 184.32. & 293.29. & 375.28.
λεπτώδης. 303.14.
λεῖος. 393.3.
λῆμμα. 295.5.
λίβος. 393.4.
λιμοκτονεῖν. 51.18.
λιπαρόν. 263.20.
λογικοὶ ἰατροί. 398.14.
λόγος. 348.15.
λόγος ἐνδιάθετος. 348.16.
λορδός. 285.35.
λόρδωσις. 272.23. & 273.6. & 287.5.

Μ

Μάζα. 93.29.
μαλθακώδη medicamenta. 14.19. & 323.7.
μάλιστα. 262.8.
μάτια. 267.38.
μασητῆρες. 257.24. & 258.7.
μασχάλη. 218.26.
μαλθῆσθαι. 263.1.
μελεδών. 241.16.
μελέτη. 166.46.
μεσόδμη. 333.34.
μεσοπλεύριοι muſculi. 293.30.
μεταχειρίζεσθαι. 152.15.
μετεξέτεροι. 300.1.
μετεώροις. 154.11.
μετωπιαῖος. 421.4.
μηλιάς. 26.46. & 31.37.
μῆλον. 256.9.
μηνιγγοφύλαξ lamina. 12.8.
μυῖαι. 158.10.
μοῦς. 386.25.
μοχλικούς. 1.9.
μυώδης caro. 165.40.
μύξα. 6.12.
μώνυχα. 240.23.

Ν

Ναυτία. 166.39.
Ναυτίωσις. 166.38.
Νεῦρα etiã ligamenta dicuntur apud Hippocratem. 210.31.
Νομαί. 35.44.
Νομή. 370.17.
Νόσημα. 344.13.
Νοῦς. 348.15.

Ξ

Ξύμφυσις. 264.27.
Ξύσματα. 331.39.
ξυστήρ. 122.3.

Ο

Οἴδημα. 90.10. & 191.43. & 404.5.
Οἶδος. 191.41.
Οἰστροί. 33.8.
οἰσυπηρά. 185.36. & 323.21.
ὄκνου. 352.47.
ὄκως. 353.6.
ὀλέκρανον. 140.21.
ὀλισθαίνειν. 170.35.
ὀλίσθημα. 207.34.
ὁμαλῶς καὶ ἴσως, quomodo differant. 200.34.
ὁμιλεῖν. 219.11.
ὁμολογεῖν. 376.4.

ὁμόχροιος. 64.11.
ὁμώνυμον. 400.47.
ὀνίσκος. 175.22. & 203.21. & 278.36. 336.20.
ὄνος. 175.21. & 203.21.
ὀξηροί. 33.7.
ὀξυγλυκὺς, quæ potio. 168.18.
ὀπισθοκύφωσις. 272.22.
ὅπλα. 341.23.
ὅπως. 353.7.
ὀργᾶν. 194.31.
ὄργανον. 364.45.
ὀρθόκωλον. 305.38. & 309.1.
ὀλισμελίο. 244.41.
ὀχεῖαι. 293.28.
ὀψέω. 217.18.

Π

πάθος. 344.13.
Π παλίγκοτα παθήματα. 167.38.
παλιγκοτεῖν. 167.38.
παράθεσις. 358.29.
παράρθρημα. 316.28.
πάραγμα. 264.7.
παρασώνεσις. 243.3. & ibidem 12. & 296.18.
παρῆσις. 421.4.
πάρεξις. 361.37. & 370.39. & 396.18.
πάρυγρον inflammationem coërcet ac lenit, ſed vlcus ſordidum efficit. 204.28.
παρύφασμα. 378.36.
παρυφαί. 382.16.
πεταῖος. 319.27.
πεδίον. 303.7. 314.2.
πέρας. 372.1.
περίναιον. 172.6. & 334.18.
περιέρραψες. 391.5.
περιῤῥοώδης. 255.8.
περισκελίς. 8.28.
περίσφαλσις. 220.25.
περινεόν. 107.6.
περόνη. 169.47. & 170.1. & 209.29. & 317.37.
πηλοπατίδες. 319.18.
πηλὸς. 319.27.
πῆχυς. 155.10. & 325.19.
πῆξις. 370.42.
πηρόζαλοι, qui vocentur. 207.18.
πίτταια. 407.11.
πισσηρὰ κηρωτή. 142.14.
πιττωτά. 407.10.
πλάδος. 194.41.
πλευραί. 282.35.
πλήμνη. 171.39.
πληχάς. 184.24. & 185.5. & 334.18.
πλοώδης. 253.44.
πολυόφθαλμον. 327.3.
πολυσπάστοις. 335.37.
ποτή. 273.14. & 311.6. & 329.5.
πρόβατον. 239.34.
προμήκης. 244.10.
προσπεριφερῶδης. 282.35.
προσφυής. 284.7.
πρόφασις. 178.21. & 205.41.
πτερυγοειδής. 261.14. & 257.40.
πυρετός. 192.6.
πυρετώδης. 192.3.
πυρῆνες. 244.9.
πυρώδης. 192.4.

Ρ

ῥαιβός. 301.9. & 405.42.
Ρ ῥάμμα. 371.20. & 373.1.
ῥαφαί. 414.6.
ῥαχῖται. 282.22. & 283.26. & eâdem paginâ 45.
ῥῆγμα. 404.5.
ῥομβοειδής. 283.11.
ῥαβδόν. 283.20.
ῥοικοειδής. 283.14.
ῥοικός. 301.10.

Σ

ἀλδόνη. 305.25.
Σ Σαπρὰ caro. 165.40.
Σαπρόν. 205.25.
Σαρκίζειν. 240.5.
Σαρκοφαγοῦντα animantia. 240.12.
Σαρκωτικά. 16.4.
σαῦραι. 342.30.
Σεῖσις. 273.8. & 291.35.
Σημείωσις. 347.36. & 389.16.
Σημειωτικὴ medicinalis artis pars. 344.8.
σηπομένη caro. 165.41.
σήραγξ. 204.10.
σιτάνιον. 266.27. & 268.1.
σῖτος. 266.28.

σιμοῦσθαι. 314.45.
σίνεσθαι. 163.23.
σῖνος. Ibidem.
σκαφίον. 158.9.
σκαφοειδὲς os. 160.28.& 163.47.
σκεθρῶς. 151.20.
σκεθρότερος. 293.38.
σκέλος. 7.43.
σκέπαρνον. 367.25.
σκεπάστρα. 420.17.
σκληρός. 378.21.
σκολιαίνεσθαι. 287.8.
σκόλιος. 284.19.& 287.10.
σκολίωσις. 272.23.& 273.6.& 287.5.
σκύβος. 82.44.
σμηκτρίς. 49.22.
σπάσμα. 404.3.
σταθμίον. 158.42.
στενός. 253.3.
στένυγρον. Ibidem.
στενυγροχωρίη. 253.1.
στέρνον. 253.18.
στεφανιαῖος. 421.3.
στῆθος. 253.15.& 303.7.
στήριγμα. 413.41.& 414.4.
στηρίζειν. 413.2.
στραγγουρία. 53.40.
στρέμμα. 405.15.& ibidem 32.
στρωτήρ. 232.23.
στύλος. 232.22.
συγκεφαλαίωσις. 348.42.
συγκρίνεσθαι. 358.36.
συνάρθρον locutionis figura. 380.27.
συνάρθρωσις. 258.19.& 264.27.
συναρίθμησις. 348.42.
συνδρομαί. 347.7.
σύντροφον. 197.30.
σύντροφος. 382.25.
συντρόφως. 205.9.
συνώνυμον. 401.2.
συρμαϊσμός. 270.14.
συσσάρκωσις. 18.31.
συχνόν. 21.47.
σφαγίτιδες venæ in collo. 66.8.
σφακελίζεσθαι. 108.25.
σφακελίσαι. 165.38.
σφάκελος. 15.33.& 165.39.& 321.14.
σφήνωσις. 203.23.
σφιγκτήρ. 291.18.
σχάσαι 259.22.& 260.17.
σχᾶσθαι. 259.19.
σχαστηρία. 259.25.& 471.9.
σχέσις. 239.11.& 341.26.
σχηνία. 341.26.

T

ένοντες. 210.1.& 257.16.
τανυσμός. 53.20.
τῆτις. 266.29.
τιμωρούμενος. 246.5.
τιμωρέων. Ibidem.
τόνους neruos appellat Hippocrates. 245.4.& 276.21.& 282.18.& 293.30.& 313.2.
τραῦμα. 1.36.& 61.13.
τρίβος. 234.7.
τριχισμὸς ſpecies fracturæ. 64.33.
τρίψις. 241.41.& 401.39.
τρῶσις. 68.24.& 317.19.& 355.24.
τρόφιον. 166.12.
τρῶμα. 61.13.& 260.30.
τύρσις. 277.44.

Y

βωμα. 291.32.
ὑπαγκώνιοις. 179.28.
ὑπάλειπτρον 268.46.
ὑπόδεσις. 380.42.
ὑποδεσμίδες. 145.15.& 380.42.& 390.18.& ibidem 39.
ὑποκυφοῦσθαι. 22.17.
ὑπέξυρα. 145.42.& 389.47.
ὑπόρρυσις. 360.38.& 361.2.
ὑπόστασις. 271.35.& 360.39.& 361.6.
ὑποστρέψαι. 227.19.
ὑπτιασμός. 166.8.

Φ

φαλακρόν. 244.8.
φακωτός. 122.2.
φαρμακεύειν. 168.8.
φαῦλον. 141.43.& 151.18.
φαῦλος. 207.30.& 292.27.& ibidem 46.& 293.39.& 328.9.
φλάσμα 403.44.
φλέγμα. 6.15.& 404.7.
φλεγμονή. 90.9.& 191.44.

φλεβ.

φλιαί. 336.21.& 337.43.
φλόγωσις. 404.9.
φλυκταίναι. 107.20.
φλεώ. 348.15.

Χ

αλαρὸν ἄρθρον. 284.39.
x χεὶρ manum ſignificat, quando ἄκρα adijcitur. 160.2.
χείρεξις. 152.14.
χειρισμός. 361.38.
χλιαρόν. 406.43.
χροιή. 64.16.
χρώς. 64.17.& 160.45.& 161.2.
χρῶτα quid vocet Hippocrates. 190.37.
χύμωσις. 387.18.
ψόαι. 283.36.& 285.11.

Ω

μιαία. 246.23.
ω ὦμος. 218.23.
ὠτειλή. 244.28.& 248.14.

τέλος.

Catalogus foliorum huius libri.

aa. quaternus. bb. quinternus.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z.
Omnes ſunt quaterni.

A B C D E F G H I K L.
Omnes ſunt quaterni, præter K & L ternos.

Hippocrates de vlceribus Vido Vidio Florentino interprete, cvm eiuſdem Vidii commentario.

LIBRORVM Hippocratis duo eſſe genera cõſtat, quùm Galeno auctore alij peranguſtè, & viâ quaſi cõpendiariâ, quod propoſitũ eſt, exequantur, ſicut ille, qui, quùm ſit de impellendis oſſibus, μοχλικὸν inſcribitur, in quo ſummatim recenſuit, quæ latè prodidit in opere de articulis: contrà vberius alij, & clariùs rem indicẽt, & propè vniuerſam aperiãt. atq; hi bipartiti ſunt, nõnulli enim adeò perfectè legũtur, atque ordinatè, vt parũ adhuc deſiderare luminis videantur, in horum numerum illi reponuntur, qui tam capitis q̃ membrorum fracturas comprehẽdunt: nõnulli relicti ſunt informati dũtaxat ac rudes, ita vt neceſſariũ ſit, quæ præciſè dicuntur, dilatare, definire, quę indefinitè, inchoata abſoluere, quę remota de medio atq; inuoluta ſunt, explicare. eiuſmodi eſſe hũc de vlceribus teſtatur Galenus, qui fracturas vno tantùm ex libris de ratione curãdi, ſexto videlicet perſequutus, vt quam hîc tradit Hippocrates curandorum vlcerũ rationem erueret, perfectamq́ue omnibus numeris demonſtraret, de eâ tertium, quartum, & quintum referſit. quos libros ante hunc euoluẽdos eſſe manifeſtũ eſt, vix enim colligi animo poterit via hæc ſanãdorum vlcerum expeditiſſima, niſi quã ille ibi affert lucem, adhibeamus. id quod fracturis non euenit, quę tam latè ac perſpicuè ab Hippocrate tradũtur, vt ſatius ſit antè in illis verſari, dein ad lectionem ſexti de ratione curãdi, vbi ſtrictim tractantur, ſe transferre. Patet autem librum hũc eſſe illum, quẽ Hippocrates de vlceribus compoſuit, quãdo ſententiæ complures, iiſdẽ, quibus hic verbis expreſſæ à Galeno ſæpius laudãtur, qui ſe ait commentaria in eum quoq; confeciſſe, quę ꝙ interierint, iacturã fecimus incredibilẽ. ſed quià iungitur cum tãti operis amiſſione deſperatio recuperandi, nos, quoad noſtra facultas tulit, excutere auctoris intelligentiã contẽdimus, quã, vbi licuit, ex varijs locis collectã per multa Hippocratis volumina cõprobauimus. Sed hactenus præfati iam librum exponere ingrediamur.

INSCRIBITVR περὶ ἑλκῶν, id eſt de vlceribus, quo verbo ſolet Hippocrates ſignificare, tum quę telũ & externa vis intulit, tum quę ab interiori cauſâ oriũtur. quod clarè oſtendunt, quæ partim habentur in hoc libro, partim in eo, qui de articulis eſt & de fracturis, quãquam τρῶμα. quod nomen latinè vulnus dicitur, illis impoſitũ eſt, quæ exteriori cauſâ inferũtur. Ergo curationẽ omnium vlcerum complectitur, ſiue ab exteriori, ſiue ab interiori cauſâ oriantur: neque ſolas ponit præceptiones, ſed propria etiam remedia, quibus, quod pręcipitur, commodè præſtemus: cúmque curatio alia ſit, quùm vlcus per ſe eſt, alia, cùm adijcitur alteri affectui, & ſanari eo manente non poteſt, Hippocrates vtramque adſcribit, adeò, vt nullum reſtet vlcus, cuius hîc ſanationem non reperias. illa ſemper excipio, cum quibus nudatum os eſt. hęc ſiquidem, ſi ad caluariam pertineant, in libro de vulneribus capitis: ſi ad cætera oſſa, in tertio de fracturis, & quarto de articulis vberrimè ab Hippocrate explicantur.

VLcera nulla madefieri debent pręterquàm vino, niſi ſi articulum teneant. quùm, quod ſiccum eſt, ad ſanum: quod madet, ad vitiatum propiùs acce-

dat. Vlcus enim madet: quod ſanum eſt, ſiccum eſt.

Vlcerũ omniũ, quatenùs vlcera ſunt, cõmunis curatio ſiccãtibus perficitur. hanc ipſe indicat, quùm cauet, ne contrarijs, hoc eſt, madeſacientibus nutriantur. cuius præcepti eam rationẽ affert, ꝙ ſiccum ad ſanum, madẽs ad vitiatum propiùs accedit. hoc autem ex eo elicit, quòd integra caro non madet, ſed arida tangitur: quæ vlcerata eſt, humida eſt. quare ſi eò tendimus, vt quod curatur, à vitiato recedat, ſequitur, vt admotis ſiccãtibus, quæ madeſaciunt, expellamus. Quod multò clarius fiet, ſi quod de partibus noſtri corporis dicitur, traducatur ad medicamenta in hunc modũ. quæ ad ſanum propiùs perducunt, quod vlceratum eſt, ſiccant: quæ ad vitiatũ, madeſaciunt, quùm quod ſanũ eſt, ſiccum ſit, quod vlceratũ, madeat, illis autem opus eſt, quę ad ſanum propiùs perducũt, & vitium ſummouẽt, igitur quæ ſiccant, vlceri neceſſaria ſunt, quæ madeſaciunt, aliena. cui ſententiæ auctoritatẽ adiungit, ac firmamentum natura ipſa vlceris, quæ, ſi ad viuum reſecetur, nõ aliud eſt, q̃ diuiſio eius carnis, quę ſolida erat, & continua. quamobrẽ, ſi contrariorũ contraria ſunt remedia, cõiungẽtibus opus eſt & glutinantibus, hæc autẽ adſtringunt & ſiccant. vlcus igitur, quod per ſe eſt, curatur ſiccis, & (quod iure Hippocrates monuit) madeſaciẽtibus offenditur. Quid ꝙ alij affectus, quos vlceri ſæpenumerò adiectos videmus, ſiccis medicamentis ferè omnes tolluntur? talia enim ſunt, quæ vel ſordem purgant, vel carnem alunt, vel ad cicatricem ducũt: talia, quæ ſupercreſcẽtem carnem abſumunt. Sed Hippocratis conſiliũ ad ſolum vlcus dirigitur, cuius naturã intuitus cauet, ne vllâ re madefiat præterquã vino, quod inter omnia pręſidia eſt aptiſſimum, quùm glutinandi vim, quam habet vlceribus neceſſariã, ad penitiores vſq; partes tranſmittat. quod non faciũt plæraq; alia ex glutinãtibus, quamuis alioquin vino paria ſint, quemadmodũ argẽti ſpuma. hęc enim vel eo nomine longè minùs idonea experimur, quòd ſummas partes cogũt: interiores ad quas penetrare nõ poſſunt, ſolutas relinquũt, atq; inter ſe diductas. Eſſe autẽ vinum debet nigrũ, auſterũ, quale accipitur ab Hippocrate ad ea luxata vel fracta, quibus carnis quoq; vulnus acceſſit. eo nõ ſolũ vlcus glutinatur, ſed ab humoris quoq; eruptione defenditur, ſiquidẽ auſterũ eſt, atq; idcirco adſtringit & glutinat. naturã prętereà ſiccam habet ac frigidã, quâ repellit, neq; ſinit materiam in affecto loco recipi, atq; inflãmationẽ excitari. Adde ꝙ cùm frigidũ ſit, nullũ ferè odorẽ mouet, & ob id caput non tentat. Siccare autẽ poteſt duobus modis, & per ſe, quatenùs naturã habet ſiccandi, & quatenùs repellit, cùm repreſſo humore affectus locus ſiccior ſeruetur. Ergo cùm tam per ſe, q̃ aliud efficiendo ſiccet, nihil mirũ, ſi eo Hippocrates vlcera fouens, madeſaciẽtia repudiat, quæ (vt Galeno placuit) ſiue id per ſe pręſtẽt, vt quę, ſicut oleum, naturã ſint humidiora: ſiue quatenùs ante aliud efficiũt, vlceribus perpetuò infeſtiſſima ſunt. In libro autem de vulneribus capitis, nõ ſolùm cætera humida reijcit, ſed vinum etiam ipſum, vt in eius operis expoſitione declarabitur. nam vulnera ibi curat, quę vſq; ad os pertinẽt, ita, vt id nudatũ ſit, quorum agglutinatio quùm deſperetur, non opus eſt vino, quod potiſſimum datur ad vulnera glutinãda, neq; eo egent etiam vulnera capitis, vt repellat, cùm non ſint in parte, quæ dependeat, aut quæ alijs ſubiecta ſit, vndè ſuccos facilè recipiat. Adijcit Hippocrates [niſi ſi articulum teneat]. quæ verba, ſi ſeparatim ex ſe cõſiderentur, neq; ad ea conferantur, quæ auctor & in ſecundo libro de fracturis quà de pede, quùm violatos articulos perfundi aquâ calidâ iuſſit, & alibi (vt oſtẽdemus) latiùs explicauit, ambigua

uit,ambigua videbuntur,quùm & ad præceptum,quod tradidit,ne vlcus madefiat:& ad exceptionem,quã ponit de vino,referri æquè poſſe videantur,ita, vt alterutrum ſibi velit,vel articulorũ vlcera, tam alijs, quàm vino madefieri: vel & ab hoc & ab alijs madefacientibus offendi. Sed ſublata omni ambiguitate perſpicua res fiet, ſi ea ſpectentur, quæ in quarto de articulis ad vulneratos ſimul & prolapſos articulos ab Hippocrate adhibentur,vbi pãnos, lanam, & folia betæ ſuper imponit, quæ omnia vino reſpergit, quod articulorũ quoque vlceribus idoneũ ſit: hoc quùm ità habeat, nulla relinquitur ambiguitas. Sed quod ait[niſi ſi articulum teneant]ad id refertur,quod præcipit,ne vlcera madefiant,exceptis quæ in articulis vagantur: hæc ſi quidem licet,tum vino, tum alijs madefacere. Quamobrem Hippocrates non contentus vino vlceratos articulos reſperſiſſe,liquido etiam cerato inungit. Sed roget quis, ſi natura vlceris(vt iam conceſſum eſt)in vniuerſum præſidia exigit,quæ ſiccãdi facultatem habeant,quid eſt,quòd articuli,vbi vlcerantur, contraria etiam admittunt? ceratum enim tantùm abeſt, vt ſiccet, vt etiam locum reddat humidiorem,& glutinari plagam non ſinat. Hanc quæſtionem diluit Galenus, quùm eum locum exponit, vbi ait Hippocratem non vlcera intueri, ſed periculum, quod ex naturâ affectæ partis ingens ſubeſt,ne neruorũ diſtentio ſuperueniat: hoc vt euitet,cerato inungit ac tepido, qui ſi ad vlcus reſpiceret, neque cerato prorſus vteretur,neque tepidum aliquid induceret. Quo patet articulorum vlcera,& ſi nulli alteri affectui iungantur(de his enim agit)madefaciẽtia tamen requirere,quod ferè ſub eiuſmodi plagis nerui diſtendantur: eã de cauſa, non ſolùm vino,ſed relaxantibus,& mollientibus nutriuntur. Illud tamen ignorare non oportet,quòd vbi parui articuli,quemadmodum in digitis,vlcerantur, quùm nulla ſit ſuſpicio,ne ſequatur diſtentio neruorum, Hippocrates relaxãtia,& mollientia ſubmouet, neque ſolùm adhibet ſiccantia: ſed ea eligit, quæ vehementer id præſtare poſſint: eius generis ſunt, quæ pertinent ad vulnera capitis,quod ratione non caret, quùm tegendum carne os ſit, quod nudatum eſt. Nam ſi nudatus articulus non eſſet,neque plaga vſque ad ipſum deſcẽderet, eâdem ope indigeret, quâ cætera vlcera: ſed quia hæc prolapſo articulo, vel aliundè illata os ipſum attingit, deſperata glutinatione, ſuper oſſe nudato producere carnem oportet, ac propterea ſiccioribus vtendum eſt, vt latiùs in expoſitione libri de vulneribus capitis indicauimus.

» Expedit autem,quùm cataplaſma non inducitur, à vinculo quoque abſti- 2.
» nere. Eſt etiam interdum,vbi in vlceribus vti cataplaſmate non licet, idq;
» in recentibus magis quàm in vetuſtis,tum in his,quæ articulos infeſtant.

Si vtriuſque effectum contemplemur, cataplaſmatis, & vinculi facilè cauſam inueſtigabimus, cur vbi vnum non datur, neque alterum dari etiam debeat. Datur quidem cataplaſma, vbi doloris atque inflammationis cauſã, lenire,vel relaxare conuenit,ſeu pus mouere. Fieri autem ſolet ex farinâ, aquâ, oleo,& cęteris ſimilibus,ità,vt effœminet ac reſoluat:glutinoſos verò & muccoſos ſuccos non diſcutiat: ſed (vt teſtatur Hippocrates, qua de aure fracta) magis eorũ copiã augeat,& moleſtiores efficiat ſuppurationes, atq; abſceſſus, quùm oneri ſit, & foramina claudẽdo expirationem prohibeat. Itaque vbi nec lenire dolorẽ,nec relaxare oportet,aut maturare pus, perpetuum eſt in cunctis vlceribus à cataplaſmate abſtinere,atq; adeò in illis,quæ partes occupãt ſicciores & muccis naturaliter redundant,quibus illa idonea ſunt,quæ poſſint præ-

ſtanter ſiccare. Non immeritò igitur docuit Hippocrates eſſe, vbi in vlceribus interdum vti cataplaſmate nõ licet, quùm non niſi ob propoſitas cauſas liceat, quod magis accidere ait recentibus vlceribus, q̃ vetuſtis. Cauſa in aperto eſt: nempè quod recens eſt, glutinantia exigit, & ea, quę humorem concurrentem repellunt. Cataplaſma quia relaxat, glutinationẽ prohibet, & ſedem affectam ſuccis influentibus patefacit. At ſi caro non ſolùm vulneretur, ſed etiam collidatur, res dum recens eſt, cataplaſma requirit: neceſſe enim eſt colliſam detritámque carnem in pus verſam tabeſcere, quod præclarè in ſequẽtibus adſcribit. Verùm id vlcus non eſt ſimplex, & eâ de cauſâ cataplaſmate non læditur: vbi res iam tempus habet, alio medicamentorum genere finitur. Sæpè tamen interuenit, vt oriatur inflãmatio, quæ poſt quartũ diẽ magis excitari ſolet, vel oræ indureſcant, & eo nomine poteſt cataplaſma vetuſtis vlceribus prodeſſe, quod recentibus non æquè accidit. quę verò in articulis verſantur, qui naturâ ſicciores ſunt & muccoſi, ſicciora poſtulãt præſidia, neque vllo ferè magis læduntur, quàm cataplaſmate: licet autem, quòd neruorum diſtentionem afferre ſoleant, interdum madefacienda ſint non tamen debent cataplaſmate nutriri, quod cauit Hippocrates etiã, quùm vlceratis medetur & luxatis ſimul. Eâdem autem ratione, quâ articulis, inimicum eſt auribus vlceratis: quùm vtræq; partes & ſiccioris naturæ ſint, & muccis redundent. Quocirca quùm plagæ auris medetur, cataplaſma repudiat (vt non multo antè demonſtrauimus) medicamentúmque optimum cenſet, ſine medicamento locum relinquere. Sed hactenus de cataplaſmate: reſtat vt intelligamus, cur vbi hoc non imponitur, vinculum quoque alienum ſit, ſi antè, vinculi vſum explorauerimus. Hunc nobis in libro de officina medici duplicem oſtendit: nam vel ipſum per ſe efficit, vel efficiendi ſocium eſt: hoc quidem continet, quæ ſuperdantur: illud verò aut ſeparata coniungit, aut nimis cohærentia ſeparat: aut materiam vel confluentem repellit, vel quùm opus eſt, concitat, aut aliud huius generis pręſtat. Nocet autem, vbi inflammationis ſuſpicio eſt, quòd cõpreſſione, ac pondere malè vitiatam partem afficiat, præſertim ſi caro modica ſubeſt, & os cute dũtaxat cõtegitur. Ergo quod Hippocrates ait, quãdo cataplaſma nõ inijcitur, vinculum quoque admouendũ non eſſe, ſi ad id referatur, quod efficiendi ſociũ eſt, quódq; impoſita pręſidia tenet, nihil erit, quod dubitari poſſit, quùm ſi cataplaſma nõ detur, non opus ſit vinculo, vt cõtineatur. Itaq; mirum nõ eſt, ſi Hippocrates in vulneribus capitis, in fracturâ auris, in vlceratis ſimul & prolapſis, & paſſim, vbicũque vnum ſummouet, velit ab altero quoque abſtineri. Sed ſi hæc ſententia in eo vinculo accipiatur, quod per ſe efficiẽdi vim habet, non ita perpetua erit. Vulnera quidem articulorum, vbi ſuſpicio eſt, ne oriatur neruorum diſtentio, non minus hoc genere vinculi læduntur, quàm ipſo cataplaſmate. Sed recentia vlcera, quibus hoc inimicum eſt, ſæpiùs vinculi operâ egent. Nam vt oræ vlceris glutinentur, vbi coniunctæ ſunt, vinculo interdum contineantur, neceſſe eſt: plaga item recens, quùm fracturæ iuncta eſt, ſine cataplaſmate faſciam deſiderat: ſed Hippocrates agit de ſimplici duntaxat.

» ABſtinentia verò & aqua, tam cũctis vlceribus prodeſt, quàm quòd maxi- 3
» mè: magis autem recentibus, q̃ vetuſtis. Tum vbi inflammatio vel acceſ-
» ſerit, vel expectetur, ſeu periculum inſtet, ne quid corrũpatur, ſeu articuli vl-
» cere premantur, atque inflãmatione, nerui diſtentione periclitentur, aut ven-
» ter vulneretur, ſed vt quùm maximè, ſi caput, femur, aliúdve perfringatur.

Non

Non aliâ de cauſa nunc aquam potui præſtat, & abſtinentiā imperat, quàm quæ ab ipſo primū expoſita fuit, quùm edixit, ne vlcera madefierent: ea eſt vlcerum natura: nā quùm humida ſint, vt glutinentur ſaneſcantq́; ſiccari neceſſariò debent: humores verò, qui à corpore ad plagā feruntur, qiua madefaciūt, committi & glutinari oras non ſinunt: ſed inflāmationem concitāt, & carnem quæ iuxtà eſt, lædūt, citra cuius ſanitatem, quod diuiſum eſt, minimè glutinatur: natura enim quę carnem producit, & ſinum implet, eadē quod ſeparatum eſt, glutinat. naturā verò non intelligimus totius corporis, ſed proximę carnis. Proximam igitur carnem, vnde glutinandi vis naſcitur, integram eſſe, neceſſe eſt, & omni vitio prorſus vacare. Patet autem quanto liberalius corpus nutritur, & vinum meracius ſumitur, tanto plus ſanguinis atq; aliorum ſuccorū, ad vlceratam partē tranſmitti, & ob id glutinationem impediri, & ſuccorū copiâ proximam carnem diſtendi: conſueuerunt enim, quæ redundant, concurrere ad locum affectū, vbi promptè admittuntur: vnde caro vitiatur, neque plagam glutinat, neque ſuo munere amplius fungitur. His ita conſtitutis iam apparet cunctis vlceribus nihil æquè prodeſſe, ac modicum cibū, & aquę potionē, quo victu ſi ægrotans ſuſtineatur, nouā ſuccorū copiā nō coactā, qui priùs aderant, exhaurientur: exinanitur enim corpus abſtinentiā, nam quùm nihil ingeritur, quod priùs aderat, à naturâ facilè conſumitur. Huiuſmodi victus quāquam ad ampliora vlcera in vniuerſum pertinet, magis tamē quibuſdam accōmodatur, quæ ipſe nominatim recenſet. Habet autē rationē affectuum, qui accedere ſolent, & naturæ partiū, quæ vlcerantur: alioquin ille victus æquè omnibus idoneus eſt, quùm vlcera, vbi per ſe ſine vllo affectu curātur, nec partiū diſcrimen attenditur, pariter glutinationē, ac propterea tenuiorē victum deſiderent. Primùm ergo ait [magis autem recētibus, q̄ vetuſtis.] vtraque autem per ſe, & ab omni alio vitio ſeiuncta, eandē exigunt animaduerſionem: ſed quæ diuturna ſunt, plęrunque præter vnitatis ſolutionē ſinuantur, eum ſinum quùm implere carne oporteat, cui materiam ſubminiſtrat ſanguis, vt ſit vnde caro generetur, abundè hunc produci conuenit. Vino igitur & cibo pleniori opus eſt, quibus augeatur ſanguis: abſtinentia & aquæ potio expellendæ ſunt. Coueniunt autem recenti plagæ, quæ nec caua eſt, & plęrunque glutinari poteſt: ac ſi quē habeat affectum adiūctum, is ferè dolor eſt, qui quùm inflāmationem excitare conſueuerit, nos ad eundem victum hortatur, quod ipſe innuit, quùm ſubijcit, [tum vbi inflāmatio acceſſerit, vel expectetur,] tenuis hic victus, qui alioquin vlceribus prodeſt, potiſſimū ad ea pertinet, quibus inflāmatio vel acceſſit, vel acceſſura eſſe videatur. Id quanquā recentibus accidit, nonnūquam tamen accidit etiam vetuſtis, vel ex prauā ratione victus, vel ex motu intempeſtiuo, aut qꝫ refricetur vlcus, vel affecta ſedes altero vitio laboret: hæc vbi interueniūt, ſi inflammatio nōdum ſuperuenit, tamen pertimeſcenda eſt. Quamobrem pugnandū eſt inediâ, quę (vt ſuprà oſtendimus) corpus quodammodo exhaurit, ſinítque naturam liberè ſuum munus præſtare: quò fit, vt quæ præſens eſt inflammatio, coërceatur: quæ expectatur, repelli ſæpenumero ſoleat. Frequenter autem inflāmatio quùm augeſcit, in gangrænam degenerat: atque hæc rurſus in σφάκελον, quùm ita intenditur, vt ipſa particula corrumpatur, græcè enim ſic dicitur. Id malū tam in libro de fracturis, q̄ in eo, qui eſt de vulneribus capitis, naſci ait, quùm vlcus malè curatur, quod nō modò ad medicamenta pertinet, quæ ſuperinijciūtur, ſed etiam ad victum. Cauendum igitur eſt, non ſolùm ne

madefaciẽtia imponãtur, ſed ne is victus imperetur, qui poſſit & aliorum ſuccorũ,& ſanguinis copiam contrahere. Iure ergo tenuem victum, & aquæ potionem imperat, præcipuè vbi vlcera in articulis verſentur, & cum inflãmatione iungãtur. Nam ſi cæteræ partes quùm vtrunq; malum experiũtur, eo victu egent, multo magis articuli, qui (vt antè dictũ fuit) inferre neruorum diſtẽtionem ſolent. Ipſe autem ſe explicat, quùm inquit, [nerui diſtẽtione periclitẽtur] cui malo & vinum & copia cibi firmioris, plurimùm obeſt. Quãobrem, ſi vel articulis vlceratis, vel alia parte, neruorum diſtentio timeatur, rectè inedia pugnat. Sed ad articulos reuertamur. Quùm ait, [articuli vlcere detineantur, atq; inflammatione] quod nos vertimus [inflammatione] græcè habet [φλέγμασι,] quod ad pituitam ſignificandã vſurpatur: quo modo ſi accipiamus, non aliam intelligemus, q̃ quæ μύξα, id eſt, muccus, ab eodem nũcupatur, quem plurimùm eſſe in articulis, paſſim recẽſet. Fortaſſe igitur voluit abſtinẽtiã contra muccos niti, vt ſine impedimẽto poſſint à naturã diſcuti atq; extenuari. Nos tamẽ ratione freti, [inflãmatione] vertimus. φλέγμα enim, vt in prognoſticis, quùm agit de inflãmatione præcordiorũ, apud Hippocratem inflãmationẽ notat, quod à Galeno in eius loci interpretatione admonemur: idẽ nunc ſibi voluiſſe ratio dictat, quùm articuli vbi violantur, inflãmationem, doloremq; afferant intolerabilẽ, quẽadmodũ in quarto de articulis memoriæ prodidit, eũq; inflãmatio (vt apertè iam narrauimus) magis q̃ muccus & pituita circũſpectam victus rationẽ deſideret. De ventre vulnerato res clarior eſt, q̃ vt luminis indigeat: ventrẽ autem quẽ κοιλίην dixit, & thoracẽ intellexit, & quod ei ſubiectũ eſt, vtrunq; enim nomine κοιλίας, id eſt, vẽtris complectitur, cuius rei teſtis locuples eſt Galenus in quarto de ratione curandi. At vbi propriè voluit alterutrũ ventrẽ notari, κάτω addidit vel ἄνω, vt nõ ſolùm venter intelligatur: ſed vel ſuperior vel inferior, hoc eſt, thorax, vel quod tegitur abdomine: idẽ quoq; in libro de ratione victus in morbis acutis, tũ in prognoſticis atq; alibi ſępius cõmemorat. Viſcera ergo quæ complẽt vtrunq; vẽtrem, quùm vulnerãtur, in inflãmationem, cui maximè opportuna ſũt, facilè incidũt: tũc autẽ propoſita ratio victus maximè idonea eſt. Quod ſi vlceri acceſſerit, etiam fractura, ſeu capitis, ſeu femoris, ſeu alterius mẽbri, duplici nomine eâdẽ vti abſtinentiâ præſtat: quãdoquidẽ morbus eſt duplex, & caſus grauior, periculũq; inſtat inflãmationis ingens. id q̃uis ſeruari vbiq; debeat, multo magis tamẽ, quùm vel pręſtantiſſimũ quid periclitatur, cuiuſmodi cerebrũ eſt in vulnere capitis, vel grande admodũ eſt os, quod frãgitur, quia tũc malũ quoque grãde eſt. Capite quidẽ violato, dura mẽbrana inflãmatur. Nam neq; repelli poteſt, quod cõcurrit, neque facilè extrahi, quod ſuper ipſa collectũ eſt. Eâ de cauſâ timenda eſt inflãmatio, licet alioquin caput, cùm ſuperius ſit, & nõ dependeat, nõ ita humorũ cõcurſum admittat, vt apertè in libro de vulneribus capitis explicabitur. Verùm ſi mẽbrana, vel leuiter etiã inflãmetur, cerebrũ, quod proximũ eſt, ob cõſortiũ eodẽ affectu maximè periclitatur: id cũ accidit, nihil propius homini eſt, q̃ vt decedat. Sed hũc circũſpectus medicus, rem lõgè antè pręuidẽs, tenuiori victu defendet. Femur quoq; in eodẽ periculo reuoluitur ob caſus magnitudinẽ neceſſariã: atq; idcirco in tertio de fracturis, eandẽ obſeruationẽ poſuit femore fracto, quę vulnerato capiti debetur. Nec illud obſtat, quod Hippocrates ad fracturã coſtę ínediã vitat: tũc enim grauius exiſtimat coſtas ſine fulcro ſuſpẽdi, quod accidit cùm in ieiunio, inani vẽtriculo minimè ſuſtinẽtur, q̃ ſanguinis copiã ad affectã partẽ trãſfũdi.

Neque

NEque ſtare conuenit quem vlcus exercet, præſertim ſi in crure verſetur, ſicut,nec ſedere,nec ingredi, ſed quies & ocium plurimum conducunt. Si quis ligna ſeu lapides,ſeu eiuſmodi aliqua tentet,dum mouentur,inter ſe glutinare,nihil minus efficiet. Immobilia enim tenere oportet, quæ conferueſcunt,quod perq̀ue in animalis partibus conſpicitur, nã niſi quieſcant & immobiles ſint,nequeũt vlla ratione coaleſcere. Quapropter, quũ vlcus eſt,quod glutinationem poſtulat,vitare in primis motũ oportet: nocet enim abundè,ad partem, quę exercetur,humorem euocans: hic autem & madefaciendo glutinari plagam non permittit, & plærũque ſolet inflammationem afferre:quamobrem ocium & quies vlceri optimum medicamentum eſt: moueri & ambulare,niſi ſanis,alienum:quod Hippocrates alibi etiam protulit,quùm edixit,vt coſtâ violatâ,ab his quæ tuſſim excitant,à venere, ab omni motu,atque agitatione corporis caueremus. Sed eſto, quieſcendum eſſe,& ob id ingreſſum lædere, ſi vlcus ſit in crure:quid eſt quòd neque ſtare licet,neque ſedere? An non quieſcimus,quùm ſtantes,vel ſedentes locum non mutamus? Quæſtioni huic reſpondet Galenus in libro de tremore, vbi hunc ipſum Hippocratis locum laudat.Oſtendit enim partes noſtri corporis moueri, quamuis locum non mutent,ſed in eodem manentes,immobiles eſſe videantur: nam quod in tremore deprehendimus, in ſecunda valetudine latet. Tremor quidem duplici motu continetur,deorſum altero,quo fertur membrum ſuo pondere: altero ſurſum, quo naturæ viribus reuertitur: in quo caſu euidentiſſimus eſt naturæ motus. At quùm pars integra eſt, res obſcura eſt: eâdem tamen vi naturæ,quâ in tremore attollitur, habetur ſublimis: atque illud idem muſculi præſtant, nempè verſus initia contrahuntur. Pars igitur, quæ benè valet, ſuperior continetur, etſi,quùm grauis ſit,ſuopte nutu deorſum feratur, quod illis nõ contingit, qui viribus iam ſolutis præcipitantur ad mortẽ,quos in prognoſticis ait nullo modo ſe continere poſſe, ſed ſubinde in lecto ad pedes delabi, quùm muſculi robore penitus deficiantur, ſine quo contineri partes nequeunt, quo minus ſua grauitate deorſum intendãt.Eam ſententiam firmat Galenus allato auium exemplo, quæ per aërem mouentur, etiamſi quieſcere videantur, & locum non mutare. Nam vbi moriuntur, protinus decidunt, neque vltrà in aëre verſantur,vt quæ moueri etiam non poſſunt.Ergo ſeu ſtamus,ſeu ſedemus,quãquàm ne latum quidem vnguem loco diſcedimus, mouemur tamen: alioquin neque ſtare nobis liceret,neque ſedere: delaberemur enim, quemadmodum quibus in propinquo mors eſt.Itaque ſi crure vlcerato,nec ſtare licet,nec ſedere:ſequitur vt quieſcendum ſit,quod per ſe manifeſtum eſt,& alijs locis ab Hippocrate explicatur, qui fractum brachium ex ceruice ſuſpendit, crus in lecto collocat,id quod poteſt,à fracturis ad vlcera transferri: vtrobique enim ſimiliter reſpondet. Vlceratum itaque crus ſi immobile iaceat,prohibitâ inflammatione, vt ipſe in ſecundo de victus ratione in morbis acutis teſtatur, minori negocio ad ſanitatem perducetur. Duo autem vocabula ἡσυχίη καὶ ἀτρεμίη,quæ nos quietem & ocium interpretamur, vel idem ſignificant, vel ſi diuerſa ſunt, alterum euidenti,alterum latenti,& obſcuro motui aduerſatur:ſub nomine autem σκέλους, id eſt, cruris, pes & femur etiam ſubijcitur, quæ partes ambulatione potiſſimum læduntur. At quemadmodum mouere vlcerata membra non expedit,ita ſaluberrimum eſt ea,quæ longius à vitio abſunt,perfricare.

» POrrò minus inflammatione tentatur recens vlcus omne,& cum ipſo quod
» iuxtà eſt,ſi quis quàm celerrimè pus moueat,idque oris receptum minimè
» ſupprimatur,quam ſi prohibens ne ſuppuret, niſi id paululum, quod neceſſa-
» rium eſt,pugnet maximè ſiccantibus,& medicamentis,quæ vinculum non po
» ſtulant. Quãdoquidem igneum redditur: dein horror accedit ac pulſus.Inflã-
» mantur enim vlcera,quùm ad ſuppurationem ſpectant: ſuppurant autem ſan-
» guine eouſq; alienato,ac feruẽte,vt putreſcens in eiuſmodi vlceribus cõuerta-
» tur in pus. Vbi cataplaſmate vlcus nutriẽdum eſſe videatur,reduci à plaga de-
» bet,& proximis partibus imponi,vt pus euadat,& quæ dura ſunt, emolliãtur.

Oratio hæc niſi præpoſtera eſſet,multo minus afferret obſcuritatis,hoc eſt, ſi antè de affectu loqueretur, qui vlceribus nonnullis ſtatim à principio iungitur,deinde moneret,quam ille opem requirat. Verùm longè aliter habet. Prius enim docet,quid obſeruandum ſit,pòſt ad narrandum affectũ aggreditur, qui & à principio interdum conſueuit ad vlcus accedere, & propoſitã nunc obſeruationem deſiderat,is autem eſt,quùm caro præter plagã,quam accepit, etiam colliditur,de quo proximè loquetur. In eo caſu neceſſe eſt id omne,quod colliſum detritumq; eſt,in pus verſum tabeſcat,quùm aliter (vt infrà dicetur) reſtitui non poſſit. Venire igitur ad cataplaſma oportet,& mouere pus,eâ animaduerſione,quam nunc & in ſequentibus,ſed latius in libro de vulneribus capitis pręcepit,nempè vt quàm celerrimè pus moueatur,atque exitum habeat,neque oris plagę retineatur:cuius præcepti eam rationem affert,quòd ſic recens vlcus omne,& quod ei proximum eſt, nõ ita in inflãmationem compellatur, quemadmodum ſi detur opera, ne ſuppuret niſi id paululum, quod euitari non poteſt,medicamenta ſiccantia inducãtur,& quæ vinculi operâ non egent. Quod enim ait [& vinculum non poſtulant] græcè habet [φαρμάκῳ μὴ περισκελεῖ]:iure autem ita latinũ fecimus. Nã περισκελὶς græcè ſubligaculũ ſignificat,nec quidquam veriſimilius nobis viſum eſt,quàm Hippocratem loqui de medicamento,quod non alligetur:alligantur autem quæ decidunt,ſicuti cataplaſma,quod ad pus ciendũ pertinet:hoc enim quoties ab Hippocrate reijcitur,expelli quoque faſciæ ſolent. Opinamur autem eius rationẽ in hũc modum eſſe inſtruendam, minus ſic inflammabitur vlcus,& quod iuxtà eſt, quàm ſi vitentur,quæ vinculum poſtulant,hoc eſt,cataplaſmata, & pus mouentia : admoueãtur quæ faſcijs non egent, & ſiccandi facultatem habent, non ſinatur in pus verti, niſi id paulum,quod impediri nequit. Suffuſus enim ſanguis in carne, quæ colliſa eſt,atq; aliqua ex parte nimium detrita,prohiberi non poteſt, quo minus ſuppuret,atque hoc eſt id paululũ,quod neceſſarium ait. Quibus poſitis ſequitur, id ſeruandum eſſe,quod præceptum eſt. Reſtat autem vt efficiat,quod aſſumit, quod quia dubium cõtrouerſumq; eſt,adiecta rurſus approbatione conuincit. Hæc quùm multis ſit offuſa tenebris,clarè à nobis explicabitur,atque ità excutietur,vt propè oculis ac manibus teneatur. Eius igitur quod aſſumitur, caput eſt.niſi pus citò moueatur,ſed ea dentur,quæ fieri ſuppurationem prohibeant, magis & vlcus,& quod proximum eſt,inflãmatur : atq; hîc eſſe approbationis exitus & determinatio debet. Ita autẽ argumẽtatio habet. Solent vlcera quùm ad ſuppurationem intendũt,inflammatione tentari: tunc verò ad ſuppurationem intendunt, quùm ſanguis hactenus mutatur ac feruet, vt putreſcẽs vertatur in pus: quibus poſitis conſequens eſt,vt quùm ſanguis mutatur,feruet, putreſcensq; pus efficitur,vlcera inflãmatione occupentur. At non propterea ob-

tinetur quod propoſitũ eſt, niſi ſubijciatur, ſub eâ curatione ſanguinem incẽdi, alienari, & ita putreſcere, vt conuertatur in pus: hoc enim aſſumentes, ſi eo quod proximè cõcluſum eſt, propoſitionis loco vtamur, illud proculdubio cogemus, ad quod peruenire conſilium fuit, nimirum ſub ea curatione magis & vlcus, & quod proximum eſt, inflãmari. Breuiter autem hæc ab Hippocrate ſcribuntur, atque admodum obſcurè. Cõcluſionem, cuius gratiâ cætera apponuntur, principio innuit, quùm inquit. [quãdoquidem igneum redditur, dein horror accedit ac pulſus.] Horror quidem fit ob febrem, quæ inflãmationi ſuperuenit. Sedis vlceratæ calor igneus cum pulſu, nihil aliud ſibi vult, quàm inflammationem: de eo enim pulſu loquitur, de quo egit, quùm in illis ſententijs, qui aphoriſmi vocantur, à vehementi vlcerũ pulſu ſequi ſanguinis profluuium indicauit. Accidit autẽ eiuſmodi pulſus, quùm arteriæ, quæ liberè mouebãtur, ob anguſtiam loci, quam humorum impetus attulit, æquè moueri amplius non poſſunt, ita vt homo tunc earum motu lædatur, quem anteà minimè ſentiebat. De pulſu verò arteriarum ſine dolore, qui & morborum genera nobis indicat, & virium robur, nihil referri ab Hippocrate, Galenus ſæpenumero demõſtrauit. Sed redeat oratio illuc, vnde deflexit. Ergo quùm ait [quandoquidẽ igneũ redditur, dein horror accedit ac pulſus.] notare nobis propoſitam concluſionem voluit, ob eam ſcilicet curãdi rationem vlcus, & quod iuxtà eſt, magis inflammatione teneri. Addit [inflammantur enim vlcera, quùm ad ſuppurationem ſpectant.] quod nullâ ratione firmauit: quoniam ſi quis id neget veriſſimè conſtitutum, nunquam expertus ſuppurationem eſt, neque alium vidit, quem hæc malè haberet. Neceſſariò enim, quùm ex ſanguine fit pus, affectæ parti feruor accedit, ac pulſus, tum dolor, cum vehementi febre hominẽ inuadit, vt alibi quoque declarauit. Quod proximè ſubijcit [ſuppurant autem ſanguine vſqueadeo alienato ac feruente, vt putreſcẽs, in eiuſmodi vlceribus conuertatur in pus.] aſſumptio eſt, clarior itidem, quàm vt approbationem deſideret, quùm inter omnes conſtet fieri pus ex ſanguine putri, & à naturâ ſuâ plurimùm abhorrente. Ex prædicta propoſitione atq; aſſumptione infertur, dum ſanguis mutatur, atque in pus vertitur, vlcus magis inflammatione tentari: hoc quià euidentiſſimũ eſt, idcirco ab Hippocrate omittitur. At neque hæc (vt dictum eſt) ea concluſio eſt, quam intendit, ſed ipſam infert, ſi propoſitionis loco accipiatur, addita aſſumptione hac, nempè ex eâ curatione ſanguinem mutari, atq; in pus conuerti, quod Hippocrates ſignificare voluit, quùm ait [in eiuſmodi vlceribus.] quæ verba ad aſſumptionem prioris ratiocinationis non faciunt, ſed hâc alteram nobis innuunt. In eiuſmodi enim vlceribus, hoc eſt, quæ hoc modo curantur, ſanguis ſuppurat: niſi ſi hæc referas ad ea vlcera, quæ ad ſuppurationem ſpectãt. Sed oportebit tunc de noſtro ſecundæ ratiocinationis rationem apponere, videlicet, ob eam curationem ſanguinem verti in pus, ſicque aſſequemur ob eandem vlcus inflammari, quæ fuit complexio propoſita. Verùm habet aliquid quæſtionis, quod à nobis aſſumptum eſt, nimirũ, ſi prohibeatur fieri pus, ſi medicamenta dentur, quæ ſiccandi vim habeant, ſi cataplaſmata repudientur, ſanguinẽ magis alienari, feruere, atque putreſcere, quàm ſi maturare pus contendas. Videtur enim contrà res habere, quandoquidem cataplaſma, & eius generis medicamẽta, eatenus pus citant, quatenus ob calidam atque humidam naturam, ſanguinem putrem efficiunt: quod ſiccat, quódve pus fieri non ſinit, tantum abeſt, vt putrem ſanguinem reddat, vt huic effectui

nihil magis poſſit eſſe contrarium: eſt autem naturâ frigidũ & ſiccum, id quod fieri ſuppurationem non patitur, vt tam medici, quàm philoſophi ſcientiſſimè demonſtrarunt: ergo pus mouẽtibus, quæ calida & humida ſunt, maximè aduerſatur. Quo pacto igitur quæſtionem profligabimus, aut ad exitum adducemus, ſub ijs, quæ fieri pus inhibent, magis q̃ ſub cataplaſmate & medicamentis pus mouentibus ſanguinem putreſcere? Ante omnia reuocare in memoriam oportet affectum illum, cuius gratiâ conſcribi hæc ab Hippocrate diximus, hic autem eſt, quùm quid colliditur ſimul & vlceratur, de quo proximè loquetur: tunc autem neceſſe eſt colliſam carnem in pus verſam tabeſcere, neq; licet amplius curatione vti, quæ vlceri aptetur, hoc eſt, ſiccis & glutinantibus, quę proximè ἔναιμα vocauit, quòd protinus cruentis vulneribus injiciantur: habent autem vim adſtringendi, atque item ſiccandi & refrigerandi, ita, vt nec pus omnino citent, nec putre quidquam fieri permittant. Sed his reiectis, ad calida & humida veniendum, ſub quibus ſanguis ille ſuffuſus, longè minus putreſcit atque alienatur, quàm ſi ea dentur, quæ ſiccando & refrigerando ſunt. Hęc enim vbi adeò violata caro eſt, vt neceſſariò futurum ſit, vt citò putreſcát, eo nomine incommoda ſunt, quod calorem includant, tenuia foramina dẽſent, atque adſtringant, & expirare vapores non ſinant. Hinc naturalis calor in igneum vertitur, & ſanguis alienatur, quod Galenus euenire in ea febre dixit, quæ à ſuccis putribus oritur. Res ſecus accideret, ſi præter vulnus pars colliſa non fuiſſet. His ita poſitis, apparet veriſſimè cõſtitutum eſſe, ſanguinẽ, qui detrita carne ac venulis abruptis ſuffunditur, magis putreſcere ſub ijs, quæ ſuppurationẽ fieri prohibent, quàm ſub quibus cõuertitur in pus: relinquitur igitur, vt quùm colliſa caro eſt, plaga & quæ proxima ſunt, minus in inflammationẽ incidant, ſi quàmcelerrimè pus maturetur, quod nunc ab Hippocrate ponitur: ſed latius explicatur in libro de vulneribus capitis, quùm præcipit dari operam, vt vlcus citò admodum ſuppuret, quoniam hoc pacto, quæ iuxta ſunt, inflammari non poſſunt, & ipſa plaga celerrimè purgatur, ac propterea celerrimè etiã ſaneſcit. Nec ratione caret animaduerſio, quam adſcribit. vt pus exitum habeat, neque inter labra vlceris ſupprimatur: cõſtat enim quod retinetur augere inflammationem, & proximas partes corrũpere: ergo iure ait, vbi cataplaſmate opus eſt, hoc eſt, vbi pus maturandum eſt, quemadmodum in hâc ipſa re, non vlceri, ſed partibus adiũctis imponendum eſſe: vt pus quàmcelerrimè euadat, & quę dura ſunt, molliantur, quod à plæriſque medicis noſtri ſeculi ignoratur, qui cataplaſmata nõ minus plagæ oris inculcant, q̃ proximis partibus, ſed eorũ errores ſatis oſtendimus, atque exploſimus in expoſitione de vulneribus capitis. Reducendum igitur cataplaſma eſt ab ore vlceris, vt puri exitus pateat, quod præceptum in ſequẽtibus etiam recenſet: Galenus autẽ eâdem de cauſa, pannũ quem ad fiſtulas adhibet, medium excidit, vt puri ac ſanieĩ commodè exitus detur.

Q Vodcunque vlcus telo acuto inferatur, vel ita etiã, vt altè inſidat, medicamentum exigit, quod cruentis vulneribus protinus injjcitur, quódve ſiccando ſuppurationem prohibeat: ſi quid carnis colliſum attritúmq; à telo fuerit, ita curandum eſt, vt quàmcelerrimè ſuppuret: nam & minus inflammatione prehẽditur, & neceſſe eſt colliſam detritámque à telo carnem in pus verſam tabeſcere, deinde nouam creari.

Quanquam vlcus glutinantia exigit, & quę ſiccandi facultatem habent, interdum tamen cataplaſmata requirit, & pus mouentia: quando autem hæc vſu

veniant,

veniant,iam nunc declarat,duplicem vlceris rationem proponens, vnam ſimplicem,vbi ſola ſeparatio eſt eius, quod ſolidum erat, quem ictum accipi acuto telo duntaxat neceſſe eſt:quandoquidem retuſo(vt clarius in libro de vulneribus capitis demonſtrabitur)caro etiá colliditur:atque hæc eſt altera vlceris ratio haud ſimplex, quoniàm vulnerato accedit etiam colliſum. Vlcus quidem ſimplex, quùm glutinari debeat, illis eget, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, ἔναιμα vocauit,hæc adſtringere & ſiccare poſſunt, ac repellere, cuiuſmodi in ſequentibus eſſe ait,quod habet loti ramenta,acetum,amurcam,& ſerum picis,quale item barbarum eſt,& nigrum emplaſtrum,ac cætera,quæ à Galeno in ſecundo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium,conſcribuntur. Huiuſmodi igitur medicamēta, tum ea quæ ſiccando ſuppurationem coërceát,voluit ad ſimplex vlcus aptari,quùm ſtudium ſit, quàmcelerrimè glutinare, nec quidquam ſit, quod debeat in pus conuerti, ſicut in altero vlcerum genere,in quo ait colliſam detritámque à telo carnem, oportere in pus verti & tabeſcere,vt noua increſcat, & eo pacto vlcus ad ſanitatem perducatur. Nam caro quæ lacerata eſt, & perruptis venulis ſanguine ſuffuſa, nec ſanari poteſt,nec inhiberi, quo minus putreſcat, præſertim quùm per vulnus naturalis calor expiret: ea verò quæ integrâ cute colliſa eſt,nōnunquàm digerentibus reſtituitur,quod Galenus euenire quoque dixit, vbi ſanguis ſuffunditur: ergo quùm & vulnerata & colliſa caro ſit,neceſſe eſt in pus vertatur ac tabeſcat,& plaga nouâ carne impleatur: id ergo moliri debemus, vt quàmcelerrimè ſuppuret,quò fiet, vt minus in inflammationem incidat ob eam cauſam,quam in expoſitione ſuperioris orationis attulimus. Cataplaſmate igitur medebimur & ſiccantibus. Ex hoc loco Galenus in quarto de ratione curandi, colligit Hippocratem voluiſſe vlcera omnia ſiccari, illis exceptis,vbi mouendum eſt pus. Sed ad vlteriora pergamus, ſi prius expoſuerimus vocabulū [διακοπῆ] quod mutuatur hîc Hippocrates, id nos accipimus in eo vulnere,vbi telum altius inſedit, & ideo vertimus [vel ità etiam vt altiùs inſidat.] vulnus enim quod acuto telo infertur, modò in ſuperficie eſt,modò altiùs penetrat,atque hoc ſolet appellari ab Hippocrate διακοπὴ,vt ex ea ſententia elicitur,vbi docet vulnus cerebri, veſicæ, ventriculi, tenuioris inteſtini, iecinoris lethale eſſe:ſed clarius ex libro de vulneribus capitis.

Recenti cuiuis vlceri, niſi fuerit in vētre, pro valetudine eſt ſanguinis amplius minúsve è plaga ſtatim fluens: nam & ipſum vulnus, & quæ iuxtà ſunt,minus inflammatione premuntur: prodeſt etiam diuturnis vlceribus id agere,vt ſanguis crebrò tam ab ipſis,quàm à partibus adiūctis,vtcūq; opportunum videbitur,effundatur: atque adeò ſi vlcus fuerit in crure, vel in digito pedis,aut manus, magis quàm ſi in alia parte corporis.exhauſtū enim ſanguinis eruptione ſiccius redditur,ac minus, neque madere vllo pacto ſinitur.adde quod à putri atque alienato ſanguine omnia proficiſcuntur. 7

In curatione vlceris ſiccare conſilium eſt, & cōtendere,quantū fieri poteſt, ne inflammatio ſubſequatur, quæ vbi fit, ſaneſcere plagam non patitur, quò ſpectans auctor in ea ſententia fuit, vt ſanguis vel ab vlcerato loco, vel à proximo effunderetur: ſic enim futurum exiſtimauit, vt detracto impedimento facillimè ad ſanitatem perueniat. Quamobrē principio docet ſaluberrimam ex quolibet recenti vlcere, præterquàm ventris, maiorem aut minorem ſanguinis detractionem: cuius præcepti rationem ſubijcit, quòd hâc viâ & vlcus

cus, & quæ in vicinia ſunt, non æquè inflammationi exponantur, quæ res manifeſtior eſt, quàm vt exponi debeat. dempta enim aliqua ex parte cauſâ, ſanguinis fluxu, quis dubitet minus in metu eſſe inflammationem? Quanto autem ſanguis citius funditur, tanto minus periculi ſubeſt, & ob id [ſtatim] appoſuit, quin & ſanguis à principio ſuâ ſponte interdum erumpit, ita vt nullo negocio quantumuis emanet, ſed tempore non ſimiliter per ſe procedit. Quoad verò ſinamus effluere, Hippocrates prӕterijt, tantùm dixit, [amplius minúsve] prout ſcilicet magnitudo vlceris, & amplitudo ſuadet, prout item affectus locus, habitus totius corporis, natura offenſi, & cætera hortantur, quæ vel ipſe, vel eius aliquis æmulus in quarto de ratione victus in morbis acutis ſectâ venâ prodidit modum mittendi ſanguinis indicare: qui quùm certus præſcribi nequeat, medicinam coniecturalem maximè reddit: eadémque ratio ſanguinis eſt, ſeu ſinatur ex plaga fluere, ſeu ſecetur vena: quę quùm ita habeant, aliquando copioſius, aliquando parcius effundi hunc patiemur, intuiti, quęcunque Hippocrates ſolitus eſt alibi reſpicere. Excepit vlcera vĕtris, κοιλίην, id eſt, ventrem, thoracem intelligens (vt Galeno placuit) & quod abdomine tegitur. Cur autem vulnerato ventre fundi ſanguinem noluerit, in aperto eſt: veretur enim ne dum ex plagæ oris erumpit, aliquâ ex parte ad interiorem regionem feratur. quod quùm accidat, mala affert complura. Si quidem (vt ipſe alibi demonſtrat) vbicunque ſanguis in ventrem præter naturam fluxerit, neceſſe eſt ſuppuret, vt qui naturam ſuam non poſſit extra venas retinere. Quamobrē vulnera ventris hic tantùm accipienda ſunt, quæ vſque ad ſpacium interius pertinent, quò periculum eſt, ne ſanguis ſe conferat: cætera quæ ſummam tantùm partem attingunt, nihil proprium exigunt, ſed ab imminēti inflammatione non ſecus, quàm quæ ſunt aliarum partium, fluxu ſanguinis ſine vllo periculo vindicantur. Facta recenti vlceris mentione, ne huic tantùm aptari hoc præſidium arbitremur, præcipit, vt in vetuſto quoque demus operam, vt ſanguis tum ab ipſo, tum ab ijs, quę in vicinia ſunt, crebrò euadat. Mouetur autē ferè eâdem ratione, atque in recenti. Vtrunq; enim ſiccare opus eſt, illis vitatis, quæ ſaneſcere plagā non ſinunt, quò etiam cōſilium dirigit, quùm iubet ex vetuſto vlcere ſanguinem effundi. Iure igitur illi reprehenduntur à Galeno quarto de ratione curandi, qui Theſſali ſententiam adamarunt: volunt enim nō modò Theſſalum, ſed etiam Hippocratē petere curationis conſilium à tēpore, quùm hîc vetuſti vlceris meminerit, iuſſeritq; vt ſanguis crebrò effundatur: quod longè aliter habet. Non enim ad tempus reſpicit, ſed ad naturam affectus, qui ex recenti, vel ex vetuſto vlcere, vtiliter ferri ſanguinem denunciat. Sed vtitur Hippocrates priſcorum breuitate, qui vbi recenſenda tria eſſent, è quibus primum ſecundi indicium ſit, tertium ſequatur ex ſecundo, contenti primum ac tertium ſcripſiſſe, omittere ſecundum conſueuerunt: quod apertè in hoc loco deprehenditur. Tria enim reſpicienda ſunt, vlceris diuturnitas, affectus malignitas, & ſanguis ab vlcere manans: diuturnitas vlceris, quod primum eſt, proculdubio alterum indicat, nempè malignitatem, ſine quâ minimè protraheretur, vbi nihil eſſet in curatione peccati: vt autem malignitas omnis tollatur, debet ſubinde ex plagâ ſanguis effluere: id erat tertium, quod Hippocrates à primo proximè ſubiecit, quùm inquit. [prodeſt etiam diuturnis vlceribus id agere, vt ſanguis crebrò tam ab ipſo, quàm ab adiunctis partibus effundatur.] præterijt autem ſecundum, hoc eſt,

eſt, malignitatem vlceris, quod primo & tertio interijciendum fuit, ſed facilè percipitur, quùm ſignificetur à primo, quumq; tale ſit, vt inferat tertium. Deberi enim ſanguinē fundi, non ex vetuſtate (vt illi ſentiunt) ſed ex vlceris malignitate colligitur. Adiecit [crebrò] quùm nō tantùm ſatis ſit, ſemel aut iterum id moliri, vt exhauriatur ſanguis in affecta parte receptus, quādò ille qui confluit, quùm nondum ſublata malignitas eſt, corrumpitur: quamobrem donec particula ad antiquum ſtatum reuertatur, ſubinde euellendus eſt. hoc autem fieri voluit, vtcunque opportunum videbitur, quod vel ad tempus referri debet, ità, vt tunc expediat, quùm à tempore, hoc eſt, morbi conditione requiritur: vel ad locum, ex quo ſanguis eijciēdus ſit, quem duplicem poſuit, eum qui vulneratus eſt, & eum qui iuxtà eſt: eliges autem modò hūc, modò illum, prout in rem eſſe iudicabis, quam rem ſitus ipſe partium, ante omnia declarabit. Hanc medicinam præcipuè probat, quùm vlcus in crure verſatur, vel in digito pedis, aut manus. Hæ ſiquidem particulæ ſubiectæ ſunt, & ab alijs dependent, vnde promptè materiam concurrentem recipiunt, atque (vt in libro de vulneribus capitis teſtatur) inflammatione occupātur, quod non euenit in capite, quùm ſuperius ſit, & aliundè non pēdeat, quapropter eas partes tāto magis exinaniri decet, quanto faciliùs inflammationi obijciuntur. Habet in fine à putri ſanguine, atq; alienato omnia proficiſci. nam mala, quæ grauiſſima timeri poſſunt, è ſanguine oriuntur, qui putreſcens, & in ſaniem verſus, inflammationem auget, quæ poſtea in gangrænam degenerat, ſed tandem pars alienatur & corrumpitur, cui malo non caro ſolùm, ſed os quoq; exponitur, quod vbi defluente ſanguine afficitur, in ea mala compellitur, quæ ipſe in fracturis & capitis, & aliarum partium, indicauit. Nullum igitur tam graue malum eſt, quod putreſcēte atque alienato ſanguine non fiat: ſed hoc periculum euitabitur, ſi, vt præcipit, ſanguis ex vlcere profluat. Hinc patet, quantum recentiores medici labantur, & quàm longè recedant à præceptione Hippocratis, quùm id non agant, vt ex vetuſto vlcere crebrò ſanguis euadat, quod adeò neceſſarium eſt, vt ſine hoc, vel nullo modo, vel certè vix fieri voti compotes poſſint: ſed in recenti quùm ſanguis per ſe manat, plurimùm ſæpè laborent, vt vtiliter fluentem ſupprimant, neque vſum animaduertant, quem homo ex ſanguinis eruptione conſequeretur. Sed plura q̄ ſtatueram, redibꝰ igitur ad Hippocratem.

" POſt detractionem ſanguinis vtiliter his vlceribus ſpongia alligatur denſa,
" mollis, inciſa, ſiccior, nō madēs, vel ſpongiæ ſuper inijciūtur folia gracilia. g

Fieri non poteſt, quùm ſanguis euadit, quin aliquid retentum ad labra vlceris adhæreat, ipſúmque madefaciat, & ſanari non permittat, ei malo nunc ſuccurrit, ſpongiam admouens, quæ ſanguinem illum vniuerſum abſorbeat: hanc voluit denſam eſſe, quia quæ rarior eſt, non ità ſanguinem combibit: mollem verò & inciſam, ne duritie & gibbâ mole oras vlceris offendat, quod maximè vitandū eſt. quandoquidem ex dolore, ſucci ad plagam concurrūt, id etiam ſi non fieret, vitari nihilominus ea offenſa debuit, ne fruſtra homo lędatur. Vbique enim monet auctor, vt quùm aliquid molimur, vbi durâ quapiam re corpus excipiendum ſit, ſubiectâ lanâ, vel pannis aut molliori aliquo interpoſito, duritiem fugiamus, atque hoc ſibi voluit, quùm in proœmio de ratione victus in morbis acutis imperat, vt vbi euitari dolor poſſit, ægrotans curetur maximè iucundè. Sit igitur ſpongia inciſa ac mollis, vt plagæ aptetur, & duritie, doloris ſenſum nō afferat: arida item ſit, & non madeat, quod mox de linteo etiam

ſubijcit,quoniam quæ arida eſt,valentem ſiccandi facultatem habet,quod vlceri expeditiſſimum eſt,quæ madet, neque ita ſiccat, neque ita ſanguinem retentum abſorbet. Vbi ait [non madens] verbum[non] ab ipſo ſcribitur.ἢ quod etſi ad diſtinguendum vſurpari ſoleat, hîc(Galeno teſte)negandi vim habet, quomodo vſitatum in Homero quoque legimus,in eo verſu:

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι.

Significat enim:Volo populũ ſeruari,non perire. Folia quoque gracilia ſuperinducit,quorſũ verò aut cuius herbæ,ex alijs locis intelligitur: infrà enim, verbaſci,trifolij,& epithymi folijs vtitur,vbi contra inflãmationẽ pugnat,ob quam in opere de articulis ad vlcerata ſimul & luxata,tuſſilaginis,& betę folia imponit,quæ, ꝙ modicè ſiccent,vlceri etiam cõducunt,atq; huius generis nũc accipi debent herbarũ folia: nã quæ graciliora non ſunt,ſed portulacę vel vmbilici Veneris,modò craſſa & pinguia,ſine vlla ſiccãdi facultate madefaciunt.

OLeum, & quæcũque medicamenta lenia ſunt,aut olei vim habent,his vlceribus aliena ſunt,niſi prorſus ad ſanitatem iam intendant: recenti item vlcere medicamenta,nec lenia,nec pinguia conueniũt, præſertim quùm valdè purgari deſiderat:atque(vt vno verbo dicam) oleo tam hyeme, quàm æſtate, ad ea vlcera vtendum,quæ facultatem eius generis requirunt. 9

Medicamenta,quæ nos lenia interpretamur,Hippocrates μαλθακὰ nũcupat,cuius verbi vim aperuit Galenus,eo comprehendi volens quæcunque olei naturam habẽt,cuiuſmodi eſſe ait adipem,pręſertim ſuillam,tum vrſinã,dein ceram,quibus annumerauit etiã ceratũ,quod ex cera & oleo conficitur.Oleum igitur & lenia medicamẽta omnia inquit inimica eſſe vlceribus his,nẽpè diuturnis, de quibus proximè loquutus eſt, quum imperauit, vt ſanguis ſubinde euelleretur.Nam ſeu glutinari hæc oporteat,ſeu quòd caua ſint, carne impleri lenia medicamenta incõmoda ſunt,quoniam glutinationẽ impediũt, plagam non modò non ſiccant,ſed,quod deterrimum eſt, ſummoperè madefaciũt. Et vbi æſtate vlceri ſordido adhibentur,putrem reddere affectam particulã poſſunt,quamobrem recenti quoque vlceri aliena ſunt, maximè ſi ſordidum fuerit,quia vbi purũ ſit,non æquè nocent,minus item aliena ſunt,quùm alijs medicamentis miſcentur,vt in ſequentibus apparet,vbi cataplaſmate ex lenticula vtitur,oleum adijciens. Quid quòd neq; idonea ſunt lenia medicamenta,quæ ſuperuenienti inflammationi ſuccurrant: his enim medentur verbaſcum, trifolium,& alia, quæ ſiccandi & diſcutiendi facultatem habent, vt clarè ex ſequẽtibus patebit.Excipit vlcera,quæ iam ad ſanitatem intendant,vt quæ tutò & vtiliter lenibus foueãtur:infrà enim, quùm ſcribit quo pacto cicatricem inducere pulchram conueniat,adipem, oleum,& ſimilia imponit, quorum vſus potiſſimum in vetuſtis requiritur,quæ ferè dura ſunt & aſpera.Eſt tamen vbi alioquin vlcera lenibus inungere oporteat.Solet enim dolor vehemens interdum vlceratam partẽ occupare,præſertim ſi inflãmatio acceſſerit, in quo caſu poſthabitâ vlceris curatione,cõſilium ad finiendũ dolorem intendit, quã rem lenia & relaxantia medicamenta,commodè perficiunt. Eadem aptãtur, ſi periculum ſit diſtentionis neruorũ,quemadmodũ vbi cum vlcere fractum os eſt, aut luxatum,quod Hippocrates cerato inungit,lanamq; vino & oleo madentem ſuperinijcit:hîc autẽ imperat, vt, ſi quãdo ad hæc præſidia confugiamus, ſiue ęſtate,ſiue hyeme,oleo potius quàm cæteris vtamur,puta quàm adipe,reſina,vel cera:quando autem id vſu veniat,ſatis expoſitum eſt.

Purgare

PVrgare verò aluum in bonâ parte vlcerum præſtat, nempè in vulnere capitis,ventris,articulorum : atque vbi periculum inſtat, ne quid corrumpatur: in his item quæ ſuturam poſtulant, vel exedunt, aut ſerpunt, vel alioquin inueterauerint, aut vinciri debeant. X

Si cæteræ huius libri orationes ita clarè legerētur à Galeno expoſitę,vt hęc, quam perfectè aperuit in quarto de ratione curandi,mihi multò minùs laboris impenderet,ſatis enim feciſſe viderer,ſi nihil de meo adijciens,huc ea duntaxat transferrem, quæ ille varijs locis adſcripſiſſet,quod nunc faciā. Cenſet igitur Galenus Hippocratem ad vlceris naturam reſpicere,quùm cauet,ne madefiat:ad magnitudinē,quùm præcipit,vt aluus purgetur,ita vt in vlceribus ſimpliciter madefacientia vitari debeant, non item ſimpliciter atque abſolutè alui purgatio neceſſaria ſit,ſed ſi tantùm ex eorū genere ſint,quę magna ſunt.parua enim,quùm periculo careant, neque eo dolore premantur, qui euocare ſuccorum copiam ad violatam particulā poſſit, ferè ſine purgatione cōſaneſcunt: contrà,quæ magna ſunt,purgationem amant,vt corpore puro exiſtente,purus quoque locus affectus ſeruetur,neque humores aliundè influētes recipiat, ſitq; natura exonerata potentior ad plagam ſanandam. id enim opus nō eſt medici, ſed naturæ. Triplici autem de cauſâ,tam vlcera, quàm reliqua vitia redduntur magna, vel quòd præſtantem locum occupent : vel quòd latius pateant, atque ampla ſint: vel quòd maligna. Hippocrates tria hæc genera propoſitis verbis complectitur,nam ſingula purgari corpus requirunt. Vulnera quidem capitis, ac ventris vtriuſque, ſcilicet thoracis, & eius qui abdomine contegitur , ideo magna ſunt,quià partes occupant præſtantiores. quæ ſuturā aut vinculum poſcunt,ampla ſunt,quùm,quæ exigua ſunt,ſine vinculo, ſine ſuturâ glutinētur. reſtat tertium genus, quod ea comprehendit, quæ ex malignitate magnorum ſibi nomen inuenerunt. hæc notauit, quùm meminit eorum, quæ in articulis verſantur,aut inueterauerint,aut vbi periculū ſit,ne quid corrumpatur. ſiquidem hæc omnia maligna ſunt. vocauit enim Galenus malignum vlcus id, quo humor acris fertur, & vbi locus vlceratus adeò vitiatus eſt,vt quidquid recipit, corrumpat. Ergo illa vlcera malignis annumerari poſſunt, vbi periculū ſit,ne quid corrumpatur. quià tunc veremur, ne caro corrūpatur,cùm maximè detinetur inflāmatione,quæ poſteà in gangręnam degenerat,& tandem in id vitium,quod Hippocrates vocat σφάκελον, ſub quo non ſolùm caro,ſed os quoq; vitiatur. quæ exedunt aut ſerpunt,id ſimiliter efficiunt ob coitū humoris mali ac bilioſi,ſine quo nec diutius trahi conſueuerunt,inde enim fit,vt cicatrix,aut nulla inducatur,aut inducta rurſus decidat. Hæc omnia,quià eam cōditionem habent,vt ſuccum non modò vitioſum admittant, ſed etiam efficiant, idcirco inter maligna referuntur,& propterea magna ſunt,ac purgatione indigent. in quorum cœtu poni etiam poſſunt, quæ articulos detinent, qui chordis & neruis continentur,& carnis ferè ſunt expertes, atque hâc de cauſâ dolorem & vigilias afferunt,& aliquando neruorum diſtentionem, quo fit, vt obnoxij ſint ſuccorum fluxui,& quos recipiunt, facillimè corrumpant.

EMplaſtra autē inducere priùs non expedit, quàm vlcus exquiſitè ſiccetur, quo facto vtiliter imponuntur. ſæpiùs verò ſpongia ad plagā admouenda: ſæpiùs item dandū eſt linteum purum, ſiccum, tum medicamētum, quod idoneum videatur, inijciendū eſt, quod aut alligetur, aut ſine vinculo relinquatur. XI

ἐμπλάσσειν τὰ φλέγματα, quod Hippocrates ſcribit, latinè reddimus [inducerę

emplaſtra]. Sunt autem hæc medicamenta, quæ ferè ex metallicis componuntur, & ſiccandi beneficio vlceribus accommodãtur. è quibus alia dicuntur ἔναιμα, quòd cruẽtis vlceribus ad glutinandũ protinus inijciantur, atque hæc nunc præcipuè intelligit: alia σαρκωτικά, quòd carnem alant: alia ἐπουλωτικά, quòd cicatricem inducant: alia detergunt vlcera ſordida: alia ſuperãtem carnem exedũt. quidquid horum fieri oporteat, non antè dari emplaſtrum debet, qnàm plaga ex toto ſicca fuerit. nam, ſi madeat, quùm ſuperimponitur emplaſtrũ, eius vim non ſentiet, & concluſo ac retento humore, non mediocriter offendetur. hunc ergo vniuerſum prius combibi & exiccari voluit per ſpongiam ſæpius impoſitam, vt paulo ſuprà etiam prodidit, quùm eam adhiberi mollem iuſſit, tum denſam, inciſam, & ſiccam. Sed quià veretur, ne poſſit ex toto per ſpongiã ſiccari, poſt hãc linteum admouet, vt quod reliquum eſt humoris abſorbeat. hoc autem ſiccum accipit, quòd madidũ ſiccare nequeat: prætereà purum, vt oculos delectet, ne ſi rubrum ſit, opinionem faciat ſanguinis fluentis, ſi aliâ re inficiatur, vel plagę incommodum ſit, vel indecorum. Neq; ſolummodo linteum admoueri purum voluit, ſed faſcias etiam, vt clarè in ſecundo de officinâ medici demonſtrauit, vbi eam conditionem adiecit, vt ſint molles, ne moleſtiam afferant, quùm plagam contingunt. id quanuis hic prętereatur, æquè tamen ad linteum pertinet: ſed ſatis apponitur, quùm ſpongiam inijci mollem imperat. Quid quòd Galenus in quarto de compoſitione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium lintei nominatim meminit, edicítque, vt ad detergenda vlcera mollius ſumatur? Vlcere iam ſicco, id imponi debet, quod commodum videatur. ſpectandum autem principio eſt, quid plaga exigat, num ſimplex ſit, & quæ glutinari debeat, an caua, & quæ impleri, an aliud remedij genus deſideret: quo cognito conſideranda natura hominis, & propriè partis affectæ: inſpicienda item alia omnia, quæ valentius aut infirmius medicamẽtum requirunt. quùm nõ ſatis ſit genus nouiſſe, niſi propria quoque ſpecies intelligatur. atque hoc ſibi voluit, quùm inquit [medicamentum quod idoneum videarur]. id quod vel obligabis, vel ſolutum dimittes, vtrum expediat, docebit poſitus partis. vbicũque enim ita pars ſita eſt, vt neque deorſum ſpectet, neque multum promineat, fruſtra vinculum datur, quùm medicamentum per ſe maneat, poſſitque vinculum comprimere, atque ob id inflammationem excitare: ſin ea fuerit poſitura ſedis affectæ, vt nequeat emplaſtrum retinere, ne decidat, alligandum eſt, quemadmodum præcipit Galenus in glutinando vulnere abdominis, eâ lege ſeruatâ, quam Hippocrates in ſecundo de officinâ medici ruliт, vt ſcilicet faſciæ arctentur, quatenus contineant, ſed non vrgeant. Cataplaſma verò promptius decidit, quàm emplaſtrum, quod valentius hæret. quocirca, vbicũque cataplaſma ſuperdedit, vinculum quoque adhibuit, neque id vnquam ſine faſciâ reliquit, vt nunc facit emplaſtrum.

PLeriſque vlceribus calida tempeſtas hyeme ſalubrior eſt, niſi fuerint in capite & ventre: ſalubrius adhuc æquinoctium. 12

Cœlum, quo continemur, medicamenti locum habet, ita, vt quùm morbo aptatur, iuuare poſſit: nocere, cùm alienum eſt, quæ noxa interdum euitari non poteſt, ſed contrariæ facultatis remedio finitur. Verùm cœli vocabulo duplex ſubiecta notio eſt, regionis ſcilicet, ac tempeſtatis. quãquam Hippocrates breuitati ſtudens, alterius tantùm mentionem faciens, regionem præterijt, quæ & ipſa ſub eandem rationem cadit. vtraque autem ad ambientis aëris qualitatem

tem refertur,quo in curádis vlceribus temperato egemus, & immoderati tam frigoris,q̃ caloris omnino experto, vt liceat naturæ id præſtare, quod ſui muneris eſt,nempe glutinare,implere,ad ſuppurationē perducere,prout vlcerum conditio poſtulat:maximè verò licebit, quùm nulla cœli exuperátia impedietur.quò ſpectauit Hippocrates in ſecundo de ratione victus in morbis acutis, vbi illis ſubuenit,qui cibū præter conſuetudinem ingeſſerunt: calorē enim & frigus cauit,vt ſine vllo impedimento natura in cibi coctionem incūbat. Non immeritò hîc ſaluberrimam cenſet æquinoctij tempeſtatem,quę propter mediam quandam tēperationem ab vtroque exceſſu recedit. quòd ſi vergere ad alterum oporteat,ęſtatem hyeme opportuniorem ducit.Excipit vlcera capitis & ventris,hoc eſt,thoracis,& eius,qui abdomine velatur. Frigus quidem vlceribus inimicū eſt,calor verò idoneus,quod ipſe alibi tradidit:ideò magis ęſtas prodeſt,quàm hyems. hoc noluit valere in vlcere capitis ac ventris. cur autē in libro de vulneribus capitis ſalubriorem poſuit hyemem,quo tēpore hominem alioquin ex vulnere capitis moriturum diutiùs trahi dixit quàm æſtate. mihi non alia nunc ratio ſuccurrit,magis ad rem appoſita,quàm quæ ab ipſo redditur,quùm habitiorem iuuenem mediâ æſtate,neruorum rigore detētum perfundi multâ aquâ frigidâ iubet,vt naturalis calor à quo ſolui morbum oportet, hâc viâ in vnum coactus potentior fiat. Idem accidet in vulnerato capite,ventre,aut thorace,quibus locis viſcera, venæ, atque arteriæ multæ & grandiores ſubſunt:quò naturalis calor confugiet coactus frigore ambiente.& quùm validior efficiatur, morbum minori negocio tollet, hoc eſt, ſanationem vlceris perficiet.At membra, quùm neque venis,neque arterijs ità magnis conſtent, naturali calore non abundant: ſed hunc ità infirmum habent, vt nequeat frigidiorem aërem ſuperare,ſed magis cedat,propterea læduntur membrorū vlcera,longè magis hyeme quàm æſtate.

VBicunque in vlceribus,quæ neque rectè,neq; vt res poſtulat, aſſiduè pur- 13
gata priùs fuerint,produci caro cœperit,ſolet plurimùm ſupercreſcere: in his verò,quę rectè,atque vt res poſtulat,aſſiduè purgentur,& niſi colliſum aliquid acceſſerit,ſiccis præſidijs nutriantur,plærunque caro non excreſcit.

Locus hic mutilus legitur in codice Hippocratis, ſed eum reſtituimus ex quarto de ratione curandi,vbi Galenus integrū inſeruit. Agit autem de vlcere cauo,quod glutinari nō debet,ſed impleri,quod ſiccis medicamētis perficitur. Nanque vlceris curatio ſiccantibus(vt ſuprà indicauimus) in vniuerſum perficitur, præterquàm vbi caro colliſa eſt, quæ quùm ſaneſcere nequeat, neceſſe eſt in pus vertatur ac tabeſcat: alioquin perpetuum eſt, vlceri ſiccantia medicamenta ſuperdare:quod pręceptum quamuis anteà proditum,tamen quia ſaluberrimum eſt,reducere nūc in memoriam voluit. Ergo vbi caro producenda eſt,ſi vlcus minùs rectè purgatū fuerit,plus iuſto increſcit: ſi cōmodè priùs ſiccetur ac purum fiat,plærunq; excreſcit. Creatur quidem caro à naturâ partium,quæ iuxta plagam ſunt,ex humore,qui ibi continetur. Probabile igitur eſt,quo minus ſiccatur vlcus, purgaturq́; ab humore neceſſariò ſuperante, eo plus ali carnis atq; infirmioris, adeò vt ſupercreſcat & hebes ſit, quo ſiccius & purum magis ſeruatur eo minùs carnis produci ac firmioris, quod in libro de vulneribus capitis præclariùs expreſſit. Monet enim ne ſinamus carnē humidam eſſe,ac diutiùs purgari,ſed quàm celerrimè purā exhibeamus. nam ſic ait carnem nō hebetē,ſed firmam creari,& minimè ſupercreſcere: id quod tenero

memoriâ debemus, cum eo, vt intelligamus, vbi vlcus ſordidũ fuerit, nõ modò carne non impleri, ſed à ſanie exedi, & aſſiduè magis ſinuari, & fieri cauum.

QVod ſi os vſtum, aut ſectum, aut aliâ de cauſa abſceſſerit, ea vlcera cicatrices cauas accipiunt. 14

Vbi fracturæ carnis quoq; vulnus adijcitur, nõnunquàm id os ſecedit, neque recõdi poſteà poteſt, niſi aliquid ex ipſo præcidatur, quemadmodum ipſe retulit in opere de fracturis: interdum aliquod fragmentum reſolutum ab alio oſſe, per plagam recedit: interdum, quod corruptum vel carioſum ſit, aduritur. quocúnque modo abſcedat, aſſerit Hippocrates cicatrices cauas induci: idem quoque prodidit in ſexto libro ſententiarum, quos aphoriſmos vocauit. Ratio in aperto eſt: quippe quùm, vbi os deeſt, aliquid calli increſcat, ſuper quo caro non ità producitur: quandoquidem non à callo, ſed à carne, quę eandem naturam habet, creari debet. Alitur ergo caro, quâ caro eſt, & cauum implet, quâ callus, non item: atque id in cauſâ eſt, cur cicatrix caua inducatur.

IAm verò vlcera non purgata, nec ſi in vnũ cogantur, glutinari poſſunt, nec per ſe cõmittuntur: glutinari itẽ ea nequeũt, quorũ partes, quę iuxta ſunt, inflãmatione vrgẽtur, dum hæc maneat. Tum illa, vbi quæ vlceri proxima ſunt, nigricie occupãtur ob putreſcentẽ ſanguinem, aut ob varicẽ fluxum ſanguinis ſubminiſtrantẽ, neq; illa glutinari poſſunt, niſi quę iuxta plagã ſunt, curentur. 15

Quùm nullo pacto ſanari vlcera poſſint, niſi natura, cuius id effectũ eſt, rectè valeat, & nulla impedimenta prohibeãt. meminit Hippocrates vtriuſque: impedimenti quidẽ cuiuſmodi eſt ſordes, quùm ait, non purgata vlcera nõ ſaneſcere: naturæ verò ſcilicet partis violatæ, quę cauſa ſanitatis eſt, quùm indicauit proximas partes oportere priùs & ab inflammatione & à nigricie vindicari. Scire autẽ licet, tunc ſanari vlcera, quùm oræ, quæ diuiſæ erãt, cohæreſcũt, id quod duobus modis contingit: altero, quùm ſola diuiſio eſt, nec quidquam carnis detractum eſt, in quo caſu oræ à medico in vnũ coguntur, & ſi opus eſt, vinculo, fibulâ, vel ſuturâ continẽtur, ſicq; ſuâ ſponte coaleſcunt: altero, quùm aliquid carnis iam perijt, ità, vt oræ nequeãt amplius ſe contingere ac glutinari, ſed per carnem iungantur, quæ media inter ipſas producitur, quem ſanationis modum Galenus appellauit κατὰ συσάρκωσιν. Hunc attigit Hippocrates his verbis[nec per ſe cõmittuntur] propriè enim per ſe committi dicimus, & non medici operâ quæ increſcente carne mediâ coniunguntur, ſed priorẽ modum ſub ijs verbis complectitur[nec ſi in vnũ cogantur, glutinari poſſunt] ea enim vlcera ſignificat, quę ſuâ ſponte coaleſcunt nullâ carne inter oras productâ, ſed tantùm oris in vnum adductis, atque ità contentis. Vtrouis modo curare vlcus præſtat, tolli impedimentum neceſſe eſt, & adiunctas partes benè valere, alioquin, ne oræ glutinari poſſent, nec media caro increſcere. Purgare igitur ſordem conuenit, quam vlcus contraxit, & proximas partes in antiquum ſtatum reſtituere, quæ quamuis multiplici genere vitij teneantur, tantùm inflammationis meminit, & nigriciei, quòd frequentiores ſint. Inflammationi itaq; medeberis, tum nigriciem tolles, & ſi quod aliud malum proximam ſedem infeſtet, vt quùm ſana fuerit, natura validior ſuum præſtare munus poſſit. Cæterũ nigriciem proficiſci ait à ſanguine putri, vel à varice fluxum ſanguinis præbente. Sanguis enim (vt Galeno placuit) quùm aliquã partem corporis ſuffundit è venis eductus, vel quòd apertæ, vel quòd colliſæ ac detritæ fuerint, colorem mutat, nec retinet florẽtem illũ ruborẽ, ſed nigreſcit aut liuet, vel à naturâ vincitur

vincitur ac ſuppurat, cinerei coloris efficitur, ſed interim liuet. eſt enim liuidus color medius inter nigrum & rubicũdum: qui conſueuit etiam apparere, quùm ſanguis,qui iam niger eſt,in pus conuertitur, ſicq; liuor ſuppurationem denunciat. At tũc manet niger ſanguis,quùm nequit à naturâ ſuperari: ſed ex toto putreſcit & corrumpitur, quem locum Galenus in ſecundo de fracturis, qua de calce,fuſiùs enodauit. Meritò igitur Hippocrates nigriciem fieri ob putrem ſanguinẽ indicat:nequit enim à venis transfuſus à naturâ vulneratæ partis ſuperari, atque in pus conuerti, vtpote quæ ex ictu & inflammatione, quæ plærunq; ſubſequitur,imbecilla ſit. Accidit etiam nigricies ob varicem, vndè ſanguis ad vlceris regionem transfunditur, qui per ſe niger eſt & craſſus, & multo nigrior redditur, quùm extra venas fuſus, neque diſcutitur, neque ſuppurat:eiuſmodi ergo nigricies auferẽda eſt, quùm ſaneſcere plagam non permittat. De verbis autem Hippocratis,quod nos interpretamur [non poſſunt] ille habet οὐκ ἐθέλει, quod propriè ſignificat nolunt,ſed vſurpari etiam ſolet pro [nõ poſſunt]tum ab Homero,tum ab Hippocrate,vt in opere de articulis,qua de femore in priorem partem prolapſo,vbi Galenus eius verbi vim expreſſit.

VLcera in orbem,ſi intus caua fiant,quod abſcedit,vel ad totum orbem,vel ad dimidium ſecari debet in longitudinem hominis naturalem. 16

Cauſam nunc ſanitatis attẽdit,nempè naturam partiũ,quę iuxta vlcus ſunt, quas voluit ab omni affectu explicari,vt natura firmior, ſuo munere prȩſtãtiùs fungatur, & ſanitatẽ reſtituat. Igitur præter alia mala ſolent labra vlceris dura fieri & occalleſcere, præſertim quùm res diutius trahitur, quò fit, vt quùm hæ partes nõ amplius valeant,nõ poſſit vlcus ad ſanitatẽ peruenire,niſi callo priùs & duritie liberẽtur. quod nunc agit Hippocrates,quùm vlcus in orbem proponit,& intus cauum: (id enim Galeno teſte intelligit)quod oras habet duras & calloſas,vt quæ,quùm cauo intus vlcere abſceſſerint, à ſubiectâ carne haud fouẽtur. Præcipit igitur,vt ſecetur omne id,quod abſcedit, ſic,vt ſcalpello,vel per totum, vel per dimidiũ orbem linea ducatur in lõgitudinẽ hominis naturalem,& detracto callo ac duritie fiat aditus, per quẽ immittere medicamenta liceat,quod anteà non licebat,quo nomine ſecari plagã voluit,vt clarè in libro de vulneribus capitis teſtatur,vbi non modò eam,quæ in orbẽ eſſet,ſed aliam, (modò intus caua eſſet)incidi iuſſit,cuius præcepti rationẽ adſcripſit his verbis [incidere id cauum tranſuerſum conuenit, quà non facilè medicamentum quodcunq; idoneum fuerit admittit.] Quùm verò de vlceribus in orbẽ tractauit,iuſſit, vt lõga efficiãtur orbe duabus lineis inciſo in longitudinẽ hominis: nunc adijcit,vel ad totũ orbem,vel ad dimidiũ:ſiquidem ſectio totum orbem comprehẽdat,duplex ſit neceſſe eſt,quod in libro de vulneribus capitis expoſuit:vna enim linea ab oræ principio ducta ad plagam terminatur, altera è regione à plagâ incipiẽs ad ſanam vſq; partem procedit: ſecari enim totus orbis vnâ perpetuâ lineâ non poteſt,ꝙ ſi dimidiũ duntaxat incidatur,abũdè eſt vnã ducere. Quando id conueniat Hippocrates prætermiſit:facilè autem ex cauſis intelligitur, quibus venire ad ſectionem cogimur, ex cauo ſcilicet,quod inter oras eſt,& carnẽ ſubiectã, quâ medicamentũ nõ recipitur, & ex callo atq; duritie. Hæc ſi ſubſint toti orbi,ſecare totũ oportet: ſi alteri parti,dimidiũ. Rectè autem monuit,vt linea in longitudinẽ hominis ducatur: cauet enim,ne tranſuerſi ſecẽtur muſculi,qui paucis exceptis, quemadmodũ in inguine, in longitudinem hominis procedunt. Illud autẽ ignorare non oportet:ꝙ ſi plaga,quę

in orbem eſt,ſecetur,& longa fiat, quamuis neque caua ſub oris ſit, neque calloſa,citius tamen ſaneſcet, & caro ab angulis multo celeriùs producetur.

QVicunque vlceri ſuperueniat eryſipela purgare corpus conuenit, ſeu deiectione,ſeu vomitu,prout vlceri præſtabit. 17

Curationem non modò vlceris apponit,ſed vitij quoq;, quod cum eo iungitur,quódve niſi prius tollatur,ſanari plaga nō poteſt. Eiuſmodi eſt eryſipela,quæ ſi ſuperueniat,purgare corpus oportet excitato vomitu,vel aluo ductâ: vtraque enim purgatio ſaluberrima eſt,ſed modò hæc, modò illa,pro ſitu partis affectæ,quā rem nūc non explicat, ſed ſatis in libro de ſuccis oſtenſam exiſtimat,vbi in humorū curſu auertendo iubemur quàm longiſſimè ab eâ parte, ad quam fluunt,ipſos attrahere, idq; tunc maximè,quùm maximo impetu feruntur:cōtrà verò eos,qui in affecto loco recepti ſunt,deriuari voluit, per proximam partem eductos.His ità conſtitutis,vlceris ſitum ſpectātes facilè intelligemus, vomitúne,an alui ductione purgare hominem expediat. Quùm plaga in ſuperioribus partibus verſatur,ſatiùs eſt, ſi humores non vltrà profluūt, ad vomitum confugere:ſi vſque irrumpunt,ſolicitare aluum. ecōtrariò,quùm violantur partes inferiores,ſi humorū impetus ceſſauit,ducere aluum præſtat: ſi manet,excitare vomitum.Quo medicamēto moliri id conueniat, etſi Hippocrates non doceat:maximè tamen perſpicuum eſt ex his, quæ alibi de purgatione egit:quam tunc probat,quùm educit quæ educenda ſunt,hoc eſt,quæ morbum faciunt:ſic enim cōfert,alioqui pernicioſa eſt. Nunc autē eryſipela proponitur,cuius cauſa eſt flaua bilis : dari ergo catharticū debet, quod purget flauam bilem,hoc ipſe nominatim expreſſit in libro de vulneribus capitis, quùm medetur eriſypelæ,quæ interdum ſolet faciem occupare.

QVoties autem iuxta vlcus, quod inflammatione vacet , oriatur tumor, hic progreſſu temporis ſuppurat : ſed ſi cum inflammatione tumor non ceſſet,deſidentibus alijs, quæ ſimul tumere & inflammari cœperunt, verendum eſt,ne oræ non glutinentur. 18

Succi,qui tumorem excitarunt,ſi inflammatio quoque acceſſit,celerrimè in pus vertuntur : quòd ſi abſque vllo ardore tumor ſit, non ità citò maturantur, ſed longum tempus ad ſuppuratione requirunt. Pus igitur in eiuſmodi tumore, non niſi procedente tempore ſubſiſtit,atque hanc ſententiam in prioribus verbis aperuit,ex qua elici illud poteſt, quod non mediocriter ad curationem confert,nimirum quùm tumor iuxta plagam verſatur, neque vlla inflammatio ſe oſtēdit, videtúrque ea materia craſſior,quàm,vt diſcuti ac diſſipari poſſit,vtendum eſſe pus mouentibus,vt id horū ope citò aſſequamur,quod alioquin fuit à naturâ diuturnitate temporis expectādum,quò fiet, vt tumor celeriùs finiatur,& eo finito vlcus non magno negocio conſaneſcat. In altera parte orationis vbi ait,[ſed ſi cum inflammatione tumor non ceſſet deſidentibus alijs, quæ ſimul tumere & inflammari cœperunt, verendum eſt ne non glutinentur.] de eo tumore loquitur,qui adiunctam habet inflammationem,ità,vt ſucci, quibus excitatur, iam vehementer incaleſcant, eo malo non ſolùm oras vlceris,ſed proximas etiam partes detinēte. Hic ergo tumor,ſi,quùm iam deceſſerit ab illis partibus, quæ tumere & inflammari ſimul inceperunt, adhuc oras vlceris occupet,periculū eſt,ne non glutinetur.Ratio in aperto eſt,ſi quis ſtatuat glutinationem à naturâ vulneratæ partis prouenire,quæ ſiquidem tumore atque inflammatione vexetur, minùs probè id perficiet, quod ſui muneris eſt,

neris eſt. Non prius ergo tentanda glutinatio eſt, quàm orę vlceris à tumore, inflammatione,& omni denique vitio liberentur.

QVibuſcunq; cadentibus,vel alio pacto quæ iuxtà plagam ſunt deterun- 19
tur,colliduntur,intumentq́;,& quùm ſuppurant,pus ex tumore ad vlcus transfunditur, vbi hæc exigere cataplaſma videantur, ipſi vlceri ne imponatur,ſed partibus quæ iuxtà ſunt,vt pus euadat,& quæ dura ſunt,emolliantur.

Siue de induſtria,quod ea,quæ ad artem maximè pertinent,ſæpiùs reuocare in memoriam expediat,ſiue quòd librũ neque correxerit, neq; perpolierit, idem prorſus iterat,atq; in prioribus habitũ eſt,id,quùm à nobis abundè fuerit explanatũ,nihil eſt, quod in eo diutius immoremur, tantùm illud admonebimus,quod,quáuis cataplaſma non debeat plagæ oris ſuperdari,quùm pus mouetur,ne ipſum retineat:eſt tamen vbi debet,quùm ſcilicet earum inflãmationem diſcutere,aut lenire confert,quod clariùs in ſequẽtibus demonſtrabitur.

POſtquàm mollita ſunt, & inflãmatio cõquieuit,repellere oportet que abſ- 20
ceſſerunt,per ſpongias adſtrictas vinculo , quod à parte ſanâ incipiat, & paulum porrigatur:ſuper ſpongias itẽ folia multa inducere: ſi quid autem repelli nequeat,in cauſa eſt caro humida,quam detrahere neceſſe eſt.

Quùm tumor ſuppurauit,& per plagam pus effluxit, relinquitur ſinus ille, quo continebatur. Hic quùm cauus ſit,partes non ſe contingunt, ſed ſuperiores ab inferioribus recedunt. Quæ autem ſic abſceſſerint,vrgeri debent, ità vt cum alijs iungãtur:hæreant,& vel per ſe,vel per aliquid carnis, quod medium increſcat, glutinentur, ſicq́; nullus maneat ſinus. Spongia quidem per ſe mollis eſt,& præterquàm quod humores abſorbet,Galeno auctore abundè ſiccat, neque premit, aut onerat, ſicuti quæ duriora ſunt : hanc ſuper plagam alligat, vt quæ abſceſſerunt, reprimantur. Faſciam verò à parte ſanâ ordiri voluit, & paulum ſuper ipſam circuire : ſatis enim eſt , ſi hanc ſuo capite complectatur, deinde ad vitiatam procedat. Sed quid eſt quod ſuper ſanam partem dari primò faſciam iuſſit , quùm in opere de fracturis ſuper affectam primò vinculum injiciat,& inde ad violatam porrigat? Scire licet, ità naturâ comparatum eſſe,vt ſuccos vinculum inde præſtantius exprimat,vbi & primò injiciatur,& arctiùs alligatur:ex quo ſequitur,vt ordiri ab ea parte debeat,& adſtringi magis,vnde expellere humorem oportet, deinde eo laxius ferri, vbi hic citrà noxam recipitur. In fracturis igitur & vulneribus,quùm periculum ſit, ne violatę parti inflammatio ſuperueniat, neceſſe eſt humores à violatâ partead ſanâ repellere,quâ vel innocenter admittentur,vel certè parùm oberunt. Econtrariò quùm ea vlceris conditio eſt,quam nunc proponit,à ſanâ regione exprimendi ſucci ſunt ad vlcus,vt inde euadãt, vbi exitũ habent: neque enim timetur amplius dolor aut inflammatio, ſed quùm ſinus,qui à parte ſana incipiens ad os vlceris pertinet,aſſiduè humore aliquo redundet,hunc eijcere neceſſe eſt,quâ exitus patet,alioquin quæ abſceſſerunt,minimè cohæreſcent. Iure igitur præcipit,vt vinculum,quo adurgenda ſunt, à parte ſanâ orſum ad vlcus feratur. Conſtat autem ex his,quæ dicta ſunt,ob eãdem cauſam,quâ à parte ſana incipit, ibi etiam arctiùs adſtringi,dein paulatim laxari,ſic,vt,quùm ad vlcus pertinet, laxiſſimum ſit. Quatenus verò adſtringi debeat, in ſecundo de officina medici prodidit , vbi vinculi facultatem exponens eundem locum dilatauit: eatenus autẽ arctari iubet, vt quę abſceſſerunt,ſedem contingant,à quâ diducta ſunt. Folia inſuper inducit permulta,quod ipſe πυκνὰ dixit,niſi legẽdum ſit,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

ἰχνὰ, hoc eſt,tenuia & gracilia, cuius generis eſſe ea voluit, quæ ſuprà dari iuſſit,quùm effuſo ſanguine vlceri ſpongia imponitur, & ſuper folia inijciuntur, quæ ἰχνὰ, id eſt,tenuia vocauit. Sed vtrouis modo legas, perſpicuum eſt eâ de cauſâ admoueri,vt ſiccent. quare(vt ibi oſtenſum fuit) neceſſe eſt tenuia ſumantur,qualia ſuut polij & verbaſci,quorum infrà mẽtionem faciet. Hoc igitur pacto res procedet: quod ſi minus contingat, cauſatur Hippocrates carnem hebetem atque humidam,quæ non patitur diductas partes,vbi cogantur, inter ſe glutinari. Præcipit igitur,vt hanc detrahamus, quod chirurgi modò ſcalpello,modò medicamentis exedentibus præſtant.

QVòd ſi vlcus inſederit ſub carne altiori, vtroque nomine, & quod alligatur,& quod comprimitur,intus aſſurgit in ſpeciem varicis. Hoc itaque,vt fluxui exitus detur,ſecari debet ab ore, ſi licet,quatenus ſpecillum penetrat,quomodocúnque opportunum videbitur.quo facto ad ea remedia veniendum,quæ idonea iudicabimus.

Sinus,quem proximè alligari, atque adſtringi voluit,ex ea tum iuncturâ, tum compreſſione conſueuit humoribus repleri, ſic, vt in tumorem attollatur, quod ipſe dicit [ὑποκιρσοῦται] nos interpretamur, [intus aſſurgit in ſpeciem varicis.] Nam ſinus inſtar venæ, quæ humoris copiâ diſtenditur,& toros excitat,ob compreſſionem erumpente materiâ intumeſcit, quod quùm accidit, vt detur exitus intus lædentibus, ſcalpelli operâ vtendum eſt :accidit autem magis, quando ſinus ad penitiores partes intendit, quàm quando vel modicâ carne, vel ſolâ cute includitur, quùm materiam copioſiùs recipiat ille,qui altius penetrat, ſed vbi ſinus habeat os deorſum ſpectans, etiamſi altiùs inſederit, vix poterit ſub vinculo tantùm materiæ compelli, vt diſtendatur atque intumeat,quandoquidem,dum vrgebitur, per os effluet,neque tam diu ſubſiſtet, vt ſinum in tumorem attollat: quamobrem in eo accipiendam Hippocratis ſententiã cenſeo,cuius os ſublime eſt,ac ſurſum vergit, vndè non ità facilè educitur, quidquid à vinculo expreſſum fuerit, ſed manet ac tumorẽ facit.Hoc autẽ comprobat Galenus,qui varijs in locis de huiuſmodi ſinu tractat,vbique autem præcipit,vt quùm ſublime os habet,incidatur, vt ſanies liberè effluat:quùm verò deorſum ſpectat,ſatis tunc eſſe eum exitum putat, per quem abundè humores deſtillent: at ſi os nec ſublime eſt, nec deorſum inclinat,ſed in latus ſpectat obliquum,neque tunc etiam ſcalpello vtitur,ſed membrum adeò vinctum ac figuratũ collocat,vt os,quod obliquum erat, rectâ deorſum ſpectet,atque ità detur exitus intus lædentibus. Ergo tantùm, quùm os ſuperius eſt,ad ſectionem veniemus,quod credibile eſt nunc voluiſſe Hippocratem,quùm alioquin nec ſinus intumeſcat,nec opus ſit alio ore: ſed abundè per id, quod ſinus habet in inferiorẽ partẽ verſum, ſuccorũ copia effundatur. Modum autẽ ſectionis definiuit,quùm demitti ſpecillum iuſſit,& quantũ penetrat,hoc eſt,vſq; ad fundum ſuper id ſecari, vt ſinus totus pateat, ac purgari poſſit.Addit [ſi licet]quoniàm interdum nõ licet,vel quòd nimis magnũ ſpacium occupet,vel quod aliquid ſubſit, vt arteria,aut vena grandis,vel neruus, quod periculoſè incidatur : tunc autem petendum conſilium à Galeno,qui in fundo ſinum aperit, vt aliud os habeat in inferiori parte ſitum, quod fortaſſe ſibi voluit Hippocrates, quùm ait, [quomodocunque opportunum videbitur.]nam ſi tutò ſecare totum ſinum non liceat, ſecandus erit, quomodo opportunum videbitur, exempli cauſâ in fundo. Sectione adhibitâ ea medicamenta

menta imponentur,quæ magis in rem erunt: nam vel ſordem detergentia,vel glutinantia, ſeu carnem producentia, & modò hæc, modò illa, prout opportunum maximè exiſtimabimus.

FErè autem omne vlcus, quod ſinum habet rectum,ità vt perſpici poſſit, ſi tumore vacet,ſi corruptum ſit, ſi caro ſubſit hebes & putris, & ipſum, & quod iuxtà eſt,nigrum ſe oſtendet,vel ſubliuidum. Inter vlcera verò exedentia,vbi id ſit, quod φαγέδαινα græcè nominatur, vehementérque exedat ac voret,tunc quoque & vlcus,& quod in viciniâ eſt,nigrũ apparebit vel ſubliuidũ. 22

Vlceris color liuidus aut niger, ille extingui, hic extinctum eſſe naturalem calorem ſignificat: in prognoſticis autem & in libro de vulneribus capitis, quùm ſeruari homo non poteſt,reſque omni modo deſperationem habet, docuit plagam eiuſmodi coloris ſe oſtendere,quare nihil mirum, ſi talis conſpicitur,quam nunc proponit:eſt enim aut ſine tumore, & corruptâ ac putri carne continetur,aut ex numero exedentium,quæ genera vlcerum peſſima ſunt. Quod quidem ad tumorem attinet, ſi in vulnere graui non appareat, malum eſt:peius item ſi,vbi ſit,cõtinuò euaneſcat, quemadmodum ipſe alibi teſtatur. Plęrunque enim inſania, neruorum diſtentio, lateris aut inteſtinorum dolor ſubſequitur,quæ ſi tumor ſit,ſuperuenire minimè ſolent. Magna ergo vlcera, qualia ſunt,quæ ſinũ habẽt,& corrupta ſunt ac putria,ſi ſine tumore ſint, peſſima habenda ſunt, quùm ſummam caloris naturalis infirmitatem denũcient: quippe qui non amplius in exterioribus partibus vigeat, ſed ad interiores cõfugerit,ad quas feruntur illi humores,qui conſuerunt ad plagam concurrere. Iure igitur hæc,ſi perſpici poſſint,neque ſinus tortuoſus ſit,nigra ſe oſtendũt, vel ſubliuida. Porrò vlcera exedentia ex fluxu vitioſi ſucci oriuntur, & ex aliquo affectu,quem plaga longiore tempore cõtraxerit. Hæc, ſi in ſummâ parte verſentur,& cute tenus ſerpant, ἕρπητες græcè nominantur: ſin ſubiectam quoque carnem corrumpant, φαγέδαιναι. Phagedęna igitur,altiora exeſt,quare maligna eſt,deterior adhuc,quùm vehemẽtius carnem vorat,qualem Hippocrates nunc poſuit. Indicat autem naturali calore iam fracto eum,qui pręter naturam eſt,atq; igneus,omnia corrumpere,adeò vt nec vlcus, nec quæ iuxtà ſunt, priſtinum calorem retineant,ſed vel iam nigra ſint,vel certè ſubliuida.

CAtaplaſmata verò tumoris & inflammationis partium adiunctarum.coctum verbaſcum, folia trifolij cruda, epipetri folia cocta,polium:cuncta hæc,vbi purgari vlcus oporteat, purgandi vim habent. Super hæc fici atque oleæ folia,& marrubium,quæ omnia incoquenda ſunt. Inter hæc autem maximè coquere oportet viticem,ficum,oleam: vtiliter etiam coquũtur mali punicæ folia: crudis verò vtendũ eſt folijs maluæ contritis ex vino. Item rutæ atque origani,quibus omnibus, lini ſemen toſtum ac bene contritum adijcitur. 23

Superuenit vlceri tumor cum inflammatione,modò vbi caro graui ac retuſo telo colliditur,in quo caſu, vt ſuprà oſtendit,cataplaſmate vtendũ eſt,quod pus maturet,modò ex dolore,nonnunquã ex curatione alienâ,vbi nihil etiam colliſum ſit: vulnerantur enim interdum partes,quæ ſenſu acriore ſunt ac maximè dolent,quapropter in inflammationem incidũt: interdum non adhibetur idonea ratio victus,non mittitur ſanguis,non purgatur aluus,vt res poſtulat,tum pro ſiccis,atque adſtringẽtibus medicamentis,relaxantia inducuntur, & mollientia,quod ferè faciunt noſtri ſęculi chirurgi,qui initio ad omnia vulnera cataplaſma imponunt, quod reſinam terebinthinam, vitellum oui,& ro-

ſam accipit.Inflammatio igitur ac tumor, quacunque cauſâ oriatur, antequàm accedat,opportunè repellentia inducuntur: poſtquàm acceſſit, votum eſt, ne ſupperet, atque idcirco Galenum ſequuti, ad ea veniemus, quæ diſcutiunt ac ſiccant,& quantum fieri poteſt,affectum ſummouent. huiuſmodi Galenus ait eſſe ferè omnia,quæ nunc proponuntur ab Hippocrate. At ſi,ne hac quidē viâ prohibere fas eſt,quo minus materiæ aliquid ſuppuret, acria medicamēta injiciemus,quę id omne exhauriant,quod in pus conuerſum eſt,id,vbi cutis ſola ſubſit,ſcalpelli operâ citius euellitur.Illud autem obliuiſci non oportet,quòd vbi inflammatio dura ſit & parua, cerato liquido & mollienti emplaſtro commodè curatur,quod præclarè Galenus expoſuit in ſeptimo libro de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentiū. Auxilia igitur quæ traduntur,propriè ad inflammationem attinent,& non ad dolorem,ſicuti relaxantia & molliētia cataplaſmata, quę ſcilicet ex farina,oleo,aut alio eius generis componuntur. Primò igitur ponit,verbaſcum,trifolium,epipetrum,polium,quæ non modò ſiccant, ſed etiam detergunt,quod Galenus ſuo loco declarauit. Iis autem vtitur coctis,vt leniora ſint:nam cruda exaſperát,& fruſtrà vlceri moleſtiam afferunt. Trifolium accipiēdum eſt, quod bitumen redolet, de quo fuſè Scribonius Largus tractauit. Epipetrum vt nōnulli cenſent,ex eorum genere eſt,quæ græcè appellantur ἀείζωα, quaſi ſemper viuentia:eo autem mouētur, quod Ariſtoteles habet in quarto libro de partibus animaliū,quùm ait,Ex terreſtribus plantis nonnulla eſſe,quæ viuant & gignantur, aut in alijs plantis,aut abſoluta,quale eſſe dicit,quod epipetron à quibuſdā vocatur,quod viuere poteſt ſuſpenſum. Ergo ſi epipetrum intelligamus ſpeciem ἀειζώων,habet quidem facultatem ſiccādi moderatam,ſed abūdè refrigerat, quocirca vtilius inter initia imponitur ad humoris fluxum repellendū,quàm poſteà,vbi materia iam recepta eſt.Non enim diſcutit aut detergit vlcus,ſicut cætera,quæ nūc ad inflāmationem tradidit. Quod ſequitur cataplaſma ex marrubio, folijs fici atque oleæ,vlcus ſiccat & purgat, non nimis tamen vehementer, quùm oleæ folijs,quæ adſtringunt,temperētur ficulnea,quæ acria ſunt. Marrubium verò quod his admiſcetur,ſatis digerere inflāmationem poteſt, & vlcus detergere. Concoqui autē debent,nō ſolùm,vt ea mixtura lenior reddatur ac mitior, ſed vt,ſi qua ſit virium exuperantia,remittatur. Incoqui ſimiliter voluit aliud cataplaſma,quod viticē habet,ficum,& oleam:adijcit & mali punicæ folia, quæ niſi cùm proximè poſitis miſceantur,non intelligo, per ſe quo pacto ad rem pertineant,quùm refrigerent & adſtringant:conſilium verò dirigi ad ſiccandum ac digerendum videatur:niſi dixeris Hippocratem,non modò hùc ſpectaſſe,ſed eò etiam,vt quod confluit,reprimeretur,& idcirco diuerſas facultates conſcripſiſſe.Id autem manifeſtum eſt, quòd ſi mali punicæ folia cum vitice,fico,& oleâ,miſceantur,cataplaſma fiet,quod præſtanter quidem,non nimis tamen ſiccare & detergere poterit, modò nactum ſit medicū, qui opportunè vtatur. Cruda verò ſuperinducit folia maluæ, ex vino contrita, tum rutæ atque origani,quibus adijcit lini ſemen toſtum ac tritum: ſatis autē exiſtimat, ſi eiuſmodi herbæ,quùm lenes ſint ac molles contritæ ſine vllâ coctura imponantur. quod ad earum vires ſpectat,malua quidem mollit ac digerit, ſed magis quæ ſylueſtris eſt: ruta valenter ſiccat & diſcutit:origanum ſiccando ſimiliter,atque extenuādo idoneum eſt: lini ſemen mediam qualitatem habet inter calidam,frigidā, humidam & ſiccam,ſed ſi frigatur,ſiccius efficitur: craſ-

ſioris

ſioris autem habitus eſt, iungitúrque vtiliter his, quæ dicta ſunt, vt cataplaſma lenius reddatur, quod quidem aliquid molliet, ſed ſiccabit magis, atque inflãmationem diſcutiet.

VBicunque periculũ fuerit, ne eryſipela vlceri ſuperueniat, glaſti folia conterens cum lino cruda imponito, aut cataplaſma, quod linũ habeat ex ſolani, vel glaſti ſucco dilutum: quod ſi vlcus purum fuerit, ſed cum ijs, quę iuxtà ſunt, inflãmatione teneatur, lenticula ex vino decocta, ac bene contrita, & olei modico reſperſa ſuperijciatur atq; alligetur, vel cataplaſma, quod fiat ex folijs caninæ ſentis, in aquâ decoctis ac benè contritis. Tenui autem ac puro linteolo contegatur ex vino atque oleo madente: at ſi contrahendi conſiliũ ſit, caninæ ſentis folia eo modo, quo lenticula, parẽtur, ſeu naſturtium, vinum, lini ſemen cõtritum inter ſe miſceantur, aut lini ſemen, vitex cruda, & alumen melinum, ex aceto madefacta. 24

Interdum ſuper vlcus eryſipela etiã accedit, quam tunc timemus, quùm iam præſentis aliqua indicia ſe oſtendunt. Præſagimus enim tunc futurum malum (Galeno auctore), quùm ex aliquâ notâ, eius principium deprehẽdimus. Ergo ſi vlceratus locus iam incaleſcat, vel doleat, aut colorem ex flauo rubicundum, ſeu aliam notam quantúmuis exiguam præ ſe ferat, verendum eſt, ne eryſipela ſubſequatur. eam ſuſpicionem auget natura ægrotantis, tempus anni, regio, & cætera eius generis, quùm talia fuerint, quæ ſoleant eiuſmodi vitio patere. In eo caſu præcipit Hippocrates, vt glaſti folia cruda contrita cum lino imponamus. Propoſitum enim eſt, quod influit, repellere, incipientem ardorẽ coërcere, ſiccaréque id materiæ, quod iam receptum eſt, quæ omnia præſtat propoſitum cataplaſma. Siquidem glaſtum, quod ſeritur videlicet, quóve vtuntur infectores (nam agreſte ob ingentem acrimoniam mordet,) valenter ſiccare poteſt, & tumores optimè diſcutere: pro acrimonia autem, adſtringendi vim habet, quâ repellit, refrigerat quidem, non tamen præſtanter, cuius rei indicium eſt, quod guſtu amarum etiam ſentitur, quamobrem valet ad vlcera quoque exedentia: ſed ſi quando vehemẽtius videtur, temperatur adiectâ polentâ, vel farinâ hordeaceâ, aut triticeâ. Hippocrates linum admiſcet, quod (vt dictum eſt) omnis exceſſus eſt expers, ſic vt remittere glaſti vim cõmodè poſſit. Quod ſubijcitur cataplaſma ex lino diluto ex ſucco ſolani, vel glaſti, eundẽ effectum prębet, ſed refrigerare magis poteſt, ſi ſolani quàm ſi glaſti ſuccus adhibeatur, & propterea magis repellere: ſed glaſtum ad tumorem diſcutiẽdum efficacius eſt. Hæc autem tepida imponẽda eſſe, & nullo modo frigida, clariùs eſt, quàm vt ab Hippocrate exponi debeat, qui vbi vlcus ſit, caueri frigus voluit, quáuis alioquin eryſipelæ ſaluberrimum foret. Quę hactenus poſita ſunt, quùm purgandi ac detergendi facultatem habeant, pertinent ad vlcera ſordida, quæ; quę acria ſint, dolorem afferunt, quoniàm caro, quę ſorde protegitur, medicamenti acrimoniam nõ ſentit, ſicut quę pura eſt: interponitur enim ſordes inter carnem & medicamentum. Simile quid accidit inteſtinis, quæ (vt docuit in libro de ratione victus in morbis acutis) ſi inania ſint acriori oxymelle deraduntur, ſi id contineant, quod ex cõcocto cibo ſuperat, non ità oxymellis vim ſentiũt, ſed quòd modo quodam illita ſint, defendũtur. Igitur ſi vlcus purum ſit, præſidia, quæ ad inflammationẽ dantur, leniora eſſe debent, cuiuſmodi ſunt, quæ nunc ſubijciuntur. Lenticula enim nec nimis calefacit, nec nimis refrigerat, vt quæ mediam naturam habeat, ſed ſiccat, & valenter adſtringit, quam Galenus

in quinto commẽtario, in ſextum de morbis vulgaribus aſſerit vtiliter imponi vlceribus inflammatis, quùm ob adſtringẽdi vim, inflammationem coërceat, reprimátq́;, & vbi neceſſe ſit, humorem inſidentem concoquat, & in pus conuertat: intenditur proprietas repellendi: ſi ex vino inferueat, quùm accipiendum ſit auſterũ, quale iam ſæpius dictum eſt. quod enim aut tenue eſt, & acre, aut nimis acerbum, quùm dolorem afferat, vitãdum eſt: miſcet autẽ modicum olei, vt ex omnibus mixtura fiat, quæ commodè illinatur, & poſſit etiam mollire. Neque oleum ſuſpectum eſſe nobis debet, quùm & modicum accipiatur, & ad vlcus detur, quod iam purum eſt: tunc verò timendum eſſet, vbi vel copioſè adhiberetur, vel vlcus ſordidum eſſet. Cõſtat autem, quùm non ſit mouendum pus, licere non ſolùm partes, quæ iuxtà ſunt, ſed plagæ quoque oras eiuſmodi cataplaſmate fouere. Secus accidit, vbi debet pus euadere: tunc enim præcipit, vt ab oris reducatur. Folia ſentis caninę, quę inferbuerint ex aquâ & contrita diligenter fuerint, inflammationi ſimiliter aduerſantur, quùm ipſam cohibeant, fiunt autẽ coctura mollia magis. Superdatur linteum oleo ac vino madens, quod ad leniendum dolorem valet, & humorem concurrẽtem inhibendum. Sed quod nos vertimus, [linteolo contegatur] Hippocrates ſcribit [ὀθόνιον ὑποτείνας] quod videtur ſignificare linteolum potius ſubijciendũ eſſe cataplaſmati, quàm ſuperdandum, quùm ὑπὸ ſub notet: ſed res aliter habet: nam ratio dictat cataplaſma linteo madente contegendũ eſſe, ne ille humor ad nudum vlcus pertineat, ſed per cataplaſma mediũ temperetur. Idem quoque voluit, vbi ſuper vlcus fractum quid, aut luxatum eſſet: anteà enim medicamentum inijcit, dein humorem adhibet, quo madefiat. Præterea ſi verbum ſpectemus, nonnũquàm vſurpari in hanc ſententiam inueniemus. Nam & apud latinos ſub, quod ὑπὸ græco verbo reſpondet, nonnunquàm ſimiliter accipitur. Sit autem linteum tenue, ne onere premat: purum, vt faciliùs humorẽ admittat. hoc ſuprà etiam oſtendimus, quùm lintei puri mentionem fecit. Quæ poſtremò appoſuit medicamenta, glutinant & adſtringunt, quamobrem meritò ait illis vtendum eſſe, quùm neceſſe eſt, oras vlceris cõtrahere, hoc eſt, quùm vlcus purum eſt, ac ſine inflammatione, nec impleri poſtulat, ſiquidem tunc ad glutinantia veniendum: hæc autem valenter ſiccant, atque adſtringunt cuiuſmodi ſunt, folia ſentis caninæ, quæ ſi eo modo, quo lenticula parentur, hoc eſt, ſi coquantur ex vino nigro auſtero, robuſtiora fient, & plagę oras agglutinabunt. lenticulam enim ſuprà ex vino incoxit: ſed modicum olei adiecit, quod nunc vitare conuenit, vtpote glutinandis vlceribus, vt ſi quid aliud, incommodum. Iungit inter ſe naſturtium, lini ſemen, ac vinum: puto autẽ intellexiſſe naſturtij folia viridia. Sic enim leniter mordent, alioquin adurunt, ſi arida ſumantur, ſicut etiam ſemen viride. Igitur naſturtium, ſi vino nigro auſtero, & lini ſemine temperetur, ſiccare quidem poteſt, non tamen vehemẽter calefacere: totáque hæc mixtura mediocriter vlcera glutinat: magis autem naturâ calidioribus atq; humidioribus aptatur, quàm quæ antè poſita eſt. Quod tertio adijcitur, ex viticis folijs crudis, lini fructu, alumine melino ex aceto madefactis vtrouis ſuperiore efficacius eſt, & ad eos pertinet, qui naturâ ſicciores ſunt ac duriores. Melinum autem alumen, quod in Melo inſula fit, quæ Coo proxima eſt, ſecundum Ægyptium validiſſimum eſt, id autẽ in ſequentibus μηλιάδα vocauit.

VVa alba immatura in vaſe ex rubro ære coutūditur, colatáque interdiu in ſole ponitur, noctu ſummouetur, ne rore madefiat: interdiu aſſiduè agitatur, vt æqualiter ſiccecat, & plurimum ex ære contrahat. Hactenus autē in ſole continēda eſt, vt mellis craſſitudinem habeat, deinde in ollam æneam conijcienda, in quàm demittitur mel quàm optimum & vinum dulce, ex quo prius reſina terebinthina inferbuerit, dum mellis coċti modò induréſcat: quâ deinde proiectâ vinum in ollam infunditur: maxima portio ſit vuæ acerbæ, tum vini, deinde mellis. 25

Præſtantiſſimum eſt hoc medicamētum, vbi glutinare opus eſt, quùm valenter admodum ſiccet atque adſtringat, ita vt vua acerba, ſi per ſe accipiatur, præparata in vaſe ex rubro ære, & in ſole areſacta, cicatricem quoq; valeat inducere, ſed remittitur vis eius adiecto tam vino dulci, quàm melle, quãuis hoc detergendi quoque facultatem habeat, quæ glutinationi officit, ſuperatur tamen ab aliorum mixturâ. reſina terebinthina ſicca eſt, & modicè adſtringit. Vniuerſa igitur confectio ſiccando, & adſtringendo maximè idonea eſt. Æs rubrum ſumit, quod potentius eſt. Mel autem quale optimum ſit Galenus ſæpenumero declarauit: debet enim purum eſſe, atq; omnino ſine ſordibus, pellucidum, flauum, boni odoris, guſtu paululum acre, ſed ſuauiſſimū, cohærens, ità, vt ſi attollatur, continuum defluat. Eaſdem ferè notas licet ex Hippocrate colligere, qui tunc mulſam incoquendam eſſe ait, quùm mel vitioſum ſit, hoc eſt ſordidum, nigrum, mali odoris: quare ſi contrariorum contraria ſunt cōſequentia, id bonum eſſe dicemus, quod contrarias cōditiones habet, cuiuſmodi eſt quod ex Galeno probauimus.

MYrrha item ſtacte, aut certè quàm optima benè cōteritur, diluitúrque ex eodē vino, quod paulatim inſtillatur, dein per ſe in vino incoquitur atq; agitatur, vbi ad iuſtam craſſitudinem perueniſſe videatur, in ſuccū vuæ acerbæ conijcitur, & nitrum quàm optimum frictum paulatim cum medicamēto miſcetur, tum floris æris minor modus quàm nitri, quæ vbi inter ſe mixta fuerint, non minùs quàm triduum feruere oportet ſub ficulneis lignis, quo minùs vrantur, vel ad prunas, ne frigantur: cuncta autem hæc, quæ adijciuntur, aquæ ſint expertia, quúmque mixtura hæc illinitur, vlcera ne madefiant. Eâ autem vtitor tam ad diuturna vlcera, quàm ad recentia: prætereà ad cutem, quæ glandem tegit, ad vlcera capitis atque auris. 26

Compoſitio hæc, quùm ex varijs facultatibus conſtet, illis annumerari poteſt, quæ græcè πολύχρηςα vocantur: videtur autem idonea detergendo, glutinando, ac cicatricē inducendo, præſertim in partibus ſiccioribus, quandoquidem ex quibus ea fit, valēter omnia ſiccare poſſunt, quamobrem vlceribus capitis, auris, & cutis, quæ glandem tegit magnopere accommodantur: illę enim partes remedia exigūt valentiſſima. Quid quòd curatio, quam ipſe tradidit in libro de vulneribus capitis (teſte Galeno) longè ſiccior eſt, quàm quæ hic proditur ad reliqua vlcera? Quo patet Hippocratem loci rationē habuiſſe, quùm medicamentum validius próponens ad ſicciores partes iubeat adhiberi. Myrrha quidem calida eſt, & in ſecūdo ordine exiccantium, ac vulnera capitis cōmodè glutinat. Nitrum tenuium partium eſt, toſtum præſertim, ità vt pruriginem moueat, & nō mediocriter vlcera detergit. Flos æris non ſolùm detergēdo eſt, ſed quùm eandem vim habeat, quam æs vſtum, valet quoque ad cicatricem duris corporibus inducendam. Ex quibus elici poteſt medicamentum

varios effectus præſtare, & vehemens eſſe:multo autem acrius eſſet, niſi vino eodẽ leniretur,hoc eſt,dulci:id enim ſuprà adhibuerat. Non immeritò autem dixit,tum recenti vlceri,tum diuturno aptari,quùm hoc cicatricem, illud glutinationem deſideret:vtrunque medicamento poſito perficitur.

Medicamentum aliud ad eadem vlcera, habet fel bubulum aridum, mel quàm optimum,vinum album in quo loti ramenta inferbuerint, thuris, myrrhæ,croci,floris æris,ſingulorum pondera paria.ex liquidis maxima portio ſit vini,deinde mellis,minima verò fellis. Aliud,Vinũ accipit,mellis cedrini paulum:& ex aridis,florem ęris,myrrham,malicorium ſiccum. Aliud,Floris æris dimidium, myrrhæ duabus partibus amplius,croci tãtùm, vt myrrhæ triplũ ſit,cum exigua mellis portione ex vino incoquũtur. Aliud, Thuris pars vna,gallæ tantundem,croci partes tres,vnumquodque aridum per ſe contunditur,dein miſcentur atque in ſole admodum ardente per tres dies terũtur, &, donec glutinoſa fiant,vuæ acerbæ ſuccus inſtillatur: dein ex vino auſtero, nigro,odorato paulatim perfuſa madefiunt. 27

Aliquot ſubijcit medicamẽta,quorum multiplex vſus iiſdem vlceribus accommodatur,recentibus ſcilicet ac vetuſtis,& ijs quæ verſantur in capite, aure,& cute,quæ glandem tegit:omnia autem robuſta ſunt, ad detergendum ac glutinandum valent,& cicatricem inducunt: id quod perſpicuum erit, ſi ſingula ſeorſum intueamur. Prima itaq; confectio fel bubulum habet, quod detergendo & ſiccãdo idoneum eſt,præſertim vbi aridum eſt:quòd ſi taurinum accipiatur,acrius eſt,quùm erodere etiam poſſit.Si qua vero eſt fellis bubuli acrimonia,vino albo lenitur,quod frigidum eſt. Mel item ad detergẽdum valet,cuius calor remittitur à vino, in quo inferbuerint ramenta loti,arboris ſcilicet,quæ Galenus modò ex vino,modò ex aquâ, prout res exigit, incocta ad adſtringendũ approbat.Thus leniter ſiccat & detergit.Myrrhæ facultas paulò ſuprà dicta eſt.Crocus,quamuis calefaciat,magis tamen ſiccat, ac paululum etiam adſtringit & concoquit.Flos æris detergit,quæ omnia,ſi dilıgẽter æſtimemus, iudicabimus medicamenti vſum efficaciorem eſſe ad detergendum, deinde ad glutinandum,poſtremò ad cicatricem faciendam,pręſertim in ijs, qui molliores ſunt. Contrà quod ſequitur medicamentum vlceribus, quæ vel cicatricem deſiderant, vel glutinationem,in duriori corpore magis idoneum eſt,quàm ijs,quæ ſordida ſunt,& purgari debent. Cõponitur enim ex adſtringentibus magis quàm ex detergentibus: habet autem florem æris, myrrham, malicorium. Aliorum proprietas iam expoſita eſt. Malicorium autẽ valentem ſiccandi atque adſtringendi facultatem habet,ſed validum eſt, antequam ſicceſcat,quod tempus exiguum eſt, poſteà verò quùm inareſcit,ſimul infirmius redditur: ſatius ergo eſt, vbi licet,id accipere,quod nõdum aruit: incoqui autem ex vino debet auſtero, quod neq; recens ſit,neque vetuſtum, quæ omnia Galenus prodidit in quarto de compoſitione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium:nunc autem ab Hippocrate cum vino ſimiliter miſcetur, quod itidem auſterũ accipiẽdum eſt. Adijcit mellis cedrini exiguam partem: intelligimus autem mel cedrinũ illud, quod roris modò deſtillat, & in monte Libano(vt inquit Galenus in tertio de alimentorum facultate)colligitur ex folijs arborum,vbi quùm cedrus frequentiſſima ſit, ex hâc potiſſimùm accipi veriſimile eſt.Hoc igitur Hippocrates vocat mel cedrinum,niſi fortaſſe ſi dicas,duo ab Hippocrate diuerſa intelligi,ſcilicet mel & cedrinum liquorẽ,hoc eſt,cedri

eſt,cedri lachrymam,quod mihi non probatur, quùm nimis calida ſit & ſicca, atque habitus tenuioris,ita vt carnẽ exedat. Adde quòd Hippocrates nõ coniungeret ea verba ſimul [mel cedrinũ]. Idem ferè præſtat, quod proximè ſubijcitur ex flore æris, myrra, croco, & melle : ſed minùs adſtringit , quùm non habeat malicorium. Quod poſtremò adſcribitur,longè magis cicatricẽ inducit,quùm ex galla etiam componatur, & vuâ acerbâ, quæ valentiſſimè ſiccant & adſtringunt.

ALiud, Radices ilicis ex vino dulci odorato inferuent, atque vbi rectè habere videntur,vinum transfunditur,cuius duæ partes ſumuntur cum vnâ amurcæ,quàm maximè aquæ expertis. hæc deinde ſub leniore igne, ne vrantur,incoquũtur,mouentúrq;, dum ad iuſtam craſſitudinẽ peruenerint. Aliud, Reliqua ſunt eadem,ſed pro vino ſumitur acetum album quàm acerrimum,in quod conijcitur lana admodum ſuccida,tum amurca infunditur, miſcetúrque ſuccus caprifici,alumen melinum,nitrum,flos ęris:vtrunque autem vſtum adhibendum. Medicamentum hoc ad purganda vlcera præſtantius eſt, quàm quod proximè poſitum eſt, quamuis id non minorem ſiccandi vim habeat. 28

Valenter vtraque compoſitio ſiccat, ſed quæ priùs conſcribitur,minùs detergit,quàm altera.Ilex ad glutinanda vlcera pertinet,eſtq; adſtringendi proprietate præſtantior quercu. Idem facit vinum,in quo radices ilicis bullierint, donec earum vim contraxiſſe videatur. Amurca ſiccat magis quàm calefacit, quanquàm non mediocriter calida ſit,terrenam item naturam habet.quocirca duriora corpora glutinat, reliqua exaſperat, quamobrẽ, ſi vna pars huius cum duabus eius vini iungatur, fiet medicamentum, quod valde ſiccare poterit,& glutinare. Altera compoſitio ſimiliter amurcã habet,& ilicis radices,quę non amplius in vino,ſed in acri aceto incoquuntur, quod quùm tenuioribus partibus cõtineatur,ad altiora penetrat,& alia, quibus cum miſcetur, ſecum ducit. Lana, quam in acetum conijcit, maximè ſuccida,hoc eſt, quæ plurimùm ſordis habeat(quam œſipon dicunt)digerendo & concoquendo eſt. Caprificus tantam detergẽdi vim habet,vt etiam erodat, quemadmodum nitrum,& flos æris,quanquàm horum acrimonia vſtione remittitur. Alumen adſtringit: totius igitur facultas ſiccare & detergere poteſt atque adſtringere.

ALiud,Lana in minimâ aquæ portione iaceat, cui deinde tertia pars vini adijciatur,incoquantúrque donec iuſtam craſſitudinem habeant,ſub hoc celerrimè recentia vlcera ſuppurant. 29

Inordinatè medicamẽta hæc adſcribit,quùm modò detergẽtia,modò glutinantia,aut cicatricem inducentia referat. interim quæ multiplicẽ vſum præſtant,dein ad eadem reuertatur.Id igitur,de quo nunc tractat,recẽti vlcere ait pus maturare.Quãdo verò eius vſus requiratur,in prioribus docuit,quùm,vbi caro collidatur, pus moueri iuſſit.Lana quidem ſuccida ſit,qualem adhibet in quarto de articulis: vinum verò non amplius auſterũ,ſed aliud ex his,quæ calidiora ſunt, vt ex lanâ & vino ea reddatur mixtura, quæ pus concitet . quod faciet in recenti vlcere magis: quoniàm diutinum,quùm caro iam induruerit, ſi pus mouendum ſit,multo efficaciora poſtulat.

ALiud, Inſpergatur arum ſiccum,& cortex viridis ficus cum ſucco ex vino tritus illinatur,vel ſine vino hîc per ſe cum melle. 30

Quod nunc proponitur,& propter arum,& propter ficus ac mel detergere manifeſtum eſt.

ALiud, Loti ramenta ex aceto albo incoquito, in quod amurcam deinde conijcito, & ſerum picis crudum, tum inungito, inſtillato, ac deuincito, vel aceto abluens, vino madentem ſpongiam ſuperimponito. 31

Medicamenta quæ ſuppurationem prohibent, ſiccandi vim habent, & ſtatim cruentis vulneribus inijciuntur, quod præclarè in ſuperioribus expoſuit. Huiuſmodi ergo voluit hoc eſſe, quod ex aceto albo in quo loti ramenta bullierint, amurcâ & ſero picis componitur. Acetum enim, quod per ſe ſiccat, adſtringere etiã non mediocriter poterit, ac repellere, ſi loti ramenta incocta habeat. Amurcæ proprietatem iam narrauimus. Pix calefacit, ſiccat, & modicè etiam detergit, eius ſerum conſtat ex partibus tenuioribus, atque eâ de cauſâ ad recẽtia vulnera in tertio libro de fracturis, & quarto de articulis ab Hippocrate adhibetur. Addit idem perfici, hoc eſt, ſuppuratioñe prohiberi, ſi aceto abluatur, dein ſpongia vino madẽs ſuperdetur: vbi enim linteo vel ſpongiâ plagam deterſeris, ſi aceto abluas, & ſpongiâ alliges expreſſam ex vino nigro auſtero, hoc enim maximè idoneum eſt, efficies ne vlcus vllo modo ſuppuret.

ALiud, Plumbum contritum cum ſpodio cyprio tenuiſſimo inſpergatur, tum loti ſcobes, ſquama æris, alumen, chalcitis cum ære vel ſeorſum, & iuncta item cum loti ſcobe. Alioquin ſi opus ſit aridis, hæc vtiliter inſperguntur: tum ſpodium illyricum contritum cum ſcobe: præterea ipſa ſcobes per ſe, flos argenti per ſe item q̃ tenuiſſimus: ad hæc ariſtolochia raſa & bene cõtrita. 32

Quæ nunc perſequitur plagam glutinant, & ſimiliter prohibent, ne ſuppuret. Principio enim aſpergit plumbum contritum cum ſpodio cyprio: plumbum quidem reprimit, nec patitur citari pus. Spodium ſiccum eſt, & adſtringit, quo vtitur Galenus ad oculos, id quod etiam teſtatur ſe vidiſſe in Cypro decidere, quùm fiebat pompholigo. Ideò autem Cyprium ab Hippocrate ſumitur, quia præſtantiſſimum eſt, quemadmodum & æs: regionem verò nominat, vt optimum notet, id ſi non eſt, aliud ſumemus ſimile, vt docemur à Galeno de corio Ægyptio, quo vtitur Hippocrates ad extendẽdum crus fractum. Loti ſcobes ad idem valet, quanquam imbecillior eſt. Squama æris non modò ſuppurationem prohibet, quùm ſiccandi & adſtringẽdi facultatem habeat, vt cæteræ ſquamæ, ſed carnem quoque abſumit, quamobrem vel alijs temperanda eſt: vel, ſi per ſe admouetur, duris corporibus parcè inſpergenda, non ſecus quam myſi & chalcitis, quæ cicatricem inducunt: & niſi leuiter inſpergantur, carnem detrahunt. Alumen verò adeò adſtringit, vt ab eâ proprietate στυπτηρίας apud Græcos ſibi nomen inuenerit. Æs & chalcitis adſtringunt, & eo nomine fieri pus prohibẽt, quibus præſtat vti vſtis atque elotis, vt mitiora fiant. Ex eo autem medicamento, quod ſubijcitur, inſcriptum ad vulnera cruenta colligere licet, hæc etiam ex vino diluenda eſſe, quod ſimiliter eorum acrimoniam lenit: præſertim ſi id fuerit, quale ſæpius iam oſtenſum eſt. Quod ad ſpodium Illyricum, ipſe quidẽ ſcripſit τῇ ἰλλυριώτιδι, cenſeo legẽdum autẽ, quod Hermolao Barbaro probatur, λαυριώτιδι: nam quùm anteà laudauerit ſpodiũ cyprium, non eſt quòd adijciat Illyricum, ſed magis veriſimile eſt intelligendũ eſſe laurioticum, eſt enim laurion teſte Pauſania locus in Attica, vbi erant argẽti fodinæ. In hac igitur oratione duplex ſpodiũ habetur, vnum cypriũ ex ære, alterum laurioticum ex argento, quod lenius eſt & infirmius, ac mollioribus corporibus accommodatur. Florem argenti nonnulli pro ſpuma accipiunt. Ariſtolochia, hoc eſt, radix eius raſa ſiccando eſt, & calefaciendo: detergit etiam,

ſed

ſed minùs rotunda quàm longa: nunc quùm non detergere velit, ſed prohibere pus, ſatiùs eſt, rotũdam intelligere. Ponitur autem ariſtolochia in numero herbarum, quæ malignis vlceribus aptantur.

Aliud, quod cruentis vulneribus inijcitur. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos æris vſtus, alumen Ægyptium vſtum, œnanthe, œſipus, plũbi recrementum, ſingula pari pondere mixta ex vino diluuntur. Alius effectus per eadem. Acetum album quàm acerrimum, mel, alumẽ Ægyptium, nitrum quàm optimum leniter frictum, fellis paulum ſimul incoquito. hoc medicamentum carnem ſupercreſcentem detrahit, cauátque ſine morſu. Aliud, Herba quæ minuta folia habet, cui nomen eſt parthenium minuti folij, quæ cutis glandem tegentis thymia aufert: tum alumen chalcitis, & melias cruda, elaterium contritum aridum inſpergitur, & malicorium contritum ſimiliter aridum. 33

Quænam ſit proprietas glutinantium medicamentorum (græcè ἔναιμα dicuntur) latè in ſuperioribus demonſtrauimus. cruentis enim vulneribus protinus inijciuntur: quamobrem vehementer ſiccent, & adſtringant neceſſe eſt, cuiuſmodi ſunt ea, quæ in ſecundo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium à Galeno exponuntur. Tale eſt, quod nũc Hippocrates tradidit: ſi qua enim accipiat non ità ſicca atque adſtringentia, per hæc, exuperans aliorum vis remittitur. Adiungit aliam mixturam, quæ ex iiſdem ferè conſtat, quæ ad ſuppurationem prohibendam, & ad glutinandum prodidit, quia tamen alio modo mixta ſunt, & fellis aliquid habent, alium effectum præſtant: ità enim detergunt, vt carnem ſupercreſcentem conſumant, atque vlcus cauum reddant, quod tamen ſine morſu faciunt, quùm & nitrum frictum ſit, & fellis nõ multum accipiant. Alumen autem credibile eſt vri debere, vt infrà ad eũdem effectum docebit, quoniàm alioquin nimium adſtringit, quæ vis ita vſtione leuatur, vt vſtum carnem facilè poſſit exedere, ſicque ad eum vſum à noſtri ſeculi chirurgis frequentatur. Quod ſequitur medicamentum non modò adſtringit, ſed increſcentem quoque carnem conſumit, & vlcus excauat. Parthenium eligit minuti folij: quùm aliud ſit, quòd folia habet latiora, quòd & arthemiſia vocatur: id autẽ, de quo agit, ſanare thymium ſcribit: eſt autem thymium, quùm ſuper corpus quiddam, quaſi verrucula eminet ad cutem tenue, ſuprà latiùs, ſubdurum, & in ſummo peraſperum, ídque ſummum colorem floris thymi repręſentat, vndè ei nomen eſt, ibíque facilè finditur & cruẽtatur: peſſimum autem in obſcœnis eſt. id ergo, quod eſt in cute, quæ glandem tegit, poſtulat quæ valenter ſiccet: quamobrem, ſi parthenium ſanare hoc valet, neceſſe eſt, præſtanter ſiccet. Adijcit alumen, chalcitidem, & meliada. Intelligit autem Galenus meliada, id quod ex Melo inſula affertur, ſeu alumen ſit, ſeu chalcitis: nam hæc quoque auctore Theophraſto ex Melo optima fertur: meminit etiam ſuprà aluminis melini. hoc loco igitur aut duo accipiemus, ſcilicet alumen & chalcitidem melinam, vel vnum duntaxat (vt placuit Hermolao Barbaro) ſcilicet alumen, quod chalcitis dicitur, quia fit ex lapide & melias, quia ex Melo inſulâ optimũ fertur, quam ſententiam confirmat Hippocrates in ſequentibus, quùm dicit στυπτηρίη ἡ χαλκῖτις. Reſpergitur igitur alumen contritum, elaterium, & malicorium, quæ compoſitio, licet adſtringat, carnem modicè etiam exedit, atque vlcus ſinuat.

Maximè implet vlcera caua, vbi pura ſunt, herba, cui nomen eſt lagopyros: eſt autem, quùm mareſcit, furfuri ſimilis, folia habet inſtar oleæ, ſed 34

» longiora: & marrubij folium cum oleo. Aliud. Fici ſiccæ pars interior pin-
» guis mellíſque ſimilis quàm maximè arida, aquæ partes duæ, lini ſeminis non
» admodum toſti ac bene contriti pars vna.

Vt nullum deſideretur medicamenti genus, quod ad vlcera pertineat, ea etiam tradit, quæ carnem alunt. Reuocare igitur in memoriam conuenit, quæ ſit eorum natura, quibus vlcera impleantur: conſtat autē hæc ſordem abſtergere, & humorem ſiccare, atque ita impedimenta tollere, quæ carnem creari à naturâ non patiebantur. Nam, & ſi vlcus purum ſit, aſſiduè tamen neceſſariò, & madet, & aliquid ſordis contrahit, quùm ſanguis in carnem degenerat. quamobrem, vt caro increſcat, modicè ſiccantibus ac detergentibus eſt opus. Ponit igitur principio herbam, quam λαγώπυρον appellat, quæ (vt Hermolaus cenſet) ea eſt, quæ dicitur à Galeno λαγώπους, hæc ita ſiccat, vt fluentem aluum ſupprimat, ob quam proprietatē aptiſſima eſt, vbi puro vlcere increſcere carnem oportet. Marrubium quidem valentius eſt, quàm vt ſinat carnem produci, quùm eius materiam abſumat: ſed frangitur adiecto oleo, quod nimis lene eſt, quódve per ſe vlcus ſordidum reddit, ac ſi iungatur acriori medicamento, adeò ipſum lenit, vt ad implendum vlcus accommodetur, quod euenit ærugini æris quā Galenus iungit cum cerato liquido, duodecim partes huius, decimam tertiam illius accipiens: interdum tamen paulò plus ęruginis, interdum paulo minùs immiſcet, prout requirit natura ægrotantis: ergo ſicut ærugo ad carnem producendam cum cera & oleo miſcetur, ita & marrubij folia, quæ vehementiora ſunt, nec fieri carnem ſinunt: ſi oleo temperentur, vbi caro producenda ſit, maximè aptantur. Addēdum autem modò plus olei, modò minus, prout qui curātur, robuſti ſunt, aut naturâ molliores. Aliud medicamentum accipit ficum ſiccam, quæ aliquanto minùs quàm mel detergit, & quia quàm ſicciſſima ſumitur, modicè ſiccare poteſt, ac propterea ad producēdam carnem pertinet. Lini ſemen, ſi toſtum admoueatur, moderatè item ſiccat, atque hoc nomine ipſum quoque ad rem facit. Addit aquam, quæ quidem aliena eſt, & à Galeno in emplaſtri compoſitione reijcitur. nec eſt quod eâ dicas lini ſemen, & ficum ſiccam temperari, quādoquidem horum vis mediocritatē non exuperat: vereor magis ne locus ſit mendoſus: præſertim quia fici pondus prçterijt, quod aquæ & lini propoſuerat.

» ALiud, Ficus ſicca, floris æris contriti paulum, fici ſuccus. Tum ficus ſicca,
» chamæleon niger, fel bubulum aridum, cætera eadem. Arida verò na-
» ſturtium cōtritum crudum, irio, pari pondere miſcentur: item ficus ſiccæ, par-
» tes duæ, lini ſeminis tantundem ex ſucco ficus. Vbi autem alicuius talis me-
» dicamenti vſus requiritur, pannus aceto madens ſuperimponitur, dein ſuper-
» iniecta ſpongia paulo arctiùs alligatur. Quòd ſi, quæ iuxtà ſunt, inflammatio-
» ne teneantur, illinito quodcunque opportunum videbitur.

Quę hac oratione recenſentur medicamenta, quùm detergere valēter poſſint, pertinent ad vlcera ſordida, quùm hebetem ac putrem carnem ſiccare & detrahere oportet. ficus quidem ſicca ad modicè ſiccandum ac detergendum valet: ſed mixta cum flore æris & ſucco ficus, quæ non mediocriter exedunt, eorum acrimoniam paulū remittit, ſicuti fellis in alterâ compoſitione, quùm ficum ſiccam chamæleontem nigrum ac fel bubulum inter ſe miſcet. Cætera eadem ſumit, id eſt, ſuccum ficus, quo arida hæc excipiātur, veluti quæ proximè propoſuit. Quod ſubijcitur aridū eſt, & puluis per ſe, neque vllo liquore

excipitur:

excipitur: habet enim naſturtium contritum & irionem, quæ pari pondere miſcentur. Naſturtium acre eſt, & ſimiliter irio, quòd ἐρύσιμον græcè appellatur, cui Galenus eandem, quam naſturtio, vim tribuit, quóve vtitur ad vlcera, quæ ægrè cicatricẽ recipiunt: ſed hæc mixtura non æquè vehemens eſt, atq; ea, quę bubulum fel vel æris florem habet. Quod ſequitur, niſi ex ſucco ficus diluerетur, nullam exedendi vim haberet. Timet autẽ, ne ſub propoſitis medicamentis inflammatio excitetur, quam prohibet ſuperinijciens pannos ὀξηρὰς, hoc eſt, aceto madẽtes: nam & οἰνηρὰς eos appellare ſolet, quos vino madefacit. Sic igitur locum ab inflãmatione defendit, pannum aceto madentem imponit, & ſuper ſpongiam inijcit: Galenus verò in curatione vlceris maligni, quùm acria medicamenta induceret, linteum ſiccũ admouit, dein ſpongiam aquâ madẽtem, ſeu vino, quod ſimiliter repellit: quamuis acetũ valentiùs ſiccet, ex quo expreſſam ſpongiam ſuperdari iuſſit Heraclides, quùm vlcera exedentibus curarentur, ſed quia ne ſic quidẽ inhibere interdum licet, quo minùs inflammatio in adiunctis partibus ſubſequatur, præcipit, vt tunc id medicamẽtum illinamus, quod opportunũ eſſe videatur. Docet autẽ Galenus ad hũc vſum, emplaſtrum diachalciteos dilutũ ex oleo adſtringẽte, vtputa myrtino. Addit etiam vinculum, quo inflãmationẽ reprimit: circundari enim binas faſcias iubet eo modo, quo retulit Hippocrates in primo de fracturis, vt vtrinq; humores ad ſuperiorẽ atq; inferiorem membri partem repellãtur. Id cõtingit, quùm prior faſcia ſurſum fertur, altera deorſum primo, dein ſurſum reuerſa eâdẽ regione, quâ prior, finitur: has autẽ reſoluere tertio quoq; die cõuenit, & eo tẽpore intueri proximas partes, videreq; num inflãmatione vexẽtur, & cõmoda pręſidia adhibere.

SI velis liquido vti, caricum medicamentũ inungito, atq; ad eandem rationem, qua prius ſcriptũ eſt, alligato: componitur autẽ ex veratro nigro, ſandarachâ, ſquamâ, plumbo eloto abundè, ſulphure, auripigmẽto, cãtharidibus, quibus inter ſe mixtis, vbicunque opus fuerit, vtitor ex cedrino oleo dilutis: dein vbi ſatis diu illitum medicamentũ manſerit, ſummoueto: & arum coctũ contuſum inijcito, vel aridum contritum ac melle exceptum. at ſi carico opus ſit arido, ab his abſtinebis. Proficit autẽ aridum ex ſolo veratro & ſandaracha.

Adſcribit deinde aliam mixturam ad carnem exedendam, quam Caricon appellat. Differunt autem pharicon & caricon, hoc ſiquidem componitur ab Hippocrate, illud ſimplex eſt. Caricon igitur & liquidum & aridum, vtrũque valenter carnem detrahit: quare, vbi ſiue ꝙ putris, ſiue ꝙ calloſa ſit, abſumere hanc oporteat, expeditiſſimũ eſt. Veratrũ enim callum detrahit, & præſertim nigrum, quod nunc accepit, quód ve (auctore Galeno) calidius eſt. Sandaracha non modò detergit, ſed etiam adurit. Squama, ſcilicet æris, ea enim efficacior eſt, & magis frequentata, carnẽ ſimiliter abſumit. Sulphur extrahẽdi ac detergendi vim habet, ita vt vim ad hanc mixturã conferat. Auripigmẽtum, quod græcè ἀρσενικὸν dicitur, adurit: ſcribit autẽ attico more Hippocrates ἀῤῥενικοῦ pro ἀρσενικοῦ. Cantharides exulcerare nemo dubitat. Plumbũ elotum, quod, vt metallica ſolent, antea vrendũ exiſtimo, aliorum acrimoniam paulũ remittit: hæc inter ſe mixta liquãtur cedrino oleo, hoc eſt, cedri lachryma, quę ſimiliter carnẽ cõſumit. Quùm ſatis carnis ſub hoc medicamento abſumptũ eſſe videatur, remouendũ eſt: dein, quia detracta caro in ſaniem ac ſordem cõuerſa eſt, purgandum vlcus: quod fieri iubet aro iniecto vel incocto & cõtuſo, vel arido cõtrito ac melle excepto. Sed caricũ etiam inducere aridum licet, tuncq; aro vti

non oportet: quia ſi aridum detur, puluis qui carnem abſumet: plagam quoque purgabit, & ſaniem detrahet. Conſtat autem aridum caricon ex ſolo veratro & ſandarachâ, quorum vires ſatis ſunt in ſuperioribus expoſitæ.

ALiud liquidũ, herba cuius folia, ari naturã habent, ſed alba ſunt ac lanugine obducta, & magnitudinẽ æquant foliorũ hederæ. hæc inquã herba ex vino illinitur, aut quod trunco ilicis inhæret, ex vino cõteritur atq; imponitur. 37

Liquidum medicamentum, quod apponitur, vtrunque repellendi vim habet. proximè autem ſubijcitur exedentibus, vt quam hæc concitant inflammationem, eo coërcere poſſimus. Herba, quam deſcribit, nõ alia eſt, quàm tuſſilago, quæ græcè βήχιον appellatur: nam hæc & ari naturam habet, quamuis paulò imbecillior ſit, & folia magnitudinis hederæ alba, ac lanugine obducta: eãdem ad luxata & vlcerata ſimul ex vino nigro auſtero dilutã adhibuit, vt inflammationem repelleret. viridem verò accipiendã eſſe ita manifeſtum eſt, vt expoſitionem non deſideret. Quod verò trunco ilicis inhæret, muſcum intelligo, græcè βρύον appellatur, quod & vim adſtringẽdi habet, & frigidum eſt, quamuis non multum à mediâ temperatione recedat.

ALiud. ſuccus vuæ acerbę, acetum quàm acerrimum, flos æris, nitrum, ſuccus caprifici. In ſuccum verò vuæ acerbæ alumen quoque conijcito benè contritum, & in vaſe ex rubro ære in ſole dimoueto, atq; vbi ſatis habere craſſitudinis iudices, demito. 38

Conſtat medicamẽtum hoc præſtanter admodum ſiccare, ſed, quùm partim acetum, vuam acerbam, & alumen accipiat, quæ valdè repellunt: partim florem æris, nitrum, & ſuccum caprifici, quæ detergere validiſſimè poſſunt: incertum eſt, quorſum id tradat, niſi fortaſſe dixeris ad ea vlcera pertinere, quæ ſordida ſunt, & ſimul inflammatione periclitantur.

ARida hæc exedunt. Veratrum nigrum quàm optimè tritum aſpergitur, donec humidi aliquid ſe oſtẽdat atque exeſi: vincitur autem eodem modo, quo emplaſtra. Aliud ſimile, Salis grana q̃ ſicciſſima paris magnitudinis, non vaſta in ollam vel æneam, vel fictilem nouam conijciuntur, & ſuper ſalem mellis quàm optimi tantum infunditur, quãtum coniectes eſſe duplũ ſalis. poſt hæc olla ſuper prunas imponitur, continetúrq;, dum totum id vratur: tum vlcere priùs ſpongiâ deterſo ac purgato, vt ſuprà oſtenſum eſt, alligatur ac paulò etiam arctiùs. poſtridiè quã non videatur admiſſum medicamẽtum inſpergitur, cõpreſſúmque deuincítur: vbi ſubtrahere id volueris, calido aceto perfundito, donec abducatur, ac rurſus eadem facito, ſi opus eſt, ſpongiâ detergens. 39

Præter Caricon, quod ſuprà ad carnem exedendam poſuit, alia ſubdit, quæ eundem vſum præſtant, quanquàm quod nos intepretamur exedunt, græcè legitur ἔναιμα, quod verbum (vt aliàs oſtenſum eſt) glutinãtia notat, quę cruentis vulneribus protinus inijciũtur, ſed locus eſt proculdubio mendoſus: tãtum enim abſunt hæc ab his, quę cruẽta vulnera glutinant, vt nihil illis magis poſſit eſſe contrariũ: ſiquidem exedunt & excauãt, quamobrem νεμόμενα potiùs legendũ, hoc eſt, vorantia & exedentia. eiuſmodi enim ſunt, quę nunc prodidit, quam ſententiã comprobat, quod ipſe de vſu veratri ſubdit, his verbis. [ἕως ἄν τι τοῦ ὑγροῦ ἐπίῃ καὶ νεμομένου.] hoc eſt, donec humidi aliquid ſe oſtendat atque exeſi.] ſicut enim, quùm de medicamẽti effectu loquitur, habet νεμομένου: itã, quùm inſcriptionẽ apponit, credibile eſt, nõ ἔναιμα, ſed νεμόμενα, id eſt, exedentia legendũ eſſe: tum ab vno verbo labi ad alterũ facile eſt. Veratrũ nigrum (vt antè oſtenſum eſt)

ſum eſt) carnem abſumit:inſpergitur autem in puluerem redactū,& quoad carnis aliquid liquauerit,inſperſum relinquitur, deinde ſummouetur: atque vbi non ſatis carnis abſumpſerit, iterum inducitur,quod Hippocrates in ſequēti medicaméto præcepit. Vincítur auté eo modo,quo emplaſtra,hoc eſt, ſuperinijcitur pannus multiplex,aut madens ſpongia arctiùs alligatur:quod paulò ſuprà iuſſit, quùm de exedentibus loqueretur. cōſilium enim eò direxit,vt inflammationem,quæ tunc ſuperuenire ſolet, coërceret. Quod fit ex ſale & melle vſtis valet ſimiliter ad abſumendam carnem.iuſſit autem vt eodem modo,ſcilicet,pāno madéte & ſpongiâ ſuperdatis vinciretur, ſed paulò arctiùs, quo magis impellatur eius vis, hoc, quia ægrè ſubtrahitur, aceto calido perfūditur, vt id omne,quod inhæſit,abducatur:quòd ſi vltrà exedere neceſſarium ſit,idem adhibet,ſed antè ſpongiâ plagā detergit,vt id omne ſordis ac ſanieī, quod iam contractum eſt,adimatur: alioquin exedi caro nō poſſet,quæ non medicamento, ſed ſanie proxima contingeretur.

ALiud aridum mordēs ad humida ac putria.Inſpergatur myſi in tenuiſſimum pollinem redactum, vel flos æris non ex toto contritus. Aliud aridum ſimiliter mordēs, vlcere per ſpongiam deterſo lanâ admodum ſuccidâ in teſtâ vtitor,tedâ admotâ dum tota cōburatur, hæc benè contrita reſpergatur, atque eâdem ratione alligetur. Aliud aridum ad eadem vlcera: chamæleon niger,alumen ex ſucco ficus dilutū: dilui autem debet vſtum,& cum anchuſâ miſceri. Inſpergatur item anagallis, alumen Ægyptium, orchomenium. 40

Quæ carnem exedunt, tam illi aptantur, quæ in vlceribus ſupercreſcit, quàm illi,quæ,quòd putris ac hebes ſit,detrahenda eſt. Huius generis complures facultates poſuit. Sed quid eſt,quod hîc adiungit[mordens,]quod in ſuperioribus non fecerat? an quia hæc magis ſenſum mordentium excitēt? Myſi, quùm leuiter ſuperdatur,cicatricem inducit:idē (teſte Galeno) ſi copioſius aſpergatur,detrahit carnem. Lana verò ſuccida vſta, maximè digērens, ſicciſſima ac tenuiorum partium redditur & acris, itâ vt carnem celerrimè liquet. Vtendi modum docuit Galenus, qui hâc ollam nouam implet,atque operculo tegit multis foraminibus diſtincto. Ex anchuſâ verò ſumendam radicem exiſtimo,atque eius præſertim,quæ onoclia & alcibiadia nuncupatur, quæ efficacius quàm alia ſiccat & detergit. Idem præſtat anagallis. Sed orchomenion, quod poſtremò poſuit,vix animo cōcipitur, quid ſibi velit. Theophraſtus quidem quarto libro de hiſtoriâ plantarum, meminit lacus orchomenij, vbi multas fieri arbores humiles affirmat. Idem lacus tam ab Ariſtotele,quàm à Strabone Copaïs nominatur:in eo Plinius copioſè naſci adarcam ſcribit,quam veriſimile eſt nunc Hippocratem intelligere, ſiquidem vehemens eſt & acris.

AD vlcera, quæ exeduntur: alumen & Ægyptium vſtum & melinum: ſed antè nitrum vſtum infricetur, & ſpongiâ detergatur. tum chalcitis, alumen vſtum: vratur autem,dum candens fiat. 41

Vlcera,quæ exeduntur, qualia eſſe diximus herpetes, & phagedænas, Hippocrates appellare ſolet νομὰς. Hæc quùm putri carne contineantur, requirunt valida præſidia,quibus id omne, quod putre eſt, ſiccetur ac detrahatur. Ad hæc pertinent permulta ex his,quæ hactenus enarrata ſunt.& in-

ſuper quod hîc ponitur ex alumine Ægyptio vſto & melino: nitro autem r perfricari anteà locum voluit, vt putris caro, quæ per id eroſa fuit, alumine poſteà facilius abſumatur. Idem proficit chalcitis, ſiue ſit ſpecies aluminis, (vt placet Hermolao Barbaro) ſiue intelligamus metallicum aliud per ſe, quod propriè chalcitis nominatur, hæc autem leuiter inſperſa, cicatricem inducit: ſed ſi copioſè imponatur, carnem detrahit, quod Galenus ait, non modò chalcitidi, ſed myſi etiam accidere.

AD vlcera diutina, in priori parte cruris, quæ ſanguine ſuffunduntur, & nigreſcunt, flos ſertulæ campanæ cõteritur, & melle exceptus illinitur, 42

Vlcera tunc diuturna fiunt, quùm vel homo alienâ victus ratione vtitur, vel vlcerata pars iam vitium contraxit, & ſuccos recipit aliundè fluentes: facilè autem ad crura concurrunt, quùm inferiora ſint, & ab alijs partibus dependeant, quod potiſſimum incidit, ſi vlcerato crure ambuletur aut ſtetur, quod cauit in principio libri, ne fieret. Hac igitur de cauſâ diutina vlcera crurum, ſanguine implẽtur, qui ſponte alioquin ad inferiores partes deſcendit: nigreſcunt autem, quod ille partis vitio corrumpatur. Eiuſmodi autem reddi vlcera crurum paſſim videmus, in quo caſu detergere partim, partim concoquere aut diſcutere, vitioſum ſanguinem expedit, quæ commodè efficit propoſita compoſitio: mel ſiquidem detergendo eſt: flos ſertulæ campanæ, & concoquere poteſt & digerere.

AD neruos præciſos alligare oportet agreſtis myrti radicem contuſam, & per cribrum traiectã, oleo reſperſam, vel herbam quinqueſolium album, ac lanugine obductum, quod magis procerum eſt, q̃ nigrum quinqueſolium, conteritur hoc, atque oleo dilutum alligatur, ac tertio die reſoluitur. 43

Per ea conuenit neruorum vulneribus mederi, quæ valenter quidem ſiccant, ſed citra omnem morſum. id facit puluis myrti agreſtis, qui, etſi validam ſiccandi vim habeat, quùm oleo temperetur, afferre mordentium ſenſum non poteſt. Eadem eſt ratio quinqueſolij: id autem quod deſcribitur album differt à nigro, quòd magis attollatur à terrâ. Ruellius hoc id eſſe exiſtimat, quod vulgò tormentillam vocant, quanuis hæc folia ſeptem habeat, non quinque.

MEdicamenta lenia, quæ & decoras cicatrices inducunt, hyeme autem magis admouenda ſunt, quàm æſtate. Scillæ interior pars glutinoſa contunditur: aut picea cum adipe ſuillâ recenti, olei paulùlum, reſinæ ſimiliter ac ceruſſæ: tum adeps anſerina & ſuilla recens, ſcillæ atque olei exigua pars. Cera quàm albiſſima: adeps recens curata. Aut ſcilla, oleum album, & reſinæ paulum. Cera, adeps ſuilla recẽs ac vetus, oleum, ærugo æris, ſcilla & reſina: accipiatur autem dimidio minùs recentis adipis, quàm vetuſtæ: aliorum verò quantum opportunum videbitur. Adeps recens liquari debet, & in alteram ollam tranſmitti, cui adijciendum eſt, plumbi recrementum diligenter contritum, & per cribrum traiectum. ferueat autem ac primò dimoueatur: tum vſque eò incoquatur, dum extracta inde gutta induréſcat: dein remotâ ollâ omnia transfundantur præter id, quod ſubſidet in ſpeciem lapidis, quod reſinâ adiectâ dimouendum eſt, & vbi detrahitur ab igne cum exigua cedrini olei parte miſcendum. Cuncta autem lenia, quæ reſinam accipiunt, neceſſe eſt, quùm ab igne recipiuntur, dum adhuc calida ſunt, 44

iunctâ

iunctâ reſinâ agitentur. Aliud, Adeps ſuilla vetus cera, atque oleum: arida verò, loti ſcobis partes duæ, thuris pars vna, tantundē adipis recentis. Aliud, Adeps ſuilla vetuſta duntaxat, & cum hac caprina recens, quæ exemptis membranulis curetur, & in minimas partes teratur, vel benè contundatur. infundi item debet oleum & plumbi recrementum inſpergi cum dimidio minori portione loti ſcobis. Aliud, adeps caprina, ſpodium, chalcitis, cyaneus, oleum.

Anteà edixit, ne lenia medicamenta, cuiuſmodi oleum eſt, cera, adeps, & reſina vlceribus imponerentur, niſi iam ad ſanitatem intenderent. quorſum verò tunc dari debeant, nunc exponit, quùm his ad faciendam pulchram cicatricem vtitur: ſæpius enim euenit, vt hæc craſſa fiat, vel ſcabra calloſa & aſpera, ita vt locum turpem exhibeat, quod malum per ea ſummouet, quæ tum diſcutiant, tum relaxent, molliant, ac detergant, quem effectum præſtant eius generis medicamenta. Mollit quidem adeps, ſi recens accipiatur, ſi vetus, magis diſcutit. Cæterum ſuilla adeps frigidior eſt: anſerina tenuiores partes habet, & altiùs penetrat: caprina calore præſtat & ſiccitate: oleum ſimiliter quùm recens eſt, magis mollit: quùm vetus diſcutit, & diuturna vlcera ad cicatricem perducit, cuius rei non modò Galenus, ſed Archigenes quoq; auctor eſt, qui diuturna vlcera vetuſtiſſimo oleo ad cicatricem perducebat. Picea mollit & concoquit, ſimiliter reſina terebinthina videlicet, quæ præſtantiſſima eſt: ſcilla mollit ac diſcutit: cera mediam naturam habet, & nihil præcipuum efficit, aliquam tamen ex melle digerendi vim retinet: quòd ſi abluatur ita vt alba ſit, tantum viribus detrahetur, quantum albedinis comparabitur: ceruſſa & lenire & refrigerare poteſt. Non multùm diſſimile eſt plumbi recrementum, quùm ſimile ſit argenti ſpumæ, illo interpoſito diſcrimine, quòd craſſius eſt & frigidius: ſpodium & loti ſcobes reprimunt, quibus vtitur mixtis, vt vim caprinæ adipis remittat. Chalcitis (vt paulò ſuprà dictum eſt) ſi copioſè inijciatur, vrit: alioquin valet ad cicatricem inducendam. Cyaneus, lapis videlicet, tantam detergendi facultatem habet, vt carnem poſſit detrahere, quod facit etiam alcyonium, quod fortaſſe pro cyaneo legendum fuit. Hæc de ſimplicibus, ex quibus propoſitæ mixturæ fiunt. licet autem ex his colligere, quem vſum, quæque confectio præſtet, & quando rectè admoueatur.

AD VSTA.

Ilicis radices teneras incoquito, quarum corticem, ſi maximè craſſus ſit, & viridis, in minutas partes incidito, ac vinum album infundito, dein ad lenem ignē incoquito, dum ſatis habere craſſitudinis videatur, vt illini poſſit: licet autem eodem modo aquam infundere. Aliud, quod non mordet. Vetus adeps ſuilla per ſe ſupra liquetur per radicem ſcillæ diuiſam, ſuperiniectam, atq; alligatam. poſtridie locus madefiat. Adeps ſuilla vetus liquetur, miſceatúrque cum cerâ, oleo, thure, loti ſcobe, ac rubricâ, atque ea mixtura inungatur. Vtiliter etiam alligantur ari folia impoſita ex vino atque oleo decocta. Aliud, Poſtquàm recēti adipe ſuillâ inunxeris aſphodeli radices ex

„ vino contritas mollitáſque, illinito. Aliud, Suillam adipem vetuſtam cum re-
„ ſina ac bitumine miſceto, & linteolo excipito, tum igne calefaciens induci-
„ to ac deuincito.

Aduſtorum nũc remedia perſequitur, quos appellat πυρικαύστους. eo vocabulo Galenus illos etiã notari ait, qui aquâ calidâ vruntur, itá vt quacunq; de cauſâ & quâuis re quis aduratur πυρίκαυστος vocetur. Si quis autem vſum eorum, quæ Hippocrates prodidit, comprehendere diligenter voluerit, curationis rationem inueſtiget, quam præcipuè mali conditio indicat. Conſtat igitur in his, quæ aduruntur, ſolui quod ſolidum, continuum, & perpetuum erat, & idcirco fieri vlcus, quod in cauſa eſt, quamobrem in hoc opere, quod de vlceribus eſt, inſerantur. Sed extra vlcus eſt etiam calor præter naturam, quem aduſta particula contrahit: hic autem inflammationem & dolorem concitat ac puſtulas, quibus augetur vlcus. Neceſſe eſt itaque initio calorem hunc reſtinguere, & ne inflammatio ſuperueniat, néve puſtulæ oriantur, vti repellentibus: quo facto, quùm nulla adhuc ſuſpicio reſtet, ad vlceris curationem veniendum per ea, quę ſiccent ac detergãt, neque vllum morſum inferant, non calefaciãt non refrigerẽt. vlcus enim cauum reſtat, quod impleri debet, quãdoquidem cruſta ipſa reſoluitur, emoritúrq; omne id, quod aduſtum eſt: poſtulat ergo quæ carnem alant, quum ferè purum ſit, nec per ea, quæ valenter detergant, purgari deſideret. abundè enim eſt modicè detergẽtia, ac citra omnem morſum ſiccantia adhibere, quæ nõ ſolùm ad producendam carnem conferent, ſed etiam ad reſoluendam cruſtam, quam decidere neceſſe eſt, & quum emortua ſit, ſeparari ab eâ parte, quæ viuit. fit autem hoc eo celeriùs, quo producta caro celerius ſubit, & cruſtam expellit, quóve celeriùs ſuccreſcit quod aduſtum eſt. Nam (vt oſtẽſum eſt in libro de vulneribus capitis) quod emoritur, ſeiũgitur ab eo quod viuit, quia ſiccatur: humidum enim eſt, quod viuit. cruſta igitur citius cadet, ſi dentur medicamenta, quæ ſiccent: nam ſic partim expelletur à carne, quæ creabitur: partim per ſe recedet exiccata. Cæterũ abſtinere ab acribus ac mordentibus oportet, & mitiora inducere, quod Hippocrates alibi quoque teſtatur. Vlcerata enim & fracta lenibus medicamentis nutrienda inquit, non ſecus atque aduſta. Sub acribus verendum eſt, ne locus ob pręcedentem affectum exaſperetur. Hæc ratio curandi, quam rei natura demonſtrauit, ex Galeno etiam colligitur, qui Samiam vel Chiam terram ex poſcâ vel aceto non itá acri dilutam inter initia adhibet: ad quem vſum probat, & ouum, vel totum vel album duntaxat lanâ exceptum atque impoſitum: probat item diachalciteos ex aceto liquatum, quamuis hãc confectionem, quùm varias facultates habeat, non ſolùm inter initia, ſed per vniuerſam curationem eſſe vtilem doceat: at quùm puſtulæ non amplius timentur, ſiccandum eſſe ait, & ſine morſu, frigore, vel calore detergendum: quo tempore eandẽ terram imponi iubet, non tamẽ ex aceto vt anteà, quùm neq; repellere velit, neque calorẽ extinguere. His ita cõſtitutis apparet idem fuiſſe Hippocratis cõſilium, quùm primo teneram ilicis radicem ex vino albo, vel aquâ incoctam tradat, quæ refrigerare poteſt ac repellere: dein complura medicamenta perſequatur, quæ detergunt ac ſiccant ſine morſu, cuius rei quàm maximè neceſſariæ nos cõmonefacit, quùm dixit [quod non mordet] neq;

det] neque obſtat, quod ex ſimplicibus, quæ ſumuntur, nonnulla calidiora ſint & mordeant: frangit enim eorum acrimoniam adipe admixtâ. Illud verò meminiſſe oportet, quòd Hippocrates plures adſcribit cõpoſitiones, cùm vt vbique præſto ſit quo vtamur, tum vt id eligi poſſit, quod cuique naturæ conueniat: nam vt eodem ſpectent, alia tamen vehementiora ſunt, alia imbecilliora, atq; hæc teneris corporibus accõmodantur, illa durioribus. Facilè autem compoſitionis effectum intelliges, ſi vim ſimplicium attendas, quam maximâ ex parte indicauimus: neque enim omnia vbique inculcanda ſunt.

VBi vlcus in dorſo, ſiue ex ictu, ſiue alioquin oriatur, ſcillam coquere oportet, & contritam ac linteolo illitam deuincire: dein caprinam adipem & ſuillam recentem, ſpodium, oleum, ac thus inungere. 46

Quia dorſum ſiccum eſt, & continetur neruis plurimis, qui ſenſus acrioris ſunt, quacunque de cauſâ vulneretur, ſicciora medicamenta exigit, & quæ dolorem non inferant: igitur, quùm ſcilla impoſita fuit, ſi quid exaſperatum eſt, lenitur altero medicamento, quod ſiccandi etiam facultatem habet.

PEdum tumores ſiue ſponte, ſiue alioquin oriantur, ſi & ipſi & inflammatio nihil ſub cataplaſmate deſidât, tum vbi ſuper parte ſanâ ſpongiam, aut lanam, aut quid aliud deuinxeris, ſi tumor atque inflãmatio reuertatur, à venis prouenit, quæ ſanguinem fundunt, vbi colliſum in cauſâ non ſit. eadem ratio eſt, quùm id quâuis aliâ parte corporis accidit. 47

Non ſolùm vlcerum, quæ aliunde proueniunt, curationem ponit, ſed eorum quoque quæ à medico fiunt. Eius generis ſunt, quæ in tumoris ac varicis ſectione à chirurgo accipi neceſſe eſt, tum quæ fiunt in cucurbitulâ defigendâ, & in ſanguinis detractione. hæc omnia in fine huius libri exequitur. Tumoris autem & varicis curatio alio nomine etiam vlceribus inſeritur; quoniàm vbi hæc iuxtà ſint, ſaneſcere plagam non ſinunt. De huiuſmodi autem affectibus ſuprà etiam tractauit. Tumor ergo propoſitis medicamentis interdum non cedit; ſed manus operam deſiderat, quam nũc adſcribit, vbi nõ tantùm perſequitur tumores, qui vlceribus ſuperueniunt, ſed illos, qui ſponte citra omnem vlceris occaſionem naſcuntur, quùm iiſdem præſidiis tollantur. Primò autem cauſam indicat, cur neque tumor neque inflammatio à cataplaſmate remittantur, cur item redeant, quùm anteà deceſſerint: propterea quòd ſpongia ſeu lana, ſeu quid aliud, puta duplex aut triplex pannus ſuper ſanâ parte fuerit alligatum. Conſtat enim, vbi tumor ad membri extremitatem ſe recipiat, ſi quid ad ſuperiorem partem, quæ ſana eſt, vinciatur, repelli humores ità, vt vltrà ad imum locum non confluant: præſertim vbi quod imponitur poſcâ vel liquore aliquo ex reprimentibus madeat. Quòd ſi tumor atq; inflammatio, vbi hac viâ deſederint, reuertantur, cauſatur venas ſanguinem fundentes: hinc enim efficitur, vt quùm iam hęc deſtiterint, reuertãtur: quùm adſunt, nihil cataplaſmati cedant: ſucci enim, qui aſſiduè à venis eunt, rurſus in eâdem parte recipiuntur: adeò, vt ſi quid materiæ à medicamento diſcutiatur, alia protinus in eius locum concitetur. Requirit igitur cauſam, vt curãdi rationẽ inueniat, hanc eſſe credit ſanguinis fluxũ, niſi vbi colliſum ſit, quoniàm, & ſi venæ nihil ſanguinis fundant, caro vbi colliſa eſt, tumorem atque inflammationem mouet, niſi vertatur in pus & tabeſcat, quemadmodũ in ſuperioribus enarrauit. Verũ quia non ſolùm pedibus, in quibus id frequentiſſi-

mum eſt: ſed alijs quoque partibus poteſt tumor atque inflammatio eodem modo ſuperuenire, idcirco ſubdit, [eadem ratio eſt, quùm id quauis aliâ parte corporis accidit] ad eandem enim cauſam refertur.

48 SEd mittere ſanguinem oportet potiſſimum ex venis, vnde profluit, ſi cōſpicuæ ſint: alioquin ſcalpello tumor altè exaſperandus eſt, ac plurimis locis: id, quod agendum eſt, quodcunque aliud ſcalpello exaſperetur. debet autem ferramentum quàm acutiſſimum eſſe, ac tenuiſſimum. Detracto ſanguine per ſpecillum comprimito, leniter tamen ne locus collidatur: tum acri aceto perfundito, ne in partibus ſcalpello exaſperatis, concreti ſanguinis aliquid relinquatur, iniicitóque medicamentum, quod cruentis vulneribus accommodetur, ſupérque lanam mollem ac benè carptā deuinciens, vino atque oleo reſpergens. Sublimis autem habendus eſt locus, qui expertus ſcalpellum fuit, ac minimè deuexus: neque vllo modo madefaciendus eſt. Ad hæc, inediam imperare conuenit, & aquam potui prꝑſtare. Vinculo reſoluto, ſi locus inflammatione teneatur, cataplaſma imponendum eſt ex vitice ac lini ſemine. ſed ſi exulceratus ſit, & fiſtulas contraxerit, figuram intueri debes, dein cætera, vt res poſtulat curare.

Quum tumori cataplaſmata non proficiunt, cauſam adimere conatur, eam nihil aliud eſſe demonſtrauit, quàm ſanguinem effuſum à venis. ideò, aut venam ſecat, vnde fluit eiuſmodi ſanguis: aut ſi non appareat, tumorem ipſum ſcalpello crebris locis incidit, vt ſanguis educatur, qui ſub cataplaſmate diſcuti non potuit, neque vltrà tumor excitetur. Quod præceptum rationi minimè conſentaneum videtur: ſcalpello enim attingi tumor non debet, niſi ſuppurauerit, quùm periculum ſit, ne maiori impetu materia in affectam ſedē erumpat, ſicque tumor augeatur, quem iam oſtendit eruptione ſanguinis concitari. Sed huic inſtantiæ facilè occurremus, ſi eam eſſe Hippocratis mentem conſtituamus, vt ſcalpellum opportunè velit adhiberi: tunc autem opportunè adhibetur, quùm antè inutiles ſucci exhauriūtur, vel detracto ſanguine, vel purgato corpore per deiectionem ſeu vomitum, prout magis expedit. quod in ſuperioribus docuit, quùm de eryſipela loqueretur: quam ſententiam comprobat Galenus in quarto de compoſitione medicamētorum generatim ad morbos attinentiū, qui in eiuſmodi tumore, antè ſanguinem mittit, aut purgatione vtitur, dein tranſit ad hanc affectæ partis curationem: ſic enim, quùm corpus purum ſit, nullum manet periculum, ne admoto ſcalpello ſanguis ampliùs irrumpat. atque hoc tempore idonea deriuatio eſt, quam in libro de ſuccis παροχέτευσιν appellat, cùm vel affecta pars, vel certè quę proxima eſt, aperitur, vt Galenus de ſententiâ Hippocratis tradidit. quemadmodum offenſo oculo, quùm vena quæ in eius angulo, & in anginâ ea, quæ ſub linguâ eſt, inciditur, vbi ferramento attingere laborantem particulam non licet. Hæc ſi in memoriam redeant, patebit conſtātiſſimè ac rectè Hippocratem iuſſiſſe, vt vena ſecetur, quæ ſanguinem fundit, atq; vbi hæc non ſe oſtendat, incidatur tumor. Conſtituit enim materiam, quæ iam recepta eſt in venis, iuxta tumorem exhaurire, ne hic vltrà oriatur aut increſcat: quamobrem aperire eas conuenit: & vbi conſpicuę nō ſint, ipſum tumorem: quoniam ſic id omne euadet, quod iuxtà collectum erat, & cùm corpus purum anteà redditum fuerit, & erumpere humor deſierit, nulla reſtabit ſuſpicio, ne locus iterum ſuccis confluentibus diſtendatur. Præcipit autem vt ferramentum tenuiſſimum ſit & acutiſſi

mum

mum, atque altè demittatur,id, quod crebris locis fieri voluit, vt ſanguis ille vniuerſus,non modò ex cute,ſed ex altioribus quoque partibus educatur, neque lata plaga ſit, vt poſteà non magno negocio ſanetur. quod perpetuum eſſe affirmat,quicquid ſcalpello eâdem cauſa exaſperetur, vt ſanguis detrahatur. nam alioquin, licet ſcalpellum etiam in ſummam partem duntaxat demittere: quod ipſe fecit in fractura calcis, quùm inflammationem timet: vbi cutem quæ in calce eſt, vt relaxetur, incidit, pluribus lineis ſcalpello in ſuperficie ductis & non altè. Ergo quoties demendi ſanguinis cauſâ hoc præſidium adhibetur, altè demitti ferramentum debet: quod non modò accidit in tumore nunc propoſito, qui cataplaſmati non cedit,ſed etiam quùm inter initia adeò augetur, vt nimis inflammatam partem diſtendat, quem Galenus præcepit crebris ſectionibus incidi, quibus ſuperans materia aliquâ ex parte poſſet euadere. Poteſt etiam auertendi cauſâ pro venæ ſectione contraria pars varijs locis ſcalpello exaſperari. Hæc quùm incidunt, ſeruandum eſt,quod ab Hippocrate narratur,vt crebris locis atque altè ferramentum demittatur. Sectione adhibita,eandem ferè plagæ curationem prodit,quam infrà,quùm de cucurbitulâ agit, vt ibi etiam patebit:ne quid enim concreti ſanguinis relinquatur, locum antè ſpecillo exprimit eâ moderatione, ne ſuffundatur ſanguine collidatúrque:deinde aceto perfundit: quod poſt eruptionem ſanguinis ab aliquâ parte diſcutere poteſt, ſi quid in ea retineatur. quamobrem quùm aliquid exciditur ex oſſe caluariæ inſtillatur ſuper cerebri membranâ:ad eundem vſum poſca à Galeno illis potui datur,qui ex pulmone ſanguinem expuunt. perfuſo aceto aliquod medicamentum imponit ex ijs, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, cuiuſmodi facultates abundè, ſuprà indicauit. Perpetuum autem eſt,quæcunq; pars aperiatur,prohibere,ne poſtquàm id humoris demptum eſt,quod opus fuit, alius ad eam concurrat, quod facilè fit,quùm eò partim iam fluere cœperit, partim dolore concitetur:quùm nunquam vel ſangnis,vel alius humor tam exhauriatur,quin in corpore etiam puro materia ſuperſit, quæ tunc ad eum locum feratur: hoc ne incidat, cauet duplici viâ:primò lanam ſuccidam benè carptam,ne ſcilicet tactu lædat, oleo ac vino reſperſam alligat, quâ & lenitur dolor, & concurrens humor repellitur: eâdem vtitur ad vlcerata ſimul & luxata. deinde membrum ità collocat, vt ſurſum ſpectet: quod enim inclinatum eſt ac deuexum, plurimùm humoris fluxui patet. Vbique autem, quùm membrum læſum eſt,præcipit,vt ſuperius habeatur: non tamen multo, ſed paulò, vt ab ipſo in opere de fracturis monemur, quoniam alioquin dolor, & propterea inflammatio fieret. terminum poſuit Galenus, qui vbi timet eruptionem ſanguinis ex aliquo membro, haberi eatenus ſublime voluit,ne doleat. Edicit item, ne locus madefiat, vtpote qui iam vlceratus eſt: vlcera autem, vt principio demonſtrauit, madefacientibus magis læduntur. Abſtinentia ſimiliter, & aquæ potio non aliò euadunt, quàm vt corpus exhauſtum reddatur,neque ſucci in affectam ſedem erumpant: cataplaſma verò quod ad inflammationem ſubijcit ex vitice & ſemine lini,facultatem habet diſcutiendi, vt in ſuperioribus narrauimus,vbi medicamenta hæc accepit. Eſt etiam interdum,quùm ſub hâc medicinâ plagæ non ſaneſcunt, ſed in fiſtulas vertuntur: tunc autem ſpectanda figura eſt, vt appareat ſcilicet,rectæ ne,an tortuoſæ ſint, & in quam partem indere medicamentum expediat:idque dandum, quod idoneum eſſe videatur, ſeu glu-

tinare opus ſit, ſeu carne implere, aut cicatricem inducere.

VArix autem vbi in crure eſt, ſeu euidens ſit, ſeu carne contineatur: crus verò nigreſcit, deſiderar éque videtur ſanguinis detractione exhauriri, locus ſcalpello exaſperari non debet: nam vbi id committitur, vlcera ob fluxum ex varice plærunque ampliantur: ſed ipſe varix multis locis pungendus eſt, vbi opportunum exiſtimetur.

Eâdem ratione qua proximè egit de tumore, ad varicem nunc aggreditur: vterque enim, quùm ſcalpello curetur, ad vlcus ſpectat: vterque item, quùm ſuper vlcus fuerit, niſi priùs deceſſerit, id ſanari non permittit, eandémque exigit curationem, ſiue per ſe oriatur, ſiue ad vlcus acceſſerit, ac ſiue in crure aut pede verſetur, in quibus frequentius incidere ſolet, ſiue in quauis alia corporis parte: quamobrem quæ hic traditur medicina non modò ad varicem pertinet, qui vlceri iungitur, ſed ad eum quoque, qui per ſe eſt. Eſt autem varix genus quoddam tumoris venarum, quùm craſſo ac nigro ſanguine diſtentæ in toros aſſurgunt, quod maximè accidit in cruribus, ad quæ ſolet eiuſmodi ſanguis ſuâ grauitate deſcendere, ac ſuopte nutu ferri, deinde in teſtibus, poſteà in alijs partibus corporis. Occupat autem varix modò ſummam cutem, ità vt euidens ſit: modò altiùs deſcendit, & ſub carnem penetrat: crus verò nigrum redditur, quùm varix (vt diximus) à nigro ſanguine oriatur, videtúrque exigere, vt ſanguis ille detrahatur: quod monet Hippocrates ne fiat, eo modo, quo ſuprà de tumore indicauit, hoc eſt, ne ſcalpello ſatis altis plagis aperiatur, quià tunc ſequitur, vt propter humorem, qui ex varice fertur, vlcera amplientur & magna fiant: ſed pro ſectione præcipit, vt pluribus locis perforetur, vtcunque opus ſit, quo tempore ſcilicet vel quâ parte opportunum videatur: ſic enim effuſo ſanguine reſidet vena, & varix curatur. Anteà verò purgandum eſſe vniuerſum corpus, aut venam ſecandam commune præceptum eſt: & propriè ad hâc rem ſcribitur à Galeno in quarto libro de compoſitione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium, vbi varicibus aliâ ratione medetur, quâdoquidem cum his venam excidit, quod facit etiam in opere de ratione curandi: diuiſâ enim cute, vena quæ dilatata eſt, duobus locis per hamos prehenditur, & quod medium eſt, id omne exciditur, cum eo tamen, vt laqueus vtrique varicis extremitati injiciatur: quod Galenus iubet, quùm timet fluxum ſanguinis ex venâ grandiori: ſic enim nullum periculum reſtat, ne varice ſecto hominem perfuſus ſanguis exhauriat. Hæc curandi via non ſolùm à Galeno frequentatur, ſed ab his, qui ante Galeni tempora fuerunt, vt patet ex Cornelio Celſo, qui poſt hanc chirurgiam imperat, vt glutinantia ſuper dentur.

VBicunque vena ſecatur ſanguine detracto & habenulâ reſoluta, ſi ſanguis non ſupprimitur, mittatur ex contrariâ parte, atque fluit, ſeu brachium ſit, ſeu crus, vt retrocedat, ſicque plus minúſve temporis iacens detineatur, atque ita alligetur, ea animaduerſione, nequid in ſectione cõcreti ſanguinis ſuperſit: tum duplex pannus vino madens imponatur, & ſuper lanâ lotâ atque oleo inunctâ. Nam ſi vehemens fuerit ſanguinis eruptio, ſupprimitur: quòd ſi ſanguis in ſectione cõcreſcat, & ità inflammetur, ſuppurare ſolet. Eſt autem mittẽdus, quùm homo liberaliter aut parciùs pranſus fuerit, ac biberit, quúmque leuiter fuerit calefactus, calidiore die magis quàm frigidiore.

Obſeruationes docet in ſanguinis miſſione neceſſarias:in primis autem quo pacto ſuccurrere conueniat,quùm ſanguinem ſupprimere nõ poſſumus. Solemus enim, quùm tantum miſimus, quantum ſatis eſſe videatur: protinus habenulam reſoluere, quâ membrum tres aut quatuor digitos ſuper locum qui ſecatur,alligauimus, túncq; ſanguis ſupprimitur,neque vltrà fertur, quod plærunque accidit: id ſi minùs contingat,docet quibus remedijs ſiſtatur. proximum autem eſt ſanguinem mittere à contrariâ parte atque fluit, ſeu brachium ſit,ſeu crus: retrocedit enim,quùm aliâ parte prorumpens, aliâ emittitur, deſinítque fluere quâ volumus, alio dato itinere,quod eſt remedium Hippocrati vſitatum, qui,quum menſium profluuium ſiſtit, cucurbitulam quoque ad mammas defigit. Hoc ſequitur Galenus in quinto de ratione curandi, vbi non ſolùm ad contrariam partem, ſanguinis eruptionem attrahit,ſed ad proximam etiam deriuat,quamuis hoc videatur cum præcepto Hippocratis pugnare,qui materiam deriuari ad latus voluit,quùm fluere deſijt:dum fluit,trahi ad partem contrariam. Atqui alia ratio eſt,quùm ſanguis ad aliquam partem cócurrens in eâ retinetur, atque inflammationem concitat: alia quùm effunditur, atque extra corpus fertur: in eo caſu,ſi ad latus detinetur, ob viciniam partis periculum eſt, ne affectæ ſedis inflammationem augeat: in hoc quoniam extrà fertur, & integrâ parte ſecta vena eſt, nullum eiuſmodi periculum impendet, licétque innocenter perſuſionem ſanguinis ad proximam partem euocare,neque hoc à ſententia Hippocratis abhorret, qui,quùm in libro de ſuccis deriuari ad vicinam regionem voluit humores, qui iam fluere deſtiterunt,non potuit alios intelligere, quàm qui partem aliquam diſtendunt. nam qui profuſi ſunt,nihil aliud requirunt:ſed neque etiã quum auertimus ad contraria, eadem ſeruari præcepta debent, vbi materia in aliqua parte recipitur,atque vbi effunditur: de illa edixit in ſexto de morbis vulgaribus, ne perſeueremus in præſidijs auertentibus, ſed aliquo interpoſito ſpacio eadem iteremus, quandoquidem natura non aſſiduè expellit, quod moleſtum eſt, niſi tanta etiam copia cogatur,vt ferri amplius non poſſit. ſicuti ergo ex interuallo ſucci à naturâ transferuntur, itâ ex interuallo auertendi ſunt.quod videmus Galenum in libris de ratione curandi perpetuò ſeruaſſe. At in ſanguinis profuſione,quùm aſſiduè fluat,aſſiduè in auertentibus manendum,donec conſiſtat, ne ſi ceſſes, homo cum ſanguine exhauriatur. Sed ſentio me longiùs lapſum, quàm exponentis partes poſtularent, verùm traxit præceptionũ conſecutio: ad Hippocratem igitur reuertar,qui vbi ſanguinem auertimus,iubet hominem iacere: nam ſi quieſcat, minùs periculum eſt,ne ſanguis iterũ erumpat. debet autem itâ detineri modò breuius tẽpus,modò diutiùs,prout profuſionis periculum leuius vel grauius impendet. Vincire autem oportet eâ obſeruatione adhibitâ, ne quid concreti ſanguinis in ſectione retineatur. putreſcit enim in quacunque parte extra venam ſit, vt ipſe & alibi teſtatur, & hic etiam ſubijcit, quamuis nonnulla interponat, ſi ſanguis inquit in ſectione concreſcat, ſicque inflammetur, ſuppurare ſolet. Interponit autem ſuperimponendum pannum duplicem ex vino madẽtem, & lanam oleo inunctam,ſub quo aſſerit ſanguinis curſum prohiberi: vinum quidem,ſi nigrum auſterum ſumatur,quale accipi ſolet ab Hippocrate,com-

modè eum vſum præſtabit:lanam verò puto eâ de cauſa inunctam ſuperinijci,vt locum protegat,& molliùs inſidat. Præcipit ſecũdo in ſanguinis detractione,vt pranſo homini mittatur, & qui biberit. quod videtur Galeni præceptis, & vſui medicorum pugnare, qui ieiuno ſanguinem detrahunt, ne ſi homo ſatur ſit, venæ, dum exinaniuntur, crudum alimentum attrahant. Verùm (vt equidem ſentio) intelligere itâ Hippocratem debemus, vt non protinus ſecundum cibum & potionem mitti ſanguinem iubeat, ſed eo interpoſito ſpacio, vt iam modicus ille cibus,ſeu potio ingeſta penè concocta ſit, quo fiet, vt quùm venæ attrahent à ventriculo ſuccum, ille iam penè confectus ſit: ſicque duplex periculum vitabitur,alterum ne crudo alimento impleantur, alterum ne tam citò ſequatur animi defectio, quæ ſequi conſueuit, quùm à venis inanis ventriculus ſugitur: eâ enim actione mordetur ac læditur,& animus continuò deficit. Sed roget quis,quid Galenus manè intermiſſâ horâ poſt ſomnum venam ſecat, neque hominem anteà cibo reficit aut potione, quod ſimiliter à noſtri ſeculi medicis fieri conſueuit? Profectò nihil venit in mentem, quo commodiùs diſſolui quæſtio poſſit, quàm illud, quòd longè diuerſa erat victus ratio tempore Hippocratis ab eâ, quâ homines & tempore Galeni, & poſteà vſi ſunt: tunc ſiquidem magis exercebantur, & parciores erant ac ſobrij magis,quo fiebat,vt quùm pridie,ſicuti conſueuerant,cœnati parciùs eſſent,manè ventriculum ex toto inanem haberent: præſertim,quùm calor naturalis ob exercitationem potentior fieret, poſſetque nedum parciorem cœnam, liberalem etiam conficere. Veretur igitur Hippocrates, ne, ſi ſanguis ieiuno mittatur, venis ſugentibus, quùm nihil in ventriculo contineatur, animi defectio ſuperueniat, quæ non ſinat tantum ſanguinis detrahi, quantum res poſtulat: id autem non fuit timendum Galeno, qui (vt ſexcenties teſtatur) eo tempore vixit, quo & homines iam deſidiâ ac ſegnitie pro exercitatione vtebantur: pro abſtinentia, ingluuie atque ebrietate: neque enim quidquam ſibi temperabant, quod nunc fieri etiam videmus. Nullum enim ferè tempus eſt, quùm in ventriculo non contineatur aliquid ſaltem pituitæ, quandoquidem ita imbecillus eſt, vt non poſſit perfectè concoquere: præcipuè, quùm immodicum ſit quod deuoratur: atque hâc de cauſâ debet ieiuno nunc ſecari vena, quùm alia ſit ratio victus. Neque in hoc tantum recedendum eſt ab Hippocratis ſententiâ, ſed in alijs etiam nonnullis,vt quùm ad fracturam calcis dari veratrum inter initia iubet, quod Galenus ait ſuo tempore non licuiſſe, quùm crudiores ſucci maximè redundarent. Tertium adſcribit præceptum, vt leuiter calefacto homine, & die calidiore magis quàm frigidiore ſanguis mittatur: interdum enim aperta vena non itâ continuò fluit, quod frigidior ſit & craſſior: quocirca antè modicè calefaciendum eſt corpus, præſertim vbi ſanguinem frigidum eſſe, & craſſum coniicimus. tunc enim (vt prodidit in quarto de ratione victus in morbis acutis) ad fomenta confugiendum: Galenus verò ante fomenta frictionem adhibet: ſic enim ſanguis,qui conſiſtit & immobilis eſt,ita liquidus redditur,vt detrahi poſſit: pertractari autem corpus voluit eatenus,vt ſanguis eat, neque deterreri medicum,ſi interdum non ſequatur,vt in attonitis: nam ſi

& fomenta

& ſomenta, & frictiones diu admoueamus ſatis detractum iri certum eſt. præſertim, ſi, quemadmodum præcipit, calidiori die venam ſecemus, quod quidem intelligendum eſt, vbi expectare liceat. Nam alioquin, ſi res acuta ſit, & vrgeat, periculum eſt, ne, ſi differre ſanguinis miſſionem ad calidiorem diē volumus, homo interim morbi grauitate decedat, in quo caſu protinus ad venę ſectionem veniemus, neque hoc Hippocratis præceptum obſeruabimus, niſi, vbi ſine periculo poſſit id præſidium differri, & calidior dies expectari.

QVum admota cucurbitula eſt, ſi vbi remouetur, ſanguis effunditur, vel copioſè etiam, aut tenuis humor euadit, citò, antequàm impleatur, rurſus defigenda eſt, & quod ſupereſt extrahendum: alioquin, quùm ſanguis concretus in locis relinquitur ſcalpello exaſperatis, vlceribus poſteà inflammationem adiungit: omnia verò hæc aceto perſundere oportet, dein cauere, ne madeſiant, nève homo in partem iaceat, quam ſcalpello attigeris. Sed aliquod ex his medicamentis ſuperimponendum eſt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. Quòd ſi vel ad genu, vel infrà cucurbitula admouetur, id fiat, quùm homo ſtat, ſi ſtare poteſt.

Quæ nunc ſubijcit præcepta ad cucurbitulas attinent, neque ab re (vt ſuprà dictum eſt) eiuſmodi locum, & eum, qui de venæ ſectione eſt, in hunc librum contulit, quando in vnoquoque præſidio, ſcalpelli operâ vtendum eſt, & vulnus inferendum, ità vt quùm vtrâque viâ ſanguis detrahitur, reſtet vlcuſculum, cuius curationem iure in libro de vulneribus adſcribit: præterquàm quòd aliquot ex affectibus ſuprà enarratis hæc remedia expeditiſſima ſunt. rectè itaque hîc tradidit, quâ ratione debeant adhiberi. Cucurbitula igitur, ſi conciſa antè ſcalpello cutis eſt, eandem ferè animaduerſionem exigit, quam non multo antè indicauit, quùm de tumore egit, quem iuſſit ſcalpello exaſperari. eòdem ſpectat, cucurbitulam inciſâ cute defigere, & ſcalpello exaſperare. Adde quòd quùm admouetur cucurbitula, de qua loquitur, cutis ſcalpello exaſperatur, & rurſus, quùm hoc fit, ferè neceſſaria cucurbitula eſt, quæ ſanguinem extrahat, qui ſpontè non ſatis effunditur. Summa autem totius curationis propè in eo conſiſtit, vt caueamus, ne ſanguinis aliquid in ipſa ſectione concreſcat, qui & augere plagam poſſit, & inflammationem afferre: iterum igitur cucurbitulam defigit, vt id omne, ſiue ſanguinis, ſiue tenuis humoris, quod plaga continetur, eximatur, ad quem vſum antè detracto ſanguine inciſum tumorem leniter ſpecillo comprimebat. Aceto autem tam hîc quàm ibi ſectionem perfundit: vtrobique item madefacientia expellit, & medicamentis vtitur, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, vt violatam partem ab inflammatione tueatur, ob quam cauſam ſuprà imperauit, vt ſublimis haberetur, & minimè deuexa: nunc ob eandem cauet, ne homo iaceat in eam conuerſus. Sed quorſum poſtremò imperat, vt quùm ad genu, vel infrà cucurbitula accommodatur, homo ſtet, & in recto habitu detineatur? an eo, quia cucurbitula magis & minori cum moleſtia tunc exhauriat partem, ad quam datur: quàm ſi homo alio modo figuretur, quùm ſic in ſuo ſtatu naturali cutis maneat, quæ alioquin nimis extenditur, aut relaxatur, ita vt vel nihil ferè per cucurbitulam euocetur, vel dolor intolerabilis afferatur? Adijcit [ſi

ſtare poteſt,] quoniàm interdum vel propter corporis imbecillitatem, vel propter cruris affectum detineri in eo ſtatu non poteſt . quod quùm accidit,eligendus ille habitus eſt,quem ſuſtinere valeat : nam vt quimus(aiunt)quando vt volumus, non licet.

FINIS LIBRI DE VLCERIBVS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de fiſtulis Vido Vidio Florentino interprete, cvm eivsdem Vidii commentario.

ORiuntur fiſtulæ partim ex colliſo, vel ex phymate, partim remigatione, vel equitãdo, quùm ſanguis ad nates iuxta anum cogitur. putreſcens enim eouſque exeſt, quæ mollia ſunt, dum phyma aperiatur, & vſque ad imum ani corrumpat: quãdoquidẽ anus naturaliter madet, & caro quæ voratur, mollis eſt. quod vbi accidit, oritur fiſtula, & ſaniem fundit: inde etiam deiectio, ſpiritus, & fœtor nõ mediocris euadit. ex colliſo autem naſcitur, cùm ſub ictu, caſu, vulnere, equitãdo, aut remigatione pars aliqua prope anum colliditur. cogitur enim ſanguis, & putreſcens ſuppurat: ex ſuppuratione verò id ſequitur, quod de phymate propoſitum eſt.

Siue hic liber cõprehendatur ſub inſcriptione [de vlceribus] ſiue propriam inuenerit [de fiſtulis] fueritq́; ab auctore ſeiunctus, nihil intereſt, modò ſciamus fuiſſe ab Hippocrate cõpoſitum: quod prçter alia multa teſtimonio Pauli Æginetæ conuincitur, qui, quùm recenſet ſectionem fiſtulæ per linum, quam hic habemus, Hippocrati eam tribuit. Mitto Corneliũ Celſum, qui, vt alia cõplura ex chirurgia Hippocratis tranſtulit: itá ex hoc libro fiſtulæ curationem ferè vniuerſam. Eſt autem fiſtulæ nomen vlceri alto, anguſto, calloſo: quod (vt cenſet Galenus) translatum eſt à fiſtulis, quibus muſici vtuntur. Egit autem de huiuſmodi ſinibus in libro quoque de vlceribus, quùm alligari eos voluit faſcia, quæ à ſanâ parte orſa vſq; ad os vlceris circuiret. Sed propriè nunc de illis tractat, qui iuxta anum ſunt: quorum curatio aliquâ ex parte alijs etiam aptatur. In fine quædam addit de ano procidente, atque inflammato: quæ mala ſolent, vbi fiſtula ſit, ſuperuenire. Igitur propoſitis verbis fiſtularũ cauſam exequitur: tota autem ſpectat ad ſanguinem putrẽ: ſeu putreſcat, quùm abſcedit phyma, quod eſt genus tuberculi: ſeu quùm caro colliditur, perruptisq́; venulis ſuffunditur ſanguine, quẽ alibi dixit, quùm extra venas eſt, neceſſario corrumpi. Eiuſmodi ergo ſanguis, nõ ſecus, quàm qui in phymate ſubſiſtit, rodẽdo ſinuat, ac fiſtulam efficit, quç cæteroquin naſci poteſt, quum vlcus, quod altum & anguſtum eſt, non benè curatur: occalleſcit enim, & in fiſtulam cõuertitur: id, quùm medẽtis culpâ fiat, ab Hippocrate omittitur. Quæ ponitur autem cauſa, omnis (vt diximus) refertur ad ſanguinem putreſcentem: diſtribuitur tamen in phyma & colliſum. Inter cauſas collidentes, ictum recenſuit, caſum, & vulnus: quãquàm ictui & caſus & vulnus quaſi partes generi ſubijciũtur: ea tamen appoſuit, vt eſſent ictus exempla. Collidit autem ictus, ſeu homo cadat, ſiue graui ac retuſo telo feriatur, ſiue aliquid ſuper ipſum incidat: ſicut clarè in libro de vulneribus capitis indicauit. Quòd verò ait de remigantibus, & equitantibus, primo ſeiunctum quiddam ab alijs cauſis videtur: poſteà tamen apertè in cœtu collidentium reponitur. quandoquidem partes, quæ ano proximç ſunt, eâ exercitatione atteruntur, &, quòd molles ſint, facilè ſinuãtur atque eroduntur: ad quam rem plurimùm conducit humor, quo anus naturaliter redundat: quùm exitum præbeat ijs, quæ ſuperant ex cibo: idcirco quæ iuxta oritur fiſtula, penetrare ſolet vſq; ad imum recti inteſtini: quod vbi eue-

nit,deiectio per fiſtulã redditur,tum fœtor ac ſpiritus. Quod nos anum interpretamur ipſe modo ἕδραν nominat, modò ἀρχὸν: vtrunque autem latine eo vocabulo exprimitur.

ANte omnia igitur,quùm naſci ſenties eiuſmodi aliquod phyma,priuſquã ſuppuratio ad anum pertineat, celerrimè crudum ſecabis. At ſi orta iam fiſtula tibi cõmittatur,reſupinato homine & cruribus diuaricatis recẽtem allij ſtilum eatenus indes,vt occurrat quod renitatur, eóque fiſtulæ altitudinẽ metieris. Tum ſeſelis radix diligenter contrita quatriduum in aquâ iaceat, cuius aquę adiecto melle ieiuno ternos cyathos potui prętato,vermes interim purgans:decedit enim homo,vbi ſine curatione relinquatur. 2

Prouidet primùm,ne fiſtula oriatur:hâc fieri dixit ex phymate,quùm ſuppurans vſque ad anum perrodit: quod,ne accidat, cauet phymate priùs ſecto, dum crudum eſt,nec maturitatem expectat.leuius enim ducit id malum,quod ex ſectione crudi phymatis affertur, quàm fiſtulam,quæ vitari expectata maturitate nõ poteſt.preterea nihil accidet ex eâ ſectione,quod grauius ſit,quàm inflammatio,quæ,ſi corpus,vt conuenit,purũ ſit,antequàm ad ſcalpellum veniatur,vel nulla vel leuis admodũ ſuperuenit,& nullo negocio depellitur: fiſtula verò diutius trahitur, nec ſine magno tormento atque ingenti moleſtiâ aufertur.vbi orta iam eſt,in primis explorãdum eſt,quàm altè penetret. Igitur ſupino homine cruribus reductis ſtilũ allij recentẽ in fiſtulam demittit,quantùm poteſt,id eſt,dum inueniat,quod reſiſtat,ſicq; altitudinẽ metitur. vtiliter autem pro ſpecillo allij ſtilũ indit,qui quùm flectatur,& mollis ſit, citra dolorem fiſtulæ flexus perſequitur:neq; periculũ eſt,ne perrumpatur,quùm non ſit aſparagi modo fragilis.Mulſam verò,in quâ ſeſelis radicem macerauerit, bibi eâ de cauſâ iuſſit,vt materiam à poſteriori parte ad priorem,hoc eſt,ab ano ad veſicam deriuet: ea enim vis eſt propoſitæ potionis. Opportunè autem tunc deriuat,quùm iam fiſtula orta eſt, neque humor vltrà fertur: quod antè,dum phyma increſceret,minimè cõueniſſet:quùm alibi præceperit,vt humorũ impetus,quàm longiſſimè inde quo confluit,attrahatur,neq; vllo modo ad proximam partem deriuetur,niſi quùm ſubſedit,& non ampliùs irrumpit. Porrò ἀσκαρίδας nos latinè vermes reddidimus,ſunt autem lumbrici minuti, qui verſantur in imo recti inteſtini, & idcirco facilè oriuntur, quùm eum locũ fiſtula occupauit,quæ materiã putrẽ ſuppeditet,ex quâ eiuſmodi beſtiæ fiãt.Hi ergo vermes,ſi negligantur,neq; vt res exigit,purgentur,quùm materiæ vitiũ intẽdant,hominẽ cõficiũt.Galenus,quùm eiuſmodi vermes in putri vlcere ſe oſtẽdunt, mixturã inungit ex pari pondere polij ac ceruſſæ pice liquida exceptis.

POſt hæc linteum biſſinũ intinctũ in ſucco tithymalli magni, reſperſumq; æris flore vſto & contrito,in collirij modũ ad fiſtulę longitudinem implicatur,per extremum verò tum lintei,tum ſtili traijcitur linum,& eo inſtrumẽto,quo dilatantur atque aperiuntur,quæ recondita ſunt,& latent, vt in cõſpectum veniant:quid ex ano perroſum ſit, conſideratur, eoq; ſtilus demittitur: cumq; apparet ad anũ penetraſſe,prehenditur, trahitúrq;, dum linteum ſubeat,& ab imo & à ſummo ęquetur:quo intro compulſo cornea glans in anum inditur illita cretâ detergẽte, atq; ibi ſinitur:quùm deſidendi cupiditas fuerit eijcitur,& rurſus immittitur vſq; quintũ diem, ſexto ſubtrahitur, & linteũ ex carne euellitur.Tum glans plena aluminis contriti,in anũ conijcitur,continetúrq;,donec alumen madeat.Anus autẽ,dũ opus eſſe videatur,myrrâ illinitur. 3

Explorauit

Explorauit altitudinem fiſtulæ demiſſo allij ſtilo, nunc remedium ingreditur, quo illa detrahatur. eo autem euadit, vt detergat fiſtulã, & callum abſumat, vt ſinus vel glutinari poſſit, vel impleri carne, & aliorum vlcerum modo conſaneſcere. Immittit igitur linteum intortum in ſpeciem collirij, hoc eſt, figuræ teretis, & alterâ parte tenuius, alterâ plenius: quod linteum in ſucco tithymalli intinguendum eſt, & flore æris vſto reſpergendum, vt callum exedat atque adurat. tithymalli enim ſuccus fiſtularum callos adimit: grandem verò tithymallum accipit, quem puto eum eſſe, qui charaſſia quoque nuncupatur. Flos æris valenter quidem detergit, ſed vſtione adeò frangitur, vt tithymalli acrimoniam remittat: quanquam per ſe ſine tithymallo, non multò pòſt detur ad fiſtulæ callum detrahendum. Æquare autẽ debet hoc linteum longitudinem fiſtulæ, vt totam attingat. ſumitur biſſinum, quod molle eſt, & facilè in quamuis formam implicatur, & ſuccum combibit, in quem demittitur. vbi hoc non ſit, in vicem alio vtemur, quod maximè in rem eſſe videatur. Ergo eiuſmodi linteum implicitum, & intinctum in ſucco tithymalli, reſperſúmque flore æris vſto in fiſtulam inditur per ſtilum allij, qui linum ducat, quod ad linteum alligatum ſit, ità, vt linteum ſequatur, quùm linum attrahitur. veretur autem, ne rectum inteſtinum, ad quod fiſtula pertinet, ſub hâc medicinâ inflammetur: quod periculum propulſat demiſſâ corneâ glande illitâ cretâ detergente, quæ, quùm repellat, non ſinit inflammationem excitari: ſed cretam, quam nos interpretamur detergentem, Hippocrates vocauit σμηκτρίδα, fortaſſe Selinuſiam vel Chiam accipiens, quâ vtuntur, qui lauantur, quia σμήχει (vt inquit Dioſcorides) hoc eſt, detergit, vndè σμηκτρὶς cognominatur. Cauet igitur per glandem cretâ illitam, ne ſub exedentibus medicamentis inflammatio ad proximas partes concitetur: quod etiam in libro de vlceribus animaduerti iubet pannum aceto madentem ſuperimponens. Tamdiu autem continendam intus eam glandem ait, quamdiu linteo callus exeditur: abundè autem eſſe putat vſque ad quintum aut ſextum diem, licet infrà terminum poſuerit ſeptimum. Quo facto alumen in anum demittit, vt, ſi quid ob inflammationem influit, reprimatur & ſiccetur, glutinetúrque, quod exulceratum eſt. Pòſt alumen myrram admouet, quâ non vtebatur antè, quod præter ſiccitatem calefacere etiam poſſit: hactenus autem debemus in eâ perſeuerare, dum vlcus abundè ſiccum eſſe arbitremur.

Alia curatio. linum crudum quàm tenuiſſimum quincuplex ad palmi longitudinem ſic tortum, vt vnitas facta ſit, equinâ ſetâ obuoluendum eſt; cuius caput in extremitatem ſpecilli ſtannei perforatam conijciendum, ídque ſpecillum in fiſtulam demittendum. eodem autem momento ſiniſtræ manus index digitus in anum indatur, & ſpecillum, quùm occurrit, educat extremâ parte inclinatum: cum ſpecillo item extrahatur lini caput, quod in id conictum erat, & cum altero capite bis aut ter vinciatur: quod verò dependet ex lino intortum ad nodum alligetur. Pòſt hæc præcipito homini, vt ſeipſum ſecet. Reliqua curatio. Quatenus linum exeſâ fiſtulâ relaxatur, hactenus cotidie coarctari atque intorqueri debet. Sed ſi linum putreſcat, antequàm fiſtulam exederit, alterum ſimile ad ſetam alligetur, traiectúmq; vinciatur: ſeta enim idcirco lino adiungitur, quia non putreſcit. 4

Prior curatio tantùm detrahit callum, vt ſinus, vel glutinari, vel impleri poſſit: hæc non modò id præſtat, ſed cutem, quæ ſuper fiſtulam eſt, etiam incidit: quod ſatiùs eſt, vbi fieri tutò poſſit, quùm magis medicamentum admittant, & faciliùs glutinentur, quæ hac ratione inciduntur, quàm quæ indito linteo tantùm à callo vindicantur. Secandi rationem adeò expreſſit, vt nihil deſiderare luminis videatur. Excribitur autem à Cornelio Celſo in ſuâ chirurgiâ, vbi præter hæc imperat, vt id linum bis térve die, ſaluo nodo ducatur, ſic vt ſubeat fiſtulam pars, quæ ſuperior fuit: ſed curationem duobus modis recenſet, altero, quùm linum laxum tenetur, & res diuturnior eſt: alterum, quùm adſtringitur, & homo celeriùs ab eâ moleſtiâ explicatur: celeritati adijci ait, ſicut dolori, ſi id linum medicamento aliquo ex callum exedentibus illinatur. vtrâ curatione vtendum ſit à Celſo præteritur: docemur autem à Galeno in eiuſmodi caſibus requirendum eſſe ab ægrotante, malit ne tardiùs ac ſine magnâ moleſtiâ ſanari, an celeriùs & cum maiori tormento. Fieri etiam poteſt, vt ad ſcalpellum eò loci veniendum ſit: quando autem, & quo pacto id agendum ſit, Celſus eodem loco indicauit: idem aperuit Paulus Ægineta, qui hanc Hippocratis curationem per linum ad eos pertinere ait, qui ſcalpellum pertimeſcunt.

SEctâ fiſtulâ incidere mollem ſpongiam oportet, & quàm tenuiſſimam imponere, deinde florem æris vſti per ſpecillum copioſè in fiſtulam conijcere. ſiniſtræ autem manus digito indice ſpongiam melle tinctam mediam intro compellere, adiectâque alterâ ſpongiâ idem vinculum dare, atque vbi venæ in ano ſanguinem fundunt: poſtridie reſoluendum eſt, & aquâ calidâ abluendum, tantandúmque ſiniſtræ manus digito per ſpongiam fiſtulam purgare, rurſúſque iniecto æris flore alligandum, idque ſeptem dies faciendum: ferè enim intra hoc tempus fiſtulæ tunica conſumitur. poſt hæc, dum ſaneſcat, eodem modo vinciendum. ſic enim fiſtula per ſpongiam coacta atque aperta, neque rurſus committi poteſt, neque ab vnâ parte curatur: ab alterâ iterum in fiſtulam vertitur, ſed ſaneſcit vniuerſa. In curatione item multâ aquâ calidâ fouendum, & inediâ pugnandum.

Propoſito lino mordetur paulatim, atque inciditur id cutis, quod ſupra fiſtulã eſt, quo execto adimere callũ oportet, & detergere humorẽ, qui redundat, quùm callus conſumitur, quod, vt fieri poſſit, ſeruari aperta debet, & dari aditus medicamentis, ne oris glutinatis fiſtula reuertatur. Quamobrem ſpongiam demittit: quam mollẽ accipit, ne tactu lædat: incidit, vt inde fruſtum tenue ſumat, quod fiſtulæ conueniat: melle inungit, vt detergendi vim habeat: non ſolùm autem ſpongiam adhibet, ſed flore æris vſto per ſpecillum copioſè fiſtulam reſpergit, quo ſupra etiam cum implicito linteo vtebatur: habet autem flos æris facultatẽ exedendi callum. Cęterum, quùm vinciẽdi rationem eandem accommodari ait, atque, vbi venę, quæ in ano ſunt, ſanguinem fundunt, fortaſſe eam intelligit, quam tradit in ſequẽtibus ad anum procidentem, duabus autem faſcijs continetur, altera cingitur ſuper ilia, altera priori mediæ aſſuitur, & per dorſum rectâ ad anum attrahitur, atque inde ad zonam iuxta vmbilicũ porrecta religatur: eodẽ pertinet Heliodori vinculum, quod inſcribitur [Aſſuta iunctura ad anum] legitur autem in libro de faſcijs

faſcijs: eundem vſum habet, id, quod Celſus tradidit ad ani condyloma, vbi ait vinculum ei loco linteolum eſſe, aut panniculum quadratum, qui ad duo capita duas anſas, ab altero totidem faſcias habet, cunque ſubiectus eſt, anſis ad ventrem datis, à poſteriori parte in eas adductæ faſciæ conijciuntur, atque, vbi arctatæ ſunt, dexteriori ſiniſtrâ, ſiniſteriori dextrâ procedit, circundatæque circa aluum nouiſſimè nodo inter ſe deligantur. Quicquid horum detur, vtile eſt. Poſtero die reſoluit, & aquâ calidâ locum perfundit: quæ non modò ſaniem abluit, ſed dolorem lenit, ſi quem medicamenti acrimonia excitauerit. humorem per ſpongiam ſiccat, rurſúſque eundem æris florem indit: hoc facit, dum calloſa fiſtulæ tunica exedatur: quod ferè ſeptem diebus fieri ait. In prioribus autem terminum ſtatuit quintum, aut ſextum diem: ſed; præter florem æris, tithymalli ſucco, qui vehemens eſt, implicitum linteum inunxerat. Timet autem, ne, ſi ſectæ oræ coëant, ſinus iterum occalleſcat, & fiſtula reuertatur. ideóque ſpongiâ apertam plagam ſeruat, vt tota ſimul ſaneſcat. euitat autem inflammationis periculum, quod ob ſitum & naturam loci inſtat non mediocre, tum aquâ calidâ fouens, quæ dolorem lenit, tum abſtinentiâ pugnans, ne pleniori victu ſuccorum copia augeatur. abſtinere autem dixit λιμοκτονεῖν, quod verbum mutuatur in quarto de ratione victus in morbis acutis, vbi Galenus eo ſignificari ait exquiſitam abſtinentiam adhibere.

AT ſi fiſtula non ita perroſerit, vt peruia ſit, ſpecillo anteà demiſſo incidenda eſt, quatenus penetrat, ac flos æris inſpergẽdus, & vſque quintum diem relinquendus: dein aquâ calidâ fouendum, & cataplaſma ſuperdandum, quod polentam habeat ex aquâ ſubactam, & betæ folia ſuper alliganda. At vbi flos æris ceciderit, & fiſtulæ vlcus purum fuerit, eadem curatio, quæ priùs, admoueatur. Quòd ſi per locum ſcalpello vti non liceat, & fiſtula altè inſederit, flore æris, myrrâ, & litro ex vrinâ dilutis eluatur. Plumbi item aliquid ori fiſtulę accommodetur, ne coaleſcat. Abluere autem fiſtulam expedit per pinnam, quæ ad veſicã alligetur, vt per hanc liquore compulſo eluatur: ſed non ſaneſcit, niſi ſecetur.

Ex fiſtulis ani aliæ vſque ad imum recti inteſtini penetrant, de quibus hactenus egit, aliæ proximè ad eius tunicam accedunt, quæ nondum tamen perroſa eſt, ſed integra manet: harum curationem nunc perſequitur. Primò autem præcipit, vt demiſſo ſpecillo incidatur, quatenus penetrat, quod ipſe dixit. ἕως ἂν διέλθῃ. ambiguè profectò, ità, vt duæ differentes ſententiæ accipi poſſint: ſi alteram ſequamur ad vltimum ſpecillum ſecanda tunica eſt, ſic, vt tantum fiſtula peruia fiat, dein curetur per ea, quæ callũ detrahunt, hoc eſt, per florem æris, ſiue cum implicito linteo indatur, ſiue poſt linum, quo (vt ſuprà oſtenſum fuit) totam fiſtulam ſecat. Altera ſententia eſt, vt fiſtula non tãtùm peruia fiat, ſed tota ab ore ad fundum ſecetur, quatenus ſpecillum penetrat, atque intrò fertur: quod voluit in libro de vlceribus, quùm tractauit de ſinu, qui peruius non eſſet: cui ſubſcripſit etiam Paulus Ægineta. Quanquàm vtraque intelligentia vera eſt, mihi tamen hæc magis probatur: quùm poſt ſectionem nihil lini intorti aut lintei impliciti meminerit, quæ tamen neceſſaria ad curationem eſſent, niſi totam fiſtulam ſecaret: ſed ſimpliciter voluerit exedentia adhiberi, quaſi credat patere aditum,

per quem hæc dari ad fiſtulam poſſint, vtpote iam exectam. Adde quòd remedia ſubijcit ad inflammationem coërcendam, quam par eſt ex ampliori ſectione concitari, at non æquè, ſi fiſtula non exciditur, ſed tantùm in fundo aperitur. Nec eſt, quòd in ſecando ſcalpellum timeat, quandò neceſſariò eodem vtitur, vt fiſtulam per viam reddat. Poſt ſectionem conijcere intrò conuenit, quod callum detrahat: reſpergit autem flore æris, in quo manet vſque quintum diem, anteà verò non tantùm hunc terminum conſtituit, ſed ſextum vel ſeptimum: quùm definiri tempus ex toto non poſſit: ferè autem inter quintum & ſeptimum diem exeſo callo reſoluitur medicamentum, quod inhærebat. Interim, quùm propter ſectionem, & medicamenti acrimoniam periculum inflammationis inſtet, lenientibus ac relaxantibus vtitur: antè quidem aquâ calidâ fouebat, nunc, quùm ob ſectionem periculum grauius circunſtet, non contentus ſolâ perfuſione aquæ calidæ, betæ folia adiungit & cataplaſma, quod fieri voluit ex polentâ & aquâ. In libro autem de vulneribus capitis, quùm ſcalpelli opera neceſſaria fuit, cataplaſma ſimiliter ex polentâ ſuperiniecit, ſed pro aqua ſumpſit acetũ, quoniàm ob loci ſiccitatem ſicciora præſidia requirebantur. folia betæ ſiccant & diſcutiunt, quæ ad vlcerata etiam & luxata ab Hippocrate ſuperdantur. Quùm abſumpto callo plaga pura eſt, eandem curationem probat, quæ priùs admota eſt: intelligit autem vel alumen & myrram, quo præſidio fiſtulam curauit callo per implicitum linamentum exeſo: glutinare enim ac ſiccare poſſunt: vel eam obſeruationem, quam proximè tradidit, quùm ſectâ per linum fiſtulâ, ſpongiam immiſit, vt oras diductas ſeruaret, quo plaga ab omni parte ſanaretur: abſtinentiam ibidem imperauit, & aquæ calidæ perfuſionem: atque hoc mihi magis arridet, quandoquidem, quùm hic fiſtulam ſcalpello aperiat, idem voluiſſe videtur, quod ſuprà, quùm lino eam ſecuit. Illud autem monet, quod interdum vti ſcalpello non licet, id euenit, vbi, vel altiùs penetrat, ita, vt multum ſit, quod incidi debeat, vel ad partes pertinet, quæ ſcalpello haud tuto attinguntur, vt quùm inter inteſtinum verſatur & ceruicem veſicæ, quæ, vbi ſcalpello violatur, fiſtula redditur penè inſanabilis. Ergo, vbi confugere ad ſcalpellum non liceat, exedendus callus eſt, per litrum, æris florem, myrram, quæ ex vrinâ diluantur: hunc liquorem infundi voluit per pinnã ad veſicam alligatam. Galenus pro pinnâ corneam fiſtulam alligat, quùm dilutum aliquod emplaſtrum in ſinum inijcit. nunc ſimiliter pro clyſtere ad aluum ſacculo vtimur ex corio, cui fiſtula annectitur. licet etiam per oricularium clyſterem eluere, verùm, vbi craſſior humor infundendus eſt, aptior veſica eſt, quam Hippocrates propoſuit. Quod poſtremò adiecit non ſanari fiſtulam, niſi ſecetur, in his intelligendum eſt, quæ altiùs penetrant, in quas infundi eum liquorem iuſſit, eas monet, ne putes ex toto ſanitatem recipere: aliæ verò ad quas pertinere medicamentum poteſt, quæúe altiores non ſunt, curari citra ſectionem queunt: quod ipſe oſtendit, quùm eam curationem narrauit, quam per linteum implicitum molitur.

» QVòd ſi anus inflammetur, dolor & febris accidat, atq; homo crebrò de- 7
» ſidat, ſed nihil deijciat, videatur anus ex inflãmatione decidere, & in-
» terdum vrinæ difficultas ſequatur: hoc mali accidit cum pituita ex corpore ad

re ad anum transfunditur. Remedio ſunt calida, hæc enim adhibita pituitam extenuare ac liquare poſſunt, efficeréque, vt quod acre eſt, & ſalſum, tabeſcat, ità, vt neque æſtus, neque mordentium ſenſus aliquis in inteſtino relinquatur.

Diximus inter initia libri de vlceribus hoc opus ex eorũ numero eſſe, quæ Hippocrates nondum perfecta reliquit atque abſoluta: ille verò, qui exſcripſit, talem nobis tradidit, qualem accepit, ità, vt iure dici de hoc poſſit, quod Galenus ait de quarto libro de ratione victus in morbis acutis, ſcilicet, eiuſmodi commentarios memorię cauſâ ſcriptos eſſe, non, vt edantur, ſed, vt tempore ex his poſteà conficiatur liber, qui paſſim diuidi, & peruulgari poſſit. Hippocrates igitur, quùm de ani fiſtulis tractaſſet, qui locus ad vlcera pertinebat, nunc ani inflammationem adiecit, quæ cum fiſtulis nullam habẽt ſocietatem: ſed veriſimile eſt, quùm ani mẽtionem feciſſet, ſuccurriſſe aliud malum eiuſdem partis, idque, & ſi nihil ad fiſtulas ſpectaret, tamen reminiſcendi cauſâ in hunc locũ contuliſſe. Inflammatur itaque interdũ anus, id eſt, imum recti inteſtini, ſequitúrque dolor, ac febris, quæ communiter ſuperuenire inflammationi ſolent: ſequitur item crebra deſidendi cupiditas, ſed nihil deijcitur: quoniàm materia, quæ inflammationem excitat, craſſa eſt & glutinoſa, ità, vt non facilè expellatur, quamuis natura id tentet, tentat autem ſæpè ob acrimoniam humoris. Alibi autem hoc malum vocatur ab Hippocrate τινεσμὸς, quod inteſtinum tendatur ab humore, qui in eo receptus eſt: ille autem eſt (quantum ex propoſitis verbis colligitur) pituita ſalſa acris glutinoſa & craſſa, ſic, vt etiam quùm natura maximè conatur, educi non poſſit. Anus inquit procidere videtur ὑπὸ τοῦ φλέγματος, hoc eſt, ob pituitam, quæ huius morbi cauſa eſt: nos tamen vertimus [ex inflammatione] nam φλέγμα (quemadmodum oſtendimus in libro de vlceribus) ab Hippocrate, non ſolùm pro pituita, ſed pro inflammatione etiam accipitur, quod in hoc loco maximè probabile eſt, quandoquidẽ pituita in eà ſede inflammationem excitat, ob quam ſequitur, vt anus prolabatur. nam in libro de fracturis, quùm eos reprehendit, qui hinc atque hinc faſciam obuoluunt, plagam verò ſolutam relinquunt, excitari inde inflammationem ait, & labra vlceris in exteriorem partem recuruari: quam rem Galenus multò clariùs in ſecundo de officinâ medici indicauit, faſciæ vſum explanans, quæ hiantia inter ſe committit: vbi cauſam cur hient, inflammationem aſſignat. Igitur quod euenit vlcerum labris ob inflammationem, idem ano accidere credibile eſt: ſed ſiue pituitam, ſiue inflammationem dicas, res eódem redit, quandò hæc ab illa proficiſcitur. Porrò inflammationem nũc mihi intelligito non propriè: ea enim fit à ſanguine, ſed calidum tumorem, latiùs ſiquidem patet inflammationis nomẽ: fit autem inflammatio, de quâ hìc loquimur, à pituità ſalſâ, ſic, vt tumor ſit calidus. Huic malo accedit στραγγουρία, id eſt, vrinæ difficultas: ſic enim latinè redditur id vocabulum à Cornelio Celſo, quùm vrina crebrò & paulatim deſtillat. Galenus cauſam ponit eius vitij, tum vrinæ acrimoniam, tum imbecillitatem retentricis potentiæ veſicæ, quæ ſubinde cogitur expellere, neque ferre poteſt magnam vrinæ copiam coire: adijcit aliam cauſam, quùm ipſa veſica benè valet, ſed afficitur aliundè & comprimitur, vt nunc ob inflammationem recti inteſtini, quod naturaliter cum eà ità coniungitur, vt ipſam ſuſtineat: at-

que hoc eſt, quod in illis ſententijs, quæ aphoriſmi vocantur, dixit recto inteſtino aut vtero inflammato, vrinæ difficultatem ſuperuenire. nunc itaque ano inflammato propter conſortium, vrinæ difficultas ſubſequitur. Ratio autem curandi, quam Hippocrates docet, in ſummouendâ cauſâ conſiſtit, ea eſt (vt diximus) pituita ſalſa craſſior, atque ità inhærefcens, vt vix auferri poſſit: hanc extenuare priùs oportet ac liquare, deinde educere. Danda ergo ſunt calefacientia, ſub quibus non ſolùm quod craſſum & glutinoſum eſt liquabitur, ſed tabeſcet etiam, quod ſalſum eſt, neque vllus remanebit in inteſtino morſus: inijcienda inſuper, quæ purgare pituitam poſſint ac detergere, & dolori, qui non mediocris ſubeſt, occurrere: cuncta hæc perficiũtur medicamentis, quæ proximè ſubiecit.

CVratio igitur ſic adhibenda eſt. homo in aquâ calidâ deſidat, grana gnidia ſexaginta conterantur dilutáque ex vini dodrante atque olei dimidio tepida per clyſterem infundantur: hæc autem & pituitam & deiectionem educunt. Quo tempore in aquâ non deſidit, oua in vino nigro tepefacta ad anum admoueantur, & calidum aliquid ſubijciatur, ſeu veſica calidâ aquâ repleta, ſeu cataplaſma, quod habeat lini ſemen toſtum contritum, atque in tenuiſſimum puluerem redactum, & farinę tantundem, quæ vino nigro odorato atque oleo excepta, quàm calidiſſima imponantur, vel cum hordeo miſceantur, aut cum alumine Ægyptio contrito, fingatúrque glans oblonga: hanc poſtquàm igne tepefeceris, illiueris, foueris, digitis aptato, atque omnino tepidam in anum demittito: exteriores partes cerato inungito, & cataplaſma imponito ex allijs decoctis in vino nigro diluto: quo ſubtracto debet homo in aquâ calidâ deſidere. Poſt hæc ſolani ſuccus, adeps anſerina & ſuilla, chryſocolla, reſina, cera alba ſimul liquetur, & inter ſe mixta inunguntur. Dum inflammatio manet, perſeuerandum in cataplaſmate ex allijs calidis. ſub quibus pręſidijs, ſi dolor ceſſauerit, ſatis eſt: ſi adhuc manet, potionem ſumat ex papauere albo, vel aliquo alio, quod pituitã purget, &, dum inflammatio eſt, leuioribus cibis vtatur. 8

Præſidia hæc (quemadmodum iam diximus) eo euadunt, vt pituitã, quam morbi cauſam ponit, extenuẽt, detergant ac purgent, & præterea dolorem atque intentionem leuent. Quùm homo in aquâ calidâ deſidet, extenuatur pituita, tabeſcítque id ſalſum, quod in ea continetur. Infundit in anum coccum gnidum, quod (vt ipſe ait) pituitam purgat, & deiectionem: habet etiam vim adurendi, qua (Galeno auctore) differt à cnico, quod ſimiliter pituitam purgat: frangit autem adurendi vim adiecto oleo & aquâ. abundè enim eſt, ſi adeò calefaciat, vt pituitam liquare poſſit, quæ iam extenuata eſt per aquam calidam. Accipit autem grana gnidia ſexaginta, non quo hic numerus perpetuus ſit, ſed quo eum indicet, qui plærunque ſatis eſt. Admiſcet vini dodrantẽ, & olei dimidium. Rectè autem nos dodrantem vertimus, quod ipſe cotylam vocauit: pendet enim hæc nouem vncias, quod à Galeno ſæpiùs oſtenditur. Quo tẽpore homo in aquâ calidâ non deſidet, edicit, ne deſiſtamus à fomẽtis, ſed oua adhibeamus feruefacta ex vino nigro odorato: hæc leniẽdi vim habẽt & calefaciendi, cum tactu calida imponantur, & inteſtinum firmãdi ob vini facultatem, ſic, vt poſteà valentius pituitam expellat: eodem vino vtitur Galenus ad inteſtina per plagam abdominis prolapſa atque inflata, quod calefacere ait,

cere ait,& inteſtinum firmare. Quo autem pacto admoueri oua debeant, aperuit nobis Cornelius Celſus, quâ de ani rimis. inquit enim. Columbina quoq; oua incoquenda ſunt,& vbi induruerunt, purganda, deinde alterum iacere in aquâ benè calidâ debet, altero foueri locus, ſic, vt inuicem vtroque aliquis vtatur. Hippocrates nunc pro aquâ vinum accipit, eo ſpectans, vt inteſtinum confirmet. Non contentus autem oua admouere, vt diutiùs eorum calor maneat, ſubijcit veſicâ aquâ calidâ repletam, vel cataplaſma ex lini ſemine & farinâ, quamuis hoc non ſolùm oui calorem diutiùs ſeruet, ſed molliẽdi quoque vim habeat,& roborandi propter vinum, ex quo diluuntur. Poſt cataplaſmatis & fomenti vſum, glandem in anum demittit, quam conficit ex proximo cataplaſmate adiecto hordeo vel alumine: hac autem relaxatum inteſtinum coërcet confirmátque, ità, vt anus procidere amplius nequeat. Extrinſecus ceratum inungit, quod inflammationem ac dolorem lenit: cataplaſma imponit ex allijs decoctis in vino nigro diluto. Allium per ſe caleſaciẽdi,& diſcutiendi vim habet: ſed ſi in eiuſmodi vino decoquatur, firmare quoque inteſtinum poterit. eo ſubtracto præcipit, vt homo ruſus in aquâ calidâ deſidat, quæ pituitam liquet atque abluat, ne poſſit ob acrimoniam lædere. Mixtura, quam ſubdit ex ſucco ſolani & chryſocollâ multiplicem vſum præſtat diſcutiendi, leniendi, atque inflammationem repellendi. remittitur autem chryſocollæ acrimonia à ſolani facultate, ità, vt medicamentum moderatũ reddatur, quod affectam partem non mordeat. Neque mirum eſt, ſi quàmdiu inflãmatio manet, perſeuerari in cataplaſmate ex allijs calidis voluerit, quùm diſcutere(vt diximus) ſalſam pituitam poſſint, quæ cauſa inflammationis eſt. Si per hæc parum proficitur, confugit ad potionem alicuius medicamẽti, quod pituitam educat, proponítque album papauer, quod & Herculeum nominatur, & aphrodes, quòd totum ſpumans ſit: cuius ſemen pituitam purgat, in vicem cuius licet vti agarico, aut alio medicamento eiuſdem proprietatis. Rectè autem differt purgationem, neque id eâ cauſâ tantum, quòd à principio leuioribus vti conueniat: ſed quòd purgatio inter initia inflammationis (vt ipſe docuit in quarto de ratione victus in morbis acutis) maximè pernicioſa ſit, quippe quæ nihil ab inflammatâ parte detrahat, & quæ integra ſunt, liquet, ac vires conuellat. iure igitur ante remedia impoſuit, quæ pituitam extenuãt, ac ſi minus educunt, certè talem reddunt, vt poſſit cathartici potione detrahi. Hæc autem multò poſt initia inflammationis ſumi voluit. Victus tenuis quorſum imperetur, dum inflammatio manet, in aperto eſt: timet enim ne copia ſuccorum ſub pleniori victu contracta inflammationem augeat.

Hinc vrinæ difficultas ſubſequitur. ob anum veſica incaleſcit,& pituita ad 9
ipſam tranſmittitur, quæ vrinę difficultatem affert. hæc autem plęrunque vnà cum morbo finitur, quòd ſi parum ſuccedat, ad ea medicamenta veniendum eſt, quæ ad vrinæ difficultatem pertinent.

Vrinæ difficultatis, quam inflammato ano ſuperuenire dixit, nũc cauſam exponit, quæ non alia eſt, quàm quòd veſica recti inteſtini morbo afficitur. ea enim eſt coniunctio harum partium, vt non modò calor ab vnâ ad alteram transferatur, ſed materia quoque, veluti in propoſito caſu pituita, quę, cum calore ab ano ad veſicam tranſmittitur, & quia craſſa eſt in itinere, vrinæ ſe opponit, neque hanc reddi liberè ſinit, quod malum etiam incidere ait in altero genere febris ardentis, quod à ſalſâ pituitâ ſimiliter proficiſcitur. Ergo ſicuti

quùm veſicam inflammatio exercet, deiectio ſupprimitur, quod ipſe in tertio libro prognoſticorum narrauit, ita inflammato ano vrina difficulter redditur, quùm veſica (vt dictum eſt) afficiatur. Ceſſat autem hic affectus plærunque ſimul cum morbo, à quo prouenit, hoc eſt, cum recti inteſtini inflammatione: quod tamen perpetuum non eſt. ſolẽt enim interdum affectus, qui ob conſortium partem aliquam detinẽt, ità eam proceſſu temporis occupare, vt in illius morbum vertantur, & iam finito morbo alterius loci, vnde orti ſunt, etiam remaneant, ac propriam curationem deſiderẽt. Quamobrem, ſi iam liberato inteſtino, vrinæ difficultas perſeueret, ad ea confugere oportet, quæ huius mali remedia ſint. ſi veſica calefacta eſt aut refrigerata, cõtraria præſidia conueniũt: ſi humoribus craſſis atque acribus repleta, illos extenuare atque exhaurire decet. In ſeptimo autẽ libro ſententiarum, qui aphoriſmi vocãtur, ad hunc morbum, potionem vini & ſanguinis detractionem ſcripſit. vinum quidem refrigeratâ veſicâ idoneum eſt, venæ ſectio, quùm eadem ob ſuccorum copiam atque acrimoniam inflammatur. Eſt etiam interdum, quùm vrina acris ipſa ſibi difficultatem faciat, quod aliarum partium vitio accidit, quas ſanare oportet, ſed nunc aliud agitur.

QVòd ſi anus procidat, per mollem ſpongiam repellendus eſt, & cochleâ illinendus, tum manibus alligatis homo paululum temporis ſuſpẽdendus & concutiendus eſt. Sed ſi amplius procidit, & intus manet, ilia cingantur faſciâ, quæ ex zonâ à poſteriori parte dependeat: inteſtino introrſus compulſo ſpõgia ſuperdetur expreſſa ex aquâ calidâ, in quâ decocta fuerit loti ſcobes, & eâdem aquâ anus perfundatur: tum ea faſcia inter crura porrigatur, & ad vmbilicum religetur. Vbi deijciendi cupiditas ſit, ſuper aſſeribus, quàm maximè anguſtis deſidat: ſi puer ſit, fœminæ pedibus inſidat ad genua adhærens. inter deſidendum crura habeantur extenta: minimum enim hoc pacto anus delabitur. X

Anus & ob pituitam, & ob inflammationem vſqueadeò interdum læditur, vt non modò procidere videatur (quod ſuprà poſuerat) ſed etiam procidat ac delabatur. quod quùm accidit, imperat, vt cochleâ illitus per mollem ſpõgiam reprimatur. Cochlea quidem, ſiue tota ſumatur, ſiue muccus duntaxat, tantam ſiccandi vim habet, vt (Galeno auctore) glutinoſum atque altè inſidẽtem humorem diſcutiat, & quod maximum eſt, ſine morſu ſuum effectum præſtat, quod in medicamentis requirit, quę ad anum ſiccandum adhibentur. Suſpendi verò hominem iubet manibus alligatis, & ità concuti, vt inteſtinum ex ea ſucceſſione in ſuam ſedem reuertatur. Cæterum, quùm ſuſpenditur, ità collocandum eſſe, vt pedes ſurſum ſpectent, & ſi ab Hippocrate prætereatur, ex ſe tamen manifeſtum eſt: nam ſi aliter ſuſpendatur, pedibus videlicet deorſum conuerſis, tantum aberit, vt anus intrò reuertatur, vt magis etiam procidat. Eiuſmodi rationem ſuſpendendi tradidit ad reponendũ femur in interiorem partem prolapſum, quam eorum eſſe ait, qui videri volunt egregium aliquid præſtitiſſe. ibi autem alligat manus ad latera, & deinde hominem ſuſpendit capite deorſum ſpectante. At vbi euenit, vt amplius inteſtini excidat, quamuis reponatur, & in naturali ſtatu maneat, veretur tamen, ne iterũ delabatur, & ob id vinculum admouet, de quo ſuprà etiã tractauimus: aſſuitur enim faſciæ mediæ alterius faſciæ caput, ità, vt ambę ſimul, T. literam referãt: dein prior faſcia cingitur, capitáq; in priorem partem adducta, iuxta vmbilicum nodo inter ſe vinciuntur:

vinciuntur:altera verò à dorſo demittitur,& inter femora porrigitur,atque ad prioré iuxta vmbilicũ deuincitur,quâ faſciâ anus continetur ne procidat:pręſertim quùm inter anum & faſciã ſpongia detur madefacta ex aquâ calidâ,in quâ inferbuerit loti ſcobes.habet enim ſiccãdi vim & adſtringẽdi modicè,itâ, vt poſſit procidenté anum coërcere. quamobré nõ ſolùm ex ea madefit ſpongia,quæ vnà cum vinculo inijcitur, ſed antè anus ipſe. Cauendum autem, vt quùm maximè,ne anus procidat,vbi homo deſidit: tunc enim ob deijciendi cupiditatem nititur,& cum deiectione ſæpè inteſtinum expellit.quod malum euitabitur,ſi homo tunc ſuper aſſeribus anguſtiſſimis conſidat,vt ſic vtrinque anus introrſum compellatur,neq; prolabi poſſit,quemadmodum in ſedili latè perforato ac patente,vbi nullâ re coërcetur. ſi puer ſit, pro aſſeribus vtendum pedibus mulieris, quibus inſidat, itâ, vt dorſo & ceruice, eius genibus inhæreat. Ob eandem cauſam præcipit, vt in deijciendo crura habeantur extenta, quo habitu anus magis adſtringitur,qui contrà,ſi curuẽtur,relaxatur,quod ſimiliter euenit,ſi nimiũ inter ſe diducantur,hoc Hippocrates ſilentio non pręterijt,quùm paulò infrà iubeat femora inter ſe deuinciri.

QVòd ſi anus madeat,& ſaniem fundat, ſubluendus eſt vini fece combuſta, & aquâ cum myrto incoctâ: ſiccandúmque adiantum eſt & contritum ac cribro excuſſum inſpergendum. Si ſanguis profluat, iiſdem ſubluendus eſt, tum inſpergenda chalcitis iuncta cum pari portione ſcobis contritæ, cupreſſi,vel cedri,vel pinus,vel terebinthi: & exteriores partes craſſiori cerato inungendæ. xi

Sæpè euenit,vt ob inflãmationem anus madeat,ac ſaniem fundat,& interdum etiam ſanguinem,quùm venarum ora ſalſo humore aperiãtur,cuius mali nũc remedium proponit. Ergo quùm anus humidus eſt & ſaniem emittit,nihil aliud requirit,quàm ſiccantia & detergentia: vtitur ergo fece vini vſtâ, & aquâ,in quâ decocta myrtus fuerit.Fex quidem vini vehementer calefacit,itâ, vt vrere etiam poſſit:quamobrem ſi per ſe adhibeatur,ano aliena eſt,qui citra omnem acrimoniam ſiccantia exigit: ſed frãgit eius vim Hippocrates aquam adijciens, in quâ myrtus inferbuerit, quæ ſiccandi etiam atque adſtringendi facultaté habet.tutò igitur admoueri hoc pacto vini fex poteſt,præſertim quo tempore id ani,quod prouolutum eſt,humidum eſt & ſordidũ:pars enim quę ſordibus atq; humore tegitur,non ita offenditur acribus. Anus igitur vbi periculum ſit,ne putreſcat,valentius detergentia exigit & ſiccantia. Adianti verò puluis quem inſpergit,ſine morſu ſiccat.Si anus ſanguinem fundat,chalcitide vtitur,quæ adſtringendi vim habet:&ſi validior ſit,quàm vt ano conueniat, inſpergi tamen debet,vt fluentem ſanguinem ſupprimat,præſertim admixta cum ſcobe adſtringente quam mõſtrauit: ſic enim innocenter adhibetur. Ceratum verò eâdem cauſa extrinſecus inungitur, vt inflammatio coërceatur,quæ ſolet ſub eâ curatione prouenire:craſſum verò ſumit,vt diutiùs inhæreat, ne ſi liquidum ſit citiùs diſſoluatur. redditur autem craſſiùs, vbi plus ceræ accipit vel emplaſtri. fit enim ceratum, quùm eiuſmodi aliquid in oleo liquatur:vbi magis diluitur,liquidũ efficitur,quali vtitur Hippocrates ad fracturas,vt à faſcijs combibatur. Adijcitur interdum cerato pix arida, efficitúrque ceratum,quod (vt Galenus ait) πισσηρὰ κηρωτὴ nominatur atque hoc fortaſſe nunc intelligit Hippocrates. quidquid eſt,hîc conſtat craſſiori cerato inflammationem externarum partium cohiberi.

QVùm anus procidit, & nequit ſuo loco cōſidere, laſerpitium quàm optimum ac denſiſſimum in minutas partes conciſum imponito, & medica- 12 mentum ad nares dato, quod ſternutamentum moueat, atq; hominē concutito, vel aquâ calidâ abluens, in quâ malicorium incoctum fuerit, aut alumen ex vino albo conterito, & anum perfundito: dein pannum ſuperimponito, & femora in tertium diem inter ſe deuincito: imperánſque inediam vinum dulce potui præſtato. quòd ſi ne ſic quidem aluus reſpōdeat, rubrica cum melle erudo mixta inungenda eſt.

Quâ viâ reponere anum prolapſum oporteat, ſatis in prioribus indicauit: nunc, quià interdum quùm reponitur, non manet, ſed iterum procidit, alia remedia adijcit efficaciora, cuiuſmodi laſerpitium eſt, quod pituitā & materiam inflammationis diſcutere atque exiccare poteſt. Quorſum verò ſternutamentum excitet, incertū eſt, quùm quatiat corpus, & ſucceſſu magis procidat anus & expellatur, non ſecus, quàm quæ vtero continentur, quę ſternutamento excitato Hippocrates expelli voluit. An eo nunc vtile eſt, vt id inteſtinum, quod procidit, magis delabatur, vt meliùs purgari & foueri medicamētis poſſit, atque ita repoſitum in ſua ſede contineri? Medicamēta autem, quę mouere ſternutamētum poſſint, Galenus complura nobis tradidit, vt piper album, album item veratrum, ſuccū cucumeris agreſtis, ſtruthium. Poſt hæc perfundit Hippocrates atque abluit anum humore admodū ſiccāte atque adſtringente, deinde per pannū efficit, vt introrſum repellatur, neque amplius procidat. alligandum verò eſſe per vinculum clarè in ſuperioribus demōſtratum fuit. Iubet autem femora inter ſe deuinciri, quod antè omiſerat. Imperat abſtinentiā, ne humorum copia redundet, & ad anum concurrat: indulget autem ægrotanti in potione vini dulcis, quod partim nutrit, partim ſoluit aluum, quę, ſi ne ſic quidem liquatur, mel crudum inungit, quod acrius eſt, & deiectionem educit. miſcet rubricam, quæ ſiccando atque adſtringendo plurimùm ad rem pertinet, neque patitur anum cum deiectione procidere.

SI anus procidat & ſanguinem fundat, cortex radicis ari ex aquâ inferueat, 13 dein contritus cum farina iungatur, & cataplaſma fiat, quod calidum imponatur. Aliud, Brioniæ albæ (quam nonnulli ψιλώθρον vocant) radices quàm tenerrimæ conciduntur, & in vino mero nigro auſtero incoctæ contundūtur, & tepefactæ illinūtur. Miſcetur etiam farina, ex vino albo atque oleo ſubacta ac tepida. Aliud, Cicutæ ſemen contunditur, interim vinum album inſtillatur, & tepefactum imponitur.

Egit paulò ſuprà de ano ſanguinem fundēte, nunc ad eundem ſubijcit alia præſidia, quæ mitiora ſunt, quòd morbi conditio aſperior ſit, quàm quæ ante propoſita eſt. quandoquidem extra ſanguinis fluxūm vrget inflammatio non mediocris, ob quam anus prolabitur, atque idcirco nō modò ſanguinem ſupprimit, ſed ſimul inflammationem lenit, exiccat, ac detergit. Farina quidē mixta cum detergentibus atque exiccantibus, quùm proprietatem habeat, quam Galenus emplaſticam nūcupat, non ſolùm ſanguinem ſiſtit, ſed inflammationis impetum ac dolorem leuat. Arum & brionia alba præſtanter ſiccāt & detergunt: quòd ſi ex his conficiatur cataplaſma, quod farinam itidem accipiat, varium effectum præſtare, ac maximè idoneum eſſe neceſſe eſt. Cicutæ ſemen ſimiliter & ſanguinem ſiſtet, & inflammationem repellet. Iubet autē, vt hæc tepida imponantur, veritus ne, ſi frigida dentur, quod inflammatio & ſanguinis

nis profluuium exigunt,materia inflammationis,quæ craſſa eſt, magis ſpiſſetur,reddátque morbum difficiliorem.

VBi inflammatio ſit,radix hederæ in vino inferueat,ac benè cōtrita inungatur cum farinâ ex vino albo quàm optimo ſubacta, & adiecto pingui aliquo illinatur. Aliud, Mandragoræ radix potiſſimum viridis vel certè arida: ſi viridis ſit,abluatur,concidatúrque, & ex vino diluto incocta inijciatur: ſin arida, conteratur, & ſimiliter detur. Aliud. imponitur cucumeris maturi pars interior diligenter contuſa. 14

Nunc pugnat tantum contra inflammationem ani abſque ſanguinis fluxu: ſed quùm hæc remedia refrigerent repellántq;, magis inter initia accommodantur,quàm vbi res iam tempus habet,& detergentia ac ſiccantia deſiderat. Cucumis maturus præter refrigerandi facultatem,aliquid etiam detergit.

QVòd ſi dolor ſine inflāmatione ſit, litrum rubrū,alumen, & ſalem comburens ac diligenter conterens pari pondere inter ſe miſceto,& cum pice quàm optimâ iungito,linteóque excipiens imponito atque alligato. Aliud, capparis ſolia contrita in ſacculum conijcito ac ſuperdeligato, quúnque vrere videbuntur,ſummoueto & iterum imponito.ſi folia capparis non ſint,radicis cortex contritus, & ex vino temperatus eodem pacto vinciatur, quod valet etiam ad dolorem ſplenis. 15

Quanquàm non ſit inflammatio in ano, poteſt tamen dolere, quòd à materiâ pituitoſa atque acri diſtentus mordeatur:proximè autē & pituitam cauſatur & bilem.hoc quùm accidit,acriora adhibet medicamenta, quòd non timeat inflammationis feruorem,quamobrem non lenientibus pugnat,ſed his, quæ doloris cauſam tollunt.hæc autē valentem detergendi ac ſiccandi facultatem habent.qualia adhibentur à Galeno,vbi tormina infeſtent, & vires robuſtæ ſint.ea ſiquidē eſt propria ſanatio,cùm morbi cauſa ſummouetur. Quæ igitur primo ab Hippocrate traduntur, ſiccare valenter poſſunt, & pituitam liquare atque abſumere. Capparis quidem ſolia & cortex detergunt, adſtringunt aliquantulum atq; etiam incidunt,ac ſi naſcuntur in regione calidâ,poſſunt etiam vrere,quod ipſe cauet ſummouēs, vbi vrere videantur, atq; iterum imponens:cortex autem validior eſt,quàm folia. Valet item capparis ad lienis dolorem,ſiue extrinſecus imponatur(quod hîc agit)ſiue deuoretur,aut in potione ſumatur. ſolent enim lienis affectus à craſſo ac glutinoſo humore proficiſci, quem capparis incidit,diſcutit, atque extenuat, ità, vt (Galeno auctore) aptetur lieni, vt quiduis aliud.

INter hæc cataplaſmata,quæ refrigerant,fluxum prohibent: quæ calefaciūt & molliunt, digerendo idoneaſunt: quæ proprietatē habent ad ſe trahendi, ſiccant atque extenuant. oritur autem hic morbus, quùm bilis & pituita eam ſedem occupant. Vbi anus inflāmetur,inungatur mixturâ, quæ reſinam, oleum,ceram,plumbi recrementum atque adipem accipiat, quæ calefacta liquentur atque illinantur. 16

Quod inquit[inter hæc cataplaſmata]non tantùm ad ea refertur,quæ proximè,ſed communiter ad ea,quæ hactenus ad anum habita ſunt,ex quorū viribus effectum recenſet,quod illis conſentaneum eſt,quæ à Galeno in primis libris de ſimplicium medicamentorū facultate proponuntur.ſi quis autem intelligere velit,quæ nam ea ſint,quæ repellere ait, tum digerere,aut extenuare, legat,quæ antè declarata ſunt,quùm vniuſcuiuſq; vires ſigillatim expoſuimus.

Atqui vitium hoc, quod ſuprà fieri demonſtrauit à pituitâ ſalſâ, nunc naſci ait à bile & pituitâ ſimul. quoniàm idem ſequitur, ſiue pituita cum bile iungatur, ſiue putreſcens ſalſa fiat: incenditur enim, quùm propoſitum ani morbum infert. Quod in fine adijcit ad inflãmationem ani, accipere debemus, quùm dolor accedat: nam alioquin, ſi citra dolorem ſit, per ea ſanatur, quæ in prioribus tradidit, quùm cataplaſmata ex hederâ & ex farinâ ſuperinduxit. Ergo, ſi inflammatio ſit cum dolore, grauiori ſcilicet, quùm nũquàm dolore penitus vacet, hæc mixtura vtiliter inungitur. mollit enim ac leuat inflammationem ſine morſu: quod Galenus ſeruari voluit, quantum fieri poteſt, vbi pars aliqua doleat ſimul & inflãmetur: iubet enim in ſeptimo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium, vt mitiora dentur, ſiquidẽ quæ valida ſunt, inflammationis feruorem intendunt, quamobrem incipiẽdum ait à modicè calidis & valdè humidis: dein paulatim tranſeundum ad ea, quæ craſſiora ſunt & ſicciora: poſtremò relaxantibus ac mollientibus pugnandũ. Propoſita igitur mixtura maximè ad rem facit, ſcilicet ad inflãmationẽ cum dolore præſertim in ano, ad quem aptantur mitiora præſidia, & quæ nullũ inferant mordentium ſenſum. Accipit hæc compoſitio plumbi recrementũ, quod ſine vllo morſu ſiccandi vim habet, & quod expeditiſſimũ eſt, cum alijs liquatur, quare ex omnibus fit medicamẽtum maximè idoneum. Galenus ad hũc vſum emplaſtrum inijcit diachalciteos ex roſa vel alio liquatum.

FINIS LIBRI DE FISTVLIS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de vulneribus capitis

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE, CVM EIVSDEM VIDII COMMENTARIO.

COmpoſuit Hippocrates librum vnum de articulis, alterũ de fracturis, vbi latè indicauit, quæcunq; ad oſſa, tum fracta, tum prolapſa pertinerent, illis exceptis, quæ capiti accidũt: hæc, quia vinciendi rationem, & totam ferè curationem diuerſam exigunt, ſeparatim in hunc librum contulit: quem inſcripſit περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων. nos vertimus de vulneribus capitis. τρῶμα enim, ſiue τρῶμα (vt ſæpe Galenus teſtatur) vulnus ſignificat: quod in capite, vel in ſola carne eſt & cute, vel vſque ad os penetrat, hoc autem interdum læditur, interdum inuiolatum ſeruatur, ſi in ſola carne eſt & cute, ad librum Hippocratis de vlceribus pertinet, ſi vſque ad os penetrat, tractatur in hoc opere. Nec eſt quòd dubites, ſit ne germanum Hippocratis, quandò in eo traditur, quod in alijs libris, qui de articulis & de fracturis ſunt, reſtabat ſcribendum, & tam ſententiæ, q̃ ſtilus ab Hippocrate ipſo non abhorrent. Quam rem comprobat etiã Galenus, qui in ſexto de ratione curãdi doctrinã hanc, & eam, quæ eſt in libro de fracturis, perfectam fuiſſe ab Hippocrate teſtatur, & huius operis explanationem, quã pollicetur, ſe feciſſe autumat, eiuſq; meminit pluribus locis, qui à nobis adducẽtur, vbicunq; aptari ad exponendã mentem Hippocratis videbũtur. Voluimus autem non ſolùm interpretis officio fungi è græco in latinum vertentes, ſed commentaria quoque de noſtro adijcere, vt multa aperiamus, quæ obſcurè ab Hippocrate traduntur: & ſiqua deſint aliundè à Galeno & idoneis auctoribus petamus. quod minimè opus eſſet, ſi extaret, quam Galenus exarauit, explanatio: nunc quoniàm tanto hominũ detrimento nulla extat, ſatiùs duximus has noſtras annotationes (quæcunq; illæ fuerint) edere, quàm pati, vt, quæ nos multis vigilijs multóque labore animaduertimus, ab altero & labore & vigilijs itidem comparẽtur. Spero equidẽ non ingratas fore, præſertim cum curationem, quam ſcribit Hippocrates ad vulnera capitis, ſigillatim cùm ea conſeramus, quæ à noſtri ſeculi chirurgis frequentatur: quæ dij boni quantum diſtat? id quanquàm explanationis fines excedit, operæprecium viſum eſt, ne tantâ noſtrâ pernicie perpetuo verſari in iiſdem erroribus cogamur, qua in re Galenum ipſum ſequimur, qui, quamuis explanationis legem ferat, interdum tamen ipſam tranſgreditur. Sed iam iam Hippocratem audiamus.

HOminum capita nihil ſunt inter ſe ſimilia.

Capitis naturam proponit, antequã eius vitia & curationem doceat, quod in alijs quoque corporis partibus facere conſueuit, qui, quùm de manu, pede, cubito, genu, tractat, priùs eorum naturam exequitur, deinde ad affectus & curationem tranſit. ignotâ enim naturâ partis, qui fieri poteſt, vt vel vitiũ, vel curandi ratio intelligatur? Quare perſpicuum eſt nonnulla, quæ in quodã exemplari ante propoſita verba à principio leguntur, aduentitia eſſe, & nullo modo Hippocratis. alioquin priùs traderet præcepta ad curãda, & dignoſcẽda vulnera capitis, deinde eius naturam indicaret, quod maximè abſurdum

eſt,præcipuè cum eadẽ magnâ ex parte in ſequentibus ſcribantur. adde quod illa propoſitis minimè connectuntur. Atque idcirco eam nos probauimus lectionem,quam & ratio cõfirmat, & exemplaria vetuſtiſſima habent, vt Hippocrates ita ordiatur [hominum capita nihil ſunt inter ſe ſimilia.]

Varietatem capitũ in hominibus maximã eſſe indicat Ariſtoteles in primo de hiſtoriâ animaliũ. Hanc autẽ intelligũt omnes,quùm paſſim ea rotũda cõſpiciant,oblonga à priori,vel à poſteriori parte,vel vtrinq; prominẽtia,& plus & minùs,adeò,vt difficile ſit homines ſimilis capitis reperire. ſicq; accipienda eſt ſentẽtia Hippocratis, vt capita hominum nihil ſint inter ſe ſimilia,hoc eſt, vt valdè inter ſe diſtent,quod planum erit, ſi ad brutorũ capita comparentur, quæ ferè conſimilia intuemur. Neque credendũ eſt Hippocratem voluiſſe nihil prorſus ſimile in hominũ capitibus inueniri,ſed,quemadmodũ in illis ſententijs, quas aphoriſmos vocauit,quæ plærunq; accidunt,quaſi perpetua ſcribit,ita nunc,quę valdè ſolent inter ſe diſcrepare,nihil habere ſimilitudinis ait. Datur itaque caput,figurâ & modo verè medium,quod pilam ceream vtrinq; compreſſam refert,atque hic habitus capitis optimus eſt,qui ab eo recedit,vitioſus:recedit autẽ caſu aliquo,quemadmodũ illis, quos dixit in libro de aẽre loco & aquâ capite oblongo eſſe,quod ſtatim natis cõprimeretur:recedit item vitio potentiæ corpora noſtra componentis,tum materiæ,quæ modò ſuperat, modò deficit, modò minùs idonea eſt. pergit autem à diſſimilitudine figuræ ad ſuturas,quæ plærunque pro huius varietate mutantur: plurimùm verò cõferunt,ad cognoſcenda & curanda vulnera capitis.

NEc ſuturæ caluariæ omnibus eodem loco. 2

Suturarum caluariæ,nec certus eſt numerus, nec certa ſedes, quã rem Hippocrates proximè indicat earum perſequẽs varietatẽ. videmus interdum, ſed raròcaput ſolidũ ſine ſuturis.non quo non ibi ſint ſuturæ,quia eſſe neceſſe eſt,vt & cerebri vapores,& illi, qui in toto corpore ſurſum ferũtur,exitum habeant, tranſireq; poſſint tam ligamẽta, quibus membrana,quę ſub cute caluariam tegit,& ea,quę ſub calũaria cerebrũ complectitur,inter ſe connectuntur, quàm venæ,per quas alimentũ ſubminiſtratur,ad hæc,vt membrana,quæ ſuper caluariam eſt,producatur:ſed,quo ſint adeò compreſſæ, vt caput ſolidum prorſus appareat. Contrà nonnunquàm ſuturæ complures ſunt, atque ita manifeſtæ,vt caluariæ oſſa dehiſcere magis, quàm cõmitti inter ſe videãtur, aliæ his interiectæ ſunt,& tanquàm mediæ,quæ duntaxat rectè ſe habent,neq; caput ita obnoxium reddunt aut morbis,qui ab interioribus cauſis oriũtur,ſicut priores,aut exterioribus noxis,ſicut poſteriores. Similiter tamen ſe habent ſuturę in viris,atque in fœminis:nullũ enim diſcrimen,aut oculis ipſis videmus, aut ab Hippocrate vel Galeno notatũ legimus. quãquàm Ariſtoteles in primo de natura animaliũ ſuturam fœminę vnam in orbem ponit: viri autem tres ſimul coeuntes,cui non ſubſcribimus,ſed ſenſum magis ſequimur, quem quùm ipſe docuerit rationi anteponendum, quanto magis auctoritati præferemus? Ergo quod ad ſuturarum numerum & poſitionem pertinet, vbi caput optimi habitus ſit, vt(quẽadmodũ diximus) à priori & à poſteriori parte promineat, tres habet ſuturas, vt Hippocrates etiã mõſtrabit,quarũ vna procedit à priori parte tranſuerſa,quâ coronæ collocabãtur:altera in occipitio ſimiliter trãſuerſa ad figuram græcę literæ .Λ. tertia per mediũ caput in longitudinem fertur, & ad vtranque trãſuerſam terminatur. quo fit, vt tres ſimul. H. literam referant.

nõnunquàm

nonnunqnam etiam ſutura, quæ in longitudinem tendit, non terminatur ad eam, quæ tranſuerſa à priori parte progreditur, ſed vlterius porrecta inter ſupercilia deſinit. Præter has ternas ſunt etiam aliæ capitis ſuturæ, vt in malis & in illis oſſibus, quæ à lapidis ſimilitudine λιθοειδῆ nuncupantur (hæ modo dici debeant ſuturæ) quarũ non meminit Hippocrates, de tantùm enim illis loquitur, quæ caluariâ continentur. Quòd ſi caput vtrinque non promineat, ſed vel alterutra, vel vtraque prominentia deſit, quo pacto ſeruetur, & ſedes & numerus ſuturarum, nunc explanat, inquit igitur.

3 SEd qui in priori capitis parte prominentiam habet (eſt autem prominẽtia id oſſis, quod præter aliud rotundũ extat) huic ſuturæ caluariæ. T. literam repręſentãt, quùm breuior linea ſita ſit ſuper prominẽtiâ tranſuerſa, altera per mediam caluariam perpetua in longitudinem ad ceruices procedat. Cui prominet pars capitis poſterior, ſuturæ contrariâ ratione, atque in priori conſpicinntur: nam breuior linea tranſuerſa ſuper prominentiam fertur: longior per mediam caluariam ad frontem perpetua. At ſi caput vtrinque: & à priori & à poſteriori parte promineat, ſuturę. H. literæ ſimilitudinem habent, & ex lineis longiores tranſuerſæ ſuper vtranque prominentiam progrediuntur, breuior per mediam caluariam in longitudinem ducta ad vtranque longiorẽ lineam terminatur. Caput, quod neutrâ parte prominet, ſuturas habet ad imaginem literæ. χ. alterâ linea tranſuerſa ad tempus tendente, per mediam caluariam in longitudinem alterâ.

Propoſita verba clariora ſunt, quàm vt enodationẽ requirant, illud tantum adijciam, non mirum eſſe, ſi, vbi vna prominentia deſit, ſuturæ mutentur: hæ ſiquidem & alijs de cauſis factæ ſunt, & eâ potiſſimum, vt vapores exitum habeant: quamobrem, vbi capitis atq; idcirco cerebri modus & figura mutetur, neceſſe eſt, numerus quoque ſuturarum, & ſedes moueatur. vapores enim, qui à cerebro excitantur pro amplitudine eius atque exiguitate, proq; ſitu in hac parte magis quàm in illâ, & pluribus, & paucioribus ſuturis egent, & alio atq; alio loco collocatis: hiſq; interdum non ſerræ, ſed vnguis vel cunei ſpeciẽ variè referentibus. Hic autem eſt vnus ex locis, qui cogũt nos fateri librum hunc eſſe, quem Hippocrates compoſuit de vulneribus capitis, cùm proxima verba nono libro de vſu partium à Galeno omnia laudentur, vbi præter quatuor capitis figuras, quas Hippocrates narrauit, indicat quintam poſſe animo cõcipi, ſed re vera non inueniri, vt ſcilicet vtrinque à temporibus promineat.

4 POrrò caluaria media duplex eſt, oſſaque eius, & à ſummâ parte, qua carne contegitur, & ab imâ, quâ cerebri membranâ contegit, duriſſima ſunt maximè dẽſa & leuia, ſed quùm à ſummâ & ab imâ diſcedis, ex duriſſimis & maximè denſis, minus denſa, mollia magis, & caua inuenies vſque ad interiorem partem, qua inter ſe connectuntur: hæc autem maximè caua eſt, molliſſima & ſpongiæ ſimilis.

A ſuturis caluariæ ad oſſis naturam tranſit: & primò mollitudinem, & duritiem, deinde craſſitudinem & tenuitatem exequitur, vt inde prognoſtica ſigna & morbum colligat. os igitur medium duplex eſſe demõſtrat, ſic, vt tam ſumma pars, quæ membranâ proximè cingitur, deinde verò carne: q̃ ima, quæ craſſiorem cerebri membranam complectitur, duriſſima ſit maximè denſa & leuis: interior verò, caua, mollis, & ſpongiæ ſimilis, quod neceſſe fuit propter vapores cerebri tenuiores, qui, quáuis per ſuturas cum craſſiotibus digerantur,

non tamen adeò, quin opus fuerit in totâ caluariâ alijs foraminibus, non rectis ſicut in cribro (quod nonnulli affirmarunt) ſed, quemadmodū in ſpongia tortuoſis, ne ſine vllâ morâ aër protinus ad cerebrum aſpiraret. Cęterum leuē eſſe ſummâ partē & imam oportuit, ne ſi foraminibus aſpera & inæqualis fuiſſet, membranā exaſperaſſet. Caluaria ergo media duplex eſt, neque aliter eſſe potuit: nam craſſa & denſa caput nimium oneraret, denſa ac tenuis breuitate itineris, per quod telū tranſeundum eſſet, fracturā periclitaretur. Reliquum ergo fuit, vt craſſa eſſet, & minimè denſa, ac propterea duplex, vt ab interioribus partibus rara ſpongiam referret, tum propter locū, quem facit cerebri expirationibus, tum, ne pōdere ipſo læderet, ac ne fracturę obnoxia eſſet, ab exterioribus denſa. Addit Hippocrates [leuis] quam rem exprimit vocabulo ὁμοχροίη, quod apud ipſum leuitatem ſignificat, & æqualitatē corporis, non ſimilitudinem coloris, vt quibuſdam placuit χροιῆς nomine deceptis, id vel ex eo cōprobatur, quod apud eundē Hippocratem in libro de fracturis legitur, vbi eos reprehendit, qui brachium pronum alligabant: mouebantur autē eo, quòd brachio ita figurato, partes æqualitatē ſeruarent, quam ibi ὁμόχροιαν nominat. χροιὴ enim non tantum colorem, ſed corpus etiam ſignificat, quemadmodū & χρὼς, à quo deducitur, vt apertè colligitur ex Theocriti pharmaceutria, quùm ait.

Αἰ αἶ ἔρως ἀνιαρὲ, τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα,
ἐμφὺς ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας?

QVin & vniuerſa caluaria à ſummo & ab imo, parte exiguâ admodū exceptâ, ſpongiam reprę ſentat, plenáque eſt carunculæ ſimilis, madentíſq;, quæúe, ſi digitis teratur, in ſanguinē vertitur. Diſcurrunt etiam in oſſe venulę tenues ſanguinis plenæ. Quod igitur ad duritiem mollitudinem & cauitatem attinet, caluaria ſic habet. 5

Caluaria non ſolùm media, quam duplicem poſuit, ſummâ & imâ parte exceptâ, rara eſt, & ſpongiæ ſimilis: ſed vniuerſa etiam, quanquàm id magis perſpicuum eſt in medio. Igitur caluariæ os, præter tenuiſſimam partem à ſummo, hoc eſt, ab exteriori parte, & ab imo, hoc eſt, verſus cerebrum inſtar ſpongiæ totum cauis & foraminibus diſtinguitur: cauſam ſuprà narrauimus. continentur autē huiuſmodi cauis humidę carunculæ ſpongię ſimiles, molles nimirum & raræ, quæ digitis attritæ reſoluuntur in ſanguinē: præſtant autem id, quod cęteris oſſibus medulla, nempè alimētum: oſſa enim quæ medullâ carent, rara ſunt & plena foraminum, quibus materia quædam includitur, medullæ nō diſſimilis, vnde ali poſſint. Hic quidem eſt præcipuus carūcularum vſus: cui addere id poſſumus, quod ſicut architecti fornices inanibus teſtis referciunt, ne pondere ipſo ruant, ſic natura carunculis raris ac mollibus caua oſſium compleuit, vt citra oneris violentiam plena ſint. Materiam verò carūculis impertiunt venæ illæ tenues, quas ait in oſſe diſcurrere. Hactenus de mollitie cauitate & duritie oſſis.

QVod ad craſſitudinem & tenuitatē, ex vniuerſo caluariæ oſſe id tenuiſſimum eſt, & infirmiſſimum, quod inter frontem & verticem eſt, idemq; pauciſſimâ & tenuiſſimâ carne contegitur. hac itē parte plurimū cerebri ſubeſt. Quamobrem vbi vulnus ac telum æquale ſit, vel etiam minus, ictus ſimilis aut leuior, os hac parte magis colliditur, finditur ac deſidit, in quo caſu res magis ad interitū præcipitat, maiori negocio curatur, & vitatur mors, quàm cùm id incidit qualibet aliâ capitis parte. Ex pari item vulnere, pari ictu, vbi alioquin 6

quin plaga lethalis ſit, homo celeriùs moritur, cũ hâc parte caluariæ percuſſus eſt, q̃ cùm aliâ quauis, quoniã cerebrũ inter frontem & verticem celerrimè ac maximè ſentit id malũ, quod accepit os & caro: tegitur enim hâc parte oſſe te-nuiſſimo, carne itẽ paucã, plurimũq; cerebri inter frõtem & verticẽ cõtinetur.

Natura, quę nihil agit fruſtra, quãue Hippocrates iuſtiſſimã appellauit, os, qđ in vertice, & quod inter hũc & frontẽ eſt, nõ immeritò tenuiſſimũ fecit, atque infirmiſſimũ: hęc enim inter alias partes ictibus minimè eſt opportuna, atque idcirco muniri nõ debuit craſſo & robuſto oſſe, qđ fruſtrà oneri fuiſſet. Quãuis autẽ Hippocrates inter frontẽ & verticẽ eſſe iſtiusmodi os dixerit, nihilominus in vertice etiã tale reperitur, qđ nõ tãtùm à Galeno didicimus, ſed ipſis quoque oculis intuemur. Tantũ id, quod ſubdit [hâc itẽ parte plurimũ cerebri ſubeſt] refertur ad eã regionẽ dũtaxat, quæ eſt inter frontẽ & verticẽ. At cum partis natura, vbi cognita eſt, nõ modò curationẽ indicet, ſed multũ quoq; ad noxę cognitionẽ, atq; ad prognoſticationẽ cõferat, Hippocrates ex tenuitate atq; infirmitate oſſis inter frõtem & verticẽ, atq; ex eo, qđ ibi plurimũ cerebri ſubeſt, cuius momenti, plaga ſit eius loci demõſtrat, quę res etiã ad exprimendam partis naturã cõducit. inquit ergo, à ſimili plagã, telo, ictu, aut etiã leuiori os hâc parte collidi, findi magis & deſidere, tum malum pernicioſius eſſe, atque ægriùs curationẽ admittere, & vbi vulnus alioquin lethale ſit, hominẽ celeriùs decedere, q̃ vbi aliã quauis percutiatur. cauſa, quãobrem hoc accidit, & per ſe nota eſt, & ab ipſo declaratur. Quod aũt ait [os hâc parte magis colliditur, finditur & deſidit] fortaſſe obſcuru videbitur, cùm nõ ità cõſtet, quæ vitia his vocabulis ſignificentur: cumq; nõnulla alia vitiorũ genera ſub ictu oſſibus incidãt, quæ hic omittit. Nos in ſequentibus cũ quinque modos exponemus, quibus Hippocrates voluit os caluarię violari, quid hæc ſibi velint aperiemus. nũc tantũ indicaſſe ſufficiat ex modis, quibus percuſſa caluaria lęditur, ternis, quos nũc propoſuit. magis patere os, quod à priori parte eſt, minùs qđ à poſteriori. Sed os verticis, quia tenuiſſimũ eſt, faciliùs finditur & colliditur, ſiquidẽ eiuſmodi ictus ſub graui telo incidit: hoc aũt magis lędit, qđ tenue, q̃ qđ craſſũ eſt. Reſtãt alij duo ictus, his quę oſſa magis pateãt, in ſequentibus apparebit.

7 EX cęteris os temporũ infirmiſſimũ eſt, q maxilla in tẽpore quùm caluariã cõmittatur, & ſurſum ac deorſum moueatur articuli modo, quòd iuxta ſit iter, per quod facultas audiẽdi eſt, quod vena caua & valida per tẽpus intẽdat.

Inter caluarię oſſa infirmiſſimũ ponit id, qđ eſt inter frõtẽ & verticẽ, quod tenuiſſimũ quoq; eſſe iã narrauit: inter alia deinde id, qđ eſt in tẽporibus. Nos antè cuiuſmodi ſit hoc os explanabimus, deinde ſentẽtiã Hippocratis aggrediemur. A poſteriori parte capitis ad eã ſuturã, quę gręcã λ literã refert, terminatur quoddã os duriſſimũ, ac lapidi ſimile, qđ duos exigit ꝓceſſus, alterũ ſtilo, alterũ extremæ mãmillę nõ diſſimile, iuxta quos ſitũ eſt foramẽ auris: idem os, cùm verſus priorẽ partẽ intendit, tertiũ proceſſum exigit, qui cũ genæ oſſe iunctus iugale os ꝓducit: cùm vero ad ſuperiora porrigitur, in tẽpore cũ ſuperiori capitis oſſe cõmittitur, ità, vt vtrunq; tenuetur ad modũ ſquamę, & inferius ſuperiori inſidat, Hoc itaq; os variũ eſt, in tẽporibus autẽ infirmiſſimũ, nõ ſolùm ſi ad alias ſui partes, ſed etiã ſi, illo excepto, quod inter frõtẽ & verticem eſt, ad cætera caluariæ oſſa cõparetur. Hippocrates huius rei tria cauſatur, cõmiſſuram cum motu maxillæ, foramen auris, & grandiorem venam, quæ per tempus fertur: hæc vnà cum oſſis infirmitate ipſum quoq; locũ infirmiſſimum

reddunt. Maxilla quidē, quùm in cauo eius oſſis altero proceſſu, inſinuatur, efficit, vt os ob cauū illud imbecillius ſit, & locus propter muſculos, quibus continetur periculoſiùs lædatur, ac propterea debilior ſit. Ob auris verò foramen os ictui minùs reſiſtit, q̃ ſi ſolidum eſſet: prçterquàm quod neruus, per quē audiēdi facultas nobis datur, quùm iuxtà ſit, huic loco maius periculū affert, vbi vulneretur, ac propterea illum reddit infirmiorē. Quod pertinet ad venā, quæ per tēpus fertur, ſcire licet præter alias, quç à maximâ illâ venâ cauâ diducūtur ad collum quatuor oriri, quas σφαγιτίδας nuncupāt, duæ per interiora procedūt, totidē per exteriora, vtræq; capitis & colli partes nutriunt, ſed illæ altiores, hæ verò ſummas, & per tēpora quoq; feruntur, atque ibi grādiores ſunt. Hippocrates cauas venas intelligit grādes, quæ ſunt etiā validiores: nam & vena illa, quæ oritur à gibbâ iocinoris parte, quod ſit omniū maxima (auctore Galeno) dicta eſt caua: illius etiā venç, quæ per tēpus intendit, particula propè maxillæ cōmiſſuram intrò ad cerebrū fertur. Cum venâ item arteria nō diſſimilis magnitudinis per tēpus procedit: venas enim & arterias ferè vbiq; iunctas videmus, & apud veteres ſub nomine venç arteria etiā cōprehēditur. Vena ergo & & ꝓpter conſortiū cū cerebro, & propter ſuā magnitudinē efficit, vt locus nō ſine magno periculo violetur: atq; idcirco imbecillior ſit, qđ infrà etiā demonſtrat, quā de plagâ à medico incidēda: cauet enim, ne regio, quç iuxta tēpus eſt, incidatur ob venā, quæ per eā partē porrigitur, ſubditq; periculū eſſe, ne ſi vna pars ſecetur, altera neruorū diſtētione prehēdatur, qđ ſuo loco explanabimus.

B

Ex vniuerſâ caluariâ id, qđ poſt aures & verticē eſt, robuſtius eſt, & carne cōtinetur copioſiore atq; altiore, q̃ omne id, quod à priori parte eſt. Quocirca vbi vulnera ac tela paria ſimiliaq; oīa ſint, vel etiā maiora, atq; homo çqualiter, vel etiā grauius ꝑcutiatur, hâc parte caluariæ minùs finditur & colliditur: ac ſi alioqn ex vulnere homini intereūdū ſit, noxâ ī poſteriori parte exiſtēte diutius trahitur, cū os ob craſſitudinē diuturniori tꝑe pus cōtrahat, & inferiùs ad cerebrū transfundat. Prçtereà hâc parte minùs cerebri ſubeſt: & plærūq; ex ijs, qui poſteriori caluariæ parte vulnerātur, plures mortē euadūt, q̃ ex ijs, qui ī priori.

Propoſito oſſe tenuiſſimo nimirū inter frontē & verticē, atq; in tēporibus, reſtabat & id, qđ à priori, & id, quod à poſteriori parte eſt, hæc inter ſe collata mirâ nūc breuitate cōplectitur, ſimul & eorū firmitatē, & vtrū firmius ſit demōſtrās. inquit ergo os, quod poſt aures & verticē eſt, hoc eſt, in occipitio, valentius eſſe, q̃ omne id, quod à priori parte: hoc autē ipſis oculis patet: nā quod poſt aures eſt, lapidi ſimilius videtur, q̃ oſſi: quod poſt verticē, ſimiliter craſſū & dēſum eſt: quod in frōte, ſi, cum oſſe tēporū cōferatur, & cum eo, quod ſitū eſt inter frontē & verticē, firmū eſt craſſum ac dēſum, ſi cum eo, quod ſecundū aures & verticē, tenue atq; infirmū. Meritò igitur inquit poſteriorem partçm collidi minùs & findi (nam de alijs, quç prçter fiſſa & colliſa, ſub ictu caluariæ accidūt, paulò pòſt tractabit) quàm priorem, atque ex plagâ poſterioris partis, vbi alioquin mortifera ſit, hominem tardiùs decedere: cuius rei cauſam ponit craſſitudinem oſſis, quod pus diuturniori tēpore cōtrahit, & ad cerebrū transfundit. oſſe quidem purulēto ſubiectā membranā ac cerebrum ipſum affici, & ægrū conſumi nemo dubitat: quâ ratione autē os purulentū reddatur, abundè in ſequentibus ab Hippocrate exponitur, quùm præcipit, vt rectè carnem curemus, ne os fuſa inde ſanie corrumpatur: neque enim ita dēſum eſt, quin ſuis foraminibus ſaniem admittat, quæ tēpore ipſum efficit purulētum, idē docuit

in libro

in libro de fracturis, vbi deligandi rationẽ tradens inquit [ſi minùs rectè alligemus,periculũ eſt,ne os corrumpatur,ſanie à carne ad ipſum expreſſã] & nõ multò pòſt [ſi fractura vtrinque vinciatur,ſanies ad oſſa feretur,eaq; abſcedẽt, quæ minimè abſceſſura fuiſſent.] Iam verò os,quod craſſum eſt,& dẽſum longiori tẽpore purulẽtum fit,quùm non ità facilè vitietur ſanie defluente. Quod poſtremò ſcribit plures mortẽ euadere ex ijs, qui poſteriori parte capitis vulnerantur,euidentiſſimũ eſt:quia minùs cerebri occipitio ſubeſt, nõ enim prominet æquè atq; in fronte,id item,quod ſubeſt,ob craſſitudinẽ oſſis non æquè ſub ictu violatur,neque ità periculoſè læditur atque in fronte. Quacũque autẽ parte cerebrum vulneretur,ſi telum altè inſederit(teſte Hippocrate) res lethalis eſt.ex ijs,quibus telum ſummã cerebri partem duntaxat attigerat, Galenus aliquot vidit conualuiſſe,quãuis & iuuenem quoque ſcribat Smyrnæ in Ioniã ſanatũ,cui telum vſque ad alterũ ex anterioribus cerebri vẽtriculis penetrauerat:ſubdit tamen, ſi vterq; vẽtriculus vulneratus fuiſſet, ne paruo quidẽ tẽpore ſeruari hominẽ potuiſſe:ſed hęc rariſſima ſunt. Cerebri igitur vulnus lethale eſt, cumq; magis hoc incidat in priori parte,q̃ in poſteriori,nõ immeritò ait plures mori ex ijs,qui priori parte capitis vulnerãtur,q̃ ex ijs,qui in poſteriori.

» HYeme autem offenſus diutius viuit,quàm æſtate, vbi alioquin ex vulne-
» re,quacunque parte capitis fuerit,interiturus ſit.

Voluit Hippocrates corpora noſtra calore innato ſuſtineri,ab eoq; naturales omnes actiones prouenire,& morbos exolui,cùm pus moueat,molliat,extenuet,dolorẽ tollat,neruorũ rigori & diſtẽtioni medeatur:fracturis deniq; & vlceribus remedio ſit,eũdẽmque hyeme potentiorẽ eſſe,q̃ æſtate: cauſam nos docuit Ariſtoteles, quùm tradit calorem in vnũ coactum augeri : cogi autem, quùm refugiat ambiẽs frigus. Quãobrem nihil mirũ, ſi vbi vulnus mortiferũ ſit,æger diutius viuat hyeme,q̃ æſtate. Conſtat enim naturalẽ calorem, quùm ſoluere morbum nõ valet,certæ vitæ ſpacium porrigere,magíſque,vbi magis abundet & potẽtior ſit,quod hyeme fieri oſtendimus. Cũr autem in libro de vlceribus plęriſque dicat magis prodeſſe calidam tempeſtatem, q̃ hyemẽ,niſi in capite ſint & ventre,tunc enodauimus,quùm eum locum explanauimus.

» VT autem os ſub telo acuto ac leui incidatur duntaxat,neque findatur,ne-
» que collidatur,neque deſidat,in priori ac poſteriori parte capitis ſimiliter
» accidit:at mors non æquè inde ſequitur,neque etiam ſi ſequatur.

Diximus caluariã pluribus modis vulnerari,atq; horũ nõnullis magis patere priorem partẽ,q̃ poſteriorẽ:magis enim finditur,colliditur & deſidit : nõnullis ſimiliter vtranq; exponi,quod in eo euenit,quẽ proximis verbis demõſtrat : ſub telo enim acuto & leui æquè inciditur poſterior pars ac prior , ſi de oſſe inciſo tantùm loquamur,quod non findatur, non collidatur,non deſidat. Videtur autẽ hic locus aliquãtum obſcurus,ſed aliquid luminis afferemus,vbi hos modos ſigillatim exponemus. Quod ſubdit [At mors non æquè inde ſequitur,neque etiã ſi ſequatur] duo notat,& eiuſmodi caſum non ſimiliter pernicioſum eſſe in poſteriori parte,vt in priori:neque pariter mortẽ afferre, vbi ad interitũ præcipitat,hoc eſt,non eodẽ tẽpore,ſed maturius decedere,quibus anterior caluariæ pars inciſa eſt,vt ſuprà quoq; demõſtrauit,cùm de eã loqueretur,tardiùs quibus poſterior. Cauſa in aperto eſt,cùm priori parti plus cerebri ſubſit,& id, quod ſubeſt,noxã magis ac celeriùs ſentiat.os autẽ,quod in poſteriori parte eſt(vt anteà dixit)diuturniori tẽpore pus cõtrahat,& ad cerebrũ

trãſfundat. Adiecit hæc, vt ex naturâ loci nõ modò indiciũ vulneris & curandi rationem colligat, ſed prognoſticationem quoque, atque hæc ipſa ad inueſtigandã naturam partis etiã cõducit, quo nomine ab Hippocrate hîc traditur.

SVtura, quæ nudato oſſe in plagâ conſpicitur, quacunque parte capitis vulneratâ telum ſuturæ inſederit, ad reſiſtendum & ictui & telo infirmiſſima eſt, vt, quùm maximè, vbi regio inter frontem & verticem, quâ caput infirmiſſimum eſt, percuſſa fuerit ad ſuturas, quas telum attigerit. ii

Quùm capitis naturã proponeret, vt inde eius affectu cognito poſſemus & opem afferre, & quod futurũ eſſet prędicere, de ſuturis primò tractauit, poſteà oſtendit ex partibus oſſis, quænam periculoſiùs lædantur: nunc ad ſuturas reuertitur, ſimiliter periculũ oſtendens: ait enim eum locũ, qui ſuturis cõtinetur valde imbecillum eſſe ad reſiſtendũ tam ictui, q̃ telo: addit autẽ maximè infirmas eſſe eas ſuturas, quæ ſunt inter frõtem & verticem, quam partem infirmiſſimam poſuit. quod clarius eſt, quàm vt diſputationem poſtulet: nam quis dubitet, ſi ſutura per ſe infirma eſt, infirmum item os, quod inter frontem & verticem, vbi hæc in vnum concurrant, locum infirmiſſimum fore. quamobrem infrà, quùm agit de ſectione oſſis, cauet, ne ibi ſecetur, vbi ſutura eſt.

VVlneratur autem caluarię os tot modis, ſuntque vniuſcuiuſque modi vulneris, ſpecies fracturæ plures. 12

Hactenus caluariæ naturã, quod ad ſuturas pertinet, atq; oſſis habitũ & firmitatem pręfatus, ad eius iam affectus aggreditur, affectus inquã ſub ictu incidentes (nanq; hos duntaxat operis inſcriptio pollicetur) quorũ varios eſſe modos ſcribit, & ſingulos diuidi in ſpecies plures. modos hic intelligere debemus quaſi genera ſeu differentias ipſorũ affectuum: ſic enim vocabulũ τρόπος, id eſt, modus à Galeno exponitur in libro de officinâ medici, vbi hunc Hippocratis locũ adducit. inquit igitur Hippocrates caluariæ os tot modis vulnerari, quot proximè ſubijcit. Sed, quùm res per ſe difficilis ſit, & locus admodũ corruptus, atq; obſcurus, ne laboremus ſimul in re ipſâ aperiendâ, & in verbis Hippocratis enodandis, ſatiùs arbitramur aliquantiſper ab Hippocratis oratione digredi modos ſingulos enarrantes, deinde ad eam reuerti.

Caluaria (ſicut infrà ex Hippocrate colligitur) pro teli ictus atq; oſſis varietate variè frangitur: Galenus tam in libro de morborũ cauſis, q̃ in ſexto de ratione curandi eius rei tria tãtùm genera propoſuit, vbi videlicet, caluaria colliditur, finditur, vel ità inciditur, vt in oſſe appareat, qua telũ inſederit. Nõnulli plura alia adſcripſerunt, quæ ad illa tria quaſi partes ad genera, aut quaſi cõpoſita ad ſimplicia referuntur. Primũ ergo fracturę genus apud Galenũ eſt, vbi os colliditur, quod plęrunque accidit tenerâ ætate ſub telo graui ac retuſo. Teli autem nomine nunc intelligi volo, non modò id, quo alter alterũ vulnerat, ſed quod ſuper hominem incidit, vel ſuper quod ipſe cadit. atq; hoc genus propriè dici fractura non deberet: nõ enim frangitur os, ſed potiùs deprimitur, ſub fractura tamen cõprehenditur, quatenus aliquo modo continuũ ſoluitur, quod malũ in oſſe fractura nũcupatur: quare infrà quoque ab Hippocrate colliſum os ad fractum, quaſi ſpecies ad genus refertur. Alterum fracturę genus ponitur à Galeno, quùm os finditur, idq; ſimiliter graui telo ac retuſo accidit, & ferè vbi ætas indurauit. hęc autẽ duo mala colliſum, ſcilicet & fiſſum, non ità fiunt in poſteriori parte ob craſſitudinẽ oſſis, vt ab Hippocrate docemur. at roget quis quonã pacto hoc genus ſimplex ſit, cureturq; à Galeno in ſexto de ratione curãdi

fiſſum ſimpliciter,quod minimè colliſum ſit:quùm Hippocrates nõ poſſe findi os velit,niſi collidatur. Huic dubitationi optimè occurremus,ſi (quẽadmodũ Paulus Æginета ſcribit)os & leuiter & grauiter collidi intelligamus:graui enim ac retuſo teloità vehementer os interdũ collıditur, vt quaſi plumbeũ vas deprimatur : interdum ita leuiter,vt paruipendi res debeat,& nullius momẽti exiſtimari. Ergo,vbi os finditur, neceſſe eſt collidatur, quùm idem telũ collidat ſimul & findat,ſed ita leuiter interdũ collıditur,vt quaſi colliſum nõ ſit,ad rimam vniuerſa curatio dirigatur. Galenus cuius cõſiliũ & ad perficiẽda,quæ ab Hippocrate tradũtur,& ad curationẽ intendit, hoc appellat ſimpliciter fiſſum,quod fiſſum ſimul & colliſum dicitur ab Hippocrate,qui non curationẽ, ſed rationẽ vulnerũ capitis exquiſitè perſequitur. aliud os, quod grauiter colliſum eſt,nõ ſolùm vt fiſſum à Galeno curatur,ſed vt fiſſum ſimul & colliſum. quin & Hippocrates,quùm ait[quo telo os finditur,eodẽ etiam colliditur]addit[plus minúsve]nõ enim ſemper eodem pacto,ſed nunc ampliùs,nũc minùs collıditur. Tertiũ fracturæ genus tradit Galenus, cùm os inciditur, ſic,vt in eo teli veſtigiũ relinquatur, hoc leui telo fit atque acuto, quod interdũ ſummam partem,interdũ altè os diuidit,nonnunquàm ità vt teſtã reſoluat:perinde ac ſi aſciâ ligni fragmẽtũ abſcindatur,prçſertim,ſi ictus à latere fuerit. vocatur autẽ à iunioribus ἀποσκεπαρνισμός. ſiquidem σκέπαρνος græcè aſciam ſignificat. hæc de ſimplicibus fracturis. Reſtat vt cuncta alia,quæ à varijs auctoribus traduntur, iiſdem comprehendi demonſtremus aut conſtare. Nonnunquã fractũ os deſidit,ſic,vt cerebri membranã vrgeat,qui fracturç modus ex duplici genere cõponitur,ex colliſo & vel ex fiſſo,vel ex inciſo : duo enim exigit,alterum,vt os deprimatur:alterũ,vt ab alio,quod naturaliter habet, ſeparetur : alioquin ſubiectam membranã haud premeret. Telũ itaq; graue ſit oportet,vt deorſum os ſubigat,neq; intereſt,acutũ ne ſit,an retuſũ:acuto inciditur os, & ab alio ſeparatur,ſic,vt deorſũ ferri poſſit:retuſo finditur,ſic,vt ab alio ſimiliter abſcedat, ac ſi incideretur. Patet igitur hunc fracturæ modũ duplici genere cõſtare,cùm os collidatur,& ſimul,ſeu findatur,ſeu incidatur. Iam verò os,quod fractũ deſidit,modò membranã vrget,modò in plura fragmẽta perrũpitur,quæ membranæ,pariter inhærent,hoc ἐκπίεσμα illud ἐγγίσωμα græci nominarunt. Euenit etiã interdũ,vt os,quod fractũ deorſum cõpellitur,ſimul cũ telo ſurſum reuertatur attollatúrq;:quod malũ(Galeno auctore καμάρωσις vocatur:καμάρα enim(vt ipſe octauo de vſu partiũ indicat)cauã orbis partem ſignificat : quomodocũq; hoc accidit,ex duobus(vt retuli)fracturæ generibus cõponitur. Supereſt alius fracturç modus,qui ex rimarũ genere eſt,quùm plaga in vnâ parte cõſpicitur, ſed alterâ fiſſa eſt,in quâ nullum plagç veſtigium apparet,huiuſmodi fractura græcè ἀπόχημα,ſiue ἀποκέπημα nominatur. Hæc ſunt fracturç genera,quæ vel animo cõcipimus,vel ſcripta inuenimus. ſingula autẽ(vt oſtẽdimus)ad tria illa ſimplicia referũtur. Nũc quod ad Hippocratẽ attinet,ſcire cõuenit prçter tres modos ſimplices ex nũc propoſitis binos alios hic adſcripſiſſe,adeò,vt quinq; in vniuerſum recẽſeat,fiſſum:colliſum:tertiũ,cùm os deorſum ſubſidit : quartum,cùm inciditur,ſeu telũ ſummã partem violet,ſeu altè penetret, ac ſiue os incidatur tãtùm,ſiue incidatur,& vel findatur collidatúrque, vel ſolunimodò collidatur:quintum,quùm finditur aliâ parte,quàm vbi plaga ſe oſtendit. His quinque modis complectitur omnes differentias,quas ſuprà narrauimus:nanque ex duabus,quas videri potuit omiſiſſe, vna cum fractũ os attollitur, ſub eo

modo compreheditur, quùm fractum deſidit: quoniàm quod attollitur (vt diximus) antè neceſſe eſt deſediſſe: altera, vbi ità inciditur, vt excidatur, & fragmentũ inde recedat, ſpectat ad eum modũ, quem quarto loco narrauit. Abũdè itaque ſingulos fracturę modos expoſuit, neq; contentus tribus illis ſimplicibus, vt perfectè rationem vulnerum capitis indicaret, compoſitos etiam addidit: quod non fecit Galenus, cuius fuiſſe propoſitũ diximus, nõ vulnerũ differẽtias perſequi, ſed, quod in Hippocrate deſiderabatur adijcere, & ad curationem intenderẽ: ad id autem abundè fuit ternos ſimplices modos narraſſe. Addit vnicuique modo ſpecies cõplures, quàs ab ipſo audiemus. inquit igitur.

Finditur os vulnere: vbi àutem findatur, neceſſe eſt collidi id, quod iuxta rimam eſt, ſiquidem quo telo os finditur, eodẽ plus minúsve etiã colliditur, 13 idq; dum finditur. Hic eſt vnus modus. Species autẽ rimarum varię ſunt, nonnullæ enim tenuiores ſunt, nonnullæ tenuiſſimę ità, vt minimè conſpicuę ſint, nec ab ictu protinus, nec quibus diebus afferre opem liceret, idque hominẽ ad interitum præcipitat. Contrà aliæ craſſiores & latiores, alię latiſſimæ: quędam longiores, quædã breuiores: quædam rectiores, quædam rectiſſimæ, aliæ magis aut minus flexuoſæ: nõnullæ in ſummo, nonnullæ altiùs deſcendunt, nonnullæ per totum os vſque ad imum penetrant.

Primum fracturę modũ, rimam videlicet, his verbis perſequitur. docet autẽ findi os non poſſe, niſi collidatur: telum enim, quod findit, etiam collidit: hoc autem (vt ſuprà indicauimus) graue ſit & retuſum oportet: quod ipſe quoque in ſequẽtibus declarabit, vbi præcipiet requiri ab homine, quo pacto percuſſus fuerit, vt inde noxæ genus intelligatur. hoc tamẽ nõ vt perpetuũ, ſed, vt quod plærunq; euenit, accipiendũ eſt: quoniàm (vt ſubdit) ſi plaga ad ſuturas ſit, qui locus eſt imbecillior, quùm os inciditur: poteſt etiã findi, quãuis id telo acuto fiat: atq; hoc eſt, quod ſuprà diximus caluariã nõ ſolùm ob ictus ac teli, ſed oſſis etiam varietatẽ variè lædi. Rimarum ſpecies varias ſubijcit: quod ſpectat ad tenuitatẽ, & ſi tenues ſint omnes, non tamẽ ità, vt nullũ ſit inter eas diſcrimen: quoniàm nõnullæ craſſiores ſunt & latioes, nonnullę latiſſimę, quantũ videlicet, rimę ratio patitur, quæ perpetuò tenuitatẽ poſtulat, nonnullæ contrà adeò tenues ſunt, vt neq; ab ictu protinus, nec quo tẽpore curari poſſent ſe oſtẽdãt, quæ res hominẽ interimit. Quod Paulus etiã teſtatur, qui rimã tenuiſſimam dictam à capillo τριχισμὸν, quùm lateat, ac proptereà non attendatur, prodidit hominem occidere. hunc autem Hippocratis locũ in gręco codice admodum corruptũ ex eodem Paulo reſtituimus. reliquę ſpecies rimarum in aperto ſunt.

Collidi etiam os poteſt, quãuis in ſuo ſtatu ſeruetur, & colliſo rima non accedat: hic ſecundus. colliſi verò ſpecies ſunt plures: nã plus minúsve colliditur, & altiùs ac totũ os, vel in ſummo magis & non totum, & plus, minúsve etiam quod ad longitudinem & latitudinem pertinet: ſed nulla conſpectu cognoſcitur qualis ſit & quanta: neque enim, vbi quid colliſum eſt, ab ictu protinus, quod colliſum eſt, & malum ipſum oculis patet: ſicut etiã oſſe fiſſo nonnullæ ex rimis, quæ longiùs tendunt. 14

Alterum modum dicit colliſum, ſub quo naturaliter os habet, & non finditur: ſolummodò enim colliditur. Species colliſi plures ſunt, quæ à principio latent: neque enim apparet forma & quãtitas ipſius noxæ, niſi tempore, quùm os nigreſcit. adijcit in fine [ſicut etiam fiſſo oſſe nonnullæ ex rimis, quę lõgiùs tendunt] vbi eas rimas ſignificat, non quæ præ tenuitate non apparerent, ſed,

quæ vel vltra plagam longiùs ferũtur, quas Galenus vſque ad finem totas perſequendas ſcalpro noluit, vel alterâ parte ſunt, non quâ plaga illata eſt, & ſub quinto modo in ſequentibus comprehenduntur.

15 DEſidit os à ſuo ſtatu in interiorem partem recedẽs, in quo caſu etiam finditur, alioquin minimè deſideret: abruptum enim fractúmq; ab alio oſſe, quod in naturali ſtatu ſeruatur, in interiorem partem ſecedit: ſicque neceſſe eſt quod deſidit etiã findatur. Tertius hic modus, Deſidentis oſſis ſpecies ſunt variæ: nam & plus & minus oſſis deſidit: tum vel altiùs, vel in ſummo magis.

Hunc fracturæ modũ ſuprà abundè explanauimus, quẽ à telo graui, quod interdum acutum, interdum retuſum erat, fieri clarè diximus: colligitur autem hanc fuiſſe mentem Hippocratis ex ſequentibus, vbi telorum genera exequitur: ſub telo enim graui, ac retuſo voluit os deſidere, idq́; ſub acuto fieri conſtat, ex eo, quod ſubdit de modo fracturæ, quùm os inciditur, ità, vt telum per totum penetret: in quo caſu inquit, ſi inciſum os deorſum compelleretur, eſſet alius modus, ille ſcilicet, ſub quo os deſidit, quaſi non differat, niſi ꝙ in hoc os deorſum compellitur, in illo ſtatũ ſeruat naturalem, ſed in vtroq; os inciditur, à telo nimirum acuto, quod in eo modo graue, in hoc leue eſt. id, quod clariùs infrà oſtẽdit, quùm ait [os quod ſiue fiſſum ſiue inciſum deſidit]. Species huius modi ſunt pro oſſe, quod deorſum magis vel minus compellitur.

16 AD ſedẽ teli, quę inciſo oſſe apparet, poteſt rima etiã adijci, atque, vbi rima fit, plùs minúſve os neceſſe eſt collidatur: quùm quâ parte rima inciſo oſſi adijcitur, eâdem colliſum ei, quod inciſum & fiſſum eſt. Quartus hic modus. Poteſt & collidi os, quod inciditur, quamuis nulla colliſo, inciſoq́; rima ſuperueniat. fit autem ſedes teli in oſſe: vocatur ſedes, vbi oſſe in ſuo ſtatu manente videre licet, quâ parte telum inſederit. vniuſcuiuſq; modi ſpecies ſunt cõplures: nam quod ad fiſſum & colliſum pertinet, ſiue vtraq; ſedi adijciantur, ſiue colliſum duntaxat, varias eſſe vtriuſque ſpecies iam diximus. Sedes autem per ſe longior eſt, & breuior, recta magis vel in orbem: ſuntque huiuſmodi multæ aliæ ſpecies pro teli figurâ: nã & altè magis aut minus deſcendit, & anguſtior eſt, aut latior, aut latiſſima. Aut pręciditur os, hęc autẽ noxa cuiuſcunque longitudinis ac latitudinis fuerit, ad ſedem refertur: modò alia oſſa, quæ ſic inciſa ſunt, naturaliter maneãt, nec quod inciſa ſint à ſuo ſtatu in interiorem partem compellantur: ſic enim ſedes non amplius eſſet, ſed os deſideret.

Siue vnũ, ſiue tres nunc ſcribat fracturæ modos, res ità habet. Inciditur os, ità, vt teli veſtigium remaneat, quod fracturæ genus appellatur ab Hippocrate ἕδρη, id eſt, ſedes, quùm (vt ipſe inquit) appareat in oſſe, quâ telum inſederit: fit autem (vt dictum eſt) ab acuto telo, quod & ipſe in ſequentibus, & Galenus in commentario in librũ de fracturis memoriæ prodidit, quùm ſub telo acuto incidi os dixit, atque id malum ab Hippocrate in libro de vulneribus capitis nominari ἕδρην, id eſt, ſedem. Requirit autem ſedes, vt inciſum os nullo modo ad cerebri membranam inclinetur: nam tunc os deſideret, qui eſt alius fracturæ modus ſuprà expoſitus. hic autẽ de quo nunc agitur in tres diuidi commodè poteſt: quoniàm ſedes interdum alijs modis iungitur, interdum ſola eſt: iungitur alijs modis, quùm os, præterquàm ꝙ inciditur, etiam finditur, in quo caſu neceſſariò colliditur: antea enim monſtrauit, vbicũque rima fit, ibi os etiã collidi, atque hic erit vnus modus. interdum quoque ſine vllâ rimâ inciſum os colliditur, qui eſt alter modus. Fiũt autem hæc variè, pro teli diſcrimine, quod

non modò acutũ eſt & incidit,ſed etiã graue,ità,vt collidat, & oſſe duro rimã afferat,prę ſertim,quùm ictus vehemens fuerit. At vbi ſedes per ſe erit:tertium modum efficiet,ſiue pars oſſis tantùm violetur,ſiue os præcidatur,ità,vt telum per totum penetret.quod vitium Hippocrates διακοπὴν appellat.quo vocabulo vtitur, quum vulnus altè deſcendens ſignificat, vt in libro quoq; de vlceribus oſtendimus. Poſſunt ergo hi tres ad vnum,nempè ad ſedem referri,poſſunt & quaſi tres ſint numerari. Verba Hippocratis variè leguntur,nos hanc lectionẽ, quã propoſuimus,magis probamus,vt omnes hi ſub ſede,quæ eſt quartus fracturę modus,comprehendantur. Poſtremus,qui adhuc reſtat,quintus eſt:nam ſiue ſedes iũcta alijs modis ſit,ſiue ſola,ac ſeu penetret,ſeu in ſummo ſit,tamen ſedes eſt,atq; vnus omnino fracturæ modus. Nonnulla autem ex antiquis exemplaribus in fine modi poſtremi, qui proximè ſequitur,habẽt [atque hic eſt ſeptimus modus]eadẽ exemplaria,quùm Hippocrates dixit[poteſt etiã collidi os,quod inciditur,quamuis nulla colliſo inciſoq; rima ſuperueniat]habet[atq; hic eſt quintus modus]ſi cui magis hæc lectio placeat, poterit hunc quartum modum ſedem videlicet,in tres diuidere.quemadmodũ monſtrauimus.atque hac via ille,qui ſubijcitur,ſeptimus erit. Species eorum claræ ſunt: nam fiſſi & colliſi ſuprà poſitæ ſunt : ſedis autem per ſe, ſiue telum per totum os penetret, ſiue per partem, ſpecies variæ ſunt, pro teli figurâ : tum prout plaga fuerit longa,lata atque alta.

17 FRangitur caluaria ſub vulnere aliâ parte,quàm vbi plaga eſt, atque os nudatum,quintus hic modus,quod infortuniũ vbi accidit,nihil eſt,quod iuuare poſſis,quoniàm,vbi hoc malum ſit,nullâ viâ deprehẽdere licet, homo ne id patiatur,aut quâ parte caluariæ.

Hic eſt poſtremus fracturæ modus, quùm plaga in vnâ parte eſt, alterâ os finditur. Soranus,cuius ſcripta de vulneribus capitis adhuc extãt,voluit,quẽadmodum in vitro ità in oſſe capitis,ictu vnius partis, nõ ſolùm alteram findi, ſed contrariam. quam ſententiã reprehendit Paulus Ægineta, neq; enim credibile exiſtimat percuſſâ vnâ parte eam findi, quæ contraria eſt:neq; ſimilem iudicat caluariam vitro,quùm hęc plena,id inane ſit.cenſet autem euenire,vt caput pluribus partibus percutiatur,ſed in vnâ plaga ſe oſtendat, in contraria nullũ plagæ veſtigiũ relinquatur,in quâ deinde abſceſſu orto atq; inciſo,rima in cõſpectum venit. Nos(quicquid noſtrates medici dixerint) Paulo Æginetæ potiùs ſubſcribimus,quùm eidem Galenum ipſum fauentẽ videamus. Voluit enim in nono de vſu partium caluariam non ſolidam, ac ſine ſuturis factã, ne percuſſâ vnâ parte, magna oſſis portio violaretur, quod eueniret, ſi ſolida eſſet:efficiunt ergo ſuturæ,vt ictus,quùm vnam partẽ lædit,alteram,quę vltra ſuturam eſt,non offendat,ſed noxa terminetur ad ipſam ſuturã. Quare ſi malum,quod ab ipſo affertur,vltra ſuturã non pertinet, multò minùs contrariam partem vexabit. Hippocrates autẽ non loquitur de contraria parte,ſed de alia ac diuerſa,quæ vt findatur,non raro euenit ijs,qui in capite vulnerantur : telo enim plaga fit,& os nudatur:non longè autem à plagâ modò in hãc, modò in illam partem os frangitur: quod etiam in aſſere accidit, qui, ſi malleolo feriatur,non finditur,qua malleolus attingit, ſed iuxtà: atque hoc agit Cornelius Celſus, cùm inquit fieri poſſe,vt aliâ parte ictus fuerit, alterâ os fiderit. Quod autem ait nullâ viâ deprehendi poſſe,an homo id patiatur,aut qua parte,manifeſtum eſt,quãdoquidem ea regio tecta eſt, neque nudari debet, quùm nul-

lum

lum ſit indicium, quod, vbi rima ſit, denũciet, niſi procedente tempore, quùm ſuperiecta cutis intumeſcit, ac vbi nõ nudetur, nullâ ratione dignoſci hoc malum poteſt, nec quam partem occupet. Fit etiam interdum, licet rarò, vt ex ſuperiori loco cadẽtibus aliquid in cerebro, vel in eius membranâ rumpatur, teſte Galeno in ſecundo de compoſitione medicamentorum ad ſingulas particulas attinentium, quamuis cute integra & oſſe, vt docuit Celſus. hic caſus ab Hippocrate omittitur, quoniàm eos ſolum perſequitur, in quibus os nudatum eſt, vt infrà patebit.

IN his fracturæ modis ad ſectionem veniẽdum eſt, quùm os colliditur, ſiue res lateat, ſiue in aperto ſit, atq; vbi finditur, ſeu rima oculis ſubijciatur, ſeu minùs appareat. Prætereà, quùm os inciditur ſic, vt teli veſtigium in eo relinquatur, & ſimul vel finditur, & colliditur, vel ſine vllâ rimâ colliditur, in hoc fracturæ modo ad ſectionem confugiendum: id autem os, quod à ſuo ſtatu recedens deſidit, rarò ſecandum eſt, & quæ maximè deſidunt, & maximè perrupta ſunt, minimè ſectionẽ requirunt. Ad hæc, neque ſedes teli, vbi os nõ findatur & collidatur, ſecari debet: neque id os etiam, quod præciditur, ſi inciſio magna fuerit & lata, nanque hæc & ſedes idem eſt.

A fracturæ modis, quos ſigillatim enarrauit, ad curationem tranſit, atq; ad eam primò, quæ manu adhibetur, nempè ad ſectionem oſſis, indicans quibus modis ea cõueniat, quibus aliena ſit. quod vt viâ cum ratione intelligatur, antequàm verba Hippocratis exponamus, ſecandi cauſam demonſtrabimus. In curatione fracti oſſis cauendum eſt in primis, ne & in oſſe, & in partibus, quæ vel ipſum tegunt, vel eodẽ teguntur, ſanies colligatur: hęc enim ibi ſubſiſtens, quòd maligna ſit, cũcta corrũperet. Quocirca Hippocrates ad fracta membra iuncturam illam ex binis faſcijs adhibuit: eo cõſilio, vt quicquid in vitiata ſede collectum eſſet, expelleret, ſimulq; prohiberet, ne quid aliundè concurrens cauſa inflãmationis eſſet. id, ſi in capite fieri poſſet, nihil antiquius. at quoniàm per capitis habitum faſcijs à vitiatâ ſede transfundere ſaniem ad alias, & aliũdè cõcurrentẽ reprimere nõ licet, pręterquàm in fronte (vt ipſe infrà demonſtrabit) ſecari os voluit, vt patefactâ membranâ, exitus detur materiæ, quæ in eâ recepta eſt. quòd ſi ad membranã nihil cõflueret, ipſam aperire (Galeno auctore) ſuperuacuum eſſet. Sed in compluribus fracturę modis ſanies ad membranam caluariæ ſubiectâ concurrit: facilè enim deorſum fertur. Ergo, vt ſpacium ſit ad extrahẽdam ſaniem, excogitata eſt ſectio oſſis. quare modi fracturæ, qui tales ſunt, vt cerebri mẽbranam per ſe patefactam exhibeãt, ſectionem non requirunt: ea tantùm fractura ſecari debet, vbi ſanies, in membrana cerebri collecta, exitum non habet. Rectè igitur Hippocrates, quùm os colliditur aut finditur, ſiue in aperto vitium ſit, ſiue lateat, ſecari os iuſſit, quùm in his caſibus non ſit, quâ ſanies excedat: neque enim aperta eſt membrana. Quòd ſi caluaria incidatur (quem fracturæ modum ſedem vocauit) & præter ſedem, vel collidatur tantùm, vel collidatur ſimul & findatur, æquè etiam ſecãda eſt: quamuis enim ſedes, vbi telum per totũ os penetrauit, ſaniei exitum præbeat, non tamen vniuerſæ, quùm ſub alijs partibus, quæ fiſſæ ſunt & colliſæ, ſanies coẽat, quæ niſi membranâ patefactâ extrahi non poteſt. quare tunc quoque ad ſectionem veniẽdum. Os verò quod fractum deſidit, ſectionem rarò poſtulat, præſertim, quùm maximè perrũpitur, maximeq; deſidit: ſatis enim ſpacij habet ad ſaniem educendam, & per ſe, & quùm citra ſectionẽ eiuſmodi os ad id

factâ ſorcipe demitur. ná & demi alioquin deberet, ſi cerebri membraná pungeret: aut certè attolli, ſi eandem comprimeret· etiam ſi nulla ſanies eſſet. Sæpè autem ità perrũpitur, vt poſſit ſine vlla ſectione euelli, aut ab ipſâ naturâ eijci, quemadmodũ Hippocrates infrà demonſtrabit, quùm ſubijciet oſſa, quæ magis abrupta ſunt, minùs periculoſa eſſe. Hoc igitur ſibi voluit, quùm inquit, [quod deſidit raró ſecandum eſt]. Per ſe autẽ ſedes ſectionẽ non poſtulat, non quo ſemper os hiet, quantũ ad extrahendá ſaniem oporteret, quùm interdum, per totũ os non penetret: ſed quo, vel nihil ad membraná confluat, quod veriſimile eſt, cum leui ictu telũ ſimiliter leue ſummá caluariæ partem incidit, vel, ſi confluit (vt probabile eſt) quùm telũ maiori impetu altè per os totum deſcẽdit, exitum habeat, potiſſimũ ſi ſedes, amplior ac latior fuerit. quam ſentẽtiam comprobant verba Hippocratis, qui os inciſum ſic, vt telum non penetret, ait ſectione non egere, quandoquidem nihil in membranâ receptum eſt: id etiam euenit, vbi rima eſt, quæ vſq; ad membranam non penetret: tunc enim (vt infrà patebit) à ſectione deſiſtimus, quùm rima finitur: quia, quùm os totum non finditur, probabile eſt ſaniem ſuper cerebri membranam nõ colligi. id autem, quòd ita inciditur, vt telũ per totũ penetret, ſi ſedes magna fuerit, & lata, æquè voluit ſecandũ non eſſe. adiecit autem [magna & lata] quoniàm, ſi non hiaret, quantum ſatis eſſet ad ſaniem effundendá, amplianda eſſet. cenſet enim ſub eo ictu, quo totum os inciditur, omnino ſaniem ad membraná ferri, quæ dilatatâ ſede neceſſe eſt, educatur. Igitur, vt rem ſummatim colligamus Hippocrates ex quinque modis fracturę, quos propoſuit, quintum omittit, quùm nec ſectione, nec alio remedio curetur, vt pote, qui lateat: ex alijs in primo & ſecũdo, ſcilicet, vbi os fiſſum & colliſum eſt, ſecari debet: tertius, quùm fractum os deſidit, raró ſectionem exigit. ſupereſt quartus, quùm os inciditur, in quo adhibẽda diſtinctio eſt: nam, ſi incidatur, & ſimul findatur & collidatur, vel collidatur tãtùm, tunc æquè ſectionem poſtulat: ſi ſolummodò incidatur, vel totum inciditur, vel ſumma pars, in hoc caſu, quùm nulla ſanies in mẽbranâ colligatur, ſectio ſuperuacua eſt, in illo ſi ſatis hiat omittenda, alioquin ſecãdum. Hinc patet quanto in errore verſentur, plærique ex noſtri ſęculi chirurgicis, qui, vbi os inciſum eſt, nullâ diſtinctione adhibitâ ad ſectionem veniunt, fruſtráq; ægros cruciant, & in periculo vitæ conſtituunt. perpetuò autem ſectio, vbi neceſſaria non ſit, vitanda eſt, vt plus in oſſe propugnaculi cerebrũ habeat, q̃ habiturum fuit eo exciſo. At non ſolùm decipiuntur, quùm os ſecant, quod ſecãdum non eſt, ſed, quùm ex eo, quòd eijciendum eſt, maiorem modum auferũt, quàm neceſſe ſit, & eo magis apertam cerebri membranam periculoſè relinquũt, oſtentántque ampliora fragmenta complura, quæ à caluariâ detraxerunt: eóque ſibi plus præſtitiſſe videntur, quo plus oſſis ſubſtulerũt. Quantũ verò demendum ſit, Hippocrates non tradidit, ſed ex Galeno & Cornelio Celſo colligitur. quá rem optimè intelligemus, ſi cauſam, cur detrahatur, animaduertamus. Hippocrates (vt videmus) non aliâ de cauſâ os ſecat, niſi vt detur exitus cerebri membranam lędentibus. Sed (ſicut diximus) detrahendum etiam os eſt, quáuis non ſecetur, vbi membraná comprimit aut pungit, vel, vbi fragmẽtum aliquod ità ab oſſe integro diductum eſt, vt ſolidari ampliùs non poſſit, id clarius eſt, q̃ vt ab Hippocrate exponi debeat, qui breuitati maximè ſtudet. Huiuſmodi igitur oſſa, neque ſerram, neque terebrá poſtulant, ſed tantùm aut forcipe prehẽſa, aut ſcalpro circumraſa, vel præciſa euellũtur. ergo, vbi ſecatur os, vt humor,

qui

1 qui cerebri membranam diſtringit,educatur,quàm minimum ex eo detrahē-
dum eſt. exempli gratiâ: vbi fiſſum eſt, hactenus demendum eſt, vt rima hiet
quantum curationi ſatis eſt. Celſus, vbi rimæ ora alteri inſedit, ſatis putat id,
quod eminet,plano ſcalpro excidere,ſi oræ inter ſe cōprimuntur,à latere rimę,
interpoſito digiti ſpacio terebra foramen facit,ab eoq; ſcalprum duabus lineis
ad rimam agit,ad ſimilitudinem.C.literæ,ſic,vt vertex eius à foramine,baſis
ad rimam ſit:ac,ſi rima longiùs patet, ab altero foramine rurſus ſimilē ſinum
facit, vbi verò fractum os firmum ſit, terebrâ in orbem perforat, & ſepta,quæ
inter foramina ſunt ſcalpris excidit,quo pacto ſatis exitū præbet intus lædē-
tibus.Os autem,quod vehementer eſt perruptum, Galenus totum auferri iuſ-
ſit, vbi rima longius pertineat, eam demi vſque ad finem noluit, cum cæteris
10 rectæ adhibitis nulla, inde ſequutura ſit noxa. callo enim increſcente ſolida-
tur. id item os, quod deorſum inſedit (Celſo auctore) ſi circumpoſitæ calua-
riæ ex aliquâ parte inhæreat,totum auferri non debet,ſed lunatus ſinus faciē-
dus eſt,& id,quod cerebri membranam premit,laminâ attollēdum,ac ſi quid
ſpinoſum eſt,præcidendum.

19 Spectare autem in primis conuenit, quâ parte capitis homo vulneratus ſit,
num imbecilliori, & capillos iuxta vulnus intueri, nanque vbi telo inciſi
fuerint,& in ipſâ plagâ cōtineantur,veriſimile eſt os nudatū eſſe, quod,quùm
20 euenit,aſſerendum eſt violatum fuiſſe à telo. Hæc animaduertēda ſunt dicen-
dáque,priuſquàm manus homini injciatur.

Inordinatè videtur de vulneribus capitis tractare,quùm proximè loquutus
fuerit de curatione,quæ manu adhibetur,nunc tranſeat ad indicia, quibus of-
fenſæ innoteſcunt,dein ad curationem reuertatur.Primò enim debuit fractu-
rarum indicia tradere,poſteà earum curationē exequi.Verùm non idem ordo
neceſſarius eſt in exercendo,atq; in docendo:dum medemur, non licet ad cu-
rationē aggredi, antequàm malum ſuis indicijs innoteſcat, dum docemus,ni-
hil prohibet,quin primò de curatione agamus,poſteà de ſignis. ſatis enim eſt
naturam partis,& eius vitia ante curationem ſcribere.notæ,quæ malū ſignifi-
30 cant,poſſunt ante curationē,poſſunt & à curatione demonſtrari.ordo,vbi ne-
ceſſarius eſt,optimè ab Hippocrate ſeruatur, alioquin negligitur. Hoc ipſum
fecit etiā in opere de articulis,vbi antè oſtendit,quâ ratione prolapſus hume-
rus reponatur,dein notas,quæ prolapſum eſſe illū denunciant. Hoc itaque lo-
co,quùm ordo neceſſarius nō ſit,perſequutus varios fracturæ modos,quorum
alijs ſectio conuenit,alijs inimica eſt,vt res clarior eſſet, proximè ſubiecit, qui
ſectionem poſtulent,qui ab illâ abhorreant.nunc ad ſigna aggreditur,vbi cō-
ſideranda eſt coniunctio[autem]quùm ait[ſpectare autem in primis cōuenit.]
Quaſi dicat,Verùm antequàm ad ſectionem venias,ſpectare conuenit,& quę
ſequuntur. interpoſitis ſignis reliquam curationem adſcribit, vbi illud etiam
40 animaduertēdum eſt, quòd,quanquàm in alijs affectibus curatio ſeorſum à ſi-
gnis exponitur, in hoc caſu adeò inter ſe implicātur, vt ſeiungi ſigna,& tradi
ſine curatione non poſſint.In ſequentibus enim,vt fracturæ ſpeciē deprehen-
dat,plagam dilatat, ſcalpro os radit, atramentum inducit, nigritiem detrahit,
quæ omnia ad curationē pertinent, quamuis morbi quoque genus & modum
ſignificent. His oſtēſis in curationem duntaxat incumbit. Ergo ex notis,qui-
bus malum deprehēditur,nonnullas ſpectari voluit,antequàm manus homini
injciatur,nonnullas poſtquā iniecta eſt.antè,præcipit,vt quâ parte caput vul-

neratum ſit,capillos intueamur:nanq; vbi vulnus ſit capitis parte imbecilliori, & capilli à telo inciſi in ipſâ plagâ cõtineantur,veriſimile eſt os nudatum eſſe, atque,vbi nudatum ſit,fuiſſe à telo violatum. id enim telum,quod capillos incidit,incidit etiam membranam,quæ ſub cute caluariã complectitur:idémque ob partis infirmitatem os lædit.Hęc,quùm oculis pateãt,intelligi poſſunt,antequàm manus homini inijciatur.monet autem,vt non modò intelligãtur,ſed etiam prędicantur.hoc autẽ fieri voluit,antequàm ipſum hominẽ attingamus, quia non ſolùm ęgrotantibus conſulit,ſed medico etiam,cuius voluit auctoritatem maximã eſſe apud ægrotãtes.Quocirca in opere de articulis,ſiqui morbi graues appareant,re vera ſint leues,imperat medico,vt hos libenter curãdos ſuſcipiat,contra eos fugiat, qui grauiſſimi ſunt,&ſi nullius momenti habeantur.iubet item,vt in tempore ſummum periculum,quod impendet, denũciet. Quin & in prognoſticis ea etiam,quæ præterita eſſent,iuſſit à medico prædici,idq; non languentis,ſed ſui ipſius cauſâ. quod tandẽ non aliò ſpectat,quàm vt æger medico magis fidem habens,magis obſequatur,atque inde ſecundam valetudinem recipiat.Huius gloriæ videtur auidior fuiſſe Galenus,quùm tam mira Glauconi,& Siculo illi medico prædiceret.Iubet igitur hoc loco Hippocrates, vt medicus ea de vulnere capitis prædícat, quo magis admiratiõne dignus ſit,& propè diuinus videatur.

POſtquam iniecta eſt,danda opera eſt, vt an os nudatum ſit,apertè intelligamus,& an in conſpectum veniat nudatum:ſpecillo enim conſiderãdum eſt,vbi oculis ipſis non pateat. Quod ſi nudatum os inueniatur à telo violatũ, primo malum,quod in oſſe eſt,videre oportet,dignoſceréque quantum ſit,& quam operam exigat.Requirendum præterea de homine, qualiter vulneratus fuerit,& quo modo.

Id,quod priùs dignoſci ac prædici iuſſit,nunc,vbi manus iniecta eſt,apertè intelligendum cenſet,ſcilicet,nunquid os patefactum ſit,& diſcuſſa carne nudum appareat, ſiue ipſis oculis, ſiue, vbi id non liceat, ſpecillo nudatum eſſe ſignificetur.At quùm eiuſmodi os ſub telo interdum læſum,interdum inuiolatum appareat, de eo,quod violatum non apparet, proximè tractabit: nunc de eo,quod læſum ſe oſtendit,inquit,videndum dignoſcendúmque quantum mali ſit,& quam operam requirat,verbi cauſa,num terebra neceſſaria ſit,num ſine hac mederi liceat. At vulneratur interdum ſola cutis, oſſe neque nudato, neque læſo:interdum etiam integrã cute os frangitur ità,vt minimè nudetur, ſed tactu valde perruptũ ſentiatur,quod euenit,vbi deſidit,vel attollitur:alioquin,ſi findatur, aut collidatur,ſolùm coniecturâ percipitur. Quid ergo Hippocrates adijcit, ſi nudatum os videatur à telo violatum,videndum eſſe quid mali ſit,& quam operam requirat: nónne,& vbi nudatum non eſt,idẽ faciendum? Equidem arbitror, ſi cutis non collidatur, ſed tantùm incidatur, vbi os nõ patebat,neque etiam perrumpi, quod infrà ex ipſo Hippocrate colligitur, quùm inquit[ſub telis,quæ à latere feriunt,os minus finditur,colliditur,ac deſidit:quibuſdam enim vulneribus ità illatis,ne nudatur quidem]videtur enim velle inciſâ cute os,quòd finditur etiam nudari: nam,ſi leuior ſit ictus,qualis à latere eſt,ait, non modò non findi, ſed ne nudari quidem: quaſi dicat,ſi finderetur,nudaretur,ſed non nudatur,atque idcirco nõ finditur. Huiuſmodi ergo vulnera, quùm non differant ab alijs,quæ in reliquo corpore ſunt, non tractantur in hoc libro,ſed in eo,qui de vlceribus eſt: hic autem Hippocrates tã-

tùm

tùm de illis agit, vbi os nudatum eſt, quemadmodum in ſequentibus demonſtrabimus. Verùm vbi integrâ cute caluaria perfringatur, nonne incidéda eſt, vt malũ appareat, & ſi opus videatur ſecari os poſſit, & dari exitus cerebri mẽbranam lædentibus? Hippocrates infrà, qùum dilatandam eſſe plagam ait, vt oſſis vitium appareat, adijcit [nudato oſſe] quo videtur innuere, vbi nec os nudatum ſit, nec vulnerata cutis incidendum non eſſe. Iacobus Peruſinus Romæ celeberrimus, atque optimus noſtri ſæculi chirurgus mihi refert ſe longo vſu obſeruaſſe magis ſeruari eos, qui citra ſcalpelli operam partim leniẽtibus, partim ſiccantibus curantur, quàm, quibus cutis iucidítur, & os aperitur. At dum requiro quo pacto ſanies à mẽbranâ cerebri detrahatur, niſi os patefiat, & ipſa mẽbrana, dúmque inſto nudati oſſis exemplũ afferẽs, quod, qùum fiſſum vel colliſum eſt, neceſſariò ſecari debet, vt humor euadat, qui in mẽbranâ cerebri collectus eſt, neq; ibi ſubſiſtens putreſcat, & cerebrũ afficiat. Lõgè (inquit ille) hi caſus inter ſe diſtant, qùum os apertum eſt, ſi abſq; ſectione dimittatur, humor, qui ſuper membranâ cerebri receptus eſt, à calore, qùum expirat, diſcuti non poteſt: quocirca putreſcens hominẽ conſumit, neque tutũ eſt citra ſectionem oſſis experiri emplaſtra, quæ, cùm caluariæ cauſâ componantur cephalica dicuntur, quáuis & hæc docẽtur à Cornelio Celſo, & nunc à nõnullis chirurgis adhibeantur, ſed ea medendi ratio fallaciſſima eſt. Vbi integrâ cute os perrumpitur, calor non expirat, & per ſe digerere ſaniẽ poteſt, & oſſa ſolidare, quod in membrorum fracturis apertè videmus: fragmenta enim, qùum nudata non ſunt, ſolidantur: vbi patefacta ſunt, nequeũt ampliùs cum alio oſſe glutinari, atque idcirco euelli debent. naturalis enim calor in nobis omnia efficit. nũquid oblitus es illius iuuenis, qui tribus abhinc annis in abdomine vulnus accepit, itâ, vt telum à priori parte ad poſteriorem in altero ilium penetraret, vulnusq; peruiũ eſſet. is qùum minùs rectè curatus fuiſſet, & plagâ iam vetuſtâ, atque oris obcalleſcentibus deiectionem alui per plagam magnâ ex parte redderet, nos ambos acceſſiuit, qúmq; vereremur, ne (quod ratio dictabat) ſi plagam aperiremus, & vlcerati inteſtini oras, quas veriſimile erat iam callum contraxiſſe, ſcalpro exaſperaremus, vt vnà poſteà glutinarẽtur, hominẽ ad interitum præcipitaremus, ſatiùs iudicauimus plagam exaſperare, vt cruor inde effunderetur, tum carnẽ producẽtibus ipſam nutrire, & poſtremò cicatricem inducere, atque itâ naturæ inteſtinum apertum dimittere. res autem adeò rectè proceſſit, vt ille prꝗter omniũ opinionem ex toto liberaretur, & nunc benè valeat: nónne vides quantam vim habeat naturalis calor, ſiue ipſa natura? hæc enim (teſte Hippocrate) morbos exoluit, & ad omnia ſufficit, quæ animali neceſſaria ſunt, hæc item, qùum valida fuerit, ſemper viam inuenit materię, quáuis craſſa ſit, debeátque per anguſta foramina penetrare. nónne fracto oſſe & callo glutinato per integram cutem ſanguis euadit itâ vt lintea inficiat? quid ergo mirum eſt, ſi integrâ cute natura, qùum potentior ſit, humorem in membranâ cerebri collectum diſcutiat? hæc ille. quibus mihi perſuaſit eam omnino eſſe mentem Hippocratis, vt qùum os nudatum nõ eſt, quamuis fractũ, neque aperiatur, neque ſecetur, & ſi hoc Celſi & Pauli præceptis aduerſetur. At ſi perrupto capite, neque os nudatum ſit, neque fractura intelligatur, ſed ſuperueniant febris & mala indicia, quæ infrà indicabit, id mihi ſeruandum videtur, quod ab ipſo pręcipitur, vt os ſcilicet, protinus ſecetur, & à membranâ detrahatur, etiam ſi nudatum non ſit. Quod poſtremò addit [Requirẽdum præ-

tereà de homine,qualiter vulneratus fuerit,& quomodo]græcus codex habet. ὅπως καὶ τίνα τρόπον.quæ nos vertimus qualiter & quomodo:videntur auté idem ſibi velle vtraque verba,adeò,vt abundè ſit alterum duntaxat adſcribere.illud tamen non prætermittemus,quod infrà,vbi de ijs tractat,quæ ab ægrotáte requiruntur,duo præcipuè indicat,ictum & telum, pro quorum varietate variè os læditur: poſſumus ergo alterum verbũ ad telum referre, alterum ad ictum. Quod igitur ad Hippocratis ſententiam attinet, non ſolùm ſenſu inueſtigari voluit mali modum,& quam operam requirat,ſed ratione etiá intelligi,ex ijs, quæ æger reſpõdet de telo atque ictu,vt infrà demõſtrabimus. Tradidit enim in libro de officinâ medici,pręceptum illud,quod ad omnium morborum cognitionem ſpectat: nẽpè vt intueamur ſani, ne ſimile ſit,an diſſimile id, quod tractamus,atque vt hanc rem ex maximis,facillimis,& quibuſcunque quomodocunque cognitis colligamus. Primò itaque conſiderari voluit indicia fracturæ ſubiecta ſenſui, quæ maxima ſunt & cognitu facillima,deinde ea, quæ ęger reſpondet,quę minùs efficacia ſunt & cognitu difficiliora, & mente non ſenſu comprehenduntur: huiuſmodi ſunt, quæ Galenus κατ' ἔνδειξιν vocat, id eſt,ex naturâ rei collecta atque indicata, quùm alia ſenſibus exponantur, nec ratione indigeant.

SEd,ſi manifeſtum non eſt, violatũ nec ne os ſit,multò adhuc magis inter- 21 rogandũ eſt nudato oſſe,qualiter vulneratus fuit,& quo modo. nam quod ad oſſa pertinet,quæ colliſa eſſe ſolent, & fiſſa,non tamen apparere,ex ijs,quæ homo reſpondet,primò eniti debemus ad cognoſcendũ,teneatur ne os aliquâ tali noxâ,deinde rem citra ſpecillum ratione & operâ explorare. ſpecillo enim non deprehenditur,vllam ne os talem ſenſerit noxam,violatúmque ſit, an inuiolatum ſeruetur:ſed id mali,vbi os vel ità inciditur, vt teli veſtigiũ retineat, vel à ſuo ſtatu recedens deſidit, aut vehementer rumpitur, quæ ſiquis intueatur,ipſis quoque oculis comprehendet.

Vbi os,quod nudatum eſt,ſenſu violatum percipitur,interrogari offenſum præcepit,vt ex his,quæ reſponderet, offenſæ modus & curatio intelligeretur. At,quùm nudatum os inuiolatum conſpicitur,multò magis requirẽdum cenſet,qualiter homo percuſſus fuerit, & quomodo.quùm non ſolùm mali modus & curatio,ſed (quod difficilius eſt) ipſum quoque malũ inde intelligi debeat: hoc enim,ſi minus ſenſui exponatur,conijciendũ eſt, ex ijs, quæ homo refert de teli genere & grauitate ictus,& ex ijs,quæ ſuperueniũt: nam exempli gratiâ,ſub retuſo telo, atque ictu graui, findi os aut collidi credibile eſt, ſi homo concidit,ſi ſine ſenſu quaſi dormiens iacet,ſi oculi obcæcãtur, æquè veriſimile ſit os læſum eſſe. Duo autem ſunt inter genera fracturæ, quæ poſſunt ſenſui nõ apparere: quùm os finditur aut colliditur,quià,quùm inciditur,ſic,vt in eo teli veſtigium relinquatur,aut,quùm fractum deſidit à naturali ſtatu recedens (vt ipſe inquit)oculis deprehenditur,eo caſu excepto,quùm os ad ſuturam inciditur: vbi non ſatis conſtat,teli ne ſedes an ſutura ſit,quod cõſpicitur, vt ipſe infrà explanabit. Ergo,vbi nudatum os lęſum non apparet,primò danda opera eſt ex ijs, quæ æger reſpondet, vt intelligamus, num colliſum,fiſſúmve os ſit: dein ratione atque operâ citra ſpecillum rem exploremus. Cauſam verò, quamobrem hic ſpecilli vſum reijciat, ipſe euidenter oſtendit. At,quo pacto ratione exploranda res eſt,poſtquàm collecta eſt,ex ijs,quæ homo reſpondet? nónne & hęc ad rationem pertinent,quùm ſenſui non ſubijciãtur,ſed ratiocinantibus

nantibus nobis oſſis noxam denunciēt? Dicendum eſt,vel Hippocratem noluiſſe comprehendere ſub ijs,quæ ægrotans reſpondet,illa, quæ ſuperueniūt, ſed ſolū requiri de homine iuſſiſſe, cuiuſmodi ictu percuſſus fuerit, & quo telo,atque inde colligi violatū ne os ſit,deinde ratione ex his,quę ſuperueniunt, rem explorari.Idem cōfirmat Galenus in quarto de ratione curandi,cùm cauſas euidentes indicare morbum ait, vbi nec ſenſu nec ratione deprehendatur: quaſi aliud ſit per rationem inquirere morbū,aliud per cauſas euidentes, quāuis quę æger reſpondet,ad rationem referantur: Hippocrati tamen placuit ità loqui. cum(vt Galenus teſtatur) interdum exquiſitam orationis formam contemnat.optimè autem dubitationem tollet, qui affirmabit Hippocratem imperaſſe:non vt ex ijs,quę homo reſpōdet, intelligamus læſum ne os ſit,ſed,vt, quùm id ſcire volumus:primò interrogemus hominem, & ex ijs,quæ reſpondet,dein ratione noxā æſtimemus:ſicque,quùm ait[ratione]nihil noui intelligemus præter ea , quæ æger reſpondet de telo ictu & ijs, quæ ſuperueniunt. Quid ſibi velit,quùm ait[opere]infrà demonſtrat, vbi ſcalpro & nigro medicamento impoſito deprehendi oſſis noxam conſcribit. Hinc autē patet cauſas euidentes atque externas, quanquàm nihil de curatione indicant : id tamen efficere,vt malum ipſum innoteſcat.

Finditur autē os rimis & latentibus & conſpicuis,colliditúrque,ſic,vt colliſum non appareat.& à ſuo ſtatu recedens deſidit,vbi alter alterum de induſtriâ vulneret,magis quàm vbi inuitus: cúmque à ſuperiori loco telū,vel iaciat,vel manu tenens percutiat (vtrunlibet eueniat) magis quàm,quùm ab æquali:magis item,quùm robuſtus imbecilliorem vulnerat.Inter eos,quibus in decidendo vulnerantur,quę iuxta os ſunt,& etiam os ipſum,quicunque à loco maximè ſublimi ſuper duriſſimum quidpiam, & valde hebes cadit, periclitatur,ne ſibi os findatur,collidatur,aut à ſuo ſtatu recedens deſidat. ei verò,qui à loco æquali ſuper quidpiā mollius decidit, os eiuſmodi noxas,vel nullo modo,vel certè minùs ſentit.E telis autē,quę ſuper caput cadentia vulnerant,quæ iuxta os ſunt,atq; etiam os ipſum,quod à loco maximè ſublimi & minimè æquali incidit,quódque grauiſſimum,hebes admodum,& duriſſimum eſt,hoc findere os & collidere poteſt. at minimè,quod ab æquali loco, minimè quod leue,minimè item,quod acutum & molle. Præcipuè autem periclitatur os, ne his modis lædatur,quùm ita vulneratur,vt è regione ad lineam telo occurrat, ſiue hoc manu teneatur,ſiue iaciatur,ſiue quid ſuper os incidat,ſiue homo ipſe cadens vulneretur,ſeu quomodocunque percutiatur,oſſe è regione ad lineā telo ipſi occurrente.Sub telis verò,quæ à latere feriunt,os minus finditur, colliditur,ac deſidit.quamuis nudetur:quibuſdam enim vulneribus ità illatis,ne nudatur quidem.

Quùm os & findi & collidi poſſit,ità,vt malum non appareat, cúmque id intelligi dixerit ex ijs, quæ homo reſpondet, iamiam perſequitur, quo pacto hæc latentem oſſis offenſam denuncient. Ea quæ æger reſpondet,ſemotis ijs, quæ ſuperueniunt,vel ad ictū referuntur,vel ad telum: hæc autem pro ſuâ varietate variè os lædunt,ſicut & cæteras partes,quæ vel ſecantur, vel colliduntur, vel abrumpuntur. Secant (Galeno auctore in quinto de ratione curandi) tela,quæ acuta ſunt:collidunt,quæ grauia duráque: abrumpunt omnia, quùm vehemens ictus fuerit:idem facit caſus ab alto,vel graue quidpiam durúmque incidens.omnia hęc ab Hippocrate accepta ſunt,& ab oſſe ad alias partes trāſ-

lata. Propoſita igitur oratio vniuerſa ad ictum pertinet, & ad ea, quę vulnerāt alterutro modo, ſcilicet, ſiue ſuper caput incidentia, ſiue quòd homo ſuper ipſa cadat, quæ nūc propriè non comprehendit nomine teli: tela enim videtur vocare, quibus alter alterum vulnerat, quæ proximè exponet. Indicat igitur cuiuſmodi ictu findatur os & collidatur, ſic, vt malum non appareat. at, quùm idem ictus poſſit & findere os & collidere, ſic, vt malum in aperto ſit, & præterea ità perrumpere, vt à ſuo ſtatu recedens deſidat, non modò tractat de latentibus noxis, quarum gratiâ de ictu loquitur, ſed de alijs, quę ſub eodem ictu conſuerunt euenire. Ictum igitur triplicem proponit, quùm alter alterum vulnerat, quùm homo ipſe cadit, quùm aliquid ſuper caput incidit. Commune eſt omnium os findere, collidere, & ità perrumpere, vt deſidat, quùm ictus, à loco ſublimi fuerit, ſiue ille, qui vulnus infert, ſiue homo, qui decidit, ſiue id, quod ſuper caput cadit ſuperiori loco maneat, magis quàm cū æquali, atque itē cum os eregione ad lineam telo occurrat, ſeu illi, quo quis ab altero vulneretur, ſeu illi, quod ſuper caput cadit, ſeu illi ſuper quod homo cadit, magis quàm cùm à latere. Propriè autem, quùm alter alterum vulnerat, ſiue telum manu teneat, ſiue iaciat, os finditur, colliditur & deſidit: ſi de induſtriâ, magis quàm ſi imprudenter, vulnus inferat: ac ſi robuſtus infirmiorem, magis quàm ſi infirmus validiorem percutiat. Proprium item eius ictus, quùm homo cadit, eſt collidere os & findere, atque ità perrumpere, vt deſidat, quùm ſuper duriſſimū quidpiam & hebes cadit: nam vbi ſuper rem mollem decidit, vel nullo modo hæc ſentit, vel certè quàm minimum. At ſi ictus ex eo genere fuerit, quùm quid ſuper caput cadit, propriè, quod grauiſſimum duriſſimúmque eſt, & admodum hebes, maximè ſolet eiuſmodi noxas afferre: minimè autem, quod leue, acutū, & molle. Quanquàm, quod ſuper caput cadit, videtur habere eandem conditionem, atque id, ſuper quod homo decidit, ſcilicet, vt ſit hebes & durum: adijcit tamen grauiſſimum in eo, quod ſuper caput incidit. atque hæc poſſunt referri ad telum, quamuis (vt diximus) non dicatur telū, niſi quo alter ab altero vulneratur. Addit in fine [ſiue quomodocunque vulneretur] quaſi præter tria genera ictus aliud reperiatur, quod tamen difficile eſt mente cōcipere, niſi forte ſi dicas, vbi homo cadit ab alio impulſus, aliud eſſe genus, quàm, quùm per ſe cadit. quod tamen (vt opinor) ſecus habet: idem enim videtur genus ictus, ſiue homo per ſe cadat, ſiue ab altero cogatur: quocirca illud potiùs ſentiendū videtur, quod Hippocrates hoc adiecerit, vt omnem tollat difficultatē ac dubitationem eorum, qui velint alia eſſe ictus genera. Tale quid videmus in libro de officinâ medici, vbi de ſenſibus & mente loquutus ſubijcit [Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus intelligi poſſunt] quaſi aliæ præter has potentiæ ſint, quibus cognoſcimus, quùm tamen nullæ ſint.

„ EX telis autem id potiſſimum os findit rimis & latentibus & cōſpicuis, col- 23
„ lidit, & ità perrumpit, vt deſidat, quod teres eſt, orbiculatum, planum, re-
„ tuſum, graue, & durum: idem quoque carnem collidit, maturat & lacerat. vul-
„ nera præterea ſub huiuſmodi telis à lateribus, & in orbem caua fiunt, purulen-
„ ta magis, atque humida, & longiori tempore purgantur. Neceſſe enim eſt col-
„ liſam carnem detritámque in pus verſam tabeſcere. tela verò oblōga ad mul-
„ tam partem tenuia, acuta & leuia, carnem ità incidunt, & os ſimiliter, vt per
„ totum penetrent, magis q̃ collidant. telum autem ſic incidens in oſſe relinquit
„ ſedem, eiuſmodi autē noxa & ſedes idem eſt. Verùm hæc tela non admodum

os collidunt,

» os collidunt, aut findunt, aut ità perrumpunt, vt à ſuo ſtatu recedens de- » ſidat.

Quæcunque ad ictum pertinent, latè indicauit, reſtabat telum, quo, ſcilicet, alter alterum vulnerat, de quo nunc agit. Ponit autem duo genera teli: vnum, quod collidit, findit, & ità os perrumpit, vt deſidat: alterum, quod incidit: ſunt autem vniuſcuiuſque generis ſpecies complures, quas, vt viâ cum ratione colligamus, ſcire conuenit duo potiſſimum in telis ab Hippocrate conſiderari, pondus & figuram: nam durities, quam tribuit priori generi telorum, eſt communis etiam alterius: nequit enim incidere, quod molle eſt. Quod igitur ad pondus ſpectat, telum aliud graue eſt, aliud leue: quod graue eſt, ſub priori genere eſt, quod leue, ſub altero. At figura, eius, ſcilicet partis, quâ ferit, vel inſignis latitudinis eſt, vel nullam ferè latitudinem habet. id telum, quod latum eſt, ad genus priùs poſitum refertur, reliquum ad alterum. Porrò, quod latum eſt, vel teres eſt, vel orbiculatum, vel planum: ferè enim ad hæc tria pertinent alia omnia: hæc autem qualiacunque ſint, retuſa eſſe neceſſe eſt. Quod inſigni latitudine caret, oblongum eſt, vt, quod cæſim ferit, vel ad multam partem tenue, vt quod punctim: hæc autem ſiue ob aciem, ſiue ob mucronem neceſſariò ſunt acuta. Acuto telo carnem & os incidi, retuſo collidi ſenſui apparet, quam rem Hippocrates, non ſolùm hîc, ſed in opere de vlceribus apertè demonſtrauit. Vt ſummatim igitur rem omnem habeamus, telum graue ac retuſum, ſiue orbiculatum, ſiue teres, ſiue planum, collidit os, findit, & ità perrumpit, vt deſidat: oblõgum, vel ad multam partem tenue incidit, & hoc acutum eſt ac leue. nam quod graue eſt, non modò incidere ſolet, ſed etiam collidere. atque hoc pacto licet ex teli ſpecie, cuiuſmodi fractura ſit, inueſtigare, quod fuit Hippocratis propoſitum. Mutuatur autem vocabulum ἀρτίσωμα, quod nos [planum] vertimus: ἄρτι enim (vt Galenus docuit) idem ſibi videtur, quod ἀπάρτι: ἀπάρτι autem integre ſignificat, vt patet ex libro de articulis, quâ de naſo, & ex eo præcepto Hippocratis, vbi ait, [Quæ iudicantur, & iudicata ſunt integre,] & quæ ſequuntur. verbum enim integre vel perfectè, ab Hippocrate dicitur ἀπάρτι. Porrò ei, quod integrum eſt, & perfectum, nihil deficit, tale eſt planum telum, quùm æqualiter procedat, nec quidquam habeat, quod cæteras partes ſuperet, quibus aliquid deeſſe videatur: vel, ſi magis placet, dicemus ἄρτιον græcè ſignificare æquale, ſicque eadem erit ſententia, vt, ſcilicet, telum ἀρτίσωμα ſit, quod æqualitatem habet, quod ſpiculis caret, quod tandem planum eſt: nam σῶμα, quod os ſignificat, eatenus ad telum quatenus ad plagam refertur, cùm quale telum ſit, tale oporteat eſſe os plagæ: telum æquale, æquale item plagæ os efficit. Quod autem voluit, ſub quo telo os violatur, carnem quoque vulnerari manifeſtum eſt, quùm telum primò carni occurrat, deinde oſſi: quare in libro quoque de fracturis tradidit, non admodum os frangi, niſi caro quoque vulneretur. Eius verò, quod ſubdit [à telis, quæ carnem lacerant, collidunt, & maturant, neceſſe eſt vulnera fieri caua, purulenta atque humida, & diuturniori tempore purgari,] ipſemet rationem ſubijcit, quùm inquit, neceſſe eſt colliſam laceratámque carnem in pus verſam tabeſcere: nam, vbi caro, quæ ad plagam eſt, in pus verti debeat ac tabeſcere, vlcera primò caua erunt, vel in orbem, vel à lateribus, pro ſpecie teli, quod carnem à lateribus, vel in orbem detriuit, quâ abſumptâ vlcus cauum redditur, eadem de cauſâ

etiam purulenta fient & humida, quùm caro in pus conuertatur, quod humidum vlcus efficit: adde, quod ea, quæ ſuperant ex ſanguine, qui verti in carnem debet, vlcus humidum ſimiliter & ſordidum reddunt, eadémque diuturniori tempore purgantur, quùm non priùs ex toto pura ſe oſtendant, quàm caro colliſa penitus tabeſcat, quod tempore accidit. hoc autem latiùs tractauit in opere de vlceribus, vbi oſtendit, quæ vulnera protinus glutinari poſſint: quæ pus mouentibus egeant, quibus annumerat, quæ carnem colliſam detritámque habent: huiuſmodi enim caro, præterquàm, quòd ità affecta eſt, vt reſtitui non poſſit: ſanguinem etiam continet, è venis fuſum, quùm ſub ictu, venulæ, quæ per ipſam diſcurrunt, abrumpantur: ſanguis autem, qui extra venas eſt, corrumpitur, ſimúlque caro, quâ continetur, neceſſe eſt corrumpatur. quod tamen ſine vulnere colliſum eſt, medicamentis reſtituitur, quùm calor in vnum magis coactus potentior ſit, & medicamenta efficiendi ſocia habeat, vt in ſequentibus patebit. Cætera in hac oratione clara ſunt. id tantùm animaduertere oportet, quod poſtremò poſuit de teli genere, quod incidit, in quit igitur [ſub eiuſmodi telis non admodum colliди os, aut findi] non tamen negat id euenire poſſe, quandoquidem euenit (vt ipſe infrà demonſtrabit) ait enim de plagâ ad futuras factâ, ob loci infirmitatem interdũ euenire: vt, quùm inciditur os, etiam findatur. Sed raro incidit, quod ſibi voluit, quùm ait [non admodum].

Omnia vero hæc, præter id, quod in oſſe oculis comprehẽditur, requirenda ſunt: grauioris enim, vel leuioris plagę indicia ſunt: ad hæc ſi offenſus ſine ſenſu, quaſi dormiens iacuerit, ſi oculi obcæcati fuerint, ſi vertigo ipſum occupauerit, ſi conciderit.

Cum in oſſe nudato nullum apparet malum, interrogari hominẽ iuſſit cuiuſmodi telo atque ictu vulneratus fuerit, vt inde intelligerentur fracturæ illæ, quæ, quamuis lateant, interdum os tenent. Hæc igitur omnia, ſcilicet, quę ſpectant ad ictum ac telnm, grauioris plagæ, vel leuioris notæ ſunt, quibus ſubijcit ea, quæ vulnerato homini ſuperueniunt: ſolet enim ſine ſenſu quaſi dormiens iacere, vertigine prehendi, cõcidere, ſolent oculi obcæcari. Hæc vbi non ſint, leuius malũ indicant: vbi ſint, grauioris noxæ faciũt opinionem: quæ fuit mens Hippocratis, quùm inquit [ad hæc ſi offenſus ſine ſenſu quaſi dormiens iacuerit, & quæ ſequuntur]. Inter hæc indicia, quæ ſuperuenire ait, grauiſſimum eſt, quùm homo ſine ſenſu quaſi dormiẽs iacuerit, quod ipſe dicit καρωθῆ: nobis enim placuit ſequi interpretationẽ Cornelij Celſi, quę Galeni ſententijs maximè cõſentanea eſt: in primo enim libro prædictionũ, quùm exponit κάρος vocabulum vſurpatum ab Hippocrate, nihil aliud ſignificare ait, quàm inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem. Alibi item ſępiùs ſcribit, quùm κάρος eſt, nec moueri hominem, nec ſentire, non ſecus atque vbi dormit. Eiuſmodi ſtuporem Hippocrates alio loco etiã multis indicijs annumerauit: eſt enim manifeſtum indicium cerebri violàti. Reliqua indicia, quùm oculi obcæcantur, quùm vertigo hominem occupat, quùm concidit, ad inordinatum motũ humorum in cerebro tanquàm ad cauſam referuntur: vnum tamen leuius eſt, alterum grauius. Primò enim eſt σκότος, hoc eſt, obcæcantur oculi (vt inquit Celſus) tenebris ſuffuſi: deinde ſequitur vertigo, poſteà homo concidit, quùm res intenditur. Sed hic vomitum præterijt, quem poſuit in illis ſententijs, quos aphoriſmos vocauit: nam vomitus bilioſus ſuper hæc indicia, vel cerebri, vel eius mẽbranę

eius membranæ offenſam ob ictus grauitatem ſignificat.

25 AT vbi os à telo nudetur plagâ ad ſuturas exiſtente, difficile eſt aſſerere de teli ſede, relictum ne ſit eius veſtigiũ in oſſe, vbi id in ipſâ ſuturâ accidat, quod in alio oſſe manifeſtũ eſt: ſutura enim vnà cum ipſo conſpicitur, reliquo oſſe aſperior: neque cõſtat, teli ne ſedes ſit, an ſutura, niſi ſedes latè admodum pateat. adijcitur etiam ſedi rima, plærunque, vbi ſedes ipſis ſuturis accidit, cúmque os finditur, fiſſum affirmare difficilius eſt: propterea, quòd rima ſi accidit, plærunq; ſuturas occupet. promptè enim hâc parte os finditur & reſoluitur, eo quòd naturâ tenuius ſit, ac magis rarum, quodq́; ſutura facilè findatur, ac reſoluatur. alia verò oſſa, quibus ſutura continetur, non finduntur, quoniam hac firmiora ſunt. At rima ad ſuturam, ſuturæ quoq; reſolutio eſt, quam non facile eſt aſſerere: neque, vbi à teli ſede in ſuturâ proficiſcatur, cùm finditur & reſoluitur: neque vbi ſutura finditur & reſoluitur, propterea, ꝙ os & caro collidatur. Verùm difficilius adhuc eſt aſſerere, num fiſſum os ſit propterea, quod colliſum. quandoquidem ſuturæ, quæ rimæ ſpeciem referunt, & reliquo oſſe aſperiores ſunt, medici animum atque oculos fallunt, niſi os vehementer reſoluatur, atq; incidatur, vt telum per totum penetret: huiuſmodi enim malum & ſedes idem eſt. Oportet autem, ſi vulnus ad ſuturas fuerit, & telum oſſi inſederit, diligenter animum aduertere, vt inueſtigemus, quâ noxâ os teneatur, quùm à ſimili telo eiuſdémque magnitudinis, aut etiam minori, ictu æquè graui, vel etiam leuiori, multò magis homo lædatur, ſi telum ſuturas attingit, quàm ſi alias partes.

Fracturæ ſpecies, quę nudato oſſe latent, duas poſuit, fiſſum & colliſum, indicans quâ viâ deprehẽdi debeant, nunc tertiam addit nempè ſedem, quæ nudato oſſe (vt inquit) interdum non apparet, nimirum, vbi in ſuturis ſit, quamuis in alio oſſe manifeſta eſſet: ſuprà enim dixit oculis patere, quùm os inciditur, ſic, vt appareat, quâ telum inſederit: nunc autem ſutura obſtat, cur non appareat: non enim patet id, quod conſpicitur, teli ne ſedes ſit an ſutura, niſi vbi ſedes magna fuerit: cum ſede enim teli vnà ſuturam intuemur, reliquo oſſe aſperiorem. At quùm ſuturæ mentionem faciat, & accidat, vt rima in ipſâ ſuturâ fiat: difficilius adhuc putat diiudicatu, rima ne ſit an ſutura: quùm hęc aſperitatem habeat, & rimæ ſpeciem repręſentet. Finditur autem ſutura, vel quùm inciditur, vel, quùm colliditur: quùm inciditur, quià non vna tantùm ſuturæ pars inciditur, ſed alia plærunque finditur & reſoluitur, hoc eſt, diuiditur & dehiſcit, tum quià os ibi infirmius eſt, tum quià ſutura paruo negocio finditur & reſoluitur. quamuis autem non ſoleat, ſub eodem telo ictúque findi os atque reſolui, quùm ſuprà demonſtratum ſit alio ictu ac telo os findi, alio incidi, id tamen poteſt ob loci naturam accidere, quemadmodum nũc ob ſuturã: quod patet cum aliud os, quod iuxtà eſt, integrum ſeruetur. Iam verò, quùm colliditur, facilè ſuturã findi & reſolui nemo dubitat. Ergo in eiuſmodi caſibus medici, non ſolùm aſpectu, ſed mẽte etiam falluntur, niſi, ſi teli ſedes ac rima amplior fuerit. quare monet vt diligenter animaduertant: non enim ſatis eſt telum atque ictũ ſpectaſſe: ſæpè enim ictus mitior ac telum leuius, quàm vt aliud os læderet, ſuturis eiuſmodi noxas infert: atque idcirco ſpectare quoque ſedis naturam debemus, vt intelligamus, teneatur ne os aliquâ ex illis fracturis, quas deprehendi magno negocio teſtatur.

» HOrum quoque magna pars ſectionem poſtulat: ſecare autem ipſas ſuturas non expedit,ſed ab illis recedere,atq;,vbi ſectio neceſſaria ſit, proximum os ſecare. De curatione vulnerum capitis,deque ratione,quâ deprehendi debeant mala oſſis,quæ non apparent, ità ſentimus. 26

In ſuperioribus,quùm tractauit de ſectione ad fracturas adhibẽdâ,dixit rimas tam latentes,q̃ manifeſtas,& ſedem interdum ſectionem requirere: quod nunc etiã repetit:idcirco,quià de illis noxis propriè loquitur, quatenus ſuturæ accidunt. Quod igitur ad ſectionẽ pertinet, nihil mouẽdum eſt ex ijs,quæ ſuprà dicta ſunt,tantũ ſutura relinquenda eſt ſine ſectione,& proximũ os ſecandum,eius rei cauſa manifeſta eſt. diximus enim per ſuturas & venas trãſire,& ligamenta,quę ferro attingi malũ eſt. ſuprà quoq; ſuturas poſuit imbecilliores ad reſiſtendũ,quamobrẽ periculoſè etiã ſecantur:facilè enim ſerra ad cerebrũ penetraret. Quid quòd ſectâ ſuturâ, cũ callus increſceret expiratio prohiberetur? Sed cùm de parte tractemus,quæ ſecari non debet,operæprecium videtur adducere,quà potiſſimũ os ſecãdum ſit. Scire autem conuenit, eùm os ſecetur, vt detur exitus intus lædentibus,vbi liceat perpetuò eã parte ſecandũ eſſe, quâ decliuius eſt: ſed hoc interdũ prohibent,vel ſuturę quas Hippocrates edicit,ne attingãtur, vel craſſitudo oſſis,quod, cùm nõ niſi magno negocio diſcutiatur, efficit,vt cerebrũ agitetur,vel nerui,qui inde oriũtur,vbi ſecandũ ſit. Quocirca Galenus,vbi eum curauit,cui fractum os inter frontem & verticẽ erat, ſic,vt fractura etiã ad os temporis pertineret,non tẽporis os,quod decliuius erat,ſed, quod inter frõtem & verticẽ eſt,excidit. His aduerſantur,quæ Hippocrates in fine libri recenſet,vbi in excidendo oſſe,quâ craſſiſſimum eſt,ferramentũ imprimit:quã ambiguitatẽ ſuo loco diluemus. Hęc inſeruiſſe voluimus,vt(quod polliciti ſumus)quæ ab Hippocrate prætermittuntur, aliundè petita ſuo loco adijciamus. Sed iamiam verborum ipſius expoſitionem aggrediamur. inquit igitur[Horũ magna pars ſectionẽ poſtulat]poſuerat ſedẽ,& rimam duplicem prouenientẽ,ſcilicet,ex eo,quod os inciſum eſt,vel ex eo,quod colliſũ. duo poſteriora ſectionem poſtulant,quod in ſuperioribus etiã oſtendit. id,quod prius poſuit,ſcilicet,ſedes,quùm os inciditur dũtaxat, ſecari non debet. atq; hoc ſimiliter in prioribus dictum eſt. Quod poſtremò addit[de curatione vulnerum capitis,& quæ ſequuntur]pertinere videtur ad ſuperiora,quùm & de ſectione tractauerit,& de indicijs,quibus latentes fracturæ deprehenduntur:aptiùs tamen ad ſequentia refertur,ad quam rem facit etiam modus loquendi,& quod infrà addit de curatione vlceris, déque viâ deprehendendi latentes fracturas, per ſcalprum & atramentum.

» VLcus in capite neq; vino,neq; aliâ re madefacere oportet, aut certè quàm minimum. 27

Ad curationẽ aggreditur vlcerũ capitis,non quidem omniũ,ſed ſolũmodò eorũ in quibus os nudatũ eſt:horũ enim curatio ab eâ differt,quã exigũt vlcera aliarum corporis partiũ. nam (Galeno auctore in commẽtarijs in librum de articulis) Hippocrates ſicciorẽ curationẽ tradit in libro de vulneribus capitis, q̃ in eo,qui de vlceribus eſt:ea verò vlcera capitis,quę vſq; ad os nõ penetrant, ſub ijſdẽ pręſidijs,atq; aliarũ partium ſaneſcunt:colligitur enim ex eodẽ Galeno in ſexto de cõpoſitione medicamentorũ generatim ad morbos pertinentium,ſicciora medicamenta vulnerato capiti eatenus idonea eſſe, quatenus os apertum eſt:quoniàm capitis vlcera,vbi os nudatũ non eſt,nihil proprium requirunt,

quirunt,magis q̃ in aliâ corporis parte,vbi ſemper ſpectanda eſt natura affectę ſedis:quocirca in opere de vlceribus cõprehenduntur. Ergo ſolummodò eum caſum exequitur in vniuerſo hoc opere,vbi os nudatum eſt,cuius hic ſæpenumero mentionē facit:nãq;,vbi intueri nos voluit, quid mali os ſenſerit, & quã opem requirat,adiecit[nudato oſſe] in ſequentibus item nudato oſſe interrogandum inquit hominē eſſe,qualiter vulneratus fuerit:ſimiliter,quùm fracturam,quæ ad ſuturas eſt, cognitu difficilē ponit, & quùm incidi plagam iubet, vt malum oſſis appareat[nudato oſſe]adiungit.Illud tamen animaduertẽdum eſt,ꝙ ſi telum membranam attigerit, quæ ſub cute caluariam tegit, eadē ratio eſt,atque,vbi os nudatũ eſt. quùm propter dolorem incidenda tũc membrana ſit,quo facto os nudatum relinquitur,vt Galenus docuit ſecundo de compoſitione medicamentorũ ſigillatim ad morbos attinentium. Inquit igitur[vlcera capitis madefacere non oportet]Madefaciẽtia non modò in vlceribus capitis, ſed in alijs omnibus vitanda ſunt, quùm non priùs quàm ſiccetur, vlcus ad ſanitatem perducatur,quoniá(vt docuit in libro de vlceribus)id,quod ſanũ eſt, ad ſiccum accedit,& ſiccũ ſano magis ſimile eſt.Sed,quid eſt,ꝙ ibi vinũ accipit,quamuis alia madefacientia repudiet: hîc vino etiam interdicit? nónne & capiti vulnerato vinum ad repellendum, vel ad glutinandum aptatur æquè ac cæteris partibus?Profectò nihil abſolutè reſpõderi poſſe exiſtimo,niſi diſtinguatur,cum vulnere ne os apertũ ſit, an mẽbrana inuiolata tegatur. vulnerato enim capite, vbi os nudatũ non ſit,eadē medẽdi ratio idonea eſt,atque in alijs partibus:nam ſeu vino,ſeu alijs medicamẽtis vulnus glutinandũ,ac(ſicut Galeno placuit,qua de dolore capitis ex ictu) vbi opus ſit oræ fibulâ inter ſe iungendę.quod ſi cauum ſit,carnē producẽtibus nutriendũ eſt,deinde ad cicatricem perducendum:caro colliſa in pus vertenda:vbi ſine vlcere collidatur,primò repellentia & digerentia,dein tantùm digerentia admouenda ſunt:quùm timetur inflãmatio,repellẽdum eſt vel vino, vel alio eiuſdē facultatis medicamento: & in ſummâ nullũ diſcrimen eſt in curãdo hoc vlcere,atq; eo,quod in alijs partibus corporis incidit.Contrà,ſi os nudatum ſit,aliud conſiliũ eſt,q̃ in alijs vlceribus,& idcirco vino interdicit, quod in libro de vlceribus probauerat: ſimul autem à vino cauens,indicat nõ eſſe in vlcere capitis oſſe nudato id propoſitũ,quod in alijs.Duabus autē de cauſis pręcipuè conſtat vinũ ad vlcera pertinere,& quia glutinat,& quia repellit, neutrũ opus eſt in vlcere capitis oſſe nudato.ſiquidē glutinatio deſperatur,quùm contractâ mẽbranâ,quæ caluariam tegit,oræ vehemẽter inter ſe recedũt,vt monet Galenus, cùm eã Hippocratis ſentẽtiam explanat,vbi ait[cùm præciſum fuerit os,aut cartilago,vel neruus,& quæ ſequũtur].Ergo cùm glutinari plaga nequeat,nõ opus eſt vino, ſed medicamẽto,quod carnē producat.hoc,ſi os nudatũ eſt (Galeno auctore) ſiccius eſſe debet,& magis detergere, quàm,vbi patefactũ non eſt, quùm non modò ſiccare,ſicut in alijs vlceribus, & detergere carnem oporteat, ſed quicquid in oſſe pingue eſt detrahere, vt caro quæ increſcit,hærere illi poſſit. Veteres ea medicamenta excogitarunt, quæ, quùm ferè fracto oſſe ſuperdantur, catagmatica dicuntur:iſtiuſmodi eſt emplaſtrum nigrum ſub Ariſtâ auctore, & id,quod ad Moſchionem refertur. Inter hæc, quæ robuſtiora ſunt, à capite cephalica nuncupantur, quamuis non tantùm capiti, ſed alijs etiamnum partibus aptentur: eius generis ſunt,Iſis emplaſtrum,viride cephalicum, & quod Deileontem auctorem habet. Hæc igitur medicamenta tam cephalica, quàm

catagmatica carnem producunt,& vbi os nudatum non eſt, neceſſe eſt ex aliquo liquore vel cerato diluantur,quùm vehementiora ſint: oſſe autem nudato per ſe carnem alunt, ídque non modò in capite, ſed in alijs quoque corporis partibus. Inter cephalica quædam arida ſunt, atque hæc maximè probantur à Galeno,quùm nudato oſſe medicamenta vitet,quæ illini poſſunt,& linamentis excipi. Componuntur autem arida cephalica ex thure, iride, ariſtolochiâ, panace, farinâ erui, quanquàm hæc carnem communiter in vlceribus producant: variè tamen mixta (vt Galenus tradit) varia præſtant:nam, vbi ſicciora adhibeantur,cephalica erunt,& nudato oſſe carnem producent: vbi in eâ mixturâ ſuperent minùs ſicca,ad alia vlcera pertinebunt. In aridis itaque cephalicis à principio ad finem perſeuerabimus: ea enim eſt optima curatio vlcerum capitis oſſe nudato, vbi ſcilicet, caro non ſit colliſa: alioquin in pus vertenda eſſet,donec tabeſceret,quemadmodum ipſe in ſequentibus demonſtrabit,deinde cephalica conuenirẽt. Reſtat altera cauſa ob quam in vlceribus vinum adhiberi ſolet,ea eſt,vbi inflammatio timetur,vt repellamus: tunc enim vinum nigrum auſterum commodiſſimè perfunditur. hoc etiam Galenus perfundebat grauia gladiatorum vlcera. quin & in alijs quoque membris cùm fracturæ oſſis, carnis quoque vulnus acceſſit,Hippocrates eiuſmodi vinũ maximè probauit. In vulnere capitis nõ æquè timetur inflammatio, atque in alijs membris,& idcirco id remedium non conuenit, quo inflammatio admodum reprimitur: conſtat autem non ità patere caput inflammationi, ſicut alias partes. quùm (vt infrà oſtendet) non contineatur, quaſi pars inferior à ſuperioribus,vnde copioſè materiã recipiat. adde quòd in partibus, quibus præter vlcus accedit etiam fractura, & os nudatur, quùm neceſſariò collidantur, maius periculum eſt,ne inflammẽtur,quàm in capite, vbi incidi & nudari os poteſt, etiam ſi caro minimè collidatur: quare minùs dolet, ac minus inflammationi exponitur. vino ergo vti non expedit,vt inflammationem repellat. Atque hęc potiſſima cauſa eſt, cur Hippocrates in vulneribus capitis vinum reijciat: nam & vinculum & cataplaſma,quæ proximè repudiabit,non aliâ ratione inutilia ſunt,niſi quià inflãmationis ſuſpicio non eſt. Vinum tamen,vbi aliquantiſper inflãmatio nos terreret,non eſſet ex toto vitandũ,id,quod puto Hippocratem voluiſſe,quùm inquit[aut certè q̃ minimum]. Ergo vlcus in capite,cùm neque agglutinare expediat,neque repellentibus ab inflãmatione defendi, vinũ non exigit:nam,quãuis ſiccandi vim habeat,tactu tamen humidũ eſt,& principio madefacit,quę res capiti infeſtiſſima eſt,quod imprimis ſiccãtia poſtulat,qualia ſunt cephalica. Huc accedit, quòd vinũ auſterum nigrum(de hoc enim loquitur)refrigerandi vim habet,quæ (teſte Hippocrate) vlcera non mediocriter lędit,idque magis,cùm os nudatum eſt. maximè autem in capite,quod non ſolùm facultate, ſed tactu etiam frigidis medicamentis offenditur, ità,vt periculum inſtet,ne refrigerato cerebro neruorum diſtentio oriatur. Ex his patet, quàm miſerè ægrotantes occidãt,qui non ſolùm alijs vulneribus, ſed illis etiã, quæ in capite ſunt,medentur linteis ex aquâ frigidâ madefactis:nam ſi vinum incommodum eſt, quãto magis aqua? Verùm multos adducunt hâc medicinâ reſtitutos,neque verentur aſſerere id non aquæ potentiã,ſed miraculo proficiſci,cùm ſacris quibuſdã verbis prolatis aqua propè diuina reddatur, & id efficiat, quod per ſe minimè poſſet. Quæ ſuperſtitioſa religio eodem modo refelli poteſt,quo refelluntur,qui ſcorpionem volebant carminibus & ſaliuâ necari.

cari. nam,ſi vtrunque ſeorſum experiamur,idem præſtare aquam per ſe,quod prolatis verbis inueniemus. Igitur,vt nugis omiſſis atque ineptijs rei naturam perſequamur,frigida aqua nõ aliter in vlceribus proficit,q̃ in frigidis morbis, in quibus, ſi hominem non ita calidum nacta ſit, calorem extinguit, & ipſum interimit:ſi abundè calidum, quùm calor frigus refugiat, & in vnum coactus potẽtior reddatur,morbum exoluit.quod placuit Hippocrati,quùm iuuenem boni habitus æſtate neruorum diſteutione prehẽſum ſanari aquâ frigidâ ſcribit. cunctis itaque vulneribus aqua frigida nocet:tunc autem magis innocenter adhibetur, quùm natura & corporis totius,& partis affectæ calida eſt, cùm affectus recens, quùm per tempeſtatem licet frigidis vti. quod fortaſſe voluit Cornelius Celſus, vbi ſine peregrinis & conquiſitis medicamentis ſolâ aquâ frigidâ curari vulnera tradidit:nãque,vbi ſuſtineatur, vlcus purũ ſeruat, repellendi vim habet,& naturali calore aucto ſanitaté reſtituit.Sed,quùm os apertũ eſt,ex toto fugienda eſt,non modò in capite, quod vino quoq; offenditur,ſed in alijs etiam partibus. Quod verò iactant innumeros eiuſmodi præſidio liberatos, vtinam æquè liceret,interemptos aſpicere, atque eos,qui conualuerunt.

28 Neque cataplaſmate,neque linamentis curare.

Capite vulnerato,quùm inflammationis periculum non ſit,quemaddum non opus eſt vino,quod repellat, ità nec cataplaſmate, quod collectam materiam concoquat, in pus vertat, & dolorem leniat. vlceri enim, cui nullus affectus iungatur, quæ molliunt & maturant, omnia aliena ſunt: ſub his enim diutius perſeuerat,ſordidum & malignum redditur:quæ proxima ſunt, putreſcunt. quamobrem ex toto vitari debent, ac præcipuè in capite, quod in primis ſiccantia exigit,& propter cauſas ſuperius adductas,& ne(vt ipſe ſubdit)purulenta caro,os quoque purulentũ efficiat,quo corrupto cerebri membranam,& cerebrum ipſum corrumpi neceſſarium eſſet. eâ de cauſâ cataplaſmata ſummouet, quæ ferè ad pus mouendum inflammationis cauſâ fiunt, atque ex calidis & humidis componuntur. cuiuſmodi eſt,quod ex farinâ tritici vel,ordei conſtat, ex oleo & aquâ dilutâ. eadem quoque reijcit, in opere de vlceribus,& in eo,quod de articulis eſt,quâ de fracturâ auris:vbi Galenus prodidit cataplaſmatis vſum reſoluere & effœminare poſſe, non tamen ſiccare & detergere, quod ante omnia propoſitum eſt, quùm caro producenda ſit, & inflammatio minimè timeatur. quod ſi aliquando doloris vel inflammationis cauſâ adhibeantur,vt ad vlcera frontis,& ad ea etiam,quę in reliquo capite ſunt, quùm medicus ſcalpelli operâ vtitur, ferè componuntur ex ijs, quæ ſiccandi magis,quàm leniendi facultatem habent,atque idcirco non ſicut cætera pus mouent duntaxat, ſed non mediocriter etiam ſiccant & repellunt, vt in ſequentibus patebit. A linamentis quoque abſtinendum,quùm plærunque dentur,vt plagæ oras ad pus effundendum, vel ad os conſiderandũ dilatent, & medicamẽta excipiant,quæ,quùm μοτοῖς, id eſt,linamẽtis excipiantur,græcè ἔμμοτα dicũtur:quamuis(teſte Galeno in ſecundo de officinâ medici) dentur etiam ad ſupprimendum ſanguinis fluxum. In vlcere capitis,niſi alius affectus accedat, neque pus effundendum, quùm inflammatio nulla ſit, neque medicamẽtum ſuperinducendum, quod linamentis excipiendum ſit.his tantùm, vbi ſanguis ſupprimendus non ſit, aperta plaga ſeruanda eſt ad os conſiderandum, vt infrà demonſtrabit. ſed, quùm os vel ſectum iam eſt, vel perſpectum eſt, & ſectione non indiget, nihil vltra inducere linamenta expe-

dit, aut plagam dilatare. Conſueuit autem Hippocrates, vbi cataplaſma repudiat, linaméta etiam vitare (quod in loco adducto de fracturis videmus) & vbi linamento vtitur, cataplaſma quoque adhibere, quod paulò infra demonſtrabit: ídque eâ de cauſâ, quià, quùm cataplaſma ſuperdatur (vt iam dictum eſt) ferè pus mouetur, atque idcirco plagam ſeruare apertam conuenit, vt id euadat. & propterea, quùm adhibetur cataplaſma, imponendum non eſt oris plagæ, ne puris exitum prohibeat, ſed (vt alibi dixit) partibus, quę iuxta ſunt. Cōtrà plęriq; ex noſtri ſæculi chirurgicis, non modò alijs vulneribus, ſed ijs etiā, quæ in capite ſunt oſſe nudato, ſiue inflammatio vel colliſum ad vulnus accedat, ſiue nihil tale ſit, ſanguine ſuppreſſo perpetuo primis diebus cataplaſmate vtuntur, quod vitellum oui habet, & reſinam terebintinā ex roſâ diluta, neque animaduertūt eiuſmodi mixturā vlcus diutinum ac ſordidū reddi, ſubiectum os, vbi nudatū eſt corrumpi, & effectū præſtari contrarium illi, quē res poſtulat: quùm, quæ in eā mixturā ſunt vniuerſa eius habitus ſint, vt illinantur (emplaſtica à Galeno dicuntur) & quùm laxandi etiam vim habeant, pus mouēt, putrefaciunt & corrumpunt. quid quod & ipſa reſina ab Hippocrate in libro de articulis, vbi vlcus eſt, expellitur? quod ſi eiuſmodi medicinā vterētur, cùm inflammatio vel colliſum vulneri adijcitur, neque ipſi vulneri (vt faciunt) ſed proximis partibus ipſam imponerent, veniâ digni eſſent. Mitto linamenta, quibus vbique plagam infarciunt, adeò, vt ex minimâ ingentem ipſam efficiant. Quid opus eſt verbis? nihil ferè obſeruant ex ijs, quæ Hippocrates, nō vſu tantùm, ſed ratione quoque fretus præcepit.

» AT neque adſtringere etiam cōuenit capitis vlcus, niſi fuerit in fronte, aut 29
» in parte, quæ ſine pilis ſit, aut ad ſupercilia atque oculum. vlcera enim his
» locis cataplaſmata magis & vincula requirunt, quàm aliâ capitis parte. Siqui-
» dem reliquum caput frontē vniuerſam continet: vlcera autem vbicunque fue-
» rint, ob ſanguinis curſum ex ijs, quæ continent, inflammantur, intuméntque.

Capitis vlcera, non modò cataplaſmata, ſed vincula etiam reijciūt. cauſam quamobrem hoc accidat, partim hâc oratione docemur, partim in libro de officinâ medici, vbi faſciarum duplicem vſum propoſuit: nam aut ipſę per ſe aliquid efficiunt, aut efficientia nimirum medicamentum tenent. Inter ea præſidia, quæ per ſe faſciæ afferunt, id non poſtremum eſt, quod, quæ diducta ſunt, in vnum cogūt: quamobrem vtiliſſimè inijciuntur, quùm amplior plaga glutinanda eſt: id item, quod ab inflammatione defendunt, materiam, quæ aliundè ad affectam ſedem confluit reprimentes, & eam, quæ iam recepta eſt, expellentes. ad quem vſum excogitata eſt iunctura illa adeò celebris, membrorum fracturis accommodata: hæc dari in capite nequit ob eius figuram, quùm non habeat partes ſuperiores & continētes, ſicuti membra, brachia ſcilicet, & crura. Quamobrem ſectio oſſis neceſſaria fuit (quemadmodum ſuprà Galeno auctore demōſtrauimus) vt quod in cerebri membranâ colligitur, extrahatur. Ad hæc cum patefacto oſſe glutinari vulnus nequeat, non opus eſt faſciâ, quæ diductas oras coniungat. Illæ autē faſciæ, quæ ad continēda medicamenta ſuperdantur, in capite neceſſarię non ſunt, vbi ſimpliciter vulneratū eſt: cum cataplaſmata (vt dictum eſt) non conueniant. quare neutrum faſciarum genus capiti accommodatur: de eo tamen hic loquitur, quod continendi cauſâ iniicitur, quùm de cataplaſmate & vinculo ſimul tractet. Inquit ergo [neque adſtringere etiam conuenit capitis vlcus] in alio codice non legitur adſtringere,

ſed

ſed alligare,quod idem ſibi vult: ſæpè enim cōſueuit vnum pro altero mutuari. varia autem vincula ex linteis ſciſſis,vel ex faſcijs glomeratis,quæ Galenus & antiquiores ad caput in libris de faſcijs tradiderunt , ad id ferè ſpectant, vt capiti impoſita medicamenta contineant,quæ inflammationis vel colliſi cauſâ ſuperdātur:ad quem vſum admouentur ab Hippocrate,quùm plaga in capite à chirurgico ſecatur, vt proximis verbis docebit . Igitur, vbi ſimplex vlcus ſit oſſe nudato, nec medicus debeat ſcalpello plagā dilatare, nec aliud vlceri adijciatur,vincire non oportet. Excipit autem eas partes, quæ magis inflammationi patent,huiuſmodi eſt frons, quā videtur diuidere in duas partes,in eam, quæ caret pilis, & eam quæ eſt ad ſupercilia atque oculos . vtraque autem ad frontem pertinet.quibus locis vinculum non repudiat, cùm eo teneantur medicamenta,quæ inflammationi aptantur.ipſe etiam adſcribit cauſam,cur vinculum & cataplaſma tantùm ad frontem, & non ad alias partes capitis pertineant. quoniàm(inquit)reliquum caput frontem vniuerſam cōtinet, id,quod continet,materiam tranſmittit,& inflammationem concitat in eo,quod continetur,vbicunque vlcus fuerit. in membris enim inferiora ſuperioribus continentur,& ab illis materiam recipiunt:in capite frons reſpondet inferioribus membrorum partibus, reliquum caput ſuperioribus, atque hoc frontem continet,quùm prominens ab eo dependeat,quaſi inferior pars à ſuperiori,& idcirco humores recipiat à reliquo capite tranſmiſſos. Huc accedit,quod magis carnoſa eſt,atque ideò magis inflammationi obnoxia ob materiam,quam copioſiùs admittit.Itaq; nō alienum eſt cataplaſma, vt, quùm hæc pars inflāmatur, lenire dolorem poſſit, & ſi quid relictum in eâ fuerit digerere,aut concoquere. Rectè itaque cataplaſmatis cauſâ vinculum quoque adhibetur,quod alioquin omittendum eſſet: in libro enim de vlceribus memoriæ prodidit plagam,quæ cataplaſmate non eget,vinculum quoq; non requirere, quo,ſcilicet, medicamentum teneatur . Sed,quùm in fronte periculum inflammationis inſtet,& eâ de cauſâ detur cataplaſma & vinculum,quo teneatur, videtur etiam poſſe obuolui vinculum, quod repellat,ſicut fit in fracturis,cum vlcere : quod tamen(vt opinor)aliter ſe habet:in membris enim adeò continētur partes inferiores ſuperioribus,vt promptè ab illis materiam recipiant,poſſitque eadem rurſus ab inferioribus ad ſuperiora trāſmitti citra noxam:in fronte,licet contineatur à reliquo capite, & materiam inde transfuſam admittat, non licet æquè eandem repellere, ne ad cerebrum deducta graues inflammationes afferat cum periculo mortis. Quocirca Hippocrates,tametſi pręcipiat,vt cataplaſmata & vincula ad frontem adhibeātur,quę cauerat,ne alijs vlceribus capitis imponerentur, nullam vini mentionem facit, quod ſuprà eiecerat, quùm (vt diximus)non exiſtente inflammationis ſuſpicione repellēdum non eſſet. Comprobantur hæc per ea,quæ Galenus tradidit in quinto de ratione curandi, vbi pugnans contra ſanguinis fluxum ex naribus,non audet fronti repellentia ſuperinducere,ne cerebrum lædat,ſed auertentibus nititur. In fronte ergo,quāuis inflammationi pateat, nihil de vino loquitur, vt qui repellendum eſſe non cenſeat, ſed ſolùm cataplaſmate & lenientibus vtendum, & vinculum ſuperdandum,quo teneantur . Ex his etiam intelligere poſſumus, quantum noſtri temporis chirurgici à ratione & à præceptis Hippocratis recedāt, quùm non ſolùm in fronte, ſed in capite vniuerſo, vincula adhibent, quandoquidem & cataplaſmata(vt ſuprà demonſtrauimus) atque vbi faſciæ opportunæ ſunt ad

medicamenta continenda,eas adſtringunt, quod inflammationi maximè eſt inimicum, vt ab Hippocrate in libro de fracturis, & de officinâ medici docemur,& infrà etiam,quùm cauet,ne caro inflammetur & comprimatur: præter hæc adeò craſſas & toties obuolutas ipſas inijciunt,vt,vbi nulla ſit,inflammationem excitent.Sed nimis longè laberer, ſi ſingulos eorum errores in faſciãdo perſequi velim. Ad Hippocratem igitur reuertar , qui,quod in fine vertimus [inflãmantur,intuméntque]græcè ſcripſit his verbis φλεγμαίνει,καὶ ἐπανοιδίσκεται , quibus vocabulis notat inflammationem cum tumore . nam quædam inflammatio tumore caret: ſed φλεγμονὴ apud Hippocratem ſignificat inflammationem omnem, & οἴδημα ſimiliter omnem tumorem : hæc duo vocabulà ſimul iuncta inflãmationem notant, eam ſcilicet,cui tumor accedit. poſſumus etiam, ſi magis placet , duo accipere per ſe, inflammationem cum materiâ, & tumorem ſine inflammatione,cuiuſcunque generis fuerit. quod tamen ait de ſanguine,priorem opinionem magis comprobat,vt vnum hæc duo vocabula exprimant, nempè inflammationem cum tumore : ſiquidem huius cauſa eſt ſanguis,de quo loquitur.

VErùm,nec quæ in fronte ſunt,per totũ tẽpus cataplaſmate nutriri debent, ſed quùm inflãmatio ac tumor ceſſat, tunc à linamẽtis vinculo & cataplaſmate adhibendis deſiſtendũ eſt.In cęteris autẽ capitis partibus,nec linamentis,nec cataplaſmate vtendũ,neq; alligãdum,niſi ſcalpelli opera neceſſaria ſit. 30

Si cataplaſma & vinculum inflammationis cauſâ adhibetur, iure, vbi hæc conquieſcit,nihil vltrà expedit cataplaſma inducere atque alligare.repetit autem,quod iam dictum eſt, in cæteris partibus capitis,nec cataplaſma,nec vinculum conuenire:cataplaſma quidem,quùm non ità inflammẽtur:vinculum, quùm,& eas nequeat ab inflammatione tueri, & non opus ſit cataplaſma cõtinere. Quod ſi ad plagæ ſectionem veniamus,tunc opus erit cataplaſmate, linamento,& vinculo . Non addit vinum,quià in reliquo capite ea ſummouere propoſitum eſt,quæ fronti idonea poſuit:in quâ,cùm nullam vini mentionem faciat,non neceſſe habet hìc illud expellere:ſatis enim fuit ſuprà dixiſſe vlcera capitis,neque vino etiam madefacienda eſſe. Quod verò ait [aut certè quàm minimum] accipiendum eſt in eo caſu,vbi ſit inflammationis ſuſpicio, quemadmodum,vbi medicus vtitur operâ ſcalpelli. Quando autem ſecari plaga debeat,ipſe proximis verbis ſubijciet: quam verò curationem admoueat, quùm cataplaſmate non vtitur,hic præterijt:ſed,quùm produci carnem nudato oſſe conueniat,nulla magis aptantur,quàm ſiccantia & propriè arida medicamenta,quæ ſuprà cephalica nuncupari diximus.

POſtulant autem ſcalpellum vlcera capitis ac frontis,quùm os nudatum eſt, 31 & veriſimile ſit fuiſſe à telo violatum:ipſa verò breuiora ſunt atque anguſtiora,quàm vt perſpici patiantur,num quid mali os ſub telo ſenſerit,& cuiuſmodi ſit,& quantum:quãtum item carnis colliſum ſit: contrà etiã num os ſub telo inuiolatum ſeruetur,nihilq; læſum ſit,quidque opus in curatione ſit, tam quod ad carnis,quàm,quod ad oſſis vitium pertinet. hæc itaq; vlcera ſcalpelli vſum requirunt. Quod ſi nudato oſſe vulnera intus caua ſint,abundè incidere id cauum tranſuerſum conuenit,quâ non facilè medicamentum, quodcunque id fuerit,admittit. vlcera inſuper in orbem,atq; admodum intus caua, ſcapelli quoque operam poſtulant.orbis enim duabus lineis incidẽdus eſt in longitudinem hominis,atque vlcus longum efficiendum.

Proponit

Proponit tria genera vlcerum,quæ in fronte & capite ſcalpellum requirũt, primùm,vbi os nudatum conſpicitur,probabiléque eſt lęſum fuiſſe à telo, neque plaga hiat,quãtum ſatis eſt ad intuẽdum vitij genus, modum & curationem: in hoc enim caſu amplianda eſt. quâ ratione autem hoc agendum ſit,in ſequentibus demõſtrabit. Alterũ genus eſt,quùm vlcus intus valde cauum eſt, ità, vt latius pateat,quàm extrà, neque poſſit ea medicamenta recipere,quibus nutriendũ eſt.atque hoc ſimiliter incidi debet ſcalpello tranſuerſã lineâ ductâ, quâ parte medicamentum non admittitur. Quod autem addit [nudato oſſe] dubitandi cauſa eſt,quùm etiam non nudato cauum vlcus aperiendum ſit. an eo hoc adiecit,quia ſolùm illa capitis vulnera hîc perſequitur,vbi os nudatum eſt? cætera enim (vt ſuprà oſtendimus)non aliam curationem poſtulant,quàm reliqua vulnera:atque idcirco ab Hippocrate omittuntur,vt,qui ſatis eſſe exiſtimet,quæ de illis tractauit in opere de vlceribus. Tertium genus ponit vlcera,quæ in orbem ſunt & caua, quæ (vt in libro quoque de vlceribus tradidit) ſecare etiam oportet,ſic,vt duæ lineę ſcapello ducantur in longitudinem hominis,altera nimirum à ſuperiori parte orbis,ab inferiori altera,quo pacto vlcus longum reddetur:eóque fiet,vt medicamẽta faciliùs admittat, & carne citiùs impleatur.plaga enim,quæ in orbem eſt,quùm non habeat angulũ, vndè caro increſcat,diuturniori tempore impletur. Sed,vtinam chirurgi nunc & in tribus propoſitis caſibus perpetuò plagã ſecarent,quod non faciunt,& in nullo alio præter hos ſcalpelli operã vterentur, neque inconſideratè plagam ampliarent,quùm primùm ad ægrotantem accedunt,vt intueantur oſſis noxam, quæ vel ſatis patet,vel nulla eſt,quùm os nudatum non ſit.

VBi caput incidendum ſit, cæteræ partes eius tutò inciduntur, tẽpus & regio ſuperior iuxta venam,quę per tempora fertur,hic inquam locus ſcalpello attingi non debet:eum enim, qui inciſus fuerit,neruorum diſtentio prehendit: ac ſi tempus ſiniſtrum inciditur, dextrum neruorum diſtentione occupatur,ſi dextrum,nerui diſtenduntur in ſiniſtro.

Caro & cutis quâ tegitur caput,vbique tutò ſecatur, præterquàm in tẽpore & regione,quę ſuprà eſt,per quam venã procedit:nam in cæteris partibus capitis nihil eſt,quod periculoſè incidatur, per tempus & ſuperiorem regionem tendit vena grandior,cuius nunc meminit,ob quam ſuprà etiam dixit tempus eſſe imbecillius:cum vena etiam arteria ſimul fertur, quàm iuxta veterũ conſuetudinem ſub venæ nunc vocabulo complectitur. Eiuſmodi igitur vena in cauſã eſt,cur tẽpus periculoſè vulneretur,vt ſuperius prodidit, vbi aliam quoque cauſam adiecit, videlicet maxillæ motum, quæ cum capite iuxta tempus committitur:illigatur enim muſculis,qui à temporibus oriũtur. quare periculum eſt,ne,vbi ea regio ſecatur,neruorum diſtentio ſuperueniat. eâdem nunc ratione mouetur,quùm edicit,ne ad tempus & regionem,quæ ſuprà eſt, ſcalpellus adhibeatur: ſiquidem neruorum diſtentio ſequeretur, violatis eâ parte muſculis,quos in opere de articulis κροταφίτας à temporibus nuncupauit. muſculi enim,qui maxillam mouent,dum os clauditur, à temporibus naſcuntur: hi ergo,ſi incidantur,neruorum diſtentionem afferunt. Vbi autẽ ſiniſtra pars ſecatur, dextra neruorum diſtentione tenetur, contrà vbi dextra, ſiniſtræ id malum accidit.nam,ſi præcidantur muſculi,qui maxillam ab vnâ parte cõnectebant, nequeunt ampliùs prohibere, quo minùs muſculi alterius partis ad ſuum initium contrahantur,quæ propriè natura eſt omnium muſculorum. hi

enim antè à maxillâ tenebantur,quæ muſculis alterius partis illigabatur, quibus præciſis, quùm non æquè contineatur, non æquè poteſt contrariæ partis muſculos continere:meritò ergo contrahũtur.Simile quid accidit,vbi maxilla ab vnâ parte prolabitur,in quo caſu eam ferri dixit verſus integram partem, quùm ab hâc muſculi contrahãtur. Multa quoque ſcribit in opere de articulis hoc modo germana eſſe, quod ad neruorum & muſculorũ extẽſionem pertinet,ità,vt,quùm vna pars læditur,cõtraria ſępè afficiatur. Attingere ergo ſcalpello tempus non cõuenit, nec regionem,quæ iuxtà eſt. quãdoquidem vulnus lethale eſt propter muſculos,qui neruis cerebro proximis cõtinentur, atq;,vbi dextra pars ſecetur,contractio apparet in ſiniſtrâ, quod (vt oſtenſum eſt) alijs quoque euenit,quæ germana ſunt in corpore.

„ ERgo, quùm nudati oſſis cauſâ plaga in capite ſecatur, vt appareat, læſum nec ne à telo fuerit,eatenus incidi debet, quatenus opus eſſe videbitur. oportet autem,vbi ſecatur, diducere ab oſſe carnem, quæ mẽbranæ & oſſi iuncta eſt, deinde vlcus vniuerſum linamẽtis implere,quæ in poſterum diem minimo labore ipſum apertum exhibeant. vbi autem linamenta dãtur, quamdiu adhibentur,imponendum eſt cataplaſma ex polentâ tenuiſſimâ,quę,ex aceto ſubacta incoquatur, & maximè glutinoſa fiat. 33

Tres cauſas poſuit,ob quas ſecari plagæ in capite debẽt. Prima eſt,quùm os nudatum eſt,vt in conſpectũ veniat,quid mali ſenſerit, & quę curatio neceſſaria ſit:altera,quùm vlcus cauum: tertia,quùm in orbem eſt. de duabus poſtremis, abundè ſuprà tractauit, nunc ad primam reuertitur, docens, quid obſeruandum ſit,dum vlcus inciditur,vt nudatum os liceat intueri.Primò igitur de modo ſectionis agit,præcipitq;,vt incidamus,quantum ſatis eſſe videatur, ad os,ſcilicet,inſpiciendum & curãdum. De ſectionis figurâ nullam mentionem facit,ex alijs tamen idoneis auctoribus colligitur ita ferè ſecan dam eſſe plagã, vt tota .X. literæ ſimilitudinẽ referat,ſic,vt vna ſit linea ipſius plagæ,altera,quã ſcalpello chirurgicus ducit.anteà verò radendũ caput eſſe clarius eſt, quàm vt dignum ſit, quod ab Hippocrate ſcribatur. In ſectione autem caro,quæ, cum oſſe & membranâ connectitur,ab oſſe diducenda,atque erigenda eſt: at non modò carnem,ſed & membranam,quæ caluariam tegit ab oſſe diduci debere manifeſtũ eſt,quandoquidẽ vlcus eâ de cauſâ inciditur,vt os appareat. Sed,quî fieri poteſt,vt appareat,niſi membrana quoque detrahatur? Carnis autem vocabulo Hippocrates & cutem ſignificat,& membranã, quæ os complectitur: hanc inquit oſſi iunctam eſſe,& membranæ,illi videlicet,quæ ſub caluariã cerebrum tegit.ligamentis enim,quę per ſuturas tranſeunt (vt ſuprà dictum eſt) altera cum alterâ connectitur. hoc facto vlcus vniuerſum linamentis implendum,quæ(vt Galenus in ſecũdo de officinâ medici teſtatur)plagã facilè apertam ſeruant in poſterũ diem,præterquàm quòd ſanguinem ſiſtunt. Iam verò, dum linamenta dantur,cataplaſma ſuperinducendum eſt,vt leniat,& inflammationem arceat. in prioribus autẽ cataplaſma eiecit, quoniàm de plagâ ſimplici loquebatur,in quâ non ita erat inflãmationis ſuſpicio,nec vehemens dolor:atque idcirco carnem producentibus & cephalicis dũtaxat opus erat,quibus contraria ſunt,quæ leniendi vim habent:nunc agit de eâ,quã medicus facit,cui,quùm os nudetur cute & membranâ detractâ,ſuperuenire dolor & inflammatio ſolet,atq; ideo cataplaſma neceſſarium eſt,quod leniat, & inflammationem coerceat. Illud autem animaduertendum eſt,quod in vlceribus curantis

rantis conſilium dirigi adeò ad ſiccandum voluit,vt etiam,vbi inflammationis cauſâ lenire expedit, ſiccantia admiſceat, quod in libro de vlceribus clarè conſpicitur, quùm ad vlcerata ſimul & colliſa, verbaſci folijs vtitur: id,quod nunc multò magis in capite obſeruat,cùm cataplaſma imponat,quod farinam habet hordei toſti ex aceto ſubactam atq; incoctam, ſic,vt maximè glutinoſa reddatur: hæc enim farina ſiccandi facultatem habet,acetum ſiccãdi ſimul & refrigerandi: rectè autem adhibetur (vt tradit Galenus ſecundo de cõpoſitione medicamentorum ſigillatim ad particulas attinentium)cùm cerebri membrana dolet,ſed pateſacta non eſt,cũ roſâ lenire volumus,vt eius vis per os penetret,acetum admiſcemus,atque iſtiuſmodi mixturam inter frontem & verticem damus, vtiliter etiam adijcitur medicamentis, quæ plagæ oris in capite ſuperinducũtur,niſi grauis inflammatio vrgeat,aut dolor intolerabilis. reprimere enim valenter poteſt,& nullam leniẽdi vim habet.in hoc caſu,cùm protinus à ſectione detur,nondum inflammatio eſt,nec dolor intolerabilis: atque idcirco rectè cataplaſmati miſcetur, vt repellendo inflammari affectum locum non patiatur.adde,quod coctura vis eius remittitur. Propoſitum igitur cataplaſma reprimere & ſiccare poteſt, cùmq; reddi maximè glutinoſum debeat, nonnihil etiã lenire,ac ſiquid repelli non poterit cõcoquere. huiuſmodi enim glutinoſa (quæ, quùm illinantur à Galeno ἐμπλαστικὰ dicuntur) puri mouendo aptantur. Alij,non cataplaſma, ſed vinum oleo temperatum ſtatim admouẽt, vt,qui magis dolorem timent: quanquàm hæc medicina non leniendo tãtùm idonea eſt,ſed etiam repellẽdo. Iubemur autem cataplaſma imponere, quamdiu linamentis vtimur.nam(vt ex ſequentibus colligitur) poſteà magis ſiccãdum eſt: vtemur quidem linamẽtis,quamdiu plaga aperta opus erit,ne os curetur,dein ſiccantia nimirum cephalica ſuperdabimus,ſub quibus,ſiquid oſſis abſceſſurum eſt,maturiùs abſcedet,quemadmodum infrà demonſtrabit. Sed antequàm ad Hippocratem reuertamur,illud reſtat exponendũ,quod ἄλφιτον græcè idem ſibi vult,quod latinè polenta,ſcilicet,farinam ordei toſti: hãc,vbi ex quopiam liquore ſubacta eſt,Hippocrates μάζαν appellat,ſicuti nunc,quùm ex aceto diluitur.

POſtridie,vbi linamenta ſubtraxeris, inſpiciendum eſt quo malo teneatur os,quod ſi,cuiuſmodi noxa fuerit,comprehendi nequeat,nec conſpicuum ſit,num mali aliquid ſenſerit,probabilèque ſit telum os attigiſſe,ipſumq; violaſſe,ſcalpro radendum os eſt in altitudinem ac longitudinem hominis, atque etiam tranſuerſum,propter rimas,quæ conſpectui non ſubijciũtur, & propter colliſa,quæ latent,quùm os non deſederit ab alio capitis oſſe recedens: ſcalpro enim deprehẽduntur oſſis vitia,ſi alioquin manifeſta nõ fuerint.Item,vbi teli ſedem in oſſe intuearis,radenda eſt & ipſa ſedes & oſſa,quæ iuxtà ſunt: interdum enim ſedi adijcitur fiſſum & colliſum,vel colliſum tantũ,quæ deinde latent,quùm conſpectui non ſubijciantur.

Iis factis,quæ ſuprà indicauit,oſtendit quid poſtridie agendum ſit,ſumma verò totius orationis eſt docere,quâ viâ deprehendantur oſſis noxæ,quæ ipſo etiam pateſacto non apparent.ſcalpro itaque radit,infrà,vbi ſcalper non ſufficiat,nigro atramento vtitur,atque hoc eſt id operis,quo ſuprà dignoſci voluit latentes oſſis offenſas,quùm primò interrogandum eſſe hominem ait, deinde rem opere explorandam.præcipit igitur,vt poſtridie ſubtractis linamentis os cõſideretur:atque vbi noxa minus appareat,& veriſimile fiat (ex ictu, ſcilicet

telo,& ijs,quæ ſuperueniunt)violatum fuiſſe os à telo,vt ſcalpro radatur, non modò in altitudinem, ſed in longitudinem hominis ac latitudinem. ſic enim quæ latebant,oculis exponuntur. ſuprà autem oſtenſum eſt fiſſa præcipuè latere & colliſa:hæc autem radendo dignoſcuntur:nam vel os nō ſui coloris inuenitur,vel interiores partes ſanguine ſuffuſæ,aut huiuſmodi quædam prętter naturam ſe oſtendunt. Ad hæc,vbi os(vt antè indicauit)ità inciditur,vt appareat,quà telum inſederit,ſolet interdum vel ſindi & collidi,vel collidi tantùm, licet huiuſmodi noxæ manifeſtæ non ſint.iubet itaque, vt,cùm teli ſedem intuemur,ſcalpro & ſedem ipſam,& os adiūctum radamus,hoc pacto ſiquidem in conſpectum veniunt.

POſtquàm ſcalpro os deraſeris,ſi tibi exigere ſectionem videtur, ſecare debes,neque pati,vt res tertium diem excedat, priusq̃ ſeces,ſed intra id ſpacium ſecabis,præſertim,vbi tempus calidū fuerit,túq; principio adhibearis.

Oſſis noxa non aliâ de cauſâ requiritur,niſi vt curatio admoueatur: quamobrem,vbi ſcalpro deraſeris,videndum eſt,num res poſtulare ſectionem oſſis videatur.Suprà autem ſcripſit hos fracturæ modos ſectionem requirere,nempè colliſum & fiſſum,vel per ſe, vel cùm ſedi vtrunq;,ſeu alterutrum adijcitur: item,cùm os præciſum eſt,ſed modicè. in his enim caſibus iubemur ad ſectionem confugere. quare nunc quoque imperat, vt poſtquàm os deraſeris, ſi tibi ſecandum videatur,hoc eſt,ſi ſit aliquis ex fracturę modis,qui ſupradicti ſunt, ſectionem requirere,intra triduum ſeces,præſertim(inquit)ſi calidum tempus fuerit,& æger tibi initio tradatur.æſtiuo tempore caro magis putreſcit, & os gangrænâ periclitatur ob ſaniem defluentem, & ideò,quo celeriùs os ſecatur, eo celeriùs cataplaſma ſummouetur, & plaga ſaneſcit impoſitis medicamentis,quę magis ſiccandi vim habent,minúſque os periclitatur.inquit autem,ſi à principio adhibearis, quoniàm medicus non intra tres dies, ſed longè tardiùs ſæpenumerò adhibetur.Scribit enim in libro prognoſticorum,mori nonnullos antequàm medico tradantur, nonnullos paulò poſtquā traditi ſunt,vſqueadeò negligentes ſunt,qui accerſere ipſum debent, quamobrem exequi hoc præceptum non poteſt. Expeditiſſimū itaque eſt principio os ſecare: nam tūc non eſt inflammatio,quæ poſt triduum infeſtare hominem cōſueuit:quare os hoc tempore tutiùs tractatur:iubemur enim oſſa fracta,aut prolapſa intra hoc ſpacium componere,vel in ſuam ſedem collocare, vbi hoc non fiat,expectare, dum inflammatio conquieſcat: quod tempus hîc quoque expectandum videretur,niſi ſuſpicio eſſet,ne ſanies affectam ſedem priùs corrumperet. quo mouentur iuniores, qui æſtate vſque ad ſeptimum diem, hyeme vſque ad decimumquartum ſecari os poſſe exiſtimant, neque animaduertunt id cum præceptis Hippocratis pugnare.

VErùm,ſi ſuſpiceris ne os fiſſum,colliſum,vel vtroque modo violatum ſit, de ſermone hominis coniecturam faciens:quod vehementer ictus fuerit: quòd a valido vulnus acceperit,vbi alter ab altero vulneretur:q̃ telū quo percuſſus fuerit,ex eorum numero eſt,quæ grauiter lædūt, dein,quòd vertigo ſequuta eſt,oculi obcæcati ſunt,æger ſine ſenſu,quaſi dormiens iacuit,concidit. hęc,vbi ſuperueniunt,niſi patet,os ne fiſſum,colliſum,aut vtroq; modo lęſum ſit,neque alioquin videre licet,inducendum eſt ſuper os medicamentum aliquod nigrum,quod dilutum ſit,ac ſuper plagam linteum dandum, & ex oleo madefaciendum, dein cataplaſmate ex dilutâ polentâ impoſito alligandum.

Poſtridie

Poſtridie autẽ reſoluere oportet, & purgatâ plagâ os radere: quod ſi integrum non fuerit, ſed fiſſum & colliſum, reliquum, quod raſum erit, albũ inuenietur: fiſſum verò & colliſum, quùm medicamentum combiberit, dilutũ & nigrum in alio oſſe, quod album erit, nigrum conſpicietur.

Nudatum os interdum iniuriam ſentit, quanquàm videatur inuiolatum. quocirca iuſſit, vt intelligeremus, an læſum ſit: primò ex ijs, quę homo reſpondet, tum ex ijs, quæ ſuperueniunt, ac deinde rem operâ exploraremus: ſcalpro, ſcilicet, de quo ſuprà tractauit, & atramento, quod nunc ponit. Ergo, ſi nudato oſſe audias ictum fuiſſe vehemẽtem, & telum ex ijs, quæ malum magnũ afferunt (vtrũque enim propoſitis verbis expreſſit) os violatum eſſe credibile eſt. ſuperuenientia autẽ, quæ videtur ſeiungere) ab ijs, quæ homo reſpondet, ſi (vt in ſuperioribus etiam notauimus talia ſint, qualia nunc retulit, læſum ſimiliter eſſe os teſtãtur. nam in ſeptimo libro ſententiarum, quas aphoriſmos vocauit, malum eſſe docet, quùm percuſſo capite homo eſt attonitus: id, ſiquidem affecti non modò oſſis, ſed cerebri quoque facit opinionem. Igitur, vbi, quæ propoſita ſunt, telum, ſcilicet, ictus, & quæ ſuperueniunt, fractum os denunciant, neque malum ſcalpri vſu deprehenditur, medicamentum nigrum, quod dilutum fuerit, cuiuſmodi eſt atramentum ſcriptoriũ, ſuper os inducit, deinde plagam linteo contegit, & oleo madefacit, tum cataplaſma ex dilutâ polentâ ſuperimponit, & alligat, continẽdi nimirum medicamenti cauſâ, antè etiã idem cataplaſma impoſuit à ſcalpelli vſu protinus, vt inſtanti dolori occurreret, atq; inflammationi, cui licet caput non æquè obnoxium ſit, ac cætera membra, vt anteà dictum eſt, carne tamen & membranâ laceratâ, inflãmatione prehenditur. Nunc inſuper oleum adijcit, quod vlceri per ſe inimicũ eſt, vt ipſe in libro de vlceribus prodidit: accommodatur tamen ad leniendum dolorẽ, qui procedente tempore, materiâ ad affectũ locum concurrente, ſolet intẽdi & inflammationem augere, atque ideò non contentus cataplaſmate, oleo etiam vtitur. Cauẽdum autem, ne cataplaſma oris plagæ imponatur: ſic enim ſaniei exitum prohiberet. tantùm ergo adiunctis partibus ſuperdandum, quod clarè in libro de vlceribus expreſſit. Poſtridie autem reſoluit, & purgato vlcere atramẽtum detrahit: ſiquidem nigritiem continet, quod fiſſum eſt aut colliſum, cùm atramentum admiſerit, quod integrum eſt, album conſpicitur.

37 ITerum quoque rima, quam nigram intueris, altè radẽda eſt. quod ſi radendo huiuſmodi rimam, quæ nigra apparet, ità ſummoueris, vt deliteſcat: colliſum quidem os fuit magis aut minus, atque ob id etiam fiſſum rimâ, quam ſcalper detraxit. Res autem minùs terribilis eſt, minúſque negocij faceſſit, rimâ deliteſcente: vbi altiùs deſcendit, & ſcalpro detrahi non poteſt, ad ſectionem veniendum eſt.

Radendum os, vt album præter rimam totum appareat, quo facto radenda item rima, quam nigram intuemur: nam vel deliteſcit, vel ita altè deſcẽdit, vt ſcalpro detrahi nequeat: quæ deliteſcit, minus terribilis eſt, & minùs tã medicum, quàm ægrotantẽ fatigat: quæ altè inſedit, exigit, vt os ſecetur. Sed cùm duo membra oppoſita ſint, duóque eorum vtrunque conſequantur, in vtroq; membro alterum duntaxat apponit, volens ex eo reliquũ intelligi, vt qui maximè in breuitatem incumbat. membra igitur ſunt, rima ſub ſcalpro deliteſcens, quam minus terribilẽ ponit, & ea quæ altiùs deſcendit, quam ait ſectione egere, in rimâ, quæ deliteſcit, id omiſit, quod ſectione nõ indiget, in eâ, quæ

altè deſcendit, præterit magis terribilẽ eſſe. Idem quoque fecit in ſecundo illarum ſententiarũ, quas aphoriſmos vocauit, quùm inquit [vbi fauces ægrotant, aut puſtulæ in corpore naſcuntur, intueri deiectiones oportet: nam, ſi bilioſæ fuerint, corpus vnà ægrotat: ſi verò ſimiles ſanis tutò nutritur] qui perfectè ſententiam vniuerſam perſequeretur, ità ſcriberet. ſi deiectiones bilioſæ fuerint, corpus ægrotat, neq; tutò nutritur: ſi verò ſanis ſimiles, corpus nõ ægrotat, & tutò nutritur. Rima igitur, quæ altè deſcendit, metu terret, & ſectionem poſtulat, cùm ſub huiuſmodi ictu veriſimile ſit ſaniem ſuper cerebri mẽbranã colligi, quæ non niſi detracto oſſe eijci poteſt. quâ ratione os vel ſerrâ, vel ſcalpris, vel terebrâ detrahatur, in fine operis demõſtrabimus, ad quem locum inſtrumẽtorum formam diſtulimus: vbi rima ſcalpro finditur, res leuior eſt, q̃ vt purgandam eſſe cerebri membranam credendum ſit, atque idcirco ſectionem non poſtulat: quod ſuprà etiam narrauimus, quùm in ſede teli altiùs non deſcendit: oſtendimus os minimè ſecandum eſſe. Quid quod leuiori curatione etiam eget, & emplaſtra, quæ cephalica dicuntur (vt ait Galenus in ſecundo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium) ad has fracturas pertinẽt, quæ vſque ad ſummum os inter medium & imum perueniunt? Quod autem inquit, fiſſum os, colliſum quoque fuiſſe, etiam, ſi rima ſcalpro dematur, clarum eſt, quùm (vt in prioribus narrauit) quo telo os finditur, eodem collidi neceſſarium ſit.

SEctione autem adhibitâ cætera facienda ſunt, quę vlceris curatio poſtulat, cauendúmque, ne os à carne, quæ minùs rectè curata fuerit, aliquo malo afficiatur. os enim, quod & ſectum eſt, & quod alioquin nudatum, aut integrum eſt, aut quamuis à telo violatum ſit, integrũ apparet, vbi caro, quæ ipſum cingit, malè curetur, inflãmetur & comprimatur, magis periclitatur, ne purulentum fiat, licet alioquin futurum non eſſet. igneum enim os ipſum redditur, atque admodum inflammatur, vt quod ob ſuperiectam carnem calefiat, inflammetur, motu pulſúque tentetur, & in omnia mala incidat, quibus caro ipſa vexatur, quæ, quùm ità ſe habeant, purulentum efficitur.

Perſequitur curationem, quæ, cùm duo mala ſint, ad vtrunque ſpectat, ad fracturam, in quâ, ſi res exigere videatur, adhiberi ſectionẽ iuſſit, & ad vlcus, de quo nunc agit. eos enim, qui vni conſulũt alterum negligentes in opere de fracturis reprehendit, vbi membro fracto ſimul & vlcerato conſilium partim ad fracturam dirigendum eſſe, partim ad vlcus demõſtrat. Nunc igitur commonet, vt, qui fecuit in cęteris vlceri medeatur, id eſt, ea pręcepta obſeruet, quę in libro de vlceribus traduntur: nam, vbi caro colliſa eſt, in pus verti debet, vbi increſcere hanc oporteat, ſiccantibus modicè, & detergẽtibus plaga nutrienda eſt, hoc multò magis neceſſarium eſt oſſe nudato, atque adeò ſecto, quod mox ſubijciet. Galenus à principio ad finem in aridis cephalicis perſeuerat: hæc enim carnem producunt, ſed in alijs mẽbris ſicca nimis eſſent, cum minùs ſiccis ea immiſcet: in capite oſſe nudato, cùm ſiccioribus opus ſit, nullâ re vim eorum frangit. Facienda ergo ſunt, quę vlceris curatio poſtulat, hoc eſt, danda ſunt ſicca, quæ oſſis cauſâ validiora ſint. Curandum itaque vlcus eſt, vt caro ſaneſcat, ſed multò magis, ne purulentum os fiat, quod ſibi voluit propoſitis verbis. Afficitur autem à carne os, quod ſecatur, id, ſcilicet, à quo fragmentum detrahitur, atque illud etiam, quod quamuis non ſecetur, nudatum eſt, ſiue integrum ſit, ſiue læſum, ſed integrum videatur. de eo autem, quod non ſolùm violatum

violatum eſt,ſed etiam videtur,nihil loquitur. Cōſtat enim, vbi à carne vitietur os,quod integrum eſt,& quod læſum,ſed integrū apparet,multò magis id affici,quod ità grauiter læſum eſt,vt noxa oculis exponatur. os itaq; pus contrahit,cùm caro(inquit)malè curetur,inflāmetur,& cōprimatur,quibus vocabulis tria licet accipere. Nam,quod ait[malè curetur]ad medicamēta pertinet, per quę,ſi colliſa caro eſt,q̄ celerrimè pus mouendū,deinde ſiccandū,alioquin ſtatim ab initio ſiccādū, vt proximè indicabit,vbi humida ſit, ſi madefaciētia ſuperdētur, caro malè curatur. quod ſubdit[inflāmetur]ad multitudinē refertur eorū,quæ ſuperinijciūtur,cuiuſmodi ſunt panni,faſciæ ac lintea.hæc enim in affectâ ſede calorem mouent,& inflāmationem:quocirca in libro de officinâ medici,vt hanc noxā vitet,edicit,vt panni & faſciæ,tenues ac leues inijciātur:in opere etiam de fracturis,cùm inflāmationem timet,cauet à multitudine linteorum & faſciarū: expectat autem,dum inflāmatio ſoluatur, antequā hæc adhibeat,ſi alioquin neceſſaria ſunt:quoniam calorem augēt, onere infeſtant, & expirationem prohibēt.quamuis non modò hâc de cauſâ inflammetur, ſed etiam,ſi ea præcepta negligātur,quibus docemur corpus exinanire,materiam fluentem auertere ac dolorē leuare. Quod poſtremò ponit[comprimatur]vincula ſignificat,quæ coarctātur,ſicq; dolorem excitāt,& inflammationē.quare in locis proximè adductis,cùm inflāmationis ſuſpicio eſt:res tamen vinculum poſtulat,ipſo vtitur laxiori. Vlcus igitur, quùm ab inflāmatione defendēdum ſit,non ſolùm adſtringi non debet,ſed ne alligari quidē, niſi,vt oræ ad glutinationem iungātur,vel vt cataplaſma contineatur. vbi vlcus ſimplex ſit, cataplaſma alienū eſt,quare & vinculū quoque,vt in libro de vlceribus indicauit. quòd ſi neceſſe ſit medicamentū tenere,eatenus vinculū adſtringēdum eſt,vt contineat,non tamē comprimat,quod abundè in libro de officinâ medici declarauit. Caro itaque,vbi minùs rectè curetur,inflāmetur,& comprimatur, os purulentum efficit,quùm hoc pacto ſaniem contrahat,quæ ſubiectū os afficit. quod latiùs in opere de fracturis aperuit,quùm vinculo minùs rectè iniecto os corrumpi ait,ſanie à carne ad ipſum defluente. nunc verò ſcribit reddi os purulentum,quoniàm igneum ſit,atq; admodū inflāmatur. Quod nos vertimus [igneum]id eſt,valdè calidum,græcus codex habet πυρετῶδης, quod febricitās ſignificat,& in libro de fracturis ſimiliter vſurpatur. Verùm apud Hippocratē idem eſt in corpore noſtro igneū atque febricitans : nam & πυρετὸς,quæ latinè febris dicitur,græcè deducitur ἀπὸ τοῦ πυρὸς, id eſt,ab igne: in libro etiā de vlceribus,& in eo, qui de fracturis eſt,idem notare volens, dixit πυρῶδης, id eſt, igneum,pro πυρετῶδης, quod febricitans ſignificat. Quod ſubdit[atque admodum inflammatur]idem exprimit,niſi hoc ad qualitatē & materiam, igneum verò ad ſolam qualitatem referatur. Cur verò os igneum fiat & inflammetur, cauſatur carnem,ob quam incaleſcit,inflammatur,motu pulſúque tentatur, & omnia mala contrahit,quæ carnē habent.Incaleſcere autē os & inflāmari,tum à ſanie,quam admittit,tum ab inflāmatâ carne, quâ tegitur,euidentiſſimū eſt. Sed qui fieri poteſt,vt pulſu tētetur, quùm non ſentiat?nam(Galeno auctore) pulſus apud priſcos motū venarum cum dolore ſignificat.caro enim inflāmata,idcirco dicitur pulſare,quia ob anguſtiam loci venarum motum ſentit:antè enim liberè mouebantur, quùm nullâ re inſuetâ comprimerētur:quamobrem motus earū,neq; cū dolore,neq; ſine hoc à carne percipiebatur, quæ, vbi materia inflāmationis diſtringitur,pulſum iam ſentit:nam & venæ dū mouentur

ipſam vrgent,& ab eâdem comprimũtur. In oſſe,quùm ſenſus expers ſit, pulſus eſſe nullus poteſt, niſi fortè,ſi dixeris, aut proximam membranam huiuſmodi pulſum ſentire,aut venas,quæ per os ipſum procedũt,&,quùm mouentur, compreſſę dolent (vt apertè colligitur ex fine libri de officinâ medici) vel Hippocratem vſurpaſſe pulſum pro cauſâ pulſus, quùm dolorem accipere pro doloris cauſâ conſueuerit,atque hoc pacto os pulſu tẽtabitur,id eſt, cauſa pulſus,inflam matione videlicet. Adſcribit autẽ Hippocrates duo,pulſum & motum,quæ ferè idem ſignificant. quod nos motum conuertimus,græcè legitur ἄραδον, quo verbo motum ſignificat & perturbationem, vt bis ex libro de ratione victus in morbis acutis colligitur, vbi ἄραδον vſurpat ad ſignificandam perturbationem ſiue motum,qui de cibis diuerſarum facultatum in ventriculo oritur. Hæc,quùm oſſi ſuperueniunt,pus cõtrahi neceſſe eſt. Vide,obſecro, quantum diſtet curatio,quæ à recẽtioribus ſcribitur,& à noſtri temporis chirurgicis frequẽtatur, ab eâ,quam Hippocrates ipſâ rerum naturâ edoctus memoriæ prodidit: mitto medicamenta. quod ad tegendam plagam & alligandam pertinet,quonam ſpectant? quid animaduertunt? quem delectum linteorum habent? in primis vlcera omnia vinciunt, etiam, ſi à vinculo abhorreant. inflammatas partes adſtringunt,caput velant, & linteorum multitudine onerant. Dicent protegendam à frigore plagam eſſe. At non adeò, vt ipſa & reliquum caput ità cõtegatur,vt oneretur & calefiat,quod ſępenumerò videmus, quùm faſcias abundè ſuperinijciũt. non ſolùm autem vlcus in capite comprimendum non eſt,ſed ne alligandum quidem,niſi fuerit in fronte, quod Hippocrates optimè in ſuperioribus expoſuit.

Malum autẽ in vlcere carnẽ humidã eſſe, hebetẽ & diuturniori tempore purgari. dãda verò opera eſt,vt vlcus q̃ celerrimè ſuppuret. hoc enim pacto,quæ iuxtà ſunt, inflãmari nõ poterunt, ipſumq; purum q̃ celerrimè efficietur: neceſſe enim eſt laceratã colliſamq; à telo carnem in pus verſam tabeſcere. Poſtquàm purgata erit, ſiccari vlcus debet: nã ſic maturè admodũ ſaneſcet, & caro nõ humida,ſed ſicca,pducetur: ſic etiã in vlcere caro minimè ſupercreſcet.

Vniuerſa vlcerũ curatio(vt anteà dictũ eſt) ſiccãtibus cõtinetur, quãobrem ſimplex vlcus non aliud à principio ad finem requirit, q̃,quod ſiccãdi facultatem habeat. Pernicioſum itaq; in vlcere carnẽ humidam,atq; hebetẽ eſſe: nam (vt in libro de vlceribus docuit) quod ſiccũ eſt,ſano ſimile eſt,quod humidũ,à ſano plurimùm recedit. vbi vlceri affectus quiſpiã iũgatur, qui humida & madefaciẽtia deſideret,qualia ſunt,quæ pus mouent,is,q̃ celerrimè idoneis præſidijs tollendus,deinde ad ea ſiccantia tranſeundũ,quæ capiti conueniant,cuiuſmodi eſt medicamentũ ex ſucco vuæ acerbę,quod in libro de vlceribus dixit ad vulnera capitis pertinere. Caro quidẽ,cùm lacerata eſt & colliſa,nõ patitur vlcus ſaneſcere, niſi tota in pus vertatur & purgetur, cuius rei cauſam in ſuperioribus indicauimus,vbi de retuſo & graui telo agens eandẽ ſententiam propoſuit. Ergo,quùm colliſa caro debeat in pus verti ac tabeſcere,malũ eſt,ſi diuturniori tempore purgetur. feſtinare enim conuenit ad pus mouendum, quùm,quò citiùs ſuppuret,eò, quæ iuxtà ſunt, minùs inflammentur. nam carne in pus iam verſâ, dolor ceſſat & calor,quibus inflãmatio ſolet in proximas partes cõcitari. huc accedit,quod ſi citò ſuppurat,vlcus quod purgari ante carnis ſuppurationem nequit,citò etiam purum efficitur. Vlcus iam purum ſiccãtibus nutriendum eſt: nanque hoc pacto citò ſaneſcet,quùm caro non humida alatur,

alatur,ſed ſicca & firma, quod ſummopere ad vlceris curationem confert.hâc item viâ caro ſuper aliam non excreſcet, vt in libro etiam de vlceribus prodidit. ſolet enim,quùm humida eſt,adeò increſcere, vt coërcenda ſit & exedenda, quod faciunt medicamenta vehementer ſiccantia,quæ materiam eius abſumendo,produci ipſam plus iuſto non ſinũt. Ad id nunc à chirurgis adhibetur alumen vſtum, veteres vtebantur chalcitide, myſi, vel ærugine, & modo hoc,modo illo,prout natura ſicca magis vel minus eſſet.

» IDem quoque reſpondet in membranâ, quæ cerebrum tegit:nam,ſi os protinus & ſecetur,& patefactâ mẽbranâ detrahatur,hæc quàm celerrimè purganda eſt & ſiccanda,ne diutiùs madens hebes fiat & attollatur,quę,quùm ità accidunt,periculum eſt,ne putreſcat.

Cerebrum ſub caluariâ duabus cingitur membranis, alterâ molliori, quæ proximè ipſum amplectitur, alterâ duriore, quam caluaria proximè contegit, Hippocrates(vt apertè declarant eius verba,)de hac loquitur, quam μήνιγγα,id eſt,membranam ſuprà etiam vocauit,quùm in ſecandâ plagâ præcepit, vt detraheretur caro iuncta oſſi & membranæ.Hoc itaquæ,quùm patefacta eſt,ſecto ac detracto oſſe,in eodem periculo reuoluitur,atque caro,ſi diutiùs madeſcat:atque idcirco,ſicut in carne imperauit,vt,vbi collisa eſſet, maturè ad ſuppurationem perducta purgaretur,ità nunc in membranâ,cuius eãdem eſſe rationem dicit. nam,ſi inuiolata ſit,ſiccãtibus nutrienda eſt:ſed ſi læſa cõſpiciatur(eo,ſcilicet modo,quo lædi membrana cerebri poteſt:non enim colliditur, quùm nihil durum oppoſitum habeat,quod Galenus ait requiri,ad hoc,vt aliquid collidatur)lenientia ſuperdari debent,& quæ dolorem finiãt,quùm non facilè ità violetur,vt inſtar carnis ad ſuppurationem perducenda ſit: deinde, quæ ipſam puram efficiant atque exiccent,ne,ſi longiori tempore madeat,hebes,id eſt,humida fiat,& minus firma,atque in tumorem aſſurgat,quãdoquidem ſanie contractâ inflammatur,intumẽtque,& tandem putris efficitur.magis autem cauendum hoc eſt in membranâ,quàm in carne, quò ſiccior eſt, & idcirco madefacta magis læditur,quo itẽ cerebro propior,ne putreſcẽs ipſum afficiat. Repurganda igitur membrana, & detrahendus ſanguis effuſus,& ſuper ipſâ collectus,vel ſanies,in quã hic conuerſus fuerit. Quę verò propriè cõueniant membranæ præſidia oſſe detracto,Hippocrates non poſuit: Galenus in ſexto de ratione curandi, duas curationes tradidit maximè inter ſe contrarias: altera enim mitis eſt,quã tunc Romæ frequentatam dixit:altera maximè ſicca eſt,qualem laudauit Meges Sidonius.hanc Eudemus adhibebat, qui nudatę membranę protinus ſuperinducebat emplaſtrũ,quod Iſis vocatur,& extrinſecus oxymel quâ curatione Galenus teſtatur plures ſeruatos eſſe,quàm leniente:adijcitq; illâ ſe vſurum fuiſſe,ſi in Aſiâ manſiſſet, ſed cùm Romæ degeret,ſe vrbis morem ſequutum eſſe.magis itaque ſubſcribit Eudemi curationi,tum auris exemplum affert,cuius foramen non modò ad cerebri membranam,ſed etiam ad ipſum cerebrũ pertinet, & nihilominus tolerat medicamẽta vehementer ſicca,cuiuſmodi eſt Andronis paſtillus.videtur autẽ huius ſententię,quãuis rem non ità explicet,vt antequàm inflãmatio ſuperueniat,ſuper membranã vehemẽter ſiccãtia inducãtur.nam in vniuerſâ curatione arida cephalica inſpergit:vbi inflãmatio occupauit,leniẽtia ſuperdẽtur.id quod voluit Hippocrates, quùm eandem eſſe rationem poſuit membranæ atq; carnis.caro autem ſiccis pręſidijs eget,atq;,vbi lacerata ſit & inflãmata,lenientia poſtulat,

deinde ſiccãtia. Quare membrana etiam,cùm lacerata non eſt,aut colliſa,hoc eſt,quùm neq; inflammatio vrget, neq; dolor,ſiccari protinus debet,alioquin primò lenientia ſuperimponenda ſunt,tum ſiccãtia & detergẽtia.Conſtat autem Galenũ patefactâ cerebri mẽbranâ,non modò inflãmatione vrgente, ſed etiam doloris cauſâ lenientibus mederi, cùm in ſecũdo libro de compoſitione medicamentorũ ad ſingulas particulas attinentiũ, vbi Apollonij medicamẽta perſequitur ad capitis dolorẽ ex ictu,detracto oſſe tepidã roſam infundi ſuper cerebri membranã voluerit:eiuſdem meminit,quã de ſanguine colũbino,qui iugulatâ colũbâ, vel venâ ſectâ in alâ, ſtatim calidus vtiliter ſuper cerebri mẽbranã inducitur:magis tamen à Galeno probatur roſa tepefacta ſic,vt columbini ſanguinis calorẽ ęquet.Ergo iuxta Hippocratis & Galeni ſentẽtiam,vbi, nec dolor ſit,nec inflãmatio,valdè ſiccantia membranę inſpergenda ſunt:dolore vel inflãmatione infeſtante ad lenientia confugiẽdum. laudat autẽ Galenus ad leniendũ,in primis roſam,deinde ſanguinem columbinũ,ad ſiccãdum emplaſtra,quæ cephalica dicũtur.Idem comprobat Cornelius Celſus, qui,niſi inflãmatio oriatur, à principio ad finem in ſiccãtibus perſeuerat. Exciſo enim oſſe primò mẽbranam acri aceto reſpergit, vt, ſiue aliquid ſanguinis ex eâ cõfluit,prohibeatur,ſiue intus concretus cruor remanet,diſcutiatur:tum aliquod emplaſtrum adhibet,ex ijs,quæ caluariæ cauſã componuntur,ex aceto mollitum,& cotidie vulnus curat, bis etiã æſtate. ꝙ ſi membrana per inflammationem intumeat,infundit roſam tepidam:ſi vſque eò tumeat,vt ſuper oſſa quoque emineat,coërcet eam benè tritâ lenticulâ, vel vitis folijs contritis, & cum recẽti vel butyro, vel adipe anſerino mixtis. vbi minus pura membrana videtur, parem modũ miſcet eius emplaſtri ac mellis,idque ſuperinfundit,eiúſque continendi cauſã vnum vel alterũ linamentũ inijcit,& ſuper linteolo,cui emplaſtrum illitum ſit,contegit:vbi plus pura mẽbrana eſt,eadem ratione adijcit emplaſtro ceratum,vt carnem producat. Eandem ferè Paulus curationem adhibet:in eo tamen differt,quod vbique initio roſâ vtitur. linteolũ enim ſuperimponit ex roſâ madefactum, deinde lanam ſimiliter madefactã, & hæc vſq; ad tertium diem ità dimittit,interim ſæpe roſam ſuperinfundens,cùm timeat (quãtum conijcio)dolorem,quemadmodũ & noſtri ſæculi chirurgi,qui inter initia perpetuò ad roſam confugiunt. à tertio die Paulus mẽbranam ſiccantibus nutrit,qualia ſunt,quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur. Quod ſi inflammetur,ſic, vt intumeat,eam fouet roſâ calefactâ,& aquâ in quâ fœnum grǽcum,ſemen lini,althea,anthemis,atque huius generis,alia decocta fuerint, & cataplaſma ex farinâ hordei ſuperimponit, vel ex lini ſemine & aquâ ꝓximè poſitâ.ſed iam lõgius labimur,dum,quę præſidia mẽbranæ propriè aptẽtur, oſtendimus : ad verba itaq; Hippocratis reuertamur,illud antè in memoriam reuocantes,cerebri membranam,vbi vulnerata eſt, nepetæ ſucco & farinâ hordei ſiccâ optimè glutinari, quod Galenus ab Apollonio acceptũ recenſet:vbi ſanguinẽ copioſe effundat,vtiliſſimè id medicamentũ adhiberi, quod duas partes aloës accipit,& vnam thuris,vbi vtendum eſt, oui albo dilutas, & leporinis pilis exceptas, protinus enim ſanguinem ſiſtit.hoc Galenus nõ ſemper eodem modo temperatum compoſuit: nam interdũ plus thuris,interdum minùs adiecit,pro naturâ hominis ſicciori vel madentiori.

OS autem,quod capite vulnerato abſceſſurum eſt ab alio oſſe,ſiue ità inciſum ſit,vt oſtendat,quâ telũ inſederit,ſiue alioquin plurimum nudatum,

abſcedit

abſcedit, cùm exangue admodũ fit. Exhauritur autẽ ſanguis in oſſe, tempore, & maximâ parte medicamentorum: celerrimè vero abſcedet, ſi quis vlcus celerrimè purũ præſtet, deinde & ipſum, & os ſiccet, idq; & plus & minus: nam, quod celerrimè areſcit, attenuatúrque, eâdẽ cauſâ potiſſimum abſcedit ab alio oſſe, quod quidem ſanguinem habet & viuit, quià redditum exangue, ac ſiccum, ab eo, quod ſanguinem habet & viuit, valdè recedit.

Vulnerato capite, citò purum vlcus exhibet, & ſiccat. quod non modò carni prodeſt, & cerebri mẽbranæ: ſed oſſi etiã, eo nomine, quod non patitur ipſum fieri purulẽtum, quod iam ſuprà expoſitum eſt: ſed, quùm apertum os, ab aëre alienetur, ſquamam neceſſariò remittit, quæ priusquàm reſoluatur, non poteſt os cõtegi, neque vlcus impleri: & idcirco expedit, eiuſmodi ſquamam citò recedere, ad quam rem ſuperior quoque curatio conducit, quod propoſitis verbis exequitur. nõ ſolùm autem ſquama ab oſſe conſueuit abſcedere, ſed interdum teſta etiã. quod abundè in opere de fracturis expoſuit, quùm eius fracturæ curationem docuit, cui carnis quoque vulnus acceſſit, & in quâ expectatur teſta, quæ ab oſſe recedat. proximè autem proferet carne ſubcreſcẽte à reliquo oſſe fragmenta ſeparari, quod ſimiliter ſub eâdem curatione citiùs procedet. Nunc igitur ait, ſi os exangue fiat, abſcedere ab alio oſſe: fit autem exangue, & per ſe proceſſu temporis, & ope medicamentorum, quæ plurima admouentur ſiccandi vim habentia, quâ ſanguinem exhauriunt, cuiuſmodi ſunt cephalica, quę (vt Galenus docuit in ſexto de compoſitione medicamentorũ generatim ad morbos attinẽtium) oſſis ſquamã remittunt. Si quis autem recedere os maturè velit, feſtinare debet ad purgandum & ſiccandum vlcus, atque ipſum os: hoc quidem, vt exhauſtũ ſine ſanguine relinquatur: vlcus, ne ſi aliter curetur, os humidum efficiatur. addit [& plus, & minùs] quùm non omnibus æquè ſicca medicamenta conueniant, ſed ſicciora, quibus natura quoque ſiccior eſt. Sic autem conficit, celerrimè os ſiccantibus medicamentis abſcedere. ſtatuit ab alio oſſe, quod viuit, & ſanguinem habet, os eâ de cauſâ recedere, quià ſanguis ſiccatur, quod, ſi ità habet, cõſtat id citiùs àbſcedere, quod citiùs ſiccatur: exangue enim redditum, atque emortuum, ab alio, quod viuit, & ſanguinem habet, admodũ abſcedit. In ſeptimo etiam libro ſentẽtiarum, quas aphoriſmos vocauit, dixit os abſcedere, vbi corrumpatur: quam rem id confirmat, quod in arboribus videmus. decidunt enim folia, quoniã ſuccus, per quẽ ſurculo inhærent, exiccatur, eoq; fit, vt ipſa iam emortua à viridi ac viuo ſurculo reſoluãtur. Idem quoque euenire carni & cuti veriſimile eſt. cruſta enim (vt oſtenſum eſt in libro de vlceribus) multò celeriùs reſoluetur, ſi locus ſiccioribus præſidijs, quàm ſi madefacientibus nutriatur.

QVodcunque etiam os à ſuo ſtatu recedens deſidit, vel quòd perruptum ſit, vel quòd latè omnino præciſum, minùs periculoſum eſt mẽbranâ inuiolatâ: quod item pluribus rimis & latioribus fractum eſt, minùs adhuc periculoſum eſt, & faciliùs euellitur, neq; huiuſmodi quidpiam ſecare oportet, aut periculoſè conari, priusquàm ſponte ſequatur, detrahere, quod tunc fieri par eſt, quùm primùm ſubeunte carne relaxatur. ſubit autem ab eâ ſede, quâ partes duplicis oſſis inter ſe connectuntur: & ab eo, quod ſanum eſt, ſi ſuperior tantùm pars oſſis corrumpatur. Hâc vtique viâ & caro quàm celerrimè ſubcreſcet, ac producetur, & oſſa remittentur, ſi quis in vlcere ad pus mouendum & purgandum feſtinet. quod ſi totum os deſidat, ſic, vt vtrâque parte tam in-

ſeriori,quàm ſuperiori intrò ad membranã ſecedat, vbi eadem curatio adhibeatur,celerrimè & vlcus conſaneſcet,& oſſa deſidentia remittentur.

Sæpiùs euenit,vt mala, quæ corpori noſtro incidunt, quamuis grauia ſint, leuia videãtur:& rurſus nullius ſint momenti,quæ grauia cẽſentur. ac,ne longiùs à propoſitâ oſſium materiâ diſcedamus,iugulũ,quùm tranſuerſum frangitur, curatu longè difficilius videtur,quàm,quùm in lõgitudinem:res tamen contrà ſe habet,nanque hoc valdè medicum fatigat,illud paruo negocio conferueſcit. Spina,ſi cõcutiatur,grauiora mala afferre ſolet,quàm ſi peruertatur, quanquàm minùs credibile exiſtimetur. Coſta fracta minus periculoſa eſt, & faciliùs ſanitatem recipit,quàm colliſa,& ſi metu magis terreat,quæ fracta eſt. hæc omnia Hippocrates alibi latiùs explicauit. Nihil ergo mirum, ſi (vt nunc ait)oſſa capitis,quò magis præciſa & magis abrupta ſunt,ac fiſſa,eo minùs periculoſa ſunt,quanquàm ſecus intuentibus videatur. Adiecit autem[membrana inuiolata]quoniàm,vbi hęc lædatur,malũ maximè pernicioſum eſt,quemadmodum in fracturâ coſtæ,ſi,quâ cingitur membranâ,abrumpatur: malum, quod per ſe leue eſſet,grauiſſimum efficitur.Cauſa autem,cur oſſa capitis,quo magis abrupta ſunt,eo magis periculo vacẽt,in eo cõſiſtit,quod, vt exitus detur ſaniei,quæ in membranâ cerebri collecta eſt , non oportet os ſecare,neque periculoſè terebrâ caput concutere:nam ſatis ſpacij præſtat fractura ad ſaniem extrahendam.atque idcirco ſuprà,vbi tractauit de fracturæ modis,qui ſectionem poſtulãt,hos excepit. Demitur quoque per fracturam ſanguis,qui in oſſe interdũ nimis abundat,quemadmodũ in pueris, atque idcirco ſolet purulentũ os facere . Illud etiã periculo ſubtrahit, quod res magis in aperto eſt,nec quod lateat,& non attendatur,hominẽ interimit:quod(vt infrà oſtendet)euenit in fracturis,quæ non apparent.tum,quod fragmenta,quę expellenda ſunt,ſponte ſequuntur,neq; vulſellâ, magnâ vi educi debẽt. huius rei cauſam ponit carnem,quæ ſubit inter integram atque emortuàm partem,& quod abſceſſit fragmentum expellit:hoc ipſum autem modò à ſuperiori parte oſſis,modò à ſuperiori & inferiori ſimul abſcedit . Caluaria enim (vt Hippocrates narrauit) media duplex eſt,atq; idcirco nonnunquã tota læditur, nonnunquã ſolâ parte ſuperiori.Expellitur ergo fragmentũ à carne ſubcreſcente, ſiue id à ſuperiori parte recedat,ſiue ab vtrâque.ſubcreſcit autẽ caro ab eâ ſede,quâ duplicis oſſis partes inter ſe connectuntur(διπλόην nominat)& ab oſſe integro.mediũ quidẽ duplicis oſſis, ſpongiæ ſimile eſt, & ſuis cauis carunculas continet, vnde caro producitur,ſed ab eâ ſede duntaxat,quâ integrũ eſt. quare,vbi teſta tãtùm ſuperior abſcedit,expellitur à carne,quæ ab inferiori parte increſcit:vbi vtraque, caro tũc vndiq; à lateribus producitur in integrâ ſede,quâ ſimiliter partes duplicis oſſis inter ſe connectuntur,non tamen ab inferiori parte,quùm non ampliùs integra ſit. At quorſum hęc? Tractauit Hippocrates de curatione,ſub quâ maturè pus mouetur,& vlcus purgatur:dixitq;,ſub eâ carnem celerrimè ſaneſcere,os minimè purulẽtum fieri,&celerrimè ſquamam remittere:nunc ſubdit fragmenta, quæ abſceſſura ſunt, ſiue ſuperioris partis ſint,ſiue totius oſſis citò abſcedere. quod ſaluberrimum eſſe euidentius eſt, q̃ vt lumen requirat,quùm aliter ſanari plaga non poſſit.Inſeruit autem nonnulla de fracturæ periculo,ac de fragmentis,cur abſcedant : omnia tamen eò pertinent, vt oſtendat ob propoſitam medendi viam, oſſis teſtas citò recedere, quùm à ſubcreſcente carne expellantur: hæc autem eo citiùs alitur,quo maturiùs vlcus purgatur. Contrà

nunc chirurgici non expectant, vt os à naturâ reſoluatur, ſed antè ferramentis ipſum diſcutiunt. Paulus Ægineta ſorfice id præcidit. Galenus ſcalpro, qui in imo lenticulæ imaginem refert, de quo infrà loquemur: hoc, vbi os ità perruptum ſit, vt ſine vllâ vi educi queat, reijci non poteſt.

Puerorum oſſa tenuiora ſunt & molliora, quoniàm plus ſanguinis habent, & caua ſunt, non dura, non denſa, nõ firma: atque, vbi à telo pari, vel etiam imbecilliori, æqualiter, aut etiam leuiùs vulneretur tenerioris pueri os, magis ac citiùs purulentum euadit, quàm robuſtioris. Quòd ſi vulnus alioquin mortiferum ſit, citiùs decedit tener, quàm robuſtus annis.

Qua ratione mederi conueniat capiti vulnerato hactenus magnâ ex parte demonſtrauit, cauẽs in primis, ne os putreſcat. ſed, quùm quædam oſſa magis eiuſmodi noxæ exponatur, atque idcirco propriam animaduerſionem requirant, vt hanc quoque exequatur, docet quorũ oſſa magis ac celeriùs putreſcát. quod, vt in aperto ſit, in memoriam reuocandum eſt calorẽ vnà cum humore in cauſâ eſſe, cur quidpiam putreſcat. quanto igitur os calidius fuerit & humidius, pus tãto citiùs, ac magis contrahit. patet autem puerorũ corpora calidiora eſſe & humidiora, ac propterea oſſa etiam, quæ, quùm ſummã magnitudinẽ non impleuerint, tenuiora ſunt & humoris copiâ molliora. citiùs ergo putreſcunt & faciliùs. Hoc videtur cum his pugnare, quæ ſuprà de hyeme protulit, quùm ait hominẽ diutiùs viuere hyeme, quàm æſtate, vbi alioquin ex vulnere interiturus ſit: quod propter naturalem calorem fieri diximus, qui hyeme potentior eſt: atque idcirco, ſi ſoluere morbum non poteſt, certæ vitæ ſpaciũ extrahit: neque enim naturalis eſt is calor, qui corrumpit, ſed præter naturã. Puerorum ergo calor, quo pacto ſinet oſſa magis corrumpi, & hominẽ citiùs interire, quùm idem ſit in cauſâ, cur partes noſtri corporis ſeruentur incorruptę, & vitæ ſpacium porrigatur: an eò hæc fient, quià humor maius pondus habeat in corrumpendo, quàm in conſeruando calor, qui ex ictu atque inflammatione præter naturam iam efficitur? hoc nõ poteſt ad hyemem transferri, in quo naturalis calor, quùm potẽtior ſit, efficit, vt pus, vel nullo modo, vel diuturniore tempore contrahatur, niſi vbi ſit humoris redundantia, quemadmodum in pueris. in his etiam magis abundat ſanguis, quãdoquidem in vniuerſo eorum corpore copioſus eſt, quùm eos calidiores reddit & humidiores. oſſa etiam caua habent, quibus ſanguinis abundantiam admittant: ætate autem procedente, quùm, quod cauis oſſium continebatur, ſiccum euaſerit, cauum duriori materiâ obſtruitur: quo fit, vt os, quod in pueris molle erat & cauum, denſum magis ac firmum & durum reddatur. quare minùs purulentũ efficitur, & longiori tẽpore. Contrà euenit in oſſe puerili, atq; ideò, vbi æquali telo, aut etiam debiliori, ictu ſimili aut leuiori percuſſum fuerit, magis ac citiùs putreſcit, ex quo ſequitur, vt, vbi ex vulnere, non quidem propter ætatẽ, ſed offenſam grauiorẽ, intereũdum ſit, citiùs intereat tener, quàm robuſtus. os enim, vbi purulentum eſt, cerebri membranam afficit, & cerebrum ipſum, atque hominẽ interimit. Ergo, quod citiùs, & magis purulentum efficitur, hæc mala citiùs affert. videtur autem vulnerato capite, vbi ſcilicet, homo ſtatim ex ictu non moriatur, præcipuam cauſam mortis ponere os purulentum. quod fecit etiam in principio huius libri, quùm, vbi res mortiſera ſit, diutiùs trahi hominẽ dixit, qui poſteriori parte capitis vulneratus eſt, quoniàm os ibi craſſius eſt, & longiori tempore pus contrahit, & ad cerebrum tranſfundit.

VErùm oportet, vbi os nudatum ſit, id operã dare, vt cognoſcamus, quod conſpectui non ſubijcitur,intelligamúſque num os fiſſum ſit & colliſum, vel colliſum tantùm, vel non ità inciſum,vt oſtendat, quâ telum inſederit, & præter id colliſum aut fiſſum,vel vtroque modo læſum ſit:atque,vbi aliquo ex his modis violetur, detrahere ſanguinem oportet oſſe per exiguam terebram perforato. ſubinde autem os conſiderãdum eſt: tenuius enim & minùs altum eſt tenera ætate,quàm firma.

Animaduerſionem ponit propriè in oſſe puerili, quod magis periclitetur, ne purulentũ fiat ob ſanguinis copiam:in eo autem cõſiſtit,quod oportet ſanguinem demere exiguâ terebrâ adactâ,vt,qui in mẽbranã cerebri receptus eſt, euadat,& minuatur,qui in cauis oſſium continetur. hoc autem præceptum ad eos tantùm fracturæ modos pertinet,qui ſectionem poſtulãt, ſcilicet,quùm os colliditur, vel finditur & colliditur ſimul, ſiue hæc per ſe fiant, ſiuæ os præter ea ità incidatur,vt in eo teli ſedes appareat. in alijs autẽ fracturæ malis,cùm os vel deſidit: vel ità inciſum eſt, vt oſtendat,quâ telũ inſederit, modò neq; colliſum ſit,neq; fiſſum,ex oſſe haud oportet ſanguinẽ detrahere. ſatis enim per ſe profluit,ſatis etiã ille exitũ habet,qui cerebri membranã diſtringit.Contrà, ſi fractura ex earum numero eſt, quæ latere ſolẽt(de quibus abundè in prioribus tractauit) vt ſanguis euadat, exiguâ terebrâ perforãdum os eſt.Itaque,vbi os nudatum ſit,diligenter intueri oportet, num fiſſum aut colliſum ſit duntaxat,ſiue præter hæc ità inciſum,vt teli veſtigium retineat,atque,vbi horũ aliquid ſit,perforandum eſt exiguâ terebrâ admotâ, cùm amplior & grauior oſſi tenero aliena ſit.Subinde autem attollenda manus eſt,conſiderandáqne foraminis altitudo,ne terebra membranam violet:os ſiquidem puerile tenuius eſt, & ſummum magis,neque ità craſſum atque altum,ſicut ætate iam firmâ.In fine etiam huius libri,quùm pro ſerrã adhiberi poſſe terebrã dixit,cauit,ne vſq; ad cerebri membranam penetret.

VBicunque autem ex vulnere intereundũ ſit, neq; poſſit homo ſanitatẽ recipere,neque ſeruari, ex his notis intelligere conuenit moriturũ, & quod futurum eſt,præſignificare.hæc enim ægrotanti accidunt,quùm quis fractum eſſe os percepit,ſiue fiſſum ſit,ſiue colliſum,ſiue quouis modo ruptum, neque id radat,neque ſecet,quaſi non egeat & inuiolatũ ſit. Hyeme plærunque ante quartumdecimũ diem,æſtate poſt ſeptimum febris accedit:quæ,quùm ſuperuenit,vulnus reddit,non ſui coloris,& ſaniem modicam effundit,quodque ex ipſo inflammatum eſt, emoritur, glutinoſum efficitur, & carnem ſale condítam repręſentat,ruffum,ſubliuidũ, tuncq; corrumpi os incipit, & nigrum ſit, lęue exiſtens, tandẽ ſubpallidum ſe oſtendit,vel albidum.At vbi iam purulẽtum eſt,puſtulæ in linguâ naſcuntur, & laborans mente non conſtante conſumitur. Plæriſq; etiam neruorum diſtentio in alterâ parte corporis ſupernaſcitur,ſiquidem vulnus in ſiniſtrâ parte capitis fuerit,neruorũ diſtentio dextram corporis occupat:ſi dextra capitis vulnerata ſit, nerui in ſiniſtrâ corporis diſtenduntur.ſunt & qui attoniti fiunt.ſicq; æſtate ante ſeptimum diem, hyeme ante quartumdecimum pereunt. Idem verò ſignificant hæc indicia vetuſto vulnere atque recenti.

In libro prognoſticorum,vt faciliùs prognoſticationem declararet,vuę curationem inſeruit:contrà nunc,vt meliùs curatio percipiatur,prognoſticationem interponit,& ſigna mortis. Res autem ſic habet: propoſitum eſt docere,

quâ ratione

quâ ratione caput fractum curetur,ſed,cùm febris nonnunquàm interueniat, quam ſequuntur poſteà mala complura,vt oſtẽdat quid in eo caſu medico ſit agendũ,antè indicat,vbi res lethalis ſit,primò febrem,deinde alia mala ſuperuenire,monetque,vt ex illis quid futurum ſit, non modò intelligat, ſed etiam prædicat.conſulit enim medico (vt ſuprà etiam monſtrauimus) & vbique eo ſpectare ipſum iubet,vt auctoritatem ſibi & dignitatem comparet,ac tueatur. Sequuntur autem huiuſmodi mala,vbi os fractum eſt,neque à medico ſecatur aut raditur,ſed quaſi integrũ ſit,relinquitur:tunc enim præter inflãmationem vlceris,ſanies quoque in membranâ cerebri collecta eſt, &,qùum exitum non habeat,mala infert,quę ab ipſo adſcribuntur. In oratione Hippocratis legitur [qùum quis fractum os eſſe perceperit]quod potiùs legẽdum negatione adiectâ cenſemus[non perceperit]itâ,vt mens verborum ſit,medicum non intelligere os fractum eſſe,& idcirco neque radere, neque ſecare,ſed ipſum dimittere,quaſi non egeat,& ſanũ ſit.mouemur autem,quod magis veriſimile eſt debitam curationẽ à medico prætermitti, qùum fractũ eſſe non intelligit,quàm, qùum id fractum cognoſcit:eam ſententiam comprobant, quæ ab ipſo ſubijciuntur [quaſi non egeat,& inuiolatum ſit] nam ſi intelligeret os læſum, non dimitteret quaſi integrum : magis enim credibile eſt id tãquàm integrum dimitti,quod nullo modo violatũ videtur. Adde,quod modi fracturæ,quorum meminit,ex eorum numero ſunt,quos ſuprà latere poſuit,ſcilicet,qùum os vel fiſſum eſt,vel colliſum,quamuis adijciat[vel quouis modo ruptũ]id poteſt referri ad os,quod itâ inciditur,vt oſtendat quâ telum inſederit,& ſimul etiã vel finditur,vel colliditur,vel vtroq; modo læditur. Solẽt enim inciſo oſſe,& fiſſa & colliſa,quæ iuxtà ſunt,latere:atque hi modi ſunt,quos anteà dixit,præcipuè ſectionem requirere.Sed nolim tibi perſuadeas fracturam, quæ oculis ſubijcitur,periculo vacare:nam & ipſa quoq; ſedis cauſa eſt,multiſq; affectibus iungitur: tamen,ſi cum latente cõferatur,plærunq; minus periculoſa eſt,vt abundè in prioribus expoſitum fuit.Quamobrem,vbi os fractum ſit,medicus verò noxam non deprehendat,ac propterea neque ipſum radat,neque ſecet, ſuperueniunt mala indicia,quæ proponũtur, cúmque vel omnia,vel plæraque concurrunt, certum mortis indicium faciunt. Febris primũ æſtate poſt ſeptimum diem,hyeme ante quartumdecimũ accedit: accedit hæc interdum etiã à principio,ſed non itâ terret,ſicut,quæ procedente tempore ſupernaſcitur: à principio enim & doloris cauſâ & loci,qui inflammari cœpit,febricitare ſæpenumerò ægrotãtem videmus:quæ poſt ſeptimũ diem oritur,quo tempore (vt ex libro de fracturis colligitur) ceſſaſſe inflammatio ſolet,malũ indicium exiſtimatur:ſignificat enim inflammationis grauitate cerebrum, vel eius membranam affici,cùm materia ibi collecta exitũ non habeat: putreſcit enim, & febrẽ excitat:citiùs autẽ hoc accidit ęſtate,quàm hyeme ob eandẽ cauſam,ob quam ſuprà dictum fuit,vbi intereundũ ex vulnere ſit,diutius trahi hominẽ hyeme, q̃ æſtate,nam humor calore præter naturã æſtate magis putreſcit, quod Galenus expoſuit in tertio de ratione curãdi.magis enim tunc viget: ſeruatur autẽ à calore naturali,qui potentior eſt hyeme,neq; itâ citò vincitur, aut ipſum patitur in ſaniem verti.Itâ autẽ obſeruatum eſt,vt ęſtate non niſi poſt ſeptimum diem, hyeme ante quartũdecimũ febris inuadat, temporibus, quę inter hyemem ſunt,& æſtatem medio ſpacio inter ſeptimũ & quartumdecimum,hanc ſupernaſci veriſimile eſt,citiùs autem vel tardiùs,prout ad æſtatẽ magis vel ad

hyemem accedunt. Cur intra hoc tẽpus ſequatur, philoſophus inueſtiget: medico ſatis ſit, rem itá habere, quod non tantùm ab Hippocrate obſeruatum eſt, ſed cotidiè à noſtris chirurgicis verum eſſe comperitur. Nominat autem dies ſeptimum & qua,rtumdecimum, quibus natura ſolet, vel morbum vincere, vel ab eodem ſuperari. quare æſtate poſt ſeptimũ febris ſuperuenit, id eſt, non antequàm ſeptimus accedat, hyeme ante quartumd ecimum, id eſt, priusquàm quartusdecimus finiatur. Septimo ergo vel quartodecimo die febris ſuperuenit, medijs temporibus, vel nono vel vndecimo, qui dies eiuſdem generis ſunt, ac ſeptimus & quartusdecimus. ſicque inuadent mala hæc ſemper eo die, quo de ægris iudicari ſolet, quùm malum ſignificent: nam (teſte Galeno) quæcunque his diebus ſigna ſuperueniunt, ſiue mala, ſiue bona leuiora ſunt. Febre ſupernatâ vulneri adijciuntur alia mala, quæ gradatim, vt ſequuntur, ab Hippocrate propoſita ſunt: leuiora enim incipiunt, deinde increſcunt, donec hominem tollant. proueniunt autem (vt ſuprà narrauimus) ab affectu cerebri, & ab inflammatione, quæ augetur, & quanto grauior fit, vulnus tanto deterius efficit. Auctâ igitur inflammatione, & in gangrænam degenerante color vlceris corrumpitur, neque vltrà rubicundus ſeruatur, quià ſucci magis bilioſi cõcurrunt, atq; adeò, quià innatus calor paulatim extinguitur. Ex vlcere item pauca ſanies procedit, pauca quidem, ꝙ vis nutriens imbecillior ſit, & ſucci ad interiora ſecedant: ſaniem verò dixit non pus, eo quòd materia ibi malè cõcoquatur: nam & in libro de fracturis iſtiuſmodi vlcus nimis inflãmatũ à lachrymarum ſimilitudine δακρυῶδες fieri dixit, eo quòd ſanies cruda & tenuis inde profluat, quemadmodum lachrymæ ab oculis, quùm vehementer inflammantur. poſt hæc emoritur, quod inflãmatũ eſt, & glutinoſum redditur: propterea, ꝙ caro tabeſcat, & quaſi in gluten vertatur. at, quùm iam tabuit, & non amplius alitur, repræſentat carnem ſale condítam. Siccatur enim id vlcus, quod malum eſt (ſicut in libro prognoſticorum indicauit) quùm nutriens facultas languet. Color autem in vulnere ruffus eſt, & ſubliuidus: primò quidem ruffus, quùm à rubicundo verſus nigrũ tendat: deinde ſubliuidus, quùm calor innatus ex toto deficit, quo tempore corrumpi os incipit. Neque mirũ eſt, ſuprà enim dixit omnibus malis affici os, quibus caro vexatur. iure igitur corrũpitur, quùm caro liuida eſt: talis enim (vt alibi teſtatur) ægrotante oſſe malum ſignificat. Sequitur autem, quùm os corrumpi cœpit, vt leue ſit, & nigreſcat: leue quidem, vel naturaliter, quùm nondũ adeò affectum ſit, vt leuius aut aſperius ſe oſtendat: vel magis, quàm anteà eſſet, ob liquatam carnem ac tabeſcẽtem: quæ, cùm glutinoſa ſit & pinguis, os lęuius reddit, quod, ex contrario, acri humore exaſperatur, quemadmodum Galenus in libro de morborum cauſis indicauit. nigreſcit autem, quod album erat ob ingentem inflammationis calorem, ac deinde, quùm iam purulentum eſt, pallet, vel albidum efficitur: huiuſmodi enim eſt color puris. Tale quid lignis euenit, quùm vruntur: igne enim primò nigra fiunt, deinde in cinerem verſa albeſcunt. prouenit autem niger color (auctore Ariſtotele in libello de coloribus) à calore, qui & aquæ & aëris humorem abſumit. Sed, cùm terra per ſe alba ſit, ſiue cinerei coloris, vbi rei cuipiam iungitur, alio modo coloratur: eo autem cõſumpto, cui admiſcebatur, terra ad albedinem reuertitur. Ligna itaq;, quùm nigra ſunt, ſi ab igne rurſus calefiant, abſumitur ex toto materia, quâ nigra efficiebantur, & ſola terra vel cinis reſtat. Hoc reſpõdet etiã in oſſe, quùm alieno calore primùm nigreſcat, deinde ſubpallidum

pallidum

pallidum fiat vel albidum, quod ἔκλευκον dixit: hoc autem verbum vel maximè album ſignificat, vel quod albo proximum eſt, quamuis aliquãtulum recedat, nos, ſecundam ſignificationem ſequuti, albidum vertimus: tale enim fit os purulentum. Sunt, qui aliter hũc locum exponant, referunt verbum leue ad illud os, quod naturaliter habet, & inquiunt os, quod leue eſt, tandẽ exaſperari, idq́; ob ſaniem à carne defluentem, quæ eſt admodũ acris, mutántque περκνὸν, quod nigrum interpretamur, in κερχνὸν, quod aſperũ ſignificat: facilè enim potuit (vt inquiunt) librarius pro π. ſcribere κ & pro κ, χ. Mutuatur autem Hippocrates vocabulum κερχνὸν, ad aſperitatem ſignificandam, vt patet in opere de articulis, vbi & cibum exaſperantem, & vocem aſperam κερχνώδη nominauit. iuxta quam explanationem nullam faceret coloris mentionem, niſi, quùm, vbi purulentum eſt, pallidum fieri, vel albidum ait, ſed ſolam aſperitatem & leuitatem intelligeret. Vbi os iam purulentum eſt, puſtulæ (inquit) in linguâ naſcuntur, & æger mente non conſtante conſumitur. puſtulas noſtri chirurgici rarò viderunt, vt, qui cubantis linguam non intueantur: præſertim, quùm delirat, & in propinquo mors eſt. afficitur autem lingua ob cõſortium, quod inter cerebrum eſt & oris partes: ſanies enim à cerebro ad palatum defluit, & ad linguam, ibíque inſiſtens, quùm acris ſit, puſtulas excitat. prodidit enim in ſecundo de morbis vulgaribus puſtulas acri, & rodente ſucco moueri, eas autem nominat φλυκταίνας. ſunt hæ (vt ſcribit Cornelius Celſus) varis ſimiles & quùm rumpuntur, intus quaſi caro exulcerata conſpicitur. naſcuntur igitur in linguâ ob ſaniem à cerebro transfuſam, id, quùm accidit, ſaniei copiam in cerebro demonſtrat, quâ ſic opprimitur, vt non modò linguam afficiat, ſed malè etiam ſuo munere fungatur, quùm mens non conſiſtat. Sæpiùs autem ab Hippocrate obſeruatum legimus linguæ affectu mentis alienationẽ, & cerebri noxam indicari. in libro enim prædictionum, linguæ tremorem ait labãtis mentis eſſe indicium, atque item mentis alienationem cum linguæ diſtentione ac tremore perniciem denunciare, tum ſiccâ atque aridâ linguâ febricitantium inſaniam oſtendi. Hæc igitur mala, quùm ſuperueniunt, ad vltimum ventum eſſe teſtantur, non quidem quùm vnum quoduis aut alterum accedit, ſed cùm vel omnia, vel plæraque, vel certè grauiora ſupernaſcuntur: nanque, vbi febris, vel aliquod aliud oriatur, infrà docuit ad ſectionem protinus confugiendum: quod nõ faceret, ſi res omni modo deſperationẽ haberet. Propoſitis malis ſæpiùs (inquit) adijcitur neruorum diſtẽtio, cuius cauſa eſt affectus cerebri. Sed, cur læſâ parte capitis ſiniſtrâ, neruorum diſtentio dextram corporis occupet, & contrà dextrâ parte capitis ęgrotante, nerui in ſiniſtrâ corporis diſtendantur, neque ipſe cauſam ſcio, neque ſubſcribo iuniorũ commentis: ſi quis tamen velit contrahi cerebrum, quemadmodũ in morbo comitiali, vt malũ expellat, & quùm in ſiniſtrâ ſit, incipere cõtractionẽ à dextrâ & ex cõtrario: ſicut euenit in ventriculo, & alijs partibus corporis, quæ, quùm quid expellere ab vnâ parte debent, à contrariâ contrahuntur, ſi quis (inquam) velit huiuſmodi contractionem integrę partis neruorum diſtentionem excitare in eâ parte corporis, quæ è regione eſt, huic aduerſatur, quod à Galeno ſcribitur de cerebro & medullâ ſpinæ, in quibus natura dextram partem à ſiniſtrâ per velamenta ſeparauit, ne noxa vnius alteram afficeret. quî fiet igitur, vt dextrâ parte capitis læſâ ſiniſtra contrahatur, quùm noxam non ſentiat? magis enim veriſimile eſt ſiniſtram contrahi, quæ læſa eſt. Subijcit [ſunt & qui attoniti fiunt, & quæ ſe-

Dubitatio

quuntur] à principio etiam caſus interdum ità grauis eſt, vt inde ſtatim homo decedat, vel intra paucos dies, vt, cùm attonitus fit, ac ſtupet, id, quod ſæpenumerò ab ictu protinus accidit, nonnunquàm etiam primis diebus: plærunque autem hominem occidit, æſtate ante ſeptimum diem, hyeme ante quartũdecimum. ἀποπληξία enim, cùm, ſcilicet homo attonitus fit, per ſe lethalis eſt, neque poteſt vltra hos dies produci, adeò grauiter cerebrum vitiatum eſt. Ex his colligi poteſt duobus modis, capitis vulnus mortiferum eſſe: altero, quùm à principio graue eſt, ità, vt vel protinus, vel non multò poſt, hominẽ abſumat, quẽadmodum, quùm attonitus redditur: altero, vbi augetur inflãmatio, vlcus putre, & os purulentũ efficitur: quod quùm accidit, notæ nunc propoſitæ ſe oſtẽdunt, ac tãdem afficitur cerebrum, & mortem affert. Poſtremò addit idem notare ſigna hæc, ſiue res vetuſta ſit, ſiue recens: ſimiliter enim mortem ſignificant. hoc autem ideò apponit, quòd ſuprà dixerit ea ſuperuenire æſtate poſt ſeptimum diem, hyeme ante quartumdecimũ, ne credas, ſi citiùs vel ſeriùs adueniant, aliud indicare: priùs etiam, quùm poſt ſeptimũ & ante quartumdecimum dixit, adiecit [plærunque] vt oſtenderet id non eſſe perpetuum.

VErùm, vbi intelligis febrem inuadere, vel quid aliud ſignũ languenti ſuperuenire, nihil ceſſare debes, ſed os vſque ad membranã ſecare, vel ſcalpro radere: facilè autem ſecatur, & facilè raditur: in cæteris verò eam curationem admouere, quam idoneam iudicabis, quod ſit intuitus.

Quod ſi caluariæ fracturâ initio non deprehenſâ neceſſaria præſidia omittantur: procedente autem tempore, vel febris accedat, vel aliud ex ſignis, quæ ſuprà narrauit, nihil morandum eſt, nec differenda curatio, donec reliqua ſuperueniant: tunc ſiquidem nullus eſſet omnino medicinæ locus, quùm cerebrũ corrumpatur. quod ipſe alibi σφακελίζειν dixit, ſed protinus ſecandum eſt. quod principio intra triduum fieri debuit, ſi malum & perſpectũ fuiſſet, & rectè curatum. Secto enim oſſe datur exitus materiæ, quæ in membranâ cerebri retinetur: id item os, quod exciditur, nec putreſcit, nec mali quidquã, aut ſentit, aut alteri infert. Non ſolùm autem exciditur os, quùm ad id facto ferramento ſecatur, ſed etiam, quùm ſcalpro detrahitur. cuiuſmodi autem eſſe debeant inſtrumenta, quibus ſecatur os, vel raditur, aut perforatur, ſuo loco demonſtrabimus. cur item facilè ſecetur & radatur, in aperto eſt, quùm putreſcere iam inceperit, & mollius euaſerit. quod ipſe etiam ſubijciet indicans celeriùs os purulentum ſecari. Exciſo oſſe cætera facere conuenit, quæ cõmoda videbuntur, directo cõſilio (vt Hippocrates ait) πρὸς τὸ γινόμενον, id eſt, ad id, quod fit, nimirum ad rem ipſam, quæ tunc hominẽ vexat. non ſolùm enim cõmodis auxilijs vulnus curandũ, ſed ſuperuenientibus malis etiam ſuccurrendũ: quod proximis verbis oſtendit, ſuperueniẽtis tumoris curationẽ proponens, inquit igitur.

VBi autem in vulnere capitis, ſiue ſectio adhibita ſit, ſiue non nudato oſſe tumor rubicundus, & ad eryſipelæ naturã accedens, in facie atque oculis, vel vtriſque, vel alterutro oriatur, iſq; tactus doleat, febris item ſuperueniat, & grauis horror: vlcus verò, quod ad carnem pertinet, rectè habere videatur: os, & quæ iuxta vlcus ſunt, rectè procedant, excepto faciei tumore, cui nullus alius error in victus ratione adijciatur: aluus homini ducenda eſt, dato medicamento, quod bilem moueat. Poſt quam purgatione febris ceſſat, tumor finitur, ſanitas reſtituitur. ſed, quùm medicamentum datur, æſtimandæ ſunt vires hominis, vt valeant.

Tumori

Tumori ſubuenit,qui vulnerato capite ità,vt os apertum ſit,ſiue ſecetur,ſiue citra ſectionem relinquatur,occupare interdum oculos & faciem ſolet.hũc proponit rubicundum,& eryſipelæ naturam habentem,qui tactus doleat, cui febris & grauis horror adijciatur . huiuſmodi tumor magnâ ex parte à flauâ bile prouenit,quæ,quùm acris ſit,& locum diſtendat,dolorem affert: cúmque putreſcat,febrem & grauem horrorem mouet. tranſfunditur autem ad faciem atque oculos naturâ ipſius capitis validiore exiſtente,& medicamentis confirmatâ,ſic,vt malos ſuccos non admittat. nam,quùm vel imbecillius eſt,vel madefacientibus nutritur , bilem aliunde tranſmiſſam facilè recipit , & eryſipelâ corripitur:quam nudato oſſe alibi malum eſſe nos docuit, cùm materia ad inferiores partes non tranſmittatur,ſed in oris plagæ recepta tempore os ipſum corrumpat:de quâ nunc non loquitur,quùm eum caſum proponat,in quo plaga rectè habeat. Ergo,ſi plaga,quod ad carnem attinet,benè procedat, vt,ſcilicet caro ſit ſui coloris,non hebes,ſed firma,ac ſine inflãmatione,& oris minimè tenuatis:rectè item os habeat,& quæ vulnus cõtinent, ità,vt nihil liuidum ſit,nihil purulentũ (hæc enim ſuprà cum febre accedentia ſignificare mortem dixit)ſed ſuperſit tantùm faciei tumor,nec quicquam in victus ratione aberretur,ità,vt ægrotans à cibo & potu vitioſo,ac nimio ſibi temperet,cęteraq́; obſeruet,quę in genere vitæ morbi ratio poſtulat,bilem purgandam ait,flauam, ſcilicet,hæc enim eryſipelæ cauſa eſt. imperat autẽ, vt medicus hominis vires intueatur: perpetuo enim vbi ſanguis mittitur,vel catharcticũ datur, ſpectare medicũ iuſſit, num vires ſuſtinere eiuſmodi auxiliũ poſſint, an periculum ſit, ne cõuellãtur. purgato homine cauſa iam ſummota eſt.iure igitur febris tollitur, tumor euaneſcit,& cùm vulneris,& eorũ,quæ proxima ſunt,curatio rectè cedat,ęger ex toto liberatur,modò nihil(vt ipſe docuit)in reliquo vitę genere peccetur.Omiſit autẽ,quod vitę genus conueniat,vt ſatis alibi declaratum. cùm in libro de vlceribus,qui hunc præcedit,iuſſerit,vt vulnerato capite aquã potui daremus; & victu tenui vteremur , idq́ue non immeritò : morbus enim acutus eſt,& talem victus rationẽ poſtulat, qualem tradidit, & in libro de ratione victus in morbis acutis,& in illis pręceptis,qui aphoriſmi nuncupantur. monuit item in opere de fracturis, vt vbique ad grauiora vulnera diu tenuiorem victum adhiberemus,& vbi femoris vel humeri os fractum, & per vulnus excedẽs reponeremus,eâdem ratione mederemur,atque in capitis fracturâ abſtinentiam imperantes . abundè igitur in alijs locis aperuit,quo victu ſuſtinendi ſint,quibus caput fractum eſt.Placuit etiã Galeno(quâ de capitis dolore ex ictu)in vulnere capitis abſtinendũ eſſe à vino & à cibis robuſtioribus. Sed,quùm ad victus rationẽ aliquo modò ſpectet, etiam locus,vbi degere offenſus debeat, de hoc nonnulla adſcribere operæprecium arbitror. Calor(vt Hippocrates ſæpiùs teſtatur)vtilis eſt nudatis oſſibus & fractis. quare perrupto femore,non ſecus quàm in fracturâ capitis vitandum eſſe frigus ait. idem repetit, vbi tractat de articulis per plagam excedentibus , & in ſummâ in quo caſu neruorum diſtentionem timet,frigus alienum eſſe proponit. quod in capite tanto magis euenit,quàm in alijs partibus,quanto eſt præſtãtius,à quo & medulla,quæ in ſpinâ eſt,& nerui depẽdent. Capite igitur fracto offenſus calido conclaui detineatur,nihil frigidum vulneri ſuperdetur. At nõ propterea velamentis,linteis, faſcijs(vt nonnulli conſueuerunt)premendum atque onerandum eſt.hæc ſiquidem aliena ſunt,præſertim,vbi inflammationis ſuſpicio

ſit: abundè enim eſt plagam protegere,ne ad eam frigus aſpiret. Hactenus de genere victus. Reſtat,vt de alui purgatione, ac de miſſione ſanguinis tractemus: quoniam purgationem,& ſanguinis detractionẽ in hoc libro prætcrijt, non ſecus ac victus rationem,de quibus tractauerat in opere de vlceribus. tãtùm dixit purgãdam eſſe bilem,vbi eryſipela in facie oriatur. Verùm in libro de vlceribus vulnere exiſtente magno aluum cathartico purgãdũ eſſe prodiderat,vbi triplex genus magni vulneris poſuit:quod in parte corporis præſtãtiori incidit,quod malignum,quod amplũ eſt.propriè autem capite vulnerato (quæ pars præſtantiſſima eſt)aluum ducendam eſſe indicauit,idq; non aliâ de cauſâ,niſi vt ſucci ab affectâ ſede auertantur,quod fit,cùm educti non amplius ad ipſam ferũtur. quin & in libro, qui de fracturis,& in eo,qui de articulis eſt, ad veratrũ confugit,vbi caſus aſperior eſt:verbi cauſâ,quùm calx lęditur,cùm os per plagã excedit. Quòd ſi ſanguinis copia ſit,non alienũ eſt ſecare venam, quod ex ipſo Hippocrate colligitur: tum ex libro de vlceribus,cùm præcipit, vt ſinamus ex plagâ ſanguinẽ fluere,quo patet(vt inquit Galenus) vbi ſponte non effundatur, à medico ſectâ venâ mittendum eſſe, ne inflammatio ſuperueniat:tum ex opere de articulis,quùm coſtâ colliſâ ſanguinẽ ex cubito detrahit,vbi Galenus ait,etiam ſi in corpore ſanguis non redũdet, in eiuſmodi plagis ad venæ ſectionem decurrendum eſſe: miratúrque, cur Hippocrates calce percuſſo,potiùs hominem medicamẽto purget,quàm ſanguinem exhauriat: id non ſolùm in fracturis accidit,ſed etiam in alijs caſibus: nam lateris dolori interiores partes infeſtanti Hippocrates veratro medetur, Galenus venæ ſectionem præponit. Nos igitur Galenum ſequuti,ab Hippocratis lege non abhorrentes,quùm parùm ſanguinis ex vulnere profluet, venam ſecabimus, niſi alij ſucci in corpore admodum redundent,quos tunc purgare potius expedit, quàm ſanguinem mittere. alioquin ſanguinem detrahemus, quod præſidium laudatur etiam à Galeno ad capitis dolorem ex ictu.

SVper ſectione verò,quandò neceſſe ſit hominem ſecare,hoc obſeruandum eſt.quod ſi principio tibi curatione traditâ ad ſectionem venias,os vſq; ad membranã excidere ſtatim non debes,quùm non expediat detracto oſſe hanc diutiùs patefactã relinqui,vt quæ grauiter læderetur,& tandẽ putreſceret,atq; hebes fieret:aliud item periculũ ſubeſt,ſi ſectum os ſtatim à membranã euellatur,ne ſerrã in ipſo opere membranam laceres. Verùm in ſectione id obſeruãdum eſt,vt,vbi parùm iam eſt,id,quod ſecandum ſupereſt: iamq; os labat, ex opere te recipias,ſináſq;,vt os per ſe abſcedat: nam oſſi,quod ſectum eſt,& ſine ſectione relictũ,nihil ſuperuenire mali poteſt, tenuatur enim iam, quod relinquitur. In cæteris ea curatio admouenda eſt,quę cõferre ad vlcus videbitur. 48

Hoc videlicet,quod proponitur.quùm principio ad ſectionem venias,non debes os vſque ad membranã excidere,quamuis enim & à principio intra triduum ſecandum os ſit,& inter ſeptimũ & quartumdecimũ diem,quùm mala illa ſe oſtendunt,non tamen ſimiliter in vtráque occaſione ſecandum eſt. Docet igitur,quùm initio ad ægrotantem adhibearis,quid in ſectione obſeruandum ſit:nam,ſi æger tibi initio non tradatur,quâ ratione ſecandum ſit,in ſequentibus aperiet.quod etiam ſuprà expoſuit,quùm malis indicijs accedentibus præcepit,vt os ſtatim vſque ad membranã excideretur. initio igitur, cùm os ſecatur,excidere totum vſque ad membranam non conuenit,idque duplici de cauſâ, altera,ne membrana diutiùs ſine oſſis tegmẽto relicta intumeat,putreſcátque:

treſcátque:quæcunque enim velata eſſe & clauſa conſueuerunt, vbi detecta atque aperta ſunt,externo & inſueto ſpiritu circundata alienantur,& vbi ſic habentur, diutiùs putreſcunt, id euenit omento , quod interdum præcidendum eſt,quùm abdomine vulnerato per plagam excedit,ſed hoc tantò citiùs,quàm cerebri membrana corrumpitur,quantò humidiùs eſt. diutiùs itaque ſine oſſe relinqui membranam non expedit:Alteram cauſam ponit periculũ, quod inſtat,ne,dum initio os exciditur,membrana cerebri violetur, quã rem proceſſu temporis,quùm ad ſectionem venitur,nõ timet:vel, quod membrana deſidat magis,& ab oſſe recedat, vt colligitur ex Galeno in ſexto de ratione curandi: vel quod cogatur maiori neceſſitate vrgente os detrahere,quùm incertum periculum certâ deſperatione ſit potiùs.His igitur de cauſis imperat,vt à principio eatenus os ſecetur,vt moueatur, & parum ſit quod ſecãdũ reſtet.quo facto totum abſcedet,& à naturâ expelletur,carunculâ ſubeunte,vt in prioribus indicauit:neque timẽdum eſt(inquit)ne quid mali accidat oſſi, quod & ſectum eſt,& parte aliquâ ſine ſectione relictum.quoniã tenue eſt, quod relinquitur, & non ſolùm naturâ,ſed medicamentis etiam,quæ ſiccandi vim habentia inſperguntur,aſſiduè tenuatur.At qui ſunt,qui hoc tempore iſtiuſmodi præcepta obſeruent?nónne etiam à principio,vbi os ſecant,totũ auferunt,& membranam nudatam relinquunt? ſed,quod deterius eſt, pauci in hanc partẽ peccant,quùm plærique non intra triduum omnino ſecandũ eſſe os cenſeant, ſed ſatis eſſe exiſtiment, ſi æſtate intra primum ſeptenarium, hyeme intra ſecundum, hâc medicinâ vtãtur: quod quanto ægrotantiũ periculo fiat,& ab Hippocrate docemur, cùm inter initia dimiſſâ ſectione ſuperuenire, tot mala narrauit,& experimento comperimus,cotidiè vidẽtes eos decedere, qui à principio non curantur,atque idcirco tot affectibus obruuntur.

IAm verò,dum ſecamus, ſerra ſubinde recipienda eſt,& in aquã frigidã demittenda.calefacta enim,dum circũagitur,calefaciendo ſiccãdoq; os adurit, efficitque,vt plus abſcedat eius oſſis, quod ſectionem cõplectitur,q̃ abſceſſurũ eſſet. Quod ſi os protinus excidere vſque ad membranam velis,deinde ipſum eijcere:ſubinde ſimiliter recipienda ſerra eſt,& in aquã frigidam demittẽda.

Obſeruationem docet ad ſecãdum os pertinentem, cúmque hoc interdum vſque ad membranam excidatur,interdum nõ totum ſecetur,vtrobiq; neceſſariam eſſe hanc demõſtrat.Proximè quidem tractauit de eo oſſe,quod totum excidendum non eſt,quando,ſcilicet initio intra triduum ſecatur,nunc ſubijcit,quid in eo ſecando animaduertendum ſit, idémq; adſcribit obſeruandum eſſe, quùm totum os vſq; ad membranam exciditur, hoc eſt, quùm non principio ſecatur, ſed procedente tempore, quando mala indicia ſupernaſcuntur. Pręcipit igitur,dum ſecamus,vt id ferramentũ,quo vtimur,ſępiùs attollamus, & in aquam frigidã demittamus.Cauſam,quamobrẽ hoc edicit, ipſe euidẽter expreſſit,incaleſcit(inquit)ſerra,dũ circunducitur,quod omnibus euenit,quę mouentur. conſtat enim motum caloris cauſam eſſe, ſerra incaleſcẽs os caleſacit,cúmque omne id,quod nimium calefit,etiam ſiccetur,ipſum quoque exiccat,quo pacto caleſactum ſiccatumq; os aduritur . quare non immeritò abſcedit,nam ſuprà quoq; dictum fuit,os ab alio abſcedere,eò quòd ſiccetur,& exangue fiat:quamobrem,quò plus oſſis ſecatur, eò plus abſcedere neceſſarium eſt. cúmque extra id, quod ſectione comprehenditur, vratur item,quod iuxtà eſt,hoc etiam recedet,quod alioquin receſſurum non fuiſſet.

AT ſi inter initia non acceſſeris,ſed homo alteri priùs traditus,minùs tempeſtiuè tibi cōmittatur, acutiori ſerrā excidere os protinus vſq; ad membranam conuenit.ſubinde autem attollendum ferramentū eſt,& tum aliâ viâ, tum demiſſo ſpecillo eius circuitus conſiderari debet: quia citiùs exciditur id os,quod pus contraxit,& ipſum trāſfundit: ſæpiúſque os ſummum inuenitur, præcipuè,ſi plaga eâ parte capitis fuerit,quâ os magis tenue eſt,quàm craſſum: quod ne te lateat,caueto,quùm ſerrā adhibes.Perpetuum verò ſit,quâ os craſſiſſimum videbitur ferram imprimere, ſubinde conſiderare tentareq; dimouendo os demere.Reliqua curatio talis conuenit,qualem vulnus deſiderat.

Adſcribit alia præcepta ad ſectionē pertinentia,quæ conueniunt,vbi os exciditur,& à membranâ cerebri detrahitur.hoc autem poteſt ob duplicem occaſionem accidere: & cùm principio ad curationē abhiberis,de quâ non multò pòſt tractatur: & quùm ægrotans ab altero curatus tibi traditur, quam rem nunc agit.Euenit igitur interdū,vt homo tibi nō protinus tradatur, ſed poſteà,quùm iam neceſſitas ſubigit os totū excidere,& à membranâ euellere : exempli gratiâ,cū mala indicia,quæ ſuprà poſuit,ſuperueniunt, in quo caſu propoſita præcepta ſeruari debent.omnia autem eò euadunt,vt caueamus,ne ferramento membrana cerebri violetur, ex quo graues inflammationes cum periculo mortis oriuntur.Monet autem,vt πρίονι χαρακτῷ,hoc eſt,ſerrâ acutiori,& quę benè imprimatur,os incidamus. in alijs locis,vbi totum os noluit auferri, ſolummodò[ſerrâ]dixit,non adijciens[acutiori]ſicut hîc,vbi præcipit,vt totū vſque ad membranam excidatur.Iubet igitur, vt ſerram ſubinde recipiamus, videamúſq; & ipſis oculis,& ſpecillo indito altitudinem itineris, quod vbiq; attendi debet,ſed præcipuè,quùm os totum exciditur, & multò magis, quùm purulentum eſt: tunc ſiquidem,quùm minùs durum ſit, celeriùs opinione ſecatur,quod etiā accidit, cùm plaga eâ parte caluariæ fuerit, quâ os tenuius eſt: tunc enim in ſummo magis reperitur. Vides ergo quàm rectè à principio caluariæ naturam monſtrauerit,quæ non modò pertinet ad cognoſcendam oſſis offenſam,ſed etiam ad curandam.Os igitur,quod inter frontem & verticē eſt, tenuiſſimum propoſuit,craſſiſſimum,quod in occipitio.ergo inter frontem & verticem ſæpiùs,quàm in occipitio conſiderandus eſt ferrę circuitus.Alterum præceptum eſt,vt ferramentum imprimamus,quâ os craſſiſſimum eſt,nō quo os adeò patefactum ſit,vt poſſit ad hanc partem,vel ad illam ferramētum adhiberi:nam plærunque hoc non licet, quùm id oſſis,quod apertum eſt, totum tenue ſit,ſed quo imprimēda ferra grauius ſit, atque vrgenda audacter, quâ os craſſius eſt,hoc eſt,minùs tenue,cùm in toto plagę circuitu nō ſit ęqualiter tenue. Sed huic videtur repugnare Galenus in ſexto de ratione curandi, qui ne cerebrum cōcutiatur ob craſſitudinē oſſis,non ſecat in loco decliui,quod alioquin feciſſet. vitat ergo craſſitudinem oſſis,nec quâ parte ea eſt,ferramentum adhibet,ſicut Hippocrates. eo autem tollitur cōtrouerſia,quòd ille non timebat, ne cerebri mēbrana violaretur,quùm os ex toto nō excideret, quod timet Hippocrates,qui totum excidit,quâ in re longè grauius eſt periculū,quod inſtat,ne membrana cerebri laceretur,quàm quod ex concuſſu affertur:quocirca ferramentum admouet,vbi os craſſius eſt,quià,quùm diuturniori tēporis ſpacio ſecetur,medicus interim,quantum ſectū ſit, ſubinde intuetur. Poſtremum præceptum eſt tentare dimouendo os detrahere,antequàm totum ferramento præcidatur, quod eò ſpectat,vt euitetur periculum inſtans, ne membrana cerebri

rebri lædatur. In græcis exemplaribus multa interpoſita hîc legũtur, quę, cùm nihil ad rem faciant, omittimus: magis enim referenda videntur ad opus, in quo de morbis renũ, vel ad id, in quo, de aëre, aquâ & locis tractatur, ſiue Hippocratis ſint, ſiue alterius auctoris. Atq; hæc fortaſſe ſunt, de quibus meminit Galenus, qui, quùm in prooemio quarti cõmẽtarij de ratione victus in morbis acutis indicaret multa reperiri in eo libro, quæ non eſſent Hippocratis: idem quoq; ait euenire in libro de vulneribus capitis. Ad hæc, quæ in fine huius adſcribuntur, propoſitis proximè ſubijci neceſſe eſt. quamobrem cætera, quæ inſeruntur, aliundè omnia huc acceſſiſſe credibile eſt.

51 QVod ſi principio ad curationẽ adhibearis, velisq; os excidere, & à membranâ detrahere, æquè ſpecillo demiſſo, ſerræ circuitum conſiderato, & perpetuo, quâ os craſſiſſimum erit, ſerram imprimito, dimouendóque eijcere os nititor.

Cauit in ſuperioribus, quùm os à principio ſecatur, ne totum præcideretur, nunc addit, ſi quis velit inter initia id excidere, & à membranâ detrahere, eadem pręcepta ſeruare debere, atque illum, qui poſt principium id totum ſecat, atque expellit. Cauſam verò, quamobrem initio nonnunquam totum ſecetur, ipſe non apponit. duo autem licet animo concipere, vel nunquam rectè ab initio os vſque ad cerebri membranam excidi: ſi quis tamen auferre id tẽtet, minùs errare, quùm propoſita præcepta non omittit: vel interdum aliquâ de cauſâ, vt, quùm vehemens ictus fuerit, os initio demendum eſſe, quùm probabile ſit materiam copioſè ad cerebri membranam confluxiſſe, quam protinus exitum habere neceſſarium eſt: atque in eo caſu, quùm exciditur, nihil ex ijs, quæ nunc imperat, prætereundum. Sunt igitur obſeruationes, quas nunc perſequitur, eædem, atque illæ, quæ proximè expoſitę ſunt, vt ſerræ circuitum ſæpenumerò conſideremus, vt ſerram ab eâ parte, quâ os craſſiſſimũ eſt, imprimamus: idq; (ſicut anteà dictum eſt) nõ aliâ de cauſâ, niſi vt à mucrone terebræ ſeruetur membrana cerebri inuiolata, atque intacta.

52 AT, vbi terebrâ vtaris, caue, ne vſque ad membranam penetret, ſi principio per terebram curationem aggrederis, ſed (quemadmodũ in ſectione oſſis propoſitum eſt) tenuem oſſis partem relinque.

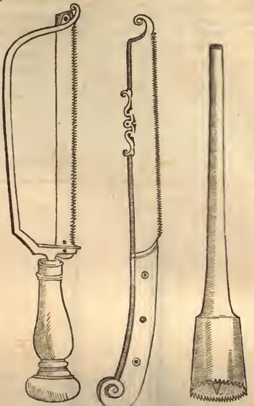
Hactenus de excidẽdo oſſe per ſerram tractauit. ſed, quùm id etiam per terebram fiat, edicit, ne, ſi os terebrâ initio perforetur, ipſa per totum penetret. Verùm, ſicut, dum ſecatur, aliqua teſta oſſis intacta relinquitur, ità, quùm terebrâ res agitur, os totum perforari non debet, ob eandem cauſam, quam in ſectione mõſtrauit. In prioribus etiam, quùm tractauit de puerili oſſe, quod pertundendum eſt, paruam terebram admoueri iuſſit, & ſubinde os conſiderari.

Verùm, quià ſerræ terebræ & ſcalpri mentionem fecit, operæprecium eſt, vniuſcuiuſque rationem exponere, quam in finem operis diſtulimus, ne cum expoſitione verborum Hippocratis ipſam confunderemus.

Serræ itaque (vt ab hâc incipiamus) duplicem eſſe rationem conſtat, alteram longam, teretem alteram: longa ſimilis eſt illi, quâ fabri vtuntur, hæc ſerrula vocatur: pertinet autem ad excidẽda oſſa, non tamen in capite, cui (vt infrà declarabimus) teres dũtaxat aptatur, quæ cæteris partibus aliena eſt: exempli gratiâ in libro de fracturis, quùm Hippocrates ſecari iubet id oſſis, quod prohibet, ne, quod per plagam exceſſit, in ſuum locum collocetur, componatúrque, pro tereti ſerrâ longâ vtendum eſt: hâc ſi tentes caluariæ os ſecare, quî

poteris? quùm os non ità nudetur, vt citra carnis lacerationẽ admoueri queat: ac ſi nudetur, etiam ineptiſſima ſit, neque poſſit, quod præcidi debet, in ambitum comprehendere, ſed ſecet, quod ſecandum non eſt, quod inutile eſt, relinquat: præterquàm, quod ob inęqualitatem caluariæ inæqualiter excidit, quùm humiliorem eius partem vix attingat, per eminentiorem ità penetret, vt periculum ſit, ne cerebri membranam violet. Quamobrem ſerram, quâ caluariæ os ſecatur, teretẽ eſſe neceſſe eſt, quod apertè ex ipſo Hippocrate intelligitur, qui, dum caluarię os ſecaretur, conſiderari ſubinde ſerræ circuitum voluit. Atqui, circuitus non niſi ad teretem ſerram refertur, quam Celſus modiolum vocat, cuius rationem in hunc modum ſcribit. Modiolus ferramẽtum concauum teres eſt, imis oris ſerratum, per quod medium clauus ipſe quoq; interiori orbe cinctus demittitur: ſi vitium in anguſto eſt, modiolus potiùs aptatur, quàm terebra: ſi caries ſubeſt, medius clauus in foramẽ demittitur: ſi nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus ſit, qui clauum recipiat, vt eo inſiſtente circumactus modiolus delabi non poſſit. deinde is habenâ quaſi terebra cõuertitur, eſtq; quidam premendi modus, vt foretur & circumagatur. quia ſi leuiter imprimitur, parùm proficit, ſi grauiter, non mouetur. neque alienum eſt inſtillare paulum roſæ vel lactis, quò magis lubrico circumagatur, quod ipſum tamen, ſi copioſius eſt, aciem ferramenti hebetat. ac, vbi iam iter modiolo preſſum eſt, medius clauus educitur, & ille per ſe agitur. hinc patet, non modò figura teretis ſerrę, ſed & ratio omnis, & quid obſeruandum ſit, quùm admouetur. huius etiam meminit Galenus in ſexto de ratione curãdi, vbi nonnullos timidiores ait pro terebrâ χοίνικα, id eſt, modiolum adhibere. Paulus eum eijci, tanquam noxium à iunioribus teſtatur. Sunt ex noſtri temporis chirurgicis, qui ipſo vtantur, quos neque laudamus, neque vituperamus. nam ſi circumſpectè ipſum adhibeant, eáque ſeruent, quæ Hippocrates voluit in eius vſu ſeruari, proficit. Tutiùs fortaſſe res agitur ſcalpris, de quibus infrà tractabimus. Illud autem animaduertẽdum eſt, quùm modiolum adhibemus, quod æquè ac terebra nocet oſſibus infirmis, & vehementer perruptis, quùm periculum ſit, ne huiuſmodi ferramẽta ſimul cum oſſe protinus ad cerebri membranam compellantur. Hæc de ſerrâ.

Serra, quâ fabri vtũtur. Serrula. Modiolus.

Terebrę autẽ ꝓpriũ eſt ꝑforare, cũ acutũ mucronẽ habeat, vt infrà declarabimus, vbi eius rationẽ ꝓponemus. Hippocrates autẽ in hoc opere bis terebræ mẽtionẽ facit: & cùm timens, ne puerile os ſanguinis copiâ putreſcat, iubet, vt paruâ terebrâ ꝑforetur: & in fine, cũ docet quid obſeruandũ ſit, ſi ꝑ ſerrâ initio terebra adhibeatur. Sed cũ terebra perforãdo ſit, dũtaxat, nõ poteſt ſerræ modo excidere: q̃obrẽ neceſſaria ſcalpri quoq; oꝑa eſt, q̃uis Hippocrates ſilẽtio id ꝑtereat. Terebrâ enĩ (vt ait Celſus) foramẽ fit ĩ ipſo fine vitiati oſſis atq; ĩtegri, deĩde alterũ nõ ità lõgè, tertiũq;, donec totus is locus, q excidẽdus eſt, his cauis cinctus ſit: tũc exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterũ malleolo adactus id, qđ inter vtrũq; mediũ eſt, excidit, fitq; ambitus ſimilis ei, qui in anguſtiorẽ orbẽ modiolo imprimitur. idẽ Galenus edocet, cũ os terebrâ in circuitu ꝑforatũ iubet admotis ſcalpris excidi. Cęterũ de ſcalpris deq; eorũ varietate abundè agemus in ijs, quę ſequẽtur. Nũc de terebrâ, cuius vſũ ſcire cõuenit alienũ eſſe, vbi oſſa vehemẽter ſunt ꝑfracta, atq; vbi per ſe ĩbecilla ſũt. In oſſe aũt puerorũ, qđ nõ admodũ ĩbecillũ eſt, Hippocrates paruâ terebrâ vtitur, ſed, ſi oſſibus admodũ ꝑruptis, atq; ĩfirmis terebrâ vtaris, vix ꝓhibere poteris, ne, dũ circũagi-

tur, & ipſa & os ad cerebri mẽbranã vrgeatur, & cerebrum cõprimat. Aptatur autẽ ꝑpriè terebra (Galeno auctore) cũ oſſa plurimũ firma ſunt, ſed metuendũ eſt, ne, dum agitur, mucrone cerebri mẽbranã violet. quâ de cauſâ Hippocrates imperauit, vt in ipſo vſu caueamus, ne nimis altè deſcẽdat. Nonnulli (inquit Galenus) vt euitarẽt hoc periculi, eiuſmodi terebras excogitarũt, quę altiùs deſcẽdere nõ poſſent, quas ob id ἀβαπτίστων nũcuparũt. ſicq́; terebrarũ duo genera ſunt, alterũ ſimile ei, quo fabri vtũtur: alterũ, quod non poteſt altiùs deſcẽdere, quoniã paulò ſuprà acutũ eius mucronẽ extat quidã circulus. cuius generis terebrę cõplures habẽdę ſunt, quę omni caluarię craſſitudini ſufficiãt. nã craſſiori ea cõuenit, quæ inter extantẽ circulũ & mucronẽ lõgius ſpacium habet, tenuiori cõtrà, quæ breuius. Huc etiã pertinere vidẽtur deſcriptę a Celſo terebrę capituli lõgioris, qđ ab acuto mucrone incipit, dein ſubitò latius fit, atque iterũ ab altero principio paulò minùs, q̃ æqualiter ſurſum procedit. prohibet enim capitulũ, quod ſuper mucronẽ ſubitò lateſcit, ne terebra altiùs penetret.

Terebra, quę deſcẽdere non poteſt.

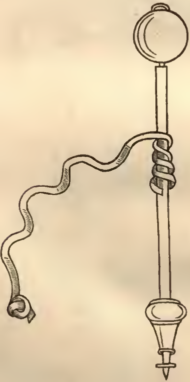

Terebra, quâ fabri vtuntur.

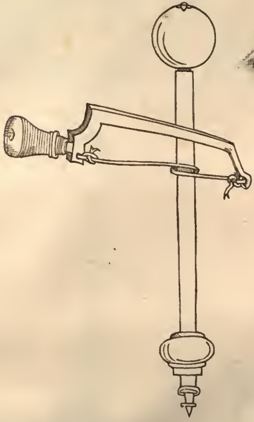
Quâ ratione circumagatur terebra apud veteres auctores non inuenio. ex Cornelio Celſo,quâ de modiolo,colligitur hanc habenâ conuertẽdam eſſe.ait enim[modiolus habenâ,quaſi terebra cõuertitur] non tamen conſtat,quo pacto voluerit habenam admoueri . videmus enim fabros habenâ tribus modis terebram circumducere. Vno quidem mediæ terebræ arctè illigata ſæpiùs circa ipſam obuoluitur : deinde mucrone adacto,terebræ caput alterâ manu ſuperimpoſitâ continetur,ac leuiter deorſum compellitur,alterâ ducitur habena vi quadam,donec tota ferè euoluatur,& interim terebrã circumagat,tum protinus relaxatur, terebráque per ſe in contrariam partem conuertitur, ipſo impetu & circumactæ pilæ,quam adiunctam habet,& ipſius habenæ,quùm huiuſmodi omnia,quæ trahuntur,ſi in ipſo impetu dimittantur,ferè eodẽ reuerti conſueuerint,vndè vi abducta ſunt. Terebra itaque,quùm ſuopte nutu rediens in contrariam partem agatur,iterum habenam obuoluit: hæc manu æquè iterum ducta euoluitur,quod tertiò & quartò fit, donec, quod perforandum eſt, perforetur,atque hic modus non nimium eſt efficax.

Terebra,quæ per habenam in medio arctè illigatam conuertitur.

Alter eſt, quùm exiguus arcus admouetur, ſic, vt chorda ſemel circa terebrã voluatur. arcus enim manu prehenſus adducitur, reducitúrque & interim terebram circumagit.

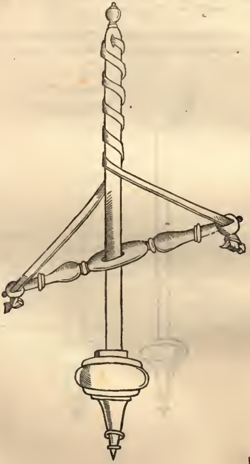
Terebra, quæ per arcum circumducitur.

Terebra, quæ

Tertio modo habena terebrã ducit,cùm terebra in trãſuerſarium inſeritur, quod mediũ perforatum eſt,ità,vt facilè ſurſum ac deorſum per ipſam feratur: ſumma verò foramen habet, in quod habena cõijcitur, cuius capita ad extremitates trãſuerſarij alligantur,ſic,vt habena cum tranſuerſario.Δ.literę ſimilitudinẽ referat,baſis ſit ipſum trãſuerſarium.Deinde,vbi perforãdum eſt,trãſuerſariũ circa terebrã agitur,ſic,vt habena per ipſã obuoluatur,& quaſi in cochleã ſerpat:tum alterã manu trãſuerſarium cõprehẽditur,ità,vt ab vno latere terebrę tres poſtremi digiti trãſuerſario ſuperponantur,ab altero pollex ſubijciatur,index ſuperdetur:atq; hoc pacto deorſum ducitur,& habenam euoluẽs terebrã circumagit:inde manus attollitur,terebraq́; ipſo impetu per ſe in contrariam partem conuertitur:hoc autem agitur,quoad foramen fiat.

Terebra,quæ per habenam,& tranſuerſarium circumagitur.

Hi ſunt modi, quibus habena terebrã cõuertit:primus, minimè ſtabilis eſt: alter,quamuis ſtabilior, non ſatis tutus videtur, cùm facilè delabi terebra poſſit,dum arcu ducitur,quod non ęquè accidit,vbi tranſuerſarium adijcitur,qui modus à fabris maximè frequentatur.quocirca,vbi per habenam terebra conuertenda ſit,nullam viam hâc tutiorem animo concipimus, quæcunque apud veteres in vſu fuerit.

Recentiores citra habenã alias conuertendæ terebræ rationes excogitarũt. quidam manibus ipſam circunducunt,vel ambabus aduerſis ad mediam terebram datis,vel alterâ ſummũ ipſius comprehendente,cui vel pila,vel trãſuerſum aliquid cõnexum ſit,qui modus non videtur multum in rem eſſe,cùm effectum nõ celeriter,quod eſt præceptum Hippocratis in chirurgiâ, ſed longo temporis ſpacio præſtet, quod vulneribus capitis maximè eſt aduerſum. docuit enim Galenus in octauo de vſu partiũ oſſa capitis, quàm celerrimè excidenda eſſe,ne cerebrum refrigeretur.

Terebra, cui pila in ſummo eſt,per quam circumagitur.

Terebra,quę per trãſuerſariũ,quod eſt in ſumma parte,conuertitur.

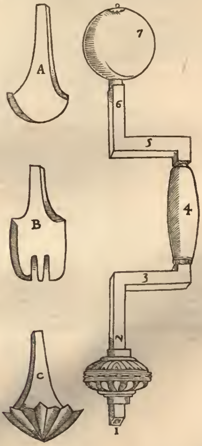
Alij verò

Alij verò manubriolo vtuntur in hunc modum. Ferramentum fit imâ parte quadratum, vbi cauum habet, cui breue aliud ferramentum inſeritur, excidendo oſſi accõmodatum, quod latiùs infrà explicabimus. illud igitur ab imo tres digitos rectum ſurſum procedit, inde ad vnius vel alterius digiti ſpacium flectitur, ac rurſus palmi ſpacio rectũ fertur, quâ tenue eſt, & affixam fiſtulam habet, quę circa ipſum facilè conuerſa, vbi vtendum eſt, manu prehenditur, ac voluitur: deinde iterum ad vnius vel alterius digiti ſpaciũ flectitur, poſteà rectum tendit, donec finiatur. quo fit, vt duos rectos angulos oſtendat è regione ſibi reſpondentes, ab interiori parte illius receſſus, quem manu prehendi diximus: duos item ab exteriori, quâ flexum à rectâ lineâ declinat, & in latus conuertitur. in ſummo autem annexa pila eſt, in quâ paruo momento circunducitur. vbi vtendum eſt paruum aliud ferramẽtum in ipſum demittitur, & oſſi perforãdo vel excidendo imprimitur, alterâ manu pila, quæ in ſummo eſt, cõtinetur, alterâ, fiſtula circumagitur, atque hoc pacto id oſſis, circa quod ferramentum agitur, in orbem præciditur.

Præter mucronem ad perforandũ varia in hoc ferramẽta demittuntur, omnia tamen aciem acutam habẽt. ex ijs enim aliud rectum eſt ſummâ parte quadratum, ſic, vt cauo alterius in quod conijciendũ eſt, reſpondeat, in imo ſemicirculatum, vbi vtendum eſt, angulo ſcalpri ſinus fit, qui mediã & prominentiorem ſemicirculi partem recipiat, tum hoc ferramentum admouetur, cõuerſumq́; os excidit: nec ad cerebri membranã deſcendit. quùm partes, quę minùs prominent, cæteras penetrare non patiãtur, niſi chirurgicus de induſtriâ violare cerebri membranam velit: huius autem generis cõplura habenda ſunt latiora & anguſtiora. primo quidem latiùs admouendum eſt, deinde anguſtius, ſic, vt quùm os dimidium exciſum eſt, maximè anguſtũ adhibeatur. Nonnulli aliud demittunt, quod imâ parte vnguis ſpeciem referat, qui medius duabus lineis ſectus ſit, ſic, vt inter vtranque mucro ſit, qui partes hinc atque hinc à lateribus paulum excedat: hæ verò aciem acutã habent, quæ in vno latere ab exteriori parte acuta eſt, ab interiori hebes: cõtrà in altero, vt facilè tam in ſiniſtrã, quàm in dextram cõuerſum excidere poſſit, & ſcobem educere, ne ſectionem impediat. In oſſe itaque, quod præcidendum eſt, medius mucro imprimitur: manubriolo autem circumacto latera os in orbem excidunt, neque nimis altè deſcendunt: ſiquidem partes humiliores non ità ſinunt eas, quæ magis prominent, altiùs penetrare. Sunt, qui, vbi altero ex ijs ferramẽtis iter preſſum eſt, ipſum educãt, & aliud demittant, quo tutiùs id, quod relinquitur, ex oſſe præcidant, id ab imâ parte quaſi in pomum definit ſtriatum, cuius extantes partes aciem acutam habent. hoc igitur adactum, vbi os aliquâ ex parte exciſum eſt, quod reſtat, abſumit, & ob figuram, quam habet ad cerebri membranam, non deſcendit.

1 Cauum,cui breue aliud ferramentum inſeritur.
2 Ab imo tres digitos ſurſum procedit.
3 Ad digiti ſpacium flectitur.
4 Fiſtula,quæ circa ipſum conuertitur.
5 Iterum ad digiti ſpacium flectitur.
6 Rectum redit.
7 Pila annexa in ſummo.
A Ferramentum in imo ſemicirculatum.
B Ferramentum,quod imâ parte vnguis ſpeciem repræſentat.
C Ferramentũ,quod ab imâ parte, quaſi in pomum deſinit ſtriatum.

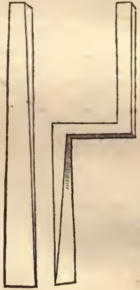
Terebra,quæ per manubriolum conuertitur.

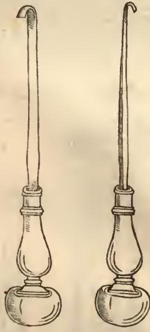
Expoſitis

Expoſitis, quæ ad terebram pertinebant, reſtat, vt ad ſcalpros tranſeamus, quibus Hippocrates radi os dixit, ac præcidi, non ſecus ac ſerrâ. cuiuſmodi autem fuerint, non ſatis conſtat, illud pro comperto eſt, quòd veteres his non ſolùm ad os radendum vtebãtur, ſed etiam ad excidendum. oſſe enim in ambitum per terebram perforato huiuſmodi ſcalpris, ab vno foramine ad alterum malleolo adactis, ſepta, quæ reſtabant inter foramina, præcidebant. nam Celſo auctore ſcalper, quùm planus admouetur, radit, quùm in latus conuertitur, excidit. quamobrem in excidendis ſeptis, quę reſtabant inter foramina, caueri voluit, ne angulo ſcalpri membrana cerebri violaretur. hic (quãtum conijcio) non potuit eſſe rectus, ſed in medio recuruari neceſſe fuit, alioquin radendo minùs idoneus fuiſſet. certo enim loco radẽdum eſt, vltra quem, ſi ſcalper trãſeat, aut inutiliter radet, aut carnem attinget, & dolorẽ mouebit. ſcalper, ſi medius recuruetur, vbiuis facilè ſiſtitur, ſi rectus eſt, vix continetur, quo minùs vlterius delabatur.

Scalper rectus. Scalper in medio recuruatus.

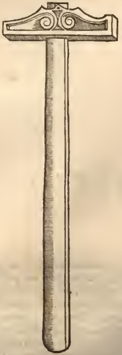
Scalper,quo iuniores os radunt.

Ponitur à Galeno alius ſcalper exciſorius, quem κυκλίσκον appellauit, & cauum eſſe voluit. hunc (niſi fortaſſe ſit ille , qui proximè poſitus ad recentiores refertur)puto rectum fuiſſe & imâ parte,quâ acies continetur in canaliculi ſpeciem vtrinque à lateribus ſinuatum:ſic enim & cauus eſt,& ad circuli figuram accedit, vndè κυκλίσκος vocatur . iſtiuſmodi ſcalpris ligna à fabris excauantur.admouentur autem plærunque malleolo adacti,vtro modo Galenus cauis ſcalpris vteretur,non docuit.vtrunque licet animo concipere, tamen veriſimilius arbitror Galenum intelligere cauum ſcalprum malleolo adigẽdum eſſe,quùm dicat excidendi oſſis rationem,quæ per cauos ſcalpros adminiſtratur, vitio non carere, quod immodicè cõcutiat. hoc non faceret,ſi caui ſcalpri citra malleoli operam admouerentur. Adhibet autem Galenus cauos ſcalpros, quùm os vehementer eſt perruptum.nanque his tantum oſſis excidit,quãtum

ſatis eſt ad demittendum ſcalprum referentem in imo lenticulæ ſpeciem, de 1
quo proximè tractabimus. hoc deinde indito, ac malleolo adacto, quod præ-
cidendum eſt, vniuerſum præcidit. Sed çum oſſe terebrâ pertuſo, ſepta, quæ
inter foramina erant, excidi iuſſit, an cauis ſcalpris, an alterius generis vten-
dum voluerit, non conſtat: conſtat tamen cauos ſcalpros parùm aptè ad fora-
minà adhiberi. atque idcirco magis credibile eſt Galenum admoueri maluiſ-
ſe, vel eum ſcalprum, qui imâ parte lenticulam refert, vel eum, qui planus radit,
& in latus conuerſus excidit, quo veteres vtebantur.

Malleolus.
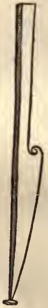

Scalper cauus.

Reliquum

Reliquum ſcalpri genus apud Galenum id eſt,quod in imo lenticulæ ſpeciem habet,atque hanc hebetem:in lõgitudinem verò aciem acutam,quo vtitur,quùm vel cauo ſcalpro os excidens, vel forcipe, quod valdè comminutum eſt attollens,aut cõuertens, aditum facit, per quem lenticula immittatur: hanc enim ſuper cerebri membranam collocat, ſic, vt latâ ſui parte ipſam attingat: deinde malleolo ſcalprum ferit,quo fit, vt membrana inuiolata ſeruetur, cùm protegatur à lenticulâ,quæ in excidendo præit,& membranam, ſicubi adhæret,ab oſſe innocenter reſoluit:acies verò ſcalpri, quam eſſe in longitudinem diximus,ipſam inſequitur. Hanc excidendi rationem Galenus præter cæteras approbauit,vt quæ celerrimè effectum præſtet,ídque ſine vllâ membranæ cerebri noxâ.

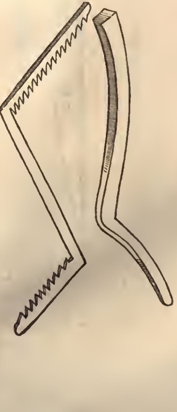
Scalper in imo lenticulam repræſentans.

Qui ante Galeni tempora fuerunt, vt membranam ab angulo ſcalpri tuerentur, μηνιγγοφύλακα, id eſt, laminam cuſtodem membranæ demittebant: hæc autem à Galeno in commentarijs de officinâ medici, chirurgicis inſtrumentis annumeratur, quâ etiam vtitur in corporibus incidendis, vt, quùm coſtam ſecat, eius mẽbranam intactam relinquat. Hæc (vt inquit Celſus) lamina ænea eſt, firma, paulũ reſima ab exteriori parte leuis, quæ demittitur, ſic, vt exterior pars eius cerebro propior ſit, ſubinde autem ei ſubijcitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac ſi excipit eius angulum, vltro tranſire non patitur, eóque & audaciùs & tutiùs ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum vndique os eâdẽ laminâ leuetur, tolliq; ſine vllâ noxâ cerebri poteſt: hâc etiam attollitur quicquid deorſum inſedit. Simile quoddã ferramentum habent noſtri chirurgi, quem vectem dicunt, cùm eo attollant os, quod ferè totum exciſum eſt, & iam labat, non ſecus, quàm grandiores lapides vectibus impelluntur: quanquam eodem ferramento cerebri membranam cuſtodiant. eſt enim lamina ferrea anguſtior, ab eâ parte, quâ os tangit, aſpera, ab alterâ leuis, nõ recta, ſed media duobus locis recuruata.

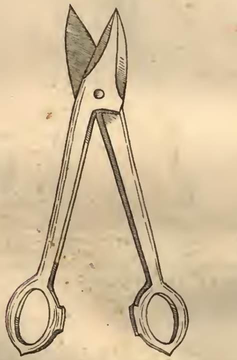
Vectis, quo recentiores membranam tuentur, & os attollunt.

Lamina cuſtos membranæ.

Hactenus omnia ferramentorũ genera propoſuimus ,quæ ad caluariæ fracturas,& à veteribus ſcripta inueniuntur,& à noſtris chirurgicis frequentãtur. Reſtant ſolùm illi ſcalpri exciſorij,qui oppoſiti nuncupantur,quibus detrahit Paulus Ægineta caluariæ os grauiter fractum, iiſdẽ Galenus in octauo de ratione corporis incidendi,præcidi coſtas iubet. Hos igitur ſcalpros inter ſe oppoſitos,non aliud eſſe cẽſeo,quàm forficem,quâ fabri,vel æs,vel aliud tale excidunt. cõſtat enim duobus ferramentis oblongis fibulâ paulò ſupra medium ſic inter ſe connexis,vt alterum adduci ad alterum poſſit,& rurſus reduci,hæc ſuperiori parte lateſcunt,quâ aciem aduerſam habent,ità,vt vnius acies contra aciẽ alterius ſita ſit. Scalpros igitur oppoſitos non aliud fuiſſe,quàm iſtiuſmodi forficem opinamur.

Scalpri oppoſiti,ſiue forfex exciſoria.

Forceps autem,quæ ad euellendum oſſa,vel dentes accommodatur,ſimiliter ferramenta duo habet oblonga,fibulâ paulò ſupra medium , inter ſe connexa, ſic, vt æquè inuicem adduci & reduci queant . quò magis autem verſus

ſummitatem feruntur, eo tenuiora ſunt, vtrũque ab interiori parte in ſummo quoſdam proceſſus habet, & quoſdam ſinus, ità, vt vnius proceſſus cauo alterius reſpondeat. quo fit, vt, quùm aliquid prehenderint, arctè ipſum teneant.

Forceps ad euellendum oſſa pertinens.

Poterant plura alia de ferramẽtis adduci, ſed ijs contẽti eſſe voluimus, quæ ad hanc rem maximè pertinebant. Paucis autem ad hæc additis, iam finem faciamus. Nolim mireris, ſi, quæ à nobis tractata ſunt, ſubinde Cornelij Celſi auctoritate comprobantur. quoniam in primis chirurgiã excoluit, in quâ permulta ſunt, quæ ſine eo vix aſſequi liceret.

FINIS LIBRI HIPPOCRATIS DE VVLNERIBVS CAPITIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Galeni in Hippocratem de fractu-ris, COMMENTARIVS PRIMVS. VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

SCire licet, antequàm ſingula exponamus, poſſe expoſitionẽ omnem, quæcunque in opere obſcura ſunt, aperire. aliquid autem ex ijs,quæ ſcripta ſunt, vel vt verum demonſtrare,vel vt falſum refellere,tutariq́; ſi quid à cauillatore quopiá reprehenſum fuerit,præter expoſitoris officium eſt, conſueuit tamen fieri ab omnibus ferè,qui libros exponunt.quam rem ab expoſitore modicè attingi me hercle nihil prohibet: ſed certare de auctoris ſẽtẽtijs abſolutè,expoſitoris fines excedit. Hoc igitur,nõ illud reſpiciẽs,vbique ijs,quę verè expoſitiones ſunt,pauca ad cõfirmanda,quæ proponũtur,adijciam. Verùm,quùm duplex ſit huius expoſitionis differentia:quãdoquidem & idipſum,quod obſcurum eſt,duplex eſt,de hoc quoque aliquid pręfari expeditiùs arbitror.quod paucis explicabo,quaſi quoddam compẽdium faciens eorum,quæ in libro de expoſitione ſeorſum latiùs enarraui. ibi enim oſtendi aliud reuera obſcurũ eſſe,aliud ob id præcipuè, quod multa ſunt auditorũ genera,vt ſermone eruditi ſunt & exercitati, vel omnino rudes:tũ vt naturâ perſpicaces ſunt,& prudentes,vel hebetes,& imprudentes. Ac,ne longiùs exẽpla petamus, in hoc propoſito libro de fracturis, vbi Hippocrates inquit [Dicendum ergo eſt è medicorum erroribus, quos docere volo, quoſque dedocere] verba per ſe obſcura ſunt,quùm minimè exiſtimemus quoſdam eſſe errores, quos docere conueniat. Huiuſmodi etiam illud eſt [Pręterea articulus ità extẽtus recuruatur in hoc habitu] intento enim brachio curuari inquit cubiti iuncturam, videtur autem,& hoc abſurdum, id curuari dicere, quod rectum eſt. Item, quod inquit [Nam ſi ità collocetur imum caput humeri, quod cardinis modò in cubiti ſinum conijcitur,efficit, vt brachij, atque humeri oſſa dirigãtur,quaſi totum vnum ſit[ſed,ſi quis viderit,quale vtrunque os ſit,de quo agitur,nullam habet obſcuritatem.iure autem verba exiſtimabit obſcura,qui naturam cubiti iuncturæ ignoret. Ego,quoniàm plærique eorum,qui librũ hunc legunt,in incidendis corporibus minimè ſunt verſati,meliùs duxi omnia huius generis explicare: quæ verò talia non ſunt præterire, adhuc de his illud pręfatus ijs,qui librũ hũc lecturi ſunt,vt ſi quâ ex verbis à me expoſitis obſcura ipſis aliquo modo videantur, ante omnia ſpectent, num quid mendi ſit in ſuo libro,cum exemplaribus fide dignis illum conferentes,examinãteſq́;:tum ſi rectè habere viſus fuerit,eadem verba attentè iterum,& tertiò legãt. ego verò, quùm præſens præſenti librum aperio, ad vnguem conijcere poſſum expoſitionis modum, vbique addiſcẽtis ingenium inſpiciens: at cum omnibus ſcribo,nec quid maximè,nec quid minimè idoneũ exigat,conijcio: nam illud plæriſque obſcurum eſt, hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur cenſeo,quid mediocre ingenium poſtulet, conijcere, atque,vbi non ſuccedit,magis ad id ſpectare,quod præſtantius eſt: neq; enim commentarios legendos puto, quibus ingenium eſt inferius mediocri,quibus cum benè agitur, ſi poſtquàm eadem ſæpiùs de doctoribus audierunt alijs atque alijs verbis expoſita percipiunt.

„ MEdicum oportet, quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta, recto admodum ſta- 1
„ tu intendere.

Nonnullæ orationes, & ſi nihil doceant, quod magni momenti ſit, tamen expoſitionis particulæ cenſentur, quales ſunt, quæ ſcripturæ varietatẽ notant. cuiuſmodi quidpiam nunc videmus in propoſitâ oratione, quæ ab alijs ſcribitur [medicum oportet] ab alijs abſq; primis verbis [medicum oportet] Atticis enim hoc prorſus eſt vſitatum, quorũ linguam Hippocrates aliquantum vſurpat, ità vt eius ſermo à nonnullis priſcus atticus exiſtimetur. Nos autem in alio paruo libello, quid de ſermone Hippocratis iudicemus, ſeorſum demõſtrauimus. Nũc explanationis initio ſatis eſt admonere omnia hæc à me prætermittenda, quùm propoſitæ materiæ neceſſariæ partes non ſint, & expoſitionem reddant nimis longam [quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta, recto admodũ ſtatu intendere] appellat autẽ, cùm oſſa citra fracturã ſuo loco mouentur, non ſolùm ἐκπτώσεις, & ἐκπτώματα, ſed etiã ἐξαρθρήσεις, & ἐξαρθρήματα. Quod ad fracturas pertinet, id animaduertendũ eſt Hippocratẽ, vt ſæpiùs κατάγματα, rarò ἄγμα nuncupet, eo vocabulo, quod rariùs vſurpauit, hoc opus inſcripſiſſe: quo fit, vt nonnulli velint non ſeiunxiſſe hoc Hippocratem ab opere, quod inſcribitur [de articulis] ſed vtrunq; in vnum contuliſſe: diuiſum verò fuiſſe poſteà in duo præ magnitudine, atq;, vbi in vnum ambo cõuenerãt, inſcriptũ fuiſſe [de officinâ medici]. Quam rem malè conantur teſtimonio firmare aſſerentes ſcriptum fuiſſe librum vnum de officinâ medici, ab homine antiquo primo Hippocrate, qui patrem habuit Gnoſidicum: libellũ verò, quem nunc ità inſcriptum habemus, compoſitũ nõ fuiſſe à magno illo Hippocrate, qui maximus inter græcos habitus eſt, auctor ac medicus. Sed quià in his duobus operibus tractatur de ijs, quę in officinâ medici fiũt, idcirco aiũt inſcripta fuiſſe [de officinâ medici] atq; eâ de cauſâ hîc etiam exquiſitum ordinẽ in docẽdo non ſeruari. ipſum enim in hoc opere de fracturis mentionẽ feciſſe de articulis quibuſdã luxatis, atq; operi, quod ſequitur de articulis, non pauca de fracturis inſeruiſſe. Verùm quibus placet opera hęc, non ab aliquo ſeiuncta, ſed à principio duo compoſita fuiſſe, ab ijs, circa quæ magis verſantur, inueniſſe inſcriptionem affirmant. ità enim opinantur ipſi inſcripta fuiſſe, atq; inde initio ſermonis accepto longiùs labũtur, oſtẽdentes plæraque ex operibus Hippocratis hâc ratione inſcribi. Equidem in vnum ne contulerit Hippocrates ambo hæc opera, an non, dicere non habeo: procedente autem ſermone oſtẽſurum me polliceor fracturas, & ea luxata, quæ tractantur in hoc opere, doctrinę cognationem inter ſe habere, atq; item luxata, & eas fracturas, quæ in opere de articulis. At quamobrem in propoſitis nunc verbis [quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta] orationis ordinem permutet: ſcripſiſſe enim debuit [quæ fracta ſunt, & ſuo loco mota] eo quod antè de fracturis tractet. poſſum vnam duntaxat cauſam reddere, hoc pacto. ſæpiſſimè videre licet Hippocratem, & ex maioribus eos, qui eloquẽtiſſimi ſunt, hunc enunciandi modum vſurpaſſe. Fortaſſe igitur non ordinem dicendorum, ſed ordinis concentum attenderũt, vel adeo exquiſitum ordinem in huiuſmodi orationibus neglexerunt. [recto admodum ſtatu intendere]. Membra, quæ luxata ſunt, aut fracta, dum intenduntur, præcipit recto admodum habitu figurari. ſed quâ de cauſâ intendi debeant, hîc omittit: de modo, quo collocari membrum conueniat, dum intẽtio adhibetur, latiùs pertractat. cum poſſet in opere rem ipſam docens, nihil de his, qui ſecus ſentirent, meminiſſe.

Atqui

Atqui non in hâc oratione tantùm, ſed in cæteris omnibus ignorare non oportet, orationum aliâ ſummatim rem proferri, atque hæc omnium breuiſſima eſt: aliâ huic maximè contrariâ rem plenè explicari, in quâ nihil omnino prętermittitur, quod vtiliter dici potuiſſe videatur: reliquas verò omnes his interiectas eſſe, & alias ad breuiſſimam, alias ad longiſſimam propiùs accedere, ſicut alias rurſum paulum à mediâ diſtare. vtriuſque autem generis legere ſingulas debes pro arbitrio, atque ocio: eos autem nullo modo accuſare, qui, vel quòd breues eſſe laborent, obſcuri fiunt: vel, quòd orationis perſpicuitati ſtudeant, longiùs labuntur. illis enim dare legem non cõuenit, præſertim, quùm nihil ſit profutura, ſed accipere ab vnoquoque, quod ſibi vtile ſit, cum eo, vt intelligas docendi propoſitum non eſſe idẽ in omnibus libris. verbi gratiâ, in his duobus de fracturis, & de articulis, plenè ſcribit: ſũmatim verò in eo, qui, quùm de impellendis oſſibus tractet, μοχλικὸς inſcribitur, vbi, quod ad res pertinet, idem agit. Eſt autem plenè explicandi ratio ad perſpicuitatem maximè accommodata: compẽdiaria verò ad memoriam. huius rei, quam ſemel indicaui, vbiq; memento. Sed iam pergimus ad ea, quæ tradũtur, diligenter animum aduertito. Ipſe ergo in ſequentibus cauſam inquiret, cur, ſiue fractum os componendum, ſiue luxatũ in ſuam ſedem collocãdum ſit, antè opus ſit extendere. Mihi autẽ rei explicandæ locus hic videtur, vt qui operam dem, vt planè exponam: ad quod plurimùm cõferre orationis ordinem, quùm nullam controuerſiam recipiat, nihil eſt, quod demõſtremus: ſicut nec ab ijs, qui quidpiam exponunt perſpicuitatis gratiâ, non ſolùm ordinem, ſed modum ſingularum omnium orationum attendendum eſſe. nullâ enim aliâ de cauſâ expoſitionem ſcribimus. In opere igitur de motu muſculorum oſtendimus maximè proprium eſſe muſculorum, ſi ad reliquas corporis partes referantur, ſi ad ſeipſos, maximè commune ad exemplũ lori, chordæ, aut funis, in ſeipſos contrahi. nam, ſicut hæc diſtenduntur, vbi eorum extrema prehendentes in diuerſa diducimus, & vbi ſinimus, ponimúſque, contrahuntur, ità muſculi oſſibus vtrâque extremitate innexi coniunctionẽ habent ijs, quæ manu prehenduntur, reſpondentem, ab ipſis autem in contrarias partes attracti medij inter extremas partes, hoc eſt, ſuo corpore vniuerſo intenduntur. quâ de cauſâ, vbi eorum fibræ omnes tranſuerſæ præciduntur, partes plurimum inter ſe recedunt, vna quidem ſurſum ad totum muſculi initium, altera verò deorſum ad extremum, quâ parte poſt articulum cum altero membri oſſe coniungitur. Idcirco, vbi integro muſculo articulus ſuo loco moueatur, finis muſculi iunctus illi parti, in quâ os excidit, vt potè, qui totus ad ſuum initium contrahatur, ſecum attrahit partem membri, cum quâ coniungitur, hoc eſt, caput oſſis, quod in receſſum inſeritur, quo contracto vnà contrahitur totum os. in quo caſu accidit, vt caput eius oſſis, quod in commiſſurâ ſubiectum eſt, priſtinâ ſede ſublimiùs collocetur. quare nullo modo reſtitui in ſuum locum poteſt, priuſquàm toto membro intento eatenus deorſum compellatur, quatenus ſurſum præter naturam venit. Hâc itaque de cauſâ oſſa, quæ prociderunt, priùs intendenda ſunt. quod autem comminuta quoque oſſa intendi debeant, vel ex eo potiſſimum colligitur, quòd ſicut in luxatis reſtituendum eſt, quod erupit, ità in ijs, quæ fracta ſunt, quod affectum eſt, componi debet, ſic, vt comminuti membri extrema ſe tangant. eſt enim fractura perpetui oſſis abruptio, perinde, atq; vlcus carnis. vtrunq; autem tunc ex toto reſtituitur, cùm ad priſtinam vnitatem

id actum eſt. quod fieri non poteſt, niſi fracti oſſis partes è regione collocẽtur, quæ curatio græcè διάπλασις dicitur. Itaq;, ſi leuis fractura ſuerit, vtraq; læſi oſſis pars ſuo loco manet: ſin os penitus perfringatur, neceſſe eſt partes inter ſe cedere, hâc, vt puta in priorem, illâ in poſteriorem regionem veniente, atq; aliâ in dexteram, aliâ in ſiniſtram. Quamobrẽ ambabus manibus, vtrinque membrum prehendentes, quod in priorem partem erupit, retrò cogimus: quod in poſteriorem, compellimus in priorem: quod in ſiniſtram excidit, in dexteram trudimus: quod in hanc prolapſum eſt, in contrariam repellimus, ità, vt omnes comminuti oſſis partes per manus componentis in contrarias partes vrgeantur. Dum hæc itaque fiunt, periculum eſt, ne aliquæ fracti oſſis eminentiæ confringantur. non enim redditur ex toto leue vtrunque oſſis extremum, perinde quaſi ſectum ſit ſerrâ gladium referente: nam quæ dentata eſt, & ipſa exaſperat. Quare fracti oſſis partes in diuerſa, partim ſurſum verſus, partim deorſum deducentes, ad componendam fracturam venimus, cauentes, ne, dum coniunguntur partes oſſis, quarum altera ſuper alteram exceſſit, aliquæ ipſorum eminentiæ perfringantur. quod penitus aſſequemur, vbi oſſa ἐγκρύπτωσι, id eſt, condãtur, vnum ſcilicet ſub altero. eo enim vocabulo vtitur Hippocrates, vbi fracti oſſis partes in ſuum locum reponuntur. Ergo, vt, quæ receſſerunt, iungantur, neceſſe eſt alteram partem ſurſum, alteram deorſum attrahere. quod iam omnes medici faciunt, rem interdum ſolis miniſtrorum manibus committentes, interdum laqueos inijcientes, vbi maiori vi opus ſit, in diuerſa contendere. Oſtendimus autem tam in fractorum, quàm in luxatorum oſſium curatione, principio intendendum eſſe: adhibendam verò intentionem hanc membro non temerè figurato, deinceps dicemus, atque illud in primis, quùm in fracturæ curatione quatuor agere debeamus, intendere, componere, alligare, & continere, eundem habitum omnium eſſe cõmunem oportere. componimus quidem, dum intendimus: vbi compoſuimus, protinus alligare cõuenit, ſaluo eodem membri habitu, quo compoſitum eſt: quem rurſus ſeruare decet, vbi continetur: nam, ſi moueatur, vinculum quadã parte laxiores habebit circuitus, quâdam arctiores. laxiores, quùm oſſa moueri patiantur, quod compoſitum eſt, corrumpent: arctiores, quùm dolori ſint, inflammationem excitabunt. Quatuor igitur, quæ agenda diximus, communem habitum requirere demonſtratum eſt. conſideremus poſthac, quid intuiti, hunc habitum inueniamus. Porrò, quùm membrum intẽditur, ille optimus eſt, ſub quo nõ magnâ vi ſeparata oſſa in diuerſa diducuntur: quùm continetur, ille, qui minimè lædit. vtrunq; præſtat, qui ità figurat, vt muſculorum fibræ directæ intendantur. directæ autem intenduntur, quùm ab imâ membri parte vniuerſus muſculus collocatur: nam, ſi muſculus, qui ſuum initiũ habet à parte interiori, ità collocetur, vt medius ab interiori parte mẽbri, extremus ab exteriori, vel ſic, vt medius à ſuperiori, extremus ab interiori ſitus ſit, hoc pacto circa membrum in cochleam ſerpens magnam vim requirit, cùm intenditur. Itaque, ſi hoc modo figuratum muſculum extendas, dum fracti oſſis partes abundè diducantur, vehementer dolebit, magno cum periculo, ne conuellatur. conſtat enim intẽtionis vi conuulſos interdũ muſculos fuiſſe. Quare eundem eſſe habitũ cõſtat, qui minimè lędit, & qui muſculos nullo modo peruerſos continet: quod apertè Hippocrates expreſſit, volens brachium cubito tantùm inniti non ex toto curuatũ, aut extentũ, ſed in medio inter hęc collocatũ.

Quom

Quem habitum ipſe docuit optimum eſſe, primò, quòd cubiti os longius eſt radij ſede, ipſúmque firmiter ſuſtinet: deinde, quià muſculi, qui oriũtur ab interiori tuberculo humeri, extrema habẽt ab interiori parte totius brachij: qui ab exteriori incipiunt, ab exteriori finiuntur. Cuius autem muſculi initium, & finis ab interiori parte ſunt totius brachij, huius & reliquæ omnes partes, & propterea totus ipſe muſculus. Similiter cuius extrema ab exteriori parte ſunt, & ipſe totus ab exteriori parte eſt totius membri. Quin & experimentũ indicat hunc habitum minimè lędere. Ex duobus verò, quibus hic interijcitur, ſupinus muſculos plurimùm peruertit, & vehementem dolorem mouet, pronus minùs peruertit, minúſque dolori eſt. Habes de brachio figurando ſummatim omnia, quæ latiùs deinceps Hippocrates docebit, eâ oratione vſus, quæ perfectè planéque rem exponit, ità, vt paucis omnino opus ſit ad ea exponenda, ijs præſertim, qui imbuti ſunt puerilibus diſciplinis, vel de doctore librũ audierunt, quibus ſanè commentaria ſcribuntur.

EA ſiquidem eſt natura iuſtiſſima.

Quaſi dixerit maximè conueniens. nam, vbi, quod cõuenit vnicuique, ſeruatur, res iuſtè habet, atq; adminiſtratur. Quid autẽ corpori cõueniat, præter id, quod ſecundum naturam eſt, haud facilè intelligitur. ergo cùm ſingulis partibus conueniens ineſt figura, color, & magnitudo, optimè habent.

SEd, ſi in hanc, vel illam partem declinatur, in pronum habitum peccetur. leuius enim peccatum eſt, quàm ſi in ſupinum.

Duos habitus poſuit, ſupinum & pronum, qui & ad vniuerſum corpus referũtur, & ad vnam ipſius partem, nempè brachium. Totũ igitur corpus pronum dicimus iacere, vbi deorſum venter ſpectat, dorſum verò in ſuperiorem partem: cõtra ſupinum, vbi ſurſum venter, in inferiorẽ partem dorſum. Quos habitus cõmemorãs loquuturum ſe de brachio indicauit, quùm nequeat corpus totum frangi, aut excidere. Sed cauſam, cur præſtet in pronũ declinare, q̃ in ſupinum, vbi quis deceptus rectũ non aſſequatur, ipſe in ſequẽtibus aperiet.

QVi nihil capiunt conſilij, plærũque nihil errant. Ipſe enim, qui deligatur, ſic iuſtâ naturâ coactus brachium porrigit.

Medici, inquit, qui ante naturalem brachij habitum, nihil attendunt, plærunque meliùs curant, quàm qui malè ratiocinantur. Idiota enim, qui alligandus eſt, medico brachium porrigit figuratum, quemadmodum minimè lædat, inſtructus à naturâ, quam nunc iuſtam dixit. Quippe, quæ generationis initio, & poſteà in totâ vitâ degendâ οἰκεῖον, id eſt, conuenientẽ ſingulis partibus habitum inuenit. [Ipſe enim, qui deligatur brachiũ porrigit] vocabulum porrigit, ἀπορέγει dixit, quod nonnulli accipiunt pro ὀρέγει, id eſt, porrigit medico, nonnulli pro ἀποκωλύει, hoc eſt, non permittit, vt medicus indoctior mẽbrum in contrarium cõuertat. omnes enim homines naturâ ſingulas partes figurant, quemadmodum minimè lædant: quem habitum indicat Hippocrates eſſe maximè rectum. Porrigũt igitur ægri ſeipſos ità figuratos. atque ægrè ferunt, vbi aliter à medicis collocentur, renituntúrque, atque ob dolorem ducẽti non parẽt. hoc autẽ volunt Hippocratem ſignificaſſe verbo ἀπορέγει. Sed vtrouis modo acceperit, res eadẽ manet. nam idiotæ, quùm ità brachiũ collocent, quemadmodũ minimè lædat, pręſtantiores ſunt medicis, qui, cùm ſibi ſapientes videantur, malè hoc figurãt. Sũt & qui ad vtrunq; id referãt [ſic à iuſtâ naturâ coactus brachiũ porrigit]. Sed cùm propoſita res ſeruetur, quomodocũq;

verbum id acccipiatur, ſuperuacaneũ eſt in ijs ampliùs inſiſtere, inutilia enim ſunt, & inuẽtu facilia, quę ambiguis verbis tradũtur. Quare illi omittẽda ſunt, qui tẽpori parcit, quùm in ijs, quæ vtilia ſunt, id conſumere magis conueniat.

SOphiſtæ autẽ medici vtique ſunt, qui peccant: porrò brachium fractũ non magno negocio pertractatur, ídque (vt ità dicam) cuiuis medico facilè eſt. 5

Sophiſtas intelligit eos, qui ſapiẽter aliquid ſibi inueniſſe videntur: errãtes tamen, atque idcirco non obſeruantes, quod rectè omnes idiotæ cognouerũt. 6

QVem locum cogor latiùs explicare, quoniam medicos vidi, qui, cùm deligarent, ſapientes habiti ſunt à brachio figurando, vndè par fuit videri ignaros. Multa enim alia, quæ ſunt huius artis, ità iudicãtur. Nã, quod nouum eſt, quãuis nondum conſtet, vtrum ſit vtile, anteponunt ei, quod conſuetũ eſt, quod iam ſciunt vtile eſſe, atq; id, quod alienum eſt, ei, quod receptum.

Ipſemet tibi oſtendit in ſequentibus, quæ omnia obſcura ſunt, cur ſermonẽ de figurando brachio dilatauit, quãquàm locus per ſe, nec difficilis eſt, nec ità multa verba deſiderat, ex quo protinus cauſam inuenies, quamobrẽ in ijs, quæ tradidit, ordinẽ omnino exquiſitũ non ſeruarit. quiſq; enim priùs de eo, quod magis vrget, verba facit. Ergo, quià medici eius ſæculi pro comperto habebãt ad omnem, tam comminuti, quàm prolapſi oſſis curationem intentione opus eſſe, ſed ignorabant, quinam habitus ſecundum naturam eſſet, idcirco de hoc in primis egit. Ac multò adhuc magis, quia medici quidẽ optimo deterrimum habitũ anteponentes, prauis rationibus eam rem ſibi ipſis, atq; alijs perſuadebant. Quòd ſi ignari omnino fuiſſent, oportebat verũ ipſos docere. at, cùm nõ ſolùm ignari eſſent, ſed etiam cognitionem ſibi vendicarẽt, neceſſe fuit Hippocratẽ id primò cõuellere, deinde animum iam purũ verâ ſcientiâ inſtituere.

DIcendum igitur eſt è medicorum erroribus, quos docere volo, quoſque dedocere de brachij naturâ. 7

Dedocere vult ea, quæ medici non putant vitio danda, quùm tamen vitia ſint: docere quæ putant vitia, quùm non ſint.

ETenim, quod hâc ratione traditur, ad alia quoque oſſa corporis pertinet. 8

Non iniuriâ dicit orationem hanc ad alia quoque oſſa ſanãda pertinere. ea enim ad quæ ſpectantes, inuenire naturalem vniuſcuiuſque habitum cõueniat, omnium communia ſunt. duo autem ſunt (vt ſuprà indicauimus) nẽpè vt dolorem euitemus, & rectum ſtatum tueamur, illud experimento comperitur: hoc partium quoque ſitu, quem corporibus incidendis comparamus.

ERgo brachium, de quo ſermo eſt, quidam vinciendum dedit pronum: hic autẽ coëgit collocari modo ſagittariorum, quùm humeri caput conijciũt: atque ità deuinxit exiſtimans hunc eſſe naturalem eius habitum. quam rem eo argumento comprobauit, quòd oſſa omnia, quæ in cubito ſunt, inter ſe dirigantur, tum ſuperiectæ partes æquentur, quòd etiã tam exteriores, quàm interiores inter ſe directę collocentur. ita enim inquit & carnẽ, & neruos naturaliter ſitos eſſe. ſagittarios prætereà teſtes adduxit. his autem dicendis, præſtandíſque ſapiens habebatur. Aliarum verò artium immemor erat, quæcũque vi, aut artificio quidpiam moliuntur, neſciens alium alibi eſſe habitũ naturalem. Quin & in eodẽ opere, alius erit dextræ, exempli cauſâ, alius ſiniſtræ habitus naturalis. Aliter enim brachium naturaliter figurant iaculantes, aliter funditores, aliter rurſus, qui lapides conijciunt, aliter pugiles, aliter, qui in ocio ſunt. Quotquot enim artes reperiri poſſunt, ſingulę, naturaliter brachia requirunt, 9

non

non eodem modo figurara, ſed ad inſtrumentum, quo in ſingulis vtendum, & ad opus, quod efficiendum eſt, accommodata.

De his quoque ſemel aliquando meminiſſe oportet, quam rem nos minimè præteribimus. Quidā ex his medicis, qui ſapientes habentur, propoſita verba [Ergo brachium de quo ſermo] tanquàm mendoſa iure ſuo corrigens græcè ità ſcripſit [τὴν οὖν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν] adiecto verbo ἦν, hoc eſt [erat] ſuā nobis oſtentans diſciplinam, quâ ſucrat à grammaticis, rhetoribúſque eruditus, ità, vt ignoraret modum præciſè loquēdi omnibus antiquis vſitatum. Erit autem plena oratio, ſi perficiatur hoc modo [Ergo brachium, de quo ſermo erat, quidam vinciendum dedit pronum] Idiotæ plærūque medicis brachium porrigunt conueniēter figuratum, ſed horum quidam nimiùm curioſi ab eo propoſito recedentes, quod ſpectari naturaliter debet (id autem fuit doloris carētia) pronum habitum eligunt, vt potè, quem commodiorem exiſtimēt. nullus tamē idiota medico brachium porrigit reſupinatum. multum enim abeſt hic habitus ab eo, qui minimè lædit. nonnulli autem medici, & ob inſcitiam, & vt ſapientes videantur, ipſum interdum admittunt, atque eā de cauſā ſagittariorum exemplo brachium vniuerſum collocant, quidam penitus reſupinatum, quidam non multum ab huiuſmodi habitu recedens. Peccāt igitur, nō modò in hanc partem, ſed quòd extētum figurenr. quos Hippocrates prodidit eā ratione moueri, quòd vbi totū brachium ſagittariorum exemplo figuretur, oſſa diriguntur, & totius brachij ſuperiectæ cutis partes æquantur. ſed hæc valdè probabilia ſunt, & ſe viciſſim cōſequuntur: illud reuera non ſic habet, carnem & neruos eo habitu, perinde, atque oſſa in recto ſitu omnibus partibus ſeruari: quod ſi ità res haberet, non modò probabiliter, ſed firmiſſimè demonſtrarent huiuſmodi habitum naturalem eſſe. Verùm hæc tolerabilia ſunt. rráſſerre autem huc ſagittariorum exemplum, exiſtimari debet prorſus fatuum, ſatiuſq; fuit eos ab Hippocrate nullo modo cōmemorari, quàm acerrimè refelli. nam, quæ prorſus ſtulta ſunt, deridenda magis ſunt, quàm à ſcriptoribus confutanda: non tamen prohibeo, quo minùs, dum viuentes agunr, redarguātur: ac præſertim, vbi, qui hęc nugatur, audientibus perſuadet, vt ſibi ipſi hominis curationem committant. Fit etiā interdum, vt nos quoque in ſcribendo ſtultis opinionibus contradicamus, vbi multos videmus illis credere, quaſi veræ ſint: quod nunc accidit Hippocrati, qui nihil eſſe commune ſagittarijs, & vincientibus oſtendit. Quæ verò afferuntur de oſſibus, neruis, & carne recto ſtatu collocandis, quamuis nullum per hæc fuiſſet Hippocrates reprehenſurus, per ſe neceſſaria fuerant ad optimum habitum inueniēdum, cuius caput eſt, ſi argumentum ex ſigno colligamus, doloris carētia. id enim neque ipſos idiotas latet: verùm, ſi rei cauſam, naturámque ſpectemus, rectus partiū ſtatus, qui idiotis non item patet, ſed illis duntaxat, qui incidendis corporibus operam derunt. Quæ ab Hippocrate ſubijciuntur, maximâ ex parte plana ſunt, nec quidquā habent, quod in quæſtionem vocetur. quare vniuerſa hæc mihi prætereunda, quod non accidit ijs, qui librum legunt, quibus longiori tēpore ſunt conſideranda. Quod inquit [Hic autem coēgit ipſum collocari modo ſagittariorum, cùm humeri caput conijciunt] obſcurum eſt, & incertum. quocircà nonnulli verbū [conijciunt] quod dixit ἐμβάλλουσι. proptereà ſcriptū ab Hippocrate exiſtimāt, quòd extento brachio humeri caput in ſinum ceruicis, quæ in lato ſcapularum oſſe eſt, conijciatur, in quem anteà non conijciebatur, cùm

brachium demiſſum erat. tunc enim iuxtà erat duntaxat, & cõtingebat: quam rem his verbis expreſſit [Verſatur humerus in lato ſcapularum oſſe trãſuerſus, vbi brachium iuxta latus extenditur]. Cenſent alij ἐμβάλλουσιν dixiſſe Hippocratem tranſlatione vſum à nauium impetu, ἐμβολὴ græcè dicitur, vbi datur opera, vt naues hoſtium mergantur, quãdocunq; ſigno dato prora aptatur ad nauem alteram perfringendam, potiſſimum à latere, totámque diſſoluendam, ac ſubmergendam, tunc quaſi paratũ eſſe ad ἐμβολὴν, id eſt, ad impetum faciendum aiunt. Item apud comicos porrecta membra dicũtur ad ἐμβολὴν, id eſt, ad impetum faciendum parata: quod Ariſtophanes oſtendit, quùm inquit, χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λόρδος ὡς ἐμβαλῶ, id eſt, recta accedit incuruus, quaſi ad impetum faciendum paratus. Quæ ſubdit omnia, ſi animaduertantur manifeſta ſunt, vſque dum inquit.

IN ſagittarijs par eſt hunc alterius brachij habitum optimum eſſe: nam ſi ità collocetur, imum humeri caput, quod cardinis modo in ſinum cubiti cõijcitur, efficit, vt brachij, atque humeri oſſa dirigantur, quaſi totum vnum ſit.

Scribit nunc aduerſus eos, qui vniuerſum brachium intentum deuinciunt, ſicuti ſagittarij ſiniſtrum continent. Ait enim ad id agendum iure opus fuiſſe brachio extento, quùm neruus dextrâ tenditur verſus partem poſteriorem: totus verò arcus in eâdem regione cõtinetur à ſiniſtrâ, ne in alteram partem inclinetur. Nam ſi neruus dextrâ validè in poſteriorem partem intentus totũ arcum ſecum adducat, ductio ſagittæ in poſteriorem partem impedietur, vt quę debeat à valido neruo cõtentóque emitti. Ergo, quantum ex vltimâ contẽtione remittitur, tantũ demitur de emiſſione ſagittæ, quod, quùm in confeſſo ſit, Hippocrates cauſam adiũgit huiuſmodi. [Nam ſi ità collocetur imum humeri caput, quod cardinis modo in ſinũ cubiti cõijcitur, efficit, vt humeri atq; brachij oſſa dirigantur, & brachium totum ſine inclinatione ſeruetur.] vocat autẽ γιγγλυμοειδὲς imũ caput humeri, quod cardinis modo cum cubito committitur. quandoquidem cardines (græcè γίγγλυμοι) & quoſdã ſinus habent, & quoſdam proceſſus, ſinibus recipiunt eorum, cum quibus committuntur, proceſſus: proceſſibus in ipſorum ſinus inſerũtur. Similiter imum caput humeri in gibbum ambitum deſinens duo à lateribus tubercula exigit, vnde ſimilitudo trochleæ fit. hæret autem huiuſmodi ambitu trochleam referente in ſinibus cubiti. Extremus hic ambitus, & à priori, & à poſteriori parte cauum habet, in vtroq; ſe inſinuant cubiti proceſſus roſtro ſimiles. Siquidem cubiti caput ſuperiùs. C. literam refert. quâ, cum humero committitur, accipítque humeri ambitum, qui trochleam refert, ferè totum, vbi brachium ſic collocatur, vt cubitus, atque humerus rectum angulum oſtendant. At rurſus, vbi humero quieſcente, cubitus circa gibbum eius ambitum moueatur, ſi in priora feratur, cubiti commiſſuram flectit: ſi in poſteriora, tendit. in maximo quidem flexu prior cubiti proceſſus in humeri cauum, quod à priori parte eſt, conijcitur: in extenſione poſterior proceſſus in poſterius cauum, quod, quùm maius ſit, maiorem proceſſum accipit. quare plurimum extendere, & curuare totum brachiũ poſſumus: quod nullo modo contingeret, ſi nullum cauum in humero fuiſſet. Quùm huiuſmodi ergo ſit cubiti iunctura, vbi totum brachium ad rectum angulum figuretur, ità, vt humerus & cubitus rectum angulũ oſtendant (quem habitum Hippocrates ſolitus eſt appellare ἐγγώνιον) ambitus trochleam referens medius hęret cauo cubiti, quod. C. literam repræſentat. At vbi totum brachium extenditur

ditur,cubitus in poſteriorẽ partẽ fertur,& proceſſus,qui ab eâ parte eſt, motui præeſt:ceſſat autem, quieſcitq́;,quùm primũ ad humeri cauum, quod eâ parte eſt,peruenit. Quo fit,vt cõmiſſura extẽdatur, & imum humeri caput,cardinis modo,ſinu cubiti innitatur. vocat autem Hippocrates βαθμίδα, non modò humeri ſinum,ſed cæteros omnes, in quibus recipiuntur oſſium proceſſus.

» PRæterea articulus ità extentus recuruatur. ergo veriſimile eſt ſic eũ locum minimè flecti,maximeq́; intendi, neq; à neruo, quem dextra tendit ſuperari,neque illi cedere:ad hæc neruum ipſum plurimum adduci. Quo fit,vt ſagittæ à validâ,ſubitáque vi emittantur.quæ autem ſic emittuntur, maiori impetu celeriùs feruntur,longiuſq́;.ſed vincientis & ſagittarij nihil commune.

Ex modis,quibus brachium figuratur, extẽſio flexui contraria eſt, ſupinus habitus prono.hi ergo extremi ſunt,& quaſi quatuor habituum exceſſus:duo alij medij ſunt : vnus quidem inter extremum flexum & extenſionem,quem Hippocrates(vt dixi) ἰθύωρον appellat:alter inter pronum & ſupinum,ſub quo ait cubitum radio ſubijci.Igitur,ſicut hũc iuſtum & rectum dicit, ſic etiam illum,qui ἰθύωρος dicitur,ſub quo humerus cum cubito ad rectum angulũ collocatur.quod ſi hic habitus rectus eſt,ſequitur,vt,vbi brachium extenditur, non debeat rectus appellari.ſi rectus nõ ſit,certè erit in exteriorem partem recuruatus:quemadmodum,ſi in poſteriorem partẽ ità recuruetur os cubiti,vt cum humero angulum oſtendat,quod iam nonnullis accidiſſe perſpectum eſt,quibus neceſſe eſt poſterius humeri cauum altum eſſe,in quod ſe inſerit poſterior cubiti proceſſus.Quod ſi huiuſmodi cauum nobis omnibus altiſſimum eſſet, flectere in poſteriorem partem brachium poſſemus, vt dixi de his,quibus aliquantulum id licet, vtpotè qui poſterius cauum non ſecundum naturam penitus habeant,ſed nimis ſinuatum.

» QVi brachiũ deligat,vbi ſic figuratum contineatur, multa alia affert mala grauiora,q̃ vulnus.nam,ſi curuari brachiũ imperet,non oſſa,non neruĩ, non caro eundẽ habitũ ſeruabunt,ſed vinculis cedentibus in aliã atq; aliã partem mouebũtur. Ecquid opus eſt ſagittariorũ habitu?quã in re nullus fortaſſis error fuiſſet,ſi ſophiſta p̃miſiſſet, vt homo ipſe vulneratũ brachiũ porrigeret.

Qui intentum brachiũ deuincit omnino(inquit) vel ità contineri iubet,vel curuari finit:vtrumuis fecerit,ægrotantem lædit. nam,ſi in eodẽ habitu cõtineatur,dolor aſſiduè vrget:ſin aliter figuretur,deprauatur brachiũ ſub vinculo,quod eo ſpectat,vt membrũ,ſicuti compoſitũ eſt ab iniectis faſcijs contentum,ſine vllo preſſu tueatur. at,ſi aliter figuretur,contrarium accidet:nempè, vt fractura vinculo non cõtineatur, ſed moueatur, trãſferaturq́; vnà cum neruis habitũ mutãtibus,muſculiſq́;,quos carnem vocauit,eorum nobis naturam oſtendens. Sunt enim muſculi caro ſentiendi vim habens à ſimplici carne, ex quâ maximè conſtãt, caro nominati, per quos fibræ diſtribuuntur à neruis ac ligamentis diductæ.creatur enim totus muſculus à naturâ eiuſmodi fibris cõtentus,quibus caro ſimplex vndiq; concreſcit,atq; hęc eſt propria muſculi natura,per quę venæ & arteriæ diſcurrũt,vt non ſecus ac cæteræ partes,alatur & viuat: propriũ verò muſculorũ corpus fibræ ſunt,quę ſimplici carne cingũtur, plurimum quidẽ medijs muſculis,tum ſubinde minùs,pręſertimq́; in initio ac fine ipſorũ. quocirca extremi muſculi neruoſi magis ſunt, medij verò carnoſi.

» QVidam alius medicus reſupinatũ brachium extendi iuſſit, atq; ità figuratum deuinxit, ſibi perſuaſum habens hũc ſtatum naturalem eſſe,quod

ex cute conijciebat, & ex eo, quod oſſa ſic tueri naturalem habitum exiſtimaret. quia id oſſis, quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti, è regione collocetur eius oſſis, vndè cubitũ metimur. Hæc adducebat ad comprobandum huiuſmodi habitũ eſſe naturalẽ, rationiq; conſentanea loqui videbatur. Sed brachiũ vehementer cruciari, ſi ſupinum extendatur, experiri quilibet in ſuo poteſt. nam ſi extẽdatur, hunc habitum dolori eſſe cõperiet. quin, ſi imbecillis homo manus prehendat valentis ità collocatas, vt cubitus reſupinatus curuetur, vtiq;, quò volet, ipſum ducet. Manus item eo modo collocata, ſi gladiũ teneat, vti eo minimè poterit: vſqueadeò iſtiuſmodi habitus violentus eſt. Ad hæc, vbi brachiũ in eo habitu vinciatur, grauiori dolore torquebitur homo, dum ingredietur, graui, dum cubabit. quod ſi brachium flectatur, neceſſe eſt muſculos contrahi, & oſſa in eodem habitu minimè contineri. ignorabat autem illud, præter alia, quæ in huiuſmodi habitu incommoda accidũt, quod os in primâ palmæ parte extãs à parte minimi digiti, cubiti pars eſt: illud verò, quod in cubiti iunctũrã eſt, vnde cubitum metimur, eſt humeri caput.

Si quis brachium reſupinauerit, videbitur humeri caput ab interiori parte, quod græcè κόνδυλος, id eſt, tuberculum nominatur, eſſe caput ſuperius cubiti, cùm quodammodo è regione ſe oſtẽdat capitis inferioris, quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti. Non tamen omnes cubitum metiuntur ab humeri tuberculo: ſed ſunt, qui metiri incipiant, ídque rectè à cubiti eminentiâ, quã græci ὀλέκρανον dicunt & ἀγκῶνα. At Hippocrates, vbi ait [vnde cubitum metimur] ſignificare videtur, vel omnes, vel plęroſq; inde metiri. Quomodo autem ſeſe res habeat, hìc quærere ſuperuacaneum eſt. illud meminiſſe oportet, quod inferius cubiti caput ſitum in primâ palmæ parte è regione ſuperiori capiti reſpondet, vbi ſecundum naturam brachium figuretur, vt ſcilicet curua pars interior ſit, gibba exterior, in quo habitu fit, vt minimus digitus ab inferiori parte ſubijciatur, pollex à ſuperiori inſidat.

HIc verò putauit hoc idem os eſſe atque illud, & alij complures. 14

Non ità dixit [hoc idem os eſſe, atque illud] ſicuti aliquẽ eundem cum ſeipſo dicimus, vt Aiacem Telamoniũ eundem cum Æacide, ſed quod vtrũque oſſis extremum intelligat eiuſdem eſſe, nempè cubiti.

EST autem idem cum illo eminentia cubiti, cui potiſſimum innitimur. 15

Vocabulũ [idem] accipiẽdum nunc quoq; eſt eodẽ modo, quo proximis verbis explanauimus, cùm eiuſdem oſſis partes eſſe exiſtimarent, quod in primâ parte palmæ ſitũ eſt, & quod ab interiori regione cõmiſſuræ cubiti extat.

ERgo, vbi brachium reſupinetur, partim hoc os peruerſum cõſpicitur, partim nerui, qui ab interiori ſede, & digitorum, & primæ palmæ partis procedunt, ſupino brachio peruertuntur. tendunt enim huiuſmodi nerui ad humeri os, vnde cubitum metimur. errores, atque ignorationes naturæ brachij tot ac tales ſunt. Si quis autem (vt præcepimus) fractum brachium extẽdat, dirigetur os, quod à parte minimi digiti ad cubiti eminentiam tendit: dirigẽtur item nerui, qui à primâ palmæ parte ad extremum humerum pertinẽt: ſuſpenſúmque brachium in eodem habitu cõtinebitur, in quo fuerit colligatum, neque dolori erit, aut moleſtiæ, ſiue ingrediatur homo, ſiue cubet. 16

Quùm accidit, vt oſſis cuiuſpiã, vel nerui, vel muſculi initiũ ſit ab interiori parte mẽbri, finis vel ab exteriori, vel ab inferiori, cõſtat partẽ hanc peruerſam eſſe. Rectè igitur dixit omnia hæc peruerti, vbi totum brachium reſupinetur.

Ac ne

Ac ne longiùs exempla petamus.nerui,qui ab interiori parte feruntur ad manum,cum cubito iunguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque reſupinato brachio,vt neruorũ,qui cubito illigãtur,initia ab interiori parte collocẽtur,fines à ſuperiori.idem accidet muſculis,& ipſius cubiti oſſi.horũ enim omnium initia ab interiori parte ſunt iuxta tuberculũ humeri. Poterant autẽ per ſe muſculi,cùm peruerterentur,abundè dolorẽ excitare, atque eâ de cauſa inflãmationem.Si quis autẽ brachiũ figurauerit,vt Hippocrates iuſſit,muſculi,qui ab interiori parte cubiti oriuntur,toti ab interiori parte ſiti erũt,qui ab exteriori, in hâc ſimiliter continebuntur,quemadmodũ,qui à ſuperiori,poſitum à ſuperiori tuebuntur in vniuerſo mẽbro. Ab inferiori autẽ cubiti parte nullus ſitus eſt omnino muſculus. ſed,ſi cubiti muſculorũ omnium ſitum cognoſcere tibi curæ eſt,ex primo libro de incidẽdorum corporum ratione addiſcere poteris, tum ex opere de muſculis incidendis,vbi muſculorum omniũ natura ad compendium confertur magis,quàm in libro de incidẽdorum corporum ratione.

17 COllocari ſic hominem oportet, vt id oſſis,quod excedit,ad lumen quantum maximè poteſt,illuſtre conuertatur, ne chirurgicum lateat,dum intendit,quando ſatis fuerit directũ.Porrò,qui vſum habeat,quùm admotâ manu os excedens continget,rem optimè comprehendet.

Siue iacere, ſiue ſedere ſignificare voluerit verbo [collocari] quod καθιστᾶς dixit,cum altero,alterũ quoque intelligendũ eſt.Nam ſi ęgri vires, & fracturę magnitudinem intueamur,ipſum modò iacentem,modò ſedentẽ vinciemus. Verùm vtrouis modo collocetur,vt vitiata pars cõſpectui magis pateat,ex luminibus quæ dantur,ſpectare debet ad maximè illuſtre.

De brachio.

18 OSſium brachij,cùm non vtrunque fractũ eſt,facilior curatio eſt,vbi quod ſuperius eſt,cõminuitur,quãuis plenius ſit,tũ quia integrũ, quod ſubiectum eſt,fundamẽti vicem præſtat,tum quia faciliùs reconditur, præterquã in viciniâ manus.ſuperius enim os carne plurimũ contegitur. id verò,quod ſubiectum eſt, minimè carnoſum eſt,ægrè conditur,ac maiori vi extenditur.

Indicauit brachiũ ex binis oſſibus cõſtare,vbi ait ὢν μὴ ἀμφότερα,id eſt [cùm non vtrunq;]nõ enim cõſueuit dictio ἀμφότερα græcè vſurpari ad vnũ vel tria, vel plura ſignificanda.Ex his ergo binis oſſibus, quod ſubiectum eſt πῆχυς, id eſt,cubitus propriè vocatur, ídque ſanè longius eſt : quod ſuperinſidet κερκίς, id eſt,radius.Plana autẽ eſt,non modò oratio hæc,ſed reliquæ ferè omnes huius libri.Illa duntaxat explanationis mihi viſa ſunt indigere,quę à me enodãtur. Quare ſi quid præter hæc obſcurum tibi videatur,ſpectato, num quid in exemplari fuerit mẽdoſum,vbi enim correxeris,ſi quid lectũ ſemel non comprehenderis,iterum ac tertiò relegens,quod propoſitum eſt,optimè percipies.

19 VBi non hoc,ſed illud fuerit comminutũ,ſimpliciori vi opus ad intendendum:vbi vtrunque extendere valentiùs oportet. Puerũ iam vidi plus iuſto intentum,ſed plærique,minùs quàm res poſtulat,extenduntur

Vim ſimpliciorem,& quæ nõ magno negocio adhibetur, φαυλοτέρην dixit. φαῦλον enim apud veteres græcos,non ſolùm ſignificat vitiatum,ſed ſimplex.

20 INtentione adhibitâ, conuenit admotis prominentioribus palmarum partibus dirigere.

Prominentiores partes palmarum appellãt θέναρα deducto vocabulo à percutiendo, quod θείνειν græci dicunt, vt nonnulli volunt, qui verborum inter-

pretationibus ſtudent. Quicquid enim percutimus, prominétioribus his partibus percutimus. Alij non omnes prominentiores palmæ partes ſic appellatas exiſtimant, ſed eas tantùm, quæ pollici ſubijciuntur.

DEinde cerato inungere non ità liberaliter, ne faſciæ ſuperinnatent, atque hoc modo deuincire. 21

Vinculi vſus duplex eſt, nam & cõminuti oſſis partes, quæ rectè inter ſe cõpoſitæ fuerint, fideliter continet, & lintea liquore aliquo reſperſa, vel illita medicamento, quod ad repellendã inflãmationẽ præſentiſſimũ eſſe putauerimus, decidere non patitur. Adhibẽt itaque nonnulla medicamenta, quæ linteis illinuntur, his quæ excepta imponunt, vinculũ ſuperdantes. Alij humorẽ aliquẽ ingerunt ad rem idoneum, quale eſt vinum, vel per ſe, vel cum oleo, & ſæpè liquidum aliquod medicamẽtum, cuiuſmodi eſt ceratum hoc. cuius duplex ratio eſt: interdum, ſiquidem ceratum ex roſã, vel oleo liquatur: interdum, arida pix adijcitur, hincq́; πισσηρὰ κηρωτῆ græcè nominatur. Sed liquida medicamenta, ſpiſſa quoque ſunt & craſſa, cuiuſmodi eſt liquidum ceratum. Fiunt autẽ, & ex emplaſtris inflammationem arcentibus, liquatis in oleo, de quibus loquuti ſumus, & in opere de ſimplicium medicamentorum facultate, ſed latiùs in eo, quod ſcripſimus de ratione curandi, & in eo, quod de compoſitione medicamentorum. Hippocrates igitur liquido cerato vtitur, quod multò magis inflãmationem coërcet, quàm quod durũ eſt, ſeu quouis alio nomine libeat appellare. Modum verò vtendi huiuſmodi cerato indicauit inquiens [nõ ità liberaliter, ne faſcię ſuperinnatent] ſed contrarium terminum, vt pote, qui nobis notus ſit, præterijt. is autem eſt, ne ceratum ità parum inungatur, vt iniecta lintea ſiccescant, priuſquàm tertio quoque die reſoluãtur. At quã de cauſã cerato nũc inungendum dixerit. conſiderandũ eſt, quùm, vbi os cute excedit, vinum nigrum auſterum ſuperinfundi iuſſerit. Mihi ſanè videtur vinũ excogitaſſe ad hæc tanquam præſidium efficacius: omiſiſſe verò in alijs fracturis, vbi nullum ex comminutis oſſibus nudatum eſt. eo quòd vini vſus ſummam diligentiam poſtulet, nam, niſi ſubinde infundatur, aridę faſciæ maximo ſunt detrimento. Plærique autem ex iis, qui laborantibus ſeruiunt, recuſant ſubinde infundere, noctu præſertim. Sed quia extremus morbus extremã curatione perfectè reſtituitur, idcirco quibus excedit os, vt vinum ſuperinfunderetur, edixit. Sed plura de facultate vini dicemus, vbi eo vtitur. nunc illud indicaſſe ſatis ſit. quod, cùm aliæ fracturæ ſolã cerati inunctione curari ſine vino poſſint, non neceſſe eſt hoc adhibito grauiter interdum ob miniſtrorum negligentiam peccare. At, quùm ſummum periculum circunſtat, tunc & ipſi vltrò fatigandos ſe præbent, & nobis imperantibus parent. Adde, quod nos etiam ob periculum ingens frequentiùs his adſumus, atque interdum vniuerſam noctẽ immoramur, vbi veremur, vt miniſtri rectè exequuturi ſint, quæ præcepimus.

CVrâ habitâ, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, ſed paulò ſuperior, ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur. 22

Cubitum ità figurandum eſſe, vt radio ſubiiciatur, atque ad rectum angulum cum humero collocetur, in ſuperioribus proditũ eſt. Sed, quùm hoc fieri poſſit, manu & ſupra & infra cubiti regionem poſitã, meritò hoc quoque definiuit, imperans, vt manus paulò ſublimior, quàm iunctura cubiti habeatur. Conſtat enim, vbi membra dependeant, ad ima concurrere materiam, ac proptereà, quemadmodum, qui totum diem inambulant, quibuſq́; crura calidiora ſunt,

ra ſunt, maximi mométi cenſent noctu hæc vniuerſo corpore ſublimiora cõtinere, ità iubet Hippocrates, vt caueamus ne manus dependeat, ſed ſublimior collocetur. quod ſi cubiti iuncturâ multo ſublimiorem figurari iuſſiſſet, huiuſmodi habitus in iis etiam, qui paululum in eo perſeuerant, dolorem afferret vniuerſo brachio, potiſſimúmque muſculis à priori parte humeri ſitis. eum autem habitum dolori eſſe docebit ipſa experientia. doloris verò cauſam oſtẽdet natura muſculorum, cubiti iuncturam mouẽtium. ſunt enim & à priori, & ab interiori parte humeri, atq; vbi cubitum flectimus, ad ſuum initium cõtrahuntur, & ſurſum verſus intendũtur, cumq; ipſis contrahitur, ac ſurſum tenditur totum brachiũ, cui ſuis imis partibus iungũtur. [ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur] Verba hæc referenda ſunt ad illud [ne manus inferior iuncturâ cubiti collocetur] interpoſuit autem [ſed paulò ſuperior] ſic, vt tota oratio ſit huiuſmodi. Curâ habitâ, ne manus inferior iuncturâ cubiti collocetur, ne ſanguis ad imum fluat, ſed paulò ſuperior retineatur.

POſt hæc faſciâ alligare, capite, quà fractura eſt, iniecto.

Poteſt inijci caput, vel nõ inijci, quà fractura eſt, dupliciter. cùm id modò in longitudine membri, modò in latitudine accipiatur. Termini autẽ inijciendi faſciæ caput in longitudinem membri ſunt, vbi primus faſciæ circuitus in orbem attractus fracturâ vniuerſam complectitur. Quod ſi, vel ſuperiùs inijciatur, q̃ vt fracturam contingat, vel inferiùs, q̃ vt ad ipſam perueniat, caput hoc verè quis poterit aſſerere minimè iniectũ eſſe, quà fractura eſt. ſic mihi intelligito iniectũ, vel nõ iniectũ caput, quà fractura eſt. ſed in latitudinem, cùm faſciæ caput primò ſuperdatum, vel quà fractura eſt, vel extrà procedet. Hîc igitur Hippocrates membri longitudinem intuitus, caput, quà fractura eſt, inijciendum eſſe propoſuit. hoc eſt, neq; fracturâ inferiùs, neq; ſublimiùs. quod indicauit per ea, quæ ſubdit, quùm inquit. [Vbi ſuper fracturam iterum & tertiò circumierit, ſurſum feratur]. At in libro de officinâ medici, cùm ait. [Principia inijcienda ſunt, nõ quà vlcus, ſed hinc vel hinc]. ad membri latitudinem ſpectauit, vt ibi rurſus demonſtrat verbis ἔνθα ἢ ἔνθα, id eſt, [hinc vel hinc] his enim vocibus græcè latitudo ſignificatur. Plæraque autem exemplaria ſic leguntur. [Principia inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed quà nodus.]

SIc vt inſidat, non tamen vehementer adſtringat.

Docet hoc loco vinculi moderationẽ. id ſiquidem inſidere debet eatenus, dũ fracti oſſis extrema immobilia tueatur: non tamen ità arctari, vt dolorem afferat laborãti. Quilibet enim dolor, cùm perſeuerat, præſertim ſi ex cõpreſſione eſt, inflãmationem concitat. Hæc igitur ſpectari debẽt in faſcijs coarctandis, quæ initio ad vnguem conijcere non licet: licet autẽ, vbi ſæpiùs deuinxerimus. nam diligenter animaduertẽtes modum adſtringendi, cùm vinculum iniecimus, interrogantéſq; hominẽ, qualem circundatã faſciam ſentiat, iterum æquè ac primò inijcientes, laxare vel adſtringere oportet: ſiquidẽ premi ſe dixerit, proculdubio laxare: ſin vinculũ ità laxum affirmet, vt iniectum minimè ſentiat, adſtringere. Licet autem, priuſquàm eum alligemus, quẽ fractura malè habet, exerceri ſanum puerũ ſæpiùs vinciendo, ſed cum eo, vt percontemur, quæ paulò antè interroganda propoſuimus. ſic enim promptiores erimus ad fracturas deligandas. Illud etiam perſpicere oportet, quod quæcunque corpora robuſtiora ſunt ac duriora, vinculum ſuſtinẽt arctiùs adſtrictum: quæ verò infirmiora ſunt & molliora, leniùs adſtringi debent.

VBi ſuper fracturam iterum, aut tertiò circumierit, ſurſum feratur, vt fluens ſanguis retineatur, atque ibi ſubſiſtat.

Ipſe cauſam expoſuit, cur primò velit faſciã ſurſum ferri: vult enim ſanguinem prohiberi, quò minùs à ſuperioribus membri partibus deſcendat. hâc autem vinciendi ratione, non ſolùm coërcetur ille, qui fluit, ſed, qui circa fracturam coijt, exprimitur: qui fluit, vno dũtaxat itinere fertur à ſuperiori parte deorſum: qui exprimitur vtroq;, & à ſuperiori parte deorſum, & ab inferiori ſurſum. Depelli enim aliquid poteſt, & ad ſuperiorem membri partem, & ad inferiorem. monet ſanè, vt vtrique operam demus, quùm duas adhiberi faſcias iubet, quarum vtraque ordiatur ab affectâ ſede, habitâ longitudinis ratione, deinde prior ſurſum procedat, ſecunda deorſum. quoniàm pręſtat ſanguinem à vitiatâ ſede exprimi ad ſummum membrum, atque ad totum corpus. imum enim minus eſt, quàm vt ſine iniuriâ recipere ſuccorum copiam poſſit. quãdoquidem, poſtquàm ſub priori faſciâ ſanguis tranſmiſſus eſt ad ſummum brachium, ſi altera arctiùs adſtringatur, inflammatio iuxta primã palmæ partem & digitos orietur. Hâc igitur de cauſâ antè ad ſuperiora depellendum eſt, potiſſimumq́;, ſi fieri poteſt omne id, quod dolori foret: ſed, ſi parũ quid relictum fuerit, exprimendum ad inferiora, alterâ faſciâ iniectâ. Totam hanc ſententiam perfectiùs intelliges in ſermone de ratione vinciendi.

PRior faſcia, longa ne ſit.

Iure hoc adſcripſit, prior enim faſcia, quùm à fracturâ incipiat, & ad ſuperiora feratur, atque ibi deſinat, breuior ſit, neceſſe eſt, quàm ſecunda. Hanc enim voluit à fracturâ orſam primò deorſum ferri, deinde ſurſum, ad eum locum, vbi prior finiebatur.

SEcunda primùm ſuper fracturam inijciatur.

Non immeritò, inde enim excerni plurimum ſanguinis conſtituit.

AC ſemel ſuper ipſam circumeat.

Secundæ faſciæ caput ſemel circuire iuſſit, non bis vel ter, ſicut prioris. vult enim ob propoſitam cauſam ſurſum magis, quàm deorſum transferri id, quod ad fracturam collectum eſt.

TVm deorſum demittatur, leniùs adſtringatur, atque ex maiori interuallo circundetur.

Minùs adſtringi membrum iuſſit à ſecundâ faſciâ ob cauſas propoſitas: quin & eius circuitus non ità ſpiſſos adhiberi, quùm id opis, quod ſpiſſi afferunt circuitus, à priori faſciâ ſatis afferatur.

VT poſſit relata ad eam partem, quâ prior deſinit, peruenire.

Hippocrates, antequàm pannos ſuperimponat, binas faſcias adhibet. alij verò ternis vtuntur: vnâ, quæ à fracturâ incipiens ſurſum tendat, quemadmodũ Hippocrates præcepit: alterâ, quæ à fracturâ deorſum: ac tertiâ, quæ ab inferiori parte ſurſum per priorem vtrãq; in cochleam ſerpat. Verùm hi ſecundam faſciam duabus prioribus breuiorẽ inijciunt, illas verò inter ſe æquales. proptereà, quod prima faſcia ſuper fracturam ipſam iterum ac tertiò circumeat, membrúmque ipſum ſpiſſiori ambitu complectatur: ſecũda ſemel ſuper fracturam voluta ex maiori interuallo circundetur: tertia ſuper vtramque obuoluatur, & quià minùs ſpiſſè circumagitur, primę longitudinem non excedat. Sed conſtat (etiam me tacente) tres poſitas faſcias duabus, quas Hippocrates prodidit, contineri. quùm ſecunda duplicem vſum præſtet, quẽ illi partiti ſunt,

titi ſunt, vnam inijcientes, quæ à fracturâ procederet ad partem inferiorem, alteram, quæ hinc ſurſum, quà prima finiebatur.

ATtrahere verò faſcias in hoc caſu, vel à dextrâ debemus, vel à ſiniſtrâ, prout ab hâc, vel illâ parte ad fracturæ habitum, atque inclinationem in hâc, vel illam regionem confert.

Oſſa, quæ ſub fracturis peruertuntur, modò in dextram membri partē, modò in ſiniſtram declinantur. Quocirca priores duæ faſciæ attrahi à contrariâ debent, ab eâ ſcilicet orſæ, in quam membrum cōuertitur, atque in contrariam inclinatæ. ſic enim fractum os æquè in vtramque partem inclinabit, atque hoc eſt, quod nunc ab Hippocrate proponitur, quùm præcipit, vt fracturæ habitū intuiti faſciam circumagamus, hoc eſt, vt ad contrariam partem, atque fractura inclinat, faſciam adducamus.

POſt hæc panni ſuperdētur modico cerato inuncti, ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores.

Panni duas faſcias priores fulciūt, quas propriè ὑποδεσμίδας vocat. inijciūtur autem contrariâ ratione ac faſciæ: illæ enim ſerpunt circa membrū tranſuerſæ: pāni verò in longitudinē dantur, vniuerſum vinculū ex binis prioribus faſcijs excipientes. iuſſit autem cerato modicè inungi. fluerent enim, vbi cerati copiâ labarent, non ſecus ac, ſi parùm inungerentur, quòd ſubiectis faſcijs minimè coirent. exhibet enim ceratum vicem glutinantis. conſtat autem in aliis, quæ glutine colligātur modum eſſe optimum. Panni igitur comprimunt, vbi ſicci imponātur. cui opponitur, quod inquit [leniores] ſicut & quod dicit [ſtabiliores] illis contrarium eſt, qui ob cerati copiam non hærent. Iure itaque ait, [ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores.] namque, vbi panni nullo pacto cerato inungantur, non ampliùs lenes ſunt, vbi plus iuſto vncti ſint, nō ampliùs ſtabiles, labuntur enim copiâ cerati.

HI faſcijs alligādi ſunt inter ſe aduerſis, alijs à dextrâ parte, alijs à ſiniſtrâ, plurimū ab inferiori parte ſurſum ductis, aliquatenus à ſuperiori deorſū.

Faſciæ, quæ primò dabātur, non circuibant inter ſe aduerſæ, ſed vtraq; mēbrum, quod peruerſum erat à contrario habitu ad naturalem reſtituebat: ſed, quę pannis ſuperinijciuntur, cùm eò pertineant, vt membrum vniuerſum alligent, tueanturq; vinculū vniuerſum, quale exceperint, aduerſæ inter ſe procedunt, atq; vna quidem à dextrâ parte, altera à ſiniſtrâ circumagitur: ſimiliter altera à ſuperiori, altera ab inferiori: ſic enim, quùm inter ſe aduerſæ ſint, vinculum, quale acceperint, potiſſimū ſeruabunt. Quare quatenus à dextrâ parte, vel ſiniſtrâ procedūt, iūctura ex toto fit æqualis: quatenus verò à ſuperiori, vel inferiori feruntur, altera non longè alteram excedit. ſæpiùs tamen circuit, quæ ab inferiori parte ſurſum tendit. hoc ſiquidem tutius eſt, ob cauſam, quæ paulò ſuprà poſita eſt, vbi iuſſit ſanguinē à fracturâ depelli ad ſummū membrum.

QVæ extremitate tenuantur, pannis ęquanda ſunt in orbem datis, qui, vbi ea dirigimus, non ſubitò, ſed paulatim plurimi obuoluendi ſunt.

Tenuantur membrorum extrema. quæ dixit ὑπόξηρα. Has igitur partes circundatis pannis tranſuerſis compleri voluit, & pluribus faſciæ circuitibus cingi, quùm eo, vt quod tenuius eſt, nō ſubitò (ſic enim vinculum inæquale redderes) ſed paulatim impleatur.

LAxæque circa primam palmæ partem varijs locis vinciendi.

Solēt iuxta vitiatā ſedē loca omnia inflāmatione affici, ac pręcipuè mē-

brorum extremitates.quoniàm paruę ſunt,& minimè carnoſæ,& idcirco materiam à locis,qui iuxta fracturam ſunt, deſcendentē non recipiunt citra noxam.Eas igitur leuare conſtituit cerati inunctione. quod profectò ſatiùs fuit per ſe membris imponi ſine vllo tegmento,neque alijs faſcijs vti.ſed quià caput & finem habentes ſine aliquo fulcro,citò caderent, idcirco vſus eſt faſcijs totius fracturæ, quas iure laxas inijcit, vt nullam afferant moleſtiam, ſed id vnum duntaxat efficiant, vt inflammationem arceant. non enim admouentur ad id,quod fractum eſt continendum.

QVod ad linteorum multitudinē pertinet, duas partes primò abundè eſt ſuperdare.

Ad vniuerſum vinculum,quod primum omnium damus, cenſet paucioribus linteis opus eſſe,quàm procedente tēpore futurum ſit. docuit enim paulò infrà,quo tempore plurimis vti faſcijs conueniat. Sed,quùm linteorū multitudo faſciarum & pannorum numero,longitudineq; augeatur. quæret quis num idoneo tēpore maiora,an plura lintea inijci velit:quin & quanta ſingula eſſe debeant.Porrò lōgitudinem & latitudinē faſciarum definiuit in libro de officinâ medici,quùm inquit. [Quod verò ad longitudinem & latitudinem pertinet,impleant trium, quatuor,quinque,aut ſex, lōgitudinem quidem cubitorum,latitudinem verò digitorum].At neque numerum nunc ſilētio præterijt, ex faſcijs enim, quæ primæ inijciuntur, duas dari iuſſit per vniuerſum vinculum. pannos item duplices triplicéſve ſuperinijciendos eſſe,ibi quoque explicauit,quos eſſe voluit tot numero,vt complecti queant vniuerſum membrum.Sed faſciæ,quæ ſuper pannos dantur, plærunque duæ ſint,quarum vna ab inferiori parte ſurſum tendat,altera à ſuperiori deorſum. has etiam licet,& ternas,& quaternas imponere.nos autē binis vbique vtimur.igitur,qui in hęc incumbet duas linteorum partes initio, ſed quo tēpore vitiatus locus inflammatione vacat,tres dandas eſſe conijciet.In libro itaque(vt diximus)de officinâ medici,faſciarum longitudinem definiuit,iubens,vt ſuperinijciantur longæ ternos,vel quaternos cubitos,nimirum hominis,qui deuincitur. nam ridiculum eſſet puerum exempli cauſâ bimum vel trimum faſcijs ità longis alligare,vt robuſti hominis quaternos cubitos æquent: vel ad robuſtum ità breues adhibere,vt quaternos pueri cubitos impleant.Sed in hoc opere,faſciarum longitudinem non ſtatuit, ſicut neque latitudinem, ea nobis conijcienda relinquens.Conſtat autem fracturæ magnitudine inſpectâ inueniri à nobis longitudinem faſciarum,quùm(vt ipſe imperauit)debeat vinculum ſemper plurimum integræ partis comprehendere.Hæc non conuenit eadem vbique,ſed pro magnitudine fracturæ,vt diximus.Quod ſi iterū,aut tertiò ſuper fracturā circumagenda prima faſcia eſt, poſteà crebris circuitibus voluta non priùs finienda,quàm integræ ſedis plurimum complexa fuerit, planè debet ità longa ſumi,vt propoſitis ab Hippocrate circuitibus ſufficiat. Eâdem ratione,& aliarum faſciarū longitudo tanta ſit,vt poſſit partes,quæ ab ipſo ſcriptæ ſunt,amplecti.Porrò faſciarum latitudinem comperies,ſi ad ea,quæ ipſe docuit,reſpexeris.inquit enim,[Fulciātur,non tamen cogātur].ſignificat autē fulciri quaſi hærere.quod fiet,vbi faſciæ non ità latæ parentur,hæ ſiquidem rugant,quùm circūaguntur. nam alioquin latior faſcia,vt quæ plurimùm amplectatur,fracti oſſis partes firmiùs continet.atq; hâc de cauſâ latiſſima faſcia ex vſu maximè eſt. verùm,quià,quæ talis eſt,rugas contrahens, quùm ſuper affectas partes eſt obuoluta,

obuoluta, laxior fit,& quæ ſubiecta ſunt, minùs fideliter continet.idcirco expedit,non ità latam imponere, ſed eatenus eius latitudinem augere, quatenus nulla pars laxatur. Quamobrem experiens hæc omnia meliùs præſtabit. eiuſmodi enim obſeruationes coniecturales ſunt, neque ſcripturâ cõprehendi,aut lectione poſſunt.Ob quam verò cauſam plures faſcias dari poſteà velit,tũc intelliges,cùm ad eum locum peruenerimus.

37 Hinc autem cognoſces rectè hominem curatum eſſe,ac terminum deligãdi,vbi, num prematur, rogaueris, atque is reſponderit ſe premi quidem, ſed leuiter,idque præſertim quà fractura eſt.Hæc itaque,ſic habere,neceſſe eſt fateatur,qui rectè eſt alligatus.

Quoniàm ea,quæ nos ſpectamus in faſcijs obuoluendis, intelligit non cõprehendi ſciẽtiâ,ſed coniecturâ, ex certis indicijs iudicãdum cenſet,quæ rectè iniectæ fuerint, quæ malè.Quod ſi homo abundè ſub faſcijs vrgeatur, celerrimè ſoluentes aptiùs deligabimus. ſin faſciarum circuitus iuſto laxiores fuerint,non patiemur diutiùs ſic habere.Nam,quę arctiùs adſtringuntur,dolent, inflammantur,& interdum etiam extremâ parte emoriuntur:quę laxiùs,prorſus eiuſmodi periculo vacant,ſed non prohibent membrum, quo minùs, quà fractura eſt, deprauetur. Vrget igitur arctior iunctura ſic, vt neceſſe ſit eodem die ſoluere, & rurſus deligare, quæ laxior eſt, non item: poteſt enim vnum diem, & interdum alterum ſuſtineri. Hâc igitur de cauſâ diligenter rogare eum,qui alligatus eſt, conuenit,qualem ſentiat faſciarum circuitum. vt ex ijs, quæ reſpondet aliquid de faſcijs emendandis intelligamus. Debet enim (inquit) reſpondere, qui alligatus eſt, ſentire ſe vinculũ arctius iuxta fracturam, quàm alijs partibus ipſius membri. ea enim ſedes inter eas, quæ adſtringũtur, acerrimè ſentit.quòd & ægra ſit,& faſcia à nobis magis compreſſa,vt potè,qui operam dederimus, vt ſanguis vniuerſus à fracturâ longè ad vtramque membri extremitatem exprimeretur ſiquidem hâc viâ futurum ſit, vt quod vitiatum eſt,ab inflammatione defendatur.

38 Moderationis autem indicia ſunt, ſi eodem die ac nocte, quo deligatus fuerit, ipſe ſibi videatur non leuiùs, ſed valentiùs adſtringi. poſtridie verò tumor in manu oriatur mollis ac paruus,indicant hæc vinculũ fuiſſe abs te moderatè adſtrictum.

Quùm adſtringendi modus in vinciendo omnium maximè momentum habeat, quúmq; hic variari conſueuerit,tam quòd quædam partes mollitie ac duritie inter ſe diſtent,quàm quòd alia corpora hebetioris ſenſus naturâ ſunt, alia acrioris,meritò contendit ex pluribus notis ſecuritatem ægrotantium inueſtigare,atque hâc de cauſâ non contentus ſola poſuiſſe indicia, quæ ex interrogatione ſumuntur, inſpiciendas etiam nobis ipſas partes exiſtimat,potiſſimùm extremas. Inquit enim, vbi moderatè adſtrinxerimus, futurum poſtridie in manu paruum tumorem mollem,hoc eſt,cedentem,ſi ſuperdatis digitis prematur. Quare,ſi tumor hic, vel nullus appareat, vel durus, planè ſcire licet vinculum, vbi nullus appareat non ſatis fuiſſe adſtrictum, vbi durus, nimis arctatum. Conſtat enim extremum membrum ſuccis ſub vinculo ad ipſum tranſmiſſis, quùm multi ſint,impleri,digitiſque preſſum non cedere. idque tibi indicio erit vinculi valentiùs adſtricti, nõ ſecus atque,vbi manus nullo modo tumeat, conijcere poteris nihil fuiſſe ſub vinculo expreſſum. nanque adſtrigendi modo modus eorum, quæ exprimuntur, perpetuò reſpon-

det, & huic modus tumoris. Quare non immeritò renititur tumor in extremitate membri, atque ingens eſt, vbi comminuta pars eius fortiter fuerit adſtricta: cedit atque exiguus eſt, vbi leuiter: non ſecus autem, vbi non adſtringitur, nullus tumor excitatur. ergo euidentiſſimum eſt, vbi poſtridie in manu tumor magnus ſit, & renitatur, membrum ſolui protinus debere, perfundíque multâ aquâ calidâ, cui oleum copioſè fuerit adiectum, rurſúſque alligari modicè adſtrictum: vbi poſtero die nullus tumor appareat, tertio reſolui, & arctiùs alligari. quòd ſi tumor modicus fuerit, Hippocrates tertio die reſoluit: nos vſque quartum, interdum quintum diem trahentes, hyeme potiſſimùm, nihil vidimus deterius accidiſſe.

LAbente iam die minùs adſtrictas faſcias ſentiat, ſed tertio die penè reſolutas. ſcire autem licet, ſi quid horum, quæ propoſuimus, abſit, vinculum non ſatis arctatum: ſi quid ſuperet, fuiſſe iuſto plus adſtrictum. Hæc itaque indicia intuitus, deinceps, vel laxiùs alligabis, vel arctè magis.

Relaxantur faſciæ, non me hercle (vt nonnulli putant) quod intentæ tempore longiores appareant: ſed quòd membrum extenuatum contrahatur, vbi rectè fuerit alligatum, quod euidenter in omni fracturâ perpetuum conſpicitur, quemadmodum & ipſe Hippocrates oſtendet.

TErtio die, poſtquàm extenderis, atque direxeris, ſoluere membrum oportet. quòd ſi primis diebus moderatè deuinxeris, paulò magis faſcias adſtringes. deligare autem incipies à fracturâ, quemadmodum priùs. nam, ſi hanc partem priùs deuinxeris, materiam inde ad vtramque membri extremitatem depelles: ſin aliam priùs adſtrinxeris, inde ad fracturam deduces, quod intellexiſſe pertinet ad multos locos. Sic ergo ordiri ſemper vinculum debet, atque hũc locum primum adſtringere, alios verò pro portione. quo enim longiùs à fracturâ procedit, eo leniùs arctari: nũquàm verò ex toto laxari, ſed adhærere. poſt hæc adijciendæ faſciæ ſunt, quotieſcunque deuincimus. rogatus autem homo reſpondeat adſtringi ſe paulò magis quàm antè: præſertim, quà fractura eſt, atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, vrgeatur, leuetur pro ratione prioris iuncturę. Abhinc tertio die ſentiat faſcias relaxari. tum ſoluere conuenit, ac rurſus deligare paulò arctiùs omnibus faſcijs iniectis, quibus vtendum erit, poſt hæc laboranti omnia eueniãt, quæ in ſuperioribus alligandi circuitibus expoſita ſunt.

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adſtringendum eſt, non adſtrinxerimus, vbi, omnibus rectè factis, tertio die dolor remittatur, arctiùs alligamus, neq; tunc quoque quãtum res poſtulat. hoc ſiquidem, quùm omnia rectè procedunt, quinto die conuenit. quare tunc plurimis faſcijs vtemur, & quantum res exigit, adſtrictis, non obliti hoc ab ipſo præcipi, vbi omnia conuenienti ordine ſequantur. nam, ſi propterea quòd aliquid interim peccatum ſit, brachium nondum quinto die ex toto inflammatione vacet, neque nos faſcijs omnibus vtemur. Exhibet quidem faſciarum multitudo (vt ipſe ait) vinculi firmitatem. potiſſimùm verò eâ vtemur, quo tempore deſedit locus, qui circa fracturam eſt, & ipſum os, quod perfractũ eſt, laxius effectum eſt, & faciliùs tractatur, vt componi poſſit. At ſi quando hoc quinto die non cedat, differemus in alium circuitum, qui ad diem ſeptimum perueniet. iubet enim donec ferulæ ad fracturam dẽtur, tertio quoque die ſolui ac rurſus deligari, eâ de cauſâ, vt aqua calida infundatur ad educendos ſuccos in comminutâ parte

tâ parte exiſtentes, qui tenues ſunt, & ſeri naturam habent, digeſtionémque requirunt, & ſimul etiam ad leniendum dolorem, & pruriginem finiendam. Itaque, vbi nec dolor, nec prurigo hominem exerceat, atq; indicia illa omnia ſe oſtendant, ex quibus rectè fracturam habere cognoſcimus: etiam ſi quarto quoque die ſolues, nihil lædes, hyeme potiſſimùm, atque adeò magis homines agreſtes, qui lauari ferè non conſueuerunt, ſed eos, qui cotidiè lauari ſolent: & qui præſertim bis id faciunt, cõuenit non longo interpoſito ſpacio reſoluere, ac præcipuè, vbi carne fuerint molliori.

» INde, vbi ad tertium diem ventum erit, qui ſeptimus eſt à primo, quùm
iniectum vinculum fuit, ſi rectè alligatus fuerit, tumor in manu apparebit,
» íſque non admodum magnus: locus item, cui vinculum iniijcitur, quotieſ-
» cunque deligabitur, tenuior, & gracilior conſpicietur, ſeptimo autem die, te-
» nuiſſimus, atque oſſa perrupta tractabuntur faciliùs, magíſque ducentur, vt
» dirigantur. quòd ſi hæc ità habeant, dirigere oportet, alligaréque, ac feru-
» lis excipere, paulóque ampliùs, quàm antè adſtringere, niſi, ſi tumor, qui in
» manu eſt, maiorem dolorem afferat. vbi verò faſcias inieceris, imponendæ
» ferulæ ſunt, ſupérque faſciæ alligandæ admodum laxæ, ſic, vt circundatæ
» ferulæ contineantur, nec quidquam brachium adſtringant. Quo facto pre-
» matur offenſus eodem modo, & releuetur, atque in prioribus vinciendi cir-
cuitibus. At, vbi ad tertium diem perueniens laxum vinculum ſentiat, ne-
» ceſſe eſt ferulæ magis arctentur, potiſſimùm quà fractura eſt, atque alibi pro
» ratione. ſiquidem ipſum vinculum laxum potiùs erat, quàm adſtrictum. Ple-
» niores autem adhibẽdæ ferulæ ſunt ab eâ parte, quâ fractura extat, non multo
» tamen: videndúmque eſt, ne è regione pollicis collocentur, ſed hinc vel hinc:
» neque item è regione minimi digiti, quà os in primâ palmæ parte excedit, ſed
» hinc vel hinc. Verùm, ſi fractura omnino ferulas requirit, his locis breuiſſimæ
» ſuperaccommodandæ, ſic, vt ad oſſa, quæ in primâ palmæ parte extant, mi-
» nimè pertineant: periculum enim eſſet, ne vlcus fieret, & nerui nudarentur.
» debemus autem ferulas arctare tertio quoque die paululum omnino, id ſpe-
ctantes, quòd eo nomine imponuntur, vt vinculum tueantur, non vt adſtrin-
» gant. Quòd ſi optimè perſpexeris, oſſa ſub prioribus vinculis abundè fuiſſe
» directa, neque locum prurigo aliqua infeſtat, neque vlla exulcerationis ſuſ-
» picio eſt, vltra vigeſimum diem finito alligatas ferulas manere. nam plęriſque
» ſummum triginta diebus brachij oſſa conferuent.

Si tertius dies fractum os nobis daret, quale ferè ſeptimus exhibet, neceſſariò ad ferulas veniremus, ſed quia (vt ipſe dixit) ſeptimo die πάνυ λεπτὸν, id eſt, tenuiſſimum apparet, quo vocabulo ſignificauit graciliùs fieri, quàm, quùm erat in priſtino ſtatu ſalubri, idcirco eodem die ferulas circumponit, tunc ſcilicet membrum diligentius componens, vt potè, quùm oſſa laxiora ſint. eò autem ferulæ pertinent, quò & pannos antè diximus, nempè, vt fractum os contineant. at, quùm oſſa ob ſiccitatem naturalem nequeant carnis modo coaleſcere, callo circa fracturæ oras increſcente, quaſi quodam vinculo circundantur. hic autem creatur de eo quod ſuperat, ex ipſo fracti oſſis alimento. quod ſi laborans, vel non idoneo victu vtatur, vel plenus ſit, id, quod ſuperat, copioſius eſt, effuſúmque faſcias totas veluti craſſo ſanguine madefacit. Quicquid igitur ex eo, dum effunditur circa fracturæ oras concreſcit, tempore ab oſſe, cui hæret, mutatur, & ſimile ipſi redditur, callúſque nomi-

natur. Ergo, ſi fracti oſſis oræ agitentur, dimoueantúrque, prohibebitur, quo minùs adſtrictum maneat, atque ob eam rem creari callus non poterit. quod enim gluten lignis efficit, quæ glutinantur, id callus præſtat oſſibus fractis. Iure igitur ſummâ quiete opus eſt ad fracturas, quę callo debent ſolidari: nam, ſi agitetur coactus callus, diſſoluitur, perinde ac gluten, quo ligna cohærent, & coactum lac. ſummam verò hanc quietem prębent faſciæ adſtrictæ, & quæ ſuperdata continent: porrò continent faſciarum multitudo, ac ferulæ. Quæ deinceps ſequuntur, omnia plana ſunt, his, qui animum adiungunt. præcipit enim, vt ſicubi vinculum laxetur, ferulæ tertio quoque die arctentur, non tamen reſoluatur tota iunctura, niſi homo ingenti prurigine vexetur, vel exulcerationis alicuius ſuſpicio ſit. prurit autem fractura initio magis, deinde minùs, quoniàm vitiata pars exhauritur. excitatur enim prurigo à vaporibus, qui ab eo, quod ſupereſt, profuſi leuiter mordēt. At, vbi acriùs mordeant, prurigini iam dolor iungitur: igitur, quando pars inanis eſt, nihil omnino tale ſuperat, vel certè, quàm minimum.

NIhil autem perpetuum eſt: multum enim & ætas ab ætate diſtat.

Non dixit ſimpliciter differre ætatem ab ætate, ſed adiectâ coniunctione indicat alias etiamnum cauſas eſſe, cur non omnes brachij fracturæ triginta diebus conſaneſcant, ſed quædam paucioribus. ſunt enim in cauſâ, anni tempus, regio, natura ægrotantis, anni temperatio, ratio victus, & vinciendi modus. nam citiùs conferueſcunt, hoc eſt, callo firmantur, & ob materiæ, ex quâ callus oritur, quantitatem, ac qualitatem moderatam, & ob robur virium ipſam cogentium. diutiùs autem trahitur ex materiæ inopiâ. quod enim breuiori tempore ob materiæ copiam vires efficiunt, id longiori præſtant ob inopiam, & interdum etiam ob copiam immodicam. callus enim concreſcens abluitur humore, qui ab interiori parte fluit, vbi multus ſit, & continuetur. Porrò materia craſſa commodè ſpiſſeſcit, & in callum vertitur, humor autem, vbi aquoſus fuerit, & habitu tenuis, ſpiſſando callo maximè eſt alienus. Vires quoq; quùm valent, maturè ſuo munere fungi, ſerò, quùm imbecillæ ſunt, nihil attinet dicere. quibus de cauſis callus diuerſo tempore fractis oſſibus circundatur. hæc autem ipſa, quæ nunc dicuntur ob cauſas priùs poſitas mutantur. quoniàm materia, & plus, & minùs abundat, & craſſior eſt, ac tenuior ob temperamentum, tam vniuſcuiuſque naturale, quàm aduentitium ipſius fracturæ eo tempore, quo curatur, atque item ob victus rationem, quâ homo vtitur, & ob modum, quo deligatur, præter hæc, ætatem, tempus anni, regionem, ex quibus omnibus validiores vires ſunt, aut infirmiores.

VBi ſolueris, aquâ calidâ perfundito, & rurſus alligato faſcijs leniùs, quàm antè adſtrictis, paucioribus item, quàm antè iniectis: inde tertio quoque die ſoluens rurſus laxioribus faſcijs, & paucioribus deuincito.

A primo die, vſque dum ad ferulas veniat, & faſciarum numerum auget, & arctiùs adſtringit: eas autem imponens ſeptimo die, membrum non ſoluit vſque ad vigeſimum, ſtatuere quaſi firmam baſim volens calli producendi, quo circundato fracturam penitus immobilem non ampliùs tuetur. nutrire enim callum oportet, vbi altiùs radices egit. nutritur autem, quùm materia in ipſum deriuatur: quam ſicuti ab initio auertimus ab affectâ ſede ad alias corporis partes, ità nunc euocare debemus aquâ calidâ perfuſâ. quin & initio faſcijs multis atque adſtrictis, quo minùs ad vitiatum locum conflueret, ex

toto

toto ipſam prohibuimus. nũc paulatim numero demimus, preſſũmque laxamus,quùm non expediat prohibere,ne confluat.

QVòd ſi alligatis ferulis ſuſpicio ſit, ne oſſa rectè concurrerint, vel aliud quidpiam hominem infeſtet, vbi dimidium tẽporis pręterierit, vel paulò antè ſoluere oportet,& rurſus deuincire.

Quę ſuprà poſita ſunt,intelligi debent,quùm omnia rectè procedant:nanque,vbi ſit ſenſus aliquis doloris, vel exulcerationis ſuſpicio, aut vereamur,ne fractura malè compoſita ſit,aut caſu aliquo interueniente membrum motũ ſit, ſoluere vinculum ante vigeſimum diem cogimur. id autem ipſum definiuit, ne quis exiſtimet perpetuum eſſe, quod ſuprà imperauit, fracturam quamlibet vſq; ad vigeſimum diem ſeruandam eſſe penitus immobilẽ. ſemper enim pugnare medicus debet aduerſus id, quod magis vrget, neque obligare ſe pręceptis tanquàm legi,quam contemnere nephas ſit,quùm omnia præter rationem eueniunt.

QVibus initio cutis non abrumpitur,neque os cute excedit,idonea eſt ratio victus propè quęuis, minus tamen cibi ſumant vſque ad decimum diem,præſertim,quùm quieſcant.

φαῦλως vocabulum ſolent veteres græci ferè omnes vſurpare, quùm ſignificare volunt[ſimplex]aut [quoduis] huic opponitur exquiſitum, quod Iones σκεθρὸν appellant.Sicut igitur exquiſitam victus rationem σκεθρὴν vocat,ità,huic contrariam φαύλην:atq; hâc ratione nunc eam,quæ propè quæuis ſit,ὑποφαύλην dicit,quæ media eſt inter quamuis ſimpliciter,& exquiſitam.Exquiſitã victus rationem imperat,quibus initio,præter oſſis fracturam, carnis quoque vulnus acceſſit,ac præcipuè,quùm ex fracto oſſe aliquid cute excedit: ſimplicẽ,id eſt, quamuis illis,qui omnino periculo vacant: propè verò quamuis mediámque, quibus os fractum eſt primis diebus, quorum terminum conſtituit decimum, non quòd non interdum maturiùs,interdum ſeriùs mutare victum liceat: ſed, quòd plærunque ità accidat. vtitur autẽ mediâ victus ratione,propterea,quòd neque ità magnum periculum eſt,ſicut cùm oſſa nudantur, neque ità res tuta, ſicut cùm intacto oſſe caro ſimpliciter vulneratur. meritò igitur ijs,qui medij ſunt inter eos,qui periculo vacant,& eos, qui periclitantur, mediam victus rationem indicit:pręſertim,quùm vſque ad decimum diem,quibus brachiũ fractum eſt,ex toto quieſcant, quod Iones ἐλινύωσι dicunt. Itaque par eſt exquiſitiori victu ſuſtinendos eſſe quieſcentes,quàm qui mouentur. at,quùm à decimo die plærique ſuſpenſo brachio inambulent: meritò præcipit,vt in eum vſque diem medio victus genere vtantur,præſertim quùm quieſcãt. Quod[pręſertim] vertimus, Hippocrates habet ἤδη, quod plærunque tempus notat, ſed adijcitur etiam ad aliquid comprobãdum,vt,ſi dicamus,& ob alia,& ἤδη, hoc eſt,præſertim propter hæc credendum huic,faciendum hoc eſt,quomodo videtur nunc ab Hippocrate vſurpatũ, ſic,vt oratio talis ſit. mediocri victu vtẽdum vſque ad decimum diem,& aliâ de cauſâ, & præſertim, quùm homo interim ex toto conquieſcat.

ADhibeantq; ex obſonijs mollibus, quæcunque modicè aluum deijciunt. Ptiſſanam videlicet,betam,aut maluam,atriplicẽ, ſiue blitum, vel cucurbitam,& piſces teneros.

SEd à vino,& carne ſibi temperent.

Docuit ipſe exquiſiti victus rationem,& eius,qui quiuis eſt,& eius,qui

propè quiuis,quam nunc præcipit vſque in decimum diem ſeruari. nam,cùm æger carnē edit,& vinū potat,victus ſimplex eſt,& quiuis: ſed cùm ſolo ptiſſanæ cremore,& mulſā viuit,victus tenuis eſt,atque exquiſitus:inter vtrunque eſt ille,quem proximè indicauit,quùm inquit[adhibeántque ex obſonijs mollibus quæcunque aluum modicè deijciunt].

TVm paulatim ſe reficiāt.oratio hæc lex iuſta fertur de curatione fracturę. Reficiantur,dixit ἀνακομιζέσθω, quo vocabulo nihil aliud ſignificat,quàm, vt cui comminutum os eſt,poſteà recreetur.ſcribit autem ἐκ προσαγωγῆς,hoc eſt, paulatim,cui contrarium eſt repentè:damnat enim, quod ſubitò plurimū implet,aut demit,vel quid aliud præſtat.

QVare danda opera eſt, vt iuſtā curatione adhibitā res benè procedat: vbi autē non ſic procedit,ſcire licet aliquid curationi defuiſſe,aut ſuperaſſe.

Iuſtam vocauit eam,quæ laboranti omne id præbet, quod ei conuenit, & nihil prætermittit. curationem verò,quam χειρίην dixit,vel pro chirurgiā, vel pro vniuerſā ſimpliciter rerum omnium admotione accipit.græci enim μεταχειρίζεσθαι dicunt,non ſolùm,quæ manibus prehendunt,ſed quæcunq; tractant.

ILlud prætereà animaduertere in hoc ſimplici modo conuenit,quod medici non admodum attendunt:quanquàm,ſi non rectè fiat,corrumpere curam omnem,omnémque vinciendi rationem poteſt.

Simplicem modum fracti oſſis,& prolapſi vocat,vbi nō accedit vlcus, non nudatur os,neque quod perfringitur,in multas partes comminuitur,quod fracturæ genus recentiores à farinā ἀλφιτίδον appellant.itā,vt nullus ex propoſitis modis ſimplex ſit,ſed ille dūtaxat,vbi fracturæ nullus alius caſus adijcitur. ſic autem à ſe vſurpari vocabulum[ἁπλῶς,id eſt,ſimplex] apertè oſtēdit paulò infrà in hoc ipſo libro,vbi propriè eam rem agit. quod ſi oſſa ſimplici fracturæ modo perfringantur,peccatur,videturq; id peccatum leue,ſi quis tamen diligenter ſimul omnia æſtimet,maximū momentū habet.id enim,ſi cōmittatur, priorem curam vniuerſam corrumpit.quid autē hoc ſit,in ſequentibus oſtendet. Scribitur item aliter eadem oratio ſic[quāquàm,ſi nō rectè fiat, corrumpi omnis cura,omníſque vinciendi ratio poteſt]vbi curam ipſam,quùm aliquid peccatur,damnare videtur,vt,quæ corrumpere poſſit, quæcūque ad laborantem particulam rectè adhibita ſunt.

QVòd ſi vtroque oſſe cōminuto, vel eo,quod ſubiectum eſt tantùm, deligatum brachium mitellā ſuſpēdatur,eāque plurima circa fracturā detur: partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint,neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti.

Diligenter voluit animaduertēdum eſſe,quā ratione totum brachium ſuſpendatur,quùm homo iam ingreditur,& nō amplius cubat, hoc eſt,à decimo die.ante ſiquidem plærunque cubabat brachio(quemadmodū ſuprà oſtēſum eſt)ita figurato,vt manus paulò ſublimior haberetur:ſed, quùm iam inambulat(vt fieri conſueuit,brachio ex ceruicibus ſuſpenſo) mitellam adhiberi præcipit ſic latam,vt brachium vniuerſum ſuſtineat,totúmq; æqualiter amplectatur,neque vllam partem eius relinquat,quam non fulciat,quo fieret,vt brachij os à parte,cum quā iungitur,deorſum inclinaret,ac deprauaretur. nam priuſquàm vitiaretur,totum perpetuum erat: corruptā autem eius vnitate,vbi perruptū eſt,poteſt altera eius pars à ſubiectā mitellā ſuſtineri, altera verò pars, vt quæ non ampliùs cum illā continuetur, deorſum inclinata peruerti. Poteſt item ex eādem parte,vbi nō rectè mitella ſubijciatur, altera extremitas ab hāc elata

elata ſurſum ferri, altera deorſum inclinata peruorti. Quatuor igitur modis mitella brachio malè ſubijcietur. primò, vbi fracturam ſolummodò ſuſtinet, partes autem hinc atque hinc ſuſpenſæ manent: ſecundò, vbi extremæ brachij partes & ſuprà à cubito, & infrà à manu diligẽter mitellâ fulciuntur, medium non ſuſpẽditur: tertiò, & quartò, vbi interdum prior brachij pars, interdũ poſterior mitellâ excipitur. Ex his quatuor modis binos dũtaxat ſcripſit, qui maximè membrũ peruertunt, reliquos binos præterijt, vt, qui ex enarratis intelligi poſſint. eorum, quos ſcripſit: alterũ propoſitis verbis oſtẽdit, vbi cenſet in ijs, quibus vtrunque brachij os fractum ſit, vel tantum id, quod ſubiectum eſt, (cubitus propriè nuncupatur) intelligendũ eſſe primum ex propoſitis modis. ſed commune, id eſt, duobus modis, de quibus verba faciet. proprium verò eſt vtriuſque: prioris quidem, quem nunc indicat, ſubiectâ brachio mitellâ anguſtiori, quàm, vt totum membrũ complectatur, fracturam ſolummodò fulcire: alterius rurſus, vtranque membri extremitatem ſuſtinere, fracturâ tantùm non fultâ. Deprauari autẽ inquit priori modo brachium in ſuperiorẽ partem conuerſum, ſed in inferiorem altero modo, quẽ ſubdet proximis verbis. priorem, qui ſurſum verſus peruertit, nunc propoſuit. Nam, quùm brachium, quâ fractũ eſt, à mitellâ ſuſtineatur, partibus, quę vtrinque ſunt, deorſum inclinatis, quùm non ſit, cui firmiter innitantur, accidet, vt quod à mitellâ excipitur, altiùs excitatum callo glutinetur. Eum verò habitum, quo membrum callo ſolidetur, in poſterum perpetuò ſeruabit. quare ſæpiùs neceſſariũ eſt, quæ ſic peruerſa ſunt à nobis de integro abrũpi, extẽto membro rurſus fracturam, qualis initio fuerat, reddẽtibus, quam ſuprà diximus nullo modo coaleſcere, ſed alligari à callo, qui circundatur. hunc igitur extendendo diſſoluimus, rurſúſque operá damus, vt callus increſcat fracturâ conuenienter figuratâ. videre autem licet in alijs animalibus comminuta oſſa non omnino coaleſcere, vt in ſue, apro, boue, caprâ, oue, gallo, gallinâ. ſi quãdo inuenies (inuenies autem ſæpè, quemadmodum & nos) fracturæ oras callo inter ſe glutinatas, vbi hoc tibi curę ſit, callum deradens conſpicies fracturæ oras ſe contingere, non tamen coaluiſſe, ſolidatáſque eſſe eo modo, quo in vulneribus glutinata caro coaleſcit. At cur, vbi vtrũque brachij os cõminutum ſit, &, quod propriè cubitus vocatur, & quod radius, accidat, vt membrum adeò peruertatur, ſi in ſuſpendendo aliquid peccetur: ſed minùs, ſi alterum tantùm, cubitus ſcilicet: ac ſi radius per ſe, nihil omnino deprauetur, non magno negocio comperies, ſi eorum, quæ ipſe retulit, memineris. quià, quod ſubiectũ eſt (inquit) fundamẽti vicem præſtat ei, quod abruptum eſt, atque ipſum deprauari non patitur: ſed radius, vbi intactus ſit, cubitum quodammodo ſecum dirigit, ſi rectè vinculum adhibeatur. tueri autem ipſum à deprauatione ex toto non valet, vbi aliquis error ſit in ſuſpendendo, quandoquidem cubitus ſubiectus nihil habet, quo fulciatur, præter vinculum ipſum.

" SI in oſſibus ſic fractis mitella manum duntaxat, & articulũ cubiti excipiat,
" reliquum verò brachiũ ſuſpenſum ſit, deprauatum inclinabitur deorſum.

Ex quatuor modis, quos paulò ſuprà declaraui, ſecundũ hic tradit, qui primo cõtrarius eſt: ſi quidem in priori mitellâ ſolam fracturá ſuſtinebat: in hoc, quùm cætera ſuſtineãtur, ſola fractura ſine fulcro eſt. Quemadmodũ igitur in priori ſuſpendendi ratione, vbi fractura, quùm ſola à mitellâ ſuſtineretur, ſublimior fuit, reliquæ verò partes vtrinque humiliores, iure dixit deprauari bra-

chium totum in ſuperiorem partẽ conuerſum: ità nunc, quùm ea tãtùm mẽbri pars, quâ fractura eſt, nõ ſuſtineatur, deprimetur, & deorſum verſus inclinabitur, quo fiet, vt brachium in eam partem curuetur, atque eâ de cauſâ, vbi callus circundatus fuerit, peruerſum deorſum ſpectet. Expoſuimus igitur vniuerſam propoſitę orationis ſententiam. legitur autem ſcripta duobus modis, ſi vocem ſpectemus, maximè inter ſe cõtrarijs: re tamen, ſi animaduertãtur, inter ſe minimè diſcrepantibus. Itaq; brachium ſuſpenſum nonnulli intelligunt, quod à mitellâ non excipitur, ſed ſolùm in aëre ſuſpẽditur: alij contrà, omne id, quod à mitellâ ſuſtineatur, vt potè, quùm in inferiora minimè inclinetur, neque fiat ob id humilius, quod ſuſpenſo contrarium eſt. Meritò igitur ſcripturæ, verbis inter ſe pugnant, ſententiâ conueniunt. nanque hæc vox μετέωρον, hoc eſt, ſuſpenſum, quùm apud expoſitores cõtraria ſignificet, à quibuſdam eorum citra negationem ſcribitur [reliquum verò brachium ſuſpenſum] ab alijs negatione adiectâ [reliquum verò brachium non ſuſpenſum] verba, vt illis videtur, accõmodantibus ad vtramque ſignificationem vocabuli μετεώρου, hoc eſt, ſuſpenſi.

DEbet ergo brachium ſuſpendi per mitellam latam, mollémque, multum brachij cum primâ palmæ parte æqualiter ſuſtinentem.

Duas hîc indicat ſuſpendendi rationes, quas præterierat, eas inquam duas, quarum commune eſt extremam brachij partem ſuſtinere: proprium autem vtriuſq;, vel eam, quæ à cubiti commiſſurâ, vel eam, quæ à manu tantùm. Exequutus enim eam ſuſpendendi rationem, vbi mitella ſolummodo fracturâ excipiebat, atque alteram, vbi vtramque extremitatem, deinde ſubijciens verba proximè poſita, in quibus pręcipit, vt plurimum ex brachio, cùm primâ palmę parte, mitellâ æqualiter ſuſtineatur, reliquas duas ſuſpendẽdi rationes euidenter reprehendit: quùm non habeant id, quod maximè requiri voluit. ſiquidem neutra primam palmæ partẽ, & plurimùm ex brachio æqualiter fulcit, non tamen propriè eas hîc expreſſit: præcipuè (vt dixi) quod intelligi ex ſuperioribus poſſint: tum quòd leuem omnino noxam afferant, vbi nihil in deligando peccetur. duæ enim ſuperiores ſuſpẽdendi rationes, eâ de cauſâ plurimùm erãt alienæ, quòd fractura cõtineretur contrario modo, atque eius partes vtrinque, quùm interdum ſola à mitellâ attolleretur nullâ eius particulâ fultâ, interdum ſola deorſum conuerteretur.

FINIS PRIMI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de fractu-
RIS COMMENTARIVS SECVNDVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

De humero.

1 AT vbi humerus perfringatur.

Teſtantur nonnulli ex ijs, qui librũ hunc exponunt, Hippocratem, vt ſuprà πῆχυν vocauit modò eam partẽ totam, quæ inter manũ & cubiti articulum eſt, modò cubitũ, qui è duobus oſſibus longior eſt, ità nunc humerum appellare βραχίονα, nempè id os, quod à cubiti articulo pertinet ad humeri caput. Alij non ipſa oſſa, ſed partes, quæ inter articulos ſunt, volũt ijs vocabulis nuncupari, quod conſueuerimus ità loqui, ille in capite plagam accepit, vel in malis, aut naſo, & vbi plaga cutem tantùm violauit, & vbi altiùs aliquid læſit, puta muſculi membranam, neruum, arteriam, aut venam. quin, quùm humerum exulceratum dicimus, oſtendimus humero id mali incidiſſe, quod vlcus vocatur. at, quùm definitione vlceris caro contineatur, quamuis nominatim nõ explicetur, vlceris tamen vocabulo notatur. carnis enim diuiſionem appellamus vlcus, ſic, vt, cùm dicimus Dioni exempli cauſâ humerum eſſe exulceratũ, carnem humeri ſignificemus. eâdem ratione, quùm fractum humerum dicimus, ſignificari volunt os huius partis eo vitio teneri, quod fractura nũcupatur. ſed controuerſia hæc de nominibus, ac ſignificationibus nullo modo ad fracturæ curationem pertinet. neque enim quidquam officit, aut prodeſt. quę verò in ſequẽtibus docet, quâ ratione curare fractũ humerum conueniat, oſtendunt. cuncta autem (vt mihi videtur) plana ſunt, non ſecus, atq; alia, quę ſuprà de brachio tradidit. ea enim paucis admodum verbis exceptis, clara erãt. longiùs autem lapſi ſumus, quùm cauſam adiecerimus, cur ſingula præcipit: quæ res, & ſi expoſitionis fines excedat, fieri tamen (vt retuli) ab omnibus expoſitoribus conſueuit. at, quùm hæ rationes alibi paucis ab ipſo oſtendantur, neque nos hîc eas tanquã auctores adiecimus, ſed ordinem mutauimus. totus autem nunc propoſitus ſermo, ſi per ſe examinetur, cõſideretúrque, perquam facilis eſt. adde quòd ratio ſingulorum, quæ tractantur, fuit in ſermone de brachio explicata. ad communia enim præcepta, quę ibi tradita ſunt, hæc quoque referuntur. primùm de vniuerſo brachio figurando: tum de extendendo, de componendo: poſtremò de continendo ac ſuſpendendo, quæ continendi ſpecies eſt. His itaque habitis, ſi quid ſe offeret, quod breue ſit, & non planum in ſequentibus aperiemus.

2 SI brachium extendatur, eóque ſic figurato intentio adhibeatur, humeri lacertus intentus alligabitur, atq;, vbi, qui deligatus eſt, cubitum curuet, humeri lacertus habitum mutabit.

Propoſitæ orationi illud adijcere oportet, quod anteà dictũ eſt, ſcilicet, vbi humeri lacertus ab iniecto vinculo aliter figuretur, futurum eſſe, vt alias eius partes vehemẽter vinculum comprimat, alijs laxius ſit, atque delabatur: compreſſę item partes inflammatione tententur, ſed relaxatis vinculis membrum peruertatur. Quare brachij habitus nullo modo variãdus eſt, ſed perpetuo (vt

ſuprà demonſtratum eſt) à principio ad finem ſeruandus. At contrà, ſi ille habitus ſeruetur, in quo extentum membrum deuinctum eſt: vinculum quidem nullo loco arctius erit, aut laxius, ſed ipſe habitus, quùm vitiatus ſit (vt ſuprà declarauimus) dolorem, atque idcirco inflammationem afferet.

Iuſtiſſima itaque intentio ad humerum ſic adhibetur, lignũ, quod cubitum æquet, vel paulò breuius ſit, qualia ſunt ligonũ manubriola, habenâ ab vtrâque parte alligatum ſuſpenditur: homo autem ſublimiori alicui ſedi inſidet, brachiúmq; ſuper manubriolum imponit, ſic, vt id in alam indatur eâ moderatione, vt ille vix conſidere poſſit, nihîlque propius ſit, quàm vt ſuſpendatur. tum aliquid aliud paretur, cui brachium inhæreat ſcorteo puluino ſuperdato vno, vel pluribus, ità, vt ad eam altitudinem perueniat, vt cubitus ad rectum angulum collocetur. commodiſſimè autem lorum molle, latúmq;, ſeu lata habena circundatur, atque inde magni ponderis aliquid ſuſpenditur, quod extendere conueniẽter poſſit: aut in vicem huius, robuſtus aliquis in inferiorem partem cogit cubito cum humero ad rectum angulum figurato.

A Lignum quod cubitum æquet.
B Habena per quam ſuſpenditur.
C Sedile ſublimius.
D Brachium ſuper manubriolum impoſitum.
E Aliquid aliud cui brachium inhæreat.
F Scorteus puluinus.
G Cubitus ad rectum angulum.
H Lorum molle, ſeu lata habena.
I Magni ponderis aliquid.

B
B
D
F
E
H
I

Oſtenſum eſt in libris de philoſophiâ, naturæ iuſtitiam in eo conſiſtere,vt quod vnicuiq; conuenit, diſtribuat,nõ lege aliquâ,ſed ſuopte nutu.quod iam ſuprà quoque dictum eſt.dictũ eſt inſuper,eum eſſe iuſtũ habitum,qui aptum ſitum vniuſcuiuſque particulæ membri tuetur.demonſtratũ eſt etiam huiuſmodi habitum minimè omnium lædere. hic autem in brachio eſt, vbi cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur.toto itaque brachio ſic figurato præcipit hominem ſedere,iuxta ipſum verò à priori parte poni lignum tranſuerſum,quale ac quantum eſt ligonis manubriolum.ligones verò appellat σκαφία, quibus terram ſodimus (græci σκαλίδας dicunt) his annumerantur etiam bipalia(Attici μινύας vocant).vult autem huiuſmodi lignum,quod iuxtà collocatur,immobile reddi,ſic,vt dum manus admouetur, nec ſurſum feratur,nec deorſum.quod continget,ſi ab vtroque extremo habenis vinciatur: quę ad aliquid ſublime religentur,vt lignum inde ſuſpendatur. Præcipit igitur,vt æger brachium antè ſuper ipſum imponat,hoc eſt,vt lignum tranſuerſum alæ ſubijciatur: tũ is,cuius humerus fractus eſt, ſedeat ità ſublimis, vt parum abſit,quin ſuſpendatur. ſedere autem ægrum iubet, vt vires,dum manus adhibetur,ſufficiant,neq; propterea quod ſtet,conuellantur.neq; in humiliori ſedili hominem collocat, ſed quàm maximè poteſt alto,quùm ſedet : & ob ipſum medicum,vt rectus agere poſſit,neq; plurimùm cogatur deorſum inclinari:& ob ægrotantem ipſum ,cui magis expediat ità ſedere. ſolent enim, quibus brachium extenditur,præ dolore ducentem ſequi,atque attolli,nec in eâdẽ ſede penitus,quâ collocati ſunt à principio,permanere. quo fit,vt intentio remittatur. Hoc igitur cauens imperat,vt homo ſedeat, quantum maximè poteſt ſublimis,& propè ſuſpẽdatur,ac ſi paulũ attollatur,ſtet.quod,vbi eueniat,neque ipſum ægrotantem,neque alios latebit,atque,vbi non lateat,paruo negocio rurſus,vel ab alijs,vel per ſeipſum in priorẽ ſedem reſtituetur. quin, vbi homo ità ſedẽs ſtabit,paululum mutabitur: plurimùm verò,vbi humilior fuerit collocatus. Quare ex ſeſſionis mutatione minimùm læduntur, qui ſublimiori inſident ſedili, plurimùm, qui humiliori. Conſtat itaque tranſuerſum lignum ab Hippocrate eâ de cauſâ ſub alam demitti, ne brachio ab inferiori parte intento,æger ſequatur,átque intentionẽ ſoluat. quod nos ſine ligno ſoliti ſumus ſæpiùs facere per laqueos alæ circundatos, quorum extrema verſus poſteriorem partem extendenda ſunt. non ſecus etiam alijs laqueis circumligatis fractum os in diuerſa diducimus, vbi intentio, quæ per manus adhibetur,imbecillior ſit,quàm oporteat. Verùm,ſi hanc credamus per ſe poſſe effectum præſtare,vt in puerili corpore,nõ opus eſt ampliùs laqueis,& multò minùs machinamentis habentibus axes, ad quos extremos laqueos alligãtes valentiùs in diuerſa contẽdamus. quo extendendi modo ad luxata potiſſimum vtimur. In eâ autem extẽdẽdi ratione,quam nunc probat,præcipit,vt brachiũ rei cuipiam hæreat,quam ipſe vocat ἔφεδρον, hoc eſt,huiuſmodi quidpiam,cui firmiter inſidat, ſcorteis puluinis ſubiectis : deinde ab imo humero iuxta cubiti articulum graue aliquod corpus ſuſpendatur, quæ pondera σταθμοὺς nuncupauit:hæc ſunt, quibus vti conſueuimus,ex ferro,ære,aut plumbo cõfectis. prætereà lorum molle,latũ,vel habena valida imo humero circundetur,vndè pondera ſuſpendantur.

Debet autem medicus curare,ſtans altero pede ſuper quãpiã re ſublimiori collocato: componere autem os prominẽtioribus palmarum partibus. facilè

facilè autem componitur. ea enim extendendi ratio optima eſt, ſi quis conuenienter ipſâ adhibeat: poſt faſcias inijcere à fracturâ orſus: reliqua verò omnia, vt anteà iuſſus eſt exequi, eademq; de homine requirere: tum ex iiſdē indicijs intelligere moderata, néc ne ſint: ac tertio quoq; die ſoluere, & rurſus deligare, arctiúſque adſtringere.

Eligit hūc chirurgici habitum tanquam firmiorē, idem in opere de officinâ medici præcepit, cùm inquit [ſtantē verò oportet pariter ambobus pedibus benè inſidere, ſed agere altero inſiſtentē, at non eius partis, cuius manus agit.]

DEin ſeptimo aut nono die ferulas alligare. quòd ſi vereatur, ne rectè oſſa concurrerint, intereà ſoluere, dirigénſque rurſus deuincire.

Quod in ſuperioribus, quà de brachio, ſupplendū eſſe exiſtimaui, idem nūc exiſtimo, ſcilicet, quùm omnia commodè reſpondeât, eo tempore ferulas imponendas eſſe. Verùm, vbi de brachio egit, ſeptimo die ſimpliciter iuſſit ferulas circundari: in ſermone verò de humero, coniunctionē, quam diſiungentem appellât, vſurpauit. ait enim [ſeptimo aut nono die ferulas alligare] eo quòd in humero ob muſculorum, quibus continetur magnitudinem, quæ circa fracturam ſunt, diuturniori tempore ex toto gracilia fiant, laxáque. vbi verò talia eſſent, oſtendimus opportunè tunc ad ferulas veniri.

HVmeri os ferè quadraginta diebus conſeruet, quos vbi exceſſerit, ſoluere oportet, & pauciores faſcias dare, leuiúſque arctatas, ac diutiùs vti victu magis exquiſito, quàm antè: intueri autem manus tumorem, & vires.

Cōſeruere, quod κρατύνειν dixit, intelligit, vbi fracti oſſis partes callo firmātur, vt in ſuperioribus etiam, quà de brachio. Quo autem grandius eſt humeri os, eo longiori tempore per callum glutinatur. Reliqua omnia, ex iis, quę dicta ſunt de brachio, plana ſunt. nullâ igitur opus eſt explanatione.

ILlud etiam ignorare non oportet, quòd humerus naturâ ab exteriori parte gibbus eſt, & peruerti facilè ſolet, vbi malè curetur. quin & alia oſſa omnia, quæ naturaliter aliquâ parte gibba ſunt, vbi comminuta curantur, facilè ab eâ peruertuntur. Ergo, vbi tale quidpiam timetur, lata faſcia humerum excipiens in orbem circa pectus agatur: &, quùm quieſcere humerum oporteat, pannus multiplex implicitus inter cubitum, & latus ſubijciatur, vel quidpiā huius generis aliud. hâc enim viâ os gibbum dirigetur. eſt autem cauendum, ne nimis in interiorem partem conuertatur.

Quæ in ſermone de humero vſque ad finem ſcribuntur, omnia clara ſunt. namq; ipſe cauſam exponit, cur in exteriorem partem conuertatur, & quo pacto in contrariam coactum dirigi debeat. iuſſit autem, vt multiplex pānus inter latus & cubitū demitteretur, ne humerus attingat latus, ſed in medio ſpacium ſit, quo cōpulſus habenâ ad pectus adducente minimè deprauetur, quùm naturâ in exteriorem partem ſpectans ad interiorem conuerſus dirigitur.

De pede & manu.

PEs hominis ex multis minutiſq; oſſibus conſtat, quemadmodū & manus.

Similitudinem quandam habent inter ſe totius cruris & brachij partes. qualis enim eſt humerus in brachio, tale eſt in crure femur: quale item in brachio eſt id, quod eſt inter cubitum & manum, tale in crure id, quod inter genu eſt & pedē: reliqua verò pars, ſcilicet manus, pedi reſpondet. Cęterum manus apud græcos proprium nomen non inuenit diſtinctum à toto brachio, ſicut pes, qui nomen habet diſtinctū à toto crure. quare Hippocrates meritò pe-

dem ſimpliciter πόδα vocauit ἄκρον vocabulo non adiecto: manum verò non vno verbo expreſſit, ſed χεῖρα dixit, quod brachium ſignificat ἄκραν adijciens, quo extremum notatur. Sed ſatis dixi de vſu nominum, venio ad res. Ijs, quæ ſuperiùs tractauit, proximus erat ſermo de manu. ipſe verò non tantùm agit de hac, ſed etiam de pede, ſermonémque de ipſo dilatat, quòd maiorẽ diligẽtiam requirat. Dicit ergo vtramque partẽ ex multis minutíſq; oſſibus conſtare. nos autem adiungimus[& duris] quandoquidem medullâ carent, caua minimum ſunt, & à lapillis paruis non abhorrent. Simile igitur eſt totum brachium toti cruri, atq; itidem vnius extremum extremo alterius. qualis enim in manu primæ palmæ pars eſt, tale eſt in pede id, quod inter talos eſt & plantam. tum qualis in manu palma, talis plãta in pede eſt. ſimilitudo autem, quæ inter digitos eſt, vel me tacente, clara eſt. præter hæc in pede ſunt oſſa iuxta calcem, atq; idcirco de pede plura verba facit, quàm de manu. quæ quidem pes habet, communia quoque ipſius manus primùm enarrat, deinde illa ſubdit, quæ propriè ad pedem pertinent. Primam igitur palmæ partẽ complent octo oſſa, palmam quatuor. at ſinguli digiti ternis oſſibus continentur, vt in vniuerſũ oſſa manus ſeptem ſint & viginti. ſed in pede quatuordecim ſunt oſſa digitorũ. nam magnus digitus ex binis conſtat, planta ex quinis. quocirca in vtrâque parte ſunt decem & nouem. Totidem in manu palmam & digitos explent, quum planta vno oſſe palmam excedat, ac digiti manus, pedis digitos æquè vno oſſe exuperent. quocirca, ſi vtraque pars ad vtramque cõferatur, idem erit oſſium numerus. Reſtant in manu oſſa octo, quæ primam palmæ partem conſtituunt: in pede autem ea pars, quæ inter talos & plantam ſita eſt, cum calce ac talo, quæ omnia oſſibus octo continẽtur. Calcis autem os, omnium, quę in vtriuſque extremitate ſunt, maximũ, ſuſtinet talũ & crus, ac propè corpus fert vniuerſum, vbi ſtamus: à priori autem parte committitur cum oſſe, quod à cubi ſimilitudine κυβοειδὲς appellatur: perinde atque tali caput, cum eo oſſe, quod, quià ſcapham repræſentat, σκαφοειδὲς dicitur, cum vtroque horum iungnutur alia oſſa, quæ partem potiſſimùm inter talos & plãtam explent. Si quis autẽ velit talum extremo cruri reddere, idem erit oſſium numerus in vtriuſque membri extremitate, ità, vt docendi modo, non naturâ ipſâ rerum inter ſe diſcrepent, qui vigintiſeptem, & qui viginti ſex oſſa pedis eſſe affirmant. erunt enim vigintiſeptem, vbi talus non annumeretur cruris oſſibus, ſed ſine hoc vigintiſex. Rectè igitur ſcribit[pes hominis ex multis minutíſq; oſſibus cõſtat, quemadmodum & manus.] agit enim cũ ijs, qui prima elementa didicerunt, & incidendis corporibus operam dederunt, in memoriam reuocans, quæ perceperunt ad hunc locum faciẽtia. quùm non ſolùm ſcire conueniat propoſitarum partium vtrâque ex multis duris minutíſque oſſibus conſtare, ſed meminiſſe etiam habitus & magnitudinis ſingulorum, & quâ ratione cũ proximis connectantur. quod θέσιν, id eſt poſitionem vocant, vt, vbi aliquod ex oſſibus, quę his partibus ſita ſunt, ſuo loco mouetur, promptè reſtituamus.

OSſa hæc ferè non rumpuntur, niſi acutâ, vel graui quâpiam re carnoſæ partes vulnerentur. De vulneratis autem dicemus, vbi vlcerum curationem perſequemur.

Carnoſas partes χρῶτα nuncupauit, quo vocabulo vocant Iones, quidquid in noſtro corpore carnoſum eſt. cuius generis præcipuè ſunt, cutis, & muſculi, tum membranæ ac viſcera. oſſa verò cartilaginem & ligamenta χρωτὸς vo-

cabulo non ſignificant. ad hoc etiam exemplum videtur vſurpari ab Homero, quùm cutem χρῶτα vocat his verſibus.

ἀλλὰ τοῦδ' ἔσαι χρὼς ἔμπεδος ἢ καὶ ἀρείων. Et iterum,
εἰς οὗ μὴ κλαίουσα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃς.

Propoſitarum igitur partium oſſa ait, ferè non perfringi ſine vlcere. illud enim [niſi carnoſæ partes vulnerentur] idem ſibi vult, quod [ſine vlcere.] nihil autem intereſt, quod ad hunc locum attinet, vlcús ne an vulnus nominetur. atqui carnoſa pars extremis membris minima eſt, plurima autem in humero & femore. Ea igitur tota facilè læditur, vbi externum aliquid ſuper manũ vel pedem incidat, quod frangere aliquid poſſit ex ipſorũ oſſibus. Abrũpitur autem os quatuor de cauſis maximè generalibus. ſuper ipſum enim vehemẽti impetu incidit aut aliquid cõterẽdi vim habens, quod planè neceſſe eſt naturâ durum eſſe, & mole non exiguum: aut aliquid, quod non tantùm cutem, & quæ inter cutem ſunt & oſſa, ſed hæc quoq; ſecare poſſit. quem morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἕδρας appellat: nonnulli etiam ob ſaltum ex altiori loco fregerunt tibiæ, vel femoris os, quòd ſicciora his eſſent, & non ità denſa: videmus item in palæſtrâ cõminui os κατὰ περίκλασιν, hoc eſt, vbi tibia vnà cum ſurâ perfringitur, & præter fracturam, vulnus quoque magnum accedit, atq; oſſa nudantur. quod fracturæ genus accidit, cùm luctantis membrum cruri ipſi tranſuerſum ſubijcitur, atque vtrunq; eius extremũ, tam quod à genu, quàm quod à pede eſt, deorſum verſus cogitur. Euenit huiuſmodi tale lignis, quæ nos de induſtriâ rũpimus. impoſita enim ſuper vtrunq; femur obliqua, & manibus ab vtroq; extremo in inferiorẽ partem coacta effringi media videmus. Quemadmodũ igitur, neq; magnũ lignum, neque validum, ſed paruum & infirmum hâc ratione frãgitur, ità, cùm os infirmum naturâ fuerit, medium ſub propoſitis palæſtræ generibus perrũpitur. At oſſa, quibus extrema membra continentur, ſub huiuſmodi palæſtrę generibus, ſiue ex ſuperiori loco ſaltãtes deorſum ferantur, & in terrã incidant, ſiue pęs vehementer conuellatur, non facilè rumpuntur. his enim ictibus franguntur ligamenta oſſium magis, quàm ipſa oſſa. cuius cauſa eſt, eorũ non tam exiguitas, quàm durities. ſed neque externa, quùm magnâ vi ſuper incidũt, poſſunt hæc oſſa facilè perfringere, niſi duriora illis ſint, & grandia. at quod tale eſt, neq; carnẽ inuiolatã relinquit, quẽadmodũ nec ictus ab acutâ re. nam & hic priuſquã attingat oſſa, quæ ipſis ſuperiniecta ſunt diſcutit. Quare meritò dixit oſſa hęc ferè non abrumpi ſine vlcere. ſed quoniàm in ſequentibus ſeorſum de fracturis aget, quibus carnis quoque vulnus accedit, hæc ad eum huius libri locum referuauit.

SIquis erumpat ex digitorũ articulis, vel aliud quidpiam ex ijs oſſibus, quibus continetur pars pedis, quę inter talos & plãtam eſt, compellere ſingula in ſuam ſedem oportet, quemadmodum in manu.

Quod ait [quemadmodũ in manu] accipiendũ eſt, non quaſi aliquid pręfatus ſit de oſſibus, quæ in manu ſita ſunt, ſed quaſi ità ſcripſerit, ſingula oſſa pedis in ſuam ſedem compellenda ſunt, id, quod etiam fieri debet in manu. Cõpellere autem Hippocrates dixit ἀναγκάζειν, vel, vt alia exempla habent καταναγκάζειν, quod idem ſibi vult, ac ſi dicat, os ſuo loco motum reſtituere. mouetur autem, vbi ligamẽta, per quę cum proximis annectitur, abrũpuntur. non tamẽ abrumpuntur omnia ligamenta, quæ prolapſum os in orbem comprehendũt. raró enim id ex toto accidit. in quo caſu os, quod ità lęditur, ſuam ſedem relin-

quens ad cutem prorũpit, præſertim quibus ea laxior eſt, itá, vt oſſi, quod pro-labitur, parùm renitatur. eâ verò de cauſâ ferè non ſolet os, quod mouetur, in inferiorem partẽ pedis excidere, quià cutis, quæ pedi ſubiecta eſt (ἴχνος græcè dicitur) craſſa eſt & dura. adde, quòd, quæ pedem feriunt, plærunque à ſuperiori parte ſuper ipſum cadũt. Ergò hâc vnâ viâ os, quod ſuo loco mouetur, in inferiorem partẽ excidet, ſcilicet, quùm ex ſuperiori loco quis ſaltauerit ſuper rem aliquam, quæ eminentias habeat admodum aſperas acutáſve. Quæcunque igitur vndique prorſus reſoluta ſunt, vbi ſuâ ſede mota in ſuperiorem, vel inferiorem pedis regionem veniunt, ægrè recõduntur: ſiquando autem (quod rarò accidit) recondãtur, ſemper magno negocio in ſuâ ſede ſeruantur. namq;, vbi os rurſus vehementer moueatur, nihil erit, quod ipſum contineat, vtpotè ſolutum ligamẽtis, quibus alligabatur: quæ ſi non fuerint ex toto abrupta, ſed aliquâ ex parte integra, ſicut euenit, quibus procidere ſolet, diſtẽdentes totum pedem vrgebimus.

TVm cerato mederi pannis faſcijſq;, non ſecus atq; vbi frangitur, excepto quòd omittẽdæ ferulæ ſunt, eodémque modo adſtringere, ac tertio quoque die alligare. is autem, qui deuincitur, ſimiliter atque in fracturis adſtringi ſe reſpondeat, vel laxari. xci

Qualem curationem ad fracturas tradidit, talem nũc ad oſſa, quæ extremis membris mouentur, præcipit adhiberi. Primò, ſiquidẽ extendere conuenit, ad hoc, vt oſſa, quæ prolapſa ſunt, in ſuam ſedem compellantur: tum, vbi repoſita fuerint, deuincire, cõſilio ad idem directo. propoſitum enim eſt membrum ab inflammatione, tueri, & ſub linteis adſtringere, continereque os, quod reſtitutum eſt. In ſuperioribus autem oſtenſum eſt hæc nullo modo rectè fieri poſſe, niſi ſanguis, qui in affectâ ſede ſubſiſtit, ad ſummum atque imum membrum depellatur, prohibeatúrque, quo minus alter cõcurrat. Hęc itaq;, ſi in memoria habeãtur, ſpectantes vniuerſam vinciendi rationẽ fracturis idoneam inuenie-mus, quam hic vtendã dixit, niſi ꝙ ferulę non debẽt circundari. quandoquidẽ loci natura eas non patitur. nam partes quibus ferulæ inijciẽdę ſunt, æquè planę eſſe debẽt, cuiuſmodi non eſt ea pars pedis, quę inter talos & plantã ſita eſt.

OMnia hæc viginti diebus perfectè ad ſanitatẽ perducũtur, niſi, quæ cum cruris oſſibus iunguntur, vel ex eius regione ſita ſunt. interim verò iacere conuenit, non tamen id ſuſtinent, qui morbum paruifaciunt, ſed ingrediuntur priuſquam conualeſcant, eóque fit, vt plærique non benè ſanẽtur, ſed ſubinde languoris ſenſu aliquo tententur, atque id quidẽ non iniuriâ. ferunt enim pedes onus corporis totius. Vbi ergo nondum conualuerũt, ſi inambulãt, articuli, qui moti ſunt, malè cõfirmantur, atque hâc de cauſâ ſubinde oſſa dolent, quæ cruri iunguntur. Porrò quæ cruris oſſibus iungũtur, cæteris maiora ſunt, & cùm mouentur, longiori tẽpore confirmantur, ſed medendi ratio eadẽ eſt. xcii

Cruris oſſa intelligit tam ſurã, quàm tibiam. volens autem ſignificare è regione, κατ' ἴξιν dixit, quam loquutionem ſæpiùs varijſque in locis vſurpauit. ſed & paulo inferiùs eâdem ter ex ordine vtitur, de crure pertractãs, quùm ait [femoris enim caput ſuperius corpus fert. id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt, at non ab exteriori, ſed è regione tibiæ, tum quia pars altera corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. adde, quod os interius plenius eſt, quàm exterius, non ſecus atque in brachio, vbi os, quod è regione minimũ digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.]

Pluribus

» PLuribus autem faſcijs, pannîſque vtendum eſt.

Vt oſſa, quæ repoſita ſunt, ſuo loco maneant, ſolẽt tum faſciæ, tum panni circumdari, præſertimq́;, cùm loci inæqualitas alligari ferulas non ſinit.

» FErè autẽ hinc atq; hinc vincire cõuenit, adſtringereq́;, ſicut cætera omnia
» eâ parte potiſſimũ, quâ os prolapſum eſt, primũq; ibi faſcias circumagere.

» In prioribus imperauit, vbi fractum os in aliquam partem conuertatur, ſi ad dextram inclinet, vt ad ſiniſtram adducatur: ſi ad hanc ſpectat, vrgeatur ad dextram. At vbi alligare pedem oportet, in neutram partem debet vinculum inclinari, quùm oſſa, quæ ſuâ ſede excidunt, non ad latera, ſed ad ſuperiorem, vel inferiorem partem conuertantur.

» QVotieſcunq; vinculum ſoluitur, multâ aquâ calidâ fouẽdum. in omnibus
» autem, quæ iuxta articulos ſunt affectibus liberaliter calida aqua perfun-
» denda eſt. quod ad laxandum vel adſtringẽdum pertinet, iiſdem temporibus
» eadem indicia ſe oſtendant, quę in ſuperioribus: reſoluere item, & rurſus de-
» ligare ſimiliter expedit. Hi autem quadraginta diebus ex toto conualeſcunt:
» præſertim, ſi iacere ſuſtinent, ſin minùs, in eadem mala incidunt, quæ ſuperiùs
» poſita ſunt, atque etiamnum grauiora.

Quùm leniendus dolor eſt, & corpora, quę adſtricta ſunt, laxãda, tunc prę-cipit, vt multa calida aqua perfundatur. id potiſſimùm accidit in affectibus articulorũ, quùm hæ partes oſſibus magis, & neruis contineantur. Adſtringuntur igitur ſub inflammatione, & magis dolorem ſentiunt, quod magis neruoſæ ſint. Appellauit autem affectus σίνη, quoniam affici σίνεσθαι dicit.

De calce.

» QVicunq; ex ſuperiori loco ſaltantes, calci vehementer inſiſtunt, his oſſa
» diducuntur, venæ ſanguinem effundũt, carne circa os attritâ, tumor ma-
» gnus oritur, & dolor. hoc enim os exiguũ non eſt, extatq́; è regione ſub tibiâ.

ἐκχυμοῦσθαι dixit venas, ſignificare volens effundere ſuccum, quem continent, nempè ſanguinem, quod fit, quùm colliditur earum tunica. corpora enim, quæ colliduntur, naturalem vnitatem amittunt, quùm pluribus exiguiſq́; partibus diuellantur, quibus ſanguis ſuffunditur. Hunc igitur effuſum ſanguinem recipiunt loca, quę venam cingunt, quibus non ſeruatur, qualis recipitur: tempore ſiquidem nigreſcit, perinde atque vbi extra corpus effuſus diu manet: concreſcit inſuper, quam rem græci θρόμβωσιν appellant. hinc factum eſt, vt ſanguis propterеà, quòd concreſcat θρόμβος iam, & dicatur, & ſit. priùs autem nigreſcit, deinde redditur admodum putris. Atqui nõ poſſunt grauiſſima hæc accidere ſanguini, qui à venis in corpore funditur. namq;, vbi natura vincit, hunc non ſecus mutat, atque alium, qui in inflammatione ſuppurãte continetur, vertitq́; in pus. Ad hoc autem vt partium natura ſanguinem ſuperet, duo obſeruanda ſunt, alterum, ne inflãmatio corpori ſuperueniat, id quâ ratione fiat, ſuprà habuimus: alterum, vt ſanguis, qui effuſus eſt, detrahatur. In hęc itaque incũbens Hippocrates omnia, quæ ſubijciuntur, pręcepta ſigillatim tradit. Diducuntur (inquit) oſſa his, qui ità ſaltant, abruptis nimirum ligamentis, quibus ipſa nectebantur, ſicut paulo ſuprà de eâ parte, quæ inter talos & plantam eſt, dicebamus. iungitur autẽ cum calce à ſuperiori parte talus, à priori id os, quod à cubi ſimilitudine græcè κυβοειδὲς vocatur, ſicuti cum talo à priori parte id oſſis committitur, quod à ſcaphæ ſimilitudine σκαφοειδὲς græcè nominatur. cum vtroque

autem horum, ſcilicet cum eo, quod cubum & cum eo,quod ſcapham refert, quatuor oſſa,quæ inter talos & plantam ſunt, committuntur.omnia auté hæc oſſa tam manus,quàm pedis in commentario de oſſibus expoſita ſunt.

COniungitur item venis & neruis grandioribus, poſteriórq; chorda huic oſſi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato pannis faſcijsq;: ad hæc calidam aquam largè infundere,faſciarúmque numerum augere,tum alijs vti optimis præſidijs,ac maximè lenibus.

Coniungitur,inquit,os calcis neruis quos nominat ἰνώδεις, id eſt,grádiores,tum venis non paruis.Innectitur item huic oſſi poſterior chorda, quæ diducitur à muſculis, qui ſiti ſunt in parte cruris , quæ carnoſa à poſteriori parte prominet. De his autem abundè diximus , tam in eo libro, qui de corporum, quàm in eo,qui de muſculorum incidendorum ratione eſt.ea autem tenere ad vnguem debet,qui aſſequi vult,quæ nunc ab Hippocrate traduntur.

QVòd ſi cutis,quæ calcẽ tegit,naturaliter tenera eſt,relinquenda eſt, quomodo ſe habet:ſin dura & craſſa,qualis in quibuſdam cõſpicitur,æqualiter ſuccidenda eſt,atque extenuanda,non tamen vulneranda.

Propoſitis vitijs circa calcem, atque adiunctas partes periculum eſt , ne ingens dolor atq; inflãmatio non modica ſuperueniat. huiuſmodi enim partes oſſibus continẽtur,non quibuſlibet,ſed valdè minutis,ità, vt vel leuis inflammatio magnum dolorẽ poſſit comprimendo excitare.chordę verò,quo calci à poſteriori parte innectitur,cùm grandior ſit,vbi inflãmatur,periculum erit,ne neruorum diſttntio ſuperueniat. quin & cum hâc parte iũguntur multi nerui, qui oſſa contingunt, quod in libro de incidendis neruis oſtendimus. Reliqua igitur vniuerſa curatio diligentem animaduerſionem requirit,& quod ad victum tenuem pertinet , & quod ad modum calidæ aquæ perfundendæ.ſed & cutis, quæ pedi ſubiecta eſt(ἴχνος græcè dicitur)incidenda eſt magnâ cũ moderatione. vbi dura eſt, altitudo plagę debet duritiei altitudinem æquare.occaleſcit enim quibuſdam,ità,vt ne paululum quidẽ ſanguinis fundat,niſi ſcalpellus altè admodum demittatur. Illa igitur ſecanda eſt,quæ ſanguinem non fundit : quæ verò ſtatim cruentatur, relinquenda eſt. nam,ſi ſecetur,dolet. At neque in illâ,quæ dura eſt, quouis modo,ſed æqualiter incidere conuenit, id, quod ex ipſâ cute durum eſt . ſpectare autem tria debet , qui æqualiter incidit. primò , longitudinem ſectionis , deinde altitudinem , tertiò, interuallum. ſectiones autem æquè longæ, atque altæ ſint, oportet, & æquè inter ſe diſtantes, vt vniuerſa cutis, quæ pedi ſubiecta eſt ſine tormento inflãmationis tempore ſimiliter diſtendatur. Conſtat autem omnem inflammationem diſtendere, quodque diſtenditur dolere , atque idcirco inflammationem augeri , & neruorum diſtentionem excitari . Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidę perfuſio,cui oleum copioſe ſit adiectum, ſaluberrima eſt,ità etiam ſecandam cutem duxit ſcalpello eatenus altè demiſſo , vt hæc minimè cruentetur. vtiliter autem excogitauit huiuſmodi ſectionem.quandoquidem in alijs partibus, vbi vehementer inflammantur, cogimur cutem ſcalpello exaſperare: partim educentes aliquid eius ſanguinis, qui in inflammatione ſuperat : partim expirationem efficientes:partim laxantes,quę ſub inflammatione diſtendebãtur.At in pede inflammatione nondum ortâ feſtinabimus ad cutem incidendam,eo quòd duriſſima ſit. vbi verò talis eſt, nequit ſub inflammatione ampliùs extendi. quamobrem dolebit hæc,& vehementiſſimè premet intentione

tione quâdam proximas partes, præcipueque latam chordam, quæ illi iuncta eſt, cuiúſque initium eſt ex fine vnius ex muſculis ſitis in poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet. Igitur, vbi hæc dolore, atque inflammatione tentetur, periculum eſt, ne totus muſculus eadem ſentiat. id ſi aceidat, neruorum diſtentionem ſequi veriſimile eſt. Ob hæc itaque omnia cutem, quæ ſub pede eſt, ſecare, vt dictum eſt, conuenit, deinceps, vt retulit, extenuare, hoc eſt, tenuem reddere. id autem fiet, ſi molliatur ipſius durities, & multitudo exhauriatur. Ad hæc ambo valet oleum, & aqua calida, ſi copioſè infundatur: à perſuſione verò priuſquàm vinculum detur, olei, quod nullam adſtringendi vim habeat, inunctio.

HÆc benè alligare non cuiuſuis eſt. nam ſi quis vinciat eo modo, quo cætera circa talos vinciuntur, faſciâ modò ad pedem datâ, modò ad ipſam chordam, circumactæ faſciæ compreſſio, calcem, quâ ictus fuit, expellet.

Dictionem [benè] ἀγαθῶς dixit, ſæpè enim ab alijs veteribus itâ vſurpatur. præcipit autẽ, vt vitia, quę circa calcẽ ſunt, vinciantur eâ ratione, quâ fracturę, eos reprehendens, qui eo modo deligant, quo deligare ſępiùs conſueuimus, vt medicamenta, ſeu cataplaſmata, ſeu quædam ex perſuſione madentia, eâ parte teneantur. vinciendi modus, quem damnat, ſic ſe habet. Faſcia ab alterâ parte talorum orſa, obliqua fertur à priori parte extremi cruris, quâ talus extat, quem ἀστραγάλους vocant, inde tranſuerſa ſub pede demittitur, eóque circũdato vſque ad cõtrariam partem obliqua rurſus infernè ſurſum procedit ad priorem partem tali, eíque inijcitur, quemadmodum antè. At vbi itâ circumeat, neceſſe eſt in priori parte pedis ſibi occurrat, &. X. literam repræſentet, inde in orbẽ circa talos data eò redeat, vndè incepit, ſic autem iterum circumagitur, itâ, vt eodem reuertatur, tertióque ſimiliter voluta rurſus ad ſuum initium redit, atque inde rurſus circa talos porrigitur. verùm alij, vbi tranſuerſam ſub pede faſciam dederũt, non protinus obliquam ſurſum attrahunt ad talos, ſed antè per ſuperiorem partem pedis in orbem ipſam adducũt, quemadmodum alij in orbem circa talos, ſic, vt obliqui circuitus ab ijs, qui in orbem ſunt, comprehẽdantur. Hæ quidem vinciẽdi rationes vſitatę ſunt, ſed ad propoſita vitia minimè accommodantur, quòd ante faſcias nihil ibi imponatur, quod illis continẽdum ſit, neque calx vitio vacet, ſicut in eo caſu, qui illas requirit, ſed ipſe primò lęſus ſit. quare propoſita vinciẽdi ratio, quùm ad calcem ſanguinẽ exprimat, ipſum expellit. at contrariũ fieri debet. ſanguis enim à calce ad partes, quę iuxta ſunt, per vinculum expellendus eſt: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio prę̨ſtat, quæ ad fracturas pertinet, quã ſuprà demonſtrauit, eâdem igitur nunc vtitur.

ATque hoc pacto periculum eſt, ne os calcis corrumpatur.

Corrumpatur dixit σφακελίσαι. nam, quùm pars ex toto corrũpitur, veteres dicere id vitium ſolent σφάκελον, quod, vbi carnoſis partibus accidit, alijs nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnẽ, quæ putreſcit, σηπεδὼ, μυδῶσαν, σηπομένην, atque alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vſurpat, quod vitium oſſibus accidit, vbi à ſuperiectâ carne pernicioſa ſanies profluit, quæ hæc ipſa irrigando corrumpit.

QVod vbi corrumpitur, morbus æuum durat.

Apertiùs dixiſſet totam ætatem hominis. habet autem ipſius oratio hanc mentem. ſi quãdo calx corrumpatur, caſus curationẽ non recipit, quodque ex eo ſequitur malum, totam ætatem hominis durat.

» NAm alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, ſed quòd nigreſcat, quia dum homo iacet,negligẽter habitus ſit, vel quià crus iamdiu graue vulnus acceperit, quod calx etiã ſenſit, vel vitiati femoris, aut alterius affectus cauſâ diu iacuerit,diuturna tamen res eſt,& moleſta.tum ſubinde recrudeſcit, niſi ſummâ diligẽtiâ, & longâ quiete attendatur. Quare quæcunq; hoc modo corrumpuntur,præter aliam noxam,corpori ſummũ quoque periculũ afferũt.

Calcis os(inquit)non modò ex propoſitis affectibus vitiari ſolet, ſed ex eo, quòd calx diu iacuerit(quam rem ὑπτιασμὸν dixit)nigreſcit ſæpè,quando negligenter ſuerit collocatus.id autem euenit,vbi ſuper quâpiam re durâ cõtinetur, neq; ſubinde attollitur:ſed ijs,quæ ſubiecta ſunt,cõtinẽter calefit,premiturq́;. Quocirca attollẽdus eſt,mutanduſq́; orbiculus ex lanâ molli,quẽ nonnulli ex græcis πρόφιον dicunt.eius autem cauum reſpondere debet magnitudini calcis, quo orbiculo ità calx ſulcitur, vt imum eius attollatur ,ne comprimatur : ne incaleſcat,ne expirare prohibeatur.

» SEquuntur enim ſebres acutę admodũ,continenteſq́;,cum tremore,ſingultu,mentis alienatione,quæ paucis diebus hominem præcipitant.

Hæc fieri inquit,vbi calx corrumpitur, non eâ de cauſâ , quià os alienatur. ipſum enim,ſi per ſe circũſcribatur, nullam ſuperiorũ partium afficit, ſed quià ad partes,quæ ipſum cingunt,ipſiq́; allig ãtur, eius vitium pertinet,idcirco ſuperiores quoque corporis partes læduntur. Chorda igitur,quę calci innectitur, vbi inflammatione teneatur , muſculos quidem poſterioris partis cruris , quæ carnoſa prominet , propter conſortium afficiet, quùm ab ipſis oriatur. quibus muſculis affectis,nerui,qui per eos diſtribuũtur,promptè lędẽtur,quẽadmodũ, & arteriæ, per quas cor noxã ſentit, ſicut per neruos cerebrũ. Sed quoniàm cor innati caloris fons eſt,cerebrũ verò per ſe rationis domiciliũ habet, & per muſculos partes mouet motu,quẽ volũtarium dicunt,cõſequens eſt,vt propter cor febris oriatur,mẽtis alienatio,propter cerebrum,tremor,neruorũmque diſtentio,propter muſculos, ſingultus,propter ſtomachũ,qui plurimũ neruoſus eſt.

» HIs accedunt, venarũ ſanguinẽ fundentium liuor, nauſea,gangræna. cauſa compreſſio eſt.poſſunt hæc alioquin incidere, etiã ſi nihil corrumpatur. Hactenus de ijs,quę ſuperueniunt,vbi ictus vehemẽs admodum fuerit.plæraque tamen leuiter colliduntur,neque ità magnum ſtudium & diligentiã exigunt,ſed curari nihilominus rectè debent.quod ſi caſus videatur aſperior, fulcire oportet,aliáque efficere,quæ propoſui.

Sanguinem ſundentes intellexit venas grãdiores,quãdoquidem his diuiſis ſanguis effunditur,quod exiguis venis non accidit.parùm enim ab his ſanguinis profluit,celeriterq́; citra noxã in oris plagæ concreſcit. Nauſeæ nomẽ duxit à nauſeantibus,atque eâ de cauſâ vomẽtibus,quam appellauit ναυσιώσιν,cùm Iones ναυτίαν,id eſt,nauſeã ſic appellẽt.ac ferè,quod antè dixit ἰκχυμώσιες, vocat nunc ναυσιώσιες,vbi venæ ſanguinem expuunt,& quaſi vomunt:tum ſuâ imbecillitate,quam inflãmatio attulit:tum multo vitioſoq́; ſanguine oppreſſæ,quẽ conſtat ſub huiuſmodi affectibus vitiari. Gangrænam vocauit,quùm venæ ex ingenti inflammatione emoriuntur.quorum omniũ cauſam eſſe affirmat alienam vinciendi rationem, quæ duplex caput habet : vnum, quòd calcem non comprehendit,ſed nudum relinquit:alterum,quòd partes,quas complectitur, arctiùs adſtringit. Diligentiam expreſſit vocabulo μελέτης. ſic enim ab Ionibus appellari ſolet, & ab ipſo ſæpiùs nominatur.

Faſciámque

FAſciamq; maximâ ex parte ad calcem dare, & modò circa extremum pedem, modò circa medium, modò etiam circa crus obuoluere: tum, quæ his proxima ſunt, hinc atque hinc omnia comprehendere, quemadmodum ſuprà oſtenſum eſt, neque arctè admodum alligare.

Vinciendi rationem probat contrariam illi, quam ſuprà damnauit, quæque apud multos in vſu eſt, ſub quâ ſanguis ex alijs partibus pedis ad calcem trāſmittitur. debemus enim ſuperātes ſuccos, à calce ad alias partes depellere, hūc vincientes, quomodo ſuprà ad fracturas docuit, faſciámque maximâ ex parte ipſi obuoluentes, non tamen nimis arctantes.

SEd linteorum numerum augere.

In ſuperioribus etiam indicauimus Hippocratē velle, vt vinculi firmitatem, vel faſciarum numero moliamur, vel arctiùs adſtringendo.

MAximè item ad rem pertinet veratrum eodem die epotum, vel certè poſteriori. præterea tertio die reſoluere, & rurſus deligare.

Veratrum potui præſtat, non eo nomine tantùm, vt quæ ſuperſunt, purget, ſed & in aliam partem auertat. conſtat autem dari ab Hippocrate albū, quod vomitum excitat, & à toto corpore materiam in ventriculū auocat, priuſquam ad inteſtinorum ſinus deducatur. quod autem albū intelligi debeat, planè licet ex ſequētibus colligere. Inquit enim [ſed ſi homo vacat febre, per ſuperiora cōuenit purgare ſicut dictū eſt] Quod igitur ea, quæ ſuperant, vtiliter educantur, quodq; ad cōtrariam partem, atque affecta eſt, materiam depellere magnum momentum habeat, euidentiſſimè apparet: at num albo veratro moliri id expediat, nondum eſt manifeſtum. ſtrangulare enim interdum ſolet, vbi redundat in corpore glutinoſus ſuccus, aut craſſus. quocirca hic priùs diſſipari debet victu extenuandi vim habente, de quo totum librum compoſuimus. Fallaciſſimum ergo eſt veratrum dare, antequā corpus victu præparetur, quùm ſæpiùs nō facile ſit, vt quales corpori ſuperſint ſucci, dignoſcātur. Hippocratis ſæculo veratrum albū fortaſſe tutò ſumebatur ob rationem victus eorum hominum, qui curabantur, qui vitæ genus non ocioſum ſequebantur, aut intemperans, ſed laborioſum, paucíſque alimētis erant contenti, ſic, vt craſſos ſuccos nullâ ratione contraherēt. neq; enim nos latet fieri hos, cū ocio, tum abūdantiâ. Quòd ſi vim æſtimaueris corporum eius ſæculi, quam ex eiuſmodi victu comparabant, magis adhuc dari veratrum permiſeris. quùm, quæ vomitus aſfert incommoda, ferre homines illi facilè potuerint.

EX eo autē intelligitur, futurum néc ne ſit, vt hi affectus recrudeſcant. nāq;, vbi ſanguis à venis tranſfuſus, nigrities, & quę his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura, periculum eſt ne recrudeſcant.

Malos affectus, qui recrudeſcūt, vocat παλιγκοτα παθήματα, & παλιγκοτεῖν dicit, quaſi mala rurſus fieri. Docet autem quibus indicijs cognoſcantur propoſiti affectus, quando futurum eſt, vt rurſus mali fiant. Quæ indicia ad ſuperuenientem inflammationem ſpectant, quam in primis cauit, ne oriretur. Quælibet igitur inflammatio rubicundiorē dinioremq; cutem efficit, quorum neutrum opus eſt affectis partibus. mollis enim eſſe debet, ac ſubuiridis ſanguis à venis tranſfuſus. hunc enim voluit citra inflammationem ſuppurare. quare, ſi membrum molle ſit, & non rubeat, inflāmationem abeſſe demonſtrabit. ſuppurantis ſanguinis indicium erit carentia vtriuſque coloris, ruboris ſcilicet & nigritiei. nam, vbi ruber eſt, inflammari: vbi ex toto niger eſt, neque ſuperari,

neque concoqui ſe à naturâ denunciat,ſed cõcretum eſſe. Hoc enim ipſi accidit,vbi diutiùs extra venas maneat,etiam,ſi in corpore contineatur, ſiquidem in eo caſu nunquam in pus vertitur. Contrà,ſi natura in corpore ſuperet,vertitur in pus, ſi ea vincatur,putreſcit,non ſecus,ac vbi extra corpus eſt, atq; adeò magis,quùm in calido loco retineatur.

SEd,ſi homo vacat febre,vomitu purgetur,ſicut dictum eſt: idem cõuenit, ſi febris ſit,ſed non continua:vbi ea non intermittat,abſtinẽdum à purgatione,à cibo & ſorbitione,aqua potui danda,vitandũ vinum,ſed nõ ὀξύγλυκυ. 23

Purgare φαρμακεύειν dixit.cõſueuit enim Hippocrates vſurpare id vocabulum,non vbi quæuis medicamenta adhibet, ſed ſolùm,vbi purgantia. præcepit autem,vt veratrum eodem die detur,vel poſteriori, priuſquam inflammatio in affectis partibus oriatur,atque homo febricitet. ſed, ſi febris præuenerit: ſiquidem leuis eſt,veratro nihilominus vtitur, nos verò neque integro homine dare veratrum audemus:ſi vehemens,id præſidium omittit,ſed maximam abſtinentiam imperat,non cibo,non ſorbitione vtens,ſolam potionẽ adhibet, neque hác vini,quod licet nuſquam poſuiſſet,fugiẽdum eſſe manifeſtum erat. permittit autem, vt æger eâ potione vtatur,quæ dicitur ὀξύγλυκυς,vel etiã mulſã. hæc enim potui præſtat in tenuiſſimo victu,& tertiũ ad hæc oxymel,quod ex mulſã,& aceto cõſtat. ſed ὀξύγλυκυς fauos habet dulciſſimos maceratos,atque incoctos,ſicut etiã nũc in Hellade cõponitur,cuius ratio eſt. Faui expreſſo melle in ollam conijciuntur,in quâ pura aqua ſit: tum inferuẽt, donec omnẽ prorſus humorem in aquâ poſuiſſe videantur.is autem humor reponitur,ſeruatúrque, & æſtiuo tempore bibitur ad ſitim tollendam, frigidâ aquâ dilutus. Hâc ergo potione nunc vtitur Hippocrates, ſi ea non eſt, ſumere mulſam licet.ſed oxymel,vbi neruoſæ partes vitiatæ ſint, alienum eſt. aceto enim tentantur,quam rem & vſus docuit,& ipſe demõſtrauit. quibus verò idoneũ ſit oxymel, oſtẽdit in libro de ratione victus in morbis acutis, quem malè nonnulli inſcribunt [In Cnidias ſententias]nonnulli [De ptiſſanâ]neque etiam hi rectè.

SEd,ſi nullum periculum eſt,ne recrudeſcãt,ſanguis ſuffuſus, nigrities, proximę partes ſubuirides ſunt,& citra duritiem. 24

Vis horũ verborum expoſita eſt in eo ſermone,vbi inquit[namq;,vbi ſanguis à venis tranſfuſus,nigrities,& quæ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura,periculum eſt,ne recrudeſcant] illis enim,ſcilicet ſubrubicundis & ſubduris, nunc opponit ſubuirides,& ſine duritie. fiunt enim ſubuirides, vbi paulatim in pus vetuntur: duritie carẽt, propterea ꝙ inflammatio non eſt admodũ vehemens.id enim cauſa fuit,quãobrẽ effuſus ſanguis verteretur in pus.

QVod idoneum teſtimonium eſt, vbicunque ſanguis tranſfunditur metuendum non eſſe,ne malum recrudeſcat. 25

Idoneum dixit ἀγαθόν, quaſi certum ſtabile,verum,perpetuũ. teſtimonium poſuit pro ſigno,ſiquidem teſtis eſt,nobíſque opinionem facit eorum,quæ ab Hippocrate propoſitis verbis traduntur. Inquit igitur poſitum indicium certum eſſe, vbi ſanguis ſuffunditur, non ſolùm in calce, ſed in cæteris partibus etiam,idque iure,quùm non ex partiũ indicatione,ſed ex ipſo ſanguine tranſfuſo intelligatur. Malus autem tranſfuſi ſanguinis affectus,non par affert periculum.differt enim pro naturâ partiũ,quibus ſuffunditur. Prouenit tamen periculũ non ex ijs partibus,ſed ex ſanguine ſuffuſo,qui in pus non vertitur.quo minùs in pus vertatur,prohibet ingens inflammatio, vel ſub alienâ vinciendi

ratione

ratione orta, vel ob ſuccos, qui, aut copiâ ſui malè habẽt, aut corrupti ſunt. quibus Hippocrates ſuccurrit purgatione per medicamenta, nos per venæ ſectionem, miramurq́; ipſum hâc ſolâ contentum non fuiſſe, quùm hoc præſidium nouerit, atque ad huiuſmodi caſus adhibuerit. ſiquidẽ in libro de articulis inter alia, quibus opus eſſe cenſet ad coſtas colliſas, venam incidi in cubito iubet.

SIn duræ ſunt, & liuent, nigritie periclitantur.

Sanguis etiam, qui ſuper terram funditur, interdum diutiùs cõſeruatur, modò magis flauus fit, modò in nigriorem, modò in euidẽter atrum conuertitur. veriſimile autem eſt ab aëre, in quo cõtinetur, ſereno, nebuloſo, humido, ſicco, calido, aut frigido variè colorari. Pręcipua verò cauſa varietatis colorum conſiſtit in ipſo ſanguine, qui varius eſt, ſicut in ſingulis hominibus conſpicitur, vel ad atram bilem magis, vel ad flauam ſeu pallidam, vel ad pituitam accedens, vel etiam aquoſus. Id quod illi etiam accidit in animalium corporibus. namque à venis tranſfuſus in varios colores conuertitur, & vbi non ſuperetur, & vbi à partibus, quæ ipſum continẽt, in pus vertatur. Meritò autẽ hoc tẽpore liuidus apparet. color enim liuidus illis interiectus eſt, qui nigri penitus ſũt. & qui floridum colorem habent, qualis præſertim eſt rubicundus, & flauus. ſed & hic color, liuidus inquam, à colore florido recedens, ad nigrum accedit, qui apparere etiã ſolet, vbi, quæ nigra ſunt, dum ſuppurãt, inalbeſcunt. Sæpè enim videre licet, quæ nigra ſunt, quùm incipiunt verti in pus, liuida ſe oſtendere: tum paulatim nigritie amiſſã ad ignis colorẽ accedẽtia, albidiora euadere. eſt enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nũc diſcrimẽ in eo ſanguine, qui tranſfuſus liuidum ſe oſtendit. nam, ſi cum duritie ſic appareat, partes inflammatione tenentur: ſi ſine duritie, inflammatione vacant. quæ inflãmatione carent, naturam robuſtam demonſtrant, & ſanguinem concoquendum eſſe, & in pus vertendum: at inflammatio naturæ infirmitatem indicat, quę ob inflammatarum partium imbecillitatem, & multitudinẽ mali ſucci ſubſiſtentis, tranſfuſum ſanguinem, nec concoquere poteſt, nec in pus vertere. Sequitur itaque, vt nigreſcat & corrumpatur.

PEdem verò expedit ità collocare, vt reliquo corpore plærunq́; paulò ſublimior habeatur, ſaneſcit autem ſexaginta diebus, ſi quieſcat.

Si pes humilior ſit, ſanguis, qui ex crure ad ipſum cõfluet, inflãmationẽ excitabit: ſi ſublimior, nihil confluet. atq́; idcirco ſublimior omnino continẽdus eſt, non tamen multo. dolet enim, ſi diutiùs hâc ratione contineatur. quæ verò dolent, in inflammationẽ incidunt. Sublimiter ergo figurandus eſt, quatenus non doleat. hoc autẽ cõperies. ſi tẽdi pedẽ ſenties, vbi paulò altior cõtineatur,

De crure.

CRus binis oſſibus continetur, quorum alterum altero ab vnâ parte multo, ab alterâ paulo tenuius eſt.

Verba hæc, quibus crus appellat κνήμην, eorum confirmare ſententiam videntur, qui volunt πῆχυν, βραχίονα, κνήμην, μηρὸν vocari ab Hippocrate, nõ totum id, quod compoſitum ex oſſibus & partibus ſuperiectis eſt, ſed ſola oſſa. At reuera ex his ipſis verbis colligitur, non hoc modo, ſed illo etiam accipi poſſe. quare nomina hęc, quibus vtitur, duobus modis accipere licet, ſicut accipiunt, qui ea referunt, modò ad ipſa oſſa tantùm, modò ad oſſa ſimul & partes, quibus oſſa ſuperconteguntur, ſic, vt κνήμη appelletur id, quod inter pedem eſt, & genu. Duorum autem oſſium, quæ in eâ parte ſita ſunt, alterum ſcilicet tibiam

græcè appellari κνήμην, reliquum ſcilicet ſuram, πτέρνην: ad hæc tibiã pleniorem eſſe, ſuram verò tenuiorem, ac medium, quod minimè carnoſum, & per vniuerſam hanc partem à ſummo ad imum in longitudinem fertur, & in his, qui graciles ſunt, conſpicitur (græcè ἀντικνήμιον vocatur) tibiæ partem eſſe, nõ ſuræ, atque alia, quęcunque ad oſſa pertinẽtia ſcire licet, omnia expoſuimus in libro quem de oſſibus confecimus, ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt.

HÆc ad pedem inter ſe iunguntur, communemq́; appendicem habent. 29

Communem non debemus ità accipere, quaſi continuã, atque omnino vnam, ſed quaſi vtriuſque appendices inter ſe iungantur, & vnius tantùm opinionẽ faciant. ità enim inter ſe conueniũt hæ appẽdices, vt vna eſſe videatur. extremæ verò earum partes rotundę, quà carne nudantur, non rectè à quibuſdam talus nominatur. perpetua enim chorda talum continet ab interiori parte, qui ab hâc tectus nec viſu comprehenditur, nec tactu.

SEd recta in crure dehiſcunt. 30

Dehiſcunt propoſita duo oſſa recta in crure, hoc eſt, in longitudine cruris non ſe contingunt, neque inter ſe connectuntur.

AD femur autẽ iunguntur, & appendicẽ habent: appẽdix verò diſcrimen. 31

In commiſſurâ genu, caput tibiæ longè craſſius eſt, quàm ſurę, atq; idcirco appendix tota eſſe tibiæ videbitur, ipſamq́; ab exteriori parte ſura fulcit. Diſcrimen, quod διάφυσις vocat, id intelligit, quod in medio extat neruoſum cartilaginoſumq́;, quod proceſſus femoris, qui in tibiâ conijciũtur, diſtinguit, ſed in oſſibus eorum corporum, quæ iamdiu mortua ſunt, corrumpitur, ſic, vt aliquis decipiatur, falſumq́ue exiſtimet, quod ab Hippocrate ſcribitur, iniuriâ quidem, quoniam in recenti cadauere id ſemper apparet.

LOngius autem paulo eſt alterum os, quod à parte minimi digiti eſt. natura oſſium cruris ſic ſe habet. 32

Quod inquit longius, ego ſic ſcribendum cenſeo [longius autem paulo eſt alterum os à parte minimi digiti.] Quòd ſi non hoc modo, ſed illo Hippocrates ſcripſiſſet, confirmaret prorſus tibiæ appendicem in genu communem eſſe vtriuſque oſſis, non propriam tibiæ. nam ſimpliciter longius eſſet, non ab imâ parte duntaxat.

LVxantur hæc modò à parte pedis: ac tunc, modò vnà cum appendice oſſa ambo, modò appendix tantùm mouetur, modò alterum os. 33

Putant medicorum aliqui verbum ἐξαρθρεῖν vſurpari ad ea oſſa ſignificáda, quæ toto loco mota ſunt, ſed ὀλισθαίνειν (quo verbo [luxátur] expreſſit) ad ea, quę paululum, non tamen ex toto naturali ſede exceſſerunt. Verùm hi non videntur legiſſe librum de articulis, vbi initio protinus ait [articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, vidi vno modo excidere nempè in alam] in quo loco verbum excidere ὀλισθάνειν dixit. atqui totum humeri caput eo ſinu mouetur, in quo recipitur, quùm nõ poſſit paulum excedere, ſicut ipſe Hippocrates docuit, vbi cauſam adiecit, quam habebimus, quùm ad eum locum veniemus.

HÆc quidem minùs moleſta ſunt, quàm quæ in primâ palmæ parte, homines modò quieſcant. curatio autem in vtroque caſu ſimilis requiritur. namque hæc conijcienda in ſuum locũ ſunt, intenta perinde atque illa, ſed valentiorem etiam intentionem requirunt, quatenus corpus hâc etiam parte validius eſt. Plærunque ſatis duo homines ſunt, qui in diuerſa contendãt. qui, vbi nequeant abundè extendere, facilè eſt validiorem intentionem adhibere. 34

Non modò

Non modò minùs moleſta ſunt,quàm quæ in primâ palmæ parte,ſed multò magis,quàm quæ in pede.Sed quoniam de pede & manu communiter tractauit , ideò abundè exiſtimat alterius partis duntaxat meminiſſe, quæ, quod ad moleſtiam pertinet,media eſt inter crus & pedem.quãto enim maiorẽ moleſtiam affert,quàm crus , tanto minorem, quàm pes, & præcipuè quàm calx, de quo paulo ſuprà egit.

35 NAm vel rotæ modiolũ defigere oportet,vel aliud quid ſimile: tum molli aliquâ re pedem obuoluere,bubulíſque loris latis circumligare,& eorum capita,vel ad piſtillum,vel ad aliud lignum deuincire, eiúſque imam partem, in modiolum demittere, ſummam recuruare : alios verò & ab humeri capite, & à poplite in contrariam partem extendere.

A Rotæ modiolus.
B Lorum latum.
C Piſtillum.
D Ab humeri capite extendentes.
E A poplite extendentes.

Lignum defigi iubet,quod recipere poſſit imam partem vectis, per quem membrum debet ab inferiori parte extendi . tibi verò ignotum eſſe non credo, rotæ modiolum πλήμνην ab Ionibus appellari. cùm apud poëtam hoc quoque vocabulum legatur. Commonet autem Hippocrates , vt vbique ex ijs, quæ ad curationem conducunt , illis vtamur, quæ in promptu ſunt: & nunc etiam meminit modioli rotæ,qui præſto nobis eſſe poteſt vbiuis gentium: ſimiliter piſtillo pro vecte nunc ad extendendum vtitur . Sed quâ viâ adhiberi hæc debeant,ipſe ſuis verbis,ſi animaduertantur,apertè declarauit.

36 SEd à ſuperiori quoque parte adhibere vim licet.

Vim,hoc eſt,valentem in vtramque partem intentionem ἀνάγκην appellauit,vt vehementem eius potentiam indicaret.

POteſt etiam, vbi velis, altè lignum defigere rotundum ac leue, ſic, vt pars eius extet, quæ inter crura, media inter anũ & naturale demittatur, vt prohibeat ſequi corpus, quod à pedibus extenditur.

Rectum ſtatuit lignum hoc firmiter inhærens, ne corpus (vt dictum eſt) à pedibus extentum ſequatur, quòd collocatũ ſit hoc lignum inter anum & primam naturalis partem, quem locum περίναιον appellat.

DEinde, ne corpus inclinetur in id crus, quod intẽditur, collocare aliquem à latere oportet, qui clunem repellat, ne corpus ducatur.

In plæriſque exemplaribus, quæ nunc proponuntur verba, proximè poſitis ſubijciuntur, quanquam ſine his vniuerſa ſententia maneat. vult enim medium lignum ſtatui inter vtrunque crus, atque ità ab inferiori parte affectum crus extendi, aliquo ſurſum clunem repellente, ne corpus eâ parte trahatur, & in alteram partem inclinatum permittat crus ducẽtem ſequi. namque, vbi hoc accidat, intentionem remitti neceſſe eſt.

A Lignum rotundum ac leue.
B Extenſio à pedibus.
C Repellens clunem à latere.

Idem quoque

IDdem quoque fiet, ſi ad vtramque alam lignũ figatur, brachia verò ſeruentur extenta, & alius genu prehendens in contrariam partem adducat.

A Lignum ad vtramque alam.
B Alius à genu prehendens.

Modum alium docet, quo prohibere poſſis, ne totũ corpus extẽtam membri partem ſequatur. figit enim lignum ad vtramq; alam, quod corpori obiectum, hominem ſequi non patiatur, quùm partes inferiùs extẽduntur. Sed nũc nihilominus oportet crus, quod ab inferiori parte extenditur, propriè à genu prehenſum in ſuperiorem partem attrahi, atque ità in diuerſa diduci.

NIhil etiam prohibet, ſi placeat, lora alia ad genu, vel ad femur alligare, aliúmque rotæ modiolum poſt caput hominis figere, loráq; ad aliquod lignum dare, quod in modiolum demittatur.

Vbi velis crus à ſuperiori parte extendi, vt in diuerſa diducatur, moliri eam rem poteris iniectis loris, quorum capita ſurſum adducta ad vectem religẽtur: imæ autem vectis parti, quę hærere pauimento debet, neceſſe eſt cauũ aliquod ſubijciatur, cuiuſmodi eſt rotæ modiolus, qui obex vecti ſit, vt poſſit in contrariam partem attrahere.

ET ad contraria, atque ad pedes attrahat.

Ad contraria dixit τἀναντία. Sed ſi ſcriptum inueniremus (πρὸς τἀναντία) quidnam obſcurum in verbis aut ſentẽtiâ eſſet? Verùm quià legimus τἀναντία, ſine præpoſitione πρὸς, quæ ſignificat ad, duorum alterum exiſtimandum eſt, aut principio ab eo, qui librũ deſcripſit, omiſſam fuiſſe particulam ἐς, vel πρὸς, aut ab ipſo Hippocrate de induſtriâ, vel, quòd idem ſignificet, vel, quòd vocẽ [τἀναντία] vſurpet pro aduerbio, quaſi dixerit ἐναντίως.

PRo modiolo etiam poteris lecto mediocrem trabeculam ſubijcere,eiúſque 1
vtrunque caput ſtabilire,ligníſque recuruatis lora extendere.

A Trabecula.
B Ligna recuruata.
C Lora.

Antè, binis modiolis, biníſque vectibus in contrarias partes extendebat, vno infra pedem extento,altero ſupra caput.Sed quoniam(vt retuli)in eo exerceri nos voluit, vt præſidia in promptu habeamus, alium modum docens, in ſimilium inuentione te exercet. nam,ſi modioli non ſint, tignum,quod lecti,ſuper quo ægrotans iacet,longitudinem æquet, ſubijciendum eſt. Cætera omnia,eadem atque antè efficienda ſunt.lora enim corpori inijcienda eo modo,quo ſuperiùs docuit,vinciendáque ad ligna,quibus, quaſi vectibus ad extendendum vtimur.Sed pro modiolis nunc adhibentur extrema longioris ti- 04
gni,quę capita dicuntur,vt modicè vtrinque lectum excedentia,& à capite,& à pedibus,extendentibus lignis,mora ſint. trabeculam verò, quod lignum in longitudinem lecto ſubijcitur, δοκίδα dixit,quaſi μικρὰν δόκον, id eſt,paruam trabem ſignificans.

Commodè

COmmodè item extendes per axiculos ab vtrâque parte collocatos. ſunt etiam aliæ extendendi rationes,quàm plurimæ.

Axes ſolitus eſt appellare ὄνους, quemadmodum, vbi ſcribit [Axis verſatio] nunc verò axiculos nominauit ὀνίσκους, vſus nomine diminutiuo,ſicut in ſuperioribus verbis, trabeculam δοκίδα dixit,paruam trabem ſignificans. Exerceri autem debes,non ſolùm in ijs,quæ prompta ſunt,excogitãdis atq; admouendis,ſed etiam in machinamentis,quæ parantur à medicis ad has intendẽdi rationes. Axes itaq; collocandi ſunt,nõ recti in longitudinẽ corporis, ſed tranſuerſi ab ijs,quæ hinc,atq; hinc ſunt,partibus corporis,quod curatur. id autem non aliud ſignificat,quàm alterum ab inferiori parte à pedibus, alterum à ſuperiori à capite collocandũ eſſe. Poſt hæc iniecta lora extrema ad axes danda, qui verſati crus,quod curatur,in diuerſas partes diducant.

OPtimum autem eſt,ſi quis medicinã in magnâ vrbe exerceat, paratũ habere lignũ,per quod vim omnem adhibeamus,ad fracta & luxata omnia reſtituenda,tum extendentes,tum impellentes.abundè autem erit lignum tale,quales ſunt quadratæ columnæ quernæ,quod ad longitudinẽ, latitudinem, & craſſitudinem pertinet.

Organi cuiuſdam,ſeu machinamenti,quod haberi voluit,mẽtionem facit: in libro autem de articulis,qui huic ſubijcitur,docet eius fabricationẽ. nos ibi ſi quid obſcurũ fuerit,exponemus.nunc proximũ eſt ad ea trãſire,quæ ſubdit.

VBi ſatis extenderis.

Crus videlicet,de crure enim agens circa talũ prolapſo inſeruit extendendi rationem:ſicq; rurſus ad ſermonem reuertitur, quem initio propoſuit.

ARticulus facilè reconditur.diducitur enim ab antiquâ ſede,ſic,vt è regione ſupra ipſam ſpectans non hæreat.prominentioribus itaque palmarum partibus dirigendus eſt,partim,quod extat adurgentibus, partim infra talum repellentibus.Eo reſtituto crus,ſi fieri poteſt,extentum alligandum eſt:ſin lora prohibeant,ea ſoluenda,& dum vinculum inijcitur,in contrarias partes extendendum.

Hippocrates articulũ ἄρθρον dixit,quo mouentur,qui volunt ſic apud ipſum

vocari extrema oſſa, quæ in cauis recipiuntur, ſic, vt totum id appelletur διάρθρωσις, vbi committuntur extrema oſſium, quæ in flexu atque porrectione mouentur. Ex vtroque autem oſſe id, quod inſeritur, ἄρθρον: cauum, quod recipit κοτύλη, vel γλήνη ab Hippocrate dicatur. ſed hęc nominum diſceptatio reijciēda eſt. Deinceps verò oſtendet luxati reſtituendi rationem vniuerſam, ſicut nos in primo horum commentariotum diximus, vbi intēdendi vſum explicauimus, demonſtrantes non poſſe luxata commodè reſtitui, niſi ità diducatur, vt alterum alteri non inhæreat. protinus autem terminum habes, ad quem vſq; extēdere conueniat. namque, vbi iam videbuntur eatenus extenta eſſe, vt altero alteri non inhærente, diducantur, extendere deſines.

Dandum inſuper eodem modo vinculum eſt, æquè capitibus eâ parte, quę extat, impoſitis: ibíque primò & plurimùm circundādum, & pannis plurimis iniectis potiſſimùm adſtringendum.

Capita ſummatim cōmemorauit illius vinculi ad fracturas pertinētis, quod antè declarauimus. Meminiſſe autem oportet, ea, quæ in manu, pede, calce, taliſque, ſuo loco excidunt, eo modo vincienda eſſe, quo fracturæ, atque idcirco in hoc libro omnia comprehendi. Cauſam verò, quamobrem ità vinciendum ſit, ſiue fractum os ſit, ſiue prolapſum, in ſuperioribus habuimus.

Tum hinc atque hinc plurimum obuoluendum.

Hoc etiam docuit in libro de officinâ medici, quùm inquit [comprehendátque vinculum integę partis quàm plurimum]. Cauſa in prioribus poſita eſt. ſatiùs enim eſt ſuccos, non ſolùm exprimi à vitiatâ parte ad ea loca, quę iuxtà ſunt, ſed repelli ad ea, quæ plurimùm recedunt, & longè cohiberi.

Hunc autem articulum, vbi primò deuincimus, comprimere magis debemus, quàm qui in manu.

Modum comprimendi, & faſciarum numerū conſtituit pro magnitudine articulorū, intuitus etiam, quàm neruis contineantur, & quàm acris ſenſus ſint. hos ſiquidem minùs comprimi iubet.

Iniecto vinculo pars deligata, reliquo corpore ſublimior habeatur. ſic tamen continenda eſt, vt pes minimè ſuſpendatur.

Pedem continendum eſſe reliquo crure paulo ſublimiorem, ſuprà quoque dictum eſt. Dictum eſt inſuper ipſum eatenus excitandū, quatenus extēti muſculi non laborant. Nunc pręceptum adiungit, quod ad tutò continendū pertinet, vt pes, ne minimùm quidem ſuſpēdatur. id autem fit, vbi lanâ molli vndique cingitur. quin & pars eius extrema, quâ cutis eſt, ipſi ſubiecta, molli aliquo, vt puluino fulcienda eſt, tum ligno aliquo erecto, ad quod per mollem habenam vinciatur.

Extenuari autem corpus debet, prout oſſa grauiter ſuo loco excidunt. nonnulla enim leuiter, nonnulla plurimùm mouentur.

In aperto ſanè eſt, quæ paululū exceſſerunt paruā curam exigere, quę plurimùm prolapſa ſunt, & maiorem abſtinētiam, & cætera, quæ corpus extenuāt.

Magis omnino ac diutiùs extenuare corpus oportet, vbi crus, quàm vbi brachiū læditur, quùm illud maius ſit, & craſſius, quàm hoc. neceſſe itē eſt corpus quieſcere, atq; iacere: ſed ſoluere articulū, tertio quoq; die, & rurſus alligare, nihil prohibet, nihil item cogit. reliqua omnia eadem fieri debēt, quę in prioribus poſita ſunt. Quòd ſi homo quieſcat, & iaceat, abūdè ſunt quadraginta dies, modò oſſa in ſuam ſedē reſtituta fuerint. ſin quieſcere nolit, ægriùs crure

crure vtetur, cogetúrque diutiſſimè vinculum adhibere. Ipſe cauſam reddidit eius, quod præcepit, inquit enim [quùm illud maius ſit, & craſſius, quàm hoc.] quibus tertium adijcit, quòd homo cubans conſaneſcat, non ingrediens, ſicut vbi brachium offenditur. Hæc igitur in vniuerſum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

VErùm, vbi oſſa ex toto in ſuam ſedem non reuertuntur, ſed aliquid abeſt, tempore extenuatur coxa, femur & crus: ac, ſi in interiorem partem excedant, exterior pars tenuatur: ſi in exteriorem, interior.

Si qua ex integris partibus diu quieſcat; vel leuiter moueatur, tenuior fit, quàm priùs eſſet. motus enim corpora calefacit, eorúmque vim firmat, quo fit, vt partes meliùs nutriantur. ſed, vbi luxatum aliquid non fuerit perfectè reſtitutum, deteriùs perficiuntur motus, præcipuéque à contrariâ parte illi, in quam venit, quandoquidem locus eâ vacuus relinquitur, quùm os in contrariam moueatur. Homo igitur faciliùs illi parti inhæret, in quam articulus excidit. ſuperiores enim partes ſedem requirunt, quam inanis locus non exhibet, ſed plenus, quùm nihil poſſit inani loco hærere, atque eâ de cauſâ crus ab eâ parte, in quam articulus erumpit ſuſtinere corpus ſolet, & tantùm muſculis, qui eâ continentur ſuo munere fungi. hi ſiquidem benè nutriuntur: inexercitatis verò non ſatis alimenti ſubminiſtratur, hi autem in contrariâ parte continentur.

PLæraque tamen in interiorem partem promouentur. ſed, ſi integrâ cute vtrunque cruris os comminuatur, validiùs intendẽdum eſt. ſi vna pars fracturæ valdè ſuper alteram excedat, aliquo vtendum eſt ex propoſitis intendendi modis: abundè quoque eſt, & per homines extendere. ferè autem ſatis ſunt duo homines robuſti, qui in diuerſa contẽdant: vnus ab vnâ parte, alter ab alterâ. Extendere autem rectâ ſecundum naturam oportet, & è regione cruris ac femoris: tam ſi huius quàm ſi illius fracti oſſa extendantur.

Quæ excidunt ab inferiori parte, quâ cum talo committũtur, in interiorem partem magis prorumpunt. cuius rei cauſa eſt ſuræ proceſſus, qui ab exteriori parte talum magis complectitur, quàm tibiæ proceſſus ab interiori.

ATque ita extenta ambo deligare, vtrumuis deuinxeris. at non eadẽ cruri ac brachio accommodãtur. namque vbi brachij vel humeri oſſa comminuta deligantur, brachium ſuſpenditur, atque, vbi extentum alligatur, caro alio modo figuratur, dum cubitus flectitur. nequit enim cubitus extentus diu haberi. non enim ſolitus eſt ſæpè in hoc habitu detineri, ſed curuatus. quin, quùm homines ingredi poſſint brachio comminuto, neceſſe habent cubitum curuare. crus verò, quià ambulando & ſtando in inferiorem partem, nunc ex toto, nunc propè ex toto intendi ſecundum naturam, & ferre etiam reliquum corpus conſueuit, idcirco ſine moleſtiâ extenditur, quùm opus eſt. quid quod & in lecto ſæpiùs hoc modo continetur figuratum? Sed, vbi frãgitur, neceſſitas hominis animũ ſubigit. nequit enim excitari, quare de curuando crure, aut de ſurgendo nullum verbum facit, ſed ità figuratus quieſcit, & cubat.

Siue femur, ſiue crus alligetur, præcipit, vt vtraque commiſſura extendatur, ſcilicet, quæ in coxâ eſt, & quæ in genu. Cur ità figurari debeat, ipſe deinceps adijcit euidenti demonſtratione vſus, cuius mentem facilè comprehendes. Horum itaque verborum capita ſunt. Conſueuit crus, & eorum, qui ſtant, & eorum qui ambulant, extẽdi. à naturâ enim corporis ferendi gratiâ factum,

ab eâdem ad hunc habitum præparatum eſt,atque eâ de cauſâ in cubãdo plærunque extentum ſeruatur, ſed brachia & in ingreſſu, & alioquin ferè modicè curuata continentur. quandoquidem nemo extentis brachijs ambulat. ac propterea brachio etiam deuincto mitellâ cubitum excipiẽte ambulare æger poteſt: at crure perfracto, priuſquam callo firmetur, ingredi minimè licet.

OB has igitur euidentiſſimas cauſas non conuenit idem habitus brachio, atque cruri extendendo ac vinciendo. Quòd ſi abundè fuerit per duos homines adhibita vis, fruſtra laborandum non eſt. iactantiæ enim eſt vti machinamentis, vbi res non exigit. At ſi duo homines non ſatis extendant, confugiendum ad eum ex propoſitis intendendi modis, qui expeditiſſimus ſit. Intẽtione ſatis adhibitâ oſſa facilè reſtituuntur, & in ſuam ſedem compelluntur, prominentioribus palmarum partibus directa atque diducta. Poſtquàm reſtituta fuerint, extenta faſcijs alliganda ſunt, quæ ſiue à dextrâ, ſiue à ſiniſtrâ parte magis attrahi debeant, illis primò inuoluendæ ſunt. Ordiantur autem ab eâ parte, quâ fractura eſt, primóque ibi circumeant, deinceps ad partem cruris ſuperiorem porrigantur, quemadmodum oſtenſum eſt in alijs fracturis. faſciæ verò latiores & longiores, ac multo plures ad crus adhibeantur, quàm ad brachium. vbi deligatum fuerit, ſuper aliquâ re planâ molliſque collocandum eſt, ne in hoc, vel illud latus deprauetur, néve in anteriorem, néve in poſteriorem partem peruertatur.

Euidentiſſimas cauſas appellauit προφάσιας, quamuis cauſæ, quas propoſuit, veræ ſint, neque id vocabuli ad falſas cauſas ſignificandas (vt vſurpari ſolet) mutuatur: paulo infrà etiam eodem modo ipſum accipit, quùm inquit, [Ob has igitur euidẽtiſſimas cauſas, ſi os, quod ab exteriori parte eſt, confringatur, maturè homo ingreditur.] Id quod de ſurâ dixit veram cauſam reddẽs, cur eâ fractâ crus celeriter moueatur: atque, vbi tibia perfringitur, longo ſpacio opus ſit ad hoc, vt homo vti crure poſſit.

MAximè autẽ pro valetudine eſt ceruical ſubijcere ex lino aut lanâ, quod medium in longitudinem molle ſit, vel quidpiam tale.

Crus fulciri iuſſit eo modo, quem poſuit, ceruical magis quàm canalem adhibens, proximè autem ſubdit, cuius rei illos accuſet, qui canali vtuntur.

DE canali, qui fracto cruri ſubijcitur, incertus ſum quid dem conſilij, ſubijci nécne debeat. prodeſt quidem, ſed non quantum exiſtimant, qui illum admouent. non enim quiſcere cogit, vt arbitrantur. nam neque ſi reliquum corpus in hanc, vel illam partem conuertatur, prohibet canalis, quo minùs ſequatur crus, niſi ipſe homo caueat. Neque item prohibet, quo minùs ſine corpore crus in hanc, vel illam partem moueatur. Sed & ſubiectum lignum immite eſt, niſi molle aliquid in ipſum indatur: eſt tamen commodiſſimum, quando vel ſterni lectum, vel deſidere hominem oportet. Licet igitur, & cum canali, & ſine eo curationem benè vel malè admouere. Vulgò ſibi perſuaſum habent medicum culpâ magis vacare, ſi canalem ſubijciat, quanquam res minùs artificioſa eſt. crus enim rectum prorſus iaceat, oportet, & ſuper planâ ac molli aliquâ re, quùm neceſſe ſit contineri vinculum, ne peruertatur, dũ membrum iacet, quocunque ſe vertat, & moueatur. Reſpondeat item, qui deligatus eſt ead em, quę ſuprà poſita ſunt. Nam vinculũ tale eſſe conuenit, & tumorem in extremis partibus aſſurgere, & eodem modo laxari, ac tertio quoque die reſolui, & rurſus deligari: ad hæc id, quod alligatur tenuius inueniri, tum arctiùs vinciri,

vinciri,& pluribus linteis vti,pedémque non arctè comprehédere, niſi fractura ad genu proximè accedat. Debent etiam oſſa modicè extẽdi,ac dirigi, quotieſcunque vinculum inijcitur. nam, ſi curatio idonea fuerit, & tumor vt conuenit,procedat, alligata ſedes tenuior eſt, atque gracilior, & oſſa faciliùs tractantur, & ducentibus magis parent. ſeptimo autẽ vel nono die ad ferulas veniendum eſt,quemadmodum dictum eſt in alijs fracturis.

Quoſdam medicos noui,qui etiam nunc cruri vel femori affecto canalem vel gloſſocomum ſubijciunt, vbi femur quidem læſum eſt vniuerſo cruri: ſed, ſi quod inter genu & pedem eſt,læditur, nõnulli vniuerſo cruri lignum ſubijciunt,nonnulli eam partem duntaxat gloſſocomo fulciunt. lædunt, qui vnà femur etiam comprehendunt,ſed minùs quàm alij. noxas docuit Hippocrates ſic apertè, vt meâ explanatione non egeant: verùm, ſi quid iudicauero in verbis eius fore cuipiam obſcurum, illud explicabo, atque ante omnia, quid inter canalem, & gloſſocomum interſit. Gloſſocomum ab atticis appellatur arcula illa, in quâ ſeruare homines ſolent eas res,quas in precio habent,& ſcripta, quæ recondi volunt,quâ nonnulli ad itinera vtuntur. At nihil refert, ſiue gloſſocomium,ſiue gloſſocomum nominetur, ſicut neque ſiue per duplex.tt. ſiue per duplex.ſſ. Conſtat autem gloſſocomum,quod cruri ſubijciẽdum eſt, longius eſſe debere,& anguſtius,quàm quę in vſu ſunt.eius enim latitudo parùm excedere debet cruris latitudinem, ſeu craſſitudinem, ſeu quomodocunque libeat appellare. vt lanâ vndique adiectâ benè crus firmetur,ſic,vt loci anguſtia, etiam ſi æger velit, crus moueri non patiatur. ſed,ne in dextram partem, vel ſiniſtram moueatur, poteſt impoſita lana efficere: at quo minus in ſuperiorem vel inferiorem feratur aut excitetur, prohibere non poteſt. Quocirca Hippocrati huiuſmodi ligni vſus non placet,quoniàm præter cætera incommoda durum eſt. nam immite,quod ipſe dixit ἀγλέσφον, durum ſignificat, & inſuaue,quòd nihil cedat, quemadmodũ ceruical, & ille puluinus,qui cùm cubito ſubijciatur, ὑπαγκώνιον græcè dicitur. Hæc enim modicè cedentia cruri minimè infeſta ſunt. Commodum autem eſt machinamentum hoc, quùm deſidere homo debet,vel ad lectum alterum transferri,vt ille in quo iacet,ſternatur,quâ potiſſimùm cauſã eius vſum admittimus. quáquam alij ceruical adhibentes habenã tranſuerſã initio illi protinus ſubiectâ, atque, vbi crus in id coniectum fuerit, habenæ capitibus inter ſe aduerſis vtrinque ductis in altitudinem cruris, & in ſuperiori parte membri inter ſe deuinctis, fideliter contineri crus exiſtimant. quoniàm ceruical, vbi homo ex vno lecto ad alterum transfertur, cruri vicem gloſſocomi præſtat. Adiecerũt nonnulli ad imam eius partem lignum rectum lanâ ſuperdatâ, vt pes extremus morã habeat: ne homo videlicet, crus vel ad ſuperiora attrahat, vel ad inferiora demittat. ad ſuperiora enim ferri, vinculum non patitur: ad inferiora verò, lignum, quod plãtæ adijcitur. Verùm, vt hæc à medicis ſtabilia præparentur, non tamen prohibetur motio articulorum, quùm languens poſſit articulum tali ac genu paulatim dimouere. De coxæ enim articulo nihil attinet dicere, quùm nec à vinculo, nec à gloſſocomo comprehendatur. canalis verò in cæteris gloſſocomo ſimilis eſt, ſed figurâ ipſâ differt. quùm ab exteriori parte teres ſit, ab interiori cauus, ad exemplum fictilis canalis, vndè nomen traxit. Videtur autem hic ad propoſitum vſum maximè idoneus. namque vniuerſum crus in orbem complectitur, magis quàm gloſſocomum, in quo nonnulla loca inania re-

linquũtur, poſtquàm demiſſum crus fuerit. quidam verò medici plures canales paratos habent, vt ad ſingula membra eo vtantur, qui idoneus ſit, id lignum conquirentes, ex quo cauare eos poſſint firmos, albos, & molles. Apud nos autem quidam medicus eiuſmodi canales complures habebat ex tiliâ cõfectos, ſic, vt ad ſingula crura eos adhiberet, qui magnitudini membri reſponderent, non ſine vinculis, quæ (vt recenſui) à quibuſdam ceruicalibus ſuperdantur. Sed vincula in ceruicalibus laxãtur, & compoſitum crus corrumpunt: canales verò, dum homo ex vno lecto ad alterum tranſfertur, ob ligni mollitudinem, ſine vllâ compreſſione id continent.

Ad continendum autem firmiter, Gloſſocomum à iunioribus medicis inuentum eſt, ſeu femur, ſeu crus fractum ſit, cuius ſtructurã vſúmque ſubijciam. id autem non ab re mihi videtur fuiſſe excogitatum, & tam ſi femur, quàm ſi crus comminutum ſit, vbi callus circũdatur, commodiſſimè adhibetur. Habeat ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. inijciãtur laquei extremis partibus oſſis, quod curatur, fiántq; ex duabus habenis, ſic, vt quatuor vterque capita habeat, bina à dextrâ parte, totidem à ſiniſtrâ. Ex ijs capitibus, quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad axem duci debent, quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora: deinde ipſa quoque per latera gloſſocomi perforata traijci, quibus foraminibus trochleæ incluſæ ſint. vtrinque autem ab exteriori parte gloſſocomi ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axem. His enim ità conſtitutis vna axis conuerſio pariter ambos laqueos extendit, deorſum verſus illum, qui ad inferiora fracti oſſis alligatur, ſurſum alterum, ſic, vt, vbi crus iacet, liceat in poſterum cotidiè hanc laqueorum in diuerſas partes intẽtionem corrigere, valentiùs vel leniùs extendendo. Laqueum igitur, qui in inferiori parte eſt, directâ ductione axis extendit, eum, qui in ſuperiori parte, intercedẽte alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

A Axis ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomij.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomij.

Gloſſocomium.

GLOSSOCOMIVM.

59 CAuendum eſt, ne ferulæ è regione talorum, vel eius chordæ, quæ à crure ad pedem tendit, imponantur. conſeruent autem oſſa cruris quadraginta diebus, ſi rectè curentur: ſed, vbi ſuſpicio ſit, ne quid oſſis dirigi debeat, néve aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus ſoluere oportet, tum dirigere, & rurſus alligare. At ſi alterum os abrumpatur, lenius intendendum eſt, ſed non propterea omittenda intentio eſt, aut negligenda. potiſſimùm autem, vel cùm fractura primò deligatur, vel certè quàm celerrimè, extendenda ſemper oſſa ſunt, dum in ſuum locum reuertantur. Quodcunque autem membrum oſſibus non rectè compoſitis ſub vinculo adſtringitur, magis indoleſcit. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſſibus cruris interius, quod conſpicitur in priori parte cruris, quam græci ἀντικνήμιον dicũt, curationem ægriùs admittit, & intentionem poſtulat valentiorem, neque latere poteſt, vbi non rectè oſſa concurrant. totum enim ſe oſtendit, & ſine carne eſt, multóque tardiùs homo ingreditur, vbi hoc fractum eſt: Quòd ſi exterius os abrumpatur, caſus longè tolerabilior eſt, neque id ità facilè deprehenditur, quùm minùs rectè componitur, quoniàm carnoſum eſt, maturiùs item æger pedibus conſiſtit. maximam enim oneris partem ſuſtinet os, quod ab interiori parte ſitum eſt. tùm quià magis laborat, & ob ipſum crus, & ob pondus, quod è regione eſt. femoris enim caput ſuperius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt, at non ab exteriori, ſed è regione prioris partis tibiæ: tum quià altera pars totius corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. Adde, quòd os interius plenius eſt, quàm exterius, nõ ſecus, atque in brachio, cuius os, quod è regione minimum digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.

Extantes oſſium partes, cuiuſmodi ſunt tibiæ, ſuræq; extrema, ferulas non patiuntur. Cautio igitur eſſe debet, ne his locis circumdentur. [imponantur] dixit ἐνθῶσι quaſi θῶσι, adiectâ prępoſitione ἐν, vt clariùs rem ipſam exprimeret. Hæc itaque oſſa, quùm extent, & carne minimè tegantur, impoſitis ferulis premuntur. Magis autem premi dicantur, non ipſa, ſed muſculi illis ſuperiniecti, tum quidam muſculorum fines & cutis. hæc enim collocata inter duo corpora dura, nempè inter ferulas ab exteriori parte, & os ab interiori, premuntur, atteruntúrque, & ſæpiùs ità læduntur, vt exulcerentur. Calci verò à poſteriori parte verſus priorem innectitur chorda, quæ ab vno diduci-

tur ex muſculis,qui continentur in parte cruris poſteriori,quæcarnoſa prominet.hęc,quùm carnis maximè expers ſit,potiſſimùm in homine gracili,ſuperimpoſitam ferulam nō ſuſtinet:ſed, quùm acerrimi ſenſus ſit,ſi comprimatur, inflammatione vrgetur.ea verò,quę tibiæ ſuræq; tuberculis ſuperiniecta ſunt, ob duritiem eorum, quibus(vt dictum eſt)excipiuntur,compreſſa eatenus læduntur, vt exulcerentur. ſummæ autem cutis exulcerationes ſub comprimentibus ortæ,ἐκθλίμματα ab Hippocrate vocantur.

VErùm lōgioris oſſis ſtructura in inferiori articulo diſſimilis eſt.non enim ſimiliter flectitur cubitus,& poples. Ob has igitur euidentiſſimas cauſas, ſi os, quod ab exteriori parte eſt, perfringatur, maturè homo ingreditur: ſi, quod ab interiori,tardè.

Quùm ipſe in prioribus dixerit,ſuræ os longius, quemadmodū & in brachio os cubiti, vtrunque autem è regione minimum digitum ſpectare, & tenuius eſſe, quàm id, cum quo iungitur: deinceps addidit, quâ ratione inter ſe diſtent. Explicauimus autem in commentario de oſſibus, præter alia, quomodo ſe habeat vtriuſque commiſſura:atque inſuper radium in brachio cum interiori tuberculo humeri committi, ac circa ipſum moueri in exteriorem vel interiorem brachij partem conuerſum: ſed in crure,tibiam ſolam cum femore committi, quià ſura nullum motum præſtat. Nam, neque hic articulus in latera vllo modo mouetur, ſicut articulus cubiti, ſed curuatur duntaxat, ídque non eâdem ratione, quâ articulus cubiti, vbi humeri ambitus trochleam referens in cauo cubiti recipitur. at in genu duo proceſſus femoris in ſinus tibiæ ſe inſerunt. Adde, quòd ex cubiti proceſſibus roſtrum referentibus, poſterior in poſteriori ſinu humeri recipitur, vbi maximè articulus extenditur: prior in priori, vbi maximè curuatur. quorum neutrum tibiæ accidit,quùm nullum penitus proceſſum habeat roſtro ſimilem. nō enim ſimiliter flectitur cubitus ac poples. cubiti verò eminenriam clarum eſt vocaſſe ἀγκῶνα, quo nomine vſus eſt etiá in ſuperioribus,de cubito agens,quùm dixit [eſt autem idem cum illo eminentia cubiti, cui præcipuè innitimur.] Eandem eminentiam & ὠλέκρανον dicunt, & κύβιτον. ſed nunc ait [non enim ſimiliter flectitur cubitus & poples] idem ſignificans, ac ſi dixiſſet, illa commiſſura, quæ iuxta cubiti eminentiam eſt, & illa,quæ iuxta poplitem,diſſimiliter curuátur. Cuius rei exemplum infrà habet,quâ de luxatis,vbi aſſerit,quæ in cubiti articulo ſunt,moleſtiora eſſe. illud autē multis in locis meminiſſe oportet, exquiſitam nominum rationem,ne ab vno quidem ex vetuſtis græcis ſeruari,quùm quibuſdam abutantur, quædam à proprijs rebus ad alias transferant. Atqui poplitis nomen tale eſt quale ipſa ala, quæ locum ſignificat ſub humeri capite.at poples id appellatur,quod à poſteriori parte ipſi genu opponitur: genu autem notant, priorē partem huius articuli vniuerſam. Quare, ſi cui hâc parte cutis exulceretur, eum hominem inquiſit teneri vlcere in genu. quod ſi chorda,quę ſub cute os cingit, ſecetur,genu accepiſſe vulnus dicunt: non ſecus,etiá ſi patella vitietur,quam græci & μύλην,& ἐπιγονατίδα vocant. Ad hæc,qui latera corporis exprimunt, modò ab interiori parte genu, modò à poſteriori vlcus ortum aiunt. vniuerſum enim hunc locum à lateribus, genu vocabulo appellant.eâdem ratione, & poplitem, & alam, & humeri caput: ſic etiam cubitum, & talos, & primam palmæ partem ad totum locum ſignificandum vſurpant. ſæpè etiam adijciunt,articulum capitis humeri,aut cubiti,genu,coxæ,vel talorum.

lorum. conſtat igitur Hippocratem variè nominibus vti, aliorum maiorum exemplo (vt retuli) contemptâ, quam iuniores excolunt, curioſâ verborum ratione. quæ ab ijs, qui in eâ verſantur, exquiſita diligentia dicitur.

De femore.

AT ſi femoris os fractum eſt, valenter omnino extendi debet, ne minùs q̃ res poſtulat, id fiat. ſiquidem plus iuſto intentum non læditur. Nam oſſa hæc, quæ per vim diducta ſunt, ſi ſic recedentia inter ſe vinciantur, non ſanè poterunt, ità diducta, vinculis contineri, quin celerrimè concurrant, quùm primum, qui extendunt, ex opere ſe receperint.

Quia maximi ſunt muſculi, qui femur circundant, non immeritò veretur, ne (quod ſæpè contingit) non ſatis membrũ extendatur. Ergo, vt audacter extendamus, intentio (ait) iuſto valentior non lædit. fieri enim in hâc parte poteſt, quod ſuſpectum eſſet in alijs. At quid hoc eſt? vt deuinciatur os fractum, dum ipſius partes, quæ pertractantur, inter ſe recedunt, quas non ſecus, atque vbi membrum naturaliter ſe habet, coire oportebat nullo relicto inani ſpacio, in quo ex cõtractâ ſanie periculum ſit, ne os corrumpatur. Siquãdo enim fracti oſſis partes, quùm vehementiùs intentæ fuerint, diductæ vinciantur, non poterunt poſt iniectum vinculum, vt in cæteris locis cõtineri, in quibus circumactę faſciæ muſculos immobiles ſeruant. quod in femore monet pertimeſcendum non eſſe ob magnitudinem muſculorum. quùm hos vinculum non ſuperet, ſed cedat. quam rem propterea dixit, quòd proprietas eſt, vinculi quidem femur tueri, quomodo deligatum accepit: muſculi verò ad ſuum initium concurrere. Quùm contraria igitur ſit proprietas vtriuſque, ſi vinculum ſuperet, naturalis muſculorũ motus cedet, quùm fracti oſſis partes diductę contineantur: ſed, ſi muſculorum motus vinculo validior fuerit, ipſi ad initiũ cõtrahentur, atq; vnà trahet, & ad ſuperiora adducent comminuti oſſis partẽ inferiorẽ.

CRaſſa enim ac robuſta caro vinculum ſuperabit, at non ſuperabitur. Id ergo, quo de agitur, extendi valenter oportet, ſicque, vt in neutram partem conuertatur, neve minor vis, quàm ipſum exigat, adhibeatur. quùm turpe magnopere ſit, atque incommodum, femur breuius reddere. brachiũ namque, ſi breuius fiat, celari poterit, neque noxa magna erit: crus ſi breuius reddatur, hominem claudum demonſtrabit. ab integro enim, quod longius erit, prodetur, adeò, vt illi, qui malè curandus ſit, ſatiùs fuerit vtrunque crus frangi, quàm alterum. æquè enim in vtrãque partem inclinaretur. vbi verò extentum ſit abundè, prominentioribus palmarum partibus, eodem modo, quo ſuprà poſitum eſt, dirigatur, ac deligetur: faſciæq; caput iniijciatur, vt antè indicauimus, ipſáq; ſurſum verſus porrigatur: tum itidem reſpõdeat, vt in ſuperioribus: præterea, & magis vrgeatur, & laxius vinculum ſentiat ijs partibus, quæ ſuprà poſitæ ſunt: ad hæc ſimiliter reſoluatur, ac rurſus deligetur: ferulæq; eodem modo ſuperaccommodentur. cõſeruet autẽ femur quinquaginta diebus.

Hippocrates vſitato vocabulo carnem appellauit, quos in ſuperioribus muſculos diximus. nam quæcunque caro ſentit, muſculi pars eſt, atq; hæc in medijs muſculis potiſſimùm ſe oſtendit, quùm in extremitatibus muſculi neruoſi magis quodammodo ſint, minúſque carnis habeant.

ILlud etiam ſcire licet, quòd femur ab exteriori parte gibbũ eſt, magis quàm ab interiori, & à priori magis quàm à poſteriori. in has igitur partes conuer-

m iiij

» titur, vbi nõ rectè curatur. quin & in his partibus minùs carnoſum eſt, quàm in
» alijs: vt quádo peruertitur, latere minimè poſſit. Ergo, ſiquid eiuſmodi ſuſpe-
» ctum ſit, tale quidpiã moliri oportet, quale traditũ eſt ad humerũ peruerſum.

Gibbum dixit, γαῦσος. at quòd hæc vox gibbum ſignificet, res ipſa declarat, ſiquidem femur nõ omnino rectum eſt, ſed à priori, atque exteriori parte gibbum, ſicut à contrarijs ſimum. Vtrum verò vox γαῦσος, poſtremâ ſyllabâ acui an penultimâ circumflecti debeat, incertum eſt. non enim frequenti in vſu eſt apud gręcos id verbi. quidam à ſimilitudine ducti penultimam circũflecti volunt, quemadmodum, καῦσος, μαῦρος, γαῦρος: quibuſdam verò magis placet vltimam ſyllabam acutam eſſe. quoniam omnia nomina duarum ſyllabarum, quę affectũ ſignificant, acuto ſunt accentu in vltimâ, χωλὸς, λορδὸς, στρεβλὸς, κυρτὸς, βλαισὸς, ῥαιβὸς: nec ſolùm, quæ duabus ſyllabis conſtant, ſed ferè quæcunque affectum notant, ἀρθριτικὸς, πλευριτικὸς, ἡπατικὸς. Cõcedito igitur, vtro quis velit modo pronunciare. at γαυσὸς, efferenti tibi vltimâ acutâ (eos enim, qui librum legunt ire in hanc ſententiam tantùm comperi) ſi quiſpiã aduerſetur, exiſtimans debere penultimam circumflecti, tu quoque, vtcunque illi placet, pronunciato. Quòd ſi alium rurſus nactus fueris, qui malit vltimam acui, tu itidem facito, nomina, atque accentus paruipendens, vtpotè, quæ nihil ad philoſophiam conferãt, & multò minùs ad geometriam, arithmeticen, muſicen, aſtronomiam. Quare, ſi nulli arti ad ſuum finem importunâ, contemnendáque nominum inquiſitione opus eſt, non modò horum hominum non probare ſtudium conuenit, ſed quàm maximè deridere.

» CIrcundare autem aliquot lintea oportet, eáque in orbem circa coxam &
» ilia. vt inguina etiam, & quod inter anum & naturale eſt (πλιχάδα græci
» vocant) inuoluantur. quod & ob aliam cauſam vtile eſt, & ne extremæ ferulæ
» nudam partem offendant.

Coxa, id eſt os illud, in quod ſe inſerit femoris caput, ἰσχίον gręcè nuncupatur, ſicut & ipſius cauum κοτύλη. vtroq; nomine vtitur poëta in hoc carmine.

-ἔνθά τε μηρὸς
ἰσχίῳ ἐνστρέφεται κοτύλην δέ τε μιν καλέουσι.

Ilia dixit ἰξύας, quæ nonnulli accipiunt pro ilium oſſibus, nonnulli pro parte, quæ ſuper ipſa eſt, quæ λαπάρα propriè vocatur, quod verbum apud poëtam reperitur in eo carmine, -οὖτα κατὰ λαπάρην.
Equidem de vocabulo λαπάρας dicere poſſem, adductus experimento, & Hippocratis ac poëtæ vſu, tum ipſo morbo, eam ſignificare partem, quæ inter oſſa pectoris, & quæ propriè appellantur oſſa ilium, eſt interiecta. de quo ſuo loco agemus. Quæ autem partes ἰξύες nominentur, non eſt quod multis agam. ob id enim, quod poëta numero ſingulari ἰξύαν ſcripſit in illo carmine,

-περὶ ζώνην
βάλλετ' ἰξύϊ ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

tum ob id, quod credibilius eſt zonã dari inter ilia & thoracis oſſa, exiſtimet aliquis hãc ipſam partẽ corporis ἰξύαν appellari. Contrà verò ex eo, quod Hippocrates multitudinis numero ἰξύας dixit: quódque ad ilium oſſa, voluit vinculum pertinere, iure arbitrabitur aliquis ἰξύας hæc ipſa nũcupari. Quod ad hunc locum attinet, quãdo ſuperior femoris pars cõminuitur, faſcia nõ ſolùm vſque ad inguina ferri debet, ſed vltrà aliquam ex ſuperioribus partibus comprehẽdere. tales ſunt, primum coxa, deinde oſſa ilium, poſtremò ea pars quę ſine oſſe

eſt

eſt(λαπάραν vocãt)quam, vbivis,complecti licet,dum ilium oſſa etiam deuinxeris,quibus omiſſis, faſciam protinus ad hanc ſedem,porrigẽdam eſſe minimè puto, quùm Hippocrates maximi fecerit, nullum relinqui locum nudum, ſed ęquè perpetua,donec ex integrâ parte cõprehenſum aliquid eſſe videatur, omnia faſcijs alligari. πλιχάδα quidam per χ ſcribunt : quidam per γ, πλιγάδα. eo vocabulo ſignificatur,quod inter vtrunque crus ſpacium eſt. vnde Hippocrates diuaricari vocat ἐκπεπλιχῶς καὶ διαπεπλιχῶς. Nã & poëta εὖ δ' ἐκπλίσσοντο πόδεσι dixit,ſignificare volens[diuaricabant pedibus.]

A' Quâ ſemper vtrinque ſatis recedere debent.ſemper autem cautio ſit, ne imponantur ſuper oſſa in articulis naturaliter prominentia,neque in articulorum viciniâ ſuper neruum.

Solet Hippocrates,vbi de vnâ ſpecie pertractat,complura docere ex ijs,quę communia ſunt ac generalia,monens ea non eſſe propria vnius ſpeciei, ſed ad omnes,vel multas, vel aliquot pertinere. Adijcit autem orationi modò particulã[ſemper]vt in propoſitis verbis:modò[quod intellexiſſe pertinet ad multa loca] interdum[hoc ad omnia vtile eſt.]Eſt enim reuera,quod nunc ab ipſo proponitur,ſemper commodiſſimum,non in femore duntaxat,ſed in vniuerſum in omnibus fracturis, quæ ferulas poſtulant. Breuiores enim ſint oportet, quàm vt ad eam ſedem perueniãt,quæ faſciâ non excipitur.quod potiſſimum obſeruãdum ait, vbi ferularum extremitates proximæ ſunt oſſium tuberculis.

TVmores verò iuxta poplitem vel pedem, aut alibi ſub conſtringentibus vinculis aſſurgentes,multâ lanâ ſuccidâ curentur,benè carptâ,& vino,& oleo reſperſã:tum cerato inuncti deligentur:atque,vbi ferulæ vrgeãt,citiùs laxentur. extenuarẽtur autem tumores,ſi ſurſum verſus ad ferulas tenues faſciæ vincirentur,quæ ab imis partibus orſæ ad ſuperiores intenderent.

Tumores(inquit)ſub conſtringentibus vinculis aſſurgẽtes (quos ἐξαειρομένους dixit:) propterea,quod ſucci expreſſi magno impetu ferãtur,curari debent alligando multum lanæ ſuccidæ benè carptæ,item vino atque oleo reſperſę.cutem verò,cui hæc ſuperimponuntur, iubet cerato inungi,atque ad eãdem rationem vinculum adhiberi à tumoribus ſurſum procedẽs.Faſciandi rationem ipſe aperuit,docens à quâ parte quis inceperit deuincire, ab eâdem tranſmitti materiam,atque depelli.At de facultate medicamentorũ,quibus vtitur,abundè dictum eſt in operibus,quæ de illis ſunt : dicentur & nunc capita eorũ,quæ in illis fuerunt oſtenſa. Ergo oleum dolorem leuat, & diſcutiendi vim habet. Vinum ſiccare poteſt,repellere, & concoquere,item mollire & digerere.Conſtat autem lanam ſuccidam(quam nonnulli οἰσυπηρὰν vocãt)& ceratum præter leniendi vim,digerendo quoque eſſe & repellendo. Nõ ſine ratione igitur ab eiuſmodi medicamentis præſidium petijt. quoniàm verò tumor fit iuſto maior ab ijs,quæ ſub vinculis eò exprimũtur, curatio primùm dirigi debet ad id exhauriẽdum,quod in tumidâ parte præter naturam ſubſiſtit. At,qnùm multa ſint,quæ hoc efficiunt,quibúsnam vtemur? digerentibus,repellentibus, lenientibus : digerentibus quidem ac reprimentibus, quoniàm apertè exhauriunt : at lenientibus eo nomine,quòd prohibẽt,ne materia præ dolore ad vitiatam ſedem concitetur,atque ob hanc cauſam lenius digerẽtia,ac reprimentia ad inflammatam partem admouemus.nam, quæ horum vtrunque fortiter præſtant,dolorẽ irritant.His ratiocinationibus ductus Hippocrates, lanâ ſuccidâ vſus, hoc eſt, œſypo redundante,curationi adijcit oleum,vinum ac cera-

tum, lanámque ipſam bene carptam eſſe vult, quo lenior ſit, & dolorem leuet: quæ elota quidem eſt, carpta facilè mollitur: at ſuccida ob ſordem non facilè tractatur, carpitúrque, eóque fit, vt negligẽter carpta, dura dolenti parti inhæreat. quod Hippocrates, quùm aliquando neglectum animaduerteret, addidit [benè carpta.] Iam verò copioſè ipſam adhibet, vt vino atq; oleo madẽs conſeruetur, quùm facilè ſicceſcat, quæ exigua imponitur. Ad primum etiam conſilium pertinet ratio vinciendi tumoris, quæ ex tumidis partibus (vt dictum eſt) ad ſuperiora ſuccos expellit.

» HAc ſiquidem viâ tumor celerrimè extenuaretur. 67

Diceret extenuari membrum, non tumorem, qui propriè loqueretur. danda ſiquidẽ opera eſt, vt tumor ex toto euaneſcat. maiores tamen complura ſic loquuntur, pręſertim, qui eloquẽtiſſimi ſunt contemptâ, quam iuniores excolunt, curioſâ nominum inquiſitione, non exquiſitâ diligẽtiâ, vt ipſi nuncupant, qui in eâ verſantur. Sed digni vtique eſſent, quos laudaremus, ſi hac vel exquiſitâ, vel propriâ (vtcunque ipſi nominent) verborum inquiſitione, rem clariùs aperirent, quàm Hippocrates: ſin obſcura atq; humilis eſt eorum oratio, præſtat maiorum æmulari negligentiam.

» ET ad priorem iuncturam ſuperferretur. ad quem deligandi modũ venien- 68
» dum non eſt, niſi tumor aut puſtulis, aut nigritie periclitetur. Sed nihil ta-
» le ſequitur, niſi quis fracturam vehementer adſtrinxerit, aut ſiuerit dependere,
» aut manu ſcalpſerit, aut aliquid cutem attigerit, quod ipſam irritauerit.

Vna quidem hæc ſcriptura eſt [& ad priorem iuncturam ſuperferretur] putant tamen expreſſo tumore alij materiam depelli ſuper iuncturam, alij ad loca, quæ iuxtà ſunt. quorum cõtrouerſiam diiudicare facile eſt, ſi antè vinciendi ratio conſtituatur. vbi enim ferulis relaxatis, tumida pars (vt ſuprà oſtẽſum eſt) alligetur, aliquid ſanguinis ad loca, quæ iuxtà iũcturã ſunt, depelletur: ſed, ſi ferulis ſummotis, atq; omni vinculo penitus reſoluto de integro vinciamus, ſimul & eam iuncturam adhibẽtes, quæ fracturis accommodatur, & eam, quæ à tumore incipit, ſuccus hâc viâ expreſſus vltra partem priùs deligatam ad ſuperiora transferetur.

» SI quis femori canalem ſubijciat breuiorem, quàm vt vltra poplitem perti- 69
» neat, noxam magis quàm opem afferet. quãdoquidem prohibere non po-
» terit, quin corpore aut crure moto, femur quoque moueatur. popliti item inſe-
» ſtiſſimus erit, vbi adhibeatur, cogẽtque id fieri, quod minimè eſt opus. mini-
» mè namque opus eſt curuari genu. omnia enim deuincti cruris ac femoris vin-
» cula neceſſariò mouerentur, ſi quis genu curuaret: neq; fieri poſſet, quin mu-
» ſculi alio atque alio modo figurarentur, comminutáque oſſa dimouerentur. In
» primis igitur danda opera eſt, vt extendatur poples. videtur autem femur in
» eum canalem vtiliter conijci, qui à coxâ ad pedem eſt.

A tumoribus ad canalem aggreſſus eſt, quẽ euidẽter expoſuit. mox autem adſcribet canalem vel διαμπερῆ, hoc eſt, qui totum crus excipiat, vel nullo modo ſubijciendum eſſe. Gloſſocomum verò machinamentũ diximus rectè fuiſſe à iunioribus repertum.

» DEtur item faſcia lenta iuxta poplitem cum canali, quo modo & infantes 70
» inuoluuntur in cunis. ſic enim, vbi femur in ſuperiorem partem, ſiue in
» latus vertatur, cum canali alligatum meliùs continebitur. Canalis igitur, vel
» totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi.

Quod

Quod inquit [cum canali] duobus modis exponitur. nonnulli exiſtimant canalem extrinſecus faſciâ circundandum, ità, vt hæc ſit Hippocratis ſententia. Faſciam dare laxam conuenit, quę vtrunque complectatur, & hominis poplitem & canalem, qui ipſum excipit, id eſt, vt ipſe poples nõ ſeorſum, ſed vnà cum canali comprehendatur. Alij circumligandum eſſe poplitem intelligunt, vt crus immobile cum canali contineatur, hoc eſt, ſubiecto etiamnum canali. quùm neque vinculum per ſe poſſit ſatis fideliter continere, neque canalis, ſed ambo ſimul.

71 ITem maximè videndum eſt, vt in fracturâ tam femoris, quàm cruris, quantum poteſt, imus calx optimè contineatur. nam, ſi dependente pede crus reliquum fulciatur, neceſſe eſt oſſa gibba in priori parte cruris cõſpici: ſin calx iuſto ſublimior collocetur, reliquo crure leniter ſuſpẽſo, os in priori parte cruris iuſto magis ſimum neceſſariò ſe oſtẽdet, idque adeò, ſi calx hominis naturaliter eſt grandior. Ad hæc omnia oſſa tardiùs conferuent, vbi non figurantur naturaliter, neque in eodem habitu detinentur. Præterea callus infirmior circumdatur.

In ſuperioribus, vbi de cubito mitellâ ſuſpendendo pertractauit, diximus à quibuſdam ſcribi [brachium ſuſpenſum] demptâ particulâ [non] à quibuſdam eâ adiectâ [brachiũ non ſuſpenſum] & illos quidem intelligere ſuſpẽſum brachium, quod non inhæret, neque ſubiectæ alicui rei inſidet: hos verò id, quod fideliter ſuſtinetur. De crure autẽ, quod fulcitur ἐρματισμοῖς dixit ducto vocabulo à fulcris, quæ dicuntur græcè ἕρματα, quorũ meminit poeta in eo carmine. ὑπὸ δ' ἕρματα μακρά. Sic igitur accipitur vocabulum ἐρματισμοῖς.

FINIS SECVNDI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de fractu-
RIS COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

INteruenerunt hæc,quibus os quidem fractum eſt,at non exci- 1
dit,nec alioquin vulnus acceſſit.

Hactenus ſimplices fracturas propoſuit, in quibus neq; os cute excidit,ſic, vt nudum ſe oſtẽdat, neq; vllo modo vulnus acceſſit. Conſtat autem oſſa nec excidere,nec nudari,niſi cutis & ſuperiecti muſculi ſecentur,fieri tamen vlcus poteſt,etiã ſi nihil ex comminutis oſſibus detegatur. Tranſit ergo iam atque aggreditur ad fracturas, quibus carnis quoque vulnus acceſſit, ſiue id ſolum ſit, ſiue præter id,os etiam nudetur.

QVibus ſine fragmentis oſſa ſimplici modo comminuta,eodẽ die,vel cer- 2
tè poſteriori repoſita ſunt,atque in ſuam ſedem reſtituta,nec teſtæ alicuius expectatio eſt,quæ ab oſſe abſcedat:aut quibus vulnus quidem eſt, ſed abrupta oſſa non excidunt,neque fractura talis eſt,vt metuendũ ſit,ne teſta quæpiam ab oſſe abſcedat. his omnibus aptiſſima deligandi ratio eſt, quæ ſimplici fracturæ accommodatur.

Fracturæ,vbi vulnus quoq; adijcitur, duplicem curationem docet,alteram quatenus aliquid fracti oſſis nudatur,vel teſta vrget,quæ à contrito oſſe diducta eſt:alteram,quùm nihil tale eſt,ſed extra fracturam,quæ rectè cõpoſita eſt, vno vulnere ſolicitamur. Nam, ſi nudum os cute excidit,quod protinus benè compoſitum fuerit,& reſtitutum,mutãdum eſſe ſuperius genus curationis nõ cenſet. Verùm alia requiritur curatio,vbi vulneri adiectâ fracturâ os excedens reſtitutũ eſt, neque ſuſpicio eſt, ne aliqua teſta à perfracto oſſe reſoluatur: alia, vbi os tegitur cute,ſed expectatur teſta,quæ reſoluta procedẽte tempore à naturâ per vulnus expellatur. In priori caſu vtitur iuncturâ, quam poſuit conuenire,vbi os integrâ cute perrumpitur : in altero variam curationem adſcribit, vt mox euidenter oſtendet. ſatiùs enim eſt ipſum audire.

NOnnulli(atque hi non admodum proficiũt,aut obſunt) vlceribus impo- 3
nunt aliquod ex purgantibus medicamẽtis, vt ceratum, quod picem habet,vel quodpiã ex ijs,quæ cruentis vulneribus inijciuntur, vel quoduis aliud, quod componere ſoleant. Illos autem laudo,qui pannos ſuperdantes vino madefactos,aut lanam ſuccidam, vel eius generis aliqnid deuinciũt : vbi verò vlcera pura ſunt,& iam glutinantur, tunc lintea complura adhibent,& per ferulas dirigunt. Hæc ratio curandi aliquid confert, neque multum lædit : oſſa tamen in ſuum locum non ſimiliter reponuntur,ſed hâc viâ fiunt aliquanto tumidiora, quàm par ſit.

Retuli ad eas fracturas, quibus carnis quoque vulnus adijcitur, curationem duplicem ab Hippocrate admoueri:nunc orſus ab eâ,quam primo loco poſui, eos primùm reprehendit, qui malè vlceri illi medentur, in quo,quùm fractum os benè compoſitum eſt,nihil aliud,quàm ipſum reſtat,neque vlla ſuſpicio eſt, ne fragmentum ab oſſe reſoluatur. Quidam(inquit)medici eos,qui ſic affecti ſunt,inter initia curant,perinde, ac ſi vlcere ſolo detinerentur : vbi hoc ad ſanitatem

nitatem ſpectat,tunc eâ vinciendi ratione vtuntur, quæ ad fracturas pertinet. Caput igitur propoſitorum verborum huiuſmodi eſt.multus autem eſt in eorum curatione narrandâ ,quâ nonnulli vtuntur. eo quod ſingula perſequatur. Equidem ſcripſi eos ità curare, ſicut,ſi citra fracturam vulneri mederentur : at ipſe, quibus etiam medicamentis vterentur, expoſuit, factâ mentione cerati, quod picem accipit, tum medicamentorum, & quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur,& quæ purgandi vim habent,item panni vino madẽtis.Rectè autem medicamẽta,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ἔναιμα vocat.namque etiam nunc apud medicos id vocabuli eſt vſitatum , quo ea medicamenta nuncupare ſolent,quę vulneribus ſuperdantur, vt primùm illata ſunt, & nondum ex toto ſicca,ſed adhuc cruenta,hoc eſt,cùm cruor(græcè αἷμα dicitur)ex cute ipſâ vulneratâ,ſeu etiam ex carne,in roris ſpeciem deſtillat. purgans verò medicamẽtum eſt, quod modicè ſiccat (quam rem demonſtratũ eſt caput eſſe in vlcerum curatione)ac detergendi facultatem habet, quâ vlcera pura reddit. Huius generis ſunt mixturæ, quæ ex ærugine æris & ſquamâ componuntur, quarum duplex ratio eſt. ſiquidem ærugo ab alijs coquitur, ab alijs adijcitur cruda,quæ crudam accipiunt,virides dicuntur:quæ coctam ruffæ,à colore,qui in vtriſque ſe oſtẽdit. Igitur hæc medicamenta purgare vlcera poſſunt,quùm mediocrem habeant detergendi facultatem.huiuſcemodi eſſe,quę ſordem ab vlceribus detrahũt,ſicut contrà,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, carere detergendi facultate indicauimus . variè autem miſcentur ſicuti priora. At,quemadmodum in illis exempli gratiâ,æris æruginem attuli & ſquamam, potui & alia ſimilia eâdem ratione proponere . nũc autem abundè ſit illud indicaſſe, quod ἔναιμα vocata,quibus abeſt detergendi facultas,ſunt, quæ ex bitumine componuntur.Horum exempli gratiâ mentionem faciã,quùm omnia quæ id præſtant, in opere de medicamẽtis fuerint explanata.Ceratum autem, quod picem habet,inter omnes ferè conuenit, lenire dolorem,& pus mouere. tunc verò cõſert,quùm vlcus iam inflammatione tenetur : alioquin ipſum nemo imponeret,quùm neque detergere ſordem poſſit,neq; vlcus glutinare,aut ad cicatricem perducere.At panni vino madentes ob vinum ipſum repellunt. dantur enim ad continendũ ab ijs, qui hoc modo medẽtur, qui adhibere volunt,vlceris cauſâ eas faſcias,quibus antè iniectis aliæ ſuperdãtur.Quæ autem ſcire oporteat eũ,qui rectè vlcera curaturus ſit,poſita à nobis ſunt,quo ordine ſingula requirebant,in tertio & quarto libro de ratione curandi, atque etiam abundè in expoſitione libri de vlceribus : quod ad hunc locum pertinet, ſatis eſt hæc retuliſſe.nam de curatione propoſitorum affectuum rurſus tractãdum nobis erit,quùm Hippocrates illam exequetur: nunc meminit aliorum medicorum ,quos ait,non ſimiliter grauem noxam afferre, atque illos, quorũ mentionem facit. Quid igitur eſt, quod errãt? ſiquidem,quùm primum id cognitum fuerit,cõſtabit etiam iure ab Hippocrate ſcribi illos non admodum proficere,aut obeſſe,qui vlceri non malè prouident, ſed fracturã initio negligũt, idoneum vinculum. poſteà ſuperdantes, quod proditum eſt ab initio conuenire,quamobrem(inquit)oſſa fiũt tumidiora. Satius igitur eſt per omne tempus curationis comprimi hæc, atque adſtringi, quod præſidij ad non paucos dies initio prætermittũt.afferit enim,vbi iam futurum eſt,vt vlcera glutinentur,tunc,qui ſic medentur,incipere deligare eo modo,quo fracturæ conuenit. Conſtat autem vlcera ſuppurare,deinde purgari,priuſquàm glutinanda ſunt,

quod triduo fieri nequit, aut quatriduo.

QVibus tam cruris, quàm brachij vtraque oſſa fuerint cōminuta, breuiora etiam fiunt. 4

Breuitatis Hippocratis proprium eſt id, quod in propoſito ſermone deſideratur, apertè ex eo, quod ſubiicitur, indicare. quam rem nunc feciſſe perſpicuum eſt. præfatus enim eorum, qui ſuperiori ratione curantur, oſſa reddi tumidiora, nō definiuit, omniúm ne an aliquorum. at nunc ex propoſitis verbis euidenter colligitur, non omnium, ſed eorū duntaxat, quibus alterum fractum eſt, quùm partes, quæ iuxta fracturam ſunt, minimè ipſum contineant, vt, quæ per omne tempus curationis, nec adſtrictæ fuerint, nec coarctatæ. Membrum tamen breuius nō redditur. quandoquidem alterum os integrum manet, quo naturalis longitudo ſeruatur. Sed, vbi vtrunque comminuitur, muſculi (vt antè expoſuimus) contracti, ad ſuperiores partes vitiata quoque oſſa contrahunt. quamobrem extendi ea iubet, antequam cōponantur. Sed, quià ſine cōuenienti iuncturâ compoſita oſſa nequeūt contineri, eâ de cauſâ, donec increſcat callus, curioſè deligat. Quam rem qui negligunt, & vlceris curationi inſiſtūt, non ſolùm tumidum magis quàm naturaliter conueniat, membrum reddunt, ſed breuius etiam efficiunt.

RVrſus alij reperiuntur, qui lintea in eiuſmodi caſibus à principio protinus circundantes vtrinque deuinciunt: vlcus verò ipſum relinquunt, & nudum eſſe patiuntur: deinde ſuper ipſum imponunt aliquod ex purgantibus medicamētis: tum pannis ex vino madentibus ac lanâ ſuccidâ medētur. Hæc quidem curatio aliena eſt, quâ qui & in his fracturis, & in alijs vtuntur, longè aberrare veriſimile eſt. Maximè enim ad rem pertinet noſſe, quo pacto inijci primò linteum debeat, & quà valentiſſimè coarctari: item quid conferat, quâ potiſſimùm parte conuenit, quùm faſciæ caput ſuperdare, tum adſtringere: quíd ve ſequatur incommodi, ſi aliâ parte, atque opus eſt, orſa faſcia fuerit, nec quà maximè expedit, ſed hinc vel hinc fuerit arctata. Vtriuſque vinculi effectū in ſuperioribus demōſtrauimus, cuius teſtimoniū eſt ipſa medicina. Illi enim, qui ſic deligatus fuerit, neceſſe eſt vlcus in tumorem aſſurgere. 5

Eorum nunc meminit, qui ſummopere lædunt, & quæ ab his admoueantur, planè docet: tum errores ipſorum apertè redarguit, ſic, vt meæ expoſitionis non egeant, qui in ijs, quæ ab ipſo afferuntur, laborare non recuſent.

NAm, ſi carnoſa pars, quæ ſana eſt, hinc atque hinc vinciatur, media non comprehenſa, ea pars, quæ relicta ſine vinculo fuerit, maximè turgebit, minúſque erit ſui coloris. Quo pacto igitur vlcus hæc effugiet? 6

Hippocrates quamlibet carnoſam partem appellat χρῶτα, vt ſuprà quoque indicauimus. Nunc illud animaduertēdum eſt, quòd qui rationalem medicinam profitetur, vbi præſidium idoneum eſſe comperit, non expectat longum vſum. putant autem, vbi vlcus ſine vinculo dimittentes, vtrinque faſciam circumagunt, excitari inflammationem, & vlcus malè affici ex malâ conditione affectus, at non ex eâ, quam adhibent, curatione. cuius primus auctor ſeipſum falſâ ratione decepit: ſucceſſores verò vſitatam hanc curationem ſeruarunt, eò quod mutare non auderent. ex quo magnum malum ſequitur. id illis meritò euenit, qui artes vſu, ſine ratione pertractant: vna enim ratio eſt, quâ fretus aliquis, rei naturâ demonſtrante mutare tentat, quæ malè fuerant longo vſu recepta. Quâ ergò ratione motus Hippocrates ipſorū curationem mutauit? non hercle

hercle probabili aſſumptione,aut alienâ,ſed quæ ſcientiam faceret,ac neceſſaria eſſet. Quòd ſi corporibus benè valentibus, ſub eâ vinciédi ratione materia vtrinq; in medium ſpacium inter partes deuinctas expreſſa inflammationem excitat,quî non longè magis id faciet ægrotantibus?

IGitur neceſſe eſt,decoloretur vlcus, & materia ad ipſum exprimatur, tũ lachrymet,ac minimè ſuppuret:oſſa verò,& quę abſceſſura nõ eſſẽt,abſcedát. 7

Quæ accidant,vbi malè vlcus deuincítur, hoc loco declarauit. Cuncta autem ab inflammationis magnitudine proficiſcuntur. quandoquidem ob hanc vlceris labra in exteriora vertuntur,perinde atq; ea,quę propriè oris labra nominantur,vbi inflammatione vexentur. Totus autẽ locus mali coloris non iniuriâ conſpicitur,quod & ipſum conſtat ex immodicâ inflãmatione prouenire. Deſtillat verò ab vlcere tenuis,& cruda ſanies,ſimiliter ac lachrymæ ab oculis inflammatis.inde tranſlatione vſus,dixit lachrymare vlcus,vbi ſic afficitur. Prætereà ſucci,qui inflammationem excitarunt,crudi permanent,dum ea vinculi ratio admouetur. ſed & oſſa neceſſe eſt procedẽte tempore vitiari.his enim crudorum ſuccorum abundantiâ madefactis mirum nõ eſt, ſi qua particula abſcedat,vbi qui ſic medetur,ab alieno vinculo non deſiſtat. Singula,quæ in vniuerſo ſermone reſtant,euidentiſſima fient, ſi quis(vt diximus) animum adiungat,tum in memoriâ habeat,quę ſuprà oſtenſa ſunt.eò enim hæc omnia pertinent, &(quemadmodũ ipſe Hippocrates admonet) his illa cõfirmantur.

VLcus item pulſu affligetur, atque igneum erit, tumor item coget cataplaſmata ſuperdari.quod incommodum ſimiliter afferunt,qui vtrinque deligant.quùm præter alium pulſum,inutile quoque onus adijciant. Faſcias tandem ſoluunt,vbi vlcus recrudeſcere conſpiciunt,& reliquo tempore ſine iunctura medentur,nec ſecus curant quoq;,ſi aliud vulnus nacti ſint. ſiquidẽ hæc euenire minimè cenſent,eò quòd hinc atq; hinc deligauerint, & nudum vulnus reliquerint,ſed aliquod aliud infortuniũ cauſantur. Quòd ſi hãc deligandi viam,penitus alienam eſſe, frequẽtari verò à compluribus,tum maximè ad rem pertinere eam dediſcere, apertè non cognouiſſem,nõ tam multa ſcripſiſſem. Adde,quod hæc teſtantur,quæ ſuprà expoſita ſunt,maximè ne,an minimè adſtringendum ſit,rectè fuiſſe tradita. Oportet autem (vt ſummatim dicam)vbi nullum expectatur os,quod receſſurum ſit,ſimiliter curare,atque vbi ſine vlcere fractura eſt. extendenda enim æquè oſſa ſunt, ac dirigenda, & eodem modo vinciẽda. Ad hæc vlcus cerato,quod picem habeat,inungendum, tenuíve panno duplici contegendum,proximæque partes albo cerato illinendæ. faſciæ verò, cæteráque ſcindenda paulo latiora,quàm ſi vlcus non eſſet,& quâ parte primùm dantur,latiora multo danda,quàm vlcus.quùm,quæ anguſtiora ſunt, inſtar zonæ ipſum cingant, quod minimè expedit. primus enim circuitus totum vlcus complecti debet. 8

Indicauit paulo ſuprà ſub hãc vinciendi ratione,tumorem exprimi ad ipſa vlcera. tumorem verò οἶδος nuncupat, ſic,vt ſermo talis ſit. Sanguis, qui ſub alienâ vinciendi ratione vtrinque ad ipſum vlcus exprimitur, tumorem facit præter naturam,huncq; & οἶδος,& οἴδημα ſolitus eſt appellare. Tumori autem, quùm pulſus accedit,atque ardor,inflammationem perficit,quæ propriè φλεγμονὴ ſuperiùs appellata eſt,quod vocabulũ non ſic accipiebatur apud veteres, eo ſiquidem notabant omnem ardorem,quemadmodum ſæpenumerò declarauimus: ab Eraſiſtrati verò ſæculo conſueuit vſurpari ad illos tumores ſigni-

ficandos,quibus nō modò ardor accedit, ſed renixus etiam & pulſus,neceſſa-rióq; rubent . ruborē efficit ingens ardor:renixus & pulſus à multitudine oritur.Poterat Hippocrates igneum vlcus dicere πυρετώδης, quaſi febricitans: dixit autem πυρώδης, ſumpto vocabulo ab igne,quem græci πῦρ vocant,quo ardorem(vt mea fert opinio)nobis reduceret in memoriam. quoniàm & febris, quæ πυρετὸς græcè nuncupatur, ab eodem vocabulo ducitur. quùm nihil aliud ſit febris natura,quàm igneus calor.

Feratur item faſcia præter vlcus ad partes etiam,quę ſuprà ſunt,atque infrà. 9

Veteres quùm ſuperiorem atque inferiorem partem ſignificare volunt, rarò ἄνω καὶ κάτω ſcribūt. his enim vocabulis plærūq; exprimunt partes vtrinq; à lateribus ſitas: Hippocrates tamen hîc antiquā exponendi figurā vſurpauit.

Ergo caput faſciæ injiciatur è regione vlceris, & laxiùs paulo attrahatur, X quàm ſi fractura eſſet citra vlcus.circumagatur autem eo modo,quo ſuprà poſitum eſt:ſintq; faſciæ molliores ſemper, quàm ſi integrâ cute os eſſet abruptum,neque pauciores,quàm priùs diximus,ſed aliquanto plures.homini verò,quùm inuolutus fuerit,videantur aptiſſimè inhærentes, non tamen adſtrictæ,aſſerátque ſuper plagam maximè inhærere. tum eodem tempore,quo ſuprà indicauimus,ipſas & benè inſidētes,& laxiores ſentiat.deinde tertio quoque die ſoluantur,& rurſus alligentur . In cæteris ſimiliter agendum, vt in ſuperioribus : hîc tantùm latiùs, q̄ ibi coarctentur. Quòd ſi ſiât,quę rationi conſentanea ſunt,locus in quo plaga eſt,& reliqua etiam ſub vinculo comprehenſa,ſemper graciliora ſe oſtendent. iam verò & pus ocyùs orietur, quàm ſi alia curatio admoueatur.Carūculæ prætereà,quæ in vlcere nigreſcunt,& emoriūtur,celeriùs ſub curatione hâc reſoluētur,& recedent,quàm ſub aliâ,atq; vlcus celeriùs cicatricem recipiet,ſi hâc viâ,quàm ſi alio modo curetur.Cuncta hæc prop̄tereà fient,quòd & locus exulceratus:& quæ iuxtà ſunt,extenuentur.

ἴξιν ſemper intelligit Hippocrates[è regione] modò in longitudinem corporis,modò in latitudinem.veluti nunc,quùm voluit primæ faſciæ caput dari ſuper dextram,vel ſiniſtrā vlceris partem, dein ſuper ipſum vlcus inuolui, ſic, vt vniuerſum complectatur,neque vllam partem nudam relinquat.

Reliqua curatio eſſe debet, perinde ac ſi oſſa citra plagam perfringantur, XI niſi q̄ ferulæ non ſunt imponendę.quamobrem pluribus faſcijs hîc opus eſt,quàm alibi,quùm & minùs adſtringendū ſit,& ferulę tardiùs circūdandę.

Interdicit, ne ferulæ imponantur, vbi fracto oſſi vulnus acceſſit,veritus ne comprimant,atque ob eam rem præcipit, ne arctiùs ſuper has faſciæ deligentur,ſed vtrâque de cauſâ plures imponantur. Memēto autem, ipſum imperaſſe, vt plures injicerentur , proptereà,quod & minùs coarctantur,& ad ferulas tardiùs venitur.

Tamen,ſi ferulæ ſuperaccommodentur,è regione vlceris minimè circumponantur,detúrque opera,vt laxiores ſint, ne vehementer adſtrictæ premant,quā rem in ſuperioribus quoque propoſuimus. Tenuiori autē cibo diutiùs contenti ſint,quibus à principio carnis quoque vulnus acceſſit,vel oſſa cute exciderunt, &(vt vnâ complexione complectar) grauiſſimę fracturę rationem victus tenuiorem amant,& diuturniorem. XII

E' regione nunc intelligit in longitudinem,in hanc ſiquidem ferulę imponuntur.Suprà loquutus eſt,vt,qui ferulas ſummouebat: nunc,vt is,qui nonnūquam ipſas accipit.Inquit[Tamen,ſi ferulę ſuperaccōmodentur] Quid ipſe in

eiuſmodi

eiuſmodi caſibus facere conſueuerit,& in ipſo crure etiam,non eſt,quod contendam,quùm rem minimè definiuerit. Exponam tamen id,quod facio.in illis fracturis,quibus in longitudinem membri, carnis quoq; vulnus accedit, ferulas vtrinque à lateribus vulneris adhibeo:ſed ſi hoc tranſuerſum fuerit, non patitur ferulas ſuperdari,præſertim,vbi grandius ſit.

EAndem verò curationem requirunt vlcera,quæ non à principio fracturæ, ſed, vel ob lintea nimium arctata, vel ob impoſitas ferulas, aliáve de cauſa, ſub curatione poſteà oriuntur. Cognoſcitur autem, vbi vlcus ſubeſt ex dolore, & pulſu, item ex tumore, qui tunc extremis partibus indureſcit, & ſi digito preſſeris, exprimitur, ac rurſus citò reuertitur. Igitur, ſi quid tale ſuſpectum ſit, ſoluere oportet:atque vbi,vel ea pars,cui ſuperdantur illæ faſciæ,quę primæ inijciuntur,vel altera,quæ deuincta fuerit,pruriat,in vicem alterius cerati inungenda eſt eo,quod picem habeat.

De vlceribus nunc agit,quæ procedente tempore fracto oſſi ob circumpoſitas ferulas ſuperueniũt.Docet ergò,quibus de cauſis fiant, quibúſq; indicijs cognoſcantur,vbi iam orta ſunt: poſt hæc præcipit,ne per conſuetum tempus alligatas eſſe faſcias ſinamus, ſed celeriùs ſubtrahentes, idoneam curationem quam ipſe euidenter expoſuit,admoueamus.

AT ſi nihil eiuſmodi ſit,ſed ipſum vlcus irritatum,nigrum valdè,aut ſordidum reperiatur: tum caro puruléta,futurúmque etiam ſit, vt nerui excidant,hos non conuenit ex toto nudare, neque ſuppurata hæc timere, ſed in cæteris eadem ratione mederi,atque vbi initio vulnus adiectum eſt.

Nudare dixit ἀπεψίχειν, hoc eſt,vinculum detrahere fracturæ idoneum, vt vlcus nutriatur.non enim vult nullâ re impoſitâ, nudum prorſus ipſum relinqui,ſed adijciens [non conuenit ex toto nudare] mediam curationem indicat. eſſet autem media huiuſmodi quępiam,ſi in vulnere aliquod ex propoſitis ſignis apparet,imperat,vt quàm primùm ſoluatur iunctura fractis oſſibus accõmodata,& vno atque altero die curatio,quá vlcera poſtulant,adhibeatur,mẽbrúmque rurſus deligetur,quemadmodum ſubiecta verba demonſtrant.

TAntum faſciæ laxæ admodum ordiantur à tumore,qui in extremitatibus eſt,deinde ſemper ſurſum verſus circumagantur, neque vllo modo coarctentur:inſideant item vlceri commodiſſimè,alibi verò laxiùs vinciantur.ſint autem hæc prima lintea munda, non anguſta, & eorum, quæ circumdari ſolent, vbi ferulæ imponũtur, vel numerũ æquent, vel non multo pauciora ſint.

Imperat hoc loci,vt vinculum orſum à tumore, qui in extremis membris aſſurgit,inde ità feratur,vt nihil nudum relinquat,donec ad ipſam fracturam, quâ parte exulceratio eſt, porrigatur. ità, vt in vnum committatur vinculum, quod tumorem curat,& quod fracturam deuincit:vnáque ſit vtriuſque intentio,quæ paucis circuitibus abſoluatur.Iubet autem faſciam commodiſſimè vlceri inſidere,hoc eſt laxam eſſe eatenus,vt nullo modo adſtringatur:ſuper cęteras verò partes, atq; adeò iuxta fracturam magis edicit, vt minimè coarctetur. perpetuum enim eſſe voluit arctiùs eam partem vinciri, vnde ſanguis exprimi debet. monet autem, vt in extremitatibus, quæ tumidæ ſunt, faſcia laxiùs alligetur,ad id conſilium dirigẽs,vt vinculum in vnum committatur. At non proptereà vniuerſam illi curationem committit.non enim id eſt,quod in hoc caſu remedio ſit fractis partibus, vbi nigræ ſunt, atque emoriuntur: ſed tumori,de quo ad verbum ſcripſit.[Tumor extremis partibus indureſcit, & ſi

digito preſſeris, exprimitur, ac rurſus citò reuertitur.] Hæc tumoribus ſuperueniunt. iure igitur non æquè eos negligit, atque vbi molles ſunt, nec ad eoſdem dirigit præcipuum totius curationis conſilium.

VLceri abundè eſt pannum inducere albo cerato inunctum. nam ſiue caro, ſiue neruus nigreſcat, procidet: his enim acria ſuperdare non expedit, ſed mitia, non ſecus atque aduſtis. Inſuper tertio quoque die ſoluere conuenit, ac rurſus deuincire: tum ferulas vitare, & magis quàm antè conquieſcere, atque abſtinere. Scire etiam oportet, vbi futurum ſit, vt vel caro, vel neruus excidat, hâc ratione vitium minus ſerpere, & celeriùs multo excidere, ac proximas partes fieri longè graciliores, quàm ſi vlcus linteis reſolutis, quopiam ex medicamentis purgantibus nutriatur. Iam verò, vbi excidat, quod purulentum eſt, citiùs caro increſcet, & cicatrix maturiùs inducetur hoc pacto, quàm ſi alio ſuccurramus. Hæc omnia igitur eò pertinent, vt ſciamus rectè, & cum moderatione deligare. Eo etiam confert idoneus habitus, reliqua victus ratio, & faſcia quàm aptiſſima.

Declarauit ipſe aduſtorum exemplo, cur acriũ medicamentorum vſus eiuſmodi vulneribus noceat. ſiquidem orta ſunt ex calidorum atque acrium ſuccorum mixturâ. Cum quo ſimul etiam oſtenditur, albo cerato acrius eſſe id, quod picem habet. pix enim eo eſt acrior cerâ, quo calidior.

AT ſi quis deceptus recenti vulnere nullo modo exiſtimans fore, vt os recedat, quod receſſurum ſit, eam vinciendi rationem adhibeat, quam ſimplices fracturæ poſtulant, eiuſmodi medicinam nõ debet pertimeſcere. quandoquidem nullum ingens malum apportabit, dum poſſit modò rectè, & citra noxam manu deuincire.

Timere, inquit, non oportet modum alligandi fracturæ idoneum, quamuis receſſuri oſſis indicia ſe oſtendant. quænam illa ſint, proximis verbis adiſces.

DEnunciat autem futurũ eſſe, vt ſub curatione hâc oſſa recedant, pus, quod ex vlcere ampliùs profluit, & videtur ad exitum feſtinare.

Vbi copioſiùs, quàm pro vlceris modo, pus feratur, verendum eſt, ne ſubiectum os vitiatum ſit: ſed, ſi præter id videtur ad exitum feſtinare, quod ὀργᾶν dixit, hoc eſt, ſi feſtinanter à vitiatâ parte expellatur, iam certa res eſt. At vndè cognoſcemus membrum feſtinare ad expellendum? Primùm ex oris plagę, quę inter ſe nõ committuntur, ſed dehiſcunt, & in interiora vertuntur: deinde ex hominis ſenſu, qui exiguum quendam motum ſentire ſibi in altioribus partibus videtur, vbi cæteras non ſenſu, non animo aduertẽs, hanc vnam obſeruet, cui hæc ſuperueniunt.

REſoluere igitur ac deligare frequentiùs oportet ob humoris abundãtiam. cùm alioquin febres excitẽtur, & vlcus, cum his, quæ proxima ſunt, ſi nimium vinculis coarctentur, emacreſcant.

Humoris abundantiam (vt ſolitus eſt) appellat πλῆθος, ſeu tenui habitu ſit, ſeu craſſo, quale nunc eſt pus, quod, quãdo pars quæpiam ab oſſe receſſura eſt, dixit copioſiùs euadere.

ERgo, vbi expectatio eſt tenuium partium, quæ ab oſſe recedãt, haud multum expedit variare: faſcia tantùm laxior circumligetur, ne pus retineatur, ſed exitum facilè habeat, &, dum os recedat, ſæpiùs ſoluatur, ac deligetur: ferulæque omni modo vitentur.

In quibuſdam

In quibuſdam exemplis ſimpliciter legitur [variare] non adiectâ particulâ [multum.] ſed veriſimilius fit illam adijci debere. nam, quùm ratio fracturæ alligandæ tribus modis varia ſit, mutetúrque, non diceret ſimpliciter [haud expedit variare] quandoquidem additâ etiam particulâ [multum] dicet aliquis Hippocratem falſa prædicaſſe, propterea quòd imperet nunc, vt faſcia laxior inuoluatur, vt ſæpiùs reſoluatur, ac deligetur, vt ferulæ non imponantur, & quarto (id quod vbique ab ipſo præcipitur) vt faſciarum numerus augeatur, vbi vel laxiùs deligantur, vel ferulæ omittuntur. ſed, quod ſeruatur, eſt modus ille vinciendi, qui pertinet ad fracturas, cuius habitâ ratione dixit in curatione [haud multum expedit variare.] Faſcijs enim vtendum, quę primò inijciuntur, quarum vna à vitiatâ parte orſa, vbi ter fuerit ſuper ipſam voluta, deſinat in ſuperiori parte, eóque modo feratur, quo antè propoſuit, altera item, quæ ſuper priorem fertur, ab eâdem parte incipiat, tum deorſum ducta ad ſuperiora reuertatur, minúſque arctetur: Panni quoque extrinſecus inducendi ad eundem modum, quo in prioribus declarauit, & ſuper hos faſciæ dandę, quæ omnia docuit, vbi vinculum fracturæ idoneum indicauit. At, ſi ſuſpicio eſt, ne grandior oſſis teſta recedat, non ampliùs ad quem modum fracturæ poſtulant, deuincit, vt proximis verbis ſubijciet. Iure igitur hîc ſcripſit [haud multum expedit variare.] Quòd ſi detractâ particulâ [multum] legamus, audiemus ipſum aſſerentem, non mutandam eſſe rationem deligandi, quæ ad fracturas poſita eſt. nihil enim mouet, quùm ſimiliter atque in eâ faſcijs illis vtatur, quæ primò inijciuntur, & deligare incipiat, ac primò circumagat, poſteáque adducat, item pános æquè inijciat, & alliget, quod nihil aliud eſt, quàm eandem rationem ſeruare.

At quibus grandius fragmentum expectas ab oſſe receſſurum, ſiue initio præſenſeris, ſiue poſteà cognoueris, non ampliùs eâdem medicinâ opus eſt. ſed quod ad intendendum membrum, ac dirigendum pertinet, idem fieri debet: panni verò duplices ſint, non anguſtiores, quàm vt dodrantis dimidium ęquent (quâ in re contemplari quoque vulnus cuiuſmodi ſit, oportet) tum, quod ad longitudinem, paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur, multò autem longiores, quàm vt ſemel, tótque numero ſint, quot res poſtulat. Tincti autem in vino nigro auſtero primũ medij ſuperdentur, perinde ac faſciæ, quæ à medijs orſæ in vtramque partem attrahũtur: poſt hæc ad figuram aſciæ dextrum caput ad ſiniſteriorem partem, ſiniſtrum ad dexteriorem procedat.

In libro de officinâ medici, de circuitu faſciæ inquit [ſimplex orbicularis aſcia.] Eſt aſcia breuis ille circuitus, qui rectus incipiens ad latus attrahitur, nondum tamen eſt obliquus, definitq́; ad ſimilitudinem aſciæ, quâ fabri vtũtur. namque à rectâ lineâ paulum recedens curuatur, vnde nomen aſciæ traxit. In hanc igitur figuram præcipit, vt panni ſuper fractum membrum imponantur: eorúmque capita ducantur, non ſecus atque, vbi faſciæ à medijs orſæ vinciuntur, hoc eſt, vt panni ſuper membrum medij primùm dentur, deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur, non in orbem, ſed paululum inclinati ſic, vt à contrariâ parte, atque inceperint, ad X literæ ſimilitudinem inter ſe committantur. quod non fieret, ſi circumagerentur in orbem. Nam, quæ ità procedunt, planè inter ſe coëunt. Pannorum longitudinem indicauit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum mem-

brum complectantur, multò autem longiores, quàm vt ſemel]. præcipit enim membrum ab his ſæpiùs excipi, ſic, vt ſinguli ſemel ipſum amplectantur. At non continerent firmiter, ſi quâ parte committuntur, eâdem finirentur, neque vltrà procederent, aliámque membri particulā complecterentur. Ferè autē totius membri dimidium ſecundò pannis inuoluendum eſſe intelligit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur: multo autem longiores, quàm vt ſemel] quod ſanè continget, vbi hi dimidiū membri ambitum amplexi deſinant. Quare ſi panni pedalis vtputa longitudinis totum membrum ſemel inuoluant, duplo longiores eſſe conueniet ad hoc, vt bis præſtare idem poſſint: ſed, ſi ſecundò vltra dimidium nō ferantur, eo longiores ſint, quàm vt ſemel totum membrum excipiant, quo breuiores ſunt, quàm vt idem bis efficiant. erunt autem ſic ſeſquipedales. Diligenter igitur contemplari membri craſſitudinem oportet, & de ipſa pannorum longitudinem coniectare, eóſque tantos admouere, vt primo circuitu totum, ſecundo dimidium duntaxat, complectantur. Vbi minùs tuæ coniecturæ confidas, ſi eos ſuper integrum membrum inducas, ad vnguem longitudinem reperies. Dubium autem non eſt, quin panni ità cohærere inter ſe debeant, vt nullum inter ipſos inane ſpacium relinquatur. Hos docet ex vino madefieri, quod colore nigrum ſit, guſtu auſterum, habitu verò, quale illiuſmodi vinum eſt, plenum videlicet. nam ex cunctis vini generibus ad hæc vitia, id optimum eſt, quod nigrum & auſterum eſt. communis enim illi gratia eſt, ob quam in vlcerum vinculis ingeritur, præterquam, quod minùs mordet, quàm aliud vinum ex adſtringentibus, quod permagni in eiuſmodi curatione refert. oſtenſum enim eſt ſub dolore inflammationem ſe concipere. quare potius eſt, quod modicè, quàm quod vehementer auſterū eſt. quandoquidē hoc dolorem mouet, quùm carnem vltra debitum cogat, comprimátque. Quamobrem, nec id vtiliter adhibetur, quod tenuium partium, quale albū eſt, aut flauum, aut ruffum. quùm ad altiores partes exulceratę carnis penetret, doloríq; ſit, eam comprimens, atque adſtringens: at plenum, cuiuſmodi nigrum eſt, ad carnem altiùs non deſcendit, ſed illam refrigerando & contrahendo, qualitatem duntaxat impertit. repellit itaque ſuccos, qui iam recepti ſunt, & eos, qui influunt, coērcet. Ratio igitur eligi vinum hortatur, quod nigrum ſit & auſterum. quāobrem, vbi velis etiam experimento comprobare, periculum faciens eius facultatis in maximis grauiſſimíſque vulneribus, verum dixiſſe me cognoſces. Dictum autem eſt etiam in ſuperioribus, oportere vlcus ex eo continēter madere. quandoquidem, vbi ſuperiniecta lintea paulatim ſiccentur, atque incaleſcant, vlcus inflammari neceſſe eſt, potiſſimùm æſtate. Quo tempore, quùm pontifices Pergami apud nos ſemper gladiatores darent, eos, qui grauiſſimè vulnerati fuerant, curaui, multiplicem pannum vulneribus inducēs, iſtiuſmodi vino madentem: extrinſecus verò ſuperimponens ſpongiam mollem: deinde totum ferè diem noctémque perfundens. Vulnerato autem membro pellem ſubieci leniter à pedibus ſinuatam, per quam procederet infuſum vinum, & quaſi per canalem efflueret, atque inani pelui receptum, regeſtúmque rurſus infunderetur. Extra alios vſus, quos vinum hoc præſtat, ferè nullum odorem mouet, id, quod inter cætera commodiſſimum eſt. cùm ex alijs quod odoratum eſt, maximè caput tentet. nigrum & auſterum, neque etiam eo nomine officit, ſed ſi vllum excitat odorem, ille exiguus eſt, cùm naturâ frigidum

dum ſit. Oſtendimus autem in libro de ſimplicium medicamentorum facultate, vinum auſterum naturâ frigidū eſſe ac terreſtre. Tale igitur, quùm ex miſturâ conſtet frigidâ terreſtríque, calidos vapores ad ſuperiora minimè tranſmittit. At, quùm plæriſque eorum, qui icti ſunt, huius pręſidij vtendi copia nō ſit, quo nos ad gladiatores vſi ſumus, diximus inter initia protinus horum commentariorum inungendum eſſe liquidum ceratum, quo ſimplices fracturæ illinuntur, quod vino longè imbecillius eſt, ſatis tamen efficere poteſt id, quod res exigit.

IMponantur autem hi ſuper ipſum vlcus, & hinc atque hinc, neque vllo modo adſtringantur, ſed eatenus inſidant, vt vlcus fulciant. xxi

Nunc rurſus, quùm (hinc atque hinc) ἔνθα καὶ ἔνθα dixit, vt longitudinem membri, non vt latitudinem indicet. ſeruat autem commune præceptum, vt vincula non parùm ſuper integram partem ferantur, vbi ingens vitium eſt, vt cum maximè.

AD vlcera verò admoueatur ceratum, quod picem habeat, vel aliquod ex ijs medicamentis, quæ cruētis vulneribus injiciuntur, vel aliud ex ijs, quę idonea ſunt, quæ perfundantur. xxii

Summa curationis in perfuſione ſita eſt primis diebus, quibus & exprimere ab vlceratâ parte conuenit, quidquid humoris in eâ iam contractum fuerit, & id prohibere, quod à ſuperiori parte concurrit. A tertio die ceratū, quod picem accipit, expeditius eſt, quo maturātur, quę in vlcere collecta ſunt. At Hippocrates cerato initio, cum vini proprietate vtitur, quòd vlceratas partes attingi nolit à vino puro, ſed medium aliquid interijci, ne qua illis iniuria propter adſtringentem vini facultatem accedat. non enim medetur vulneribus enſis ictu ſimpliciter illatis, ſed quibus iuxtà omnis caro plus minúſve quodammodo neceſſe eſt, atteratur. ſiquidem ſub quo ictu frangitur os, caro etiā atteritur. Meritò igitur ſuper ipſa vlcera imponi quoque voluit aliquod medicamētum ex ijs, quę ſtatim cruentis vulneribus injciuntur, vt attrita curet, ac mitiora efficiat. præcipit autem, vt idonea legantur, quę id, quod extrinſecus infunditur, admittant. idoneum autem hoc loco εὐφόροις dixit.

SI æſtas fuerit, panni ſubinde vino madefiāt: ſuperdetur hyeme multa lana ſuccida vino atque oleo reſperſa. xxiii

Quia vitia hæc, vbi vehementer frigeſiunt, interdum neruorum diſtentione periclitantur, & vinum tum habitu, tum naturâ frigidū infunditur, propterea veritus, ne quid hyeme grauius accidat, quùm frigidæ medicinæ temporis quoque frigus accedat, occurrit immodico frigori lanam multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adiectum ſit, imperátque, vt ea ſuccida ſit, quo per œſypum aliquid calefaciat, & modicè refrigeret.

SVbijciatúrque pellis ſic figurata, vt humor per ipſam facilè deſcendat: & quod effunditur, recipiatur. xxiv

Pellem ἰξάλην vocauit. quo nomine caprinā ne tantùm ſignificetur, an alia quęuis, quęrere in arte hâc ſuperuacuum eſt, quùm non verborum expoſitio, ſed vitiorum curatio propoſita ſit, in quâ noſſe id ſufficit, quod ſubijcere pellem oportet raram non denſam, per quam feratur quaſi per canalem, non modò id, quo perfunditur membrum, ſed etiam ſanies, quæ abluitur: eámque à pedibus, vt ſuprà poſuimus, figurare.

MEminiſſe etiam debemus exulcerari eiuſmodi partes, ſi diu in eodē habitu perſeuerent, & ægerrimè ad ſanitatem poſteà perduci.

Quæ cingunt os ſacrum (quod & latum appellant) calefacta, atque exeſa in torporem incidunt, & vltra cutem exulcerantur, eáque exulceratio difficulter curatur, quùm ſub cute ſint cartilaginoſę oſſium extremitates, quæ nudatæ cicatricem vix recipiunt.

IN ijs, qui aliquo ex ſuperioribus modis, vel ex ijs, qui poſteà ſubijciētur, ſub vinculis nequeunt ad ſanitatem perduci, eò potiſſimùm incumbendum eſt, vt pars comminuta rectè contineatur, atque è regione corporis, eâ obſeruatione, vt ad ſuperiora magis ſpectet, quàm ad inferiora.

Præcipit, vt crus omnino è regione corporis collocetur, ſed extremâ parte paulo ſublimiùs. De ijs enim ſuperiùs iam poſui ex humiliori habitu ad crus plurimum materiæ concurrere, ex ſublimiori dolorem excitari. Hâc igitur de cauſâ vbique cauendus eſt humilior membri habitus, ſuperior verò hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

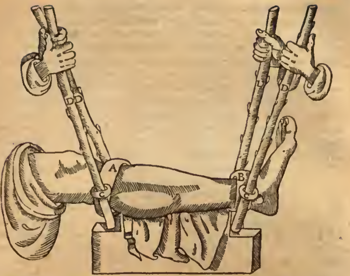
QVod ſi benè expediteq́; rem agere quis velit, neceſſe eſt machinationibus vtatur, vt fracti oſſis intentio iuſta ſit, ac minimè violenta. præcipuè autem ad crura machinationibus opus eſt. Quidam ſanè reperiūtur, qui quoties crus abruptum eſt, & alligatum, extremū pedem ad lectum deuinciūt, aut ad aliud lignum, quod iuxta lectū defigunt. Hi ergò omnia mala efficiunt, nec quicquam boni. eo ꝙ nihil ad extendendū conferat vinculum pedis. quoniàm nihilominus reliquum corpus ad pedes fertur, atque eâ de cauſâ non ampliùs extēditur: neque etiam ad continendum è regione aliquid cōducat, ſed potiùs peruertat. reliquo enim corpore in hanc, vel illam partem conuerſo, vinculum non prohibebit, quo minùs pes, atque oſſa quibus cōtinetur, reliquum corpus ſequantur. quod ſi nullo modo vinciatur, minùs vtiq; peruertetur. minùs enim relinquetur, vbi reliquum corpus moueatur.

Intentione, quæ per organa adhibetur, quam in his latiùs, & iam expoſuit, & nunc exponit, æquè totum membrum extendi, neque vllam ſini particulam peruerti, ſuperiùs oſtendimus. Quę verò ſcribit de ijs, qui pedem vinciūt, plana ſunt, pergamus ergò iam ad ſermonem de orbibus.

SI quis è corio Ægyptio binos orbes ſuat, qualibus vtuntur, qui diu in magnis compedibus detinentur, ſintq́; orbes hi vndique tunicis inuoluti, altioribus quidem à fracturâ, ab articulo humilioribus, tumidi prætereà, & molles, accommodentur autem vnus quidem ſuper talos, infra genu alter, à lateribus verò vtrinq; habeat ex ſimplici vel duplici loro exiguos quaſi ſinus, alios vtrinq; à talis, alios à genu, ſinuſq́; ſuperioris orbis, è regione illis reſpōdeant, qui in inferiori: Deinde cornea bacula eiuſdem magnitudinis prehēdat, ſcilicet digiti craſſitudine, & eâ longitudine, vt quùm flectūtur, diducere oſſa poſſint, ſic, vt non inhæreant.

A Orbis infra genu.
B Orbis ſuper talos.
C Sinus vtrinque.
D Cornea bacula.

Sermo

Sermo de orbibus,quos Hippocrates excogitauit,mihi ità clarus videtur,vt meâ explanatione minimè opus ſit.Sed quoniàm nonnulli ſępiùs dixerũt neſcire ſe,quomodo ſe habeant,quæ ab Hippocrate tradũtur, incertum eſt quid agam.ijs enim,qui negarunt intelligere ſe Hippocratem, orbes ipſos mõſtraui,ac librum legens,ſermonem planum feci,ſingula eius verba accommodans ad eam orbis partem,quã monſtrabam,de quâ ipſe tractauerat.In libro autem non licet orbes demonſtrare,ſic,vt neſciam,quâ viâ hanc orationem aperiam. ſi quis enim Hippocratis verba,quæ plana ſunt,comprehendere nequeat, nec mea etiam comprehendet.Ea igitur ſæpiùs legat,ac diligenter conſideret.certum enim ſcio,eum,qui hoc ſæpiùs fecerit,ſi antè nõ intellexit, omnino intellecturum.equidem quicquid lucis addere poterò, non omittam. Orbes igitur non debemus tales intelligere,quales ſunt pilæ,quibus pueri ludunt.illæ enim verè orbes ſunt, ſed quos Hippocrates parari iubet à compedibus (vt ipſe retulit)non abhorrent, quorum afferre ſimilitudinem licet. eos enim concipito anguibus ſimiles vel farcimini. ergo,quemadmodum coqui inteſtinorum ſinus ſimilagine inſercientes,vel carne conciſâ,vel alio eius generis quopiam, farcimen parant.ſic tu quoq; corium ſuito, quod inane inteſtinũ repręſentet, & molli aliquâ re impleto.Pręcipit autẽ,vt corium ſit Ægyptium,id eſt,validum & molle.quòd ſi in Italiâ,vel Thraciâ, aut vbiuis gẽtium eiuſmodi coriũ habeas,Ægyptium ne quærito.Sit autẽ aſſutum corium ità longum, vt cõpedum modo talos complecti in orbẽ poſſit. Alter prætereà orbis ad regionem, quæ ſub genu eſt,ſimiliter detur. his enim binis opus eſt ad ſingula membra, quæ curantur.quorum item multa paria diſparis magnitudinis habeantur, vt prout vnicuiq; conueniũt,huic quidẽ maiores:illi verò minores inijciãtur.hæ autem tunicę,quas σφαίρας,id eſt,orbes vocauit,ex toto eſſe in orbem nõ debẽt, neque paris latitudinis,aut altitudinis,ſed quà cuti hærent paulatim pateſcen-

tes quodammodo:qua verò attolluntur,rotundæ,neque etiam exquiſitæ tales, ſed ab interiori parte magis in altitudinē attollantur,inde in orbis ſpeciem deſidant,dùm ad cutem perueniant à parte exteriori.ea pars,quæ deſidit,in inferiori orbe ad pedem propiùs accedat,in ſuperiori ad genu. Orbibus igitur(vt dictum eſt)conſtitutis,quędā appendices innectantur,quas in vtroq; vult duas eſſe,binas in inferiori orbe,quarum ſinus ſurſum ſpectēt ad genu, binas in ſuperiori, quarum ſinus contrà deorſum conuertantur. hæ autem à lateribus aſſuantur ab eâ nimirum parte,quę maximè attollitur,hinc vna,atque inde altera.in quas conijci vult quatuor bacula extrema, quæ,vbi coniecta fuerint, eodem penè momento paulatim curuentur, vt,dum ad naturalem rectum habitum redeunt,orbes compellant, ſuperiorem ad ſummum mēbrum,inferiorem ad imum.hoc enim facto fracturæ partes in diuerſa extentæ rectè componuntur,ſeruantúrque. Imperat autem,vt ob firmitatē ligni bacula è corno accipiātur,conſtátque ad hunc vſum ex eo vtiliùs adhiberi. Gloſſocomum verò machinamentum membris in contrarias partes diducēdis aptiſſimum eſſe, in ſuperiori commentario indicaui,vbi exequutus ſum eius ſtructuram.

MAgnâ curâ, ne imæ fuſtium partes cuti inſidant, ſed extremis orbibus. Parentur autem baculorum paria tria,vel plura: ſintq; alia alijs aliquanto longiora breuioráve,vt,vbi magis extēdere volumus,commodè poſſimus: demittantúrque hinc atque hinc à talis. XXIX

Inſidere dixit ἐγκέλσαι,quaſi inhærere ſignificās. edicit enim,ne bacula,quę ad orbes data ipſos, alterum ad ſuperiora,alterum ad inferiora compellūt,cutem tangant,ſed,ſubliniora ipſis orbium ſinibus inhæreant. Cornea verò accipi iuſſit ob firmitatē,vt,quùm induntur,vehementer inflexa rurſus dirigantur,& ad priſtinum habitum reducantur.neque dubiū eſt,& ſurſum, & deorſum orbes per hæc eatenus cōpelli,quatenus extenta in longitudinē procedēt.

HÆc,ſi rectè parentur,iuſtè intendent,tum pariter è regione,nec fractura aliquod tormentum ſentiet.nam,ſi quid exprimatur, partim ad pedem, partim ad femur trāſmittetur. Commmodiùs autem bacula collocantur à talis hinc atque hinc, ne ſitum cruris impediant, & vt fractura benè oculis ſubijciatur& facilè curetur. XXX

Δικαίως,id eſt,iuſtè dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως,id eſt,æqualiter.ſed idē ſignificare videbitur ὁμαλῶς,id eſt,ęqualiter, & ἴσως,id eſt,pariter,quod proximè ſubijcitur. Verùm ἴσως in partibus vnius rei accipitur,ſed ὁμαλῶς minimùm in duabus rebus. Nunc autē,quod inquit[iuſtè intendet]intelligendum eſt de intentione,quæ per duos orbes in cōtrarias partes adhibetur,& de corneis baeulis in eos demiſſis.quod verò ſubdit[pariter]de eâ intentione,quam ſingula præſtant,puta orbis,qui à talis eſt,ſi per ſe æſtimetur, dein is, qui iuxta genu, poſt hæc ea pars,quæ à dextro baculo,dein,quæ à ſiniſtro.

NIhil autem prohibet,ſi quis velit,vel duo bacula ſuperiora inter ſe iūgere.vel aliquid etiam ſuperinijcere,ſic tamē, vt,quod ſuperinijcitur,à fracturâ attollatur. Si orbes igitur leues,firmi,molles,ac noui ſuātur,& bacula rectè extendantur(vt iam propoſuimus)machinatio maximè idonea eſt : ſed,ſi quid horum nō rectè habeat,oberit magis,quàm proficiet. Perpetuum autem eſt,alias etiam machinationes,vel rectè, vel nullo modo adhibendas eſſe. turpe enim eſt,& ab artificio plurimum abhorret,machinationibus vtentem ipſâ machinatione deſtitui. XXXI

Quatuor

Quatuor erãt bacula,ab vtrâque parte cruris duo,vnũ ſuperiùs,alterũ inferius.duo(inquit)quæ à ſuperiori parte ſunt,alligari inter ſe poſſunt,vt maneãt recta,ne, dũ magnâ vi curuantur inter ſe aduerſa,ad proxima loca cõuertãtur.

PLærique tamen medicorum,fracturę,ſeu integra cutis ſit,ſeu vulnus etiam acceſſerit,primis diebus lanâ ſuccidâ medentur, neque id videtur ab arte alienum. Quicunque ſanè recentioribus fracturis protinus, vbi lintea nõ ſunt, coguntur lanam imponere, maximè veniâ digni ſunt. ſiquidem linteis exceptis nihil eſt,quod multò commodiùs,quàm lana ſuper vitia hæc alligetur. ea verò copioſè danda eſt,tum benè carpta,non aſpera.pauca enim & mala, parùm quoque proficit. Sed,qui vno die,aut altero vinciẽdam lanam cẽſent: tertio autem,& quarto lintea inijcientes, tunc maximè adſtringũt, atque extendunt,medicinalis artis ſunt ignari,atq; admodum imprudentes. In vniuerſum enim omnia vulnera tertio & quarto die minimè vexanda ſunt,omniſq; opera ſpecilli fugienda eſt his diebus,& quibuſcunque alijs vulnera recrudeſcũt. In ſumma enim vulnera plæraque tertio aut quarto die recrudeſcũt, tum quæ inflammatione, tum quæ ſordibus grauiter excipiũtur, aut febrem inferunt. quo præcepto nullum aliud tradi poteſt vtilius. Nam quæ ſunt in medẽdi arte grauiſſima, quibus id non ſit commune? non enim pertinet ad vlcera tantùm, ſed ad alios quoque morbos complures.

Propoſitum auctoris eſt prauam emẽdare conſuetudinem medicorum,qui ſatiùs exiſtimabant, non protinus à principio fractum membrum extendere, ſed primùm duobus aut tribus diebus lenientes,tertio aut quarto die à principio vim adhibere. Hippocrates verò curandi ratiõe docet huic maximè cõtrariam,nempè initio membrũ extendẽdum eſſe, tertio & quarto die leniẽdũ. Quod ſi,quę hîc ſcribũtur,ſingula cõſideres,plana erũt. apertè enim loquitur.

NIſi ſi quis dicat,alios quoq; morbos eſſe vlcera, quod quodammodo veriſimile eſt.

Veriſimile dixit εἰκὸς,quaſi probabile.id autẽ propterea poſuit,quia nonnulla à ratione prorſus abhorrent. Quo igitur argumẽto mouebitur,qui alios morbos vlcera eſſe affirmet? Morbi ſanè,qui dolorem afferũt,probabiliter admodum annumerari vlceribus poſſunt. indicaui enim dolorem inde oriri, & quod continuũ ſoluatur,vbi ſecatur,extenditur,aut contunditur: & quod immoderatum incidat temperamentum. Atqui ſolutionem cõtinui ad vlcus ſpectare, cuius manifeſtum eſt: ſed immoderato temperamẽto,vbi ſubita mutatio accidat,aliquam fieri cõtinui ſolutionem, in opere de ſimplicium medicamentorum facultate demonſtrauimus. Calorem quidem conſtat penetrare, & quaſi exedere,quod continuum eſt: frigus item,quod vehemẽs eſt, cùm ſubitò cogit,quæ ſoluta ſunt,aliquam creare ſolutionem, in eodem opere oſtẽſum eſt. Iuxta hoc igitur non ſolùm probabile, ſed verum quoque erit dolorem omnem ad vlcerum genus pertinere: at non æquè verè,atque id,quod propoſitum eſt, non tamen abſurdè morbi omnes poterunt vlceris nomine appellari. quandoquidem, quùm plæriſque morbis dolor coniungitur, à quibus ſermo transferetur ad omnes, quùm ratione quis contẽdet totum corpus omnino,vel immoderato affici temperamento,vel contundi,extendi,aut euidenter ſecari: deinde conficiet à quolibet immoderato temperamento continuum aliquid ſolui.id,quod,quanquam euidẽter ſenſui non ſubijcitur,rationali tamen contemplatione verum eſſe comprobatur. hoc adeò magis accidit in ijs, quæ ex-

tenduntur,& contunduntur. hæc ſiquidem proximè accedunt ad ea,quæ diuelluntur,quæ res continui ſolutio eſt.

SÆpenumerò alij alijs germani ſunt. XXXIV

Quos conſueuimus ſimiles dicere,coniũctos, aut cognatos, Hippocrates ſolet appellare germanos.quo vocabulo ſummã rerum cõiunctionem conſortiumq; ſignificat.Nam,cùm multi inter ſe cognati ſint,nulli magis propriè cognati dicũtur,quàm germani.Eos igitur,qui maximè coniũcti ſunt, quaſi eandem coniunctionem habeant,quam germani, eo verbo nuncupat.

QVicunque verò exiſtimant lanâ vtendum eſſe,donec ad ſeptimum diem ventum fuerit,dein extendendum, dirigendum,& faſcijs vinciendum, non ità videntur imprudentes. tunc enim inflammationis impetus cõquieuit atque oſſa ab his diebus laxantur, & facilè tractari poſſunt. Hâc tamen curatione longè melior eſt, quæ à principio vinculum adhibet, ſub quâ ſeptimus dies membrum exhibet ex toto alligãdis ſerulis idoneum. quod ſub hâc multò poſterius contingit. XXXV

Illis in ſuperiori ſermone reprehenſis, qui tertio, aut quarto die adhiberent vinculum fracturæ accommodatum, ad eos nunc tranſit, qui poſt ſeptimum diem ad id veniunt,quos minùs errare indicat,vt qui partes extendant non ità inflammatas: ſed, qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflãmatio,quũm maximè vigeat,leniẽtibus eget,ab eo non mediocriter accuſantur.

ALia etiamnum affert incommoda, quæ omnia perſequi longum eſſet. XXXVI

Longitudinis temporis accuſauit eam curationem, quæ non niſi poſt ſeptimum diem vinculo vtitur fracturis accõmodato,nunc ſubdit in alia quoque compellere incõmoda,quæ, ne multus ſit, omittit. Nos ſatiùs ducimus ea ſubijcere,moti ab ijs,quę in ſuperioribus demõſtrauimus.vbi fractura mediocris ſit, partes ſub hâc vinciendi ratione tumidiores fiunt, vt ſuprà etiã oſtendimus: quod ſi os aſperius & grauius perfringatur,periculũ quoq; eſt in eo caſu,ne corrumpatur, ſi vinculum,quod ad fracturas pertinet, dum tranſeat, ſeptimus dies differatur.hoc enim iubet à primo adhiberi,quoniàm in vtramque partem à fracturâ exprimit ſuperantẽ ſanguinẽ,qui,ſi diutiùs ibi ſubſiſtat,nõnunquam efficit,vt oſſa vitioſâ ſanie plurimùm irrigata corrumpantur.

QVibus oſſa fracta & cute excedentia reſtitui nequeũt,hoc modo in ſuam ſedem collocantur. XXXVII

Solent græci,qui Aſiam incolunt,vſurpare verbum καταστῆσαι,vt ſignificent in ſuam ſedem collocare.vnde mihi videtur Hippocrates ducere nomen κατασάσιος per. σ. tertiam ſyllabam ſcribens, ſic,vt idem ſignificet,quod καθιδρύειν, quod vocabulum nihil aliud ſibi vult,quàm aliquid in ſuam ſedem collocare, quam rem κατάστασιν dixit.Malè igitur ſcribunt nonnulli κατάτασιν, abſque.σ. non enim per intentionem,quam κατάτασις notat,ſed & per impulſum nudata oſſa in ſuum locum reconduntur.

FErramenta facere oportet ad ſimilitudinem vectium,quibus in lapidicinis vtuntur,latiora ex vnâ parte,anguſtiora ex alterâ. quæ terna habeãtur,aut etiam plura,vt ſemper adijci aptiſſima poſſint. quibus demiſſis oſſa eodẽ penè momento,quo intenduntur,impellenda ſunt. Innitantur autẽ ab imo,inferiori oſſi,à ſummo,ſuperiori:atque(vt vno verbo dicã)non aliter,quàm ſi vectis ad lapidem vel lignum fortiter impellendum admoueatur. ſint autem ferramẽta quantum fieri poteſt firmiſſima,ne flectantur. Hæc itaq; curatio maximũ momentum XXXVIII

mentum habet, ſi ferramenta idonea ſint, & impulſus conueniens adhibeatur.

Conſtat fabricanda eſſe ferramenta ad figuram vectium, quibus in lapidicinis vtuntur, non tamẽ æquè magna, cùm, quę ad impellenda oſſa adhibẽtur, ab iis nõ abhorreãt, quę ad vrgendos dentes comparantur. Verùm ad oſſa impellẽda parari multa debent, quorũ alia aliis pleniora, vel tenuiora ſint, vel minora, ab extremâ parte, quâ maximè ſuum effectum pręſtãt. ſed quâ viâ vti eiſdem ferramentis conueniat, Hippocrates ipſe euidenter declarat. ſi quis eius verba non intelligit, aliâ expoſitione, aut interpretatione nõ indiget, ſed oculorum ſenſu. quædam enim res naturâ tales ſunt, vt aliqui nec diſcere, nec doceri eas poſſint, niſi in conſpectum adducantur.

EX vniuerſis enim machinationibus, quæ ab hominibus excogitatæ ſunt, hæc tres ſunt omnium valentiſſimæ, axis verſatio, impulſus per vectem, & cuneus adactus. namque homines ſine aliquo vno, vel ſine omnibus, nullum opus, quod maximã vim poſtulet, perficiunt. quare non paruifaciẽdus eſt impulſus hic. ſiquidẽ oſſa, vel hâc viâ, vel nullâ aliâ, recõduntur: ſed, ſi id os, quod ſuper alterum excedit, vecti idoneum locum non præſtet: ſitque ità acutum, vt vectis effugiat, ſcalpro excauandum, donec vecti locus fiat, cui firmiter hęreat. Impellere autem oportet, atque extendere eodem die, vel poſtridie, ſed nõ tertio: quarto verò, vel quinto minimè. nam, ſi his diebus laceſſita oſſa nequeãt in ſuam ſedẽ reuerti, inflãmatio ſuperueniet, ac nihilominus etiã, vbi reſtituãtur. XXXIX

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo ὄνῳ & ὀνίσκον. Horũ itaque verſationem ait validiſſimam eſſe, ſicut & vectis impulſum, & cunei admotionem, quam vocat σφήνωσιν, quæ lignorum per cuneos diductionem, diuiſionẽmque ſignificat.

ATqui multò magis neruorum diſtẽtio excitabitur, ſi os reſtituatur, quàm ſi reſtitui nequeat. quod quidem ignorare non oportet. nã, ſi condito oſſe neruorum diſtentio ſuperueniat, in anguſto ſpes eſt: præſtat autem iterum expellere, ſi poteſt citra moleſtiam fieri. XXXX

Cauſam, quamobrem his omnibus vitiis inflammatio accedat, vbi oſſa cõdantur, ipſe deinceps omnem perſequitur, ſemel ipſam explicaſſe contẽtus, nõ ſecus atque alia multa, quæ in medicinã maximũ pondus habent, vt, qui tranſferendum nobis ſermonem cenſeat ad cætera eiuſdem naturæ omnia. Ecce tibi adſcribam eius verba, quibus vniuerſum hoc, quod ad multa ſingularia pertinet, exponit.

NEque enim iis, quæ iuſto laxiora ſunt, neruorũ diſtentio, aut rigor ſupernaſcitur, ſed iis, quæ vltra debitum intenduntur. Quod ad hunc locũ attinet, propoſitis diebus irritare non conuenit, ſed operam dare, vt vlcus quàm minimè inflammatione tẽtetur, & quàm maximè ſuppuret: atque vbi ſeptem dies, vel paulo plures tranſierint, ſi febris non ſit, atque vlcus inflãmatione vacet, tunc minùs prohibemur eniti ad reponendũ, vbi voti compotes fieri poſſe non deſperemus, quoniàm ſine effectus ſpe non cõuenit, & ſibi & alteri moleſtiam afferre. Ergò, ſi oſſa in ſuam ſedem collocentur, quæ curatio admouenda ſit, iam declaratum eſt, ſiue abſceſſuta credamus, ſiue non. Quòd ſi abſceſſura eſſe videantur (vt dixi) faſciæ in omnibus his ordiri à mediis debent, plærũq; quemadmodum illæ, quæ primæ circundantur, in vtramq; partem attractæ. XXXXI

Oſtenſum eſt in libro de motu muſculorum ſingulos muſculos ſuo munere fungi, vbi verſus ſuum initium contrahuntur. quæ res, quando inuitis nobis

accidit ob inflammationis magnitudinẽ,nerui diſtenduntur. Cur igitur,ſi reponantur oſſa,quæ fracta aut luxata inter ſe ceſſerunt,muſculorũ diſtentio ſequitur? Quæſtio ex eo præſertim diluitur, quod membrum redditur breuius, quùm fractum,vel luxatum os cute excedit: ſed poſtquam in ſuum locum repoſita ſunt, quæ nudata erant,ſuam longitudinem recipiunt. in quo caſu coguntur muſculi,quos inflammatio exercet,vnà cum toto mẽbro diſtẽdi. duobus igitur modis diſtenduntur, & ſub inflammatione, & nunc, quùm ad priſtinam longitudinem reuertunt.

ATtendenda inſuper eſt figura vlceris, ne ſub vinculo hiet,ac diuaricetur. Trãſlatione vſus duo hæc verba vſurpat,hiare ſcilicet, quod χάσκῃ dixit, ducto quidem verbo à labijs oris: & diuaricari,quod ἐκπλίνηται.] à cruribus plurimùm inter ſe diductis. diducta enim crura diuaricata dicimus: labia verò,quùm ſine motu maxillæ inter ſe diſtant,hiantia.namque,vbi os ſic aperitur,vt labia non coëant,dẽtes verò inter ſe committantur,hiare dicitur. Cauet autem,ne orę vulneris diductę vinciantur. vult enim eas cõtrahi cutis partibus ſuum ſitum recipientibus.quandoquidem ſubiectum muſculorum vlcus hâc viâ minimè comprimetur,& maximè tegetur. ſcire enim licet, quæcũque cute conteguntur,hâc eâdẽ delectari,nihilque nudari innocenter. At quid mirum eſt, ſi ea, quibus cutis proprium, atque innatum velamentum eſt, ſemper velamento gaudent innato, cæteriſque omnibus læduntur? Equidem, quùm nihil ex cute præciderem,ſed eam ab vlterioribus partibus ſuper locum indùcerem,à quo detracta erat,agglutinatam vidi,&(quod magis admiratione dignum eſt)quùm locus iam nigritie occuparetur.Illud item lõgè admirabilius, quòd non modò adoleſcentibus,ſed ſenibus non paucis, cutem ità detractam protinus,vbi in plagâ nigreſceret, ſæpè agglutinaui. At nuda caro, ſi ſine cute relinquatur,ægrè ad cicatricem perducitur,pręterquam quòd morſum omnino ſentit,& ſordida redditur. medicamẽta enim, quæ inflãmationem coërcent,ac leniunt,cuiuſmodi eſt, quod παλίγγρον,& quod τετραφάρμακον nuncupatur,affectam partem ab inflammatione tuentur, ſed vlcus ſordidum efficiunt: quæ verò vlcus purgant,ob detergendi facultatẽ mordent.Sed,vbi pars,à quâ detracta cutis eſt,eâdẽ contegatur,nulli eiuſmodi noxæ patet.quod ſimile eſt, atque vbi puſtulæ ſub varijs cauſis ortæ in tumorem aſſurgunt, & interdum grauem afferunt dolorem. acutâ enim acu (vt noſtri)eas aperio, vt exitum habeant,collectóque ibi humore leuiter expreſſo,ſuperiectam cutẽ relinquo. Hæ deinde iterum implentur præcluſo foramine, impletæque eodem modo aperiuntur,humore expreſſo cutis ad carnem compellitur, ſeruatúrq;, dum quod ſub eâ exulceratum eſt, ad cicatricem perueniat. Hæc dixiſſe volui, vt apertè oſtenderem vlcus quodlibet innatâ cute contegendum eſſe. hîc autem non quodcunque tractatur, ſed quod altè penitus inſedit, quùm caro tota ab oſſibus diſcuſſa ſit. non enim cute excederent, niſi priùs vniuerſam carnem inciſiſſent.Hâc igitur meliùs eſt proximâ cute velari. namque, vbi nuda ſit,contactu medicamentorum, quibus nutritur, ſi oleum accipiant, & vlcus mitius reddant,ſordida euadit:ſin purgent ſordem, & detergendi vim habeât, morſum ſentit. At,vbi iniecta medicamenta,per cutem,ſuam facultatem carni exulceratæ impartiant,nullâ ipſorum particulâ penetrante,proderunt quidẽ,ſed nullum afferent ex ſuperioribus incommodis.Iure igitur Hippocrates magni momenti exiſtimat oras huiuſmodi vlcerum contrahi,id,quod benè vtiq; cedet,ſi

det,ſi diligẽter figura vlceris animaduertatur.ſi vna enim ora in alterum latus inclinetur,faſcia inde orſa ad contrarium conuertenda eſt:ſi pariter in vtrumque,media primò inijci debet,atque oræ vulneris inter ſe committi.

FAſcia commodè quibuſdam à dextrâ parte attrahitur, quibuſdam à ſiniſtrâ,alijs in vtramq; partem ducitur. Quęcunque autẽ oſſa reuerti in ſuam ſedem non potuerunt,hæc ſcire licet abſceſſura eſſe,non ſecus etiam ea,quę ex toto carne ſunt nudata.nudatur autem quibuſdam pars ſuperior,plęriſque verò emoritur caro,quæ circa fracturam eſt. xxxxiij

ζωπείφως dixit,vt commodè ſignificaret,inutili tranſlatione vſus,quod mihi libuit notaſſe.quandoquidem eloquẽtiſſimus quiſque tranſlationem vſurpat, vt rem apertiùs declaret.

OSſa quædam ſub fracturâ diuturnâ alijs putreſcunt, alijs minimè, & quibuſdam grauiùs,quibuſdam leuiùs:tum modò grãdia, modò exigua oſſa infeſtantur. Ob hæc igitur,quæ poſita ſunt, non licet vno verbo explicare, quo tempore abſceſſura ſint. nonnulla enim, & quòd exigua ſunt, & quòd in ſummo continentur,celeriùs excidunt:nonnulla non excidũt, ſed areſacta, & putria ſquamã remittunt. præter hæc multum curatio alia ab aliâ differt. Ferè tamen oſſa illis celerrimè abſcedunt,in quibus celerrimè pus apparet, & celerrimè etiam,atque optimè caro increſcit.caro enim,quæ in vitiatâ parte ſuccreſcit,plærunq; os attollit. Ambitus ergo totius oſſis,ſi quadraginta diebus abſcedit,optime abſcedet,quùm nonnulla vſque ad ſexageſimum perueniãt.Rariora quidẽ oſſa maturiùs abſcedunt,firmiora ſeriùs,alia,quæ minora ſunt intra tempus multò breuius,atque alia aliter. xxxxiv

Oſſa,quę putreſcunt σφακελίσαι dixit,verbo ducto à nomine σφακέλου.nominant autem quæcunque corrupta ſunt, σαπρὰ, ídque non rectè. quæcunque enim & vetuſta,& diuturna ſunt,ab ipſo dicuntur σαπρὰ.

HIs autem de cauſis os pręcidendũ eſt,ſi reſtitui nequit, & parùm quid excedere videatur,abſcindere hoc licet:ſi noxiũ ſit,& carnẽ aliquâ ex parte vulneret,ac moleſtiam afferat,nudatúmq; ſit,hoc quoq; abſcindendũ eſt.Reliqua verò non multum refert,præcidantur nécne.ſcire enim certum licet oſſa, quę carne nudata ſunt ex toto,& arida,omnia penitus abſceſſura.ea verò pręcidi non oportet,à quibus ſquama reſoluẽda eſt. ex propoſitis autem indicijs, conijciendum eſt, quę penitus abſceſſura ſint. Ad horum curationem pannis vtendum eſt,ac vini perfuſione,ſicut antè indicauimus in oſſibus,quę abſceſſura ſunt:cauendúmq; ne frigidâ aliquâ re à principio perfundantur.nam periculum eſt, ne cum febre grauis horror ſequatur , néve neruorum diſtentio ſuperueniat.nam frigida ſemper neruorum diſtentionem afferunt, præſertim vlceribus. Illud item ignorare non oportet, quòd membra,in quibus vtraque oſſa comminuta ſunt, dum inter ſe cedentia curantur, & ea quibus fragmentum à toto oſſis ambitu recedit,neceſſe eſt breuiora fiant. xxxxv

Cauſas appellauit προφάσιας, patet autem ab eo hîc quoque ſic vocari, non falſas,ſed veras cauſas. vniuerſus autem ſermo de oſſibus putribus planus eſt, quùm imperat,vt id ex ipſis præcidatur,quod in cauſâ eſt, cur non condãtur, vt quod proximam carnem pungit , atque (vt ipſe ait) moleſtiam affert, hoc eſt,cum perturbatione,atque tormento reponitur. Addit inſuper futurũ prorſus, vt ea oſſa abſcedant, quæ nudata protinus reſtituta non fuerunt, ad hæc, quæ inaruerunt.

QVibus femoris vel humeri os exceſſit, ferè non euadunt. ſunt enim oſſa hæc grandia,& medulloſa. adde, quòd multa ac magna ſimul lacerentur, nerui ſcilicet,muſculi,ac venæ. Quòd ſi reponantur, ſolet neruorum diſtentio ſuperuenire : ſi non reponantur, acutæ, bilioſæque febres cum ſingultu,ac nigritie.non minus euadunt,quibus nec reponimus,nec reponere tentamus : magis adhuc euadunt, quibus inferior pars oſſis, quàm quibus ſuperior exceſſit. Euadere etiam poſſunt, quibus reponnuntur,raro tamen . multum enim curatio, multúmque natura corporis, alia ab aliâ diſtat, quod ad facilè ferendum attinet : multum quoque refert, an ab exteriori humeri femoríſve parte oſſa exceſſerint . multæ enim, & grandes venæ per interiorem partem feruntur, quarum nonnullę vulneratę hominem iugulant: per exteriorem verò pauciores intendunt. In eiuſmodi igitur caſibus, periculi meminiſſe oportet, quod propriè circunſtat, ídque in tempore prædicere . quòd ſi reſtituere cogaris, ſperéſque te id aſſequuturum , neque oſſa nimium inter ſe ceſſerint, neque muſculi contracti ſint(conſueuerunt enim ad ſuum initium recurrere) hæc quoque per vectem impellendo, extendendóq; in ſuam ſedem reponito.

Conſtat quibus oſſa hęc nudantur,non tam oſſium,quã muſculorũ,neruorum, arteriarũ ac venarum magnitudine periclitari: ad hęc quoniàm propiora ſunt neruorum,muſculorúmque initijs. diximus autem in opere de muſculis, vbi oſſa inter ſe ceſſerint, eos facilè in ſeipſos contrahi , id quod ſæpiùs adduximus.Cætera, ſi animum adiungas,in aperto ſunt.

VBi reſtituantur,veratrum molle potui dãdum eſt eodem die,ſi eodem die reſtituuntur, alioquin,ne tentare quidem oportet.vlcus verò curandũ eſt, non aliter,quàm caluariæ oſſa,vbi comminuuntur. nihil frigidum imponendum, à cibo penitus abſtinendum.

Incertum eſt,quid ſibi velit [molle.]patet autem, vel qualitatem potionis, vel modum ſignificare. nemo autem de modo exiguo, molle, propriè dictum exiſtimaret,nec quâ ratione Hippocrates præparari ipſum velit, facilè intelligitur.Nos ſanè radiculam ex oxymelle interdum dedimus, in quam veratri radicum ſurculi duntaxat per totum diem , ac noctem fuiſſent infixi . Huiuſmodi autem purgatio per veratrum leuior eſt . ipſa autem res comprehendi ſanè non poteſt, quùm non adiecerit, quo pacto dari debeat . ſcimus enim & veteres medicos , & iuniores, & qui inter hos ſunt, ſumendi veratri varias rationes prodidiſſe.

SI homo naturaliter amarâ bile redundat,ſuſtineri debet potione aquę,cui oxyglycis odorati paulum aſperſum fuerit: ſed,ſi amarâ bile non redũdet, contentus ſit aquæ potu. ſiquidem continenti febre laboret, non minus quatuordecim diebus hoc victu vtatur:ſin febre vacet,ſeptem.

Contrariam huic ſcripturam habet Artemidorus,qui Capito cognominatus eſt,volens, vbi amara bilis non ſuperet,dandum oxyglyces:vbi ſuperet,aquam.Scripſit autem hoc modo [ſi homo naturaliter amarâ bile non redundet,ſuſtineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulũ aſperſum fuerit: ſed, ſi amarâ bile redundet , contentus ſit aquæ potu.] Quidam alij cum Artemidoro ſcripturam hanc ſuperiori prępoſitam habent.quanquam in libro de ratione victus in morbis acutis Artemidorus ipſe eum locũ , vbi Hippocrates agit de potione aquæ, ità ſcribit[Alioquin, nec ſitim tollit,ſed amara efficitur. bilioſis enim naturaliter bilem facit, & præcordijs aliena eſt:infeſtiſſima

ſtiſſima verò eſt, potiſſimúmque bilem facit, & vires conuellit, cùm inani corpore aſſumitur.] Qui locus, quùm à quibuſdam ità ſcribatur [bilem enim naturaliter facit, & præcordijs aliena eſt] Artemidorus ipſe priori ſcripturæ potiùs ſubſcripſit, in quâ adijcitur [bilioſis] atque ità legit [bilioſis enim naturaliter bilem facit] volens aquam non ſimpliciter cuilibet, ſed bilioſis dũtaxat bilem facere. Quo pacto igitur nunc dat aquã bibere, quibus amara bilis abundat, niſi fortè ſi exiſtimat amarâ bile redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios eſſe, atque bilioſos. ſed nemo eſt, qui neſciat illos vocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat. namque altera bilis, quæ nigra conſpicitur, acida eſt: quę verò pallida, & flaua, amara. Patet autẽ ob vitia, quibus languens detinetur, vinum remoueri. ſi quis autem amarâ bile naturaliter redundet, quùm ab aquæ potione plurimùm lædatur, quemadmodum dictum eſt in opere de ratione victus in morbis acutis, huic tantùm permittit dari paulu- lum omnino oxyglycis, quam miſturam nominãt etiam ἀπόμελι. Eligit autem id, quod dulce eſt, ne tentet partes neruoſas. nam, quod magis acidum eſt, magis nocet, ac præſertim, vbi ex melle cõſtat, & aceto, non ex ſauis (vt ſuprà indicauimus) quo modo in Hellade quidem, atq; Eli potiſſimum componitur, nos in alijs regionibus ex ſauis conficimus, acetum melli adijcientes, poſt hæc incoquentes, donec eorũ qualitates in vnitatẽ coierint, atq; aceti vis frãgatur.

DEinde paulatim pro ratione ad quẽlibet victum reuertatur. quibus item recondita oſſa non fuerint, eadem purgatio cõuenit: eodem modo vulnus nutriendum, & eadem abſtinentia ſeruanda: pars item corporis, quæ tumida eſt, extẽdi non debet, ſed contrahi potiùs, vt ſpacium in vlcere laxius ſit. Oſſa autem longiori tempore abſcedunt, quemadmodum ſuprà dictum eſt. Cauere autem hæc oportet, præſertim, ſi bella cautio eſt. ſiquidem ſpes in anguſto eſt, & pericula multa circunſtant, atque vbi oſſa non reponantur, medicus videtur arte deſtitui: vbi reponantur, homo ad interitum magis præcipitatur, quàm liberetur.

Anteà quoque diximus quamlibet victus rationem, quæ exquiſitę contraria eſt ab Hippocrate φαῦλον nuncupari.

VBi oſſa genu, vel toto loco mota ſunt, vel paulum exceſſerunt, caſus multo mitior eſt, quàm vbi ea, quæ in cubito ſunt, vel toto loco mouentur, vel paulum excedunt.

Quùm oſſa toto loco mouentur ὀλισθήματα dicit, quùm paulum excidũt διακινήματα. mitiorem verò caſum εὐηθέστερον appellauit, iuxta propriam ſignificationem verbi εὐήθης, quo ſignificatur bonos habens mores. nam, ſi ſtolidus grecè vocatur εὐήθης, ſimiliter dicitur, atque γλυκεῖα & καλλία: γλυκέαν quidem vocant ſuem, vbi dijs immolatur, vt blandè rem appellent: καλλίαν verò ſimiam. nam ab hoc quoque vocabulo cauent, quod teſtatur Callimachus quùm ait [à vocabulo feræ per horam caueto.]

NAm pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri.

Commiſſura genu duobus oſſibus continetur inter ſe commiſſis, femoris ſcilicet, ac tibiæ. ſed, ſicut in cæteris commiſſuris neceſſe eſt quoddam cauum eſſe, in quod ſe inſerat caput oſſis, quod recipitur, atq; ipſum caput rotundum eſſe, vt promptè facilẽque in cauum conijciatur: ità etiam in commiſſurâ genu, extremum quidem femur inſinuatur, tibiæ verò caput recipit. nam, quùm hæc femori ſubiecta ſit, duo eius tubercula, duobus cauis admitti re-

ſpondentibus, quæ media aptè diſtinguuntur cartilagine quadam neruoſâ. Meritò igitur Hippocrates ex oſſibus, quæ inter ſe committuntur, articulum vocat, non id, quod proximum proceſſum accipit, ſed, quod in cauo recipitur. nunc autem inquit [Tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri]. quoniã, vbi articulus hic, id eſt, imum femoris caput cum tibiâ cõmittitur, tenuior eſt, hoc eſt, minùs tumet: non tamen ſimpliciter eſt minor humero, quã cum cubito coniungitur, ſed, ſi pro portione æſtimetur. nam, ſi imum femoris caput magnitudini femoris reſponderet, longè maius eſſet. ſed res aliter habet. multò enim maius eſt femoris os, quàm humeri: imum verò femur paulo maius eſt, quàm imus humerus.

Atque hic vnus iuſtam naturam habet, eámque rotundam. Lii

Femoris articulus, qui in genu eſt ſolus, inquit iuſtam naturam habet. Conſtat autem (vt ſæpenumerò indicauimus) iuſtum ab ipſo intelligi, quod æquale eſt. Si ſcrutemur itaque diligenter, quâ ratione dicat hunc vnum naturam æqualem habere, inueniemus nullas in eo partes excedere, quùm omnes inter ſe ſimiles ſint, quúmque vnam tantùm cõmiſſuram habeant. Igitur, quià femur eâ parte in duos rotundos proceſſus finitur æqualis magnitudinis ac figuræ, qui in duos tibiæ ſinus æquales conijciuntur: & quià vtrunque extremum femoris ſcilicet, ac tibiæ ſitum eſt è regione totius oſſis, eâ de cauſâ iure quis dicet articulum hũc iuſtam naturam habere. ſuperius enim femoris caput, quod cum coxâ committitur, neque è regione femoris eſt. ſiquidem videtur in interiorem partem proiectum, neque magnitudini eius reſpondet, cùm multo plenius ſit femur, quàm humerus, ac nihilominus ſummum caput humeri longè minus ſit, quàm femoris: at neque ipſum humeri caput è regione humeri ſitum eſt. Quòd ſi cæteras ſpectes commiſſuras, nullam inuenies habere omnem æqualitatẽ, quàm in genu propoſuimus. Ac nõ longè abieris, extrema tibia, quæ ſuræ iuncta, cum talo committitur, neque appendices, neque ſinus habet oſſibus reſpondẽtes. neceſſe enim fuit, ſi ità ſe habere debuit, quẽadmodum tibia longè craſſior eſt, quàm ſura, ſic eius appendicem & ab interiori parte cõmiſſuræ, quâ cauſa eſt, & ab exteriori, quâ gibba, maiorem eſſe. ſed res aliter habet. quin & ipſe talus non ſimplicem figuram repræſentat, quà committitur, ſed variam, partéſque habet plurimum inter ſe differentes. Inuenies autem ab his non abhorrere commiſſuram cubiti, & radij cum manu. Quòd ſi omnia perſequi velim, cogar longiùs labi, & multò magis, ſi cæterorum articulorum omnium naturam exponam, vt maxillæ vertebrarum, & oſſis, quod latum appellatur. ſatiùs igitur duxi rem ſummatim, breuíque ſermone complectens ad alia tranſire. is ſermo ſic habet. De natura omnium oſſium ſcriptus eſt à nobis liber vnus, vbi vniuſcuiuſq; magnitudinẽ, figuram, commiſſurámque explicauimus. quem, ſi quis præ manibus habeat, inueniet verè hoc loco propoſitum eſſe, inter commiſſuras omnes, ſolam, quæ in genu eſt, ad vnguem iuſtam eſſe.

Hvmeri autem articulus magnus eſt, & plures receſſus habet. Liii

Quùm propoſitum ipſi fuerit genu, & cubiti commiſſuram inter ſe conferre, quúmque oſtenderit caſus genu mitiores eſſe, quàm cubiti, hanc rem conficere volens, dixit [nam pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri] & inſuper adiecit [atque hic iuſtam naturam habet]. Quod abundè fuiſſet, ſi genu cum cubiti commiſſurâ duntaxat comparaſſet. ſed quoniàm

niàm orationi adijcit[vnus]quùm inquit [atque hic vnus iuſtam naturam habet] cogitur articulorum omnium naturã referre, quam nullus ſimplicem habet,ſed tum figuræ ac magnitudinis inæqualis,tum partium diſſimiliũ. Nunc igitur,quùm ad cubiti commiſſuram veniat,oſtẽdátque partes eius diſſimiles eſſe,& inęquales,nos quoque verba eius ſequuti,quæ proponũtur,ſingula explicabimus. Magnum ergo eſſe inquit humeri caput in cubiti commiſſurâ,ídque non immeritò.lateſcit enim hâc parte,plutáq; habet capita inęqualia, quę κονδύλους græcè dicunt. at nullum eorum cauo recipitur, quemadmodum euenit in genu,niſi gibbum quoddam,quod inter ea mediũ eſt,& trochleæ imaginem repræſentat.quùm ex magnis tuberculis humeri,quod interius eſt,cum nullo oſſe coniungatur. quod ab exteriori parte eſt,committatur cum radio in ſummum eius ſinum coniectum. Hactenus humerum videmus excipi cubito ac radio: ſed alio rurſus modo humerus cubiti proceſſus excipit,cùm ab vtrâque parte quantum ſatis eſt, ſinuetur, minùs quidem à priori , magis à poſteriori, quùm & cubiti proceſſus , quos à roſtri ſimilitudine græci , & fœminino genere κορώνας, & neutro κορῶνα vocant, non ſint æquè magni, quíque à poſteriori parte eſt,maior ſit. Quocirca cubiti commiſſura varia & inęqualis eſt, ac diſſimilium partium . atque ob hanc cauſam rectè ait Hippocrates iuſtum eſſe articulum in genu,in cubito nõ item. Sed cur dixit [& plures receſſus habet]? an eo quia voluit cubitum cum genu cõferre? ſunt enim in genu duo receſſus tibiæ dũtaxat, ſicut & duo femoris tubercula,ſed in cubiti commiſſurâ vnus eſt magnus cubiti receſſus,qui duobus ꝓceſſibus terminatur, vno quidẽ breuiori à priori parte,à poſteriori altero magis oblongo. ipſe autem humerus duobus receſſibus excauatur quaſi foueis quibuſdã,in quos cõijci diximus cubiti proceſſus:exculptus item eſt alio receſſu,qui medius trochleã repræſentat.

AD hæc oſſiũ cruris longitudo ſimilis eſt, ſed quod ab exteriori parte eſt, LIV
paululũ excedit,idq; non eſt animaduerſione dignũ,nihilq́; magni momenti prohibet,ab hoc oritur exterior chorda, quæ iuxta poplitem ſita eſt.

Paulo maius eſſe ait exterius os,quod περόνην, id eſt ſuram dicũt, quod & in ſuperioribus iam poſuit,cùm ſimplicis fracturę cruris curationem tradidit.nos autem,quod eo loco diximus,nunc etiã repetimus, imâ parte ſuram tibiâ longiorem eſſe,à genu autẽ magis dicendum eſt tibiam eſſe longiorem. nõ enim coniũgitur femur cum ſurâ,verũ(vt paulò antè diximus)caput ſuræ, quod ab exteriori parte eſt in cauo tibiæ, ab eadẽ parte recipitur . Sed quâ de cauſâ dixerit,à ſurâ nihil,quod magni momenti ſit,prohiberi,manifeſtũ eſt ijs,qui librum de vſu partium legerint,vbi oſtendimus in omniũ atticulorum fabricatione duplex fuiſſe conſilium,nempè, vt permittat membrũ ſine impedimẽto ſuos vſus præſtare, prohibeátque(quod Hippocrates dixit κώλυμα) ne ſuo loco oſſa moueantur.vt permittat quidẽ membrum ſuos vſus præſtare,efficiunt,& caua in ſummo exiſtentia,& ligamenta laxa:ſtabilẽ commiſſurã reddunt caua admodum ſinuata,altioréſque oras habentia,tum firmioris naturę ligamenta, breuioráque,ad hæc robuſtæ chordæ valentéſque cingentes commiſſuram à parte exteriori. Sura igitur ad firmitatem commiſſuræ genu nihil confert,niſi paululum quid, id quod expreſſit his verbis [ab hoc oritur chorda, quæ iuxta poplitem ſita eſt]. Ad eius autem exquiſitam cognitionẽ nõ debes expectare, dum corpus incidatur, cùm in omnibus gracilibus euidẽter quoque ſe oſtẽdat ante corporis ſectionẽ. At quamobrẽ chordas,id eſt, extremos muſculos, cùm

in neruos degenerát, τένοντας vocet. ſæpenumerò declarauimus. Chorda hæc ab exterioti parte poplitis ſita ab eâdem commiſſnram quoque adſtringendo ad huius partis firmitatem conducit, prohibétque, ne femur in eam prorumpat.

SEd brachij oſſa inæqualia ſunt, quódq; breuius eſt, multo plenius eſt, quod tenuius, plurimum vltra articulum fertur, atque excedit. lv

Inæqualia dixit brachij oſſa, non quòd cum crure hæc conferat, quaſi crus inæqualia oſſa non habeat, quippe, quùm in eo poſuerit longius eſſe, quod ab exteriori parte ſitũ eſt: ſed, quod exterius os tibiam excedat, minimùm tamen, cubitus verò plurimùm. nam, ſi diligenter ſumma pars cruris inſpiciatur, ſura videtur paulo minor quàm tibia, eadémque in imo crure apertè longior conſpicitur. Ergo, quià ſura in ſummâ parte paulo minor eſt, præ vt in imâ excedit: cubitus autem totâ ſuâ eminentiâ radium excedit, idcirco dixit vltra articulum ferri, articulum nominans, vel commiſſuram vniuerſam, vel extremum humeri, quod cauo cubiti C literam referenti inferitur.

NEruis item illigatur, quâ parte oſſa inter ſe coniunguntur. lvi

Ligamenta nunc neruos appellat, vbique autem eos ità vocat: lata verò ligamenta, & quaſi membranas circa commiſſuram nominari neruos patebit ex ijs, quæ proximè ſubijcit, ſed & abſque illis euidentiſſimum eſt, nullum ex ijs, qui propriè nerui nominantur, ad os pertinere. hoc ſiquidem proprium eſt ligamentorum, ac propterea chordarum, quùm hæ naturam habeant mixtam ex neruis ac ligamentis. Hæc autem omnia abſolutè tradita ſunt à nobis in libro de motu muſculorum. ſed, nunc ad id veniendum eſt, quod in propoſitis verbis exequitur. Illigatur (inquit) id cubiti, quod excedit, id eſt, eminentia cubiti, ligamentis commiſſuram comprehendẽtibus, quâ parte oſſa inter ſe iungũtur, cubitus ſcilicet & radius. quod idcirco protulit, quià vltra hũc locum, totum id, quod in poſteriorem proiectum eſt, carnis eſt expers, neque ligamentis commiſſuræ aliquo modo comprehenditur. ipſi enim innectitur lateſcens chorda muſculi illius, qui cubiti commiſſuram extendit.

PLuribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenuius eſt, quàm quod craſſius. Natura igitur horum articulorum, atque oſſium talis eſt. lvij

Ex his verbis colligi diximus totius commiſſuræ ligaméta νεῦρα, id eſt, neruos ab Hippocrate nominari, quę quidem ab imo humero orta, ſummo cubito, ac radio eâ parte innectũtur. euenit enim in omni commiſſurâ, vt lata ligamenta, quæ ipſam comprehendunt, ità communia ſint oſſium, quæ inter ſe committuntur, vt craſſæ membranæ videantur. hæc autem capiti radij etiam iunguntur, ſed magnâ ex parte cubito. atque eâ de cauſâ dixit [pluribus autem neruis ad humerũ alligatur id os, quod tenue eſt, quàm quod craſſius] hoc eſt cubitus, quàm radius. ſiquidem ambo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quæ nunc retuli νεῦρα, id eſt, neruos ab Hippocrate appellari, ſed pluribus alligatur cubitus.

OB cuius naturæ modum oſſa, quæ in genu articulo ſunt, ſæpiùs excidũt, & faciliùs reconduntur. lviij

Oſſium enim, quibus vtraq; commiſſura continetur, ſtructura arctior eſt in cubito, laxior in genu. Huc accedit, quòd multi proceſſus multíque ſinus inter ſe commiſſi, vndequaque cubiti commiſſuram adſtringunt: at in genu femoris tubercula in exiguos ac reſupinatos tibiæ ſinus conijciuntur. Iure igitur articulus hic magis prolabitur, & celerrimè reuertitur.

INflammatio verò non magna ſupernaſcitur,neque articuli vinculum. lix

Oritur inflammatio vi,quâ oſſa expelluntur, quâq; in ſuam ſedem collocantur.Sed in genu,quùm vtrunque facilè, & ſine magnâ vi incidat, inflammatio non oritur,quæ,quùm abſit,articuli vinculũ non ſequitur. ſub quo cùm neque facilè extendatur, neq; facilè curuetur, ægrè poſt curationem mouetur. Fit autem huiuſmodi vinculũ eâ de cauſâ, quià articulus inflectitur ob neruos ac ligamenta,quibus continetur,quæ ſub immodicâ inflammatione extẽduntur. Quocirca articulus ob quaſdam inflammationis reliquias ita ægrè mobilis redditur,vt alligatus eſſe videatur. Nã,quùm chordæ ac ligamenta,quę ipſum illigant,comprehẽdũntque,& extendi, & in omnibus promptè ſequi muſculos articulum mouentes non poſſint, ſed propter duritiem in contrariam partem attrahãt, affectus vinculo ſimilis proficiſcitur. Verùm in cubiti commiſſurâ, quùm tenues extremitates proceſſuum cubiti interdum confringantur, & vbi excidunt, & vbi conduntur:quúmque multorum concurſus ſit, vinculum articuli grauius oritur,& curatu difficilius.

PLærunq; autem in interiorem partem mouetur, interdum in exteriorem, nonnunquam in poplitem, quæ mutationes vniuerſæ difficiles non ſunt. ſed,ſi in exteriorem vel interiorem partem erumpat,ſuper ſedile aliquod humile collocare hominem oportet,crure ſublimiori quidem,ſed non multo. lx

Quâ parte articulus magis adſtringitur, eâ minus elabitur. perfectè igitur à priori parte adſtringitur,quâ patella eſt,quam nonnulli medici,cùm toti genu oppoſita ſit, ἐπιγονατίδα græcè meritò appellant.hâc ab exteriori parte continet lata quædam chorda,cuius initium eſt à ligamẽtis, quæ à priori parte femoris ſunt. ea verò per totam patellam fertur,ac tibiæ capiti innectitur. Priorem igitur partem commiſſurę genu,& patella,& chorda,quæ (vt dictum eſt) ad tibiæ caput pertinet,optimè tuentur: ſed poſteriorem exquiſitè rotundam adſtringit caput eius muſculi,quo curuatur crus. eſt quidem hic muſculus exiguus, atq; ob eam cauſam ipſâ commiſſurâ abſconditus, latet eos,qui corpora incidunt. maximè autem craſſum caput habet, quod validiſſimis ligamentis annumeratur. Superſunt duæ partes in commiſſurâ genu,exterior & interior, quæ nullâ tali re ſepiuntur,quali prior & poſterior. atque idcirco femur in eas prolabitur.magis autem in interiorem,vt que minùs ſepta ſit.

FErè ſatis eſt modicè extendere,crus ſcilicet ab inferiori parte,femur à contrariâ. lxi

Quùm extendendi apertè mentionem feciſſet,de reponendo nihil meminit,vt de re,quę plana ſit, quòd optimè nouerimus perpetuum eſſe in articulis omnibus reponẽdis ad cõtrariam partem eius, in quam venit,prolapſum articulum repellere. At,vbi reponimus, ſi quædam eminẽtia oſſis non longa extat,os,quod reponendũ eſt,dirigere conuenit.quod etiam docet non ſecus,ac fecerit in cubiti commiſſurâ. Nihil autem de genu articulo meminit,quùm in poplitem prolabitur,quoniàm eâdẽ ratione conditur,atque vbi in exteriorem vel interiorem partem mouetur. membro enim in diuerſa diducto, articulus, qui excidit in priorem partem,adurgendus eſt.

MOleſtiora ſunt,quę in cubiti,quàm,quę in genu articulo incidũt,& maiori negocio reſtituuntur,ídque ob inflãmationẽ,& ob naturam ipſam, niſi protinus reſtituantur. Excidunt quidem hæc minùs quàm illa, ſed ægriùs in ſuum locum collocantur,diriguntúrq; magiſq; inflãmatione prehendũtur, lxij

& callo circumdantur. hæc item ferè paululum excedunt, idque modò ad pectus, modò in exteriorem partem: articulus autem non toto loco mouetur, ſed aliquid ex cubiti proceſſu, quà excedit, in humeri cauo manet. Hæc igitur, vbi in hanc vel illam partem procidunt, facilè reuertuntur. ſatis autem eſt è regione humeri recta extendere, ſic, vt vnus brachium à primâ palmæ parte extendat, alter prehendat hominem ſub alâ: alius item vnâ manu ad os, quod extat, admotâ, prominentiori eius palmæ parte ipſum propellat, alterâ verò prope articulum datâ cogat in contrariam partem. atq; hæc quidem luxata non ægrè in ſuam ſedem reponuntur, ſi priuſquam inflammatio ſuperueniat, recondantur. Plærunque igitur in exteriorem partem veniunt, veniunt & in interiorem. figurâ autem ipſâ exprimũtur, ſæpiúſque hæc licet abſque validâ intentione reſtituere. Neceſſe eſt, vbi in interiorem partem erumpant, articulum ad naturalem ſedem repellere: brachiũ verò magis in pronum habitum conuerſum circumducere. Cubitus ergo plærunque in has partes excidit, ſed, ſi humeri articulus in hanc, vel illam partem moueatur vltra cubiti proceſſum, qui in cauo eius recipitur, quod rarò accidit: ſed, ſi accidat, ad hæc luxata non ampliùs accommodatur directa extendendi ratio. namque vbi ſic extendimus, id cubiti, quod excedit, prohibet, quo minùs ſequi humerus poſſit. Quæ igitur ſic luxantur, eo modo extendenda ſunt, qui antè traditus eſt ad extendendum humerum fractum, quùm alligandus eſt. ab alâ enim conuenit ſurſum verſus extendere, à cubito deorſum cogere. Humerus enim hâc ratione diductus è regione ſui receſſus collocabitur, ſic, vt non hæreat. hoc, vbi accidet, facilè reſtituemus prominentioribus palmarum partibus, partim id humeri, quod extat, impulſum reponentes, partim id cubiti, quod iuxta humeri articulum eſt, à contrariâ parte coactum in ſuam ſedem collocantes, eodem modo in vtroque caſu. hæc autem intentio ad huiuſmodi luxata iuſtiſſima eſt: reſtitui etiã poſſent, ſi recta intentio adhiberetur, minùs tamen, quàm ſi hoc modo intẽdantur. At humero vt in priorèm partem erumpat rarò admodum accidit. Sed, quid ſubita vis non expellit? multa enim ſuo loco excidunt, licet magnum ſit, quo prohibentur. In hoc autem caſu grande eſt, quod ſuper os craſſiùs excedit, plurimúmque nerui tenduntur. quibuſdam tamen excidit, cuius rei id ſignum eſt, quod neque minimùm quid curuare cubitum poſſunt, quod etiam articulum contingenti patet. Niſi ergo ſubitò reponatur, graues, vehementéſque inflammationes cum febre oriũtur: ſed, ſi ſtatim occurratur, non magno negocio conditur. Expedit autem linteum durum, implicitum, non magnum, quâ parte cubitus curuatur, tranſuerſum inijcere, tum repentè cubitum flectere, & quantum maximè poteſt, manum ad humeri caput porrigere. hæc enim reponendi ratio, ijs, quæ ſic luxata ſunt, abundè eſt. Poteſt item directus intendendi modus ad hanc reponẽdi rationem aptari. debet autem, qui reſtituit, prominentioribus palmarum partibus id humeri, quod, quà cubitus curuatur, præter naturam extat, retro cogere: alter ab interiori parte cubiti eminentiam adurgere, ſic, vt ad cubitum ipſum è regione ſpectet. Valet autem ad huiuſmodi luxata ille extendendi modus, quem ſuprà narrauimus pertinere ad extendendum humeri oſſa comminuta, quùm vincienda ſunt. Intentione adhibitâ prominentiores palmarum partes admouendæ ſunt, quéadmodum in prioribus demonſtrauimus. Verùm, vbi humerus in poſteriorem partem erumpat (id quod rarò accidit) maximè omnium dolorẽ mouet,

& febrem,

& febrem,eáque ſub purâ bile continuatur,mortifera eſt,& paucis diebus hominem præcipitat: homo autem extendere brachium nequit. Quòd ſi à principio protinus adhibearis,coge cubitum extendi, ac per ſe reſtituetur: ſi iam febris anteuerterit, non ampliùs reponendus eſt. adhibitâ enim vi dolor hominem interimeret. atque (vt vno verbo dicam) nullum articulum., dum febris eſt, compellere in ſuam ſedem conuenit, ſed minimè omnium cubitum. Obnoxia itẽ eſt cubiti iunctura alijs grauibus noxis. hoc enim os craſſius eſt quúmque ab altero diducitur, ea neque curuari,neque extẽdi ſimiliter poteſt. id patebit, ſi quis priorem iuncturæ partem tangat,quà diuiditur vena,quæ à ſuperiori parte lacerti procedit.quæ res vbi accidit, non facilè reſtituitur. Neque enim alia oſſa, quæ bina inter ſe iunguntur,vbi dehiſcunt,facilè in priſtinum locum reuertuntur. ſed neceſſe eſt oſſibus ſic diductis partem reddi tumidam.rationem verò, quâ deligare conuenit, poſuimus, vbi vinculum eius commiſſuræ,quæ ad talos eſt, oſtẽdimus. Eſt etiam, quùm perrumpitur, interdum os cubiti, quod humero ſubiectum eſt:interdum eius cartilago, à quâ naſcitur chorda, quæ ſita eſt in humeri parte poſteriori. id, quùm accidit, febrem concitat,& malis vitijs annumeratur:articulus tamen ſuo loco remanet. baſis enim eius tota hâc parte excedit. At, quùm ea pars comminuitur, quæ ſubiecta eſt humeri capiti,articnlus huc atque illuc mouetur, ſi tranuerſa penitus frangitur. Sed (vt ſummatim rem exponam) leuiora vitia ſunt, ſub quibus os frangitur,quàm ſub quibus hoc inuiolato venæ ac nerui grãdiores ibi conteruntur. hæc enim hominem magis ad interitũ pręcipitant,quàm illa,ſi continua febris accedat,ſed huiuſmodi fractura rarò accidit. Eſt etiam interdum, quùm imum humeri caput frangitur,quà prominet.id autẽ multo grauius videtur vitijs,quæ cubito incidunt,ſed aliquãto leuius eſt. Quâ ergo viâ reſtitui potiſſimùm, curarique luxata ſingula debeant, diximus: atque id etiam, articulum protinus reponẽdum eſſe, ꝙ nerui celerrimè inflammatione prehendantur.nam ſi,vbi excidant,ſtatim recõdantur,nerui tamẽ contrahi ſolent,& aliquandiu conſuetam porrectionem, contractionémq; non pręſtare. Curare autẽ hæc omnia ſimiliter conuenit, & quę cõminuuntur,& quę dehiſcunt,& quæ procidũt.omnia enim pluribus faſcijs pániſque & cerato nutrienda ſunt, non ſecus ac cætera,quæ franguntur. Figuranda autem eſt in his omnibus cubiti commiſſura,ſicut quando humerus & cubitus fractus deligabatur. huiuſmodi enim habitus maximè communis eſt omnium,quæ excidunt, dehiſcũt, aut franguntur: maximè item communis mutationis,quæ poſteà ſequitur, ſiue curuari illa,ſiue extendi debeat.ab eo enim habitu mota ęquè,& curuari,& extendi poteſt. Prætereà membrum ità figuratum citra moleſtiam ægrotantis continetur atque ſuſpenditur. Ad hæc,ſi extento brachio callus obduceretur,contineretq;,ſatius eſſet nullo modo increuiſſe. multum enim eſſet impedimẽto,& parùm proficeret.expeditius autem eſſet callo curuatum brachium firmari.multo autẽ meliùs eſt callum circumdari brachio medio inter hos habitu collocato. Hactenus de figurando. Deligare autem conuenit faſciæ capite ſuper vitiatã partẽ iniecto, ſeu fracta ſit, ſeu prolapſa,ſeu diducta, eáq; primos circuitus dare, ac maximè adſtringere, ſed hinc atque hinc leuiùs,vinculóque & humerum & brachium comprehendi,& vtrunque magis,quàm plęriq; ſoleant,vt à vitiatâ ſede tumor,quàm longiſſimè ad partes,quæ hinc ſunt atque hinc,depellatur.Inijciatur autem vinculum eminentiæ cubiti, ſi eâ par-

te vitium ſit, ne tumor ibi excitetur. Cauendum inſuper eſt, quantum poteſt, ne in vinciendo plurimum vinculum colligatur, quà cubitus flectitur. adſtringenda verò eſt, quàm maximè pars vitiata. reliqua eadem ſequantur, quod ad vinculum ſpectat, arctius ac laxius: atque eodem tempore ſingula, quo ſuperiùs ſcripſimus in curatione fracturæ: tum tertio quoque die faſciæ ſoluantur, ac rurſus alligentur, ſentiantúrque tertio die laxæ, ſicut in fracturis. Ferulæ quoque debito tempore circumdentur. nihil enim alienæ ſunt, tam ſi fractura ſit, quàm ſi non ſit, niſi homo febricitet. laxiſſimæ autem imponantur, ac tum ad humerum, tum ad brachium dentur, neq; craſſæ ſint: adhiberi item debent inæquales inter ſe ſic, vt vna alteram excedat, quantum conferre ad flexum conijciemus. quin & panni ſuperinijciendi ſunt eâdem ratone, quâ ferulas diximus, ſed quà vitium eſt, paulo pleniores. Temporis verò coniecturam facere oportet, & ex inflammatione, & ex ijs, quæ ſuprà ſcripſimus.

FINIS TERTII COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius primus, Vido Vidio Florentino interprete.

Librum hunc illi proximè ſubiectum eſſe, qui de fracturis eſt, in commẽtarijs in eum iam diximus, quod nunc paucis etiam dicemus. Eam rem ante omnia planè demonſtrat principium vtriuſque libri. in illo enim ità orditur [Medicũ oportet, quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta recto admodum habitu intẽdere] vbi apertè de fractis ac luxatis tractaturũ ſe indicat. Sed in hoc rurſus, ab initio protinus [δὲ] coniũctionem, quã [autem] vertimus, adiungit. quæ ibi adijci ſolet, vbi aliquid agitur, cuius antè mentio facta fuerit: nunquam tamen in principio ſermonis adſcribitur. quanquam nonnulli ad id ſapientiæ deuenerunt, vt Xenophontis librum, qui œconomicus dicitur, adducant, inde putanttes fidem facere, veteres ſolitos eſſe [δὲ] coniunctionem in principio ſermonis vſurpare: ac propterea Xenophontis libri tale eſſe initium aſſerunt, ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ, καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε μοι διαλεγομένου, non intelligentes eum librum poſtremum eſſe inter eos, quos de Socratis dictis ac factis memorabilibus ſcripſit. Ad hæc ipſa rerum doctrina teſtatur librum hunc ei, qui de fracturis eſt proximè ſubijci. ibi enim pollicitus de fractis luxatiſque tractare, quæcunq; ibi explicanda reliquit, hîc exequitur, ſic, vt nihil in opere deſideretur, atque eâ de cauſâ dixi Hippocratem iuxta quorundam ſententiam vniuerſum hoc opus in duos libros non fecaſſe, ſed vno colligaſſe, eúmque inſcripſiſſe de officinâ medici, qui præ magnitudine poſteà ab altero diſtinctus fuit in duos. Nullum autem fracturæ, aut luxati genus fuiſſe ab Hippocrate prętermiſſum, exceptis, quę ad caput pertinent, cùm alio libro ab ipſo tradantur, euidentiſſimum eſt, ſi in memoriam reuocẽtur, & quę in libro de fracturis prodidit, & quæ in hoc ipſo oſtenſurus eſt. In libro itaque de fracturis ſcripſit de brachio, cubito, crure ac femore comminuto, tum de ijs, quæ pedi incidunt & manui, poſteà de illis fracturis, quibus vlcus accedit, & oſſa nudãtur, poſtremò de omnibus vitijs genu & cubiti. reſtabãt adhuc ex luxatis humeri caput, quod cum lato ſcapularum oſſe committitur, & femoris caput, quod coxâ recipitur, maxilla & ſpina: ex fractis, coſtæ, maxilla, naſus, auriculæ, quæ in hoc libro perſequitur. ſed & de oſſibus, quæ dehiſcunt, ac de ijs, quę circa articulos conteruntur in vtroq; libro tractat, & ſi quid in eo, qui de fracturis eſt pręterijt, in hoc adiecit, ità, vt nullũ ſuperſit genus fracti, prolapſi, aut diducti oſſis. ſcripſit etiam de muſculis, venis ac neruis colliſis, & de alijs, quę (vt retuli) ſatis teſtantur hunc librum illi, qui de fracturis eſt, ſubijciendũ eſſe. Huc accedit, ꝙ in hoc ipſo exponit vniuerſam ſtructuram machinamenti illius, quod in eo voluit paratum haberi medicis, qui in magnâ ciuitate medicinam faciunt, ſimúlq; in memoriam reducit, illius ſe antè mentionem feciſſe. Id machinamẽtum à medicis, qui poſt ipſum fuerũt, ſcamnum Hippocratis appellatur. ſed ſatis hactenus oſtendimus librũ hunc proximè ſequi eum, qui de fracturis eſt. Ad expoſitionẽ igitur eius veniamus, adhuc illud præfati, quod in enodatione libri de fracturis propoſuimus, nempè ſermonem Hippocratis planũ eſſe,

minimáque expoſitione indigere apud eum, qui primis diſciplinis inſtitutus ſit, quique fuerit in Hippocratis ſermone verſatus. ſi quis enim ità paratus oſſium hominis, vel certè ſimiæ, cōmiſſuras inſpexerit, faciliùs adhuc comprehendet, quę in hoc opere traduntur. ſi quis autem incidendis muſculis operam dederit, & prudens alioquin naturâ fuerit huic (certū ſcio) ſuperuacua videbūtur complura eorum, quæ in ijs commētarijs poſuimus. quandoquidem verba Hippocratis priùs tenebit, quàm à me exponātur. ſed quoniam non his commentaria ſcribimus, ſatiùs arbitror aliorū habitâ ratione, ſi quid vel parùm videatur obſcurum, id nullo modo præterire.

ARticulum autē lati ſcapularū oſſis noui vno modo excidere, nēpè in alam. 1

Oſtēſum iam eſt in ſuperiori libro Hippocratē ſolitū eſſe mutuari nomen ἄρθρον (quem articulū interpretamur) ad ſignificandum oſſium, quæ inter ſe committuntur, non cauum, quo proximi oſſis caput recipitur, ſed ipſum caput. nunc verò meminiſſe etiam oportet humeri caput, quod grandè eſt, inſeri in extremitatem ceruicis lati ſcapularum oſſis, quæ leniter caua eſt: tum cōſueſſe Hippocratem interdum eiuſmodi res ità exprimere, vt nunc, quùm inquit [articulum autem lati ſcapularum oſſis], interdū non ità, ſed ac ſi diceret, Articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur. quemadmodum in libro de fracturis, vbi ſæpenumerò ſcribit [articulus, qui ad genu]. [vno modo] inquit, hoc eſt, in vnam partem ſcire ſe hunc articulum excidere, quod an verè ſic habeat in ijs, quæ ſequuntur, conſiderabimus.

IN ſuperiorem verò locum, aut in exteriorem nunquam. 2

Cauum id, quod (vt retuli) in extremâ ceruice lati ſcapularum oſſis ſitum eſt, in priorem partem ſpectat. quare vbi humerus in ſuperiorem partem porrigitur, illius caput eo cauo prorſus toto recipitur. At, quùm commiſſuræ vniuerſæ ſex ſint partes circunſtantes, ſuperior & inferior, prior & poſterior, exterior & interior. pars huius commiſſuræ exquiſitæ ſuperior tegitur carnoſâ parte illius muſculi, qui, quùm literam. Δ. repræſentet δελτοειδὴς à quibuſdā nominatur: quà verò ad collum inclinat, ſuperiectum habet dorſum lati ſcapularum oſſis, quà id ſummum cum iugulo coniungitur. ab interiori parte obijcitur proceſſus lati ſcapularum oſſis, quem nōnulli ab anchorę ſimilitudine vocant ἀγκυροειδῆ, alij à roſtri figurâ κορακοειδῆ: hîc itaque prohibet, quo minùs in eam partem articulus elabatur, in poſteriorem quis noſtrum poterit cōcipere, quùm ibi latum ſcapularum os ſit? Reſtant quatuor loca non ſepta, in quæ putare licet articulum erumpere, quorum omnium meminit: inferioris quidem initio libri, quùm inquit [Articulū autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere, nempè in alam]. reliquorum verò trium nominatim, primò ſuperioris, deinde exterioris, tertiò prioris. Conſideremus igitur quid de duobus modis dicat, quos aggreſſus eſt proximis verbis.

NOn eſt tamen, quod contendere cupiam, excidát ne an non, &, ſi de eo non deſit, quod dicam. ſed in priorem partē elapſum, nec vidi vnquam, nec elabi poſſe exiſtimo. cenſent tamen quidam medici in priorem partē plurimum excidere. decipiuntur autem maximè ijs, quorum caro circa articulum & humerum tabe conſumpta eſt. ſiquidem in his humeri caput in priori parte prominens ſe oſtendit. Ego quùm in eam partem procidiſſe articulum negarem, propterea, & à medicis, & à vulgo malè audiui. vnus enim habitus ſum ignarus, cæteriq; omnes periti, vixq; perſuadere illis potui rem ità habere. 3

Exequutus

Exequutus duas partes,in quas excidit, ſuperiorem ſcilicet, & exteriorem, teſtatuſq́; ex vtriſque in neutram ſe vidiſſe articulum luxatum.quaſi de vtrâque pertractâs adſcripta nunc verba propoſuit. Quod autẽ poſteà ponit, cùm inquit[& ſi de eo non deſit,quod dicam,] apertè videtur ad alteram propoſitarum partium referri.nam, ſi referri ad vtrâmque voluiſſet,nõ loquutus eſſet ſingulari numero[de eo].An de ſolo exteriori loco intelligit, ſiquidem verba hæc ab eo loco proximè ſubijciuntur[& ſi de eo non deſit,quod dicam]? Poteſt etiam(vt nonnulli accipiunt)de vtroq; loco id ſcripſiſſe, vſus antiquâ loquendi figurâ,quaſi itâ ſcripſerit [& ſi non deſit de eâ re,quod dicam]. Aiunt nonnulli dari poſſe,ſcripturam hanc corruptam eſſe, cùm à primo librario nõ rectè fuerit deſcripta,&, quùm nemo deinde auſus fuerit ipſam corrigere, hactenus corruptam perſeuerare. Nos autem in quodam exemplo itá ſcriptũ inuenimus[& ſi non deſit de ijs,quod dicam] quùm aliquis non dubitarit aliter ſcribere,quàm alibi reperiretur. ſed,ſiue de vtroque loco, ſiue de altero tãtùm dicat [non eſt,quod contendere cupiam],operęprecium nobis eſt vtrũq; contemplari,quod attinet ad eius verba illo duntaxat adiecto, quod verbo ἰσχυρείω ſignificauit contendere cupio. id enim nihil aliud notat, quemadmodum & verbum ὀψείω videre cupio,vnde Homerus deduxit vocabulũ ὀψείοντες,ſignificans cupientes videre, quùm inquit, τῶ ῥ' οἵ γ' ὀψείοντες ἀϋτῆς καὶ πολέμοιο. Conſideremus igitur cauſam,quamobrem ait nolle ſe aliquid dicere, & ſi non deſit, quod dicat,primò intelligentes,quænam ſint,quę dicere poſſet. Conſtat autẽ, ſi quid dicendum omnino ſibi ſtatuiſſet,ex partium naturâ inueniẽdum fuiſſe.partium autem naturam demõſtrauimus ad vnguem in libro de oſſibus, in eo,qui eſt de muſculis incidendis,& in eo, qui de ratione incidendi corporis. natura enim arteriarum venarum,neruorũ nihil ad hunc locum facit,quià caſus omnes,vbi articuli excidũt,fiunt ac prohibentur, & ob oſſium commiſſuram,& ob muſculos,quibus illa comprehenditur,ad quã rem nihil conferunt, aut prohibent venæ,nerui,& arteriæ. Ac ne longiùs à propoſito diſcedamus lati ſcapularũ oſſis articulus inter cęteros omnes facillimè prolabitur.quoniàm vnius formę eſt,& ſimplex,non duplex,quemadmodum,qui in genu eſt,neq; varius,& nullo modo ſimplex,quemadmodũ,qui in cubito : & quoniàm humeri caput grande eſt,& ſine oblongâ ceruice in ſinũ parùm deſidentẽ conijcitur.femur verò caput paruum habet,& ceruicem oblongam,id verò cauum, quo recipitur,valde ſinuatum eſt,& altis labris cingitur.adde quòd in ſummo capite per validiſſimum ligamentum ad ſuum cauum,quà maximè altum eſt, diſtinetur. Iure itaque femur raròprocidit, ſæpè humerus, vt qui neque ligamentum habeat,neq; in altiori cauo ſe inſinuet.Neceſſe autem eſt,cùm prolabitur,principio in eam partem moueri,in quam compellitur vi illius habitus, quo figuratur,vbi manere neceſſariò nõ poteſt, & quòd ſuopte nutu deorſum feratur, & quòd interdũ prohibeatur anguſtiâ loci, ſiue ob oſſium proceſſus, ſiue ob muſculorum vires.Igitur lati ſcapularũ oſſis commiſſura ſuperiectum habet à ſuperiori parte ſummum lati ſcapularũ oſſis, quà cum iugulo coniungitur,& ideo,quamuis in eam aliquãdo articulus moueatur, quùm ab oſſibus, quæ ibi ſunt,non admittatur,ſtatim pondere inclinatum deorſum feretur : ab exteriori verò magnis muſculis continetur,præterquam quòd articulus deorſum naturaliter inclinatur. interdum tamen violentus habitus, qui muſculos poſſit inter ſe diducere,poteſt in ſpacium,quod inter eos eſt,articulum com-

pellere, quo deinde adſtrictus muſculis contineatur. atque hâc de cauſâ dixit Hippocrates nolle ſe contendere, excidátne articulus humeri, an non. quatenus enim deorſum fertur, manere in priori parte non poteſt: diductis auté muſculis (vt dictum eſt) nihil alienum videtur adſtrictum ibi contineri. Hæc adducere potuit de humeri capite luxato in alium locum, quàm in alam. ſed, cùm id nunquam viderit, commentitias cauſas ſcribẽdas eſſe minimè credidit, vbique magis fide dignum exiſtimans, quod euidenter apparet, quàm quod à ratione dicitur. Sic & quæcunque ipſe ad curationem excogitauit, priuſquam nos doceat, experimento comprobat. non ſicut nonnulli ex iunioribus medicis, qui in ſcriptis de ratione medendi, nobis ea imperarunt, quæ ipſi nunquam antè ſunt experti. Sed & ipſe Hippocrates in hoc libro, quùm tractaſſet de ijs, quæ ſpinæ incidunt, ſubdidiſſetque poſſe experimento redargui, quæ ipſe excogitaſſet, inquit [Pulchra enim huiuſmodi monumenta ſunt eorum, quæ, cùm experti ſumus, ſine effectu inuenimus, & cauſarum, propter quas parùm proceſſerint].

SI quis carnem detraxerit ab eâ parte, quæ ſuperiecta commiſſuræ humeri cum lato ſcapularum oſſe ad ceruicem intendit, & ab eâ, quâ ſitus eſt muſculus, qui verſus ſuperiorem partem extendit, & à chordâ iuxta alam, & à iugulo ad pectus humeri caput, quamuis prolapſum nõ ſit, in priori parte admodum ſe oſtẽdet. naturaliter enim humeri caput in priorem partem prominet: reliquum verò oſſis humeri in exteriorem conuertitur. 4

βραχίων, quem humerum vertimus, dicitur ea totius brachij pars, quæ inter duos articulos ſita eſt. duos autem articulos intelligi volo, & eum, qui ad latum ſcapularum os, & eum, qui ad cubitum eſt: ἀκρωμὶς verò illa, quę ſuperiecta commiſſurę humeri cum lato ſcapularum oſſe ad ceruices intendit. ὦμος enim gręcè nominatur ex totâ commiſſurâ id, quod oculis ſubijcitur. nam quod lati ſcapularum oſſis minimè ſe oſtendit, à poſteriori parte ſitum eſt: ab inferiori omne id, quod apparet, quùm totum brachium ſurſum porrigitur. ala μασχάλη græcè nuncupatur. Præfatus igitur Hippocrates, vbi in carne, quæ humeri cõmiſſuram contegit, macies ſumma oritur, caput humeri ità extans conſpici, vt quibuſdam excidiſſe videatur, docet vniuerſam eius naturam ex arte corporis incidẽdi, præcipiẽs, vt ſi quis apertè intueri ipſam velit, ab eâ parte, quæ ſuperiecta commiſſuræ humeri cum lato ſcapularum oſſe ad ceruicem intendit, carnem detrahat, hoc eſt, ſcalpello circumcidat, donec, quæ in cõmiſſurâ ſunt, oſſa nudentur: detrahat ſimiliter ab eâ chordâ, quæ iuxta alam eſt. terni enim hîc muſculi ſunt, primus à lato ſcapularum oſſe ac iugulo oritur, quem à ſimilitudine literæ Δ vocát δελτοειδῆ. Huius muſculi, quod carnoſum eſt, tegit vniuerſam commiſſuram, chorda in longitudinem tendit per os humeri, cui illigatur altera chorda grandioris muſculi, qui à pectore incipiens cum ſuperiori cõnectitur, quà ſita vena eſt, quæ ſub alâ ad cubitum procedit. Meminit etiam huius ipſius, quùm inquit [& à chordâ iuxta alam]: ſed, quùm ait [& ab eâ quâ ſitus eſt muſculus, qui verſus ſuperiorem partem extẽdit]. potuit loqui de muſculo, qui Δ literam repræſentat, euius, quod carnoſum eſt, operit vniuerſam commiſſuram. potuit etiá muſculum illum intelligere, qui orſus à priori parte ceruicis, à duobus capitibus ligamẽta valida habet, quorum alterum à lati ſcapularum oſſis proceſſu anchoræ ſimili, alterũ à ſublimiori labro ceruicis eiuſdem oſſis dependet.

VErſatur humerus in cauo lati ſcapularum oſſis à latere, vbi brachiũ iuxta latus extẽditur: at vbi totũ in priorem partem porrigitur, humeri caput è regione caui lati ſcapularum oſſis collocatur, neq; amplius videtur in priorem partem excedere. Ergo, quod propoſitum eſt, nunquam vidi humeri caput in priorem partẽ promoueri, non tamen contendere velim, eo nécne promoueatur. Quùm humerus igitur in alam excidat, complures reſtituendi peritiã habent, quippe quùm multis excidat: callere autẽ omnes modos, quibus medici luxatum reponant, & quâ ratione ipſis vtendum ſit, eruditi eſt. Tunc autẽ adhibere modum validiſſimum debes, cùm maximâ vi opus eſſe intelligis. validiſſimus autem eſt, qui omnium poſtremus adſcribitur. 5

Verſari dixit ὁμιλεῖν, quod vocabulũ græcè ferè mutuantur antiqui, nõ ad ſignificandũ colloqui, quemadmodũ nunc plæriq;, ſed hac voce intelligũt inter ſe cõuenire, & quaſi vnà verſari, quod ὁμοῦ εἰλεῖσθαι dicebãt. quin & Homerus eodem modo id vſurpat in ijs, quę ſcribit in clipeo appicta fuiſſe à Vulcano, cùm inquit, ὁμίλεον δ' ὥστε ζωοὶ βροτοί. Humerũ itaq; à latere ait verſari in cauo lati ſcapularum oſſis, vbi brachiũ iuxta latus extẽditur, ὁμιλεῖν dicẽs verſari, vt eo verbo ſignificaret ſimul eſſe, & ipſum contingere. At vbi (inquit) brachiũ totum in priorem partẽ porrigitur, humeri caput è regione ſinus lati ſcapularũ oſſis collocatur, neq;, cùm erectũ maneat, videtur ampliùs in priorẽ partẽ excedere.

QVibus humeri caput ſæpenumerò excidit, ipſi per ſe reſtituere poſſunt. 6

In commentarijs quoque de fracturis oſtẽdi articulos duabus de cauſis frequenter vel leui occaſione erumpere, aut enim ob ipſos ſinus parùm deſidentes, atque ipſis labris reſupinatos: aut ob humorem earum partium, quæ commiſſuram comprehendunt, ob quem laxantur, & facilè extenduntur. Adieci etiam articulos iiſdem de cauſis promptè reſtitui. quamobrem ab ægrotãtibus per ſe citra operam medici reponuntur.

IN alam enim conijciẽtes tubercula digitorum alterius manus, articulum ad ſuperiorem partem adurgent: cubitum verò ad pectus adducunt. 7

Primus reſtituendi modus hic eſt, quùm ſeu æger ipſe, ſeu medicus aliquis humeri capitis digitorum tubercula ſubijcit, nõ quouis modo, ſed à parte interiori, vt primò ad priorem partem caput humeri compellat, dein ad ſuperiorem, ipſumq; è regione colloeet ſui caui. vbi (vt arbitror) muſculi, qui cõmiſſuram complectuntur: ipſi ſubſeruient, & efficiendi ſocij erũt. ipſe enim ait in opere de fracturis, quod & nos in libro de motu muſculorum, id propriũ eſſe atq; innatũ muſculis, vt in ſeipſos contrahãtur. non enim à ſeipſis, ſed quieſcẽtes atq; ocioſi, ab ijs, qui in contrariã parte ſiti ſunt, tenduntur. Hic muſculorũ motus humeri caput in alam luxatũ nõ patitur in eodẽ loco manere, ſed ipſum attrahit ad latus, dũ expellatur, ſubijciaturq; ceruici lati ſcapularũ oſſis. Quocirca tria in reſtituendo ſunt agenda. primò quidẽ in priorem partẽ impellendum eſt, deinde in ſuperiorẽ, poſtremò in poſteriorẽ. hoc ſiquidem neceſſe eſt quocunq; modo quis reponere id tentauerit. Igitur, vbi partes, quæ cõmiſſurã comprehendunt, naturaliter madent, & laxę ſunt, humeri caput, vel leuiter intento brachio in priorem partẽ adducitur: at, vbi validę ſint, valentiùs intendi debet. Quamobrem plures inuenti ſunt reſtituendi modi, quorũ omniũ caput di vnũ eſt, quod ego retuli. ſpectat autem ad ea tria, quæ propoſui agẽda. inueniuntur hæc ex eo, quod maximè commune eſt & generale, poſitum quidem ab Hippocrate: demonſtratum verò à nobis in libris de ratione curandi, quod

& nunc etiā docebimus, quantū poterit breuiſſimè, nempè ex ijs, quæ naturaliter habent, nihil eſſe corrigendum. ſiquidē ea nobis conſilium eſt nō tollere, ſed tueri: quę verò pręter naturā ſunt, propoſitū eſt in naturalē ſtatū reſtituere. neceſſe autem eſt id, quod in antiquā ſedem, vndè exceſſit, reuerſurū eſt, rurſus idem iter facere, quod perinde eſt, ac ſi dicas cōtrarium iter facere. nam ijs, qui Athenis Eleuſinē proficiſcuntur iter contrarium non aliud appellari poteſt, q̄ Eleuſine Athenas. quanquā primum iter, quod fecerunt Athenis abeūtes, poſtremum eſt, vbi redeunt. Cōſiderato igitur in ſingulis luxatis, vndè cœperit articulus expelli, quà ꝓceſſerit, & vbi cōſtiterit. oportebit enim excidēdi finē, principium eſſe reuertendi, atq; inde rurſus ad excidēdi principiū procedere. Ac ne lōgiùs diſcedamus in propoſito caſu, cùm humeri caput ſuo loco motū in priorē partē venit, ob pondus deorſum fertur, deinde in poſteriorē partem ad latus vi muſculorū attrahitur. cùm ergo reuerti ad ſuam ſedē debet, inchoari à poſteriori regione neceſſe eſt, tūcq; primò in priorem partē impelli, poſteà ſurſum adduci: deinde, cùm ſitū eſt è regione ſui caui, duorū alterū faciendum eſt, vel res tota muſculis committēda, vel vnà cum ipſis attrahētibus ádurgendum eſt. at, vbi rem muſculis cōmiſeris, inferiorē locum ſine fulcturā ne relinquito. ſuſtineri enim hîc re aliquâ humerū oportet, ne, cùm muſculi nondū ſic confirmati ſint, vt ipſum attrahant, deorſum feratur, priuſquā ab illis in ſuā ſedem adducatur. Ergo, cùm tria hæc itinera ſint, optimū eſt, vnūquodq; ad rectam lineam fieri. primò quidē in priorē partem, deinde in ſuperiorē, tertiò in poſteriorē. ſępè autē non ſic, ſed circa ceruicē lati ſcapularū oſſis circūducentes humeri caput reſtituimus, cuius ſanè generis eſt primus reponendi modus per digitos, vel ipſius hominis, vel medici. Eum modū appellat Hippocrates κατὰ περίσφαλσιν, qui citra noxā proficit in cōmiſſurā humeri cū lato ſcapularū oſſe, quippe, quæ nullū oblōgum proceſſum habeat, neq; in capite humeri. ex toto enim rotūdum eſt, neq; in labris illius caui, quo recipitur. Quibus itaque ſæpè ꝓmouetur, neceſſe eſt cōmiſſurā eſſe laxā, & cauū exiguis labris cōtineri, atq; eâ de cauſâ ipſi per ſeipſos articulū reſtituunt, quibus ità habet, integrę manus digitorū tubercula in alā cōijciētes, ſic, vt inter latus & humeri caput demittātur: in quo caſu digiti vicē vectis pręſtāt, cùm tubercula in acutū deſināt ad effigiē ſummi cunei, hac igitur ſummitate facilè inter humeri caput, & latus inſerūtur, quod ſi ibi ſemel admittātur, cùm facilè reſtitui poſſit ob humorē partium, quę cōmiſſurā cōprehēdūt, digiti quidē eâ parte ꝓtinus admiſſi articulū à latere in priorē partē reducunt. at cubitus, quùm ad pectus adducitur, humerū attollit: cūq; digiti ſimul interim impellāt, & circūducant iuxta inferiorē & priorē partē cōmiſſurę, humeri caput ad ſui caui orā aſcēdit. ꝗ ſi ſemel eò fuerit cōpulſum, leui momēto in ipſū cauū reuertitur. hic autē reſtituēdi finis fuit.

» EVndem reſtituendi modū adhibere medicus poterit, ſi ſub alâ ab interio-
» ri parte articuli prolapſi digitos demittens, à latere ipſum reducat: ſuū ve-
» rò caput ad renitēdum obijciat, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe com-
» mittitur, genibus iuxta cubiti iuncturam ad humerum datis ad latus repellat.
» Expedit autem eum, qui reſtituet, manu ſtrenuā eſſe. vel ipſe manibus & capi-
» te, quod dictum eſt, præſtet, alter cubitum ad pectus adducat.

A Digiti demiſſi ſub alâ ab interiori parte articuli prolapſi.

B Caput obiectum, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe cōmittitur.

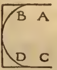
C Alter cubitum ad pectus adducens.

A
C

Medici in reſtituendis luxatis quædam agunt, idiotis quoque communia. id quod nunc faciunt in propoſito reſtituendi modo: quædam propriè adijciunt ijs,quæ communia ſunt. commune eſt medicorum pariter & idiotarum per digitos impellere, & humerum attollere: ſed proprium medicorum,caput obijcere homini,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, & humerum adurgere genibus ad imum eius datis.Obijcitur autem caput, ne homo ſequatur, quùm humerus digitorum impulſu in priorem partem adducitur,quæ primò fieri debent,tum tertiò genibus adurgẽdum, quod in eo tempore totius curationis,quæ per manum admouetur,opportuniſſimè fit,quùm humeri caput à latere penitus reductum, nõ protinus occurrit ceruici lati ſcapularum oſſis. tunc enim neque oportet articulum in priorem partem adducere,ſed in ſuperiorem compellere.quod optimè continget, ſi quis imum humerum ad latus trudat,quatenus enim in interiorem atq; inferiorem partem fertur, eatenus, quod ipſi opponitur,in contrarias partes ducitur. At,vbi humeri caput in priorem ſimul & ſuperiorem venit,facilè recõditur. Sed,ſi nolit medicus genibus imum humerũ adurgere, imperet alteri, vt ipſum ad pectus adducat.hoc ſuprà oſtenſum eſt fieri ab idiotâ, quòd ſepè articulus excidat,edocto quâ ratione agendum ſit: ſed cui nunc primum excidit, non licet id efficere,niſi ſi generoſus eſt,atq; aduerſis rebus non perturbatur. hic ſiquidem iuſſus à medico per ſe ad ceruicem humerum excitabit.

Reponitur item humeri caput,quùm brachium retrodatur ad dorſum,tum alterâ manu eminentia cubiti ſurſum compellitur, alterâ à poſteriori parte vrgetur articulus.

Hoc reſtituendi modo magis circumducimus,quàm ſuperiori,ſed ſub ipſo etiam neceſſe eſt in tres partes articulum agi,quæ tamen ſingulæ proprijs finibus non circumſcribuntur, neque angulum efficit, quùm ex vnâ parte ad aliam transfertur, ſed in orbem deducitur. perinde ac ſi anguli à quadrato retundantur. Quid autem accidat,quùm articulus in orbem agitur,circumducitúrque, planè intelliges ex deſcriptione huius figuræ.

Concipito caput humeri, quem articulum lati ſcapularũ oſſis vocat,quùm primò agitur, ferri à latere ad partem priorem per lineã C.D.inde ſurſum per lineam D B. poſteà in ſuum cauum conijci,vbi A.quòd ſi ità feratur,non circunducitur: ſed,ſi anguli D.B. quaſi infringantur,non ampliùs per tres lineas rectas feretur, ſed per vnam curuam. Sic itaque circumactus humerus ad oram adducitur ſui caui. ad quam vbi venit,modico impulſu in ſuã ſedem reuertitur. Atque hoc commune eſt omnium, quæ circumducendo reponuntur.id quod etiam euenit ei reſtituendi modo,quem nunc exprimit,ſiquidem brachio in poſteriorem partem ducto ad ſpinam, quùm neceſſariò humerus ſequatur,caput huius in priorem ac ſuperiorem partem tranſlatum circumducetur,primò circa inferiorem partem commiſſuræ, deinde circa priorem, donec aſcendat ad oram ſui caui, in quod, vbi coniectum fuerit, continebitur, túncque reſtituendi finis eſt. Quemadmodum autem in ſuperiori modo reſtituendi,ne homo ſequens in priorem partem conuerteretur, præcepit medico,

vt capite

vt capite obiecto ſummum lati ſcapularum oſſis, quà cum iugulo committitur, retrò repelleret: ità nũc, ne in poſteriorem partem conuertatur, contrarium imperat, vt ſcilicet manu obiectâ à poſteriori parte totius commiſſurę, hominem in priorem repellat.

HIc reponendi modus, atque is, qui ſuperiùs poſitus eſt, ſecundum naturam 10
non ſunt: circumagentes tamen in ſuam ſedem articulum cogunt.

Dixit non ſecũdum naturam eſſe, eo quòd articulus ad rectam lineam non feratur, ſed in orbem magis, vt oſtenſum eſt. quâ in re periculum eſt, ne abſcindantur proceſſus aliqui. Quod autem inquit [cogunt] vim eorum indicat.

SEd, qui per calcem reponere nituntur, propè ſecundum naturam cogunt. 11

Quâ de cauſâ hunc reponendi modum aſſerat propè ſecundum naturam eſſe, apertè intelliges, quùm ipſum vniuerſum cognoueris: quod fiet, vbi, quæ ſubijciuntur, animaduertas.

HOminem oportet humi reſupinare, medicum verò ab eâ parte, à quâ ar- 12
ticulus eruperit humi ſedere, deinde ſuis manibus hominis brachium affectum prehendere, ac deorſum verſus extendere, & calce in alam demiſſo, dextro quidem in dextram, ſiniſtro in ſiniſtram, in contrariam partem vrgere. neceſſe autem eſt in ſinum alę rotundum aliquid demittere, quod ibi aptetur, maximè idoneæ ſunt pilæ paruæ admodũ, ac duræ, quæ è corio ferè ſuuntur. nam, niſi tale aliquid indatur, non poteſt calx ad humeri caput peruenire. brachio enim ab inferiori parte extento, ſinuatur ala, quoniã chordæ ab vtrâque parte alam conſtringunt inter ſe aduerſæ. Oportet autem aliquem ab alterâ parte eius, qui extenditur, ſedentem, continere hominem ab integri humeri cum lato ſcapularum oſſe commiſſurâ, ne corpus ducatur affecto brachio ab alterâ parte extento: pòſt, loro molli abundè lato pilam in alam coniectam excipere, cuius lori vtrunque caput alter extendat, qui à capite hominis ſedeat, pedéque eam partem repellat, vbi iugulum cum ſummitate lati ſcapularum oſſis coniungitur. Pila verò, quantum maximè poteſt, intus conijciatur, atque ad latus, & à capite humeri recedat.

A Medicus ſuis manibus brachium affectum prehendens, ac deorſum verſus extēdens, & calce in alam demiſſo in cōtrariam partem vrgens.

B Aliquis ab alterâ parte ſedens, continens hominem ab integri humeri commiſſurâ cum lato ſcapularum oſſe.

C Lorum molle, quod pilam excipit in alam coniectam.

D Alter extendens vtrunque lori caput, & pede repellens eam partem, quà iugulum cum ſummitate lati ſcapularum oſſis committitur.

Si quis,quæ ſic traduntur,non intelligat,huic opus eſt non verbo exponere, ſed agendo rem monſtrare. atque idcirco mihi placet,quemadmodum ſuprà retuli,librum ipſum Hippocratis ſæpiùs legi,verbis diligenter conſideratis,atq; adhibito omni ſtudio,vt quod proponitur,intelligatur. Equidem tibi, vt quæ ab Hippocrate ſcripta ſunt teneas,cauſam adijciam, quamobrē hunc reponendi modum propè ſecundum naturam eſſe affirmet, quóſque ſuperiùs poſuit,tanquàm non ſecundum naturam reprehendat. Primò quidem hic reponendi modus humerū extendit,quod neuter ex ſuperioribus præſtitit,quā obrem à quouis meritò laudetur. nos enim ad quem vſum intentio adhibeatur, extēdendúmque perpetuò eſſe,antequam reſtituere, aut componere tentemus,in opere quoque de fracturis oſtendimus. Deinde,in hâc curatione calce homo retrò repellitur, ne ſequatur, quùm brachium attrahitur. Hæc itaque duo agentes in diuerſa contendimus, loro quidem circa alam iniecto hominem in poſteriorem partem ducimus,pede in priorem repellimus. patet autem eundem eſſe, qui vtrunque efficiens in diuerſa contendit. Hæc in propoſito reponendi modo ſecūdum naturam adhibentur. ſed, quùm impulſus abſit,à conuenienti modo recedit, eo quòd nequeat exigua pila inter latus & humeri caput penetrare, ac multò minùs etiam calx. At, vbi eo nihil indatur, quomodo impellemus? vbi nō impellamus, neque reponere ſecundum naturam poterimus.

EST & alius reponēdi modus,quo ſuper ſummum humerum alterius hominem collocant. maior autem eſſe neceſſariò is debet, ſuper quem collocatur. hic autem apprehēſo brachio laborantis ſummum humerum ſuum excitatum alæ hominis ſubijciat. 13

A Homo collocatus ſuper ſummum humerum alterius.
B Maior, ſuper quem collocatur.
C Leuis puer à poſteriori parte appenſus.

Primus reponendi modus, quem poſuit, per digitos fuit, ſiue ægrotantis, ſiue medici: alter per calcem: tertius eſt, quem vocant διὰ τοῦ κατωμισμοῦ, eo quòd Hippocrates dixit, ὡς κατωμίζουσιν ἐς ἀνθρώπους, quùm ſignificare voluit eum modum, quo ſuper ſummum humerum alterius hominem collocant. Quomodo autē hoc fiat, ipſe apertè docuit, quùm præcepit, vt qui ſuper ſummum humerum collocaturus hominem eſſet, ſuis manibus prolapſum ipſius brachium prehenderet, atque ità ſummum humerum ſuum attollens in hominis alam conijceret, vt cauum, quod in eâ eſt, eiuſmodi eminentiæ locum præſtaret.

POſteà conuertatur, quaſi ſedili velit inſidere, eò ſpectans, vt ſummo ſuo humero æger alâ ſuſpendatur: ipſe verò ſeipſum ab eo humero magis excitet, quàm ab altero, ſuſpenſique humerum ad ſuum pectus quàm celerrimè adducat. ità verò figuratus concutiatur, quùm hominem ſuſpenderit, vt reliquum corpus in contrariam partem inclinetur, atque humerus contentus. Quòd ſi homo leuis admodum fuerit, appendatur ei à poſteriori parte leuis aliquis puer. Hi reſtituēdi modi omnes ad palæſtram ſunt aptiſſimi, quoniàm luxata ibi, vt reſtituantur, nullum aliud machinamentum deſiderant, quibus alibi vti etiam conueniet. 14

ὑποστρέφεσθαι dixit verbum [conuertatur] ſignificare volens, ſummum humerum, ſuper quem homo collocatur, conuerti, ſicut quando ad ſedile accedimus, vt illi inſidamus. Ægrotantem verò, quùm ab humero pendebit, conſtat à tergo eius, ſuper quem collocatur, ſuſpendendum eſſe. hac ſiquidem viâ in contrariam partem ducetur, atque brachium, quod à fronte trahitur. Quòd ſi leuis fuerit, qui ſuſpenditur, appendi leuem puerum præcipit, vt grauius reddat pondus, quod tendit in partem contrariam. vult etiam concuti articulum humeri ipſius ægrotantis ab eo, ſuper quem collocatur, vt è regione ſuæ ſedis conſtituatur. ſæpiùs enim diximus, vbi articulus ità collocetur, facilè recondi. quùm nobis etiam nihil impellentibus, muſculi, quod expedit, efficiant.

SEd & qui ſuper piſtillum cogunt, propè ſecūdum naturam reſtituunt. Inuoluatur autem piſtillū molli aliquâ faſciâ, minùs enim elabitur: atque inter latus & humeri caput demittatur. Quòd ſi piſtillum breuius fuerit, homo alicubi ſedeat, ſic, vt vix inijcere humerum ſuper piſtillum poſſit. Ferè autem piſtillum adhiberi longius conuenit, ſic, vt homo ſtans penè ex eo pendeat. Deinceps humerus & brachium iuxta piſtillum extendatur, corpus verò alter in alteram partem adurgeat, manibus ad collum datis iuxta iugulum. 15

Atque hi etiam, quatenus in diuerſa contendunt, ſecundum naturam reponunt: quatenus verò humeri caput (vt in ſequentibus oſtendit) piſtillo circumducitur, à reponendo ſecundum naturam abſunt. quæ autem hic ſcribit, ſingula in aperto ſunt.

HIc reponendi modus moderatè ſecundum naturam eſt, ac reſtituere articulum poteſt, ſi rectè adhibeatur. 16

Hunc modum ſecundum naturam eſſe affirmat moderatè, quod ſignificauit verbo ἐπιεικέως, quemadmodum & homo moderatus ἐπιεικὴς græcè dicitur. putarūt nonnulli verbum ἐπιεικῶς vſurpari pro maximè, atque idcirco (vt opi-

nor) in principio huius orationis remouerunt dictionem [propè] ità ſcribentes [Sed & qui ſuper piſtillum cogunt, ſecũdum naturam reſtituunt]. Debuerunt autem, etiam ſi Hippocrates id non monuiſſet, per ſe intelligere, cuius rei hunc reponendi modum in ſequentibus accuſet. accuſat enim, quùm inquit [licet enim piſtillo humeri articulus inhęreat, periculum eſt, ne corpus in hanc vel illam partem labatur] ac propterea ait eum modum, qui per ſcalam adhibetur, meliorem eſſe. Modus igitur, qui piſtillo vtitur, ad ſummum perfectionis non accedit. quare neque verbo ἐπιεικῶς [maximè] ſignificatur. magis enim eum probat, qui per ſcalam eſt: magis item eum, qui per ſpatham habentem in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum.

QVin & alius quidam modus eſt per ſcalam adhuc melior. quandoquidem tutius ſuſpenſum corpus non magis in hanc, quàm in illam partem inclinabitur. licet enim piſtillo humeri articulus inhæreat, periculum eſt, ne corpus in hanc vel illam partem labatur. 17

Quintus hic eſt reponendi modus. ob quam verò cauſam vtilior ſit, quàm qui poſitus eſt quarto loco, apertè ipſe expoſuit.

ALligandum autem eſt ſuper gradum rotundum aliquid, quod alæ ſinui conueniat, quo humeri caput in ſuam ſedem compellatur. 18

Ex eo ipſo

Ex eo ipſo ligno, ex quo gradus conficitur, tale quidpiam extat initio protinus, quùm ſcalę machinamentum paratur, quo nos etiam frequenter vtimur. ſimile autem eſt ligno, quod proximè ſubdet, quod ſummum habet capitulum rotundum ac leniter cauum, vndè apud recentiores medicos ferè omnes græcè ἄμβην nomen inuenit. conſueuit autem illis organis adijci, quæ erecta collocantur: cuiuſmodi eſt organum tum Andreæ tum Fabri. neutrius autem ſtructuram adſcribere nunc oportet. poſita enim eſt à ſexcentis architectis iunioribus, quâ de organis ſcribunt. nobis autem inſtitutum eſt Hippocratem explanare, qui ad omnia validiſſimè in contrarias partes, ſeu extendenda, ſeu impellenda, eo machinamento vtitur, quod ſcamnum appellatur.

INter omnes reponendi modos hic præſtantiſſimus eſt. lignum accipitur ad ſummum quinos, vel certè quaternos digitos latum, craſſum verò binos, aut etiam minùs, longum cubitos duos, vel paulo breuius, quod ab altero extremo rotundum ſit, anguſtiſſimum ac maximè tenue, in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum habeat, parúmque extet ab vnâ parte, non quidem verſus latus, ſed verſus humeri caput, vt huic ſubiectũ, alæ iuxta latus accommodetur. Summo item ligno, vel linteum, vel mollis habena agglutinatur, vt mitius ſit: deinde caput ligni in alam demittitur intrò quantum poteſt inter latus & humeri caput: brachium totum ſuper lignum extẽditur, alligatúrque paulum infra humeri caput ſupra cubitum, & ſupra manum, vt quàm maximè immobile ſit. eſt autem maximi momẽti extremum lignum vltra humeri caput in alam intimè indere.

Sextus

Sextum reponendi modum, quem potiſſimum laudauit, hic docere ingre- 1
ditur, apertè exponẽs ſtructuram ligni, cuius extremo ſuperimpoſitum eſt capitulum rotundum ac leniter cauum. Hoc quià ſimile eſt labro, quod græci vocant ἄμβωνα, medici totum lignum ἄμβην appellant. tale ſiquidem labrum eſt, quale videmus in ollis conuerſum in interiorem partem, verſus cauum. vndè quidam comicus, vt per iocum morderet, dixit quendam ollarum ἄμβωνας delingere. Attici igitur maſculino genere ἄμβωνες, Iones fœminino ἄμβαι huiuſmodi labrorum figuras appellant. Commodiſſimè autem capitulum hoc demittitur inter latus atque humeri caput, vtiliſſimúmque eſt ad impellen-
dum, quùm firmiter, quod gibbum eſt ex humeri capite, excipiat. in vniuer- 10
ſum autem ſingula ipſius verba plana ſunt.

" POſt hæc tignum tranſuerſum inter duas columnas bene alligandum eſt, 20
" ſupérque id brachium cum ligno imponendum, ità, vt ab vnâ parte brachium ſit, corpus ab alterâ, ſed tignum iuxta alam: dein ab alterâ parte circa tignum attrahẽdum brachium cum ligno, ab alterâ reliquum corpus. Vinciatur autem tranſuerſum lignum ſublime, vt reliquum corpus ſuſpenſum imis pedibus ſit. modus hic reponendi capitis humeri præſtantiſſimus eſt. Iuſtiſſimè enim impellit, modò lignum retrò magis, quàm humeri caput demittatur: iuſtiſſimè item in contrarias partes inclinat, oſque humeri tutum ſeruat.
" Vbi caſus quidem recens ſit, articulus citiùs opinione reconditur, priùs item, 20
" quàm extentus videatur.

Columnas conſtat ab ipſo στύλους appellari. tignum verò tranſuerſum, quod ab vnâ columnâ ad alteram peruenit, στατῆρα.

Sed &

SEd & quę iamdiu exciderunt, hoc tantùm modo reponi poſſunt, niſi tempore caro in cauum venerit, atque humeri caput locum ſibi tritum fecerit, in quem veniat. Vbi autem luxato humero malum ità inueterauerit, hâc viâ arbitror poſſe reſtitui. nam quid non moueat iuſtus impulſus. manere tamen ſuo loco non puto, ſed prolabi, vt conſueuit. Idem efficies, ſi ſuper gradū vim adhibeas, hâc reponendi ratione vſus.

Locum tritum & calloſum nominauit τεῖβον, quem efficit humeri caput, quod àdſtrictum diu continetur in eâ parte carnis, quæ iuxta commiſſuram eſt, in quam fortè à principio erumpens conſtitit. κοτύλην dixit cauum commiſſuræ, quod (vt dictum eſt) ſuper inſidet extremæ ceruici lati ſcapularum oſſis. Plærunque autem tam ipſe, quàm alij medici κοτύλας appellant alta caua ac magnis oris ſepta: ſed nunc iure ſuo mutuatus eſt hoc vocabulū ad ſignificandum cauum, in quod proxima caro conijcitur, quùm articulus luxatur, & locum occupat, in quo humeri caput antè recipiebatur. Igitur & propterea, quòd ipſe ſinus capitis humeri obſtructus eſt, & propterea quòd locus, in quem venit, occaleſcens, ſinus vicem præſtat, fit, vt, ſi quando reponatur, cōtineri non poſſit. cùm caro, quæ iuxtà erat, ſinum præter naturam occupet, & ea, quæ oſſi locum facit, occaleſcens commiſſuræ ſinum referat.

SAtiſque omnino fuerit, ſi recens adhuc vitium ſit, ſuper magnum ſedile Theſſalum vim adhibere. ſed parari lignum conuenit, quemadmodum dictum eſt, atque hominem in latus conuerſum ſedili inſidere, brachio cum ligno ſuper eam partem ſedilis iniecto, cui ſedentes dorſo inhærent, atque ab vnâ parte corpus attrahere, ab alterâ humerum cum ligno. Idem quoque facere licet ſuper fores bipartitas. His autem vtendum eſt, prout præſto ſunt.

Sedilis quondam

Sedilis quondam hæc figura fuit potiſſimùm in Theſſaliâ,vt ad rectam lineam attolleretur eâ parte, cui ſedentes dorſo inhærent, ſuper quam adhiberi voluit vim in diuerſa extendendi,quemadmodum antè ſuper tignum docuit. Verùm,quomodo collocare languentem ſuper ſedile oporteat, ipſe apertè explicauit.Idem efficient fores bipartitæ,ſi ſuper eas vis adhibeatur : inueniuntur autem huiuſmodi fores, in quarum medio interiectum eſt lignũ firmum, quale paulò antè dixit tignũ inter duas columnas. ex his foribus altera ab inferiori parte aperitur, à ſuperiori altera,atque hâc de cauſâ bipartitas fores vocauit,quaſi duplicem quandam duas in ſe continentem paruas. Docet igitur prolapſum humerum ſuper lignum inter duas fores ſitum imponi,vt intentio in diuerſa admoueatur.

De humero ijs modis prolapſo,quos Hippocrates non vidit.

TEſtatur quidem Hippocrates humeri caput prolapſum in alam duntaxat ſe vidiſſe:quidam verò ex recentioribus medicis ſcribunt,in alias quoque partes excidere,vt in quas etiam prolabi poſſit. nos autem quinquies hactenus eiuſmodi caſum nacti ſumus,ſemel in Aſiâ,Romæ quater,nec ſæpiùs arbitror Romæ accidiſſe,quoniã medici omnes,vt me conſulerent,quæ præter opinionem euenirent,mihi oſtendebant. Quater igitur procidit,ac ſemper in priorẽ partem. erat autem diſcrimẽ, eo quòd nunc magis ad cõmiſſuram accedebat, nunc ab ipſâ magis diducebatur in longitudinem,vel latitudinem membri. Mirabar autem quodammodo, quî fieret, vt Hippocrates hoc nũquam viderit.ex recentioribus verò vnus dicat ſemel ſe vidiſſe,alter bis :nemo autem itâ ſæpè,ſicut nos hactenus cõſpeximus,& fortè rurſus etiam conſpiciemus. Exiſtimamus autem non caſu, ſed ratione id nobis accidiſſe, vt deinceps oſtẽdemus.In Aſiâ noſtrâ primùm inſpeximus humerũ itâ prolapſum,quum Smyrnæ adhuc à præceptoribus erudiremur (eſt autem hæc vrbs multo maior illâ, cuius vbique meminit Hippocrates) vt qui ibi plurimùm eſſemus. Poſt trigeſimum & ſecundum annum Romæ degimus, quam vrbem tot homines habitant,vt Polemo rhetor eam celebrans dixerit terræ habitatæ compendium. Quod autem quater hactenus eiuſmodi caſus euenerit, patere planè poteſt, eo quòd omnes medici(vt poſui)mecum communicarent,quæcunque præter opinionem nacti eſſent. ac non modò Romæ nihil me latere huiuſmodi potuit,ſed neque in portu, atque in proximâ vrbe,quã Hoſtiam nominãt. quùm omnibus amicis vterer,quicũque illis locis medicinam exercerent,quæ & ipſa frequentiſſima ſunt. At vrbes,quarum meminit Hippocrates,vbi diutiùs egit, non plures incolunt, quàm Romæ vicum vnum. nihil ergo mirum, ſi in frequentiſſimâ vrbe plures incidunt in idem malum. Illud prætereà experientiâ diſcens, ductus ſum ad cauſam inueniendam. nonnullis enim palæſtrâ, nonnullis medicorum operâ, viſus eſt articulus eo modo excidere. nam duo quidem ex ijs,quos vidi,articulum in alam veniſſe mihi retulerũt:medicis autem imperitè vrgentibus,muſculorum complexu arctè contentum fuiſſe ſecùs ac principio apparuiſſet.Quocirca,ſi Romæ has duas cauſas præter hominum frequentiam adijcias,requires, non quidem cur tot nactus ſim,quibus humeri articulus itâ prociderit,ſed cur non plures. Hippocratis enim ſęculo medici optimè artis præcepta diſcebant,atque ea præſertim,quæ ad huiuſmodi manus operam pertinent. Ea nunc à medicis, vel nullo modo addiſcuntur,vel certè

exiguo temporis ſpacio: deinde palæſtræ vſus mirum in modum increuit, vbi eius magiſtri membra varijs modis contorquent, atque peruertunt. Requires igitur (vt dixi) non cur tot, ſed cur in tot hominũ milibus non plures viderim, quos magiſtrorum numerus in palæſtrâ, & inſcitia medicorum in huiuſmodi noxam compulerit. Reſtituũtur autem luxata hæc ijſdem conſilijs ſcilicet extendendo, impellendo, & collocando. Non conuenit autẽ itâ impellere in hoc caſu, ſicut quando in alam articulus eruperat. ibi enim opus erat articulum primò in priorem partem, deinde ſurſum adducere, dum collocaretur è regione ſui caui: nunc autem, quùm penitus in priori parte commiſſuræ ſit, ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem adſtrictus à muſculis inclinetur, impellere ipſum oportet ad contrariam regionem. in quo faciẽdo periculũ eſt, ne ipſe deorſum lapſus à muſculis in alam trahatur. quam rem in diuerſa extendentes præcipuè vitamus. non eſt autem ab re, dum in diuerſa contẽditur, locum ſæpire, qui ſub alâ eſt, quod nos Smyrnæ fecimus, ad articulum in priorẽ partem elapſum. accidit autem in palæſtrâ, quùm brachium cuidam à luctante duplicaretur, ſub quo modo potiſſimùm articulus in priorẽ partem prorumpit. nos verò homine reſupinato intẽtionem in contrarias partes adhibuimus ſimilem illi, quæ per calcem fit, quodam à poſteriori parte ſedẽte, ac loro lato ſub alâ iniecto, ſinu aliquâ re prius cõpleto. Nos (vt diximus) articulum è muſculis, quibus adſtringebatur, expellentes, dein remiſſâ intentione ſiuimus attractum à muſculis in ſeipſos recurrentibus in ſuum locum reponi. Hic igitur promptè reſtitutus eſt. in palæſtrâ enim protinus curationem aggreſſi ſumus, ſatiſq; fuit affectum brachium à nobiſipſis extendi, non ſecus, atque in eo reponendi modo, vbi calce vtimur. Interdum etiam extendendi cauſâ laqueum inijcimus. fit autem laqueus ex ijs, qui facultatem habent, extendendi æqualiter, qualis eſt duplex Carcheſius, qui ex duabus habenis conficitur. Sed, vbi iamdiu procidit, opus fuit ſcamno Hippocratis, quod ipſe in ſequẽtibus tradet. Hęc de articulo prolapſo: pergamus iam ad ea, quæ tractat de corporum varietate, quibus magis aut minùs humeri caput elabitur.

ILlud autem ignorare non oportet, quòd in luxatis facilè reſtituendis, naturæ à naturis plurimùm differunt, & multum cauum à cauo diſtat. nam hoc quidem facilius, illud verò minùs facilè ſuperatur. multum etiam diſcriminis eſt inter eos, quibus neruorum coniunctio laxa eſt, & quibus tenta.

Cùm ſermonẽ de reſtituẽdo abſoluerit, cauſam docere incipit, q̃obrem nõnullis facilè quiuis articulus excidit, ac ſine magno negocio reponitur, nõnullis cõtrà rarò excidit, ſed magno negocio reſtituitur. quâ in re nos ſuprâ & oſſium cõmiſſuras cauſati ſumus, & ſuperiniectos muſculos valentes, aut laxos.

QVibuſdam enim hominibus humor in articulis eſt propter adiunctos neruos, ſi naturâ laxi fuerint, & extẽdi facilè patiantur. Cõplures autem, videre licet itâ humidos, vt vbi velint, ſine dolore articulos ſuâ ſede moueant, atque item ſine dolore reſtituant.

Commutaſſe mihi ſermonem videtur, quùm neruoſa corpora laxiora fiant ob humorem hominis naturalem: at non propterea quòd laxiora ſint, idcirco humor ſit in articulis, cuius oppoſitũ indicant Hippocratis verba. Videtur autem mihi voluiſſe neruoſa corpora propter humorẽ hominis facilè plurimum extendi, non tamen hoc ſuâ oratione aſſequitur, ſed particulâ [propter] abuſus lectorem adducit ad intelligendam cauſam.

Differunt

DIfferunt etiam inter ſe corporis habitus, quibus enim membrum boni habitus eſt, & carnoſum, articulus minùs excidit, & ægriùs reponitur: quibus quàm ſoleat tenuius eſt, & minùs carnoſum magis elabitur, & faciliùs reſtituitur. cuius rei indicio ſunt boues, quibus femur ſuo cauo magis erumpit, tunc, quùm ipſi emacreſcunt. emacreſcunt autem boues maximè vltimâ hyeme. Tũc igitur maximè his articuli luxãtur: modò quid tale in medicinâ ſcribere conueniat, ſed certè conuenit. 25

Naturæ atque articulorum differentię, ſub quibus ipſi, ſeu promptè, ſeu vix procidunt, & reuertuntur, duæ ſunt, quas ſæpiùs recenſui, cùm in ſuperioribus habeantur. Illis nonnunquam tertia accedit, quam nunc exequitur, à craſſitudine vel macie corporis orta, quam ἕξιν, id eſt, habitum dicunt. hominibus enim, quo habitiores efficiuntur, eo articuli ægriùs excidunt, ac reponuntur. quoniàm carnis copiâ vndique conſtringuntur: cõtrà ijs, qui emacreſcunt, relaxatur cutis eius carnis, quę commiſſuram complectitur, parúmque prohibet, quo minùs articulus excidat, & reuertatur: nec quidquam deteriùs agitur cum his, qui naturâ graciliores ſunt, quàm cum his qui pleniores. Oſtẽdimus enim in libro de temperamentis graciliorem eſſe naturæ ſicciores, pleniorem magis madere. Quocirca muſculi, quùm gracilibus robuſtiores ſint, commiſſurã coarctant. plenioribus caro, quatenus magis abũdat, adſtringit id, quod articulũ ambit: quatenus autem mollis eſt, facilè peruertitur, quùm rotũdorum oſſium, quæ ſuâ ſede mouẽtur, capita admittat, ſic, vt vtriq; , quod ad articulos excidẽtes attinet, ęquales ſint. Si quis tamẽ habitior aliquãdo emacreſcit, faciliùs huic articulus elabitur, ac rurſus recõditur, tunc, quàm anteà: nõ ſecus etiam, ſi quis naturâ gracilis, carne impleatur, ei vix procidit, atque ægrè reuertitur. Quam rem cõprobat per ea, quę in bobus apparẽt, ità apertè loquutus, vt nullâ explanatione opus ſit, niſi alicubi in vno, vel altero vocabulo, quæ à me notabũtur.

REctè enim ſcripſit Homerus ex omni pecore boues tẽpore hoc maximè pati, atq; inter boues, qui arant, quùm hyeme laborent. his igitur maximè articulus excidit, quoniàm maximè extenuãtur. Namque aliud pecus paſcere exiguas herbas poteſt: bos non item, priuſquã grandiores fiant. aliud enim pecus tenuem habet labrorum prominentiam, tenues item malas: bobus contrà labrorum prominentia craſſa eſt, malæ item hebetes & craſſæ, atque idcirco exiguis herbis non poſſunt eas ſubijcere. 26

Pecus πρόβατα. nunc dixit, ſignificare volens vniuerſum pecus, quemadmodum & in libro de morbo comitiali, vbi ad verbum legitur [ὐκ ἔσιν ἄλλο πρόβατον ἢ βόες καὶ αἶγες] Simile quid apud poëtam legitur, vbi ait,

-πολλά τοι πρόβατά ἐστι. Vult enim ſignificare gregem pecudum armentúmque, quam vocem è maioribus multi ſimiliter vſurparunt.

VErùm animalia, quæ ſolidi pedis ſunt, vt porè, quę vtrinque ſint dentata, vellere poſſunt, & exiguis herbis dentes ſubijcere, gaudéntque eiuſmodi herbâ magis, quàm grãdiori. omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba, quàm quæ grãdis eſt, antequam ad maturitatẽ veniat, ac propterea ſcripſit. 27

Sicut quando redit gratum ver bobus, in orbem

Crura quibus vertuntur- quoniàm grandior herba iucundiſſima illis videtur. Sed & bos naturâ hunc articulum laxiorem reliquis habet, atque eâ de cauſâ pedem circũuoluit, magis quàm cætera animalia. præſertim vbi macie, ſenióq; confectus ſit, quas ob res omnes boui maximè prolabitur. Plurima

de ipſo ſcripta ſunt, quoniàm hæc fidem faciunt eorum omnium, quæ propoſita ſunt. ſed, vt eò reuertatur oratio, vnde digreſſa eſt. gracilibus magis prolabitur articulus, ac citiùs reponitur, quàm ijs, qui bono habitu ſunt: minúſq; inflammatione tentantur madentes ac graciles, quàm ſicci & carnoſi.

Vellere Hippocrates σαρκάζειν dixit, quo vocabulo nonnulli ſignificari volunt labra vehementer inter ſe coniungere, ſic, vt herbæ partem auellant: alij inferioribus dentibus cum ſuperiori labro idē efficere. nam qui derident (σαρκάζοντες græcè dicuntur) dentibus labrum mordent. Verùm illi quidem ſuperioribus dentibus mordēt labrum inferius: animalia verò, quæ ruminant, cùm inferiorem tantùm dentium ordinem habeant, eo ad mordendum vtuntur. ac propterea accipiunt alij vocabulum σαρκάζειν in illis, quæ dentes inter ſe committunt. quoniàm, quæ carnem vorant (σαρκοφαγοῦντα vocantur) tam ſuperioribus, quàm inferioribus dētibus vtuntur. atque his vidētur fauere verba Hippocratis, quùm σαρκάζειν dixerit, nō de ijs, quæ rumināt, ſed de ijs, quæ vtrinq; dentes habent, quæ ἀμφώδοντα græcè nuncupantur. Hæc quidē paſcere exiguas herbas poſſunt, cuiuſmodi ſunt equi, aſini, muli: at ex ijs, quę ab vnâ parte tantùm ſunt dentata, illa duntaxat, quibus labri prominentia tenuis eſt: atque idcirco inter animalia, quæ herbis veſcuntur, ſoli boues hyeme paſtu indigent. quoniàm nequeunt exiguam herbam aut σαρκάζειν, id eſt, dentibus abſcindere, aut labris prehendere. boues enim non habent labra ità tenuia, vt exiguam herbam circumplicare atque comprehendere poſſint, quemadmodum & capræ & oues. Hæc tria animalium genera multifidos pedes habent: ſed ſolidi pedis ſunt, quæ vtrinque ſunt dentata. appellantur autem græcè μώνυχα cōtracto vocabulo, vt aſſerunt, qui nominum interpretationem excolunt à dictione μονώνυχα, eo quòd vnum vnguem habeāt, græci μόνον ὄνυχα dicunt. ſolidipedum enim pedes extremi vnguibus hominis reſpondent. [Minúſq; inflammatione tentantur.] Quùm faciliùs articulus excidat, ſequitur, vt ſimiliter recondatur. quo fit, vt nulla vel certè quàm minima inflammatio ſuperueniat. namque, vbi magnâ vi procidat, ac reuertatur, muſculi dolore vexantur, quem ſubſequitur inflammatio.

Minúſque in poſterum articulus alligatur. atqui, ſi citra inflammationem mucci iuſto plures fuerint, idcirco etiam facilè procidet. ferè autem circa articulos mucci redundant magis in gracili, quàm in pleno.

Quod inquit [in poſterum] referri poteſt ad duo tēpora, & ad id, quod repoſito articulo proximum eſt, cùm inflammatæ partes curātur, & ad id, quod deinceps citra moleſtiam inſequitur. eo quidem tempore, quod repoſito articulo proximum eſt, vbi inflammatio ſit, articulus ab ipſâ conſtringitur. quod ipſe etiam narrauit: poſt curationem à validis eiuſmodi hominum muſculis, & à quâdam duritie, quam muſculis ingens inflammatio relinquit, articulus quaſi vinculo coarctatur.

Sed & caro quoque graciliū, qui arte non fuerint rectè extenuati, muccoſa magis eſt quàm eorum, qui pleni ſunt. Vbicunq; autē mucci cum inflammatione ſunt, inflammatio articulum illigat, ac proptereà non admodum elabitur, vbi mucci redundāt, qui lapſurus vtique fuiſſet, niſi locum vel ampliùs, vel minùs inflammatio occupaſſet. Qui repoſito articulo, partibus, quæ iuxtà ſunt, nullâ inflammatione affectis protinus humero vti ſine dolore poſſunt, hi nullâ curâ ſibi opus eſſe arbitrātur. Sed medici officium eſt præſagire contra eorum

tra eorum opinioné.ſiquidem his rurſus prolabitur,magis quàm quibus nerui inflãmatione tentãtur.Hoc in omnibus articulis ità habet, & præcipuè in cõmiſſurâ humeri cũ lato ſcapularum oſſe,ac in genu.namq; hi pręcipuè luxãtur. At quibus nerui inflãmatione vexantur,humero vti non poſſunt.dolore enim prohibentur,atque inflammatione extendente. His itaque mederi oportet cerato panníſque,& multas faſcias circumdare:tum lanâ mollem ac mundam in alam ſubijcere,donec id cauum compleatur, vt vinculum fulciat, & articulum ſuſtineat. Continere autem humerum oportet,plærunque in ſuperiorem partem conuerſum.ſic enim fiet,vt humeri caput longè collocetur à loco,in quem proruperat. conuenit autem humeri articulo deligato humerum ipſum ad latus deuincire,faſciâ in orbem circa corpus porrectâ.

Quicũq; ſeu fame,ſeu obſidione, ſeu luctu,ſeu mœrore, ſiue etiã cibi faſtidio alimenti non ſatis ſumentes extenuati ſunt, caro non ſtatim ſicceſcit,ſicut illis, qui arte rectè ſunt extenuati : ſed ferè in omnibus propoſitis caſibus madentior efficitur, quibuſdam tunc ob inopiam liquatis. magis adhuc tabeſcũt, qui in mœrore ſunt,qué græci poëtę μελεδῶναι idcirco dicunt,quaſi mẽbra edat, deuoretq;. ſub hoc itaq; adeps omnis tabeſcit,& quæcũq; caro mollis ac recẽs concreuit. ſed,vbi medicus de induſtriâ corpus aliquod extenuat, per ea,quæ excogitauit,moliri id cõtẽdit:deinceps frictione vtitur,quo tẽpore opus eſt,ſi quid liquatur exhaurire,vel per ſudoré,qui ſenſui ſubijcitur,vel ꝑ expirationé, quę non ſenſu,ſed ratione percipitur. Ad hęc par eſt ipſum eſculenta & poculenta nõ temerè dare,ſed conari per hęc,vt quęcũque educẽda ſunt,benè exitũ habeant,non modò,quæ per deiectiones,ſed & quæ per vrinã.eo enim pacto, ſi quis in corpore humor liquatetur,vndiq; extra corpus efflueret. nam,vbi in corpore maneat,tẽpore muccoſas carnes efficit.Quodcũq; igitur tenue omnino,ac ſeri naturã habẽs liquatur,effertur, & per expirationé,quæ ſenſu nõ cõprehẽditur,magis ꝙ alio modo diſcutitur:tãtum autẽ ſubſiſtit id,quod aliquatenus craſſum eſt, quod tẽpore glutinoſum efficitur, & à muccis nõ abhorret.

NEceſſe eſt inſuper humeri cõmiſſurã ſenſim,molliterque perfricare. opus autem medico eſt multarum rerum & frictionis etiam experiente. ſiquidem ab eo,quod eodẽ nomine appellatur,nõ idem effectus oritur.poteſt enim frictio laxiorem articulum illigare , & iuſto duriorem ſoluere. Verùm de frictione alibi pertractabimus. Ergo hanc humeri commiſſuram cõuenit mollibus manibus perfricare,tum leniter,quod alioquin vtile eſt.

Efficit frictio ſenſim molliterq; adhibita,ne quæ remaneant inflãmationis reliquię. variè autem ꝓcedat,oportet,modò manus à ſuperiori parte deorſum, modò ab inferiori ſurſum ferãtur, deinde obliquæ nõ ſolùm ab inferiori parte ſurſum,ſed à ſuperiori deorſum,poſt hęc in orbẽ,& quaſi trãſuerſę à dextrâ in ſiniſtrã,& rurſus à ſiniſtrâ in dextrã,vt muſculorũ fibrę omnes molliãtur. Maiores enim græci ad frictionem ſignificãdam mutuati ſunt vocabulũ ἀνατρίψαι pro τρίψαι.at nolim tibi perſuadeas (quemadmodum nonnulli exiſtimarunt) Hippocratẽ velle manus in perfricandâ humeri commiſſurâ ferri ab inferiori parte ſurſum,quòd τρῖψις frictionem,ἀνὰ ſurſũ ſignificet. nam verbum ἀνατρίβειν vniuerſum frictionis genus exprimit:non eam duntaxat,quę ab inferiori parte ſurſum procedit. quod & ipſe indicauit, quùm inquit, [ſed de frictione alibi pertractabimus]vbi frictionem ἀνάτριψιν vocauit. non enim pollicetur ſe de vnâ ſpecie tractaturum cæteris omnibus omiſſis. Sed in libro etiam de offici-

nâ medici omnes expoſuit,genus vniuerſum ἀνάτριψιν appellans,quùm inquit, [frictio ad reſoluendum valet,& adſtringendum,præter hæc ad implẽdum ac minuendum,& quę ſequuntur]quæ tum in commentarijs in eum librũ perſequuti ſumus,tum in opere de tuendâ ſanitate latiſſimè narrauimus.

ARticulus non violẽter dimouendus eſt,ſed quatenus citra dolorẽ moueatur.confirmantur autẽ omnes,alij quidem longiori tẽpore,alij breuiori. 31

Inflammatione remiſſâ nihil expeditius eſt, quàm eiuſmodi motus. ſoluit enim illius reliquias omnes,quibus neglectis articuli cõtracti atq; illigati redduntur vtriſque enim vocabulis appellantur.

HIs autem indicijs exciderit ne humerus,intelligendum eſt. 32

In libro de fracturis,antè ad eos,qui errãt, aggreditur, quod nũc quoque facit.nam poſtquã errantes redarguit,reponendi rationẽ ſubijcit, quæ nõ ſolùm ſequitur, quod propoſitum erat, ſed eius etiam fidem facit. Eam ergo primùm exequutus,nunc deinceps indicia ſubjicit humeri capitis luxati, quæ in exercendâ arte neceſſariò præcedunt,in tradendâ non item neceſſariò.eorũ verò,quæ præcedũt,aut ſequuntur,illud tibi indicio ſit, ꝙ non rectè effici poteſt opus,quod ſequitur,aut percipi,quod pręceptum eſt, antequã intelligatur quod præcedit. Ratio quidem luxati reſtituendi,antequã intelligatur in quam partẽ articulus eruperit,apertè demonſtrari nequit: ſed nihil eam addiſci prohibet,priuſquã notæ enarrentur. Principio itaq; orationis, ſi id vnũ edocti ſimus,humerum in alam prolabi,& ipſi inuenire modum reponẽdi poſſumus, & ab altero etiam doceri:non tamen comprehendere modum reponendi,niſi antè ſciuerimus humerũ in alam procidere, ſicut neq; quo pacto in alam procidit,niſi priùs nouerimus naturã vniuerſæ cõmiſſuræ. Si quis igitur reſtituẽdi modum præfatus, deinceps adijciat, in quam partẽ articulum luxatũ reſtitui docuerit,neceſſarium ordinem perturbat.id quod accidit etiam ei,qui primò incipit oſtendere,in quas partes articulus erumpat, dein tranſit ad cõmiſſuræ naturam exponendam.nam,ſi quis penitus noſſet,quomodo articulus in alam excideret, ſuperuacuum eſſet commiſſuræ naturam hunc docere: ſed, ſi quis primò audiat,percipiatq;,quonam modo hæc habeat,deinde in quã partem articulus venerit,huic nihil opus eſt ad hoc,vt reſtituẽdi modum doceatur. Eodem etiam modo nunc nihil nos prohibuit ſignorũ inſcitia,quo minùs reponẽdi rationem intelligeremus. quæ res communiter euenit in omni curatione tradendâ.poteſt enim doceri quis,quâ ratione curetur inflammatio iocinoris,ſeu vẽtriculi,ſeu renũ, ſiue inteſtini craſſioris, antequam ipſorũ affectus teneat: non tamen curare poteſt,priuſquã eos intelligat, ſicut neq; rationẽ curationẽ inuenire,aut doceri ab altero,priuſq̃ naturã calleat partis,quę curatur.

PArtim quidem,quùm homines iuſtum habeant corpus, & brachia,& crura,ad exemplum integri extimare vitiatum oportet, & ad exemplũ vitiati integrum,neque ſpectare alterius hominis articulos. 33

Quod ab vtraque parte tam dextrâ, quàm ſiniſtrâ æquale eſt ad vnguem, iuſtum appellauit. Sed quoniàm membrorum forma in hominibus varia eſt, imperat,vt affectum membrum cum pari hominis membro conferatur:atque inde quatenus à naturali ſtatu receſſerit, coniectura fiat

ALijs enim magis extant, alijs minùs,ſed ipſius laborantis, an integer vitiato diſſimilis ſit. 34

Eos,quibus articuli naturaliter extant,prominéntque ἐξάρθρους appellauit.

Quæ res

QVæ res rectè quidem oſtendetur, magna autem eius inſcitia eſt. Hâc de cauſâ non ſatis eſt ratione artē hanc ſcire, ſed vſu experiri ipſam oportet. 35

Inſcitiam dixit παραγνώσιας non omnem ſimpliciter intelligens, ſed eam, quæ cōiuncta eſt ac proxima ſcientię. indicabit autem ipſe in ſequentibus, quî fiat, vt interdum decipiantur, qui protinus cum vitiato integrum conferunt.

MVltis enim articuli prę dolore vel aliâ de cauſâ, vt nō exciderint, nequeūt tamē eo modo, quo in ſanis corporibus figurari. Intelligere igitur, ac ſcire huiuſmodi habitum oportet. nam multò magis in alâ ſentitur caput humeri prolapſi, quàm eius, qui naturaliter habet: ad hæc locus, qui à ſuperiori parte ſuper commiſſuram eſt, cauus apparet: item latum os ſcapularum ſummū, quà cum iugulo cōmittitur, extare videtur, cùm articulus inferiori loco recipiatur. 36

Inſcitiam, quam ipſe παραξύνεσιν dixit, nunc vnam ponit, quæ in figurando accidit. Interdum enim nequeunt affecta mēbra aliquo modo figurari, quamuis hoc ægris nō accidat, propter eà quòd articulus eruperit, ſed vel dolore, vel muſculorum intentione. deinceps inſcitiam alteram ſubijcit.

IN quo etiam accidit inſcitia, de quâ in ſequentibus agemus. eſt enim memoratu digna. 37

In eo quòd locus, qui humeri commiſſuræ ſuperiectus eſt, cauus cōſpicitur, quendam incidere errorem ait, quem in ſequentibus dicturum ſe pollicetur. id autem interdum enenit, vbi iugulum à lato ſcapularum oſſe diducitur.

PArtim etiam à latere cubiti eminentia recedere magis videtur ab eo humero, qui prolapſus eſt, quàm ab altero: ſi quis tamē cogat, adducitur quidem, ſed cum dolore. 38

Indicium quoque hoc fallax eſt, niſi ſub alâ humeri caput cōtingas, quod in eam venit. quo fit, vt brachium adduci ad latus ſine dolore non poſſit.

ADde ꝙ cubito extēto brachiū iuxta eiuſdē partis aurē nō ità porrigi poteſt, quēadmodū & integrū, neq; in latera ſimiliter. Hęc itaq; indicia ſunt humeri capitis luxati. reſtituēdi verò modi hi, q ſcripti ſūt, & curationes eędē. 39

Hoc quoque ſignū ex illis eſt, in quibus eſſe inſcitiam propoſuit. quod euidentiſſimum eſt ex ijs, quę prodidit, cùm inquit, [Multis enim articuli prę dolore, vel aliâ de cauſâ, vt nō exciderint, nequeunt eo modo, quo in ſanis corporibus figurari]. Si quis (vt ipſe ait) promptè brachium poſſit ad latera porrigere, id certum indicium eſt articulū naturaliter habere: quòd ſi aliquâ ex parte prohibeatur, poteſt huius rei cauſa eſſe dolor, vel muſculorum intentio.

MAximâ autē animaduerſione dignū pręceptū eſt, quâ ratione curare eos cōueniat, quibus ſępè humeri caput elabitur. cū multi ob calamitatē hāc, quanq̄ alioquin idonei, certare prohibeātur. multi etiā eâ de cauſâ redditi ſint inutiles ad bellū, ac perierint. Ob id etiā animaduerſione dignū eſt, ꝙ neminē nouerim, qui rectè curaret: ſed alios quidē manus homini nō inijcere, alios cōtrariū ei, quod expediret, excogitare moliriq;. Aduſſerunt iā cōplures medici, vbi humeri articulus excideret, eū locū, qui à ſuperiori parte cōmiſſuræ eſt, & eū, qui à priori, quâ ꝓminet humeri caput, & à poſteriori parte paulo infra ſuperiorē ſedē cōmiſſuræ. Profectò huiuſmodi vſtiones cōmodæ fuiſſent, ſi humeri caput in ſuperiorē, priorē, aut poſteriorē partē veniſſet: nūc, cùm in inferiorē erūpat, expellūt magis q̄ cohibent. excludunt enim humeri caput à ſpacio ſuperiori. Sic autē adurere hos cōuenit. cutis ſub alâ prehēdēda digitis eſt, atq; attrahēda è regione potiſſimū eius partis, in quam humeri caput elabitur. 40

In hâc etiam oratione plæraque plana ſunt. quare à me prætermittentur, niſi ſi qua videantur obſcura.

TVm, cute ſic attractâ, ità admouẽdũ candẽs ferramentũ eſt, vt traijciatur. 41

Imperat, vt ex cute extẽtâ nihil relinquatur, quod nõ vratur, ſed cãdẽs ferramentũ traijciatur à dextrâ parte alæ in ſiniſtram, atq; ab hâc ad dextram.

FErramentis autem adurere oportet, non craſſis, neque nimiũ rotundis, ſed oblongis. celeriùs enim manu impulſâ traijciuntur. 42

Ferramenta extremitate rotunda appellauit φαλακρὰ, cuiuſmodi ſunt capitulata illa, quibus ad alas vtuntur (πυρῆνας, vel διαπύρηνα nuncupantur) atque item ſpatæ capitulatæ: quæ verò his contraria, oblonga ſunt, πρόμηκα dixit, quorum extremitas non eſt rotunda, ſed acuta. Illis aliquo modo ſimilis, quæ ad perforandum accommodantur.

SIntq; candentia, vt traijci quàm celerrimè poſſint. quæcunque enim plena ſunt, tardiùs traijciuntur, & cruſtæ inde latiores reſoluuntur, periculumq; eſt, ne vlcera abrumpantur. quod, & ſi nihilo deterius eſſet, turpius tamen atq; expers artis penitus haberetur. Vbi ergo candens ferramentum traieceris, ferè abundè erit in inferiori parte duntaxat aduſſiſſe. 43

Candentia eſſe voluit ferramenta, quæ ad alam admouentur, quod expreſſit vocabulo διαφανῆ.

AT ſi nullum inſtare periculum videatur, ne vlcera abrumpantur, ſed magnum ſpacium in medio integrum relinquatur, inſtrumentũ, quo ad illinendum vtimur, tenue traijciendũ eſt, ab vnâ vſtionis parte ad alterã, cute adhuc extentâ, non enim poſſet aliter traijci. quo facto remittẽda cutis eſt: poſteà inter vtranque plagam alia media facienda eſt, admoto tenui ferramento candenti, donec ad priùs demiſſum inſtrumentum pertineat. quatenus verò prehendere cutem ſub alâ conueniat, hinc conijcere poteris, quòd glandulæ ſub alâ ſitæ ſunt, atque in multis alijs corporis partibus. 44

Vlcera vocauit ὠτειλὰς, quemadmodũ & poëta, qui de recẽti vulnere inquit,

ὄφρ' ἔτι αἷμ' ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς.

Vbi extentam cutem (vt ait) tranſuerſam ferramento traieceris à dextrâ in ſiniſtram præcipit, vt iterum aduras, demiſſo candenti ferramento, non ampliùs trãſuerſo ab vnâ parte ad alteram, ſed prorſus in altitudinem. Oportet autem inter vtramque plagam, quam candens ferramentum fecit, non exiguum ſpacium interijcere. nãq;, vbi exiguum ſit, periculum eſt, ne vlcera abrumpantur, atque vna magna exulceratio fiat. quamobrem & ſi nihil deterius accidat, ſiquidem adurimus, vt partem exiccemus, atque adſtringamus. nõ tamẽ neceſſe eſt magnâ inductâ cicatrice locum deformem reddere, quũm per exigua foramina liceat æquè ſuccurrere.

SEd alibi glandularũ vniuerſam naturam perſequemur, quid ſint, quidq; & in quibus indicent, aut poſſint. Glandulas itaque prehẽdere non conuenit, nec quæcunque glandulis interiora ſunt, id ſiquidem valdè periculoſum eſt. 45

Glandularum vniuerſam naturam appellauit οὐλομελίην, quam pollicitus eſt alibi docere. non tamen extat hic liber Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ. Sed quidam ex medicis iunioribus, qui Hippocratẽ ſequũtur, paruum libellum confecit, quem inſcripſit [Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ] qui, tam loquutionibus, quàm ſententijs, longè ſuperatur à germanis libris Hippocratis: adde quòd neque vllus veterum medicorum eius libri meminit, neque ab ijs, qui indicem ſcripſerunt, commemoratur.

Proximè

PRoximæ enim ſunt neruis, qui magnam vim habent. extra glandulas plurimum prehendendum eſt, nam id fit innocenter. 46

Subiectos eſſe ait glandulis in alâ neruos magnã vim habẽtes, quos nuncupauit τόνους. Ridiculè igitur quidã ex recẽtioribus medicis exiſtimant neruos illos duntaxat ab ipſo appellari τόνους, qui coniugati à cerebro oriuntur. quoniam in ſecũdo de morbis vulgaribus, cùm dixit [duo enim nerui à cerebro iuxta os magnæ vertebræ, & quæ ſequuntur] neruos appellauit τόνους. nerui enim, qui ad brachia intendũt (vt in confeſſo eſt apud omnes, qui incidẽdi corporis peritiã habent) à ſpinę medullâ in ceruicibus dependent, quâ parte ad thoracem accedit, quos conſtat ab ipſo nominari τόνους, tũ in propoſitis verbis, ac deinceps bis, in ijs, quæ ſubijciuntur: tũ infrà rurſus, vbi de ſpinâ agens, neruos appellat τόνους.

ILlud etiam ignorare non oportet, quòd vbi humerum valdè in ſuperiorem partem porrexeris, nihil prehendere ex cute ſub alâ poteris, quod extendere operæprecium ſit. nam, vbi in ſuperiorem partem porrigatur, cutis, quæ ſub alâ eſt, abſumitur. Ad hæc nerui etiã nullã ratione violandi ſunt. hi ſiquidem in eiuſmodi habitu prominent, atque extẽduntur. Sed, ſi humerus paulum excitetur, multum cutis apprehendi poterit, & nerui, quos caue re oportet, intrò magis recedent, longiúſque aberunt ab eo, quod apprehenditur. 47

Abſumi in alâ cutem ait, vbi totum brachiũ ſurſum porrigatur. antè ſiquidem laxa erat, ità, vt ſupereſſe videretur. brachio autem ſic figurato extenditur circa partes, quas contegit, ità, vt quod priùs ſupereſſe videbatur, pereat, & quaſi abſumatur, quùm brachium ſurſum porrigitur.

AT nónne in vniuerſã arte in primis danda opera eſt, vt quo pacto ſingula iuſtè figurentur, inueniamus? 48

Iuſtè intellexit quaſi æqualiter. hoc autem fit, vbi ſeruatur, quod vnicuique rei conuenit, & proprium eſt. Id nũc, quo de agitur, vſtio cutis in alâ eſt, quam admouere oportet, humero conueniẽter figurato. nam, ſi ità demittatur, vt latus attingat, nimis parùm excitabitur, neque poterit altitudo alæ ſe oſtendere, neque cutis ſanè digitis extendi atque aduri: ſed, ſi humerus plurimùm attollatur, digitis extendi nihil ferè cutis poterit. ſub hoc enim habitu circa ſubiectas partes extenditur. adde, quòd nerui prominent. Eatenus igitur attollere humerum conuenit, atque ab alâ reducere, vt locus in conſpectum veniat: ſitque quà ſubijcere digitos facilè poſſimus, & cutem extendere, atque adurere. Quæ, quùm primùm excitato brachio fieri poſſunt, admouenda manus eſt membro ità figurato, neque vlterius attollendum. non enim aliã de cauſã humerus attollitur, niſi vt poſſit cutis ſub alâ digitis extendi hactenus, vt candens ferramẽtum admoueatur, prout ipſe indicauit, ità, vt ſi hæc præſtare potuiſſemus humero demiſſo, eiuſmodi habitu nihil antiquius fuiſſet, quùm laxiorem cutem efficiat. ſic enim plurimùm attrahitur, ac manus ſine vllo periculo penitus admouetur.

HÆc circa alam, ſatíſque eſt ſic prehendere, modò quà conuenit, candentia ferramenta demittantur. 49

Prehendere dixit de cute.

EXtra alam duæ tantùm ſedes ſunt, quùm aduruntur morbo auxiliantes. 50

Dictionem [extra] dixit ἔκτοσθεν, quã poſuit non vt loci differentiã notaret, ſed quemadmodum apud Demoſthenẽ, atq; alios rhetores vſurpatur, qui cùm ἔξωθεν τοῦ πράγματος dicunt, præter rem ſignificare volũt. Id igitur, quod

Hippocrates aſſerit, tale eſt. Præter vſtionẽ alæ, duæ aliæ ſedes ſunt morbo auxiliantes, quùm aduruntur. vſus autẽ eſt vocabulo τιμωρέουσι, quo conſtat ipſum non aliud ſignificaſſe, q̃ auxiliãtes. quod fecit etiam Euripides, cùm Oreſtem induxit hęc loquẽtem αἴτιον μὲν σφᾶν, ἀλλὰ τιμωρεῖν τῷ πατρί. Differunt autẽ inter ſe τιμωρεῖν, & τιμωρέμενος, quod vocabulũ cum accuſandi caſu iungitur, hoc ſiquidẽ ſignificat cruciãs. eâdẽ ratione & Menãdri fabula inſcribitur ἑαυτὸν τιμωρέμενος.

VNa quidẽ eſt à priori parte inter caput humeri, & chordã, quæ ad alã eſt. 51

Nos quoque vidimus articulum contineri in hoc loco, qui pars totius prioris regionis eſt. nam, quùm ea lata ſit, vna quidem eius in medio ad vnguem eſt, duæ autem vtrinque: vna ab interiori parte, cuius nunc meminit, altera ab exteriori, de quâ paulo infrà loquitur. Eſt autẽ admiratione dignus, qui, quùm nunquam viderit humeri caput in aliam partem excidere, quàm in alam, non contẽtus fuerit ipſam tantùm adurere, ſed adiungens duas alias regiones, illas cõiecerit, in quibus nos vidimus caput humeri fixũ: ex his in eam, quâ vena ſita eſt, per ſummũ humerũ procedens, vbi duo muſculi concurrunt, & magnus ille, qui à pectore oritur, & qui à literę Δ ſimilitudine δελτοειδὴς nuncupatur, quater vidimus humeri caput prorupiſſe: in exteriorem verò partem mediæ regionis ſemel, de quâ tractabit in ſequentibus.

QVà demittere candens ferramentum cõuenit, vt cutem traijciat, non tamen nimis altè. proxima enim eſt craſſa vena, ac neruus, quorũ neutrum calefaciendum eſt. 52

Craſſam venã intelligit nunc eam, quę per ſummũ humerũ fertur ad cubitum ὠμιαία gręcè vocatur, quaſi latam vel grandem. cui innectitur coniunctio duorum muſculorũ propoſitorum, cuiq; adiũgitur neruus, qui diſtribuitur in partes cutis, quę iuxta venam eſt. cauendum autẽ eſſe, ne in adurendo neruus, aut vena attingatur, apertè declarauit, non tamẽ oſtẽdit, à priori ne an ab interiori parte venę, vel prorſus ſuper ipſam adurendũ ſit. Fieri enim hoc poteſt, in primis cutẽ attrahendo, quo modo in alâ diximus, dein trãſuerſam adurẽdo, poſt hęc inſtrumentum, quo ad illinendũ vtimur, traijciendo, atq; in orbẽ iterum adurẽdo. Quemadmodũ autem in alâ, quamuis ſubſint nerui maximi, & cum ipſis arteria ac vena latiſſima, tamẽ aduri cutem voluit, ſecuritatem ſubiectarum partiũ comparans eo inſtrumẽto, quo illinimus, demiſſo, ſic in propoſitâ nunc vſtione nihil mirum, ſi cutem venę ſuperiectam aduri iubeat. illos autem neruos dixit ἐπικαιροτάτους, quod vocabulum mutuari ſolet ad ea, quæ magnam vim habent, quemadmodũ illi, quòd non longè diſtent à ſpinę medullâ, & maximè pleni ſint. Sed circa venam, quæ ab interiori parte tendit ad cubitum, neruum ſimpliciter dixit, non adijciens ἐπικαίρους. multum enim diſtat à medullâ ſpinæ, atque exiguus eſt.

RVrſus alio loco licet adurere ab exteriori parte multo ſupra chordam, quæ ad alam eſt, paulo infra humeri caput. traijciatur autẽ cutis candenti ferramento, ſed non nimis altè. ignis enim neruis eſt inimicus. 53

A Regio ſuperior.
B Inferior.
C Interior.
D Exterior.
E Prior.
F Poſterior.
G Linea media ſine latitudine.
H Vena ad interiorem cubiti ſedem pertinens.
I Linea ſupra lineam mediam.

Venit ad

Venit ad tractandũ reliquum ex ijs locis, in quibus recipitur humeri caput prolapſum.hic autem eſt in exteriori parte prioris regionis,in quã ſemel etiam conſpexi humeri caput veniſſe.non rectè autem in plęriſque exemplaribus legitur[Rurſus alius locus quem licet adurere à poſteriori parte eſt]hic enim locus non à poſteriori,ſed ab exteriori parte commiſſuræ eſt. Si quis igitur exquiſitè definire loca velit,quæ iuxta humeri commiſſurã ſunt latitudinem habentia,hic profectò omnia intuitus in priori regione mediam dicet eſſe quandam lineam,ſine latitudine conceptam in medio ad vnguem, quæ ſupernè in humeri longitudinem tendat:& vtrinque in latitudinẽ terminari priorem regionem, ab interiori quidem parte eâ venâ, quæ ad interiorem cubiti ſedem pertinet, ab exteriori verò aliâ quâdam lineâ,quæ diſtet à lineâ mediâ,ſine latitudine conceptâ, quãtum ipſa vena recedit. Hi ſunt ergo termini prioris regionis.duo autem alij vtrinque ſunt,quâ feruntur chordæ ad alam,vnus interiorem regionem, alter exteriorem finit. eam verò intelligito interiorẽ commiſſuræ regionem, quæ eſt inter venam, & chordam, quæ ab interiori parte alam terminat: ſed exteriorem,eam,quæ incipiens à lineâ, quæ tantum diſtabat à mediâ lineâ ſine latitudine conceptâ, quantum ipſa vena,tendit ad chordam,quæ ab exteriori parte alam finit. quare iuxta diuiſionem hãc quidquid erit ſuperius chordâ, quæ ab exteriori parte alæ ſita eſt, non dicetur vtique à poſteriori regione commiſſuræ,ſed ab exteriori. ſiquidem regio poſterior in commiſſurâ eſt,quâ latum ſcapularum os ſimum eſt: inferior in alâ cõtinetur: ſuperior verò inter lati ſcapularum oſſis ſummitatem atque humeri caput.

» Porrò mederi in totâ curatione vlceribus debemus,vidẽtes,ne multum at-
» tollatur humerus, ſed modicè, quatenus vlcerũ curatio poſtulat, quoniàm
» frigus eo minùs adſpirabit. aduſta enim omnia tegenda ſunt,non ſecùs etiam
» moderatè curanda. nam ſic minùs hiant, minùs ſanguis erumpit, minùs ner-
» uorum diſtentio ſequitur.

Cauſas ipſe expoſuit, cur edicat, ne multū humerus vnquam attollatur. primùm, q̀ vſta omnia tegere expedit, ſic tamē, vt curari poſſint, & non frigeant, quùm alioquin (vt ipſe teſtatur) frigus vlcera mordeat, cutem induret, pus fieri in dolore non patiatur, ac multo magis in iјs, quæ calor excitauit, ſicuti nunc ignis [minus (inquit) hiant] hoc eſt diducuntur vlceris oræ. ob id enim frigore magis excipiuntur, & tardiùs ſaneſcunt, grandioremque cicatricem recipiūt. Quod autem ſubdit [minùs ſanguis erūpit] communiter ad omnia vlcera refertur, non propriè ad ea, quæ propoſita nunc ſunt. nam ſi quis ſic cutem vrat, quemadmodum præcepit, periculum nullum ſanguinis eruptionis ſequetur. fortaſſe autem nerui tantùm diſtentione periclitabuntur ob frigus, quod cute nudati contraxerunt, cuius rei in fine orationis meminit.

VBbi vlcera pura ſint, & ad cicatricem intendant, tunc ſanè oportet humerum diu noctúque ſemper ad latus deligatum continere. 55

ϰαθαρὰ nunc propriè de cicatricibus dixit, non de vlceribus, quemadmodum antè. monet autem maximè dandam operam eſſe, ne humerus, niſi paululum duntaxat à latere diducatur, idque, quùm vlcera curantur. quoniàm pura vlcera opportuniſſima ſunt illis omnibus caſibus, quos in oratione proximè præcedente narrauit, atque iјs præſertim, qui ab exterioribus cauſis oriuntur. anteà ſiquidem ſordida erant, atque inflammata, ſordémque & humorem prẹter naturam ſuperantem pro velamento, ac tegmento quodam habebant, quin & inflammationis calor extrinſeco frigori obſiſtebat: at, vbi inflāmatio conquieuit, & pura reddita ſunt, ac ſine ſuperante humore, magis quàm antè ſentiunt ea, quibus lædūtur. ob hęc igitur omnia facilè ſub exterioribus cauſis ac præcipuè frigidis dolent, & refrigerātur, propter ſenſum verò acriorem vehementiori dolore cruciātur, cui accedunt ea mala, quæ ſequi dolorem ſolent.

AT vbi vlcera conualuerunt, humerus diu debet ad latus ſimiliter deligari. namque hâc viâ cicatrix maximè confirmabitur, atque id ſpaciū, in quod maximè humerus procidit, contrahetur. 56

Hic etiam indicauit, quo conſilio hæc præceperit, quùm inquit [namq; hâc viâ cicatrix maximè cōfirmabitur, atque id ſpacium, in quod maximè humerus procidit, contrahetur] quaſi ità dixerit, quo minor cicatrix inducetur, eo magis alæ cutis contrahetur. Quod maximum momētum habet in prohibendo, ne in hanc partem humerus elabatur.

QVibus recondi humeri caput non potuit, ſi adhuc creſcūt, humerus non æquè augetur atque is, qui integer eſt: ſed quāuis aliquid augeatur, altero tamen breuior redditur. 57

Ea nunc perſequitur, quæ neceſſariò iјs accidunt, quibus humeri caput ſuo loco non eſt. Primùm ac maximè commune, cui reliqua omnia ſuperueniunt, eſt, quòd minùs alitur. quam rem, ſi membrum iam perfectè increuit, gracilitas ſequitur: ſi adhuc augeatur, exiguitas. Nō alitur autem membrum ob muſculorum & venarum, quas continet, deprauationem: eius quoq; rei cauſa eſt totus articulus immobilis. nam & integra membra, vbi diutiùs omnino immobilia maneant, apertè graciliora conſpiciuntur.

IAm verò, qui à primo natali die humeros breuiores habēt (γαλιάγκωνες græcè appellātur) ob duplicem noxam id mali experiūtur, vel quod dum in vtero ſunt, humeri luxētur, vel aliam ob noxam, de quâ poſteà aliquādo ſcribemus. 58

Dicti ne ſint γαλιάγκωνες à ſimilitudine felis (γαλῆ græcè dicitur) an ab alio quopiam

quopiam,relinquẽda quæſtio eſt ijs,qui in huiuſmodi ſtudia incumbunt.medicum verò ſcire conuenit naſci quoſdam vtriuſque humeri articulo luxato, dextro & ſiniſtro,ſicque humeros breuiores eſſe:neque ignorare alteram huius vitij cauſam, de quâ tractaturum ſe pollicetur. Difficile autem eſt alteram inuenire, præter illam, quam ipſe deinceps ait illis accidere, qui teneri ſunt. Inquit ergo.

SEd quibus tenerâ adhuc ætate iuxta humeri caput in intimis partibus, atque ſuppurationes oriuntur,omnibus ſanè humeri breuiores fiunt: ac ſiue ſecentur, ſiue vrantur, ſiue per ſe pus aperiatur, ſcire licet hæc ità ſe habere. Maximè verò brachio vti queunt, quibus à primo natali die humeri breuiores ſunt: neque ipſi tamen ſurſum ad aurem porrigere brachium poſſunt, cubito extento,niſi multò minùs,quàm ab integrâ parte.

Poteſt hoc etiam,dum in vtero ſunt, accidere: aliam verò noxam, quæ ijs, qui in vtero geruntur, cauſa ſit, vt articulus elabatur, difficile eſt inuenire, ſed has ambas accidere nihil prohibet. poteſt enim, dum infans in vtero eſt, à naturâ ſuppuratio fieri, aperiri, & ad cicatricem vlcus perduci. quod magis adhuc euenit,vbi humeri caput elabitur ob humorem infantis naturalem,& quià cauum commiſſuræ ipſius humeri tale eſt, vt facilè articulum expelli patiatur.

QVibus verò ætate iam robuſtâ humeri caput erupit, neq; reſtitutum eſt, pars,quæ ſuper commiſſuram eſt,tenuatur, & gracilioris habitus fit, vbi dolore liberãtur non æquè pręſtare poſſunt opera omnia,quęcunq; requirunt, vt cubitus à pectore diductus in latera attollatur:ad ea autem valent quæcunque efficienda ſunt humero vel in priorem partem, vel in poſteriorem ad pectus adducto.nam terebrâ,ſerrâ,ſecure,ac raſtris vtuntur, dummodo cubitum non admodum attollere neceſſe ſit, atque ad alia omnia idonei ſunt,quæ brachia poſtulant ita figurata.

His,qui hoc vitio tenentur,pars,quæ ſuper humeri commiſſuram eſt, protinus etiam inter initia tenuior apparet, & gracilior, quùm humeri caput lati ſcapularum oſſis cauum reliquerit,ſed & iſtiuſmodi in poſterũ adhuc ampliùs conſpicitur.eo quòd procedente tẽpore emacreſcant partes muſculi, ▲ literam referentis, quòd redditus ſit imbecillis, quùm ſequens humeri caput, vi deorſum feratur ad alam:& quòd immobilis maneat, neque ſuo munere fungatur, quod erat humerum attollere. quare frigidior & imbecillior redditur, atque emacreſcit.quandoquidem labor firmat,ignauia tabidum reddit.

De ſummitate lati ſcapularum oſſis,quà cum iugulo coniungitur.

QVibus lati ſcapularum oſſis ſummitas diducitur, extare videtur os,quod recedit. eſt autem hæc ligamẽtum iuguli cum lato ſcapularum oſſe. Diuerſa autem eſt hâc parte natura hominis à cæteris animalibus. medici itaq; in hoc caſu maximè decipiuntur.excitato enim oſſe,quod recedit, humeri commiſſuræ pars ſuperior apparet depreſſa,& caua,ità, vt quaſi prociderit humeri caput,prouideãt. Noui ergo complures medicos alioquin non ignobiles,qui ſummopere læderent,dum niterẽtur huiuſmodi humeros reſtituere,vt qui luxatos eſſe extimarent,nec priùs deſiſterent,quàm vel rem deſperarent, vel indicarẽt per ſe non poſſe humeri articulum reſtituere. His eadem curatio conuenit,quæ cæteris eius generis,nempè ceratum,panni,faſciæ; atque eadẽ vinciendi ratio: veruntamen deorſum cogendũ eſt id,quod excedit,tum eâ parte

plurimi panni inijciendi, maximéque adſtringendum, humerúſque ad latus continendus eſt, ſuſpenſus à parte ſuperiori. Hâc enim ratione id, quod receſſit, proximè adducetur. quam rem ſcire optimè licet, atque prędicere, omni periculo vacare, ſi alioquin tibi videatur. ex hoc enim caſu, nec paruum, nec magnum in humeri commiſſurâ oritur detrimẽtum, ſed aliquid decoris eo loco amittitur. nunquam enim huiuſmodi os in naturalem & antiquam ſedem reuertitur, ſed neceſſariò, ſiue ampliùs, ſiue minùs à ſuperiori parte ꝓminet. neque enim aliud os vllum in priſtinam ſedem reuertitur, quod receſſerit ab aliquo oſſe, cum quo naturaliter iungeretur. paucis autem diebus à dolore liberatur latum ſcapularum os ſummum, ſi commodè vinciatur.

Indicat lati ſcapularum oſſis ſummitatem eſſe coniunctionem : dicit etiam ipſam eſſe os, quio alligátur propoſita oſſa ambo. conſtat autem ſummitatẽ lati ſcapularum oſſis eſſe chartilaginoſum os, quod ſitum eſt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, à quo dependent membranę, quibus extrema oſſium colligantur. Hoc, vbi recedat, iugulum etiam ſequi cõſueuit, & idcirco reſtituitur iugulo deorſum compulſo, ſic, vt eâ parte in orbem quodammodo inclinetur. quo fit, vt in iuuenibus faciliùs cogatur. nam, quo magis ętas procedit, eo magis corpora noſtra ſiccantur. Ergo, quemadmodum ſicca ligna minimè idonea ſunt, quę curuentur, madentia autẽ & viridia facilè id patiuntur. eodem modo & oſſa eorum, qui adhuc increſcunt, coacta curuari poſſunt, ac multò magis, vbi rara ſint, & cauis plena, quale eſt iugulũ. Equidem experimento ſenſi iugulum in meipſo curuari. nam, quùm vinculi vi vehemẽter compelleretur, altè vrgebat. quod ego pertuli quadraginta dies, quibus iugulum ad humeri caput ità adductum eſt, vt ijs, qui nunc aſpiciunt, nũquam receſſiſſe videatur, quíque tunc quùm receſſit, diductum interuallo trium digitorum viderunt, rem admirentur. Inde tamen factũ eſt, vt humerus id temporis minimè nutriretur, ità, vt penitus emacreſceret, cúmque eo brachium etiam nutriri deſineret. Sed his omnibus, vno vinculi præſidio ſuccurrens, non multo tempore à ſoluto vinculo totum membrum refeci. in adoleſcente autem, ac multo magis in puero, os faciliùs vinculo cogitur. ego verò, quùm id mihi accidit in palæſtrâ, annum agebam trigeſimumquintum. nullum tamẽ alium ex ijs, qui firmiſſimâ ætate eſſent, æquè licuit ad ſanitatem perducere, eo ꝙ vinculi vim minimè ferrẽt. Ipſe igitur locum ſenſi frigidum prorſus, ſic, vt totum diem ac noctem perſundere calidum oleum cogerer, pelle toto corpori ſubiectâ, ſuper quâ nudus iacebam, quùm caniculæ æſtus vigeret. A pedibus igitur inani pelue ſubiectâ pellis ità figurata erat, vt oleum per eam commodè funderetur. quidquid autem in pelui coactum erat, in ollam conijciebatur iuxta ignem, vt calefieret, eóq; inde accepto totus affectus locus perfundebatur. at quùm, vel modicum quid aliquando intermittebatur, ſentiebam continuò muſculos iuxta ceruices diſtendi, ſic, vt apertè conſtaret ſequuturam eſſe neruorum diſtentionẽ, ſi ignaui fuiſſent, qui perfundebant. mihi etiam aliud euenit, quod non parùm in cauſâ fuit, vt muſculi malè afficerentur, atque id quoq; enarraſſe operæpreciũ erit, ne quis exiſtimet malè affici muſculos, propterea ꝙ iugulum duntaxat deorſum fuerit coactum. In palæſtrâ enim lati ſcapularum oſſis ſummitate diductâ magiſter intuitus partem ſuperpoſitam humeri commiſſuræ, depreſſam, exiſtimans humeri caput in alam excidiſſe, intentionem tentat, atque impulſum, quę quidem artificioſè agit. at quùm ſine vllo profectu

operam

operam perderet, arbitror peccari aliquid in impellẽdo, quamobrem alios adhiberi iubeo, qui cum ipſo humerum, & ab inferiori parte, & à cõtrariã extendant, atque ipſe integræ manus digitos, quantũ poſſum, intrò demitto ad humerum, qui excidiſſe videbatur, vt inditi inter latus & humeri caput, ipſum impellerent: nihil autem inueniens in alâ præter naturam, iubeo, vt extendere ceſſent, qui cum magiſtro ſimul vim adhibebant, eo quod humeri caput non procidiſſet. hi verò exiſtimãtes me fracti animi ob dolorem eſſe, hortantur, vt ſibi meipſum committã, nec ab extendendo deſiſtunt, ità, vt muſculum auulſiſſent (quæ res alijs iam accidit) niſi fortè alter adueniſſet, qui optimè nouerat me nullo modo ob mollitiem extendẽtes prohibere. hic eos remouet, ac me rogat, quid mali ſit, quidq́ue faciendum cenſeam, reſpondeo ſummitatem humeri diductam eſſe, opus autẽ mihi eſſe oleo, linteis, lanâ. eo igitur ad balneum, multóque oleo perfuſus maneo in labro, quoad poſſum, dũ, quæ ad curationem facerent, afferrentur. quare muſculis aſſidua perfuſio neceſſaria fuit, quùm malè affecti eâ ratione fuiſſent. multi autẽ vinculum non ſuſtinẽt, etiam ſi id non accidat, ſed malunt in poſterum, quæ ex eo malo moleſtia ſequitur, ferre, quàm id quadraginta diebus ſuſtinere. neque enim breuiori ſpacio conſequi eos poſſe exiſtimo, vt iugulum ità exquiſitè curuetur. Reliqua Hippocratis verba plana ſunt.

De iugulo.

IVgulum comminutum, ſi ex toto fractum ſit, faciliùs curatur: ſi in longitudinem, ægriùs. hæc autem contraria ſunt, atque aliquis exiſtimet. Id igitur, quod ex toto fractum eſt, magis vtiq; in ſuam ſedem cõpelli poteſt, ac ſi ſummâ curâ prouideatur, quod ſublimius eſt, magis deorſum cogetur idoneo habitu, ac debito vinculo. quamuis autem ex toto in ſuam ſedem non collocetur, tamen ea pars, quæ excedit, non valdè acuta apparebit: At quibus in longitudinem frangitur, ſimile vitium eſt, atque vbi oſſa diducuntur, de quibus ſuprà tractauimus. non ità enim in ſuam ſedem reſtituitur, extánſque oſſis extremitas aſpicitur admodum acuta. In vniuerſum autem ſcire cõuenit, nihil humeri commiſſuram aliámve partem lędi, quùm iugulum frangitur, niſi (quod rarò accidit) corrumpatur. 62

Ex toto frangi dicit, quod nullâ parte hæret, cuius cõtrarium eſt, quod non ex toto abrumpitur. Id vno modo fieri expreſſit, quùm inquit [ſi in longitudinem, ægriùs] ſimulq; demonſtrauit, quod ex toto abrumpitur, trãſuerſum abrumpi: quod non ex toto, in longitudinẽ. ergo, vbi ex toto comminuitur, partes cedere inter ſe plærunque ſolent, atq; vna ſurſum ferri, altera deorſum, tum altera in interiora, in exteriora altera. quâ de cauſâ videtur fractura grauis, & ęgrè ſanabilis. Verùm altero modo, quùm fractura in longitudinem eſt, leuior quidem apparet, ęgriùs tamen curationem admittit. nequit enim iugulum faciâ excipi in orbem, ſicut membra. quâ viâ duntaxat propelli, atque adduci poſſet, quod in longitudinem fiſſum eſt. Quòd ſi hæc, quæ nunc oſtendimus, in memoriâ habeantur, nihil obſcurum videbitur ex ijs, quæ ab Hippocrate in ſequentibus ponentur.

IVguli fractura deformitatem affert, deformitas autem principio maxima eſt, deinde minor. 63

Satiùs fuiſſet dicere [minùs apparet] principio enim rei nouitate deforme

vitium videtur: procedente tempore,ſicut alia omnia,quibus aſſueſcimus, ità deformitatem paruifacimus.

SAneſcit autem citò iugulum,atque alia oſſa,quæcũque rara ſunt.quoniàm callo hæc maturiùs obducuntur. igitur, vbi caſus recens eſt, ægri ſolliciti ſunt,putãtes malum grauius eſſe,quàm ſit,medici autem ſedulos in probè curando ſe exhihent:procedente tempore laborantes,vt qui non doleant, neque ingreſſu,neque cibo prohibeantur, rem contemnunt, at medici,vt qui locum réddere decorum non poſſunt,ſe ſubducunt,neque offenſorum negligentiam iniquo animo ferunt.interim callus feſtinat increſcere.Deligandi autẽ ratio ea conuenit,quę plęriſq;,cerato,pannis,faſcijs mollibus,adhibitis.Hæc autẽ prouidiſſe oportet, atque item nouiſſe in hâc præſertim curatione,plurimos pannos quà os extat obijciendos eſſe, ac faſcias plurimas, ibiq́; maximè premendum.Nonnulli exiſtimarunt plumbi aliquid alligandum,quod oneri eſſet,vt deorſum cogeret, quod extaret. fortaſſe autem nec illi ſapiunt, qui ſimpliciter vinciunt.quandoquidẽ neque propoſitus modus fracto iugulo conuenit.nihil enim ferè cogere poteſt, quod excedit. Sunt & alij,qui cognoſcentes vincula ipſa aliena eſſe,neque in naturalem locum adducere,quod extat,deligant quidem eiuſmodi ægrotantes pannis faſcijſq́; ſuperdatis,perinde atq; alij:ſed hominem faſciâ aliquâ cingunt,quâ parte cõmodiſſimè cingitur,vbi pannos obiecerint,quà fractura extat,ſic,vt eâ parte in tumorem aſſurgant, caput faſciæ ad cingulum à priori parte deuinciunt,faſciámque è regione iuguli porrigunt ad partem poſteriorem, & in cingulum demiſſam ad priorem adducunt, atque inde rurſus ad poſteriorem. Alij faſciam in cingulum non demittunt,ſed inter anum & naturale, tum iuxta anum ipſum, dein circa ſpinam ducentes, ſic fracturam comprimunt. Hæc,quùm ab eo audiuntur,qui vſum non habet, propè videntur ſecundum naturã eſſe: at, vbi quis ea experiatur,inutilia comperiet.neq; enim aliquod tẽpus immobiles manent,etiã ſi homo cubet,quanq̃ hoc modo proxima eſſent,tamẽ ſi cubans crus flectat,aut ipſe curuetur,omnes faſciæ mouebuntur.præterquam quod hæc vinciendi ratio alioquin fœda eſt.

Cauſam ipſe adiungit, quamobrem hæc celeriter ſaneſcant : ſed cur callus maturè increſcat,cauſam nõ expreſſit,vt quæ ex naturâ oſſium,de quibus tractatur,percipi poſſit. quoniàm in ijs,quæ rara ſunt, multum humoris cõtrahitur. In prioribus autem demonſtrauimus, effuſo humore ob affecti oſſis vim ſpiſſato,in oris fracturæ callum increſcere, qui,vbi ſatis increuit,fracturæ oras illigat,atque adſtringit.neque enim os altioribus partibus ſolidatur,quemadmodum caro,ſed(vt dictum eſt) in ſummo, quaſi vinculo adſtringitur. quæ ſequuntur,ſi diligenter conſiderentur,omnia plana ſunt.

SIquidem anus comprehenditur, faſciæq́; in hâc loci anguſtiâ colliguntur. Quod verò ad eas faſcias pertinet,quæ in zonã induntur,non ità arctè hęc cingitur,quin ſurſum ferri cogatur. quod vbi accidit, neceſſe eſt totũ vinculũ relaxari. Proximè autem moliri quis ſibi videbitur, quãuis nihil magnũ efficiat, ſi faſcias nonnullas in cingulum demittat, ſed plæraſque ad primum vinculũ adhibeat. hâc enim ratione maximè ſtabiles erunt, & alteri circuitui alter auxiliabitur. Plurima quidem dicta ſunt ex ijs,quæ ad iuguli fracturam attinent.ſcire autẽ licet,iugulum plærunq; ità frãgi, vt ea pars,quę à pectore eſt, ſurſum feratur:quæ à ſummitate lati ſcapularum oſſis,deorſum.cuius cauſa eſt pectus,quod neque admodum ſurſum,neque admodum deorſum mouetur.

Loci anguſtiam dixit στενυγροχωρίην. quod nomen (vt quibuſdam placet) non componitur ex vocabulis ὑγροῦ, στενοῦ, & χώρας, quæ ſignificarent humidũ anguſtum locum, ſed deducitur à voce στενυγρῆς. quæ nihil ampliùs ſibi vult, q̃ στενόν, quod ſignificat anguſtum. vnde quâdam additione (quam figuram παραγωγὴν dicunt) deducitur στενυγροχωρίη. quæ nihil aliud ſibi vult, quàm anguſtiam. quod ex ijs euidenter colligitur, quæ Simonides, ſic ſcribit οὕτω τις οὕτω δαιμονίως ἐν ὕδασιν ἀνὴρ λέγεται λίμ, ὑδὲ πάρδαλιν μεῦνος στενυγρῷ συντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. effertur autem ſecundâ ſyllabâ tenui ſpiritu.

EXiguus enim eſt motus articuli, à parte oſſis pectoris. 66

Exiguum motum vocauit κιγκλισμόν. At ſiue vocabulũ ſumatur à motacillâ aue, quæ græcè κίγκλος dicitur, eo quòd aſſiduè caudã moueat, ſiue à quouis alio, non pertinet propriè ad hũc locum: ſed magis perſequi cauſam oportet, cur commiſſura iuguli cum pectore, quamuis ſicut aliæ nõnullæ referri inter minimas non debeat, tamen nihil ferè mouetur. ſed quam huius rei cauſam Hippocrates tradat, audiamus de verbis ipſius. Os pectoris στῆθος appellat, quo nomine ſignificaſſe nunc videtur, non omne id, quod eſt à priori parte thoracis, ſed medium os, in quod ſe inſerunt coſtæ, quod græcè à iunioribus medicis στέρνον vocatur, de quo rectè dixit.

IPſum enim os pectoris ſibi continuatur, & ſpinæ. 67

Os pectoris ſibiipſi continuari manifeſtiſſimum eſt: ſed & ſpinæ etiam liquidò conſtabit, ſi quando in cadauere detractâ carne coſtas videris à poſteriori parte, ſpinæ, à priori, oſſi pectoris inhærere.

SEd, & iugulum prope humeri articulum ſupernatat. cogitur autem moueri ſæpiſſimè, eo quòd cum ſummitate lati ſcapularum oſſis iungatur. Maximè autem, vbi perrumpitur, pars, quæ ab oſſe pectoris eſt, ſurſum fertur, neque facilè ſolet deorſum repelli. quoniam naturâ leuis eſt, ſpaciúmq; ipſi latiùs patet à ſuperiori parte, quàm ab inferiori: latum verò ſcapularum os, humerus, & quæ his inhæreſcũt à coſtis, & oſſe pectoris optimè ſoluuntur. quãobrem poſſunt plurimùm attolli, atque demitti. Itaq; vbi iugulum frangitur, ea pars, quæ eſt à lato ſcapularum oſſe, deorſum conuertitur. faciliùs enim deorſum fertur vnà cum humero, ac lato ſcapularum oſſe, quàm ſurſum. Quando igitur ſic ſe res habet, decipiuntur, qui cenſent poſſe, quod ſuper excedit os, deorſum compelli. namque in aperto eſt inferiorem partem ad ſuperiorẽ adducendam eſſe. ea ſiquidem mouetur, ea à naturali ſede recedit. conſtat autem hanc aliter nullo modo propelli poſſe. vincula enim nihil magis adducunt, quàm repellant. ſi quis autem humerum, ad latus, quantum poteſt, adductum ſurſum attollat, vt humeri commiſſura maximè acutã ſe oſtendat, hoc pacto concurret cum oſſe pectoris, à quo receſſit. 68

Solet Hippocrates quaſdã figuras ac linguarũ proprietates vſurpare, quãuis cõſuetam locutionẽ ſequatur. Simile quid apud Xenophõtem legitur. ipſe enim, ſi quiſquã eſt, qui vſitatâ locutione vtatur, in his nomẽ profitetur ſuum. ſæpiùs tamẽ inſerit vocabula linguæ propria, ac trãſlata. quod rariùs apud hũc, frequentiùs apud Hippocratem reperitur. quemadmodum in præcedentibus verbis, vbi κιγκλισμόν dixit paruum motum, nunc verò, πλαδώδης ἐστὶ, quod ſupernatat. id autem quaſi ſine fulcro ſignificat. cuius rei teſtimonium facit, quod ſubijcit, quùm inquit [cogitur autem moueri ſæpiſſimè, eo quòd cum ſummitate lati ſcapularum oſſis coniungatur]. at ſummitas lati ſcapularum oſſis rur-

ſus ob humeri articulũ ſæpiſſimè mouetur, quũm ipſe imbecillis ſit, & maximi motus. initio verò ſermonis [propè] dixit. dubium autem eſt ad locum ne, an ad rem debeat referri. vel enim accipiemus, prope articulum, frequenter iugulũ moueri, quam ſententiam magis probo, vel (vt quibuſdam placet) [propè] referemus ad frequẽtem motum, ità, vt mens eius ſit. Iugulum maximè propè accedit ad ea, quæ frequenter mouentur, quũm humeri articulo iungatur.

SI quis igitur legitimum vinculum adhibeat, vt celeriter glutinetur, cætera 69
verò omnia extra huiuſmodi habitũ ſuperuacua exiſtimet, rectè vtiq; ſentiet, celeritérq; hominẽ ad optimã valetudinẽ perducet, quem iacere maximè ad rem pertinet, ſatiſq; ſunt quatuordecim dies, ſi quieſcat, ſummum viginti.

Legitimum vinculum appellat, quod omnibus in conſuetudine eſt, ac iam eſt veluti lex quædam non ſcripta. ſic enim & in vitã fit, vt quos mores, omnes ſtudent, legibus ſimiles ſint. Vinculum igitur, quod ad fracturas pertinet, huc non admodum accommodatur. atque idcirco fuſiùs de ipſo ſcripſit in primo de fracturis. hîc autem nullum vitium exponitur, ad quod eiuſmodi vinculum adhibeatur. Oſtendimus enim in commẽtarijs in eos libros, & nunc etiam in memoriam redigemus morbos omnes, quibus accommodatur id vinculum, quod ad fracturas pertinet, traditos fuiſſe ab Hippocrate in eo volumine: in hoc autem omnes, qui alteram vinciendi rationem poſtulant. Porrò autem in eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, faſcia ſuper affectũ membrũ in orbem circumdatur, ſed in alterã vinciendi ratione fertur ad alias partes, ac plurimum ad eas, quæ vitiatę ſedi cõtrarię ſunt, quod in libro de officinã medici teſtatur, cùm inquit [cõſentit autem cum capite humeri faſcia ad alterã alam demiſſa].

SI in iuguli fracturã (quod rarò accidit) contrariũ eueniat, vt ſcilicet id oſſis, 70
quod à pectore eſt, ſubijciatur id, quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis ſublimiùs feratur, ac ſuper alterũ excedat, nullo magno præſidio opus eſt. demiſſo enim lato ſcapularum oſſe, cum humero, rectè oſſa inter ſe concurrent, ac quæuis ratio vinciendi ſatis erit, & callus paucis diebus increſcet.

In ſuperioribus quidem demõſtrauit, vbi totum iugulũ tranſuerſum abrũpatur, ferè quod à pectore eſt, ſurſum conuerti: quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis, deorſum. nunc eum modum perſequitur, qui rariùs accidit, ſub quo ea pars iuguli, quę eſt à ſummitate lati ſcapularũ oſſis, ſurſum fertur, quæ à pectore demittitur, atque hic (vt ait) faciliùs ſaneſcit. nam demiſſã ſummitate lati ſcapularum oſſis, ſimul etiam demittitur ea iuguli pars, quæ ipſi continuatur, ſicque alteri æquata illigatur, curatúrque.

QVod ſi non comminuatur hoc pacto, ſed ab hâc vel illã parte in latera e- 71
rumpat, in ſuum locum collocandũ erit, lato ſcapularũ oſſe vnà cum humero excitato, quemadmodum & in ſuperioribus explicauimus. vbi reſtitutum fuerit in priſtinum ſtatum, reliqua curatio celerrimè perficietur. Plærunque igitur, cùm partes inter ſe ceſſerũt, ipſo humero ſurſum coacto reſtituitur.

Quod ab ipſo nunc propo[illegible]tur, accipere debemus in oſſe, quod in interiorem, vel exteriorem partem prolabitur. intellige nunc, quam dico interiorem partem, eam, quæ altè ſita eſt in corpore: exteriorem, quæ ad cutem.

VBicunque autem, quod à ſuperiori parte eſt in latus, vel in inferiorẽ par- 72
tem veniat, commodè reſtituitur, ſi homo reſupinetur ſubiectã aliquã re inter ſcapulas, quę attollat ſic, vt pectus quàm maximè recuruetur: aliquis item humerum iuxta latus extentum ſurſum adducat: medicus verò alterã manu ad humeri

humeri caput datâ prominentiori palmæ parte repellat: alterâ quod diductum eſt, componat. ſic enim maximè in naturalē ſedē reſtituet, ſed (ſicut iam diximus) ſuperius os deorſum ferri maximè ſolet. Pleriſq; , vbi alligati ſunt, conuenit itâ figurari, vt cubitus iuxta latus cõtineatur, ſicq; humeri caput excitetur.

Vbi ea pars iuguli, quæ cum pectoris oſſe cõmittitur, vel in latus, vel in inferiorem partem prorumpat, tunc ait commodè reſtitui, ſi homo reſupinetur, ſubiecto inter ſcapulas iuxta ſpinam puluino, ſeu ceruicali, ſiue tali quopiam, vt hâc viâ thorax totus recuruetur. hoc autem expreſſit vocabulo [illegible], quod poëta etiam vſurpauit, quùm inquit, [illegible]. Homine igitur itâ figurato, præcipit, vt medicus alterâ manu humeri ad latus adducti, caput in exteriorem partem repellat, ſic enim diductæ iuguli partes plurimum inter ſe recedēt, recuruato pectoris habitu multũ ad eam rem conferente: alterâ manu componat, atque in vnum adducat diductas iuguli partes. humerum verò iuxta latus ſurſum compelli interdum ſatiùs eſſe in ſequētibus adſcribit.

Sed quibuſdam (vt narrauimus) debet humeri caput ſurſum vrgeri: cubitus autem ad pectus adduci: manus verò ad ſummitatem lati ſcapularũ oſſis ab integrâ parte porrigenda eſt. Quòd ſi homo cubare nõ recuſet, aliquid imponere conuenit, quo fulciatur, ſic, vt humeri caput maximè ſublime ſit: at ſi ambulet, fundam à ceruicibus ſuſpendere ex faſciâ oportet, quæ cubiti eminentiam complectatur.

Hæc figurandi ratio efficit, vt humeri caput in exteriorem partem compellatur, cum quo adducitur, & iuguli pars quę ſummitati lati ſcapularũ oſſis adiuncta eſt. Sed eiuſmodi habitu inquit ferè opus non eſſe. quod ſuperiori ſatis reſtituatur, ſub quo humerus iuxta latus extentus adducebatur, cubito ibidem collocato, non quemadmodum nunc pectori ſuperimpoſito. Abſtinere igitur debemus ab imponendo cubito ſuper pectus, non quò hic habitus priori ſit deterior, ſed quo per illum duntaxat, plæraque præſtari poſſint, quæ ad reponendum idonea poſita ſunt. Quo modo, ſi res non ſuccedat, ad habitum tranſibimus ſecundo loco oſtenſum.

FINIS PRIMI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarivs secvndvs, Vido Vidio Florentino interprete.

MAxilla paucis hactenus toto loco mota eſt. 1

Qui operam dant corporibus incidendis γνάθον dicũt eam partẽ,quæ genis ſubiecta eſt:genas verò,quæ μῆλα vocãt,eas, quæ leniter rotundæ in facie prominent. Quemadmodũ igitur Hippocrates dixit[articulum autem lati ſcapularum oſſis] pro articulo,qui cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, ſic nũc maxillæ articulum intellexit, quùm maxillam ait, quam γνάθους appellat. Sic etiam poëta dixit, κόψ᾽ ἀμφοτέρῃσι χαμαὶ δ᾽ ἅπαντας ὀδόντας, γναθμῶν ἐξελάσαιμι συὸς ὣς ληϊβοτείρης. vbi videtur appellaſſe γναθμοὺς malas & maxillam,quas ipſe etiam Hippocrates in ſequentibus γνάθου nominat. Atq; hæc de vocabulo. cur autem ſcripſerit paucis maxillam toto loco moueri, ipſe deinceps docebit,animum igitur adiungito.

OS enim,quod à malis procedit,cum eo coniugatur,quod ab aure,hoc autem maxillę capita excludit.quorum vnum à ſuperiori parte ſitum eſt,alterum ſubiectum. Item ex maxillæ capitibus vnum quidem ob longitudinem non facilè expellitur,quod roſtro ſimile,iugale os excedit. 2

Anteà quoque diximus in expoſitione libri de fracturis, & in primo commentario,ſi quis non intelligit, quæ ità clarè ab Hippocrate exponuntur, huic opus eſſe monſtratione oſſium,præcipuè hominis,vel certè ſimię. ſatius autem eſt non tunc,cùm liber legitur,ſed prius per ociũ oſſa inſpicere. Diximus item ſcriptum fuiſſe à nobis librũ de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt,in quo antè exerceri melius eſt eum,qui percepturus eſt,quę ab Hippocrate ſcribuntur. Atqui, vt in ſuperioribus ſcripſi, ſic etiam nunc faciam mediam quandam expoſitionem, inter eam,quæ conuenit ijs,qui inſpexerint,& eam,quę ijs,qui nõ inſpexerint. Hoc enim pacto,qui inſpexerint moleſtè ſermonis longitudinem non ferẽt:qui non inſpexerint quaſi deſcriptionẽ quandam habebunt exquiſitæ cognitionis,quæ haberi non poteſt,niſi oſſa ipſa inſpiciantur. Intelligito igitur ex partibus oris, quæ dentes continent,eam, quæ mouetur,eſſe maxillam,quæ immobilis eſt,malas:in vtroque item oſſe dentes contineri,tam magnitudine,quàm numero inter ſe æquales. Procedit autem à malis os tenue continuatum illi oſſi,quo continetur angulus oculi temporibus propior,cum hoc alterum os iũgitur,in quo ſitum eſt foramen auris. quà verò coëunt hæc inter ſe,cõmiſſura fit futuræ ſimilis. Hoc igitur os,quod malas capiti annectit,ab ijs,qui incidendis corporibus operam dederunt,iugale os appellatur. quandoquidẽ & ipſe Hippocrates[coniugatur]inquiens,oſtẽdit duo oſſa inter ſe coniungi,quaſi iugo ſubiecta. huic autem iugo cauum ſubiectum eſt non mediocre,in quod ſe inſerit alterum maxillæ caput,quod roſtrũ refert. hoc & fœminino genere κορώνην, & neutro κόρωνον græci appellant. Iuxta hunc proceſſum maxilla quoque alterum exigit, per quem cum capite prope aurem committitur. Sed hic breuior eſt,alter multo longior, vterque diſtinguitur iugali oſſe, quod medium inter vtrunque ſitum eſt, longiori humiliùs, breuiori ſublimiùs.

ſublimiùs,vtroſq; maxillæ proceſſus Hippocrates nominauit capita,quùm inquit[hoc autem maxillę capita excludit]hoc eſt,diducit,ſeparátque inter ſe,alterum ab inferiori parte,à ſuperiori alterum. Cõſtat igitur pocidere maxillam non poſſe,niſi proceſſus roſtro ſimilis iugali oſſe humilior demittatur. at non propterea ſimpliciter luxabitur,vbi illud accidat, aperto enim ore in ſuũ locũ reuertetur. Ad hoc igitur, vt luxetur, neceſſe eſt reditum prohiberi, eo quòd ipſa in latus conuertatur. Rectè igitur in ſequentibus inquit[luxari autem non poteſt, niſi ore vehemẽter aperto in alteram partem conuertatur] neque enim ferri poteſt ipſe proceſſus infra os iugale,priusq̃ maxilla à malis plurimũ diducatur.quod accidit,vbi homo maximè hiat, neq; reditu in ſuam ſedẽ prohibetur,niſi in latus cõuertatur. Ægrè igitur prolabitur & ob hęc,& ob muſculorũ robur,quibus ad ſuperiores partes alligatur, de quibus agit proximis verbis.

- IAm verò ab vtrâque harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ,quibus 3
- muſculi illigantur,qui κροταφῖται,& μασητῆρες dicuntur.

Quæ ante κεφαλὰς,id eſt,capita maxillæ vocauit, nunc ἄκρα,id eſt, ſummitates appellat,ab vtriſq; inquiẽs neruoſas chordas oriri,quas τένοντας vocat.ſolet autem ſic appellare eas muſculorũ extremitates,quę gręcè ab ijs,qui verſantur in corporibus incidendis ἀπονευρώσεις nuncupantur.ſemper autẽ magis neruoſæ ſunt,q̃ medius muſculus. Verùm inter ſe differunt,eo quòd aliæ naturã magis neruoſam habeant,alię minùs.vbi carnoſa natura plurimum abundat,muſculi extremitatẽ carnoſam vocant,contrâ vbi neruoſa ſuperat,neruoſam.nũc quià neruoſæ magis ſunt,q̃ carnoſę,iure dixit ab vtroque horum capitum neruoſas chordas oriri.Innecti enim inquit ſummitatibus maxillæ muſculos,qui κροταφῖται & μασητῆρες nuncupantur.Sed incertũ eſt, num eoſdẽ muſculos his vocabulis appellet,an alios eſſe velit κροταφῖτας,alios μασητῆρας.quoniã,qui poſt Hippocratem verſati ſunt in corporibus incidendis κροταφῖτας vocant eos,qui à tẽporũ oſſibus oriuntur,quos,vbi intenduntur, claudere & contrahere os apertè videmus: eos verò,qui maxillæ,quà lateſcit, illigantur,vtrinque ſcilicet vnus, μασητῆρας nominãt,eo q̃ in mandendo maxillã circumagant,quod efficere nõ ampliùs poſſunt,qui à ſuperiori parte oriuntur.hi enim ſurſũ ſolũmodò ipſam adducunt,nõ tamen in latera mouent. Quocirca ipſis opus eſt in cõtrahendo ore, non ſecus etiam, vbi prioribus dentibus aliquid mordentes abſcindimus, vel vbi cõminuere aliquid caninis volumus.Sed,vbi cibum, vt contundamus, conteramuſq;,ſuper maxillares imponimus (quæ actio μάσησις græcè dicitur) muſculi tunc ſuo munere funguntur,qui maxillã,cui illigantur,quà lateſcit,in latera mouent.Probabile igitur eſt hos muſculos appellari μασητῆρας: eos verò κροταφῖτας,qui à muſculis iuxta oſſa tẽporum(quæ græci κροτάφους dicũt) oriuntur,qui & neruoſas chordas continent,maxillæ ſummitatẽ roſtro ſimilem circumagentes.Atqui conditum eſt in ore par aliud muſculorum,qui ſupernè ab oſſe,quod ab alarum ſimilitudine πτερυγοειδὲς vocatur,& à toto ſinu iuxtà poſito oriuntur.iungũtur autẽ maxillæ,eâ potiſſimùm parte,vndè proceſſus ad commiſſuram fertur. peruenit autem hi muſculi ad eos, qui μασητῆρες dicuntur, quíque(vt dixi)maxillæ inhærent ab exteriori parte,quà lateſcit, quùm ab interiori parte duo,qui propoſiti ſunt, vtrinq; vnus maxillam,quà lateſcit,comprehendant.Ergo,quùm Hippocrates ait [Iam verò ab vtrâq; harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ,quibus muſculi illigantur,qui κροταφῖται, & qui μασητῆρες dicũtur] conſtat nullo modo loqui de muſculis,qui ab exteriori parte

maxillæ ſuperinijciuntur,ſed duo muſculorum paria indicaſſe,eos ſcilicet,quí euidenter ab extremâ fronte oriuntur,& eos,qui iuxta ſinum oſſis πτερυγοειδοῦς.hi enim alterũ proceſſum attrahunt,quẽ inſeri in cõmiſſuræ cauum diximus:ſed alterum muſculorũ par, quod(vt retuli)maxillæ extremitatem roſtro ſimilem in orbem amplectitur,rurſus ipſos maxillę proceſſus ſurſum ad caput adducit.

PRopterea igitur vocantur,ac propterea mouentur,quòd inde illigantur. 4

Quùm propoſitos muſculos dixerit nominari μασητῆρας, cauſam reddidit, cur ità appellentur . inde enim illigantur,hoc eſt, maxillæ ſummitatibus: propterea mouentur,quùm mandimus,& μασητῆρες vocantur.

NAm,quùm edimus,loquimur,aut aliter ore vtimur. 5

Maxilla ſolũmodò mouetur, quùm à malis ipſam reducãt priores duo ceruicũ muſculi,cumq́; μασητῆρες illam adducant.Iure igitur euidenter mouentur,quùm ei oſſi, quod maximè mouetur,illigentur. Dicti autẽ ſunt ob huiuſmodi motum μασητῆρες,à mandendo, quæ maxillæ actio valentiſſima eſt, leuiter enim mouetur,dum loquimur.

MAlę quidẽ quieſcũt.innectũtur enĩ capiti,ſed nõ inſinuãtur vt articuli.at maxilla mouetur,vt quę articulorũ modo cũ malis & capite cõmittatur. 6

Verbum[innectuntur]συνήρτηται dixit,nonnulli ſcribunt συνήρθρωται,id eſt,iunguntur, propterea quòd Hippocrates velit συναρθρώσιας eſſe naturalem oſſium iuncturam,interdũ eorum,quę vix,interdum eorum,quæ nullo modo moueri videntur:ſicut διάρθρωσιν naturalem commiſſuram oſſium, quæ apertè mouentur.In propoſitis autẽ verbis commiſſuram articulorum ἀπάρθρωσιν vocat, quod idem notat ac διάρθρωσις. ſiquidem & ἀπηρθρῶσθαι διηρθρῶσθαι ſignificat.

AT quamobrem neruorum diſtentionis, rigoriſque hic articulus primus indicio ſit, vbi contrahitur: & quamobrem plagæ in temporum muſculis graues ſint,& ſtuporem inferant,alibi explicabimus. 7

Paucis perſequi rem potuit,quoniàm hic articulus ad neruorum initiũ propius accedit,primus neruorum diſtentionem concitat,plagáſque habet ſtuporem inducẽtes:neſcio autem quo pacto reſeruauerit. fortaſſe voluit in ſcribendo demonſtratione vti,mentiònem faciens neruorũ,qui à cerebro ad hos muſculos perueniunt,quod neceſſarium non fuit,in propoſitâ doctrinâ, atque idcirco in alium locum,perfectum ſermonem diſtulit.

ATque hæ cauſæ ſunt,cur non admodum prolabitur. 8

Sed quænam ſunt? nempè nõ aliæ,quàm quæ dictæ ſunt,quarum duplex eſt caput,natura oſſium(vt narraui)& robur muſculorum.

ILlud etiam in cauſã eſt, quòd nulla ferè in edendo neceſſitas eſt, quæ cogat hominem aperire os,vltra quàm poſſit. luxari autem aliter maxilla non poteſt,quomodocunque figuretur, quàm cùm ore vehementer aperto in alteram partem conuertitur. 9

Præter duas ſuperiores cauſas,quæ efficiunt,vt maxilla raro luxetur,tertiam adſcribit,ſcilicet niſi plurimum os aperiatur,luxari minimè poſſe. Verùm non ſæpè fit, vt nobis opus ſit ore plurimũ aperto . quandoquidem eiuſmodi actio duplici vſui accõmodatur, vel vbi volumus ore magnæ molis quidpiã apprehendere,vel vbi quàm maximè hiamus, quorũ illud raro accidit, hoc delirantibus duntaxat.Quod & aliquãdo accidiſſe vidimus Pluſio Placino,cùm quãtum poterat,os aperiret,deinde maxillã in latus deduceret. cõſueuerat autẽ ſic ſubinde figurari, ac tanq̃ egregiũ factũ vltro ſemper hiare ampliùs conabatur.

Veruntamen

» VEruntamen illud etiam efficit, vt maxilla excidat, quòd ex omnibus ner- x
» uis ac muſculis, qui iuxta articulos ſunt, vel non longè ab articulis, quibus
» illigantur, quicunque in vſu frequenter dimouentur, dum extenduntur, maxi-
» mè idonei ſunt, qui extenti ſequantur, perinde atque coria, quæ, quùm optimè
» mollita ſunt, plurimum extendi poſſunt.

Quod ad propoſitas cauſas attinet, neceſſe eſt maxillã, vel nullo modo, vel raro admodũ luxari. Videtur tamen res aliter habere. excidit enim raro, at non adeò, vt permulti noſtrum eiuſmodi caſum non viderint, quod in ijs euenit, quæ ſunt rariſſima. eo enim quòd eiuſmodi commiſſura multũ mouetur, muſculi neruíque ipſius tenduntur, & opportuniores ſunt, qui extendantur, quàm quibus raro motis opus eſt: quemadmodum (ait) & coria εὐδεψητότατα, hoc eſt, optimè mollita, plurimum extendi poſſunt. quoniàm poëta verbum δεψῶν mutuatur ad ſignificandum mollire, quùm inquit κηρὸν δεψήσας μελιηδέα.

» ERgo (quod propoſitum erat) maxilla raro excidit, mutatur tamen ſubitò xi
» ſæpè, quùm homo hiat, vt compluribus alijs muſculorum, neruorúmque
» motionibus accidit.

Mutatur ſubitò dixit χᾶται, quod verbũ quid ſignificet, intelligemus, ſi ea, cum quibus in oratione coniungitur, animaduertamus. inquit enim [vt compluribus alijs muſculorũ, neruorúmque motionibus accidit]. quare χᾶσθαι vitium eſt neruorum ac muſculorum articulo non erumpẽte. Quidnam hoc vitij ſit, aperit, quùm inquit [motionibus]. voluit enim ex naturali ſitu in alterum mutari, idque ſubitò. idem & paulò pòſt indicat ſignificari verbo χάσαι, quùm ait. [Dein ſubitò mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo] vbi mutare dixit χάσαι, hoc eſt, ſubitò mouere priorem habitum. adde, quod nunc etiam in Co, ac ferè in omnibus Græciæ ciuitatibus χαστηρίαν dicunt id, ſuper quod pedem imponentes, protinus efficiunt, vt id in carceribus cadat, cui adſtant, qui curſuri ſunt. In palęſtrâ item verbũ χάσαι ſignificat brachium à priori ſitu celeriter retrahere. Vbi ergo dixeris maxillam σχάσαι, ad muſculorũ vitium referendum eſt repentè mutantium alias partes, ſic, vt muſculi antiquam ſedem minimè retineãt: ſed aliquâ ex parte deprauẽtur, aliquâ etiã extendãtur.

» HInc autem euidentiſſimũ eſt, cùm excidit. maxilla enim in priorẽ partem xij
» proijcitur, cõuertiturq; in contrariã, atq; vndè luxata eſt, ſũmitáſque oſſis
» roſtrũ referens magis extat iuxta malas, maxilláque cũ malis ægrè cõmittitur.

Diximus etiam in ſuperioribus os, quod iugale appellatur, ità ſitum eſſe, vt ſuperinijciatur maxillæ ſummitati roſtrum referẽti: ac niſi in alteram partem prolabatur, maxillã ad ſuum locũ reuerſuram. Neceſſe igitur eſt, ſiquando maxilla excidat, propoſitam ſummitatẽ extra iugale os ferri. nullus enim alius locus eſt, in quẽ impellatur. Quare meritò extat iuxta malas, quà ſitum eſt iugale os, ſed quà potiſſimum ſitum ſit, facilè percipies in homine gracili, muſculum temporis, genámque intuitus. inter vtrunque enim ſitum eſt iugale os. In memoriâ itaque habẽs eius ſitum, vbi aliquẽ videris, qui os claudere nequeat, maxillâ in priorem partẽ proiectâ, atq; in alterã inclinatã, conari debes, exquiſitè oculis, digitiſque ſummitatem comprehendere, quæ iuxta genam & iugale os extat. At vbi ſic habere comperies, optimum indicium erit maxillã excidiſſe.

» HIs quâ ratione apertè reponi debeat, in aperto eſt. oportet enim aliquo la- xiij
» borantis caput continente, alterum digitis maxillam ad mentũ compre-
» hendere, tam ab exteriori parte, quàm ab interiori, homine hiãte quantũ mo-

dicè poteſt: ac primò quidem aliquamdin maxillam manu in hanc, atque illam partem adductam dimouere, imperaréque, vt ipſe homo maxillam relaxet, ſimúlque cum medico ipſam adducat, & adducenti quàm maximè pareat.

Ratio reponendi euidentiſſima eſt ijs, qui in corporibus incidendis, partiũ, quas narrat, compoſitionem diligenter inſpexerint, ad quos reſpectum habẽs, hæc ſcripſit. Quę deinceps adiungit de reſtituendo, omnia plana ſunt, niſi ſicubi vnum vel alterum verbum occurrat, quod à nobis notabitur.

DEin ſubitò mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo. ſiquidem ab eâ ſede, in quam peruerſa eſt, ad naturalem adducenda, præterea in poſteriorem partẽ adurgenda eſt: tum æger obſequens eam debet cum malis committere, ac minimè hiare. Ratio quidem reponẽdi huiuſmodi eſt, neque reponi maxilla poteſt, ſi aliter figuretur, leníſq; medicina abundè eſt, nempè panni cum cerato, laxiori faſciâ alligati. Tutius autẽ eſt admouere manũ homine reſupinato, capiti ſubiecto ſcorteo puluino, maximè farcto, vt q̃ minimè cedat. XIIII

Vbi, priùs neruis & muſculis agitatis, atque emollitis maxillã deorſum traxerimus, & quantũ poteſt à malis reduxerimus, debemus agere, quod ab Hippocrate iubemur, quùm inquit [Dein ſubitò mutare] quod χᾶσαι dixit, id eſt, repentè, ac ſimul articulum collocare è regione ſuæ ſedis: tum ità collocatum rurſus in poſteriorem partem momento impellere, homini imperantes, vt os claudat. Anteà quidem præcipiebat, vt homo hiaret, laxã maxillam præbens, id eſt, nullum muſculum intendens. id enim maximè confert ad neruos muſculóſque agitandos, repentéque ad naturalem ſedem adducendum maxillam deprauatam, atque ad compellendum in poſteriorem partem. Nunc iam, vbi vtraque maxillæ ſummitas ſita eſt è regione ſuæ ſedis, permittit muſculos, qui κροταφῖται dicuntur agẽtes eam totã ad ſeipſos attrahere. agunt enim, vbi æger comprimere, clauderéque os velit.

ALiquis autem caput offenſi contineat. XV

Dũ maxilla agitatur, ac modicè deorſum demittitur, pręcipit, vt caput cõtineatur, ne ſequatur maxillã. quod perpetuũ eſt in omnibus, quæ in diuerſa duci debẽt. Offenſũ appellauit πεφωμένον. Iones enĩ quãlibet offẽſam φῶμα dicũt.

QVod ſi maxilla vtrâque parte elabatur, curatio eadẽ eſt: ſed homo minùs comprimere os poteſt. tunc enim mentũ magis prominet, ſed in neutram partem inclinatur. intelliges autem in neutram partem inclinari, præcipuè ex dentium finibus, vbi inferiores è regione ſuperioribus reſpondeant. XVI

[Maxilla ab vtrâque parte] dixit γνάθοι ἀμφότεραι, videbitur autem γνάθους appellaſſe non maxillam totam, ſed vtrâque eius partẽ, quà lateſcit: mẽtum quoque cùm γένυς dixerit, videri poterit intellexiſſe maxillæ imum, quà nudum os eſt ſine carne, quùm inquit [tunc enim mentũ magis prominet] ſed paulò pòſt maxillam totam nuncupauit γνάθον, quùm ait [ſed ſi maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur. ſola autem hæc iunctura eſt in maxillâ, in malis multæ]. Quare apud Hippocratem ſignificationes verbi γνάθος & γένυς confundũtur. quod tamẽ ait in propoſitis verbis huiuſmodi eſt. Quòd ſi maxilla luxetur ab vtrâque commiſſurâ, magis quidem in priorem partem propellitur, quàm vbi excidit alterâ parte duntaxat, magíſque à malis recedit: non tamen deprauatur, aut peruertitur, ſed naturalem ſedem ſine inclinatione tuetur. id autem indicant dentes, qui è regione reſpondẽt, hoc eſt, inferiores ſuperioribus, qui ſecant ſecantibus, canini caninis, maxillaribus maxillares.

His quàm

» HIs quàm celerrimè reſtituenda eſt. quâ autem ratione ſuprà explicauimus. xvij

Celerrimè quidem reponenda eſt, priuſquàm muſculi diſtẽti ob conſortium cerebrum afficiant. modus autem reponendi, quem docuit, vbi alterâ parte prolabitur, mihi non videtur ex toto idem nunc accõmodari. tunc enim paulatim maxilla in alteram partem cõuertitur, nunc pariter in vtramq;. quare ſatis eſt concutere, mentũq; adducere deorſum, vt proceſſus extremitas roſtro ſimilis, iugali oſſe inferiùs collocetur, ſicq; in interiorem partem vtrinque totam maxillam compellere, ſimulq́; præcipere homini, vt os claudat.

» SI reuerti nequeat, mortis periculum inſtat propter febres continẽtes, atque marcorem, & inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem. xviij

Periculo quidem nõ vacat maxilla, etiam ſi alterâ parte luxetur: ſed, ſi vtrâque, ægriùs reſtituitur, quùm muſculi omnes, quibus maxilla cõtinetur, intendantur. ſunt autem quatuor (vt dictum eſt) duo ſcilicet, qui à temporibus incipiunt: duo, qui à ſinibus iuxta os, quod πτερυγοειδὲς nominatur. Habent autem hi muſculi neruos ab ipſo cerebro, ac prope ipſum contingunt, quo fit, vt celerrimè afficiatur. Hi ergo quatuor muſculi, vbi maxilla prorumpit, maximè affliguntur, quùm inter omnes præcipui ſint, vt qui neruos ex cerebro habeant à tertiâ coniugatione, quæ non longè ab ipſo principio ſita eſt. Atqui fit etiam, vt muſculi, qui maxillam extrinſecus cõprehendunt, orti ab vtrâque parte eius præter naturam extendantur, vbi maxilla luxetur, quanquàm non ità præcipui ſint ſicut quatuor prædicti. magis enim à cerebro recedunt, neruúſque, qui in hos diſtribuitur, longiùs oritur, & non ab eâ cõiugatione, vndè nerui ad quatuor muſculos ſcrũtur, qui & ipſi non parũ vſui ſunt, perinde atq; alij vniuerſi corporis muſculi, & ſi non æquè præcipui ſint, atque hi. Ob hęc igitur omnia, periculũ mortis impendet, quùm pręter naturam muſculi intendantur, ac proptereà doleant, & idcirco inflammatione premantur, ac ſimili vitio cerebrum afficiant, quo affecto acutæ febres ſequuntur, ſimulq́; læduntur omnes animi actiones. non enim ſolet, vbi cerebrum inexpugnabili dormiendi neceſſitate prematur, eius vitio ſenſus duntaxat lædi & motus, ſed ratiocinatio, memoria, ſenſus & motus voluntarius corrumpi.

» HViuſmodi enim muſculi inexpugnabilem dormiẽdi neceſſitatem indu- » cunt, quùm alienantur, & præter naturam extenduntur. xix

Poteſt vtrunque ex propoſitis inexpugnabilem dormiendi neceſſitatẽ inferre, & alienatio muſculorum, & diſtentio, quùm vterque affectus ob conſenſum ad cerebrum pertineat. Diſtentio inde proficiſcitur, quòd fibrę, quæ priùs laxæ erant, nunc omnes ad rectam lineam extendãtur. alienatio, vbi vltra modum calefiant, frigeſcant, madeſcant, ſiccentur, inflãmentur, eryſipelâ prehendantur, vel putreſcant, in quibus omnibus eorũ natura alienatur: ſed in diſtentione fibræ duntaxat extenduntur citra naturæ ipſius alienationem.

» HIs ſolet aluus bilem puram, atque exiguam reddere, ac ſi euomant, vomi- » tus purus eſt. xx

In febribus admodum acutis nihil mirũ, ſi pura bilis in corpore producitur, ſiquidem & adeps & caro tenera ac paulò antè concreta, ſub huiuſmodi febribus tabeſcit, & ſanguis aduritur. cõcurrere autem hæc ad aluum, atque inteſtina, quùm tabent, proprium eſt, vbi tantùm neruoſæ partes laborant. cum ipſis enim vitiatur, læditurque os vẽtriculi, quod maximè neruoſum eſt. Rectè autẽ ab ipſo docemur proximas, cõmuneſq́; partes primũ potiſſimúmq; affici: præ-

tereà, vbi ventriculi os lædatur, doloreḿ ne leuem quidem poſſe ſuſtinere. ſequitur enim animæ defectio, vbi ipſum malè affligatur, &, quùm animus deficit, omnia, quæ ſuperſunt, tenuia ad ventrem concurrūt. quinetiam, ſi hoc non accidat, ſub vehemēti dolore, atque mœrore, quæ ſuperant in corpore huius generis, videntur ad vētriculum, atque inteſtina decurrere. quæ in ventriculo coeunt, vomitu excernuntur: quæ in inteſtinis, deiectione.

» DEcedunt autem hi maximè decimo die. xxi

Verbum [maximè] μάλιϛα dixit. inuenitur autem, & apud alios veteres ità acceptum, ſicut nunc ab Hippocrate accipitur, vt coniecturam numeri eius rei, quæ proponitur, proximè oſtendat, quaſi ità dixerit. Hi ergo decedūt plærunque circiter decimum diem, ità vt, quamuis nono vel vndecimo intereant, vera oratio ſit. Teſtātur autem exempla vocabulum [μάλιϛα] ità vſurpari. Thucidides quidem in primo libro inquit. [Hæ omnes gręcorū, & inter ſe, & contra barbarum res geſtæ fuerunt maximè quinquaginta annis]. atque ibidem [diſtat ſexaginta ſtadia maximè] Andocides item de myſterijs inquit [homines maximè trecentos] vbi maximè μάλιϛα dicunt, in quam ſignificationem huiuſmodi vox à græcis ſæpenumerò accipitur.

» SEd, ſi maxilla comminuatur, vbi non frangitur omnino tranſuerſa, ſed ali- xxii
» quâ parte icta oſſa inter ſe cohærent, in ſuam ſedem compellenda ſunt, di-
» gitis vtrinque prementibus, tum ab ore, linguâ in latus adductâ: tum à cute, vt
» conueniet repellendo. Quòd ſi peruertātur dentes ad fracturam moti, vbi oſſa
» in ſua mſedem collocata ſunt, non ſolùm bini, ſed etiam plures inter ſe ligandi
» ſunt auro potiſſimum, vel certè lino, donec oſſa confirmentur. Quo facto vin-
» cire oportet paucis pannis ceratoque iniectis, paucíſque faſcijs, non valde ad-
» ſtrictis, ſed laxioribus.

Vbi comminuto oſſe nihil integrum relinquitur, partibus inter ſe recedentibus, ità, vt nullo pacto cohæreant, huiuſmodi fracturæ ſpeciem recentiores medici græcè καυληδὸν à fracti caulis ſimilitudine appellant. eo quòd Hippocrates illud [vbi non frangitur omnino tranſuerſa] dixerit [ἐὰν μὴ ἀποκαυλισθῇ παντάπασι]. Reliqua omnia tam in hâc oratione, q̃ in ſequentibus plana ſunt. ſed, ſi parum quid offendemus, id quoque explicabimus.

» SCire autem conuenit maxillam fractā faſcijs parum iuuari, ſi rectè inijcian- xxiii
» tur: vbi minùs rectè, multum lædi.

Commune eſt omnibus fracturis ſummopere lædi à vinculo, quod non rectè ſuperdetur: at non admodum iuuari maxillæ fracturam vinculo rectè iniecto non pertinet cōmuniter ad omnia oſſa, ſed ad ea duntaxat, quę faſciā comprehendi in orbem nequeunt, quà vitiatum os quo modo à medico compoſitum exceptum fuerit, ſeruetur. Adde quòd in maxillâ vinculum præcipuè infeſtum eſt, quùm ſemper ſolita ſit nuda eſſe, ac ſine velamento.

» SVbinde autem circa linguā altè inquirere oportet, ac diutius digitis vtrin- xxiv
» que reprimere, dirigereq; id oſſis, quod inclinatū eſt. optimum autem eſſet,
» ſi ſemper id fieri poſſet, ſed non poteſt. Quòd ſi os tranſuerſum omnino abrū-
» patur, quod quidē raro incidit, collocare eo modo, quo dictū eſt, os in ſuam ſe-
» dem oportet. Quo facto deligare dentes inter ſe conuenit, veluti ſuprà oſtēdi-
» mus. hoc ſiquidem maxillam valdè immobilem præſtat, ſi quis capita rectè,
» vt oportet, futurâ inſuper coniunxerit. vniuerſam verò manus curationem ad
» vnguem ſcribere non facile eſt: ſed ex ijs, quæ ſcripta ſunt, exprimenda eſt.

μαθεῖν ſignificat inquirere,ſed ἐσμαθεῖν altè inquirere,ſicut nunc,vbi altè inquirere ἐσμαθεῖν dixit.præcipit enim Hippocrates digito in os demiſſo conſiderari,num fracti oſſis partiũ altera ſuper alteram excedat:atq; ità digito adurgeri,quò expedire videatur, id quod in interiorem partem cõuerſum eſt, in exteriorem repellẽdo. In aperto autem eſſe exiſtimo Hippocratem imperare, non vt medicus aſſiduè,ſed vt æger hoc efficiat.

» DEin,ſi is,quem fractura malè habet,puer ſit,ſatis erit corij Carthaginen- xxv
» ſis,exterioris partis id,quod durius eſt,& magis denſum,admouere:ſed,
» ſi robuſtior fuerit, ipſum corium.Incidenda autem habena eſt, quæ trium di-
gitorum latitudinẽ æquet,vel quanta conuenit,tum maxilla gummi inungen-
» da.maxillæ enim,quà tranſuerſa fracta eſt,firmiùs hæret extrema habena ag-
» glutinata interpoſito digiti ſpacio, vel paulo longiori, idq; ab inferiori parte:
» incidatúrque habena hæc media in longitudinem vt vti inque mentum com-
» plectatur. altera item habena æqualis, vel paulo latior ſuperiori parti maxillæ
» agglutinetur, diſtétque à fracturâ quantum prior. ſcindatur autem, quatenus
» poſſit aurem comprehendere.

Molle accipi voluit corium,cuiuſmodi tunc fortaſſe fuit Carthagini.huius enim exempli cauſâ nominatim meminit,quemadmodum Ægyptij corij anteà in opere de fracturis.conſtat autem in eo corio partis,quæ maximè ſumma eſt,id quod durius eſt,ac magis denſum,nunc λεπὸν ab ipſo nũcupari. At quo modo illud adhibeat, vt maxillæ fractæ partes in diuerſa extendat, ipſe nobis aperiet,ſi quorſum de his agat intelligamus. vult ſiquidem fracti oſſis alteram partem deorſum à mento extendi,alteram à capite ſurſum.

» ACuantur autem habenæ,quà coniungi,alligaríque inter ſe debent. xxvi

Præcipit hîc,vt habenæ, quodammodo anguſtiores ſint,paulatim latitudine imminutâ,quo iunctura firmior reddatur.capita enim,quæ lata ſunt, quamuis ſummâ curâ vinciantur,non tamen fideliter continentur.

» IN glutinando corij caro cutem contingat,ſic enim magis inhæreſcit. xxvij

Corium fit ex pelle animalis duplicem naturam habente.id enim ex ipſâ, quod exterius eſt,cùm ambienti aëri obiectũ ſit,magis denſum euadit, & neruoſum eſt:quod interius, mollius & rarius, atq; ex hoc ipſo minùs id,quod ad exteriorem partem magis accedit:quod ad interiorem quà id tangit,quod cuti ſubijcitur,rarius eſt & carnoſum, quod ſanè corij carnem nominauit, à quâ parte glutinari voluit. nam,quùm rarius & mollius ſit, ad eiuſmodi vſum magis accommodatur.

» DEinceps extẽdenda eſt huiuſmodi habena,magis autem,quæ à mẽto ſita xxviij
» eſt,vt potiſſimùm cautio ſit,ne maxilla in acutá figuram ducatur.in ver-
» tice autem iungendæ ſunt vtręq; habenę,dein circa frontem faſciâ alligandæ.

Vtræq; habenarum extremitates dari debent ad caput laborantis,atque in vertice deligari.magis autem extẽdi voluit inferiorem,ne maxilla (vt ipſe di-
» xit) ἀποσιμωθῇ,id eſt,in acutam figuram ducatur.

» ALiquid etiá ſuper omnia extrinſecus inijci debet,vt fieri ſolet,quo vincu- xxix
» la immobilia reddantur. cubet autẽ homo in maxillam integram, nó ta-
» men huic, ſed capiti innixus. corpus verò extenuandum eſt, vſque decimum
» diem:poſteà reficiendum eſt non tardè. nam, vbi primis diebus inflammatio
» non oritur,maxilla viginti diebus conſeruet. celeriter enim callus increſcit,ſi-
» cut in alijs oſſibus,quæ rara ſunt,niſi corrumpãtur.ſed reſtat alius ſermo lõgus

de cunctis oſſibus, quæ corrumpuntur. intentio autem, quæ per gluten adhibetur, firmiter manet, intendi & minui poteſt, & ad multa dirigenda ſępenumerò proficit. Medicorum verò, quicunque incogitantes ſunt, & in alijs caſibus, & in maxillæ fracturâ promptè manus admouent. comminutam enim maxillam variè, & benè, & malè deuinciunt.

Quod ſuper omnia extrinſecus inijcitur κατάβλημα appellauit, ſiue panniculus ſit, ſiue aliud eius generis. vocat autem panniculum πάραρμα, ſicut etiam nunc dici ſolent παράρματα, quę ex veſtimentis præcidũtur ab ijs, qui ea ſuunt. hæc ſiquidem ad propoſitum vſum propter mollitiem commodiſſima ſunt, quæ vbi non ſint, licebit aliquid ſimile admouere.

OMne enim vinculum maxillæ ità abruptæ ad fracturã oſſa inclinat, magis quàm ſecundum naturam. XXX

Maxillæ inquit ità abruptæ, hoc eſt, quæ tranſuerſa fracta ſit, vinculum ad fracturam magis oſſa conuertit, q̃ dirigat. propterea, ꝙ faſciæ in orbem circũdari nequeant, circa ſedem affectam, ſed ab exteriori parte duntaxat imponi.

SEd, ſi maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur, ſola autem iunctura eſt hæc in maxillâ, in malis multę, ſed à propoſito ſermone diſcedere cõſilium non eſt, in alijs enim morborum generibus de ijs dicendum eſt, ſi iunctura inquam, quæ in mento eſt, diducatur, componi à quouis poteſt. nam quod extat, intus repellendum eſt digitis ſuperdatis: quod in interiorem partem conuertitur, in exteriorem adducendum digitis adurgendo. hæc autem faciẽda ſunt oſſibus in diuerſa diductis. XXXI

Maxilla quidem ex duobus oſſibus conſtat, quæ in imo mento ad vnguem inter ſe iunguntur: Malæ verò, ex multis, quæ iuncturam habent omni motu carentem, κατὰ συνάρθρωσιν dicunt. ſed curioſum hoc huiuſmodi vocabulorum ſtudium apud veteres non fuit, atque idcirco Hippocrates iuncturam oſſium malarum ſub συμφύσιος genere poſuit, id tantùm in ipſis indiciũ ſpectans, quòd in eiuſmodi oſſium iuncturis nullus ſit motus, qui ſenſui ſubijciatur.

OSſa enim faciliùs ſic in ſuum locum reuertentur, quàm ſi quis tentet alterо ſub altero condito compellere, quod ſcire licet in omni commentario. compoſitã maxillâ alligare inter ſe dentes conuenit, qui hinc ſunt atque hinc, ſicut anteà quoque dictum eſt, mederíque cerato, ac pannis paucis faſcijſque. XXXII

Conſueuit Hippocrates in ijs præceptis, quæ ſingulis communia ſunt, cùm ſemel vnius mentionem facit, exponere vim rei communem eſſe omniũ ſimilium. quemadmodum & nunc volens maxillam priùs extentam ità componi, ſubijcit [oſſa enim faciliùs ſic in ſuum locum reuertentur, q̃ ſi quis tentet altero ſub altero condito cõpellere]. Hoc autẽ, quod nunc proponitur, attinere cõmuniter ad oſſa omnia, quæ componuntur, propoſitis verbis indicauit.

VInculum autem exiguum variúmque maximè huic loco accommodatur. propè enim ſine inclinatione eſt, quanq̃ non ex toto ſine inclinatione ſit. XXXIII

Pars exquiſitè ſine inclinatione eſt, vbi ſimillimam cylindro figurã repræſentat. voco autem cylindrum, non quo pueri ludũt, ſed qui columnæ imaginem refert: hæc autem ex toto in nullo oſſe reperitur, magis tamen in femore atque humero, quàm in alijs oſſibus conſpicitur. In maxillâ autem conſtat non eſſe huiuſmodi figuram. quocirca eam inclinatione vacare non protulit, propè tamen ſine inclinatione eſſe, eò quòd ſiniſtra eius pars dextræ ex toto ſimilis ſit, & æqualis, atque idcirco, quod ex vtrâque componitur ſine inclinatione

tione eſt, & in neutram partem inclinatur. admittit autem maxilla varia vincula, ſicut in faſciando, quæ exercitatio omnium prima eſt, didiciſtis.

" ATtrahi autem faſcia debet, ſi maxilla à dexto latere extat, à parte dextrâ. XXXIV
" tunc autem à dextrâ parte eſſe indicatur, cùm dextra manus faſciam ducit: ſed ſi ab altero latere maxilla excedat, alio ſanè modo attrahẽda faſcia eſt. vbi antem rectè componatur, atque, vt oportet, immobilis ſeruetur, citò ſaneſcit, dentéſque integri remanent: ſin ſecus, longiori tempore confirmatur, tum peruertitur, dentes autem vitiantur, atque inutiles redduntur.

Anteà quoque dictum eſt in vlceribus, quibus oræ excedunt, caput faſciæ ſecundum oram excedentem inijciendum eſſe, atque ità faſciam voluendam, vt ad alteram oram vlceris, ipſam adducat. eſt autem hoc perpetuum in omnibus, quæ reſtitui ad priſtinam naturam debẽt, quod commune etiam nunc ſeruandum eſt, quo excedens pars repellatur, cogatúrque. id autem continget, ſi ea faſcijs ad alteram adducatur. adducetur autem, ſi dextrâ parte, vt puta, excedente faſcia inde orſa porrigatur ad ſiniſtram: ſi ſiniſtra læſa ſit, ab hâc incipiens ad dextram feratur. Hippocrates igitur, vbi à dextrâ parte incipiens ad alteram faſcias adducit, huiuſmodi vinculũ à dextrâ parte nuncupat, attẽdens non quo ferantur faſciæ, ſed vtrâ præcipuè manu attrahantur. namque, vbi intuearis medicũ è regione eius, qui deligatur, collocatũ, faſcia, quæ à dextro latere maxillę ad ſiniſtrũ procedet, à dextrâ manu attrahetur: cõtraria, à ſiniſtrâ.

De naſo.

" QVod ſi naſus perſringatur, fracturæ modus non eſt vnus. XXXV

Ipſe deinceps modos adſcribet, aut enim pars eius abrũpitur, ipſe tamen ſeruatur perpetuus, ſic, vt neq; deorſum inclinetur, nec in alteram partem conuertatur: aut horum alterum ſit, idque aut in parte eius, quæ cartilaginoſa prominet, aut in reliquâ, quæ oſſibus continetur.

" SEd, qui præſtantia vincula amant ſine mente, complura alia lædunt, atque XXXVI
" adeò naſum.

[Præſtantia] καλὰ dixit irridens, non quò verè ſignificauerit præſtãtia, quorum conſilium eſt affectam partem ad ſuam naturam reſtituere, ſed pulchra & aſpectu iocunda. qualia hæc ſint, in ſequentibus oſtendet.

" INter omnia enim vincula hoc maximè varium eſt, ac plurimis locis aſciæ XXXVII
" imaginem refert, & aliquod ſpacium cutis nudum, ac ſine faſciâ intermittit, quo rhombi variè admodum repræſentantur. Igitur (vt dictum eſt) qui ſine mente huiuſmodi vinculis ſtudent, comminutum naſum libenter deligãt, ſed vinculo iniecto, vno, vel altero die medicus lætus eſt, lætus item, & qui deligatur, deinceps ægrum citò ſatietas capit, inuentio enim noxia eſt, abundéque medico eſt, oſtendiſſe peritiam, quam habet, naſum variè deligãdi. Efficit autem hæc vinciendi ratio omnia contrà, atque oporteat. tum quòd, qui ob fracturam ſimi fiunt, ſi à ſuperiori parte adſtringantur, magis adhuc ſimi euadent: tum, quòd quibus in hanc, vel illam partem, ſeu quà cartilago eſt, ſeu ſuprà naſus conuertitur, nihil ſuperpoſito vinculo iuuandos, ſed magis lędendos eſſe manifeſtum ſit.

Aſciam appellat, vbi faſcia à tranſuerſo circuitu recedens paulułum inclinatur, vt ſuprà oſtenſum eſt. ſpacium verò, quod faſcia intermittit, dixit διαζωχάς: rhombi verò figurã, eam, quæ ęqua latera habet, ſed angulos non rectos.

nam & Euclides ità rhombum finit. noſti autem ex faſcijs primam ferè nominari rhombum, quùm eam figuram potiſſimum repræſentet.

SIc autem panni à latere naſi haud benè aptantur. quanquàm neque hoc faciunt, qui alligant.

Nihil cõferre ait vinculum ad naſum ſub fracturâ in latus conuerſum, cùm id præſtare non poſſit, quod vtile eſſe videtur. videtur autẽ vtile eſſe per pannos naſum fulcire ab eâ parte, in quâ iacet, ſed neque ad hanc rem inquit id prorſus accommodari.

PRoximè autem vinculũ mihi videtur occurrere, ſi in medio naſo, quà acutus eſt, caro iuxta os conteratur, vel paululum etiam os ipſum lædatur, nõ tamen multum. his ſiquidem naſus callo obducitur, & aliquanto aſperior fit, neque tamen vinculo egent magni negocij, ſi ſanè alligandi ſunt.

Commune vinculũ naſi proximè ad ſalubre accedere videtur, vbi in medio cutis contuſa fuerit, vel os parumper vitiatum. ſequitur autẽ, vt promineat, quà callo circumdatur. Vinculum itaque in huiuſmodi caſibus coercens, repellénſque affectum locum, prodeſſe aliquid videbitur. ſed neque his vllo modo neceſſarium eſt. conari enim debemus, quæ contuſa ſunt, maximè ab inflammatione defendere: atq; vbi inflãmẽtur, celerrimè inflãmationem tollere. quin & callus, quùm paruus increſcit, nihil profectò huiuſmodi vinculis eget.

SAtis eſt ad contuſum, pannum admouere cerato inunctum, dein ſemel faſciam circumdare, quæ in vtramque partem ducatur.

Media faſcia medio naſo inijcienda eſt, cuius vtraque capita ad poſteriorem capitis partem non magnâ vi adducenda ſunt, atque inde fronti circumdata inter ſe vincienda.

OPtimum tamen præſidium eſt illinere hæc farinâ tricitici huius anni, lotâ glutinoſâ, reſperſâ, paucâ.

Qui optimè videntur verba Hippocratis enodare, aſſerunt σητάνιον triticum ab ipſo appellari, id quod ſatum eſt σῆτες, quod attici vtrâque ſyllabâ per τ. prolata τῆτες dicunt, quo verbo ſignificari volunt [hoc anno] id eſt, quod vere ſatum eſt, quod & duorum mẽſium, & quadraginta dierum appellatur. Equidem in Co, & in totâ Græciâ Aſiæ vidi tritici genus σητάνιον appellatũ, ſed parũ furfurum habet, & eius farina ex aquâ ſubacta plurimum glutinoſa eſt. quam rem nunc Hippocrates maximè exigit, quemadmodũ ipſe deinceps narrabit, qui vbi farina hæc nõ ſit, imperat, vt puluis qui ex concuſſo thure habetur, vel gummi admiſceatur. ſeritur autem eiuſmodi triticum vere ineũte, vt duorum menſium ſit, rectéque ſic dicitur. quoniàm ſummum ad id temporis perducitur, cuius farina ex aquâ ſubacta maximè glutinoſa redditur, vbi molito tritico furfures ex toto detrahantur, id quod fit, & cribris tenuibus, & tritico antè eloto. Nam idem tritico euenit, atque hordeo, ex hoc enim, vbi ptiſſana præparanda eſt, cortex magis remittitur, ſi anteà madefactum fuerit. Quo pacto igitur dixit [lotâ]? quùm non idẽ ſit madefieri, & lauari. in quolibet enim piſtrino madefit triticũ, priuſquàm molatur: non tamen lauatur in quolibet, ſed in compluribus Aſiæ ciuitatibus, vbi calathos habent magnos intextos ex tenuibus iuncis exigua ſpacia intermittentibus, per quæ excerni puluis poſſit & arena, ſed triticum retineatur. Id ergo triticum, quod molendum eſt, primò in calathos conijciunt, atque excutiunt: deinde calathos in aquam demittunt, ſic, vt triticum lauetur, ac modicè madefiat: calatho ex aquâ recepto humoris

plurimum

plurimum effluit. tantum autem in tritico remanet, quantum idoneum eſt, vt moli poſſit. nam niſi madefiat, cortex circumpoſitus, qui tanquam innata cutis eſt, ſub molâ in tenues partes diſſipatur, atque ità, cum farina per cribrũ excernitur, educitur aliquid etiam ex furfuribus in tenues partes diuiſis: ſed tritico priùs madefacto, furfures, grandiorum partiũ quùm ſint, manẽt, & cum farinâ non excernũtur. atque idcirco tritico priùs madefacto farina magis purgatur, & quod ab interiori parte eſt tritici huius anni, lotum (vt ait) & glutinoſum, quod ſcilicet poſt cutem eſt, veluti caro ipſius, in farinam, vt propoſui, redactum, valdè glutinoſum redditur. Puto itaque ab ipſo lotam farinam appellari, vbi ex tritico fit, ſic purgato, & priùs madefacto. nam, niſi ità accipiatur, reſtat, vt intelligamus farinam, vbi ex aquâ madefacta variè agitatur, deinde ſinitur conſiſtere, tum ſuper innatãs aqua excipitur, ac decoquitur, quod in farre etiam fit, ſed huic repugnat, quòd reſpergi farinam iubet, decoqui enim dixiſſet, non enim reſpergitur huiuſmodi humor, ſed coquitur dũtaxat. Ex verbo igitur [reſperſâ] quid ſibi voluerit magis demonſtratur.

VTi autem conuenit ad omnia hæc huiuſmodi farinâ, ſi ex optimo tritico fuerit, facileque duci poſſit: ſed, ſi nõ omnino benè ducatur, modicũ pulueris illius, qui ex thure concuſſo habetur, in tenuiſſimum pollinẽ redacti, & aquâ diluti farinæ adijcere, vel paulum omnino gummi ſimiliter admiſcere. Quibus igitur fractus naſus in inferiorem partem demittitur, ſimúſq; efficitur, ſi ab inferiori parte, quà cartilago eſt, deſidat, poteſt in nares indi aliquid, quod dirigat: quod vbi non fiat, omnia hæc excitanda ſunt digitis, ſi fieri poteſt, in nares coniectis. 42.

Optimum triticum dixit ἀγαθῶν πυρῶν, maiores enim ſoliti ſunt ἀγαθοῦ vocabulo vti, ad notandum id omne, quod in ſuo genere primum eſt. nũc autem omnes, qui in panificijs verſantur, aſſerunt optimum triticum eſſe, quod denſum eſt. nam quod rarum, multis furfuribus continetur, farináque eius ex aquâ ſubacta non æquè efficitur glutinoſa, atque illius, quod dẽſum eſt. glutinoſum autem expreſſit, cûm ait [facilè ducitur] eâ loquutione ſumptâ ab eo, quod ipſi accidit. quandoquidem à nobis in diuerſa attractum, ſeruatur perpetuum, neque diſſipatur: contrà quod minimè glutinoſum eſt, quùm ità tractatur, diuellitur, ſed ſi diuellatur, quo pacto ſequi dicetur, cùm manu trahitur? ac ſi non ſequitur, quînam dicetur facilè duci? id verò quod nõ diſſipatur, ſed perpetuũ eſt, iure quis dicet facilè ſequi, quemadmodum & viſcum, hoc ſiquidem manibus noſtris prehenſum in cõtrarias partes plurimum attrahitur. quare ex his conſtat velle Hippocratem farinam ex aquâ ſubactam glutinoſam eſſe, atque, vbi huiuſmodi non ſit, gummi vel puluerem ex cõcuſſo thure collectũ (quem μάννας appellat) adijci iubet, vbi eius pulueris copia non ſit, contundere thus ipſum eâ de cauſâ oportet, atque ex eodẽ id, quod maximè pingue eſt. Ego interdum, quùm nec thuris; nec gummi copia eſſet, reſinâ liquidâ vſus ſum, hác fortè nactus: at vbi, neq; hæc ſit, melle vti poteris, ſed vtiliùs puluis ex concuſſo thure vel gummi adijcitur. nam mel & reſina quodammodo calefaciũt, ſed talia ab initio aliena ſunt: procedente verò tempore remanentibus inflammationis reliquijs, vt ſi quid aliud commodiſſima. Quemadmodum igitur in ſuperioribus gratiâ exempli meminit priùs corij Ægyptij, ac rurſus Carthaginenſis, ſic etiam nunc tritici huius anni, quaſi ità dixerit. Farinâ vti debemus, quæ ex aquâ ſubacta glutinoſa ſit, qualis efficitur ex tritico huius anni, quod

σητάνιας appellauit. fortaſſe eiuſmodi vocabulo ſignificare volens triticum omne,quod denſum eſt,& farinam reddit glutinoſam,ità,vt nomẽ ab eo,quod ipſi accidit magis,non ab aliquâ ſingulari ſpecie ſumptum fuerit.

43 VEl certè eo inſtrumento,quo ad illinẽdum vtimur, pleniori digitis compulſo,non in priorẽ partẽ,ſed quà deſidet.extrinſecus autẽ digitis vtrinq; compreſſis impellere ſimul conuenit,& excitare.ſed,ſi fractura omnino in inferiori parte fuerit, licet aliquid in nares inſerere, ſicut iam diximus, vel linamentum,vel aliud linteolo cinctũ,vel magis Carthaginenſi pelliculâ,circũſutumq́; & ità figuratũ,vt idoneum ſit,quod in hunc locum demittatur.At,vbi fractura fuerit ſuperior, nihil demitti intus poteſt. nam,ſi in inferiori parte id præſidium alienum eſt,quî non in ſuperiori? Primò itaq;,& ab interiori parte dirigere naſum oportet, & ab exteriori vtrinq; cõpellere, atque in priſtinã ſedem reſtituere.commodiſſimè enim reſtituitur naſus fractus,præcipuè eodem die,vel certè paulò pòſt. ſed torpent medici, & primò molliùs rem pertractãt, q̃ opus ſit.vtrinq; enim digitos, qui naſo accommodentur, demittere oportet, quantum fieri poteſt in imũ, & ipſum ab inferiori parte ſurſum cõpellere, atq; excitare,ſimulq́; ab interiori parte dirigere.ad quam rem nullus alius medicus magis idoneus eſt, ſi homo id dare operã velit, audeatq́;, q̃ ipſius digiti indices. hi enim maximè ſecundũ naturam ſunt. admouere autẽ vtrũque digitum conuenit, vt toti naſo inhęreat,atq; ita quieſcere, potiſſimũ,ſi fieri poſſet aſſiduè, donec glutinaretur,vel certè plurimũ tempus, vt dictũ eſt:aut ſi non ipſe ægrotans, ſaltẽ puer,vel mulier aliqua digitos demittat. mollibus ſiquidẽ manibus opus eſt,vt optimè naſus curetur. Verùm,vbi nõ reddatur ſimus,ſed deorſum ſpectans,in neutram partẽ inclinetur.equidẽ nullũ vnquam naſum vidi ità fractum, qui non poſſet protinus cõponi, ſi priuſq̃ callus increſceret, compelleretur, modò quis rectè mederi vellet. Atqui deformitatẽ homines maximè oderunt: curationẽ verò partim ignorant, partim non ſuſtinẽt,niſi dolore premãtur,aut mortem pertimeſcãt. quanq̃ in naribus callus citò increſcit,nam decẽ diebus ſaneſcit, niſi corrũpatur. Quibus os à latere abrũpitur, curatio eadem eſt. dirigere nimirũ oportet,nõ ęquè ab vtrâq; parte,ſed eã,quę inclinat, ad naturalẽ ſitum adurgere ab exteriori parte cõpellendo: in naribus item altè conquirere, quod in interiorem partem conuerſum eſt,dirigẽdo aſſiduè,dum reſtituatur,cum eo,vt ſciamus naſum, niſi protinus dirigatur,dirigi poſteà nõ poſſe,ſed peruerti. Quo ad naturalẽ ſedem compulſo, ad eum locũ admouẽdi ſunt digiti,vel vnus,vel plures,ſeu ipſius hominis,ſeu alterius, vt quà excedit, repellatur, dũ fractura ſaneſcat. ſed & minimus digitus in naſum ſubinde cõijciendus eſt,quo componãtur,quæ declinant.vbi his inflãmatio ſuperueniat, farinâ vti conuenit ex aquâ ſubactâ: digitoſq́; ſimiliter dare,eiuſmodi etiã farinâ inductâ. Verùm,ſi quà cartilago eſt,naſus à latere perfringatur,neceſſe eſt extremum peruerti.itaque oportet ad extremũ naſum aliquid ex ijs,quæ dicta ſunt adhibere, quod ipſum componat,vel aliquid tale demittere. multa enim inueniri poſſunt accommodata,quæ odorem non mouent,& alioquin mollia ſunt.Ego interdum fruſtum pulmonis ouilli cõieci, id enim fortè nactus ſum. nam ſi ſpongiæ indantur,humorem combibunt.

Si nequeant(inquit)digiti in nares demitti,adhibendũ eſt id inſtrumentũ, quod nũc ſicut in ſuperioribus etiã ὑπάλειπτρον appellat.quo verbo intelligitur omne id,quo ad illinendum vtimur,qualia ſunt ſpecillum,ſpathę,idq́; inſtrumentum,

mentum,quod διαπύρηνον dicitur, quæ omnia in ſummo capitulum habent rotundum, ſed quemadmodũ in ſuperioribus ad alæ vſtionẽ opus fuit tenuiſſimis,ita nunc plenioribus.quandoquidem & digitos,vbi licet,admouemus, & in nares conijcimus,eos nempè,qui aptantur,& qui fractam naſi partem componant.quâ ratione autem vti cõueniat hoc inſtrumento, ipſe apertè expoſuit imperans,vt indatur in cauum,non in inferiorem partem naſi,ſed quà potiſſimum fracta pars in eius cauum decidit. ea ſiquidem eſt,quæ impulſu eget, vt excitata poſſit in ſuam ſedem reuerti.nihil enim aliud eſt componere quamlibet partem,quàm vnamquamque eius particulam in ſuum locum compellere. Quæ ſubijciuntur,per magnam partem orationis plana ſunt.

» AD hæc ex parte exteriori corij Carthaginenſis incidenda habena eſt,quę 44
» vel pollicem lata ſit,vel quantum conuenit,& extrinſecus naſo,quà decli-
» natur,agglutinanda:poſt hæc intendenda eſt,quantũ expedit,paulo autẽ ma-
» gis quã vt naſus dirigatur, intendi debet:tum ſub aure(longa enim eſſe habe-
» na debet)ſurſum circa caput adducẽda. licet autem fronti extremam aggluti-
» nare:licet & vlterius ferre,& circa caput volutam vincire. hæc ſiquidem iuſtè
» naſum dirigit,& intendi,& remitti poteſt,atque vbi velis,naſum in contrariã
» partem,ac iacet,magis aut minus repellere. Nam & quibus à latere naſus abrũ-
» pitur,in cæteris eadem curatio cõuenit,quæ propoſita eſt.plæriſque autẽ opus
eſt naſo extremam habenam agglutinare,vt in cõtrariam partẽ repellatur,at-
» que inclinet. Quòd ſi fracturę vlcus accedit,nihil ſollicitare nos debet,ſed nu-
» triendum eſt cerato,quod picem habeat, vel aliquo ex ijs medicamentis, quæ
» protinus cruentis vulneribus inijciuntur. hæc ſiquidem facilè curationem ad-
» mittunt. Æquè etiam,vbi oſſa receſſura ſint, primò dirigere aſſiduè conuenit,
» nullâ re prætermiſſâ, & in poſterum digitis compellere laxiùs ſuperdatis, ſu-
» perdatis tamen. naſus enim ex omnibus corporis partibus facillimè componi-
» tur. Atqui habenâ agglutinatâ, & impulſu in contrariam partem, atque naſus
» declinatur,nihil vti omnino prohibet,neque ſi vlcus ſit,neque ſi inflammatio.
» innocenter enim eiuſmodi præſidia adhibentur.

[Appendatur]dixit ἀπηρτῆ, quo verbo ſignificauit vniuerſam rationẽ extẽdendi,& quaſi dirigendi naſum peruerſum,per ea, quæ agglutinantur. quod autem nunc pręcipit,experimẽto imbecillũ comperi.nam,ſi habena vehemẽtiùs intẽdatur,gluten diſcutitur,reſoluitúrque:ſi modicè,nihil ferè proficitur.

De aure.

» IN fracturâ auris quodlibet vinculum inimicum eſt,neque enim ità laxũ cir- 45
» cumdabitur,quòd ſi magis adſtringatur,plurimum officiet. quãdoquidem
» integra auris ſub vinculo adſtricta dolet,pulſu vexatur, atque inflammatione.

Vbi continuum ſoluitur græcè in carne ἕλκος appellatur,in oſſe κάταγμα,in cartilagine non habet proprium vocabulum, ſed eam fracturam Hippocrates abuſus καταγματος nomine nuncupauit.

» SEd & cataplaſmata,quæ maximi oneris ſunt,penitus aliena ſunt:plæraque 46
» etiam noxia ſunt,atque abſceſſum concitant, & muccos plurimos, ſuppu-
» rationémque infeſtam reddunt.quibus minimè opus eſt auri comminutæ.

Omnia ſigillatim ijs conſentanea ſunt,quæ oſtendimus in libro de ratione curãdi. namque Hippocrates etiã nunc lædi aurem aſſerit cataplaſmate,quod experimento conſpicitur.abundè enim ſiccari eam voluit,quùm naturâ ſiccif-

ſima ſit,eo quòd ex cute conſtet,& cartilagine.Oſtēſum autem eſt vnāquamque partem,quatenus ſiccior eſt,eatenus ſicciorem curationem requirere.

PRoxima quidem eſt(modò quid ſuperimponi cōueniat) farina glutinoſa. Hęc autem neceſſariò grauis ne ſitac minimum contingat. interdum enim optima medicina eſt, medicinam non facere,& ad aurem,& ad alia multa. Cauere inſuper homo debet, ne in eam partem dormiat. extenuare autē corpus expedit,illi potiſſimum,qui auris ſuppuratione periclitatur,& aluum mollire.

Proximū inquit eſſe ei,quod non obeſt,cataplaſma ex farinâ glutinoſâ.conſtat enim hoc magis ſiccare,quàm alia.diximus autē paulò antè, vbi de illinendo naſo tractauit,qualem appellet farinam glutinoſam.huic ſimillimū cataplaſma conficiunt experimento edocti, qui in palæſtrâ verſantur, ex farre in aceto madefacto,dum maceretur, atque ità temperato.

SEd,ſi homo facilè vomat,vomere debet,vt modicè exhauriatur.

Veteres appellabant σύμμαισμὺς, quùm modicè homo exhauriebatur,ſeu vomitu,ſeu deiectione,tale quid nunc fieri iubet eodem vocabulo vſus. Multa autem ſunt medicamenta,quæ hoc præſtant. nam & mel copioſè aſſumptum, & mulſa minùs diluta,vel cremor ptiſſanæ ex aquâ decoctus, ſeu per ſe, ſeu cū melle,magis adhuc vomitū citat radicula,& bulbus narciſſi. His efficacior eſt, nondum tamen valens radicula,in quâ ſurculos radicum veratri albi defixeris, data poſtridie,ſiue per ſe,ſiue ex oxymelle.

SEd,ſi ad ſuppurationē veniat,nō eſt celeriter aperiēda. multa enī ex ijs,quę videtur ſuppurare,interdū abſorbentur,etiā ſi nullū cataplaſma inducatur.

Cauendum eſt,ne auris incidatur ob cartilaginē cuti ſubiectā.nam,niſi,vbi inciſa eſt,conſolidetur & glutinetur,periculū eſt, ne cartilago obeſa reddatur. [Abſorberi] (quod ἀναπίνεσθαι dixit)hoc eſt,diſcuti ac digeri pus ibi collectū,nōnunquam per ea,quæ ſuperimponuntur ſimplicia medicamenta, ac leuia ſine morſu ſiccandi vim habētia.cuiuſmodi eſt muccus cochleæ adiecto thure: ac, ſi valentiùs ſiccare opus ſit, vel aloë,vel myrrhâ,vel vtriſque. Eodē modo ſiccare poteſt mel atticum inunctum inſperſo quouis ex propoſitis medicamentis,benè contrito.voco autem ſine morſu thus,aloën & myrrham.

AT,vbi incidere coactus ſis, celerrimè ſaneſcit, ſi candens ferramentum ab vnâ parte ad alterā demittatur. ſcire autem certum licet aurē curtam reddi,& mancam magis quàm altera,ſi candens ferramentum traijciatur.

Curta neceſſariò ſit,& manca,cùm nōn exigua pars & cartilaginis,& cutis ipſam comprehendētis,vſtione abſumatur. Ad quod præſidiū monet,vt confugiamus,nonnunquā veritus,ne cartilago ægrè ſaneſcat. namque vbi nudatur,cicatricem non recipit,præſertim ſi res aliquot dies protrahatur,neque cutis à ſectione protinus coëat & glutinetur.

SEd ſi candenti ferramento non traijciatur, incidere conuenit, quod magis excedit,ſectione non admodum exiguâ.

Ne quid ſuperſit puris, quo cartilago lædatur,incidi non parum iubet.

QVandoquidem pus altiùs inuenitur,quàm quis exiſtimet.

Decipiuntur,qui ſecant,in cognoſcendo pure,quod ſubiectum eſt,ità, vt exiſtiment id in ſummo contineri,& cutem tenuem eſſe. Quo pacto autem in hunc errorem incidant,ipſe Hippocrates proximè demonſtrabit.

VErùm(vt ſummatim dicam)cætera quoque omnia,quæ muccoſa ſunt, & muccos producunt, vtpotè glutinoſa,vbi tangātur citò in hanc,vel illam

partem

parte digitis elabuntur. quàobrem altiora hæc medici reperiunt, q̃ exiſtiment.

In dignoſcendo loco ſuppurante, vbi in affectâ parte, quùm tangẽti moderatè cedit, ſectione adhibitâ contentũ pus inuenitur, medici poſtquam eũdem cedendi modum in quâuis aliâ parte comprehenderint, putantes eam ſimiliter ſuppurare, vt illæ, quas priùs intuiti fuerint, venientes ad ſectionem errât, iſque error interdum duplex eſt, & quòd nullo modo ibi pus inueniatur, quùm hæc multo craſſiora ſint quàm opinentur, & quòd medicis ea ſuppurare videâtur, quæ muccoſum humorem in ſe continẽt. id, quod euênit, quoniàm huiuſmodi humor (vt ipſe ait) vbi tangatur, citò elabitur. contrahi autem ſolet in cartilagine, chordis, neruis, ac ligamentis, vt deinceps oſtendet.

QVandoquidem, & ea tubercula, quę ganglia dicuntur, cùm humida ſunt & muccoſâ carne continentur, à multis aperiuntur inde fluxurũ humorem putantibus. Medicum itaq; in ſectione animus fallit: ſed ei, qui ſectus eſt, nullum affertur detrimentum. quæ autem loca aquoſa ſint, vel muccorum plena, quibúsve partibus ſingula, quæ aperiuntur, hominem interimant, vel alterus noxæ cauſa ſint, alibi exponentur.

Hæc enim ganglia circa cartilaginoſas partes, & circa neruos ex horũ alimento increſcunt, oriuntúrque ex humore glutinoſo ac muccoſo. hoc enim eſt proprium neruorum alimentum.

VBi quis igitur aurẽ ſecuerit, abſtinere ab omni cataplaſmate, atque omni linamento, debet, mederíque vel medicamẽtis, quæ protinus cruẽtis vulneribus inijciuntur, vel alio, quod neque onere lædat, neque moleſtiam afferat.

Auris quià ſicca eſt, idcirco ſiccantia medicamenta requirit, non tamen plus iuſto ſiccanda eſt, vbi à ſectione protinus medicaméta inducuntur. diſtẽdunt enim, cùm nihil habeant, quod leniat. Sed neque onerari auris debet mole eorum, quæ ſuperimponuntur. dolet enim & infeſtatur. Optimum eſt igitur à ſectione medicamentis vti, quæ modicè ſiccent, cuiuſmodi ſunt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. Cataplaſmata leniunt quidem, ſed reſoluunt, atque effœminant. ſuperantem verò humorem non diſcutiunt, pręſertim cùm glutinoſus ſit & craſſus.

NAmque, vbi cartilago nudari incipiat, coitúmque habeat purulentum ac muccoſum, res infeſtiſſima eſt.

Adijcere orationi oportet [humorum] ſicut nonnulli adſcribunt, vt vniuerſa ſit huiuſmodi [Namque, vbi cartilago nudari incipiat, coitúmq; humorum habeat]. Vocat autem ξυστάσιας coitum humorum, qui intus continẽtur, & excerni debent puris videlicet & mucci. res (inquit) infeſtiſſima eſt, hoc eſt, dolorem affert, quod patet, quùm cartilago vitiatur.

CVius illa curatio quoque cauſa eſt. In omnibus autem, quæ recrudeſcunt, maximè abundè eſt candens ferramentum traijcere.

Quam curationem damnat? eámne, quam paulo ſuprà indicauit, præcipiẽs vt cataplaſma, linamentum, quod onerat, quod dolorem excitat, vitemus?

FINIS SECVNDI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarivs tertivs, Vido Vidio Florentino interprete.

De ſpinæ vertebris.

SPinæ autem vertebræ. 1

Adiecit [ſpinæ] non quòd in alijs corporis partibus vertebræ reperiantur, omnium enim vertebrarum compoſitio vocatur ſpina: ſed quaſi ità dixerit vertebræ, quarum ſitus eſt in ſpinâ. Quibuſdam tamen ex iunioribus placet ſpinam nominari, non vniuerſam vertebrarum compoſitionem, ſed earum tantùm, quæ ad thoracẽ ſunt, & lumbos. iuxta quos Hippocrates nunc de vertebris agere videtur, quæ in lumbis tantùm, & dorſo ſitæ ſunt, non de ijs, quæ in ceruicibus. vertebrarum verò compoſitionem vniuerſam in libro de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, ad vnguem narrauimus, in quo exerceri illum volumus, qui percepturus eſt hæc commẽtaria, intuitum exquiſitè qualia ſint ſingula oſſa in cadauere areſacto hominis, vel certè ſimiæ.

QVibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant. 2

Gibbum dixit κύφωσις, vocatur autem ſpina gibba, quùm in poſteriorem partem conuertitur, quod vitiũ ὀπισθοκύφωσις græcè nominatur: ſicut curua, quãdo in priorem partem. dicitur autẽ hoc gręcè λόρδωσις: ſed σκολίωσις, cùm deprauatur à latere. Nõnulli autem exiſtimant ſpinam in poſteriorẽ partem peruerti (quod vitium κύρτωσις quoque græci nominant) vbi in eâ fuerint cruda tubercula magna, dura, ac diuturna, quorum onere vertebræ in poſteriorẽ partem compellantur. neque intelligunt, ſi ſupinus homo iaceat, non poſſe ſubiectas vertebras tuberculis onerari, neque etiam ſi ſtet, aut ſedeat, ac neq; ſi in latus cõuerſus cubet. Ad hæc abſurdum eſt, exiſtimare tubercula ad tantũ pondus, ac duritiem peruenire, vt oſſibus grauiora fiant, & duriora: ſed, & à crudis tuberculis ſpinam in priorem partẽ conuerti Hippocrates ipſe paulò pòſt docebit. Illud item animaduertendum eſt, non ſolùm eos, qui li[illegible]m hunc exponunt, ſed Hippocratem in propoſitis verbis dixiſſe [trahũtu[illegible] gibbum efficiant] quùm dicere potuiſſet [impelluntur] quemadmodum h[illegible]acet. Abſurdum verò videbitur aſſerere vertebras, quę in poſteriorem pa[illegible]e[illegible] erumpunt, trahi à morbo in priorem. hoc ſiquidem magis propriũ eſt illius vitij, ſub quo ſpina in interiorẽ partem conuertitur. Quonam igitur pacto res vera ſit, quidque Hippocrates ſentiat, conabor exponere. Vertebrarum quidem oſſa per ſe, neque peruertuntur à tuberculis, neque trahũtur, ſed primum vitium eſt in ijs corporibus, quibus vertebræ alligãtur. Igitur, vbi ad vertebras tuberculũ oriatur, cùm in tumorem aſſurgit, atq; augetur, ab interiori ſiue priori parte, vtroque enim vocabulo appellatur, neceſſe eſt, vt tuberculum ſequantur ligamenta, atque hæc rurſus vertebræ. Itaque, ſi in vnâ parte dũtaxat tuberculum oriatur, vbi hęc in interiorem trahatur, ſpina in priorem partem conuertetur: ſed, ſi in duabus, vbi aliqua interiecta ſit inuiolata, gibba euadet. vtroq; enim tuberculo adiunctam vertebrã trahente, quæ in medio ſunt, à poſteriori parte gibbę fiunt. quod euidenter intueri licet omnibus euenire, quæ curuari modicè poſſunt,

ſunt,cuiuſmodi ſunt virides rami,& ex ſcriptorijs calamis plęriq;,quos ſi quis dextræ digitis ab vnâ parte,ſiniſtræ ab alterâ, prehẽdens ad ſe traxerit,mediũ in contrariã partẽ attractũ gibbúmque cõſpiciet. Atqui neq; aliâ de cauſâ ſpina ad latus conuertitur,q̃ ob crudum tuberculũ,quod à latere eius ſit. Hęc autem tria vitia in ſpinâ incidunt,cùm vertebræ loco mouẽtur.nã vel κύφωσις ſit, vel λόρδωσις,vel σκολίωσις.cùm in poſteriorem quidẽ partem conuertitur, κύφωσις, quùm in priorem, λόρδωσις,quùm in latus inclinat, σκολίωσις. Extra hæc quartum vitium in ſpinâ incidit,quod σεῖσις vocatur,vbi vertebræ loco manent,ſed earum compago dimouetur,

» PLærunque ſolui nequeunt, præcipuè, vbi ſpina ſuprà ſepti tranſuerſi con- 3
» iunctionem gibba fiat.

Nonnulla(inquit)quæ in ſpinâ incidunt,ægrè ſoluuntur,præcipueque vbi ſupra eam regionem,quâ cum ſepto tranſuerſo cõiungitur,gibba fiat,hoc eſt, in vertebris thoracis. dixit autem ὅτι, ſignificare volens [præcipuè] quemadmodum etiam in principio huius libri,quùm inquit[Omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba quàm grandior, præcipuè antequam ad maturitatem veniat]. vbi verbum præcipuè dixit ὅτι. Sed quâ ratione ægrè tubercula ſoluantur,proximis verbis intelliges.

» INfrà verò quędã ſoluuntur cũ varices in cruribus fiunt.illi autẽ magis gibbã 4
» ſpinam ſoluunt,qui in venã poplitis oriuntur,fiunt etiã & in venis inguiuũ.

Quædam(ait)vitia infra thoracẽ,nempè ad lumbos, à varicibus vel torminibus ſoluuntur,cùm ſucci,qui ea faciunt,primò ferantur in venam maximam ipſius ſpinæ,deinde in eas,quę ab eâdẽ diductę ad crura intendunt. huiuſmodi autem in thorace nulla vena eſt,quæ poſſit vitiatos ſuccos recipere. quãdoquidem vtrinq; octo coſtis vna alimentũ ſubminiſtrat: ſed ſuperioribus, duæ 6 aliæ tenues,ſcilicet ab vtroq; latere vna.quæ omnes per thoracem diſtribuuntur,diſſipantúrque. Idcirco,ſi ſuccus aliquis ad ipſas ex tuberculis transferatur, excerni non poteſt, pręterquàm ꝙ ęgrè etiam admittitur. ſucci enim,qui cruda & dura tubercula faciunt,glutinoſi ſunt,& craſſi,quare nõ facilè per tenues venas ferũtur:ſed vena,quæ ad lumbos eſt, latiſſima eſt, & ſanguinẽ ad venas omnes tranſmittit. ergo,cùm hos craſſos ac glutinoſos ſuccos receperit,ſi affectæ partes virib[illegible]s adeò valeant, vt quod ſuperat, expellant, ad venas hîc ſitas tranſmittit. quo[illegible]t lateſcant,& in varices aſſurgant,vbi quidẽ ſucci craſſiores fuerint,id[illegible]ut in inguine protinus,ſin mediocriter craſſi,in poplite. nãque,vbi prim[illegible],eo ꝙ craſſi ſint,& glutinoſi,conferti ſubſiſtunt,ibi venã diſtendũt,dilatãntq;. Etenim,quibus citra cauſam hâc varices in cruribus oriuntur, videre licet venas pro portione ſuccorũ craſſitudinis lateſcentes,vbi craſſiſſimi ſint,latiſſimas,cuiuſmodi venę ſunt in inguine: vbi minùs craſſi,minùs latas,quales in poplite. Interdum enim,quùm maiores venas obſtruunt,hunc affectum excitant: interdum ad inferiores concurrunt, quæ anguſtiores ſunt. in vniuerſum autem in varicibus craſſus ſanguis cõtinetur. nam id vitiũ plærunque à ſucco melãcholico,interdũ etiam ab alijs crudis craſſiſque cõcitatur.

» SOlutum quoque iam id vitium eſt à torminibus diuturnis. 5

Vbi ſucci,qui præter naturam in corpore ſunt,ad inteſtina transferuntur,tormina fiunt, quùm abradãtur inteſtina ob ſuccos acres,qui ad ipſa confluunt, nempè, vbi tubercula ſuppurant, neque enim aliter ob ſuam craſſitudinem confluere ad inteſtina potuiſſent. ſed in ſuppurationibus craſſi ſucci

maximè fit, vt ſpiritus cum ſono reddatur, quandoquidē maximè etiā ſtertunt, qui ſic figurati dormiūt. quāobrem ſcribit [nam & ijs, qui naturâ recti ſunt, id oſſis, ſi in interiorē partem inclinetur, ſpiritus difficultatē affert]. dicit autem id oſſis, ad illud referēs, quod principio orationis propoſuerat, cùm inquit [Atqui coguntur etiā ceruices iuxta magnā vertebram in priorem partem cōuertere]. vndè poſſet quis conijcere magnam vertebram appellari ſecūdam, quæ magis poteſt in priorem partem vrgeri, atque inde rurſus repelli. Cōſtat autem eandem regionem, & priorem, & interiorem ab ipſo vocari. priorē quidem, quùm vertebræ à poſteriori parte in eam erumpant: interiorem, quùm ſit in profunditate corporis, ſi ſpectetur ſumma pars ſiue prior, ſiue poſterior.

HIs tubercula plærunque circa pulmonem ſunt, eaq; dura & cruda. plæriſque enim eiuſmodi tumores ſunt cauſa gibbi, & diſtētionis, quibus proximi nerui afficiuntur.

Quibus ſpina ſupra ſeptū tranſuerſum gibba eſt. his plærunq; ait tubercula fieri circa pulmonem: cōſtat autem, & quibus ad lumbos gibba fit, his eâ parte tubercula verſari. Dixit [plærunq;] ꝓptereà ꝙ & caſu, & ictu ſpina gibba redditur, & tum in priorē partem, tū in latus conuertitur. At cùm inquit [plærunq; enim eiuſmodi tumores cauſa gibbi ſunt, & diſtētionis] eandē ſentētiā tradit, quā à principio, cùm ait, [ſpinę vertebræ, quibus ob morbos trahūtur, vt gibbū efficiāt]. Quod autē nunc ſcribit [quibus proximi nerui afficiuntur] ad neruos dorſi refertur, ac vertebrarū. nos verò anteà cauſati ſumus vertebrarū ligamenta attrahētia, quibus cum & ipſę vertebræ trahūtur. non enim arbitramur neruos, qui à ſpinę medullâ oriūtur, attrahere ſecū vertebras poſſe, cùm & propter exiguitatē, & ꝓpter mollitiē longè imbecilliores ſint, q̃ vt præſtare id poſſint. quippe, qui ab oſſibus nō depēdēt, quemadmodū ligamēta, quę firmiora ſunt, & neruis coniuncta, ac, ſi tuberculis afficiantur, ſecū trahere vertebras poſſunt.

VErùm ex his quibus ſub ſepto tranſuerſo gibba ſpina eſt, nonnullis renum & veſicæ vitia ſuperueniunt. ſed & abſceſſus ad ilia & inguina, qui diu manent, & ægrè ſanantur, quorum neutrum gibbum ſoluit.

Ob cōſenſum ſanè propoſiti affectus ſuperueniunt. cōſenſu autē afficiūtur, & quæ ſunt eiuſdem generis, & quæ vicina, quę ſuprà ſignificauit, quùm proximos dixit, ſed quę cōmunia primò ſunt, maximè lędūtur. Tormina igitur, & varices, quorū cauſa erat ſuccorū tubercula excitantium trāsfuſio, gibbū curāt: ſed ex ijs malis, quę cōſenſus cauſâ oriūtur, nullū eſt, qđ priorē morbū depellat.

HIs autem coxæ extenuantur, magis quàm quibus ſpina ſuprà gibba eſt.

Quibus ſpina ad lumbos gibba eſt, his coxę graciliores ſunt, q̃ quibus ad pectus. hinc autem manifeſtum eſt coxas, quibus ſpina ad pectus gibba eſt, graciles modicè reddi, propter conſenſum, quem habent cum ſpinâ.

TOta autem ſpina longior his eſt, quàm quibus à ſuperiori parte gibba eſt.

His qui ætate nōdū robuſtâ ſunt, pręterq̃ ꝙ cōmunis eſt macies, accedit ꝙ affectæ partes nō augētur, quēadmodū & anteà dictū eſt: Nūc diſcrimē aliud adiūgit, non ab ętate, ſed à locis affectis. nam ſpina, quo magis verſus ſuū initium vitiatur, eo minùs augetur, cū habeat & originē & incremētū ſupnè.

PVbes autem & barba ſeriùs increſcit, & minùs completur, minùs item fœcundi fiunt, quàm quibus gibba eſt pars ſuperior.

Ad communem rationem conſenſus accedit differētia ex naturâ locorum. Communis igitur ratio eſt, vt quę vitiatis locis proxima ſunt, cōſenſu affician-

tur: propria autem, vt, vbi hæ partes læduntur, quæ ſpiritui accommodantur, ſequatur, vt ſpiritus ægrè, & cum ſono moueatur, vbi, quæ infra ſeptum tranſuerſum, pubes ſeriùs increſcat, lædatúrque etiam barba.

SEd quibus corpore iam robuſto gibba ſpina fit, his euidenter ſoluit morbũ tunc exiſtentem. tempore tamen eius aliquid ſe oſtẽdit, ſicut & ijs, qui iuniores ſunt, aut plus aut minùs. plærũq; autem, hi affectus minùs maligni ſunt. XIV

Euidenter ἀπαντικῶς nunc dixit, quod nonnulli alij ex veteribus dixerũt αἰτιακῶς. Apertè igitur, & (vt dixerit quis) quaſi res manu teneatur, gibba ſpina admittit ea, quæ quùm morbus iudicatur, id eſt, ſoluitur, expelluntur, videtúrque ex toto morbus ſummotus. ſuperſunt tamen reliquiæ paruæ, quæ irritantur, ſi quid vel in ratione victus peccetur, vel noxium extrinſecus occurrat.

MVlti quidem gibbi, facilè, & nõ ſecus, quàm benè valentes iam vſque ad ſenectutem id mali ſuſtinuerũt, præſertim quibus corpus carnis plenum & pingue effectum eſt: pauci tamen ex ijs ad ſexageſimum annum peruenerunt, plærique enim citiùs moriuntur. XV

Ob validas vires, ob morbum leuẽ, iamq; ob vniuerſam victus rationẽ, quâ viuunt, nonnulli gibbi quaſi ſani ad ſenectutem vſque vitam degunt.

NOnnullis etiã vertebrę ab hâc vel illâ parte in latus mouentur. Hæc tamẽ vel omnia, vel cõplura incidunt, eo ꝙ ſpina ab interiori parte deprauetur. XVI

Anteà iã diximus ſpinã ad latus conuerti orto ab eius latere tuberculo, quod ad ſe traheret ligamẽta. hoc Hippocrates fieri dixit διὰ τῶν τόνων, id eſt, ꝑ neruos.

QVoſdam etiam in id vitium compellit, vnà cum morbo habitus ille, quo iacere conſueuerunt. XVII

Cõcurrit ad ſpinã gibbã efficiendã, & quod materia magis confluat ad id, quod humilius eſt, & qđ pars, in quã quis cubat, magis cõprimatur. Prima autẽ & præcipua cauſa, & tuberculi, & cuiuſlibet vitij eſt partiũ natura morbo opportunior. Demonſtrauimus eñi ad eiuſmodi partes cõcurrere ea, quę ſuperat.

VErùm de his agemus, quà de diutinis affectibus pulmonis. ibi enim de his futurorum pulcherrimæ prognoſticationes traduntur. XVIII

Multa quoq; alia in hoc libro ſcripturũ ſe pollicetur, quæ nũc non extãt. Ea fortaſſe vel non ſcripſit, vel interierunt, quemadmodũ & multa alia antiquorum volumina, quæ nunc non extant, de quorũ interitu complures ſcripſerũt. De diutinis igitur affectibus pulmonis multa habentur, & in maiori libro de morbis, cuius initium eſt. [Si pulmonis arteria exulceretur]. atq; etiam in primo libro de morbis, qui non rectè ità inſcribitur, cuius initium eſt, [Qui vtiq; interrogare de curatione rectè velit, rogatúſque reſpõdere]. Sed in neutro horum plenè exequitur, quæ hîc pollicetur.

QVibuſcunq; cadẽtibus gibba ſpina fit, paucis ità cõualeſcit, vt dirigatur. XIX

Adhuc ſcripſit de ſpinã citra exteriorẽ cauſã deprauatâ. quę deiceps adſcribit, oĩa ſũt de vertebris, quę ob caſũ vel ictũ aliquẽ lędũtur. Plęraq; autẽ plana ſunt, niſi ſicubi opus ſit omiſſã cauſã adijcere, quẽadmodũ & nũc, cũ aſſerit rarò luxatã ſpinã reſtitui. cuius rei cauſam, & ſi nũc afferre potuiſſet, in ſequẽtibus demõſtrat, cũ ſcribit vertebras cardinis modo ĩſtructas, ità, vt, vbi vna aliqua quouis modo exciderit, ĩ ſuã ſedẽ magno negocio reuertatur, cũ in ſingulis multi ꝓceſſus ſint, multi ſinus. hoc autẽ & aſpectu ipſo in oſſibus didiciſtis.

IAm verò intẽtio, quæ ſuper ſcalam adhibetur, nullum, quod ſciam, reſtituit. Eâ potiſſimùm vtũtur medici, qui apud vulgus videri volunt magnum aliquid XX

quid moliri. Apud hoc enim admirādum eſt ſuſpenſum hominem intueri, vel proiectum, vel tale quidpiam, ſempérque hæc ab ipſo laudantur, cui nec vltrà curæ eſt, quínam effectus ſequatur ex huiuſmodi præſidio, bonúsne an malus. medici verò, qui hæc ſtudent, rudes ſunt, quos quidem noui. Inuentio quidem vetuſta eſt, atque ego ſanè primum auctorem laudo, non ſolùm huius, ſed cuiuſq; machinamenti ſecundū naturā excogitati, minimè enim diffido nōnulla reſtitui poſſe, ſi quis rectè præparans concutiat. ſed turpe exiſtimaui eiuſmodi morbis ità mederi, quùm eiuſmodi machinationes magis ſint impoſtorum.

Quoniàm (vt oſtendimus) in omnibus articulis reſtituendis, pręcedere debet in diuerſas partes extentio, eandem quoque ad ſpinę oſſa neceſſe eſt adhibere. quâ verò ratione intendere in diuerſa conueniat, in ſequentibus docebit. nunc de eâ intentione loquitur, quæ minùs rectè adhibetur, quod facere conſueuit, ſicut in prioribus iam monſtratū eſt. Primò enim reijcienda ſunt, quæcunque malè à quibuſdā medicis fiunt, deinceps tradenda ſunt ſalubriora. Igitur, quùm medici complures luxatam ſpinam per ſcalam extendant, aſſerit in primis eiuſmodi inuentionem nihil proficere: ſi quis tamen eâ vti velit, docet, quomodo facere id optimè poſſit. Ergo in intendendâ ſpinâ propoſitum eſt ſuperiorem partem intendere per vincula prope affectum locum iniecta, inferiorem, per corporis pondus. Ad hoc itaque ſpectans, quę ab ipſo ſubijciuntur, percipies, maximâ enim ex parte clara ſunt.

QVibus ꝑpe ceruices ſpina gibba fit, par eſt minùs ſuccurri intētione adhibitâ per caput deorſum demiſſum, parū enim ponderis habēt caput, & vtrinq; lati ſcapularū oſſis ſummitas, cùm deorſum ſpectant: ſed hos veriſimile eſt in pedes deorſum cōcuſſos magis reſtitui. in eā enim partē demiſſi maius pondus habent. At quibus infrà gibba fit, hos concutere magis cōuenit capite deorſum ſpectāte. Si quis igitur cōcutere velit, rem ſic rectè molietur, ſcalā ſternere ſcorteis puluinis tranſuerſis debet, vel ex lanâ benè alligatis, ac paulo plus, & longitudinis, & latitudinis ſcalæ tenentibus, q̃ occupet hominis corpus.

Quùm ſpina vel prope initium lędatur, vel prope finē, vel in medio ſpacio, primò agit de noxâ ipſius prope ceruices. Ergo in hoc caſu, ſi quis ſuper ſcalam à pedibus hominem ſuſpendat, ſicut nonnulli medici Hippocratis ſeculo conſueuerunt, nulla ferè intentio fiet ab inferiori parte, quùm parum ponderis ſit in capite, & ceruicibus: ſed, ſi in imâ vitium ſit prope os ſacrū, maximè ſperare quis poterit huiuſmodi vim ab inferiori parte abūdè futuram. ſubdit deinceps, quâ ratione id optimè fiat.

POſt hæc homo ſuper ſcalā reſupinetur, dein pedibus non diuaricatis iuxta talos ad ſcalam alligetur vinculo, quod quidē firmiter ac ſine cōpreſſu teneat, ſed molle ſit: vinciatur itē, & ab inferiori, & à ſuperiori parte circa vtrūq; genu, & tū circa coxas, circa ilia inſup & pectus habenâ ità latâ, vt cōcuti nō ꝑhibeatur: ſed brachia iuxta latera extenta ad ipſū corpus, nō ad ſcalā religētur.

Exprimit omnia euidenter. vinculum, quod firmiter ac ſine compreſſu teneat ἀθλίπτως dicit.

SCala ità præparata attrahenda eſt ad turrim altam, vel ad culmen domus. Turrim dixit πύργον, culmen verò domus, id eſt, altiſſimam partem ipſius ἀέτωμα. ità enim appellāt eam tecti partem, quæ attollitur in ſpeciē trianguli. Si quis enim ſolarium faciat, pro tegulis tectum ſtruet planum, quod calorem nō prohibeat: ſed, ſi tegulæ imponantur, propoſitū eſt, vt pluuialis aqua poſſit ef-

fluere. Hâc igitur de cauſâ medium tectum in longitudinem à priori & poſteriori parte attollitur, vtrinq; autem à parietibus humile eſt. Maiores igitur ad exemplũ alarum demiſſarum hanc partem domus ab aquilâ videntur ἀετὸν appellaſſe, quo vocabulo tectum appellat & Pindarus in pleiadibus, vbi ait, χρύσεα δ' ὀξύπτερα αἰετοῦ ἀετὸν κλαδόνες. & Euripides in Hyſipyle, cùm inquit, ἰδοὺ πρὸς αἰθέρα ἐξαμιλλῶσαι κόρας γραπτοὺς ἰδοῦ πρόσβλεπον τύπους. quòd τύρσις turrim ſignificet, idoneus teſtis eſt Diocles Chariſtius, qui iuxta verba (παλαίφασιν græci dicũt) locũ hũc exponit ĩ libro de faſcijs. Inquit igitur [attrahẽda ſcala eſt ad turrim altã, vel ad culmẽ domus] vbi turrim, quã Hippocrates τύρσιν, πύργον dixit.

Locus autem ſuper quem concuti homo debet, renitatur: qui verò ſurſum attrahunt, non ignari ſint, vt æqualiter, rectè, & in neutram partem inclinantes repẽtéque demittant, ne ſcala in alteram partem inclinata ad terrã perueniat, néve ipſi in priorem partem conuertantur. XXIV

Summam ſcalam à ſublimiori loco ſuſpenſam, quæ (vt dictũ eſt) alligatum hominem habeat, in pauimentum ſubitò demittit, vt cadente hâc, atque concuſſâ recondantur ſpinæ vertebræ ſuo loco motæ. Meritò autem ad hũc vſum duro & renitenti pauimento opus eſt. nam, ſi ità molle ſit, vt cedat, ſpinæ concuſſus remittetur, ac ſine vllo effectu res erit.

VBi verò à turri demittas, vel à malo, qui carcheſiũ habeat annexũ, cõmodiùs adhuc rem parabis, ſi à trochleâ, vel ab axe funes demittas, ſed moleſtum eſt in his longiùs immorari. Per has tamen machinationes concuti quis maximè poterit. Quòd ſi ſpina in parte admodum ſuperiori gibba fuerit, atque omnino concuti hominem oporteat, expedit in pedes concuti, vt iam dictum eſt. hoc ſiquidem pacto magis in inferiorem partem compelletur. XXV

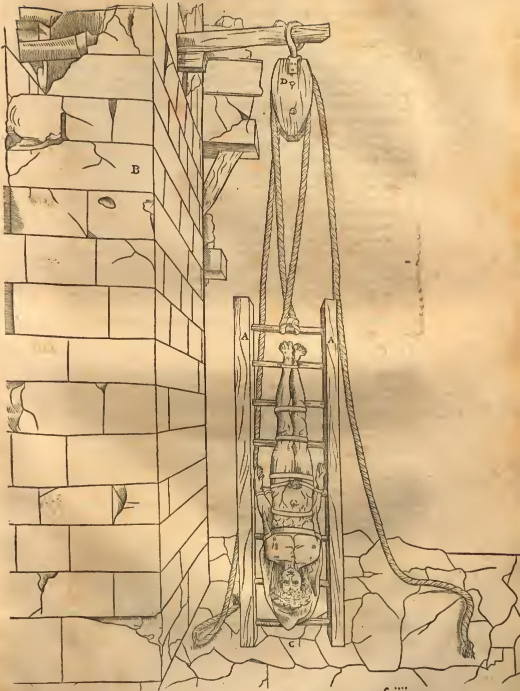
Quùm ſcala ex ſublimiori aliquo loco ſuſpenſa in terram demittenda ſit, repentè, æqualiter, & in neutram partem inclinata, ſatiùs eſt, inquit, vincula ipſa circa trochleas volui, ſic enim facilè, æqualiter, & ſine inclinatione ducentur. Antea turris tantùm, & cacuminis domus mẽtionem fecit, nunc malũ adiungit, quem ἱστὸν appellat, ſignificãs maximũ atque erectum tignum, cui ſummo ſuperpoſitum eſt aliud lignũ tranſuerſum, à quo ſuſpenditur velum, quod ἱστίον græcè nuncupatur. Differunt enim inter ſe ἱστίον trium ſyllabarũ, & ἱστὸς duarum. hoc ſiquidem vocabulo malus ſignificatur, qui (vt retuli) tignum eſt, quod in naui erectum affigitur: ſed illo linteũ, quod à vẽtis inflatur. funes verò in ſummo malo carcheſij nominantur. Ergo vbicunque ad ſuſpendendam ſcalam malo vtendum eſt, id efficiendum eſt per trochleas, & carcheſios. nihil etiam deterius eſſe affirmat ad hæc vti axiculis, quos appellat ὀνίσκους.

FVlcire autem pectus debes ad ſcalam fortiter alligans, atque item ceruices habenâ valdè laxâ, quatenus, quod exceſſit in ſuum locum reuertatur: atq; inſuper caput à fronte ad ſcalam deuincire, ac brachia extenta ad corpus non ad ſcalam. reliquum tamẽ corpus ſolutum ſit, niſi quòd pluribus locis habena laxa circumdetur, quatenus, quod exceſſit, in ſuum locum reuertatur. XXVI

In ſuperioribus quoq; oſtendimus ἔρματα dici ab Hippocrate fulcimenta, & ἐρμάσαι fulcire: atque hoc eſſe, quod à poëtâ ſcribitur, ὑπὸ δ' ᾕρεον ἔρματα νηῶν.

A Scala cum ſcorteis puluinis.
B Turris alta.
C Locus, ſuper quem homo concuti debet.
D Trochlea.

Sed videndum

B
D
A
A
C

SEd videndum eſt, ne huiuſmodi vincula concuti hominē non ſinant.crura verò non ad ſcalā,ſed inter ſe vincienda,vt è regione ſpinę dependeant. xxvij
hæc ſiquidem ità admouere cōuenit,ſi homo ſuper ſcalā omnino concutiēdus ſit.turpe autem eſt in omni arte, nec minùs etiā in medicinâ ſine vllo profectu magnam adhibere turbā,magnū ſpectaculum polliceri,& multa verba facere.

Quòd ſi homo,qui concutitur, nullis corporis partibus, exceptis ſuperioribus, ad ſcalam vinciatur, facilè in latera deuoluitur: at rurſus, ſi fortiter alligetur, vt immobilis ſit, concuſſu nihil leuatur. Ambo hæc igitur ſpectantes ità hominem vinciemus,vt neque immobilis ſit, quùm cōcutitur ſub vinculis firmiter adſtrictus:neque ità laxè ſuper ſcalā contineatur,vt in latera deuoluatur. Hippocrates autem huiuſmodi extendendi rationem contemnens,quo tamen modo optimè adhiberi poſſet,adſcripſit. Quandoquidē vidit, qui eà vtuntur, neſcire ipſam optimè adhibere.huc accedit quod ſuperiùs dixit[minimè enim diffido nōnulla reſtitui poſſe, ſi quis rectè præparās extendat].

IN primis quidem cognoſcendum eſt,quæ ſit natura ſpinæ. ad multos enim morbos eâ opus eſt. xxviij

Notare ſemel alicubi volumus,atq; in memoriā reducere,quę à nobis dicta ſunt à principio in primo libro de ratione corporū incidēdorum Hippocratis, in quo empiricorū impudētiam cognoſces, qui audēt Hippocratem appellare empiricū. Fuit enim omnium,qui medicinam exercuerūt,maximè experiens, maximéque experimentorum ſpectator,iiſque omnia comprobauit,quę multis fretus rationalibus argumentis inuenit. potiſſimúmque rationi corporum incidendorum operam dedit, vt quæ mirum in modum ad artem conferat, quod nunc apertè docet,cùm ſpinæ naturam intelligi velit,quam empirici non ſecus quàm cæterarum partium omnium eſſe inutilem dicunt.

VErtebræ igitur ab interiori parte, quà ad ventrem ſpectant, inter ſe ſunt æquales. xxix

Vertebræ à poſteriori parte proceſſum exigunt acutum,extremâ parte cartilaginoſum,qui ſpina nuncupatur:à cōtrariâ verò priori ſcilicet, ſiue interiori (vtroq; enim vocabulo nuncupatur) æquè cartilaginem ſuperiectam habent, quà rotundæ ſunt, & leues nullúmq; acutum proceſſum exigunt,neque prorſus eminētiam aliquam,vel breuiſſimam,quemadmodum & à poſteriori parte,& à latere. Quales igitur ſingularū vertebrarum proceſſus ſint ex cadauere arido intelliges. ex quo planum etiam fiet id, quod ait vertebras ab interiori parte eſſe æquales, hoc eſt,æquari ſingulas, quà inter ſe iunguntur. Quoniàm igitur eâ parte nullum proceſſum habent, aptiſſiméque inter ſe conueniunt, æquales eſſe inter ſe dixit,hoc eſt æquari,eâ parte, quâ cohærent.

ALligantur autem inter ſe muccoſo ac neruoſo ligamento,quod à cartilagine orſum vſque ad ſpinæ medullam progreditur. xxx

Naturam commiſſuræ vertebrarum ad vnguem indicat. non enim altè admodum in vnitatem coēunt à parte interiori,ſicut nonnulli exiſtimarunt. nam ſic vbi in poſteriorem partem plurimum curuanda ſpina eſſet,vel ex toto reniterentur, vel diuellerentur. nunc autem res aliter habet. quùm non coēant in vnitatem,ſed veluti vinculo alligētur muccoſo,neruoſóque, atq; idcirco leniter aliquid hâc parte mouētur,quâ nullo modo motæ fuiſſent,ſi continuarentur. At neque vinculum earum ad ſpinę medullā vſque pertinet.Sed interiecta aſpera membrana in orbem medullam ipſam complectitur, quæ non ſecus,ac

cerebrum

cerebrum tenui membranâ primò velatur, poſteà craſſiori. ſed hoc tegmento ſpinæ medulla ſepta eſt præter ea, quæ in cerebro ſunt, ne doleat, quùm vertebrarum oſſibus offenditur, vbi ſpina mouetur. Circa ipſas autẽ vertebras innatum eſt vinculum muccoſum, hoc eſt glutinoſum, & quaſi pituitę plenum, vt vertebræ promptiùs moueantur, ipſúmque vinculum minùs lædatur. In vehementi enim motu abrumpũtur, quæ ſicca ſunt, & ſine humore, atque idcirco qui loris ad vehicula, & iumenta vtuntur, ipſa inungunt. quanquàm eiuſmodi muccoſus humor in omnibus articulis ob eandem cauſam inuenitur.

QVædam alia etiam ligamẽta neruoſa, perpetua adnaſcuntur, & hinc atq; hinc à lateribus ipſarum intendunt. xxxi

Perpetua ligamenta intellexit, quæ à ſuperiori parte deorſum feruntur plurimum longa, nihil tamen habeo, quod ſcribam, quamobrẽ ligamenta, quę iuxtà intendunt, neruoſa dixerit. dicendum enim fuit, nõ neruoſa, ſed nerui, niſi ſi valida appellauit neruoſa. nerui autem euidenter per vniuerſum thoracẽ iuxta vnamquanque vertebram intendunt, quorum ſuperiorem originem in corporibus incidendis demonſtrauimus. ad ceruices autem & lumbos ſuper vertebras muſculi ſunt, per quos feruntur nerui.

DE venis autẽ & arterijs huc pertinentibus alibi tractabimus, quot & quales ſint, vnde inchoentur, quídque in quibus poſſint. xxxij

Has quoq; didiciſtis in corporibus incidendis. ſed & in libris, quos de venis & arterijs, de neruis item incidendis habetis. quæ omnia diligentiùs tradidimus in libro de ratione incidendi corporis. quare pluribus hîc de illis agere operæprecium non eſt. quùm neque ipſe Hippocrates perſequi in hoc opere vniuerſam earum naturam velit, ſed eam ſicut alia multa in alium locum differat. licet, quæ de venis & arterijs ſcripta nunc pollicetur, non extent. de neruis autem iuxta vertebras tendentibus in ſecũdo libro de morbis vulgaribus, non plenè quidẽ, ſed in commẽtarij modũ tractauit, tanquã de alijs, quę nos oſtẽdimus in eo libro commẽtarij modo, & nõ plenè ab Hippocrate ſcripta. ſolũmodò enim primũ & tertiũ librũ de morbis vulgaribus abſoluit, ità, vt edi poſſet.

TVm de medullâ ſpinæ, quibus tegmentis tegatur, vndè originem ducẽtibus, quâ parte finitis, quibus cum coniunctis, quídque valentibus. xxxiij

Tegmenta ac velamenta alicuius rei veteres appellant ἔλυτρα; atque idcirco Hippocrates nunc medullæ ſpinæ tegmenta ἔλυτρα nuncupauit, quæ nos paulò antè narrauimus. duo quidem intrinſecus omnino ſunt: extrinſecus verò communia omnium vertebrarum ligamenta. Oriuntur autem membranæ à membranis, quæ cerebrum tegunt, ſed tertium velamentum, quod extrinſecus eas complectitur, originem habet à caluariâ, quà cum prima vertebra committitur. Huiuſmodi autem ligamenta nõ ſecus, atque ipſa medulla ad imam ſpinam finiuntur [finitis] Hippocrates dixit κραίνουσι, ſicut poëta quùm inquit, ἔπειθ᾽ ἡ κραιαίνει γε καὶ εἰ πτλησμοῖον ἔσαι. quid verò poſſint, exquiſitè iam oſtendimus in opere de ratione corporum incidendorum, atque etiam in proprijs libris, inter quos præcipuus eſt, qui de vſu partium inſcribitur. nunc autẽ ſcripſiſſe abundè eſt membranas, quę cingunt ſpinæ medullam, eundem pręſtare vſum, atque in cerebro, quod craſſâ membranâ defenditur, ne à circumpoſitis oſſibus lædatur. Eſt & aliud cerebri velamentũ, & quaſi cutis innata, quo hæc nectuntur, nempè tenuis membrana. de tribus autẽ his tunicis in medullâ ſpinæ paulo ſuprà pertractauimus.

IN vlteriore autem parte, vertebræ cardinis modo commiſſuras habent. 1 xxxiv

Quùm explicare ſpinæ naturam inſtituerit, orſus ab interioribus partibus ipſius, quà vertebræ aptè inter ſe cohærẽtes ad ventrem ſpectãt, & inter ſe ſunt æquales, iure nunc ſubdit, [In vlteriore autẽ parte vertebræ cardinis modo cõmiſſuram habẽt]. vlterior enim pars ijs, quæ propoſitæ ſunt, erit poſterior, quâ inquit vertebras cardinis modo inter ſe cõmitti. non debes autẽ intelligere poſteriorem partẽ eam, quę ſita eſt contra ligamentum propoſitum, quod ſcilicet à iuncturâ vertebrarum procedit, is enim locus medius exquiſitè poſterior eſt, vbi ſpina tantùm eſt: ſed eam, quæ vtrinque eſt à commiſſuris ipſarũ vertebrarum. quæ, ſi ad ſpinam referatur, erit à lateribus ſpinæ: ſi ad priorem partem, in quâ dixit vertebras inter ſe colligari, poſterior. ſcripſit autem eas commiſſuras cardinis modo eſſe, quoniàm quatuor exigunt proceſſus, quibus cõmittuntur, duobus quidem admittunt eminentias proximæ vertebræ, duobus ſe in alteram inſinuant. efficitur autem quodammodo ſtructura cardinum ſimilis.

NErui omnium cõmunes, & ad exteriorẽ partẽ, & ad interiorẽ procedunt. xxxv

Pars vertebrarum, quæ ei opponitur, quâ illigantur, poſterior & exterior appellari poteſt: ſicuti ea ipſa, quâ illigãtur, interior, & prior. verùm à poſteriori parte non reperiuntur nerui, quos nunc τόνους dixit, ſi nerui intelligãtur, qui motum voluntarium præſtant. quà enim vertebræ inter ſe committuntur, foramen eſt, per quod vnuſquiſque neruus à ſpinæ medullâ traiectus, protinus diſtribuitur, cuius aliæ partes ad priorem regionem intendunt, aliæ ad poſteriorem, atque in muſculos diſſipantur, qui, quùm ſpinæ ſuperiecti ſint, ῥαχῖται græcè nominantur.

SIngulæ autem vertebræ, tam maiores, quàm minores in exteriorem partem ſingulos proceſſus exigũt. his autem proceſſibus adiecta eſt cartilago, atq; ab eâ germen oritur ligamentorum, quæ neruis exterioribus germana ſunt. xxxvi

Singularum vertebrarum proceſſus per medium dorſum intendunt, atque vniuerſam ſpinam componũt. extremo autem proceſſui cartilago innexa eſt, à quâ oritur germen ligamẽtorum, quæ (vt ipſe ait) neruis germana ſunt, quo ſignificauit, vel ſimillima, vel inter ſe coeũtia, immixtaq;, vtrũq; enim verũ eſt.

ADiunctæ autẽ coſtæ ſunt capitibus in interiorem partem ſpectãtibus magis q̃ in exteriorem, quæ ſigillatim cum vnaquâque vertebrâ cõmittũtur. xxxvii

Coſtæ, id eſt, thoracis oſſa, quæ à ſpinâ intendunt tranſuerſa ac modicè obliqua ad pectus, græcè non modò ab Hippocrate, ſed ab omnibus iunioribus medicis, nominatę ſunt πλευραί. Has inquit cum vertebris committi, quod προσαρθροῦσθαι dixit, quaſi dicat διαρθροῦσθαι, quod vocabuli apud iuniores medicos magis in vſu eſt. eo enim ſignificãt oſſium commiſſuras quibus talis ineſt motus, vt ſenſu aliquatenus percipi poſſit. Coſtarum capita vocauit extrema, per quæ cum vertebris coniunguntur, in radices proceſſuum à lateribus ſe inſinuantes. Exquiſitè autem dixit ipſas magis in interiorem partem ſpectare. noſtis enim rem ità ſe habere. ipſarum verò commiſſuram quodammodo duplicem conſpeximus. quam rem Hippocrates prętermiſit, vel quòd non ex toto vniuerſam naturam commiſſurę fuerit intuitus, vel quòd tam diligentem eius inquiſitionem ad propoſitum pertinere non exiſtimauerit.

MAximè autem flexæ ſunt hominis coſtæ, & modo eorũ, quæ curua ſunt. xxxviii

Inter omnia animalia homo coſtas habet maximè curuas, quoniàm & pectus omnium latiſſimum: ex cæteris verò animalibus, alia magis, alia minùs acuto

nus acuto pectore ſunt.latiſſimi autem pectoris eſt homo,dein ſimia,quæ pectus habet anguſtius homine,latius quàm cætera animalia.Commune eſt autem omnium animalium,quæ thoracem habent,coſtis eſſe ab exteriori parte, quà tangimus,gibbis,à cõtrariâ,intrinſecus ſcilicet,ſimis.Id enim neceſſarium hominibus fuit,vt thoracis ſpaciũ latum redderetur,quoniàm iuxta os pectoris dirigi coſtas oportuit:reliquas earum partes, quùm deberent ad ſpinæ vertebras peruenire, opus fuit plurimum curuari. Res igitur, quam proponit, ex eo apertè intelligitur,quod ipſe ait coſtas maximè curuas eſſe,quódque earum figura talẽ ſe oſtendir.Reſtat quæſtio,quę ad rem non pertinet,ſicut prior,ſed ad vocẽ,quùm Hippocrates explanationis,vel exempli cauſâ vſus fuerit verbo ῥαιβοειδέα,quod maiorẽ affert obſcuriratẽ, q̃ res ipſa,cuius gratiâ id exẽplũ affertur.tunc fortaſſe vox erat vſitata,alioquin verba hæc[modo eorum,quæ curua ſunt] non dixiſſet ῥαιβοειδέα φύοντας: deinde vſu exploſa, obſcura effecta eſt.Vox quidẽ ῥοικοειδέα per κ,apud Theocritũ curuũ ſignificat in eo carmine,vbi inquit,

ῥοικὸν δέ κεν ἀγριελαίας δεξιτερᾷ κορύναν.

Idem quoque ſignificar apud Archilocum,quùm ſcribit,

ἀλλὰ μικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν.

ῥοικὸς ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσσὶ καρδίης πλέως. Apud Nicandrum ſimiliter,

ἄλλαι δὲ ῥοικοῖσιν ἰσήρεες αὖ τὰ πεγύροις, γυῖα βαρυνόνται.

Per β autem ſcriptum ῥαιβὸν neſcio quid ſibi velit.Quanquàm in nonnullis exemplaribus per β ſcribatur,ſed in magis probatis,per κ.

QVod autem inter coſtas eſt, quódque inter proceſſus oſſium vertebrarũ, vtrinq; complent muſculi, qui à ceruicibus orſi vſq; ad nexũ intendunt. XXXIX

Quod in corporibus incidẽdis apparet, non admodum conſentit cum verborum ſententiâ.nam quod apparet huiuſmodi eſt. à coſtarum capitibus, quà cum vertebris committuntur, muſculi ſunt à poſteriori parte,qui ῥαχῖται nuncupantur,alij in longitudinem ſpinę tẽdunt vſque ad initium crurum:à priori parte in longitudinem muſculi non procedũt, ſed tranſuerſi inter coſtas, quos μεσοπλευρίους appellant: deinde ad aliquot coſtas pertinent muſculi,qui ſtomacho ſubiecti ſunt , à quibus totum collum in priorem partẽ atrrahitur, & paululum etiam annuit , vbi capitis commiſſura non moueatur . ipſa enim per ſe maximum habet motũ in annuendo, & abnuendo, ſi quis eam cum vertebris conferat, quæ poſt primas ſunt. aliarum enim inter ſe commiſſuræ paululum mouentur: ſed & à regione iuxta lumbos procedunt ad extremas thoracis coſtas eorum muſculorum ſummitates,qui ψόαι dicuntur:in medio autem thoracis ad coſtas muſculi non pertinẽt,qui ſiti ſunt ad vertebrarum proceſſus à lateribus poſitos,quà cõmitti coſtas poſui : ſunt & alij duo muſculi anguſti,atque exigui, qui ab exteriori parte per vniuerſum thoracẽ iuxta muſculos, qui ῥαχῖται dicuntur,intendunt à priori parte, non à poſteriori verſus ſpinam.Hæc igitur eſt poſitio,ac natura muſculorum circa vertebras,quę ex corporibus incidendis inuenitur.Videamus deinceps de quibusnam Hippocrates meminerit.ac de ijs quidem,qui inter coſtas ſunt,patet ipſum minimè egiſſe, quùm ait [muſculi , qui à ceruicibus orſi] ſupereſt igitur , vt eos intellexerit, vel qui ῥαχῖται dicuntur, vel,qui iuxta hos ſiti ſunt. ſed neutri rectè dicentur,quod inter coſtas eſt, quódque inter proceſſus oſſium vertebrarum,complere.ῥαχῖται quidem muſculi vniuerſis propoſitorum oſſium commiſſuris in toto thorace ſuperiniecti ſunt à poſteriori parte, nihil relinquentes, quod non contegant, ſed

omnes coſtarum radices, & vertebrarum proceſſus, qui à lateribus ſunt, ad hæc quod inter ipſas radices eſt, complectuntur. Anguſti autem muſculi, qui iuxta hos verſus priorem partem ſiti ſunt, protinus poſt commiſſurã ſunt, ad extremitates eorum proceſſuum, quos vertebræ à lateribus exigunt: quinetiã, quod in fine propoſitorum verborũ adiungit [vſque ad nexum] ſi de anguſtis muſculis intelligatur, neceſſe eſt ad ſepti trãſuerſi nexum referamus, ſin de ijs, qui ῥαχῖται vocantur, ad crurum nexum, quem πρόσφυσιν dixit, crurum fortaſſe iuncturam intelligens. Equidem verba hæc nequeo accõmodare ad id, quod ſenſui apparet, arbitrórque initio protinus erraſſe primum librarium, ſicut in alijs multis veterum ſcripturis. Sed, quùm ità habeant, quę in corporibus apparent, quæſtio idoneæ expoſitionis communiter omnibus proponatur. quod autem diſtinctũ, & aliquatenus probabile videtur, huiuſmodi eſt. Coſtas accipiemus pro ipſarum coſtarum capitibus: proceſſus oſſium vertebrarum, pro oſſibus, quæ ſpinam conſtituunt: ſed muſculos complentes vtrinq; eam regionem, quę interiecta eſt, ῥαχίτας intelligemus: nexum ſepti tranſuerſi. Pelops autem præceptor noſter coſtas, nunc ab Hippocrate voluit nominari omnes vertebrarum proceſſus, qui à lateribus ſunt: ſed nexum retulit ad ſeptum tranſuerſum.

IPſa autem ſpina in longitudinem rectè obliqua eſt. XXX

Obliquam dixit σκολιὴν eam ſic appellare ſolitus, quæ in latus inclinata eſt: nunc autem nõ in latus, ſed in poſteriorem & priorem partem ſignificare vult. ſpina enim in lõgitudinem recta paululum in poſteriorem & priorem partem inclinatur, vt ipſe deinceps docebit.

AB oſſe ſacro vſque ad magnã vertebram, quà inhæret crurum nexus, ſpina caua eſt. quoniàm veſica, partes naturales, & id inteſtinum, quod laxum eſt ſupra anum, hâc parte continetur. 31

Crurum nexus, multis modis intelligi poteſt, maximè quidem propriè fortaſſe is, qui à coxarum commiſſurã eſt, quùm ſcilicet femoris caput coxarũ oſſi per lata ligamenta illigatur, & per id, quod rotundum eſt, quo altiſſimis partibus caui ipſius coxæ innectitur, tum per muſculos, qui commiſſuram femoris mouent. meritò vtique dici poteſt crus necti ſuperioribus partibus: deinde per neruos, poſteà per arterias, & venas. Videtur autẽ hic Hippocrates nexum per neruos exponere, quùm ab extremâ lumborum vertebrâ, quæ cõmittitur cum oſſe, quod & latum & ſacrum nuncupatur, oriantur nerui, qui tendunt ad crura. comprobatur autem, vel ex eo, quod in corporibus incidendis apparet, veſicam, & partes naturales, & id inteſtinũ, quod laxũ ſupra anum eſt, hâc parte contineri, quamobrẽ ab xteriori parte gibba ſtructa eſt. Naturales partes quas γονὰς dixit, intellexit eas, quæ generationi accommodantur, vterum in fœminis, quæ ſemini aptantur in maribus, γεννητικὰ nuncupantur. id autem, quod laxum eſt ſupra anum dixit χαλαρὸν ἀρχοῦ. id ſiquidem ſacro oſſi ſuperimpoſitum eſt, & reuerâ laxum eſt, quùm non habeat muſculos, qui extremum inteſtinum rectum adſtringunt.

AB hâc ad ſepti tranſuerſi nexum, recta in interiorem partem recuruatur. 32

Hâc parte nihil tale ſpinæ inſidet, quales in inferiori vterus & veſica. Quare non neceſſe fuit ab interiori parte ſimam eſſe, atque idcirco, neque ab exteriori parte gibbam, ſed hâc parte ſpinam paululum intus ſpectare. fulciri enim ab ipſâ magnam arteriam, ac venam oportebat.

Atque

ATque hic locus ſolus ab interiori parte adiunctos habet muſculos, quos ψόας appellant. 33

Ex his potiſſimum verbis conijcere quis poſſet, Hippocratem ſpinę non annumeraſſe vertebras ceruicũ. quaſi enim ſpina vniuerſa lato oſſe & vertebris, quæ ad lumbos, & quæ ad thoracem ſunt, contineatur, dixit [Atque hic locus ſolus ab interiori parte adiũctos habet muſculos]. Nam, ſi ſpinæ ceruicũ quoque vertebras annumeret, falſum vtique erit hunc locum dũtaxat habere adiunctos muſculos, cùm & in ceruicibus ab interiori parte grãdes muſculi cõtineantur. quos, quùm grandes ſint, non latuiſſe Hippocratem nemo ignorat. quandò etiam, ſi exigui fuiſſent, nullo modo ipſum latuiſſent. horum tamen muſculorum, qui ψόαι nominantur, particulam vſque ad eam regionem pertinere, quà ſeptum tranſuerſum innectitur, propoſitis verbis non notauit, vt qui operæprecium eſſe tam exquiſitè docere non exiſtimarit.

AB hoc item ad magnam vertebram, quæ ſita eſt ſublimior cõmiſſurâ hu- 34
meri cum lato ſcapularũ oſſe, recta in gibbum vertitur, ſed magis adhuc videtur, quàm ſit. habet enim ſpina in medio oſſium proceſſus altiſſimos, ab vtrâque autem parte humiliores.

Vertebræ, quæ ad coſtas ſunt, ab interiori parte ſimæ paululum videntur, à poſteriori gibbæ multum propter ſpinæ proceſſus. vertebram autem, quã magnam dicit ſitam ſuper commiſſurã humeri cum lato ſcapularum oſſe, nouiſtis, & reminiſcẽdi cauſâ habetis in commentario, quem de oſſibus ſcripſi. His autem, quę proponuntur, accommodanda illa ſunt: neque opus eſt me vlterius explanãre, niſi ſi quod verbũ alicubi occurrat, quod expoſitionẽ requirat, cuius cauſâ huiuſmodi cõmentaria ſcribuntur. quẽadmodũ euenit in hoc ipſo loco. 35

IPſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partem ſpectat. Quibus igitur vertebræ gibbę fiunt, magnâ vi coniũctione abruptâ expellitur, vel vna vertebra, vel plures. quæ res non accidit multis, ſed paucis. non enim facilè incidũt huiuſmodi caſus. nam nec facilè in exteriorem partem veniunt vertebrę, niſi à priori per ventrem vehemẽti ictu trudantur, ſic autem homo interiret: aut niſi quis ex ſuperiori loco decidens in coxas, vel ſcapulas cadat, ſed & ſic quoque expiraret. A poſteriori autẽ parte non facilè expellitur vertebra in interiorem, niſi aliquid graue admodum ſuper ipſam incidat. oſſa enim, quæ ab exteriori parte procedunt, ſingula talia ſunt, vt potius frangi poſſint, quàm coactis ligamentis, valdè in interiorem partem erumpere.

Spectat in priorem partem, dixit λορδὸν. ità enim conſpicitur. Duæ autem ſunt primæ vertebræ, quibus ceruicum commiſſura efficitur, poſt quas relinquuntur tres, quarum non meminit, quomodo collocatæ ſint inter ſecundã, & ſextam, nempè tertia, quarta, & quinta, quę maximè videntur rectum poſitum habere. hæ autem vertebræ longè minores ſunt duabus, & præcipuè tertia, quarta enim hâc maior eſt, ſicut his rurſus quinta, ſexta verò non his duntaxat maior eſt, ſed ſeptimâ etiam. Ab hâc autẽ vſque ad extremam ſpinam pro ratione altera maior alterâ eſt. ſi hæc in homine perpendãtur, vel in eâ ſimiâ, quę hominis faciem magis repræſentat, & magis quàm cæteræ, recta inambulat. namque hæc, & in alijs, & in oſſibus homini ſimillima eſt. vnũ autem in ſpinâ habet aliarum quoque quadrupedum commune, quod in homine non reperitur, nempè lumbos pro magnitudine reliquarum partium corporis lõgiores, quàm homo, cui ad lumbos quinque duntaxat vertebræ ſunt. In ſimijs au-

tem ſicut in alijs quadrupedibus ſex. Illud autem animaduertere in propoſitis verbis oportet, quod Hippocrates, quùm de ſpinæ figurâ tractare cõſtituiſſet, orſus hoc modo [Ipſa autem ſpina in longitudinẽ recta obliqua eſt] in extremâ oratione adiecit [ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partẽ ſpectat]. videbitur enim hic rurſus ceruices ſpinæ partem poſuiſſe.

ET articulis, qui alios recipiunt, & in alios conijciuntur. medulla item ſpinæ laboraret, ſi parumper loco mota inclinaretur, vertebrâ hoc modo expulſâ: luxata inſuper vertebrą medullam cõprimeret, ſi non laceraret. hæc autẽ compreſſa, detentáque multis locis grandibus, & præcipuis, torporem afferret, ità, vt medico nõ ampliùs curæ eſſet, quâ ratione dirigere vertebram deberet, circumſtantibus multis alijs malis violẽtis. ſed manifeſtum quoque eſt reſtitui non poſſe, neque concutiendo, neque aliâ viâ.

Vertebrarum articulos dicit in proceſſibus à lateribus ſitis, quorũ alter alterum excipit. eos autem ait recipere, & in alios conijci, eo quòd vtraque vertebra duobus proceſſibus ſublimioribus cum ſuperiori vertebrâ committatur: duobus humilioribus cum inſeriori, ſic, vt alijs proximæ vertebræ proceſſus admittat, alijs in alterius proceſſus conijciatur. quæ perfectè exequuti ſumus in libro de oſſibus.

NIſi hominem ſeces, deinde manu altè in ventrem inditâ ab interiori parte in exteriorẽ compellas. quod quidem mortuo fieri licet, viuente, nullo pacto. Quorſum igitur hæc ſcribimus? quoniàm nonnulli ſibi perſuadẽt ſe ſanaſſe eos, quibus vertebræ articulis ex toto excedentes in interiorẽ partem venerunt. Quanquàm nonnulli facillimum exiſtiment vertebris eo modo luxatis euadere, nihilq; opus eſſe reſtituere, ſed eas per ſe reſtitui. Multi ſanè ignari ſunt, & ob imperitiam lucrum faciunt, vulgo enim ſuadent. hoc itaq; pacto decipiuntur. ſpinã, quæ in dorſo extat, putant eſſe ipſas vertebras, nam ſingula tactu ibi rotunda ſentiuntur: neque intelligunt hæc oſſa à vertebris procedere (de quibus paulò ſuprà tractauimus) ipſas verò vertebras multo magis in priorem partem ſitas eſſe. Siquidem ex omnibus animalibus homo pro magnitudine ventrem habet anguſtiſſimum à poſteriori parte in priorem, pręcipuè ad thoracem. Ergo, vbi aliquod ex ijs oſſibus, quæ valde excedunt, comminuatur, ſiue vnum, ſiue plura, is locus humilior fit, quàm qui hinc eſt, atque hinc. ac propatereà errant putantes vertebras in interiorem partem procidiſſe. quos item fallit habitus eorum, qui icti ſunt. nam, ſi curuari velint, dolent, cùm quâ parte percuſſi ſunt, cutis tendatur, ſicq; oſſis fragmẽta carnem magis vulnerẽt: ſin ità figurari, vt ſpina à poſteriori parte caua ſit, leuãtur. cutis enim, quà fractura eſt, laxior efficitur, & oſſa minùs vulnerant. quin ſi eâ parte tangantur, cedunt, ſpinam in priorem partem compellẽtes, íſque locus inanis & mollis tangenti apparet. Hæc omnia, quæ dicta ſunt, medicos fallunt. citò autem, ac ſine aliquo detrimento huiuſmodi homines per ſe ſaneſcũt. Hæc enim oſſa omnia, quæ rara ſunt, callo celeriter glutinantur.

Manũ altè indere in ventrẽ, cauſâ conquirendi, quæ ibi ſunt, dixit [illegible].

IAm verò ijs, qui ſani ſunt, obliqua ſpina fit pluribus modis: namque & naturâ, & vſu ſic habet, ſed & ob ſenium, & ſub dolore. hæc ſiquidẽ colligandi vim habent. Gibba autẽ plærunque fit, quùm homo vel in coxas, vel in ſcapulas cadit. neceſſe enim eſt in ſpinâ gibbâ vnam aliquam vertebram reliquarum omnium conſpici maximè ſublimem. eas autem, quę hinc atq; hinc ſunt,

minùs.

minùs. Nec plurimum huiuſmodi vertebra ab alijs recedit, ſed parum, quando ſingulæ ſubitò plurimum cedunt. Hâc igitur de cauſâ, & ſpinæ medulla facilè fert, quùm ità peruertitur, quùm fiat gibba in orbem, non ad angulum.

Vbi ſpina gibba fit, hoc eſt, in poſteriorem partem conuertitur, κύφωσις appellat. λόρδωσιν vbi curua ſpectatq; in priorem: vbi obliqua & in latera σκολίωσιν, quo verbo vtitur alio modo ad omnẽ ſpinæ deprauationem ſignificãdam, indicans verbum generale magis eſſe quàm alia. in quâ ſignificatione nunc quoque ait ſpinam σκολιαίνεσθαι, quaſi dicat quouis modo peruerti: atq; in ſuperioribus etiam dixit, [Ipſa autem ſpina in longitudinem rectè obliqua eſt] obliquã vocans σκολίην, vbi eam inclinare in priorem & poſteriorem partem indicauit.

OPortet autem reſtituẽdi rationem huiuſmodi præparare. commodè quidem lignum firmum ac latum, quod in longitudinem inciſum ſit, foditur: commodè etiam pro ligno paries in lõgitudinem excauatur, quod cauum à pauimento, vel cubitum, vel quantum res exigit, attollatur. Dein veluti quadrata columna querna tranſuerſa adhibetur, quæ à pariete eatenus recedat, vt aliquis inter vtrũque vbi opus ſit, tranſire queat. ſternitur columna hęc, vel tunicis, vel quâpiam re, quę mollis ſit, & non admodum cedat. Homo fouetur, & ſi ſuſtinet multâ aquâ calidâ lauatur: deinde in ventrem iacet, extẽtus brachijs ſecundum naturã porrectis, atque ad corpus alligatis. Lorũ item molle latũmq; abundè, & longum, quod cõſtet duabus habenis, medium medio pectori iniectum bis circumdatur, quãtum poteſt iuxta alas, poſteà, quod ex loris ſupereſt, circa alas humeri capiti obuoluitur, capitáque ad aliquod lignũ cuiuſmodi piſtillum eſt, alligantur. eorum enim longitudo aptatur longitudini eius ligni, quod ſubiectum eſt, vt hoc piſtillo extendenti mora ſit. Huiuſmodi etiam aliud vinculũ ſuper genua, & ſuper calces datur, capitáque eius ad aliquod tale lignum vinciũtur. Aliud inſuper lorum latum molle ac valens habenæ modo conuenienter longum, ac latum coxis in orbem firmiter deuincitur, quàm maximè poteſt prope coxas: deinde lori, quod ſupereſt vtrumque caput ſimul ad lignum, quod ad pedes ſit, alligatur. Homine ità figurato intentio in diuerſa adhibetur, ſine vllâ inclinatione ſimul, & recta. nullum enim magnum detrimentum inferre eiuſmodi intentio poteſt, ſi rectè præparetur, niſi quis de induſtriâ id agat: medicus verò vel alius quiuis modò præualens ſit, & nõ imperitus, ſublimiori vnius palmæ parte, quã ſpina gibba eſt, datâ, atque alterius palmæ ſublimiori parte ſuperiniectâ comprimit, intuitus num rectà deorſum verſus caput, vel verſus coxas debeat comprimere. Adhibetur autem hoc modo vis maximè innocenter: innocenter etiam, ſi quis ſuper eam partẽ, quã ſpina gibba eſt, ſedeat, ſimúlque vbi homo extenditur, ſe attollens concutiat: ſed & pedibus conſiſtere ſuper ſpinã, quã gibba eſt, ſuſtineríque & leniter concutere, nihil prohibet, ad quam rem ſatis idoneus eſt quilibet palæſtræ aſſuetus. Aptiſſimè autem cogitur, ſi paries, qui excauatur, vel lignum, quod foditur, quatenus conuenire videbitur, infra hominis ſpinã incidatur: aſſer verò è tiliâ, vel ex altero ligno non tenuis ſecetur. tum ſuper ſpinã, quã gibba eſt, vel multiplex panniculus, vel paruus aliquis puluinus ſcorteus imponatur, ſed quantum minimè poteſt, conuenit hæc ſubijcere, videndum eſt ſolummodò, ne aſſer præ duritie fruſtra dolori ſit: ea autem pars ſpinæ, quæ gibba eſt, ſit maximè è regione eius partis, quâ paries exciſus eſt, vt aſſer, quã maximè ſpina extat, ſuperimpoſitus maximè premat: adhibitus verò aſſer à miniſtro vno, vel

altero ſi opus fuerit,cogatur,alij(vt ſuprà oſtẽſum eſt)hinc atque hinc in longitudinem corpus intendant. Licet & per axes extendere, vel iuxta lignum defoſſos, vel contentos in quibuſdam lignis in ipſum defixis, quæ erigantur, ſiue vtrinque à lateribus paululum extantia, ſiue in vtrâque eius extremitate. Accommodatur autem vis, quæ per hæc adhibetur, & vbi vehementiore, & vbi leniore opus eſt. tantum enim roboris habet, vt ſi quis non in medicinâ, ſed ad torquendos homines eam adhibeat,præſtanter ad id valeat.ità, vt,ſiue tantùm extendamus in longitudinem,hinc atq; hinc nihil vltrà cogentes,ſiue citra intentionẽ aſſerem duntaxat admoueamus,abundè ſit. Optimum autem eſt vti eiuſmodi viâ,quam in ipſo vſu,& intendendo,& remittendo moderari potes, quæ ve ſecundum naturam eſt. Quæcunque igitur extant compreſſa, in ſuum locum redeunt: quæ præter naturam coierunt, intenta ſecundum naturam compelluntur. Equidem cogendi alium modum meliorem, aut iuſtiorem habeo nullum.

A Quadrata columna palmi vnius altitudine pannis ſtrata.
B Piſtilla ad caput & pedes.
C Laquei pectus circumdantes, qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
D Laqueus ſuper genu & talos.
E Lorum coxis firmiter alligatum.
F Paries excauatus.
G Aſſer è tiliâ ſpinæ, quà maximè gibba eſt, ſuperimpoſitus.

Quæ ſubijcit,

B
B
F
G
A

Quæ ſubijcit, plane omnia explicat. quare ſi quis non percipit, quæ proponuntur, huic non explanatione opus eſt, ſed monſtratione. quin & commentaria ad eos ſcribuntur, qui eiuſmodi curationes iam inſpexerint. Monui etiam in ſuperioribus, vt, ſi quis primâ lectione nõ intelligat, quæ ità clarè ab Hippocrate ſcribuntur, iterum & tertiò, & ſæpiùs diligenti animaduerſione relegat. quòd, ſi hoc faciat, quæ planè ab ipſo traduntur, omnino intelliget.

NAm quùm è regione ipſius ſpinæ intentio adhibetur, ab inferiori parte, & iuxta os, quod ſacrum appellatur, non eſt locus, qui prehendi poſſit: à ſuperiori iuxta ceruices & caput, eſt quidem, ſed aſpectu indecorus, præterquàm quòd, ſi corpus ab hâc parte valentiùs extẽdatur, alia quoque noxa afferetur. Expertus aliquãdo ſum vtrem non inflatum, quem reſupinato homine ſpinæ, quà gibba erat, ſubieci, dein fiſtulâ æneâ demiſſâ inflaui, ſed parũ proceſſit. cedebat enim vter, quùm homo benè extendebatur, neq; ſpiritus impellere quidquam poterat, ſed alioquin vter promptè labebatur, quùm ſe compellerent & gibbus ſpinæ locus & repleti vtris tumor: at contrà, quùm non valdè homo extẽdebatur, vter ob ſpiritum in tumorem aſſurgebat, ſed homo magis quàm expediret, in priorem partem cõuertebatur. De induſtriâ autẽ hæc ſcripſi. pulchra enim huiuſmodi monumenta ſunt eorum, quæ, quùm experti ſumus, ſine effectu inuenimus, & cauſarum, cur parum proceſſerint. 40

Locum, qui prehendi poſſit ὠϑιλαβὴν, quaſi ἀντιλαβὴν, & ἀντίληψιν dixit, eo quòd obex, & mora ſit iniectis laqueis, ſic, vt hæreant, quà eminet, & minimè decidant. Ab oſſe ſacro nullus talis locus eſt: à ſuperiori parte, quamuis ceruices ſint, & caput. homo tamen ſtrangulari videbitur, ſi hâc parte prehendatur, atque idcirco ea intendendi ratio indecora habebitur, ſed & noxam inferet, ſi laqueus ad guttur delabatur.

QVibuſcunque autem vertebræ in interiorem partem cõuertuntur, vel quòd homo ceciderit, vel quòd graue aliquid ſuper ipſum inciderit, plerunque nulla vertebra valdè ab alijs recedit. vbi non valdè recedat, ſiue vna, ſiue plures, hominem non præcipitat, ſicut anteà dictum eſt, cùm ſpina in orbem, non ad angulum peruertatur. his quidem vrina, & aluus magis ſupprimitur, quàm quibus vertebræ in exteriorem partẽ conuertũtur, pedéſque, & crura tota magis frigeſcunt, atq; hæc magis mortifera ſunt, quàm quæ poſita ſunt, quibus, ſi euadunt, vrina ſine voluntate magis prorumpit, cruraq; magis reſoluuntur, & torpent. Quòd ſi ſuperior ſpina in priorẽ partem conuertatur, vniuerſum corpus reſoluitur ac torpet. Machinationem autẽ nullam habeo, quâ ſpina reſtitui poſſit, vbi ſic luxatur. quòd ſi nihil proficiat concutiẽdi modus, qui per ſcalam admouetur, vel alia ſimilis curatio, ſeu extendẽdi via, qualis paulò antè dicta eſt, nullum noui impellẽdi ſimul & extendendi modũ, qui id præſtare poſſit, quod affer, vbi ſpina gibba erat. nam, quî fieri poterit, vt à priori parte per ventrem impellatur? Ergo, neq; hoc licet, neque tuſſis, aut ſternutamentũ vim aliquã habet, quâ ad extentionem cõferat. Nihil etiã proficies, ſi ſpiritũ in vẽtrem indas. quin, & qui magnas cucurbitulas defigunt, vt ſurſum attrahãt vertebras, quę in interiorem partẽ exciderũt, ſummopere aberrant. expellũt enim magis, quàm attrahant, quam rem ignorant, qui eas defigunt. nam quo maior cucurbitula eſt, eo magis ſpina caua fit, quùm à ſuperiori cute vrgeatur. Alios item concutiendi modos præter iam poſitos adducere poſſem, quos exiſtimet quis ad vitiũ magis pertinere, ſed eos (vt potè quibus parum cõfidam) omitto. 41

Illud

Illud autē in vniuerſum, vt ſummatim dicamus, intelligere oportet, quòd, vbi ſpina in interiorem partem conuertitur, ad interitum ægrotantem præcipitat, & infeſtiſſima eſt : vbi in exteriorem, vacat mortis periculo, vrinam non ſupprimit, & plærunque torporem non infert.

De vertebris agens in interiorem partē luxatis, inquit caſum aſperiorē eſſe, quàm ſi in exteriorē ferantur. cauſam eſſe in aperto dicit. nerui enim omnes, qui à ſpinæ medullâ oriuntur, in interiorem partem procedūt. Premūtur ergo magis, vbi ſpina in hanc partem conuertitur, quàm vbi in exteriorem. cúmq; ijs vrgentur, quæcunque partes ſpinæ ſuperinſident. quo fit, vt interdum ſuperior quoque pars veſicæ comprimatur, & quæ cum his conſortium habent, omnia inflammatione occupentur. Quamobrem neque veſica vrinam, neque aluus deiectionem reddit. expellentis enim facultatis, quæ vna ex naturalibus eſt, vitium eſt vrinam atque aluum ſupprimi. torporis autem membrorū cauſa eſt, neruorum affectus. ſed veſicâ & inteſtinis affectis, periculum eſt, ne homo interim decedat, dum tollitur inflammatio, quæ efficit, vt nec aluus, nec vrina reſpondeat. Quemadmodum autem muſculus; qui veſicam adſtringit, cùm nimium ſuo munere fungitur, nō patitur vrinam euadere, ità veriſimile ſit affici muſculum ani, quem græci ab adſtringendo σφιγκτῆρα nominarunt.

QVùm nec alui itinera diſtendat, nec prohibeat, quo minùs facilem exitum habeāt, ſpina, quùm in exteriorem partem conuertitur: ſed quùm in interiorem, vtrumque hoc efficiat, accedántque alia complura.

Quùm proximè propoſuerit his vrinam & aluum magis ſupprimi, quàm quibus vertebræ in exteriorem partem conuertuntur, nunc cauſam adiecit his verbis, [quùm nec alui itinera diſtendat], id eſt, exitum eorum, quæ per veſicam & per anum expelluntur. Diſtendi autem partes, per quas hæc ferūtur, & à compreſſione vertebrarum, & à conſortio, quod cum neruis habent, à ratione minimè abhorret.

MVlto autem pluribus crura, & brachia reſoluuntur, corpus torpet, vrina ſupprimitur, quibus vertebræ nec in exteriorem partem, nec in interiorem exciderint, ſed concuſſæ vehementer fuerint, manentes è regione ſpinæ. quibus ſpina deprauatur, minùs hæc patiuntur.

Vt deprauationem exprimat, mutuatur ὕβωμα vocabulum tanquam generale, agens de vertebris, quomodocunque ſuo loco motis. vniuerſa autem oratio clara eſt. venit enim ad quartum genus vitiorum ſpinæ, quod græci à concutiendo σεῖσιν appellant. Id autem eſt, quùm vertebrarū ſpinæ compago vniuerſa dimouetur, periculúmq; eſt, ne conuellatur atteratúrque ſpina vehemēter concuſſa, quod malum ipſe teſtatur multo deterius eſſe, quàm, ſpinâ non concuſſâ vertebræ peruertantur. In ſequentibus ad coſtas pergit, quibus abruptis huiuſmodi quidpiam accidit.

De fracturâ coſtarum.

MVlta quoque alia in medicinali arte quis inſpiciet, quorum, quæ vehementia ſunt, quùm morbi momentum omne in ſe contineant, non nocent : quæ leuiorem offenſam afferunt, mala concitant diuturna, & reliquum corpus plurimùm afficiunt.

Locutus de vitio, ſub quo ſpina concutitur, vertebris nullo modo ſuâ ſede excedentibus, ſubijcit multa in medicinâ leuiora eſſe re verâ, quanquàm

grauiora videntur. multa enim, quæ minùs afficiunt partes cum vitiato loco conſortium habentes, vt, quæ nullam ex præcipuis partibus lædant, ſed in ſe morbi momentum habeant, minùs moleſta ſunt, quamuis grauiora videantur. In ſequentibus gratiâ exempli de coſtarum affectibus meminit, indicans eorum alios graues apparere, alios eſſe.

QVin & coſtis abruptis tale quidpiam accidit. quibus enim coſta vna, vel plures abrumpuntur, ſicut permultis abrumpi videmus, ſi comminuta oſſa, neque in interiorem partem compellãtur, neque in ſuperiorem, pauci adhuc febricitarunt: ſed neque multi etiam ſanguinem ſpuerunt, nec multis item contractum eſt pus in thorace, aut linamentis opus ſuit, aut vitiatum os eſt. victus autem quiuis idoneus eſt. 45

Ex propoſitâ oratione, quæ longa eſt, non parum intelligi poteſt orationis modum ad facilitatem cõducere. Nos priorem partem ſuprà attigimus, quam Hippocrates longiùs labens obſcuram fecit, paucis autem ità loqui potuit. Vbi coſta abrumpitur, ſi fractura ſimplex & ſola ſit, caſus quidem aſperior videtur, licet leuior ſit, quàm vbi atteritur. celerrimè enim curatur, & ſine periculo, ſed abſque fractura, vbi caro circa coſtas atteratur, in maximo interdum periculo reuoluuntur, qui ſic affecti ſunt. Caput quidem orationis huiuſmodi eſt, ſingula autem deinceps videamus. Si primam partem huius orationis paucis Hippocrates explicaſſet, quemadmodum ego, quùm dixi, vbi ſola & ſimplex coſtarum fractura ſit, apertiùs ſcripſiſſet. verùm ipſe, quaſi exponens ait, [Si oſſa abrupta, neque in interiorem partem compellantur]. vocauit autem interiorem partem interius ſpacium thoracis, in quod erumpere os abruptum, per ſe non poteſt, niſi nudetur à totâ carne ſuperiectâ, niſi item ſcindatur mẽbrana, quæ coſtas cingit. per hæc igitur ſimplicem fracturam indicauit: deinceps notauit caſus leuitatem, quùm ait, paucos febricitaſſe, raros item ſanguinem expuiſſe, aut pus in interiori thoracis regione contraxiſſe, raróque opus fuiſſe linamentis, vel coſtarum os vitiatum fuiſſe, & idcirco abundè eſſe victus rationem quãuis. hanc ipſe (vt didiciſti) vbique φαύλως nominat, eam, quæ exquiſitę cõtraria eſt, ſignificans. Propoſitę igitur partis orationis vniuerſus ſenſus huiuſmodi eſt. ad reliqua igitur pergamus.

QVin, & vbi continẽs febris non inuadat, deterior eſt inedia, quàm cibus, & dolorẽ, febrem, ac tuſſim magis concitat venter enim modicè repletus coſtas dirigit, quas inedia ſuſpendit. at vbi ſuſpendantur, dolorem inferunt. 46

Tumor ventris coſtas fulcit. Quare, vbi hæ tumpuntur, qui magis ventricoſi ſunt, minùs dolent: quibus gracilis venter eſt & contractus, dolore magis vexantur, quùm coſtas ſentiant ſine fulcro ſuſpenſas. Quòd ſi continens febris hominem occupet, inediâ vti debet (quod ipſe ſignificauit verbo κεναγγεῖν) quoniàm magis læditur à cibo, quàm à coſtis nõ fultis. At ſi nulla febris ſit, expedit eatenus cibum ſumere, vt venter in eum tumorem aſſurgat, vt coſtis ſedes ſit, ac fulcimentum citra offenſæ partis compreſſionem.

AB exteriori parte vincire quouis modo ſatis eſt: tantùm cerato, pannis, faſcijſque leniter adſtrictis debemus æquale vinculum reddere, aut etiam lanę aliquid ſuperinijcere. Conſeruet autem coſta viginti diebus. in huiuſmodi enim oſſibus citò callus increſcit. 47

Vinciendi modum, quemuis φαῦλον vocat, quemadmodum & victum, qui contrarius eſt ei, qui ſummâ diligentiâ adhibetur.

At carne

» AT carne circa coſtas detritâ, quòd homo percutiatur, cadat, re aliquâ vr-
» geatur, aut alio tali modo, multi iam ſanguinem expuerunt.

In memoriâ habendus eſt hic ſermo propter eos, qui exiſtimant in lateris dolore neceſſarium eſſe, aliqua ex fibris pulmonis afficiatur. nam, quùm proximus ſit lateri inflammato, aſſerunt aliquid ad eum tranſmitti ex tenui ſanguine, qui in inflãmatione ſubſiſtit. pulmone ergo nihil violato, ſed coſtâ affectâ, quoſdam ait ſanguinem expuere. quo pacto autẽ hoc fiat, licet per ocium requirere. Nos ſanè quæſtionem hanc perpendimus in his, quæ ſcripſimus in librum Eraſiſtrati de ſanguinis ſputo: nunc illud duntaxat intellexiſſe abundè eſt, quoſdam ſine vitio pulmonis ſanguinem ſpuere, propterea, quòd morbus circa coſtas verſetur. Vidiſtis ſæpè, & in alijs inuiolatâ cute, quæ fracturam tegit effundi cruorem, ſic, vt faſcias impleat, quamuis cutis membrorum denſior multo ſit, quàm membrana, quæ coſtas amplectitur. Quare nihil mirum eſt, ſi ſanguis per hanc ab affectâ coſtâ in interiorem regionem ducatur, dein protinus in ipſâ expiratione in aſperam arteriam, quæ in pulmonem diſtributa eſt, transferatur, quemadmodum in ijs videmus, quibus membrana hæc vulneratur. quicquid enim per vulnus in thoracem inſtillaueris, per os continuò reddetur. quã rem, quùm Eraſiſtratus ignoraſſet, abſurda ſcripſit in libro de ſanguinis ſputo. ſed quâ in re decipiatur, eius ſcripta de me audientes ſæpenumerò didiciſtis.

» VEnæ enim & arteriæ, quæ per id, quod eſt inter coſtas, intendunt, & ner-
» ui, ex ijs, quæ in corpore præſtantiſſima ſunt, oriuntur. Multi igitur ſæpè
» tuſſi, tuberculis, pure in thorace collecto oppreſſi ſunt, & ad id venerunt, vt li-
» namentis egerent, coſtáque vitiaretur: ſed & quibus nihil tale ſuperuenit, car-
» ne circa coſtas attritâ, tardiùs dolore liberantur, quàm quibus perfracta coſta
» eſt, atque in eiuſmodi caſu dolor ſæpiùs locum repetit. Verùm nonnulli longè
» magis hæc mala contemnunt, quàm ſi abrupta coſta eſſet.

Arterias & venas ὀχετοὺς vocauit: quod autem eſt inter oſſa ſingularum coſtarum λαπαρὸν dixit, quâ parte muſculi ſunt, qui, quùm medijs coſtis interiecti ſint, μεσοπλεύριοι grçcè nominantur. neruos verò appellauit τόνους. Oriri autẽ ait hæc omnia ab ijs, quç prçſtantiſſima ſunt, quoniam initium harum venarum, perinde atque arteriarum eſt in viciniâ cordis: neruorum autem ad ſpinæ medullam. quæ ad thoracẽ eſt, quibus aliquid cognationis eſt, cum alio pari neruorum, qui à cerebro proficiſcuntur. Quæ deinde adſcribit, euidẽtiſſima ſunt ijs, qui meminerint, quæ prodita ſunt in prioribus commentarijs.

» SEd & curatione egent magis exquiſitâ, ſi ſapiant. conuenit enim inediâ
» extenuari, corpore quàm maximè conquieſcere, abſtinere à venere.

Exquiſitiorem vbique appellat ἀκριβεστέραν, cui contraria eſt ſimplex & quæuis, quam φαύλην nominat.

ITem ab eſculentis pinguibus, & fauces exaſperantibus, ac tuſſim mouenti-
» bus, & ab ijs, quæ valentiſſimæ ſunt materiæ.

Eſculenta, quæ fauces exaſperando tuſſim mouẽt, κερχνώδη nuncupat. huiuſmodi autem ſunt pinguia, acuta, atque acria. valentiſſimæ materiæ intelligit, quæ ægrè concoquuntur. In exemplaribus autem magis idoneis, verbi κερχνώδεος ſecunda ſyllaba ſcribitur per γ, ducto vocabulo à milio, quod Iones κέγχρον appellant. id accidit, vbi in faucibus aſpera quædã milij modo exigua ſentiuntur. Quod autem in ſuperioribus dixit, de ijs, quibus circa pulmonem tu-

bercula ſunt, diuturna, quæ ægrè ad maturitatē perueniunt,& ſpiritus redditur cum ſono.κερχώδεα abſque ν,ſcribitur.ducitur autem à verbo κέρχειν,quod ſonum notat, qui,vel anguſtiâ loci,quo ſpiritus redditur,vel humoris multitudine accidit,plærunque tamen vtroque concurrente,quem ſpiritum nonnulli δασέα,id eſt, aſperum vocant. ſed quâ de cauſâ abſtinere hominem velit ab eſculentis tuſſim mouentibus manifeſtum eſt, quùm affectæ partes omnes quietem poſtulent,atque idcirco ſilentium rurſus imperat:manifeſtum item eſt,cur caueri voluerit ea, quæ vehementer dimouent vniuerſum corpus. quandoquidem cum toto pars etiam dimouetur.

AD hæc venam ſecare in cubito conuenit,& quàm maximè ſilentium habere,induceréque ſuper ſedem attritam pannos nō multiplices, ſed complures,& multo latiores quàm ſit attritus locus,cerati inūctione adhibitâ, linteíſque latis, ac faſcijs item latis,& mollibus alligare, modicéque adſtringere, itá,vt qui deligatus eſt,dicat ſentire ſe vinculū nō valdè adſtrictum, neq; item laxum.inde autem ordiri debet,vbi locus eſt attritus,ibiq; maximè inſidere.

Meminiſſe huius loci oportet aduerſus eos, qui exiſtimant venam ſolūmodo ſecandam eſſe,vbi ea concurrunt,quæ multitudinē denunciant.E quorum numero eſt Menodotus Empiricus.oſtēdimus autem in opere de venę ſectione,& in eo,quod de multitudine ſcripſimus,falſam eſſe eiuſmodi opinionem, quæ præter alia multa, vel ex eo reijcitur,quod, vbi quædam partes eiuſmodi plagas acceperint,medici ad venæ ſectionem confugiunt,quanquàm,qui icti ſunt, multitudine nō tentātur. eo ꝙ,niſi ijs ſanguis detrahatur,maximę inflāmationes oriūtur,quod,cùm euenit,alia inſequūtur,quę morbo accidere ſolēt.

INijciendum verò vinculum medium eſt,& in vtramque partem attrahendum,ne cutis circa coſtas in alterutram partem inclinet,ſed ſine inclinatione ſeruetur.deligandū autem,vel ſingulis diebus,vel tertio quoq; die. ſatiùs item eſt aluum mollire leui aliquo medicamento,quod deiectionem citet:ac decem diebus inediâ vti,dein corpus reficere & implere.

Cutis ſuperiecta coſtis plæriſq; laxa eſt,præſertim, ſi quo tēpore homo plagam acceperit,plenior nō fuerit.his ergo ait magis quàm alijs opus eſſe faſcijs, quæ mediæ primùm inijciantur. nam cutis peruertitur, ſi ab vno capite faſcia ordiatur.quòd ſi,vt cautior ſis,craſſos quoque itá alliges,nihil lædes,præcipuè vbi regio prope alam atteratur,ibi enim cutis ſemper laxa eſt.

AD hæc dum offenſus inediâ vtitur,arctiùs alligandus eſt:vbi pleniore victu,laxiùs.Quòd ſi ab initio ſanguinem expuat,quadraginta diebus habenda cura,alligandúmque eſt:ſi ſanguinem non expuat, ferè viginti abundè ſunt.conijcere autem tempus ex vi caſus oportet.

Cōmune hoc eſt omnibus fracturis, quod vnà cum multis alijs, quæ hîc ab ipſo traduntur, antè etiam expoſui, quùm librum de fracturis explanarem. Ea igitur magis ſunt vobis in memoriam reuocanda,ꝗ ſæpiùs à me repetenda.

QVicunque autem rem parui fecerint ob huiuſmodi ictum, ſub quo atteruntur,quæ circa coſtas ſunt,quamuis in aliud malum deterius non incidant,carnem tamen magis muccoſam habent in loco attrito,quàm prius. At, vbi talis relinquitur, nec curatione ad bonum habitū reſtituitur, res peior eſt, ſi muccoſa circa os ipſum relinquatur, quùm caro non ampliùs ſimiliter os attingat, & ipſum os morbis opportunius reddatur. ob eiuſmodi autem cauſas oſſa multis vitiantur,quod malum diutius extrahitur.

Muccoſum

Muccoſum humorem appellare conſueuit glutinoſum & album,qui colligitur in partibus exanguibus,vt in oſſe, & cartilagine, vbi ipſorũ natura rectè concoquere alimentũ non poſſit.relinquit enim quaſi quoddam ſemicoctum, quemadmodũ relinquũt infirmæ oculorũ membranæ pituitã craſſiorem, quæ λήμη græcè nominatur.vis autẽ imbecillior redditur,vel ob ſuam temperationem immoderatam , vel ob multitudinem concurrentis humoris, quod etiam euenit in tumoribus præter naturam. cætera omnia orationis huius clara ſunt.

QVòd ſi nõ,quę iuxta os ſunt,ſed ipſa caro muccoſa fiat,nihilominus ſubinde morbus & dolor reuertit, ſi quis corpore laborauerit. quocirca dare vinculum expedit,& bonum,& valdè accommodatum,donec ſiccetur,diſcutiaturque ſanguis in attrito loco ſuffuſus , & caro integra ibi augeatur , augetur autem oſſis caro. 56

Caro & quælibet pars, ſanguinem habens non per ſe muccoſa fit. id enim, quod propriè in ipſis ſuperat,tale eſt,quale in fluxu, atque in deiectionibus ob iocinoris imbecillitatem cõſpicitur. Quocirca,vbi oſſa, cartilago, membranæ læduntur,muccoſus humor ſæpe cõtrahitur: carne affectâ raròidque vel propter cõſortium,quod hęc habet cum eiuſmodi partibus.vel propter humorem copioſè defluentem,vbi muccoſus ſuccus,aut pituita in eâ contrahitur. conſtat autem eiuſmodi ſuccũ maximo negocio excerni,eo ꝙ nec perfuſione,cataplaſmate,aut medicamẽtis euocari,digeríque poſſit:neq; alio præſidio educi,niſi ex toto anteà tenuetur, atque in vapores reſoluatur. Ergo,quià ſuccus glutinoſus in vapores ſoluendus eſt,idcirco ægrè mouetur. vbi verò tale aliquid ſuperans relinquitur,leui de cauſâ pars affligitur, cùm ob infirmitatem quidquid in reliquo corpore qualitate,vel modo ſuperans collectũ fuerit,promptè recipiat.

QVibus autem neglectus morbus inueterauerit, & locum dolor exerceat, caróque muccoſa ſit,his ferramentũ candens medicina optima eſt. quòd ſi caro ipſa muccoſa ſit,adurere conuenit vſque ad os, eâ obſeruatione, ne hoc ipſum calefiat:vbi inter coſtas hæc fuerit, neque ſic,in ſummo cõuenit adurere.cauendum tamen eſt,ne candẽs ferramentum penetret vſque ad partem interiorem . vbi ſedes iuxta os attrita eſſe videatur, ſed recens caſus ſit, neque os adhuc vitiatum fuerit , ſi exiguum vitium ſit, ità vrere conuenit, ſicut dictum eſt: ſin oblongum ſit , quod in oſſe attollitur , pluribus in locis adurere expedit. De coſtis autem vitiatis dicemus , ſimulátque de ijs tractabimus , ad quorum curationem linamentis eſt opus. 57

Muccus glutinoſus cùm diſſipari per medicamenta non poteſt, reliqua curatio eſt adurere,quæ quo pacto admouenda ſit,apertè declarauit.

De femore ex coxâ prolapſo.

QVòd ſi femoris articulus è coxâ prorumpat . prorumpit autem in quatuor partes,ſępiſſimè in interiorem,deinde in exteriorem,in priorem & poſteriorem excidit quidem,ſed raro. 58

Qui coxæ cauum inſpexerit,non eſt,quod deſideret cauſam à me doceri, quamobrem in interiorem partem ſępiſſimè moueatur,deinde in exteriorem. quùm imum caui,non ſit omnibus partibus æquale:& articulus, quâ parte ora humilior eſt,faciliùs elabatur.

VBi ergo in interiorem partem venit,crus longius eſt, ſi cum altero conferatur,idque iure duplici de cauſâ.oſſi enim,quod à coxâ ſurſum procedit 59

ad pectinem femoris caput inhæret, ceruíxque articuli cauo ſuſtinetur, rurſus ab exteriori parte clunis cauus apparet, vt potè quùm femoris caput in interiorem partem exciderit.

Orationem hanc ferè vniuerſam initio orſus ipſe ità euidenter adſcripſit, vt nemo loqui poſſit euidentiùs: ſed & eorum, quæ tradit, cauſas etiam adiecit. Quare quod ſæpiùs dicere conſueuimus, nunc etiã adducemus, ſi quis conſideret, quę proponũtur, ea, ſi non vbi primò, ſaltem vbi ſecundò, vel certè tertiò legerit, percipiet.

EXtremum rurſus femur iuxta genu ſpectare cogitur in partẽ exteriorem, ſimiliter crus & pes. Ergo, quùm pes in exteriorẽ partem conuertitur, imperitus medicus, quùm hoc alterum confert, non hunc cum ſano, atque idcirco crus læſum multo longius videtur, quàm integrum.

Hoc etiam communiter pertinere ad omnia oſſa luxata anteà quoque demonſtrauimus, quùm altera extremitas ſpectet ſemper in contrariam partem, atque ea, quę prolapſa eſt. Nunc igitur femoris capite in interiorem partẽ prolapſo, altera extremitas, quæ ad genu eſt, meritò in exteriorem conuertitur.

MVltíſque alijs modis error in his accidit.

Errorem παραξυνιῶσιν dixit, quo vocabulo conſueſſe Hippocratem appellare non quemlibet errorem, ſed eum, qui vero proximus eſt, & eâ de cauſâ probabilis, ſuprà quoque indicauimus. Errant ergo nunc, quatenus in conferendo affectam partem cum integrâ in naturali habitu decipiũtur. debuerunt enim integrum cruri recto ſtatu extento, quod vitiatũ eſt comparare, ſed contrarium faciunt, integrum enim æſtimant ad exemplum vitiati.

QVin, nec ad inguen flectere crus poſſunt, ſimiliter atque ab integrâ parte. Adde, ꝙ femoris caput, ſi contingatur, inter anum & naturale prominẽs ſentitur. ex his itaque indicijs colligitur in interiorem partem femur veniſſe.

Flectũt quidem, ſed cum dolore, ac minus perfectè. cuius rei cauſa ſunt poſterioris partis muſculi illis, qui femur inflectũt, oppoſiti. quòd donec ex toto femur curuetur, ſine dolore nõn ſequantur. quoniàm, vbi ſic femur exciderit in maximo flexu ſinguli plurimum præter naturam extenduntur.

QVibus ergo articulus prolapſus fuerit, neq; repoſitus ſit, ſed reponi non potuerit, neglectúſque ſit, dum ingrediuntur, crus circumagũt, perinde ac boues, plurimúmque integro pede nituntur.

Quùm vitiatum crus lõgius reddatur femore ità prolapſo, neceſſe eſt hominem bouis modo ingredi. ille ſiquidem coxæ articulum laxiorem habet, ſicut ipſe ſuprà in principio huius operis teſtatur. fortaſſe autem nõ oportuit laxiorem duntaxat articulum cauſari, ſed mouẽtium quoq; muſculorum imbecillitatem. nam, ſi validi fuiſſent, facilè vtique cõmiſſurã curuaſſent, quo facto non neceſſe eſſet crus in exteriorem partẽ circumagere. ambulamus enim vtrumq; crus in vicẽ ſiſtentes, mouentéſq;, vbi enim ſiniſtrum ſiſtimus, tũc dextrum ex poſteriori parte in priorẽ agimus, quod vbi in priori parte ſtabiliuimus, alterũ rurſus à poſteriori parte in priorẽ transferimus, ſicque rurſus hoc in priori parte ſiſtentes ad dextrum mouendum reuertimur, altero crure recto humi innixo, altero, quod mouetur, excitato. Quòd ſi crura nec ad inguen, nec ad genu curuarentur, cogeremur prorſus vtrumque transferre ſigni modo, aliquantiſper altiùs excitãtes, & circumagentes: at quùm poſſint ad vtramq; cõmiſſuram curuari modis inter ſe cõtrarijs, qui tamẽ cruri toti aptiſſimi ſunt, ambulamus,

hæc neque circumagentes,neque tanquam ligna excitãtes. quoniàm commiſſura,quæ ad inguen eſt,attollit femur in partẽ priorem, quæ ad genu id,quod inter ipſos & talum eſt,in poſteriorem. Quare crus,quod transfertur,ſi longius eſſet, quàm quod humi inſiſtit, nihil oporteret in exteriorem partem circumagere, modò haberet idoneos muſculos, qui celeriter flectere vtramque commiſſuram poſſent:ſed,quùm ob imbecillitatem flectere promptè nequeant,& ob dolorem recuſent,ſupereſt,vt in orbem circumagant,quùm infirmi ac dolentes muſculi nihil excitare ſublime poſſint, quòd ligni exẽplo nequeat curuari. Hâc igitur de cauſâ,magis quàm quòd crus longius redditum ſit,circumagi in orbem, dum homo ingreditur, euidenter intelliges, de exemplo, quod ipſe Hippocrates adijcit.in ſequentibus enim ait, [Quandoquidem quicũque vlcus habent in pede, aut crure, non ità poſſunt crure vti ad ambulandum, & pueri quoq; ità inambulant].his enim licet crus longius non reddatur,accidit, vt ità ambulent ob ſuperuenientem dolorem,vbi cõmiſſuras flectant,pręcipuè circa inguen & circa genu,ac tertiò,eam, quę ad talos eſt,cùm neceſſe ſit iuxta cõmiſſuram hanc,extremum crus ſimum in ingreſſu euadere,& ſublimẽ ferre pedem vniuerſum. nam,niſi hoc fiat,offendet,ac potiſſimũ in ſolo inæquali.

COgũturq; regionem iuxta eius partis ilia, & iuxta articulum prolapſum, cauam oſtendere & obliquam. 64

Neceſſe habent ità figurari, non vbi crus integrum ſiſtẽtes moueant quod luxatum eſt,& in orbem transferunt:ſed,vbi vitiato innixi,quod integrũ eſt, transferunt.nam,quod vitiatum eſt,ſuperpoſiti corporis fulcrum eſſe non poteſt,erectum,ſicut quando naturaliter ſe habebat ad rectã lineam ſolo hærens, ſed obliquum, ità, vt ab inguine in exteriorem partem conuertatur, in quam etiam inclinant id corporis,quod è regione eſt affecti cruris,quùm periculum ſit,ne in contrariam cadant.quo fit,vt corpus circa ilia prehendant. ilia autem vocat κενεῶνα, eam regionem intelligens, quæ eſt inter oſſa coxarum,& coſtas nothas, quæ omnino ſine oſſe eſt.ſed,quùm neque ſic vitiatum crus ferre corpus poſſit,& propter imbecillitatem, & propter habitum, ope indiget, quam afferunt nonnulli ægrotantes,qui re ipſâ docti affectũ crus manu fulciunt, quà maximè opus eſt,ab exteriori parte femoris inſidẽte.quæ res, quùm eos cogat ſpectare in regionem cruris affecti,eius partis ilia obliqua magis reddit,quæ ſi crure etiã in exteriorem partem non cõuerſo,ità figurentur,caua videbuntur.

CLunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundum eſſe. ſi quis enim ambularet pede integri cruris in exteriorem partem conuerſo,reliquum corpus à vitiato crure ferri vtique cogeret,à quo ſuſtineri minimè poſſet.nam quo pacto?neceſſe igitur eſt hominem ambulare integri cruris pede in interiorem partem conuerſo,non in exteriorem.ſic enim integrum crus, & partem ſuam,& eam,quæ ad vitiatum pertinet,maximè feret 65

Explicandi ordine permutato paulo obſcurior fit: conuenientem verò ordinem ſeruaſſet,ſi ità ſcripſiſſet,ſicut ego nũc.Clunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundum eſſe,eo quòd homo inambulet crure hoc in interiorem partem ſpectante.nam,ſi in exteriorem ſpectaret,reliquum corpus vitiato crure ferri vtique cogeret,quod fieri minimè poteſt. ſiquidem hoc modo integrum crus (vt dictum eſt) maximè corpus fert, ſcilicet quando homo ambulat integro pede in interiorem partem conuerſo. ſic enim corpus totum ità ſuſtineri ab ipſo poterit,vt nequeat facilè peruerti.

AT quùm regio iuxta ilia eius partis, & iuxta articulum ſinuetur, parui apparent, & à latere cogũtur ligno inniti ab integro crure. eâ enim parte indigent aliquâ re, quæ obiecta reſiſtat. in hanc enim clunes conuertuntur, & ab eâdem onus corporis ſuſtinetur. 66

Quia vitiatum crus corporis partẽ ſibi ſuperiectam ferre nequit, propterea integro toto maximè in interiorem partẽ compulſo nituntur, & in id ſpectant corpore vniuerſo. Euenit igitur, vt in alteram partem inclinati in periculo ſint, ne cadant in eam partem, quæ vitiatę cõtraria eſt. quemadmodum igitur, cùm vitiato cruri innixi ſanum transferunt ad priorem partem, vitiatum manu fulciunt: ità, quùm periculum ſit, ne conuerſi in integrum grauiter in terram cadant, ad baculi præſidium confugiunt.

COguntur item inclinari. neceſſe enim habent manu, quæ è regione affecti cruris eſt, à latere femur fulcire, quoniàm, vbi transferenda crura ſunt, non poteſt, quod vitiatũ eſt ferre corpus, niſi cõtineatur, deorſumq́; vrgeatur. 67

Rurſus hic etiam obſcurus fuit, quùm nõ præfatus ſit pergere ſe ad alteram partẽ ambulationis. hactenus enim de eâ parte tractauit, in quâ crus, quod naturaliter habet, humi cõſiſtit, affectum in priorem partem fertur: nunc agit de alterâ, in quâ affecto cruri innixus, ſanum transfert, de quâ parte ambulationis paulo ſuprà tractatum eſt.

HIs itaque modis figurari neceſſe eſt eos, quibus articulus in interiorẽ partem elapſus, reconditus non fuerit, homine nullum conſilium capiente quomodo aptiſſimè figuretur, ſed calamitate ipſâ edocto, ex his figurãdi modis, qui dantur, eum eligere, qui ſit commodiſſimus. quandoquidẽ quicunque vlcus habent in pede, aut crure, non ità vti crure poſſunt ad ambulandum, & pueri quoque ità ambulant. ingrediuntur enim affecto crure in exteriorem partem conuerſo. 68

Quùm non vno tantùm, ſed duplici ſtatu in ingreſſu vtantur, qui ſic affecti ſunt, meritò dixit [His itaque modis figurari] vnus quidem ſtatus eſt, cùm femur manu fulciunt: alter, quùm integro cruri innixi in id toti inclinantur, atque idcirco baculo egent, quo fit, vt in contrarias partes corpus inclinent, modò in dextram, vbi dextro pede inſiſtunt, modò in alteram, vbi altero. hi quoque magis indecorè ambulant, quàm quibus femur coxâ excidens in exteriorem partem prorupit, quos in ſequentibus perſequetur.

DVo autem lucrantur, duobus enim indigent. nam corpus in ingreſſu non æquè fertur eo crure, quod in exteriorem partem conuertitur, atque eo, quod in interiorem, quùm onus nõ ſit è regione illius, ſed multo magis huius, è cuius regione in ambulando & cruribus transferendis onus collocatur. Prçtereà, ſi ità figurentur, vt affectum crus ſpectet in partem exteriorem: quod integrum eſt, in interiorem, integrũ vicem alterius, q̃ citiſſimè ſubibit. Quod ad propoſitũ attinet, magni momẽti eſt inuenire ſtatum corpori cõmodiſſimum. 69

Vbi læſum crus in exteriorem partem circumagunt, & integro ſpectãte in interiorem, nituntur, duplex ſibi lucrũ comparant. Siquidem quod læſum eſt, nec toto corpore ſuperiori oneratur, nec diu ſubſeruit, cùm quod integrum eſt paulũ interualli moueatur. nam, ſi diligenter intueri tempus volueris, quo crus vtrumq; ſubſeruit, non modò duplũ, ſed & triplum reperies. per breuiſſimum enim ſpacium celeriterque rectâ duntaxat integrum crus fertur: per multũ tardéque, quod affectum eſt. ſiquidem conſpicuum eſt, quanto longior ſit ambulatio in

latio in orbem, quàm quæ recta eſt, quamuis vtraque iiſdẽ finibus terminetur. 70

HIs autem, qui nondum perfectè increuerunt, ſi excidens non recondatur, breuius redditur femur, crus, & pes. neque enim oſſa, ſimiliter in lõgitudinem augentur, ſed breuiora fiunt, femur præſertim.

Minus ait reddi crus totum, quibus nondum auctis, femur luxatum relinquitur. quod (vt in ſuperioribus oſtẽdimus) omnium quoque articulorũ commune eſt. Communis autem rei nunc cauſam aſſignat, quemadmodum ſolitus eſt. ſemel enim, vbi aliquod ſingularium tractat, eius meminit, quod commune eſt. hâc igitur de cauſâ inquit crus his non augeri, neq; ali, partim quòd articulus loco motus ſit: partim, quòd nequeat ſuo munere fungi. Ego autem in ſuperioribus retuli ocium cauſam eſſe, cur partes neque augeãtur, neque alantur, quę ambo eueniũt articulo luxato. quare non video quo pacto Hippocrates luxatum articulum cauſatus, ocium ſubijciat. luxata enim non poſſunt primò prohibere, quo minùs partes alantur, ſed intercedente venarum & arteriarum deprauatione, atque ocio.

CRus item vniuerſum ſine carne, & ſine muſculis efficitur, ad hæc effœminatum, tenuiúſque. partim quòd articulus loco motus ſit: partim quòd nequeat ſuo munere fungi, quũm naturalem ſtatum non retineat. 71

Partes, quibus muſculorum natura cõtinetur, caro ſunt, vt in muſculis incidendis ſæpè vidiſtis, quũm duo eſſe eorum principia demonſtrarem, quę ſenſu comprehenduntur, nempè fibras neruoſas, & carnem ſuper ipſas ſpiſſatam. Ergo, vbi quis exercitatione, & frictione robuſtior euadat, fibræ meliùs aluntur, caro gracilior fit, ſed firmior. ignauis cõtrarium ferè accidit, graciles enim fibrę ſunt: at caro admodum quidem abundat, ſed ob humorẽ mollis eſt. eiuſmodi enim carne caſeus, qui adhuc cõcreſcit, repræſentatur: ſed carne eorum, qui exercentur, ille, qui iam ſpiſſatus eſt. quocirca his muſculi duri neruoſi, & proprijs finibus circumſcripti conſpiciuntur: inexercitatis verò molles, & carnoſi apparent, ac vel nullo modo, vel vix circumſcripti. quibus propterea ſine carne crus reddi Hippocrates aſſerit, ſed quùm hoc quoque fieri ex multâ exercitatione intelligeret, vbi dixit [ſine carne] proximè ſubiecit [ſine muſculis] quaſi muſculis non circumſcriptis à finibus, qui ſenſu comprehendantur. nullus ſiquidem ex ipſis muſculis ex toto corrumpitur, ſed, ſicut corpus ſine venis dicimus, vbi venæ non apparent, ità ſine muſculis, cùm muſculorum fines penitus deliteſcunt. Ad hęc, quùm clariùs oſtendere vellet, in his cuiuſmodi forma cruris ſequatur, adiecit effœminatum, hoc eſt madens, molle, non adſtrictum, ſed laxum, quales ſunt fœminæ, de quarum carne conuenienter hæc omnia dici poſſent, à quibus tranſlatione vſus mutuatur verbũ [effœminatum]. Adiungit autem in extremâ oratione [tenuius] indicãs partes eius omnes extenuari, quã rem in principio dixerat his verbis [breuius redditur]. nam quòd ait [ſine carne] ad ſolã carnis carentiam refertur: quod verò dicit breuius reddi crus, ad partes omnes, quæ breuiores redduntur.

NAmque vſus aliquis id, quod valdè effœminatum eſt, confirmat, ſoluit etiam aliquid ex eo, quod augeri membrum in longitudinem prohibebat. potiſſimum autem lęduntur, quibuſcunque, dum in vtero ſunt, hic articulus elabitur: deinde quibus id accidit, dum in ętate ſunt admodum tenerâ, minimè, quùm iam robuſti ſunt. Quâ ratione autem ingrediantur, qui robuſti ſunt, iam oſtendimus. 72

Verbum[aliquis] μετεξέτερος dixit,quod apud Iones nihil ampliùs ſibi velle,quàm quod nobis dicitur ἕτεροι,id eſt alter,licet ex Herodoto colligere. vtitur enim eo frequenter,ſicut & verbo μετεξέτεροι,quo ſignificat id,quod nos vocabulo τις,id eſt aliqui:ſed & nunc quoq; μετεξέτεροι tale quidpiam ſonat. præfatus enim ob ignauiã crus ipſis minui , ne quis fortaſſe rem minus benè accipiens exiſtimet quemlibet partiũ motum efficere,vt alantur, aſſerit nõ omnẽ, ſed quendã hoc præſtare, nẽpè moderatum,ſicut cętera omnia in vniuerſo victu ſalubri. quod ipſe,& alibi, & in vno capite in ſexto de morbis vulgaribus teſtatur,cùm inquit,[labor,cibus,potus,ſomnus,venus,omnia moderata].

QVos tenerâ ætate calamitas hæc inuaſit, plærique in dirigendo corpore negligentes ſunt,maléque ſuper integrum crus circumuoluuntur,manu, 73 quæ è regione eius eſt,deorſum vrgentes. negligentes item nõnulli ſunt in rectè ambulando,quibus poſtquàm ætas induruit,hoc vitiũ accidit. Sed, qui tenerâ ætate huiuſmodi calamitatem experiuntur,ſi rectè educētur,integro crure rectè inambulant, baculum tamen alæ, quæ integro cruri reſpondet, ſubijciunt:nonnulli baculum ad vtrumque brachium admouẽt,vitiatum verò crus ſuſpenſum habent.

Quùm homo ætate iam robuſtâ eiuſmodi calamitatem experitur, crure vti poteſt,quanquàm claudicante:paruulis pueris (qui,quamuis crura naturaliter haberẽt,quonam ijs pacto vti poſſent?)ſuperuenit ignauia quædã circa membri actiones,atque eã de cauſâ καταβλακεύονται ὀρθοῦσθαι, id eſt,in dirigẽdo corpore negligẽtes ſunt,atque ignaui. At quid mirum, ſi ambulantes pueri rectè claudicare non ſtudent,quãdo ij,qui iam robuſti ſunt, non ſuſtinent interdũ claudicare,ſed(vt ipſe dixit)ſuper integrum crus circumuoluuntur? manifeſtè autem aperuit modum motionis ipſorum verbo[circumuoluntur].

EO autem faciliùs agunt,quo affectum crus breuius habent. 74

Faciliùs agentes appellat eos,qui promptiùs ingrediuntur,quod cõtingit,vbi vitiatũ crus breuius habent. non enim cogũtur id circumagere, quemadmodum,qui ętate firmâ ſunt,quùm luxatus articulus non reponitur,quibus crus ob prolapſum articulum longius efficitur, coguntúrque (vt ipſe anteà indicauit)ipſum,dum ambulant, in orbem circumferre.

ATque integro crure nihilominus valent,quàm ſi vtrũque integrum eſſet. 75

Meritò hoc adiungit, iure ſiquidem integro crure vtuntur, æquè ac ſi vtrumque integrum eſſet,vt quod eundem vſum præſtet,atque vbi vtrumque integrum erat,ſimiliter nutriatur, & robuſtum ſit.

IAm verò his omnibus caro cruris effœminatur, plærunque autem magis ab 76 exteriori parte,quàm ab interiori . nõnulli autem ferunt Amazonas ſuis maribus protinus infantibus articulos ſuâ ſede expellere , alias ad coxas , ad genu alias,vt claudi fiant,ne ſcilicet mares fœminis inſidientur, ſed operarum loco ſint, & ſutoriam,fabrilem aliáſve ſedentarias artes exerceant. Quæ vera nécne ſint,ignoro:ſed hæc ſequi certò ſcio,ſi,dum infantes ſunt,articuli expellantur.

Omnibus ait effœminari carnẽ ab exteriori parte,magis quàm ab interiori,vbi in interiorem partem prorumpat. quandoquidem ea pars magis in ocio eſt:nam femoris caput ab interiori parte,licet præter naturam moueatur, mouetur tamen aliquantum,vbi femoris caput interiori parte continetur.

IN coxis quidem multum refert, in interiorém ne partem articulus excidat, 77 an in exteriorem : in genu refert quidem,ſed minùs. ſuus verò claudicandi modus

modus vtriuſque eſt.nam quibus in exteriorem procidit,vari magis fiunt:minùs autem recti ſtant,quibus in interiorem partem luxatur.ſimiliter, vbi circa talos articulus prorumpat,ſiquidem in exteriorem partem,vari fiunt, ſed ſtare queunt:ſi in interiorem,valgi,& ſtare minùs poſſunt.

Varos dixit κυλλὸς, quo nomine quidam ſignificari volunt deprauationem quamlibet,generale ipſum exiſtimantes:alij,eam ſolummodò, ſub quâ membrum in exteriorem partem cõuertitur,in quo caſu neceſſe eſt extremum eius, pedem ſcilicet,in interiorem partem ſpectare. quæ res non mediocriter ad id cõfert,vt pes firmiter inſiſtat,ità,vt ij,qui naturaliter curuis ſunt cruribus(ῥαιβοὶ aut ῥοικοὶ græcè nominantur)firmiùs pedibus inſidant,& maiori negocio ſubuertantur,quàm ij,qui recta penitus habent crura. id vel ex Archilocho patet, quùm inquit,[Imperatorem magnum non probo cruribus diuaricantibus,ſed paruum cruribus curuis,pedibus firmiter inſiſtentẽ,& animi audacis].Verùm curioſa inquiſitio ſignificationis verbi κυλλῶ, nihil ad præſentem locum confert.ex ipſâ enim oratione ità planum fit,vt Hippocrates nullo modo obſcurus eſſe videatur. Ergo quibus in exteriorem partem articulus procidit, ſtare magis poſſe affirmat,quàm quibus in interiorem venit. nam quibus coxæ articulus in exteriorem partem excidit,pes è regione totius corporis collocatur:recedit antẽ à ſitu, qui è regione eſt, vbi articulus in interiorem partem cõuertitur. conſtat autem omnes homines,qui naturaliter valgi ſunt,deteriùs ſtare,neque poſſe celeriter currere, tum paruo momẽto,ac leui de cauſâ cadere. Hoc igitur rerum diſcrimen in coxâ maximum eſt,deinde in genu,tertiò ad talos.cõmiſſuræ enim magnitudinem noxæ quoque magnitudo conſequitur. hinc ergo manifeſtum eſt eos meliùs ſtare,atq; ingredi,quibus femoris caput in exteriorem partem prolapſum eſt,de quo paulo inferiùs tractabit.

RAtio autẽ incrementi oſſiũ hæc eſt.quibus ad talos crus exciderit, his pedis oſſa minimùm increſcũt.hæc enim vitio finitima ſunt: in crure augẽtur,neq; multo minùs, caro tamen minuitur, ſed quibus articulus,qui ad talos eſt,ſuo loco manet,ille,qui ad genu,elabitur,his cruris oſſa nõ æquè increſcũt, ſed breuiſſima fiunt,vt quæ vitio proxima ſint, at in pede minuũtur quidem, ſed non ſimiliter,quemadmodũ paulò antè dictum eſt.quoniàm articulus,qui ad pedem eſt, inuiolatus ſeruatur. quod ſi vti pede liceret, ſicut cùm varus eſt, minùs adhuc his minuerẽtur pedis oſſa.quibus verò coxæ articulus promouetur,his femoris os non pariter increſcit.proximè ſiquidem vitium attingit,ſed integro breuius euadit: his tamẽ oſſa cruris & pedis etiã,non æquè increſcere prohibentur.id autem euenit,propterea ꝙ & femoris articulus, qui cum crure committitur,& cruris,qui cum pede,ſuo loco manet:crus tamẽ vniuerſum his gracilius redditur. Quòd ſi crure vti poſſent,oſſa magis adhuc augerẽtur,ſicut anteà quoque dictum eſt,femore excepto,& minùs caro minueretur,multo tamen magis quàm in ſano crure.huius autẽ rei indicio ſunt illi, quibus humeri luxati,vel à primo natali die, vel dum increſcunt,priuſquam robuſti ſunt, breuiores redduntur,hi humeri os breuius, brachium verò & manum ſanis paulo minora habent ob cauſas ſuperiùs dictas. quià humerus læſo articulo propior eſt,idcirco breuior redditur. brachium verò eiuſmodi noxæ non ſimiliter cedit,quoniàm humeri articulus, qui cum brachio committitur, in priſtinâ ſede manet:manus item longiùs diſtat à vitio,quàm brachium. Ob propoſitas igitur cauſas,quæcunque oſſa vitiũ attingunt,incremento prohibentur,quæ non

attingunt, nõ prohibentur. Multum autem facit ad bonũ habitum totius brachij labor manus. nam qui humerũ iam luxatum breuiorem habent, plæraque ex manuum operibus non minùs præſtare poſſunt, manu eius partis, quàm integræ. neque enim, quemadmodum cruribus, ità manibus ferẽdum corpus eſt, ſed earum opera leuia ſunt. propter vſum verò ijs, qui luxatum iam humerum breuiorem habent, caro manus, ac brachij non minuitur, ſed & humerus inde aliquâ parte impletur. Vbi verò in interiorem partem coxæ articulus excedit, vel in vtero matris, vel adhuc infãtibus caro magis minuitur, quàm in brachio, eâ de cauſâ, quià crure vti non poſſunt.

Sermo hic, qui ſequitur, vniuerſus perſpicuus eſt, doctrinæ autẽ capita huiuſmodi habet. Quę ad prolapſos articulos propiùs accedunt, magis incremẽto prohibentur, emacreſcúntque, minùs, quę longiùs abſunt: femore autem luxato multo magis membrum incremento prohibetur, atque emacreſcit, ſi in interiorem partem, quàm ſi in exteriorem prorumpat. ſiquidem deteriùs mouentur, & claudicãt magis. meminit autem eorum, quos γαλιάγκωνας vocat, quo vocabulo retuli apud ipſum ſignificari eos, qui ob humeri caput in alam prolapſum, dũ adhuc increſcunt, humerum breuiorem habent. his ait minùs lædi brachium totum, quàm crus totum illis, quibus luxatur articulus, qui in coxam inſeritur. quoniàm in multis vitæ operibus ſatis laborant: at non ſimiliter vti crure poſſunt, quibus ſemoris articulus in interiorem partem promouetur.

HÆc ità habere id teſtabitur, quod paulo infrà ſubijciemus. 79

Quænam ſunt, quorum teſtimonium adducturum ſe pollicetur? hæc ſanè, quòd ex ijs, quæ præter naturam habent, quæ minùs mouẽtur, magis alimento, incrementóque prohibentur. Pollicetur ergo ipſe Hippocrates oſtẽſurum ſe in ijs, quę paulo infrà ſubdet, eorum teſtimonium. ego, quùm ad locum veniam, vbi eam rem agit, hanc ipſam orationem in memoriam reuocabo.

De capite femoris in exteriorem partem luxato.

QVibus in exteriorẽ partem ſemoris caput elabitur, crus, ſi cum altero extendatur, breuius eſt, idque non immeritò. quùm ſemoris caput non feratur ſuper os, ſicut quando in interiorem partem procidebat. ſed iuxta os, quod non prominet, ſed naturâ reſidet, in carnem humidã cedentémque infigatur. hâc itaque de cauſâ breuius apparet. interior autẽ regio, quâ crura diducuntur, caua magis conſpicitur, & gracilior fit: exterior verò gibba, vt in quam venerit ſemoris caput. ſed & clunis apparet ſuperior, quùm, quę ibi caro eſt, cedat capiti ſemoris. ſemoris item extremitas, quę ad genu eſt, intrò ſpectat, non ſecus etiam crus & pes. 80

Agit nunc de coxæ articulo in alteram partem luxato, narrátque mala, quę ibi apparẽt, & cauſas adijcit, quemadmodum in omnibus fecit, nihílque præterit ex eâ doctrinâ, quæ in experimento conſiſtit. quæ oratio vniuerſa ſimiliter in aperto eſt.

SEd neq; curuare crus poſſunt, perinde ac ſanum. hæ ſunt ergo notæ ſemoris in exteriorem partem excidentis. 81

Hoc verò accidit ob muſculos poſteriores, qui flexui pugnãt, quoniàm ità figurati plurimùm extendi non ſuſtinent.

QVibus ergo ætate iam robuſtâ prolapſus articulus non reuertitur, totum crus breuius fit, calx ingreſſu terram non cõtingit, ſed planta ima, extremiq; 82

miqúe digiti parum in interiorem partem ſpectant,meliúſque id crus ſuperius corpus fert, quàm quibus in interiorem partem exceſſit. partim quià femoris caput,& articuli ceruix,quùm naturâ à latere contineatur, magnâ ex parte coxæ ſubijcitur:partim quià extremus pes non cogitur in exteriorem partem inclinari, ſed propè è regione corporis eſt, & aliquantum magis in interiorem partem conuertitur.

Imam plantam dixit στῆθος,quam πέδιον appellant,qui corporibus incidendis verſantur,ea eſt ad radices digitorum. nam pedis medium naturaliter cauum eſt,quod calce extremo à poſteriori parte terminatur,à priori plãtæ principio. ſic,vt pes humi inſidat calce imâ plantâ,& eâ carne,quæ extremis digitis ſubiecta eſt, reliquis partibus omnibus, quæ propoſitis interiectæ ſunt,attollatur, exceptâ pedis parte exteriori, quâ humi totus inſidet.Habent autem nonnulli pedum ſtructurá prauam,vt quibus medius pes ab interiori parte nõ ſit cauus, quos à pedibus planis græci nominant λειόποδας.ſed hos, vt qui ſimilem valgis pedum ſtructuram habeant, in hoc ſermone præterijt. Quæ ſequuntur igitur animaduertens in ijs,qui naturaliter figurati ſunt perpende.namque hi, quùm moderatè progrediũtur,toto calce imâ plantâ ac digitorum parte carnoſâ humi hærent.ꝙ ſi enitantur maximè progredi,principio calci inſidunt: deinde, quùm iam transferunt in priorem partem alterum crus, tunc imæ quo que plãtæ innitũtur:poſtremò,vbi plurimùm ſimiliter altero pede progreſſi ſunt,calce terram contingere incipiunt,túncque pedis antè conſiſtẽtis calcem quidem attollunt,extremos verò digitos in ſolo collocant. Eorum igitur,qui naturaliter habẽt,ambulatio huiuſmodi eſt. ſed,vt quibuſdã ex vitio aliquo crus longius ſit,aut breuius,vtrumque duplici de cauſâ accidit. longitudinis cauſa eſt humor multus neruorum,vel articulus luxatus,quo modo ſuprà diximus:breuitatis ſiccitas,& articulus luxatus in eam partem quam nunc propoſuit. priores quidem ingrediuntur ad eum modum,quem paulo ſuprà indicauit:reliqui ſicut nunc docet,primò oſtendens femoris caput carnoſo loco excipi, & non oſſe,vt in primo caſu femoris erumpentis,quem propoſuit.Cedit igitur in hâc parte caro, ſinguliſq; muſculis ad ſuum initium attractis fit, vt totum quoque femur ſurſum trahatur.Meritò itaque crus breuius altero ſe oſtendit,neq; terram cõtingere ſimiliter poteſt,atque vbi naturaliter habuit. hi ergo,quùm ingredi neceſſe habent,contrario modo pedem figurant,atq; ij,qui antè propoſiti ſunt,quibus affectum crus integro lõgius reddebatur.illi enim iuxta talum pedem ſimum figurabant digitos excitantes:contrà hi pedem inclinãt, infleɛ́ctuntq;,& terrá contingere extremis digitis cupiũt, atq; hâc de cauſâ ab affectâ coxâ ſe demittũt,vt humi innitantur,non ſolùm extremis digitis, ſed maguâ ex parte imâ plãtâ,quá retuli ab ijs,qui in corporibus incidẽdis verſantur, vocari πέδιον: Hippocrates autẽ eam dixit στῆθος. ꝙ ſi velint calce terrá cõtingere,demitti multũ ab affectâ coxâ cogentur,periculũq; erit,ne inclinati in alteram partem cadant.quâ de cauſâ neque vti calce eiuſmodi homines tentant.

VBi caro,in quam articulus exceſſit,iam trita eſt,& glutinoſa euaſit, dolor tempore conquieſcit,quo ceſſante,ingredi abſque baculo poſſunt,ſi alio- 83
quin velint,poteſtq; affecto crure ferri corpus. his ergo,cùm crure vtantur,caro minùs effœminatur,quàm paulò antè propoſitis.effœminatur autẽ,vel magis,vel minùs:ferè autem magis ab interiori parte,quàm ab exteriori.alij verò ex ijs nequeunt calceamenta ſe induere,propterea quòd crus nõ curuetur,alijs

id licet. Quibus autẽ ſeu in vtero matris,ſeu vi dum adhuc increſcũt,huiuſmodi articulus iam exciderit, neq; repoſitus fuerit, quibus itẽ morbo elapſus fuerit,expulſúſq;(complura enim talia eueniunt) vbi aliquibus horũ femur corrũpatur, ſuppurationes habent diuturnas, & linamẽtis indigẽt,atq; oſſa nõnullis nudantur,& femoris os,tam vbi corrũpitur,quàm vbi non corrumpitur, multo breuius redditur,neque ad ſani exemplũ augetur. præterea oſſa huius cruris breuiora fiunt,q̃ alterius,parũ tamen ob eaſdẽ cauſas,quæ antè expoſitæ ſunt.

Locum tritum dixit trãſlatione vſus à locis ambulatione tritis. eſt autẽ eius oratio talis.femoris caput ſuo loco motũ in exteriorem partem figitur in carnem:ijs verò , qui ſic affecti ſunt, à principio dolet caro,quam premit femoris caput, procedente tempore occalleſcit, perinde quaſi foſſorum manus.vbi id accidit, ſedes fit commiſſuræ ſimilis, quùm femur trito loco vtatur, non ſecus atque anteà cauo coxæ.nam præter cætera quidam eâ parte humor colligitur, qui principio quidem copioſè ob inflammationem coit,dein tenuiori ſui parte,& aquoſâ magis à ſuperiectis medicamentis diſſipatâ,reliqua remanet,quæ glutinoſa eſt,& muccoſa, hæc ad motionem capitis femoris maximè confert. ob quem humorem trito hoc loco,tãquam articuli ſinu vtuntur. magis autem inclinantur in exteriorem partem,quàm in interiorẽ. Dictum autem eſt in ſuperioribus quoq; partes cõtrarias ijs,quæ luxatum articulum recipiunt,graciliores fieri,& molliores,quatenus magis in ocio ſũt: eas verò in quas prolapſus articulus figitur,quamuis præter naturam, aliquantum tamen mouentur: illæ, vnde receſſit,per ſe quidem non mouentur,ſed paulùlum per alias, quæ primò motæ ſunt,quùm partes in quibus articulus erat,effœminẽtur.atque hoc eſt id teſtimonium,quod allaturum ſe pollicitus eſt. in ſequentibus de partibus,quæ plus minuſúe emacreſcunt,extenuantúrque.

INgredíque huiuſmodi homines poſſunt,nõnulli quidem eo modo,quo illi, quibus ætate iam firmâ articulus excidit,neque repoſitus eſt : nonnulli verò toto pede inſiſtentes,coguntúrq; ob cruris breuitatem in ingreſſu à recto habitu,& qui ſine inclinatione eſt,in affectam partem inclinari,& ab inclinatione,quæ in affectam partẽ eſt,rurſus attolli,atque erigi. Hæc itaq; ſic eueniunt, vbi,& quod ad figurandi rationẽ attinet,& quod ad cætera,quæ conueniunt, fuerint diligenter à pueris inſtituti,priuſquàm ità confirmentur,vt inambulãre poſſint,diligenter item ac rectè poſtquàm cõfirmati fuerint. Summam verò curam poſtulant,quibus ętate maximè tenerâ hoc inſortunium accidit.nam,ſi negligantur,quùm teneri ſint, crus vniuerſum inutile efficitur, & minimè increſcit,caro item totius cruris magis minuitur,quàm in ſano,multo tamen minùs ijs,quàm quibus in interiorem partem exceſſit,idque vſus ac laboris cauſâ. quùm ſtatim vti crure poſſint , quemadmodũ ſuprà de ijs diximus, quibus ob humeri caput iam in alam prolapſum humerus breuior redditur.Inueniuntur autem nonnulli,quibus in vtero penitus,alij,quibus ſub morbo vtriuſque cruris articulus in exteriorem partem prolabitur. his ergo oſſa eiuſmodi vitio vexantur, ſed caro minimè effœminatur. crura autem habitiora fiunt, niſi ſi ab interiori parte parum emacreſcant . eâ verò de cauſâ habitiora ſunt, quià hi vtroque pariter vtuntur. 84

A recto habitu,& qui ſine inclinatione eſt, in affectam partem inclinari, & rurſus ab inclinatione attolli atque erigi, ἀκρίζειν dixit, quod quid ſibi velit, & in ſuperioribus oſtendimus,& hîc quoque oſtendemus.namque vbi ſemur in exteriorem

in exteriorem partẽ promouetur, à muſculis, qui ibi ſunt, ſurſum attractũ (quẽadmodum antè dictum eſt) innexum crus totum ſublimius reddit, atque eâ de cauſâ vix terram contingit. quamobrem coguntur imâ tantũ plantâ humi inſidere, dum ambulant vniuerſo corpore in affectum crus conuerſo, quùm huic innitũtur. neceſſariò itaq;, vbi ſano inniti debent, cùm quod læſum eſt in priorem partem tranſferunt, in ſanũ rurſus conuertũtur femore erecto. ità, vt ſemper in ingreſſu duos habitus inuicem mutent, varientq;. nam, quo tempore integro crure inſiſtunt, erecto corpore attolluntur ſimul & ambulant: quo rurſus læſo nituntur, demittunt ſe, atq; in id inclinãtur. Mutare igitur corpus modò à recto habitu, & ſine inclinatione in affectam partem inclinando, & ab inclinatione, quæ in affectam partem eſt, rurſus attollendo, atque erigendo διαῤῥέπειν dixit, vno verbo propoſitam habitus mutationem exprimens.

SImiliter enim ab vtrâque parte in ingreſſu agitantur, clunibúſque apparẽt admodum in exteriorem partem prominentibus, propterea quòd articuli exceſſerint. 85

Quibus vtrique crurum articuli in exteriorem partem exciderunt, mutatio totius corporis, dum ingrediuntur, in vtroq; crure ſimilis eſt habitui, qui accidit, quùm altero dũtaxat luxato æger ipſo innititur, atque ad ilia curuatur, deprimitúrque. altero enim tantùm luxato, quùm homo affecto cruri inſiſtit, eo modo, quem nunc diximus figuratur: ſed contrario, cùm alteri nititur, corpus enim attollit, erigítque, & ilia recta continet. conſtat ergo eum tunc diſſimiliter figurari, ſed in hoc caſu ęgri eodẽ ſtatu ab vtrâque parte tam dextrâ quàm ſiniſtrâ continentur. agitantur autem hic nihilominus, dum inuicem vtrique cruri innituntur, quod ipſe dixit [σαλεύουσιν ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, id eſt, in ingreſſu agitantur] agitari expreſſit vocabulo σαλεύειν, quod idem ſignificat, ac διαῤῥέπειν. accidit igitur hic, vt ſimiliter vtræque corporis partes figurentur, quùm vtrũque crus inuicem terræ innitatur. quod (vt oſtenſum eſt) ipſis antè non eueniebat.

SEd, niſi his oſſa vitientur, neque gibbi ſupra coxas fiant (nonnulli enim huiuſmodi vitijs prehenduntur) niſi inquam tale quid eueniat, in cæteris ſatis ſani degunt. 86

Nonnulli ex ijs, quibus crura ſic luxantur propter communitatem gibbi fiunt. nempè, quùm inflammatio in vertebrarũ ligamentis primò oriatur, tum duræ quædã reliquiæ remaneãt. id ſiquidem & extrinſecus accidere videmus popliti, cubito, & digitis non raró, quùm articulus contrahitur, ἀγκύλην græci dicunt, patétque in huiuſmodi caſibus articulum præ tumoris duritie contrahi, cùm chorda muſculos, qui eam partem tendunt, minimè ſequatur, ſicuti cùm ob durũ tumorem flectentes non ſequitur, cõmiſſura, quæ ſic affecta eſt, tenditur, quod malũ gręci nominãt ὀρθόκωλον. Poteſt igitur ob talem quendam durum tumorem ſpina deprauari: poteſt & propter cõſortium ſub crudo, duróque tuberculo idem vitiũ experiri. Sed quo pacto eiuſmodi affectibus ſpinæ peruerſio ſuperueniat, ſuprà poſuimus, vbi de ipſâ propriè tractauimus.

MInùs tamen toto corpore increſcunt capite excepto. 87

Quibus coxę articulus in exteriorẽ partem prolabitur, meliùs ingrediũtur, quàm quibus in interiorem, vbi inflammationis periculũ effugerint, & præcipuarum partium, cui opportuniores ſunt, quàm illi. articulus enim, cùm in interiorẽ partem luxatur ſuper os fertur, quod nõ premitur, cùm durum ſit, neque huic malo patet: at exterior femoris regio, cum maximis muſculis com-

prehendatur, ingenti dolore torquetur. premũtur enim articulo in eam prolapſo, teruntúrq;, & extendũtur tumore præter naturã, nempè femoris capite, & ſentiunt omne id, quo vexantur, ac propterea dolent. Ergo propter muſculos, qui articulum admittẽtes teruntur, premuntúrque, atque idcirco inflãmantur, & cæteræ partes adiunctæ, & quæ circa ſpinam ſunt, afficiuntur, quæ ſiquando afficiantur, & æger adhuc increſcat, non ſecus ac femur incremẽto prohibentur, & minores fiũt, atque omnino deteriores. Illius autem meminiſſe oportet, quod iam ſępiùs dictum eſt, & eorum teſtimonium eſt, quę paulò antè propoſita ſunt. vbi, qui adhuc augentur, ſic lædũtur, partes minùs increſcunt: quibus verò ætate firmâ id accidit, minùs aluntur, & molliores euadunt, ſpinâ minùs auctâ, ſequitur, vt reliquũ corpus huiuſmodi hominibus minus reddatur. infrà enim crura afficiuntur, ſuper crura vſque ad caput ſpina ſita eſt. Itaque, vbi hæc minor fit, minus item crus totum, meritò dicit his hominibus vniuerſum corpus minùs increſcere excepto capite.

De ſemoris capite in poſteriorem partem luxato.

AT vbi in poſteriorem partem femoris caput prolabitur, prolabitur autem rarò, extendi non poteſt crus, neque ad articulũ luxatum, neq; admodum ad poplitẽ: ſed ex omnibus partibus, in quas hic articulus excidit, vbi in poſteriorẽ excidat, cõmiſſura, quæ ad inguen, & quæ ad poplitẽ, minimè extẽditur. 55

Femoris caput ob cauſam, quam ſuprà declarauimus, in propoſitam nunc partem rarò excidit, quoniàm ſcilicet caui altitudo inæqualis eſt. quocirca quà minor eſt, magis procidit, atque eâ de cauſâ magis in interiorem partem: quà maior, rarò, & ob id in poſteriorem rarò procidit, in quam vbi mouetur, crus ad inguen nullo modo extenditur, ad genu non ex toto. vtriuſque cauſa eſt muſculorum ſitus, quorum naturam perfectè indicauimus in opere de muſculis incidendis, & in ſecundo libro de ratione corporum incidendorum. vt autem in memoriâ habeatis, quæ ſæpiùs intuiti eſtis inciſâ ſimiâ. (hoc enim animal ſtructuram habet maximâ ex parte homini ſimilem) primùm meminiſſe debetis muſculi, qui à lumbis ortus ad paruum femoris tuberculum pertinet, deinde alterius, qui ab oſſe, quod pubi ſubeſt ad idem tuberculum intendens, cum ſuperiori coniungitur. hi ergo vehementer extenduntur, quùm femoris caput in poſteriorem partem elabitur, ibi implicati, & circa coxę cauum in orbem voluti. atque, vbi is, quem hoc vitium exercet, extendere articulum tentet, oportebit vniuerſum femur in poſteriorem partem circumuolui. in quo caſu propoſiti duo muſculi potiſſimùm lædentur, vt qui plurimùm trahantur, extendantúrque. nam, quùm longiores, quàm antè facti ſint, vlterius extendi citra dolorem nequeũt, cúmque longiores fieri non poſſint, commiſſuram extendi non patiuntur. Hâc igitur de cauſâ, qui ſic affecti ſunt, extendere crus ad inguen non poſſunt, neque etiam ad genu. propterea quòd femoris caput ſuo cauo prolapſum continetur in poſteriori parte illius oſſis, à quo recipi ſolet. ꝙ ſi futurùm eſſet, vt femoris caput extentum ad genu, inguine penitus curuato multum attolleretur, neceſſe eſſet, vt femoris caput à coxâ plurimũm in poſteriorem partem excederet. quod fieri nõ poteſt, niſi conuellatur muſculus, quo exceptus eſt, quùm ex naturali ſede procidit. In cõmiſſurâ ergo, quę ad inguen eſt, neutrũ fieri poteſt ex ijs, quæ fiebant, priuſquam articulus procidiſſet, nam neque perfectè extendi, neque perfectè curuari poteſt. Quid ergo Hippocrates alterum

tes alterum duntaxat adſcripſit? An quià,poſtquàm luxatus articulus eſt,crus curuatum protinus apparet, vt potè, quùm imum femur ad genu eatenus in priorem partem excedat,quatenus ſummum in poſteriorẽ,& quatenus ad inguen crus curuatur.quo fit,vt poſteriores muſculi,qui ad poplitem ſunt,ſuperioribus capitibus extendantur, quùm femur ſic retrò prolapſus eſt. his autem ſupernè extentis,extenditur vnà reliquum eorũ corpus vſque ad chordas,quæ perueniunt ad crus, quibus extentis poples curuatur. quocirca quibus ſic articuli luxantur, curuatæ meritò vtræque commiſſuræ conſpiciuntur. igitur quià extendere ipſas nequeunt, præcipuè eam,quæ ad inguen eſt,idcirco non dixit ſolummodò has commiſſuras non poſſe extẽdi, ſed in eâ, quæ ad coxam eſt,id ſimpliciter protulit,in eâ,quæ ad genu adiecit κάρτα,hoc eſt admodum, vt potè,quæ extendi poſſit,non admodum tamen.nam,ſi id poſſet,nihil à naturali ſtatu recederet.ſuperuenit autem hæc noxa ob eádem cauſam,ob quam ab articulo luxato protinus poples curuatur. Illud enim ſcire licet commune omnium deprauationum, quòd,vbi partes aliquæ extendantur, quæ cum his continuantur, ſequentes ad ipſas conuertuntur: nulla enim ex ijs,quæ ſic ſuo vitio conuerſæ ſunt,naturalem ſedem relinquit, ſed ab eâ,cum quâ continuatur,attrahitur.hęc autem attrahit cõmuni vnâ ratione quòd tendatur,ſed tenditur,non vnâ de cauſâ,ſiquidem intẽdi ſolet,vbi vltra debitum humore impleatur, ſicceſcat,inflammatione,vel duro tumore teneatur, vel locum mutet. quare cuncta hæc Hippocrates in ſequentibus latiùs adſcripſit, cuius nos ſermonem ſequuti verba omnia enodabimus.

ILlud etiam ignorare non oportet,vtiliſſimũ enim, & maximi momenti eſt, ac plæroſq; latet,quòd nec qui benè valẽt, extendere poplitis commiſſuram poſſunt,niſi ſimul extẽdant eam,quæ ad inguen,præterquam, vbi pedem admodum attollunt,ſic enim poſſent. hi ergo poplitis articulum curuare non ſimiliter poſſunt,ſed multo ægriùs,niſi inguinis quoque articulum curuent. 89

Coniunctionem,quam poſuit in partibus, quæ moueri aliquo modo prohibentur,non ſuo vitio, ſed earum,cum quibus conſortiũ habent, nunc docere incipit in muſculis,qui naturaliter habẽt,quorum nullus initium ſumit à femore,quanquã multi ſunt.nonnulli enim ab oſſe,quod ad ilia pertinet,oriuntur: nõnulli à coxâ: vnus tantùm ab oſſe,quod pubi ſubeſt. hâc igitur de cauſâ commiſſuras moueri ſimul neceſſe eſt, ſicut nunc in pede & poplite oſtenſum eſt,in quibus apparet etiam conſortium,quod cum inguine habent.nam(ſicut demonſtratum eſt)quemadmodum muſculi,qui poſteriorem ipſorum partem mouent(vt dixi) in imo femore ad radices tuberculorum incipiũt, itâ,qui per priorem cruris partem feruntur,ex eodem imo femore dependẽt.quare neceſſe eſt intendi poſteriores quidem,quùm poples extenditur,priores,quùm curuatur,vbi ergo tendantur magis,quàm eorum naturæ conueniat, oppoſiti renituntur,& minimè ſequuntur. voco autem oppoſitos eos,qui extendunt ijs, qui curuãt,id eſt priores poſterioribus. Duobus autem muſculis gratiâ exempli contentus ero ad huius loci explanationem, quùm qui in corporibus incidendis omnes cruris muſculos intuiti ſunt,ex his poſſint de reliquis facere cõiecturam: alijs verò, qui nullo modo intuiti ſunt,neq; ſermo de duobus clarus erit.hi ergo orſi ab eo oſſe,quod ad ilia pertinet,procedũt,primò quidem per femoris commiſſuram, quæ ad inguen eſt,dein, vbi per femur totum ad alteram eius commiſſuram,quæ ad genu eſt,intenderunt, alter,qui anguſtior eſt,

fertur iuxta interius femoris tuberculum, quod humilius eſt, tum ſpectans in priorem tibiæ partem, cruri ex interiori parte inneċtitur: alter, qui magnus eſt, lateſcit degenerans in valentiſſimam chordã, quæ miſcetur cum alterâ chordâ dependente à maximo ex muſculis prioris partis, qui à clune inchoatur. patellæ autem primùm ſuperinijcitur, dein fertur ad crus. Itaq; ſi crus ad inguen flectatur, eâ parte muſculi breuiores reddentur: ſi extendatur, longiores. commiſſura verò genu ac poplitis, vbi extendatur, qui ſuper patellam fertur, breuior fit: qui ab interiori parte, longior. quare cogetur maximè extendi, qui à priori parte eſt, ſi extendentes commiſſuram, quæ ad inguen eſt, conemur poplitem curuare: qui à poſteriori, ſi poplite extento inguen curuetur. ex ſublimiori enim loco per priorem partem femoris deſcendens flectitur, inde conuertitur obliquus, & ad priorem tibiæ partem porrigitur. meritò igitur ipſe longior euadens primas partes cruris ac femoris longiores reddit, vbi excitantur. oſtendimus enim in libris de motu muſculorum ſummã contractionem, ſummámq; extentionem dolori eſſe, & muſculos quidẽ contrahi, dum agunt, extendi verò, dum ab oppoſitis attrahũtur. ſiquando autem, quùm muſculi in ſeipſos cõtracti agunt, oppoſiti non dolent, ſimul extendũtur, naturaliter quidem in commiſſuris, quæ propoſitum conſortium habeant, præter naturã verò in illis, quæ deinceps adſcribentur. complures autẽ medici decipiuntur, putántque eos muſculos affectos eſſe, quorum prohiberi actionem viderint, quod magis adhuc perſpicuum eſt in ſequentibus.

MVlta quoque alia in corpore inueniuntur, quę ſimiliter germana ſunt: de neruorum item extenſione & muſculorum habitu multa etiam ſunt, & magis ſcitu digna, quàm quis exiſtimet: prætereà de inteſtinis ac ventre vniuerſo, de vtero, qui huc atque illuc fertur, cõtrahitúrque. Sed alibi de his verba faciemus germana his, quæ nunc tradũtur. quod ad hunc locum attinet, & extendi crus nõ poteſt (ſicut iam dictum eſt) & breuius apparet duplici de cauſâ, tum quòd non extendatur, tum quòd articulus in carnem clunis eruperit. 90

Anteà quoq; diximus conſueſſe Hippocratẽ eas partes nominare germanas, quę inter ſe conſortiũ & cognationem habent, quarum id caput eſt, quod vnâ parte vitiatâ alterius actio, ſitus, habitus, vel magnitudo læditur. communis horum omnium cauſa eſt in contrariam regionem extenſio. In ſitu exempli cauſâ (vt ab euidentiſſimis ordiamur) multos vidimus, qui mederi aggrediuntur, quod non ritè didicerunt, & protinus, vbi aliqua pars cõtraheretur, & breuior fieret, priſtinúmque ſitum penitus non ſeruaret, ad eam ipſam remedia adhiberẽt, quamuis nullo vexaretur affectu, qui curatione indigeret. itaq;, vbi muſculi ab alterâ maxillæ parte reſoluãtur, fit, vt altera breuior appareat, & quaſi contracta, ſed, quę læſa eſt, eam ſequuta, extendi videatur. nam, cùm muſculi omnes vnam propriã habeãt actionem, quà ſcilicet ad ſua initia cõtrahũtur, quãdo illi, qui à ſiniſtrâ parte maxillę ſiti ſunt, agendi poteſtate priuantur, qui à dextrâ ſunt robuſti, ac naturaliter habẽtes agunt, dextrâ maxillã vniuerſam, & labra ad ſe contrahentes, atq; ità conſpicitur ſiniſtrũ labrum extẽtum, & longius redditũ: dextrum breuius, & contractũ. ergo in hoc caſu breuius fit, quod integrum eſt, attrahens ad ſeipſum maxillæ partẽ, quę reſoluta eſt. Alibi verò ab eo, quod affectũ eſt, attrahitur, conuellitúrq; id, quod ſanum, ſicut vbi muſculus vel chorda, cùm induruit, nequit ſimul cũ oppoſitis, dũ agunt, extẽdi. Multa quoque ſimilia euenire conſtat, in digitis manus, cubito, poplite, cùm

cõtrahũtur

contrahunt propter vitia muſculorum & chordarũ interiorum,ſed,vbi extenduntur gręci ὀρθοκώλους dicunt,ità enim appellare medici ſolẽt articulos,qui extenti ſunt,& curuari non poſſunt. Huiuſmodi quid accidit cicatricibus magnis ac duris,quæ,quùm ab interiori parte ſunt, articulum contrahũt, cùm ab exteriori(vt dixi)ſic extendunt,vt curuari non poſſit,quod ob ſiccitatem,& ob ingentem humorũ vel ſpiritus inflantis concurſum euenire etiã ſolet.nam,quùm partes,quę ſic affectæ ſunt,in ſeipſas contrahũtur, ſequitur,vt oppoſiti muſculi agere nequeant,quùm,qui contrahũtur,partes in contrariũ auellant.ſic neruorum diſtentiones fiunt, quùm ipſi muſculi primò ac præcipuè ſeipſos, deinde partes,ad quas perueniunt,ad ſuum initiũ contrahunt.Sic & vterus interdum ſurſum fertur,nonnunquam in latus cõuertitur.non quòd ipſe ſuâ actione naturalem ſedem relinquat,ſed quòd ab alio trahatur. multa verò ſunt,quę attrahunt,nam & ea,quibus appenditur,& nerui, & arteriæ, & venæ, quæ cum eo iunguntur, efficere id poſſunt, vbi in tumorem aſſurgentes eatenus breuiores fiunt,quatenus in latitudinem augẽtur. namque hoc commune eſt corporum omnium,quę extenduntur,contrahuntúrque,non modò animaliũ,ſed eorum, quæ inanima ſunt, cuiuſmodi ſunt vtres, ſacculi, calathi. Vterus igitur hâc de cauſâ ſurſum,ac deorſum fertur: & quædam inteſtina,muſculíque complures, ac propterea membra,& maxilla. ſimile quid ſuprà oſtenſum eſt in ſpinâ, vbi gibba,caua,vel obliqua redditur.

EST enim hæc natura oſſis coxæ,vbi & caput, & ceruix femoris recipitur, quod,quùm hoc luxatum in exteriorem partẽ natium decliue fertur, curuare quidem homo crus poteſt,ſi dolore non prohibeatur. 91

Tenuis eſt natura oſſis coxæ,in quo cauum continetur. patet autem, quùm femoris caput in poſteriorem partem prorumpit,ab eâ parte, quæ poſt cauum eſt,ſuſtineri,vt inter cauum & femoris caput id os ſit, quod à poſteriori parte cauum complectitur. hoc quidem eſt pars coxæ, cuius nunc meminit,quùm ait, [in exteriorem partem natium decliue fertur]. Manifeſtum eſt autem ijs, qui viderint eiuſmodi locorum ſectionẽ,femoris caput vi cum totâ ceruice expelli in magnum muſculum natium,qui commiſſuram hãc extẽdit, à quo muſculo chorda oritur,quæ à membranâ non abhorret, coniungitúrque cum eâ chordâ,quam paulo ſuprà diximus,quæ ex duobus muſculis orſa à priori parte femoris vltra patellam tendens cum tibiæ capite connectitur. Ergo hic muſculus prolapſum femoris caput admittens omnium maximè torquetur, quùm ſub ipſo prematur,diſtẽdatúrque.quare neceſſe eſt inflammatione ipſum prehendi, ſurſúmque ad ſe trahere chordam, quam paulò antè commemorauimus à membranâ non abhorrentem.quod quùm accidit,conſequẽs eſt,vt homo doleat,vbi poplitem flectit, quatenus enim hic flectitur, hactenus chorda extenditur,atteritúrque à patellâ.hæc autem extenta muſculum extẽdit,à quo dependet,nempè magnum illum, quo(vt retuli)recipitur femoris caput. procedente tempore, quùm muſculus hic ab inflammatione ſoluitur, cõtrahítque humorem quendam glutinoſum, pars eius, quæ articulum contingit, occalleſcit,& poples citra dolorem extenditur.ad quam rem faciunt & alia,quę priùs poſita ſunt de cruris muſculis.

TVm crus & pes modicè recta ſe oſtendunt, neque multum in hanc vel illam partem inclinata. 92

Hippocrates modicè ἰθυφανέως dixit.quo verbo ſignificari,neq; perfectè, aut

omnino vehementer, neque ex toto, ſed mediocriter, ex ipſius verbis colligitur. ipſe enim ſubiungens [neque multum in hanc, vel illam partem inclinata] apertè demonſtrat, quùm adſcripſerit [multum], id cruri accidere, vt non multum, ſed, vt parum peruertatur, deprauetúrque, atque ob eam rem dixit, [tum crus & pes modicè recta ſe oſtendunt], quaſi dixerit has partes apparere mediocriter rectas.

PRæ.tereà in inguine caro mollior ſentitur, præſertim ſi tangatur, vt potè, quùm articulus in alteram partem exciderit: ſed in natibus, ſi tangatur femoris caput, videtur magis prominere. his ergo notis indicatur femoris caput in poſteriorem partem procidiſſe. Cui autem ætate iam robuſtâ prolapſum, reſtitutum non fuerit, ambulare quidem poteſt, quùm tempus proceſſit, & dolor ceſſauit, atque articulus volui in carne conſueuit, cogitur tamen, dum ambulat vehementer ad inguina curuari, ídque duplici de cauſâ, quià ob ea, quæ propoſita ſunt, crus multo breuius redditur, & multum calx abeſt, vt terram contingat. nam ſi vel paulum tentet eo pede ſuſtineri, nulli alteri rei innixus, cadet vtique in partem poſteriorem. coxæ enim, quùm magis in poſteriorem partem, quam pedum baſis excedant, in eam plurimum inclinabunt, & ſpina item in coxas, vix quæ ima planta conſiſtet, neque hoc accidet, niſi ad inguina ſe curuet, & alterius cruris poplitem flectat. quandoquidem neceſſe eſt, vt manu, quæ à parte affecti cruris eſt, in quolibet paſſu ſuper femore hæreat. quę res cogit ipſum flecti aliquid ad inguina. nam quùm in ingreſſu crura permutentur, nequit corpus affecto crure ſuſtineri, niſi id crus manu deorſum ad terram compellatur. quoniam articulus corpori non ſubijcitur, ſed in poſteriorem partem ad coxam prominet: ambulare tamen offenſus ſine baculo poteſt, ſi alioquin aſſueuerit. propterea, quòd baſis pedis è regione priſtinâ ſpectat, neque in exteriorem partem conuertitur. idcirco igitur nihil egent baculo, quod renitatur, quicunque velint femur non amplius comprehendere, ſed in vicem baculo inniti, quod alæ ab affecto latere ſubijciatur. quod ſi longius baculum admoueant, magis erecti ambulant, pes tamen terræ non innititur, ſi inniti velint, breuius admoueant. cogentur autem ad inguina curuari. Emacreſcit etiam ijs caro pro ratione, quemadmodum anteà diximus. nam quibus ſuſpéditur crus, miniméque laborat, maximè extenuatur: ſed, quùm in ingreſſu vſui admodum eſt, minimè gracile fit. integrum tamen crus non iuuatur, ſed potiùs deformius redditur, ſi vitiato vtantur terræ innixi. nam dum ſanum vitiato ſubſeruit, coxam & poplitem curuari neceſſe eſt. quòd ſi vitiatum crus terram non contingat, ſed ſuſpenſum ſit, & homo baculo innitatur, hoc pacto integrũ robuſtius reddetur, quùm naturaliter habeat, & exercitatione magis firmetur. At dicet quis hæc præter medicinã eſſe. nam, quid vltrà ſcire nobis conuenit de ijs, quæ curationem non admittunt? conuenit tamen ſummopere. intelligenda enim hæc ſunt ab eodem profeſſore, quùm tanquam aliena ſeiungi nequeant. ſiquidem tractare debemus, quæ curationem recipiunt, ne inſanabilia euadant, intelligentes quâ potiſſimũ ratione occurramus, quo minùs inſanabilia efficiantur: illa verò in quibus medicinæ locus non eſt, dignoſcenda ſunt, ne maximè noxia reddantur. Præclara autem, & ardua prædictio in eo conſiſtit, vt intelligamus, quo, qualiter, & quando ſingula terminentur, ac ſiue in ea mala vertãtur, in quibus remedio futurus locus ſit, ſiue euadere in inſanabilia debeãt. Cæterùm quibus vel à primo natali die, vel alioquin, dum increſcunt,

» increſcunt, articulus ſimiliter in poſteriorem partem excidit, neque reconditus » fuit, ſeu vi, ſeu morbo exciderit (multis propter morbos ſic articuli luxãtur) cu- » iuſmodi verò ſint hi morbi poſthac indicauimus. Si prolapſus (inquam) reuer- » ſus non eſt, femoris os breue efficitur, vitiatur itẽ crus vniuerſum, minúſq; in- » creſcit, & gracilius redditur, quùm nulli vſui ſit.

Præſertim πολὺ dixit, quam vocem in ſuperioribus etiam retuli ab Hippocrate vſurpari, vbi intendere velit, quod proponitur. eſt autem eius oratio talis. In inguine caro mollior ſentitur, ſi aſpiciatur, & multo magis ſi locus tangatur. Quæſequuntur omnia patent ijs, qui in memoriâ habeant, quæ antè poſita ſunt.

» VItiatur enim his & articulus, qui ad poplitem eſt, quoniàm nerui ob pro- » poſitas cauſas intenduntur. quare, quibus ſic coxa exciderit, extẽdere po- » plitem non poſſunt. nam (vt ſummatim dicam) quæcunque in corpore ad ali- » quem vſum fabricata ſunt, ſi quis moderatè vtatur, exerceátq; in eo laboris ge- » nere, cui ſingula aſſueuerint, eo pacto benè valent, augentur, & ad longam ſe- » nectutem perducunrur: ſi in vſu non ſint, ſed ocioſa degant, morbis patẽt, non » augentur, & maturè ſeneſcunt. id præcipuè accidit neruis, atque articulis, niſi » quis illis vtatur. his igitur de cauſis vitiantur magis, quùm hoc modo articulus » luxatur, quàm cum alijs. totum enim crus incremento prohibetur, & quod ad carnem, & quod ad oſſa pertinet. Huiuſmodi ergo homines, quùm ætate iam » robuſtâ ſunt, ſuſpenſum, curuatúmque crus tenent, ſed altero feruntur bacu- » lo innixi vno, vel etiam altero.

Euidentiſſimum eſt Hippocratem dixiſſe coxam excidere, pro coxæ articulo. ſæpè enim narrauimus maiores noſtros nondum tenuiſſe exquiſitam tenuémque nominum rationem, in quâ poſteriores exercẽtur, ſed ſat exiſtimaſſe in ijs, quæ explicabant, eò tantum incumbere, vt quæ dicerent, ab auditore intelligerentur. Quod inquit igitur huiuſmodi eſt. quibus femur in poſteriorem partem prorupit, vitiatur nõ ſolùm articulus luxatus, ſed & qui ad poplitem eſt. propterea [&] coniunctionem adiunxit, neque ſimpliciter dixit [vitiatur articulus, qui ad poplitem eſt]. quo autem vitio occupetur, ipſe apertè expoſuit, cùm ait, [nerui intenduntur] ſed neruos ne intellexerit eos, qui propriè nerui ſunt, quíque à ſpinæ medullâ oriuntur, vel in quas muſculi degenerant chordas, quæ ad crus pertinent, in hoc loco nihil intereſt, cùm vtraque fidem facere poſſint rectè à nobis expoſita fuiſſe, quæ ab Hippocrate dicta ſunt, vbi aſſerit non poſſe poplitẽ extendi, quibus hoc modo femur promouetur. Quãdam prætereà communem rationem adiecit, nempè partes aliquas variè lædi, quod ad habitum pertinet, magnitudinem, poſitionem, ac motum, quamuis ipſæ nullo proprio morbo lædantur, ſed à quibuſdam alijs afficiantur, quibus cum conſortium habent. Intentionem verò in huiuſmodi affectibus præcipuè cauſatur, quam perſequutus tribus modis indicat, vno, quùm muſculus aliquis reſoluitur, tunc enim, qui integer eſt, contrahi videtur: altero, quùm oppoſitus tenditur: tertiò, vbi quod integrum eſt, trahitur ab aliquo eorum, cum quibus coniũgitur, ſicut accidit, quùm vterus mouetur. Nunc ergo, quùm poſteriores nerui, muſculi, & chordæ tendantur, curuatus poples extendentibus muſculis non paret. Cæterum de chordarum, muſculorúmque extẽſione anteà dictum eſt. nunc de neruis, qui à medullâ ſpinæ orti ad crura intendunt. quorum initia tria ſunt: vnum à priori parte iuxta magnũ foramẽ oſſis, quod pubi ſubiectum

eſt:alterum ad inguina:vbi neruus fertur,& cum magnâ venâ,& abſque ipſâ à priori parte femoris,atque hæc parua ſunt: maximũ autem neruorum initium à poſteriori parte fertur ad vniuerſum crus,primúmque procedit ab eâ regione,quæ eſt inter os latum,& id,quod ad anum terminatur,κόκκυξ gręcè dicitur. hoc igitur initium,vbi articulus in poſteriorem partem elabatur,premitur,tẽditúrque. atque idcirco diximus Hippocratem hoc loco poſſe intelligere eos tendi,qui propriè nerui vocantur.

De femoris capite in priorem partem luxato.

AT quùm femoris caput in priorem partem erumpit (quod quidẽ rarò accidit)perfectè extendi crus poteſt,ſed ad inguen minimè curuari.laborat enim homo, etiam ſi flectere poplitem cogatur, ad calcem verò,& in vniuerſum crus æquè longum conſpicitur. 95

Propter cauum,quod non æquè vndique altum eſt,articulum in aliam partem rarò,in aliam frequenter luxari, anteà ſæpenumerò demonſtrauit. nunc autem de femore differens in priorem elapſo,cõtrario modo affici ait eos,quibus in hanc luxatur,atq; eos,quibus in poſteriorẽ.illi enim extendere crus non poterant, hi, cùm in ipſo flexu nunc ſit femoris caput ac ceruix,curuare ad inguen non poſſunt, neq ad poplitem propter muſculum priorem, qui oritur ab oſſe,quod ad ilia pertinet. ille enim comprimitur, tenſúſque attollitur à femoris capite,cúmq; extendi ampliùs non poſſit,renititur,ſi quis flectere poplitem conetur,apparet autẽ cruris lõgitudo conſimilis.In ſuperioribus autẽ de femore luxato in partem interiorem ſic ad verbũ ſcripſit [os enim,quod à coxâ ſurſum procedit ad pectinem,femoris capiti inhæret, ceruixque articuli cauo ſuſtinetur]à quo priùs non ſuſtinebatur ex toto, ſed magnâ ex parte in eius caui altioribus partibus inſidebat:in caſu autem,quem nunc ponit,in inguine prominet,atque is locus intentus apparet, cùm femur nunc à ſuo cauo recedens in priorem partem & paulo inferiùs venerit.quo fit, vt vitiatum crus ſani longitudinem æquet.id,quod præſertim ipſis accidit ad calcem,extremũ enim crus minùs demitti in terram poteſt. cuius rei cauſa in ſuperioribus explicata nunc rurſus ſummatim etiam enarrabitur.

SEd pes extremus ſpectare minùs poteſt in partẽ anteriorẽ, crus verò totum rectam poſitionẽ naturaliter ſeruat,nec in hanc aut illam partẽ inclinatur. 96

Poteſt,dixit ἐθέλει, vbi verbum ἐθέλειν, id eſt [velle] pro [poſſe] vſurpauit, quemadmodũ etiam Homerus,cùm ait, οὐδ' ἔθελε προρέειν,vbi ponit, οὐδ' ἔθελε, id eſt[noluit]pro[nõ potuit].Extremum pedem appellauit eam partem pedis, quæ à plantâ ad digitos eſt,& vngues.accidit enim(quẽadmodũ ſuprà oſtenſum eſt)vt extento poplite non benè articulus tali in priorem partem inclinetur.Hæc itaq; nunc exponere volens ait[ſed pes extremus minùs ſpectare vult in partem anteriorem] indicans digitos, quibus continetur extremus pes non facilè extendi poſſe,aut deorſum conuerti,& terram contingere.

FErè autem his dolor protinus accedit,& vrina ſupprimitur,magiſq; quàm ſi articulus in aliam partem luxetur. 97

Quamobrem hæc ſequantur,ipſe cauſam adiungit.

VEnit enim femoris caput maximè prope neruos magnam vim habentes, & in inguine prominet,atque is locus extentus apparet, in clunibus rugæ conſpiciuntur,& ſumma gracilitas.Quas quidem diximus, notæ ſunt femoris 98

in priorem

„ in priorem partem prolapſi.

Neruos appellauit τόνους, eos intelligens, qui cum venâ & arteriâ per inguen feruntur [magnã vim habẽtes] vocauit ἐπικαιροτάτους, ſicut in ſuperioribus etiam didicimus. habẽt autem hi magnam vim, quùm medullæ ſpinæ proximi ſint, atque inde oriantur, vndè initiũ ſumũt nerui, qui ad veſicam feruntur. quo fit, vt femoris capite in hanc partem luxato, veſica quoque afficiatur, inflammetúrque, & reddere vrinam nequeat. fortaſſe etiam aliquando ob inflammationis magnitudinem, quâ veſicæ ceruix affligitur, vbi muſculus eſt, qui eam adſtringit, vrina ſupprimitur. eo ꝙ inflãmatis partibus excæcatum iter claudatur.

QVibus verò ætate iam robuſtâ articulus in hanc partem elapſus, minimè „ reſtituitur, hi quùm dolor finitur, & articulus aſſueſcit in eo loco cõuerti, in quẽ procidit, recti protinus ingredi poſſunt ſine baculo, ac recti ex toto. „ quùm vitiatum crus, neque ad inguen, neque ad poplitem facilè complicetur. „ Ergo, quùm ad inguen non flectatur, crure in ingreſſu magis recto vtuntur, „ quàm quùm integrum erat. 99

Quo tẽpore articulus excidit, dolorem dixit protinus accedere, & vrinam ſupprimi: procedente verò tempore, vbi hæc ceſſant, ingredi hominem poſſe. at quâ de cauſâ hęc finiantur, quanquàm femoris caput maneat, comprimatq́;, & ſimiliter neruos extendat, docuit, quùm orationi adiecit [& articulus aſſueſcit in eo loco cõuerti in quem procidit]. Videtur enim in eâ re cõſuetudinem cauſari. quoniàm, quę ab aliquo premuntur, quùm tempore occalleſcant, id faciliùs ferunt, & ea, quæ tunc tẽdebantur, quùm huic moleſtiæ aſſueuerint, dolere ceſſant. Cur verò ſine baculo recti ingrediantur, ipſe ſubiecit. caput autem orationis id eſt, quod crus erectum ſeruatur, & neutra commiſſura, nec quę ad inguen, nec quæ ad poplitem eſt, flectitur.

„ NOnnunquam etiam pedem per terrã trahunt, vt, qui ſuperiores cõmiſſu- 100
„ ras non facilè flectant, quanquàm pede toto inambulant. namque hi mi- „ nùs calci, quàm priori parti pedis in ingreſſu nituntur.

Superiores commiſſuras nominat, eam, quæ ad inguen eſt, & eam, quæ ad poplitem. quatuor autem cõmiſſuræ ingreſſui accõmodantur, quæ ad inguen eſt, quæ ad poplitẽ, quæ ad talum, & quæ ad digitos, poſtremam quáuis multiplex ſit, vt vnam tantùm annumero, quùm vſum atque actionẽ communem præſtet. hæc non admodũ confert, dum per æquale ſolum ingredimur: ea verò, quæ ad talum, ad progrediendum, atque ad crura transferenda nihil proficit, maximè tamen efficit, vt pes humi hæreat, ad quam rem parum faciunt digitorum commiſſuræ. Vniuerſa autem cruris actio, dum ingredimur, & multo magis dum currimus, à commiſſurâ, quæ ad inguen eſt, & ab eâ, quę ad poplitem proficiſcitur. his enim curuatis crus à terrâ attollitur ac facilè trãffertur. At nunc, quùm neutra flectatur, iure per terram trahi pedem, ait. adiecit [nõnunquam] propter ſoli differentiam, & vim noxæ. illi enim, qui per æqualia & decliuia loca ingrediuntur, ſi vel parum quid crus ad ſuperiores commiſſuras inflectant, pedem haud trahunt: ſed, qui per inæqualia ambulant, & accliuia, miniméque eas curuant, tantùm ab eo abſunt, vt pedem non trahãt, vt etiã offendant in eâ, quæ in ſolo eminẽt. [quíq; pede toto inambulent] inambulant pede toto, qui calce, plantâ & extremis digitis terram cõtingunt. illi enim, quibus in poſteriorem partem femoris caput elabitur, de quibus ante hos tractauit, cùm breuius crus redderetur, non vtebãtur calce in ingreſſu, ſed terram continge-

bant imâ plantâ, duntaxat, quæ (vt diximus) ab ijs, qui in corporibus incidendis verſantur, πεδίον dicitur. Verùm quibus in priorem partem coxæ articulus promouetur, calce primùm in terrâ conſidẽte, quùm eâ parte pedis, quæ ad digitos eſt, ingredi nequeant, quâ poſteà vtuntur, quùm iam affecto cruri inſiſtentes transferre alterum incipiunt.

VErùm, ſi valdè progredi poſſent, calce admodum ingrederentur. nam & 101
qui benè valent, quanto maximè procedunt, tanto maximè calce ingrediuntur, quùm vni pedi inſiſtunt, & alterum attollunt.

Eos, qui valdè procedunt, calce terram contingere ſuprà oſtendimus, quod euidentiſſimè apparet: non minùs etiam in aperto eſt, nõ poſſe omnino valdè procedere, qui ſuperiores commiſſuras curuare ob quamuis cauſam nequeunt. id autem ipſis accidit, proptereà quòd moleſtiam non ferant, quâ, dum transferunt extremum crus, vexantur. nihil enim aliud prohibet, ne maximè procedant. quod ſi ſano cruri inſiſtentes id facere vellent, poſſent quidem, ſed nõ ſine labore. quamobrem ſatiùs fortaſſe fuit hanc orationem, ità explicare. Quibus coxæ articulus in priorem partẽ erupit, his nihilominus quàm imâ plantâ & digitis, ad ambulandum vti calce licet: ac ſi ſuſtineant longiùs affecto crure procedere, & calce omnino ingredientur, verùm non ſuſtinent, quoniàm, vbi extentum crus cum difficultate transferunt, dolore torquentur.

PRętereà, quibus ſic procidit, magis adhuc calci inhęrent, quàm priori parti pedis.
102

Inhærere dixit ἐγχρίπτειν, quod vocabulum mutuari ſolet ad ea ſignificanda, quorum alteri alterum inhęret, iuxta quam ſignificationem eo vtitur, quùm in fracturis componendis imperat, vt fracta oſſa priùs intenta inter ſe diducãtur. ſic enim ait faciliùs componi, quàm ſi ἐγχρίπτοντα, id eſt, quùm alterum alteri inhæret, propellantur. Quod igitur paulò antè propoſuerat, clárè in hâc oratione demonſtrauit. namq; hi nihilominus calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis. quod clariùs adhuc & meliùs dixiſſet hoc modo. [non enim minùs hi calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis, ſed magis etiam]. non tamen adiecit in ſuperiori oratione [ſed magis etiam].

PEdis enim anterior pars, quùm reliquum crus extentum eſt, non æquè po- 103
teſt in priorem partem curuari, atque vbi flexum eſt: neque item ſimus pes redditur, vbi crus inflexum eſt, ſicut vbi extentũ. crus igitur naturâ, quùm benè valet, ſic ſe habet, vt diximus. vbi verò articulus luxatus reſtitutus non fuerit, homo ob propoſitas cauſas inambulat, ſicut oſtenſum eſt, crus tamen altero graciliùs redditur, & à clune, & à carnoſâ parte, quæ in poſteriori crure prominet, & è regione poſterioris partis. quibus itaque tenerâ ætate articulus elapſus minimè reſtituitur, vel à primo natali die id mali incidit, femoris os magis minuitur, quàm tibiæ, aut pedis.

Pars pedis, quæ ad plantam & digitos eſt (quam priorem appellat) extento poplite contingere terram non poteſt. vocauit autem huiuſmodi pedis habitum καμπύλον, id eſt curuum. nam commiſſura, quæ ad talum eſt, neque extẽta dici ſolet, neq; flexa, ſicut ea, quæ ad poplitem, & ea, quæ ad inguen. Ergo, vbi priores muſculi eam partem pedis, quæ inter talos & plãtam eſt, attollunt, dici ſolet aliquo modo pes σιμοῦσθαι, id eſt, ſimus fieri: vbi verò poſteriores calcem ad ſe trahunt, vnà cum eâ parte, quæ inter talos & digitorum radices eſt, nullum eſt nomẽ vſitatum, quo iſtiuſmodi habitus nominetur. quare Hippocrates (vt oſtendimus)

oſtendimus) eum appellauit κάμπυλον, vocem inueniens rei, quam exprimit, accommodatam. neque enim poteſt pes ſimus fieri, attolliq; à prioribus muſculis, quod non aliud eſt, quàm ſimum fieri, quùm crus inflexũ eſt, ſicut quãdo erat extentum: quemadmodum nec curuus fieri, niſi crus flectatur, poteſt autem vtroque modo figurari, ſub vtroq; cruris propoſito habitu, ſed paulum, & violenter, multũ & ſine vi, non poteſt. Ergo, cùm muſculi (vt diximus) orti à poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet, nõ ab anteriori calcem & vniuerſum pedem trahunt ad partem poſteriorem, eiuſmodi habitum pedis, græcè nonnulli κάμπτλω, nonnulli ἔκτασιν nuncupant, quemadmodũ, vbi pes in contrariam partẽ à prioribus muſculis mouetur, alij ἔκτασιν, alij κάμπτλω nominant, in quo caſu (vt retuli) dici ſolet pes σιμοῦσθ, id eſt, ſimus fieri: in cõtrario nullum eſt nomen, de quo inter omnes conueniat, ſed nihilo deterius habet rerum peritia propter vocabulorum diſſenſionem. Equidem abſque vocabulis, de quibus non cõueniat inter omnes, oratione vtrũque mihi clarè videor explanaſſe.

MInimum autẽ femur minuitur, quùm in hãc partem promouetur: minuitur tamẽ caro vbique, à poſteriori parte præſertim, ſicut in ſuperioribus quoque dictum eſt. Ergo quicunq; rectè educati fuerint, vti crure poſſunt, cùm increſcunt, quanquàm aliquanto breuius altero eſt, baculo tamen fulciuntur à parte cruris vitiati. nequeũt enim abſque calce imâ plantâ cõſiſtere, quod quibuſdam aliâ de cauſâ claudicantibus licet, quamobrem nequeant, paulo ſuprà declarauimus. idcirco igitur baculo egent. Iis verò, qui negligenter habiti fuerint, neque crure terram contingant, ſed id ſuſpenſum habeant, oſſa magis minuuntur, q̃ alijs, qui crure vtuntur: circa articulos autem crus, quod ad rectum habitũ pertinet, magis deprauatur, quàm quibus articulus alio modo luxatur. 104

Quidam ex ijs, qui huiuſmodi dictiones exponunt, tãtam videntur earum habere peritiam, vt [minimùm] arbitrentur [nullo modo] ſignificare: [non minimùm] [maximè]. hi ergo Hippocratem dixiſſe exiſtimarent his, qui ſic affecti ſunt, ſemur nullo modo minui. At minui ipſum conſtat, non æquè tamen, atq; vbi in alias partes prolabitur. cauſæ enim, ob quas minuitur, leuiores ſunt in hoc caſu, quàm in illis. Duas autem cauſas reddidimus, inſtrumẽtorum deprauationem, & actionum noxam, ob quam parum crure vtũtur. ſed, quùm in hanc partem femoris caput erumpit, præterquàm quod inſtrumenta non admodum deprauantur, actio ipſa cruris non multum læditur.

FINIS COMMENTARII TERTII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius qvartvs, Vido Vidio Florentino interprete.

1 VT ſummatim igitur dicamus articuli,qui excidũt, & elabuntur, non eodem modo ſemper excidunt & elabuntur . modò enim multo plus,modò multo minùs.vbi quidem multo plus, & elabuntur,& excidunt,in vniuerſum maiori negocio reſtituuntur,ac niſi reuertãtur, oſſa,caro,atque habitus, & magis, & apertiùs deprauantur,vitiantúrq;:At,quùm minùs excidũt & elabuntur,oſſa hæc faciliùs cõduntur,& vbi vel negligantur,vel reponi nequeant,minùs debilitantur,& cum leuiori detrimẽto in hoc caſu, quàm in eo, quem proximè poſuimus.In reliquis ergo artticulis multum intereſt, magís ne an minùs ſuâ ſede excedant: ſed vtrũq; caput tam ſemoris,quàm humeri ſempet omnino æquè prolabitur: quoniàm abſque vllo exceſſu ſimpliciter rotundum eſt,& cauo recipitur, quod in orbem eſt,& optimè ſibi aptatur. quocirca euenire non poteſt, vt in his articuli dimidium procidat.nam,cùm rotũdus ſit, vel totus erumpet, vel intrò reuertetur. Id ergo,quo de agitur, ex toto ſuâ ſede mouetur, alioquin non excideret , interdum tamen magis, interdum minùs à naturali ſede recedit,quod magis ſemori euenit,quàm humero.

Non modò huius orationis,ſed & omniũ, quæ ſequuntur,caput vnum eſt, luxata non mediocriter inter ſe differre, quatenus magis, aut minùs à naturali ſede recedunt.nonnulla enim multum,nõnulla parum abſunt, vtrumq; autem magis,aut minùs patiũtur. In alijs quidẽ articulis res clara eſt,vt in cubito,manu,crure,pede,digitis: ſed humeri & femoris caput indicat non poſſe paulum ſuo loco excedere (quod vitium græci παράρθρημα dicunt) quùm rotundum ſit, & in cauum inſeratur, quod oras in orbem habet, in quibus conſiſtere caput nequeat.neceſſariò enim, vel protinus recõderetur,vel ex toto excideret.vtrũque tamen caput ait interdũ longè,interdum paululum à naturali ſede recedere.vbi verò & plurimum & minimum datur, non paucas, quod ad plus & minùs attinet,differentias intercedere manifeſtum eſt.

2 QVandoquidẽ nonnulla ex ijs,quæ à primo natali die ſuâ ſede mouentur, ſi parum exceſſerint,reſtitui poſſunt,ptæſertimq; ad pedis articulos.

Quod ait [primo natali die] nonnulli ad eos referunt,qui in vtero ſunt, alij ad eos,qui non multo antè nati ſunt. horum ſententiam comprobant, quæ ſequuntur: ſed illi proculdubio errant, qui accipiunt in ijs tantùm, qui in vteto ſunt.ſatiùs enim eſt ad vtroſq; orationẽ referre. Præntereà,quæ ſequuntut cum alijs facere paulò pòſt demonſtrabimus,vbi eum locum aperiemus.

3 QVibus à primo natali die crus varum eſt.

Crus varum,id eſt,in exteriorem partem conuerſum,ſuprà etiam nũcupauit κυλλὸν, vbi ſpectare intrò pedẽ ait. dixit autẽ pedis articulos,quoniàm plures numeto ſuut omnes iuxta tali commiſſuram ſiti,cum quo non vnum os tantùm cõmittitur. ſura enim ab exteriori parte, ab interiori tibia,vtraq; magno proceſſu cõplectitur talum,cuius pars prior, quæ rotunda eſt, & quaſi caput habet rotũdum ceruici ſuperimpoſitum,à cauo excipitur illius oſſis, quod

ſcaphæ ſimilitudinem refert,quâ parte commiſſuræ pes potiſſimùm & ſurſum extenditur,quùm ſimus efficitur, & in poſteriorem partem ducitur : ſed & ab inferiori parte talus cum calce committitur, quomodo in libro de oſſibus explanauimus,in quo exerceri iuſſimus eũ,qui debeat in his expoſitionibus verſari. Verùm pes tunc potiſſimùm varus redditur, cùm tibia in exteriorem partem creuit,ſic,vt inferior ſuræ proceſſus,quo talum ab exteriori parte complectitur,ſine vllâ fulcturâ ſuſpendatur.

PLæriq; ſanabiles ſunt,niſi ità magnus exceſſus ſit, aut pueris iam adultioribus res incidat. Cõmodiſſimum itaque his eſt celerrimè ſubuenire,antequàm & pedis oſſium,& carnis in crure magna admodum defectio ſequatur. 4

Adultiores vocat eos,qui plurimum increuerunt,quorũ oſſa non æquè tractari & componi poſſunt,atque infantium propter mollitiem. Hinc itaq; colligitur Hippocratem de ijs agere,qui nati iam ſunt : at loquatúr ne de illis,qui in vtero ſunt,nõ ſimiliter manifeſtum eſt, ſed in ſuperioribus ſæpiùs retulit in vtero matris articulos luxari.

MOdus ergo eius vitij,ſub quo pes varus fit,nõ ſimplex eſt,ſed multiplex. plærunque autẽ varus redditur,non quòd articulus ex toto luxatus fuerit,ſed quòd pes conſueuerit re aliquâ exceptus figurari. 5

Modum τρόπον dixit,quod verbum plęrunque mutuari ſolet,quùm de vnoquoq; eorũ loquimur,quę inter ſe differunt ſingula: ſed nunc agere poteſt,quâ ratione pes varus fiat,quod multis modis accidit. namque id,quod ſubijcitur, vtramque ſententiam comprobat,quùm ait,[plærunque autem varus efficitur non quòd articulus ex toto luxatus fuerit, ſed ꝙ pes cõſueuerit re aliquâ exceptus figurari]. nam,quùm inquit[non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit] vnum quendam vitij modum expreſſit: quùm verò dixit, [ſed quòd pes conſueuerit re aliquâ exceptus figurari] vndè is fiat, oſtendit. Neq; enim alienũ eſt deprauari tenera,& veluti cerea infantiũ oſſa,prauè à nutricibus figurata,cùm in cunis collocantur quodãmodo cõtorta, vel pluribus velamentis inuoluta,vel ſic, vt à quibuſdã etiam vrgeantur,à quibus omnibus deprauationes fiunt.

HÆc autem in curatione animaduertẽda ſunt. os cruris, quod ad talos extat,ab exteriori parte in interiorem propellendum, dirigendumque eſt: calx contrà è regione eius in exteriorem repellendus, vt oſſa,quæ exceſſerunt, inter ſe concurrãt,& in medio,& à latere pedis : digitiq; omnes vnà cum pollice repentè in interiorem partem inclinandi,atque ità cogendi ſunt. 6

Scribit ipſe in libro de fracturis[crus binis oſſibus continetur,quorum alterũ altero tenuius eſt,ab vnâ parte multo,paulo ab altera]. ſolent autẽ recentiores hoc os,quod ab exteriori parte ſitũ eſt,grçcè nominare περόνην. iubet igitur, vt illud in interiorem partem cogatur,ſimulque calx repellatur in exteriorem, idq; præſertim ex calce, quod è regione eſt,cruris videlicet,quod ſuper ipſum naturaliter ſitũ eſt. De hâc autem reſtituendi ratione anteà ſępiùs mentionem fecit,quæ omnium communis eſt. ſiquidem neceſſe eſt,quod naturali ſede exceſſit,in priſtinum locum propellere, vt oſſa inter ſe concurrant. Quæ ſubijcit de ipſis dirigendis euidentiſſima ſunt ijs,qui in memoriâ habeant, quæ ſuperiùs diximus in expoſitione huius libri,& antè,eius,qui de fracturis eſt. ſiquid autem occurrat,quod obſcurius videatur,illud duntaxat enodabimus.

DEligare item conuenit adhibito cerato, quod reſinam copioſè acceperit, & faſcijs mollibus,non paruis,neque admodum arctatis. 7

Partibus compoſitis aptatur ceratum, quod reſinam acceperit. quoniàm faſciæ cuti meliùs inhęrent, & partes corporis magis ſiccantur. ex eo quòd faſcię inhærent, ſequitur, vt partes, quæ curantur, immobiles, vt compoſitæ ſunt, ſeruentur: ex eo quòd partes ſiccantur, vt ſpiſſentur, & confirmentur. quę res etiã compoſita fideliter tuetur. Porrò autẽ faſcias molles adhibet ob corporũ mollitiem, quę infantium corporibus propter ætatem ineſt, quas leniter adſtringit cauens, ne vehementer arctatæ comprimãt, pręcipuè cùm corpora mollia ſint. ſed quià minùs adſtringit, idcirco imperat, vt plures faſciæ inijciantur. ſcripſit enim vinculi firmitatem, vel preſſu comparari, vel numero faſciarum.

NOn ſecus autem circũagenda faſcia eſt, quàm ſi pes manibus dirigendus 8 ſit, vt paulo magis valgus appareat.

Hoc item præceptum cõmuniter ad luxata fractáque omnia pertinet, quod ſæpiùs ab ipſo memoriæ proditur. non enim vult in dirigendo, quę compoſita ſunt in naturalem ſedem exquiſitè reſtituta, ità relinqui, ſed paulo vltrà cõpelli, vt ad contrarium eius loci, in quem diu peruerſa ſpectarunt, à nobis impulſa, conſiſtant in medio, quod prorſus ſecundum naturam fuit. nam ſi collocata in hoc dimitterentur, ad diuturnam deprauationem redirent. Cõſtat autem pręceptum hoc ad id conſilium pertinere, quod in curando maximè cõmune eſt, in quo contraria cõtrariorum eſſe præſidia docuit. quùm nec refrigerata, moderatè calefaciamus, nec calefacta, moderatè reſrigeremus. ſed eatenus à medio in contrariam partem recedamus, quatenus in alteram morbus receſſit. Nunc quià pes varus eſt, cui vitio contrarium id eſt, ſub quo valgus efficitur, idcirco Hippocrates iubet, dum componitur, vt in valgum conuertatur, ſcilicet vltra ſedem prorſus naturalem.

SOlea item conficienda eſt, aut ex pelle non multum durâ, aut ex plumbo. 9

Hoc etiam ad ſtabiliẽdam iuncturam molitur, quamobrem iubet ipſum poſtremum omnium ſuper iuncturam deuinciri, vt eam totã contineat, & carnem ipſam non comprimat, id quod in ſequentibus expreſſit, inquit enim.

ALligandáque non vt cuti inſidat, ſed cùm poſtrema lintea circumdantur. x vbi iam alligaueris, caput vnius ex faſcijs, quibus vincitur, è regione minimi digiti aſſuendum eſt, illis faſcijs, quæ ſub pede ſunt, vt dum moderatè ſe habere videatur, faſcia ſurſum ducta circa poſteriorem cruris partem, quæ carnoſa prominet, voluatur, atque ità firmiter maneat. ſed (vt vno verbo dicam) quaſi ceram fingamus, debemus & manibus in naturalem ſedem compellere, & vinculo ſimiliter non magnâ vi, ſed leniter adducere.

E' regione minimi digiti, hoc eſt, ab exteriori parte pedis faſciam appẽdit, quam attrahit ad poſteriorem partem cruris, quæ carnoſa prominet. quandoquidem pedi varo medetur, quòd ſi valgum curaret, ab alterâ parte faſciæ caput aſſueret. quoniàm inclinare pedem oportet in contrariam partẽ atq; conuertitur, ſic, vt, quæ extrà ſpectant, compellantur intrò: quæ intrò, ſimiliter in contrariam regionem cogantur.

ASſuendæ autẽ faſciæ ſunt, vt quomodo opus eſt, ſuſpendantur. Alia enim xi deprauatio aliam ſuſpendendi viam poſtulat.

Quod ego nuper poſui, ipſe nũc declarat alijs deprauationibus alias ſuſpendendi rationes accommodari. cõſtat autem, vbi pes in interiorem partem ſpectet, ità ſuſpendendum eſſe, vt extremum crus in interiorem partem compellatur, pes in exteriorem: vbi pes in exteriorẽ inclinatur, ità, vt crus in exterio-

rem

rem, pes in interiorem vrgeatur. vbi in vtramuis partẽ paulum excesserit, appensa faſcia moderatè in cõtrariam partem cogi debet: qui longè à naturali ſitu receſſit, validiùs repellendus eſt. Ideo deprauationem (quam χώλωμα dixit) commune nomen omnium prauitatum accipito.

CAlcei verò è plumbo inſtruantur, qui ſuper iuncturam obligentur, ad eam formã, quam Chiæ crepidæ habebant. quibus opus non eſt, ſi quis manibus rectè componat: rectè item faſcijs alliget: rectè ſuſpendat. Curatio igitur hæc, neque ſectionem, neque vſtionem, neque aliam varietatem requirit. celeriùs enim opinione huiuſmodi vitia curationi cedunt, tẽpore tamen ſuperanda ſunt, dum corpus iuſto habitu increſcat. xij

Quænam fuerit chiæ crepidæ forma, non ſatis patet. quoniàm neque Hippocratis ſæculo in vſu erat, atq; idcirco inquit [ad eam formã quam Chiæ crepidæ habebant] quùm potuiſſet dicere [habent]. Conſtat autẽ infantibus, cùm diriguntur, id calciamẽti genus maximè idoneum eſſe, quod ad vnguẽ pedem excipit, & carnem non comprimit, ad quã rem ſpectantes parare nũc idoneum calciamentũ poterimus, quãuis cuiuſmodi chię crepidę fuerũt, nõ requiramus.

VBi autem ad calceos veniatur, aptiſſimi ſunt, qui per loca luto plena geſtari ſolent, πηλοπατίδες nuncupantur. xiij

Veniũt ad calceos pueri, qui curantur, quùm pars, quę dirigitur, confirmata fuerit, & aliquid increuerit, atque oſſa ipſa non ampliùs mollia ſint. nã nec permittendum eſt, vt priùs inambulẽt, ne pars ad priorem deprauationem iterum reuertatur: at vbi tutò ingredi poſſunt, calceis vtantur licet, quos Hippocrates ἀρβύλας appellat. eſt autem calciamẽti genus cauum, quod arctè pedem vniuerſum exquiſitè vſque ad talos complectitur. Manifeſtũ eſt autem eiuſmodi eſſe, ex eo, quod Hippocrates ſubijcit, quùm inquit, [πηλοπατίδες nuncupantur]. hoc enim nomẽ inuentum eſt. quod ſi per π, ſcribatur, πηλοπατίδες, ductum erit à luto, quod πηλὸς græcè dicitur. quùm ab ipſis lutum calcetur, calcari enim πατεῖν dicunt: ſi per β, πηλοβατίδες, à luto ſimiliter, & à verbo ambulare, quod βαίνειν dicunt, quùm, qui ijs vtantur, tutò in luto ambulent.

NAmque hoc calciamenti genus à pede minimè coërcetur, ſed magis ipſum coërcet. xiv

Et naturâ, & vſu, alius homo alio modo inambulat, alius enim pede prorſus recto, alius in interiorem partem inclinato, alius in exteriorem, atque inſuper alius plantâ imâ, alius calce magis ingreditur, alius æquè toti pedi inſidit. quin & calcei videntur ſemper inambulãdi modo ſimiles reddi, vbi neque alti ſint, neque exquiſitè pedem comprehẽdant, quorum calceorum ſi quem intuearis, conijcere licet quomodo ingrediatur, qui illis vtitur. calceus enim rectus, & in neutram partem inclinãs, ſed talis permanẽs, qualis ſtructus eſt à ſutore, hominem recto pede ingredi denunciat: ſed, ſi vel intrò, vel extrà ſpectet, inambulantis pedem cõuerti in eam partem demõſtrat. Idem euenit, vbi calceus vel in poſteriorem, vel in priorẽ partem vergit. Non ſecus etiam claui, vbi attriti magis ſint, vel ad calcem, vel ad plantã, vel ad exteriorem partem, vel ad interiorem indicio ſunt ambulantis pedẽ in eas partes conuerti. Hunc igitur calceum Hippocrates coërceri ait à pede, hoc eſt ſuperari: ſicut à contrario, qui rectus ſeruatur, & in neutram partem declinat, coërceri pedem, cogíque rectũ, ac ſine inclinatione terræ inſidere. caput autem huius ſtructuræ, id eſt, vt calceus vniuerſum pedem arctè contineat, & abundè altus ſit. arctè autem complecti pe-

dem non poteſt,niſi multis locis ſindatur. Quamobrem venatores huiuſmodi calceis induuntur, cùm per inæqualia loca,& ſaltare,& currere neceſſe habeãt, in quibus obtorquẽtur conuellũturq; iuxta talos,niſi calcei ex toto cuti hęreãt.

IDonea item eſt ratio calciamenti Cretenſis. XV

In Aſiâ noſtrâ, & non minùs in Cretâ nunc calciamenta in vſu ſunt, quæ ad mediũ vſq; crus pertinent, in quibus fiſſa pellis eſt multis locis, & ab vtrâq; parte dextrâ ſcilicet & ſiniſtrâ æqualiter extenta : extremis partibus foramina habet,per quæ traiectum lorum partes pellis inciſas inter ſe contrahat.In aperto autem eſt huiuſmodi calceis pedem cum vniuerſâ commiſſurâ,quę ad talos eſt,contineri,atq; adſtringi.his autẽ vtuntur apud nos venatores potiſſimùm, quùm feras ſectãtur.quandoquidem in aſperis, atque inæqualibus locis nõ ſolùm currere,ſed ſaltare etiam coguntur.Eadem cauſa Cretẽſes ad talium calceorum vſum impulit ob vaſtos inſulæ montes,atque aſperitatem.

De oſſibus,quæ excidunt ſimul,& nudantur.

VBicunque cruris oſſibus luxatis accedente vulnere articuli, qui ad pedem ſunt,ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem penitus excedant, reponendi non ſunt,ſed ſinendũ eſt,vt cui placet medico,eos reponat.ſcire enim conuenit, vbi repoſiti ſeruentur hominem decedere, paucíſq; diebus vitã trahere.nam pauci ſeptimũ diem excedunt,cùm neruorũ diſtẽtione abſumãtur. XVI

Oſſa κνήμης,id eſt,cruris,ſuram intelligit,ac tibiam, quæ κνήμη græcè dicitur, & cognominis eſt cum eo toto, quod inter genu & pedem eſt. nudantur autem hæc & cute excedunt, ad vtramque cruris commiſſuram,cum pede ſcilicet & cum femore.antè igitur tractat de commiſſurâ cruris cũ pede,imperans, vt,vbi tibię os luxatum nudetur,à reponendo caueamus.propterea,quòd neruorum diſtentio ſuperueniat.Quod vbi incidat,dictũ eſt in opere de fracturis muſculos alios conuelli,alios contineri,& continuatos ſeruari.vbi ergo ad ſuũ initium contrahantur,vniuerſum membrum breuius redditur. ſequitur enim, quùm à muſculis attrahitur.quare ſi quis extendẽs os extans reponat,muſculi, & ipſâ intentione non mediocriter lædentur,& longitudine mẽbri ſimul diſtenti dolorẽ ſentient intolerabilem.atque idcirco,quùm muſculi grandes ſint, neruorum diſtentionem ſequi neceſſe erit.nam & vbi exigui eſſent, quemadmodum in digitis,neque ſic res periculo vacaret. Multi tamen ex his ob ſummam in curatione diligentiam ſeruantur. hactenus,quod curationi vtile erat, ſupereſt quæſtio quædam ad locutionẽ ſpectans,quę curationi nõ prodeſt,aut officit.vt ſi requirant aliqui, cur Hippocrates de cruris oſſibus ἐξαρθρεῖν,id eſt, luxari dixerit,quùm id vitium eſſe eorum oſſium affirmet,quæ in cauis ſe inſinuant,non eorum,quæ proceſſus accipiunt. hos enim vocat ἄρθρα, id eſt,articulos,vt antè ſæpiùs oſtendimus. non debuit igitur(inquiunt) dicere ἐξαρθρεῖν de crure,ſed de talo.Iis,qui hæc requirunt,reſpondendum eſt,id quod in prioribus ſæpenumerò diximus,Hippocratem eo tantùm intẽdere,vt propoſitam rem exprimat, quod ipſe Plato & præcipit, & primus exequitur. Alibi autem demõſtrauimus veteres non aliò quàm huc ſpectaſſe.ſolus enim Prodicus ſtuduiſſe videtur tenui huic nominum inquiſitioni,quam qui Prodicum ſequuntur, ſolent exquiſitam diligentiam nũcupare. Hippocratem verò nihil obſcurius rem expreſſiſſe,ex verbis eius apertè conſpicitur,quùm inquit[vbicunque cruris oſſibus luxatis articuli,qui ad pedẽ ſunt,penitus excedũt].nam,ſi omnino dépſeris

ri no dempſeris verbum luxatis, apertum eſt quod proponitur. ſed Hippocrates hoc adiecit nihil reſpiciens ad tenuem huiuſmodi nominũ inquiſitionem, cui qui ſtudent, plærunque non ſunt eloquentes. nam,qui dicendi facultatem habent,ad vim enunciationis reſpicientes.verba ſingula non attendunt,ſed græcorum more illis vtuntur,quorum copiá habent.quomodo videtur nunc Hippocrates loqui volens oſſa cruris à commiſſurâ recedétia cute excedere. ſi quis enim id, quod extat, & extra commiſſuram valdè prominet, luxatum dicat, clariùs rem exponet, auditorémque imagine rei docebit.

PEdẽ inſup & crus gãgręna prehẽdit,quę ſic futura eſſe certũ ſcire cõuenit. xvij

Gangręná quoq; his ſuperuenire ait,ob inflãmationis ſcilicet magnitudinem,vbi excedentia oſſa recõdita ſuerint.inflãmatæ ergo partes, cùm rubor inflãmationis recedit,liuidæ euadũt,minuiq́ue dolor videtur,eo ꝙ ſenſus torpeat:ſed,vbi,quæ ſic affectę ſunt,ex toto ſenĩtẽdi facultate carẽt,græcè id vitiũ non ampliùs gãgręna,ſed ſphacelus vocatur.Inter hũc autẽ & magnã inflãmationem media gãgręna eſt,quę tãto grauior eiuſmodi inflãmatione eſt,quãto leuior ſphacelo.ſub hoc enĩ natura mẽbri vniuerſa corrũpitur,ideóq;,vbi iã hęret,curationẽ nõ admittit, ſed ſolùm à principio,cùm nondũ ſphacelus eſt,ſed magna gangręna ſphacelo vicina.Verũ abutimur interdũ vicinorũ affectuum nominibus,ad eos ſignificãdos,qui ad hos accedũt,quanquã nondum ex toto ipſorũ ſpeciẽ & naturã habent.ſic igitur & ingentẽ inflãmationẽ,cùm nõ ampliùs ſuũ colorẽ tuetur,doloriq́; eſt,interdũ nominare gangrænã cõſueuimus, quę quáuis gãgręna nõdũ penitus ſit,ſutura tamẽ eſt paulò pòſt,ſi negligatur.

NEc mihi etiam videtur idoneum eſſe veratrum eodem die datum & rurſus epotum,ſed vt quoduis tale ad idoneum proximè accedere,cui tamen confido.quòd ſi neque ab initio reponantur, neque tentet aliquis ea reponere, plæroſque ſe explicare manifeſtum eſt. xviij

Tractauimus de vſu veratri ad eiuſmodi vitia ĩ cõmẽtarijs ĩ librũ de fracturis.

FVlcire autem crus & pedem oportet eo modo,quo ipſe velit. xix

Fulcire crus & pedem ἠρεμέειν dixit,hoc eſt,ſtabiliter collocare,quo ſpectans imperat, vt membrum figuremus, quemadmodum maximè cubantem iuuat.nam,quod ait [eo modo quo ipſe æger velit]huc euadit.

TAntum ne dependeant,néue moueantur. xx

Eius quod nũc ait[néue moueãtur]viin antè ꝓpoſuit,cùm fulcire pręcepit,qđ ſignificauit verbo ἠρεμέειν.neq; enim aliud eſt fulcire mẽbrũ,ꝙ̃ ab omni parte ſtabiliter collocare,ſic,vt nullo pacto moueri poſſit.rectè autẽ adiecit[ne depẽdeãt].pręfatus enĩ cõtinendũ à nobis mẽbrũ, quẽadmodũ cubantẽ iuuat, nõ ignorãs cõtineri mẽbrũ poſſe etiã depẽdẽs,edicit,vt eiuſmodi habitũ vitemus,cùm ad affectũ locũ materiã cõcitet,quę cauſa inflãmationis eſt.Meminiſtis quidẽ eius,qđ narrauit ĩ ſuperiori opere de crure figurãdo,vbi extẽtũ pedẽ collocari voluit,paulo ſublimiorẽ,ꝙ̃ vt exquiſitè rectus ſeruaretur: nũc verò ꝑmittere ęgris videtur,vt ipſum rectũ habeat.nã cũ tribus modis figurari poſſit, dependẽs,rectus,ac tertiò in ſuperiorẽ partẽ ſpectãs,permittit ęgrotãti,vt quo pacto velit,crus figuret,modò nõ depẽdeat:ſed anteã pręceperat,vt ſublimiorẽ dũtaxat cõtineret.Perſpicuũ itaq; eſt Hippocratẽ in huiuſmodi affectibus,eò potiſſimũ ĩcũbere,vt dolor vitetur,veritus ne ſequatur neruorũ diſtẽtio,quã in neruoſis partibus dolor maximè infert.ꝙ̃obrẽ,ſi quę hoc modo vitiata ſũt,neq; refrigerẽtur,neq; dolore tentẽtur,neruorũ diſtẽtione prehẽdi,minimè poſſũt.

x

» MEderiq́; cerato, quod picẽ habeat, paucis pãnis ex vino madẽtibus non 21
» valdè frigidis, quãdoquidem frigus in his neruorũ diſtẽtionem cõcitat.

De his quoq; iam loquuti ſumus. nam seratũ, quod picem habeat, vlceribus accõmodatur: vinum, præſertimq́; (vt ipſe docuit) nigrum & auſterũ affectas partes inflãmari non patitur. quod autẽ inquit fugiẽdum eſſe frigus, cùm neruorum diſtẽtionem efficiat, in carnoſis partibus fortè aliquã expoſitione indiget, in neruis euidentiſſimũ eſt, quibus vtrũque ineſt, nam & facilè refrigerantur, vt qui naturã frigidi ſint, atque exangues: &, cùm læduntur, in diſtentionẽ incidunt. cùm neque in aliã parte diſtentio incidere poſſit, niſi nerui afficiantur. cõmiſſuras verò inter alias partes maximè neruoſas eſſe manifeſtum eſt, in quibus muſculi poſitã carne, quam alijs ſuis partibus habebãt, in chordas degenerant. Quare magis inquirẽdum eſt, cur vtatur modicè frigido, quùm non mediocriter frigidum, ſed calidũ adhibendũ videatur. cuius ratio ſic habet. In curandis partibus exulceratis propoſitum eſt, vt ab inflãmatione defendãtur: defendentur autẽ, ſi nullus humor ad eas concurret, quã rem eas refrigerando conſequemur. nam, ſi admoueantur, quæ calidũ & humidũ corpus efficiũt ſtatim rubicũdius, paulò pòſt tumidius ipſum exhibebunt, & in alium affectũ inflammationi ſimilẽ cõpellent. cõtraria omnia præſtãt, quæ refrigerãt, cùm non modò nihil humoris à ſuperioribus partibus ad refrigeratũ locũ concitent, ſed quod in eo ſubſiſtit, exprimãt, & ad proximas partes depellãt. Eſt autem refrigerantium duplex genus, quædã aduentitiã qualitate tactu frigida ſentiuntur: quędam innatã refrigerãdi facultatẽ habent. adſtringentia quidẽ frigida ſunt, ſicut in opere de ſimpliciũ medicamentorũ facultate demõſtrauimus, vbi reliquum genus refrigerantiũ ab his diducitur, ad hoc ſpectat papaueris lachryma, mãdragoræ ſuccus, cicuta, & cætera, quæ madefaciunt ſimul & refrigerãt. nãq; auſtera omnia terrenã naturã habẽt cũ facultate refrigerãdi. De vſu autẽ horũ medicamẽtorũ nõ pauca ſcripſimus, in eo volumine, quod eſt de ratione curãdi, necnõ in cõmentarijs in librũ Hippocratis de vlceribus. Sed qđ ad hũc locũ pertinet, id nouiſſe abũdè eſt, qđ madefacientiũ & refrigerantiũ medicamẽtorũ vis penetrat omnino ad altiores partes eorũ corporũ, quibus admouetur, citoq́; ipſas vltra debitũ refrigerat, torporéq́; affert potẽtiæ corpora admiñiſtrãti. Quę verò cũ refrigerãdi vi terrenã naturã habẽt (vt oſtẽſũ eſt in libris, quos cõmemoraui) ad cõfluẽtes ſuccos depellẽdos maximè aptãtur, atq; hãc de cauſã illis vtimur. ſed quià calor ad ſe humores cõcitat, ideò aduẽtitiã qualitate frigida admouemus, neq; illa calefacimus. Nũc verò qđ ſpectat ad exulceratarum partiũ affectũ, Hippocrates frigidis vteretur, queãdmodũ & ĩ alijs vulneribus: ſed quatenus neruorũ diſtentionẽ timet, quã afferre frigus ſolet, veretur ex toto frigida ĩponere, atq; idcirco adijcit, cũ de his loqtur [nõ valdè frigidis].

» REctè etiam folia betæ, vel tuſſillaginis, vel cuiuſpiam alterius talis in vino 22
» nigro auſtero ſemicocta, vlceri atque adiectis partibus imponuntur.

Tuſſillago herba quædã eſt propoſito affectui ſalutaris, quùm modicè ſiccet, id quod in omnibus vlceribus requiri demõſtrauimus. De vino autem nigro atque auſtero loquuti ſumus in cõmentarijs in librum de fracturis. hoc repellendi facultatem habet, ſimilirer vt alia vina, & cùm craſſiorum partium ſit quàm ipſa, exulceratas partes non mordet, eã de cauſã præſtantius eſt.

» TEpido item ceraro vlcus inungitur. 23

Admouet nunc ceratum, non vt vlceri medeatur, oſtendimus enim in

expoſitione libri de vlceribus, vitari ab Hippocrate huiuſmodi medicamenta, quæ vlcerum glutinationem prohibent: ſed quoniàm nunc vlceri quatenus vlcus eſt, non ſuccurrit, quùm neque id glutinare propoſitũ ſit, ſicut alia recẽtia vulnera. primum antẽ curationis conſilium eò ſpectat, ne homo neruorum diſtentione prehendatur. quocirca neque reponẽdum articulũ cenſet, ſed magis permittendum, vt crus ex vlcere turpiter claudicet. non tamen ſimpliciter adhibet lenia medicamenta, quæ vocat in libro de vlceribus μαλθακώδη, quamuis poſſint inflammatas partes lenire. primò enim eò incumbit, vt inflammatio minimè oriatur, atque idcirco repellentibus vtitur, neque his rurſus per ſe, quemadmodum in alijs caſibus. timet enim neruorum diſtentionem, ſed compoſitam curationis rationem indicat, per medicamenta contrariæ facultatis iuſto modo inter ſe mixta, quo maximè tendere in ſequentibus videtur, ad quæ iam animum adiungito.

„ QVòd ſi hybernũ tempus fuerit, lana quoque ſuccida madens ex vino atq; „ oleo tepido imponenda eſt. & perfuſione inſuper vtendum. 24

Neque medicamenta tepida adhiberet, neque oleũ prorſus adijceret, ſi loco ſubueniret, quaſi ſimpliciter vlcerato, ſed (quod ſuprà retuli) veretur neruorũ diſtentionem, atque ob eam rem oleum admiſcet, & tepida cũcta ſuperimponit, nec, vt qui tantùm pugnet contra neruorum diſtentionẽ, vlceris curationẽ relinquit: ſed neque ad vlcus ſpectat duntaxat. mixti enim morbi mixta quoq; præſidia exigunt, quocirca præcipit, vt lana ſuccida inducatur, quã οἰσυπηρὰν dicunt, propterea quòd œſypũ habeat. quãdoquidẽ (vt in libro de ſimpliciũ medicamentorũ facultate oſtẽdimus) huius medicinæ proprietas ſimplex nõ eſt, ſed mixta ex contrarijs qualitatibus ac viribus, adſtringendi ſcilicet & modicè calefaciẽdi. Perfundi autẽ voluit hos affectus, non hyeme tantũ, ſed æſtate etiã. hoc ſiquidẽ, quod in fine ſubdit, cõmune eſt totius propoſitæ curationis, quoniàm huiuſmodi affectus non hyeme duntaxat aſſiduam perfuſionem requirunt, quùm æſtate quoque magis eam poſtulent quàm hyeme, quò tunc his lana impoſita magis ſicceſcat. imperat igitur, vt hæc omnia aſſiduè perfundantur: id verò quo perfundimus tale eſſe debet, quale in principio protinus curationis admoueri iuſſit, nempè vinũ æſtate per ſe, hyeme cum oleo. caloris autem modum conijcies ex temperamento aëris, in quo viuimus, vbi enim valdè frigidum fuerit, humoris, qui perfunditur, calorem augebis: vbi calidũ, remittes. ad calidi enim vſum nunquam venit, quocirca caloris modum augens atq; remittens, pro ambiẽtis cœli temperamento variabis. in quibus omnibus meminiſſe debes eorũ, quæ in vniuerſum dixit, nec omnia vbiq; velle percipere. At quænam hæc ſunt? nimirum ea, quæ in commentarijs in eas ſentẽtias Hippocratis, quæ aphoriſmi inſcribuntur, & in alijs compluribus recẽſenda duximus, quorum, vbi vnum aliquid poſitũ fuerit, omniũ, quæ eandem vim habẽt, meminiſſe oportet, exiſtimareq; ſermonem in omnibus accipiendũ eſſe, quaſi omniũ cõmunis ſit. Sic igitur & nunc Hippocrates hyberni tẽporis meminit: tu verò regionẽ, ætatem, vſum, corporis naturam reuocare in memoriã debes, nempè regionẽ frigidam, ætatem ſenilem, vſum eorũ, quæ corpus refrigerant, corporis naturã frigidiorem. ſiquidẽ hæc omnia idem hortãtur, ac tẽpus, cuius Hippocrates meminit. Sed quemadmodũ hyeme curationem calidiorẽ adhibet, ſic æſtate cõtrà tu frigidiorẽ admouebis, & ſicut in æſtiuo tẽpore, ità in æstate, regione, conſuetudine, & naturâ corporis calidâ. ꝙ ſi omnia calefaciẽdũ eſſe

denunciẽt,calidioribus prę ſidijs vteris,ſi refrigerãdũ,frigidioribus:ſin alia ad calefaciẽdum,alia ad refrigerandũ hortentur, ipſorũ numerum ac vim ſpectabis.ſic enim maximè conuenientẽ calefaciẽdi & refrigerandi modũ conijcies.

25 NEque vllâ re quidpiam deuincies,neque aliquid impones.ſcire enim licet huiuſmodi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus.

Subtrahit in hoc caſu nõ modò eas faſcias,quæ primę inijciũtur,quas vbiq; ad comminuta,& ad luxata oſſa adhibuit,ſed & eas,quę ſuper lanam voluuntur.cuius rei cauſam ipſe reddit,cùm inquit [huiuſmodi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus].ſufficit autem ipſis ſolũmodò lanam imponere, quæ cũ mollis ſit,& leuis,oneri eſſe non poteſt.hoc autẽ timet,nõ vt qui vlceri medeatur:ſed, vt qui nudatis attritiſq́; chordis ac neruis caueat,ne diſtẽdãtur.

26 AD hæc autem pertinent nonnulla ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ea ſcilicet,quæ idonea ſunt, quibus impoſita lana vino perfuſa,longiorem moram trahat.

Medicamẽta,quæ vulneribus ſtatim inijciuntur,& in his libris,& in eo,qui de vlceribus eſt, ἔναιμα appellat. inter hæc,quæ longiori tẽpore reſoluuntur,& interim,dum ſoluãtur,perfundi poſſunt,admoueri potiſſimũ debẽt.ſiquidem conſtituit,quemadmodum in totâ reliquâ curatione eò ſpectãdum eſſe, vt leniendi vim habeat.hâc enim de cauſâ neq; vinculum imponit, neq; frequẽter ſoluit.ex medicamentis autem, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, ea longiori tẽporis interuallo ſoluere licet,quę validiorem ſiccandi facultatem habent,eâ tamen cautione,ne ob vehementem vim contrahendo lædant. duo autem medicamẽta,quæ nota vobis ſunt,gratiâ exempli cõmemorabo.leguntur enim in omnibus libris de medicamentorũ compoſitione,quales ſunt duo Andromachi,& vnus Heræ,& aliorũ permulti.componũtur medicamẽta hęc ex bitumine,alterũ barbarum, Cyzicenũ alterum nominatur, hoc cùm magis ſiccet,q̃ opus ſit medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciũtur, obeſt magis q̃ proſit,cùm membra contrahat,& dolorem afferat:alterum verò medicamentum idoneum eſt,ſi moderata mixtura fuerit. ex ijs ſiquidẽ nonnulla plus iuſto exiccãt,& dura ſunt.verùm de huiuſmodi medicamentorũ diſcrimine in opere de cõpoſitione ipſorũ fuſiùs tractauimus. quæ poſt hæc ab Hippocrate ſcribũtur,magnâ ex parte plana ſunt,ſi quę ſuprà,& in cõmẽtarijs in librũ hũc de articulis,& antè in eũ,qui de fracturis eſt, ꝓdidimus,in memoriâ habeãtur.

27 QVæcunq; autem ex ijs medicamentis, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorũ dierum ſunt,vel picem accipiunt, non æquè atq; illa proficiunt,quãdoquidẽ vlcerum purgatio porrigitur in longius tẽpus,diutius enim madent.horum tamen nonnulla vtiliter deligãtur.ſcire autẽ apertè conuenit neceſſe eſſe hominem turpiter claudicare,quùm verſus partẽ ſuperiorem pes trahatur,& oſſa luxata ab exteriori parte promineant.ferè enim nullum ex ijs oſſibus nudatur niſi paululum quid,neq; recedit, ſed cicatrix inducitur tenuis,atque infirma,eáque non niſi multũ temporis conquieſcant. alioquin periculum eſt,ne remaneat vlcuſculum,quod curationem nõ admittat.Sed,quod ad propoſitum malum attinet, ſi hâc ratione curentur, ſeruantur: ſi articulus reponatur,maneátque,in exitium præcipitantur.

Quænam ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorum dierum vocet,non magno negocio inuenies,ſi in memoriâ habeas,quæ in explanatione proximè poſitę orationis tradidimus.patet enim eũ

ſic appellare,

ſic appellare,quæ ex paucorum dierum interuallo ſoluuntur. ex interuallo autem paucorum dierum ſoluere conuenit, quæcunque ex propoſitis infirmiora ſunt. patiũtur enim in vlceribus multum colligi ſaniei,eo ꝙ nõ ſatis exiccent. hæc à nonnullis ex veteribus reſinâ extrinſecus excipiebãtur, quorſum neſcio. multa enim dici poſſent:ſed,quùm Hippocrates ab omnibus his medicamentis abſtineat,longiùs labi operæpreciũ non eſt. in opere enim de medicamentis,quę de his ſcire conuenit,omnia exequuti ſumus:nunc autem,quod attinet ad propoſita,ſatis hęc ſint.Quæ ſequuntur omnia pręteribimus,quùm manifeſta ſint ijs,qui eorum meminerint,quæ antè explanauimus.

EAdem ratio eſt, ſi brachij oſſa ad manũ adiecto vlcere, ſiue in interiorem partem,ſiue in exteriorem excedant.certum enim ſcire cõuenit,hominem paucis diebus interiturum tali genere mortis,quale ſuprà poſuimus,ſi repoſita oſſa fuerint,cõtineantúrque:ſed,ſi nemo hæc,vel repoſuerit, vel reponere tentarit, longè ſæpiùs liberatur. cui malo mederi eâdem ratione expedit, quâ ſuprà diximus:deprauationem verò deformẽ reddi,ac digitos manus infirmos, atque inutiles fieri neceſſe eſt. 28

Quemadmodum in crure totum id, quod inter talum & genu eſt, duobus oſſibus contentum κνήμην appellant,ſic brachium,quod inter manum & cubitum eſt πῆχυν,quod ſimiliter nõ ex vno oſſe,ſed ex binis conſtat,quorum alterum κερκὶς,id eſt radius,alterũ græcè πῆχυς propriè nominatur,id eſt, cubitus, quod ſimiliter euenit κατὰ τὴν κνήμην,hoc eſt,in crure. commiſſura igitur,quæ ad manum eſt,commiſſurę tali reſpondet:quę ad cubitũ,illi,quæ ad genu. Maiorum tamen partium mala, ſeu fractæ, ſeu prolapſæ ſint, ſemper grauiora ſunt. quam rem ſi animaduertas,exiguâ expoſitione ad ſequentia indigebis.

NAm digiti,vbi oſſa in interiorem partem luxentur,curuari non poſſunt, vbi in exteriorem,extendi. 29

Cur luxari dicat in ſuperioribus oſtendimus, vbi cruris oſſa adiecto vlcere dixit ad pedem luxari:nũc reddere cauſam volo,quamobrem,cùm brachium accedente vlcere in interiorem partem prorumpit, digiti curuari nequeant. in hoc caſu ſanè accidit,vt brachij oſſa ab interiori regione oſſibus,quæ in primâ palmæ parte ſunt,ſuperinſidant,ab exteriori ſubijciantur,quùm prima palmæ pars tendatur à chordis,quæ ab exteriori parte ad ipſam perueniunt, ſurſumq; ad humerũ tendunt.quod,quùm euenit, neceſſe eſt digitos verſus exteriorem regionem trahi,quo fit,vt extendãtur,idcirco neq; flecti ex toto poſſunt,cùm exteriores muſculi,& chordæ flectẽtibus renitãtur. ſæpiùs enim diximus perfici actionẽ non poſſe,niſi oppoſiti muſculi ijs pareant,qui agere nitũtur.hinc etiam fit,vt digiti minimè extẽdantur,cùm brachij oſſa in exteriorem partem mouẽtur.interiores enim muſculi,& chordæ vehemẽter intenduntur,atq; idcirco cùm cedere exterioribus nequeãt,neceſſe eſt exteriorũ actio intereat.Sed & ipſorũ oſſium poſitus,cùm brachiũ in interiorẽ partẽ elapſum primę palmę parti inſidet,ꝓhibere flexũ poteſt:cùm in exteriorẽ promouetur,porrectionẽ.

VBicunque autem cruris os ad genu cute, ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem excedit,quibus reconditur, maturiùs intereunt,quàm alij, quamuis illis quoq; vitæ periculũ inſtet: ſed,ſi curationem adhibeas reponere minimùm tentans,hâc viâ tantùm ſpes ſalutis ſupereſt.hæc autẽ oſſa eo magis periculoſa ſunt, quo ſuperiora ſunt & robuſtiora, & à robuſtioribus prolabũtur. Quòd ſi femoris os ad genu luxetur,vbi ponatur,maneátque,maiori vi,& 30

citiùs adhuc homo abſumitur, q̃ ſuperioribus caſibus: ſi non reponatur, res longè periculoſior eſt, quàm in ſuperioribus. hæc vna tamen ſalutis ſpes ſupereſt.

Hoc etiam, & id, quod proximè ſubdit, non parum comprobat, quæ paulo ſuprà indicauimus de oſſibus, & ad talum, & ad manum cute excedentibus. neque enim talus in commiſſurâ cruris, quæ ad pedem eſt, nudatur, neque prima palmæ pars in commiſſurâ cubiti cum manu, ſed in crure oſſa cruris, & in brachio ſimiliter oſſa brachij. iure igitur excedere hæc, & luxari dixit, vt, quæ extra commiſſuram excedant. Nunc itaque crus interdum excidere inquit ad tali commiſſuram, ac modò ab exteriori parte, modò ab interiori, quanquàm ſubdit, non crus, ſed femur luxari, idq; non immeritò. nam in commiſſurâ genu modò crus, modò femur excidit, ad pedem verò crus dũtaxat, ſicut ad manum brachium. cætera, quæ in hâc oratione ſunt, iis patent, qui in memoriâ teneant, quæ ſuperiùs dicta ſunt.

EAdem ratio eſt articulorum, qui ad cubiti commiſſuram ſunt, nempè cubiti & humeri. quicunque enim ex his cùm luxantur, cute excedunt, ſi reſtituantur, omnes mortiferi ſunt: ſin minùs, res non omnino deſperationẽ habet, ſed ijs, qui liberantur membrum remanet deprauatum. magis autem mortiferi ſunt, ſi recondantur, articuli ſuperiores, ſed & ijdem, ſi non recondantur, alijs ſimiliter ſunt periculoſiores. Si cui ergo ſuperiores articuli luxati, cum vlcere cute excedant, vbi reſtituantur, celerrimè in exitium præcipitant: vbi non reſtituantur, cæteris periculoſiores ſunt. curatio autem, quę mihi commodiſſima videtur, iam expoſita eſt. At quibus digitorũ pedis, vel manus articuli luxati adiecto vlcere cute exceſſerunt, oſſe quidẽ non fracto, ſed ab ipſâ cõmiſſurâ recedente, ſi repoſiti maneant, neruorum diſtentionis periculum impendet, niſi rectè attendantur. expedit tamen, vbi prædixeris ſummâ curâ & diligentiâ opus eſſe, eos reponere. facillimè autẽ & maximè promptè, magnóq; cum artificio reponũtur, ſi adigatur paxillus, quemadmodũ ſuprà diximus in oſſibus fractis, luxatíſq;. quo facto quieſcere homo debet, cubaréq;, & modico cibo vti, ſatiúſq; eſt leui aliquo medicamẽto, quod vomitũ citet, ipſum purgare. 31

Meritò hic articulos dixit multitudinis numero, quemadmodum in genu: vbi verò de commiſſurâ, quæ ad talum, & de eâ, quæ ad manum loquitur, non poſuit articulos multitudinis numero. propoſitam verò nunc partem non vno tantùm articulo contineri in tertio commentario in librum de fracturis oſtendimus, eandem inquit rationem eſſe huius commiſſuræ, & eius, quæ ad genu, de quâ priùs tractauit. nam quemadmodum ibi modò tibiam, modò femur excidere dictum eſt, itâ nunc modò cubitus, modò humerus in idem malum compellitur. Quæ ſequuntur, omnia plana ſunt.

AVxilium aduerſus vlcera in medicamentis eſt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. in illis ſcilicet, quæ perfuſioni accommodantur, aut in buphthalmo herbâ, aut in ijs, quæ fractis caluariæ oſſibus ſuccurrunt. nihil autem induci debet valdè frigidum. ac primi quidem articuli minimè periculoſi ſunt: ſuperiores magis periculoſè læduntur. Eodem autem die reſtituendi ſunt, vel certè poſteriori, tertio aut quarto minimè. ſi quidẽ quarto die malum recrudeſcere maximè videmus. vbi ergo non protinus recondantur, his diebus ſuperſedendum eſt, contineri enim ſolet, quod intra decem dies conditur. Quòd ſi repoſito articulo neruorũ diſtentio ſupernaſcatur, citò expelli debet, & ſubinde calido humore perfundi. 32

Quænam

Quænam ex medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, idonea ſint,quæ perfundantur, anteà declarauimus.præcipit autem, vt herbæ buphthalmi(quam πολυόφθαλμον appellat) non ſecùs atque antè,tuſſillaginis, quæ eandem vim habet,folia imponátur.huius quoque herbæ meminit Diocles in libro de oleribus. Totius autem curationis caput ait id eſſe debere, quod in libro de vulneribus capitis demonſtrauit,in quo oſtenſum à nobis eſt curationem requiri ſicciorem,quàm quæ in vulneribus circa articulos præſertim.

CONuenit item vniuerſum corpus magis curuatum eſſe, quàm extentum. expectandum tamen eſt fore, vt repoſiti digitorum articuli abſcedant. plerunque enim ità accidit,ſi quæuis inflammatio ſuperueniat. Quare,niſi vereretur medicus, ne vulgo imperitus haberetur, nihil reponere prorſus deberet.oſſa igitur,quæ ad commiſſuras ſunt,ſi cute excedant,vbi recondantur(ſicut oſtenſum eſt)periculoſa ſunt. 33

Extentum eſſe non idem ſignificat,atq; extédi, ſicut neque curuari,& curuatum eſſe.ſi quis enim membrum extentum dicat,vnũ tantùm exprimit eius habitum,rectum videlicet,qui neque plus,neque minùs admittit: ſi curuatum omnes eius habitus, qui poſt extenſionem ſunt, notat vſque ad vltimum flexum,qui quatenus maiores,minoréſque ſunt inter ſe differunt.ſi quis extendi, & curuari dicat, motum,qui accidit,vbi mutatur habitus membrorum, ſignificabit.nempè,quùm extendi ait,eum, qui euenit in mutatione,quæ fit à ſummo flexu ad ſummam extenſionem:quùm curuari,eum, qui à ſummâ extenſione rurſus ad ſummum flexum. Nunc ergo Hippocrates curuatum inquit corpus eſſe magis conuenit,quàm extentum, verbo [extentum] rectum habitum notans,quem ſolum vitandum cenſet:ſed,cùm ait curuatum,habitus medios inter hunc & extremũ flexum ſignificat,inter quos ille eligendus eſt, qui maximè accõmodatur,modò qui parum,modò qui longiùs ab extremo flexu abeſt.quo tempore,vterq; accipiẽdus ſit,licebit, & ex ſuperioribus conijcere.

De oſſibus præcidendis.

QVæcunque circa digitorum articulos ex toto abſcinduntur,plerunq; detrimentũ non afferunt,niſi,dũ ſecantur,homo animi defectione lędatur. 34

Nunc tractare incipit de oſſibus præcidendis.apertè autem,ſic omnia narrat, vt meâ explanatione opus non ſit. illud duntaxat me præfari abundè eſt, quòd ferè quæcunque ab ipſo traduntur,intelliges,ſi id ſpectes,quod oſtẽſum eſt in articulis cute excedentibus(iuniores medici ἐκβυρσώματα dicũt)dimetiẽdum,ſcilicet eſſe periculi magnitudinem, pro magnitudine articulorũ. quod ſicut in illis euenit,ſic & in oſſibus,quę præciduntur,euenire ſolet.adijciemus tamen eorum,quæ obſcura videbuntur,expoſitionem.

HIs autem vlceribus,quæuis curatio idónea eſt.Sed & quæcunq; oſſa,non ad articulos,verùm ad aliquã aliam regionem præciduntur, ſimiliter ſine noxâ ſunt, & alijs promptiùs adhuc curationem recipiunt:ſimiliter quæcunq; oſſa fracta in digitis cute excedunt, non ad articulos, hæc quoque innocenter reponuntur.ex toto autem oſſa,ad articulos,in manu,in pede,& in crure nonnullis ad talum,atque in brachio,nõnullis ad primam palmæ partem,plærunque citra noxam præcidũtur,niſi protinus anima deficiat, vel quarto die continens febris ſuperueniat.caro tamen corrupta,& in vulneribus ſanguinẽ fundentibus, & in his, quæ valentiùs adſtringuntur, tum in oſſium fracturis plus 35

iuſto compreſſis, in ijs item, quæcunque vinculis violenter comprehenſa fuerint, compluribus decidit, quorum plæriq; liberantur: liberantur & illi, quibus in femore pars aliqua carnis & oſſis decidat, & quibus in humero, ſed citiùs adhuc & faciliùs ad ſanitatem perducuntur, quibus aliquid in brachio & crure decidat. Quibus verò fractis oſſibus aliquid protinus alienatur, & nigreſcit, his citò abrumpitur, & quibus caſurum eſt, citò cadit, quùm oſſa iam ceſſerint: at quibus oſſe inuiolato nigrities accidit, his celeriter caro emoritur, os verò tardè abſcedit, & quà nigrities terminatur, & quà nudatum os eſt.

Curationem quamuis φαύλην dicit, quo vocabulo iam ſæpiùs oſtendimus Hippocratem nuncupare eam, quæ exquiſitæ contraria eſt.

CÆterùm partes, quæ citra finem nigritiei fuerint, vbi iam prorſus emoriantur, & dolorem non ſentiant, iuxta articulos excidēdæ ſunt eâ animaduerſione, ne quid violetur. nam, vbi qui ſecatur, dolet, quùm nondum quà ſecatur, emortuum corpus fuerit, maximum periculum eſt, ne ſub dolore anima deficiat, eiuſmodi autem animæ defectio plurimos repentè iam ſuſtulit. At femoris os hoc modo nudatū vidi octogeſimo die abſcedere. crus tamen huic homini ad genu vigeſimo exciſum eſt, mihi verò propiùs etiā videbatur, cùm non eodem tempore, ſed antè prouidendū exiſtimarem. cruris verò oſſa, quęcunque nudata fuerūt, circa medium omnino ex huiuſmodi nigritie ſexageſimo die deciderunt. curatio enim à curatione diſtat, quantum ad id pertinet, vt, nudata oſſa maturiùs, vel ſeriùs decidant: preſſus item à preſſu diſtat, quatenus vnus altero validior eſt, aut imbecillior, ad efficiendum, vt nerui, caro, venæ citiùs, aut tardiùs emoriantur. nam, quæ emoriuntur, quamuis non fuerint adſtricta, non omnia ex altis oſſium partibus decidunt, ſed quædam ex ſummis. Quocirca tempus, intra quod ſingula hæc ſoluuntur, certum definire non licet. 36

Quùm dixerit neceſſarium eſſe, vbi nigreſcat & corrumpatur caro, quæ ſita eſt circa oſſa, vt oſſibus tempore idem eueniat, atque eâ de cauſâ imperauerit, vt præcideretur, nunc præcipit, vt excidantur, eâ cautione, ne integræ partes violentur, ne præ dolore animâ admodum deficiente homo ægerrimè reficiatur. Ad articulum autem, ſi fieri poteſt, præcidi membrum voluit ad celeritatem ſpectans. namque, vbi medium præcidatur, multum temporis abſumitur, quùm oſſa ſecantur, ſed iuxta articulum affecta membri pars intacto oſſe abſcinditur.

ACcipiendæ prorſus eiuſmodi ſanationes ſunt, magis enim terrent, dum accipiuntur, quàm dum adhibentur, atque hæc omnia lenem medicinam requirunt, ipſa enim per ſeipſa ſoluuntur. Eſt autem victus expeditiſſimus ille, qui febri aduerſatur. 37

Hippocrates conſilium dirigit, non ſolùm ad ægrotantes, ſed etiam ad medicos, vt apud ægrotantes à culpâ ſemper vacui ſint, & laudem plærunque inueniant. quamobrem mala, quæ grauia videntur, monſtrat, diſcernítque ab ijs, quæ verè talia ſunt: in ijs enim, quæ verè grauia ſunt, non tamen talia ſe oſtendunt, monet, vt medicus ſe ſubducat, illis manum inijciat, quæ grauia videntur, quemadmodum & hæc, quæ nunc proponuntur. vbi enim pars aliqua ex toto emortua ſit, non ampliùs grauiter afficit, quæ vicina ſunt. hanc ſi præcidas, cauens ne, dum manus curatio adhibetur, animæ defectio ſequatur, malum aliud non afferes vllum.

AD hæc iuſto habitu figurare corpus oportet, iuſtus habitus eſt, vbi nihil ſuſpenſum eſt, nihil deorſum ſpectat, ſed ſurſum magis, præcipuè donec ex toto reſolutum fuerit. periculum enim eſt, ne interim ſanguis erumpat. Quamobrem vulnera inclinari in inferiorem partem non debent, ſed ſuperiora haberi. 38

Oſtendimus iam ſæpè [iuſtum] apud Hippocratem vocari id, quod potentiâ æquale eſt. hoc autem illud eſt, quod vnicuique conuenit. quandoquidem & iuſtitiam huiuſmodi quid eſſe manifeſtum eſt. Quod quidem ad muſculos attinet, ille iuſtus habitus eſt, ſub quo tam qui membrum flectunt, quàm qui extendunt, in neutram partem trahuntur: quod verò ad collocandum membrum in inferiorem, vel ſuperiorem partem ſpectans, iuſtus habitus videri poterit, qui medius erit inter eum, qui ſurſum, & eum, qui deorſum ſpectat, hoc eſt, qui ad rectam lineam prorſus extentus eſt. hic autem, vbi nullum periculum ſit, ne ſanguis erumpat, & facillimè ab ægrotâte feratur, eligendus eſt. de quo etiam paulo ſuprà tractauimus, vbi oſſa cute excedẽtia perſequuti ſumus. At nunc in oſſibus abſcindendis, ſicut dum manus adhibetur, vnum periculum eſt, ne præ dolore intolerabili anima deficiat, itá poſtquam adhibita eſt, vnum aliud circumſtat, ne videlicet ſanguis erumpat, id quod euenire ſolet, vbi putreſcentes corporis partes reſoluuntur. Conſtat autem habitum, ſub quo membrum dependet, eruptioni ſanguinis eſſe opportuniſſimum. Quãtum ergo ſpectat ad ſanguinis eruptionis periculum penitus tutóque euitãdum, præciſum membrum ſuperiùs omnino habendum eſſet, ſed quià ſtatus hic dolori eſt, idcirco moderatè in ſuperiorem partem conuertitur. Manifeſtũ item eſt, quùm in iiſdem verbis augere vellet, quod proponitur, adieciſſe vocabulum [præcipuè] quod τὸ dixit, quaſi itá ſcripſerit, vbi nihil ſuſpẽſum eſt, nihil deorſum ſpectat, ſed ſurſum magis, potiſſimum, vbi putria ex toto reſoluta fuerint, periculum eſt, ne interim ſanguis erumpat.

NAmque, vbi tempus proceſſerit, & vlcera iam pura ſint, non ampliùs accommodatur huiuſmodi ſtatus: ſed ille, qui rectus eſt, & interdũ ille, qui verſus inferiorem partem inclinatur. tempore enim nonnullis oſſa abſcedunt, & illæ faſciæ neceſſariæ ſunt, quæ primæ iniijciuntur. 39

Non ſecus, atque vbi ſanguinis eruptionem cauebat, rectum membri ſtatum, quamuis medius & iuſtus eſſet, eatenus in eum, qui ſurſum ſpectaret, cõuertebat, quatenus membrum ſine dolore excitabatur, nunc quoque præcipit, vt membrum moderatè in inferiorem partẽ inclinetur, vt ſanies effluat. quandoquidem, vbi nullum periculum eſt, ne vel ſanguis erumpat, vel propter conſortium aliqua pars afficiatur, vel inflãmatio ſuperueniat, atque vlcera iam pura tantummodò ad cicatricem perducenda ſunt, danda in primis opera eſt, vt nec pus, nec ſanies aliqua tenuis tunc ſubſidat, ſed omnia exitum habeant. At ſi qua ibi pars ſinuetur, hoc enim accidit ſub ſanie, quæ illas partes erodit, dum nos cauentes ne ſanguis erumperet, membrũ ſublime habuimus, ad faſcias veniendum erit, quę primę iniijciuntur, quibus ſinus coẽrceatur. Vinciẽdi autem ratio in eo caſu contraria eſt illis omnibus, quæ ſuprà dictæ ſunt, in quibus faſcię ab inferiori parte orſę in ſuperiori terminãtur, ſed in propoſitis affectibus, vbi eò cõſilium tẽdit, vt pus excernatur, à ſuperiori parte incipiũt, & deorſum verſus intẽdentes paulo ſupra os ipſius ſinus finiũtur, vt quicquid in imo ſinu reſidet, ſub hâc vinciendi ratione exprimatur, & ore aperto protinus euadat.

» IN his autem procedente tempore expectandæ ſunt deiectiones cruētæ,cùm plæriſque & ex nigritie,& ex ſanguine ab vlceribus ſuſo,cruentæ deiectiones ſuperueniant. fiunt autem plærunque, vbi nigrities & ſanguinis eruptiones ſolutæ ſunt.

Cruentam deiectionem Hippocrates δυσεντερίην vocauit, quo nomine vſus videtur, non vt exulcerationem inteſtinorum,quemadmodum plæriq; medici: ſed vt cruentas inteſtinorum deiectiones ſignificaret. ſic, vt, vbi propter iocinoris imbecillitatem cruentum deſcendat, id quoque vitium δυσεντερίη appelletur. quod à medicis vſurpari, ac dici nouimus, ſępiúſque homines ità affectos medentium inſcitiâ perijſſe vos non latet. interdum enim, quùm propter deiectiones acres, principio quidem pinguedo, proceſſu temporis quædam ſtrigmenta, quæ ab inteſtinis deraduntur, vnà excernantur, plærique medici neglecto iocinore, vlceri duntaxat inteſtinorum medentur, atque idcirco ægrotantes præcipitant. Eſt ergo morbus & iocinoris imbecillitas, & vlcus inteſtinorum: cruenta verò aluus communiter ſuperuenit non propriè cauſis propoſitis, quùm inteſtinorum venis præ ſanguinis copiâ adapertis, cruentum deijciatur, ſic, vt ſimilis affectus ſit, atque vbi ora venarum non in ano, ſed in inteſtinorum anfractibus, aut ad initium recti inteſtini longè ab ano aperiuntur. Permultos autem videmus experiri hoc malum, quibus membrum exciſum fuerit, qui ve repentè vehementes exercitationes omiſerint, quibus antè aſſueuerant. quùm nonnulli certarent, alij foderēt, vel quid huiuſmodi laborioſum vitæ genus ſequerentur. nam, niſi, quemadmodum exercitationi, ità aliquid dempſerint cibi, aut potionis abundantiæ, quâ vtebantur, dum exercerentur, nonnullos celeriter inuadunt ea mala, quæ à multitudine fiunt, alijs, qui minùs aduerſâ fortunâ vtuntur, aluus cruenta deijcit, quam rem Hippocrates propoſuit δυσεντερίας vocabulum vſurpans, quo (vt retuli) cruentam deiectionem ſignificat. quoſdā ego iam vidi, quos ſanguinis per nares eruptio liberauit: alios, quos tentauit cholera. his autem omnibus æquali ferè tēporis circuitu ſanguis effunditur. languentes enim repentè exhauſti, refrigeratíque in poſterum victus ratione curioſâ non vtuntur, ſed rurſus inordinatè viuunt, rurſus multitudinem colligunt priori æqualē, & æquali tempore. Horum ergo affectuum communem cauſam in multitudinem referemus, quæ adapertis venis, vel in naribus, vel in ano, aut inteſtinis eijcitur. colligitur autem multitudo in illis, qui liberaliter, vt ſoliti erant, cibum ſumunt, ſed ſanguinem, quem ex aſſumpto alimēto contraxerunt, minimè abſumunt. ad communem horū affectuum rationem ſpectat, quod ab Hippocrate proponitur. quibus enim aliquod mēbrum abſciſſum fuerit, alimentum, quod antè trāſferri ad ipſum ſolebat, in venis coit, & ſanguinis multitudinē producit. Hos itaque omnes monere oportet, vt minus cibi capiant, quàm ante, iſque infirmior ſit: ſubinde aluum ducāt, & quantum poſſunt, exerceantur: multam frictionem adhibeant: à cibo non lauentur, ſed antè ſæpiùs. rectè autem conſulent, ſi digerente aquâ vtantur, vbi eius copia fuerit. Hæc præter propoſitam rem adieci, quùm tamen ab re non ſint. Cur autem nōnullis, quibus copioſè ſanguis effunditur, aliquo interpoſito tempore cruenta deiectio ſuperueniat, adijcere ſermoni oportet. fit ergo in his, vt ob vehementem ſanguinis profuſionem corpus refrigeretur, atque idcirco minùs quàm antè per cutem exhauriatur. quod verò non exinanitur in corpore ſubſiſtens ſanguinis multitudinem auget, quæ (vt ſuprà oſtenſum eſt) efficit,

efficit, vt, vel cholera ſuperueniat, vel ſanguis per nares erumpat, vel αἱματώδης διαχώρημα ſequatur (ità enim appello clarioris doctrinę gratiâ) hoc eſt, cruentum deijciatur. Proficiſcitur autem huiuſmodi deiectio ex multitudine ſanguinis, quem natura tentat magis ob virium robur, quàm ob infirmitatem expellere, quæ res contrario modo ſe habet, quàm in iocinoris affectibus, in quibus ſanguis per inteſtina ob viſceris imbecillitatem deſcendit. Quòd ſi per ora venarum, quæ ad anum, inteſtina, aut nares pertinẽt, natura, quod ſuperat exinaniret, benè ageretur cum eo, cui hâc viâ multitudo detraheretur. vbi multitudo non recipitur his locis, ſed ad thoracem, vel pulmonem confluit, malum iam graue eſt. alterutrum enim, vel pulmonis inflammationem, & lateris dolorem, vel ſanguinis ſputum ſuperuenire neceſſe eſt.

MAgno autem impetu concitantur, ſed nec diuturnæ ſunt, nec mortiferę. 41
quam neque homo valdè propter cibi faſtidium abſtinet, neque alioquin exhauriendus eſt.

Adiungit hæc Hippocrates, non vt hiſtoriam conſcribat eorum, quę ſic affectis euenerunt, quemadmodum Thucidides, vbi peſtilentiam illam recenſet, ſed vt cruentas has deiectiones diſtinguat à torminibus, quæ alijs de cauſis accidũt. Quare hæc, quamuis ad propoſitum opus propriè non pertineant, exponere tamen alienum nõ fuerit, quùm medici complures morbos, ſub quibus ſanguis deijcitur, diſcernere nõ poſſint. nonnulli enim exiſtimant vbique cruentam deiectionem ex inteſtinorũ vlcere prouenire, quos magnopere animus fallit. Sanguis itaq;, quùm ab ore venarum, quæ in ano ſunt, funditur, neque laborantes ipſos latet, ſed, vbi cruenta deiectio à ſuperiori parte ad anum feratur, quædam protinus à principio deſcendit, quædã pręcedente aliquo tali. Quòd ſi repentè cruor multus deijciatur, ſcire conuenit, adapertum eſſe os venæ naturâ id, quod põdere moleſtum eſt, depellente, cuius generis eſt, quam nunc Hippocrates proponit, cruenta deiectio, quæ magno impetu concitatur, & citò quieſcit, præterquàm quòd homo ob cibi faſtidium non admodũ abſtinet, ſicut quando ob iocinoris imbecillitatem aluus cruenta eſt. quãquam rarò initio, quùm iecur afficitur, huiuſmodi aluus ſe oſtendit. plærunque enim à principio tenuis ſanies cruenta deijcitur aquę ſimilis, in quâ lota caro ſit: interdum tamen incipit iocinoris affectus cum ſubitâ ſanguinis deiectione, vbi videlicet viſceris imbecillitati ſanguinis multitudo acceſſerit: poſt principiũ verò vtrouis modo res acceſſerit, & æger maximè cibũ faſtidit, & ſanguis modò purus & non multus, modò flauæ bili immixtus ſimul, cum deraſâ inteſtinorum pinguedine deijcitur, poſteà quaſi fex ſanguinis deſcendit, vbi iecur iam peſſimè habet. Sub huiuſmodi ergo deiectionibus, præſertim vbi aliquid bilis admixtum fuerit, quædam ipſins inteſtini partes excernuntur, quæ, quùm deradantur, ξύσματα vocant. nam, quæ per inteſtina deſcendunt, eo quòd acria ſint, ſummam ipſorum partem eradunt. in quo caſu quãta maximè poteſt, abſtinentia imperanda eſt: ſed ijs, qui ſuperantem ſanguinẽ deijciunt, conueniẽti modo cibus dari debet, quùm iecur valeat, & poſſit ipſum conficere.

Quâ ratione femur in coxæ cauum reponatur.

VBi femur à coxâ elabatur, ſi in interiorem partem venerit, hâc viâ reſtituendum eſt. 42

Reprehendũt Hippocratem, quòd ponere tentet femur à coxâ prolapſum,

quùm iterum protinus elabatur, primò quidem Cteſias Gnidius eius cognatus. nam ipſe quoque ex familiâ fuit Aſclepiadarũ, poſt Cteſiam verò alij nonnulli. Sed, quùm hæc omnia duplici viâ iudicẽtur, alterâ, cùm ipſis oculis comprehenditur, quod requiritur: alterâ, cùm non expectato longo vſu aliquid demonſtramus, iudicio ex ipſius naturâ ſumpto, nos quoq; vtrâque viâ iudicabimus. Natura igitur rei ſic habet. in hâc ipſâ commiſſurâ ligamentum rotũdum validiſſimum incluſum eſt, quo ſummum femoris caput altiſſimis atque intimis caui partibus innectitur, ità, vt quis, licet ligamentũ ipſum nõ viderit, poſſit ex hâc narratione intelligere id breue eſſe. nam, cùm femur ſemper cõuertatur, quod Poëta retulit, cùm ait, in coxâ conuertitur, nec vnquã caui oris excedat, neceſſe eſt ligamentum breuiſſimũ eſſe. Hoc ipſum igitur, dum naturaliter habet, excidere femur non patitur. Poteſt autem nõ abrumpi ſolum, ſed & ob humoris copiam in cauo collectã præter naturam adeò extendi, vt ſinat femur ſuâ ſede moueri, quod vbi accidat, quamuis ſtatim poſitum fuerit, non poterit ſuo loco manere, nam, quùm cauum deuexum ſit, onus verò totius cruris, quod appenditur graue, leui momento rurſus ſuo loco excedet, ſi quis in ingreſſu tentet paulo celeriùs moueri, vel aliquid tranſgredi, quod ob pedes ſit, ità, vt ſi quis æquali ſolo paulũ moueatur, hoc modo fortaſſe tueri naturalem poſitum aſſiduè poterit. ſed videtur id fieri minimè poſſe, nam ſi non ad aliũ vſum, certè quùm lauatur, cogetur homo pedem attollere, vt ingredi in labrum poſſit. Hoc igitur pacto rei naturâ monemur, vbi ligamẽtum abrumpatur, femur repoſitum in ſuâ ſede cõtineri non poſſe. Sed & illud verè adijceretur, quod cõmiſſura genu ab exteriori parte neruoſis quibuſdam ligamẽtis continetur: femur verò hoc vno, neque vllum aliud habet tale, quo commiſſura ab exteriori parte illigetur, ſed nec muſculos etiam, qui non parum quoq; conferũt ad continendos articulos, ne procidant, præſertim vbi boni habitus fuerint ac validi. Quamobrem athletis, quamuis in palæſtrâ vehementiores ictus patiantur, cadant, diſtẽdantur, contorqueantúrque ad articulos, nihilominus membra non luxantur, eo quòd validis, & grandioribus muſculis vndique circumdentur. Scripſit etiam Hippocrates inter initia huius libri, bobus potiſſimùm coxę articulum luxari, vbi ſenes ſunt, & graciles. Femur igitur abrupto ligamẽto, quo continebatur, etiam, ſi in ſuam ſedem collocetur, manere nõ poteſt, ijs præſertim, qui graciliores fuerint. Spectemus deinceps, ſi ligamentum humoris copiâ relaxatum excidere femur ſinat, ídque reponatur, quid futurum eſſe credibile ſit. mihi quidem, & in hoc caſu res manifeſtiſſima videtur. namque, vbi idem humor maneat, ſimiliter erumpet: ſed, ſi inareſcat, ad naturalẽ firmitatem reducetur. femur verò ob humorem excidere, & ipſe Hippocrates docet, qui in ſententijs illis, quæ Aphoriſmi inſcribuntur, ſic inquit, [Quoſcunq; coxæ dolor exercet, his ſi coxæ articulus excidat, & rurſus recondatur, mucci ſuperueniunt]. muccis autem in commiſſurâ collectis, hoc eſt, glutinoſo humore, madeſit ligamentum ac relaxatur. nihil autem intereſt, ſeu ligamentum, ſeu neruus illigans vocetur. quæcunque enim ligamenta neruorum exemplo rotunda ſunt, ab ijs, qui in incidendis corporibus verſantur, vocari ſolẽt nerui illigantes. ſed & nos quoq; femur hâc de cauſâ luxatum bis iam reſtituimus, neq; ampliùs poſteà procidit. diu autem oportet ſiccantibus medicamentis commiſſuram circumdare, dum neruus illigans abundè ſiccetur, ne ampliùs ità extendatur, vt femur oris caui poſſit excidere, ſed intus in naturali ſitu ipſum cõtineat.

Manere

Manere autem interdum femur, vbi repoſitum fuerit, idoneus teſtis eſt Heraclides Tarentinus, homo, qui nec, vt ſectã cõprobet, mentitur, ſicut ſoliti ſunt rationalium plęriq;, nec medicinę vſus eſt expers, ſed optimè, vt quiuis alius in medendo exercitatus. Audiamus ergo, quæ ab ipſo tradũtur in quarto libro de ratione curandi ea, quę ſunt extrinſecus, ſic autem ad verbum habent. [Errant, qui cenſent femur repoſitum nõ manere, quòd abruptus ſit neruus, qui ad coxam ipſũ alligabat, cùm in vniuerſum rẽ negent. neq; enim Hippocrates, Diocles, Philotimus, Euenor, Nileus, Molpis, Nimphodorus, & alij nõnulli de reſtituẽdi ratione tractaſſent. Sed & nos quoq; id cõſequuti ſumus, vt duos pueros ſanaremus, quibus ſæpiùs, & magis q̃ iis, qui ætate iam robuſtâ ſunt, excidere articulus ſolet. Rem igitur ratione iudicare non oportet: ſed, quùm interdum maneat, exiſtimare non ſemper neruum abrumpi, ſed relaxari, & iterum contrahi. quoniàm expedit hoc requirere, quanquàm non omnino commune eſt]. Adiecit hoc Tarẽtinus in fine orationis, vt quam profitebatur Empiricorum ſectam tueretur, quorum ea ſententia eſt, vt in iis, quæ ità manifeſtè apparent, vt inde proferre vtilitatẽ ad artem iam poſſimus, inutile ſit cauſam quærere. Sed & poſt Heraclidem multi alii ex iunioribus reſtitutũ à ſe femur perpetuò ſeruatum eſſe in ſuâ ſede teſtantur.

HÆc quidem reſtituendi ratio bona, iuſta, & ſecundum naturam eſt, per quam ſubitò ferè ad finem peruenitur, ſi quis oſtẽtationi ſtudeat. Homo per pedes ab eo ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum peruenit, vinculo ſuſpendatur, ſitino, molli latóque. pedes autẽ habeat quatuor digitos, aut minùs etiam inter ſe diſtantes: vinciatur item ſuper genua loro lato ac molli, quod ad propoſitum lignum adducatur. 43

Qui cum oſtentatione aliquid efficiunt, ab atticis κομψευόντως dicuntur, quemadmodum nunc ab Hippocrate, qui oſtentationem exprimere volens vſus eſt verbo κομψευόμενος. nam & anteà, vbi hominem ſuper ſcalam reſupinauit, ad id præſidium eos venire dixit, qui vulgo videri volunt magnum aliquid moliri. id tamen ſcripſit, quià viderat multos ſui ſæculi medicos, qui eo minùs rectè vterentur. ità etiam nunc oſtẽdere voluit, quâ viâ crure per ſcalam optimè extento femur reponatur, quâ vti fortaſſe non erit ab re, vbi non ſit ſcamnum, de quo poſteà tractabit. Præcipit igitur, vt ſcala, ſuper quâ homo loris alligatus fuerit, ſuſpendatur à ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum pertinet, μεσόδμην vocat, id videre licet in magnis diuerſoriis, vbi iumenta habentur, & ruri ſimiliter in ædibus ruſticorum. vult ergo pedes ad tignum ſurſum ſpectare, caput verò deorſum verſus non multum recedere à terrâ, ità, vt ille, qui articulum reponit, ſtans ad reponendum ſuis vti manibus poſſit, quomodo in ſequentibus docebit.

SEd affectum crus duobus digitis magis quàm alterũ extendatur, caput verò recedat duos cubitos à terrâ, vel paulo plus, aut minùs: brachia deligata ſint ad latera molli aliquâ re. quæ omnia paranda ſunt homine reſupinato, vt quàm minimo tempore ſuſpenſus maneat. 44

Partibus, quas commemorauit, quomodo iniicienda vincula ſint, apertè expoſuit. Illa igitur, quibus affectum crus appenditur, robuſtiora eſſe voluit & mollia, idque non iniuriâ, cùm tota intentio ad ipſius curationem adhibeatur, eâ ratione, quæ communiter requiritur in luxatis omnibus reponendis. Igitur femoris caput, quùm cauo excidens in interiorem partem eruperit, à muſculis,

qui ibi ſunt,attractum primò in inferiorem partem attrahendum eſt,vnà ſcilicet cum femore, deinde in exteriorem impellendum: cumq; è regione ſui caui collocatum fuerit, tunc vel ſolis muſculis committendum eſt, vel ſimul etiam adurgendum.Sepiùs autem diximus,muſculos natnralem vim habere, quâ ad ſua principia contrahuntur. attrahunt igitur ſimul & femur, quod attractum ſuo capite in cauum coxæ conijcietur.

HOmine iam ſuſpenſo peritus aliquis,& nō imbecillus traijcere manū debet inter femora eius,qui curatur, collocaréque brachium inter caput femoris luxati,& eam regionem,quę inter anum & naturale media eſt,tum traiectam manum alterâ prehendere,& rectus aſſiſtens repentè corpori ſuſpenſo appendi, itâ,vt ſublimis maximè æqualiter ſuſpendatur. In hâc reponendi ratione omnia ſecundum naturam ſunt.nam corpus ipſum ſuſpenſum ſuo pondere deorſum verſus extenditur:is, qui appēditur in inferiorem partē extēdit, & femoris caput excitari cogit,è regione ſui caui, ſimúlque oſſe brachij ipſum vrget,trudítque, ſic,vt in priſtinā ſedē reuertatur. neceſſe autem eſt aptiſſimè vincula inijcere,eâ animadnerſione,vt is,qui appenditur,validiſſimus ſit. 45

Solet Hippocrates eam regionē,quæ eſt inter inguen vtriuſque cruris nuncupare πληχάδα,cuius medium περίναιον vocat,quæ ab initio naturalis ad anum pertinet,quà ceruix veſicæ ſita eſt,inter hanc itaque regionem, quam πληχάδα nominat, in medio eius in longitudinem , & caput femoris, iubet, vt,qui trahit femoris caput,manum demittat,cum quâ alterā coniungat,ſicut ipſe apertè declarauit, atque itâ ſuſpendatur. quo fiet, vt femoris caput, non ſolùm trahatur, ſed in exteriorem commiſſuræ partē impellatur,vt è regione caui,quod in coxâ eſt,collocetur.

AT(quemadmodū ſuprà narrauimus) homines plurimum naturâ inter ſe differunt,quantum ad articulos attinet facilè, vel vix reſtituēdos.Quamobrem plurimum differât,diximus quà de humeri capite. nam femur quibuſdam abſque vllâ præparatione reuertitur. ſiquidem leui adhibitâ intētione,& exiguo motu manibus in ſuam ſedem compellitur. 46

Antè κιγκλισμόν maſculino genere dixit,nunc fœminino κίγκλισιν,quod vocabulum διακίνησιν, id eſt,exiguum motum ſignificat.quoniàm verbū διακινεῖσθαι mutuatur ad id ſignificandum, quod leuiter dimouetur, cuius meminit, cùm tradidit quâ ratione luxata maxilla reponeretur.

COmpluribus etiam,quùm crus ad commiſſuram hanc flecterent,circumactus iam articulus reuerſus eſt: ſed plærunque non paret cuiuis præparationi.quamobrem,quæ ad ſingula efficaciſſima ſunt,in vnaquaque arte ſcire conuenit,& ea vbique adhibere,quæ accommodata videbuntur.Suprà extendendi modos diximus,vt quilibet eo vtatur,cuius copia ſit.oportet enim præſtanter ab vnâ parte crus extēdere,ab alterâ corpus. nam,ſi benè extendamus, femoris caput è regione ſui caui excitabitur,quod,vbi ſic excitatum fuerit,nō facilè prohiberi poterit,quo minùs in ſuam ſedem reuertatur, itâ,vt iam quouis modo impellere,ac dirigere abundè ſit.Sed minùs extēdunt,quàm par ſit, idcirco maiori negocio reponunt. 47

Vbi crus ad inguen curuatur,femur vniuerſum ſuſpenditur. in quâ actione prolapſum femoris caput dimouetur, circumactúmque reſtitui nonnunquam ſolet. Quid ſit circumagere,quod accidit,vbi prolapſus articulus,vel qui in latum ſcapularum os inſeritur, vel qui in coxam reſtituitur, ipſe in ſuperioribus declarauit,

declarauit, vbi docuit non poſſe articulum in his commiſſuris ſuo loco paululum excedere, vt ad cubitum, ad manum, ad genu, ad talos. nam, cùm & femoris caput rotundum ſit, & oræ caui in quo recipitur in orbem, nullo pacto fieri poteſt, vt caput partim in cauo ſit, partim extrà, vel oræ caui hæreat, quoniàm vbi primùm voluetur, vel intrò reuertetur, vel excidet. igitur quià paruo momento in vtrâuis partẽ caput cõpellitur, hoc quod fit circũagendo fieri aſſerit.

NOn ſolùm autem pedibus inijcienda vincula ſunt, ſed etiam ſupra genu, ne hoc magis, quàm coxæ articulus vinculo intendatur. ſic itaque extendere à pedibus conuenit. Verùm, vbi alterâ parte vis adhibetur, nõ ſolùm circa pectus, & alam iniecto laqueo in cõtrariam partem attrahere debemus, ſed lorum longnm, duplex, validum, molle, inter anum & naturale demittere, à poſteriori parte ad ſpinam, à priori iuxta iugulum adducere, & religare, atque ità in diuerſa contendere, alijs ab vnâ parte, alijs ab alterâ ducentibus. Animaduertẽdum autem, ne lorum, quod inter anum & naturale demittitur, ſuper femoris caput extendatur, ſed inter femoris caput, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media eſt. Dum intentio adhibetur, femoris caput in exteriorem partem propellendum, pugno ipſi inhærente. vbi, qui extẽdit, ſuſpenditur, vnâ manu traiectâ, & alteri iunctâ, ſimul & extendere debet, & in exteriorem partẽ vrgere, ſed alius ad genu femur in interiorẽ partẽ leuiter dirigat. 4-8

Vbi homo per pedes appendatur, capite deorſum ſpectante, omnes articuli extenduntur. At propoſitum eſt eum ſolùm extendere, qui ad inguen eſt. Iure igitur ſuper genu vinculũ inijcit, quod femur ſurſum extendat. nam, ſi permittamus attrahi crus ſolùm à vinculis, quæ infra genu ſunt, fiet vt genu, non minùs, imò magis quàm coxæ articulus extendatur, quùm propiùs ſit vinculis ſub ſe extendentibus.

SVprà etiam diximus expeditiſſimum eſſe ijs, qui in frequenti ciuitate medentur, lignum habere quadratum, ſex cubitorum, aut paulo lõgius, latum cubitos duos, cuius craſſitudo, ſi dodrantem impleat, abundè eſt. 4-9

In opere de fracturis huius machinamenti meminit, ità, vt huic quoque teſtimonio innitantur, qui aiunt compoſitum fuiſſe principio ab Hippocrate librum vnum, inſcriptúmque [De officinâ medici], deinde in duos diuiſum ob magnitudinẽ, eiusq́; priorem partem inſcriptã [De fracturis]: alterã verò [De articulis]. quale autem ſtrui velit machinamentum hoc, manifeſtum eſt ijs, qui id viderint, quod ſcamnum Hippocratis nuncupatur. ſic eniin ex multo iam tempore à medicis appellari conſueuit. Plærique autem formulas paruas habent, ad eius exemplũ fabricatas. ſæpiſſimè verò adhibetur, articulíſque reſtituendis per ſe abundè eſt. ſi quis autem velit alijs quoque vti, eſt πολύσπαστον ità appellatum, quòd multis orbiculorũ circuitibus, facilitatem præſtet, quod iterum facientibus maximè idoneum eſt. refertur autem ad Archimedem auctorem. in vrbibus verò non alienum eſt Fabri vel Andreæ organum, vbi erecto opus eſt: vbi plano, ſcamnum hoc Hippocratis præcipuè aptatur, quod à nonnullis ex recentioribus medicis variè iam ſtruitur, ſicut machinatio ſpathæ, quæ in ſummo capitulum habet rotundum ac leniter cauum. Deinceps igitur ad organi ſtructuram, quæ ab ipſo traditur, animum aduertite, ea, quę Hippocrates ſcribit, ijs, quæ in ſcamno inſpexiſtis accommodantes. hæc enim, ſicut anteà quoque dictum eſt, ſolâ monſtratione aperiuntur. Equidem ijs, qui apud me librum legunt, rem facilè demõſtro, organo iuxtà collocato, ſæpè ipſo ma-

gno, ſæpè paruo aliquo ad magni exemplũ fabricato, cuiuſmodi ad hunc tantùm vſum paramus, vt oſtendere legentibus poſſimus, quùm per tales formulas nequeant articuli in ſuam ſedem vrgeri. nunc autem monſtrari hæc minimè poſſunt, ſed exponere licet, ſi quid ex verbis Hippocratis obſcurũ ſit. quod & in ſuperioribus feci, & nunc etiam faciam.

EXcauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem, ne machinamentum iuſto ſublimius ſit. *50*

[Hinc atque hinc] dixit ἔνθα καὶ ἔνθα, quod accipit pro à dextrâ parte, & ſiniſtrâ, id vel eo patet, quod adijcit [in lõgitudinem] quod idem ſignificat, atq; longum. nam, ſi excauari voluiſſet ſuprà à capite, vel infrà à pedibus, tranſuerſum potiùs dixiſſet, non in longitudinem. mens autem totius orationis huiuſmodi eſt, quam non ab re eſt perſpicuitatis cauſâ non longè à verbis recedentem exponere. Excauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem ligni, ídque cauum eam altitudinem habeat, quæ ad impellendum accommodatur, ne machinatio iuſto ſublimior ſit. Verbum [iuſto] ipſe ſcribit τῷ καιρῷ, græci enim ità dicunt, & interdum etiam τῷ προσήκοντι, quod [debito] ſignificat. ergo altitudo caui tanta eſſe debet, vt vectis, qui ad impellendum aptatur, illis inhærere, atque obijci poſſit.

POſtes item ab vtrâque parte adijciãtur, breues, robuſti, qui axes cõtineant. *51*

Nominat axes ὄνους: poſtes verò, quæ ſunt ligna, quibus axis ſuſtinetur φλιάς. hæc magno ligno adijci voluit, ab vtrâque parte, à ſuperiori ſcilicet & inferiori. Religantur autem ad axes extrema laqueorum, qui quo tempore conuenit in diuerſa diducere, laboranti inijciuntur.

SAtis autem eſt in dimidio ligno, nihil etiam prohibet in toto, paruas quaſi foſſas quinque, aut ſex excauare, quæ palmum inter ſe diſtent, & trium digitorum latitudinem atque altitudinem æquent. *52*

Foſſas dixit καπέτους, quod verbum non pauci ex veteribus græcis in eãdem ſignificationem acceperunt. id mutuatur nunc Hippocrates tranſlatione vſus, ad ea caua ſignificanda, quæ in ſcamno eâ de cauſâ fiunt, vt illis obijci vectes poſſint, quę caua præcipit, vt in alterâ ligni parte magis, hoc eſt in inferiori exculpantur. nihil etiam (inquit) prohibet, quin in ſuperiori quoque parte ſint, quanquam non neceſſe eſt. hoc ſiquidem machinamentum, quod nunc exponimus, non ſolùm ad coxæ articulum pertinet, ſed & ad vertebras quocunque modo luxatas, & ad humeri caput reponendum. Cõplura autem ſint caua hęc oportet, quandoquidem, qui curantur, ætate, magnitudine, & vniuerſo corporis habitu inter ſe differunt. quàm magna eſſe debeant, & quantum inter ſe diſtare, ipſe euidenter expoſuit.

MEdium inſuper lignum altè in quadratã figuram trium digitorum excauetur, in quod cauum, vbi opus eſſe videatur, defigatur lignum, quod callo conueniat, & ſuperiùs teres ſit. figatur autem, quùm ad rem pertinere videbitur, medium inter femoris caput & eam regionem, quę inter anum & naturale media eſt. quod lignum extans corpus ſequi non permittit, quùm à pedibus trahitur. interdũ enim hoc ſufficit, abſque intentione, quæ, vt membrum in diuerſa diducatur, à ſuperiori quoque parte adhibetur. Interdum autem, vbi crus ab vtrâque parte extendatur, lignum hoc verſus hâc, vel illam partem laxum demittitur, vt femoris caput in exteriorem partem impellat. hâc enim de cauſâ & caua exculpta ſunt, vt cuneus, vel vectis ligneus, in quod expeditiùs ſit, demiſſus, *53*

ſit demiſſus, aut iuxta articulorum capita, aut ipſis prorſus inhærens, eodẽ momento impellat, quo intentio adhibetur, ſeu in exteriorem partem, ſeu in interiorem impellere opus ſit.

Excidi voluit in ſcamno quoddam cauum, quo recipi id lignũ poſſit, quod erectum collocandum eſt, inter prolapſi femoris caput, & eam regionem, quæ eſt inter anum & naturale. Cur autem lignum hoc, dum extẽdimus, adhibendum ſit, ſicut cætera omnia, quæ deinceps ſubdit, ipſe apertè indicauit. ob eos tamen, qui hebetioris ſunt ingenij, verba hæc aperire aliquantulum non grauabor. Hoc igitur lignum, quod erectum collocatur inter caput femoris prolapſi, & eam regionem, quæ media eſt inter anum & naturale, renixus cauſâ obijcitur, quùm ab inferiori parte crus extenditur. ſæpiùs enim oſtẽdimus, vbi membrum extenditur, niſi à contrariâ parte tendatur, ſequente ægro intentionem reſolui. tenditur autem, & per laqueos ſuperioribus partibus iniectos, ſed firmitatis cauſâ lignum hoc adhibet, quo nonnunquã minùs firmiter hærente ad impellendum vtitur.

AC ſeu teres vectis eſſe debeat, ſeu latus, alius enim alij articulo conuenit, huiuſmodi impulſus. ſi intentio quoque accedat, ad omnes crurum articulos reponendos efficaciſſimus eſt. propoſito autem articulo vectis teres accommodatur. Quòd ſi per hoc machinamentum vis adhibeatur, fieri non poſſe exiſtimo, vt aliquis ſit articulus, qui non reponatur. Reperiet quis, & alios reponendi huius articuli modos. 54

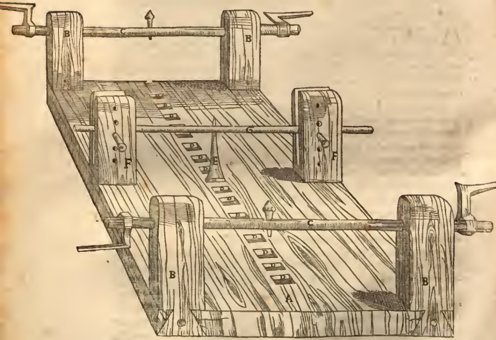
Ipſe deinceps oſtendet tereti vecte tunc vtendum eſſe, quùm femur in interiorem partem impellitur, quod nunc inſtituit, quùm femoris caput in interiorem partem prolapſum reponat. nam, ſi in exteriorem luxatũ ſit, latum vectem admoueri iubet. Nunc quidem præcipit, vt medium inter caput femoris prolapſi, & eam regionẽ, quæ eſt inter anum & naturale, inſeramus, conemúrque ſublimiùs paulo, quàm femoris caput demittere: ſed, quùm in exteriorem regionẽ articulus veniet, vbi ſatis ſpacij eſt, latus vectis firmiùs obijcietur, quod ipſe paulo infrà oſtendet, vbi aget de ipſo ſeparatim.

NAm, ſi magnum hoc lignum medium duos poſtes habeat pedales, eius altitudinis, quæ idonea videatur, ab vtroque latere vnum: tum ſuper hos duos poſtes tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus ſtatuatur: deinde integrũ crus inter poſtes traiiciatur, quod læſum eſt ſuper gradum cõmodè collocatur, ſupérq; aptatur, quà articulus exceſſit. gradum verò iuſto ſublimiorem ſtabilire oportet, & multiplicem veſtẽ, prout cõuenire videbitur, corpori ſubijcere. 55

Poſtes nominari ab Hippocrate, non ea ligna tantùm, quibus axis ſuſtinetur, apertè ex hâc oratione colligitur. in mediâ enim regione longitudinis totius ſcamni ſitum eſt lignum tranſuerſum, quaſi gradus, quod à dextrâ parte ad ſiniſtram pertinet, ſuper quod crus, quod luxatum eſt, extẽditur, non ſimpliciter, ſed cum altero ligno alligato, quod in longitudinem à ſuperiori parte cruris ad inferiorem porrigitur, ità, vt ſuper gradum crus cum eo ligno cogatur. Conſtat autem integrum hominis crus ſuper gradum habendum eſſe inter φλιὰς. ſic enim vocauit poſtes, ligna intelligens, quæ gradum ſuſtinent, quorum vtrinque vnum ſtruit in ipſo ſcamno. Hippocratem verò vſum tranſlatione à portarum poſtibus ità nominare ligna, quæ in ſcamno ſunt, perſpicuum eſt.

A Lignum ſex cubitos longum,latum duos,craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna pedem longa extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſæ,quarum altitudo tres digitos æquat.
E Priapiſcus ſuperiùs teres,demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus.

Scamnum Hippocratis.

» POſt hæc lignum,quod conuenientem latitudinem habeat, & longitudine 1
» vſq; ad talum perueniat,cruri ſubijciẽdum,ſic,vt vltra caput femoris,quã-
» tum poteſt,feratur:crurique alligandum,quot locis opus eſſe videbitur.

Lignum alligandum eſſe ad totum crus, ſuprà etiam oſtendimus, ſed nunc ſuperiorẽ ligni extremitatẽ,ſuperiorem capite femoris collocãdam exiſtimat, adijciens orationi[quantum poteſt]ſi quidem,quod nunc fieri iubet,difficillimum eſt, niſi ea pars longi huius ligni, quæ inguini hæret, humilior ſtruatur, quæ ſpectat,

quæ ſpectat in exteriorem partem,ſublimior. nam,ſi æquale ſit,parémque altitudinem habeat, difficile admodū fuerit ipſius ſummitatem ſimul in inguine ſtabilire,& ſuperiorem femoris capite demittere.

QVo facto,dum crus intenditur,vel per lignum,quale piſtillum eſt,vel per aliud ex ijs,quæ idonea ad extendēdum ſunt,ſimul oportet crus cum alligato ligno ſuper gradum deorſum compellere,& ad coxam ab aliquo hominem contineri.hâc enim viâ femoris caput intentionis vi è regione ſui caui ſuperiùs collocabitur,& ſimul ob impulſum in ſuam ſedē trudetur.quæ cogendi rationes validæ ſunt:& ſi rectè admoueantur,vitium ſuperant. ſed(quemadmodum antè dictū eſt)articulus hic,imbecilliori vi,& plærunque quâuis præparatione in ſuum locum reuertitur. 57

Femore ſuper gradū extento prolapſus articulus humilior redditur,quę res ad reſtituendū aptiſſima eſt. nam ſic ora caui humilior femoris capite cōtinetur.Sed,quùm elapſus articulus, niſi caui ora ſuperior ſit, reponi nequeat, vbi ſublimior fuerit,optimum erit humiliorem collocare,atque ità extendere.Cęterùm laquei,quibus crus extenditur,religandi ſunt,vel ad lignū,quale piſtillū eſt,cuius ima pars firmiter in pauimento oppoſitæ moræ obijciatur: vel ſi huiuſmodi ligno vti ad intendendum nolis, lori capita ad axem,qui in ſcamno à pedibus eſt,vincienda. id enim ſibi voluit,quùm ait,[vel per aliud ex ijs,quæ idonea ad extendendū ſunt] [ex ijs]intelligēs,quæ propoſita ſunt diuerſa à ligno,quale piſtillum eſt,quæ ſubijcit in hâc oratione manifeſta ſunt.

AT vbi in exteriorem partem femoris caput exciderit,ab vtrâq; parte,quo modo antè diximus,extendendū eſt: ſed impellēdum per latum vectem, ſimulq; dum intentio adhibetur,ab exteriori parte in interiorē vrgendum,vecte ad clunem,ac paulo ſuprà accōmodato, &,ne corpus cedat, aliquo integræ partis clunem repellēte, vel manibus,vel alio huiuſmodi vecte ſuperimpoſito, qui cauo illi,quod magis in rem erit,obijciatur:femoris itē luxati,quod ad genu eſt,ab interiori parte leuiter in exteriorem cogendū.Suſpendere tamen,vbi articulus in hâc partem erumpat,alienum eſt. quādoquidem cubitus illius,qui appenditur,articulum à ſuo cauo reduceret: impulſum autem per ſubiectum lignum videbitur alicui ad hoc genus luxati pertinere, in quo caſu ab exteriori parte accommodandū eſt.quid plura?ſi commodè rectéque extēdamus:rectè item impellamus,quis articulus ità luxatus non reuertetur? 58

Si crus valenter extendatur,non neceſſe erit per lignum impellere.manibus enim prehendentes femoris caput totum iuxta clunē cogere, ab exteriori parte in interiorem poterimus,donec è regione ſui caui collocetur. Patet autē teretem vectem ad huiuſmodi impulſum inutilem eſſe. quùm & latus etiam nō ſufficiat,niſi quà clunem attingit, talis ſtruatur,quale ſtrui voluit capitulū rotundum ac leniter cauum ſuper eam ſpatham,quæ ad reponēdum humeri caput aptatur, ἄμβη dicitur. Ipſe autem ad verbum ſcripſit [vrgendum vecte ad clunem ac paulo ſuprà accommodato] . reſimum autem hunc eſſe neceſſe eſt, quà clunem complectitur,non ex toto rectum. quæ ſequuntur in hâc oratione omnia clara ſunt.

AT ſi in poſteriorē partem femur exciderit,extēdere oportet,& in diuerſa diducere,eo modo,quo diximus:imponereq; ſuper lignū, veſtem multiplicē,vt molle admodū ſit,& homine prono extendere.eodem autē momēto, quo extēditur,per aſſerem cogēdum,non ſecus atq;,vbi ſpina gibba eſt,ità,vt 59

aſſer è regione clunis, ſeu ſupra, ſeu infra coxã magis collocetur. cauum in pariete è regione aſſeris non ſit, ſed magis deorſum ſpectet ad pedes. hæc reponendi ratio articulo in poſteriorẽ partem luxato maximè ſecũdum naturã eſt, ac ſimul etiam valentiſſima. Satis fortaſſe fuerit aliquẽ pro aſſere inſidere, vel manibus vrgere, vel pedibus repẽtè cõſiſtere, attolliq́; quo tẽpore intẽtio adhibetur. nulla autẽ alia reſtituẽdi ratio femori ità luxato ſecundũ naturam eſt.

Hæc etiam, quæ de femore ſic luxato tradit, iis, qui eorum, quæ propoſita ſunt, meminerint, in aperto omnia ſunt. edicit enim, ne hos vt priores reſupinemus, ſed in ventrem conuertamus. hic ſiquidem eſt habitus pronus. Valenti ergo intentione adhibitâ à poſteriori parte in priorem compellere articulum oportet. nã, cùm homo ità iacet, vt præcepit, poſterior pars ſublimior collocatur, prior ſubijcitur. quocirca neceſſe eſt, vt qui reſtituit, femoris caput deorſum compellat, quod commodiſſimè præſtat impulſus, qui per aſſerem adhibetur. idem efficeret, qui quà prominet femoris caput inſidẽs, magnâ vi cogeret. ſed, niſi clunis eminentia luxato capiti hæreat, nihil hominem iuuabit. Hæc igitur curatio virum ſummæ diligentiæ ac prudentiæ poſtulat.

SI in priorẽ partẽ venerit, idem conuenit extendẽdi modus: ſed aliquis manu admodũ ſtrenuã, & maximè peritus, ſublimiori vnius palmæ parte inguen adurgeat, eandemq́; manum alterâ cõprehendat, ſimulq́; quod exceſſit, in inferiorem partem trudat, & verſus priorem genu ſubigat. hic extendendi modus, vbi femur ſic luxatur, maximè naturę conuenit: ſed & ille, qui hominẽ ſuſpendit, propè etiam naturæ aptatur, in quo neceſſe eſt, vt is, qui appenditur, nõ ignarus ſit, ne brachio articulũ impellat: ſed inter partes naturales & anum iuxta os, quod ſacrum dicitur, appendatur. 60

Ad quartum genus luxati femoris aggreſſus eſt, de quo euidẽtiſſimè omnia prodidit, iis præſertim, qui in memoriâ habeant, quæ anteà dicta ſunt. Quare nihil eſt quòd nugas hic agamus.

INuenias etiam laudẽ, ſi ſine vtre articulũ hũc reſtituas: ſed quoſdã noui, qui eum præ inſcitiâ, & vbi in exteriorẽ, & vbi in poſteriorẽ partẽ erũperet, reponere per vtrẽ tentarẽt, neq; intelligerẽt, hâc viâ expelli magis q̃ in ſuã ſedem reſtitui. primũ verò auctorẽ cõſtat vtrem adhibuiſſe, vbi articulus in interiorẽ partem elaberetur, ſcire tamẽ licet alia multa ex vſu magis eſſe q̃ vtrem. Datur ergo inter femora vter nõ inflatus, ſic, vt quantũ maximè poteſt, ſublimis inter anum & naturale collocetur: tum femora inter ſe vinciũtur habenâ, quæ à patellâ ordiatur, & vſq; ad dimidiã femorũ partẽ intẽdat: poſt hæc inflatur vter, diſtẽditurq́; demiſſâ æneâ fiſtulâ in vnũ ex pedibus, qui ſolutus ſit, & æger in latus cubat, vitiato crure ſurſum ſpectãte. Præparatio igitur huiuſmodi eſt, ſed plerique hanc adhibent deteriorẽ, quàm ego dixerim. cùm non alligẽt bonam femoris partem (vt propoſui) ſed genua duntaxat. adde ꝙ intentionẽ, quę maximè neceſſaria eſt, omittunt. nõnulli tamen luxatũ iam reſtituerũt, vt qui rem facilem nacti fuerint, ſed huiuſmodi impulſus nõ magnopere tolerabilis eſt. ſi quidem inflatus vter, quà maximè tumet, eam regionẽ nõ attingit, in quâ prolapſum femoris caput iacet, quà potiſſimũ impellendũ eſt: ſed infrà illud, vt qui in medio femorũ, vel interius etiã contineatur. ad hæc femora naturaliter ſunt curua, à ſuperiori enim parte carnoſa ſunt, & ꝓpè inter ſe iungũtur, ab inferiori tenuãtur. quare & femorũ natura vtrẽ expellit ab eâ parte, quâ præcipuè admouẽdus eſſet, ità, vt ſi paruus vter inſeratur, cũ vim exiguã habeat, nullo modo vrgere 61

do vrgere articulũ poſſit. Oportet ergo, ſi vtendũ vtre ſit, femora ad magnam partẽ inter ſe deuincire, & vtrem inflare, eodẽ momento, quo corpus extẽditur, cruráque extremâ parte inter ſe colligare, vbi hâc ratione articulus reponitur.

Docet quâ ratione quis vtatur modo reſtituendi per vtrem, quamuis eum non probet. cuncta autem planè explicat.

IN totâ arte medicinali id in primis dare operam oportet, vt quod malè habet, ad ſanitatem perducatur. quod, vbi cõtingere poſſit pluribus modis, ille eligẽdus eſt, qui omnium minimo negocio comparatur. hoc ſiquidem magis officium eſt probi viri, & plus habet artificij, niſi quis in popularem auram incumbat. ſed, quod ad hunc locum attinet, quidam modi extendendi corporis per ea, quæ domi habentur, parari poſſunt, ſic, vt ex ijs, quæ præſentia ſunt, inuenire liceat, per quæ promptè curatio adhibeatur. 62

Oratio hęc poſtrema eſt, in quâ iubet, vt in ijs exerceamur, quę promptè ad curationem accõmodãtur, ità, vt quamuis nec ſcamni copia ſit, neque alterius, ex ijs, quę propoſita ſunt, excogitare per te aliquid ſimile poſſis. ſed de his euidentiſſimè in ſequentibus tractauit, vt neque breuiſſimâ expoſitione opus ſit. omnia enim perſpicua ſunt ijs, qui meminerint quæ propoſita ſunt. explicabo tamen, ſi quid mihi obſcurius eſſe videatur.

QVòd ſi vincula ex loris non ſint mollibus, & quæ facilè tractẽtur, ſed tantùm vel catenæ, vel rudentes, vel funes, neceſſe eſt antè faſcijs vel panniculis è lanâ eam partem inuoluere, quâ potiſſimum inijci vinculum debet, & vlteriorem quoque, poſteà deuincire. 63

Nauium rudentes græci vocant ὅπλα, quod Poëta indicat in eo carmine, κεῖτο δ' ὑπ' αἰθούσῃ ὅπλον νεὸς ἀμφιελίσσης. Conſtat etiam Hippocratem, quùm rudentes ὅπλα dixit, eos funes intellexiſſe, qui in nauibus habẽtur. nam eos, qui in vrbibus, & qui in agro communi funium vocabulo appellauit σχοινία.

AD hæc ſuper lectũ, qui ex ijs, quorũ copia eſt, firmiſſimus ſit, & maximus, rectè homo extendatur. lecti autẽ pedes, vel qui à capite, vel qui à pedibus ſunt, vel ab exteriori, vel ab interiori parte fulciãtur, ità, vt fulcra limini firmiter hæreant: ſed ad alios pedes collocetur lignum quadratũ tranſuerſum, quod perueniat ab vno pede ad alterũ, ac ſi tenue ſit ad pedes lecti deligetur, ſi craſſum, ſine vinculo relinquatur: poſt hæc vinculorũ capita tam eorũ, quæ verſus caput procedunt, q̃ eorum, quæ verſus pedes, vtraq; ad piſtillũ, vel ad aliud tale lignum vinciãtur. vincula autẽ vel recta iuxta corpus porrigantur, vel paulo etiã ſuperiora conuenientérque à piſtillis intendãtur, quę erecta ſint, ſic vt vnũ limini obijciatur, alterum ligno, quod adiectũ eſt, ſic igitur per piſtilla ad ſe attracta adhibere vim oportet. ſatis autẽ eſſet loco liminis & ligni appoſiti ſcala, quæ gradus firmos haberet, lecto ſubiecta, vt piſtillis hinc & inde admotis, vincula extẽderentur. Reponitur item hoc modo femoris articulus, ſiue in interiorem, ſiue in priorẽ partem eruperit. Scala defoditur, cui homo inſidet integro crure, leniter extẽto, & quà cõmodè poterit alligato: vitiato cruri vas fictile appenditur aquæ plenũ, vel calathus in quem coniecti lapides fuerint. Eſt & alter reponendi modus ad eos, quibus femoris caput in interiorem partem luxatur. tranſuerſum lignum inter duas columnas deuincitur, quantum res poſtulat ſublime, & ab vnâ parte extra columnam cubitũ porrigitur, deinde homo veſtimẽtis pectore obuoluto ſuper eam partem tranſuerſi ligni, quæ extat, collocatur, ac pectus per latam habenam ad columnã deuincitur, integrũ crus 64

ab aliquo tenetur, ne ſubuertatur, ſed affecto appenditur res aliqua, quæ grauitatem habeat conueniētem, vt ſuprà quoq; dictum eſt. Ante omnia igitur ſcire licet omnium oſſium commiſſuras plærunque ſinu & capite contineri, & in alijs ſinum cauum eſſe, & oblongum: in alijs parum deſidētem. Semper autem reſtituere conuenit omnes articulos, qui exciderūt, protinus, quùm adhuc calidi ſunt, vel certè quàm celerrimè. nam, qui reponit faciliùs, & citiùs reponit, & æger minorē moleſtiam ſentit, vbi priuſquam locus intumuerit, articulus reſtituatur. Perpetuò item, vbi reponendus articulus eſt, emolliri antè debet, & dimoueri, ſic enim promptiùs reuerti conſueuit. vbicunque autem reponitur, imperanda abſtinentia eſt maxima, vbi maximus fuerit, & difficillimus ad reponendum: minima, vbi exiguus, & facilè recondatur.

De digitis luxatis.

QVòd ſi digiti articulus excidat, ſeu primus, qui ad manū pertinet, ſeu ſecundus, ſeu tertius, eadem eſt & æqualis reponendi ratio, maximi quidē articuli ſemper ægriùs reſtituuntur. excidunt autem in quatuor partes, vel ſurſum, vel deorſum, vel vtrinque ad latera, ſed maximè in ſuperiorem partē, minimè in latera, quod accidit, vbi vehemēter moueantur. q; ſi à latere prorūpāt, ab eâ parte, in quam veniunt, quaſi capitulum rotundum conſpicitur, & leniter cauum: ſi in ſuperiorē vel inferiorem partem prolabātur, quùm hic locus leuior ſit, quàm qui à lateribus, ſimulq; procidētium articulorū exceſſus paruus, faciliùs reconduntur. Reponendi ratio ſic habet. ſummus digitus faſciâ vel aliquâ tali re inuoluitur, ſic, ne dum intēditur, extremâ parte prehenſus elabatur. quo inuoluto vnus eam regionem, quæ ſuper primâ palmæ partem eſt, alius inuolutam partem, ad ſe vterq; valenter attrahat, ſimulq; excedēs articulus in ſuam ſedem compellatur. Si à latere excedat ratio extendendi eadem eſt. namq;, vbi videbitur loco exceſſiſſe, ſimul dum intentio adhibetur, protinus in ſuā ſedem cogendus eſt: ſed interim alius ab alterâ parte debet digitū repellere, cauēs, ne in eam rurſus prolabatur. Cōmodè quoq; reſtituuntur per digitorum tegmēta ex palmis intexta, quæ à lacertis σαῦραι græcè nuncupātur: vbi in diuerſa digitum extenderis, prehendens alterâ manu primâ palmæ partē, alterâ tegmētum, poſito articulo, debes quàm citiſſimè deuincire faſciâ tenuiſſimâ, inunctâ cerato, quod nec nimis molle ſit, nec nimis durū, ſed moderatè, cùm quod durum eſt, à digito recedat, quod liquidum & molle digiti calore tabeſcat & reſoluatur. Soluendus autem eſt digiti articulus tertio aut quarto quoque die. atque in vniuerſum, ſi inflāmatio locum occupauerit, frequentiùs ſoluendus eſt, ſin minùs, rariùs, quod communiter de omnibus articulis intelligi volo. cōfirmatur autem digiti articulus decimo quarto die. eadem verò curatio eſt digitorum manus ac pedis. Quicūque articulus recondatur, debet homo inediā ac tenui victu vſque ad ſeptimum diem vti, ac, ſi inflammatio ſit, frequentiùs reſolui, alioquin rariùs. ſemper autem quieſcere vitiatum articulum conuenit, & quàm optimè figurari.

FINIS COMMENTARII QVARTI GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni

'Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS PRIMVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

OPus hoc ad medicum pertinens inſcripſit [De officinâ medici], ſatis autem fuerat [De ijs, quæ in officinâ medici] ſicut nõnulli Dioclis, Philotimi & Mantiæ opera inſcribũt. nam, cùm ſinguli horum de eâdem re libros confecerint, legitur quidem in plærisque inſcriptio ſine præpoſitione, atque pronomine [Officina medici]: in paucis autem præpoſitis illis [De ijs, quę in officinâ medici]. ſed eorũ volumina præceptis plena ſunt: Hippocrates verò, vbi in ſuo libro ea recenſuit, quæ medicinam manu curãtem perficiunt, faſciandi rationem exequitur, cui voluit medicum primò aſſuefieri, quę res in ligno, quod in hominis ſpeciem exculptum ſit, vel certè in puerili corpore fieri poteſt. Hæc liber ipſe priuſquam ſingularum partium explicationem aggrederer, præfari me coëgit: iam venio ad ea, quæ me impellit non liber, ſed quicunque maiorum ſcripturam promptè immutat, ad quamcunque ſententiam voluerit, ipſam traducens. Quidã igitur conati ſunt vetuſtiſſima volumina inuenire, trecentos abhinc annos ſcripta, quæ partim habent in membranis, partim in tilię libris, ſicut Pergami apud nos videre licet. conſtitui ego omnia ęſtimare, quæ tradita à primis expoſitoribus fuerũt, vt de plurimis ac maximè fide dignis germanam ſcripturam comperirem, quod mihi longè melius ceſſit, atque putaueram. nam omnibus ferè tum exemplis, tum expoſitorum cõmentarijs, animaduerti inter ſe conuenire, ità, vt admiratus fuerim audaciã eorum, qui vel nuper exponũt, vel ſuo iure omnia Hippocratis volumina edunt, quẽadmodũ Dioſcorides & Artemidorus, qui Capito cognominatus eſt, qui cõplura in vetuſtiſſimis ſcripturis innouarunt. Sed longiùs labi mihi videor, explicando, ſi ſcripturæ cuiuſlibet fecero mentionẽ. melius igitur duxi antiquas ſolùm adſcribere, paucis quibuſdam, quæ immutatæ paulum fuerunt, adiectis, de quibus præſertim conueniat inter eos, qui antè libros enodauerint. qui, cùm quatuor ſint, duo, Zeuxis & Heraclides omnia Hippocratis opera explicarũt: at non omnia, ſed obſcura tantùm, Bacchius & Aſclepiades. Ac de his quidem hactenus. quo tamen clarius exordium ſit, à principio repetentes breuiſſimè agemus, quaſi nihil præfati.

Liber Hippocratis, qui [De officinâ medici] inſcribitũr, primò totius artis commune procemium habet, vt mox indicabo, atq; eâ de cauſâ nonnulli ante omnes libros iure legendum eſſe exiſtimarunt, quippe, qui talẽ docendi viam polliceantur, qualem in ſuis libris, quos primas inſtitutiones appellant, recentiores aliqui tradiderunt: proximè à communi procemio ſubijcit, quæ medicinalem artem nunc primùm addiſcentibus vtiliſſima ſint, ex ijs, quæ in officinâ medici fieri poſſunt. Quam rem ità eſſe liquidò conſtabit, ſi ad verborum ipſorum enodationem animum adiunxeris.

" AN ſimilia, an diſſimilia, principio à maximis, à facillimis, à quibuſcũque, 1
" quomodocunque cognitis.

Siue quis benè valere, ſiue bonam valetudinem, ſiue aliud quid tale, medi-

nalis artis finem conſtituat,hunc ipſum propter ſe ſtudent,qui in hâc arte verſantur.Neque vlli dubium eſt,quin contemplatio quædam ſit,cui operam dare oporteat eum,qui reſtituere velit naturalem noſtrum ſiue habitum,ſiue administrationem,ſeu ſtructuram,ſeu quod eſt aliud verbum,quo placeat nominare:at non propter ſe cætera omnia,quę ad artem ſpectant,addiſcimus,docemus,aut deniq; audimus,ſed quod ad finem ſingula eorũ conducant. Quemadmodum in propoſito ſermone eam partem,quæ ad indicia pertinet (recentiores græci σημειωτικὴν dicũt)tractari neceſſe eſt,quibus rectè mederi propoſitum eſt,antequã eam,quæ curat,aggrediantur,vt,quùm ſimile quid nacti fuerint,morborũ diſcrimina ad vnguem in ęgrotantibus teneant.Nihil autem in ſequentibus intererit,habitum noſtrorum corporum naturali adminiſtrationi contrarium,morbi vel affectus vocabulo nuncupare,ſicut græci omnes cõſueuerunt,interdũ νόσημα, interdum πάθος genus hoc vniuerſum appellantes.Nunc igitur docet,partis,quæ ad indicia ſpectat,maximè generale propoſitũ,quemadmodum fit in parte,quę medetur.nam ſicut in hâc curationis cuiuſq; cõmune conſilium eſt contrarijs per cõtraria ſubuenire: ità in illâ poſſe cognoſcere, quatenus ea,quæ in affecto corpore conſpiciuntur,benè admodũ valentis ſunt ſimilia. Quod Hippocrates ipſe in prognoſticis indicauit,cùm inquit,[Maximè ad rem pertinet intueri,an ſibi quis ipſe aliquã ex parte ſimilis ſit].Idem in libro quoque de articulis propoſuit, quùm vitiatam corporis partem ad eam, quæ integra eſt, conferri iuſſit,vbi ſimiliter voluit non ſimpliciter comparari, ſed affecti hominis dextram partem cum ſiniſtrâ conferri, nihil alienis articulis,hoc eſt aliorum hominũ inſpectis. Quod etiam nunc faciẽdum duxit,cùm ait [An ſimilia,an diſſimilia,principio à maximis,à facillimis]ac ſi ità dixiſſet, laborantium corpora ab initio protinus inſpici debẽt,quatenus ſimilia ſint ſanis,quatenus diſſimilia.quam rem,quùm agemus,ex ijs,quæ maximi momẽti ſunt,& in quibus expedita admodum cognitio eſt, morborũ notas intelligemus. quandoquidem nos ignorare non oportet, non eſſe alia maxima, alia facillima:ſed iiſdem ſignis contingere potentiã maximis eſſe,& cognitu facillimis.huiuſmodi ſunt,quæ in prognoſticis ſtatim à principio traduntur his verbis,[Nares acutæ,oculi concaui,collapſa tempora,& quæ ſequuntur]. Namq; hæc maximi eſſe momenti in prænotione,eorum, qui mediocriter in medicinali arte fuerint exercitati,nemo eſt,qui neſciat:eſſe verò cognitu facillima,omnes ſanè vel artis etiam expertes intelligunt, quùm nullam corporis partem prius facie protinus videat, qui ad cubantem accedit. Ergo ipſe cubans,ſi eum ſeipſo conferatur(vt præcepit)certiorem qnoque notam exhibet.atque hac ratione ab ijs,quæ facillima & maxima ſunt,initio ſumpto,iam poterit,quod ad artem attinet æſtimari. Fortè autem interdum fiet, vt decipiatur quis homine, qui naturâ habet nares acutas,oculos concauos,collapſa tẽpora.ſed,ſi laborantis corpus plæriſque hominibus ſimile comperiemus,nullo pernicioſo morbo, aut affectu detineri hominẽ facilè intelligemus. vbi,quod ab Hippocrate ſcribitur,notabimus,ſi reliquæ totius corporis notæ ſalutẽ denunciẽt, confiſi eam eſſe naturalem hominis faciem,vt rem magis perſpectam habeamus,de ijs,qui antè ipſum nouerunt,percontabimur,qui vbi idem aſſerẽt,noſtram prænotionem confirmabunt.non perinde tamen ſciemus,ac ſi ipſi hominẽ nouiſſemus, atq; adeò,ſi vſi familiariter eſſemus.eo enim quòd benè valẽtem ſæpenumerò viderimus,in ſignis,quæ in ipſo apparent, nunc,vbi aduerſa valetudo eſt,diſcriminis

criminis modum certiùs deprehẽdimus. Vt enim audiuerimus, cõiecerimúſq; hominem acutis naribus eſſe,concauis oculis,familiaris duntaxat modũ intelligit,quæ res medico in primis neceſſaria eſt. non enim id ſolum nouiſſe operęprecium nobis eſt,quòd corpus à naturali habitu receſſit,ſed quatenus nares acutiores ſint,oculi magis concaui,tempora collapſa,& alia ſingula,quę deinceps exequitur, è quibus,quod ſimili maximè contrarium eſt, non ſimpliciter graue dixit,ſed grauiſſimum, eſt autem maximè contrarium, quod à naturali habitu diſtat longiſſimè. ergo,quemadmodum,quod maximè contrarium eſt, non ſimpliciter graue,ſed grauiſſimum poſuit,ſic graue magis minúſue dixit, quatenus plus minúſue contrarinm ſe oſtendit. Notæ igitur,quæ in facie ſunt, nullo negocio percipiuntur,& plurimum ponderis habent,tum quas à principio protinus recẽſuit,tum quas de oculis ſubiecit. Complura autem ex ijs,quæ in prognoſticorum libris tractauit,ſi mentem adhibeas, intelliges partim non maxima eſſe, partim non facillima,partim quibus vtrũque abeſt,vis ſcilicet & facilitas.quæ in eorum librorũ expoſitione latiùs perſequuti ſumus, perſequemur & nunc exempli cauſâ nonnulla. Nam,quòd æger ſupinus cubet brachijs cruribúſq; ſimiliter iacentibus,vt reſolutis,non modò ob grauem affectũ euenire poteſt,ſed ob mollitiem quoque hominis,delitiáſque vltra modum. quare niſi mores ægri cognitos habeamus,facilè decipiemur. At fieri minimè poteſt, vt quos curamus,omnium nobis mores innoteſcãt. quamobrem percontari hos oportet,præterquam in paucis. comperimus quidẽ aliquando non magni momenti rem denunciari,vt in ijs,quæ ad cubandũ pertinent: interdum maximi, vt in viro ornato, vbi trucem vultum habeat,aut vocem. Spiritus itidem cum crepitu dolorem,aut mentis alienationem ſignificat,ſi in eo ſit, quem id facere audiente aliquo puderet: ſed ſi nullam præſentium rationem haberet, nihil is prorſus oſtenderet. Quocirca hic etiam nouiſſe hominis mores conuenit, non ſecus atque conſuetudinem in ventrem cubantium, eorúmque naturam, qui per ſomnum dentibus ſtrident,vel quorum palpebræ non committuntur. namque hæc,vbi cubantis mores, vel naturam medicus nouerit, aut ab altero quęſierit,qui eos cognoſcat,indicium faciunt,idq; modò bonũ,modò malum. In vrinâ verò nigrâ, nigro itẽ ſputo, tum in atrâ bile morbi initio maxima vis ineſt,& expedita cognitio,ſicut è cõtrario in acutis morbis ſummam ſecuritatem pollicetur facilè ſpirare,ſubſidere in vrinâ albũ leue & æquale. Hæc de ijs, quę ad cognitionem pertinent,poſuiſſe voluimus,vt ſint exempla eorum,quę maximã vim habent,& cognitu facillima ſunt,tum quorumcunq; quomodocunq; nobis innoteſcant,ſeu experimẽto,ſeu ratione. quanquã non tãtam vim habent,nec æquè facilè percipiuntnr,niſi ęgri vſus,natura,mores,vel ſciantur, vel quærantur. Deinceps mihi ſermo erit de ijs,quę attinent ad chirurgiam,vt autem res magis in aperto ſit, quoddã exemplũ apponemus, quod habetur in libro de articulis inter initia protinus, vbi de prolapſo humero agitur. in quo, idem quod maximum eſt,nullo negocio comprehenditur. nam,ſi quid rotundum ac durum ſub alâ ſe oſtendat, id ibi eſſe nullâ ratione poteſt, niſi humeri caput ſuo loco motum in alam exciderit. Sed ſinus in eâ parte,quę humeri iuncturæ ſuperiecta eſt,cõmune indicium eſt, & humeri prolapſi, & lati ſcapularum oſſis,quatenus ſummum à iugulo recedens,attollitur,atque idcirco debemus affectam partem integræ comparare,quæ vbi non ſuæ naturæ deprehendatur, exiſtimare licebit humerum excidiſſe. In hoc igitur ſigno, non æquè

magna vis ineſt,& expedita cognitio,atque in tumore ſub alâ.imbecillius adhuc eſt, quod ex motu colligitur,humerus enim ſurſum non porrigitur,& vbi huius partis muſculi atteruntur, tenduntur, inflammantur: & vbi aliquæ ipſorum fibræ altiùs abrumpuntur. Ego autem huiuſmodi caſum aliquãdo nactus ſum. latum ſcapularum os ſummum antè à iugulo receſſit: deinde alterius brachij humerus loco ſuo motus eſt, quod accidit in palæſtrâ. intuitus autem medicus ſedem iuncturæ humeri ſuperiectam ab vtrâque parte æqualem inconſideratè dixit eum ipſum locum plagam accepiſſe, & iure hominem dolere,iuncturam verò illæſam eſſe.quocirca pręcepit,vt in balneum iret quàm celerrimè, & multo vſus oleo in ſolio motaretur, atque vbi exiret lanâ tinctâ in oleo,cui paulum cæræ adiectum eſſet, ictam partem obtegẽs,ſe contineret in lectulo,quieſceretq;. His factis homo,quùm totam noctẽ dolore vrgeretur, mane eundem medicum,& quoſdam alios accerſiuit ex ijs,quos non ratio,ſed ſola ſuſtinent experimenta. Qui pridie ob temeritatem deceptus,articulum benè ſe habere protulerat, vbi ad ægrotantem acceſſit, videns duos alios medicos ſe ignobiliores, vt qui paruipẽderetur,iniquo animo tulit,id tamen diſſimulãs promptius adhuc ob indignationem dixit articulũ nullo modo læſum eſſe,quùm vtramque partem iuncturæ humeri ſuperiectam ſimilem inueniret, cúmque inflammatio iam ictum humerum occuparet. Perfundens igitur hominem multâ aquâ calidâ ſubinde oleum copioſè immiſcẽs,iuſſit, vt lanâ rurſus circumdatus eâdem ratione conquieſceret. At,quùm per hæc nihil proficeretur,ego tertio die adhibeor, cõſpiciẽnſque partem iuncturæ ſuperiectam magis cauam eſſe ab eo humero,qui dolore vacabat,quàm ab eo,qui dolebat,nimirum inflammatione auctâ,humerũ,qui integer videbatur,diligenter inſpexi, viſumq; eſt mihi ab eâ parte ſummum lati oſſis ſcapularum in ſuperiorem partem receſſiſſe. Hoc igitur adductus, & eo quòd per idoneam curationem homo nihil leuaretur, ſub inflammati humeri alam digitum demittens,ibi humeri caput inueni.quo tamen res certior eſſet, animaduerti alterius humeri alam, in quâ, vbi nullum huiuſmodi tumorem repperi, pronunciaui humerum quidem luxatum eſſe,medicos verò id latuiſſe.eò quòd ignorarent latum os ſcapularum in altero brachio ſummum à iugulo receſſiſſe, comparaŕntque percuſſum locum ad illud perinde, ac ſi in ſtatu eſſet naturali. Nobis inquam diſcere licet ex homine percontantibus, num ab altero brachio, quà cum iugulo latum os ſcapularũ iungitur,aliquãdo plagam acceperit. ille principio non habet,quod dicat: dein,quùm ſibi in mentem veniret,ſe quondã ex vehiculo decidẽtem percuſſum fuiſſe fatetur, ſed paruo negocio liberatũ lanâ oleo tinctâ tribus aut quatuor diebus ſuper ictam partẽ impoſitâ. Sed quorſum hæc? vt oſtendam quantum dignitate inter ſe diſtent indicia,per quæ innoteſcunt morbi manus curationẽ requirẽtes. Non poſſe enim affectum brachium ſurſum porrigi multis quoque alijs commune,quùm & chordæ muſculorum, qui eâ parte ſunt,& ſæpenumerò ipſi quoq; muſculi,vbi indurati, aut inflammati ſunt,tum contuſi,aut altè abrupti, vel vbi aliquæ ipſorum fibræ perrumpuntur, ſurſum ferre brachium non ſuſtineant, neque ſolùm ſub hoc, ſed ſub omni etiã motu indoleſcant. Sinus verò eâ parte,quæ iuncturæ humeri ſuperiecta eſt,& ipſe communiter recedentis quoque oſſis facit opinionem. At rotundus, durúſq; in alâ præter naturam tumor abundè humerum loco ſuo motum teſtatur. quare is minimè decipietur,qui ei tantùm confidet.quid quòd & ipſum

ipſum cognitu facillimum eſt,ſolúmque oportet tumorem contingere digitis in alam coniectis, quà humeri caput euidenter ſe oſtẽdet. Sed muſculorũ affectus,ſub quibus neque ſurſum porrigere humerũ poſſunt,neque citra dolorem mouere, exercitatam rationem,ſummámque animaduerſionem exigunt. Has igitur notas illis annumeramus,quę plurimum valent,& facillimè comprehẽduntur,ſiue quis rationalẽ,ſiue in experimentis poſitam medicinã profiteatur. Empiricus enim inſpiciẽs quas συνδρομὰς appellat,quæ nihil aliud ſunt,q̃ cõcurſus eorum,quæ morbis ſuperueniunt, vbi ſępiùs eadem notauerit,æquè omniũ ſimul in tempore meminit : dein,quùm ex hâc obſeruatione multorũ concurſuum vſũ habet,tunc ex ijs,quę morbis ſuperueniunt,quę nã in multis concurſibus viderit,& quę in vno duntaxat,dignoſcit:atq; hoc pacto communia intelligit,& propria,quam rem ſequitur rurſus notitia ſignorum, quatenus inter ſe viribus diſtẽt.nam,quod in multis,vel omnibus concurſibus fuerit animaduerſum,longè ijs cedit,quæ notãtur in vno tantùm:quod autem in paucis minùs vincitur, ac præcipuè,quod in duobus. medicus autem,qui ſpectat experimenta communia,perindeac propria intuetur,& in memoriã habet. cùm hęc, quæcunq; ſint, & quocunq; modo cognoſcantur, vnà cum proprijs venientia obſeruauerit. Qui ratione nititur,multo magis celeriúſq; ſingulorum morborum indicia comperit,& vbi cõmunia ſint,& vbi propria,nec Empirici modo diu moratur, ſed ne diem quidẽ aut horam. concipiens enim humeri caput in alam excidiſſe,id ſimul intelligit,primò quidem quòd tumor eã parte non naturalis apparebit: deinde quòd ſinus erit ſuper humeri cõmiſſurã,cùm humeri caput,vt quod in alam venerit,inde abſit,vbi eſſe cõſueuerat:tum quòd ceruix lati ſcapularum oſſis humero ſuperimpoſita ſurſum porrigi brachium non ità ſinet,& quòd muſculi admodũ dolebunt,quùm vehementer extendantur,vbi attollere humerũ conentur, quódque non abſimile tormentum ſentient, cùm ad latus tentant affectum membrũ adducere. Atque ità quæcunq;,& quomodocunque cognita,nec,quæ magnam vim habẽt ſolùm,ſed cętera etiã intelliget.quoniàm hâc vnã viã cuncta inueniuntur,quùm alterã in obſcuro ſint,quę non ſunt facillima,ſed indicatione comprehenduntur. Humeri quidem caput in alã magnã vim habet, & nullo negocio cognoſcitur : at muſculorũ affectus maiori egent cogitatione,ſed & à tumore, qui in alâ conſpicitur vtroque viribus ſcilicet & facilitate ſuperati,eâdem contemplatione artificioſo medico innoteſcunt. Meritò igitur Hippocrates ante alia artis opera,id eſt,ante prænotionem & curationem,eam partẽ, quæ ad morborum indicia pertinet (iuniores σημείωσιν nuncupant) intelligi ex ſimilium ac diſſimilium notatione voluit: meritò etiam ex valentiſſimis,& cognitu facillimis, item tertiò ex quibuſcunque, cum his quomodocunque cognitis, dignitate verò & cognoſcendi facilitate inferioribus. Hactenus itaque præfatus à quibus vitia indicentur,nempè ab ijs,quæ rectè habentibus ſimilia ſunt,aut diſſimilia,deinceps cuiuſmodi illa ſint, ea nunc perſequitur ijs verbis.

• QVæ & videre,contingere,atque audire licet. 2

Quùm voluerit eam medicinæ partẽ,quę de morborum notis eſt,per ea exerceri,quæ in affecto corpore ad exemplum ſanorũ ſimilia ſunt,aut diſſimilia:item quædam maxima eſſe & facillima,quędã cum ipſis neceſſariò percipi,nunc iam(quod ſuprà commemoraui)quænã illa ſint,exequitur inquiẽs, [Quæ & videre,cõtingere, atque audire licet]. Videre quidem licet,quæ con-

ſpectui ſubijciuntur, contingere,quæ tactu,audire,quæ auribus comprehendi poſſunt.Ergo,quæ inter prognoſticorũ initia de facie proponũtur [nares acutæ,oculi cõcaui,collapſa tempora]ſentiuntur viſu:tactu,frigidæ aures:tactu ſimul & viſu,cutis faciei dura,arida atque extenta:quæ eodem libro ſequuntur, auditui ſubiecta ſunt,nempè ſternutamẽtum,tuſſis,crepitus, ſtrepitúſque hominis præter naturam loquentis, vel quòd mens non conſtet , vel quòd vox ſit ſtridula,rauca,aut huiuſmodi quopiã vitio affecta. In morbis autem, quæ manum poſtulant,oculis expoſita ſunt,quæ nigreſcunt,rubent,tum quę quamuis ratione ſuum colorẽ variant aut retinent.adde exempli cauſâ in humero,quòd ſinus in parte eius articulo ſuperiectâ,& extremitas lati ſcapularum oſſis elata, viſu percipitur,caput in alâ contingitur, auribus accipitur ſtrepitus in corpore ægrotãtis,quẽadmodũ,vbi thorace perforato è plagâ fertur ſpiritus cum ſono.

QVæ item oculis,tactu,auribus,odoratu,guſtatu,mente ſentiuntur, 3
Subiecit hîc omnibus ſenſibus mentem,quam dixit γνώμην (græci cõmuniter νοῦν & φρένα vocant & λόγον, hoc eſt rationem) ſed quoniàm & in voce quædam ratio eſt,philoſophi illam dixerunt ἐνδιάθετον, hoc eſt, interiorem,vt ab hâc ipſam ſeiungerent.Comprehenditur interiori quid cuique conſequens ſit,quídque contrarium, ad hæc diuiſio, compoſitio,reſolutio,demõſtratio,& ſi quid eſt generis eiuſdem.Requiritur autem non immeritò,cur olfaciendi & guſtandi ſenſus antè ſeorſum mentionem non fecerit, quùm dixit [quæ & videre contingere,atque audire licet]poſteà verò omnes quinq; proponẽs,mentem quoque adiunxerit. Multi ſanè dixerunt nonnulla abſurda, & quæ ſcribi non merentur:alij verò probabilia,ac memoratu digna. hinc autem ordiũtur, Hippocratem dicunt præcepiſſe,vt ex eorum,quæ ſub ſenſus cadunt,ſimilitudine ac diſſimilitudine, morborũ notas intelligeremus. Propriè autẽ ſub ſenſus cadere volunt ea,quę,vt comprehendantur,non aliam potentiã requirunt, ſed vna ſenſuum cõprehenſio ſufficit:ſub ſenſus cadere ſimiliter, ſed non propriè, quæ pluribus ſenſibus ſimul, & tum memoriâ,tum ratione,quam vocant componentẽ,& colligentem, accipiuntur. Colorem verò ex eorũ numero eſſe exiſtimãt,quæ propriè ſub ſenſus cadunt,itidem ſuccum,vaporem,vocẽ, prætereà duritiem, mollitudinem, calorẽ, frigus, & vno nomine qualitatẽ omnẽ, quæ tactu comprehẽditur:at mali,mali punici,piri,aut cuiuſuis alterius rei totam naturam ſenſu minimè percipi,ſed(vt Plato dixit)opinione cum ſenſu rationis experte,omniáque eſſe opinabilia arbitrantur,& propterea quoſdã ſæpiùs in ipſorum cognitione decipi,cùm vel colorem tantùm, vel figuram, vel vtrũque naturali non abſimilẽ intuentur. mala enim,mala punica,pira,vuam, nucem iuglandem, & plura alia ex ijs,quæ edendo ſunt,vbi ex cerâ cõponuntur,priuſquam vel ad nares admoueantur,vel guſtentur,tangantúrque,à veris abhorrentia non videri, eum verò falli non poſſe , qui ipſorum vſum ſingulis ſenſibus æſtimet,omnibus autem rem diſcutere ſine memoriâ & enumeratione non licere,& hanc non ad ſenſum,aut memoriam pertinere,ſed ad mẽtem. nominant autem enumerationem,nõ ſolùm ἀπαρίθμησιν, ſed etiã συγκεφαλαίωσιν.Hippocratem ergo,quùm inquit, [Quæ & videre,cõtingere,aut audire licet]volunt eorum,quæ ſenſibus ſubijciũtur,meminiſſe,vt exemplum aliquod in medium afferret,atque vbi ab ijs,quæ ſenſibus ſimpliciter,& propriè ſubiecta ſunt, ad totam naturam tranſijt iure tunc ſenſus omnes, & mẽtem quoque commemoraſſe,ità,vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi. Aggredi medicus debet

ad vitiorum

ad vitiorum notas,orſus à ſimilium ac diſſimilium inſpectione,interdũ ſolam qualitatem,interdum tota conferens corpora. quæ quidem expoſitio ratione non caret. Eſt & altera hunc in modum,Hippocratem,quùm inquit,[Quæ & videre,cõtingere,atque audire licet]de medico loquutum eſſe: quod verò addit[quæ item oculis,tactu, auribus,odoratu, guſtatu,mẽte ſentiũtur]ad ægrotantem ipſum referri,ità,vt medicus nõ modò indicia colligat ex ijs,quæ ipſemet,ſed ex ijs,quę æger videt,tangit,olfacit,guſtat,tum ex eius mente,quatenus labat aut conſiſtit.quòd autem medico ad cognitionem expediat, nouiſſe mente,ne homo labatur,an ſui compos ſit,in aperto eſt. Placet alijs,quod ſcribitur[quæ item oculis,tactu,auribus, odoratu, guſtatu] ad ægrotantem, quod adiungitur[mente]ad medicum pertinere.ſiquidem ex ijs, quæ cubans videt, audit,contingit,guſtat,medici mens aliquid ratiocinatur.conijcit enim de laborantis guſtatu aliquid ad ipſum pertinens,non ſecus ac de morbo.nã,ſi guſtanti amara omnia videantur, quemadmodum ijs, quos morbus regius malè habet,redundat in linguâ bilis:ſi ſalſa,pituita ſalſa: ſi acida,acida ſimiliter pituita plurima in eâ eſt.ſicq; hominem dicunt qualitatem ſui ſudoris interdum in os deſtillantis percipere. Hoc pacto enodãtibus aduerſari videtur,quòd olfactum medici prætererit,quamuis eo ſæpiùs vtatur,cum indicia ex deiectione,vrinâ,ſputo,vlceribus,ſpiritu ęgrotãtis collecta olfactu à medico æſtimentur. Porrò autem à ratione non abhorret, fuiſſe hunc à librario prætermiſſum, ſicut alia multa in plurimis Hippocratis, aliorũmque voluminibus, partim omiſſa inueniuntur,partim euidenter deprauata.Nec abſfuerunt,qui locũ hunc ità explanarent,non idem ſcilicet ſignificari his verbis[Quæ videre,cõtingere, & audire licet], atque illis[oculis, auditu,tactu ſentiuntur].poteſt enim videre quis cõtingere,aut audire nullo modo re comprehenſã: ſentire verò ſine comprehenſione non poteſt.Refertur huiuſmodi explicatio verbi[ſentire]ad Semium ſtoicum, cui propterea ſubſcripſit Iphicianus Quinti diſcipulus, qui ſtoicam philoſophiã ſequutus eſt. Quod cenſent igitur huiuſmodi eſt. priora verba ſolũmodo in rerum genere,ex quibus notæ ſumuntur,accipi debent:ſequentia in eodem ad vnguem habito atque comprehenſo, quaſi ita ſcripſerit. Colligendæ notæ ſunt ab ijs,quæ in corpore ægrotantis ſuæ naturę ſimilia & diſſimilia ſe oſtendunt.Sunt autem hæc ea,quæ ſubiecta ſunt ſenſibus,atq; ex ijs ipſis, non quæ non benè videntur, aut audiuntur,vel quouis denique ſenſu non benè ſentiuntur,ſed,quæ ſingulorum ſenſuum comprehenſione & mente percipiuntur. abuſum verò Hippocratem dicunt vocabulo [ſentiuntur] de mente verba facientem.Ità,vt in prioribus verbis ſenſum vnum vel alterũ prętermiſerit,vniuerſum enim eorũ genus ſub exemplo demõſtrauit: in ſequentibus omnium meminerit,& mentem adiecerit,magis exquiſitã, firmiorémque enunciationem reddens. nam commune eſt omnibus comprehenſi obiecti ſpeciem imprimere. Sed,cùm,quod polliciti ſumus,præſtiterimus,referentes,quæ nonnulli probabilia attulerunt, ne videretur Hippocrates eadem ſæpiùs repetere,proximum eſt,vt ad ea,quæ ſequuntur,veniamus: tu verò ſuperiores ſententias ſcrutatus optimam eligas.Vſurpat autem γνώμης vocabulum more priſcorum,quod idem ſignificat,atque mens,ſiue intelligentia.quã rem, & ſi poſſem multorum teſtimonio confirmare,paucolos tamen adducam, qui mentem γνώμην dixerunt. Critias igitur in primo aphoriſmo hæc ſcribit,[Nec quæ reliquo corpore ſentit, nec,quæ mente intelligit]. & iterum, [Intelligunt

homines mēte an ſanus aliquis ſit]. Et in primo libro,qui de colloquijs inſcribitur,[Si ipſe excitatus ità fuiſſes, vt mente valeres, non ſic ab ipſo tibi iniuria fieret],& in eodem ſæpenumerò,& in ſecundo colloquiorū γνώμης ſępiùs mentionem fecit,ſenſibus ipſam in diuiſione opponēs. Ad hæc Antipho in primo de veritate,[Qui hæc intelligit,nec oculis longitudinē comprehendit,nec qui longitudinē intelligit,ſine mente eam intelligit]. præterea,[Omnes enim homines,tam in ſecundâ,quàm in aduerſâ valetudine,atq; in alijs omnibus mēte vtuntur]. Et Plato,ſicut priùs ſępè,ità in quinto de rep.[Huiuſmodi igitur cogitationem,vt cognoſcentis mentem,ità opinantis opinionē rectè dicere poſſumus]. Et Lyſias in Polyuchū[Ille enim,in omnibus rebus, quas ſuâ vſus mēte,pro noſtro populo geſſit,multorum bonorum in noſtrâ ciuitate cauſa fuiſſe videbitur,& multa hoſtibus attuliſſe incōmoda]. Æſchines item Socraticus in Miltiade,& Hyperides in Dioclem,& alij rhetores,medici atque poëtæ.quorum omniū meminiſſe ſuperuacuum eſt, eodē modo id vocabulū vſurparunt.

QVæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt. 4

Iure etiam hîc quæritur,quas præter ſenſum,& mentem natura nobis potentias dederit ad percipiendū obiecta exteriora. Adiungit enim [quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt]perinde quaſi non enumerauerit omnes. Explicabo igitur,quamobrē hęc adſcribi ab ipſo exiſtimem,illud præfatus, quod & ſequentibus neceſſarium eſt, & memoriæ proditum fuit à multis veterum,quibus placet ex opinionibus,quas vidētur ſectarum auctores inueniſſe nullam eſſe nouâ,ſed,quæ priori ſęculo tradita fuerūt,vnà cum aliorum mente interijſſe. Si quis in opinione ad res ipſas animum aduertat,neque Pyrrhonis ſectam,neque Academicam,Stoicam,Peripateticam,nec quamuis aliam,poſt Hippocratem ſumpſiſſe initium iudicabit,quùm ipſi Pyrrhonei ad vetuſtiſſimos auctores ſuam referant ſectam. Quocirca veriſimile eſt,vel adeò non veriſimile, ſed neceſſarium Hippocratis ſęculo de naturalibus iudicandi potentijs diſceptatū eſſe,& quoſdam nullam talem poſuiſſe, quemadmodum poſteà Pyrrhonei,quoſdam ſenſum duntaxat,alios nihil huic tribuētes id verum putaſſe,quod vulgatum eſt.[Mens videt,mens audit,cætera ſurda ſunt & cæca] alios vtramque dediſſe iudicandi potentiam,ſenſum in ijs,quę ſenſibus ſubijciuntur,mentem in ijs,quæ comprehenduntur intelligentiâ,quoſdā alias animi noſtri potentias concepiſſe. Itaq; Hippocrates,vt eorum vitaret importunitatem,generatim duarum potentiarum meminit, ſenſus & mētis,quas ſolas in nobis(vt ſcitis)vbiq; docui cognoſcendi,ac iudicandi vim habere: propter cauillatores autem orationi adiecit, [Quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt]. Iam verò aliqui cenſent aliam eſſe naturā intelligentiæ,aliam mentis,aliam illius rationis,quam διάνοιαν vocant,atque harū plures adhuc potentias introducūt. Nos autem in libris, qui de communi ratione ſunt,tres hominibus in vniuerſum ineſſe potentias demōſtrauimus,quibus ad artes conſtituendas,libróſque conficiendos vtuntur, ſenſum, mentem, memoriam:atque in memoriâ quidem hærere,ſeruariq; quicquid ſenſu ac mente conciperetur,quùm ſingularum rerum naturam non inueniat,ſed eorum,quæ inuenta ſunt,receptaculum quoddā ſit,ad ea verò,quæ inquiruntur inueniendа,iudicandáque naturā nobis mentem dediſſe ac ſenſum. Sed,vbi de his verba fiant,demus,ſi qui ita ſentiant,aliam vim eſſe intelligentiæ, rationis aliam, rurſuſq;,ſi velint,aliam mentis,aliam conſilij,quùm aduerſus eos id nobis ſufficiat,

ficiat,quod omnes homines euidēter cognoſcunt,malum,meſpilum,vuam,& alios fructus,ſiue vnâ animi potentiâ,ſiue alterâ,ſiue tertiâ,ſiue pluribus comprehendantur. Omnes autem homines æquè ſibi perſuaſum habent ſenſum, mentem,memoriā & voluntatē eſſe. quæ Aſclepiades, quaſi nulla ſint,præter alia multa conatus eſt funditus euellere. His igitur propoſitis ſatis planam eſſe cauſam exiſtimo,quur ijs,quæ poſtremò perfectè docuerat, adiunxerit,[Quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt].Inire medicus debet artis opera,initio ab affectuum cognitione accepto,comparans ea,quæ in ægrotante apparent,ad ea,quæ in ſanis conſpiciūtur,intuitus,quæ ſimilia,quę item diſſimilia,& hæc atque alia omnia ſenſu ac mente comprehendere:tum,ſi qua ſit præter has potentia,quæ communiter poſſit ſecūdum naturam de omnibus iudicare,hâc etiā perinde,atq; illis de inuentis iudicare.ſicut etiam cognoſcere omnes homines poſſunt, quemadmodū nos in medicinæ operibus, principio habentes pro materiâ,quę ſenſu cōprehenſibilia ſunt,his verbis,[Quę contingere atq; audire licet]:potentiā verò hæc iudicātem duplicē,ſenſum ſcilicet & mentē,quam oſtēdit,cùm inquit,[Quę item auribus,odoratu, guſtatu ſentiūtur].vtrique autē euidenter memoria ſubſeruit.ſi quis aliam quāuis potentiam introduxerit, nihil pugnabimus, modò ſubiectæ materiæ vtilis videatur. His enim verbis,[Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt], & mentem complectitur,& permittit,vt ſi quis aliam iudicandi potentiā eſſe arbitretur,illam quoque nobis declaret.Hactenus igitur,quæ in hoc libro tradita ſunt ab Hippocrate cōmuniter ad vniuerſam medicinæ artem pertinēt,atq; idcirco ea eſſe procemium totius artis propoſui. Proximè autem trāſit ad medicinæ partem,quæ manu medetur, & ex ijs,quæ huius partis ſunt,ad ea, quæ in officinâ medici diſcere poſſunt,aut tractare, qui in arte primùm exercentur. Nemo autem exiſtimet expoſitionem me lōgiorem præter meum morem feciſſe.ſiquidē,quę totius artis communia ſunt,pluribus verbis explicari debent, quàm quæ propriè ad ſingula pertinent, vt quùm maximè, vbi quis in aliquo opere ipſa pertractet,nunquam aliàs commemoranda,id quod ego cōſtitui in horum librorum Hippocratis expoſitione, vbi de mēte ac ſenſu omnia perſequutus,eorum,quæ proximè retuli,nullam ampliùs faciam mentionem. Quin hæc dixi paucioribus fortaſſe,quàm res petebat,quià quùm proponere poſſem agitatam de numero potentiarum animi,controuerſiam,ac de eâ pronunciare, magis operępreciū duxi eum,qui harum abſolutā notitiam requirit,ad librum de communi ratione reijcere. Aliud etiam vertitur in dubium,vbi præcipit,vt ab inſpectione illius,quod ſimile eſt, & diſſimile inchoemus.propterea,quòd non ità diſtinctè omnibus notum ſit,quo ſimile & idem inter ſe diſtent. quod ipſum de induſtriâ omiſi alibi explicatum. Attinent ad eandem cōtemplationem,& alia multa,quæ ſimiliter præterij,& hoc vtrum,qui medicinam in vſu poſitam profitentur,eorundem vel ſimilium obſeruatione vtantur.ex ijs enim quidam ſimilia cenſent animaduertenda: alij cautiores ea, quæ ſuæ ſectæ vniuerſæ conſētanea ſunt tenentes,omnia eadem obſeruari volunt,ſeu ad morbos ſignificandos, ſeu ad prognoſtica, ſeu ad curationem pertineant, & Dionem phreneticum eundem eſſe, atque Theonem phreneticum, quatenus ambo febricitantium inſaniâ opprimuntur: alij neque ſimile vno modo vſurpari dicūt atque intelligi,ſed duobus,vno quidem ſimile ſignificat, quod nullâ cōditione differt, vt Caſtor & Pollux: altero non huiuſmodi, ſed id,in quo maius &

minùs conſpicitur. Quin & apud vetuſtiſſimos medicos ac philoſophos, quorum ſcripta adhuc extãt, videre licet ſimile itá vſurpatum. vt qui confuſè ipſo citra omnem diſtinctionem vtantur, & modò eandem formam habentia nullâ ratione diſtantia ſimilia dicant, vt dextrum oculum & ſiniſtrum, cùm vterque in eodem homine conſideratur: modò, vbi vnus glaucus, cæſius alter eſt, aut niger, vel quatenus oculi ſunt in diuerſis quoq; hominibus, ſimiles vocẽt. Magis tamen conſuetum eſt apud ipſos glaucum glauco, & cæſium cęſio non ſecus ac naſum adũcum adunco, ſimum ſimo, rectum recto ſimilem appellare.

QVæ autem ad chirurgiam, in officinâ medici.

Huiuſmodi breuitate conſtat eos de induſtriâ vti, qui volunt obſcurè quid enunciare. nam, vbi interdum vno nomine, aut verbo adiecto, interdum altero aut ſummum tertio, lucida reddi oratio poterat, cur neget quis eius auctorem operam dediſſe obſcuritati? Equidem verborum formam adiungam, quâ quis claram feciſſet orationẽ, ea eſt. Medicinalis ars vniuerſa in affectuum cognitione ad ea commune conſiliũ dirigit, quę ſanis ſimilia ſunt, aut diſſimilia, ex illis, quę mente ac ſenſu apertè comprehẽduntur, inueniens atq; diiudicans, è quibus, quæ chirurgi tantummodò ſunt, exequar, atque ex his ipſis, quæ in officinâ medici oſtendi addiſcẽtibus, aut præſtari ægrotantibus poſſunt. Sic igitur diceret, qui clarè loqui vellet. Officinâ medici κατ' ἰητρεῖον appellat, cuius nonnulli poſtremam ſyllabam per. ι. ſcribunt, quo modo ſi ſcribatur, ſignificabit, in arte medicinali, non in loco, quem ἰατρεῖον appellamus, quaſi itá dixerit. Quę in medicinali arte eius partis ſunt, quæ manu curat, talia ſunt. In ſequẽtibus autem patet eum, qui librum compoſuit, ſeu Hippocratẽ ipſum ſeu Theſſalum eius filium non explicaſſe omnia chirurgi munera, ſed neq; omnia, quę in medici officinâ aguntur, ſed ex his ipſis, quæcunque addiſcere debent, qui primas inſtitutiones aggrediũtur. Quin & inde originem traxit inſcriptio libri, quam poſteà ſequuti ſunt Diocles, Philotimus, & Mantias. Satiùs autẽ fuit ſic inſcribi, περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον, hoc eſt, de ijs, quæ in officinâ medici fiũt. Miror autem Aſclepiadẽ, qui κατ' ἰητρεῖον ſcripturam ſeruans, putauerit ſignificate artem medicinalem, quam κατ' ἰατρείην ſignificat, at non κατ' ἰητρεῖον, ſic, vt ἰατρεῖον pro officinâ accipiatur, ἰατρεία ad morbos curãdos pertineat. Sed huiuſmodi contẽplationes attinet ad nomina, quibus parum inſiſtere debent, qui in rerũ veritatem incumbunt. Ea verò, quæ propoſita ſunt, proximis verbis docere incipit.

AEgrotans, agens, miniſtri, machinamẽta, lumẽ, vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus modus, locus.

Omnia hîc percurrit à quibus, per quæ, quibus cum, & circa quæ chirurgia exerceatur: deinde narrat quale eſſe prædictorum vnũquodq; debeat, & quomodo, aut quo tẽpore adhiberi. Ex his plęraque in aperto ſunt, ſicut ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen: ſed & in ſequentibus ab ipſo quoq; auctore exponũtur, quùm referat, quomodo æger ſe medico exhibeat, quâ ratione medicus agere circa ipſum debeat, & aſſiſtẽtes ſubſeruire. Non ſecus etiam quæcunque de machinamentis, & lumine nouiſſe nobis neceſſarium eſt, in ſequentibus perſequitur. Poſt hæc vberiùs de faſciandi ratione pertractat, non quo multa verba faciat, in toto enim libro ſtudet breuitati: ſed quo nihil, quod vtile ſit, voluerit præterire. Ergò quæcunque propoſitis verbis continentur, præterquam [ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen] examinanda ſunt, atque ante omnia [Vbi], quod primò propoſitum eſt ὅπου dixit, cuius dictionis

ctionis poſteriorem ſyllabam Iones per κ, nos per π ſcribimus. hâc ſignificat locum, in quo quis ſitus eſt. quocirca non abſurdè dicet aliquis ad omnia, quæ dicta ſunt, eam referri. Siquidem ægrotanti idoneo loco opus eſt, vocantur autem ægrotantia, quibus manus curatio adhibetur, ijs non minùs idoneum locum requirunt, medicus & inſtrumenta. ex luminibus verò, quod artificioſum eſt, licet vbi volumus collocare. Quod deinceps adiungitur [quomodo] ὅκως dixit, nos per π ſcribimus ὅπως. notat autē non modò apud nos, ſed apud Iones quoque rerum, quæ traduntur, veluti qualitatem. eos enim qui artem addiſcūt, non ſolùm ſcire locū conuenit, vbi æger iacens, aut ſedens manu curandus eſt, ſed quomodo figurandus, quomodo item, qui agit, & qui agenti ſubſeruiunt. Machinamenta item non ſolùm debent loco idoneo collocari, ſed in ordinem quoque diſponi. ſingula enim & medico & eius miniſtro, ſic erūt maximè ad manum. Videtur autem hîc omiſiſſe inſtrumēta, vt quæ intelligi ex machinamentis poſſint: ſed quamobrē inordinatè eorum meminerit, mox cōſiderabimus. nunc autem explanare cōuenit, quæ proximè ſubijciuntur [quot, quibus, quomodo]. Singula hæc ad ea referuntur, quæ ſuperiùs dicta ſunt, quæ ad chirurgiam præparata ſcire debent addiſcentes, quot ſint, & quibus ex ipſis quomodo vtendū. ſic, vt particula [quomodo] quùm paulo ſuperiùs particulę [vbi] ſubijciebatur, ſitum: nunc vtendi rationē ſignificet. Ibi ergo ponitur [quomodo] iuxta aduerbium loci [vbi]: hic autem iuxta relatiuum ad exponendum, quibus inſtrumentis machinamentíſque agendum ſit. Quod adijcit [quādo] occaſionē apertè demonſtrat, per quam vti ſingulis conueniat. Quæ ſubijciūtur his verbis [corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus]. non immeritò requiritur, quid ſibi velint. nam, quùm [ægrotans] dixit ægrotantis corporis, ſimiliter verbo [quando] temporis, verbo [quomodo] modi, verbo [vbi] loci vim notauit. cur igitur hæc repetit, & turbato ordine inſtrumēta inſerit, cùm proximè à machinamētis ordine poni magis potuiſſent? quanquàm, & ſi nullus eorum meminiſſet, intelligi ex machinamentis poterant. Sed his occurrere poſſumus affirmantes inſtrumenta nunc intelligi ſcalpellum, terebram, hamum, ſcalprum, laminam membranæ cuſtodem, & quæ ſimilia ſunt, quæ poſſumus etiam ex machinamentis comprehendere, quùm ſint eiuſdem generis. Huiuſmodi inſtrumenta, quia propriè parata ſunt curationis gratiâ, idcirco ἄρμενα nuncupauit. quod vocabulum in opere de ratione victus in morbis acutis, quà de balneo vſurpauit, quùm inquit, [quippe in paucis domibus, vel inſtrumenta (quæ ἄρμενα dixit,) vel miniſtri inueniuntur]. ſcaphia igitur, rotas, peluim, labra, & quæcunque accommodantur ægrotantibus, ſub eo nomine comprehendiſſe credibile eſt. Reſtat adhuc abſurdum in reliquis, quorum vna ſit mentio cum inſtrumentis. Fortaſſe autem corpus nunc dixit affectam partem: tempus verò id, quod ipſi adiungitur. nam, vbi manus curatio admouetur, ſcire conuenit, quamdiu inceperit affectus, qui curandus eſt. Ipſe enim cauit, ne tertio aut quarto die membra extenderentur, aut articuli reponerentur. Poteſt item [tempus] nunc dixiſſe, dum manu curatio fit. quandoquidem conari in quibuſdam debemus manu quàm celerrimè vti, quùm periculum maximum ex frigore iam ſequatur, ſicut in ijs, qui ſuuntur, celerrimè enim intolerabili dolore prehenduntur, qui manu curantur: in alijs autem, vt ſuffuſionibus longiori tempore agenda res eſt, quùm demiſſa acus diu contineri eâ parte debeat, quâ non fluere, ſed vehementer inſidere ſuffuſionem volumus.

At modus vitiorum originem nunc ſignificare poteſt, quùm ipſe cenſeat cognoſcendum eſſe medico, quomodo os fractum eſt, aut ſuo loco motum, ſicut ipſe etiam in libro de vulneribus capitis indicauit, quibus modis illata plaga fuerit, vbi ait, [Vulneratur autem caluariæ os tot modis]. & rurſus [ſuntque vniuſcuiuſque modi ſpecies fracturæ plures]. addit prætereà [collidi etiam os poteſt, quamuis in ſuo ſtatu ſeruetur, & colliſo rima non accedat, atque hic eſt ſecundus modus]. tum alium adijciens, inquit [tertius hic modus eſt]: & rurſus [quartus hic modus]. Illud inſuper à ratione videtur alienum, quòd locum iterum adſcribat, quùm ſuprà dixerit [vbi] quo aduerbio locus ſignificatur. Quare nonnulli eam dictionem aliter expoſuerũt, ſimúlq; ſcripturam immutarunt, ſic, vt pro [locus] iterum [vbi] legatur. hæc tamen ſcriptura libri expoſitores non latet, quam non ignorant plurimi eorum, quos experimenta ſuſtinent. Sed, vt res magis perſpicua ſit, eam repetam. habet autem ſic, [Ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen, vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus]. volunt igitur, quando inquit primùm [vbi] id ſimpliciter intelligendum, quùm liceat id verbum referre ad ægrotantis corpus & inſtrumenta, vocaríque hîc inſtrumenta credunt ea, quæ ſuprà machinamenta dixerat: at quùm ſecundò repetit [vbi] definiſſe laborantis corpus, & inſtrumenta idoneo loco collocanda. Sed, ſi prior ſcriptura, & ſuperior expoſitio maneat, locus in fine totius orationis affectam corporis partem ſignificabit. Conſuerunt enim medici tam locos dicere, quàm corporis partes, & à quibuſdam confecta ſunt integra volumina de locis affectis. Hactenus percurſa ſunt ſola capita rerum, quæ tractari debent: docere verò proximis verbis ingreditur. quapropter ad ea adiungendum animum exiſtimo. nam, ſi quid eorum non rectè intelligatur, in arte exercendâ detrimento erit: ex ijs, quæ adhuc propoſita ſunt, ſi quid non benè acceptum fuerit, non admodum officiet.

Agens, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, commodè, tum ſui habitâ ratione, tum illius, qui curatur, ac luminis. 7

Anteà expoſui illa ab Hippocrate recenſeri, à quibus, per quæ, quibuſcum, circa quæ chirurgia exerceatur: [A' quibus ergo] intelligere debemus medicum & miniſtros: [per quæ] inſtrumenta: [quibuſcum] lumen & locum: [circa quæ] corpus totum laborãtis, & vitiatam partem, quæ & propoſitis verbis & ſequentibus ſingula exequitur, qualia eſſe oporteat, non tamen eo ordine, quo enumerauerat. quandoquidem orſus fuerat ab ægrotante, quod ab antiquis omnibus fieri ſolet, atque, vbi velis, ſexcenta legas exempla apud omnes. quod autem pertinet ad hunc locum, ſatis erit, quod à Poëtâ ſecundo Iliados in enumeratione profertur,

Dic mihi Muſa, virûm, quis maximus eſt, vel equorum,
Atridas pariter, qui ſunt in bella ſequuti?

Primò enim propoſuit viros, deinde equos, non tamen primò de viris reſpondit, ſed inquit,

Prima Pheretiadæ debetur gloria equarum,
Quas auium in morem celeres Eumelus agebat
Æquales ætate, pares tergóque pilóque.
Monte in Pierio, quas enutrirat Apollo.
Inſignes ambæ, & martis terrore carentes.

Maximus

Maximus at longè fuit Aiax ille virorum.
Indignatus adhuc, dum nulla ſubibat Achilles
Prælia, nam pugnans omnes virtute præibat. Alibi rurſus, cùm dixiſſet,
Triſtis erat gemitus toruo & iactantia vultu.

Subiecit prius ſatiſfaciens illi, quod ſecundo loco propoſitum fuerat.

Cædentum, & durâ miſeri, qui morte peribant.

In ſeptimo autem Iliados volens quaſi de induſtriâ indicare, non eſſe habendam huiuſmodi ordinis rationem, quùm perpetua quinq; tradidiſſet, primum de ſecundo tractauit, tum de quinto, poſthæc de quarto, deinde de tertio. qui locus ab his verſibus incipit,

Beotij hic, Iones, prolixâ veſte decori
Et Locrij & Phthij, & qui reſplendebat Epeus.

Hæc de ordine orationis nunc ſemel dixiſſe ſufficiat, ne quis alibi de huiuſmodi re cupiat audire. Quæ igitur ad agentem attinent, id eſt ad chirurgum, clara ſunt omnibus, qui ad ea volent animum aduertere. Oſtendit enim agentem, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, dum manum adhibet, cõmodè figurandum eſſe, tum quod ad ſeipſum pertinet, tum quod ad ægrotãtem & lumen. Quod cõſilium qùùm perpetuum ſtatuerit in ſingulis, quę dicta ſunt, commodã deinceps collocãdi rationem demonſtrat orſus à lumine, quod poſtremum poſitum fuerat.

„ LVminis quidem duæ ſpecies, vna communis, altera artificioſa. communis
„ non eſt in noſtrâ poteſtate: quæ arte comparatur, ſita eſt in nobis.

Speciem dixit εἶδος, quod vocabulum nunc ſemel intelligens vbiq; in memoriâ habeto. Maiores enim græcè ſoliti ſunt appellare, & διαφορὰς, & εἴδη, & φύσεις partes, quæ generi ſubijciuntur. Dixit igitur nunc Hippocrates luminis eſſe duas ſpecies, quaſi differentias duas, & modos dixerit. Eſt autẽ commune lumen, quo omnes homines vtuntur, ſub dio potiſſimùm, deinde in ampliſſimis ædibus, quibus patentiores fores ſunt, ac luminis plenæ, quales nunc habitant in multis ciuitatibus, qui medicinalẽ artem exercent, quas à medico ducto vocabulo medicinas appellant: artificioſum lumen maximè fit, vbi lucernas, faces, lampadas, aut tale quid accẽdimus, deinde, quùm totas feneſtras, aut earum partem pateſacimus, ſeu alias claudimus, alias aperimus. quod æquè in foribus accipiendum eſt.

„ QVarum vtriuſque duplex vſus lumine aduerſo, aut auerſo.

Duplicem proponit vſum vtriuſque ſpeciei luminis, & communis, & eius, quod arte comparatur, aduerſi ſcilicet, aut auerſi. aduerſum nominans πρὸς αὐγὴν, vbi ſcilicet id, quod à chirurgo curatur, aut inſpicitur, ad lumen ſpectat: auerſum verò ὑπ' αὐγὴν, vbi à lumine paulum declinat, quod in ſuffuſione fit, & vno nomine in omnibus vitijs oculorũ, quorum affectus neque benè cognoſci, nec curari queũt, vbi homo ex aduerſo luminis collocetur. atq; idcirco fugiendum eſt aduerſum lumen: auerſum autẽ itâ ſit oportet, vt is, cuius oculi à chirurgo tractãtur, vel à lumine auertatur, vel ad ipſum ſpectet obliquus. Loquor autem nunc de ipſis oculis, nõ de palpebris, ſiquidem hæ tractari poſſunt, & ſi homo aduerſo lumine collocetur, ſicuti quando aquoſa veſica extrahitur, vel pili laqueo excipiuntur, aut ſutura palpebris inijcitur, aut denique vbi medicus diductis palpebris nõ eget. Igitur, ſi lippiẽs aliquis vehemẽter exulceretur, vel id morbi experiatur, ſub quo figura in oculo fit acino ſimilis, auerti ex toto à lumine debet per omne tẽpus, niſi quando medicus oculis remedia adhibet,

cùm eorum pars, quæ læſa eſt, ſine lumine ſubijci curantis cõſpectui non poſſit. id quod etiam accidet, ſi in oculo excidere vnguẽ velit, ſuffuſionem deducere, vel manu tale quid pręſtare. ſed obliquus ad lumẽ ſpectare debet, cui manus inijcitur, ità, vt nec lumen pupillam feriat, nec medicus prohibeatur arte, hoc eſt aſpectu earũ partium, quibus medetur. Gręcè autem apertè dicetur, qui auerſus à lumine eſt, non πρὸς αὐγὴν, non ὑπ' αὐγὴν, ſed potiùs ἀπὸ τῆς αὐγῆς, aut λοξὸς πρὸς αὐγὴν: Hippocrates tamen vſurpare ὑπ' αὐγῆς maluit, quàm ἀπ' αὐγῆς.

AVerſi quidem luminis exiguus vſus, & euidens moderatio. x

Hoc ſuprà demonſtratũ eſt, nulla enim pars exceptis oculis in eiuſmodi lumine manus curationem deſiderat. ſed quoniàm (ſicut diximus) nullo pacto admoueri manus poteſt, vbi æger ex toto auerſus eſt à lumine, præcipit, vt inter aduerſum lumen, & auerſum figuretur. at nõ propterea ęquè in omnibus morbis à lumine auertẽdus eſt, ſed quatenus res ipſa cogit. nam, ſi exulceratio eſt, aut pus ſubeſt, aut in oculo figura ſimilis acino fit, aut ingens inflammatio, ſeu acris materiæ curſus oculum exercet, lumen vel modicum infeſtiſſimũ eſt, ſic, vt momento, materiæ curſum excitet, & dolorem moueat: leuiorem offenſam ſub lumine ſentiũt, quibus curatur ſuffuſio, vnguis, vel tuberculum in angulo, quod parum palpebras diduci patitur. Iam verò quâ moderatione auertendus homo ſit à lumine, facilè comperies, ſi in hæc duo incumbas, vt & chirurgus id, quod agit, in oculo apertè videat, & ægrotans non magnopere affligatur. quod ſi vtrumque contrariè figurari hominem hortetur, ei, quod magis vrget, inſiſtito: ſi neutrum ſuperare iudicaueris, hominẽ prorſus medium collocato inter lumen aduerſum, atque auerſum. Nos ſanè tibi viam indicauimus: hâc vſus inuenies, quâ moderatione æger à lumine ſit auertendus. Hippocrates verò ità loquitur exiſtimans omnibus euidentem futuram, ſi qui inuenire ipſam ſtudeant. non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, ſed admodum in diſciplinis aſſuefactos, ſic, vt ex eorum, quæ ſuprà oſtenſa ſunt, conſequutione, talia per ſe nullo negocio aſſequantur.

QVod verò ad aduerſum attinet, ex luminibus, quæ dantur, conferũntque, conuerti ad illuſtriſſimum oportet, cui manus adhibetur. xi

Vt planè cõſpicari chirurgus poſſit, quicquid in corpore ægrotantis molitur, in omni corporis parte, oculis exceptis, eligere locũ debet maximè lucidũ. Eſt antẽ maximè lucidus ſub dio in ſole, vbi nihil officit eius luci. ſed talis locus interdum nullus eſt in ædibus ægrotantis: ſępiùs eſt quidem, collocare tamen ibi hominem nõ expedit, hyeme propter frigus, æſtate propter ardorem. vtriuſque enim ſua noxa eſt. adde, quod cauere perflatum oportet, cuius cauſâ ſæpè non modò idoneo aëri hominem non cõmittimus, ſed cauemus, ne prope portas & feneſtras ducatur, ſi vehementior perflatus accedat. Vitamus autem, vt quùm maximè perflatũ, vbi veremur, ne quid neruoſum patiatur, ſicuti rurſus ſolem in ijs, quæ putreſcũt, vt potè quibus periculum ſubeſt, ne ſanguis erumpat. Rectè igitur adiecit [ex luminibus, quæ dantur, conferuntq́;]. nõ enim ſimpliciter ex luminibus, quæ dantur, eligendum eſt maximè lucidum: ſed intueri etiam oportet an illuſtriſſimum ſit, ex ijs, quæ conferunt.

NIſi vbi quidpiam, aut latere oportet, aut conſpici non decet. xij

Sententiã ſuã his verbis auctor minùs euidẽter expreſſit, ità, vt partes, quæ tractãtur, nõ videãtur in aduerſo lumine collocandæ, quandocũq; aut latere quidpiã oportet, aut cõſpici nõ decet, at longè aliter ſenſit, idcirco ſubijcit.

In quo

» IN quo caſu id, quod manu curatur, ad lumen conuertendum: chirurgus autem ad id, quod curatur, cum eo ne lumini officiat. xiij

Debuit enim ipſe totã ſentẽtiam aperire hoc modo. quod verò ad aduerſum attinet ex luminibus, quę dantur, conferuntq́; cõuerti ad illuſtriſſimũ oportet, cui manus admouetur, nõ tamen purũ ac ſine vllis tenebris lumen ſeruare: ſed, vbi latere quidpiã oportet, vel conſpici nõ decet, ſeipſum ità collocare, vt partes, quæ curãtur, ſibi conſpicuę ſint, cùm cæteros omnes lateãt. Vniuerſa igitur orationis ſentẽtia ſic habet. Roget fortaſſe quis cauſam, quãobrẽ medicus velit aſſiſtentes cælare. an quià docere magiſteriũ chirurgię aliquos ex præſentibus nolet, tanquã indignos, qui id percipiãt. quin & ab ægrotantiũ neceſſarijs eſt etiã cauendũ, quod nõ ferant id incidi, quod neceſſariũ eſt corporibus, quæ eiuſmodi manus operã requirunt. indignantur enĩ, & chirurgo quaſi carnifici ſuccenſent. Quid quod res ſæpenumerò cogit, vel putrẽ teſtẽ abſcindi ex toto, vel neruum tranſuerſum ſecari, ne homo neruorum diſtẽtione prehenderetur. quidã verò idiotæ, nec videre ſuppurationẽ ſuſtinent: alij ne ſuppurãtem quidem locum planè aperiri à medico permittũt, in quo caſu medici propoſitum eſt, vt his minimè aduertẽtibus abundè affectũ locum ſecet, & pus vniuerſum effundat. id quod & ob laborantis timorẽ nobis interdũ accidit, nõnulli ſiquidem ità manus curationẽ pertimeſcũt, vt exanimẽtur metu ipſo tormẽti, priuſq̃ incidãtur. in quo caſu medicus dicere probabiliter debet, quãtum ſpectat ad manum adhibendã, poſtero die ſe cõſideraturum, nũc ſe nolle manum inijcere, ſed perfundere aquã, vel ſpongijs fouere, vt locũ cataplaſmati, aut medicamento idoneum reddat, atq; interim timidum hominem nec opinantẽ ſecare. Hęc quidẽ medicus aſſiſtẽtes cælat, vt ipſos aſpectu prohibeat: alia verò ob laborantis pudorẽ, qui grauiter animo fert videri à multis, quo vitio in ano vel obſcœnis partibus affligatur. has enim partes inuitiſſimus quiſque alteri oſtẽdit: fœminæ verò clunes, pectus, ventrem, atque adeò magis pubem. Porrò autem quidam Hippocratẽ reprehendens, hæc ait ab ipſo ridiculè appoſita. nam, qui has partes cælari volunt, quæ manu curantur, his in procliui eſt omnes eijcere foras, & medico dũtaxat, aut vni cuipiam, vel alteri ex ijs, qui adſunt maximâ familiaritate coniuncti, rem committere. Verùm qui hęc profert, ignorare videtur complures, quos ęquè pudet prohibere pręſentes aſpectu, & miſſos facere, atq; ſuos affectus cõſpici. Fit etiã ſæpè, vt, & ſi iuſſi fuerint diſcedere, curioſi quidã aut nonnulli ex familiaribus atq; amicis ſolliciti ſtudio cognoſcẽdi quæ ad ægrum ſpectãt, remaneant impudẽter. per huiuſmodi ergo occaſionẽ, ineat medicus gratiã apud ęgros, quę nihil obeſt, polliceatúrque ipſis ſeorſum nullo audiẽte, ſe manũ ità adhibiturũ, vt multos lateat. poteſt enim (vt dixi) dum vel aquam perfundit, vel ſpongijs fouet, quaſi nondũ ſit manum admoturus, momento effectum perficere, ijs, qui videre cupiunt, aliam rem agentibus. Verùm huiuſmodi quæſtiones præter medicinæ præcepta ſunt, quæ nos eorum, quæ dicta ſunt, conſequutione impulſi, & contradicẽtium importunitate commemorauimus. Sed proximum eſt, vt ad ſequentia tranſeamus.

» HAc enim viâ, qui agit, videt, quod tractatur conſpectui non ſubijcitur. xiv

Hîc quoque, perfecta oratio huiuſmodi eſt. [Hâc enim oratione, qui agit, partem cernit, quæ manu curatur, eáq; ipſa cerni ab alijs non poteſt]. neque enim, quod parti accidit, quę curatur, vtrumque ad medicum refertur, nẽpè, vt oculis expoſita ſit, & lateat.

VErùm ſui habitâ ratione, dũ ſedet, pedes habeat è regione genuum deorſum ad rectam lineam, quódque ad interuallum ſpectat, non magnopere inter ſe coniunctos: genua verò, paulo ſupra inguinum regionem, diducta ſic, vt cubiti inſidere illis poſſint, & vtrinque dari ad latera.

Poſtquàm modũ expreſſit, quo chirurgus reſpectu luminis debeat figurari, ad habitum venit, quo ſui ipſius habitâ ratione cõmodè collocetur. ſupra enim inquiens, [Agens, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, commodè, tum ſui habitâ ratione, tum illius, qui curatur ac luminis]: deinde primò exequutus, quod poſtremũ poſitũ fuerat, & neceſſariò ſimul mentione factâ moderationis, quâ collocari debeat, ratione eius, qui manu curatur, iam docet, quo pacto ſeipſũ intuitus debeat cõmodè figurari. cõmodè autem reſpectu habito ad ſeipſum collocari nihil poteſt, quod ſimplex ſit, & quaſi articulis diſtinctum: ſed, ſi partes conſideres, variè poteſt aliàs alio modo figurari, ſicque interdum etiam commodè collocari. Ergo, ſi quis ſeu cõſidat, ſeu ſtet, crura plurimũ inter ſe diducat, erit eorũ habitus à moderatione alienus, perinde, ac ſi ex toto hæc committat, efficiatq;, vt ſe cõtingant, vel alterũ alteri ſuperimponat, atq; adeò, ſi in longitudinẽ crus totũ extendat, vel ſi pedem non ſtatuat è regione genu, ſed verſus partẽ poſteriorẽ, multum à rectâ lineâ declinantẽ. Meritò igitur Hippocrates docẽs quâ moderatione, ſedẽs chirurgus ſui habitâ ratione, vtatur in ſingulis partibus collocãdis, præcipit, vt pedes è regione genuum contineat. Sed, cùm [è regione] accipi bifariã poſſit, modò in his, qui mẽbrum in lõgitudinẽ extendunt, modò in ijs, qui ipſum rectà deorſũ cõtinent, ſicut, vbi ſtamus, iure [deorſum ad rectã lineã] addidit. vt ſemper autẽ conſueuit, ſitũ è regione ἴξιν appellat. Iubet igitur pedes modicè inter ſe diduci, genuaq; paulo inguinũ altitudinem excedere, eo cõſilio vbiq;, vt decorè figuretur, vt paratus ad opera ſit, vt ſic ſtabilis ſedeat, ne labet. quare genua & femora tota vſq; ad ĩguina, eatenus inter ſe diduci iuſſit, vt decorè, vt tutò ſine curationis impedimento, cubitis & aliquâ brachiorũ parte modò femoribus ĩſidat, modò vtrinq; porrectis vtatur. quã rem his verbis expreſſit, θέσις ſignificauit ſemoribus inſidere: verbo παραθέσις dari vtrĩq; ad latera.

VEſtis ſuccincta, diſtincta, æquè, ſimiliter, in cubitis atque humeris.

Succinctam dixit pro collectâ, vt neque fluat, neque medicũ ſtrãgulet: verbum [diſtincta] ad veſtẽ refertur, cuius nullã partẽ voluit duplicari. Quod poſtremis verbis adiũgitur [æquè, ſimiliter in cubitis atque humeris] ambiguũ eſt: aut enim [ęquè] & [ſimiliter] vtriuſque brachij, & cubitũ & humerum veſte velandũ exiſtimat, ità, vt brachia inter ſe conferãtur, quod græcorum plęrique συγκρίνεσθαι dicũt: aut cubitos cum humeris comparat, volens cubitos æquè & ſimiliter, vt humeros in vtroq; brachio circũdari. Conſtat autẽ noluiſſe veſtem ſupra cubitos terminari, cùm eos nudari turpe ſit, nõ ſolùm medico, qui artem adeò honeſtam exercet, ſed & forenſes cauſas publicè agentibus, quos pudere manifeſtum eſt athletarũ more ſupra cubitos veſtẽ reijcere, ſed & huiuſmodi genus amictus expelli alioquin debet, vt potè ſub quo non modò ad cubitum, ſed ad totum brachium frigus aſpiret: non tamen oſtendit, quatenus vltra cubitum velari brachium debeat. an id omiſit, quià manifeſtum erat, & inueniri à nobis omnibus facilè poterat? quùm in quâlibet operâ, nõ magno negocio conijciatur, quatenus vltra cubitum tegendum veſte brachiũ ſit, ſi in decus, & propoſitæ manus curationis vſum hîc quoq; incumbamus. Verùm, quod paulo ſuprà, vbi latere quid oportet, contraria conſilia eſſe propoſui, nẽpè obſcuro aëre

aëre opus eſſe,ne quod curatur,oculis patere poſſit, claro lumine, vt id chirurgico conſpicuum ſit: illud autem ſequendum eſſe,quod ſuperat,ac ſi vtrunque idem poſſe videatur,medium prorſus accipiendum : idem hîc faciendum eſt, & vbicunque conſilia contrarias res hortantur. medium ſiquidem inter vtrũque ſemper eſt eligendum,ſi alterutrum ſuperabit,ad illud vergendum. Quod igitur ad manus curationem pertinet, ipſa per ſe nudari totum brachium exigit: contrà, decus velari totum.quamobrem deligi ſemper vtriuſque medium conuenit,atque in id,quod vrget,inclinari.

AT ratione habitâ partis,quæ tractatur, quod pertinet ad longe vel prope, ad ſupra vel infra,ad hinc vel hinc, ad medium .quod quidem ad prope vel lõge termini ſunt cubiti,qui in priorem partem vltra genu,in poſteriorem vltra latera ferri minimè debent:quod ad ſupra & infra,non ſuperiùs quàm vt manus ad mammas perueniant,non inferiùs quàm vt pectore ſuper genua incumbente, manus cum humeris ad rectum angulum figurentur, quæ quidem in medio ſunt,ità ſe habent : ſed,quod ad hinc vel hinc, porrigatur corpus, & huius illa pars,quæ agit,quatenus inclinari conuenit,modò ſede non excedat. XVII

Cùm medico imperauerit,vt tum ſui habitâ ratione,tum illius,qui curatur, ac luminis,commodè vel ſederet,vel ſtaret,& primò commodã pro vno quoq; horum trium ſeſſionem aggreſſus fuerit, orſus à lumine, deinde ad ſeſſionem medico idoneam tranſiens,hanc ipſam expoſuerit, venit ad tertium,quod reſtat,ſedendi moderationem oſtendẽs,quantum ſpectat ad eum, qui manu curatur.neq; enim ſedere chirurgum maximè prope hominem conuenit, ne loci anguſtiâ manus ab agendo prohibeantur, neque ità recedere, vt vix ad illum perueniant. hic igitur terminos quoſdã conſtituit, quos chirurgus in priorem aut poſteriorem partem excedere non debet. illud autem obliuiſci non oportet, quod primò ſedentis mentionem facit. Chirurgum igitur iubet adeò recedere ab ægrotante, vt cubiti nec in priorem partem quàm genua,nec in poſteriorem quàm latera porrigatur. hos itaque fines ſtatuit interualli, quod ad priorem & poſteriorem partem refertur,id quod in longitudinem appellatur: in reliquis verò duobus, vno in latitudinem, altero in altitudinem, ſiue profunditatem(vtroque enim vocabulo dici)altitudinis eum finem chirurgo poſuit,ne ſuperiùs quàm ſit mammarum ſitus,manus porrigat,nec inferiùs quàm vt pectore ſuper genua incumbente ad rectum angulum cum humeris figurẽtur, quem habitum ἐγγώνιον appellat, hic autem medius eſt, inter vltimum cubiti flexum, vltra quem flecti, & vltimam porrectionem, vltra quam extendi brachium non poteſt: latitudinem, quæ ad vtrunque latus pertinet dextrum ſcilicet & ſiniſtrum, eo finit, vt eatenus inclinari vtile ſit, dum ſedes non moueatur,hoc eſt illæ partes corporis,quibus ſedemus,ſediliq́ue innitimur. Scripſit quidem terminos perpetuos non eodem tempore,quià non licuit, quando egit de longitudinis interuallo, latitudinem aut altitudinem docere, ſicut nec vbi de alterâ, reliquas duas. vult autem (vt arbitror) medicum ipſum animo hæc,quæ commemorauit,omnia quocũque tempore perſequi.quùm,quicquid agatur,omnia ſimul vſui ſint.Sed,quùm medius quidam ſit ſeſſionis habitus, vbi medicus nihil intuetur,nihil agit,in eo figurari decorum magis atque honeſtum eſt, quaſi pingi debeat eius imago,aut fingi. At,quùm ad chirurgiam venit,mouere manus debet interdum in priorem & ſuperiorem partem ſimul, tum in ſiniſtram priorem ac ſuperiorem:rurſus ab eo habitu in poſteriorẽ par-

tem,vel vtramque manum,vel alteram tãtùm adducere,ſic & in inferiorem interdum & rurſus in ſuperiorem,aut in dextram vel ſiniſtram. interuallis enim inter ſe cõiunctis,variè ſtatus mutantur.commune eſt omnium ſeſſionem tueri,quam nonnulli relinquunt ex interuallorũ termino excedentes.nam,ſi pars, quæ tractatur,adeò ſublimis ſit,vt medicus manus ferat ſuper mammas,cogetur interdum ſublimior à ſede leuari,vt quaſi conſurgens,neque ſedeat, neque ſtet,ſed ſitus ſit in medio vtriuſque, neque hæreat. at ſi plurimum in dextram vel ſiniſtram partem inclinet,ob id ſedili mouebitur,ità,vt periculum ſit,ne de eo cadat. quid attinet dicere, ſi in priorem vel poſteriorem partẽ conuertatur idem ipſi in vtrâque euenturum eſſe? Tantùm, vbi in inferiorem partem inclinet,præterquam quòd indecorè ſedebit,lumini etiam officiet.

Stantẽ verò oportet pariter ambobus pedibus benè inſiſtere, ſed agere altero inſiſtẽtem, at non eius partis,cuius manus agit:tum genu inguinis altitudinem æquare,perinde atque vbi ſedet:in cæteris ſeruare eoſdem fines. xviij

Quùm ſeſſionem abſoluerit, ad ſtandi rationem venit, eadem prorſus iubens obſeruare ſtantem,quæ ſedenti ſuprà imperauit,excepto quòd id,cui pedes inſiſtunt,non debet æqualem vtrunque pedem ſuſtinere. alterũ enim vult ſublimiorem haberi,qui tamen non ſit è regione manus agentis, in quo ſtatu perſeuerãdum eſſe,quoad manus operâ vtitur,modò pars,quæ curatur, neque erectior ſit,neque multum in longitudinem aut latitudinem recedat,nulli dubium eſt,qui eorum,quæ dicta ſunt,meminerit. Pars enim,quæ adeò ſublimis ſit,vt medicus cogatur ſuper ſuarum mammarum regionem manus admouere,illum plus iuſto ſurſum trahendo,loco dimouebit: eũdem loco excedere ſimiliter coget,ſi longè rurſus adeò diſtet,vt in priorem partem ferri neceſſe ſit. Quoniàm verò alterum pedem voluit rei cuipiam inhærere, hîc quoque altitudinis modum declarauit,præcipiens genu eodem modo ad inguinis altitudinem figurari,quo in ſedentibus dixit. ibi enim ait genua habenda eſſe paulo ſupra inguinum regionem,quandoquidem huiuſmodi ſeſſio ſtabilis maximè eſt,& ad agendum honeſtiſſima,atque expeditiſſima. Sed nunc alterũ genu tantùm vult haberi ſublimius ad inguen ſpectando:ibi multitudinis numero genua poſuit,quùm vtrumque crus æquè altum contineretur.

Aegrotans autem cęteris corporis partibus chirurgico ſubſeruiat,ſtans,ſedens, aut cubans, ſic,vt in eo habitu facillimè perſeueret, obſeruans fluxum,ſtatum,inclinationem ad latera,inclinationẽ deorſum,ità,vt conuenientem habitum,ſpeciémque affectæ partis tueatur,in porrectione,in tractatione, in habitu,quo contineri poſteà debet. xix

Non immeritò expoſitores huius libri variè hunc locum explanarunt.nam & quatuor vocabulorũ obſcuritas ὑποῤῥύσιας (inquã) quo ipſe fluxũ indicauit, ὑποστάσιας,quo ſtatũ, ἐκκλίσιας,quo inclinationẽ ad latera, & κατακλίσιας,quo inclinationẽ deorſum : & quòd paucis ſignificare multa voluerit,in cauſâ fuerunt, vt de propoſitis diſſiderẽt. quippe qui auctoris ſententiam, vt potè obſcuram opinione, & cõiecturâ magis, quàm ſcientiâ perſequuti in varias diſſenſiones incurrerunt. Equidem,quod in huius generis omnibus facere conſueui, nunc quoq; conabor.omiſſis enim,quæ minimè ſunt probabilia,referam,quæ mihi non ſine ratione excogitata eſſe videbuntur,ſimúlque,quid ipſe in hâc re ſentiam,explicabo.initium verò faciã ab obſcurorum nominũ enodatione.ſiquidem ſimplex compoſito prius eſt: & ſæpè ſimplicium cõpoſitio facit obſcuritatem,

tatem,quãuis ipſa plana ſint,id quod videre licet,in propoſitis verbis. Namq; ὑποῤῥύσιας quidam in humoribus acceperunt,atque hi bipertiti ſunt.nõnulli referunt ad eos,qui extrinſecus infundũtur:alij ad eos,qui ex corpore fluunt.Sed & horum quidam loqui Hippocratem aiunt de ijs, qui educũtur, dum manus curatio adhibetur:quidam poſtquàm adhibita eſt.Eadem diſſenſio eſt de vocabulo ὑποστάσιας. nam,cùm ſtatus humorũ fluxui aduerſetur, iure de hoc quoque controuerſia eſt.Alter expoſitorum grex nõ de humoribus, ſed de ſolidis corporis partibus vocabulum ὑποστάσιας & ὑποῤῥύσιας dictum exiſtimat, volens ὑπόστασιν ſignificare erectiorem ſitum,vel partis,quæ tractatur,vel corporis vniuerſi:ὑπόῤῥυσιν verò inclinationẽ deorſum,perinde quaſi κατάῤῥυσιν dixiſſet. vſurpauit enim in hanc ſentẽtiam vocabulum καταῤῥεῖ in prognoſticis, vbi inquit, [Id verò grauius eſt,ſi ſeipſum æger continere non valens in lecto, ſubinde ad pedes delabitur]vbi delabitur dixit καταῤῥέει.cum hâc expoſitione ſaciunt vocabula ἐκτρέψιας & καταῤῥοπίας,quæ ſuperioribus proximè ſubiecit.namq; inclinationẽ ad latera ἔκτρεψιν appellauit,ſiue totius corporis ſit,ſiue partis quę curatur. καταῤῥοπίην verò dicunt accipi propriè in membris,non ſecus atque ὑπόῤῥυσιν in toto corpore. vbi enim corpus vniuerſum in eâdẽ ſede cõtineatur crure aut brachio immobili,& deorſum delabatur,eiuſmodi ſitũ aiunt κατάῤῥοπον appellari.quæ ipſa per ſe vera dicũt,quamuis ſibi non ſatis in vniuerſâ oratione conſtẽt. Aliter enim omnes iterũ inter ſe diſcrepant,quòd eum habitum,qui quatuor verbis,nempè ſtatu,fluxu, inclinatione ad latera, inclinatione ad inferiora ſignificatur,alij ſeruandum eſſe,alij cauendum ægris velle Hippocratem arbitrantur. Nihil autem intereſt, quod attinet ad totius orationis ſententiam , triplicem ſcripturam eſſe vocabuli ἐκτρέψιας. quùm nonnulli ſecũdam eius ſyllabam per τ. ρ. ε. ſcribant,nonnulli. σ. quoque primò adijciant ἔκστρεψιν ſcribentes,alij & ἐκτρίψιας per τ. ρ. ι. nos enim ſuprà vnam duntaxat adſcripſimus. Propoſita igitur vocabula maniſeſta ſunt, à verbo enim ἐκτρέπεσθαι ducitur ἔκτρεψις, à verbo ἐκτρίβεσθαι ἔκτριψις.quùm ſcriptura nihil aliud velit,quàm vt hæc ab ægrotantibus obſeruentur . videntur tamen omnes, qui hunc locum explanarunt,auctoris ſententiam perſpexiſſe ex parte: totam tamen ad vnguem comprehendere minimè potuiſſe.ſi quis enim animaduertat, quod poſtremò additur, [in porrectione, in tractatione, in habitu,quo contineri poſteà debet], omnes verum dixiſſe videbuntur. quùm tribus temporibus aliter alia ſint ægrotantibus profutura, ſcilicet in porrigendo, in manu adhibendâ,in continendo poſt curationem . non tamen poterunt omnia coniungere,quod liquidò conſtabit, ſi hęc tria tempora diſcernãtur.Primum eſt,quùm ægri ſeipſos medicis tradunt, vt,vitiũ benè cognoſcatur, quod ἐν παρέξει, id eſt,in porrectione dixit:alterum deinde,quùm medicus circa vitiatam partem aliquid agit,quod vocauit χειρισμόν, id eſt,tractationem:tertium,quod dixit ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει,id eſt,in habitu,quo contineri poſteà debet.tunc enim ad id conſilium dirigitur,vt homo affectam partem eodem modo contineat figuratam . Deduxit ergo vocabulum habitus,eo quòd ſe habeat in eodem.In omnibus autem tribũs temporibus,quoddam commune eſt omnium, quoddam proprium ſingulorum . commune eſt ſeruare vitiatam partem immobilem , quod requiri dictum eſt , niſi medicus aliquo modo mouere ipſam tentauerit : inde ad perfectam curationem ſingulorum proprius eſt vſus, in porrectione, vt medicus exquiſitè quid curaturus ſit, intelligat, in manu admouendâ, vt, vbi oſſa fracta ſunt in diuerſa ex-

tendat,rectè componat,atque deuinciat:vbi prolapſa,in diuerſa extẽdat,reponat,vitiatam partem idoneo vinculo complectatur:vbi ſcalpellum adhibet,vt pus vel ſaniem effundat,vel quod putre alicubi eſt,excidat,aut candenti ferramẽto adurat. His igitur vtilis eſt humorũ fluxus,ac ſtatus,ille,ſi excitetur, excerni ſiquidẽ oportet humores à naturâ alienos:hic,ſi euitetur, cùm ſubſiſtere intus noxium humorem nõ expediat. ſed interdum ſubſiſtere cõmodum eſt, ſicut vbi in magnâ ſuppuratione ſubitò excerni pus, aut humorem aquoſum volumus. Multo autem magis in membris, quæ tractantur, dum manus adhibetur(vt diximus)obſeruari ſtatum,ac fluxum conuenit,ſimiliter & in ſolidis partibus animalis obſeruari,quæ dicta ſunt,à laborantibus debent, vt eâdẽ ratione fiãt per tria tempora,nimirum porrectionis,tractationis,& eius habitus, quo contineri poſteà conuenit. Pars enim, ſi dum inciditur,nimis porrigatur, chirurgum coget alieno loco ſecare,ac nec modũ aliquando,nec,quę ſeruanda ſunt,tueri,propterea quod æger anteueniat ſcalpellum atque anteuertat:ſi retrahatur,efficiet,vt curatio minùs abſoluatur, & à medico interdum dimidia, interdum quoq; minor relinquatur. quod accidet ægrotantibus,interdũ etiam deligatis,vt,vbi,dum ad ventrem manu curantur, aut ſe attollunt ad ſpinam, aut conuertũtur in latus,quod ſignificauit,quùm dixit[in latera inclinationẽ]: aliquando autẽ nihil tale moliuntur,ſed muſculos vehementer intendunt,atq; hanc ipſam mutationem mihi videtur indicaſſe, quùm ait, ὅλα, id eſt,[conuenientem]vbi inquit, [Ità,vt conuenientem figuram,ſpeciẽmque affectæ partis tueatur]. Cuilibet autem in aperto eſt,quod malũ afferat æger,vbi oculus perforatur,ſi habitum ſpeciemq; non ſeruet,aut tranſmutetur vel intendatur, ità, vt facies ſanguine ſuffundatur: æquè etiam exquiſitam manus curationẽ corrumpit, ſi medico caluariæ os excidente, paulùm caput attollat, aut demittat, vel in latus inclinet,id quod etiã euenit,ſi ſe vehementer extendat, moto enim habitu mouetur quoque ſitus partis,quæ curatur. Efficiunt autem intentiones in alijs quidẽ partibus,vt ſanguis erumpat,in muſculis non ſolùm hâc ratione nocent, ſed & partem interdum ſublimiorem præſtãt, interdum humiliorem. vbi enim ſubiectũ os eſt,muſculus attollitur: vbi inane ſpacium,cõtrahitur ac deprimitur,ſicut euenit in ſede,quæ inter coſtas eſt,& in eâ, quæ iuxta ventrẽ.

» VNgues,neque longiores,neque breuiores ſint, digitorum ſummitatibus. XX
» In exercendo vtendum digitis quidem ſummis,plęrunque indice cũ pol-
» lice:totâ autem manu pronâ,ambabus verò aduerſis.

Quùm de ægrotãte egerit,quatenus illi cum cæteris cõmunitas eſt, iterum his verbis ad chirurgum reuertitur,indicans quãti eſſe vngues debeãt,& quales digiti,tum quâ ratione illis vti oporteat. Vngues igitur ad ſummorum digitorum opera,quæ propriæ digitorũ ſunt,neque ipſos exuperare,neque exuperari optimum eſſe vberiùs in primo de vſu partium explicauimus,vbi totam manus naturam oſtendimus. quod ad hunc locum attinet,ſatis erit verba dũtaxat exponere. duplex autem ſcriptura,quùm ſit,vtramque explanabo. Altera huiuſmodi eſt,[Vngues neq; lõgiores, neq; breuiores ſint digitorum ſummitatibus]. exigua ſiquidem corpuſcula, quæ ſummis digitis capiuntur,& ad quæ ſummorum digitorum operâ egemus, hâc ratione faciliùs legẽtur: deinde ab altero capite exorditur[In exercendo vtendum digitis quidem ſummis, plærunque indice cum pollice]ſic, vt prioribus verbis magnitudinẽ vnguium digitorum complectatur, ſed his digitorum vſum: Altera verò ſic habet,[Vngues,

gues neque longiores, neque breuiores ſint]. Dehinc alterum principium eſt, [digitorum ſummitatibus in exercẽdo vtendum] vocabulo ſummitatibus ſexti caſus poſito, vt vniuerſa ſententia ſit huiuſmodi. Vngues neque excedant oportet digitorum longitudinem, neque exuperẽtur ab hâc, ſed prorſus ipſam æquent, ſiquidem eorum ſummitatibus vtimur. Videbitur hoc falſum, niſi, vt congruum eſt, accipiatur. nonnulla quidem opera totis manibus præſtamus, brachium femur crus aut aliud quid huiuſmodi vtrâq; manu prehendentes, in diuerſa ducimus, intendimúſque, in quibus operibus digiti agunt tanquã particulæ manuũ, perinde atque prominẽtiores palmæ partes, & aliæ particulæ: at vbi in oculum demittimus acum, vel ſuperiorem, inferiorémue palpebram, aut oculi vnguem incidimus, tunc digitis vtimur, vt digitis, non vt particulis manus, ſimiliter, vbi ſcalpello, vel quopiã alio tali quid agimus. in omnibus igitur digitorũ actionibus ſummis ipſis vtimur, ac propterea dixi rectè ſcriptum eſſe digitorũ ſummitatibus vtendum. Deinde ab altero capite incipit, [digitis quidem ſummis plærunque indice cum pollice] vnâ oratione declarans plæraſque muſculorũ actiones fieri, vbi index pollici (quem ἀντίχειρα vocant) è regione occurrit, ſic videlicet, vt quod comprehendendum eſt, ſummis ipſis vtriſque capiatur. tunc enim duntaxat propoſitis digitis vtimur: quin, & ſi tribus digitis aliquid cõprehendatur, vt, vbi ſpecillo illinimus, aut acum demittimus in oculum, maximam partem operæ duo illi præſtant, aliquid etiam confert & medius. Sed totâ manu pronâ vtitur chirurgicus, eius ſinu id prehendẽs, quod curatur. digiti quidem affecti abundè alterâ manu extẽduntur, componuntúrq;: at non abundè brachium, femur & crus, ſed exigunt huiuſmodi partes ambas manus ex aduerſo concurrẽtes, vt membrum vniuerſum in orbẽ complectantur. Inſuper manu pronâ opus eſt, vbi cucurbitulam defigimus, & vbi paruum, quo adurimus, ferramentũ comprimimus, & ſpongiam imponimus: ſed & in multis medicinæ operibus, quæ fortaſſe euidentiora ſunt, quàm vt neceſſaria ſint, quæ propoſuimus. cuilibet enim per ſe venire in mentem poteſt omnium actionum, & digitorum, & manuum, quas partim vtrâque manu, partim alterâ tantùm, digitis partim molimur.

Optima autem digitorum ſtructura eſt, vbi ipſis magnum ſpacium interiectum eſt, & è regione pollex cum indice concurrit. XXI

Non enim fieri aliter poſſet, vt in agendo è regione pollex cum indice concurreret, niſi ſpacium eſſet inter eos latius, quod & in alijs digitis commodiſſimum eſt, vt, vbi vaſtius quidpiam oporteat vndique in orbem comprehendere, plurimum inter ſe diſtantes id præſtare valeant.

Morbus, quo & lęduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione aſſueuit pollex ſub alijs contineri, patet. XXII

Cùm eadẽ ſit vtriuſq; ſcripturę ſententia, duæ enim reperiũtur, ad eam, quæ dilucidior eſt, primò aggrediar. Arbitrantur nonnulli, qui rationem ignorant, referendum hoc eſſe ad conſuetudinem eorum, qui ſolẽt pollicem ſub alijs digitis tenere, quo fit, vt laboris expers paruus ſit, & interuallum inter ipſum & indicem minimè augeatur, quæ res in morbum manus, quod perinde eſt, ac ſi noxam dixerit, terminatur. Placet alijs referri rem ad morbũ, oriri verò hunc, vel pollice ſuâ ſede excedẽte, vel loco, qui inter pollicem & indicem eſt, exulcerato & in curatione durâ cicatrice inductâ, itâ vt muſculus, qui inter eos eſt, induratus, vel quopiam vitio tabeſcens alimento, incremẽtóque prohibeatur.

interdum etiam carne inter digitos, quòd valdè putruerit, abſumptâ, ac durâ poſtmodum cicatrice inductâ, interuallum anguſtum inter pollicem & indicem redditur,& ipſi inter ſe,quaſi vinciuntur,ac præcipuè, vbi locus(vt dixi) duram acceperit cicatricẽ. quin & huiuſmodi vitia in pueris negligi plærunque veriſimile fit:eos verò,qui firmâ ætate ſunt,iuſſos à medicis mollire pollicem,mouerèque,interuallum,quod inter ipſos eſt, alimẽto idoneum reddere. adde,quod ijs totum corpus increuit,& ſi quid lædatur,ali dũtaxat deſinit: at infantibus,vbi primò increſcunt,cùm morbo ipſo opprimuntur, præter id vitium,quòd digitos nõ moueant,affectæ partes nõ augẽtur,& proptereà, quod inter digitos eſt, interuallum contrahitur. Quibuſdam hoc inquiunt euenire, alijs verò ob cicatricẽ duram,& aliquod eius loci, quod in medio eſt,vitiũ durum. quare quaſi aliquo vinculo continetur, hoc eſt,prohibetur pollex ab alijs diduci.ſic enim accipiunt aliqui verbum[contineri]& ſi his illud maximè aduerſetur, quod iuxta hanc expoſitionẽ non debuit Hippocrates [ſub alijs] dicere ὑπὸ τῶν ἄλλων,quod cauſam,ſed ἀπὸ τῶν ἄλλων, quod loci interuallum ſignificat, cùm mala,quæ inter ipſos incidũt,înteruallum contrahant,atq; alligent. De his igitur,vt tibi videbitur,iudicabis, eligens,quod maximè probabile ſit. verba enim ità obſcura diuinationem magis exigunt,quàm ſapiẽtiam:nos autem ad antiquam ſcripturam reuertemur, quam Aſclepiades fortaſſe vitiatam ſuſpicatus integram hoc modo habere coniecit.[Morbus,quo & lędũtur,quibus à primo natali die,vel in educatione aſſueuit, & quæ ſequuntur]. fortaſſe autem hæc fuit germana Hippocratis ſcriptura. Putauit Heraclides Tarẽtinus intelligẽdos eſſe affectus,vt perfecta oratio tota ſic ſcribatur[morbus à quo,& lædens affectus,quibus à primo natali die,vel in educatione],& quæ ſequũtur.

Agens vti vtrâq; manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem ambæ ſimiles ſunt,id ſpectans,vt rectè,vt decorè,vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter,vt promptè. xxiij

Præſtari quoduis iubet vtriuſque manus auxilio:id enim ad celeriter ac decorè agendum maximè accommodatur.poſſet quidem medicus tẽtare dextrâ, vbi dexter hominis oculus curatur,acum dimittere,vel excidere vnguem, vel aliud quid tale,& idcirco adducit[id ſpectãs vt rectè, vt decorè, vt celeriter,vt iocundè,vt eleganter,vt promptè] quoniàm hæc conſequemur, ſi,quâ ratione propoſuit,exerceamur. quale autem vnumquodque eſſe debeat, mox indicat. Quod verò ad hunc locum attinet, illud meminiſſe conuenit, quòd omnium, quæ hîc habẽtur,caput eſt[quomodo]id vnum ex illis eſt, quæ primâ diuiſione comprehenduntur. Illud etiam obliuiſci non oportet, quòd manus ſimiles appellauit,quanquàm ſpecie non diſtant.

Machinamenta autem,quando,& quomodo exponentur,vbi oportet,ne operam impediant,néue longiùs diſtent,quàm vt prehendi poſſint, ſed collocentur iuxta eam corporis partem, quæ tractatur. quòd ſi ab altero præbeantur,is paulò antè paratus ſit,exequatur autem,vbi imperaueris. XXIV

Non ſolùm ſpatham habentem in ſummo capitulum rotundum,cauumq́;, & ſcamnum, cui ab vtrâque parte axes ſunt,& alia,quæ machinationum ſtructurâ continentur,ſed & quæ communi nomine ἄρμενα,id eſt,inſtrumenta vocantur,venire ſub ὀργάνων,id eſt,machinamentorũ appellationẽ planè hîc oſtẽdit,quùm inquit[q̃ vt prehendi poſſint]deinde[quod ſi ab altero præbeãtur]. namq; hęc,dũ manũ abhibemus,& nos ipſi prehẽdimus,& ab alijs accipimus.

Iam

IAm verò aſſiſtentes,id,quod curatur,eo modo præbere debent, quo traditū fuerit,reliquum verò corpus continere ſic,vt immobile pręſtent,item habere ſilentium,& ei,qui præeſt, auſcultare. XXV.

Clariora hæc verba ſunt,quàm vt explanationem deſiderent.

FINIS COMMENTARII PRIMI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENT. SECVNDVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

Vinculi ratio duplex, altera illius, quod inijcitur, altera illius, quod iniectum eſt. quod inijcitur,vt celeriter,iocundè,promptè,eleganter. celeriter quidem,vt opus expediatur: iocundè, vt facilè pręſtetur:promptè,vt vbique ſit in promptu:eleganter,vt oculos delectet. quâ verò exercitatione hæc aſſequamur,dictum eſt. I

Quędam communia ſunt vtriuſque rationis vinculi: quędam propria alterius. promptè,& celeriter propriè ad vinculum pertinent, quod inijcitur:rectè, & decorè,ad id,quod iam iniectum eſt(ipſe autem id,quod inijcitur,vocat ἐργαζόμενον,quod iniectum eſt, εἰργασμένον)iocundè,& eleganter vtriuſque ſunt cōmunia,iocundè quidem,tam voce,quàm ſignificatione:at eleganter,quod ad vocem ſpectat,commune eſt vtriuſq;,quod ad ſignificationē nō ità. nam elegantia vinculi,quùm adhibetur, in manuum motu conſiſtit: quùm iam adhibitum eſt, in ambitu linteorum. Poſſumus autem dicere faſcias eleganter circumdari,loquētes de vinculo,quod inijcitur. At iocunditas num magis etiam attenditur, cùm adhibetur,quàm quùm iam adhibitum eſt, ſiquidem hoc ſolo faſciarum preſſu dolorē affert, at quod adhibetur,& eo nomine, quod membrum incommodè continetur, interdum enim eâ de cauſâ comprimitur, licet faſcia rectè circumdetur? Neq; alienum eſt etiam cenſere communem vtriuſque eſſe compreſſum eorum,quibus tanguntur,quæ vel comprimunt, vel non comprimunt,eius quidem, quod inijcitur,quatenus pars,quæ curatur, premitur,vel non premitur ſub continentibus: at eius, quod iniectum eſt, quatenus ſuſpenditur,vt quùm brachium mitellâ excipitur,vel quatenus continetur, vt quùm ea cruri ſubijciuntur, quibus fulciatur. Non mediocriter autem confert ad vinciendi iucunditatem,agendi celeritas: celeritati verò maximè promptitudo conducit. quin & hæ ſunt perfectiones vinculi, quod inijcitur,potiſſimū proprię,vt & ſine preſſu contineat,& promptū ſit,atque paratum. namque error in collocando ad partem quoque alligatam ſpectat,ſed nunc agit de membro vinciendo, vbi commodè figuratur. Statui verò ſuæ ſunt perfectiones & vitia, non ſecus ac faſcijs,quarum, omiſſo ſtatu,in præſentiâ mentionem facit.

Ergo,vbi paratum vinculū adhibeatur,opus maturè perficitur. ipſe enim,quid ſibi vellet promptitudo,expreſſit,cùm inquit, [promptè,vt vbique ſit paratū] quod euenit,vbi,qui deligat, prouidit,vt nihil ambigere, nihil ſcrutari debeat in agendo, hoc ne, an illo modo circumagere faſciam conueniat. promptitudo igitur,quæ idem eſt,atque præparatio,operam facillimè abſoluit. Iocunditatem ipſe docuit ſitam eſſe in facilè agendo:ſed celeritatē conſtat cum præparatione & agendi velocitate coniungi.Iocūditas igitur illis annumeratur,quæ magnopere ei conducūt,qui manu curatur:atque ob eam celeritas,quā promptitudine,dum agimus,facilè conſequimur:elegantiā verò aſpectu gratam(ſicut ipſe deinceps adſcripſit)præter ea, quæ neceſſaria erant, in chirurgico poſuit, vt quæ ipſius gloriam augeat apud vulgus, cui obnoxius eſt ambitioſus, perinde quaſi amore captus. hâc quanquàm non capitur,qui humanus eſt,non tamen laudem aſpernatur,eò incumbens,vt magis apud ægros valeat auctoritate. quandoquidem ſibi magis obſequentur,quæ res illis vtiliſſima eſt. Huius ergo auctoritatis apud vulgus gratiâ non modò medicus illam nō aſpernatur, ſed ne philoſophus quidē. magis enim homines iuuat, vbi apud eos in honore & admiratione eſt,vt qui magis ipſius facta imitētur, & iuſſis eius obediāt, non ſecus ac numinis cuiuſdam. [Quâ verò exercitatione hæc aſſequamur,dictum eſt],quâ exercitatione celeriter,iocūdè,facilè,promptè agamus,(inquit) dictum eſt. id potiſſimum docuit, vbi ait, [Agens vti vtrâque manu ad omne opus debet,& ambabus ſimul,ſiquidem ambæ ſimiles ſunt]:tum vbi oſtendit in exercendis digitis plæraque agenda eſſe pollice atque indice,totâ verò manu pronâ,& ambabus aduerſis.

QVod iniectum eſt,vt rectè, vt decorè. Decorè quidem, vt ſimpliciter, vt diſtinctè,aut ſimilibus & æqualibus,æqualiter & ſimiliter: aut inæqualibus & diſſimilibus, inæqualiter,& diſſimiliter. Species autem ſimplex orbicularis,aſcia,ſima,oculus,rhombus,dimidiatus. aptetur verò ſpecies ſpeciei,ac morbo illius,qui deuincitur.

Quùm duplicem propoſuerit vinculi rationem, vocās quod inijcitur ἐγχεόμενον,quod iniectum iam eſt,ἐγκεχυμένον proximè præfatus quâ viâ,quod inijcitur optimè inijciatur,nunc id exequitur,quod iniectū eſt, vbi decorè ait iniectum eſſe,ſi ſimplex ſit,ſi diſtinctum. ſimplex eſt,vbi linteum non implicitum eſt,non duplicatum,non rugoſum,ſed ęquè ab omni parte extenditur:diſtinctum, vbi iterum aut tertiò circa idem conuenienter datur. ex duobus autem in quibus conſiſtit iniecti vinculi decor, alterum,nempè ſimpliciter,tanquam clarum,mihi videtur ſine expoſitione prætermittēs in enodationē verbi[diſtinctè]ſequentia omnia adieciſſe,ad quę animum adiungas oportet,non oblitus me dixiſſe dudū,diſtinctè,idem ſignificare,quod conuenienter. Siquidem propoſitum eſt, vt alter faſciæ circuitus primò interdum æqualis ad vnguē ſit, ac nullo modo impar,interdum inæqualis. fit autem æqualis,vbi extremæ faſciæ partes in latitudinem eodem loco ità finiantur,vt neque exuperent,neque exuperentur, ſed in vtroque circuitu deſināt non aliter, ac ſi iniecta ſit ima faſcia duplicata:eadémque ratio ſit tertij circuitus,& quarti,ſi hoc quoque opus ſit. Ergo & in eo,qui rhōbus,& in eo,qui ſemirhombus dicitur,exquiſita hæc obſeruatio adhibenda eſt:ſed vinculi fracturis accōmodati,quùm ad brachiū, humerum,aut femur datur,item diſtincta ratio eſt,in quo priorem faſciam iubet ſurſum ferri,ſecūdam verò priùs deorſum, deinde ſurſum ductā, quâ prior

deſinit

definit finiri,quod fieri nõ poteſt,niſi,quod ſpectat ad latitudinem lintei,orarum altera alteram excedat. hæc igitur æqualis erit, ſi tota æquè in eâ inclinatione perſeueret, quâ à circuitu in orbem recedens orſa eſt. Vocatur autem orbicularis, quæ affectam partem ex toto in orbem ſine inclinatione complectitur,in quo orę faſciæ ſecundo & tertio circumactæ alijs inſident,ſic,vt neque excedant,neque exuperentur:at in eo,qui declinat,neceſſe eſt faſciam,vel ferri ad vitiatę partis regionem ſuperiorem,vel ad inferiorem dimitti,quòd,ſi vbique ſimilem inclinationem habeat,diſtinctũ vinculum præſtabit. Quare,ſi ea, quæ dicta ſunt, diligenter conſideraueris, planè intelliges circuitus in orbem vnam duntaxat eſſe rationẽ,vbi nihil plus eſt aut minus:at non vnam eius,qui declinat,quùm alter altero declinare plus poſſit aut minus. Hîc tamen tranſlatione vſus illum,qui paulum inclinat, aſciam,qui multum,nuncupauit ſimum. aſciam fabri dicunt inſtrumentum quoddam extremâ parte, quâ ligna incidunt,modicè incuruum,& labroſum in ſpeciem labri: ſimum græci appellant locum,vbi planities cum colle coniũgitur,quà enim committuntur, ſimũ efficiunt,quùm neutrũ per ſe ſimũ ſit.cùm planities ipſa recta ſit,& æqualis:collis, accliuis, & altus. at vbi inter ſe coëunt ſimam figurã repreſentant, eadẽ figura fit,quà decliuis via,cum accliui committitur, eodẽ modo in naſo ſima pars illa dicitur,quæ vtrinq; ſublimioribus partibus terminatur,iamq; ab hâc parte totus naſus nuncupatur ſimus. Cõſtat enim plura vocabula in totis vſurpari corporibus,à nonnullis ducta,quæ partibus accidunt,quo modo ſimus homo dicitur.ſiquidem non eodẽ modo vocatur ſimus,quo plenus,ac tenuis,aut albus, aut niger, ſed ſicut glaucus, cæſius,vel gibbus. naſus igitur, vel via propriè ſimi nominantur: vinculum verò ſimum ab Hippocrate appellatur eâdẽ ratione,quâ ἄμβη ſpathæ capitulum rotundum & leniter cauum,& σκέπαρνος,id eſt aſcia,genus quoddam circuitus ipſorum linteorũ.namq;,vbi præcipit,vt panni in aſcię figuram imponãtur,diducit ab orbiculari circuitu eum, qui fabrorũ aſciæ modo declinat. non enim cenſet pannos ità obliquè circumponẽdos,vt ab orbiculari circuitu nimiùm abſint,ſed paulùm declinent,ſic,vt fideliter cõminuta oſſa contineant. Patet autem in vtroque horum circuituum maiorem & minorem eſſe inclinationem,cùm neuter ſimplex ſit & vnius formæ,cuiuſmodi eſt orbicularis, quem cum ſimplici coniunxit:ſed aſciam verò,& ſimum ſeorſum per ſe,quaſi diſtinctos ſubiecit. [Diſtinctè]autẽ ſignificat,vt ſit,quaſi diſcretum,& minimè implicitũ.fit autem(vt dixi) cùm quilibet faſciæ circuitus eoſdem habet latitudinis fines, vel inclinationem ordinatam. voco ordinatam inclinationem,quùm,quę ex latitudine vinculi conſpiciuntur,æquè inter ſe diſtant, quod vtiq; fiet, vbi, qui deligat,quam ab initio inſtituit,æqualẽ vbique inclinationem ſeruet. Artemidorus autẽ & Dioſcorides,ſic,vt alibi antiquam ſcripturam nouant,tranſponũntque, ità hîc caſum mutant, nempè dictionem ſimplex orbicularis, ſimplex in orbem ſcribentes. benè autẽ rem intelligunt,ſed audacter ſcripturam immutant,plurima tamen,quæ non ſatis intellexerunt,auſi ſunt immutare,atque eâ de cauſâ eorũ nunc mentionem facio, quãuis ſexcenties hactenus, vbi ſcripturã immutarunt,ſilẽtio prętererim.cùm hoc rectè intellexiſſe,& clarius mutatione reddidiſſe mihi videâtur,quãquàm in paruis,non eo modo accipientes,quo auctor voluit, decipiuntur. ſed de his ſatis eſt ſemel dixiſſe. Præfatus autem Hippocrates decorè quidem, vt ſimpliciter, vt diſtinctè, deinde ſubijciens aut ſimilibus, & æqualibus,æqualiter, &

ſimiliter:aut inæqualibus & diſſimilibus,inæqualiter & diſſimiliter,quaſi cō- 1 muniter docuit,quo conſilio diſtinctè vinculum adhibeatur. æqualia enim,& ſimilia corporis membra faſciam vniuerſam æqualiter, & ſimiliter per omnes partes circumactam requirunt:inæqualia & diſſimilia,inæqualiter & diſſimiliter. Hęc autem verba in vetuſtis exemplaribus,& in libris expoſitorum pręciſè leguntur,non adiectis inæqualiter & diſſimiliter,ſed,cùm ſolùm ſcriptum ſit,aut inæqualibus & diſſimilibus,intelligi etiam volunt inæqualiter & diſſimiliter,idq; ab Hippocrate prætermiſſum fuiſſe,quòd manifeſtum videretur, eo quòd propoſitis conſequēs eſſet. Verùm hæc ratio ſcribendi non breuitatē, ſed errorem manifeſtum præ ſe fert. Satius ergo fuerit,ſi ità ſcriptum inueniamus,exiſtimare hæc veluti complura primorum exemplariū eſſe corrupta,ídque propterea fieri,quòd librarius ea prætererit,atque error hucuſque manſerit. Ergo ſuper humerum ſimiliter & ęqualiter circuire faſcia poteſt,minùs autem ſuper femur & brachium, ſed paulo magis ſuper crus : at in capite humeri,& in coxâ contrarijs partibus indigemus,quemadmodum & vbi caput à latere vinciendum eſt. frons quidem & naſus ſimilem & æqualem amat orbicularem faſciæ circuitum,non ſecus ac vertex,qui etſi in orbem circumdatam faſciam non poſtulet, æqualiter tamen & ſimiliter procedentem requirit. de his autem diligentiùs in ſequentibus tractabitur, nunc ad verba, quæ reſtant pergamus. Hippocrates poſitis tribus ſimpliciū vinculorum formis, nempè orbiculari,aſciâ, ſimâ, deinceps trium compoſitorū meminit, oculi rhombi & dimidiati,dimidiatum ſemirhombum etiam appellant,quibus adiungit[aptetur verò ſpecies ſpeciei ac morbo illius,qui deuincitur].commonēs,vt accommodetur,& vitiatæ partis formę,& vitio,quo detinetur.ſpecies enim vinculi,quā oculum appellamus, ad oculum adhibetur,vbi vel periculum eſt, ne procidat: vel contineri quippiam volumus ipſi ſuperimpoſitum. rhombus verò,vbi vel capitis ſuturas diductas adducere in vnum oportet, vel hians vlcus interdum contrahere,& valde reſolutam cutem adducere atque agglutinare.nō abſimilem effectum præſtat ſemirhombi vſus. Verùm enimuerò hæc ſcripta ſunt ab Hippocrate tanquam exempla, ad quorum ſimilitudinem inueniēdum nobis eſt,vel ab his,qui compererūt diſcendum, quod vinculum ad quamuis corporis partem atq; valetudinem accommodetur. expedit autē doctorem non imperare ſimpliciter,ſed viam exponere,quà ipſe vinculū inuenerit. eo enim fit, vt diſcipulus,ſiquando obliuiſcatur,in memoriā redeat, & quæ ab altero non didicit,poſſit cogitare.quocirca non ab re fortaſſe fuerit,ſi librum cōficiamus, vbi de faſcijs & corporis parti & vitio accommodatis pertractemus.

„ RE&è iniecti vinculi duæ ſpecies,firmitas in preſſu, & linteorum multitu- 3
„ dine conſiſtit.

Dictum eſt in ſuperioribus cōſueſſe Hippocratem τὰ εἴδη, id eſt,ſpecies appellare διαφορὰς,id eſt differentias.præbuit autem maximā quæſtionem diſſenſionis cauſam inter huius libri expoſitores, quùm duas ſpecies nominatim nō poſuerit, quod antè in alijs fecit. vna quidem in vinculi modo ſita eſt, quam ipſe firmitatem dicit,eam explanauit,quùm inquit,[Firmitas in preſſu,vel linteorum multitudine conſiſtit]. eſt enim moderatio quædam in vinculi firmitate,quam ſi partes comprimens excedat,dolorem ægrotantibus affert: ſed laxiùs continet,ſi ad eam nō perueniat. Alteram verò ſpeciem rectè iniecti vinculi non poſuit,ſed ijs,quæ de robore loquutus eſt,ſubijcit.

Vinculorum

Vinculorum aliud per ſe remedio eſt, aliud ijs,quæ remedio ſunt,ſubſeruit. 4

Hæc profectò non ſunt altera ſpecies rectè iniecti vinculi, vt potè, quæ cõmuné vſum cuiuſlibet vinculi cõprehendant.quin & poſt hęc de omni vinculi moderatione agit, quâ ratione ſeruetur,deinceps de nodo, tũ quod ſubiectum eſt docés ſic incipit[licet quidẽ benè ſcientẽ ad partes decliues,& quę in extremitate tenuãtur, labi faſciã omnẽ,vt in capite, ſurſum, in crure,deorſum, & quæ ſequuntur]. Ab ijs trãſit ad qualitatem vinculi,cuius item,quùm partes ſint,noſſe, vnde incipere faſcia in ſingulis vitijs ac partibus debeat, & quà nouiſſimè finiri,tum quâ viâ, dum circuit,circũagi,& obuolui ſingulis partibus, hæc quoq; indicauit.nam,vbi inquit,[Quę mouẽtur, vt articuli,quà curuãtur] obuoluẽdę faſcię rationẽ exequitur,poſt hæc adſcribit, quomodo extremę faſciæ fideliter in ijs cõtineantur, inde pergit ad faſciarũ vſus exponẽdos, ſic,vt rectè iniecti vinculi altera ſpecies,quę firmitati opponitur,totius vinculi qualitate cõtineatur.Fortaſſe autẽ ꝙ difficile ſit cõmuni vno vocabulo cõplecti ſingulares differẽtias,eius ſpeciei, quæ è regione firmitatis eſt,eã nõ tentauit vno verbo notare.Rem autẽ ità habere verba ipſa teſtãtur, quibus oſtẽdit,quæ varietas inſit in ſingulis capitibus à me cõmemoratis. ſed, vt rem clariorẽ magis ac breuiorem faciamus,vocetur totũ ipſum genus qualitas vinculi.[Firmitas in preſſu & linteorum multitudine conſiſtit]. quemadmodum potentiæ nomen interdũ imbecillitati contrariũ dicunt,interdum ad id ſignificãdum,quod roboris & imbecillitatis commune eſt, vſurpant, ſic & magnitudinis vocabulo vtuntur,& alijs ꝙ̃plurimis,partes & totũ cõmuni nomine appellantes,ità nunc quoq; vſurpat firmitatis vocabulũ.debẽt enim affectę partes faſcijs, neq; valẽter adſtringi,neq; ità leuiter,vt homo iniectũ vinculũ non ſentiat,quin & linteorum multitudo pro numero accipiẽda eſt,at non ità intelligẽda multitudo, quaſi è regione ſit paucitatis,ſiquidẽ moderatio rectum vinculũ præſtat.rectũ appellat,quod confert,iuuátq;.At dum cõparantur inter ſe duo vincula, vt ea, quæ ex comparatione ſpectantur,quod adſtrictius eſt, validius, reliquum infirmius dicemus.neque abſurdum eſt,ſi vinculum habitâ ratione ſubiecti virij moderatum ſit,ſed comparatum,cum altero validum dicatur,aut imbecillum. Quando autem ſoluere,aut arctare vinculum expediat, vel faſciarũ numerum augere,aut minuere,ipſe in opere de fracturis demonſtrauit.

De quibus lex quidem eſt. 5

Lex in ciuitate ratio eſt,quę iubet ea,quę faciẽda ſunt,ꝓhibetq; cõtraria.his legibus ſimilia dicit,quę nũc proponũtur,cũ cõiecturale nihil cõtineát, aut ambiguũ,vt quędã alia ad medicinã pertinẽtia.Idẽ quoq; dixit in opere de fracturis,liberã orationẽ moderatus.non enĩ ſcripſit ſimpliciter[de quibus lex quidẽ eſt]ſicut nũc,ſed oratio hęc veluti lex iuſta fertur de curatione fracturæ.

In ijs autem maximè ad vinculum pertinet,vt arctetur,quidẽ,ſic,vt quæ in- 6
iecta ſunt,neque recedant, neque comprimant,ſed fulciãtur,non tamen cogantur,ídque minùs quidem in extremis partibus,minimùm in medijs.

In his inquit,quæ traduntur de eâ ſpecie,quæ ad firmitatem attinet,potiſſima vinculi præcepta ſunt,vt quæ vitiatæ parti inijciuntur, hoc eſt lintea, neq; à corpore diducantur, neq; ipſum premant,ſed fulciãtur,hoc eſt firmiter inſidant,at non cogant. dicitur autem vinculũ cogere, quod ità arctè affectis partibus circumdatur,vt dolorem afferat. Hæc autẽ præcepta de modo premendi,quà vitium eſt,minimè omnium conuenit præterire.quod & in extremita-

A

tibus quoq; prorſus eſt attendendum,ſed minùs q̃ in medio.ſiquidẽ optimum eſt artem culpâ vacare:ſi quid tamen peccet, id in illis partibus ac vitijs euenire, vbi detrimenti minus affertur,minimè verò errare,vbi noxa ingens eſt.

NOdus & filum non ferantur deorſum,ſed ſurſum,in porrectione,in pręparatione,in vinciendo,in habitu,quo poſteà continetur. 7

Cur hæc ſine ordine adijciat ijs,quæ de vinciendi ratione pertractat, paulò pòſt perſequemur:nunc id primùm ſtudẽdum,vt quod propoſitum eſt, intelligamus.Diſſentiunt expoſitores inter ſe,cùm[deorſum & ſurſum]alij ſimpliciter ad longitudinis ſpacium referant, alij ad affectũ,ſed neutri dictionem [ſerantur]nec quod ad nodum,nec quod ad filum ſpectat,explanant. Conſtat autem omnibus id appellari ἄμμα, id eſt nodum, quod fit in faſciis,cùm ambo capita implicata inter ſe vinciuntur,vel alterum ſcinditur,vel tertiò,quùm extrinſecus ad continendũ adijcitur id,quod gręcè κατάλημμα vocatur: ῥάμμα verò id eſt filum id vocari,quod in acum conijcitur,vel vt inciſæ corporis partes inter ſe coniungantur, vel vt extrema pars faſciæ inferioribus aſſuatur,quin & nunc loquitur de filo ad hunc vſum parato.iubet quidẽ ſurſum hoc ferri,quod ipſe dixit τὴν νομὴν ἔχειν. quid autem appellet νομὴν ab ipſo diſcere oportet,qui eo verbo ſæpiùs vtitur ad faſcias,quùm à principio ad finem ferũtur. Itaque in fracturis iuſſit, vt vtriuſque faſciæ caput ſuper fracturam inijceretur, ſed prior faſcia ſurſum ferretur,altera verò antè deorſum,poſteà ſurſum,νομὴν vocás quaſi iter quod faſciæ tunc faciunt, cùm à principio ad extremum laborantis corporis obuoluuntur.ſimile eſt id,quod νομὴ ſignificat in filo,nam,cùm liceat acũ à ſuperiori parte deorſum,& cõtrà ab inferiori ſurſum trãſmittere, & prætereà in neutram partem inclinatam,ſed ſine inclinatione,aut à dextrâ in ſiniſtram, aut à ſiniſtrâ in dextrã demittere,præcipit omnino,vt ſurſum feratur.Quòd ſi extrema pars faſciæ dũtaxat inferioribus aſſuenda ſit,in eo quidẽ vinculo,vbi contrarijs partibus nõ indigemus,vt in brachio,humero,femore,crure,in quibus etiam neceſſe eſt vel à ſiniſtrâ parte in dextrã acum immittere, vel contrà, vtrobiq; nobis enitẽdum eſt, vt ſurſum tendẽtes extremã faſciam hâc ratione cum inferioribus partibus cõiungamus:vbi cõtrariâ parte opus eſt,vt in capite humeri,& in coxâ,dãda opera eſt,vt faſcia,dum ſurſum fertur,finiatur,ibíque acu ab inferiori parte ſurſum traiectâ hoc modo aſſuatur, neq; debet ſuperior vinculi pars deorſum attrahi,ſed inferior ſurſum,vtrũq; enim fieri poteſt,dum faſcia ſuitur.Ergo trãſmiſſã acu filum ducẽte,inferior pars fili ſurſum adducẽda,non tamẽ ſuperior deorſum, cõſilio ad id directo,vt inferiores vinculi partes à ſuperioribus trahantur,quod facere ab ipſo iubemur,& quo tẽpore homo affectam partem videndam medicis porrigit,& quo manus curatio paratur, ac tertiò, quo vinculum iniicitur, quod & ipſum ad manus curationem pertinet, & quartò,quo poſteà membrũ continetur. vocauit primum ἐν παρέξει, id eſt in porrectione,alterũ ἐν χέσει, id eſt in pręparatione, tertiũ ἐν ἐπιδέσει, id eſt in vinciendo,quartũ ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει, id eſt in habitu,quo cõtineri poſteà debet.quanquàm alij ἐν πιέξει, id eſt in compreſſione ſcribãt, ſed priorem ſcripturam magis probo.nam in ſuperioribus dixit id temporis ἐν ἕξει,id eſt in habitu.Neq; dubiũ eſt,quin,ſicut eandem figuram partium,quæ vinciũtur, ijs omnibus temporibus ſeruari iubet,ſic & filum & nodum,quùm feruntur,ſemper ſurſum attrahi velit, in primis quidem extremitate faſciæ ſurſum firmiter attractâ,& contentâ,atque ob ipſam faſciã totâ.Illud verò animaduerſione dignum ab expoſitoribus

toribus Hippocratis intactum relinquitur, quòd nodum & filum ad ſuperiora affectæ partis ſerri voluit, dum ægrotãtes ſeipſos medicis tradũt, nõ ſecus atq; in alijs tẽporibus. pro ſuo enim arbitratu, quidam ad medicum pedibus eunt, quidam geſtantur, modò affectâ parte ſuſpenſâ, aut deuinctâ, modò vtroq; facto. Nodus igitur & filum in eorũ poteſtate eſt, nõ medicorum à quibus inſpiciendi ſunt, aut curandi. cenſet fortaſſe tunc quoque interdum laborantes medicis vti. nam in itinere & ruri nonnunquã tenuioris fortunæ homines, plagas accipiunt, vulneráturq;, vel oſſa ipſis ſuo loco mouẽtur, in quo caſu ad curationem pluriũ medicorũ conuentu opus eſt, tum diligenti inſpectione, machinamentis quibuſdam, aut inſtrumentis, aut linteis, aut etiã laqueis, quæ ruri vel in itinere nulla ſunt. quare ſi eo tempore medicus adſit, læſam partem ſuſpendet, & deligabit linteis illis quorũ copia erit. conſtatq;, ſiue nodo, ſiue ſuturâ opus erit, medico hæc aptè efficienda eſſe. Quo facto in ciuitate rurſus ęger conſuetos medicos adhibebit, primùm vt diligenter vitiũ cognoſcãt: deinde, vt prolapſum articulum reſtituant, vel fractum os componant, aut plagam ſuant, aut colliſis rectè opem ferant: poſt hæc medici idoneum vinculum admouent: poſtremò, quod deuinxerũt, prouident, vt eodem modo figuratum contineatur.

PRincipia & nodus inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc, vel hinc. 8

Quid nunc vocet ἅμμα, id eſt nodum inijcere, oſtenſum eſt, in prioribus enim verbis è regione ἐνάμματος, id eſt, fili ponebatur, nũc alterius tãtùm meminit, ꝙ poſſit & filum deſinere in nodum. nam in quauis ſuturâ in hunc finitur, cùm acu non ſolâ, ſed ſequente filo traijciantur, quæ ſuuntur, & nodo inter ſe adſtringantur. Sępè quidẽ euenit, vt inter ſe proxima ſint fili capita, & nodus, ſicut, vbi cutem ſuimus: interdum diſtãt, quod ſæpè in vinculis accidit, vbi fili partes longè adducũtur, vt cõmunem nodũ accipiãt. Veriſimile ergo eſt nunc ipſum edicere, ne fili principia, quà vlcus eſt, inijciantur. quo præcepto illud quoque intelligitur, ꝙ neque nodus ſuper vlcus collocetur, vrgeretur enim nõ ſolùm nodo, ſed faſciâ à nodo fortiter preſſâ, eo ꝙ vehementiùs eſſet coarctandus, vt faſciam cõtineret. Eodẽ modo ſi citra filum faſciæ extremitates inter ſe complicatę nodũ accipiant, vel aliquid extrinſecus vlceri ſuperdetur, nõ debet nodus ſuper vlcus imponi, impoſitus enim ipſum cõprimeret, præſertim ſi faſcia antè obuoluta tenuis eſſet, & abſque lanâ circũdata. Nunc ſanè mihi videtur Hippocrates de filis agere, ſiue habenulis, quæ inter ſe cõplicatę in nodum finiuntur: ſed cenſent alij velle ipſum principia faſciarum ſuper vlcus non imponi. ex quibus nõnulli variarũt ſcripturã, verè quidem, ſed propoſitę orationi parum conuenienter, cùm non de faſcijs, ſed de filo tractare nunc propoſitum ſit, quam quidem ſcripturam veram & artificioſam eſſe non inficior. ſic autem habet [faſciarũ principia inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc vel hinc] hoc eſt, ab vtrâque parte eius, vel dextrâ vel ſiniſtrâ. ſic autem fiet, vt id verum ſit, quod ab ipſo traditur in opere de fracturis, & huic loco minimè repugnet. Imperat enim ibi, vt faſciarum capita affectæ parti ſuperimponantur, ſiue fracturâ, ſiue vlcere laborent, non tamen ſuprà, aut infrà. in eo enim libro de dimenſione in longitudinem loquitur: nunc, quùm non ad hanc ſed ad latitudinem reſpiciat, principia inijci dixit, non quà vlcus, ſed hinc vel hinc, hoc eſt, ab vtrâque parte eius. cui non aduerſatur, quòd neque ſuprà neque infrà inijci debent, quod tamen latet expoſitores huius libri. Meritò igitur dubitant, quùm Hippocrates inquit [principia & nodus inijcienda ſunt, nõ quà vlcus, ſed hinc

vel hinc].Placuit etiam quibuſdam principia faſciarũ intelligi τὰ πέρατα,quãuis τῶ πεϱάτος nomen latiùs pateat,τῆ ἀρχῆς,id eſt,q̃ principij,quod & Plato nos docuit,aſſerens τὰ πέρατα principium eſſe & finem. Ergo,ſi liceat latiori vocabulo pro eo,quod anguſtius eſt,rem appellare,licebit nobis tam principium, quàm finem nominare πέρας, non tamẽ finem nuncupare principium.Iam verò principia,ad nullum aliud referri poſſunt,quàm ad faſcias fila & habenulas.cúmq; nullo modo fieri poſſit,vt hîc de faſcijs loquatur,neceſſe eſt principium in filis accipi,& habenulis,& ſi placet etiam in panniculis.quandoquidem hi quoque comprehendere vinculum poſſunt,non ſecus atque habenulæ,quarum extrema inter ſe complicata vinculi vicem exhibent.

NOdus non eâ parte fit,cui innitimur,non eâ,quâ agimus, non quâ inanis eſſet,ne inanis collocetur. 9

Quùm proximè in præcedentibus iuſſerit, vt qui futuram adhibet, principia ſuper vlcus nõ ponat, ſed aliâ parte,quâ nodus etiam collocandus eſt,nunc docet,quibus locis ponere nodũ oporteat.Docemur autem res interdũ per ea, quæ ipſis non accidunt,ſic enim appellãtur,quæ,cùm accidere poſſint,non tamen accidũt.Vis autẽ orationis huiuſmodi eſt.Nodũ non cõuenit ponere quâ parte vlcus eſt,ſed quâ ferri poſſit verſus ſuperiorẽ regionẽ, cum eo,vt caueatur pars,cui innitimur, quâ agimus,& tertiò, quæ inanis eſt.Vocat autem quâ agimus eam partẽ,quâ vtimur,cùm extendimus,curuamus,vel ad latera porrigimus.pars verò cui innitimur, in ambulando quidẽ eſt planta pedis,in cubãdo totũ dorſum,atq; eius pars potiſſimũ,quę in eo extat,prętereà capitis partes poſteriores,in ſedendo,ima pars natium.ſi quis autẽ deligatis brachijs aliquid agere debeat,conſidera quídnã illud ſit,& circa quę externa,in eâ actione poteris partem,cui innititur,inuenire.agunt quidẽ articuli,quamobrem vbiq; vitandi ſunt,atq; illi præcipuè,quibus agere vinctis ægrotantibus cõuenit.Conſtat autem rectè ipſum edicere,ne nodus,qui continere totũ vinculũ debet,ſuper eam partem ponatur,quę in motu figurã mutat. neceſſe enim erit nodum, vbi ſuper articulos collocetur,modò iuſto laxiorẽ fieri,modò coarctari.Quod in fine orationis dixit κωφόν,id eſt, inanis omnes accipiunt pro ſuperuacuo,perinde ac ſi dixiſſet nullũ ad vſum.gręci enim κωφοὺς,dicunt eos,qui à primo natali die ſurdi ſunt,& voce citra verborũ conformationẽ obſtrepunt.quẽadmodum igitur hi ad vitæ actiones prorſus inutiles ſunt,ſic aiunt ab Hippocrate appellari κωφόν,quod nihil ad vinculum conducit.Potuit id verbi ab ipſo ſcribi per.κ. κωφός,corrũpi verò ab initio protinus atq; ità ſeruari.ſed,quod ad ſentẽtiã pertinet,idẽ hęc ſcriptura ſignificat,ſiquidẽ κωφόν eſt,quod à nobis dicitur κενόν,& μάταιον, hoc eſt inutile.ſed quià multos videmus,vel ob inſcitiam, vel ꝙ velint diligẽtes videri,nodos adhibere faſcijs inutiles,idcirco Hippocrates hũc pręcipit,ne ponantur ἐς τὸ κωφόν,hoc eſt inanes,quod videlicet inutiles ſignificat,& ſuperuacuos.Putauit quidam ex ijs,qui hunc librũ explanarunt,Hippocratem intellexiſſe inane,locum inanem,vt puta alam,poplitẽ,inguen,ex aduerſo capitis humeri,genu,coxæ,ea diducẽs. inhærere enim dixit oportere nodũ corpori,at nõ perinde collocari,quaſi ſuſpenſus ſit, quod eueniret in alâ atque inguine. Si quis autẽ & hoc probabile iudicabit,ipſum poterit accipere. Nam in obſcuris,vel eo quod mediocriter probabile eſt,conuenit acquieſcere.

NOdus & filum,molle,& non magnum. x

Hic rurſus,ſicut principio duo vocabula proponit,cùm & res inter ſe diductæ

diductæ ſint,quibus illa indita eſſe videntur. ῥάμμα, id eſt,filum vocatur,quod vnà cum acu traijcitur, cuius materia linum eſt, ſiue lana, ſiue quid aliud eius generis: ἅμμα, id eſt nodus, qui ex habenulis, vel ſciſſis faſciæ extremitatibus implicitis efficitur. Patet autẽ vtrunque molle conuenire,ſi futurum eſt,vt non comprimat.quòd verò non magnum eſſe expediat,indicio eſt celeritas,quam ipſe in agendo laudat,eam prohibet lõgitudo,vel fili, vel ſeparatim etiam habenularum ſciſſæ extremitatis,aut eorum,quæ continẽdi vinculi cauſâ ſuperinijciuntur. Pendebunt igitur hæc à nodo fruſtra, præterquam quòd tædium afferent, quùm nonnunquam vulnera contingant,dum complicantur. exquiſitiùs autem ſcripſit [non magnum] quùm potuiſſet ſcribere[paruum],verùm ſicut magnum vitari oportet propter ea, quæ retuli,incõmoda,ſic & paruum, quùm in agendo prehendentes digitos effugiat,atque ob id remorans tempus producat,tum in vinculo propter breuitatẽ ſæpiùs ab eo, cum quo deuinctum eſt,elabatur,atq; idcirco nos cogat in eodem iterum verſari. Adde quòd cùm opinionem aliquando faciat rei deligatæ, nodus exiguus poſteà ſoluitur, vbi contineri debet. Meritò igitur cauendum eſt, tam quod omnino paruum eſt, quàm quod magnum: & hîc perinde atque in alijs, quod modicum eſt eligẽdum.id alterius extremi negatione nõnunquam appellãt,quemadmodũ nunc Hippocrates[nõ magnũ]qui ſi non paruum dixiſſet.idem vtiq; ſignificaſſet.

Licet quidẽ benè ſcientem ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuãtur,labi faſciam omnem,vt in capite ſurſum,in crure deorſum. xi

Si pro[ſcientem]ſcriberetur[ſcire]perfecta foret oratio,at nunc pendere videtur,& cum aliâ coniungi,eóque fit,vt nonnulli copulent,quæ ſequuntur,ſic vt tota ſit huiuſmodi. [Licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur labi faſciam omnem , vt in capite ſurſum in crure deorſum. deligare dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram, præterquam in capite] ſed nullo modo continuari videtur,quùm non propterea deligare eo modo conueniat, quià nodus conſueuerit ad partes labi decliues, & quæ in extremitate tenuantur. aliâ enim de cauſâ iuſſit (vt in ſequẽtibus oſtẽdemus)dextram partem ad ſiniſtram,ſiniſtram ad dextrã deuinciri. quoniàm cum his[licet quidem benè ſcientem ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur labi faſciam omnem] connectuntur ea , quæ ſic tradit [quæ autem adijciuntur ad continendum quidem,quæ circa hæc ſunt : ad ſuſpendendum verò faſciam omnẽ,quâ corpus quieſcit,& magis cauum eſt,ſuperimponenda, & quæ ſequuntur] quæ paulò pòſt exponemus hoc ipſum clariùs demõſtrantes:nunc quæ interiecta ſine ordine ſunt,per ſe conſideremus.

Deligare dextram partem ad ſiniſtram,ſiniſtram ad dextram,præterquam in capite. hoc enim è regione. xij

Præceptum hoc potiſſimùm ad fracturas ſpectat. perpetuò enim in contrariam partem inclinandũ eſt. vbi vlcus ab alterâ fuerit,vt ſi dextra pars læſa ſit, in ſiniſtram,ſi hæc,in contrariam,ſicut vbi totum os tranſnerſum fractum eſt, vinculum in neutram partem inclinãdum, quùm panni in orbem ſuperimponentur. Huiuſmodi igitur eſt, quod proponitur. Quùm deligamus,ſi dextra pars affecta eſt,in ſiniſtrã inclinare debemus, & contrà ſi ſiniſtra,in dextram. quod fit, vbi caput faſciæ ſuper affectam partem ponimus, non exquiſitè quidem ſuper fracturã,aut vlcus, ſed vtrobique hinc vel hinc: reliquâ verò faſciâ, quod affectum eſt,in contrariam partem attrahimus,& ſimul etiam adſtringi-

mus. At quùm hanc ad contrariam partem adduximus, ibi non ampliùs æquè adſtringimus, & multo minùs etiam inclinamus, donec in orbem circumacta, ad ſuum principium reuertatur. ibi enim id manu prius tenebamus, cui rurſus faſcię partem, quæ ipſum contingat, ſuperpoſitā valēter continemus ſic, vt iterum incipiat circuire ſuper partem priùs inuolutā ſimiliter adſtricta, & in contrariam partem inclinata, tum eodem modo circumdata, vbi rurſus ad principium redierit, æquè faſciam alterâ manu continemus, alterâ coarctamus, atque in contrariâ vitiatę ſedis attrahimus. Nō ſolùm autem hoc modo membra deuincimus, ſed & latera. nam, ſi affecta ſit pars dextra, orſi ab ipſâ faſciā eo modo, quo dictum eſt, ducimus ad ſiniſtram: ſi vitium ſit in ſiniſtrâ, ab hâc, faſciâ incipientes, quaſi iter facimus verſus dextram. ſed caput non licet ità in orbem comprehendere, quòd non patiantur id ceruices, quà cum ipſo committuntur. Quamobrem ſiue dextram, ſiue ſiniſtram partem occupet vitium, quod vinculum poſtulat, faſciam è regione, hoc eſt, rectam ducimus per ſummum quidem caput porrectam, inde ad extremam maxillā demiſſam, poſt hæc iterum ad affectum locū ſimiliter datam, ſiue iterum, ſiue tertiò ipſam circuire abūdè putamus, & dum finiatur, circumactā. finiatur autē in vertice prorſus, is enim locus maximè idoneus eſt, qui fideliter contineat.

SEd in contrarijs faſcia in vtramque partem attrahatur, quòd ſi ab vno capite incipiat, ſimiliter quà firmiter cōtineatur, vt in medio capite, & ſiquid aliud eſt huiuſmodi. xiij

Duplex eſſe poteſt huius loci ſententia, vt vel ad omnes corporis partes, vel ad caput tantùm referatur. quià, quùm dixerit [præterquam in capite dextram partem ad ſiniſtram, hoc autem è regione deligādum eſſe] cæteras eius partes, quæ inter ſe contrariæ ſunt, quarum quidem hæc poſterior eſt, & in occipitio, illa verò prior, & in fronte deuinciri iubet, faſciâ in vtrāque partem ductâ. ducitur autem in vtràmque partem, vbi mediâ affectę ſedi iniectâ, vtrūque caput æqualiter ad cōtrariam attrahitur. Ergo faſciarum, quæ ſic volutæ ſunt, extremitates valentiùs continentur, ſi in fronte, quàm ſi in occipitio collocētur. Verùm, ſi de omnibus corporis partibus loqui Hippocratem ſtatuamus, cōtrarias dicemus partes, quarum vtriuſque ſtructura eſt ſimilis, nempè dextram & ſiniſtram, priorem & poſteriorem, quę vbi pariter vitiatæ ſint, ſicut in tranſuerſâ fracturâ euenit, faſcia in vtramque partem attrahenda eſt, quemadmodum faciendum diximus in pannis, qui in figuram aſciæ ſuperdantur. Quòd ſi (inquit) ab vno capite incipiat, perinde ac ſi in vtramque partem duceretur, circumagenda eſt, ſicq́;, quà firmiter contineatur, adducenda, vt ibi finiatur. pro exemplo autem loci, vbi firmiter contineatur, attulit medium caput, cōtentus nunc eo ſolo, quùm paulò pòſt, perfectè vniuerſam orationem ſit explanaturus, docens quâ parte deſinere faſciam conueniat, vt iuncturam totam fideliter tueatur. Particula autem [ſimiliter] in vtroque accipi poteſt, & in toto faſciæ circuitu, & in fine.

QVæ mouentur, vt articuli, quà curuantur, minimis, & maximè collectis, veluti poples: quà extenduntur, ſimplicibus, & latis, veluti patella circumdari debent. xiv

Minima lintea danda eſſe docet circa poplitem, cæteráque eius generis, & maximè collecta, hoc eſt, cōtracta in anguſtum: partem verò popliti cōtrariam ſcilicet patellam, contrariâ viâ. eſt autem contraria via, vbi lata ſunt, &, quantū

minimè poteſt,cõtracta.quod omnibus articulis cõuenit, quà curuantur, quẽadmodum popliti:quà extenduntur,quemadmodum patellæ, quam nonnulli vocant ἐπιγουνίδα,ſicut alij ἐπιγονατίδα. ſuper hanc igitur dixit latam faſciã extendendam eſſe,ſic,vt ipſam vniuerſam cõplectatur.nam,quę non ſic obuoluatur, ſurſum vel deorſum facilè feretur. ad vtramq; enim partem labetur, propterea quòd patella gibba eſt. At poplitem contractâ faſciâ, inuoluẽdum cenſet. nam neq; admittere,neque ſeruare eam poteſt, quæ in latitudinem explicatur.

QVæ autem adijciuntur ad continendum quidem,quæ circa hæc ſunt : ad ſuſpendendum verò faſciam omnem, quà corpus quieſcit, & quà magis cauum eſt,ſuperimponenda,vt ſupra vel infra genu. XV

Laudare eiuſmodi breuitatẽ decet, quæ vno vocabulo apertè id notare poteſt,quod oratio. Quemadmodum & nunc, vbi[ad continendum]καταλήψιος dixit,quo verbo ſignificarur oratio, quã proferre ſic poſſemus,vinculorũ, quæ ad articulos adhibentur, extremitas firmiter tenẽda eſt extra articulum aliquo inſuper vinculo addito : [ad ſuſpendendum] verò ἀναλήψιος , quo monemur, vt magnopere prouideamus,ne faſcia ad partes decliuiores delabatur, néue ſurſum tẽdat ad gibbas,quas ipſe ſuprà dixit ἄκρα,id eſt,in extremitate tenuatas, quùm inquit,[licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur labi]. planè autẽ conſtat ex verbis ipſius, rectè id à nobis dictum eſſe,quòd quæ nunc proponuntur, continuata illis ſunt,quibus ait, [licet quidem benè ſcientẽ ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur labi]. quin & breuiſſimè ſedes commemorauit idoneas, quibus faſcia finiatur, duobus vocabulis eas comprehendẽs,quùm inquit,[quieſcit,& cauum eſt]. Quieſcunt quæcunque extra articulum ſunt,in vtroque oſſium,quæ inter ſe cõmittuntur,vt,quod ad genu pertinet, quæ in femore ſunt,aut crure,hæc ſiquidem magis caua ſunt. Caua autem,λαπαρώτερα dixit,partes ſignificans,quarum contrarius habitus eſt,atque extantiũ,hoc eſt,quæ depreſſæ ſunt ac deſidũt.omne enim,quod cauum eſt,deſidit. Propriè autem vox λαπαρὸν,inane ſignificat, ſicut λαπάξαι,exinanire.nam illud ἴλιον ἐξαλαπάξαι εὖ ναιόμενον πτολίεθρον, exinanire vrbem Troiæ frequentem ſignificat. λαπαρὰ item dicunt illas corporis partes, quæ inter coſtas nothas poſitæ ſunt, & oſſa, quæ ad ilia pertinent. Iam verò omne quod deſidit, λαπαρὸν appellant,tranſlato vocabulo ab eo,quod communiter accidit. ſiquidem omne,quod vacuum eſt,neceſſariò deſidit.

COnſentit autem cum capite humeri,faſcia ad alteram alam demiſſa: cum inguine,ad alterum ilium:cum crure,ſuper partem huius poſteriorẽ, quæ carnoſa prominet. Quibus autem ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpẽdenda eſt:quibus deorſum à ſuperiori. XVI

Vbi vinculum non eorum commoditate,quæ laboranti particulæ ſuperimponuntur,ſed propter ſe adhibetur, eo conſilio primùm potiſſimúmq; inijcitur,vt affectam partem,& quo modo compoſita eſt,ſeruet,& ab inflãmatione tueatur, quod plenè oſtenſum eſt in opere de fracturis. ſed quià præſtare hæc vinculum nequit, niſi contineatur, ne ad ſuperiora vel inferiora corporis procedat, idcirco neceſſe eſt faſcias dare ad partes integras : & vbi veriſimile eſt vinculum totum ſurſum ferendum eſſe, à contrariâ parte ſuſpenſum deorſum attrahere. In quibuſdam igitur partibus à contrarijs ſuſpendimus vtiliùs, ſicut in capite humeri,& in inguine.exquiſitiùs verò ait in capite humeri,nõ ad alterum humeri caput, ſed ad alam:in inguine ad alterum ilium ducendam eſſe

faſciam.cùm neque humeri caput,neq; nates fideliter ſeruare iuncturã queant, ſicut ala,atque ilia. Vocatur autem(vt mox retuli) κενεὼν, quod inter thoracem eſt,& os,quod ad ilia pertinet,ità dictũ propterea,quòd inane ſit,hoc eſt,deſidat. Iam verò cõſtat conſentire,quod ὁμολογεῖν dixit,poſitũ fuiſſe pro cõgruere & conuenire.nam,qui benè factis cõſentiũt,non modò nihil cõtrà faciunt,aut dicunt,ſed perficiendi ſocij ſunt,ſic ex locis,quæ propoſita ſunt, alia, quùm ad hæc quoque faſcia pertineat,alia adiuuant. ſimiliter & in crure, cuius partem, quæ carnoſa prominet,facilè iũctura effugit, ad ſuperiorem partem faſcia vtiliter datur, vbi videlicet carnoſam ipſius prominentiam vinculo comprehendi neceſſe eſt. Locus ſimiliter, qui iuxta talos eſt, fortiter vinculum continet, quùm inter duas eminentias poſitus ſit, nempè ſuræ, tibiæque extremitates, quas nonnulli perperam vocant ἀστραγάλους. idem quoque prǫſtat ſuperior locus per eam cruris partem,quæ poſterior carnoſa prominet.

» VBi nihil tale eſt,quemadmodum in capite,quà maximè æquale eſt,conti- XVII
» neri faſcia debet, & duci quàm minimè obliqua, vt poſtremò obuoluta,
» quà valentiſſimè hæreat, vagos circuitus contineat.

Quâ ratione partes vinciri debeant,iuxta quas nulla talis ſedes eſt, qualẽ in crure dixit,quibuſue non eſt contraria pars altera,quemadmodum humeri capiti, & inguini,oſtendit nominatim capitis mentionem faciens, iubètque quà maximè æqualitas eſt,totam iuncturam contineri,nempè extremitatẽ in neutram partem inclinantẽ, rectam finiri,vel in fronte,vel in medio capite,vbi ea pars eſt,quǫ βρέγμα vocatur.nam,vbi ad mentum faſcia ducitur,cõmodè finitur in medio capite attracta ſic,vt nullo modo inclinet: vbi verò in orbe circũdatur,in fronte ſimiliter citra omnẽ inclinationem.nam,quǫ ſic circuit ad poſteriorem partem feretur,quà occipitium eſt,quod inter collum eſt,& gibbã à tergo caluariæ partẽ. Dixit autẽ poſtremò faſciam quàm minimè obliquè circumagendã eſſe,idcirco,quià priores ambitus,vt diuerſis locis affectã ſedẽ inuoluãt,ſǫpiùs neceſſe eſt obliquos duci:ſed poſtremus minimè obliquus priores continet,qui morbi cauſã obliquè ſunt adhibiti.hos itaq; conſtat hoc modo contẽtos immobiles permanere. Quemadmodum igitur in capite,& ſupra vel infra genu poſtremus circuitus ſeruari penitus ſine inclinatione debet, ſic in vinculis, quæ dantur ad inguen,vel humeri caput, vbi ad contrarias partes porrigere faſciam cogimur,extremi circuitus citra omnem inclinationẽ in orbem eſſe debent,in ilibus quidẽ ab vtrâq; parte,vbi deligare inguen volumus: ab vtrâq; alâ,vbi caput humeri.quod ſimiliter ſeruãdũ eſt in cubiti cõmiſſurã.

» VErùm,vbi nec contineri,nec ſuſpendi commodè poteſt, cõtineri filis de- XVIII
» bet,vel ſubiectis,vel ad ſuturam adhibitis.

Quod proponitur, huiuſmodi eſt. in quibus vitijs, aut partibus difficulter extrema lintea continentur,aut ſuſpenduntur,in his oportet filis, vel in orbem datis,vel ſuturâ adhibitâ ad extremũ vinculum,efficere vt contineatur. Vtrum verò fieri poſſit,vt aliqua pars,quâ difficulter extremum linteum contineatur, & ſuſpendatur,filum facilè ferat, nihil cum expoſitoribus dicere poſſum: neſcio autem an aliquæ ſint partes,quæ huiuſmodi iuncturam non ſuſtineãt, ſed quoſdam noui,qui,vbi paulùm vitiata pars mota eſſet,intolerabili dolore premerẽtur,ſicut is multo antè,cui,quùm ex alto caderet,regio iuxta ſpinam icta eſt,ità, vt ne ſi paulùm quidem moueretur, ferre magnitudinẽ doloris poſſet. neceſſe ergo fuit tunicã illi primùm detrahere,non exuẽdo, ſed ſuturas omnes

ſcindendo,

ſcindendo,deinde tradere hominem plurimis,qui totum corpus continerent, & ſuſpenderent ſic,vt in neutram partem inclinaret,tum extendere ſuper lato ſcamno panniculũ,lanæ hapſo ſuperiniecto.quod imperauimus,vt,quùm primùm homo ab ijs,qui illum cõtinebant,à cubili attolleretur, celeriter ſuper id imponeretur,ſubijcereturq́; in latitudinẽ ſpinę hominis ſublati.nos verò alterum lanę hapſum,calido oleo madentẽ,vbi dẽpta tunica fuit,ſpinę abſq; morâ ſubijcientes,ſuper ſubiectum panniculum, cui alter hapſus lanæ ſuperimpoſitus erat,hominẽ collocauimus.poſt hæc madẽtis hapſi extremitatum ab vtrâque parte vnam ad priorẽ corporis partẽ adduximus, deinde ſuper ipſas attraximus extrema ſicci hapſi,tum lintei,quę ſuturâ coniũximus.Quòd ſi non ſuturâ, ſed filis contineri quis iuncturã voluerit,primũ illa ſub pãniculo extẽdat, oportet.hoc ſiquidẽ fieri nõ debet vinculo iam iniecto, quod ſimiliter in coxâ cõuenit,tum in femore,in humero,& interdũ in ceruicibus à poſteriori parte.

- FAſciæ mundæ,leues,molles,tenues. xix

Materiam nunc docet faſciarũ,eas adhiberi iubens,mundas,leues,molles,tenues.mundas quidem, ne ob ſordes ſenſum mordentium excitent, néue humorum,qui ſuperinfunduntur,vim penetrare vſque cutem prohibeant: leues,ne vitiatus locus oneretur:tenues,vt leuiores ſint,& molliores,facileq́; per eas tranſeat,quod infunditur:molles,ne premant.Cõſtat autem hæc omnia ad id valere,ne inflammatio affectas partes inuadat.

- CIrcumagendæ autem,vel ambabus manibus,vel vtrâque in vicem. xx

Quod ſuprà dixerat cõmuniter de omnibus operibus chirurgiæ,præſtari ea volens vtrâq; manu,vel ambabus ſimul,id nũc de ſolâ circũagendi ratione ſcripſit.huiuſmodi enim manuũ exercitatio celeritati,quæ in dolore potiſſimùm requiritur,magis eſt accõmodata.Ergo ambabus manibus ſimul circumagitur faſcia,quæ in vtrãq; partem attrahitur:cæterę,alterâ tantùm.ſed & in his vtraq; in vicem faſciam prehẽdit, nam,vbi in vtrãq; partem attrahitur, ambæ eodem tẽpore ſimiliter agunt: in reliquis in vicem, altera maximá iuncturæ partem efficit circumdans,cui miniſterio vtiliter altera ſubſeruit.

IDoneis verò vtendum,partium latitudine,craſſitudinéque inſpectâ. xxi

Imperat,vt idoneam faſciam inueniamus, partiũ,quas deuincimus,latitudinem,craſſitudinẽq́; intuiti.Sed,quùm rectè faſcia adhibeatur per ea,quę dicta ſunt,in quibus docuit,vnde incipere debeat,quâ ratione affectæ ſedi circũdari,quaſq́; partes cũ ipſâ cõprehendere,tum quà finiri,& quomodo adhibere ibi nodum & filum expediat,ſcire conuenit nihil indicari ex his.ſiquidẽ nihil ex ijs,quæ propoſita ſunt ex partiũ,quæ vinciũtur, latitudine,aut craſſitudine colligitur,ſed ex ipſo morbo,& ex figurâ partis,quá morbus occupat. nũc igitur par eſt ipſum tradere,quíſnam ſit profectus faſciarũ,vbi partium,quę vinciuntur,latitudinẽ & craſſitudinem attẽdimus.hinc enim ipſorũ linteorũ longitudo ac latitudo intelligitur. Paruulo puero exempli cauſâ cõſentaneum eſt faſcias inijciẽdas eſſe,quæ,quod ad lõgitudinem ſpectat, breues ſint, quod ad latitudinẽ,anguſtæ,vt magnæ ſtaturæ iuueni longas, & latas,proq́; eorũ proportione cęteris corporibus,quę inter magna ſunt, & parua.ſi quod enim corpus vinciatur,quod penitus mediá inter vtráque latitudinẽ & craſſitudinẽ habeat, faſcias adhibemus,quod ad lõgitudinẽ & latitudinẽ attinet, medias inter eas,quibus ad magnũ corpus,& quibus ad exiguũ vſi ſumus:ſed ſi ad alterũ extremũ magis accedat,augẽtes vel minuẽtes pro eo illarũ modũ variabimus.

CIrcuituum capita, dura, æqualia, diſtincta ſint.

Vtraq; faſcia circuitũ habet, & quæ laborantis corpori nondũ circumdata eſt, & quæ locũ affectum comprehendit. Capita verò faſciarũ, quæcunq; illa ſint, vtriq; cõmunia ſunt, ſeu capita nunc intelligãtur principia faſciarum, ſeu fines, ſiue vtraque, & præter hæc etiã extremitates in latitudinẽ, hęc omnia attinent ad vtrumque faſciæ circuitum, vbi ſcilicet per ſe glomerata eſt, & vbi laborãtis corpori obuoluta. quare hoc explicare nullo pacto difficile eſt, quãuis de eo huius libri expoſitores inter ſe diſſideant, vera enim oratio eſt, ſeu referatur ad glomeratam, ſeu ad eam, quæ corpori ſuperdata eſt. Quin & omnes extremitates intelligimus, non, vt quidã æſtimarunt, eas, quę in longitudinem, vel, vt alij, eas, quæ in latitudinem: illi ad ſolas faſcias, quæ extra corpus ſunt referentes: hi arctatum faſciæ circuitum indicari ab Hippocrate cenſentes. conſtat autem faſciam per ſe, priuſquam corpori inijciatur, arctãdam eſſe. ſic enim faciliùs prehẽdetur, quùm & tenuior ſit, & circuitus habeat tenuiores, eo quòd in globum intenta coarctetur, quùm adſtringi aliter nequeat. ſola verò capita adſtringenda eſſe apertè falſum eſt, quùm non hæc tantùm, ſed tota faſcia debeat coarctari. Ergo velut in re ambiguâ id, quod ſentio, iam explicabo. Capita intelligenda ſunt omnes tam in longitudinem, quàm latitudinem faſciæ extremitates: exiſtimandúmque eſt minus propriè dicta fuiſſe, dura, atque eâ de cauſâ orationem eſſe obſcuram. præfatus enim ſuprà [faſciæ mundæ, leues, molles] qui nunc rurſus eas duras inquit? Equidem arbitror vſum fuiſſe σκληραί, id eſt durę, vocabulo rei, quæ ſignificatur, accommodato. nam ſępiùs in extremitatibus linteorum, quæ quaternæ ſunt, binæ in lõgitudinem, totidem in latitudinem, vel ſolum ſtamen conſpicitur, cui ſubtegmen vſque finem nõ connectitur, vel ſolum ſubtegmen ſine ſtamine. eſt etiam interdum, vbi alterum eorum laxiùs extremâ parte reſidit, vel aliâ parte reſidit, aliâ extat. In his igitur linteis circuituum capita molliora ſunt, quàm in quibus ſtamen & ſubtegmen perpetua vſque ad finem procedũt. His, quæ hoc modo molles ſunt, duræ aduerſantur (vt dixit) conuenienter glomeratæ. ſatius autem fuiſſet dicere non molles, vt ſuprà dixit de nodo [non magnum]. quæcunq; enim media ſunt inter immodica (vt retuli) proferri negatione alterius exuperantiæ ſolent. capita igitur dura iure ſic accipi potuerunt, tum quòd nihil aliud, vel mediocriter probabile afferri poſſit, tum quòd Hippocrates de huiuſmodi errore circa lintea nullo alio loco pertractet. Æqualia ſignificãt ea, quę tota ſine vllâ varietate ſimilia ſunt, id quod fit, vbi nulla pars lintei durior eſt aut latior, nulla itẽ mollior, aut anguſtior, tũ vbi nihil deeſt, nihil corroſum eſt, (παρύφασμα græci dicunt) ſicuti videmus in telis, quarum textura inæqualis eſt. Diſtincta verò fieri accipimus, quùm æquè omnes partes extentę ſunt, neq; vna extenta & ſimplex eſt, altera duplex, atque implicata.

CAſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt: hæc autem ſic, vt neq; premant, neque decidant.

Hæc loquendi ratio perturbata omnino eſt, quomodocunque accipiatur verbum ἀποπιπτόντων, quo [cadunt] expreſſit, ſiue iuxta atticorum cõſuetudinem dictum exiſtimemus, qui genitiuum participij pluralem pro tertiâ perſonâ pluralis imperatiui ponunt, cuiuſmodi illud eſt ἴστων δ' ἐς θάλαμον παρόντων: ſiue genitiui caſus, cuius rectus ſit ἀποπίπτοντα, oratio perturbata eſt. nam, ſi prius ſignificatum admittamus, talis erit, [Caſura deteriora citò cadant, vel ſi mauis cadat]

cadat] cùm dictio,caſura, neutri generis ſit. hoc autem in numero multitudinis acceptum græcè verbo iungitur tam ſingulari,quàm plurali:iuxta alterum ſignificatum, eiuſmodi reddetur oratio [caſura deteriora ſunt, ipſis citò cadentibus]ſed ſatius fuit ſic ſcripſiſſe[Caſura ſanè deteriora ſunt,quùm citò cadunt].Colligitur autem euidenter ex hâc oratione,& alijs quibuſdam, librum hunc rudem adhuc editũ fuiſſe,ptereà quòd partim auctor ipſe vnam vel alteram literam prætermittendo,addendo,aut variando errauit,quemadmodum plures ſcribunt:partim peccauit primus librarius,qui quędam ab auctore obſcuris literis ſcripta minùs perſpiciens, non benè coniecit. adde,quòd litera perierit,vel confuſa fuerit abruptâ chartâ, vel alio caſu interueniente. ſortaſſe etiam alij errauerunt,literas præpoſterè componentes, & nonnulli veterẽ ſcripturam immutantes. ex quibus omnibus fit, vt magnus errorum numerus, in multis exẽplaribus accumuletur.Hæc profectò vel ſemel habita, memoriâ tenenda ſunt:in ſingulis enim erroribus eadẽ repetere lõgum eſt.Dantes autem integra verba ſic habere[Caſura ſanè deteriora ſunt,quùm citò cadunt]inquiremus, de quibus hæc dicantur, num de quibuſdam corporis partibus caſuris: an de faſcijs: an de ijs,quæ affectæ parti ad ſanitatem comparãdam imponuntur,qualia ſunt cataplaſmata, medicamina,linamenta,laquei. nãque extra hæc tria genera nihil videtur ab ægrotantium corporibus poſſe cadere. quin & ab ijs,qui librum hunc explanauerunt,ſigillatim vnumquodque dictum eſt,non tamen omnia tria, quanquàm,ſi cui ſingula probabilia viſa fuerint, poterũt & omnia videri. Equidem non alienum exiſtimo accipere orationem hanc in linamentis,quæ, vel per ſe ſæpiùs imponuntur vt ad ſanguinis eruptionem,vel, vt medicamenta excipiant, vel,vt eadem ſuperdata contineant. expedit enim prorſus ea decidere,at nõ citò,ſicut neque laqueos: ſed,vbi ſuppuratione factâ perfectè caro producta fuerit, & circa venas ſanguinem ſundentes increuerit. At neque cruſtas etiã candẽti ferramento,vel adurentibus medicamẽtis inductas conuenit citò cadere.Sed complura medicamenta,quę partim liquida putreſcentibus partibus infunduntur,partim inſpergũtur arida, partim ad lienoſos dantur, & ad aquam inter cutem ſummopere proſunt, quùm non celeriter decidunt: medicamenta item, quæ,ꝙ benè inhæreſcant, ἐχέκολλα dicuntur,ad alias partes, atque affectus impoſita valdè proficiunt,ſi diutius cõtineantur:ad fracturas etiam,& ad humeri caput frequenter excidens,tum ad pedum,coxarum,renum,omnium articulorum tormentum, capitíſque dolorem acutũ experti ſumus admodũ conferre,niſi citò decidant. è quibus quæcunque dicuntur ἐχέκολλα, cùm ità glutinentur,vt vix reſolui poſſint,& corpori inhæreſcant, vinculum non requirunt:alia verò decidunt,niſi faſcijs cõtineantur,de quibus nunc loquitur.inquit igitur[hæc autem ſic,vt neque premant, neque decidãt] quaſi ità ſcripſerit,quæcunq; medicamenta non expedit citò cadere,ità vincienda ſunt, vt affectâ parte ſub vinculo nõ coactâ valenter teneantur, quod idẽ ſignificat ac non decidant. In his igitur,quæ extrinſecus ſuperdãtur,ſatis verba hæc excuſſa ſunt:conſideremus rurſus,num de partibus corporis, illud verè dicatur[Caſura ſanè deteriora ſunt,quùm citò cadunt]nonnulli ſiquidem orationem hanc falſam exiſtimant, quos fallunt partes putreſcentes, quæ celeriter excidantur neceſſe eſt. quod ipſum per ſe verum eſt, nihil tamen illi repugnat,multũ enim intereſt inter ea,quæ caſura ſunt,& quæ excidi debent.ſæpè enim oſſis teſta, vel ſquamula tempore decidit, quas præſtat à naturâ cõpulſas

tempore paulatim abſcedere, quàm ſub irritantibus præſidijs, aut ſub inſtrumentis reſoluentibus cadere. quæcunque enim ſubitâ vi extrahuntur, ſinus fiſtulis ſimiles relinquunt: vbicunque caſura ſubcreſcente calloſo quopiam, vel carnoſo remittuntur, locus quamprimùm plenus conſpicitur, & celeriter ad cicatricem perducitur, ſi medicina modicè ſiccans, atq; adſtringens adhibeatur. Atqui nonnulla etiam neruoſa, & à membranis non abhorrentia, ſæpiùs excidunt, paulatim tutò longo tempore ſuppurantia, quæ ſi cogantur vehementibus medicamentis, id eſt acrioribus, vel ſi inſtrumento quopiam, ſeu digitis noſtris euellãtur, reliquas partes afficiunt, inflammationem, febrem, delirium, neruorum diſtentionem concitantia. Iam verò ad reliquum, nempè ad tertium genus eorum, quę cadere diximus, pergamus, hę autem ſunt (vt nonnulli cõcipiunt) faſciæ, quas aiunt, vbi laxæ ſunt, futurúmq; omnino eſt, vt cadãt, vtiliùs longiori tempore cadere, ſed hoc falſum eſt, ſiquidem, quæ malè affectis partibus circumdatæ ſunt, ſatius eſt cadere quàm celerrimè, ne dum tempore: atque adeò expectare non debes, dum illæ cadant, ſed citò ipſe iuncturã ſoluens rurſus moderatiùs deligare. quare nonnulli ex ijs, qui ſic exponunt, fatẽtur expeditius eſſe, laxas faſcias citò cadere. Sed, quod ab Hippocrate effertur, præciſè dicitur, niſi quiddã aliud intelligatur, vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi [caſura, quùm diutius manent, deteriora ſunt ijs, quę celeriter cadunt]. ſed, ſi hoc detur [cadere] minimè probabiliter refertur ad alias faſcias. Ecquis tamdiu expectat in ijs, quæ ſponte ſunt caſura, cùm poſſit celeriter ſoluere, & rectè deligare? alij verò in contrariam partem inclinantes, veram quidem dixerunt orationẽ, ſed explanando verba contorſerunt. nam, quî non contorta eſt hæc expoſitio? Caſura deteriora ſunt, quàm non caſura, pręſtat tamẽ ea citò decidere, vt vna ſentia contineatur priori parte orationis hactenus [caſura deteriora ſunt] & rurſus ab alio principio orſi legamus [ταχέως ἀποπιπτούσας, hoc eſt citò cadant]. At contorta eſt (vt diximus) hæc expoſitio iuxta figuram loquutionis σωματικὸν appellatam. Adde quòd ſi illud [caſnra ſanè deteriora] in vniuerſum accipiatur, falſum eſt, compluribus enim cadere bono eſt. melius eſt igitur (vt narrauimus) orationem ad ea referre, quæ ſuperimponuntur, & ad partes caſuras: faſcias verò, & poſtremam expoſitionem reijcere.

AD quæ autem faſciæ ſpectant, vel quæ ſuper alias dantur, vel quæ primæ inijciuntur, vel vtræque. XXIV

Supplendum eſt, [hæc ſunt] dein protinus legẽdum [faſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur] & quæ ſequuntur. [Spectant] dixit ἔχεται eo ſignificans, quaſi deſiderant, & ſibi vendicant, & ſpectant, quæ rurſus omnia idem ſibi volunt, nempè, quæ vinculi vires ſint, quæue opera. Voco autem nunc opera, non operas, ſed effecta, quomodo domus opus eſt ædificatoris, fabri lectus, textoris veſtimentum. In vinculis itaq;, præſertim quę ad fracturas adhibentur, binæ faſciæ obuoluuntur, antequam panni inijciantur, ſecundum hos reliquæ. Priores duas Hippocrates proprio nomine dixit ὑποδεσμίδας: iuncturam verò, quæ ex his fit, nuncupauit ὑπόδεσιν. Audiamus deinceps ipſum dicentem, quæ præſtare poſſint tam illæ faſciæ, qnæ primò inijciuntur, qnàm faſciæ communiter. debuit autem primùm explicare cuius gratiâ vincula à medicis inijciãtur, quomodo primùm partitus eſt, aſſerens alia ſanare, alia ſanandi ſocia eſſe: tum quâ viâ iniectum vnumquodq; eorum ſanet. ad curationis enim conſilium reſpiciẽtes idoneam iuncturam inueniemus.

niemus. indicabit autem conſiliũ valetudo, quæ curabitur. Hippocrates tamen non ità ſcripſit, ſed hactenus præfatus, qualem adhibere iuncturam debeamus, tranſit ad opera, & vires ipſius.

» FAſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur: XXV
» hiantia coniungãtur: contracta ſeparẽtur: peruerſa dirigãtur: aut cõtraria.

Abſceſſiſſe nunc dicit, quæcunque corpore integro cũ alijs partibus iungebantur, hæc, cùm aduerſa valetudo eſt, vnitatem & contactum nõ ampliùs retinent. Vnitas quidem abeſt omnibus fracturis, vlceribus, fiſſis, contuſis: cõntactus verò abſceſſibus, ſinibus, inflationibus, tumoribus. Hiantia dicit, quę plurimum inter ſe recedunt, quod fit duobus modis, vel vbi ipſa tota, vel vbi oræ duntaxat inter ſe diſtant. Ergo conſilium curationis eſt, quę abſceſſerunt propellere: hiantia coniungere: peruerſa dirigere, quod communiter ad omnia ſuperiora pertinet. græci hoc ἐπανορθοῦσθαι, & διορθοῦσθαι dicunt ſignificantes, quæcunque aliquo modo excedant, in ſtatum reſtituere moderatum. conſilia igitur in vinculis adhibendis, hæc ſunt: quanquam eorum vis nõ modò hæc præſtat, ſed interdum etiam contraria, cùm rectè inijciuntur, hæc: quùm malè, contraria. Meritò igitur in extremâ oratione adijcit [aut contraria]. conſtituit enim oſtendere, quid faſciæ, quæ primò inijciuntur, efficiãt, & non tantùm de rectè adhibitis tractare. In principio ſanè huius orationis [Ad quæ autẽ faſciæ ſpectant, vel quæ ſuper alias dantur, vel quæ primæ inijciuntur] loquitur de omni vinculo, non de optimo tantùm: ſi quis tamen de optimo tantùm velit ipſum agere, quod in extremâ oratione additur, hãc ſententiam habebit. Sicut in habitu præter naturam alia diducta, hiantia alia, nonnulla peruerſa conſpiciũtur, ſic videre licet alia vitia his cõtraria. corpore enim benè valente, quùm moderata cuncta ſint, omne vitium inde oritur, quòd moderatio corrumpitur. Ergo, ſicut quæcunque naturali habitu ſunt, vbi cum quibuſdam continuantur, vel quædã contingunt, amiſſâ vnitate, & contactu ægrotare, & habere præter naturam dicimus, ità etiam, quæ neque continuabantur, neque ſe contingebant, vnitas, & contactus morbo implicabit. quare, quùm hæc contraria ſint, vbi curentur, contraria conſilia exigent. Illa verò videbuntur rationi repugnare, quæ contraria ſunt peruerſis, directáq; nuncupantur. oportebit enim, & hęc (quantum ex propoſitâ oratione colligitur) peruertere, qui effectus non ampliùs eſt vinculi idonei, ſed alieni. verùm, ſi quis meminerit eorum, quæ ab Hippocrate de femore, & de humero traduntur, comperiet his rectum habitum præter naturam eſſe, quùm ſecũdum naturam in exteriorem & priorem partem gibba ſint. Sed quendam hoc latuit, qui femur humerúmue tranſuerſum fractum, primò quidem rectum compoſuit, tum callo glutinãdum in eo habitu deligauit: ſed, quùm naturalem oſſium habitum animaduerteret, eúmque ſeruãdum eſſe intelligeret, ſentiens fractum os nondum callo ſolidatum, aquâ calidâ perfudit oleo copioſè adiecto, dein vehemẽter extendens, primò quidem perfregit, vt initio fractum fuit, tum naturali figurâ ſeruatâ compoſuit, poſt hæc ità figuratum naturæ commiſit callo glutinãdum. Quare verũ eſt non ſolùm imprudentes medicos ob alienum vinculum contrariam vtilitatem ſuperioribus afferre, ſed optimos etiam de induſtriâ. quoniàm, quæ præter naturam duplicata ſunt, ad contrarias partes conuertunt: in ijs, quę coaleſcunt, cõiunctionem ſoluunt. videmus enim quibuſdam exulceratos digitos cohærere, ità labra, & palpebras. Spectare igitur hęc oportet in huiuſmodi vitiorum curatione, quo-

rum ſingulorum propriam iuncturam ſubijcit, primò proximis verbis agens, quâ viâ parari faſciæ debeant.

IAm verò faſciæ parentur leues,tenues,molles,mundæ,latæ,ſine ſuturis,ſine eminentijs,ità valentes,ne extentæ rumpantur,& paulo ampliùs,non ſiccæ, ſed eo humore madentes,qui ſingulis ſit idoneus. XXVI

Scripſit iam antè de faſcijs,ſed mutila quædã,ex quo colligitur librum hũc, neque ab Hippocrate fuiſſe adeò politè limatum,vt edi poſſet,neq; à filijs.nemo enim poſt obitum Hipppocratis eadem, vel breuiſſimâ etiam oratione attigiſſet,ſed vel hęc,vel quæ antè propoſita ſunt,reſecuiſſet.dixit enim ſuperiùs [faſciæ mundæ,leues,molles,tenues]nunc adiungit opus etiã eſſe, vt latæ ſint, ſine ſuturis, ſine eminentijs,tum valentes, non ſolùm ſic, vt non rumpantur, quùm vehemẽtiùs extenduntur, ſed eo etiã ampliùs,hoc eſt validæ ſint,& firmæ,quo fidelius teneãt.Pręcipit autem,vt ſine ſuturis ſint inæqualiter prominentibus,& ſine eminẽtijs,quæ ſunt in ijs,quæ texuntur,interdũ de induſtriâ, interdum inuito textore,oblongis quibuſdam extãtibus, modò ex ipſo ſubtegmine,modò etiam ex purpurâ.ſed & fœminæ in iis,quas vocãt παρυφὰς,datâ operâ omnino hoc faciunt,quæ omnia caueri iubet.At quod inquit[faſcię parentur latæ]iis annumerari poteſt,quæ minus accuratè proferũtur. nam,ſi anguſtis comparentur, poterit quis redarguere, conferens eas cum iis , quæ iuſto latiores ſunt:ſed ſi ad moderatas,quod à moderato in vtramuis partem recedit,ſiue amplius,ſiue minus,id omne vitioſum eſt. Quorſum adhibeantur, tenues,leues,molles,mũdæ,ſuperiùs dictum eſt. quod addit[non ſiccæ, ſed eo humore madidæ,qui ſingulis ſit idoneus] ad faſcias quoq; refertur.quo autem motus argumẽto id præcipiat, euidentiſſimum eſt. in nullo enim vinculo ſiccas admouẽdas cenſet,ſed ex eo humore madefactas,qui ἐπίφορος,hoc eſt idoneus ſit ſingulis vitiis,quę curantur.Siquidem cerato liquido ſimplici,& quod picem habeat, & vino nigro auſtero madefieri has docuit in opere de fracturis,& de articulis. Quòd ſi iniiciantur ſiccæ,præterquam quòd eâ ope carent, quam afferunt madefactæ, comprimẽdo ipſas partes, quibus ſuperdantur,earum calorem augent,atq; eâ de cauſâ proximorũ locorum humores euocãt ad ſedem affectã,quod cũ tumores excitet,cuiuis conſtat maximo eſſe detrimẽto.

QVę abſceſſerunt quidem,eatenus,vt quę ſublimia ſunt,ſedẽ contingant: at non premant.incipiendum verò à parte ſanâ, & quà vlcus eſt finiendum,vt quod ſubeſt,effundatur,neque aliud vltra coëat. XXVII

Siue fracti oſſis partes pręter naturam inter ſe receſſerint, ſiue quę coniũcta ſunt,inter ſe dehiſcant,ſiue magnum vulnus ſit,coniungẽda ſunt,dum ſe tangant,non tamen vrgeant.quãdoquidem partes,quę ſic deligarentur,inflãmatio & dolor inuaderet.De his autem nunc potiſſimùm loquitur,quę ventriculi nuncupãtur, idque exempli cauſâ, hoc enim ipſe explanauit in ſequentibus. Illud verò[eatenus,vt quę ſublimia ſunt,ſedem cõtingant,at nõ premãt]communiter refertur ad alia omnia,quorum naturalis contactus,vel coniunctio ſoluta eſt: ſed,quæ proximè ſubiicit,cùm inquit[incipiendũ verò à parte ſanâ,& quà vlcus eſt,finiẽdum]patet de tumoribus dictum eſſe.ab iis enim ſaniem effundi oportet, & glutinationis tempore nullum ſuccum cõcurrere ad partem. quod ſanè continget,vbi imum ſinum adſtringamus, dum comprimatur: tum paulatim vinculum laxemus,vſque ad os ſinus,quod ſeruari apertum debet,& deuexum.ſinus itaque,vbi puros reddiderimus,glutinare volentes,eâ ratione deligabimus.

deligabimus. At vbi latum os ſcapularum ſummum à iugulo receſſerit, ſublimior ipſius pars valẽter comprimi,& cogi debet, nullum enim afferet incommodum eiuſmodi preſſus,quemadmodum,vbi iugulo comminuto altera pars eius ſublimior ſit,minus tamen comprimemus hanc quàm latum ſcapularũ os ſummum,alias inſuper fracturas minimùm, veriti ipſam inflammationẽ. Nos itaque de omnibus,quæ abſceſſerunt,locuti ſumus, Hippocrates autẽ exempli cauſâ de ſolis ſinibus,in quibus deligandis,moderationem apertè docuit,cùm ait[quæ ſublimia ſunt]hoc eſt,quæ abſceſſerunt[ſedem contingant,at nõ premant]ſedẽ videlicet id nuncupãs,quod abſcedenti corpori ſubiectum eſt.perpetuò autem debet inhæreſcere, inſideréque quod admouetur. ſiquidẽ priuſquam partes ſe contingant,nullo modo poſſunt inter ſe glutinari, glutinantur enim,cùm ſe contingunt,& non vrgent.In aperto ſanè eſt neminem ſimpliciter imperaturum,vt ſinus,qui glutinatione indigẽt,ità vinciantur,cùm primò vindicãdi ſint ab inflammatione,dein purgandi,aut ſiccandi:præthereà ſi quid carnis tabuerit,reficiendum:at nec fiſſa,nec contuſa, quę ad vlcera ſimul & ſinus ſpectant, per propoſitum vinculum conuenit purgare, quùm primò incidunt,ſed ſimul atque inflammatione vacant,& ſicca ſunt. In vtriſque autẽ dixit cõtinui ſolutione carnoſas partes afflictari,cum eo quòd aliquid ſanguinis inter eas ſubſiſtit,quod commune eſt abſceſſus & ſinus.pars enim,quę ſic afficitur,quouſque aperta non eſt,abſcedere dicitur,ídque vitium nominatur abſceſſus. Verùm,ſi quà aperiatur,vt humor, qui receptus eſt,exitum habeat, vitium iam nõ ampliùs abſceſſus,ſed ſinus vocatur. Omnia igitur hæc mala perpetuò iuncturam poſtulant,cæterùm nõ perpetuò ſimilem.quoniàm ſuperueniente inflãmatione iunctura ne per ſe quidem expetitur,ſicut neque vbi ſuppuratio fit:quùm ſinus iam eſt factus,& caro increuit,moderatâ admodũ opus eſt,ità,vt quæ abſcedunt,ſedem non contingãt,per eos enim demittenda ſunt purgantia,& aperientia medicamẽta: vbi glutinãdi tempus eſt,quod Hippocrates nunc agit,neceſſaria eſt vinciendi ratio,quam tradidit. Sed neminẽ decipi velim exiſtimantẽ velle Hippocratem ſinus omnes ità deligari. oſtenſum enim eſt non omnes,ſed quibus nullum aliud acceſſit malũ,nempè, quùm nec inflãmatio eſt,nec putreſcit caro, nec ſordes aut ſuccus ſubſiſtit. quoniàm ipſi vnius generis ſoli per ſe ſuam curationem admittunt. Hęc autem abundè fuerunt à nobis diffinita in libris de ratione curandi.

ATqui obligentur recta rectè, obliqua obliquè, eo modo figurata, & quo minimè lædantur, & quo faſciæ non premant, nõ laxẽtur, quem habitum non mutabunt, quùm ſuſpendendi, aut collocandi cauſâ mouenda erunt : ſed ſimiliter hæc omnia ſe habebunt muſculi, venæ, nerui, oſſa, benè contenta, & benè ſuſpenſa. xxviij

Recta & obliqua nunc dicit non partes corporis, ſed abſcedẽtia, de quibus agit exemplo dũtaxat ſinus adducto, qui ad lõgitudinem eius,in quo fit, relatus,prorſum vel rectus eſt,vel obliquus. Rectum igitur nũc intellige decliuem, obliquum verò eũ,qui talis non eſt. Vocauit autem rectũ ſinum,cuius os in inferioribus partibus ſitum eſt,imum in ſuperioribus : obliquum verò,vbi ſpectat ad latera. Verũtamen fiunt etiam ſinus,quorũ ſitus his cõtrarius eſt,quippe quorum imum ab inferiori parte ſit, os à ſuperiori, quos,vt detur exitus ſaniei,imos aperire rurſus oportet. quòd ſi os ab inferiori parte penitus non fuerit,ſed à latere,neceſſe eſt commodum partis habitum & vinciẽdi modum,vt

inde ſanies excernatur inuenire. tanta enim in talibus eſt habitus vis,vt ſæpenumerò nos,eo variato,os,quod à ſuperiori parte videbatur,in inferiori collocauerimus.Femur itaq;,in quo ſinus verſabatur,os habens prope inguẽ,imum prope genu,ſanauimus, quùm ita figuraremus, vt inguen genu ſuperius eſſet, quod facilè ceſſit,ac ſine dolore popliti ſubiecto puluino molli:eâdem quoque viâ ſinus in poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet, quorum os popliti finitimum erat,ad ſanitatem perduximus,extremũ pedem ſublimiorẽ poplite collocantes: brachium prætereà ſinu detentum mitellâ ſuſpendentes,ſæpè curauimus,manum cubito altiorẽ conſtituentes:cubiti articulo ſimiliter offenſo, ſic,vt ſinus iuxta ipſum inſidens à ſuperiori parte humerum, ab inferiori brachium occupet,maximè accommodatur,qui nũc dictus eſt habitus, in quo articulus vtroque oſſe humilior collocatur,cubiti ſcilicet & humeri,in quo caſu, duabus vtimur faſcijs, quarum vtraque à vitio orſa ad os, quod in articulo eſt, finitur. Ergo,vbi ſinus rectus omnino ſit,iũcturam adhibebis,quę in neutram partem inclinet,perinde,ac ſi fractum membrum deuincias, quod rectum debeat contineri:ſed,ſi ad latus conuertatur,vinculum æquè eodem ſpectet,& is habitus ſeruetur,quo ſanies exitum habeat.deligare autem debemus affectam partem in eo ſtatu,quo continenda eſt, ſcientes ea, quæ mutantur magnopere lædi,ità,vt neceſſe ſit,nonnulla ex his,quæ attollebantur, ſubſidere,quædam, quæ deprimebantur,aſſurgere,quo neceſſariò fiet,vt quæ attolluntur,vrgeantur à faſcijs,quæ ſubſidunt,cùm faſciæ relaxẽtur,non contineantur. Dixit autem Hippocrates in faſcijs, quæ premunt ἀπόσφιγξιν,in ijs,quæ laxantur, ἀπόστασιν,imperauítque,vt propriam ſinui iuncturam inijciamus,eum habitum deligentes, ſub quo neque faſciæ premant, neque laxentur.nam,vbi laxentur, coguntur affectæ partes mutari.Quòd ſi vinciẽdi tempore ſimpliciter obliquum ſinum duntaxat ſpectemus,obliquam iuncturam admouebimus in eo habitu, in quo durare vitiatæ partes non poſſunt, vbi contineantur, aut ſuſpendantur. vbi autem alligatæ partes moueantur,nonnullæ adſtringentur, nõnullæ laxabuntur.quæ in figurãdo mutentur,ipſe nominatim expoſuit,cùm inquit[muſculi,venæ,nerui,oſſa]his enim continetur corporis moles.Intelligẽdæ autem venæ ſunt iuxta maiorum conſuetudinem, non ſolùm,quæ nunc venæ nũcupantur, ſed etiamnum arteriæ. Mens igitur totius orationis hæc eſt, cuius ſingula verba non admodum obſcura ſunt, fortaſſe tamẽ non ab re fuerit ea paucis declarare.ἀναλήψιος,hoc eſt ſuſpendẽdi vocabulum accipit in brachio,quod, vbi deligatũ eſt,collocatur in mitellâ,quæ à cubito ad manum excipiẽs, ipſum ſuſtineat: θέσιος, hoc eſt continẽdi in crure. Patet autem id, quod ſuſpenditur comprehendi ſub genere eorum,quæ continẽtur. In fine orationis [benè contenta] εὖ θέτα dixit,[bene ſuſpẽſa] εὖ χετα,illud ad crura,hoc ad brachia refertur.

„ TVm eo modo figurata ſuſpendantur,& iaceant, quo minimè lædant, & XXIX
„ ſecundum naturam ſint.

Non aliud eſt,quod minimè lædit,q̃ quod ſecundũ naturam eſt:ſed vni & eidem contingit ſecundum naturã eſſe,& minimè lędere.quid hoc ſit in opere de fracturis ſatis ab ipſo expoſitum eſt.quod & hîc etiã ſuo loco exponetur.

„ QVæ verò non abſceſſerunt, contrariâ ratione. XXX

Quidam adiectâ negandi particulâ[non] ſcripſerunt [Quæ verò non abſceſſerunt]aſſerúntque,vbi abſceſſerit aliquid,vtẽdum eſſe vinciẽdi ratione ſuperiùs poſitâ,vbi non abſceſſerit,contrariâ.Ratio ſuperiùs poſita,incipiebat

à parte ſanâ,& ſuper vlcus deſinebat,coarctãdi vim remittens.contraria igitur incipiet ab vlcere ac fracturâ,& ſuperiùs procedet laxiùs adſtringens. Sed qui verba hæc declarãt citra negationẽ ſcripta,cõmonere ipſum aiunt,vt,vbi operam damus,vt quæ præter naturã cõtracta ſunt,aut cõmiſſa,abſcedãt,ſuperiorem vinciendi rationẽ immutemus. Perſpicuũ autẽ eſt,vbi ea,quæ admodum inter ſe iuncta ſunt, quocũq; modo nõ conueniẽter inter ſe cõcurrerint, deducere volumus,cõtrariâ vinciẽdi ratione opus eſſe.quin & in multis magnis vulneribus,in quibus,imâ parte nõ ſaneſcẽte, cutis agglutinatur, vel ex duplicatis oris altera ſuper alterã excedit, item ad ſimilitudinẽ orarũ cutis, in illis fracturis,vbi fracti oſſis extremitates altè ſunt diductæ, quæ concurrerunt,abſcedere debere,id quoq; in aperto eſt.quod ipſum illis quidem oſſibus accidit,quæ intrinſecus multum caua ſunt.Hęc quidẽ per ſe vtilia eſſe certò ſcimus, quæ quis nunc reprehẽdere poſſet,vt malè adducta, eo q propoſitis verbis nullo modo accõmodentur,ità enim habent[quæ verò abſceſſerunt cõtrariâ ratione] at nõ idem ſignificatur his verbis[quę verò abſceſſerũt]atq; illis,[quę verò vt abſcedant,operam damus]debuerunt hi ſicut priores negationem pręponere verbo [abſceſſerũt] ſicq; orationẽ ſuæ ſententiæ conſonã reddidiſſent,ſcripturãq; ità mutatã potuiſſent ſuo iure exponere,nam,ſi ità habeat,vt nunc habet,eorũ explanatio aliena eſt.Ne putes igitur hîc de ijs tractari,quæ operã damus,vt abſcedant,hæc ſiquidẽ in ſequẽtibus oſtendet:ſed de ijs,quę abſcedũt, & nondũ perfectè abſceſſerunt,vel quãuis perfectè abſceſſerint,nõdum tamen verſa ſunt in ſinum.amant enim hæc primò curationẽ,quę dolorem leniat,concoquat,& pus moueat:ſed poſtq̃ ad ſuppurationem venerunt aperiẽda ſunt,vt exitũ habeant,tum ſi quę remaneãt inflammationis reliquię,quâ parte continetur pus, quod effunditur,ſoluẽdę ſunt ex toto:deinde(vt poſui) ſiccare cõuenit,& carnem producere:quibus factis,vbi vnus ipſe relinquitur ſinus nulli vitio iũctus, ac neq; inflãmatio eſt,nec ſordes,nec ſuperat humor,aut deeſt caro,ad glutinationem veniendũ.Ergo nihil mirũ eſt,ſi iubet contraria fieri in his,quę abſcedũt.nouit enim quilibet,qui medicinalẽ artem profeſſus in operibus eius verſatus ſit, abſceſſibus,qui maturari poſſunt,inimicum eſſe,ſi quid eius humoris in pus verſum effundatur, magis enim ad rem pertinet,expeditiúſq; eſt intus ſubſiſtẽtem reliquum iuuare. in quo caſu affecta pars, quod ad morbũ attinet, vinculũ nõ requirit,cùm hoc abhibeatur,nõ quo per ſe curet,ſed quo iuuet curantia. Diſtat ergo abſcedentiũ curatio à totis ſinibus,in abſceſſibus enim expedit priusq̃ ad maturitatẽ peruenerint,nihil effundi:cõtrà in ſinibus,excretis omnibus nihil intus relinqui.Pręterea abſceſſibus nullo ore prorſus eſt opus:ſinus os requirunt,idq; apertũ.Itẽ quę abſcedũt,ſub calido cataplaſmate,& madefaciendi vim habẽte coqui debẽt:ſinus per vehemẽter ſiccãtia puros reddere,ſiccoſq; oportet.Ad hæc ſinus propoſito vinculo curãtur: abſceſſus nõ alio nomine vinculũ poſtulant,q̃ ſanãtiũ præſidiorũ cõmoditate.Sed Aſclepiades illud.[quæ verò abſceſſerũt cõtrariâ ratione]referẽs ad vinculũ,eius mẽtẽ vniuerſam eſſe autumat.Quòd ſi partẽ ſic figuratã deligaueris,vt faſcię neq; premãt,neq; laxẽtur,hoc totũ ſecũdũ naturã eſt:in ijs verò faſcijs, quę abſceſſerũt cõtraria efficito,hoc eſt cõtrario modo figurans deuincito.Scribit autẽ ad verbũ ſic[Si quo modo parte figuratâ vinculũ abſcedat cõtrario figuratã alligato, vt ſi,vbi extẽto cubito humerũ deuinxeris,faſcia nõ maneat,ſed recedat,cõtrà, atq; vbi extẽtus erat figurato, hoc eſt cubitum inflectẽs ipſum denuo vincito.

quoniàm verò ſecundum naturalem habitum crura extenta ſunt, ſi, quem ijs curuatis deuinxiſti, extēdere ipſa iuſſeris, cùm muſculi locū mutent, diducetur faſcia ab illis locis, à quibus muſculi receſſerunt, ꝙ contrario modo figurentur, atq; vbi curuata erāt. ſiquidem crura extēta vinciēda ſunt, eoq; modo figurata cōtinenda]. Hactenus Aſclepiades, ꝓximū iam eſt, vt ad alia verba trāſeamus.

VBi verò hiantia coniungenda ſint, in cæteris eodem modo, tantùm ab vlterioribus aliquid adducēdum erit, & paulatim cōprimendū. primò quidem minimum, deinde magis, maxima compreſſio contactu terminetur. XXXI

Reducamus in memoriā, id, quod ſummatim Hippocrates à faſcijs, quę primæ inijciuntur, fieri dixit his verbis, quorum principiū eſt [Faſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt abſcedentia propellātur] tum ea, quæ hactenus ab ipſo prodita ſunt. ſupplebimus enim hâc viâ id, quod ꝓpoſitę orationi videtur deeſſe, ſic, vt eo adiecto talis fiat [Vbi verò hiantia coniungere oportet, in cæteris eadē agemus, tantū ab vlterioribus aliquid adducemus] & quę ſequūtur. Hiātia verò nunc ab ipſo dici exiſtimandū eſt, quæ, pręterquā ꝙ vltra debitū inter ſe recedūt, vtrāq; etiā oram habēt in exteriorē partem cōuerſam, quod in vulneribus fieri cōſtat, vehementi interdū inflāmatione accedente, vbi cùm carne altè admodum vulneratâ trāſuerſus muſculus incidatur, deinde nō glutinetur, iungaturq;, ſed magna inflāmatio ſequatur, ſub quā extenta cutis vtrinq; proximā oram attrahat, ab vtrâque parte vulnus hiabit. Eiuſmodi figuram repręſentant labra inflāmata palpebræ, & cutis, quæ glandem tegit: in capite etiam cùm aperta cutis eſt, vt locus terebræ ſit, adiectâ inflāmatione hiantiū ſpeciem videmus, idq; ſæpiùs accidit, potiſſimū, vbi cute coactā ſpaciū, quod in medio eſt, linamētis implemus. id quod interdum facimus, vbi, aut muſculorū vulnus tranſuerſum altè inſederit, aut ſanguis eruperit, lintea carpta (quæ μοτὸν vocāt, id eſt linamenta) inſerētes, atque vbi timemus, ne cutis ſaneſcat, vtrinque contracti muſculi partibus nō glutinatis. Poſtulāt ſanè cūcta hæc vitia & alia præſidia, quæ inflāmationem ſubmoueāt, verùm ipſe nunc non quālibet cuiuſque morbi curationē exequitur, ſed eam, quæ propriè vocatur chirurgia. Hiātium igitur vinculū idem eſt, quod abſcedētiū, quod ad reliqua ſpectat, orſum enim à parte ſanâ paulatim ad cutem venit apertè vlceratā, ſed eo diſtat, ꝙ in his ab vlterioribus incipit, q̃ in abſcedentibus, quódque cōpreſſionem intēdit vſque ad hiatū. In ſinibus igitur vinculū ab imo incipiebat: at in hiantibus non rectè inde orditur, vbi quaſi radix eſt, ſed lōgiùs à parte ſanâ. pręthereà cutē paulatim adducit ad vlcus, quā cōpreſſionem non remittit, ſed paulatim intētum primo ambitu cutē premit, deinde magis. Vocabulū [primo] nōnulli accipiunt in vno vinculo, nonnulli in pluribus. ꝙ ſi ad vnū referatur, notabit vinculi principiū: ſin ad plures, primū vinculum vniuerſum oſtēdet. vtrūque autem verè dicitur aliter in alijs affectibus, nō genere, ſed magnitudine inter ſe diſcrepantibus, ſiquidem oras leuiùs in exteriorē partem cōuerſas vno tantùm vinculo reducere ad naturalē habitum conabimur: vbi ampliùs hient, vi non cogemus, cùm primò deligabimus, tunc enim magis ad rem pertinet inſiſtere inflammationi, q̃ cōponere hiātia. Adijcitur autē poſtremis verbis [maxima cōpreſſio contactu terminetur] quoniā hiantia magis adduci poſſunt, q̃ vt ſe cōtingant, ſed vbi ſic adducta ſunt, alterum altero vrgetur, & dolet, eóque ipſorum inflāmatio augetur. ducenda ergo ſunt, quæ hiant, vt ſe contingant, ſed non vltra id. Hæc autē ſcriptura dupliciter legitur, in quibuſdam exemplaribus [maxima compreſſio

contactu

contactu terminetur]quã agnouit Aſclepiades:in alijs autem[maior compreſſio cõtactu terminetur]. quæ[maxima]habet,ſicut potior eſt,ità etiã vetuſtior.

IN diducendis ijs,quæ contracta ſunt, ſi inflammatio eſt,cõtrariã ratione vti oportet:ſi ea non eſt,præparatione eàdem,ſed vinculo contrario.

Contraria ratio eſt contractionis,atq; hiatus,ſiquidẽ ſub hoc labra plurimũ inter ſe in cõtrarias ſedes recedunt,ſic,vt alterũ in dextram partẽ, reliquum in ſiniſtrã cõuertatur:contrà ità inter ſe cõcurrunt quæ contracta ſunt, vt vel vnũ alteri inſidat,vel inter ſe duplicẽtur quodãmodo,vel inſtar eorũ,quæ inuoluta ſunt,implicẽtur, id, quod interdũ ob inflãmationem accidit,non aliter q̃ contrarium malũ, ſub quo hiantis corporis partes plurimũ inter ſe diductæ in cõtrarias ſedes recedunt.neq; mirũ eſt, ſi ab eodẽ morbo inflãmatione videlicet, hi cõtrarij caſus oriũtur,cùm non iiſdẽ particulis vehementer inflãmatis vtrũq; accidat,vt hient & cõtrahãtur. in oculis enim,vbi exteriorẽ palpebrarũ cutem ingens inflãmatio malè habeat, & intẽtione quadã proximum locum afficiat, palpebra ob inflãmationẽ intenta,in exteriorẽ partem conuerſa apertè deprehenditur:vbi non cutis,ſed interior tunica,quæ vſque ad nigrũ oculi pertinet, valde inflãmetur,palpebra tunc in interiorem partẽ trahitur. quę res,cùm ambabus accidit palpebris,morbũ facit,quẽ χύμωσιν dicunt,ſub quo aperire æger oculum nõ poteſt. quod vitij genus labris interdũ incidit,tum cuti,quæ glandem tegit,& ano,quorũ cauſa eadem eſt,exteriores enim eorũ partes inflãmationis vi in interiora vertuntur. eadẽ vitia & in fœminarũ naturalibus verſantur.ſimile quoddã accidit & vulneribus,& ijs,quæ vtcunq; vlcerãtur, interioribus enim partibus inflãmatis peruertuntur vlcerũ labra in interiorẽ partẽ:ſed concidunt etiã intrò, in quo caſu extenuari & emacreſcere ac putreſcere eadẽ labra neceſſe eſt.nã, quî aliter fieri poſſet,vt promptè introrſum cõuerterẽtur? Deficit etiã pars interior,vel ꝙ non ſubminiſtretur alimẽtum, quæ res ad tabẽ perducit, vel ꝙ ſubiectæ carnis ſcalpelli operâ plus iuſto exciſum fuerit, vel ꝙ putreſcens abſumatur.Ergo huiuſmodi affectibus ſuccurrit idoneũ vinculum, quod vbi inflãmatio accedat,nõ ſolùm per ſe non iuuat,ſed onere etiam lædit. Adhibetur autem cõmoditate medicamentorũ inflãmationem curãtium.quò ſpectãs dixit Hippocrates debere nos,quæ cõtracta ſunt,diducentes,vbi inflãmatio quidẽ eſt contraria ratione iuuare,hoc eſt à vinculo cauẽtes.quoniã,niſi magna neceſſitas vrgeat,vt quædã teneantur inflãmatis partibus ſuperiniecta, nullo modo deuincimus, cumq; hæc cõfidimus poſſe ſine vinculo manere faſcias ad continẽdum non inijcimus. Accipimus autẽ lintea q̃tenuiſſima, & leuiſſima,ac circuitibus,quantũ fieri poteſt,rariſſimis,vel vno tãtùm etiã cõtenti ſumus,quę res plures medicos latuit inflãmatis partibus,quà tumor eſſet,ſuper cataplaſmata imponẽtes duros & graues panniculos,multã lanã,plures faſcias, quę per ſe omnia ſunt inflãmationibus aliena,cùm onere potiſſimũ offendantur.Iam verò in ijs,quæ citra inflãmationem contracta ſunt,iubet,vt faſciarum præparatio eadẽ ſit,quæ priùs:vinculum verò contrariũ,atque in hiantibus.ſiquidem in illis faſcia longè orſa,à parte ſanâ,euoluta ad ipſum hiatũ procedebat,paulatimq; compreſſio eius intendebatur : at in contractis ab affecto loco incipientes faſciam euoluimus ſuper cutẽ,quæ iuxtà eſt. Adiungi verò hîc debet, quod ab Hippocrate prætermittitur, vt qui non cõſtituerit ipſorum, quos memorat,affectuum vniuerſam curationẽ docere, ſed eam duntaxat,quæ manu adhibetur.nos verò vt ſermo abſoluatur,quod reſtat adſcribemus. Vbi quid

eorum,quæ cōtracta ſunt(vt dictū eſt)diduxerimus ſubiectū locū,in quē labra inciderūt,implere linamentis debemus,vel idoneo medicamēto,donec cōtractæ partes proximę cuti æquentur,tum propoſitā vinciēdi rationē admouere.

„ Dirigere item vbi peruerſa oporteat,cætera fieri eadem debēt.In ijs autem, quæ receſſerunt,adducendis,vincire opus eſt per faſcias,quæ primò inijciuntur,tum glutinare,atque ſuſpendere,in contrarijs verò contrà.

Corpus peruertitur,vbi aliquid ſuā ſede,modò in exteriora corporis,modò intrò in ſpaciū quodpiam laxius mouetur,quemadmodum in naſo,qui,ſi quid vel oſſis,vel cartilaginis in exteriorē partem recedat,ab exteriori parte deprauatur: ſin in foramen interius, ab interiori, ad cuius exemplum reliquæ partes peruertuntur.Cōſtat antē & in ijs cōmune cuiuſq; curationis conſilium pręſidia oſtenſurū. eſt autem cōmune vbiq; conſilium contrarijs contraria curare, quocirca nunc etiam,quæ receſſerūt,& per alia auxilia (de quibus tractare nūc propoſitum non eſt)& per faſcias coniungēda ſunt.docuit autē ipſe deligandi modos huc pertinētes,iuncturā(vt ipſe anteà ſcripſit)ad ea quę abſceſſerūt,quę hiant,& quæ contracta ſunt:glutinationē,vt in opere de articulis ad naſum & maxillam:ſuſpendendi rationē,quemadmodū,vbi in libro de fracturis inquit [Quod ſi vtroq; oſſe cōminuto,vel eo,quod ſubiectum eſt tantùm,deligatum brachiū mitellā ſuſpēdatur, eaq; plurima circa fracturā detur, partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint,homini neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti: ſin oſſibus ſic fractis,mitella manum duntaxat,& cubitū excipiat,reliquū verò brachium ſuſpenſum ſit,deprauatū ſpectabit deorſum. debet ergo brachiū ſuſpendi per mitellā latam mollēq; multū brachij cū primā palmæ parte æqualiter ſuſtinētem].Hæc igitur verba alienā ſuſpēdendi rationē,deprauantemq; indicantia, deprauatorū quoq; curationē demonſtrāt. Demus brachiū cuipiā in inferiora peruerti,ſuſpendendū erit mitellā anguſtā ab inferiori parte exceptū: at ſi ſurſum intendēs deprauetur,eā vtendū erit ſuſpendendi ratione,quæ in inferiora peruertit,per quā & regione iuxta primā palmæ partē,& cubito mitellā comprehenſis, quod inter hæc eſt,nullā re fulcitur. Cōſimili modo,vbi prima palmæ pars in ſuperiora conuertatur,iuncturā adhibebimus, quæ deorſum inclinet,hâc complexi,quæ in viciniā cubiti ſunt,alterā extremitatē à primā palmę parte ſine fulcturā relinquimus. itidem cubitum in ſuperiorem partem intendentem ſic ſuſpēdemus,vt ipſum ſine fulcturā relinquamus. quæ ſuſpendendi ratio efficiebat,vt,cùm nondū peruerſus eſſet in inferiorē partem inclinaretur. Sed (vt ſummatim dicam)quæcunque deprauare poſſunt,quæ deprauata non ſunt,eadem dirigūt, quæ in contrariā partem ſunt peruerſa. Ad horum autem ſimilitudinem deprauantur,diriguntur q;,quæ in femore,& quæ in crure,cùm totum crus iacet. quod enim in brachio efficit ſuſpendendi ratio, id iacendi in crure. ſed ſupplere oportet[iacere]vbi Hippocrates inquit [ſuſpendere]. Illud autē in fine ſermonis[in contrarijs verò contrà]poteſt ad prædictos deligandi modos referri,intelligemus enim ipſum velle vitia,quę ijs contraria ſunt,contrario modo vincta curari, hoc eſt iis,quæ peruertunt ea, quæ præter naturam recta ſunt,quorum in ſuperioribus mentionem feci.

FINIS COMMENTARII SECVNDI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

IN fracturis,quod ad pannorũ attinet longitudinem,latitudinem,craſſitudinẽ,numerum,lõgitudo quidẽ,vinculi longitudinẽ æquet:latitudo trium ſit,vel quatuor digitorũ:quod verò attinet ad craſſitudinẽ, triplices dẽtur aut quadruplices:tot autẽ numero,vt neq; plures ſint,neq; pauciores,q̃ vt ambiãt.

Scripſit in opere de officinâ medici , primò de naturalibus iudicandi potentijs,quibus vniuerſi homines & ad tractationẽ omniũ artium, & ad totius vitæ rationẽ vtuntur,neceſſariæ ſiquidẽ fuerunt,nõ ſolùm ad propoſitam medicinæ partẽ,quæ manu medetur,ſed ad omnes in medicinâ morborum notas(σημειώσεις græcè vocãtur)quę ſanè iudicãdi potentijs diſcernũtur: proximè in propoſito opere docuit,quibus conſtet medicinæ pars, quæ manu curat:tertiò,qualẽ adhibere vinciendi rationẽ debeamus,tum ab affectę partis naturâ, tum ab ipſo affectu indicium ſumentes. In propoſitis autem verbis de fracturis agit,quę ſpectant ad cõmune vitium continui ſolutionẽ.ſic enim ego ſolitus ſum hoc morbi genus appellare : ſed Hippocrates corpora, quæ huiuſmodi malo torquentur,abſcedẽtia dicit,quare & malum non iniuriâ abſceſſus nuncupabitur,ſiétq; abſceſſus morbi quædã ſpecies,quã græci ἀπόστασιν propriè vocant & ἀπόστημα.Hæc diximus,vt in memoriã redigeremus, quæ in ſuperiori expoſitione narrauimus:ſed iam pergamus ad reliqua.De fracturis verba faciens,pannos ante omnia proponit,iubens,vt horũ longitudo ſit ęqualis vinculo,quod cõſtat ex faſcijs,quę primò inijciũtur,eũm eo nomine illi adhibeãtur, vt has fulciãt, atque immobiles teneãt: latitudo trium,aut quatuor digitorum, hominis videlicet qui deligatur:tum quod ad craſſitudinem pertinet,triplices ſint,aut quadruplices.quoniã,vbi faſciæ,quæ primò inijciũtur, fulctutâ egent firmiori,quadruplices,vbi non tantâ opus ſit, triplices obijci abundè putat. Illud autem euidentiſſimum eſt,quòd,quo magis cõminuta oſſa ſunt,eo debent firmiùs contineri.Numero autem tot,inquit,eſſe oportet,vt affectũ membrum complectantur.at iugulum fractum,& coſta comprehendi in orbem nequeũt, ſed magnitudo fracturæ in quibuſdam pannorum numerum indicabit. iugulo ternos pannos quadruplices plærũque imponimus. duos quidem primos ad ſimilitudinem literæ.X.vt medium vtriuſque,quà inter ſe committuntur, fracturæ obijciatur. tertium extendimus ſuper reliquos duos in lõgitudinem iuguli,vt ea,quæ ſubiecta ſunt,adſtringat,& fracturam ipſam adurgeat.

AT quùm hi complendi cauſâ inijciuntur, longi ſint,vt ambiant: latitudinis & craſſitudinis cõiectura fiat de eo,quod deeſt, id autem compleatur non confertim.

Miror Hippocratem non docuiſſe priùs vſum pãnorum, deinde viam,quâ quis eum poſſit cõparare. Vſus quidem duplex eſt,vt contineantur faſciæ,quæ primò inijciuntur,& vt impleantur partes,quę in extremitate tenuantur,quas ipſe nominare ſolet ἀπόξυα & ὑπόξυρα, cuiuſmodi brachium eſt iuxta primã palmæ partem,& crus iuxta pedem,quibus iubet pannos in orbem circumdari,vt

poſtquam iniectæ illæ faſciæ fuerint, quæ alijs ſuperdantur, iunctura ſit æquè craſſa. Ergo, quùm panni duplici de cauſâ ſuperdentur, & ad continendum, &(quod ἀπόρθωσιν dixit) ad complendum, commonet, vt ità longi adhibeantur, vt corpus quod alligatum eſt, complecti in orbẽ poſſint: lati verò, & craſſi pro eo quod complendum eſt. nam, ſi longiores ſint, quàm vt partis ambitum æquent, neceſſe erit extremitatum alteram alteri inſidentem reddere membrum tumidum magis eâ parte, quàm vtrinque, ſic, vt iunctura inæqualis fiat, atque idcirco laxior: ſin breuiores fuerint, quàm, vt extremi ſe tangant, quùm inter ipſos aliquid inanis ſpacij relinquatur, iunctura itidem contrariâ ratione inæqualis erit. ſiquidem locus in ijs neceſſariò reddetur inanis & cauus, perinde atque vbi longiores erant, gibbus & eminens. Edicit, ne huiuſmodi panni ſemel ſubitò inijciatur, ſed paulatim, tenuiores quidem à ſuperiori parte, craſſiores ab inferiori. quòd ſi vnum ſubitò inieceris, locus talem habitum acquiret, qualem primò habuit membrum.

EX faſcijs, quæ primò inijciuntur duę ſunt, prior ab affectu orſa in ſuperiori parte deſinit: altera ab affectu deorſum procedit, inde ſurſum finitur.

Suprà quoque oſtendi faſcias, quæ ante pãnos affectæ parti primò inijciuntur, ὑποδεσμίδας ab Hippocrate nominari. Scripſit autem in libro de fracturis quorſum vtraque imponatur. prior namque ex ipſis non modò prohibet, quod concurrit, ſed & eius quod in affecto loco receptum eſt, ſurſum aliquid expellit: altera nonnihil ſanguinis in vitiatâ parte ſuperantis ad extremũ membrum tranſmittit. Commune eſt vtrique compoſitũ os ſine deprauatione continere.

ADſtringendę autem maximè ſunt, quà morbus eſt, extremis partibus minimè, alibi pro ratione.

Horum item ratio in commentarijs de fracturis expoſita eſt. In vniuerſum autem ſub omni vinculo, vbi ſubiecta caro magis adſtringitur, humor in eâ contentus ad proxima loca propellitur: vbi verò leniùs, admittitur quod procedit ab ijs, quæ vehementiùs comprimuntur.

COmprehendátque vinculum integræ partis quàm plurimum.

Quâ ratione hoc quoque conſilium dederit, manifeſtum eſt, quia cùm vinculum integræ partis multum complectitur, firmiùs continetur, & humor ab affectâ parte ad ea, quæ iuxta ſunt, magis expellitur, reprimitúrq; valentiùs, quod à ſuperiori parte deſcendit.

AT quod ad faſciarum numerum, longitudinem, latitudinem ſpectat. numero quidem tot accipiantur, vt à vitio minimè ſuperentur, vt ferulas comprimere non ſinant, vt onere non lædant, vt inclinationis cauſa non ſint, nec effœminent.

Alij ferè omnes ſub eodem nomine faſcias habent, quæ primæ inijciuntur, & quæ his ſuperdantur: ſed Hippocrates priores appellat ὑποδεσμίδας, quæ pannis ſuperdantur ἐπιδέσμους. has igitur quot, quàm longas, quàm latas adhibere conueniat, nunc perſequitur. imperat itaque, vt tot ſint, quot compoſitũ os fideliter contineant. illud enim [vt à vitio minimè ſuperentur] id ſibi vult quòd, vbi non ſuperent, in contrarium incident, nempè vt cedant, & à vitio, hoc eſt vitiatâ parte ſuperentur. quòd ſi tunc vincunt, quùm compoſitam partem immobilem conſeruant, ſi quid hæc moueatur, iure dicet quis eas ſuperari. Quod autem inquit [vt ferulas comprimere non ſinant] nihil ampliùs notat, quàm ꝙ ferulæ, vbi faſcię iuſto pauciores ſint, membrum prement, hoc eſt, cogent atq; vrgebunt,

vrgebunt,quæ noxa violatam quoque ſedem afficiet:quin ſi tot adhibueris,vt laborátem oneres,ſic quoque peccaueris,quùm modum excedas. quæ duo cauentes faſciarum numerũ conijciemus, eâ obſeruatione adhibitâ, vt neq; premant,neque onerẽt. Sed ne faſciarum numerus (inquit)cauſa ſit inclinationis, quam dixit πιέζειν verbo inde ducto,quod iunctura tota in alteram partem dextram vel ſiniſtram πιέζηται, id eſt,inclinetur,id quod accidit ob exuperantem numerum faſciarum. Vſurpat autem verbum effœminare,quod ἐκθηλύνειν dixit, quidam in partibus vitiatis accipiũt, vt quas redditurus ſit infirmas & molles ſuperimpoſitorum linteorum numerus:alij in ipſo vinculo, quod imbecillum fiet,quùm ferulæ,ſub iniectorum linteorum numero laxiùs contineantur.

QVod verò ad longitudinẽ & latitudinem pertinet, impleant trium quatuor,quinque,aut ſex,lõgitudinem quidem cubitorum: latitudinem verò digitorum. 7

Tot igitur digitorum,& cubitorũ illius ſcilicet,qui alligatur,ſuperdari vinculum iubet. neque vnum ſtatuit longitudinis & latitudinis terminum, eo quod nullum ſit vinculum,quod adhiberi omnibus æquè lõgum debeat,ſed numerum,longitudinem,& latitudinem faſciarum pro magnitudine fracturę definit, atque hoc eſt poſtremum vinculum, quod in opere de fracturis inijci voluit,quo tempore inflãmatione à ſede affectâ ſublatâ veniẽdum eſt ad ferulas.

AMbitus itaque panniculorum totidem ſint,nec vrgeant. 8

Imperat,vt panniculi toties faſcias cingant, quoties earum vnaquæque circuierit.Illud autem[nec vrgeant]ad modum refertur adſtringendi. eatenus enim coarctari panniculi ſuper faſcias debẽnt,vt firmiter maneant, ſed nõ vrgeant. At quid magis præſtat, quàm coniunctè hanc partem contexere cum priori, vt tota oratio ſit huiuſmodi[Ambitus itaque pãniculorũ totidem ſint, vt ne vrgeant].quandoquidẽ premunt,vbi ſæpiùs circumdentur.Expedit fortaſſe pro τοσαῦτα, id eſt totidem, legere τοιαῦτα, id eſt talia.σ.tertiâ literâ ſcilicet verſâ in.ι. nam ambitus panniculorum qualitate potiùs, quàm numero vinculum exhibent moderatum.

MOllia autem adhibeantur,& minimè craſſa. 9

Hæc omnia videlicet præcipit mollia adhiberi,& non craſſa, cauens, quemadmodum ſuprà de linteis diximus, ità etiam nunc ne ſubiecta corpora comprimantur.

OMniáque hæc pro longitudine,latitudine,craſſitudinéque ſedis affectæ. x

Idem quoque iam ſuprà dictum,vbi alia res agebatur,nõ huic diſſimilis.Meminiſſe autem vbique conuenit ad vitiatæ partis longitudinem,latitudinem,& craſſitudinem referri, quidquid de longitudine linteorum, tum latitudine,craſſitudine,numeróve propoſitum fuerit.

CÆterùm ferulæ,leues,æquales ſint,ab extremo reſimæ, ab vtrâque parte vinculo paulo breuiores,craſſiſſimæ,quà fractura extat. xi

Spectant tam ferulæ, quàm panni ad ſtabilitatem vinculi,ac firmitatẽ. panni quidẽ,vt faſcias tueantur,quæ primò inijciuntur:ferulę verò,vt omnia,quæ ſubiecta ſunt,muniant,ſic vt in vniuerſum quatuor ſint,quæ ſingula ſuũ vſum præſtant.In primis enim faſciæ,quæ primò inijciuntur,compoſitum os continent,& affectum inflammari non ſinunt:deinde panni,qui ſuperdantur,delabi ipſas non patiuntur: tum ferulæ firmant, quas circumponi Hippocrates iubet leues,& planas.eſt autem contrariũ leui aſperũ,inęquale æquali,idq; quod

aſperum eſt,omnino inæquale eſt:at nõ ſequitur, ſi quid inæquale ſit,id prorſus aſperum eſſe,quemadmodũ nec via idcirco aſpera eſt, quià inæqualis. poteſt enim cùm aſcenſu & deſcenſu contineatur non aſpero inæqualis & eſſe & appellari.quin & ferulas nihil prohibet leues eſſe,non tamen ęquales,nam,vbi in latera,vel ſurſum,aut deorſum ſpectent, æquales vtique non erunt, poterũt tamen eſſe leues.Fracturis itaque ſaluberrimum eſt ferulas nec aſperas eſſe,nec peruerſas,vtrâque enim de cauſâ comprimunt,præterquã quòd,quæ peruerſæ ſunt,vinculum quoque peruertunt,quo deprauato pars etiam,quę comminuta eſt,deprauatur. Monet autẽ,vt ab extremo reſimę imponãtur. reſimas intelligere poſſumus leniter ab inferiori parte deraſas,cùm,quę ad finem vſq; æquali craſſitudine ſunt,vinculum ibi æquè atq; in cęteris partibus cõtineant,quod minimè opus eſt facto. placuit enim ipſi medium arctiùs adſtringi, inde verſus extrema laxari,extremíſque partibus omnium eſſe laxiſſimum:tum ferulas vinculo ipſo breuiores ſuperaccõmodari,ne vltra ipſum vllâ in parte cutẽ tangant,quæ ſæpiùs intumeſcit, eò quòd humorẽ admittat ſub faſcijs depulſum. Craſſiores item ferulas imponi voluit,quà fractura eſt,quandoquidem ad hũc locum potiſſimùm pertinent.

ATq; vbi partes gibbę ſunt,& naturâ minimum carnis habẽt,vereri opor- xij
tet,quæ eminent,vt iuxta digitos,aut talos,vel imponendo,vel breuitate.

Cauere iubet, ne iuxta oſſium eminentias ferulæ ſuperaccommodentur, id quod duplici ratione fit, vel vbi nullo modo ab illâ parte ipſius vinculi dãtur, vel vbi adhibentur breuiores,quàm vt ad eminẽtiam pertineant,priuſque deſinunt,quàm illam attingũt,quod expeditius eſt. In quibus autem vitamus ferulas,ne quid lædant, ab illis planè abſtinentes, dixit[imponendo]:at[breuitate] cùm longitudini aliquid demimus,quaſi ità dixerit. Cauere debemus,ne ferulæ tangant,quod eminet,vel non imponentes,vel breuiores dantes.

PAnniculi verò fulcire debent,at non comprimere primò. xiij

Paulo ſuprà proximè à faſcijs panniculorum mentionem fecit, non tamen expreſſit panniculos illis ſuperinijciẽdos eſſe, ſed illud nobis cõſequutio ordinis indicauit:nũc autem ait[fulcire debent]id eſt firmare ac ſtabilire,cum eo vt ne premant.idq; vbi primò vinculum inijcimus,ità, vt ſi homo ſequẽtibus diebus rogetur,reſpõdeat ſe nihil ſentire,quod comprimat,cùm liceat nobis per panniculos ferulas coarctare. Scripſerunt quidam [primò] non in fine propoſitorum verborum,ſed in principio ſequentiũ,ità vt habeant[Primò inuoluere oportet ceratum,molle,leue,purum]:ſatiùs autem fuit cerato molli,leui,puro,in ſexto caſu accipere,ità, vt oratio reddatur.Primò circa fractam partem cum ipſo circumdare faſciam oportet.

CEratum,molle,leue,purum. xiiij

Non enim faſcijs ipſis aridis iniectis ſolam vitiatæ partis cutem cerato inungẽdam cenſet,ſed ſubinde ſingulos etiam faſciarum ambitus.nam,ſi cute tantũ illitâ ſiccas faſcias dederis,eo præſidio affectas partes priuabis,quod per ceratum erant conſequuturæ,cùm lintea ceratum ipſum,quod cutem madefaciat,abſorbeant,& eam ob id ſiccam reddãt. Patet autem quam ob cauſam ceratum eſſe molle velit, cùm eò in vicem perfuſionis vtatur, quæ perficere quidem hoc ipſum poteſt,ſed tutius id ceratũ præſtat, præſertim vbi tunc aſſidedere vſq; medicus non poteſt,nec miniſtrũ nouit hominem laborioſum,quíue ſedulo det operã ægrotanti. Iubet inſuper,vt ceratũ illinatur non ſolùm molle,

ſed &

ſed & purum, hoc eſt, cui nihil ſit immixtum propolis, ſordium, aut terreni vel arenoſi, præter ceram. id autẽ protinus etiam leue erit, niſi propter eas, quę vocantur ἐγκηρίδας, latius pateat leue, quàm purum. Leue autem λεῖα ab Hippocrate dicitur. quod verbum non ſolùm inuenitur ſic ſcriptum, ſed λίβα etiam, adiectâ litera. β. ante. ι. túncque non leue, ſed liquidum ſignificat. Sic autem magis ſcribendum putant, quicunque ſignificatione verbi [purum] cenſent leue quoque contineri. liquidum verò dicunt è regione aridi eſſe, quod non eſt tale.

QVod ad aquæ calorem pertinet, & copiã, calor vehemẽtior non ſit, quàm vt infuſa ferri poſſit à manu: copiam, vbi relaxandũ, extenuandúmq; eſt, eſſe conuenit maximam, vbi caro producenda eſt, aut molliendum modicam.

Exigit fracturæ curatio, vt de aquâ nonnihil etiam dicamus. Vbicunq; igitur faſcię reſoluuntur, conſuerunt medici omnes fracturas aquâ calidâ perfundere, vt potẽ eius opem euidenter experti. Verùm in duobus peccare ſolẽt, qui eâ vtuntur, in modo & qualitate. in hac quidẽ, quòd calidiorem infundant, vel frigidiorem, quàm opus ſit: in modo ꝗ lõgiori, vel breuiori tẽpore faciant huiuſmodi medicinam. Temperamẽti igitur in qualitate iudicem conſtituit manum ipſius curãtis, qui manum ſuam aquâ perfundens, quam infuſurus fracturæ eſt, poteſt pro fracturâ temperationẽ iuſtam conijcere. latè autẽ patet, quam dico temperatio: & ad communem hominum ſpeciem, non ad offenſum duntaxat rẽfertur. ea enim interdum, & ipſi iuſta videbitur. Ergo, vbi primùm faſcias ſolueris, hâc perfuſâ poteris de homine quærere, nimſne calida, an gelida ſibi videatur: atque ità calidiorem vel frigidiorem perfundens pro ægrotante appoſitè temperabis. Tẽperatum ergo aquę calorẽ iudicari primò noſtrâ manu voluit, quem quidem propriè admodum perfectiſſiméque & omnium optimè iudicat ſenſus ægrotãtis. Iam verò quamdiu in perfuſione aquæ calidæ perſeuerãdum ſit, ex eiſdem colligitur animaduerſionibus, quibus frictio, & quoduis præſidium calefaciens. hæc ſiquidem admota, non modò euocare poſſunt ad affectam partem, quod iuxta continetur, ſed etiam digerere. quocirca aquæ calidę, & ob corporis modum, & ob diuturniorem & breuiorẽ vſum contrarij eſſe effectus videtur. quoniàm toto corpore inani digerit magis quàm euocat: contrà repleto, magis euocat, quàm digerit. tum paruo tẽpore admota implet ampliùs quàm detrahat: ſed ſi longior mora in perfuſione ſit, digerendo plus poteſt, quàm implendo. Iure igitur dixit, vbi relaxandũ tenuandúmq; eſt, maximam copiam requiri: modicam, vbi molliẽdum, & caro producenda. Extenuantur protinus, quæ exinaniũtur: non tamen ità protinus relaxãtur, quæ extenta ſunt, ſed alijs medijs interiectis. quęcunque enim multitudine diſtẽduntur, cuiuſmodi ſunt omnia, quæ inflãmatione tenẽtur, vbi exinanita ſunt, relaxantur: quæ verò frigore ſpiſſãnte, vbi calefacta ſunt: quæ ſiccitate diſtenduntur, vbi madefacta, relaxantur. Rectè ergo ait aquam calidam laxare, vbi plurima corpori infunditur, cùm hæc præſtare valeat. Mirari verò te nolim, ſi diximus aquam calidam poſſe, & ſuperãtem humorem detrahere, & ſolidũ corpus madefacere, alibi enim vtrumque eſſe verum demõſtrauimus. Hæc igitur aquæ calidæ vis eſt, quę, vbi pauca ſit, quid pręſtare poſſit, proferre ſimpliciter non licet. ſi quis enim iterum vel tertiò infudiſſe, aut per ſpongiam fouiſſe cõtentus ſit, operam penitus luſerit: ſed, ſi modicè perfuſione vtatur, Hippocrate auctore carnẽ ꝓducet, mollietq; quibus eiuſmodi præſidio opus fuerit. Quorſum verò adiecerim [quibus opus fuerit] cognoſce. moderata aquæ calidæ per-

fuſio graciliori corpore,ac repleto ſuperanti humore calefactã partẽ implebit: ſed,ſi corpus macrum ſit,& minimè repletum,carnem ſimul producet,& molliet.creatur enim caro in illis partibus,in quibus ali,& creſcere debet,quùm tẽperatam naturam inter frigus & calorem habẽt,& ſanguis ſincerus iuſto modo ad illas confluit.vtrumque efficit calidæ aquæ moderata perfuſio.quandoquidem ſanguinem concitat ad ſedem perfuſam:& ibi priùs exiſtentẽ carnem temperat,ſi frigida priùs erat,calefaciendo,ſi calida,refrigerando, quùm calorem euocat ad exteriora,& vtili humore madefacit, atque idcirco etiam refrigerat.quemadmodũ balnea aquæ dulcis,hæc ſiquidẽ eos calefaciũt,qui ex itinere immodico frigore emoriũtur:exuſtos verò non lædunt.vidẽtur enim tẽperatæ aquæ ſolio delectari,& vindicari poſt balneum à ſiti. Id etiãnum valet perfuſio aquæ calidæ,quæ ſi moderatè adhibeatur,carne implet, & ob id particulã reddit molliorẽ.caro enim nuper coacta mollis eſt,vt potè, cùm ſanguis haud ità pridẽ concreuerit,quoniàm caſei modo,qui recẽs cogitur,generatur.

IN eo quod perfunditur,hâc moderatione vtendum, vt, dum intumeſcit, finiatur,priuſquam reſidat.primò enim attollitur,poſteà extenuatur. XVI

Modus eius perfuſionis, quæ carnẽ producere,& mollire debet, eſt,vt deſiſtamus,antequam perfuſus locus incipiat reſidere.primò enim attollitur,hoc eſt in tumorem aſſurgit naturali maiorem , tum quià funditur ſanguis, qui in ipſo continetur, tum quià à ſuperioribus partibus eò deſcendit:poſt hæc extenuatur:quià multum ſanguinis diſcutitur,tam eius,qui à ſuperiori parte concurrit,quàm eius,qui ibi ſubſiſtebat.

COntineantur autẽ molliter, æqualiter, & altiùs excitata quæcunque extant in corpore, cuiuſmodi calx eſt,& coxa, ità, vt neque curuentur, neque peruertantur. XVIJ

Orationem hanc alij legunt,quaſi totam coniunctè contextam:alij in duas partes ſeiungunt, & vtramque ſeorſum explanant. Prior itaque pars ità circũſcripta eſt,vt ſuum habere abſolutum ſenſum per ſe poſſit.Ergo,ſiue contineri partes communiter intelligamus, vt ſub continendi verbo comprehendantur etiam quæ ſuſpenduntur, veluti brachium:ſiue ad ſolum crus referamus,optimum erit molliter contineri,& æqualiter,& ſublimiores. molliter quidem,ne laborans eo loci premätur, & ob prementiũ ſenſum inflãmatione periclitetur, néue coactus ſtatum mutare,fractũ membrũ peruertat,quod ſeruari immobile debuit,& ex toto cõquieſcere: quæ verò inæqualiter continentur,dolẽt ſimul, & deprauãtur,cùm aliâ parte ſine fulcro ſint, aliâ vrgeantur, non iniuriâ itaq; cenſet æqualem habitum eſſe deligendum:ad hæc,vbi altiùs excitẽtur,defenduntur à materiæ curſu,cui,quùm opportuna ſint,quæ in inferiorem partẽ inclinantur,inflammatione prehendũtur.Conſtat igitur prioris partis orationis ſenſum vnum eſſe poſſe,rectéque ità explanatã eſſe.Alterius verò partis,ſiquidem per ſe legatur,mens hæc erit.Quęcunque in corpore extant,vt in calce & coxâ,rectè contineantur,vt neq; curuentur,neque peruertantur. Sed quià non adiectum eſt[rectè contineantur] idcirco nõnulli eam pręciſam exiſtimãt,coguntúrque cum priori parte ipſam coniungere. Rurſus,ſi coniunctè ambæ legantur,oratio non ampliùs manet communis,ſed ſolùm ad continendum extantia pertinet.Qui in omnibus hæc accipiunt, communẽ orationem fieri dicunt,eo quòd cum extantibus partibus,& reliqua intelligantur. quin,& Hippocratem oſtendunt,non in hoc libro tantùm, ſed & in alijs multis, ex vnius,

vel

vel alterius rei exemplo res vniuerſas cõplecti. quùm id, quod proponitur, euidentiâ antecellat ea, quę ſunt eiuſdem generis, ſic, vt ex ipſo intelligantur, quẽadmodum nunc ex calce, & coxâ. Etenim, cùm omnes eiuſmodi partes, quando affectæ ſunt, molliter, & æqualiter iacere, & ſublimiores haberi debeant, in extantibus qualis coxa eſt & calx, id maximè ſeruandum eſſe perſpicuum eſt. Sępiùs autem diximus huiuſmodi loquutiones prębere anſam alijs ad alia traducendi, ſic, vt quod cuique viſum fuerit, probabile credatur. quare de opinione, quæ vera videatur, non conuenit ſentẽtiam proferre. Hoc igitur meminiſſe nos oportet, illud etiam non ignorantes in diſcrepantibus expoſitionibus, vbi in ſententiâ non peccetur, nõ diu eſſe inſiſtendum, ſatius enim eſſe, tranſire ad id, quod ad artem maximè pertinet, atque in eo immorari, quod nunc facere præſtat. Ergo, quùm conueniat partes omnes molliter collocandas eſſe, tum æqualiter, & ſublimes, potiſſimùm quę extãt, qualis coxa eſt, & calx, ad ea, quę reſtant, veniamus, vbi inquit, ità, vt neque curuentur, neque peruertãtur. Rurſus hoc loci ijs, quæ ad artem pertinent, annumerari debet extãtis partis collocandæ peritia. hæc, ſi iuſto altiùs excitetur, mẽbrũ curuabitur: ſi humilior erit, peruertetur ac præſertim, cùm is error accidit, vbi primò collocatur. Quæ verò præter medicinalem artem in oratione ſunt, longam requirũt explanationem. In commentarijs autem de fracturis, ſicut perfectè tractatum eſt de alijs omnibus, quæ ibi præcipiũtur, ità etiam de calce continendo, vbi ait [Danda potiſſimùm opera eſt, vt imus calx optimè cõtineatur]. Sed conſuerunt nonnulli addere omnia vbique, aliáſq; alibi poſitas orationes, quibus idem præceptũ cõtinetur, adſcribere, quod neque biduo perpetuo fieri poſſet. quocirca ſcripta ità exponẽtium nemo legit breuiori ſpacio q̃ annuo. Iam ergo quùm in libros de articulis, & de fracturis commẽtaria ſcripſerimus, hîc tantùm monuiſſe neceſſe eſt. Si quis igitur eos libros legerit percurrens celerrimè, quod nunc proponitur, ad vlteriora pergat, doctus à nobis, qui periculum fecimus, perfectos fieri artifices latâ, plenâq; docendi ratione, non breui & compendiariâ, quã alioqui vtilẽ eſſe non inficior, cùm paucis contẽplationem vniuerſam cõplectatur.

CAnalis verò crus non dimidium, ſed totum excipiat. Spectetur autẽ morbus, & cætera, quæ oriuntur incommoda manifeſta. xviij

Agit hîc, vt quùm ijs, qui commentaria de articulis, & de fracturis legerint, id manifeſtum appellans, quod quiuis vnus è populo intelligit, nõnulla ſiquidem ità conſpicua ſunt, vt vniuerſis appareant, qualia ſunt, quæ proximè præcedentibus verbis narrauit. omnes enim intelligunt fractum membrum molliter & æqualiter eſſe collocãdum, incommoda tamen, quæ canalis affert, non vidẽt, niſi qui ab ipſo perceperint in opere de fracturis, his verbis, quorũ principium eſt [De canali, qui fracto cruri ſubijcitur, incertus ſum quid dem conſilij] cauſam verò, cur iure incertus ſit, ſubijcit. Ac rurſus alibi in eodem opere, vbi incipit. [Si quis ipſi femori canalem ſubijciat] tum compluribus adiectis in extremâ oratione adſcribit. [Canalis igitur, vel totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi]. Voluit autem propoſitis verbis canalis vſum neceſſariũ non eſſe, ſi adhibeatur tamen, ſubijciendum eſſe toti cruri inguinibus tenus, non ad genu duntaxat pertinentem. ex illis ergo manifeſtum eſt, quod proponitur hoc loco, neque ipſum per ſeipſum patet. Quoniàm quantum ſpectat ad verba [non] dixit [ii], quę vox accipi poteſt, quaſi diſiungat, ſed eã ab ipſo vſurpari ad negandum ſcimus. cenſet enim canalem vniuerſo cruri ſubijciendum

innocenter. Eodem modo etiam vſurpauit ipſam Homerus in eo carmine,

Tutari incolumem populum non perdere conor. vbi [non] dixit[ἠ]quin & Thucidides etiam ità mutuatur. Vult autem ſpectãdum eſſe morbum, cuius gratiâ canalis admouetur, & alia omnia, quæ lædere poſſunt. Morbus quidem eſt fractura grauis oſſium cruris, ad cuius curationẽ opus eſt crure penitus immobili. canalis enim probatur à quibuſdam, vt qui vtiliſſimè tunc ſubijciatur, quùm æger è lectulo ſurgit. id autem accidit, vbi vel deſidere cupit, vel cubilis duriciem non ferens, ad alterum trãſfertur iam tunc ſtratum, quod in opere de fracturis expoſuit: vbi illud etiam oſtendit, ꝙ canalis, ſi non ſit longior, quàm vt vltra genu pertineat, non prohibet crus, quùm mouetur, infeſtúſque eſt, & ſæpiùs comprimit. Imperat autem, vt morbum intuiti, cuius gratiâ canali vtimur, & ea, quæ canalis affert incommoda, ipſum modò accipiamus, modò repudiemus. namque, vbi moleſtia, quam canalis exhibet, exuperet, vitandus erit: contrà, ſi vincat vtilitas, præſtabit crus, non vſque ad genu tantùm, ſed totum canali excepiſſe.

PRæter hæc porrectio, ab inferiori parte intentio, in diuerſas partes ductio, compoſitio, aliáque ſecundum naturam ſint. xviiij

In prioribus dictum eſt porrectionem, quam πάρεξιν dixit vocari, quùm languens ſeipſum præbet medico curandum. quo tempore medicus primùm cognoſcit affectum ipſum infeſtantem: deinde ad curationem ipſam accingitur. At quùm neceſſe omnino ſit affectam partem aliquo modo contineri, iure videtur ſecundum naturam eſſe continenda, nam, ſi præter naturam iaceret, non mediocriter læderetur. Poſtquam porrecta eſt, vel intẽdi ſolùm debet ab inferiori parte, vbi adeò tenera eſt, vt abundè ſit, ſi à ſuperiori parte teneatur: vel in diuerſa diduci, vbi validior eſt. conſtat itaque, & hoc tempore ſatius eſſe ægro eum ſeruare habitum, qui ſecundum naturam ſit. Quo facto proximum eſt, vt componatur, ac tunc etiam conuenit eundem habitum tueri. dehinc ſequitur, vt contineatur, vel ſuſpendatur, quæ duo non commemorauit nominatim, ſed ſignificauit, dum dixit[aliáque].

DE naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus, quod fit, quod ad hæc, attendenda quies, medium, conſuetudo. In quiete quidem, atque ocio conſiderare rectum habitũ oportet, puta brachij: in medio, porrectionem, atque contractionem, quemadmodum, vbi cubitus cum humero propè ad rectũ angulum figuratur: conſuetudo idcirco ſpectãda eſt, quià non alius habitus facilius fertur, cuiuſmodi eſt in cruribus, vbi extẽta habẽtur. quę enim hoc modo collocantur, immobilia diu facillimè perſeuerãt. xx

Præfatus in ſuperioribus verbis[ſecundum naturam]non immeritò hîc exprimit, quænam ſit hæc natura, quæúe ſint eius notæ. ſcribit autem[De naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus quod fit]quaſi ità dixerit, naturalis habitus in actionibus quidem actionis propoſito indicatur, & vſu, cui deſtinatur [quod ad hæc]id eſt ad ea, quæ nunc propoſita ſunt, ſcilicet ad porrigendum, extendendum, componendum, collocandum, quùm homo ad nullum opus læſâ parte vti debeat. Alias animaduerſiones in perueſtigatione habitus naturalis deinceps adiungit his verbis, [Attendenda quies, medium, cõſuetudo] quietem intelligit, quùm homo feriatus ex toto in ocio eſt. vnde colligi rectum habitum teſtatur, ſicut in brachio docuit, ſubijci cubitum volens, eiq; radium inſidere. Eo medio ait apparere habitũ inter ex-

tremam

tremam porrectionem, & cõtractionẽ, quod ſcribit propè accedere ad rectum angulum cubiti cum humero, quem ipſe ἐγγώνιον dixit, quo volunt habitum appellari, qui eſt ad rectum angulum, ſic, vt cubiti os cum humero rectum angulum oſtẽdat. Verùm additur[prope]vetuſtis omnibus exemplis, quam ſcripturam agnoſcunt, qui hunc librum explanarunt. bis autem peccatur in hâc ſcripturâ, ſi ἐγγώνιον accipiatur pro habitu, qui acutum angulũ habet. Quùm ꝙ acutus angulus dicatur, qui recto minor eſt, nam, vbi recta linea ſuper rectã ducta angulos efficit ab vtrâque parte inter ſe æquales, vterque æqualiũ angulorũ rectus eſt, ſed qui recto minor eſt, appellatur acutus, ſicut qui maior, obtuſus, habet rectus angulus eã magnitudinẽ, cui nihil addi, nihil demi poteſt, ſed acuti, & obtuſi anguli numero ſunt infiniti, in recto angulo, nulla penitus declinatio eſt, quandoquidem recta linea ſuper rectam ducta tunc vtrinq; rectum angulum facit, quùm in neutram partem inclinat, at vbi linea, quę rectum angulum facit, vergat in alteram partẽ rectæ lineæ ſubiectæ, inclinationes maiores, minoréſq; fiunt innumerabiles, nõ licet ergo, vbi quis rectum angulũ exprimi ſimpliciter velit, dicere[propè]acutum, ſiquidẽ prius intelligitur rectus, poſteà acutus, quoniã (vt retuli) vnus eſt rectus, acuti verò innumerabiles, meritò igitur dicet quis acutum quempiam angulum propè rectum accedere, ſed, quùm plurimi ſint acuti anguli, intelligemus illum eſſe, propè rectum, qui parum abeſt, neque concurſum rectarum linearum, à quibus producitur, ità acutum habet, ex ꝗplurimis itidem ãgulis obtuſis eos intelligemus prope rectũ accedere, quibus rectarum linearum, à quibus fiũt, coniunctio modicè obtuſa eſt, aliquẽ verò angulũ propè ad acutũ accedere incõprehẽſibile eſt, cùm acutus angulus non ſit vnus, nõ poteſt ergo ἐγγώνιον dici quod ad acutũ angulũ figuratur: Tum ꝙ nemo ex græcis appellat aut ἐγγώνιον per duplex γγ, aut εὐγώνιον per ευ ſyllabam acuti anguli figurã, ſed, quę rectum angulũ habet, ea εὐγώνιον per ευ diphthongũ, & ἐγγώνιον per duplex. γγ. nuncupatur. An ἐγγώνιον neceſſe eſt accipere id, quod ad rectum angulũ figuratur, quod accidit, vbi cubitus cum humero facit angulũ rectum: exquirere autem, cur Hippocrates prope, adiungit? Dicemus igitur & nunc, quod ſæpiùs dicere conſueuimus, obſcurę orationis explanationem non certò ſciri, ſed, ſi quid probabile ſit, cum eo vt quod propoſitum eſt verum ſit, & auctoris ſententiæ non repugnet, accipiẽdum eſſe. huc itaque incumbentes verbum[propè]conabimur enodare. Statuamus ἐγγώνιον figuram, quùm vna ſit, neque minui poſſe, neque augeri: nobis autem nõ licere brachium ità collocare, vt oſſa ad angulum rectum ſine vllâ inclinatione inter ſe committantur, ſed ſatis eſſe, ſi non ità multum ab huiuſmodi figurâ recedant. pręſertim cùm neq; Hippocrati placaet is totius brachij habitus, demonſtrabo enim naturalẽ habitum prope rectum angulum eſſe, ſed paulum recedere ad obtuſum, hoc eſt ſpectare ad porrectionem, demonſtrationẽ verò ab ijs accipiam, quæ ipſe ſcripſit, nam de quiete ait, & de conſuetudine indagare nos poſſe naturalẽ habitum, ex ambobus coniunctis conficitur conſilium vnum compoſitum, perinde quaſi quis ità dixerit. Collocandi rationes, quibus iacere ſingulæ partes ſolent, quùm ocioſæ ſunt, in curationibus quoque eligi debent, nam in partibus commodè figurandis, id patet primò ſtudendum eſſe, vt minimè doleant. Verùm, ſi huiuſmodi quieſcentium habitus à laborantibus non ſeruetur, ſed alio modo iaceãt ſine dolore, haud diu manſuros eſſe manifeſtum eſt. Igitur, ſi reſpexeris ad homines ocioſos, plærunque comperies brachia non penitus me-

dia inter porrecta ex toto,& ex toto curuata,ſed ad porrectionem magis accedentia,id quod etiam accidit in alterâ habituum oppoſitione.Cũcti enim homines,vbi defeſſi ſunt,brachia aperiẽtes, habitum eligunt medium inter pronum prorſus,& ſupinum,vt qui omniũ maximè dolore careat, cogũtur tamen paulùm inclinare in pronum. Volens igitur Hippocrates hæc exprimere, cùm non eſſet,quòd rem pluribus explicaret,adiecit verbum[prope]. Quod autem eâ ratione,quam dixi,inter cæteras maximè collocari cubantẽ iuuet,præcipuè intelligũt,qui ſunt in eiuſmodi artis operibus verſati,hâc enim oratione auditâ veram eſſe rem comprehendunt.Itaque,vbi mens auctoris propter obſcuritatem dubia eſt, expoſitorem tueri auctoris ſentẽtiam, & propoſitæ rei veritatem oportet,ſic enim,qui diſcunt,vtilitatẽ conſequentur.hoc igitur conſilium ſeruare in omni expoſitione conor. quod quidam expoſitores,neq; ſi operam darent,aſſequi poſſent, vt qui medicinalium operum ſint expertes, & cauillatorum veſtigijs inſiſtant,ſiántque ex eorũ numero,qui λογικοὶ ἰατροὶ vocantur, id eſt verbotenus medici,quorum cauſâ vulgo ſuſpecti ſunt qui rectè vtuntur ratione.Hæc,& ſi raro explicẽtur,teneri memoriâ debent.accedamus nũc ad ea, quæ proximis verbis ſubijciuntur, quemadmodum habitus inter pronum & ſupinum omniũ minimè dolori eſt, cui aſſueti ſunt ferè omnes plurimũ tempus ætatis,ita etiam ſe res habet in cruribus extendendis,extẽta enim crura iacere diu queunt immobilia.Mutandum verò neceſſariò nõ eſſe membrũ in alterum habitum minùs iocundum oſtendimus in libro de muſculis, vbi mutationis quoque cauſam adiecimus,quare id non ampliùs oſtendendũ eſt, ſed in memoriam reuocandum,quemadmodum & illud etiam,quòd citò ad eũdem habitum reuertemur.ſed neceſſarium non eſt cauſam referre,longiorem enim ſermonem deſiderat, ſatius itaque eſt ſententiâ Hippocratis ad vnguem ſeruatâ aliud quid pro cauſâ tradere,quod iuuenibus magis expediat,quódque à nobis diſputatum eſt in libro de motu muſculorum.Igitur in commiſſurâ humeri cum cubito, habitus naturalis medius eſt inter vtrũque extremum, nempè eius,vltra quod porrigere,& eius,vltra quod curuare brachiũ non licet.Apparet autem, vbi oſſa carne nudentur, duobus proceſſibus terminatum cubiti cauum,quo recipitur humeri ambitus cardinẽ repreſentans, quem duo tubercula medium complectuntur:tum in vltimâ porrectione poſterior cubiti proceſſus cõiectus in ſinum humeri poſteriorẽ,non ſecus quàm in extremo flexu prior in priorẽ.quibuſcunque verò ſinus poſterior naturâ magis ſinuatur,præter extremam porrectionem cubitum adducunt ad exteriorẽ partem,ſicut cõtrà,qui eum receſſum iuſto minùs cauum habent, perſectè brachium non extendunt.Vt non ſunt autem cõſimiles in omnibus ſtructuræ articulorum, neque certi in omnibus extendendi fines,ſic neque mediũ erit in omnibus idem. quare vbi medium habitum inter extremam porrectionem, & vltimũ flexum naturalem eſſe affirmamus,medium non ad vnguem accipimus,ſed ſic,vt latè pateat,quod mediũ Hippocrates appellat κοινόν. Verùm, ſicut nullo modo fieri poteſt, vt medius ex toto habitus ſeruetur, vbi,nec adijcere latum vnguẽ , nec demere queas,ſic non expedit brachium lõgè ab hoc medio figurari.Id enim intereſt inter artificioſam coniecturam,& eam,quæ artis eſt expers,quòd artificioſa exquiſitam moderationem propè attingit,quç artis eſt expers,plnrimũ nonnunquam aberrat.poſſet itaque Hippocrates iuxta hanc ſententiam monuiſſe,vt ſeruetur habitus prope ἐγγώνιον,hoc vocabulo rectum angulum appellans,

lans,vt qui nos coniecturâ ductos,nõ longè receſſuros eſſe ab exquiſitâ moderatione exiſtimet. Sed iamiá perſequar,quod pollicitus ſum me relaturũ iunioribus,quod ad hunc locum maximè conferat. Habet cõſuetudo præcipuam in medicinâ vim,ità,vt à clariſſimis medicis natura aduentitia nuncupetur. quam conſtat inter ea,quæ neceſſariò admodũ ſpectantur, Hippocratem vbique numeraſſe in indicandi facultate tribuentem ei ſecũdas, illâ videlicet primas occupante, quæ à naturâ ſumitur. collocandi enim ratio, quæ ab hâc indicatur, eatenus inferior eſt,quatenus exquiſitè in omnibus eadem eſſe non poteſt, ſed pro cuiuſque cõſuetudine variatur. Conſpexi ego quoſdam totum diem conſidentes,qui artes exercent ſedentarias, alios ſtantes,aut ambulãtes, cenſuíque non immeritò ijs magis extenta figurãda crura eſſe, qui bonam temporis partem habere ſic collocata conſuerunt: ex contrario minùs extenta, quibus curuata diem vniuerſum detinentur. experimento autem rem comprobans, comperi qualem ſperaui. Brachiorum verò eadem eſt ratio, iacere enim ad rectum angulum debent,ſed propiús me accedere ad ipſum oporteat,an lõgiùs abeſſe, ex conſuetudine intelligitur. Verùm homines,quùm quę à ratione excogitata ſunt,experimento diiudicant,tunc rei excogitatæ certum indiciũ habent,vbi experimentum à ratione non diſſentit. itaque præceptũ hoc ab omnibus amicis comprobatum firmiter iam conſtitutum eſt ad hæc maximè pertinere. Arbitramur ergo Hippocratẽ voluiſſe habitum, qui ad rectum angulum ad vnguem eſt, pro conſuetudine variari: mutationem verò exiguam eſſe, hoc eſt, prope rectum angulum accedere.

IN mutatione verò, poſtquam adhibita intentio eſt, hęc ſimiliter ſe habeant, XXI
quòd ad habitum pertinet, & ſitum, muſculi, venæ, nerui, oſſa benè admodum contineantur, & benè figurentur.

Hæc ſuperiùs etiam dicta ſunt, ſi quis autem ex toto ipſa detraxerit, præceptis nihil dempſerit. Accidit enim in huiuſmodi libris, quibus multa ſummatim continentur, vt auctor eaſdem res aliter atqne aliter adſcribat, eâ de cauſâ, vt conſideret, quibus verbis, eas potiſſimùm explicet: librarius verò poſteà, vbi reppetit ſcripta nonnulla in margine, nonnulla in ipſo ſpacio, in quo contineri ſcriptura ſolet, vniuerſa in ipſum ſpacium cõgerat, quo ordine maximè cenſet conuenire. Id igitur, quod propoſitis verbis oſtenditur, eius generis eſt. Complura diximus attẽdi tempora in eo, qui curatur, primum, vbi ad medicum accedit aliquo prorſus modo figuratam habẽs affectam partem: alterum deinde, quùm ſe præbet medico, qui intuitus partem, & vitium eius cognoſcat, & quâ pręparatione ad curationem opus ſit: ſequitur deinceps tempus pręparationis, & poſtmodum intentionis, tum oſſa componendi, vbi fracta fuerint, & reſtituendi, vbi prolapſa, dein alligandi, poſtremum omnium eſt tempus ſuſpendendi in brachio, continendi in crure, & in locis iuxta ſpinam, & caput. ἕξιν igitur, id eſt habitum hîc vocauit παρὰ τὸ ἔχειν, quod habeat eam rationem, quâ partes continentur figuratæ eo tempore, quod ab iniecto vinculo proximum eſt: huic è regione oppoſuit ſitum eorum, quę continentur, nempè trium crurũ, capitis, & totius ſpinæ, ſic, vt habitũ accipere in alijs debeamus, vt puta in iugulo, brachio, latere, capite humeri, lato ſcapularum oſſe, malis, maxillâ, & ſi quid aliud ſimile eſt. cenſet enim opus eſſe, vbi prędictę partes affectæ mutantur, nonnullas rectè iacere, puta quæcunque contineri poſſunt, nonnullas rectè figuratas haberi, nempè, quæ contineri non poſſunt. Dixit autem, quæ conti-

nentur ἄνθτα, alia verò ἄγχιτα. cętera in alijs ex dictis temporibus diuerſa ſunt. Commune eſt omnium vnum & idem naturalis ſcilicet partiũ ſtatus, ad quem ſpectare iubet illum, qui poſtremo tempore vinculum diu ſeruandum conſtituit. nam, ſi membrũ alio modo figuretur, dum alligabitur, poſtremo tempore etiam mutabitur muſculorum, venarum, & neruorum poſitio, ac neq; ἄνθτα erunt, neque ἄγχιτα, hoc eſt neque rectè continebuntur, neq; rectè ſuſpendẽtur.

INtendere autem illa valentiſſimè oportet, quæ maxima ſunt & craſſiſſima, & vbi vtrumque os comminutum eſt, minùs vbi id, quod ſubiectum eſt, minimè, vbi id, quod ſuperius.

Intendere (inquit) valẽtiſſimè oportet, quæ maximis & craſſiſſimis oſſibus continentur, & corpora, quæ ipſa cingunt, hoc eſt muſculos. hi enim ſunt, qui potiſſimùm intẽtione indigent, vt quibus maximè vis inſit ad ſua initia recurrendi. ex harum partium numero eſt femur, deinde humerus & crus, poſt hæc brachium, poſtremo, quæ iuxta manum ſunt & pedem. excipe hîc quæ in ſpinâ ſita ſunt. Sed quod ait, vbi vtrumque os fractum eſt, magis extendere oportet, intellige cubitum & radium: quòd verò ſubijcit [minimè] id eſt leuiſſimè, ac maximè moderatè, vbi id, quod [ſuperiùs] accipe in brachio radium, quæ omnia (vt retuli) diſcuſſa ſunt in opere de fracturis.

QVòd ſi iuſto valentior intentio adhibeatur, noxia erit, præterquã in pueris: partes autem paulo altiùs excitentur.

SI oſſa in pueris, vel vbi franguntur, vel vbi ſuis ſedibus excidunt, minùs q̃ expedit, extendantur, tantùm rem procedere non ſinent. nam nec componentur, quæ fracta ſunt, nec quæ prolapſa ſunt, reſtituentur: ſed ſi valentiùs extendantur, proprium affertur detrimentum. quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur, poſteà inflammatio ſuperuenit, febris, neruorum diſtentio; & interdum etiam reſolutio. quod teſtatur ſe vidiſſe Eraſiſtratus in humeri capite nimiùm extento. minùs tamen alijs, pueri læduntur, ſi vehementiùs extendantur, propter humorem corporum & molliciem. nam, vt lora plurimùm citra noxam diſtenduntur, quùm mollia ſunt & madida, abrumpũtur verò, cùm arida ſunt & dura: ità muſculi, atque nerui, quùm madent, & molles ſunt, ducentem facilè ſubſequuntur, neque multum dolent, neque rumpuntur, ſicci verò, & duri, quùm niſi magnâ vi cogantur, extendi nequeant, grauiori dolore vrgentur, non ſolùm ſi iuſto magis, ſed etiam ſi modicè intẽdantur. in eo enim caſu neruorum ac muſculorum fibræ conuelluntur, rumpunturq́;, quorũ nihil manet pueros, neque enim poſtea inflammatione, atque idcirco febre, delirio, neruorum diſtentione, ac reſolutione prehenduntur. Ipſe igitur de pueris verba fecit, quæ transferenda nobis ſunt ad eunuchos, fœminas, tum ad eos, qui naturâ, ſiue conſuetudine madent, & molli carne ſunt, cùm iſtiuſmodi corporum temperamenta ducenti facilè pareant, neque ſentire offenſam vllam grauiorem ſoleant, ſi vltra debitum extendantur: at quibus vel naturâ, vel cõſuetudine corpus induruit, vix cedunt extendentibus, atque eâ de cauſâ minùs ipſe cenſuit à medicis eſſe extendendos, valde ſiquidem lędu ntur, vbi immodica vis adhibeatur. Quod verò ait [partes autem paulo altiùs excitentur] item duplici de cauſâ proponitur, & vt fideliùs contineantur, dilabuntur enim, quæ contraria ſunt: & ne doleant.

ARticuli exemplum ſit, qui cognominis, qui par, qui ſimilis, qui ſanus eſt.

Cognominem Hippocrates dixit ὁμώνυμους, ſatiùs autem fuit dixiſſe συνώνυμον.

συνώνυμοι, alia enim ſũt ὁμώνυμα, q̃ quę hîc tractãtur. homini quidẽ homo, & equus equo, tum canis terreſtris terreſtri, marinus marino, συνώνυμος eſt. quęcũque autẽ nomina in multis ſingularibus ſpeciẽ vnã ſignificãt συνωνύμως in ipſis dicuntur: cõtra ea, quibus differẽtes ſpecies appellãtur, vocare ſolemus ὁμωνύμως dicta, & quæ ſub ipſis ſunt, atque exprimũtur, ὁμώνυμα habẽtur. qui dicetur igitur brachiũ brachio cõparatũ ὁμώνυμον, quãdo ſpeciẽ eandem habet? Sed nõ expedit in verborũ cõtrouerſiâ immorari, quæ ſequũtur magnũ in medicinâ momentum habent, quibus iubemur, cùm prolapſum articulũ in ſuam ſedẽ reſtituimus, vti exẽplo cognominis, paris, ſimilis, ſani. cognominis quidẽ, vbi humerus cũ humero cõfertur, cum brachio brachiũ, femur eum femore, crus cum crure: paris in eodem homine, & non in alio, quam rem in opere de articulis declarauit his verbis [ſpectareq; in articulis, non quidem alterius hominis]: pari autẽ adiecit ſimilẽ, poteſt enim, cum quo confertur, par eſſe, vt ſanè ſimilis nõ ſit, cùm ſæpè alter humerus vitio quopiã tabuerit, aut abſceſſu ægrotauerit, vel crus valgum ſit, aut varũ: atque idcirco ſanũ rurſus adſcripſit, ne quid nos perperam accipiamus, nõ grauatus verbũ, quantũ eſt in vi, idẽ penitus iterare, nam, quod par eſt, vtiq; ſanũ eſt, ſi ſimile ſit, niſi vbi vtrũque membrum eodem modo ſit affectũ. tunc autẽ in alijs hominibus ſpectãdũ erit, in quo caſu cõuenit ſimili ſanũ adijcere, ſed, ſi in eodẽ homine cõſideretur, abundè erit dixiſſe ſanũ, qđ ſimili cõprehẽditur. fortaſſe autẽ Hippocrates vtrũq; ſcripſit, vt in alijs ſcriptũ inuenitur, animo accipiẽdi nõ vtrũq;, ſed alterũ tantũ, librarius verò vtrũq; adſcripſit.

FRictio ad reſoluendum valet, & adſtringendum, præter hæc ad implendum, ac minuendum. nam, ſi dura ſit, adſtringitur corpus: ſi mollis, reſoluitur: ſi multa, minuitur: ſi modica, impletur. xxV

Adſtringere intelligit durare: reſoluere, laxare, & mollire: minuere, extenuare. ſub durâ enim frictione carnẽ pertractatã veriſimile eſt, reddendam eſſe frictioni ſimilẽ, dum adſtringitur premiturq;: ſic & ſub molli carnẽ ſimilẽ afficiendã, eo q cõtraria præſtet, atque dura: multâ inſuper, eùm demere plurimũ poſſit, extenuari corpus probabile eſt: ſed non ſimiliter plærũque refici eã, quæ multæ cõtraria eſt, paucâ videlicet, verũ modicâ, qđ ſuperiùs dixit de vſu aquę calidæ. pauciſſima enim fricatio, nõ ſecus, ac exigua aquę perfuſio nihil efficit, quod ſenſu percipiatur. Perfricare igitur oportet, vbi implẽdum eſt, quoad indicia conſpiciãtur, quę tradita de perfundendi moderatione fuerunt, quùm ait [dum intumeſcit priuſquã reſidat finiatur, primò enim attollitur: poſtea extenuatur]. demonſtrauimus autem in ſecundo de tuendâ ſanitate ex ijs, quæ frictio pręſtat, nihil ab Hippocrate prætermiſſum. Illud verò, quod multos latet, ignorare non oportet, quãuis ἀνὰ furſum ſignificet, τρῖψις frictionem, ἀνάτριψιν vocari à græcis nõ modò eam frictionem, quę ab inferiori parte furſum procedit, ſed quamlibet quouis modo intendat: raróque legi apud ipſos vocabulum τρίψεως, conſuerunt enim appellare ἀνάτριψιν, quam nunc dicimus τρῖψιν.

SEd, quod ad vinciẽdum attinet primũ vinctus premi ſe maximè dicat, quà vitiũ eſt, extremis verò partibus minimè: fulciri item faſcias, & non vrgere ſe, ídq; nõ vi, ſed numero, eo ipſo die, quo deligatus eſt, ac nocte paulo magis, poſteriori minùs, tertio autẽ laxari. reperiatur poſtridie in extremitatibus tumor mollis, tertio die cũ reſoluitur, quod vinculo exceptũ fuit, extenuatũ. idq; ſeruãdum eſt quotieſcũq; alligatur, cũmq; iterũ vincitur, intelligendũ eſt conueniẽtérne iniectũ vinculum fuerit. in poſterũ enim expedit plura atq; arctio- xxVI

ra lintea dare, abhinc tertio die plura adhuc atque arctiora, deinde ſeptimo die à primo reſoluto vinculo oſſa gracilia in conſpectum veniant, & facilè tractentur. At, vbi ferulis alligatis locus gracilis ſine prurigine, atq; exulceratione fuerit, ſuperſedendum eſt vſque ad vigeſimũ diem ab ictu: ſi quid ſuſpectũ ſit, ſoluere interim ferulas conuenit, & tertio quoq; die coarctare. eodẽ autem modo figuratæ habẽdæ partes ſunt, dũ ſuſpẽduntur, dũ continẽtur, atq; dũ alligãtur.

Fulcimenta conſtat à græcis appellari, non ſolùm ἐρμάσματα, ſed ἐρείσματα, vel ex eo, quod Poëta ait in eo carmine, —ὑπὸ δ᾽ ἤρεον ἕρματα νῆας. ad cuius ſimilitudinem fulcire dictum eſt ab Hippocrate ἐρμόσϑαι, quod quaſi inſidere ſignificat, & inhæreſcere. Id autem fieri iubet linteorum numero magis quàm preſſu. caueri enim per ſe voluit linteorum preſſum. ſed hęc & alia multa, quæ & præpoſitis, & ſequentibus verbis continentur, abundè explanata ſunt in opere de fracturis, & de articulis. quare, ſi quid obſcurum eſt, nõ eſt, quod exponamus, transferamúſq; huc quæcunque ibi perfectè prodita ſunt, atque ideo quaſi rem apertam prætermittendum exiſtimo. ille enim qui non modò magis appoſitè, q̃ ego, ſed, qui omniũ optimè poſuit dicendo ſenſa mentis aperire turpe duxit,

Quod clarè expreſſum eſt iteratis dicere verbis.

His igitur relictis, vt potè, quæ plana ſunt iis, qui commentaria de fracturis, & de articulis legerint, ad ea, quæ reſtant, progrediar.

Capita figurãdi ex conſuetudine, & naturâ vniuſcuiuſque mẽbri colligũtur. ſpecies verò, ex curſu, ſtatu, cubandi ratione ex actione & ocio. xxvij

Apertè quoque ex his verbis intelligitur librum hunc, qui ſummatim rem complectitur, poſt obitum auctoris editũ fuiſſe. nam, qui huiuſmodi libros exſcribunt, ſi qua ſint, quæ duobus modis, vel in margine etiam appoſita ſint ab auctore, vt poſteà conſideret vtro exprimere mentem ſuam præſtet, ſoliti ſunt omnia deſcribere in ipſo opere. quis enim adduci poſſet, vt crederet eũ voluiſſe hîc eadẽ iterare nullâ ratione cogẽte, præſertim cũ ſummopere ſtudeat breuitati? Sed cùm maiores noſtri hęc duxerint explanãda, nos quoq; illos ſequemur. patet igitur capita collocandi dicta eſſe quaſi propoſita, ad quæ intẽdẽtes idoneũ cuiuſq; partis habitũ inueniemus. quin & conſuetudinẽ vnũ eſſe ex iis propoſitis ſuprà memoriæ prodidit, cùm inquit. Præter hęc porrectio, intẽtio, in diuerſas partes extẽſio, cõpoſitio, aliaque ſecundũ naturam ſint. De naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus, quod fit, quod ad hęc, attendenda quies, mediũ, cõſuetudo. in quiete quidẽ atq; ocio cõſiderandus rectus habitus, puta brachii: in medio porrectio, & cõtractio, quẽadmodũ, vbi cubitus cum humero propè ad rectum angulũ figuratur: conſuetudo idcirco ſpectanda eſt, quià non alius habitus faciliùs fertur, cuiuſmodi eſt in cruribus, vbi extẽta figurantur, nam, quæ collocantur hoc modo, diu facillimè poſſunt immobilia perſeuerare. hæc cũ paulò anteà ſcripſerit, qui deterius iterũ hîc repetet? ꝓpoſita igitur cõſuetudine & naturâ vniuſcuiuſq; mẽbri, deinceps ſpecies, hoc eſt differentias ipſorũ colligẽdas eſſe ex actionibus arbitratur. Nõnulli verbo [ſpecies] adiecerũt [mẽbrorum] itâ, vt oratio ſic habeat [ſpecies membrorũ] de cruribus autẽ gratiâ exempli dixit [ex curſu, inceſſu, ſtatu] cui addidit cubandi ratione] quod idẽ eſt, ac verbum ſuperiùs ſcriptũ, videlicet [quies] his rurſus ſubiecit [ex actione & ocio] actionẽ accipiẽs pro inceſſu, curſu, ſtatu, ſingularibus actionibus: ocium verò pro quiete. Quare nihil ampliùs his verbis exequitur, q̃ actionem & quietem, neq; propterea, quod in principio huius

huius orationis naturam membrorum nominauerit, exiſtimari velim alterum nunc collocandi modum indicaſſe, cùm nullum aliud naturæ tradiderit indicium præter actiones, quod totum ſic habet, quemadmodum in verbis paulo ſuprà ſcriptis docuit. quocunque autem tempore curationis eorum affectuum, qui manus auxiliū deſiderant, vnus ſeruandus eſt partis habitus, qui ſecundum naturam eſt, quem inueniri ait ex quiete atque ocio, id eſt, vbi quis cōquieſcit, tum ex medio, quod ſcilicet eſt inter extrema, atque ex conſuetudine, ſub quâ actio & quies manifeſtè comprehēditur. Hæc itaq; duo maximè cōmunia indicia, medium ſcilicet inter extrema, & cōſuetudo vniuſcuiuſque partis naturalem habitum nobis exponent. ego autem in libro de motu muſculorum hæc perſequutus, & partium compaginem indicans, quam ex ratione corporū incidendorum inueni, naturalem partium habitum iuxta Hippocratē in libro de fracturis docui. Videri autē poſſunt diuerſa de propoſitis rebus dici, cùm aliàs alia verba & nomina vſurpētur, veluti cùm quis dixerit collocanda eſſe membra, quemadmodū minimè lædūt, non alium habitum inueniet, quàm eum, in quo detineri ſolent quieſcētes, qui medius quoque eſt inter extrema, ſed & indicatione ſumptâ à partium compagine hic idem inuenitur.

- QVoniam labor firmat, ignauia reſoluit. xxviij

Hoc etiam perangustè traditum fuit ab auctore, quod fortaſſe conſtituerat dilatare in eo libro, quem erat editurus. Legitur autē in quibuſdā exemplis [Quid labor firmat, ignauia reſoluit?] proponēte ſibi ipſo auctore rem exquirere vtiliſſimam nō modò ad medicinæ partem, quæ manu, ſed & ad eam, quæ victus ratione medetur. omne igitur corpus, vbi in ocio degit, effœminatur, & imbecillum redditur: firmatur autē & vires colligit, vbi quid faciat, hoc eſt, aliquem vſum præſtet. cuius orationis duo fidem faciūt, experiētia omniū, qui animaduertunt euidenter apparentia, & indicatio, quæ à naturali compagine ſumitur, quā in libro de tuendâ ſanitate explicauimus. Quod verò ad chirurgiam attinet, non debēt diu affectæ partes haberi immobiles, ſicut nonnulli ſecuritatis gratiâ faciūt: ſed inflammatione ſublatâ modicè dimoueri, quod primò tantùm faciendum eſt, quùm affectæ ſedi calida aqua infunditur, deinceps in balneis, poſtea etiam ſine his.

- ADſtringendum eſt numero potiùs, quàm preſſu. xxviiij

Item hoc ipſum ab auctore ſummatim per ſe ſcriptum à librario ſanè huc tranſlatum fuit. ſuprà enim clarè perfectéque explicatum eſt, nunc præciſè adſcribitur. ſupplere autem oportet [linteorum] vt vniuerſa oratio ſic habeat [Adſtringendum eſt numero potiùs linteorum, quàm preſſu].

- VBicunque ſanguinis ſuffuſio eſt, ſeu cōtuſum, ſiue abruptio, ſiue tumor, ſi xxx
- inflāmatio nō eſt, ſanguinis plurimum à vitio ſurſum expellatur, paulum
- verò deorſum. ſed nec brachium, nec crus depēdeat. faſcia autē ab affecto loco incipiat, ibiq; validiſſimè inſidat, extremis verò partibus minimè, medijs mo-
- dicè: extrema itē ſurſū adducta vinciatur: numeroq; potiùs q̄ cōpreſſu faſciæ
- adſtringant. huc autē maximè accōmodantur tenues, leues, molles, mundę, la-
- tæ, valētes, vt quæ ſine ferulis adhibeātur. Perſuſione inſuper copioſâ vtēdum.

Hippocrates iuxta Ionū linguam (vt ſolitus eſt) contuſum appellauit φλάσμα per. φ. id, quod à nobis per. θ. θλάσμα dicitur. accidit autem hoc vitij, vbi graue aliquid decidit in corpus, quod quaſi carnem abrumpendo, atterendi vim habet. Verùm vbi contuſa caro ad regionem, quæ ſub cute eſt, ſanguinem tranſ-

mittit, hæc ſanguinis ſuffuſio dicitur ἐκχύμωμα, ſub quâ cutis inuiolata ſeruatur. ſcindi autem tenues venas cum carne, vbi id exoritur, manifeſtum eſt. Incidit autem abruptio (quod σπάσμα dixit) quùm muſculorum fibræ plurimum extenduntur, ità, vt nonnullæ abrumpantur, cuiuſmodi mala recentiores medici ῥήγματα propriè appellant. Huic ſubiecit Hippocrates tumorẽ, quẽ dixit οἴδημα, quo vocabulo ſolet omnes præter naturã tumores notare: iuniores diſpertiuntur hos in inflammationes, quas φλεγμονὰς vocant, & in duros tumores, atque in molles, & pituitoſos, quos ꝓpriè vocãt οἰδήματα. ſed φλεγμονὰς ſolet ipſe appellare φλογώσεις, vndè nomen inditum eſt calidis tumoribus. accedit ad priores tumores is, qui eryſipelas dicitur, quod perpetuò quidem inflammatum eſt, non tamen perpetuò tumet. Hi ergo morbi omnes nominatim poſiti ab Hippocrate, quod ad rationem victus ac medicamenta pertinet, aliam curationem exigunt: quod verò ad manum, vinciri cõuenienter debent, pręſertim, vbi oriuntur ex præcedẽtibus vinculis, de quibus nunc pertractat. Illud verò [à vitio ſurſum expellatur] dixit ἐκπιᾶται, quòd quaſi exprimatur ſignificat. nõnulli apertè ſcribunt ἐκρίπτεται, hoc eſt expellatur, vt nullâ apud græcos explanatione ſit opus. Cęterùm deligari hęc in libro de fracturis voluit, faſciâ orſã à loco tumido: nunc verò à vitio partis, quod σώματος nomine expoſuit, ſed vinculũ, quod ad fracturas pertinet, hîc eatenus variat, quatenus faſcias plurimum ferri docet ad ſuperiora, parum verò ad inferiora. Illud item [Sed nec brachiũ, nec crus depẽdeat] commune quoque eſt eius vinculi, quod ad fracturas accommodatur, ſed id adſcripſit, vt potè, quod magnum in propoſitis momentum haberet, ne (vt cõſueuimus) negligentiùs agentes ſummopere lædamus. quùm, quæ ingentem noxam aut opem afferunt, prout quis rectè vel nõ rectè vtitur, Hippocrates commemorare frequentiùs non grauetur: contrà, quæ parum prodeſſe nouit, aut obeſſe contentus ſit ſemel tractare. Ergo in fracturis, cùm primùm alligantur, antequam vel inflammatio, vel aliud ex dictis nunc vitijs acceſſerit, cautio eſt ſimiliter, atque in his, ne quid ad affectam ſedem concurrat: at non æquè in illis danda opera eſt, vt quæ affectam partem occupant, digerantur. quocirca perfuſionẽ hîc adiungit, non quo illic quoq; non adhibeatur, ſed quo hîc magis. perfundenda enim copioſiùs hæc ſunt aquâ calidâ, vt quod in tumidis partibus collectum eſt, diſcutiatur. Quamobrem ipſe, cùm loquutus eſt de calce, qui à ſaltu ex ſuperiori loco ſanguine ſuffunditur, præter cętera auxilia ad id hoc quoque poſuit, aquâ calidâ copioſè perfundendum, vinctúmque locum ſine compreſſione fideliter continendum. Igitur hęc quoque ad fracturas docuit, licet plus habeãt ponderis in malis, quæ nunc cõmemorantur, nempè eâ de cauſâ, vt citra omnẽ preſſum digerãtur, ac propterea ſine ferulis quoque deuincit, ita, vt iunctura hæc duplici modo differat ab eâ, quã fracturę poſtulant, tum quòd faſcias requirat minùs arctatas, & potiſſimùm leues, tenues, molles, mundas. his enim maximè indigẽt, quæcunque adſtringi leuiùs oportet: tum quòd digeſtione opus ſit vehemẽtiore. Adiungit prætereà vnũquódque, ex propoſitis vitijs inflãmatione vacare debere, ſi, quã docuit ratione, curandum ſit. ſiquidem inflammationes ne modicum quidẽ preſſum ferũt. contra eas igitur nitimur per cataplaſmata, per aſſiduam calidę aquę perfuſionem, perq; liquida medicamenta, quæ ſuccurrere ſcilicet inflammationibus poſſint.

" VBi articuli ſuis ſedibus excidunt, aut his intactis, quæ ipſos continent, re- 31
" ſoluuntur: aut oſſa, quæ citra commiſſuram ſe contingunt, diducuntur: vel quę

vel quæ iuncta erant, abrupto eo, quo continebantur, inter ſe dehiſcunt: ſeu iuxta articulos comminuuntur: aut peruertuntur, cuiuſmodi ſunt, quę vara ſunt, in alteram partem inclinantia, ab eâ parte, à quâ mota ſunt, leniùs vinciri debent, arctiùs ab eâ, in quam, vt quùm deligata ſunt, in contrariam ſpectent, ac priuſquam deligarentur, idque paulo plus æquo, quod & faſcijs agendum eſt, & pannis, tum ſuſpendendi, collocandi, intendendíque ratione, præterea conuertendo, dirigendo, plurimúmque perfundendo.

Mala hæc vniuerſa latè perſequutus eſt in opere de articulis, & de fracturis, quæ nunc ſicut alia multa in compendium contulit, quod breuitatis cauſâ per ſe obſcurum eſt, at ijs, qui ea volumina legerint planum. nos, quùm ipſa anteà explanauerimus, vt memoria redintegretur, pauca in medium afferemus: ſi quis autem ab officinâ medici initium acceperit, huic præceptore opus eſt, qui res enodet, & quæcunque ab Hippocrate in opere de fracturis, & de articulis ſcripta ſunt, in commentarium tranſlata huc proferat. Dixit igitur Hippocrates propoſitis verbis ἐκπτώματα, in articulis, qui ſuis ſedibus excidunt: στρέμματα, vbi intacto articulo, quæ iuxta ipſum neruoſa ſunt, reſoluuntur, quod præſertim accidit, quùm ambulando veſtigium fallit: διαστήματα, cùm oſſa, quæ citra commiſſuram naturaliter ſe contingunt, præ affectu quopiam diducuntur, in opere etiã de articulis, & de fracturis nominatim mentionem facit de oſſibus, quæ inter ſe diducuntur, vt de cubito & radio in commiſſurâ brachij cum humero, & in manu de ijs, quibus illa continentur, & in crure ſimiliter de ijs, quę iuxta genu ſunt, pedémque in viciniâ calcis: ἀποσπάσματα dixit, quùm abruptis ijs, quæ oſſa inter ſe connectunt, ipſa, quæ priùs iungebantur, plurimum inter ſe dehiſcunt, quemadmodum ipſe de extremitate lati ſcapularum oſſis oſtendit: ſed ἀποκλάσματα dicit, quæ iuxta articulos comminuuntur, vocantur à iunioribus ἀπάγματα, de quibus in fine libri de fracturis meminit, inter cubiti noxas, vbi ἄπαγμα ſcripſit, eò ducuntur, qui poſt ipſum hoc vocabulo nuncuparunt quamcunque tranſuerſam totius oſſis fracturam in viciniâ articuli, in quâ videlicet fracti oſſis partes inter ſe plurimum recedunt, oſſa, quæ ſic franguntur, recentiores dicunt frangi καυληδὸν, quùm caulis modo abrumpantur: διαστρέμματα vocauit, quæ peruertuntur, ab ijs autẽ quæ στρέμματα dixit, differunt διαστρέμματα, quatenus hæc aliquo modo perueniunt ad articulum leuiter ipſum deprauantia, ſuáque ſede commouentia, id quod euenit pręcipuè vni oſſi tibię in pueris, in quo caſu vincimus, vtrinque ad dirigendum objicientes lignum ex tiliâ, vel ex tali aliquâ materiâ firmum molléque, tenuem inde regulam parantes. Rectè autẽ addidit, vbi commemorat ea, quæ peruertuntur [in alteram partem inclinantia] etiam, ſi legamus vt nonnullis placet [cuiuſmodi ſunt, quæ valga ſunt, hęc in alteram partem inclinãtia] vtrique ſcripturæ optimè cõuenit adijcere [in alteram partem inclinantia] ſiquidem totus articulus ſæpè in interiorem partem vel exteriorem conuertitur, idq; cruri accidit frequenter prope genu & prope talos. Vocantur autẽ, quæ in exteriorem partem vergunt βλαισὰ, id eſt valga, quæ in interiorem ῥαιβὰ, & κυλλὰ, id eſt vara. His omnibus vinculum prodeſt, quod duo ſpectat, vt ab eâ ſede, in quam prolapſa pars eſt, faſciæ adducãtur, vrgeántq;: locus verò, vndè ea receſſit, laxior ſit, vt admittat, quod ſub vinculo ad ipſum compellitur. hoc eſt, vt faſciæ ibi laxæ ſint, non arctatæ. Supplere autem oportet [venerũt] vbi inquit [ab eâ, in quam] ſic, vt totus ſermo ſit. [ab eâ parte, à quâ mota ſunt, leniùs vinciri debẽt] hoc eſt faſcię laxiores eſſe

arctiùs ab eâ, in quam venerũt,vt ſpectent in contrariam partem,atq; venerũt. terminum autem conuertendi in contrariam partem non præſcripſit naturalem ſtatum,tunc enim morbo vinculum cæderet,quùm deprauationi diu pars aſſueuerit : ſed paulo vltra naturalem ſtatum partem adducendam cenſet, atque hoc eſt,quod ait [ídque paulo plus æquo] nam,quod naturale eſt,æquum eſt. Cæterùm præcipit, vt ad contraria conuertamus per omnia ,quæ ad vinciendum admouentur. quæ ipſe nominatim cum faſcijs recenſuit, quùm inquit [& pannis, tum ſuſpendendi, collocandi, intendendíque ratione, prætereà conuertendo dirigendo] quùm poſſit vinculum per hæc omnia plus iuſto ad contraria inclinari.Scribit,[item plurimùm perfundendo]addens[plurimum]quod in proximè præcedentibus verbis omiſit,intelligi tamen potuit ex ijs,quæ propoſita erant.ibi itaque digerendi, hîc verò molliendi cauſâ, copioſè aquam infundit.

" IN his,quæ extenuara ſunt,plurimum integræ partis comprehendatur,vt ex
" tranſfuſione, quæ exhauſta ſunt, magis quàm ſuapte naturâ emacreſcerent,
" diuerſo vinculo ad incrementum ſpectent,& carne impleantur.

Percurrerunt locum hunc expoſitores huius libri,non ſecus atque alia multa,circuitionéque vſi pauca quędam attulerunt:qui verò enodare apertè ipſum contendunt, veritatem non attingunt, ità, vt mirum ſit, qui potuerint extenuatis,hoc eſt gracilibus partibus,& quæ ali deſierunt naturalem habitum reſtituere. Equidem cenſeo quæcunque, vel ad verborum ſignificationes attinent,vel ad quæſtiones captioſas, vt perperam accipiantur,nihil ad artis opera diſcentibus obeſſe : quæ verò contraria idoneæ curationi traduntur, neceſſariò ijs officere,qui medendi artem exercent. Ante omnia igitur docebo quâ viâ curauerim, quæ ſummâ macie confecta eſſent, vt qui addiſcunt, iam eius ope fruatur: deinceps accommodare veritati propoſita verba enitar. vbi enim latebra eſt obſcuritatis, conabor rei veritatem tueri, eíque ,ſi vllâ ratione fieri poterit , verba Hippocratis conſentanea demonſtrare , quod ſi interim non dabitur, iuuenis certè rem ipſam, vt ſeſe habet, comprehendat. Ergo macies partium plærunque, vel ex diuturnâ quiete,vel ex eo vinculo,quod ad fracturas pertinet , proficiſcitur , quùm ob illam robur quieſcentium partium emoriatur: ob hoc regio, quæ vincta eſt,ſanguine ſurſum partim, partim deorſum expreſſo,alimento priuetur. Quocirca contrario modo,atque contractum fuerit,mederi vitio debemus,nempè affectæ parti vim reſtituentes,efficientéſque, vt eo ſanguis affatim concitetur. vires quidem reficit moderata infrictio,perfuſio, motus, debet autem eſſe idonea moderatio in vtroque genere, in qualitate ſcilicet & modo : ſanguinis verò plurimum euocabunt , propoſita nunc ratio alligandi,aquæ calidę perfuſio modica,motus,& frictio,quę & vires etiam confirmant. omnia autem modo & qualitate moderata eſſe conuenit, cùm non ſatis ſit frictionem,motum,calidæ aquæ perfuſionem, nec multa eſſe,nec omnino pauca:ſed oporteat frictionem quoque mediam eſſe,tam inter duram & mollem,quàm inter multã & paucam,ſimiliter aquam ità temperari,vt media ſit inter eam,quæ nondum calefacit (χλιαρὸν, id eſt tepidam vocant)&quæ iam dolori eſt,calore mordens(ζέον,id eſt feruentem dicunt)in modo item mediam inter multã & paucã.verùm de modo ſuprà tractauit,cùm dixit[dum intumeſcit priuſquã reſidat,finiatur]. hoc autem tempore, ſi pars cum ſeipſâ cõferatur,rubens maximè apparet.quæcunq; ergo gracilitate,macieq; tentantur, planè

planè magis exanguia conſpiciuntur,quàm quæ benè valent, víxque & quùm pertractantur,& quùm aquâ calidâ perfunduntur,rubeſcunt.hoc autem nobis propoſitum ſit,quòd ad modum pertinet, vt membrũ rubore offundatur, quo tempore tumidius quoq; exhibetur,ſed,niſi ceſſet qui fricat,vel perfundit,tumor deſinit,& rubor finitur. Maciem verò vel medicinam non admittere, vel ſanabilẽ eſſe indicio erunt tumor rubórque, promptè vel magno negocio excitati.quibus hi quidem ægrè contingunt ſuccurrere ſoleo perſricando corpus aliquo ex calefacientibus medicamentis,atque ex ijs præcipuè,quæ modicum accipiunt thapſiæ non vetuſtæ:ſed & huiuſmodi gracilitates inũgo aliquâ mixturâ,quæ picem habeat, qualia ſunt medicamenta , quæ πιττωτὰ, vel δρωπακιστὰ græcè à quibuſdam dicuntur.quæ,ſi πίττας & δρωπακικὰ nominari audies,æquè intelliges,licebítq; tibi appellare,vt velis.inſtituimus autem in his commentarijs iuniores atticiſmum nõ docere, ſed perſequi medicinalis artis effectus vtiliſſimos,atque eos pręcipuè,qui ex confectionibus picẽ habentibus ad propoſita pertinent.Igitur,ſi primus vſus partem reddat tumidã & rubram,iam ceſſandum eſt:ſin minùs,iterum & tertiò inũgendũ, in alijs quotidie,in alijs tertio aut quarto quoq; die,prout affectæ parti maximè opus eſſe iudicabis. Illud verò,quod pars, quæ fricatur, aut pice illinitur, incaleſcit, inter ea, quæ ſpectantur interdum non enumero,quoniàm ſub rubore cõprehenditur,cùm eodem tempore caleat,rubeátque. Ego hâc ratione gracilitati præter naturã ſæpè occurri,raróque vſus ſum vinculi operâ,& ſi quando vſus ſum,eo modo alligaui, quo docet Hippocrates inſpectis verbis ipſius [diuerſo vinculo] quòd enim inquit[diuerſo]illi vinculo opponitur,quod pertinet ad fracturas,quódque affectam ſedem vehemẽtiùs vrget.diuerſum itaque vinculum primo protinus faſciarum ambitu diſcrepat ab eo,quod poſuit ad fracturas, nõ enim ordimur à parte cui medemur, quemadmodũ facere in vlceribus, fracturis, ſanguinis effuſione,cæteríſque omnibus paulò antè propoſitis conſueuimus:pręter hæc affectum locum nõ adſtringimus,ſed remittimus, maximè autẽ comprimimus partẽ integram,vnde incipimus.inde enim præcipit,vt faſcia vſque ad affectum locum laxetur,atque vbi eò ventum eſt, laxiſſima inuoluatur, hic ſiquidem hyeme obuoluendus eſt, ne calefiat, laxus videlicet nec minimùm quid adſtrictus : ſed æſtate debet integra ſedes vinciri, vt qui in eâ ſubeſt ſanguis,ad locum,qui refectione indiget,depellatur,partem verò quę curatur,ſub vinculo calefacere & digerere alienum eſt. Vbi autem crus totum , aut totum brachium valde emacruit,alterum par membrum deligare conuenit, initio ab imis partibus accepto,dein faſciâ ductâ in crure inguine tenus, in brachio ad alam vſque,& humeri caput.quãdoquidem eodem modo venæ,quæ cruribus alimẽtum ſubminiſtrant, ab inferiori parte iuxta os ſacrum deriuantur à venâ cauâ,atque illæ,quæ brachijs,à ſuperiori iuxta iugulum. ſanguis itaque,qui ad vnum fertur ex paribus membris, vbi iter clauſum eſt, ad alterum deducitur. Adſtringi autẽ ſanum membrum hactenus debet , vt ob compreſſionem minimè indoleſcat:ſed,quod vitiatum eſt, vel nudum relinquendum, vel paucâ lanâ vſque ad inguen obtegendum,vbi cælum frigidũ ſit,ſed,vbi non ſit tale, expedit nudum eſſe, & ſubinde linteis perfricari, tum calidis medicamẽtis foueri,ſi locus ægrè incaleſcat. namq;,vbi promptè, oleum cui parum ceræ adiectum ſit,per ſe idoneum eſt, ſiquidẽ diutiùs manet, & minùs reſoluit. Eadem omnino ratio eſt in brachijs,in quibus vinciendũ id eſt,quod benè valet, per-

inde quaſi crus:pręſtantérque calefaciendũ,quod ægrũ eſt,& frictione & motu,hominem verò, vbi prorſus ſtupidus non fuerit, rogare præſtat, num in eâ parte,quæ curatur,aliquid eius caloris,qui excitatus fuerit,ſentiat ſupereſſe: an apertè deſijſſe ſibi penitus videatur. quòd ſi ceſſaſſe reſpondeat, iam tẽpus eſt iterum adhibere, quæ calefaciant,& partem confirment,quorũ quatuor genera ſunt,frictio per lintea,calidæ aquæ perfuſio, frictio per calida medicamenta vel per oleum, ſimplicis dropacis inũctio. vbi vitiata pars refrixiſſe plurimum videatur, dropax varius ſit, habeátque bitumen, modicum ſulphuris ignem non experti,& pyretrũ.Curanda verò ſic eſſe corpora extenuata, experimento comprobaui plurima reficiens.vtrum autem verba Hippocratis rectè expoſuerim non eſt, quòd contendam, quùm me non lateat obſcuræ orationis explanationem eò euadere poſſe, vt probabilis ſit, non tamen vt firmiter ſciatur. Declaro autem verba Hippocratis non ſicut plærique ſic ſcripta[vt ex tranſfuſione exhauſta magis, quàm ipſa emacreſcerent], ſic enim abſurda ſententia eſſet,ſed(vt alij legunt) adiecto pronomine his verbis[vt ex tranſfuſione,quę exhauſta]vocat enim exhauſta,quæ extenuata ſunt,ꝓptereà,quod in ocio degerint, fuerintque alimento deſtituta.hæc ait ex tranſfuſione ſanguinis (quaſi ex curſu dixerit)ſanari, nimirùm ſanguine ad affectum locum copioſiùs cõcitato, quàm ſi naturaliter haberet. Siquidem hâc ratione implebitur, quod extenuatum erit,ſi diuerſum adhibeatur vinculum ab illo,quod in prioribus indicauit,cuius diſcrimen nos paulò antè demõſtrauimus, ex quo neceſſariò facultatis diſſimilitudo proficiſcitur, illud quidẽ ab affectâ ſede ſanguinem expellit,hoc ampliùs ad eam concitat,quàm ſi rectè valeret. nam,cùm benè valebat,abundè erat,qui in ipſâ continebatur,& ideo non opus erat ampliùs tranſmitti, quàm qui,partim in alimentum ſubminiſtrandum conſumitur, partim digeritur: nũc verò,quùm vitiatus locus inanis ſit, atque exanguis,multo plus concurrere ſanguinis oportet,non modò vt alatur ſicut in ſecundâ valetudine, ſed reficiatur etiam,præterquam quod nunc plurimum neceſſariò digeritur, quùm ſubinde calefiat. calefaciunt enim quæcunque ad ipſum præſidia adhibentur, ſiue frictio,ſiue motus & medicamenta, ſiue pix illita,& confectiones picem habentes,ac tãdem calidæ aquæ perfuſio.nam & hac Hippocrates vſus eſt,fortaſſe ob eius ſeculi inopiam balneorum:nos autẽ hoc ſeculo aquâ,quam in balnei labris habemus, conieti ſumus, ad affectas partes modicè calefaciendas,tollendúmque eam laſſitudinem,quæ extendentium ſenſum repræſentat. Iam vero partes exerceri neceſſe eſt in actionibus vſitatis,id quod quotidie faciendum eſt,non ſubitò ſemel, verùm ſubinde, quomodo etiam frictio adhibenda eſt,donec excitetur calor, túncque ab eâ deſiſtendum. Verbis igitur ſic veram curationem accommodo, cuius vim experientiâ demonſtraui, ſexcentos,qui ſub vinculo diuturnóque ocio extenuati erant,recreando. Sed iam eorum, qui librum hunc enodarunt, mentem aperire tempus eſt. ex ijs plærique (vt retuli)vſi circuitione duntaxat integram verborum obſcuritatem reliquerunt:pauci conati ſunt iuxta verba ipſa ad vinculum relata hoc modo vniuerſam ſententiam enodare. Hippocratem præcipere aiunt, vt eorum, quæ extenuata ſunt, curatio à vinculo inchoetur. quo exhauſta, hoc eſt extenuata magis,quàm antè extenuata fuerant,in cõtrarium habitũ mutentur.multos enim morbos putant hâc ratione ſanari, afferúntque exempla & eorum, qui nauſeâ

preſſi ſumpto

preſſi ſumpto medicamento vomitum ciente ad ſanitatem peruenerunt, & qui aſſiduè citâ & acri aluo exerciti catharctico conſanuerunt, & quorum tuſſis finita eſt ob præſidia vehementiorem tuſſim excitantia. Nec deſunt ex illis, qui commemorent, quæ Hippocrates in illis ſententijs, quæ aphoriſmi vocantur, ad verbum ſic ſcripſit. [Eſt etiam, quùm in neruorum rigore citra vlcus iuuene habitiori, mediâ æſtate gelidæ aquæ multa perfuſio calorē reuocat] ergo, ſicut contra morbos (inquiunt) non ſolùm pugnamus per auxilia ipſis contraria, ſed etiam per ſimilia, ità nunc ab Hippocrate iubemur gracilitati occurrere ab eo vinculo orſi, quòd magis extenuare poteſt. id quod tranſfuſione fieri aiūt, cùm partes paulatim plurimùmque ſub vinculo contabeſcentes, iterum recurrentibus humoribus recreantur, & idoneæ fiunt, quæ carne impleantur. Sed quùm videant, qui ſic exponūt à ſe nullo modo explanari illud poſſe [diuerſo vinculo] ſcribunt [diuerſo habitu] ſic, vt ternæ reperiātur ſcripturæ inter ſe differentes, quarum vna habet [diuerſo habitu] namque in nonnullis exemplaribus ſic ſcriptum reperitur. Qui ſcribunt igitur [diuerſo habitu] locum hunc in vinculo non accipiunt, ſed in parte ægrâ, quam alterius habitus exiſtentem ac priùs eſſet, ſpectare ad refectionem dicunt, eúmque habitū comparari vinculo plurimum extenuante, quaſi exhauſtę partes non ampliùs vinculo extenuentur, ſed nunc fortaſſe futurum ſit, vt inde reficiantur. Itaque quùm vinculum, quod ad fracturas pertinet, communis (vt paulò antè dixi) & aliorum affectuum, quibus annumerabantur ſanguinis ſuffuſiones, contuſa, abruptiones, extenuandi facultatem habeat, quis conficiet, vt de eodem refici extenuatæ partes incipiant. quamobrē nonnulli ita legunt [vt ex tranſfuſione, quæ ſuapte naturâ exhauſta ſunt] concipientes id abſurdum, quod oratione ſequitur, effugiſſe, eo quod partes ſuapte naturâ ſint extenuatæ, atque id, quod nūc præcipitur, non pertineat communiter ad omnia, quæ extenuātur, ſed ad ea tantùm, quæ ſuâ ſponte. ſic autem commune hoc præceptum, & generalę pauca complectetur, pauciſſima enim ſunt, & rariſſima, quæ hâc de cauſâ tabeſcunt, reliqua omnia ob diuturnum vinculum, ſimúlque ob vitiatæ partis quietem in hunc morbum incidunt, eáque potiſſimum fas eſt commemorari ab Hippocrate, quùm ſub ijs fiant, quæ ſuperiùs poſita ſunt. docuit enim hactenus de fracturis, & de quibuſdam alijs affectibus, qui ſimile vinculum exigunt, quibus quùm maciem partium ſuperuenire intelligat, indicare meritò voluit, quâ ratione ad ſanitatem perducatur. Sed iamiam exequar, cuius maximè accuſari poſſent, qui putant Hippocratem monere, vt extenuans vinciendi ratio adhibeatur. conſilium quidem eſt reficere, quæ exhauſta ſunt, quod contingere non poteſt, niſi & vires reficiantur, & materia alimenti abundè ſubminiſtretur. vinculum verò, quod tradi ab Hippocrate volunt, & ſanguinis concurſum prohibet, & robur infirmat: ſed quod nos dari ab eodē credimus, diuerſum eſt ab illo, quod extenuat, inchoandū enim eſt à parte ſanâ, nō ab ægrâ, & per multos circuitus adſtringendum comprimendumq́;, dum ne compreſſione excitetur dolor, qui poſſet inflāmationē mouere, faſcia item vſque ad affectam ſedem trahenda eſt paulatim vi compreſſionis remiſſâ. Illud præterea, quod integrū crus vnà cum ægro deligari conueniat, ipſorum expoſitioni minimè congruit, vbi inquiunt Hippocratem velle vinciēdum eſſe, vt quæ extenuata ſunt magis, exhauriantur, quo non modò nihil confert vinculum alterius cruris, ſed etiam obeſt, ſanguis enim, qui antè ad illud ferebatur, nunc omnis ad affectū depellitur. Quòd

autem ſuperioris expoſitionis auctores malè huc exẽpla transferant, in aperto eſt,quùm nullam ſimilitudinem habeant cum ijs,quæ ab Hippocrate traduntur.quoniàm qui rectè rationi innititur,ſi ſubitò eijci velit omne id, quod cauſam exhibet,nempè,quod ventriculi tergoribus ità inhæreſcit,vt vix inde extrahi queat:ſimiliter & acria, quæ paulatim deſtillant, & ità ventrem irritant, vt deſidẽdi neceſſitas ſit,ſubitò non iniuria educet: quemadmodum euenit in tuſſi mediocri, quæ ijs exoluitur, quæ ipſam concitant acriorem. ſed nulla his communitas eſt cum eo,quod putant affectum locum,vt recreari incipiat,exhauriendum eſſe,quùm ex vinculis, neque tabeſcentes partes firmari poſſint, neque alimenti materia deduci.Illud verò, quod afferunt de neruorum rigore maximè alienum eſt,ignaros enim ſe oſtẽdunt artis,quam tradidit Hippocrates, quùm docet medendi rationem eſſe, vt contrarijs tollantur contraria. At nonnulli minùs verborum vim percipientes ad contradicendi ſtudium conuerſi ſunt,quod ferè faciunt,qui inconſideratè aduerſantur,atq; ea labefactare contendunt, quæ nunquam didicerunt. tantùm enim abeſt, vt per artificioſa illa,quæ traduntur ab Hippocrate,id tollatur,quod cõtrariorum contraria ſint auxilia,vt etiam confirmetur.Quin & in adductâ ſentẽtiâ dixit[frigidæ enim aquæ perfuſio calorem reuocat, hæc autem calore finiuntur]. hunc verò calorem,qui medetur frigidis vitijs interdum frictione mouemus, interdum calidis medicamentis,modò exercitatione,aut calidâ aquâ infuſâ,atque vbi vehementiore calore opus eſt,bitumine(vt ſæpiùs retuli)vel pice illitâ,interdũ etiã & aquæ frigidæ perfuſione. ſed cætera omnia, vt potè quæ calefaciendi vim habeãt,ijs partibus ac morbis,quibus calore opus eſt,vbiq; vtilia ſunt: frigida aqua,vt quæ frigida eſt,quantum in ſe eſt,rarò vtiliter adhibetur,atque ei tantùm corpori,quod potẽtem habet innatum calorem.In habitiore quidem corpore(inquit ipſe)eſt,vbi vtilis ſit aqua frigida,neque in hoc, quolibet tempore,ſed æſtiuo.frigidæ enim aquæ potionem duo afferre,vel noxam ex frigore, vel plurimum caloris ex altioribus partibus redeuntis,quis non nouit,aut non docuit ex ijs,qui de eâ conſcripſerunt? Corpore itaque abundè calido fit, vt à frigore non ſuperetur calor,qui in ipſo eſt,ſed cute denſatâ,atque ijs, quæ expirare debent,relictis,augeatur:at ſi calor imbecillior fuerit,quàm vt ſubeunti frigori obſiſtat, vi ipſius ad altiora corporis aſpirante, homo frigidis morbis excipitur.fortaſſe hæc ſuperuacanea nunc attuli,quùm alibi(vt dixi)ea fuerim exequutus. Quæ primò igitur medentur,primò neceſſe eſt contraria ſint. prima autem dicuntur,quæ nullius medij auxilio his opponuntur:quę medio indigent,non primò efficiũt,ſed alia adiuuando efficiẽdi ſocia ſunt. Agunt autem nugas,qui alui purgationem,medicinam tuſſim mouẽtem,frigidam perfuſionem proferunt.nam hęc,quamuis rectè interdum fiant,plurimum tamen ab eo,quod nunc proponitur,abhorrent,in quo demõſtrandum eſt,qui fiat,vt vinciendi ratio,quæ extenuandi vim habet,vel quod exhauſtũ eſt,confirmet, vel plurimũ eò ſanguinis concitet.fruſtra autẽ,dum hæc oſtendere nequeunt, exempla adſcribunt præterquam quòd exemplo ſtabilẽ, certámque ſcientiam non efficiunt. oſtendimus enim in libro de exemplis, non eſſe exempli vſum, vt qui rem non cognoſcunt,eius ſcientiam acquirant. quod quidem nonnulli aſſerunt,qui rhetorum more,vt ſcientia comparetur,exempla adhibentes totâ aberrant via, non ſecus atque vbi Platonem dicunt plærunque per enumerationem demonſtrare.oſtenſum enim eſt illum vti enumerationibus gratiâ ex-

planationis

planationis: quicunque verò tenetur ſtudio exquiſitiùs intelligendi enumerationis vim,& exempli,ad eum locum adeat,vbi de vtroque tractatur, quæ nos alibi exequuti ſumus. Sed nunc ad propoſitum reuertamur eos hortati, qui in hiſce libris verſantur,vt quùm hactenus diligenter legerint, ad ſequẽtium expoſitionem accedant,quæ præcedentium fidem faciunt.ad ea iam igitur progrediamur vniuerſa,quæ vt in aperto magis ſint,non adſcribemus tota ſimul, ſed membratim eóque modo etiam explanabimus.

CÆterùm præſtat partem,quæ ſuper aliam poſita eſt,ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimúlque alterum crus cum integrâ parte deligare,vt ſimilius ſit,pariter quieſcat,& æquè alimẽto prohibeatur,atq; alatur. 33

Paulò antè propoſitum eſt rationem deligandi extenuatas partes diuerſam eſſe debere ab eâ,quæ ad fracturas pertinet,hæc ſiquidẽ adhibetur, vt ſanguinis curſum prohibeat, quod in affectâ ſede collectum eſt, ſurſum deorſúmque exprimat,mẽbra quieta ſeruet,& immobilia, cum hâc viâ vitiatæ partes interdum ab inflammatione penitus defendantur:at nunc non eo incũbitur,vt fluxus ſanguinis repellatur, vt quod in ipſis ſubſiſtit educatur, vt immobiles cõtineantur,ſed ad omnia his contraria conſilium dirigitur. Faſcia itaque(vt ſuprà ſcripſi)ordiatur à parte ſanâ,premendóq; hanc,ſanguinem,qui in ipſâ cõtinetur,ad extenuatam tranſfundat,non tamen ex toto integram partem exhauriat.Crure igitur aut brachio ægrotante abundè eſt vinculum incipere ab inguine,aut ab alâ:ſed,ſi malum hoc femur infeſtat, aut humerum, neceſſe eſt contrarium mẽbrum deuincire,vinculo ab imâ parte orſo, & vſque ad inguen vel alam porrecto. Si quando autem brachium, aut crus vehementer ægrotet, expeditius eſt vtrũque deligare,& quod ſuperpoſitũ eſt affectæ parti, & quod integrum,vt prohibeatur alimentum,neque illi ſubminiſtretur. atque hâc de cauſâ dixit Hippocrates[ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimúlque alterum crus cum integrâ parte deligare,vt pariter(inquit)quieſcat]id eſt,ocioſum ſit alterum crus,atque illud,quod affectum eſt,& æquè ipſius alimentum intercipiatur. Illud verò [vt æquè alatur] idcirco poſuit, quià membrum,quod vincitur,noluit ità alimẽto prohiberi, vt nulla pars penitus ad ipſum feratũr. Quòd ſi vehementer quis adſtringat, ex toto ferri alimentũ prohibebit,periculúmque protinus erit,ne pars emoriatur,id ſi non fiet, alimentũ quidem certè tam in femore, quàm in crure auferetur.propoſitum quidem eſt non extenuare femur,ſed crus reficere. verũ quià vinculi ratio alimẽtum detrahit,huiuſmodi noxam aliquandiu admittimus:deinde poſteà,vbi crus modicè carnem contraxerit,vtrique cõmuniter conſulimus. Quare illi audiẽdi non ſunt,qui volũt Hippocratẽ iubere,vt cum extenuatâ parte,ea,quæ ſuperpoſita eſt,atque alterũ crus extenuetur,vt gracilium partium macies occultetur, ne in aperto ſit, néue ex plenioris membri cõparatione deprehẽdatur. cùm nec medicus quiuis vnus è populo, nedum Hippocrates hâc curãdi rationẽ probaret.

LInteorum numero, non preſſu. 34

In ſuperioribus iam ſæpè imperauit, vt hoc idem fieret, vbi deligatum membrum ſanari penitus ſine dolore voluit.

LAxandum eſt primò,quod maximè indiget,ac frictione vtendũ,quæ impleat,& perfuſione citra ferulas. 35

Verbum[primo]vel ad tempus retulit,vel ad vim, ſi ad tempus, vel in vno vinculo,vel in his,quæ ſequũtur,inter ſe collatis. Sed quià verè hæc omnia di-

cuntur,idcirco quod proponitur clarũ eſt,niſi fortaſſe ſi ità ſcripſit,volens cuncta hæc à nobis intelligi.Protinus igitur in primo vinculo, quoniam conuenit plurimum integræ partis cõprehendere, linteáque primo ambitu arctari, tum ſubinde magis laxari, maximè autẽ eâ parte, quæ refectione maximè indiget, probabile vtique eſſet verbum[primo]ad vim relatum de parte dici,quę curatur:ad tempus verò, de primo vinculo. Quòd ſi accipiamus in omnibus vinculis inter ſe comparatis, mẽs erit huiuſmodi.ſi in primis vinculis cum integrâ partem quoque vitiatam deuinxeris, interdum nudandã æger præbebit,quod ipſum primò agendũ eſt in ijs,quæ refectione indigent,atque eâ de cauſã minùs benè nutriuntur.at quùm ſanguis ad vitiatum locum & frictione concitetur,& alijs,quę paulo ſuprà narraui,ipſe magis citiúſque carne implebitur. Verùm Hippocrates & frictionis & perfuſionis aquæ calidæ meminit, nõ tamen medicamenti, quoniam hîc ſola docet manus præſidia. neque exiſtimandum eſt prætermiſſum ab eo fuiſſe membra eatenus dimouenda eſſe, ne ad laſſitudinem dentur, quùm ea oſtenderit, quæ ſunt eiuſdem generis, & motus quilibet permacræ partis ad id genus ſpectet, ad quod frictio,quùm verò quieſcere iuſſerit alterum crus, non ſecus atq; integrã partem,& nunc frictionis mentionem fecerit,motu quoque vtendum eſſe planè cenſuit,nihil enim prohibet, quo minùs abſque humero brachium, & crus abſque femore moueatur.quùm non opus ſit aduerſus maciem immobili crure ac brachio. conſtat enim curari hæc,dum mouẽtur tranſmiſſo alimento per partes ſuperiores,quæ eo non fruuntur, ſiquidem illæ potiſſimùm fricentur, pice illinantur, & calidis medicamentis curentur. Plurimum verò ſanguinis ad membra concurrere extremis partibus calefactis magnum tibi ſit indicium cõcitatus ibi calor & rubor. Horum autem plenam curationẽ habes,quùm his,quæ Hippocrates tradidit, adiecerimus calefacientium medicamentorum admotionem, cuiuſmodi eſt inunctio picis.Hippocrates nihil penitus in hoc libro de medicamẽtis meminit, quanquam plures affectus memorat medicamentorũ auxilium poſtulantes,ex quorum numero ſunt ſanguinis ſuffuſiones, id vitiũ ſub quo reſoluuntur,quę articulos continẽt,præter hæc abruptiones,cùm eam perſequi medicinę partẽ inſtituerit,quę manu medetur,atq; hanc(vt dixi)nõ vniuerſam,ſed partẽ,quæ maximè neceſſaria ſit,& vtiliſſima his,qui ad medicinalẽ artem aggrediũtur.

FVlcimenta verò,ac firmamenta,velut pectori, coſtis,capiti, cæteriſq; eius generis, alia pulſus cauſã adhibentur, ne quid eo concutiatur, alia propter commiſſuras,quæ dehiſcunt,ad oſſa caluariæ,vt fulciant,ſed ad tuſſim,& ſternutamentum,aliúmue motum,cuiuſmodi in pectore & capite excitatur,vt firment,quorum omnium eadem in vinciendo moderatio eſt,nam quà vitiũ eſt, maximè adſtringi debent.Subijcienda igitur lana mollis, quę morbo aptetur, alligandúmque eſt,non arctiùs,quã ne pulſus concutiat,extremitatéſque commiſſuræ dehiſcentis ſe concingant,neq; circa tuſſim, & ſternutamenta,ſed firment,ità,vt neque cogi,neque concuti ſinant.

Quid ſibi velit verbum ſulcire, quod Hippocrates dixit ἐρμάζειν,inde apertè colligitur,vbi iuſſit ſulciẽdum vinculis eſſe,non tamen comprimẽdum,tam quùm panniculus ſuper faſcias inijcitur,quàm quùm faſciæ ipſæ circumdãtur. Ducta autem vox eſt à nomine ἕρματα. ſic enim fulcimenta græcè vocantur, quorum meminit Homerus in eo carmine, – [illegible] δ' ἄρ' [illegible] ἕρματα [illegible]. quaſi nihil differat,ἐρείσματα,id eſt fulcimentã ne dicãtur,an στηρίγματα,id eſt firmamenta.

mamenta. Conſtat autẽ Hippocratem ſępiùs dixiſſe[ἐρμάζειν]non tam in faſcijs, quàm in pannis panniculíſque,quod στηρίζειν,id eſt firmare ſignificat,quin & expoſitores vbique pro eodem acceperunt. Nunc verò duorũ nominũ ἐρμάσματα, ſic enim dixit fulcimenta,& στηρίγματα, quo firmamẽta expreſſit, proximè alterum alteri ſubijciens,indicaſſe videtur nõ ſignificari idem ab vtroque. An ἐρμάσματα intellexit,quæ in vinciendo ſubijciuntur,circumdanturq́;,vt affectam partem immobilem teneant,ac primò quidem faſcias,quæ primùm inijciũtur, quæ præter alios quoſdã vſus,etiamnum ἐρμάζουσιν,id eſt fulciunt,dein pannos, qui & ipſi non modò fracturam,ſed & faſcias fulciunt,poſthæc faſcias,quę ferulis ſuperinijciuntur,& panniculos. ſiquidẽ hæc omnia,cùm eâ de cauſâ dentur,vt contineant quæ antè inuoluta ſunt, non ea tãtùm,ſed fracturas quoque fulcire poſſunt. Verùm ἀποστηρίγματα,id eſt firmamenta, mihi videtur appellare quęcunque ſine vinculo ægrę parti vniuerſę ſuperdantur,aut à ſiniſtrâ vel dextrâ parte,aut à ſuperiori vel inferiori. voco autem ſuperiorem vel inferiorẽ ad craſſitudinem reſpiciens totius corporis,in eo enim ſpacio,quod in ipſius craſſitudinem eſt,quæ ſubijciuntur,ab inferiori parte ſunt,quę ſuperimponuntur, qualiacunque ſint, à ſuperiori. Firmatur autem extremitas rectâ aliquâ re, quæ ab inferiori parte erigatur,caput puluinis & ceruicalibus,tum lanâ & pãniculis mollibus:canalis cõminuto cruri item ſubiectus vtrinq; ipſum firmat. Sed pilã ex lanâ demiſſam ſub alam,in quã humeri caput exciderit,licet & fulcimentũ & firmamẽtum appellare,eo enim,quòd & ipſa alligetur, pars quodãmodo fit totius vinculi,quęcunq; autẽ ad fulciendum thoracẽ & caput ſuperdantur,firmamenta magis dicũtur q̃ fulcimenta. Hæc à medicis excogitata ſunt propter motus partium neceſſarios, quorũ aliqui naturales ſunt, vt reſpiratio pectoris, pulſus membranarum:nonnulli præter naturã,cuiuſmodi tuſſis,ſternutamentum,ſingultus,& quicũque pulſus inflãmatis partibus accidunt, aut ſub vehementi capitis dolore in temporum arterijs,& ſæpè palpitatio præcordiorũ: eſt etiam interdum,cùm aliæ partes firmamentum requirunt. Debẽt itaque adhiberi firmamẽta faſcijs nonnũquam per ſe iniectis,vt ad temporum arterias,vbi caput intolerabili dolore torquetur, aut ad præcordia palpitãtia,aut ad vulnẽra,in quibus veremur, ne ſanguis erumpat. nõnunquã verò faſciâ lanam comprehendimus:interdum tamen nullâ adiectâ faſciâ ſimpliciter firmamus. thoracem quidem & ceruices lanâ,caput puluinis mollibus,aut leuibus ſacculis,in quos milium calefactũ coniectum fuerit,vbi ſimul & firmandum & fouẽdum eſt:maxillam verò prolapſam, mollia firmamẽta admouẽtes interdum firmamus. Ergo,cùm cõmunis ſit ἐρμάσματος, id eſt fulcimenti, ac στηρίγματος, id eſt firmamenti vſus,iure putant,qui librũ hunc expoſuerunt, ab vtroque idẽ ſignificari, quibus ſępè verbis nos quoque vtemur nullo diſcrimine interpoſito. eſt autem cõmune conſiliũ,id,quod paulò antè dicebam, vt partes motu minimè concutiantur,ſed,cùm(quod proximè declaraui)propriũ quoddam diſcrimen inter hęc ſit,vbi curioſiùs agere volumus, στηρίγματα dicemus,quæ ſine vinculo, ἐρμάσματα,quæ cum hoc adhibẽtur:ſicq́; ſtatuemus ea vocari στηρίγματα,quę partibus illis dantur,quarum motus neceſſarius eſt, à quo ceſſatio nõ eſt in nobis, ἐρμάσματα,quæ immobilibus. Motus ſiquidẽ cruris & brachij in nobis eſt:thoracis verò & membranarũ non eſt in noſtrâ poteſtate,neq; item palpitatio alicuius partis,neque tuſſis,neque ſternutamentum,neque ſingultus,quibus,quo minùs moueantur, obſiſtere aliquãdiu non licet. vrget enim poſteà neceſſitas,

vbi,quâ concitantur,cauſa vehemens fuerit, vidéturq́; valentiſſimi viri dũtaxat poſſe reſiſtere,prohibereq́;, ne moueantur. Sed aliter Hippocrates in propoſito loco ſcripſit,quod ad pulſus pertinet,ne concutiat,tum quod ad cõmiſſuras capitis, ne dehiſcant, ἐρμασμάτων verbo vſus: στηριγμάτων verò ad tuſſim & ſternutamẽtũ aliúmue motũ,cuiuſmodi in pectore, & capite excitatur. Dehiſcunt igitur in capite ſuturæ,quæ ῥαφαὶ dicũtur, cùm,vbi oſſa capitis ſe tangũt, propriè dicãtur ἁρμονίαι,ſed trãſlato vocabulo ῥαφαί.caluarię enim oſſa ad vnguẽ inter ſe ἥρμοσται,id eſt cõmittuntur,atque idcirco ipſorũ contactus καθ' ἁρμονίαν cõmitti meritò dicentur,& à ſimilitudine eorũ,quæ ſuuntur, ῥαφαί, id eſt ſuturæ. hę autem facilè interdum hiant,& interdũ dolorem mouent,quùm ea inflammantur,quæ connectunt membranã caluariam tegẽtem cum eâ,quæ dura ſub caluariâ cerebrum cingit:ſæpiùs item venæ tenues, quæ per ſuturas tranſeunt, inflammatione tentãtur,quo fit,vt motus duræ membranæ ſuper inflãmatam partem cõcidentis,dolorẽ afferat,ad exemplũ motus arteriarum, qui aliquãdo ob inflãmationem dolori eſt. Hæc quidem vitia curioſam firmamẽti moderationem poſtulant,ſic,vt nec ità laxum inhæreat affectæ parti,quæ mouetur, vt ipſum quoq; facilè concutiatur,& eâ de cauſâ moleſtũ ſit: nec rurſus plus iuſto inſidens premat,& dolorẽ exaſperet. Ipſa autem alligandi moderatio ſuperiùs ab ipſo poſita eſt,& ad alios quoſdã morbos,quibus idem vinculum quod fracturis conuenit,atque idcirco nunc ſcripſit[quorũ omnium eadẽ in vinciendo moderatio eſt[quorum]intelligens,quæ nunc propoſita ſunt.cumq́; eandẽ dixerit moderationẽ eſſe, deinceps moderationẽ ipſam refert, cùm inquit[nam, quà vitium eſt,maximè adſtringi debẽt]id eſt,vbi vitium eſt,ſiquidẽ verbum [quà] ᾗ ab ipſo dicitur,quod nunc pro aduerbio loci accipitur,ac propterea debet adſpiratione,& circũflexo accentu proferri. Itaque id,quod ad huiuſmodi vitiũ fulciendum vel firmandũ adhiberi vtiliter teſtatur, adſtringi voluit, nimirum faſciarum ambitu,nõ magis,q̃ vt prohibeat partes,quo minùs ſub pulſu concutiantur,quod eſt præ anguſtiâ impedire motũ arteriarũ, hæc enim eſt cauſa doloris. Alium inſuper finem pręſcripſit,qui propriè pertinet ad ſuturas, quæ diducuntur,quùm inquit[extremitatéſque commiſſurę dehiſcẽtis ſe contingant]extremitates vocans,vltra quas non poſſunt cõmiſſuræ ſe contingere. Intelligitur autem ex hoc vehemẽs & immoderata compreſſio.nam,vt diduci oſſium commiſſuram non expedit,ità,nec plurimum comprimi,quandoquidem hoc quoque naturæ alienum eſt. Hi ergo fines ſunt valentioris preſſus:lenioris,deinde adſcribit[neque circa tuſſim & ſternutamenta] quaſi ità dixerit, neque in tuſſi & ſternutamento,ità,vt affectæ partes nullâ re contentę concutiantur,agitentúrque. tunc ſiquidem acriores motus concutiẽdo laxiores partes,& minimè fulctas vehementiùs quàm vitiatis opus ſit, earum dolores exacerbarent. Quæ verò moderatio adhibẽda ſit in fulciendo,ipſe poſtremò adiungit,vbi ait[ità,vt neque cogi,neq; concuti ſinãt] id eſt,ne,quæ vitiata ſunt, comprimãtur valenter, néue motu concutiantur, hoc,eſt,neque nimis arctè,neque nimis laxè colligentur.

FINIS COMMENTARII TERTII GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galenus de faſcijs Vido Vidio FLORENTINO INTERPRETE.

Hippocrates ille auctor vetuſtiſſimus mundiciẽ ſpectans,quam exigunt aliæ artes in agendo,mihi videtur non inconſideratè protuliſſe[Nobis ſanè placet in arte vniuerſâ animi intentionem adhiberi,in quacũque enim operâ decorè agere rectèque poſſumus, decorè ac rectè agere conuenit: quæcunque mundiciem celeritatémque admittunt, celeriter mundéque conficienda ſunt:atque vbi euitari dolor poſſit,quàmmaximè iocundè: tum reliqua huius generis omnia præclariùs agere debemus, quàm alij eiuſdem artis profeſſores].Siquidem(vt in nonnullis,quę efficiuntur,videre licet)artifices vſum habentes non aliâ re præſtant ignaris & expertibus, quàm celeritate atque elegantiâ.Medicum ergo eo magis quàm alium artificẽ fungi decet ſuo munere, quo ſibi nobilior eſt ſubiecta materies , & idcirco, ſiue ſecet, ſiue adurat, ſiue alliget, ſiue quid aliud manu moliatur, non modò vtilitati ſtudere debet, ſed mundiciei & elegãtiæ,quemadmodum ipſe alibi rurſus teſtatur, quùm inquit [Vinculi ratio duplex,altera illius quod inijcitur,altera illius,quod iniectũ eſt. quod inijcitur,vt celeriter,iocundè,promptè, elegãter. celeriter quidẽ,vt opus expediatur:iocũdè,vt facilè præſtetur:promptè,vt vbique ſit in promptu: eleganter,vt oculos delectet].Mala enim in nonnullas corporis partes incumbentia,idoneam vinciẽdi rationem poſtulant, eámque per ſe homo ſæpiſſimè decoram expetit.quare tam ſolius ægrotantis gratiâ,quàm omniũ, quibus ſui videndi copiam faciet,ſcire oportet, quæ vincula & ſimplicia, & varia, ſingulis partibus accommodentur: nec ignorandum eſt nonnullis vtraque conuenire, nonnullis alterutra,nempè varia, licet alij ſecus exiſtiment, de quâ cõtrouerſiâ primò diiudicare operępreciũ eſt. Expellunt nonnulli varia vincula,nõ modò tanquam nihil proficiẽtia,ſed veluti vſum præſtantia maximè alienũ.id quod nullâ ſtabili ratione firmant:ſed teſtimonio maiorum nituntur,primùm Hippocratis,quùm inquit[Sed qui præſtantia vincula amant ſine mente complura alia lædunt]præſtãtia id eſt varia:deinde Mantiæ referentis cuidam oculos procidiſſe, cui pharmacopola caput & faciẽ vario vinculo deligauerat, ídque iure putant eueniſſe. quod faſciæ ob varietatem inæquales vrgeant, & idcirco mouere inflammationes poſſint, atque abſceſſus. Sed ſatiùs fuit eos dignoſcere,non vinculorum varietate accidere,quod adducũt,ſed inſcitiâ alligantium, qui valẽter adſtringũt.oportuit enim ita deligare,vt Hippocrates docuit,cùm ait[In his autem maximè ad vinculum pertinet,vt arctetur quidem ſic,vt quæ iniecta ſunt,neque recedant, neque comprimant, ſed fulciãtur,non tamen cogantur] ęquum autem fuit, vbi Hippocratem citarunt, illud adiungere, quod in Hippocratis oratione reſtabat,non enim ſimpliciter ſcripſit. [Sed, qui præſtantia vincula amant,complura alia lædunt]. verùm ſubiecit [ſine mente] intelligãt autem ex ijs,quę mox perſequar,vinculum variũ nullo modo ab Hippocrate ſubmoueri : ipſe igitur in libro de officinâ medici faſciandi rationem agens, vbi narrauit quid vincula requirãt dum inijciuntur,quid poſtquam iniecta ſunt,ſubdit.[Quod iniectum eſt,vt rectè,vt decorè]rectè intelligit iniectum,quod confert:decorè,quod elegans eſt.vt autem exponat quid ſibi velit

decorè,addit.[Decorè quidem,vt ſimpliciter,vt diſtinctè].adiungit autē verbum ſimpliciter non quo ex toto declaret decorè,ſed ex parte,quaſi dicat vinculum ſimplex ſit & diſtinctum, quod euidentiùs colligitur ex ijs,quæ ſubiecit.[Aut ſimilibus & æqualibus,æqualiter & ſimiliter:aut inæqualibus & diſſimilibus,inæqualiter & diſſimiliter. Species autem ſimplex orbicularis, aſcia, ſima, oculus, rhombus,dimidiatus. aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius,qui deuincitur]. Ergo vinculi ſpeciem, quæ ſimplex eſt, orbicularem eſſe neceſſe eſt,ſed aſcia omninò ſima eſt,atque ità quod prorſus æquale eſt,erit ſibi ſimile, quod inæquale diſſimile. num igitur deterrentur iam de ſententiâ, qui varia vincula repudiari ab Hippocrate voluerunt,fatentes aſciam,oculum, rhombum, dimidiatum, varijs aſſignari? an præter hæc, illis commemorem eundem Hippocratem in libro de articulis, ad fractū iugulum, vinculum admouere,quod à gruis ſimilitudine γερανίδα nominauit,ídque varium eſſe? Sciāt autem quibuſdam partibus,cuiuſmodi ſemur eſt,vbi repoſitum eſt,atque humerus & cubitus aliáque plura,nullum aptari vinculum poſſe niſi varium. Hactenus de his. pergamus iam ad ſaſciarum vinciendíque rationem,ſcrutemúrque in primis,vt faſciæ inter ſe diſtent,materiâ,habitu,lōgitudine, latitudine, ſtructurâ. Materiâ igitur inter ſe diſſident,quoniàm nonnullæ linteæ ſunt, nōnullæ ex lanâ,aliæ ex membranulis,quarum vſus,quùm neque vnus ſit, neque ſimilis, ſed diſpar,vbi opus erit, eas accipere conabimur, quæ morbo maximè congruāt,quæcunque ergo adſtringenda erunt,linteis alligabimus, at vbi adſtringere non oporteat, propterea quòd hoc inflammationi ſit inimicum, ſed abundè ſit continere vel tegere,ex lanâ, ex membranâ verò ſecuti Hippocratem, vbi naſus vel maxilla comminuitur, extremitatem membranulæ parti, quę vinculum poſtulat,agglutinantes:Habitu,quùm aliæ glomeratę,aliæ ſciſſæ ſint,aſſutæ aliæ,glomeratæ ſunt,quæ ex habenâ in lōgitudinem fiunt, quibus nihil aſſuitur,tales ſunt,quibus perfracta membra vinciūtur,ſciſſæ,quæ ex vno linteo extremis partibus vel alibi ſciſſo conficiuntur, quales ſunt, quæ ad capitis vulnera dantur(cancri dicuntur)ſiue in quatuor partes ſcindantur, ſiue in ſex,ſiue in octo, aſſutæ ex pluribus habenis variâ figurâ inter ſe iūctis componuntur,quales ſunt,quæ ſuſpēdunt,quæ cingunt,quę mammas deuinciunt, quę mammis & loco præterea,qui iuxta anum eſt,accommodantur:Longitudine,cùm quædam breuiores,quædam longiores ſint:Latitudinis eadem ratio eſt,ſiquidem tam hęc,quàm illa debet vinciendis partibus reſpōdere:Structurâ, nam aliæ texuntur, aliæ conſtant ex materiâ per ſe coactâ, vel certo ordine implicatâ,quę ſimplici texturâ fiunt,nonnullę hâc de cauſâ texuntur,nonnullæ conficiuntur ex telâ, quæ ad alium vſum texta ſcinditur in faſcias, his plærunque vulnera obligamus,illis vtuntur venatores ad crura defendenda,eædē primæ palmæ parti circumdantur, quæ ex implicatâ materiâ fiunt, ab aurigis ad latera cōtinenda adhibentur. Eſt autem perpetuum,vt qui vinciunt, faſcijs abundent,& quas habent, ſciant quàm optimè adhibere, atque vbi deligendi locus eſt,tales accipiant,quales docuit Hippocrates,quùm inquit[Iam verò faſciæ parentur,leues,tenues,molles, mundæ, latæ, ſine ſuturis, ſine eminentijs, ità valentes,ne extentæ rumpātur,& paulo ampliùs]. Mundas quidem eſſe cōuenit, quoniàm ſordidæ præterquàm quòd indecoræ ſunt, liquore aliquo reſperſæ,non madeſcunt,deteriúſque id reddunt,quo perfundūtur, eſſe item ſui coloris debent, ne ſi purpurâ inficiātur, vel aliâ huiuſmodi re, eandem noxam

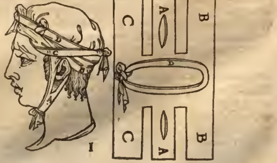
afferant,

afferát,aut coloris ſimilitudine currenté ſanguiné repręſentét:tenues inſuper, ne ambitus in tumoré nimiũ aſſurgant:molles,ne ob duritié vrgeant:leues, ne onere infeſtét:ſint pręter eà ſine ſuturis inæqualibus,ob quas futurum eſſet, vt cõprimerent:tũ ſine eminẽtijs,hoc eſt nõ ſint orę à lateribus ipſâ texturâ confectæ,vel alioquin verſæ atq; cõſutę,nec quædá extantia,quaſi fibræ.cùm quę eminent,vinculũ reddát inęquale,quę extát,non patiátur faſciá facilè circuire. Quòd ſi faſciæ ex inciſo linteo fiant,incidatur nõ tráſuerſum, ſed in lõgitudinem,ſicut intextũ eſt,ſectione ad ſtamen directâ,ſic enim lintea facilè ſcindũtur,quod ſecus habet,ſi quà ſubtegmen ꝓcedit, hoc tentetur, adde,quod quæ in longitudiné ſcindũtur faſcię,quod vinctũ eſt,firmiùs continét. At vinciẽdi ratio quædá(vt ſuperiùs dixi)ſimplex eſt,& quædá varia, atq; hæc modò nomen inuenit à ſede,cui adhibetur, modò ab euentis, nõnunquá tráſlato vocabulo à ſimilitudine animalium.à ſede,quæ vincitur,nomẽ trahit,oculus,naſus, inguen,cæteraq; huius generis:ab animalibus,cancer,accipiter,aries,lepus,teſtudo:ſed ab euẽtis,vallũ ſeu cõiunctũ,ſeu diſiunctũ,operculũ,habena,& quæ his ſimilia ſunt.Præterea ex huiuſmodi vinculis quædá ſunt vincula tátùm,vt tholus,regiũ,ſcapha,diſcrimen: quædá vincula ſimul & laqnei,cuiuſmodi eſt lepus auritus, paſtoralis,cæteriq; cõſimiles.Vinculũ inſuper aliud ab altero faſciarum capite incipit:aliud à medijs faſcijs:aliud vtroq; modo. Quoddá item certis ſedibus idoneũ eſt,reliquis alienũ cùm ſit:quoddam alijs quoq; aptatur. Super hæc aliud à priori parte cõſpicitur,ꝙ prioré hominis partẽ duntaxat alligatá oſtẽdat:aliud à poſteriori,aliud ab vtrâq; ſimiliter & prioré & poſteriorem parté æquè vinctá demõſtrás,atq; hæc nunc cõſimili,nunc diſpari ratione veniunt in conſpectum,quæ omnia plana fient,cùm ad ſingula ventũ erit.Sed conſiderandũ eſt,inquirendũq; an quomodolibet ordiri faſcias oporteat:maiores enim omnes ſtatuerunt certas corporis ſedes,à quibus faſciæ ordiri deberent,exẽpli cauſâ in capite,ob quácunq; cauſam vinciatur,faſcię caput in occipitio collocát,inde ipſam circũagentes,iuncturá cõficiunt,nec quidquá intuẽtur,quod agũt morbo ne,cuius cauſâ vinculũ adhibent,ſecundũ ſit,an aduerſum:in alijs itẽ partibus inſcitiâ vel ignoratione(vt credibile eſt)decepti,locos præſcripſerunt. neceſſe enim eſt rectè vinciẽtem auctore Hippocrate eò incũbere,vt nõ ſolùm deligádæ parti,ſed affectui quoque vinculum cõueniat. Nos igitur nõ vndecũque, ſed quà maximè expedit,ordimur, extremáque faſciam imponimus,quà docuit Hippocrates,cùm inquit, [Quę mouentur,vt articuli, quà curuátur,minimis,& maximè collectis,veluti poples: quà extẽdũtur,ſimplicibus & latis,veluti patella,obuolui debẽt.quæ auté adijciuntur ad cõtinẽdum quidé,quę circa hæc ſunt:ad ſuſpendẽdum verò faſciá omné,quà corpus quieſcit,& quà magis cauum eſt,ſuperimponẽda,vt ſupra vel infra genu.Cõſentit auté cũ capite humeri faſcia ad alterá alam demiſſa:cũ inguine,ad alterũ ilium:cum crure,ſuper partẽ huius poſteriorem,quæ carnoſa prominet.quibus auté ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpendẽda eſt:quibus deorſum,à ſuperiori. vbi nihil tale eſt,quẽadmodũ in capite, quà maximè æquale eſt,cõtineri faſcia debet, & duci q̃ minimè obliqua, vt poſtremò obuoluta, quà valẽtiſſimè hęreat,vagos circuitus cõtineat]. Oportet præterea deligátem ad ea reſpicere, quę in vĩculo requirũtur,cuius Hippocrates duas eſſe ſpecies teſtatur,vná eius, quod inijcitur,alterá eius,quod iniectũ eſt.vtrobiq; auté ſummâ curâ enitendũ eſt,dum vinculũ inijcitur,vt celeriter,iocundè, prõptè,elegáter.celeriter quidẽ

vt opus expediatur: iocũdè, vt facilè præſtetur: prõptè, vt vbique ſit in prõptu: r elegãter, vt oculos delectet. cũ iniectũ eſt, vt rectè, vt decorè habeat, nihilq́; abſit ex his, quę ſuprà opus eſſe retulimus. De vſu autẽ vinculorũ ſcire licet quędã eâ de cauſâ adhiberi, vt cõtinẽdo curãtibus præſidijs ſubſeruiãt: alia nõ ꝓpter hoc, ſed vt ipſa per ſe agãt, quibus curatio cõmittitur. in his maximè attẽdendũ à quâ parte faſcia ordiatur, quâ circũeat, quâ deſinat. quę ſingula exquiſitiùs cõſcribi nõ poſſunt, docere tamẽ viã licet per quã medicus facilè iudicare de ſingularibus poterit, naturã ſingulariũ partiũ perſpiciens, q̃ facilè alligẽtur, ſuſpẽdantur, colloeẽtur: atq; inſuper quid vinculũ valeat, efficit enim, vt quę abſceſſerũt ꝓpellãtur, hiãtia cõiungãtur, peruerſa dirigãtur, atq; omniũ cõtraria prę-ſtentur. Oportet autẽ, ſi quid abſceſſit, ità deuincire, vt quæ ſublimia ſunt, ſedẽ contingãt, hoc eſt locũ, vndè receſſerũt, at nõ premãt: incipiẽdum verò à parte ſanâ, & quâ vlcus eſt, finiendũ, vt qđ ſubeſt effundatur, & aliud vltrà nõ coẽat. Sed quę abſcedere volumus, cõtrario modo penitus alliganda ſunt, atq; vbi in vnũ adducere cõuenit. verũ vbi, quæ hiãt, hoc eſt, quæ in exteriorẽ partẽ conuerſa ſunt, lõgè initio accepto cõiungẽda ſunt, in cęteris eodẽ modo vinciẽdũ, tantũ ab vlterioribus aliquid adducendũ erit, paulatimq́; cõprimẽdum, primò minimũ, deĩde magis, maximę cõpreſſionis terminus ſit, vbi ſe cõtingũt, aptãturq́;, ſed nõ vrgẽt. verũ in diducẽdis, quę cõtracta ſunt, ſi inflãmatio eſt, ſuperſedẽdum eſt, ſi ea nõ eſt, præparatione eâdẽ vtendũ, ſed vinculo cõtrario. dirigere item vbi peruerſa oporteat, cætera fieri eadem debẽt. tum quæ receſſerũt adducẽda ſunt, cõtraria autẽ contrà. Hęc omnia medicũ quaſi leges tenentem, obſeruantẽq́; expedit id eligere, quod ſingulis vitijs idoneũ eſt, minimeq́; ad certos locos conſiliũ dirigere. Nos, quanq̃ in vno quoq; caſu, quà primũ ordiri vinculũ oporteat, perfectè explicare difficile eſt, dum tamen faſciarũ rationem indicabimus, vt res euidentior ſit, locos ſtatuemus, à quibus ordiri potiſſimùm conueniat: medicus verò in agẽdo vbique illũ eliget, qui maximè in rem erit.

Linteum ſciſſum ad ſummũ caput, & ei proximã regionem. I.

Linteum iuſtę magnitudinis ſcinditur in partes ſex, & mediũ quà verticem cõplectitur, integrũ relinquitur, ex partibus verò pẽdẽtibus mediæ findãtur è regione auriũ, ac ſub mẽtum demiſſę, nodo inter ſe vinciãtur. Quo facto altera faſciola anguſta media occipitio inijcitur, extremaq́; ad frontẽ adducũtur, & à latere capitis nodũ accipiũt: quatuor verò partiũ, quas pendere ſinebamus, hęc ratio eſt, poſteriores ꝓpe nodũ anguſtioris faſciolę, priores ſupra occipitiũ inter ſe colligantur. licet itẽ abſq; nodo, alijs ſubiectis, alijs ſuperdatis, poſtremæ fibulã imponere.

Linteum ſciſſum ad frontem, & partes, quæ iuxtà ſunt. *II.*

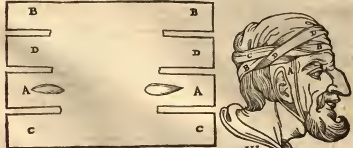
In quatuor partes ſcindere linteũ oportet, medio intacto quà frõti circumdetur: prioréſque partes ſuper poſteriores, quæ depẽdeant, ad occipitiũ dare, ibiq; inter ſe deuincire: poſt hæc reliquas duas conuerſas, in ſummo capite colligare, quæ ſub mentũ etiamnum demitti poſſunt, & ibi nodum accipere. Hoc vinculo ad occipitiũ quoque vtimur, partibus à latere capitis nodo inter ſe deligatis.

II

Linteum ſciſſum ad totum caput. III.

Linteum ſciſſum in partes octo, ità, vt medium integrum ſit, donec tegere caput poſſit, toti capiti obuoluatur: tum ex pendẽtibus partibus, duæ iuxta aures fiſſæ ſub mento inter ſe deligentur, è reliquis verò, binis à priori parte, quaternis à poſteriori, duæ à poſteriori extremæ ſuper alias ducantur ad frontem, alterâ alteri ſubiectâ, vt à ſuperiori contineatur, deinde priores duæ ferantur ad occipitium, ſic, vt æquè alteri altera inſidat, his comprehenduntur quæ priùs fuerant circundatæ, reliquæ duæ poſteriores ad frontem attrahantur, alterâ ſimiliter alteri ſubiectâ, extremæque à latere fibula inijciatur. Hæc vinciendi ratio efficit, vt caput ſine nodis inuolutum defendatur à tædio, quod hi comprimendo afferre plurimum ſolent.

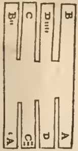

III

Cácer, ſiue vinculũ capitis, ſiue operculũ ſciſſũ in partes octo, ad caput. IIII.

Medium amplecti debet vniuerſum caput, ſic vt quatuor partes à frõte rectè depẽdeãt, ab occipitio totidẽ: ex illis exteriores, ad occipitiũ porrectę ĩter ſe alligẽtur: ex his exteriores ſimiliter frõti circũdatę, à latere deligẽtur. tũ ex reliquis, quę in frõte ſciſſę partes ſunt, ad occipitiũ, quę in occipitio, ad frõtẽ attrahãtur.

IIII

Operculum ex faſciâ latâ trium capitum (σκεπάστρα dicitur) & ex alterâ, quæ hanc continet (κάτοχος vocatur) & tertiâ, quæ prohibet, ne totum vinculum diducatur, καθολκεὺς nominatur. V.

Pertinet ad obuoluendũ vniuerſum caput, dicitur autẽ πλασκεπάστρα. eſt quidẽ κάτοχος faſcia lõgior, quæ in orbẽ faciei & capiti circũdatur, vt operculũ cõprehẽdat: ſed καθολκεὺς ex faſciâ fit oblõgâ, adhibeturq́; eo nomine, vt diduci vinculũ nõ ſinat. quarũ hæc ratio eſt. Linteũ adhibetur ſic latũ, vt caput vniuerſum cõplectatur, longiùs q̃ vt duplicatũ, hoc efficiat, cuius alterũ caput occipitio datur, alterũ à frõte depẽdet: tum anguſtior faſcia ſub mẽtũ media inijcitur, & in vtrãq; partẽ per malas attrahitur inter frontẽ & verticẽ, inde ſub mẽtum rurſus demittitur: poſt hæc alterius anguſtioris faſciæ mediũ frõti inijcitur, capitáque in orbẽ ad occipitiũ porrecta, ibi & inter ſe, & cũ alterius anguſtioris faſciæ capitibus alligãtur: at qđ à facie pẽdebat in longitudinẽ, vſq; dũ ad ſupercilia vẽtum fuerit, diuiditur in duas partes, quæ in fronte alterã ſuper alterã inſidẽte ad ſimilitudinẽ literę. X. in orbẽ ad occipitiũ ducũtur, atque ibi deligantur. Poteſt autẽ vna faſcia dũtaxat longior, & operculũ cõtinere, & prohibere, ne tota iunctura diducatur, ad hunc modũ, ſi media inter frontẽ & verticẽ ordiatur, capita verò recta per malas ſub mentũ demiſſa, ibiq́; altero ſuper alterum excedẽte in ſimilitudinẽ literæ. X, ſub imas aures ad occipitium dentur, vbi rurſus in ſpeciem literæ. X. inter ſe aduerſa ad frontẽ ducantur, & nodo à latere deligentur.

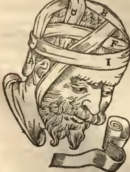
Hactenus de ſimplicibus vinculis,ſequitur,vt de varijs dicamus, ſi id anteà oſtenderimus,quòd ſaſciæ circuituum alius dicitur rectus,alius trãſuerſus, obliquus alius, quid autem hi ſibi velint,nomina declarant: tum alius στεφαναῖος, μετωπιαῖος alius, παρειὰς alius, alius γενιάς: præter hæc aliud vinculum orbiculare, aliud in orbem ſerpens nuncupatur,aliud poſtremò aſcia. eſt autem στεφαναῖος, qui coronarum modo inter frontem & verticem tẽdit: μετωπιαῖος, qui frontem ambit: γενιάς,qui ſub mento circumagitur: παρειὰς ſimiliter à malis per quas ducitur,nomen habet:illa demùm vocatur aſcia,quæ lunata figura ab vnâ parte ſima eſt,ab alterâ gibba.Circuituum igitur iſtæc nomina ſunt.

Rhombus alter ſimplex,alter Hippocratis,de quo nunc. VI.

Aptiſſimum eſt vinculum hoc(vt quidam ſenſerunt) ad ſuturas, vbi dehiſcunt,vel(vt alijs placet)ad partium,quas vulnus diduxit,glutinationem, atq; ad emittẽdum humorem, eo,quòd comprimendi vulneris vim habeat. ſic autem circuire debet.ſaſcia à latere capitis orſa,obliqua ducenda eſt ad verticem atque alterum tempus, deinde malis vtrinque circumdanda, & obliquè parti priùs obuolutæ aduerſa in modum literæ.X. ad occipitium demittenda, inde obliqua, ſic,vt à priori circuitu diſtet, per malas porrigenda eſt ad alteras malas,ac rurſus obliqua ſurſum danda, vt bis.X.literam repræſentet, quódque in medio eſt rhombi figuram accipiat,quo facto ad occipitiũ ferẽda eſt,& fronti in orbem inijcienda,eatenus autẽ circũagenda,vt quæ nuda ſunt,includantur.

Semirhombus vel lepus ſine auribus. VII.

Huic,& illi, cui nomen eſt Tholus,in omnibus eadem vis eſt. Ratio adhibendi huiuſmodi eſt.ſaſciæ caput occipitio inijcimus, eámque ſub infimã auriculam obliquè inter frontem & verticem ad occipitium ducimus, tum inter frontem & verticem priori parti aduerſam,ac ſub infimam auriculam ad occipitium attrahimus,poſt hęc fronti circumagimus ſic,vt quod medium eſt,ſemirhombi effigiem referat. extrema verò ſaſcia,non modò in hoc, ſed in alijs quoque capitis vinculis, fibulâ à latere vincienda eſt. Poſſumus etiam,ſi ex vſu ſit,ſaſciam circumducere,non ab inferiori parte ſurſum,ſed contrà.

VI

VII

Vinculum ad caluariam, vel ſcapha, vel Tholus, ſeu Dioclis, ſeu Glaucij. VIII.

Maximè idoneum eſt, vbi ſummum caput, & quod inter ipſum & frontem eſt, vincire cõuenit. hoc autem modo ipſum inijcies. orſus ab occipitio faſciam rectè per verticem duces ad frontẽ, ibíque ſiniſtræ manus digito indice continebis, & iuxta priorem partem rurſus ad occipitium demittes, ab eóque tertio ad frõtem porriges iuxta partem priorem, vbi ipſam obuolues per eum ſinum, qui à digito tenebatur, poſtremò fronti circumages.

Thais Perigenis, quam alij ad Molpieam auctorẽ referunt. IX.

Adhibetur eádem cauſã, quâ Tholus, ſed quandã præter vſum elegantiam habet. Vbi Tholus vinculum ſuperdatum fuerit, anguſtioris faſciolę caput, ſub eius ambitum indatur, eáque porrigatur obliqua ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem, tum in fronte ſub prioris faſciæ ſinum agatur, inde obliqua ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, ducatur, poſt hæc ad occipitium, dein ſub infimâ auriculâ dextrâ inter frontem & verticem, ſub infimâ auriculâ ſiniſtrâ rurſus ad occipitium reuertatur. Nos verò, vt fideliùs cõtineatur, alium quoque ambitum per frontem adijcimus.

VIII

IX

Thais alia ſine auctore. X.

Tholo obuoluto, faſciola, quæ digiti latitudinẽ æquet, vel etiamnum anguſtior ſit, orſa ab occipitio recta ad ſummũ caput, & ad frõtem, per id, quod inter ipſam & verticẽ eſt, adduci debet, ibiq́; duplicata rurſus ad occipitiũ porrecta cõuerti, atque inde per dextram capitis partem ad verticẽ, & inter ipſum & frontem procedere, deinde ad ſiniſtrum tempus demitti, quà duplicãda eſt, & per partem priùs obuolutã, ad dextram capitis attrahẽda, inde ſimiliter duplicata ad tempus, quod tertio fiat, vt tres ſinus duplicatæ faſciæ cincinnorum imaginem referant, ſed poſtquam tertiò ad dextram occipitij partem ventum fuerit, faſciola ad ſiniſtram partem conuertenda, vt æquè in altero tẽpore conſpiciatur, poſtremò, vt benè priores ambitus teneat, fronti circumagenda.

Diſcrimen. XI.

Ad eoſdẽ pertinet ad quos Glaucij Tholus, inijcitúrque hoc modo. faſciæ, quod ſatis eſt, à facie dependeat, & reliqua eius pars ad ſummum caput, per id quod inter ipſum & frõtem eſt, feratur, inde ad occipitium, ibiq́; tradatur miniſtro

niſtro continenda, poſt hæc cõuerſa circa frontem detur, quo facto caput à facie pendens, per partem primò iniectam, rectè ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, procedat, inde ad occipitium, ibíque finiatur.

X

XI

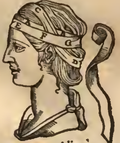
Scapha, ſeu Tholus Diocleus. XII.

Rectè datur, vbicunque coniungere diducta neceſſe eſt, vel quòd ob diutinum materiæ curſum ad oculos inciſa cutis fuerit, vel quòd frõs alioquin vulnus acceperit. Obuoluitur autem hoc modo. faſciam ab occipitio orſam trahimus ſub infimâ auriculâ dextrâ, vel ſiniſtrâ, prout ab hâc vel illâ priùs ducendam æſtimabimus, inde ad tempus adiunctum, ab eóque tranſuerſam inter frontem & verticem, porrigimus ad alterum tempus, inde ſub infimâ auriculâ ad occipitium, quà caput priùs ſuperiniectum adſtringimus, dein ſuper aurem fronti circumdamus, ſic, vt ambitus hic, illi ſubijciatur, qui inter frontẽ & verticem procedit, ac vterque è regione alterius, ab interiori parte ſit reſimus, tum quoties opus eſt eodem modo circumagimus.

Inijcitur & aliter per duos faſciç ambitus, circa eã ſuturã, quę ad aures p verticẽ tendit, ſic, vt alter ambitus ſuper ſuturã ſit, alter infrà, & vterq; ab interiori parte ſit reſimus, inferior autẽ ſurſum pcedere debet, ſuperior verò deorſum.

XII

Aliter.

Thais ſub incerto auctore. XIII. 1

Illis idonea eſt, quibus quod inter frontem & verticem eſt ac proximas partes, conuenit deuincire. Eam ſic admoueto, vbi ſemirhombum inieceris, ſic tamen, vt faſcia frontem non complectatur, ipſam ab occipitio obliquam, ad verticem & frontem porrigito, ibíque conuertito, facitóque, vt circa frontem lunæ figuram imitetur, & cornua ſurſum ſpectent, imâ parte ſitâ inter ſupercilia: poſt hæc ab alterâ parte verticis ad occipitium ducito, ſicque circa frontem attrahito. huiuſmodi vinculum præter eam, quam ſemirhombus affert vtilitatem, eſt etiam aliquo modo ſpecioſius.

20

XIII

Glaucij vinculum ſuperimpoſitum, vel additum. XIIII.

Ad eoſdem confert, ad quos vinculum ad caluariam, ſed huic magis fidendum. igitur, vbi vinculum ad caluariam adhibitum eſt, aliud ſuperinijcito, cui nomen eſt lepus ſine auribus, ne longum faciam.

XIIII 40

Regium. XV.

Idē efficit, quod Thais ſub incerto auctore, nimirū, quod inter frontē & verticem eſt, ac proximas partes, deuincit, cuius hæc ratio eſt. faſcię quantum ſatis eſt dependere à facie ſinimus, quodque ex eâ reſtat, inter frontem & verticem rectâ ad occipitium trahimus, inde conuerſam ſub imâ aure inter frontem & verticem

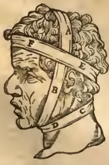
verticem obliquè ad occipitium, ab hoc obliquè item ad id contrariæ partis, quod inter verticem & frontem eſt, tum per tempus, ac ſub imâ aure ad occipitium ducimus,deinde caput,quod à facie pendebat,ad frontem attrahimus, térque ibi replicamus,ſic,vt ſinus ad ſimilitudinem graduum,ſe excedât, quos poſtremò comprehendimus faſciâ circa frontem obuolutâ.

XV

Capiſtrum,quod dimidiatum,vel ad alteram partem dicunt. XVI.

Expeditiſſimum eſt,vbi maxillam ſeu vulneratã, ſeu prolapſam,ſeu ob diſtentionem oris aliúmue morbum oportet ab alterâ parte vinciri.faſcia ab occipitio orſa,obliqua per verticem, & inter ipſum & frontem per tempus ferri debet ad malas,inde ſub mento & imâ aure alterius partis ad occipitium, deinde ſub imis auribus ac mento attracta eodem reuerti,atque ad eandem rationem,quoties opus eſt,circuire. Tunc verò commodum ità circundatur, quũm à ſuperiori parte deorſum deligandum eſt,ſin ab inferiori parte ſurſum, faſcia ab occipitio incipiat,& ſub infimam auriculam,mẽtúmque procedat,tum per malas ducatur,& obliqua inter frontem & verticem ad occipitium, dein ſub mentum circumagatur,poſtremò frontem ambiat.

XVI

XVI

Capiſtrum ad vtramque partem. XVII. 1

Ad eos pertinet, quibus maxilla vel vtrinq; ſuo loco mota eſt, vel alio quopiam tenetur, ex ijs, quę dicta ſunt in capiſtro ad alteram partem. faſcia occipitio primùm iniecta, obliquè per verticem & inter ipſum & frontem ad malas porrigitur, demiſſáque ſub mẽtum maxillá, & malaș ab alterâ parte amplectitur, inde inter frontem & ſummum caput per partem priùs iniectá in ſpeciem literæ. X. ad occipitium reuertitur, & ſub imis auribus ac mento rurſus ad occipitium data, nouiſſimè frontem complectitur.

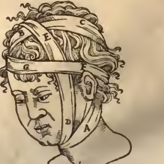
XVII

Idem ab inferiori parte ſurſum. XVIII.

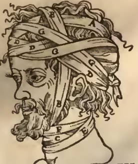
Ab occipitio ordiatur, & ſub infimam auriculam, ac ſub mentum detur ad malas, inde obliquè per ſummum caput ad occipitiũ tẽdat, ab eoq; ſub infimâ auriculâ alterius partis, & ſub mento demittatur, tum ad malas, poſt hæc obliquè inter frontẽ & verticẽ ad occipitium ducatur, & fronti poſteà circũdetur.

Idem in vtráq; partẽ ductum à ſuperiori parte deorſum. XIX.

Mediâ faſciâ cõplecti occipitiũ oportet, capitaq; eius per verticẽ obliqua inter ipſum & frontẽ porrigere, ſic, vt. X. literá reprę́ſentẽt, deinde per malas ſub mẽtũ, & ſub imas aures ad occipitiũ reuerti, poſt hęc circa frõtẽ obuolui, & ad occipitiũ adducta ſub mẽtũ demitti, poſtremò ad occipitiũ per frontẽ circuire. 30

XVIII

XIX

Idem aliter. XX.

Media faſcia ſuper frontem detur,capitáque eius ducantur ad occipitiũ,ibíque figuram accipiant literæ.X. poſt hæc ſub imas aures ac mentum ad malas, inde inter frontem & verticem obliqua ad occipitium demittantur, tum ſub mentum,nouiſſimè per frontem circumdentur.

Aliter XXI.

Faſciâ mediâ ab occipitio orſâ,capita ſub imas aures mentúmque attrahenda ſunt,tum per malas, quod ſupereſt eodem modo obuoluendum, quemadmodum in eâ,quæ proximè poſita eſt.

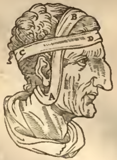
XX

XXI

Capiſtrum obliquum ad alteram partem,quo vinciuntur, quæ iuxta aurem ſunt,& maxillæ proceſſum. XXII.

Ab occipitio initium ſumat,& ſub infimam auriculam ad tẽpus,atque inter frontem & verticem obliquè ad occipitiũ,& circa frontẽ procedat,ſępiuſq́; ad eandẽ rationem circumeat.quo modo procedere debet,cùm ab inferiori parte ſurſum attrahitur. Sin expeditius ſit à ſuperiori parte deorſum, ita porrigatur, incipiat ab occipitio, & obliquè per verticẽ & inter ipſum & frõtem ad tẽpus procedat,ab eoq́; ſub imá aurẽ ád occipitiũ reuertatur,deinde frontẽ ambiat.

XXII

Quod alij leporẽ ſine auribus, alij ſemirhombũ vel nauiculam dicũt, ad vtramque partem, commodiſſimè ad frontem, & ex parte etiam ad id, quod inter ipſum & verticem eſt, adhibetur. XXIII.

Occipitio primùm faſciam inijcimus, ab eóque ſub infimam auriculam ad tempus, & inter frontem & verticem adducimus, & obliquam ad occipitium demittimus, inde circa frontem iuxta angulum oculi tempori propiorem, & inter frontem & verticem obliquè ad occipitium, inde obliquè inter verticem & frontem, parti priùs iniectæ aduerſam ſic, vt ibi. X. literam repræſentet, poſt hæc ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremò circa frontem.

XXIII

Idem in vtrâque partẽ, ductum à ſuperiori parte deorſum. XXIIII.

Mediâ faſciâ occipitium amplectitor, capitáque eius per verticẽ inter ipſum & frontem adducito, ſic, vt ibi. X. literam repręſentent, inde ſub imas aures ad occipitium, poſt hæc circa frontem attrahito.

Idem ab inferiori parte ſurſum. XXV.

Faſcia media ab occipitio orſa ſub infimis auriculis in vtrâque partem ducitur ad angulos oculorum temporibus propiores, ab his inter frontem & verticem ad occipitium reuertitur, deinde frontem comprehendit. quibuſdam placet hanc ſub mentum quoque circumagi.

XXIIII

XXV

Vinculum à ſuperiori parte iunctum. XXVI.

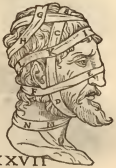
Capiſtrum rectum ad vtramque partẽ adhibemus, faſciámque non ampliùs ſub mentum, ſicut in illo, ſed per medium naſum agimus ad occipitium, & ſuper eam ſuturam attrahimus, quæ ad aures per verticem tendit.

Vinculum Glaucij valdè iunctum. XXVII.

Eâdem ratione obuoluitur, atque id, quod à ſuperiori parte iunctum inſcribitur, niſi quòd fertur etiam ſub mentum.

XXVI

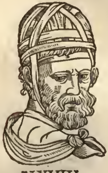
XXVII

Perigenis galea gladiatoria. XXVIII.

Aptiſſima eſt, vbi caput ac malę pluribus locis vulnus acceperũt. capiſtrum obliquum ad vtramque partem inijcitur, dein Glaucij ſcapha, poſt hęc rurſum capiſtrum ad vtrãque partẽ. nonnulli, vt vinculum hoc elegantius reddant, id capitis ornamentum, quod κεφαλὴν appellant, parantes aſſuunt. adhibetur item & alio modo ſine obliquo capiſtro, & faſciâ per malas minimè porrectâ.

Galea aliter ad eoſdem. XXIX.

Faſciæ quod ſatis eſt à fronte depẽdeat, reliqua ad occipitiũ recta ducatur, & eatenus obuoluatur, vt rectũ capiſtrũ efficiẽs totas genas & caput cõplectatur, quo facto, caput quod à frõte pẽdet, ſurſum cõuertendum eſt, & rectè per verticem ad occipitiũ attrahendũ, ac, ſi placeat, ſub imas quoq; aures adducẽdum.

XXVIII

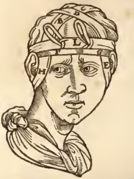
XXIX

Lepus auritus. XXX.

Sic appellāt ſemirhombū, vbi laqueus ille accedit, quē auriculas nuncupāt, qui vel gladiatoribus decoris cauſâ datur, vel vt caput cōtineat, vbi propter aliquē faciei affectū pertractare id oporteat. ſi decoris cauſâ, auriculæ breues ſint, & in medio frontis, nam ſic animalis imaginē reſerūt: ſin vt cōtineāt, in medio ſimiliter, & magnæ, vt digiti in earum ſinus coniecti, continere caput queant.

Alius ad tempora. XXXI.

Hâc ratione obuoluitur. ex alterâ parte faſciæ laqueus fit paſtoralis, vel qui duos habēs ſinus nominatur (quos ſępiùs ī libro de laqueis breuiter declarauimus) & fronti inijcitur, ſuper quē deīde ſemirhōbus, vel nauicula circūligatur.

XXX

XXXI

Simplex oculus, vel tenue vinculum ocularium. XXXII.

Faſciam ab occipitio orſam ducimus per verticem inter ipſum & frontem, inter ſupercilia, ad oculum ſic, vt ipſum cōtegat, inde ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremò circa frontem.

Idem ab inferiori parte ſurſum. XXXIII.

Ab occipitio initium ſumit, & per ſummum caput inter ipſum & frontem inter ſupercilia ad oculum, tum ſub infimā auriculā ad oculum, inter frontem & verticem agitur, poſt hæc ad occipitium, & circa frontem.

XXXII

XXXIII

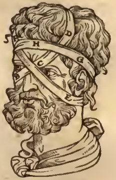
Duplex oculus à ſuperiori parte ductus. XXXIIII.

Orditur ab occipitio,& per ſummum caput, atque id, quod inter ipſum & frõtem eſt, inter ſupercilia fertur ad oculum,tum ſub infimam auriculam alterius partis,ad alterum oculum, inter ſupercilia inter frõtem & verticem ad occipitium, poſteà circa frontem.

Poteſt etiam, ſi ad rem magis pertineat, initioconuerti,& ab inferiori parte ſurſum circumdari.

XXXIIII

XXXIIII

Duplex in vtramque partem ductus à ſuperiori parte deorſum. XXXV.

Mediâ faſciâ ab occipitio orſâ, ducere capita oportet inter frontem & verticem,atque inter ſupercilia,ſic, vt ibi .X. literæ figuram accipiãt, tum ad oculos,atque inde ſub imas aures ad occipitium & circa frontem.

Aliter XXXVI.

Media faſcia ordiatur à fronte, capita ad occipitium dẽtur, inde ad modum literæ .X. ſimiliter,atque in ſuperiori vinculo procedant.

XXXV

XXXVI

Oculus rectus ad alteram partem. XXXVII.

Orſi ab occipitio faſciam per ſummum caput, & inter ipſum & frõtem directà ad oculum ducimus, inde per eam partem, quâ maxilla cum malis cõmittitur, ſub mentum, & ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

Duplex ex eodem ductus. XXXVIII.

Priuſquam frontem comprehendat, ab occipitio ad alterum oculum trahi debet, tum recta, quà maxilla cum malis committitur, ſub mentũ, ab eóque ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

XXXVII

XXXVIII

Idem ab inferiori parte. XXXIX.

Faſciam ab occipitio orſam ducito ſub infimã auriculã, ab eaq; ſub mẽtum, & quà maxilla cum malis cõmittitur, ad oculum, inde inter frontẽ & verticem ad occipitium, poſt hæc ſub infimam auriculam, ſub mẽtum, quà maxilla cum malis ex alterâ parte committitur, ad oculum attrahito, tum inter ſupercilia ſuper partem priùs iniectam ad modum literæ. X. inter frontem & verticem ad occipitium porrigito, & circa frontem nouiſſimè circumdato.

XXXIX

Idem in

Idem in vtramque partem ductus. XL.

Faſcia media non ſecus ac in eâ,quæ obliqua oculũ vinciebat,occipitio inijciatur,capitáque à ſuperiori parte, vel inferiori attrahâtur, poteſt etiãnum media faſcia ſub mento incipere.

XL

Linteum ſciſſum ad naſum. XLI.

Faſcia eatenus lata eſſe debet,vt naſum complectatur, longa verò, vt duplicata à naribus ad occipitiũ perueniat. Orſam igitur ab occipitio rectà per verticem & inter ipſum & frontẽ ad medium naſum adducimus,& quod ex ipſâ supereſt à facie ſinimus depẽdere, quod rectũ in duas partes ſcindimus, vſque dum ventũ ſit ad ſuperius labrum. quo facto alteram faſciolã mediam, ab imo naſo orſam ſuper eam,quæ ſciſſa pendet à facie,in vtramque partem,ſub imas aures ad occipitium ducimus, ſuper partem primò iniectam, ſic,vt ibi.X.literam repræſentet,miniſtróque tradimus, deinde partes ſciſſas à facie conuertimus ab vtrâque parte naſi inter ſupercilia,vt ibi literæ.X. ſimilitudinem accipiant,ac per ſummum caput obliquas ad occipitium porrigimus,& cum priori capite iungimus,ſuper quas deinde capita à miniſtro contẽta circa frontem attrahimus,ſic,vt à latere nodo vel fibulã inter ſe vinciantur.

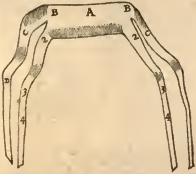
XLI

Funda ad naſum ex quatuor capitibus. XLII.

Scindendũ linteum eſt in partes quatuor,mediumq́; integrũ relinquendum, quà vincire debet imum naſum.ex capitibus verò,quę ſuperiora ſunt,pendere deorſum oportet,inferiora per genas primùm ad angulos oculorum tẽporibus propiores procedere,inde inter frõtem & verticẽ ad ſimilitudinẽ.X.literæ inter ſe cõmiſſa à miniſtro contineri,reliqua duo ſub imas aures ad occipitiũ demitti, ibíq; literæ.X.ſimilitudine acceptâ,circa frontem agi,& à latere inter ſe deligari,tum quæ à miniſtro tenebantur,in occipitio deſinere.

XLII

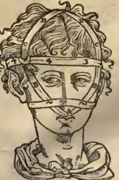

Eadem ex tribus faſciolis. XLIII.

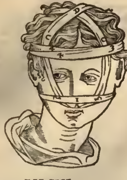
Vna media injicitur ſub imo naſo,capitaq́; eius per oculorũ angulos tẽporibus propiores inter frontẽ & verticẽ ducuntur, ibique aduerſa ad imaginẽ literæ.X.à miniſtro continẽtur,altera media datur ſuper imũ naſum,& in vtrãque partem ducitur ad occipitium, ibique accipit nodum cum capitibus à miniſtro contentis,tertia orditur à fronte,& capiti circumdata à latere deligatur.

Eadem ex duabus. XLIIII.

Vna ſub imo naſo dari media debet, capitáque eius per angulos oculorum temporibus propiores inter frontẽ & verticem porrigi, atq; inter ſe aduerſa in ſpeciem literæ.X.miniſtro ſimiliter tradi: altera media injici ſuper imum naſum,& capita eius ferri ſub imas aures ad occipitium,& ibi.X.literæ ſimilitudine acceptâ per frontem circumagi,& à latere deuinciri.

XLIII

XLIIII

Naſus ex binis faſciolis. XLV.

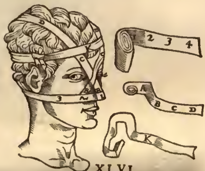
Vna ſuper naſum in longitudinẽ detur,dimidiaq́; pars à fronte dependeat, reliqua per verticẽ rectà ad occipitium porrigatur,ſed alterius mediũ dandum eſt ſub imum naſum,capita verò ſub infimas auriculas ad occipitiũ ferenda,vbi debent literæ.X.ſimilitudinem accipere.poſt hæc prioris faſciæ quod à fronte pendet,ſurſum conuertẽdum , & ſuper partem primò volutam rectà per verticem ad occipitium demittendũ.quo facto,capita quæ ibi literę.X.figuram acceperant,id complexa,poſtquam fronti circundata fuerint,finienda ſunt.

Accipiter ad naſum ex tribus faſciolis. XLVI.

Vna ſub imo naſo media ĩcipit,cuius capita vtrinq; iuxta nares inter ſupcilia ducũtur ad imaginẽ literæ.X,ĩde ad ſũmũ caput atq; occipitiũ dãtur,ibíq; cõtinẽtur:altera media ſup imũ naſũ obuoluitur,capitáq; eius ſub infimas auriculas ad occipitiũ demittũtur,& ibi inter ſe,& cũ capitibus,quę cõtinebãtur,vinciũtur:tertia media à frõte orditur,& ĩ vtrãq; partẽ circũacta à latere capitis finitur.

XLV

XLVI

Idem ex binis faſciolis. XLVII.

Prior faſcia perinde atque altera circumagenda eſt,ſed capita huius in occipitio ad literę.X.ſimilitudinẽ inter ſe aduerſa,vbi frontẽ cõplexa ſunt,finiuntur:illius verò ſub his comprehẽduntur, vel ipſa quoq; in occipitio in ſpeciem literæ.X.inter ſe aduerſa ſub mentum adducuntur,ibíque inter ſe alligantur.

XLVII

Faſcia glomerata ad idem. XLVIII.

Faſciæ pendere tantum à facie ſinito, quantū à naribus poſſit ad occipitium peruenire, reliquam eius partem recta per naſum, inter ſupercilia ad frontē & verticem trahito, inde per medium caput ad occipitium demittito, ibíque cōuerſam ſub infimâ auriculâ ad imum naſum attrahito ſuper partē pendentem, inde ſub infimâ auriculâ alterius partis ad occipitium ducito, ibíque contineto, poſt hęc caput, quod à facie pendebat, rectâ ſuper partem priorem volutam, ac occipitium dato, ſic, vt à reliquâ faſciâ comprehēdatur, quam poſtremò circa frontem adducito, & ad occipitium reuerſam à latere capitis deuincito.

XLVIII

Funda. XLIX.

Orſa ab occipitio obliqua per verticem & inter ipſum & frontem tendit ad angulum oculi tempori propiorem, inde per genam ad imum naſum, ab eóque ad genam ſimiliter alterius partis, oculi angulum tēpori propiorē, inter frontem & verticem, ad ſummum caput fertur priori parti aduerſa. poſt hęc ad occipitium demittitur, & ſub infimis auriculis porrecta ad occipitium reuertitur, nouiſſiméque fronti obuoluitur.

XLIX

Eadem

Eadem aliter. L.

Faſciam occipitio primùm inijcimus,deinde obliquam per verticẽ ad tempus atque angulum oculi tempori propiorem adducimus,ab eóque ſub imum naſum,atque infimam auriculam rurſus ad occipitium demittimus,ibíq; conuertimus, & priori parti aduerſam obliquam ducimus ad tẽpus, ac ſub imum naſum ad infimam auriculam contrariæ partis, poſt hæc ad occipitium, deinde ſub infimam auriculam,ſub imum naſum, ac ſub imam auriculam alterius partis ad occipitium,poſtremò circa frontem obuoluimus.

L

Amintæ vallum. LI.

Orſi ab occipitio, faſciam obliquè per verticem ducimus,atque inter ipſum & frontem inter ſupercilia, inde à latere iuxta angulum oculi,naribus propiorem rectà ad proximam narem, inde quà maxilla cum malis committitur, attrahimus,tum ſub mentum demittimus,& ſub infimam auriculam ad occipitium damus,ab eóque per verticem obliquè inter ipſum & frontem, atque inter ſupercilia porrigimus,priori parti aduerſam in ſpeciem literæ. X. poſt hæc à latere naſi,ex contrariâ parte & quà,maxilla cum malis cõmittitur,ſub mentum atque infimam auriculam alterius partis ad occipitium , inde fronti circumdamus,poſt hæc ſub infimam auriculam, per medium naſum, ad alteram infimam auriculam atque occipitium. præter hæc nonnulli quoque mentum complectuntur. Adhibetur autem commodiſſimè, vbi vel inter ſupercilia, vel medium naſum deligare opus eſt.

Phaleræ,ſeu vallum. LII.

Ab occipitio inchoatur,& obliquè per ſummũ caput atque inter ipſum & frontẽ procedit inter ſupercilia, inde iuxta angulũ oculi naſo propiorẽ per genam ſub imam aurem ad occipitium,ab eóq; per contrariã partem,ſic,vt inter ſupercilia literæ. X. figurã accipiat,tum obliquè inter frontem & verticem,per verticem ipſum ad occipitium demittitur,deinde ſub infimam auriculam,per medium naſum,atque alteram infimã auriculam, item ad occipitiũ reuertitur, poſt hæc circa frontẽ agitur. Quidam,vt ſpecioſius vinculũ efficerẽt, per eam

quoq; ſuturã,quæ ad aures per verticem tẽdit,circuire voluerunt. Poteſt etiam, ſi res poſtulat,faſcia duci in vtramque partem. huic & ſuperiori eadem vis eſt.

LI

LII

Menecratis accipiter. LIII.

Faſcia primùm occipitio detur,& recta per verticem inter ſupercilia tendat iuxta angulũ oculi naſo propiorẽ, & ab alterã nare ſuper imum naſum feratur iuxta alterũ angulum naſo propiorem, & inter ſupercilia, vt ibi ſimilitudo literæ. X. fiat,poſt hæc recta iuxta partem priùs volutã ad occipitiũ reuertatur, ibíque conuerſa ſub infimã auriculam, & ſuper imum naſum, ac ſub infimam auriculam alterius partis,itidem ad occipitium adducatur,& fronti nouiſſimè circumdetur,quam agere etiam licet ſuper eam ſuturam,quæ ad aures per verticem tendit. Nonnulli,vt elegantius vinculum reddant,adijciunt ſemirhombum,cuius rationem ſuprà indicauimus.

Amintæ vallum ad naſum in alterã partem declinatum. LIIII.

Faſciam ab occipitio orſam rectã ad ſummum caput adducito,deinde inter ipſum & frontem,atque inter ſupercilia ab alterâ nare ſub imum naſum attrahito,inde ſub imam auriculam alterius partis,& ſuper imum naſum, ab eóque ſub imam aurem ad occipitium obuoluito,inde circa frontem.

LIII

LIIII

Hippocratis vinculum adducens. LV.

Idem præſtat, quod proximè poſitum. ſic autem obuoluitur. membranula palmæ longior accipitur, cuius vnum caput glutine vel gummi illitũ naſo agglutinatur ab eâ parte,in quâ iacet:alterum ſub imam aurem ad occipitiũ adducitur ab eóque ad frontem,quà ſimiliter agglutinatur.

LV

Ad aures linteum ſciſſum in quatuor partes. LVI.

Medium auriculam complectatur, ex partibus verò ſciſſis, quæ ſuper auriculam ſunt,vbi.X.lireræ figuram acceperint,vna per frontem,altera per ſummum caput,ad occipitium porrigantur,tum quæ per frontem procedebat,quà X.literæ ſimilitudo eſt,attrahatur,quæ per verticem, ad frontem ducatur, & à latere capitis ambæ inter ſe vinciãtur, ſed partes ſubiectæ aduerſæ inter ſe procedant , & altera per poſteriorem partem, altera ſub mentum detur ad occipitium,ibíque nodum accipiant.

LVI

Auris ex faſciâ glomeratâ. LVII.

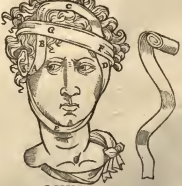
Faſcia poſt læſam aurẽ ꝓpe occipitiũ orſa,per ipſam ferri debet, vt ex parte eandẽ includat,inde inter frontẽ & verticẽ attrahi non lõgè à fronte, tum per priorẽ partem prope alterã aurem ac ſub mentum ad aurẽ affectã,deinde inter verticem & frontem ad poſteriorem partẽ integræ auris,& ſub mẽtum,atque infimam auriculam ad occipitium,inde circa frõtem, ac rurſus ad occipitium.

LVII

Aliter. LVIII.

Occipitio primũ inijcitur,& ſub infimã aurẽ ſanã inter frõtem & verticem ad priorem partem affectæ auris porrigitur, atque inde ſub mentũ,& ſub infimam aurem ad occipitiũ,deinde obliquè ſuper aurem,poſt hęc circa frontem.

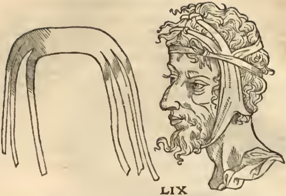

LVIII

Linteum ſciſſum in partes ſex ad regionem iuxta aurem. LIX.

Medium ſuper locum vinciendũ inijcimus ex partibus verò alijs à ceruice dependentibus, alijs ſuper caput collocatis, eas,quæ à priori parte ſunt, inter frontem & verticem nodo inter ſe deuincimus, medias verò in ſummo capite & inter ſe,& cum prioribus alligamus,poſteriores ad occipitium adductas,vt X.literam referant,circa frontem agimus ſic,vt à latere capitis finiantur.

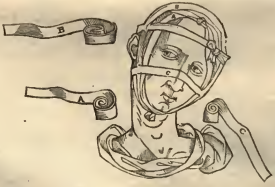
Iunctura

LIX

Iunctura ad malas ex tribus faſcijs. L X.

Vna media inter frontẽ & verticem inijciatur,capitáque eius per malas ſub mentum demittátur, ab eóque per malas iuxta priores partes inter frontem & verticem procedant,ibíque inter ſe colligentur,quòd ſi oculos quoque deuincire volueris,ducãtur nõ iuxta priorem partem,ſed per oculos,tum inter frontem & verticem data in ſpeciem literæ. X.ad occipitium adducãtur: altera faſcia media inter frontem & verticem orſa in vtráque partem attrahatur iuxta oculorum angulos temporibus propiores, ad mentum, atque ibi nodum accipiat:tertia media medium naſum amplectatur, capitáque eius ſub infimis auriculis ad occipitium adducantur, ibíque.X. literæ ſimilitudine acceptâ per frontem circumeant,& nodo à latere capitis vinciantur.

LX

Longa ad frontem & regionem,quæ inter ſupercilia eſt ex faſciâ glomerata. L X I.

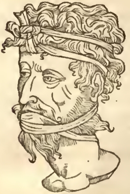
Dari primò ſuper occipitium debet,poſt hæc rectà duci ad frontem & inter ſupercilia,deinde ad occipitium reuerti,& poſtremò per frontem circumagi.

Funda ad labrum inferius ſciſſa in partes quatuor. LXII.

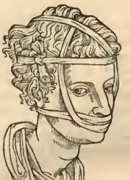
Medium, quod integrum eſt, inijcito ſuper labrum inferius, ſuperiores verò partes ad mentum adducito, atque inde ad occipitium, ibíque in ſpeciem literæ. X. alterâ ſuper alteram excedente, ad ſummũ caput, & inter ipſum & frontem attrahito, miniſtróque tradito, reliquas verò binas partes ſub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literæ. X. ad frontem attrahito, & has, & quæ à miniſtro continebantur, inter ſe deuincito.

Eadem ad labrum ſuperius. LXIII.

Mediâ ſuperius labrum complectitor, inferiores partes iuxta angulos oculorum temporibus propiores adducito inter frontem & verticem, vt ibi. X. literæ figuram accipiant, inde ad occipitium demittito, reliquas duas partes ſub infimas auriculas ad occipitium attrahito, ibiq; inter ſe aduerſas circa frontem agito, & inter ſe deuincito.

LXII

LXIII

Faſcia glomerata ad labrum inferius. LXIIII.

Orditur ab occipitio, & ſub infimâ auriculâ fertur ad labrum inferius, ac ſub infimâ auriculâ reuertitur ad occipitium.

Eadem in vtramque partem ducta. LXV.

Media labrum complectitur, capitáque eius ſub imas aures ad occipitium attrahuntur, & fronti circumdantur.

Alia. LXVI.

Incipimus ab occipitio, & ſub infimam auriculam ad labrum faſciam ducimus, ab eóque ſub infimam auriculam ex alterâ parte ad occipitium, inde per verticem obliquam, & inter ipſum & frõtem ad tempus porrigimus, ab eóque per malas ſub mentum ad malas ex alterâ parte, deinde inter frontem & verticem in ſpeciem literæ. X. inde ad occipitium, poſtremò circa frontem.

Ad labrum ſuperius. LXVII.

Ab occipitio ordiatur, & obliqua detur inter verticem & frontẽ iuxta oculi angulum tẽporibus propiorem ad labrum ſuperius, ab eóque ad alterum tempus, atque oculi angulum ipſi propiorem, tum inter frontem & verticem ſuper partem priùs iniectã ad imaginẽ literæ. X. inde ad occipitiũ & circa frontem.

Eadem

Eadem à medio orſa. LXVIII.

Mediâ ſuperius labrum cõplectere, capitáque iuxta tempora, oculorúmque angulos temporibus propiores porrige, inde inter frõtem & verticẽ, vt ibi. X. literam referant, tum ad occipitiũ, poſt hæc per frontem, rurſus ad occipitium.

LXVI

LXVIII

LXVII

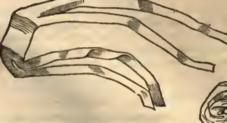
Funda ſciſſa in partes quatuor ad occipitium. LXIX.

Media occipitiũ cõprehendit, ex partibus verò, quę ſubiectę ſunt per malas atque angulos oculorũ temporibus propiores inter frõtem & verticẽ feruntur, ibique inter ſe deligantur. reliquæ ſub infimas auriculas ad occipitium ducuntur, vbi ad modum literæ. X. altera ſuper alterã excedit, quòd ſi breuiores fuerint, in occipitio cum prioribus aptãtur, ſi longiores, ad frontem adducnntur.

Quùm de vinculis tam ſimplicibus, quàm compoſitis, quæ faciei & capiti conueniunt, abundè dixerimus, proximum eſt, vt ad reliqua pergamus.

Iunctura ad mentum EX SORANO. LXX.

Faſciam ab vtroque capite ſcindẽtes, ſic, vt medium, quo mentum comprehenditur, intactum relinquatur, inferiores quidem partes, rectà per malas inter frontem & verticem porrigimus, ſuperiores per mentum trãſuerſas ad occipitiũ attrahimus, nodóque inter ſe alligamus. prodeſt autem quibus deuincire mentum conuenit.

LXX

Spica Glaucij.Nunc GALENVS. LXXI.

Nomen inuenit à ſpicâ, quam ſuo ambitu imitatur, maximè autem proficit, vbi iugulum fractum eſt, aut humerus excidit. eius ratio eſt. Hapſus lanæ mollis ab eâ parte, quæ vinciẽda eſt, alæ ſubijcitur, donec id cauum compleat, poſt hæc faſcia glomerata, quæ longitudinem & latitudinem habeat pro portione eius, quod alligatur, ab alterâ alâ incipiens obliqua per dorſum tendit, quà iugulum cum lato ſcapularũ oſſe committitur, inde ſub alâ affecti humeri ad eam partem reuertitur, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ità, vt ibi. X. literam repræſentet, deinceps obliqua per pectus procedit ad alam integræ partis, inde per dorſum obliqua ad iugulũ, ità, vt parti priùs obuolutæ aliquantulum inſidat, ab eóque ſub alâ iterum datur ad iugulum, ſic, vt ſecundò ſimilitudo. X. literæ fiat. poſtremò ad alam integræ partis, atque ad eandem rationem circumagitur.

LXXI

Eadem media primùm iniecta. LXXII.

Adhibitâ ſpicâ brachium figurandum eſt ad angulum rectum, atque alterâ faſciâ mediâ inuoluẽdum, cuius capita rectâ ducẽda ſunt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, atque ibi in ſpeciem literæ. X. aduerſa inter ſe ad alam integræ partis attrahenda, poſt hæc per latera atque affectum humerum circumdanda eatenus, vt omnia includantur, & ſub alâ ſanæ partis finienda.

Eadem in vtramque partem ducta. LXXIII.

Media alam affecti humeri complectitur, & in vtramque partem ducta, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur. X. literæ figuram accipit, inde obliquè pars vna per dorſum, altera per pectus procedit ad alteram alam, atque ad hunc modum, quoties opus fuerit voluta, finitur.

Geranis

LXXII

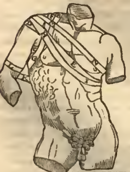
LXXIII

Geranis (ità enim appellatur à gruis ſimilitudine) Hippocratis, ſiue (vt alijs placet) Perigenis. LXXIIII.

Iiſdem conuenit, quibus ſpica. in hunc autem modum obuoluitur, vbi ſpicam iniecerimus, ſemel circa humerum dari faſcia debet, inde ad iugulũ procedere tum obliquè ad alteram alam, atque ibi deſinere.

Funda humerum complectens, quæ idem præſtat atque Geranis. LXXV.

Spicam adhiberi priùs conuenit, tum ab eâ parte quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, faſciam ſemel rectâ ferri ad brachium, quod ad angulum rectum figuratum ſit, atque inde rurſus ad eam partem, quà iugulum cum lato ſcapularũ oſſe committitur, deinde ad alam integræ partis, poſt hæc humero & lateribus circumdari, & ſub alâ nodum accipere.

LX XIIII

LXXV

Eadem aliter. LXXVI.

Media vitiati humeri caput amplectatur, capitaque eius recta ducantur ad brachiũ in viciniâ cubiti, & rurſus iuxta partes priùs iniectas, quà iugulũ cum lato ſcapularũ oſſe coniungitur, inde ad alam integræ partis, poſt hæc in orbẽ.

Aliter. LXXVII.

Media circumdanda eſt alæ integrę partis, capitáque eius in orbem ad latera atque humerum attrahenda, tum ſub alâ integræ partis iterum demittenda, inde obliqua ducenda ſunt ad eum vitiatæ partis locum, vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, deinde rectâ per humerum ad cubitũ, ab eóque rurſus ad eam partem, quà iugulum cum lato ſcapularũ oſſe committitur, inde ad alam integræ partis, poſtremò in orbem circa humerum.

LXXVI

LXXVII

Spica duplex, quam alij quadrigam dicunt. LXXVIII.

Commodiſſimè inijcitur, quùm vtrumque humeri caput malè habet. eius ratio hæc eſt. vbi ſpica ſimplex data fuerit, faſciam ſub alam vincti humeri demittentes obliquam ducimus ad alterum humerum, atque ad eam partem, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ſic, vt ibi. X. literam referat, deinde ad alteram alam, atque ad eandem rationem circumagimus.

Cataphracta. LXXIX.

Nomen habuit à ſimilitudine thoracis Romani, quẽ cataphractam dicunt. prodeſt autẽ quibus deligare iuxta iugulũ cõuenit latum os ſcapularũ, pectus, dorſum aut latera. quod vinculi aliquã ex parte duplicẽ ſpicam repręſentat, ſic autẽ obuoluitur. Alæ primò circũdatur, tum obliquè per pectus ducitur prope illam regionẽ, vbi iugulũ cum oſſe pectoris cõmittitur, inde per ceruices ad latum ſcapularũ os humeri contrarij atque ad alam ſubiectã, ab eâq; ad ceruices ſuper partẽ priùs iniectã, ità, vt prope ceruices ſimilitudo. X. literę fiat, poſt hęc obliqua datur ad latũ ſcapularũ os ex alterâ parte, atq; ad alam, ab alâ ad ceruices, vt in vertebrâ colli. X. literæ figuram accipiat, deinceps ſub alâ & obliquè prope eam regionẽ, vbi iugulũ cum oſſe pectoris cõmittitur, ſic, vt hîc quoque ſimilitudo. X. literæ fiat, & iuxta ceruices & ſuper latũ ſcapularũ os, & ſub alâ, vt quater. X. literá repræſentet, nimirũ ſemel à priore parte, ſemel à poſteriori, bis prope iugulũ. Ad eãdem autẽ rationem quoties opus eſt, circuit, deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera ſic, vt tota iunctura thoracem referat.

Eadem

LXXVIII

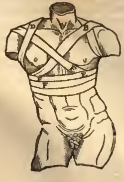
LXXIX

Eadem in vtramque partem ducta. L X X X.

Sub alâ dari mediã faſciam oportet, & in vtramque partem ferri ad proximum iugulum,ſic,vt prope ceruices. X.literam referat, deinde obliquè porrigi ad contrariam alam, ab eâque ad proximum iugulum,vt ibi prope ceruices fiat ſimilitudo literę. X,inde ad alteram alam obliquè,poſtremò in orbem circa pectus.

Soſtrati vinculum rectum ad alam & pectus. L X X X I.

Maximè conuenit,vbi medium pectus,vel dorſum aut latera,ſeu thoracem volumus deuincire. duas igitur faſciolas iuſtæ longitudinis humerorum capitibus inijcimus,earúmque capita recta ſinimus depẽdere:deinceps faſciâ glomeratâ thoracem tòtum obuoluimus & latera, vt contegantur, extremámque faſciam nodo alligamus:capita verò,quæ & à priori & à poſteriori parte pendebant, faſciæ circuitibus aſſuimus,ac,ſi longiora fuerint,ſurſum couerſa,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,inter ſe colligamus.

LXXX

LXXXI

Vinculum in ſpeciem literæ.X.ad alam & pectus. LXXXII.

Quas pximè poſui faſciolę,nō rectę,ſed obliquę depēdeāt,ità,vt tā à pectore q̃ à dorſo ſimilitudo.X.literę fiat.cętera eadē fieri debēt,quę,vbi rectę adhibētur.

Amintæ thorax. LXXXIII.

Huic & vinculo,quod ad alam poſui,eadem vis eſt,ſic autem faſciatur.impoſitâ cataphractâ ad vtráque partem ductâ,vbi faſcia eatenus circuierit,vt vſque ad vmbilicum complexa omnia fuerit,capita inter ſe vinciri debent,ſic,vt lupus laqueus fiat, quódque ex his vltra laqueum relinquitur, ad ilia vtrinque adductum prioribus circuitibus inſeritur, ſic,vt extremum pēdeat, quod quatuor digitorum lōgitudinem æquet,quo fit, vt thoracis fimbrias repræſentet.

LXXXII

LXXXIII

Thorax ad idem.X.literam repræſentans. LXXXIIII.

Faſciam ilibus primū à dextrâ parte inijcito, & obliquè per latus & medium pectus trahito ad humeri caput,ab eóq; ad alam,atq; iterū ad humeri caput ſuper partem priorē ad effigiem.X.literæ,pòſt obliquè per dorſum ad ilia ſuper caput primò iniectū,deinceps per ventrē ad ilia ſiniſtræ partis in orbem circūducito,deinde per dorſum priori parti aduerſam,ſic,vt ibi eiuſdē literę ſimilitudinem habeat,ad caput humeri dextrū,poſt hæc ſub alam demittito,& rurſus ad caput humeri circūagito ſic,vt ibi ſimilitudo.X.literæ fiat, poſt hæc per mediū pectus ac latus obliquè ad ilia ſiniſtræ partis, nouiſſimè in orbē circūdato,atque ad eandē rationē voluito,dum quæ ligāda ſunt,omnia includātur.

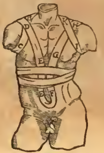
LXXXIIII

Stella. LXXXV.

Adhibito vinculo,cui nomen eſt thorax.X.literam repręſentans debet anguſtior faſciola dari in orbem ſemel aut iterum circa pectus & dorſum, & extremo capite fibulâ deuinciri.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ. LXXXVI.

Idem poteſt,quod cataphracta,eius autẽ ratio eſt.à dorſo incipit,& obliquè per ſcapulas ad eam partẽ ꝓcedit, vbi iugulũ cum lato ſcapularũ oſſe cõmittitur,inde ſub alâ demiſſa eodẽ reuertitur,vt ſimilitudinẽ.X.literę ſuper eãdem commiſſurã accipiat,poſt hęc obliqua per mãmam ad vmbilicũ,ibique cõuerſa obliquè trahitur ad alteram mammã, atque ad eam partem, vbi iugulũ cum lato ſcapularũ oſſe cõmittitur,vt ibi literæ.X. figurã accipiat, deinde per dorſum demittitur,& in orbem datur circa latera,atque ad eandẽ rationẽ circuit.

LXXXVI

Stella à poſteriori parte ſe oſtendens. LXXXVII.

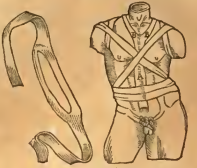
Vtiliter adhibetur,quibus deuincire dorſum oportet.ſic autẽ circumdatur. ab ilibus orſa puta ſiniſtræ partis, per dorſum tendat ad caput humeri dextri, inde ad alam, ab eâq; per latũ ſcapularũ os ſiniſtræ partis ad alam atq; humeri caput,dehinc obliquè per dorſum feratur priori parti aduerſa, poſt hæc ſemel aut iterũ in orbẽ circa ilia detur,eóque ambitu extrema pars contineatur.Eandem quoque ſic circumagere licet, vt à priori parte oculis exponatur,id quod fit,vbi non à priori parte,ſed à poſteriori æquè circumeat.

LXXXVII

Vinculum,quod à fulmine κεραύνιος appellatur. LXXXVIII.

Idem efficit,atque illud,quod proximè poſitum eſt,faſciam iuſtæ longitudinis atque latitudinis mediam in longitudinem ſcindimus, dum recipere caput poſſit, ex capitibus verò vnum à ventre, alterum à dorſo patimur dependere,poſt hęc imponimus id vinculi,cui nomen eſt Thorax.X.literã repręſentans,imaq; capita prioris faſciæ ſciſſa in plures partes pendere ſinimus.

LXXXVIII

Simplex vinculum ad ceruicem. LXXXIX.

Commodiſſimum eſt,vbi res poſcit alteram ceruicum partem alligari. incipit autem à medio latere,& per dorſum fertur ad ceruicẽ & pectus, poſt hæc ad latus ſuper caput primò iniectum,deinde per thoracem in orbem.

Duplex. XC.

Faſcia primùm alæ circumdari debet,tum obliquè per dorſum ad ceruicem procedere, inde ad pectus, & alam atque alteram alam, poſt hæc obliquè per pectus ad ceruicem ità,vt ibi.X.literam repræſentet, deinde obliquè per dorſum ad alam,ac poſtremò in orbem circumagi, atque ad eãdem rationem circuire.

LXXXIX

XC.

Cuſpis,

Cuſpis,ſiue hamus. XCI.

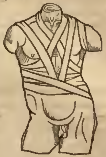
Binæ faſciolæ,quæ & longitudinem conuenientem habeant, & duorũ digitorum latitudinem non excedant,mediæ humerorum capita complexę dependent,& tam à dorſo,quàm ab vmbilico.X.literę figurã accipiunt,poſt hęc fibulâ inter ſe iunguntur,quo facto obuoluitur Geranis in ſpeciem fiſcellæ.

Rhombus ſimplex. XCII.

Iiſdem prodeſt,quibus proximè adſcripta,conficitur autem ex duplici vinculo ad ceruices,& ex Geranide,antè dictis.

XCI.

XCII

Rhombus duplex ad idem. XCIII.

Faſcia ab ilibus orſa obliqua per iugulũ fertur ad latum ſcapularũ os,inde àd alam,ab eâq; ad iugulũ itâ,vt quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, referat ſimilitudinẽ literæ.X.poſt hæc trãſuerſa per collũ ad alterũ iugulũ,tũ ſub alâ demittitur,atq; ad idẽ iugulũ reuertitur, vt ibi quoque ſimilitudo.X.literę fiat,inde obliqua per mãmã porrigitur ad ilia cõtrariæ partis ſic, vt in pectore eandẽ literã referat,poſteà in orbẽ circa ilia fertur,& obliqua per dorſũ tendit, quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, inde ad alã demiſſa eodẽ reuertitur,tum trãſuerſa per priorẽ partẽ quà iugulũ cum oſſe pectoris,& quà cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, & obliqua per dorſum ad ilia, poſtremò in orbem. Cùm hoc etiam imponitur, vel duplex geranis,vel ſimplex vinculũ, ad ceruicem, vel etiam duplex.

XCIII

Soſtrati κεφαλαίνος. XCIIII.

Proficit vbi mediũ pectus & dorſum deligandũ eſt,ſic autẽ obuoluitur. duo inijci vincula oportet,& qđ cuſpis,& qđ ſtella nũcupatur, tãtummodo capita, quæ in ſtellâ per fibulã inter ſe iungebantur, ad ilia adducta dependent.

Apollonij iunioris ἡμικεφαλαίνος XCV.

Faſciolas,quas in cuſpidæ adhibuimus,ad humerorũ capita damus,tum duplex vinculum ad ceruices inijcimus,deinde geranida in ſpeciem fiſcellæ.

Soſtrati parua ara. XCVI.

Specioſa eſt,ſiquidẽ obuoluta paruę aræ angulos repræſentat.Primùm deligetur vinculum ad ceruices,deinde geranis in ſpeciem fiſcellæ,quo facto adijcitur vinculum Soſtrati ad pectus cum faſciolis ſuſpendentibus.

Eiuſdem paruum templum. XCVII.

Hoc etiam & decorum eſt,& idem proficit. recto vinculo Soſtrati impoſito,illud inijciendum eſt,quod Quadriga nominatur.

Apollonij Thirij paruum templum. XCVIII.

Binæ faſciolæ ſuper dorſum dantur, quemadmodum in vinculo recto Soſtrati ad pectus,poſteà ſimplex rhombus circumagitur.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ in priori parte ſe oſtendens. XCIX.

A latere orſa obliqua per pectus eo ducenda eſt,vbi iugulũ cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur,inde ſub alam, ab hâc eodẽ reuerſa per collum trãſuerſa ducenda eſt ad cõmiſſurã iuguli alterius partis cũ lato ſcapularum oſſe,deinde ſub alâ à priori parte verſus poſteriorem ad eandem commiſſuram porrigenda,inde obliqua per pectus,& poſtremò in orbem circa ilia.idem quoque vinculũ à poſteriori parte ſe oſtendet,ſi circuitus,qui à priori parte fuerant in poſteriori collocemus,& eos,qui à poſteriori,in priori.

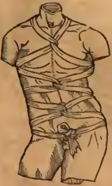

XCIX

Auriga. C.

Valet ad latera deligãda,atq; ad hunc modũ inijcitur. Mediâ faſciâ collum cõprehẽdimus,capitáq; obliqua per pectus attrahimus,ibiq; inter ſe implicata ſub alas adducimus ad dorſum, vbi rurſus implicamus,atque ità,donec totum thoracẽ deligauerint,modò à poſteriori, modò à priori parte implicamus,extremaq; inter ſe deuincimus,quo vinculo vtũtur aurigæ ad latera continenda.

Expoſitis

C.

Expoſitis faſcijs, quæ thoraci accommodantur, proximum eſt, vt ad reliquas pergamus.

EX HELIODORO.

Aſſuta faſcia ad mammam. CI.

Faſciam, cuius longitudo ac latitudo ſit pro portione hominis duplicamus, tum initio facto à medio eius partis, quæ duplicatur, ſuimus deorſum obliquè tendentes, deinceps omne id, quod ſuper ſuturam eſt, excidimus, vt pilei modo ſinus fiat, qui mammam, & quod ſuperiniectum eſt, capiat. vtrunque huius faſciæ caput in duos ſcindimus, deinde ab alterâ parte ſinus, quæ contra ſuturam eſt, & veluti labrum lintei, faſciolam latam circiter digitos duos à latere ſuimus ſic, vt alterum caput longius ſit, breuius alterum, quæ faſciola cingulus dicitur. vinciendi ratio eſt. ſinus datur ad mammam, vt ipſam comprehendat, longius verò cinguli caput per dorſum attrahitur ad integram mammam, & cum breuiori nodum accipit. ex capitibus ſciſſis priora duo ſurſum feruntur ad ceruices, ità, vt dexteriori ſiniſtrum, ſiniſteriori dextrum procedat, penderéque ſinatur, quibus cum reliqua duo capita colligantur.

CI.

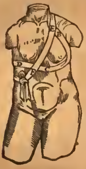
Glomerata faſcia ad mammam. CII.

Lōgioris faſcię,quę tātum latitudinis habeat,quātum vſus requirit,caput in duas partes ſciſſum detur iuxta integrā mammā, faſcia verò per dorſum obliquè ad vitiatā mammā procedat,ab eaq́, ad alterā,poſt hæc ſuper dorſum,inde ad affectā mammā à ſuperiori parte deorſum porrigatur,vt inter vtrāq; mammam.X.literę figuram accipiat,ſępiuſq́; ad eandem rationem circumeat,dum quæ nuda ſunt,omnia cōtegātur.extrema verò faſcia ſcindatur,tum ſciſſę partes inter ſe vinciantur altero nodo ſub integrâ mammâ,altero ſuprà collocato.

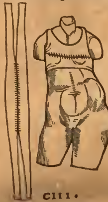
EX SORANO.

Duplex in vtrâque partem ducta,à ſuperiori parte deorſum. CIII.

Medię faſcię,quę pectori trāſuerſa circūdetur,altera aſſuitur,donec vtrāq; mamillā ptrāſierit,hæc capitibus ſuis rectà ad collū datis ex eo ſuſpēditur, illa per dorſum procedit,vtriuſque capita inter ſe vinciūtur,vt deligādis māmis accōmodentur.

CII.

CIII.

Vinculum ſuſpendens ſex habens capita. CIIII.

Suſpendenti vinculo quatuor capitum circa mediā ſuturam, alia faſcia trāſuerſa aſſuitur, cuius capita,vbi (vt dictum eſt) deligauerimus,in dorſo inter ſe vinciuntur,ne,aut reſolui vinculum poſſit,aut rugoſum fieri.Habet autē eundem vſum,quem proximè traditum.

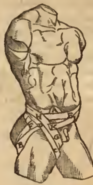

CIIII.

NVNC GALENVS.

Iunctura ad alterum inguen. CV.

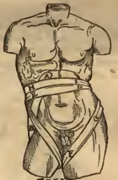
Expeditiſſima eſt,vbi alligare inguen oportet.Inijcitur autẽ hoc modo. faſcia ab ilibus orſa obliquè per clunes ferri debet à parte inguinis viciati inter anum & naturale,poſt hęc ſurſum procedere ad inguen,tum in orbem per coxam ad ilia ſuper partem priùs iniectam,& ab inferiori parte ſurſum adduci.

CV.

Ad vtrumque inguen. CVI.

Abdomini faſciæ caput inijcito,eámque obliquè per coxam inter anum & naturale attrahito ad inguen ab inferiori parte ſurſum,deinde iuxta caput primò iniectum ad coxam, atque inter anum & naturale ad alterũ inguen ab inferiori parte ſurſum,poſt hęc infra vmbilicũ,ſicque circumagito,dum inguen vtrumque includatur.

CVI.

Eadem in vtramque partem ducta. CVII.

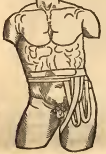
Media faſcia incipit ab inguine,capitáque eius ad coxã data literæ.X.figuram accipiunt,& vnum ad inguen,alterum ab exteriori parte procedit,deinde ambo in vnum adducuntur,atque ad eandem rationem circumeunt.

Aliter ad alterum inguen. CVIII.

Vnum faſcię caput,quod breuius ſit,nec duorũ vel trium cubitorũ longitudinẽ excedat,ab inguine depẽdeat,alterum verò glomeratũ,per ilia ad coxam detur atque abdomen,inde obliquè ad coxã & inguen circumagatur ab inferiori parte ſurſum,tum ad ilia & coxã ac per ilia contrarię partis ad abdomen, tuncq; caput depẽdens ad inguẽ ſurſum cõuertatur ſic,vt ibi ſinus fiat, qui altero capite,quod glomeratum eſt,cõprehẽdatur,poſt hæc rurſus qđ glomeratũ eſt,per inguẽ & coxã ducatur ad abdomẽ,rurſuſq; primũ caput duplicetur à ſuperiori parte deorſũ,& eo,quod glomeratũ eſt,cõprehendatur,ac dũ faſcia deſinat,alterũ quidẽ duplicetur,alterũ ſuperdetur,nouiſſimè fibula ĩponatur.

Aliter ad vtrumque. CIX.

Faſciolâ mediâ lumbos complectimur,capitáque eius ab inguine non ſecus quàm in iuncturâ ad alterum inguen ſinimus dependere, tum alteram faſciam à ventre orſam, quemadmodũ in iuncturâ ad vtrumque inguẽ circumdamus, capita verò,quæ pẽdebant,quemadmodum in ſimplici dictũ eſt,duplicamus.

CVIII.

CIX.

Pecten ſeu vinculum ſuſpendens ad colem. CX.

Faſciola media lũbis inijciẽda eſt,capitáq; eius ſuper vẽtrem adducta nodo inter ſe vinciẽda,tum alterius faſciæ glomeratæ caput zonæ inſerendũ,reliqua pars ad colẽ data in zonã rurſus à ſuperiori parte deorſum cõijciẽda, poſt hæc ſub colem & ad zonã,poſtremò teſticulos cõplexa,in zonam demittenda eſt.

CX

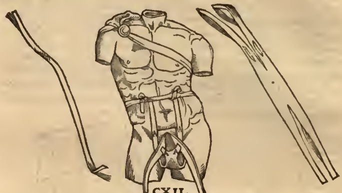
Aliter.

Aliter. CXI.

Iniectâ zonâ faſciæ caput ſuper colẽ imponatur,eâque circa ipſum in orbem detur,donec totũ includat,deinceps ad zonã feratur,ab eâque ad colem,atque inde rurſus ad zonam,nouiſſimè teſticulos amplexa in zonam demittatur.

Idem ex faſciâ ſciſſâ ac zonâ. C X I I.

Linteum iuſtæ magnitudinis ſcindito in partes quatuor ſic, vt medium integrum relinquatur, quo colẽ excipito,tum ab altero capite ſciſſas partes in viciniâ colis findito,in quæ fiſſa cõijcito partes alterius capitis,cingulóque inſerito,& nodo alligato.

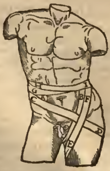

CXII.

EX HELIODORO.

Vinculũ ad alterũ inguen,quod nõnulli dixerũt cãcrũ ꝓ inguine. CXIII.

Faſcia ab ilibus contrarię partis incipiens obliqua fertur ad lumbos,deinde ad inguen,quod vinciri debet,ab eóque ad ſummã coxam porrigitur,poſt hęc ad idem inguen reuerſa datur ad regionẽ,quæ ſub vmbilico eſt,vt.X.literæ figuram accipiat,ab eâque ad ilia alterius partis,ſicq; circũagitur, donec,quæ nuda ſunt,omnia cõplectatur,túncque vtiliter ſemel in orbem ambit circa lũbos, & infra vmbilicum.Prodeſt autem quibus deuincire inguen oportet.

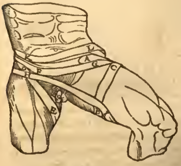
CXIII.

Ad vtrumque inguen. CXIIII.

Vbi vinculũ adhibuerimus ad alterum inguen,omiſſo circuitu in orbem,in vinculo ad vtrũq; inguen faſciam à lumbis attrahimus ad alterum inguen,deinceps ad ſummam coxam,ab eaq; ad idem inguen, vt in altero ſimilitudo.X. literæ fiat,deinde ad lũbos adducimus, poſt hæc eatenus hâc ratione obuoluimus, vt quæ nuda ſunt,includamus. Valet ad vtraque inguina deliganda.neq; ab re eſt vltra propoſitos circuitus,in orbem quoque faſciam circumagere.

Iunctura ad inguen tuendum. CXV.

Faſciæ glomeratæ,à capite duodecim interpoſitis digitis faſciolam aſſuere duorũ cubitorũ oportet,eoque capite ſuper ilia cõtrariæ partis iniecto, faſciolã rectam à poſteriori parte per lumbos & clunes demittere inter anũ & naturale,obuolutãq; inguini vitiato ſurſum porrigere,deinde glomeratam faſciã bis, térue circumagere,per quẽ ambitũ faſciola attrahitur quaſi per nodũ,vbi verò huiuſmodi circuitibus in orbem inguen adſtrictum eſt,faſciola ad ſummã coxam porrigitur,ab eâque ad idem inguen,& ad eam regionẽ,quę ſub vmbilico eſt,quo facto ex faſciâ glomeratã vinculum fit ad alterum inguen, nodúmque accipit ſub vmbilico. Pertinet autem hoc vinculum ad eos,quibus propter varices,qui inguen implent,manus curatio admouetur.

CXIIII.

CXV.

Aſſuta iunctura ad anum. CXVI.

Faſcia ſumi debet eatenus longa,ac lata,vt huic iũcturæ ſufficiat,cui ab vno capite altera valẽtior faſcia lata circiter digitos tres tranſuerſa aſſuenda eſt,hæc zonæ nomen inuenit: tum eidẽ faſciæ interuallo puta nouem digitorũ alia faſcia tranſuerſa,perinde lata vt zona,ſimiliter aſſuẽda eſt, cuius partes vtrinque adiuncta crura nũcupãtur:alterũ verò caput rectę faſciæ,quod cõtra futurã eſt, ſcindẽdũ in duo crura. Homo igitur explicatã zonã cingatur, recta verò faſcia per lũbos ꝓcedat ad anũ atq; inter ipſum & naturale, eiuſq; crura ad inguina ducta zonæ inſerãtur:poſt hęc adiũcta crura arctata in zonã demittantur,atq; ibi cũ cruribus alligẽtur. quod vinculũ ſine adiũctis cruribus nõnulli ad calculoſos,vbi calculus euulſus eſſet,adhibuere.id nos ob nodorũ inæqualitatẽ reijmus,ne pars vmbilico ſubiecta vrgeatur. veſica enim inæqualiter cõpreſſa inflãmationi obnoxia eſt.deligamus autẽ, quibus calculus euulſus eſt, paruã faſciã,quã ꝓximè ad inguen ꝓpoſuimus:ſed nũc breuiorẽ rectam faſciolã aſſuimus,

mus,extremáq; ſcindimus in duas partes. hæc auté iunctura illis longè cómodior eſt,q̃ quę ani cauſâ inijcitur. ſiquidé glomerata faſcia in orbé voluta lumbos & omne id,qđ ſub vmbilico eſt,tegit,extremáque ſub vmbilico prioribus circuitibus aſſuitur. ex rectâ verò faſciâ,quod integrũ eſt,ad anũ & inter ipſum & naturale demittitur,partes verò ſciſſę ad inguina attractę in priores circuitus immittuntur,quæ vinciendi ratio,calculoſis,vbi ſecti ſunt, aptiſſima eſt.

CXVI.

Sciſſum vinculum ad ſcrotum. CXVII.

Linteũ ꝑ hâc ipſâ iuncturâ longũ latũúe,ab vtroq; capite in quatuor parteis diuiditur,ſic,vt ab vno breuiores ſint,ab altero lõgiores, deinde à medio verſus breuiores exciditur,donec,vbi vſus reqritur,coles eo cauo excipiatur. zoná ergo inijcere primũ homini oportet, tũcq́; ex breuioribus partibus lintei medias duas in zoná demiſſas,inter ſe deuícire, & reliquas duas in eádé zoná cóiectas pati dependere. quo facto coles ꝑ id cauũ excipi debet,ſcrotũq́; totũ cóprehédi ĩtegro linteo,ex cuius partibus lõgioribus,duę exteriores ſcroto ĩuoluédę ſũt,itá,vt dextra ſiniſteriori,dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,deinceps in zoná demiſſę eo modo,quo priores ꝑmittédę ſunt pédere,reliquę duę medię ſcroto ſimiliter iniectæ,vt dextra ſiniſteriori, dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,per ſummas coxas in eádé zoná demittédæ,& cũ prioribus partibus pédétibus alligandæ.

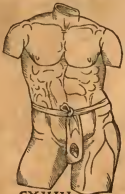
CXVII.

EX SORANO.

Iunctura ad ſcrotum ex tribus capitibus. CXVIII.

Vni extremæ faſciæ aſſuatur altera media ad imaginem literæ. T. liarũ, quæ tranſuerſa eſt, hominem cingat: quæ recta, feratur ad ſcrotum, ibíque eatenus incidatur, quatenus coles ſuo cauo recipiatur, extremáque ad zonam alligetur, vt ſcroti vitijs accommodetur.

CXVIII.

EX HELIODORO.

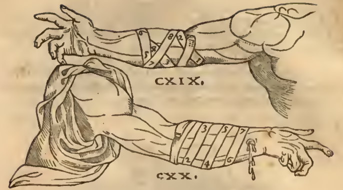
Faſcia glomerata ad cubitum. CXIX.

Incipit ab imo humero in viciniâ cubiti, atque in orbem circumagitur, poſt hæc obliqua ducitur per priorem cubiti partem, quâ ſecari venæ ſolent, tum brachio in orbem obuoluta obliqua ad humerum reuertitur, ſic, vt in priori parte cubiti. X. literam repræſentet, ſic autem circuit, donec tegantur, quæ nuda ſunt, & vbique à latere nodum accipiat. Illud autem commune eſt humeri brachij alteriúſue membri vinciendi, quòd faſciæ in orbem ferri debent, cum eo vt interdum etiam obliquæ procedant, quo vinculum firmiùs hæreat. Huius verò faſciæ extremitas vel inferioribus aſſuenda eſt, vel anguſtiori faſciolâ vincienda eſt, aut in duo capita ſcindenda, quæ ab alterâ membri parte nodo inter ſe alligentur.

Iunctura in orbem, quidam adijciunt
ſub auctore Hippocrate. CXX.

Huius vinculi ratio eſt, vt faſcia ſuper aliquod membrum pluribus circuitibus in orbem ambiat. rectè autem inijcitur, vt membrum contineat, quod in ſuum locum reſtituitur, magis verò pertinet ad corporum, quæ abſceſſerunt glutinationem, his ſeruatis, quæ ad artificioſam faſciandi rationem pertinent. abſcedentium enim ore in inferiori parte ſito faſcia à ſuperiori parte deorſum procedit, vt humores excernantur, & eorum, quæ abſceſſerunt alterum alteri inſidat, vt glutinētur: ſed ſi vlcus ſuperius ſit, vt materia ab inferiori parte surſum ſub vinculo excernatur: vbi verò abſcedentia corpora trãſuerſa ſint, faſcia ab ipſis circumdetur verſus os, vt humor emittatur.

Menecriti

Menecriti vinculum ad partes extremas. CXXI.

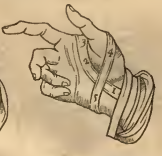
Ab extremo brachio prope manum orſi, vbi faſciam ſemel in orbem duxerimus, obliquam attrahimus per primam palmæ partem, deinde per palmam ipſam circumagimus priori parti aduerſam, ità, vt ad primã palmæ partem reuertatur, prope ipſam priùs X. literæ ſimilitudine acceptã, atque ad eãdem rationem obuoluimus, dum quæ nuda ſunt, contegantur. Adhibentur autẽ vtiliſſimè, vbi & primam palmæ partem, & palmam alligari neceſſe ſit.

Cancer. CXXII.

Anguſtioris faſciolæ, cuius latitudo exẽpli cauſâ digitum æquet, capite ſuper primam palmę partem impoſito, ipſa per palmam attrahenda eſt, & ab interiori parte verſus exteriorẽ obliquè ad pollicem adducenda, tum circa ipſum ab exteriori parte obliquè porrigenda ad primam palmæ partem aduerſa parti priùs iniectæ ſic, vt ſuper exteriora pollicis. X. literam referat, atque ad eandem rationem eatenus voluenda, vt omnia complectatur, nouiſſiméque circa primam palmæ partem data, finienda eſt. commodiſſimè autem obuoluitur ad vinciendum pollicem, quem ἀντίχειρα vocant.

CXX

CXXII.

EX SORANO.

Iunctura ad primam palmæ partem. CXXIII.

Orſa à primâ parte palmæ obliqua verſus palmam ducatur, deinde per palmam ipſam tranſuerſa, poſtremò in orbem circa primam palmæ partẽ, vt quibus hanc ipſam vincire volumus, accommodetur.

Vinculum oppoſitum. CXXIIII.

A primâ palmæ parte incipiens, poſt ipſam obliquè circa pollicem obuoluitur, tum obliquè à priori parte manus ad primā palmæ partem porrigitur, ibíque in orbem attrahitur, vt vinciendo pollici aptetur.

CXXIII.

Vinculum, vt in palæſtrâ ductum. CXXV.

Adhibito vinculo oppoſito faſciā inſuper obliquè ꝓpe primā palmæ partẽ verſus digitos circūdamus, deinde in orbẽ circa indicem, poſt hęc obliquè aduerſam parti priùs iniectæ, ꝓpe primā palmæ partẽ attrahimus, idẽq; facimus circa reliquos digitos, vt illis idoneum ſit, quibus tam quod prope primā palmæ partem verſus digitos eſt, q̃ quod poſt digitorum articulos, vinciri debet.

Rhombus ad medium membrum. CXXVI.

Faſciæ caput membro inijcimus, eamq; ſuper id obliquā ducimus, poſt hæc in orbem, deinde aduerſam parti priùs obuolutę, atque ab alterâ parte in orbẽ, vt ad eas fracturas conferat, quibus carnis quoque vulnus acceſſit.

CXXV.

CXXVI.

Rhombus multiplex ad vnicum membrum. CXXVII.

1 Super extremā vnius membri partem faſcia imponitur, & per ipſum æquis interuallis quaſi in cochleā ſerpit vſque ad alterā extremitatē, quam in orbem complexa, obliquè circuit, & in orbem datur aduerſa parti priùs iniectæ certa ſeruans interualla, vt ijs, quæ comprehendit, accommodetur.

Palma habena. CXXVIII.

Orſa à ſummo mēbro, obliqua per mediū ad imū feratur, & in orbē circa ipſum detur, pòſt parti priùs iniectę aduerſa ad ſūmū reuertatur, & iuxta eoſdem circuitus ambiat, vt eas partes fideliter cōtineat, quę recēti callo glutinatę ſunt.

CXXVII.

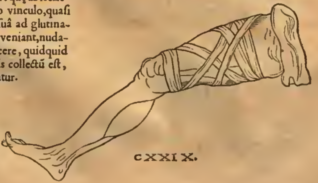

CXXVIII.

EX HELIODORO.

Rhombus æqualium crurum. CXXIX.

30 Tradita iūctura hæc eſt ad femur, vbi id aliquâ parte vulneratū ſit, & adiūctę partes abſcedāt, cuius ratio eſt. Ab inferiori parte vlceris faſcia in orbē circuit, inde obliqua ducitur à latere vlceris, & rurſus in orbē à ſuperiori parte vlceris attrahitur, tū obliqua ad imaginē literæ. X. deorſum demittitur, deinceps cōuenienti interuallo bis iuxta vlcus obliqua porrigitur ſemel ab inferiori parte ſurſum, ſemel à ſuperiori deorſū, ità, vt bis litera. X. reprę ſentetur, & in medio rhōbus ſuper vlcus collocetur, quo per mediū interuallū nudatū humores excernantur. Circuit autē ad eandem rationē, donec quæ nuda ſunt excipiat, eóque fit, vt quę abſceſſerunt ſub vinculo, quaſi ſponte ſuâ ad glutinationem veniant, nudatoq; vlcere, quidquid humoris collectū eſt, effundatur.

CXXIX.

Rhombus inæqualium crurum. CXXX.

Vbi ꝓximũ vinculũ inieceris,requirit qđ nũc ꝓponitur,vt faſcia per vulnus feratur,etiã obliqua. eo vſi ſunt,quibus operiendi quoq; vulneris conſiliũ fuit.

Aſcia. CXXXI.

Scribũt,qui huiuſmodi iuncturam adhibuerũt, ipſam vtiliter inijci,quibus vulnerato femore ꝓximę partes diducuntur,ſic autẽ inijci debet. voluẽda ſub vulnere faſcia eſt in ſpeciẽ aſciæ ſic,vt pars gibba deorſum, ſima ſurſũ ſpectet, deinde ſup vlcus iterũ in ſpeciẽ aſciæ priori aduerſę circũagẽda eſt,atq; ad eãdem rationẽ attrahenda,dũ quæ nuda ſunt cõtegat, ab inferiori parte ſurſum, & à ſuperiori deorſum procedens,interdum etiam per vlcus,vt ipſum operiat.

Vinculum à latere.X.literam repræſentans. CXXXII.

Faſciam imo femori in orbem prope genu circumagimus, tum obliquè ducimus,& rurſus parti priùs iniectę aduerſam attrahimus ſic,vt à latere genu literæ.X.ſimilitudinem referat,eodemq; modo circũducimus.Potiſſimùm autem pertinet ad eos, quibus genu in alterã partem lapſum reconditum eſt. repræſentanda verò.X.litera eſt ab eâ parte,in quam excidit.

Teſtudo. CXXXIII.

Super genu faſciam tendere in orbẽ oportet,inde obliquã à ſuperiori parte deorſum per patellã demitti ad poplitem, ibiq; ſub genu in orbem iterum circumagi,& parti priùs iniectæ aduerſam ſuper patellã procedere in ſpeciẽ literæ.X.poſt hæc per poplitem & patellam in orbem circuire, atque ad eandem rationem obuolui.cõuenit autem patellæ,quomodocũq; ſuâ ſede proruperit.

CXXXI. CXXXII. CXXXIII.

Ad Calcem. CXXXIIII.

Circumagẽda faſcia eſt circa talos in orbem, inde à poſteriori parte ex vno latere nerui lati obliquè ducenda ad alterum latus,tum circa calcem voluenda, ab eóque ad ſuperiora pedis porrigenda, atque ad eandem rationem circumdanda. valet autem ad calcem alligandum.

Ad talos. CXXXV.

Faſcia ſuper talos datur, inde obliqua ad ſuperiora pedis porrigitur, poſt hæc ſub plantam demittitur ſic,vt ad ſuperiorẽ partem reuerſa.X. literæ ſimilitudinem referat,alligatã verò plantâ circumducitur in orbem.Valet,vbi vinciri talos oportet.

Spica

CXXXIIII.

CXXXV.

Spica ad plantam. C XXXVI.

Faſcia in orbem magnum digitum cõplectatur, ab eoq; per plantam procedat eirea talos, inde obliqua reuertatur ad plantam ſic, vt non longè à minimo digito ſimilitudo literę. X. fiat, poſt hæe ad ſuperiorem partem pedis intẽdat, & ad eandem rationem eircumeat. Maiores vinculum hoe ad magnum digitum deligandum memoriæ prodiderunt: nobis verò ſuperuacaneum videtur digitum alligare ad plantam atque ad talos, abundè enim exiſtimamus, ſi eum digito, & plantâ pars pedis ſuperior vineiatur (quemadmodum propoſitum eſt in digitis manus).

CXXXVI

EX SORANO.

Calceus CXXXVII.

Faſciam primò talis inijcimus, tum per ipſos obliquam ducimus ad plãtam, ab eâque ad alteram partem talorũ obliquam attrahimus, poſtremò circa crus in orbem porrigimus, vt illis accommodetur, quibus deuincire talos cõuenit.

Ad calcem. CXXXVIII.

Faſciæ caput ſub talis inijcito, eáque circa ipſos obliquè ad plantam demittito, tum obliquè circa calcem, & in orbẽ iuxta talos adducito, vt illis aptetur, quibus obligare calcem volumus.

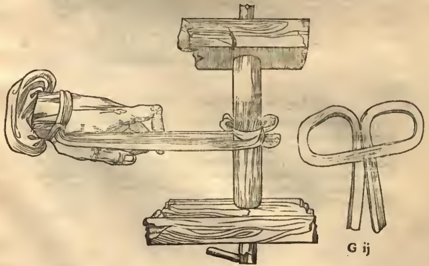
CXXXVII. CXXXVIII.

FINIS GALENI
DE FASCIIS.

Oribaſius de laqueis ex Heracle Vi-
DO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

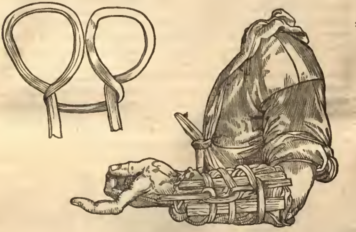
Quæ ratio ſit laquei attollentis.

AD attollentẽ habena adhibetur duplicata, cuius vtrũq; caput ſiniſtrâ manu cõtinetur, ſinus verò dextrâ prehẽditur, & capitibus ſupinijcitur, ſic, vt capita ſita ſint in medio ſinu. quo fit, vt ex vnâ parte, laquei nexus feratur, capita ex alterâ. Habet autẽ hic laqueus facultatẽ extendẽdi æqualiter, pertinetq́; non modò ad extendendũ mẽbra, ſed etiam ad continẽdum, cùm in ſuam ſedem cõpelluntur, & ad figurandũ corpora, vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidẽ eas partes intẽdit, quæ binis oſſibus continẽtur, quandocunq; enim alterũ vitioſũ ſit, ſinus ſuper ipſum, capita ſuper integrũ imponuntur. nã ſinus corpori inhærẽtes affectam partẽ vehementer diſtẽdunt, at capita, cùm recedant à corpore, eam partẽ, quę benè valet, vel nihil omnino intendũt, vel certè q̃ minimũ. Mẽbris quoq;, cùm reponũtur, aptiſſimus eſt, ſicuti cubito, cũ in aliquã trium partiũ excidit, in quas vbi ꝓlapſus eſt, brachiũ curuũ eſt, neque extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atq; exteriorẽ. in quo caſu laqueus oſſibus brachij iuxta primã palmæ partem inijcitur, capitáque eius ſublimiora feruntur, &, vt retinacula ſint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figurãda inſuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodiſſimè. in ijs enim, quæ iuxta anum vitia infeſtant, vbi tractantur, brachia poplitibus ſubijciuntur, & huiuſmodi habenę attollentes ad brachia dantur in viciniâ manus, eorúmq; capita ad ceruices hominis adducta, inter ſe vinciuntur. quoniàm attollens laqueus non ſolùm inijcitur implicitus, ſed ſuper membrũ quoque circumponitur. ſuſpenſâ enim faſciâ ſinus membro ſubijcitur, capitáque eius per medium ſinum traijciuntur, eâque ratione circumpoſitus conficitur.

Quomodo laqueus Nauticus debeat adhiberi

Ex medio ſinu duplicatæ habenę duos item ſinus facere oportet, eóſque inter ſe permutatos ità collocare, vt interior extrinſecus, exterior ab ĩteriori parte ſitus ſit. hâc enim viâ nexus laquei ab vnâ parte, capita ab alterâ procedunt. Eſt autẽ idoneus ijs, quæ extendi inæqualiter debent: valet item ad continendas ferulas, quæ fracturis accommodantur. iuncturâ namque adhibitâ vnum habenæ caput ſiniſtrâ manu teneatur, alterum verò per affectã partem voluatur, ſic, vt vnus & alter ſinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traijciatur, vt ab eâ parte, quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtrâ rurſus contineatur. quo iniecto ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter ſe alligentur, vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas, imponitur enim, implicatúrque ad cubitum ſuſpendendum, vbi lata faſcia non eſt. in quo caſu ſinus ità inter ſe diducendi ſunt, vt alter prope cubitum ſit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibíque nodo inter ſe deliganda.

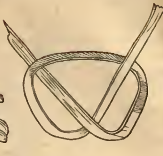

Laqueus χιαστὸς quomodo implicetur.

Ad χιαστὸν habena duplicanda eſt, cuius vtrumque caput ſiniſtrâ manu continendum: ſinus verò dextrâ prehenſus conuertendus eſt, ſic, vt capita ad ſimilitudinem literæ. X. aduerſa inter ſe ſint, inde enim nomen habuit χιαστὸς. quo facto ſinus capitibus. X. literam referentibus ſuperinijciendus, quódque ex his ſubiectum eſt, per medium ſinum attrahẽdum. eóque fit, vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò, hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendãt. Valet autem, vbi oportet inæqualiter diſtendere.

Paſtoralis

Paſtoralis laqueus, qui & Sandalius dicitur, quomodo inijciatur.

Paſtoralis, dictus à quibuſdam ſandalius, cùm eo implicatur, quem χιαστὸν nominauimus, hic ſiquidem primò eſt adhibendus, vt Sandalius fiat: quo iniecto ſinus eius dependēs attrahi debet ab inferiori parte ſurſum, per mediū eius ſinus, qui contra capita ſitus eſt. ſic enim ab vnâ parte laquei nexus, ab alterâ capita collocantur: in nexu verò terni ſinus, duo ſcilicet à lateribus, tertius in medio conſpiciuntur. Adhibetur autem commodiſſimè ad talum prolapſum, vbi reponitur. vnus enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur, à priori alter ad partem pedis ſuperiorem, medius, hoc eſt tertius, plantę ſubijcitur. quo facto capita ad id vinciuntur, quo extendēdi cauſâ vtimur, neque talo duntaxat conuenit, ſed maxillæ, quæ excidit, vbi in ſuam ſedem compellitur. vnus enim ſinus ad frontem hominis, alter ad occipitiū datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis, capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac ſiue, vt retinacula ſint, ſiue, vt à ſuperiori parte extendant, ibi inter ſe vinciuntur

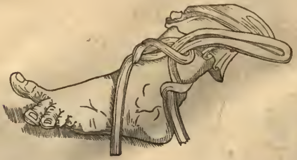
Draco laqueus, quâ viâ inijciatur.

Ad laqueum draconem media habena à poſteriori parte tali, incipiat iuxta latum neruum: capita verò verſus priorem ferantur ad ſuperiorem partem pedis, vbi .X. literæ ſimilitudine acceptâ, ad plantam porrigantur, & ruſus inter ſe aduerſa eandem literam repræſentent, poſt hæc circa talum, vel ab inferiori parte ſurſum, vel à ſuperiori deorſum circumdentur, tum deligétur ad id, cuius operâ ad extendédum vtimur. Facit autem hic laqueus ad talum ſuo loco motum, vbi reconditur.

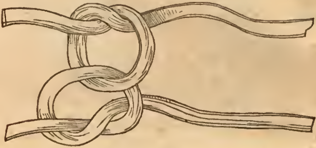
Qua ratione is laqueus adhibeatur, quem ſimplicem nodum dixerunt.

Laqueus, cui nomen eſt ſimplex nodus, à quibuſdam Perineos appellatur. Quomodocũque autem vocetur, eius ratio eſt. Habena ſimplicem nodum accipiat, eiuſdémque ſinus attrahatur, capita verò depẽdeant: deinde mẽbrum, quod reponere opus eſt, inter ſuperiores ſinus collocandum, tum alter ſinus in alterum inſitus, ad capita ducendus, communíque nodo cum capitibus ad id vinciendus, quod ad intendendum adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

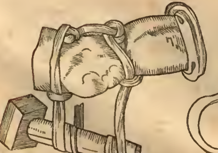
Lupus laqueus, quomodo nectatur.

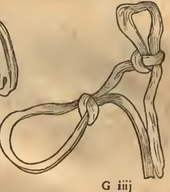
Duæ habenæ iuſtæ longitudinis duplicentur, ſic vt capita ab eâdem parte collocētur, ſinus inter ſe aduerſi ſint, tum capita, quę ab inferiori parte, ſurſum, quæ à ſuperiori, deorſum vellantur, ſic, vt medius laquei nexus, vtrinque verò bina capita ſe oſtendant. Habet autem vim extendendi æqualiter, pertinétque non modò ad oſſium, quæ reſtituuntur, intentionem, ſed in herniæ curatione ad membranam abdominis adſtringēdam, item ad vincienda venarum capita ſanguinem fundentia. Nos autem in ſinus conijcere lina ſimplicia conſueuimus, quæ communi medicorum vocabulo, quòd relaxent, χαλαστήρια dicuntur, neque hæc ipſa temerè adijciuntur, ſed vt, vbi quæ arctata ſunt, remittere volumus, per lina id præſtemus, & non per capita.

Nodi Herculei ratio.

Ad nodum Herculeum, habenam adhibere oportet, quæ duos nodos accipiat inter ſe diſtantes, quo fit, vt Herculeus nodus vtrinq; ſe oſtendat, hinc autem ſinus, inde verò ſint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere conſilium eſt. Quòd ſi ſinus, qui contra capita eſt, medius incidatur, à lupo laqueo non differet.

Simplex charcheſius,quâ viâ implicetur. 1

Ad ſimplicē charcheſiū,qui vim habet extēdēdi ęqualiter,duplicari habena debet,capitaq́; eius ſiniſtrâ manu cõtineri,ſinus verò dextrâ ſurſum cõuerſus ſupimponi capitibus, quæ media opus eſt aduerſa inter ſe collocare in ſpeciem.X.literæ.eo facto ſinus capitibus iniectus, à ſuperiori parte deorſum attrahatur,per medium eius partis,quâ.X.literę fuit accepta ſimilitudo.ſic enim laquei nexus medius apparet,ab vno latere ſinus vnus,ab altero duo capita.

Duplex charcheſius quo modo implicetur.

Duplex charcheſius æqualiter diſtēdit, ac ſimplici longè eſt efficacior.eius autem ratio eſt.Habenam prehendimus duplicatā, capitâque leuâ cõtinentes, ſinum patimur dependere.tum ex capitibus, quæ cõtra ſinum ſunt, alterū duplicamus,ſic,vt paruus ſinus fiat,quem in ſiniſtrâ manu ponimus, alterum per ſinum traijcimus,deinde nexū per ſinus cõuertimus,& in ſiniſtrâ collocamus. quo facto,ex capite,quod cõtra ſinum eſt, rurſus alterū ſinum efficimus,quem nexui adiungimus:poſtremò pendentem ſinum per mediū nexum trahimus, ab inferiori parte ſurſū.quo fit, vt ab vno latere ſint duo capitā,ab altero vnus ſinus,quibus laquei nexus medius interijciatur.

Duplex

Duplex charcheſius, quomodo ex ſimplici fiat.

Cùm duplex charcheſius variè cóſueuerit implicari, ſiquidem per ſe interdum, interdũ fit ex ſimplici, nonnunquã conficitur circumponendo, ſuprà demonſtratum eſt, quo modo per ſe inijciatur, nunc quâ ratione ex ſimplici fiat, exponemus. Adhibere igitur primò ſimplicẽ charcheſium oportet, ſinuſq; alterum ab altero diducere, deinde eum, qui ſubiectus eſt, in ſuperiorẽ conijcere, & ſimiliter vtrũq; diducere, ac per ſpaciũ, quod ipſis mediũ interijcitur, ſinũ qui contra capita eſt, ab inferiori parte ſurſum attrahere. ſic enim rurſus laquei nexus medium ſeſe oſtendit, hinc vnus ſinus, inde bina capita conſpiciuntur.

Duplex charcheſius, quomodo implicetur circumponendo.

Quoniã vehementi validorũ corporũ intẽtione, laquei capita, ex vnâ parte ſæpius rũpuntur, ante perfectã intentionẽ, ne cogamur intẽdẽtis adhuc laquei capita relaxare, charcheſiũ circũponimus. Tenẽtes igitur ſiniſtrâ manu caput, circa mẽbrũ reſtituendũ tres ſinus efficimus inter ſe diſtãtes itá, vt ex his quod ſatis eſt, dependeat: poſt hęc primũ ſinũ in poſtremũ demittimus, & ſemel aut iterũ eos cõuertimus, per quos mediũ ſinum rurſus attrahimus. quo fit, vt circa mẽbrũ laquei nexus, ab vno latere vnus ſinus, ab altero duo capita ſe oſtẽdãt.

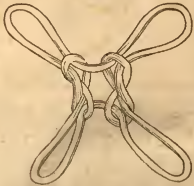

Plinthij, quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio ſit.

Ad Plinthium laqueum, adhibetur habena circulum repręſentans, id eſt ſine capitibus, hæc ab interiori parte manus, pollicibus minimíſque digitis circumdatur, necnon vtrique indici, vt ſinus in vtrâque manu terni ſint, vnus circa minimum digitum, circa indicem alter, tertius ſuper pollicem. poſt hæc, ſinus, in quos inſiti pollices ſunt, ad proximos minimis tranſferũtur, tum ad indices, qui minimis iniecti fuerũt, deinde ſinus, in quos indices demiſſi poſtremò erant, medij à pollice à ſuperiori parte deorſum velluntur, ſicque ab vno latere duo ſinus, totidem ab altero, medius inter hos laquei nexus ad rhombi ſimilitudinem conſpectui ſubijciuntur. Habet autem ęqualem intendendi facultatem, & non ſolùm ad intentionẽ, ſed videtur ad menti quoq; fracti compoſitionem pertinere. nam mentum ipſum ſub fracturâ aliquando peruerſum, in laquei complexum, rhombum referentem inſeritur ab exteriori parte: ſinus verò per malas, parteíſque ſuperiores, ad ſummum caput ferũtur, atque ibi inter ſe deligantur.

Laqueus Epangylotus (ità enim appellatur, quoniam ſinus ſuper ſinum inijcitur) quâ viâ inſeri poſſit.

Ad Epangylotum, vnum habenæ caput, inter ſiniſtræ manus pollicem & indicem collocamus, eámque extrinſecus vltra primam palmę partem adducimus, inde per palmam ipſam, datam, inter pollicem & indicem vtriuſque manus attrahimus, poſt hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. eo facto habenæ caput dextrâ manu ſurſum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus. quo fit, vt duo ſinus efficiantur, inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur. inter ſinus enim vtrâque manu hominis coniectâ, reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio

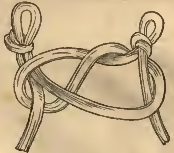

Ratio eius laquei, quem auriculas nuncupant.

Ad auriculas, epangylotus primò inijciendus, danda auté opera eſt, vt alter ſinus amplior ſit, quem implicare opottet ad modum laquei chiaſti, ſic, vt duo ſinus oculis exponantur, inter quos, quod ex habenâ dependet, duplicatum ſe oſtendat. Rectè autem adhibetur, vbi prolapſa maxilla reponitur, tum ad proceſſus capitis recondendos. ſinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódq; inter eos duplicatum conſpicitur, ad frontem, deinde vinculũ illud inijcitur, quod leporem auritúm appellant, poſtremò auriculæ, vel vt contineant, vel vt à ſuperiori parte extendant, ſuper caput offenſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus(quem nonnulli minùs propriè ſtrangulantem dixerunt)quomodo inijciatur.

Laqueus,quem duos ſinus habentẽ appellant,ex binis conſtat chiaſtis,quorum alter ab altero diducitur. Eſt autẽ aptiſſimus ad corpora figuranda,vbi vitia iuxta anum curantur.ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur:at pars,quæ media inter ſinus duplicata dependet,ad ceruicem hominis fertur,atque hâc viâ corpus figuratur.

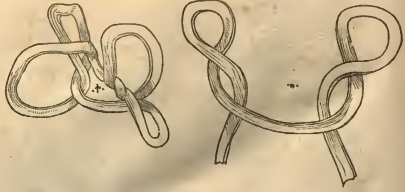
.✝. Ratio laquei,quem ſtrangulantem propriè nuncupant.

Laqueus,qui propriè ſtrangulans nũcupatur, ex ſimplici fit charcheſio, hic enim primò inijcitur ſic,vt alter ſinus ab altero diſtet. Cõfert autẽ ad quos ꝓximè expoſitus,brachia nãq; rurſus coniecta in ſinus coarctãtur, & ea pars habenæ,quæ duplicata eſt,media ſimiliter collocatur,in eáq; ceruices inſerũtur.

.ϖ. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπέρβατος,id enim nomen traxit ex eo,quòd ſupra feratur.

Hyperbatus fit ex laqueo Nautico,ſiquidẽ in hunc primò implicitũ brachia inſeri debent,ſinúſque inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari.

Laquei igitur,quorum expeditiſſima comprehenſio eſt,huiuſmodi ſunt.

FINIS ORIBASII DE LAQVEIS.

Oribaſius ex Heliodoro de machinamentis VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

Quibus modis luxata reſtituantur.

LVxata in ſuam ſedē tribus generalibus modis collocātur, quibus alij ferè omnes continentur. Vnus vocatur palęſtricus, ad quem ferè ſolas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirū & puerilia, tum ad maſcula, quæ illis robuſtiora ſunt, modò recēs vitium fuerit: alter methodicus dicitur, ad quem inſtrumēta adhibemus, quorū vſus in cōmuni vitâ eſt, hic omnibus idoneus eſt, pueris, fœminis, maſculis iam robuſtioribus, & corpori iuuenili, atq; ijs luxatis, quæ iam vetuſta ſunt: tertius reponendi modus, qui per organa eſt, maius momētum habet. valet enim ad prolapſa, vbi malū diutius trahitur, valet ad corpora athletarū, prætereà quæcunque prolapſa curationem recipiunt, & ſub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum operâ reponuntur.

De organorum differentijs.

ORganorū medicinaliū differentiæ in vniuerſum, & quaſi generales, ſummum (vt alij ſentiunt) ternæ habentur, alia enim tractoria ſunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur: nobis autem placet nonnulla tractoria eſſe, nonnulla machinamēta, nonnulla, quæ erecta, nōnulla, quæ plana collocantur. Tractoria ſunt, quæ, quùm paruâ breuíque ſint ſtructurâ, extendendi duntaxat facultatē habent. hæc vt ſuo munere fungantur, aduentitia quædam poſtulāt, vt ſcamnum, lectum, ſcalam, eo quòd per ſe vſui eſſe minimè poſſint. quocirca & alligata, & in plano ſita nuncupantur. nam, vbi in agro, aut ſolitudine quâpiam, quę ſuo loco mota ſunt, reponimus, ac neque ſcamni, neque lecti, neque ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractoriū organum alligemus. Machinamēta ſunt organa tractorijs ampliora, minora tamen alijs, quæ non modò intentionem, ſed impulſum quoque pollicentur, ac præcipuè quorumdam membrorum gratiâ comparātur. Erecta organa ſublimiorem ſtructuram habent, & non ſolùm ad extendendū valent, ſed etiam ad impellendum. Porrò autem plana organa ſunt, quorū humilis ſtructura eſt. ex ijs conſtant, quæ & extendendi & impellendi vim habent, itâ, vt homine illis inſidente, recondi, quod elapſum eſt, poſſit. reperiuntur etiam in his quædā propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex quâ materiâ ſtruantur organa.

BAſis, crura, latera, tranſuerſaria, cubiti, teſtudines, adiuncta crura, hæc omnia, quæ in organis ampliora expediuntur, ex robuſtiori materiâ conficiēda ſunt, vt puta iligneâ, vel fraxineâ, quæ ſecundas obtinet. Oportet autē eâ de cauſâ, validiſſimam eſſe organorum materiam, vt vim queant in cōdendis articulis ſuſtinere, quod in ijs potiſſimū organis requiritur, quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua ſunt, quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparētur, vt quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat. Aliquādo autem quæſitum eſt, fer-

vertebras (quas græci στροφώματα dicunt) ferè id efficimus, vt quædam organa immobilia moueantur, ſicuti crura organi Andreæ. crura enim in organo trãſuerſa ſecta, vertebris fibulíſque cõtinentur, vt organo, modò erecto, modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. ad exemplũ huius ſtructuræ organi Andreæ Plinthij crura prope baſim ſecta ſunt, rurſúſq; vertebris continentur, vt organũ modò erigatur, modò per vertebras motum, adiunctis cruribus innitatur, vſumq́; illius organi præſtet, quod planum collocatur. hi ſunt effectus vertebrarũ in organis. Axes ad corporũ ductionẽ, hoc eſt intẽtionem ſpectant, quorũ quidam ab vnâ parte ad alteram penetrant, ac per ſe mouẽtur, quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. penetrat axis in Plinthio Nilei, & in ſcamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod, quiâ per tres funes circumuoluitur, triſpaſtum appellatur, & in Nymphodori gloſſocomo. penetrantes igitur axes per ſe manibus cõuertuntur, latentes autẽ per alias quaſdã machinationes, exempli cauſâ in Nymphodori gloſſocomo per tympanum, & cochleã ad lentis imaginẽ fabricatã, in triſpaſto per funes alligatos. Ad clauos, qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiuſmodi alia ad extendẽdum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula verſantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearũq́; verſationes ſtatuũtur. primas occupant manubriola ductaria, ſecundas vectes, quibus minùs efficacia ſunt bacula verſantia. plæraq; enim ex ipſis exigua, quùm ſint, vnâ manu conuertuntur. Chiniſci, cuiuſmodi ſunt in lyrâ, excogitati ſunt ad axes continendos. vbi enim fibulę nõ ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? quod enim ad vim pertinet, vſum habent fibularũ: decoris autem cauſâ, inſculpta habent anſerina capita lignea. Statuũtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterum penetrãtes axes cõtineant, cuiuſmodi ſunt in ſcãno Hippocratis, & in noſtro. Eſt & alia media, phlia in organo Hippocratis ad ſimilitudinẽ literę. u. eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem, quæ extrahendo fit, vbi femur excidit, accommodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci poſſint, veluti in organo fabri, quod duplicẽ trochleam, quâ teſtudo mouetur, in ſuperiori tranſuerſario cõtinet. in noſtro quoq; organo rurſus trochlęę ſunt, quæ per inditos funes, axes attollũt. verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducãtur, ſimúlq; vt ad intentionẽ, quæ alio intercedẽte motu fit, accõmodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearũ motionem, quę per ſe ſunt immobiles, collocãtur autem in medio earũ, quemadmodum in Demoſthenis ἀστράβῃ, & ad funes cõtinendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus pręſertim paratur ad humeri caput in alam prolapſum, ac deinceps ad alios quoq; vſus. At lunatum lignum prodeſt, vbi humeri caput in priorem aut poſteriorẽ partem excidit. Eſt autẽ Polus lignum infixum ſuperioribus crurũ extremitatibus in organo Philiſtionis. luxato enim humeri capite brachiũ extenditur, polúſque obijcitur ad hominis ceruices. Epipoma verò, quod & Epipigma dicitur, eſt u. figura in ligno inſculpta, in quam conijcitur. u. inuerſũ: qualis conſpicitur in eo organo, quod Hermes dicitur. fit autẽ hoc, ne ab Hermis vultu corpora terantur, vt in organi cõpactione oſtendemus. καλάθιον verò & σκιθάλιον cõmuniter parata ſunt, vt epipigma ferãt. Eſt quidẽ σκιθάλιον lignum ſex digitorum in medio hebes. καλάθιον verò lignum ſex digitorum rotũdum, quod anguſtiori baſi nititur, & quaſſillo ſimile eſt. Sũt & in organis quædã columbaria inſculpta ad ſimilitudinem columbarum, quæ ornandi cauſâ facta ſunt, atque ad id

etiam,vt aliud ferãt epipigma. Tympanis hæc gratia eſt,quod quædã organorum machinationes,quæ maximũ vſum prꝗſtant,per ipſa paulatim mouentur, vt axes & cochleꝗ.eſt autem tympanum rotunda machinatio dentata. At Delphines dẽtibus incluſi, machinationes motu ꝓhibẽt,quòd vnci quoq; efficiũt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt, vt corpora,quæ reſtituũtur,paulatim, & minimè concuſſa extendãtur. quemadmodũ enim teſtudines animalia lento gradu procedunt,ità machinationes,quibus illa referuntur. Porrò autem ex teſtudinibus nõnullæ trãſuerſarijs ſimiles ſunt,aliæ oblongæ,aliæ cubi ſpeciem repræſentant.trãſuerſarijs ſimiles ſunt,in organo Andreꝗ,Fabríue:oblõgæ in quadratã columnã,quæ appellatur Hermes:cubũ referũt in rotundã columnã Eraclidæ Epheſij. prætereà teſtudinum aliæ cubitos & ſpãthã attollũt, aliæ cuneatam & lunatam appẽdicem,quædam nihil attollunt,ſed ſolùm ſunt ad extendendum inuentæ.cubitos attollit teſtudo,quæ ſurſum fertur,in organo Andreæ: cubitos & ſpatham teſtudo, quæ eſt in organo Fabri. cuneata,& lunata appendix eã teſtudine excitatur,quꝗ in Herme eſt.nihil attollit,ſed ſolummodò extẽdendo eſt,ea teſtudo,quæ in rotundã colũnã Eraclidæ Epheſij collocatur, ſimiliter & quæ deorſum fertur in organo Andreæ. Alæ autem & dracones fibulæq; infixæ clauorũ vſum præſtãt, propriè autẽ dracones, quod ad materiã pertinet,in vicẽ manubrioli ductarij fabricãtur. Quoniàm verò teſtudines plærunq; à cochleis mouentur,proximũ eſt,vt cochlearum ſtructurã, atque vſum exponã. comparantur ergo cochleæ in organis, ad alias machinationes impellendas,puta tympana & teſtudines,quo paulatim & nullã ratione concutiendo extendant. Cochlearũ,quædã quadratæ ſunt,quædã ad imaginẽ lentis,quæ figuræ nomen inuenerunt,relatæ ad capreolos, at non ad ſtructurã ſcapi,quælibet enim cochlea rotunda eſt ad tornũ rotundata. differũt cochleæ capreolis,ꝙ aliꝗ quadratꝗ,aliꝗ ad lentis imaginẽ dicũtur.quadrata cochlea eſt, quæ capreolos habet quadratos,atq; ex ijs non ſolùm quod ꝓminet,ſed etiam qđ cauũ eſt,cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreꝗ: quæ in lẽtis ſpeciem ſunt,id capreoli,qđ cauũ eſt altè anguſtũ habẽt,latũ verò in ſũmo,contrà quod ꝓminet à baſi latũ vertice ipſo tenuatur. ſimilis autẽ eſt huiuſmodi capreolus lẽticulꝗ dimidiatꝗ,à quã figurã cochlea hꝗc ad imaginẽ lẽtis dicta eſt. cochleæ igitur tã quadratæ,ꝗ̃ ad imaginẽ lẽtis ad motionẽ diuerſarũ machinationu ſtatuũtur.quadratꝗ enim teſtudines cõpellũt:quꝗ ſunt ad imaginẽ lẽtis, primò quidẽ tympana,interdũ etiã teſtudines ĩ ijs,quꝗ peticochlia nũcupãtur.

Quã ratione quadrata cochlea teſtudinem moueat.

Demus teſtudines eſſe ità fabricatas,quẽadmodũ in organo Andreæ,quarũ ſingulæ pertuſæ ſint,atq; in id cauũ cochleæ demiſſæ, ab interiori autem parte caui ferrea,vel ænea lamina teſtudini infixa ſit,quæ quidem lamina dens nũcupatur. hic igitur dens teſtudinis,in cochleꝗ capreolo includitur. quo fit,vt in quãdam cochleæ conuerſione,lamina, quæ dens nuncupatur,teſtudini infixa,atq; in cauo capreoli contẽta teſtudinem moueat. prꝗtereà ex ijs ipſis cochleis quadratis alia ſimplex eſt, alia duplex, ſimplex cochlea eſt, quæ vno duntaxat capreolo eſt excauata, vnáq; teſtudinẽ impellit: in duplici, bini ſecti ſunt capreoli, hæc & binas teſtudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ organo,quod Plinthium nuncupatur. excauatum enim lignum eſt à medio ad tranſuerſaria capreolis inter ſe aduerſis,ità,vt quãdam cochleæ conuerſione orſæ teſtudines,vel à medio verſus tranſuerſaria,vel à tranſuerſarijs verſus

rijs verſus medium impellantur. eſt & alia cochlea duplex in eo, quod κηρύκιον appellatur excauata à ſummo principio vſque ad extremum aduerſis capreolis, quæ rurſus duas teſtudines mouet, quemadmodum in ipſâ organi ſtructurâ videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet, ſiquidem capreoli cochleæ, tympani dentibus inſiti machinationem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo verſante, vel manubriolo ductario conuertitur in tympani dentes conueniens machinationem mouet: mouet interdum eadem cochlea teſtudinem, ſed nō ampliùs per dētem, quemadmodum quadrâta, verùm in fœminâ cochleâ contenta, quæ in ipſâ teſtudine ſtruitur. quoniàm teſtudinis cauum, in quod cochlea demittitur, exciſos habet capreolos aduerſos ijs, qui ſunt in cochleâ lentis formam referente, ſic, vt id, quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referētis, in cauo capreoli fœminæ cochleæ recipiatur, quódque cauū eſt in capreolis cochleæ, id, quod extat ex capreolo cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit autē in cochleę conuerſione, vt teſtudo modò ſurſum moueatur, modò deorſum, quùm cochlea in ipſius capreolis voluatur. huiuſmodi ſtructuræ plurimæ adhibentur ad organa, quę plana collocantur. ad id enim fabricantur, vt homines, quibus luxata reſtituuntur, inclinatis organis inſidant. organa enim, quæ plana collocantur, ità parata ſunt, vt ægris ſuper ipſa, vel ſedentibus, vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiſcus, qui & ſtiliſcus & ſcalmus nuncupatur, in quolibet organo, quod planum collocetur, ſtatuitur. fit autem eâ de cauſâ, vt ei parti, quæ inter anum & naturale eſt, obex ſit, vbi, quę prolapſa ſunt, reſtituuntur. eſt igitur priapiſcus lignum octo digitorum, magnâ ex parte rotundum, ab eo, quod ſupereſt quadratum, ſic vt quadrata ipſius pars conijciatur in cauum, ad literæ. π. ſimilitudinem quadratum, in organo, quod planum collocatur: reliqua verò pars, quę extat, inter anum & naturale objciatur. Configitur autem in trāſuerſarium. π. ferreum, vt firmiter priapiſcum cōtineat. ſed in noſtro organo videre licet magnum. π. ferreum ad alium vſum comparatum, nempè ad gibbam ſpinam per preſſum impellendā. Opercula in organis parātur, vt machinationes ſub ipſis occultētur, ne, ſi abſque operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari poſſint: ad alia vero, vt machinationes cōtineant, queādmodum in Menecriti Bucranio, vbi axis continetur, atque eadē de cauſâ in alijs organis. Forfices in organis arctè tranſuerſaria cū cruribus iungūt, ad hunc enim vſum infixas forfices æneas inuenimus. Adiuncta crura id efficiunt, vt organa, quæ erecta collocantur, illis innixa, inclinatáque eundem vſum pręſtent, ac ſi plana ſtatuerentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorſum ſingulæ ipſorum machinationes ſpectēt, declarabo in ſequentibus, quænam ex organis immota, ſuo munere fungantur, & quæ mota: tum ex ijs, quæ mouentur, quænam ſuo loco maneant, quæ locum mutent, dum mouentur: rurſus ex ijs, quæ immobilia ſunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneant, quæ eximi poſſint, ad alios quoque vſus idonea. Hæc itaque immobilia ſunt in organis, baſis, crura, latera, tranſuerſaria, cuneata & lunata appendix, ſedile, priapiſci, atque alia complura. Vſui ſunt, quùm mouētur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleę, teſtudines, atque huius generis plurima. Mouētur in eodē loco manentia: vertebræ vnci tympana, cochleæ, plærique axes. Locū mutant teſtudines, cubiti. Eorum, quæ in organis immobilia ſunt, quædam ſemper & vbique immobilia ſunt, quædā & eximi, & inſeri poſſunt. ſemper quidem immobilia

H

manent,baſis,crura,latera, tranſuerſaria,radices,ſedilia,lunata appendix: extrahi poſſunt in quibuſdam organis, quamuis immobilia ſint,tum cunei, tum priapiſci,qui ad alios quoque vſus facti extrahuntur,& immittuntur.

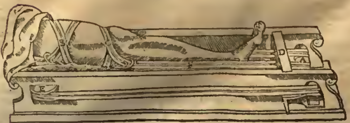
Ex Galeno de machinamentis.

ARticulis reponendis Hippocratis ſcamnum per ſe abundè eſt. ſi quis autem velit alijs quoque vti, eſt polyſpaſton(ita appellatũ, quoniàm multis orbiculorum circuitionibus facilitatem prçſtet)quod iter facientibus maximè idoneum eſt,refertur autem ad Archimedẽ auctorem.in vrbibus verò nõ alienum eſt Fabri vel Andreæ organum,cum erecto opus eſt:vbi plano,ſcamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De Gloſſocomo machinamento.

NOn ab re quidem mihi gloſſocomũ videtur à iunioribus medicis inuentum,quod ſeu femur,ſeu crus cõminutũ ſit,vbi callus circũdatur, cõmodiſſimè admouetur.Habet autem ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. Iniſciantur laquei extremis partibus oſſis, quod curatur,fiántque ex duabus habenis,ſic,vt quatuor vterq; capita habeat, bina à dextrâ,totidem à ſiniſtrâ.ex ijs capitibus,quę inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad axem duei debent: quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora, deinceps ipſa quoque per latera gloſſocomi perforata traijci,quibus foraminibus trochleæ includantur.vtrinque ergo ab exteriori parte gloſſocomi,ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axẽ. his enim ità conſtitutis, vna axis cõuerſio pariter ambos laqueos extendit deorſum verſus,illum qui ad inferiora fracti oſſis alligatur,ſurſum,alterum ſic,vt compoſitâ fracturâ in poſterum liceat quotidie hanc laqueorũ in diuerſas partes intentionem corrigere,valentiùs,vel leniùs extendẽdo.laqueum igitur,qui in inferiori parte eſt,directâ ductione axis extẽdit:eum,qui in ſuperiori parte, intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταλήψεως τάσεως dicunt.

A Axis,ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomi.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomi.

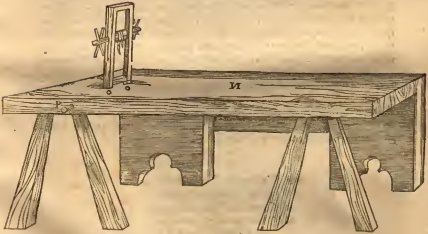
Nilei Plinthium.

FActum eſt Plinthium Nilei ad eorũ organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblõga. duo enim habet latera longa palmos quatuor, digiti craſſitudine,quæ extremis partibus trãſuerſarijs inter ſe compacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitudo, quanta laterum, ſed longitudo palmum implet.merito igitur,quùm talis compactio ſit,vt latera quatuor palmos longa ſint,tranſuerſaria vnum,totius organi quadrati ſtructura oblonga confecta eſt.Licebit autẽ,ſi quis,voluerit latera breuiora,quàm dictum eſt, efficere , quandoquidem organum, per vnicum axem, effectum præſtat. media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac peruijs foraminibus , per quæ axis traijcitur, qui mediâ parte clauum infixum habet, capitibus verò, quibus latera excedit, vectes æneos, vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt item in organo quatuor annuli lateribus affixi,bini ab inferiori parte,totidem à ſuperiori. Antiqua huius organi ſtructura auctore Nileo talis eſt. Herodotus quidam architectus tranſuerſariorum priores partes medias excauauit ad figuram literæ . υ . ne habenæ , quæ à corporibus, quibus vis adhibetur , ad axis clauum feruntur,extantibus angulis atterantur,ſed recta procedãt. hactenus Herodotus. nos verò quam accepimus, hiſtoriam referemus. ferunt Paſicratem architectum Sidoni organum hoc vidiſſe, quod à ſtatuâ cõtinebatur, aliter tamen fabricatum. nam,quùm eadem compactio eſſet,conſpiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus ęneorũ draconum complexus,quorum capita è regione ad caudas ſpectabant, ſed quo pertinebant hi dracones? non alio,niſi vt in vicẽ vectium axes cõuerterent: tum in organo, quòd Sidoni erat media,tranſuerſaria pertuſa erant rotundis foraminibus,quę clauo axis reſponderent.conſtat autem foraminum eũdem eſſe vſum,qui in organo Herodoti,nimirum,vt habenę,quibus corpora extenduntur,ad clauum,rectę per ea foramina porrigantur. Retulit inſuper Paſicrates axem incluſa habuiſſe in viciniâ laterum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori,atque item in lateribus foramina fuiſſe dẽtium ordini reſpõdentia,vt poſtquam abundè extenta corpora fuiſſent,fibulæ inter dẽtes eò demiſſæ,vbi in luxatis reſtituẽdis opus eſſet,axem ſiſterẽt.Sed recentiores tympanis omiſſis priori parte latera pertuderunt: pertuderunt item in orbẽ aliquo intermiſſo ſpacio,& ipſa axium capita,quo ad vſum dictũ fibulę inditæ axem immobilem tuerentur.Ego autem,quùm fibulæ decidant,ad eum, quem dixi vſum,vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui ſic, vt huius foramina illis conuenirent,quæ erant in orbem in lateribus aliquo ſpacio interiecto, quo,vbi vellem in luxatis condendis axem immobilem reddere,vncum includerem in foramen, quod eſſet accommodatum. Communis Plinthij tractorij fabricatio huiuſmodi eſt:verùm ego aliter Plinthiũ ſtruxi, ſaluâ enim eâdem laterum menſurâ,inferius tranſuerſarium ſurſum tranſtuli, quatuor digitis infra tranſuerſarium extrema crura relinquens , axem verò collocaui in medio tranſuerſariorum,cui parti græcè φατνὴ nomen eſt,& ſcamnum quoddam, quale in ludo videmus,ab vnâ extremitate excidi cauis quadratis atque oblõgis, vt propoſitorum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent,ipſa item latera extremis partibus trãſuerſa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrãtibus,vt fibula in foramina coniecta Plinthiũ contineret. Hæc de organi ſtructurâ,nunc ad ipſius motionem aggrediar.

Nilei Plinthium.

A Duo latera.
B Tranſuerſaria.
C Rotunda, ec peruia foramina.
D Axis, qui mediâ parte clauum infixum habet.
E. Vectes ænei.
F Annuli.
G Tranſuerſarij priores partes excauatæ ad figuram literæ .◡.
H Æneorum draconum complexus.
I Foramina rotunda.
K Tympana ænea dentata.
L Fibula indita.
M Vncus.
N Scamnum quale in ludo videmus.
O Caua quadrata.
P Fibula.

De motu organi tractorij.

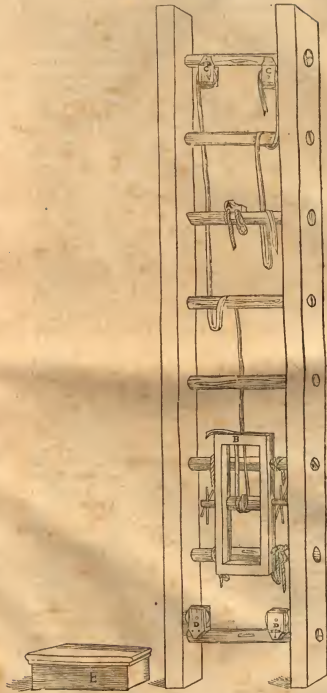
QVoniàm tractoria organa imperfecta ſunt, nec præſtare quidquam per ſe poſſunt, ſed alterius operam requirũt, puta ſcalæ, lecti, ſcamni, quæ vbi non ſunt, eorum vicem exhibet pauimentum, terraq; ad prolapſa reſtituenda, mihi operæprecium videtur, quaſi doceam in ludo, gratiâ eorũ, quæ nunc tractantur, ſuper ſcalam præparatam, organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum reſtituendum in alam prolapſum.

PAratur ſcala vna ex ijs, quæ in communi vſu ſunt, non lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat, ſiquidem talis luxatis reponendis eſt aliena, ſed æquè craſſa ſit, quadratíſque gradibus conſtet, leuatis angulis, ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiuſmodi ſcalæ vbi copia non ſit, quo molliùs corpora inſidant, gradus lanâ inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur, vbi id reſtituitur, cuneum funibus ſuſpenſum collocare ſuper gradum idoneum, cui brachium (vt oſtendi) ſuperimponatur, & per funes ad eum alligare. eſt autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. brachio ſuperiniecto intentionéque adhibitâ ſuſpendẽdus homo eſt ſic, vt duos palmos à pauimẽto recedat. & cuneus ad gradum firmiter alligandus non temerè, ſed eo obſeruato, vt ex partibus, quę cum cauo quodam capitulata eſt, ad humerum detur, quæ gibba iuxtà eſt, ad latus. A cuneo verò deorſum verſus alterius, ſiue tertij gradus interuallo, organum ad ſcalam vinciẽdum eſt per eos quos habet annulos & funes, aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. ipſa item ſcala in pauimentum fortiter adigenda eſt, ne in extendẽdo moueatur, ſed ſtabilis maneat, ac ſine vllâ inclinatione. quatuor præterea trochleæ, ſiue ſolidæ, ſiue ex duobus lignis curioſiùs factæ alligẽtur, quarum duę à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectent, duæ ab imo ſurſum. quâ fabricatione paratâ cuneus ad id, quod prolapſum eſt reponẽdum, admoueatur, tenui lanâ mollíque obuolutus, tum vt lignum, quod durũ eſt, circumdatâ lanâ minùs tactu lædat, tum vt ſudor, qui propriè oriri ſolet alâ plurimum calefactâ, magíſque ægrotantis metu ac labore, lanâ cuneo impoſitâ combibatur. Hæc autem ſcala, vel contineatur ſtabiliter ab aſſiſtentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneíſque (vt propoſitum eſt) cõfirmetur. Illud autem in aperto eſt ſcalam benè lõgam eſſe debere, vt poſtquam demiſſa in terram fuerit, quod extat, vbique pro magnirudine eius, qui curatur, abundè longum ſit. ſcalâ confirmatâ ſubſellium iuxtà collocetur.

A Cuneus funibus ſuſpenſus, ac ſuper gradum alligatus.
B Organũ ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ duę à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu ſuſpenſæ, ſurſum ſpectantes.
E Subſellium.

De humeri

C
C
A
B
D
D
E

De humeri capite in alam prolapſo.

SVper ſubſellium homo aſcendens, brachium ſuper gradum traijciat, ità, vt cuneus aptè in alam demittatur, poſt hęc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitáque eius extrinſecus pendeant, deinde charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, nô circa medium, ne lacertum vrgeat, ſed citra lacerti tumorem vel vltra. ſic enim cubiti inæqualitas laqueum deorſum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtiliùs imponetur. ſequuntur enim faciliùs ea corpora, quæ ampliori interiecto ſpacio adducuntur: quæ exiguo, difficiliùs. Circũdato laqueo capita eius recta deorſum ducta ad clauum axis religentur, & axis vel per vectes, vel ſolis manibus conuertatur, vt eius conuerſio directâ ductione ab inferiori parte intendat. eodem autem tempore, quùm aucta iam intẽtio eſt, ſubſellium ſubtrahatur, vt homo à ſcalâ pendeat, atque ità excitando reponi luxatum poſſit. Suſpenſo homine, miniſter aſſiſtens à poſteriori parte vtramque manum ſimul iunctam ad ceruicem eius adducat, collúmque in cõtrariam partem cogat, ídque fiat, quo tempore intendimus, atque excitamus, quùm laquei ægro iniecti poſteà laxentur. Neruis abundè diductis, debet qui reponit, aſſiſtens habenæ capita prehendere, cubitúmque ad ſcalam repellens, humeri caput per habenam extrahere. quo facto remittenda intẽtio eſt, & ipſe articulus ſurſum compellẽdus, vt in regionem priſtinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ità habet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit, priuſquam nerui extendãtur, habenis & crura hominis inter ſe & integrũ brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum, quod in condendo articulo ſentiet, vel ſuper ſcalam aſcendat, vel manu laquei capita contineat. Licebit etiamnum alio intercedẽte motu ab inferiori parte extẽdere, id quâ ratione fiat, ſubijciâ. Iiſdem omnibus factis, quæ pręcepimus, quùm ab inferiori parte extendentes directâ ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traijciũtur ab interiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur, vel ducta ab exteriori parte verſus interiorẽ ad axis vectes vinciuntur, vt axe verſato alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. nihil item prohibet, quo minùs eâdem fabricatione paratâ duplici motu contrario intercedẽte ab inferiori parte adducamus, quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta, ibíque traiecta, ad ſuperiores referuntur, tum deorſum attracta, ad axis vectes alligantur. vt eius conuerſio duplici motu contrario intercedẽte ab inferiori parte extendat. poſtquam abundè extenderimus, proximum eſt, vt impellamus, eo, quo oſtendimus, modo, vbi de directâ ductione loqueremur. Hi ſunt modi, quibus ab inferiori parte intẽdimus. Poſtquam reconditus articulus fuerit, ſubſellium ad ſcalam referendum eſt, vt æger ſuper id ſtatuatur, tam à ſcalâ, quàm à cuneo remotus, collocato humero (vt anteà dixi). verùm, quùm maiores noſtri idem organum idoneum à ſuperiore parte attrahendo tradiderint, ſequitur, vt nos quoque à ſuperiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (ſicut dixi) placuit maioribus luxati reſtituendi modum, & à ſuperiori parte adducendo, & in diuerſa trahendo explicare. potiſſimùm autem à ſuperiori parte intenderunt, vbi humerus non ſolùm elapſus eſſet, ſed etiam perfractus. ſpectemus igitur, quibus modis voluerint luxata reſtituere, à ſuperiori parte intendentes. Scalâ igitur in cæteris eodem modo præparatâ, cuneum non ampliùs ex funibus ſuſpenſum, ad gradum alligant, ſed ſolùm ſuperimponũt:

funium verò capita admodum lõga per ſuperiores trochleas ab interiori parte extrà traijciunt:poſt hæc deorſum demiſſa vectibus,qui pro clauis ſint,circumligant.His ità conſtitutis ſubſellium ad ſcalam ponunt, ſuper quod homo aſcendẽs,brachium ſuperinijciat, vt cuneus rurſum in alam indatur, deinceps carcheſium laqueum, vel alterum æqualiter extendentem humero inijciunt, capitáque eius deorſum ducta, vt contineantur, ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. quibus ità contentis axis conuertitur,per quam conuerſionem cunei funis alio intercedente motu attractus à ſuperiori parte intẽdit. Neruis, quantum res poſtulat, intentis impulſus adhibetur, & per duplicem habenam extrahendo,& manibus ſurſum compellendo. Equidem huic reponendi modo non ſubſcribo, eâ de cauſâ, quam adiungam. cuneus elatus circumagitur, qui quùm ſub alâ non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potiſſimùm, vbi quis velit ſuſpenſo homine excitando illum reponere.Ea verò extendendi ratio,quæ ab inferiori parte adducit, ſtabilis eſt cuneo ſuper gradum collocato, & per funes alligato, vt anteà diximus.At quo pacto nos à ſuperiori parte adducentes firmiter reſtituamus, paulò pòſt intelligetis, vbi condendi luxati rationem recenſebimus. Ratio autem, quæ in diuerſa diducit, ſic habet. cæteris omnibus ordinatis laquei capita non ampliùs ad gradum vinciuntur, ſed ad axis clauum dantur, per ſe dantur, vel alio motu intercedente, vt priùs ſcilicet per inferiores trochleas traijciantur,túncque ad axem deligẽtur. Eadem nunc culpari poſſunt in hâc in diuerſa extendendi ratione,quę paulo antè dicta ſunt in illâ,quæ à ſuperiori parte extendit. vbique enim probo, quùm is, cuius articulus reponitur, rectus collocatur, ſolam ab inferiori parte extendendi rationem adhiberi. Nunc proximum eſt,quùm de humero in alam prolapſo diximus,vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

c
c

De humeri capite in prioré vel poſteriorem partem excidente.

AD humeri caput in prioré vel poſterioré partem elapſum ſcalâ eâdé ratione modoq; pręparatâ vel figuratâ organoq; & trochleis(vt anteà dictum eſt)alligatis,rurſus,vbi reſtituere volumus, ſubſelliũ iuxtà ponimus,lanâq; vel linteis cõtegimus gradũ idoneum,ſuper quem reſtituamus:cui(ſicut oſtenſum eſt)inuoluto ala inſidat:tum carcheſium laqueum,vel aliũ ęqualiter extẽdendi vim habẽtem humero(vt propoſitũ eſt)circũdamus, cuius capita deorſum attracta ad organi axem religamus, quemadmodũ ad humerũ in alam ẽlapſum tradidimus,vt conuerſus axis directâ ductione ab inferiori parte intẽdat.eodẽ momento,quo intendimus,aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtẽs,vtrâq; manu ad ceruices hominis datâ,corpus in contrariã partẽ repellat. Licebit autẽ in hoc caſu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subſellio itaq; ſubtracto, homo ſuſpẽditur,vt ſimul & articulus excitetur,& quæ illi ſuperiecta ſunt,laxentur. vbi,quantũ reponendus articulus poſtulat, intẽderimus,circũducendo impellimus. ſiquidẽ in priorem partem,humeri caput exciderit, ab eâ ſede,in quam venit ad eam,vbi eſſe naturaliter debet, prominentiori palmæ parte vrgemus,atq; alterâ manu cubitũ à poſteriori parte in priorẽ adducimus,quo facto miniſter aſſiſtens manũ apertam lato ſcapularũ oſſi opponat,atq; id repellat,ne vis operæ reſoluatur: verùm,ſi in poſteriorẽ partem prorũpat,contrariũ fieri debet,humeri quidẽ caput prominentiori parte palmæ vrgẽdum eſt,vt à lato ſcapularũ oſſe in ſuam ſedẽ reuertatur, atq; alterâ manu cubitus ad poſteriorem partẽ prorſus adducẽdus. Hâc igitur ratione humeri caput reſtituendũ ducimus,vbi in priorẽ vel poſteriorem partem eruperit.Sed alij in vtroq; caſu eam reponendi rationẽ probarunt,quæ à ſuperiori parte extẽdit, hoc,quo pacto agant,videamus. Scalâ eodẽ modo paratâ duplicatę habenæ,vel funis medium lanâ,vel linteo inuolutum alæ ſubijciũt,capitaq; eius per ſuperiores trochleas traducta deorſum ad axis vectes tãquam ad clauos alligant, deinde humero carcheſium laqueũ,vel alium,qui æqualiter extendere valeat, circũdant, cuius capita deorſum demiſſa,vt contineantur ad aliquẽ ſcalæ gradum deuinciunt. quibus ità conſtituris axis conuertitur, quo cõuerſo & continẽt,& à ſuperiori parte intendũt,ac poſtquam abundè extẽderunt,adducẽdo impellunt. At cũ in diuerſa cõtendũt, capita laquei,vel directâ ductione,vel alio intercedente motu,funis verò per alium motũ interiectũ ad axis clauũ alligãt,vt conuerſo axe in diuerſa diducant,poſtquam ſatis intenderunt,adducendo impellunt.Intentiones quidem ſuccedunt, ſed impulſus fallax eſt. ſiquidem homine excitato,& ſuſpenſione diſtracto ægrè articulus reſtituitur. atq; ob hanc cauſam nunc placuit extendendi rationem tam à ſuperiori parte , quàm ab vtrâq; præterire.Humeri ergò caput,in quamcunque partem venerit,conuenit ab inferiori parte extendendo reponere,cùm erectus homo collocatur.Quâ viâ humeri caput reſtituatur,expoſuimus.Pergamus igitur ad cubitum.

De cubito.

AEquè duo brachij oſſa in quatuor partes erũpunt,in interiorẽ, exteriorẽ, priorem & poſteriorẽ,atque vbi in tres partes venerint: exteriorẽ ſcilicet interiorem & poſteriorẽ,brachiũ curuatur,& extendi nõ poteſt. Cõmune eſt horum triũ caſuum,in quibus curuum brachium minimè extẽditur,ſcalã cum organo(vt dictũ eſt)ad reſtituendũ parare,poſteà hominẽ iuxta ſcalã collocare,vt ſuper ſubſellium aſcendẽs brachiũ ſuper conuenientem ſcalę gradũ inij-

ciat,tum eâ iũcturâ,quæ palma nũcupatur,humerũ continere, & laqueum inæqualiter extendentẽ,vt attollentem chiaſtũ,aut nauticum brachio in viciniâ manus circũdare,eiuſq́; capita ad vnũ ſcalæ gradũ,vt retinacula ſint, deuincire,vt vbi vis adhibetur,recti anguli figura fideliter cõſeruetur, eoq́; facto medium duplicatę habenę,brachio ꝓpe cubitũ inijcere,capita verò deorſum ducere ad axem,ibiq́; vel directâ ductione ad axis clauum alligare,vel alio intercedente motu,nõ ſecus ac vbi humeri caput reponitur,vt ſimiliter axis cõuerſio ab inferiori parte intendat.Traditur etiã ad cubitum ille reponẽdi modus, qui à ſuperiori parte extẽdit,cuius ratio eſt hæc. Cæteris omnibus(vt ꝓpoſitũ eſt)cõſtitutis,humerus nõ ampliùs, vt cõtineatur,deuincitur,ſed laqueus carcheſius,aut alius ex ijs,qui ęqualiter extendũt,ipſi circũligatur,cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta ab interiori parte in exteriorẽ attracta deorſum feruntur,& ad axiũ vectes quaſi ad clauum alligantur:duplicatę verò habenæ capita deorſum adducta,vt retinacula ſint ad aliquid immobile dãtur.cõuerſo igitur axe & cõtinemus,& alio intercedẽte motu à ſuperiori parte extẽdimus. At modus,qui in diuerſa extẽdit,hinc manifeſtus eſt, vbi enim in diuerſa extendimus,laquei capita per ſe ad clauũ axis, vel alio intercedẽte motu ad eiuſdem vectes deligãtur,vt eadẽ conuerſio in diuerſa extendat.Neruis,quãtũ res poſtulat,extẽtis cõueniẽter impellere oportet,adducẽdo,ſi luxata in duas partes venerint,in interiorẽ ſcilicet & exteriorẽ:extrahendo,ſi in poſteriorẽ,quas impellẽdi rationes in opere de articulis expoſui.Hęc igitur fieri debent,quãdo cubitus in ꝓpoſitas partes erũpit.Verùm,ſi in priorẽ, in quo caſu diximus extentum brachiũ non curuari,iterũ eadẽ ſcala atq; organũ cõparatur,æger ſcalę aſſiſtens brachiũ ſuper cõmodũ eius gradũ imponit,humerus ad ſcalã per eandem iũcturam vincitur,laqueus ęqualiter extendẽs ad brachiũ datur in viciniâ manus, cuius capita deorſũ ferũtur ad organũ, vt ab inferiori parte attrahãtur. ſi quis autẽ velit agere hoc tum continendo,tum à ſuperiori parte adducendo, humerum nõ ampliùs ad ſcalã deuinciat, ſed vtriq; mẽbro laqueũ inijciat, qui æqualiter intendat,vnũ ſcilicet humero, alterũ brachio,& ſuperioris quidẽ laquei capita ſurſum ferat vltra caput,alterius verò deorſum,vt(quemadmodum in alijs reponendi rationibus declarauimus)extendat.quod vbi abundè fecerit, nunc reponẽdi cauſã duo modi impellẽdi potiſſimùm aptantur,qui premit,& qui circumducit.ſed antè quidem premere cõuenit,dum intẽtio adhuc manet, dehinc circũducere,quos impellẽdi modos multo antè expoſui in opere de articulis. Oportet autẽ eo,quod luxatũ eſt,reſtituto brachiũ curuare atq; extendere,pronumq́; & ſupinũ collocare, vt ex toto reſtitutũ eſſe intelligas, tum ad angulum rectũ in ſequentem curationẽ figurare. Vtraq; igitur brachij oſſa,vbi loco ſuo nõ ſunt per ſuperiores modos reponũtur. verùm quoniã vtrũq; per ſe propriè vitiatur, cùm ſuo loco mouetur, poſthac neceſſe eſt ſcribamus, quonã modo cubitus erumpẽs,radiúſq́; diductus ab inferiori parte extẽti, reuertãtur.

A Cuneus ſub alâ per funes ſuſpenſus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſummo gradu ſuſpẽſę.
D Trochleæ ab imo gradu ſuſpenſæ.
E Subſellium.
F Iunctura,quę palma nuncupatur.
G Laqueus attollẽs ĩ viciniâ manus.
H Capita laquei, vt retinacula ſint, ad ſcalæ gradum deuincta.
I Medium duplicatæ habenę prope cubitum iniectum.
K Capita ad axis clauũ directâ ductione alligata.

E

De cubito & radio.

MOuetur per ſe cubitus interdũ loco, & rurſus per ſe radius diducitur, ijs modis, quos in opere de articulis declarauimus. Ad hęc igitur oſſa reſtituenda, ſcala ſimiliter paratur, humerúſque ad gradũ vincitur eâ iunĉturâ, quæ palma dicitur: ad ipſum verò brachiũ vtiliter datur laqueus aliquis, ex ijs, qui inæqualiter extendunt, cuius laquei ſinus à parte, quæ reſtituitur, capita à contrariâ, hoc eſt ab integrâ collocẽtur. propriè enim laquei, qui inæqualiter extẽdunt, eas partes magis cogunt, quibus ſinus hærent, minùs verò, quibus capita. ſiquidem conſilium eſt, vbi ſuperius os excidit, ab inferiori parte attrahere: ad id, quod ſuo loco eſt, vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel direĉtâ duĉtione, vel alio motu intercedente, vt cõuerſio axis ab inferiori parte extendat. ſed vbi, quantum reſtituendum os poſcit, extenderimus, idoneis impellendi modis vti conuenit, cubito quidem in interiorem partem excidente, radióque in exteriorem adduĉto, vtriuſq; manus digitos inter ſe iunĉtos eminentię cubiti ſubijcimus, prominentioréſque palmarum partes vtrinque ponimus, atque his ſummopere vrgentibus adducimus: ſed, ſi in poſteriorem partem prorumpant, cubitus pręſertim, ea reponendi ratio efficaciſſima eſt, quę extrahendo impellit, ſin radius in priorem partẽ conuertatur, expedit premendo & circumducẽdo impellere, quemadmodũ oſtẽdimus, vbi vtrumq; os in priorem partem elapſum ponebamus. exquiſitos autem reponendi modos in opere de articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit, in cubito libera brachij cõtraĉtio atq; porreĉtio: in radio, in pronũi vel ſupinum habitum cõuerſio. quo modo igitur per ſcalam homine ereĉto reſtituere luxatum conueniat, demõſtrauimus. verùm quià iuſtâ aliquâ de cauſâ, aut ob imbecillitatem, aut ob femur, ſeu crus ſimul comminutum, æger ſtare nequit, dum luxatũ reſtituitur, neceſſe eſt in ſequentibus aperire, quæ ratio ſit reſtituendi homine ſuper planam ſcalam iacente.

B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ ſuperiores.
D Trochleæ inferiores.
E Subſellium.
F Iunĉtura, quæ palma nuncupatur.
G Laqueus inæqualiter extendens.
H Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.

E

Quo pacto iacente homine reſtituatur humerus in alam prolapſus.

SCalam collocare planam oportet,& vt à pauimento attollatur,extremitatibus lapides vel ligna ab vtrâque parte ſubijcere,atque æquâdi gradus cauſâ linteū ſuperimponere. huiuſmodi enim lectus,quod pertinet ad ægrum iacentem,dum reſtituitur,ſcamni munus pręſtabit.organum verò ad ſcalam alligandum ab inferiori crurum extremitate,rurſúſque trochleæ(quemadmodū dictum eſt)binæ à ſuperiori ſcalæ parte,totidem ab inferiori vinciendę. ſatius autem eſt ad luxata reſtituenda pro ſcalâ adhibere ſcamnū, quod ab altero extremo,quadratis foſſis excauatum ſit,vbi organum firmiter inſiſtat. quæ præparatio eſſe debeat,dictum eſt:modos autem,quibus humeri caput reſtituitur, exequemur. Prolapſo igitur humeri capite,collocare hominem cōuenit, ſic,vt iaceat ſuper ſcalam,organo ad pedes conſtituto,ſupinus, vbi in alam vel priorem partem excidit:in větrem,vbi in poſteriorem. Igitur,vbi in alam conuertitur,funis capita ſuper caput à priori vel poſteriori parte adducēda, mediúmque habenæ duplicatę dandum eſt ad humerum ſic, vt inter ipſum & cuneum demittatur,capitáque eius ab exteriori parte ferantur,atque ità pendeant: poſt hæc laqueus charcheſius,vel alius ex ijs,qui æqualiter extēdūt,humero(vt ſuprà oſtenſum eſt)inijciendus,cuius capita deorſum ad organum adducenda. quùm capita ergo ad pedes ferantur, agemus vel continentes, & ab inferiori parte extendentes, vel in diuerſa trahentes, ſiue directis ductionibus vtamur. ſiue alius motus intercedat,vt anteà indicauimus: cùm ſatis extenderimus,cōdere humerum debemus,idoneam impellēdi rationem adhibentes. Præcipuè autem duplex impellēdi ratio idonea eſt,& quæ articulū extrahit,& quæ ſurſum compellit. manente intentione duplicatæ habenæ capita tenentes,vi humeri caput extrahimus,eodémque momēto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus.eo enim fit,vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem partem ducatur,moueatúrque. quo facto remiſſâ intentione, protinus ſurſum compellimus,poſt hæc humerum prehendentes,attollimus,vt in ſuum locum collocemus. Hæc ſunt,quæ fieri oportet,vbi humeri caput in alam excidit.

A Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum ſupra caput.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ ab imo gradu.
E Habena media demiſſa inter cuneum & humerum, cuius capita ſpectent in partem exteriorem.
F Charcheſius ad humerum datus.

De humeri capite in priorem vel poſteriorem partem excidente.

SEd ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem partẽ conuertatur, homine (vt dictum eſt) figurato, nempè ſupino, ſi in priorem partẽ venit, in ventrẽ, ſi in poſteriorem, funis aut habenæ medium lanâ ſiue linteo obuolutum, alæ ſubijcitur, capitaq; ſupra caput feruntur, non quidẽ è regione vitiati humeri, ſed obliqua verſus partem contrariã, ad rem aliquam immobilem vinciuntur, quâ retineantur. Ambigitur verò, quamobrẽ capita non rectà ferãtur, ſed verſus contrariam partem obliqua. Paſicrates quidem atq; alij nonnulli hoc eâ de cauſâ fieri aiunt, ne à medio funis humeri capite ſurſum attracto ꝓhibeamur, quo minùs ab inferiori parte extendamus. ſed decipiũtur ſimilitudine femoris, quùm res aliter habeat, ſiquidem femur ad .r. literæ ſimilitudinẽ declinat, at humeri caput dimidium orbiculatum eſt, neque poteſt femoris modo à medio fune ſurſum adduci. quorſum igitur id fit? ne ſub medio fune, quæ ſub alâ ſunt compreſſa, alæ regionem compleãt, completo enim receſſu, humeri caput locum non habebit, in quem recondatur. Nos etiã non ſecus atque ij, qui non multo antè nos vixerunt, ob propoſitam cauſam, habenam vel funem ſimiliter collocamus. conſueuimus interdum & aliter continere, duos enim laqueos ex ijs, qui inæqualiter extendũt, implicantes, thoraci, dorſoq; ſub alijs circumponimus, eorúmque capita continendi cauſâ ad gradum, qui contrà ſitus eſt, alligamus, quâ continendi ratione adhibitâ laqueum æqualiter extendentem humero circũponimus, quemadmodũ tradidimus, quà de humeri capite in alam prolapſo, cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organũ demittimus, & ad axem deuincimus, vt eo conuerſo contineamus, & ab inferiori parte pariter extendamus. Vi, quantum res exigit, adhibitâ, vt articulum reſtituamus, premendo impellimus. prominentiori enim vnius manus palmâ vi humeri caput cõprimimus, alterâ verò cubitũ huc atq; illuc agitamus. Indicium autẽ repoſiti oſſis in ſuperioribus explanauimus. fit etiã interdũ, vt ad humeri caput luxatũ, medij quoque humeri fractura accedat, cogaturq́, medicus eodẽ tempore vtriq; vitio ſubuenire. Docẽdi autẽ gratiâ ſermoni inſiſtam, qui eũ caſum explicet, vbi & caput humeri in alã excidit, & medius humerus cõminuitur.

De humero fracto ſimul & prolapſo.

QVæſitum eſt à maioribus noſtris, quâ viâ hæc reſtituãtur. Paſicrates quidem os ſuo loco motum primò reſtituit, ꝙ maiorem vim in reſtituendo poſtulet, quàm fractura. At ſi quis ſub fracturâ laqueũ inijciens eodẽ momento velit, tam quod fractum eſt, quàm quod excidit, reſtituere, dum vis ad luxatum, quantũ poſtulat, adhibetur, fractura plus iuſto intenta partes fracturæ ſuperiectę vltra debitum extentæ lædentur, reſoluentur nerui, aut abrumpentur, & fortaſſe corpora tota, priuſquam articulus laxetur, atque hâc de cauſâ cẽſuit ipſe laqueum ſuper fracturã imponẽdum, & antè quod luxatũ, dein quod fractum eſt, reſtituẽdum. Voluit Ariſtion eodem tempore, & luxatũ, & fractum humerum reſtituere, ne ſi luxatũ priùs reponatur, dum fractura cõponitur, prę vi poſitum humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in vtroque caſu ſequi detrimenta, verè ſic habent, quapropter nobis placet, antè articulum reponi, proximeq́; fracturam curari, eâ cautione, ne dum quod fractũ eſt, ab inferiori parte extẽditur, articulus elabatur. Ad luxatum igitur reſtituendũ cuneus à funibus dependens in alam conijcitur, rurſúſque capita funis ſurſum adducuntur ſuper caput, humero ſuper fracturam Charcheſius laqueus imponitur, vel alius, qui

æqualiter

æqualiter extendat,eiuſque capita, deorſum demiſſa, vt retineãtur ad aliquam moram vinciuntur, atque à ſuperiori parte attrahẽdo articulus reponitur. quo facto cuneus in alâ relinquitur, vt humeri articulus maneat, laquei verò capita ab inferiori parte reſoluuntur,& ſuper caput adducta tanquam retinacula vinciuntur,vt vtriuſque præſidio cunei ſcilicet & laquei, articulus ſuo loco ſeruetur.poſt hæc Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorſum demiſſa ad axem, vt ab inferiori parte intendant, religantur.quo fit,vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, ſuperiori articulo non excidente.hactenus de humeri capite,nunc de cubito.

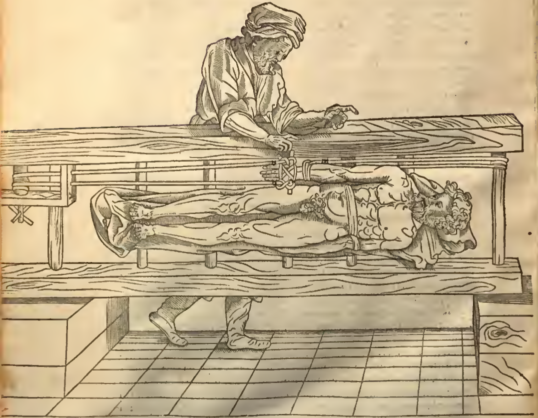
De cubito luxato.

CVbito in illas treis parteis conuerſo,in quas vbi procidit, brachiũ curuum eſt,neq; extenditur,homo reſupinãdus eſt,ſuper aſſerem ſcalæ inſidentẽ: alligatis trochleis organoq; ab inferiore parte, laqueus inæqualiter extendens brachio ꝓpe manum inijciẽdus, cuius capita ſuper caput adducta ad oppoſitã moram alligẽtur.tum duplicatæ habenæ mediũ iuxta cubitũ dãdum,capitaq; eius deorſum adducẽda.Dantes igitur capita,laquei quidẽ humero iniecti,ſupra caput,duplicatæ verò habenę,deorſum,cõtinebimus ſimul, & ab inferiori parte extẽdemus,vt oſtẽſum fuit in ſuperioribus.neruis abũdè intẽtis eo modo impellemus,quẽ paulo ſuprà diximus, cùm de erectâ ſcalâ pertractauimus. At ſi in priorẽ partẽ elabatur,in quo caſu brachiũ extenditur, reſupinato itidẽ homine,laqueus ęqualiter extendẽs humero inijciatur,capitaq; eius ſuper hominis caput attrahãtur,tum alter laqueus æqualiter extendẽs ad extremũ brachium alligetur, eiúſque capita deorſum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam eſſe anteà expoſui.Eodem autem modo,vbi articulum reſtituimus, impellere oportet, premendo ſcilicet, & circumducendo, eadémque ratione,quæ in opere de luxatis dicta eſt. verùm,ſi alterum os præter naturam habeat,ſiue cubitus excidat,ſiue radius diducatur,laqueo rurſus æqualiter extendente ad humerum dato,capitibúſque eius ſurſum ſuper caput adductis,vt retinacula ſint,brachio laqueus inijcitur,qui inæqualiter extendat,quẽadmodum explicauimus,capitáque eius deorſum ad organum adducũtur, & ijdem impellendi modi accommodãtur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum, de cubito atque humeri capite:reſtat,vt ad manum accedamus.

De manu.

MAnus in quatuor partes mouetur,interiorẽ,exteriorem, priorẽ & poſteriorem.Reſtitui autẽ debet,vel ſuper ſcamnũ,vel ſuper ſcalam,quæ plana collocetur.homine itaque iuxta ſcalam vel ſcamnum ſedẽte, figuretur manus,ſupina,ſi in interiorem partem erupit: prona, ſi in reliquas tres. deinceps circa ſinum manus,ferramentum, quo adurimus tranſuerſum vel tranſuerſus axis detur, atq; ad ipſam palmam vinciatur: tum extremitatibus propoſiti vectis,ſeu ferramẽti ſinus laquei inæqualiter intendẽtis vel mediæ habenæ inijciantur,capitáque à priori parte ad organum ferãtur. brachio autem in viciniâ manus circũligetur laqueus æqualiter extendẽs,cuius capita ferantur à poſteriori parte,rurſúq; intẽtio adhibeatur, quæ paulò antè expoſita eſt,vel continendo & ſeu ab inferiori,ſeu ſuperiori parte extendendo,vel in diuerſa adducendo:poſtquàm abundè intenderimus,impellere debemus,quemadmodũ in libro de luxatis expoſuimus,premẽdo, vbi in interiorẽ vel exteriorem partem venit:vbi in priorem & poſteriorem, adducendo.ſed venio ad ſpinam.

A Organum ad ſcalam alligatum.
B Trochleæ.
C Ferramentum datum ad ſinum manus.
D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem.
E Laqueus æqualiter extendes brachio iniectus in viciniâ manus.

De ſpinâ.

SPina gibba ex recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituẽdo hominẽ pronum collocare, vel ſuper ſcalam, cuius gradibus aſſer iniectus ſit, vel ſuper ſcamnum, trochleáſq; (vt dictũ eſt) adhibere: poſt hæc ad ſpinã dare binos laqueos æqualiter extendentes, vnum à ſuperiori parte gibbi, alterũ ab inferiori, vel quaternos ex ijs, qui inæqualiter extẽdunt, inter ſe oppoſitos, binos à ſuperiori parte, totidẽ ab inferiori, & ſuperiorum quidẽ capita ſurſum, inferiorum verò deorſum adducere, ſiue vt retinacula ſint, & vel ab inferiori, vel à ſuperiori parte intendant, ſiue vt in diuerſa diducant, verùm, vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Poſtquam abundè intenderimus, eo modo impellimus, quẽ in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem, vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore.

FEmur in quatuor partes prorũpit, interiorem, exteriorem, priorẽ & poſteriorem, atq; vbi in tres partes cõuertitur, crus extentum eſt, & curuari minimè poteſt: quòd ſi in poſteriorẽ partem prolabatur, curuatur, ſed non extẽditur. Igitur, ſi in illas tres partes venit, vbi extentum crus minimè implicatur, reſupinandus homo eſt ſuper ſcalam vel ſcamnũ, & duplicatæ habenæ vel funis medium lanâ ſeu linteo circũdatum inter anum & naturale inijciendum, capitáq; eius ſuper caput adducenda. Si in exteriorẽ quidem & priorẽ partem femur eruperit, media habena variè quâcunq; parte inter anũ & naturale dari poteſt: ſed, ſi in interiorẽ partem exciderit, inter femur integrũ adhibenda eſt, & articulũ, qui reſtitui debet, ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit, membrum ab inferiori parte attrahi nõ ſinat. quo facto Charcheſius laqueus vel alius æqualiter extendẽs femori extremo circũponẽdus eſt, capitáq; deorſum ad organum ferenda, & ad axis clauum alliganda, vt adhibitis retinaculis cõuerſo axe cõtineamus, & ab inferiori parte extẽdamus. nihil item prohibet, quo minus à ſuperiori intẽdamus, queẽadmodũ dictum eſt, quà de humeri capite. Neruis, quãtum ſatis eſt, diductis, iiſdẽ vtendũ eſt impellendi modis, quos in opere de articulis indicauimus. At, ſi femur in poſteriorẽ partem prolabatur, vbi cõplicari crus diximus, ſed nullo modo extẽdi, organo ab inferiori parte alligato æger ſedeat, magis tamen in ſupinum habitũ conuerſus, in alterã coxam inclinetur, poſt hæc contineatur, ſicut in opere de articulis oſtendimus, tunc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendẽs femori circũdetur, eiuſq; capita deorſum demiſſa, vt ab inferiori parte extendãt, ad axem religẽtur. neruis, quantum res poſtulat, intẽtis, oportet eãdẽ ratione in reſtituendo impellere, quæ in opere de articulis expoſita eſt, ſpathâ premendo idoneã extrahere, & femoris caput in exteriorem partem adurgere, ſicq; crure deorſum extento, atque homine reſupinato articulus reponitur. crus autem reſtitutũ teſtatur eius flexus, atque porrectio. in quamcunque enim partem venerit, vbi reſtitutum eſt, liberam eius actionem ſpectamus, flexum ſcilicet & porrectionem.

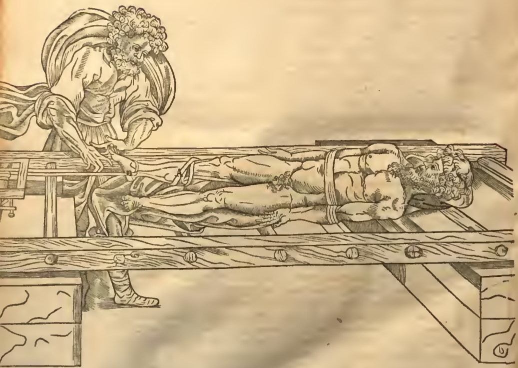
De genu.

GEnu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorem, & poſteriorẽ: vbique autem crus extentum eſt. Si in interiorem & exteriorem partẽ veniat, hominem reſupinare conuenit: ſi in poſteriorem, pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes mẽbris inijcere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri ſuper eam regionẽ, quæ carnoſa à poſteriori parte prominet, ruſúſque organo ad inferiora deligato, eaſdẽ adhibere intendendi rationes, quæ in alijs luxatis ſunt oſtẽſæ, impulſiſſimque in opere de articulis declaratum,

De talo.

Talus modò in interiorem, modò in exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in poſteriorem. rurſus itaque oportet hominē ſedere, extentóque cruri laqueũ imponere, qui æqualiter extendat, eiúſque capita ad poſteriorem partem porrigere, ad talum verò ſandalium, vel draconem laqueum dare, capitáque à priori parte ad axem adducere, continendóque ab inferiori parte extendere, & iiſdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Reſtituendi rationem præterimus, quoniàm de hâc præcipuè agimus, vbi organorum, quæ plana collocantur, præſertímque noſtri machinamenti, motum declaramus.

A Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.
B Sandalius laqueus ad talum datus.

Gloſſocomum Nymphodori.

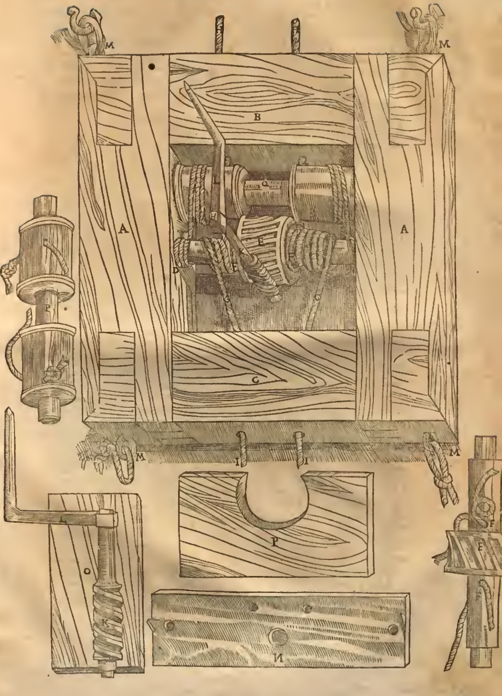
GLoſſocomum Nymphodori tractorium organum eſt quadratum, habet autē duo latera, quæ extremis partibus per duo tranſuerſaria inter ſe iunguntur, laterum verò & tranſuerſariorum eadē eſt magnitudo, ſunt enim longa latáque duos palmos, craſſa digitos totidem. quare, quùm ęqualis ſit eorum modus, iure gloſſocomū ex eorū numero eſt, quæ propriè quadrata appellātur. Media igitur latera exculpta, cauatáq; ſunt cauis non nimis altè penetrātibus, quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtrâq; parte ferrei vnci ſunt, duo in vniuerſum, vel foramina, in quæ poſſint conijci funes, quorū hæc ratio eſt. funes duo vncis medij circumligantur, & ab vtrâque parte prope foramina nodū accipiunt, quorum capita, quùm quatuor ſint, duo traijciuntur per tranſuerſarium prius, ab interiori parte extrà, reliqua duo per id, quod poſterius eſt. Secundū tympanum cochlea ſpeciē lentis referens recta collocatur, hæc compoſito vocabulo græcè κοχλιόξων dicitur. eius extremitas demittitur in cauū non penetrans prioris trāſuerſarij: pars verò, quæ cochleæ modo ſtriata eſt, iuxta tympanum collocatur: quod ſupereſt ex eius longitudine per foramen tranſit, extremáque parte baculum verſans habet, quo torquetur, vt cochlea per id verſata tympanum moueat, conuerſo hoc axis verſetur, quo moto funium capita, quæ extrà procedunt, ad intendendum ducuntur. Sunt item in gloſſocomo opercula, vt quæ in eo ſunt machinationes occultentur: tum quatuor annuli ad latera fixi, bini ab inferiori parte, totidem à ſuperiori, eâ de cauſâ, vt alligari organū poſſit. Huius fabricationis auctor eſt Ariſtion filius Paſicratis, ſiquidem aliter ſtructum fuit à Nymphodoro. in vetuſtâ enim ſtructurâ extat cochlea non per tranſuerſarium, ſed, quà opercula ſita ſunt, traiecta. duas enim forfices ferreas ad latera affixas habet ad medium pertuſas, quarum vna axi ſubijcitur, altera ſuperponitur, vtraque à latere tympani collocatur, inferior anguſtius foramen habet, ſuperior latius. Cochleâ igitur ab eâ parte, quâ opercula ſita ſunt, traiectâ, atque à forficibus contentâ, alterum operculum ſine impedimento clauditur: alterum claudi non patitur pars cochleæ, quam penetrare diximus, cuique baculum verſans affigitur. hoc itaque operculum medium tranſuerſum in duas partes ſecatur, quarum altera manet immobilis, altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lunatâ figurâ exciditur, vt, quùm operculum clauditur, lunatum eius cauum propoſitam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori ſtructuram nō accepit Ariſtion, ſed adiecit organo axem habentem tympana foramináque, vt axis, qui in medio eſt, motus, vbi velis, conſiſtat, & vi minimè voluatur: tranſtulit item annulos iuxta prius tranſuerſarium, ne organum à parte operculi, ſed à parte prioris tranſuerſarij alligetur: traiecit prætereà funium capita per opercula, hæc quidem à ſuperiori parte, illa verò ab inferiori. quod quidem pertinet ad annulorum ſitum, vna nobiſcum ſentit, ſed axem, quem adiūxit, tanquam ſuperuacaneum reijcimus. ſiquidem vnus axis ex robuſtâ materiâ præparatus, quod opus eſt, abunde efficit. Sed quùm gloſſocomi fabricationem abſoluerimus, ſequitur, vt ad eius motum veniamus.

A Latera.
B Tranſuerſarium prius.
C Tranſuerſarium poſterius.
D Cauum non penetrans.
E Axis habens tympanum in medio.
F Foramina in quę funes cōijci poſſint.
G Funes duo.
H Capita funiũ traiecta per prius trãſuerſarium.
I Capita funium per poſterius trãſuerſarium traiecta.
K Coclea ſpeciem lentis referens.
L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranuerſarijs.
N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis.
P Pars operculi in lunatã figurã exciſa.
Q Axis habens tympana foramináque.

Nymphodori Gloſſocomum clauſum.

Nymphodori Gloſſocomum apertum.

De motu organi.

VBi humeri caput ſuo loco mouetur præcipuéque ſi in alam veniat, ad ſcalam eodem modo paratam, quo in Nilei Plinthio explicauimus, nunc pro Plinthio Gloſſocomum alligetur, nõ ab operculis, ne ſub cochleâ habenæ abrumpantur, ſed à priori tranſuerſario, annulis prope ipſum affixis. Aperiantur item opercula, capitáque funium ad axem alligata excipiantur, hæc quidem à ſuperiori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi reſtituere volumus, ſubſellium prope ſcalam ponatur, ſuper quod homo aſcendens brachium ſic traijciat, vt indatur cuneus in alam : circumligetur inſuper humero Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, eiúſque capita ducantur ad ſuperiora funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionibus ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo. Laquei capita per inferiores trochleas traijciantur, & cum funium capitibus colligentur, quo rurſus fit, vt machinationes motæ, alio intercedente motu ab inferiori parte extendant : verùm, ſi per ſuperiores, laquei capita traijciantur, deinceps per inferiores demiſſa, ad funium capita vinciantur, rurſus machinationum motus per duos contrarios motus interiectos ab inferiori parte extẽdit. Impulſus verò, quos deinde res poſtulat, fiunt, quemadmodum dictum eſt, vbi humerus in alam prolabitur, & per duplicem habenam extrahendo, & intentione remiſſâ per manus ſurſum compellendo. Retulerunt alij organum hoc, vbi à ſuperiori parte extendere volumus, idoneum eſſe, tranſferunt enim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput, cuneúmque ad gradum adhærentem, ſolutum tamen, in alam conijciunt, deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & Charcheſium laqueum humero inijciunt, cuius capita deorſum adducta ad imum ſcalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis directis ductionibus à ſuperiori parte intendant. licet etiam organo ab inferiori parte alligato à ſuperiori extendere alio intercedente motu, alligatis enim laquei capitibus, vt(quemadmodum dictum eſt) retinacnla ſint, cunei funium capita per trochleas traiecta, cum ſuperioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis alio intercedente motu à ſuperiori parte extendant, aut laquei capitibus non ampliùs retinaculi vicem exhibentibus, ſed ad funium organi capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præſtent, cúmque abundè extenderunt, eoſdem adhibent impulſus, quos paulò antè propoſuimus. Quæ relata ſunt, adſcripſimus, probamus autem, & in hoc, quod de Nilei Plinthio diximus, vbi ſcala erecta collocetur, intentionem ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad ſcalam alligato: eam verò, quæ vel à ſuperiori parte trahit, vel in diuerſa deducit, ex toto prætermitti, eiuſmodi ſiquidem imbecilles ſunt. Quòd ſi homo iaceat, ſic interdum cenſui luxatum reponi. contentus ſum propoſitis reponendi rationibus exempli cauſâ propter organi motum huc allatis. omnia enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſſunt, non ſecus ac per Nilei Plinthium. vtriuſque machinationes ſunt diuerſæ, ſed reponendi rationes eædẽ, ſic, vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi motum intelligere.

Triſpaſtum

Triſpaſtum Apellidis,ſeu Archimedis.

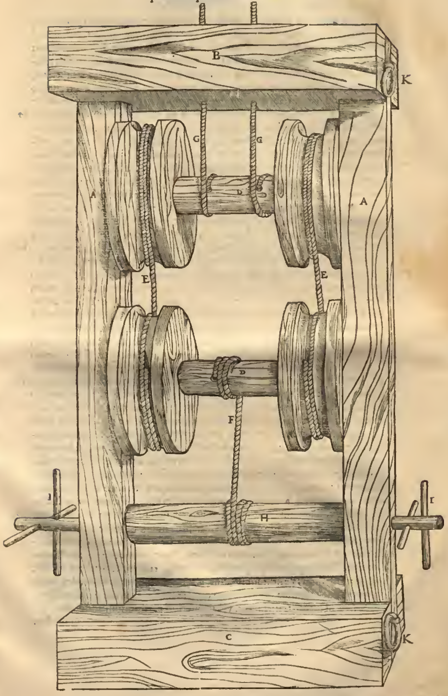
ILlud in primis ſcire cõuenit,quod neq; Apellides,neq; Archimedes medici fuerunt,ſed architecti, qui machinamentum hoc excogitarũt(quemadmodum nos accepimus de hiſtoriâ) ad naues deducendas funibus nõ per manus, ſed per ergatá attractis,illius autem ſeculi medici eius ſtructuræ modũ minuẽtes triſpaſtum organũ medicinale ad luxata, fractáq; reſtituẽda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorũ genere eſt,quę oblonga quadrata nũcupantur. eſt autẽ hoc modo compactũ. duo latera longa palmos quatuor,digiti craſſitudine inter ſe coagmentantur per tranſuerſaria longa palmos duos craſſa digitum. latitudo potiſſimũ poſterioris tranſuerſarij ſex digitos æquat: prioris propter opercula palmos duos. Vt retulit autem Paſicratęs, media latera excauata ſunt,cauis non nimis altè penetrãtibus,quibus duo axes includuntur,rotas habentes in viciniâ laterum. vtriuſq; axis rotæ perforatæ ſunt peruijs foraminibus,quæ non aliâ de cauſâ facta ſunt, niſi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc eſt. funes duo extremâ parte nodum accipientes,coniecti in prioris axis foramina attrahuntur,ità,vt nodi ſuper foramina collocentur:tum funes circa ſuas vterque rotas inuoluũtur, & per poſterioris axis foramina traiecti nodũ accipiunt. Poſterior axis medius inter rotas foramen habet,in quod rurſus funis conijci debet. ſumitur funis longus,qui ab vtrâq; extremitate nodum acceperit,deinceps per propoſitum foramen traijcitur ſic, vt nodus foramini iungatur, poſt hæc circa medium axem inuoluitur, quo facto altera eius extremitas per poſterius trãſuerſariũ,quod medium perforatum ſit,traijcitur. at quid nunc fit fune traiecto?manu tractus euolutúſque poſteriorẽ axem conuertit,quo conuerſo alia capita funium,qui extrà procednnt,ducuntur. Adhibentur autem funes quatuor,duo,& item duo, atque ad hunc modum immittuntur. Sumuntur funes duo,qui extremâ parte nodum acceperint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas ſunt,traijciuntur, attrahuntúrque ſic, vt nodi foramina contingant, túncque funium capita per prins tranſuerſarium perforatum ab interiori parte verſus exteriorem traijciũtur:aut prehenduntur funis vnus dnplex,cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahitur,vt medius funis inter foramina ſtatuatur, poſteà eiuſdem funis capita traijciũtur per foramina trãſuerſarij prioris. Duo item alij funes ſumuntur nodo extremâ parte deuincti,hi per foramina inter rotas poſterioris axis facta,& à medio foramine recedentia attrahuntur, qui deinde,vbi eorũ nodi ad foramina peruenerint,tunc ducuntur,traijciuntúrque per poſterius tranſuerſariũ perforatum, ſic,vt quinque nunc ſint,funiũ,quæ extra feruntur,capita,duo per prius tranſuerſarium, tria per poſterius. his poſterioribus manu attractis, incluſiſque funibus(vt dictum eſt)inuolutis atque euolutis, capita eorum, qui exteriùs ferebantur,ducuntur,extendúntq; capita habenarum, quibus diſtenditur corpus. Huiuſmodi organi ſtructuram Paſicrates exponens reprehendit tãquam minimè efficacem. vniuerſum enim organi opus cõſiſtit in ductione funis poſterioris,qui manu attrahitur,at nequit manus in reſtituendis luxatis vim tantam ſuſtinere,præſertim,vbi magni articuli ſunt, & corpora robuſta. quamobrem organi ſtructuram immutauit,duóſque axes,qui incluſi erãt, ita ſtruxit, vt penetrarent,& priorem,minorem exiguis capitibus extantem, poſteriorem maiorem & longiora capita habentem, & ad prioris quidem axis extantia capita clauos confixit: poſteriori verò vectes adiecit. demiſſis axibus duobus digitis

machinamentũ in reſtituendo ſic mouit. Habenas extendẽdis corporibus iniectas ad extantia prioris axis capita deligauit, vt poſteriori axe conuerſo prior moueretur, & euolutis, inuolutiſq; funibus nerui extenderentur. Sed Ariſtion Paſicratis filius patri aduerſatur, vt vetuſtã organi ſtructurã ignoranti. in vetuſtã enim (inquit) organi ſtructurã, axes non mouebantur in laterũ cauis, ſed circa ferreos chodaces affixos lateribus in capreoli formã excauatis, quod videre licet in organis ad aquam hauriandã cõparatis, quæ ob fabricationis rationem facilè conuertuntur, neque tamen rotæ in ſe continent armillam, ſed chodacẽ. quoniàm igitur axes per armillas mouentur circa chodaces, & rotę per chodaces circa armillas, axes promptè admodum verſabuntur, atque idcirco ſine impedimento erunt, etiamſi funis manu ducatur. Ob id autem ipſum triſpaſtum organum appellatũ eſt, quoniàm tres funes agũt, vnus quidẽ extrà ductus, duo incluſi. Hactenus ipſe probabiliter ſcripſit, ſed vera ſunt, quę à Paſicrate adducuntur, non enim poteſt manus funẽ ducens benè reſtituere, ſed fortaſſe monſtrationis cauſã in ludo organum mouere, vis autem, quę in reſtituendo requiritur per manum minimè poterit adhiberi, atque eã de cauſã iiſdem omnibus factis, quæ in vetuſtã ſcripturã ſunt oſtenſa, tertium axem organo adijciẽdum iudicauimus, cuius capita traiecta per latera eſſent, vt poſterior axis nunc medius fiat, medius autem perforetur, in extantibus capitibus vectes demittantur, vel manubriola, aut bacula ductaria. medius verò funis poſterior, vbi circa axem eſt inuolutus, traijcitur per foramen axis penetrantis, ſuóq; ibi capite alligatur. His ità conſtitutis cõuerſus poſterior axis, ille inquam cuius capita extant, funem circa ſe inuoluit, quo fit, vt medius axis moueatur, quo moto prior quoque axis mouetur. Tribus axibus conuerſis, funium, qui extrà ducũtur, capita tenduntur, cum quibus vinciuntur habenæ, quę corpora extendũt. Habet item organum opercula, veluti gloſſocomum, ne machinationes oculis exponantur, atque item annulos ad latera affixos, quibus alligetur. Hæc eſt vniuerſi triſpaſti fabricatio. Reſtituẽdi autem modi aptantur ijdem, quos poſuimus in gloſſocomo, diſtat enim ſolùm, quibus mouetur, machinationibus: prætereà funium eadem eſt ductio, habenis ad eos alligatis. Sed iam triſpaſti fabricationem explicatam habemus.

- **A** Duo latera.
- **B** Prius tranſuerſarium.
- **C** Poſterius tranſuerſarium.
- **D** Duo axes habentes rotas in viciniâ laterum.
- **E** Funes circa rotas inuoluti.
- **F** Funis coniectus in foramẽ medium inter rotas poſterioris axis.
- **G** Funis duplex, cuius capita traiecta per foramina prioris axis, per prioris trãſuerſarij foramina traijciuntur.
- **H** Tertius axis, cuius capita traiecta ſint per latera.
- **I** Vectes in extantibus capitibus demiſſi.
- **K** Annuli ad latera affixi.

Fabri

Triſpaſtum Apellidis, ſeu Archimedis.

Fabri organum.

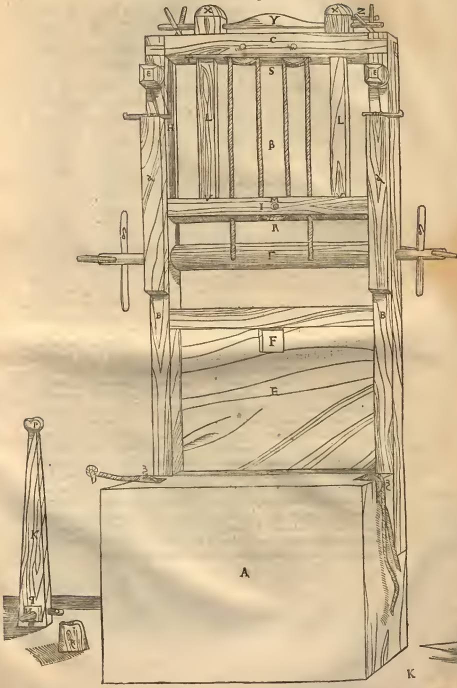
FAbri organum ad hunc modum fit. ſuper baſim, quæ κρηπὶς nominatur, pro organo dimenſam ſtatuuntur crura duo, quorum longitudo duos cubitos & ſemiſſem æquat, aut etiam excedit: latitudo implet digitos quatuor: craſſitudo tres. crura hæc per duo tranſuerſaria inter ſe coagmentantur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à baſi recedat, altero à ſuperiori, quâ crura finiuntur. inferiori tranſuerſario ſubijcitur aſſer tranſuerſus, qui & cum lateribus organi, & cum tranſuerſario committitur, hunc aſſerem ſedile conſuerunt omnes appellare, cuius medium ad tranſuerſarium exciditur ad effigiem.u. inuerſi, quâ parte tranſuerſario infigitur æneum.u. Accommodatur tam cauum, quàm.u.demittendo priapiſco octo digitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte crurum canaliculi excauantur, in quibus, dum luxata reponuntur, moueatur quadrata teſtudo, ſpatham & cubitos mouens. quandoquidem prior pars teſtudinis (frontem dicunt) peruio foramine pertunditur, in quod radix conijcitur, cuius extremum, quâ extenuatur, ad poſteriorem teſtudinis partem per craſſitudinē traijcitur. Propoſita pars radicis peruio foramine pertūditur, per quod fibula demittitur, ne radix euellatur, ſed manens in foramine torqueatur. Fibula autem in extremâ radice ſcutulo ſuperpoſito includitur. Radix eo pertinet, vt ſpatham in organo ſuſtineat, habet enim organum ſpatham capitulo leniter cauo aſſurgentem, ità longam, vt à teſtudine ad ſuperius tranſuerſarium, quod caput nominatur, pertineat, & cuneati axis modo excedat. huius ſpathæ extremitas, quæ contra capitulum eſt, media in quadratam figuram exciditur, atque in id cauum includitur radicis extremitas lata, quæ perforatur. perforatur item ſpatha ab vno latere ad alterum, in quod foramen fibula demittitur, vt ſpatham detineat ad radicem. ipſa verò teſtudo iuxta medium pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine diſpoſitis, vel duobus à priori parte, totidem à poſteriori conſtitutis, quæ nō aliâ de cauſâ fiunt, niſi vt funes in ea indantur, vt in ſequentibus oſtendam. Medium caput, hoc eſt ſuperius tranſuerſarium, in quadratam figuram excauatur, in quod cauum duplex trochlea inditur, quæ circa axiculum verſatur. habet item ſuperius tranſuerſarium duo alia caua quadrata peruia, nempè ab vtroque trochleæ latere vnum, in quę conijciuntur quadratæ cubitorum partes, duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittuntur deorſum, & teſtudini inhærent, quę quadrata caua in ſummo habet. Imas cubitorum partes quadratas, tenuéſq; architecti calces nuncuparūt: ſuperiores latas ac rotundas dixerūt alas. In alas ergo cubitorum, quæ ſuperius tranſuerſarium excedunt, & peruijs foraminibus pertuſæ ſunt, axis conijcitur, cuius capita vtrinque excedunt, medium cuneatum eſt, in extremis capitibus vectes ſunt, vel manubriola ductaria, quibus conuertatur. Alarum partes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forantur, vt, ſiquādo opus ſit in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axem immobilem. Organo præterea iuxta crurum extremitates alia duo ſunt adiuncta crura, vt ſiquando ſedilis vicem exhibeat, ſuper baſim atque adiuncta crura iaceat. Verùm quià teſtudo per funem elata, & cubitos & ſpatham attollit, in ſequētibus quâ ratione funis indatur, adijciam. Sumitur funis duplex, cuius capita per duo foramina, quæ vel iuxta cubitos ſunt, vel à priori parte, vel à poſteriori, vel in medio traijciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum adducūtur, ſic, vt medius

vt medius ſunis inter foramina collocetur, deinde capita ſurſum feruntur, & circa duplicem trochleam prioris tranſuerſarij inuoluuntur, atque (vt dictum eſt) permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetrantis axis religantur, continetur enim organo Fabri alius axis coniectus in crura, quæ ſuper tráſuerſarium inferius digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. in axis medio duo claui ſunt infixi in extátibus capitibus vectes vel manubriola ductaria, quibus conuertitur axis, cuius conuerſio per funes teſtudinem attollit, atque vnà cum ſpathâ ſimul cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad luxata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collocantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi, quod ad Fabrum refertur auctorem.

A Baſis.
B Crura duo.
C Tranſuerſariũ ſuperius.
D Tráſuerſarium inferius.
E Aſſer tranſuerſus ſubiectus ĩferiori tráſuerſario.
F Medium aſſeris exciſi ad formam .u. inuerſi.
G Priapiſcus.
H Canaliculi excauati ab interiori parte crurum.
I Quadrata teſtudo.
K Spatha.
L Cubiti.
M Prior pars teſtudinis peruio foramine pertuſa.
N Radix.
O Fibula demiſſa ꝑ radicẽ.
P capitulũ ſpathæ cuneati axis modo.
Q Extremitas ſpathę ĩ quadratam figurã perforata.
R Foramina quatuor teſtudinis.
S Duplex trochlea ĩdita in cauum ſuperioris tranſuerſarij.
T Caua duo quadrata ſuperioris tráſuerſarij, in quæ demittuntur cubiti.
V Imę partes cubitorũ quadratæ.
X Sıpiores cubitorũ partes rotũdæ, quę alæ dicũtur.
Y Axis in alas cubitorũ demiſſus.
Z Fibulę demiſſę in alas ꝑforatas, quæ axẽ immobilem ſeruent.
α Alia duo crura adiuncta.
β Funis duplex.
γ Alius axis, q in cruribus continetur.
Δ Vectes, quibus conuertitur axis.
ε Binæ trochleæ ad baſim.
ζ Binæ trochleæ ad ſumma crura.
κ Cuneus.

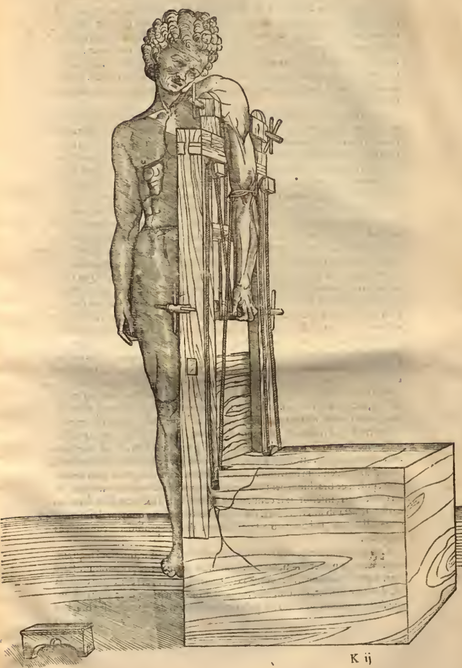

Fabri Organum.

De motu organi.

QVùm erecta organa compararentur ad reponendum humeri caput excitando, & alijs quoque modis idonea ſint, de humeri capite reſtituendo tractare conſtitui.ordiar autem ab eo caſu,ſub quo in alam prolabitur. Verùm, vt organi motum perfectum habeamus,quaternæ trochleæ organo adijcientur,binæ ab inferiori parte, quà baſis ſurſum ſpectat, totidem à ſuperiori ad ſumma crura.vbi ergo luxatum reſtituere volumus,cuneata pars axis primùm lanâ vel linteo circumdetur, ſubſelliúmque iuxta organum ponatur, ſuper quod homo aſcendat,deinceps vinciantur crura quidẽ habenâ inter ſe,ſed integrum brachium extentum,ad latus. in foramina autem alarum,indantur fibulæ,vt axis ſeruetut immobilis, vſque dum eo moto opus erit. His ità conſtitutis brachium ſuper axem imponatur,atque,vbi cuneata pars axis in alam coniecta ſit,laqueus Charcheſius, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, eiúſque capita deorſum adducta,ad clauum eius axis, qui cruribus annectitur,alligentur, fune nõ ampliùs indito,quemadmodum in organi fabricatione retulimus, axis conuerſio directâ ductione ab inferiori parte extendet. id quod etiam,alio intercedente motu,ad hunc modum fit.Laquei capita primò per inferiores trochleas traducuntur, inde ſurſum data ad clauos axis alligãtur,vt hic verſatns propoſitam intentionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici cõtrario motu interiecto, laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta ad ſuperiores feruntur,inde ad axis clauos vinciũtur,vt duplici contrario motu interiecto ab inferiori parte extendant. Tales ſunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Si quis autem à ſuperiori intendere voluerit, fune in teſtudinem cõiecto,veluti in organi ſtructurâ poſuimus,laquei capita deorſum adducat,& tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: poſt hæc axem conuertat. quo conuerſo teſtudo alio motu intercedente, per funem elata à ſuperiori parte intendet.Ex his quoque ille modus comprehenditur, qui in diuerſa extendit, hic non ampliùs requirit, vt capita retinacula ſint,ſed ab interiori parte ad axis clauos vinciantur,vel per ſe vel alio motu intercedente, vt per vnum machinationis motum, propoſitus extendendi modus adhibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis, quemadmodum declarauimus.Poſtquam abundè intẽderimus, fibulæ,quæ moueri illum non patiebantur,recipiendæ ſunt,atque ipſe per vectes vel manubriola ductaria conuertendus,vt cuneo aliquâ ex parte inclinato, extrahendo impellamus, ſicut in alijs organis oſtendimus:poſt hæc dum reſtituimus humero deorſum intento, miniſter à poſteriori parte aſſiſtens, manus det ad ceruices hominis, vt corpus verſus pedum regionem cogat in cõtrariam partem. Verùm,vbi reſtituimus, miniſtro id præſtante, quod oſtẽdimus, ſubſellium pedibus hominis ſubiectum ſubtrahatur,vt ipſe ſuſpendatur ab organo,tum(vt alibi dictum eſt)eodem momento,quo ab inferiori parte extendimus,atque excitamus,per cuneum extrahendo impellemus,deinde intentione remiſſâ ſurſum cogemus, vtrâque manu membro comprehenſo,&,vt in ſuum locum recondatur,elato. Hâc igitur ratione humeri caput in alam prolapſum reſtituitur.

Verùm,ſi in priorem partem aut poſteriorẽ veniat, vertere ſic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quod æquum eſt. hoc ſiquidem nunc aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propoſitas partes eruperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium,quod iuxtà ſit,aſcendens, brachium ſuperponat, ſic, vt axi inſidat: deinde humero inijciatur laqueus æqualiter extendens,cuius capita deorſum ad axem alligentur:eædémque intendendi rationes adhibeantur, quæ traditæ ſunt, vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis impulſus conuenit, quem in aliorum organorum motione monſtrauimus.

Sed ſi neque cubiti ſint, neque axis in alas coniectus, humeri caput in alam prolapſum ità reſtituitur. agitatur ſpatha ſic, vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis ſuperius tranſuerſarium excedat, tum duplex habena media inter ſpatham & trãſuerſarium datur, cuius capita ab exteriori parte pendent.In reſtituendo autem,æger ad organum aſſiſtens, brachium ſuper tranſuerſarium imponit ſic, vt ſpatha in alam indatur, poſt hæc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijcitur,cuius capita deorſum demiſſa ad tranſuerſarium vt retinacula deligantur: fune ad teſtudinem dato axis conuerſus teſtudinem, cúmque eâ ſpatham attollens à ſuperiori parte extendit. Aptatur item ille extendendi modus,qui in diuerſa ducit. laquei capita mutata ad axem alligantur, tunc ſiquidem conuerſus axis in diuerſa ducet. poſtquam ſatis extenderimus,duplicis habenæ capita continenda ſunt, & per hanc ipſa ſpatha, vt per ſpatham extrahendo impellamus. Quo facto intentio remittenda eſt, membrúmque ſurſum adducendum,vt quàm celerrimè in ſuum locum articulus collocetur. At ſi organum non ſpatham habeat, non cubitos, non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum ſic reponi debet. cuneus,in quem funes coniecti ſint, ſuperiori tranſuerſario inſidat, & per funes ad ipſum vinciatur, deinceps æger brachium ſuperimponat, cuneúſq; in alam conijciatur, quo coniecto laqueus Charcheſius humero circumligetur, eiúſque capita deorſum demiſſa dentur ad axem, qui cruribus cõtinetur, vt axis verſatio ab inferiori parte extendat. At vbi ſatis intenderit,impellere oportet, velut in alijs organis demonſtrauimus,aut extrahendo,aut ſurſum compellendo, qui modi,quùm ab inferiori parte extendimus, potiſſimùm ad rem pertinent. Placuit alijs per teſtudinem ità reponere. funem primò reſoluunt,ipſúmque duplicant,cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traijciunt, à ſuperiori parte deorſum, & ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaque teſtudinem prope ſuperius tranſuerſariũ, túncque reſtituendum brachium ſuperinijciunt, cuneúmque in alam demittunt, poſt hæc brachium per palmam iuncturam ad teſtudinem vinciunt. his ita conſtitutis, inferior axis conuertitur, teſtudóque à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit. quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo,vbi brachium curuatur,interiorẽ inquam, exteriorem,& poſteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper ſubſellium debet,atque axis conuerti, ſic,vt pars eius, quæ cuneata eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quæ æqua, dehinc brachium dare ſuper axem. quo facto humerus ad axem per palmam iuncturam deligandus eſt: brachio verò

verò in viciniâ manus inijciendus eſt laqueus inæqualiter extendens, eiúſque capita ſurſum adducenda, & ad alam, vel ad extans caput axis è regione alliganda. brachio ſic ad rectum angulum figurato, habenæ vel latæ faſciæ medium ad eam regionem detur, quæ proximè ſub cubito eſt, cuius capita deorſum ad axem porrigantur. Quod ad extendendum pertinet, ijdem modi conueniunt, quos, vbi humeri caput reſtituitur, oſtendimus, nunc ſiquidem licebit, vel continendo, & à ſuperiori parte extendendo, vel in diuerſa ducendo vim adhibere, quâ abundè adhibitâ, eadem impellendi ratio accommodatur, quæ tradita eſt, vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At ſi cubitus in priorem partem moueatur, in quo caſu brachium extenditur, membro ſuperimpoſito, humerus ad axem deligetur, tūc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens brachio inijciatur, eiúſque capita deorſum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur: pòſt idem impellendi modus expeditiſſimus, quem in tractandis organis demonſtrauimus. Propriè autem ſpatha plurimum videtur ad cubitum reſtituendum pertinere. Videamus autem, quomodo vbi neque cubiti in organo ſint, neque axis in alis cōtineatur, opus hoc efficiendum ſit. Funis igitur reſoluitur, duplicatúrque, & eius capita per duo foramina teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta, ad axis clauos alligantur. teſtudo autem, cum ſpathâ prope ſuperius tranſuerſarium attollitur, dein ſpatha torquetur, & brachium ſuper tranſuerſarium, cui lana circumdata ſit, imponitur, humerúſque ad tranſuerſarium per palmam iuncturam alligatur, brachium verò ad ſpatham toto membro curuato. conuertitur igitur axis cruribus contentus, teſtudóque deorſum verſus à fune coacta ſpatham ſimiliter deorſum adducit, ſicque ab inferiori parte intēdimus. At, vbi ſatis extenderimus, aptatur impulſus, quem paulo ſuprà poſuimus, ſi in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo: ſi in poſteriorem, extrahendo. Porrò ab inferiori parte extendere poſſumus, impulſu autem, eo, quòd brachium deuinctum ſit, ad ſpatham extrinſecus prohibemur. niſi, quùm radix euelli ex foramine poſſit, extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur ſpatha, vbi cubitus in priorem erupit, quem ſi reſtituere velimus, funem demittere ſimiliter oportet, ſineréq; vt ſpatha dependeat, deinde membro ſuperiniecto, humerum ad tranſuerſarium deuincire, brachium verò ad ſpatham, poſt hæc ab inferiori parte extendere, vi, quantum res poſtulat, adhibitâ impellere, antè quidem premendo, tum circumducendo, ſpathâ cum brachio tortâ curuatâque, premendi cauſâ. hactenus de cubito luxato.

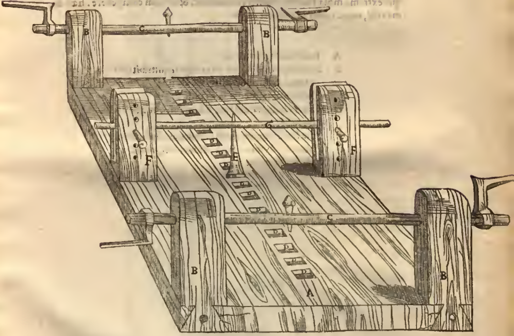
Ex Ruffo ſcamnum Hippocratis.

HIppocrates maximè admiratione dignus multis in locis ſuum organum ξύλον appellàuit, in quibuſdam etiam κλίνας: recentiores id βάθρον, id eſt, ſcamnum dixerũt, eóq; affixis cruribus & pro organo & pro ſcamno vſi ſunt. ſtruitur autem ſic. Paratur lignum ſex cubitos longum, latum duos, nouem digitorum craſſitudine, reſupinatúrque, & quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda, duo ſcilicet & duo cum eius extremis iunguntur, huiuſmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruijs foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in medio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum. totum lignum in medio vſque ad alteram partem quatuor digitorum ſpacio iniecto caua habet, quorũ altitudo pariter & latitudo treis digitos æquet. caua hæc Hippocrates κοιλίας nuncupauit. Mediũ præterea lignum altè in quadratam figurã excauatur, quo ſcalmus demittitur, qui priapiſcus vocatur. Alias item habet φλιὰς in medio ad ſimilitudinem literæ. π. non inutiliter adiectas. Structura igitur Paſicrate auctore huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdam, quâ ratione moueatur ſcamnum Hippocratis, quod, vbi vetuſtam ſtructurã habeat, homine iacente, ad luxata omnia reſtituẽda idoneum eſt, vt dum ſingula exequar, declarabo.

- A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.
- B Quatuor ligna pedem lõga extremis partibus rotunda.
- C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
- D Foſſę quarum altitudo tres digitos æquat.
- E Priapiſcus ſuperius teres demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
- F Duo poſtes.
- G Tranſuerſarium lignum in ſpeciem gradus.

De maxillâ

Scamnum Hippocratis.

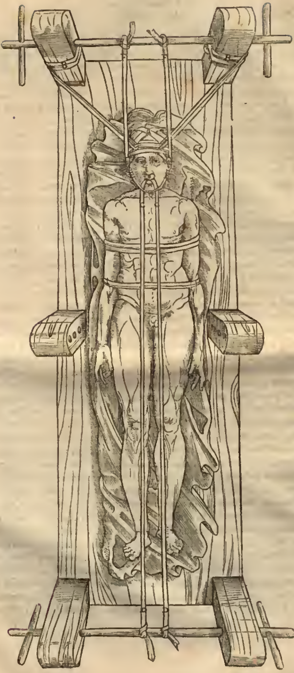

De maxillâ reſtituendâ.

MAxillâ excidente,ſiue ab alterâ parte,ſiue ab vtrâque homo reſupinatur ſic,vt caput iuxta axem,qui ab eius parte eſt,collocetur, brachijs ad pectus,atque abdomen alligatis, cruribúſque inter ſe, & omnibus ad ſcamnum organum deuinctis. tum capiti ea iunctura imponitur,quæ lepus auritus dicitur,eiúſque ſinus ad ea ligna,quæ proximum axem ſuſtinẽt,vt retinacula ſint, deligantur:media habena in os inditur,quantum poteſt intima, iuxta eam regionem,quâ maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares, eiúſque capita deorſum demiſſa ad axem,qui à pedibus eſt, alligantur, aliáque habena media mentum complectitur, & in vtramque partem vltra caput adducta ad axem,qui ſuper ipſum eſt, diducendi cauſâ deuincitur. his ità conſtitutis, inferior axis torquetur,vt continẽdo,& ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur.Poſtquam intenderis,quantum res poſtulat, ad eos impellendi modos venies, quos in opere de articulis expoſuimus. Si maxilla quidem ab vnâ parte exciderit,tria efficies,adduces,premes,& ſurſum compelles: ſin ab vtrâque extrema mota fuerint, premere conueniet, & ſurſum compellere. hæc de maxillâ, nunc venio ad humeri caput.

- A Iunctura lepus auritus.
- B Sinus leporis deligati ad ea ligna, quæ ſuſtinẽt axem proximum,vt retinacula ſint.
- C Habena,quæ media in os inditur.
- D Capita habenæ alligata ad axem, qui à pedibus eſt.
- E Alia habena,quæ media mentum cõplectitur.
- F Habenæ alterius capita diducendi cauſâ ad axem deuincta.

De humeri

De humeri capite in alam prolapſo.

VBicunque humeri caput reſtituimus, ſi in alam vel in priorem partem venerit, reſupinare hominem debemus: ſi in poſteriorem, pronum collocare. vbi ergo in alam prolapſum reſtituimus, cuneus eo immittendus eſt, ſic, vt quà capitulum aſſurgit rotundum ac leniter cauum, in priorem partem ſpectet, quà æquus eſt, in poſteriorem. expedit autem cuneum, vt mollior ſit, linteo vel lanâ inuoluere. omne enim lignum (auctore Hippocrate) durum eſt, & tactu lædit, atque hâc de cauſâ potiſſimùm lanâ circumdatur. adde, quòd hæc ſudorem abſorbet, qui in alâ oritur & ob curationis metum, & ob calorem eius partis naturalem, qui ad diducendum confert: & quòd cuneum labi non patitur. deinde funium capita, hæc quidem à priori parte, illa verò à poſteriori ſuper caput ad axem adducenda, media item habena ſub alâ inter cuneum & humerum danda eſt, vel (vt alijs placuit) inter cuneum & latera, eiúſque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipſi autem humero Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, inijciendus non quà laceratus eſt, ne quùm neruoſus ſit, ſi adſtringatur, doleat: ſed ſuprà vel infrà. plęrique ſuperiorem regionem anteponunt tanquam magis idoneam, quòd proximè ad articulum accedat, ſed locus hic ad curationem minùs accommodatur, prohibet enim rectum impulſum. Sub muſculò igitur deligandum cenſemus, & ob hanc cauſam, & propterea quòd locus, qui iuxtà adſtringitur, ægrè laxatur, quæ verò mediocri interiecto ſpacio attrahuntur, facilè ſequuntur. Expedit autem, vt laqueus molliùs inſidat, humerum lanâ obuoluere, deinde laqueum inijcere: tubercula enim cubito ſubiecta prohibent, quo minùs laqueus ſub extendentium vi deorſum labatur. his ità conſtitutis laquei capita deorſum demiſſa è regione ad axis clauum alliganda ſunt, vel circa ipſum obuoluta, vel nodo inter ſe deuincta. magis autem ad rem pertinent, vbi inter ſe alligata clauo circumponuntur, tunc ſiquidem opus ſuum firmius præſtant. neceſſe autem eſt, vel continere, & ſeu ab inferiori, ſeu à ſuperiori parte extendere, vel per organi axes in diuerſa contendere. Abundè vi adhibitâ, primùm conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo: & eodem, quo extrahimus, momento cubitum alterâ manu ab exteriori parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tum hâc remiſſâ laxatáque manibus ſurſum compellere. At ſi caput humeri in priorem partem moueatur, hominem ſupinum collocamus: pronum, ſi in poſteriorem. cuneóque omiſſo, medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum ſub alam demittimus, capitáque eius ſupra caput adducimus, non è regione humeri vitiati, ſed verſus contrariam partem, homine reſupinato, ſi in priorem partem articulus exciderit. Quæſita autem cauſa eſt, quamobrem id fiat. Paſicrates quidem id propterea fieri dixit, ne humerus detineatur habenâ è regione ſurſum verſus attractâ: recentiores non eâ de cauſâ, capita obliquè ducenda eſſe dixerunt, ſed, ne corpora, quibus ala continetur, compreſſa lati ſcapularum oſſis ſinum impleant: nobis verò cum omnibus conuenit, capita obliquè danda eſſe ad contrariæ partis ligna, quibus axis continetur. Rurſus autem humero Charcheſius laqueus inijciatur, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúſque capita deorſum ad axem, qui à pedibus eſt, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferiori parte

ri parte intendamus, vel (ſi placeat) in diuerſa contendamus. Conuenit autem impulſus, quemadmodum ſuprà declarauimus manibus præcipuè adducendo, comprimendóque. Similiter autem, vbi humeri caput in poſteriorem partem moueatur, homine prono eadem moliri conuenit, quæ, vbi in priorem venit, tradita ſunt. At vbi ſatis extenderimus, manibus premere, & adducere, & ſurſum compellere neceſſarium eſt.

A Cuneus.
B Funium capita ad axem ſupra caput adducta.
C Habena media inter cuneum & humerum data.
D Charcheſius laqueus humero iniectus.
E Laquei capita ad axem, qui à pedibus eſt alligata.

B B
A
E E

De humero luxato comminutóque.

NOnnunquam accidit, vt prolapſo humero fractura quoq; adijciatur mẽbro medio comminuto, in quo caſu recondere articulum oportet, & fracturã cõponere. quod ad reponendũ pertinet retinaculo vti expedit, & à ſuperiori parte extendere: quod ad fracturã, ſimiliter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere. ſed antè reſtituere, quod prolapſum eſt, oportet: deinde, quod fractum. Ergo, vbi volumus, quod prolapſum eſt condere, cuneum in alam indimus, capitáque funium ſuper caput attrahimus, ac mediam habenã inter cuneum & humerum demittimus, cuius capita ab exteriori parte procedant. tum infra cuneum ac ſuper fracturam charcheſium laqueum inijcimus, eiúſque capita deorſum ad ligna, quæ axem ſuſtinent, ad retinendum, alligamus: ſed funium capita ad axem, qui ſuper caput eſt, vincimus, vt eo conuerſo & cõtineamus, & à ſuperiori parte extendamus. Neruis abundè intentis per conuenientem impulſum articulum reſtituimus. quo facto laquei capita ſuper caput data, retinacula fiunt, & alter laqueus æqualiter extendens, cuiuſmodi charcheſius eſt, humero inijcitur, cuius capita demiſſa ad axem, qui à pedibus eſt, vinciuntur, vt & retinendo, & à ſuperiori parte extendendo vis adhibeatur. neq; nunc eſt, quod timeamus, ne fracturã ab inferiori parte attractã repoſitus articulus excidat. ſiquidem, cùm à ſuperiori parte tam à cuneo, quàm à ſuperiori laqueo retineatur. Vi ſatis adhibitã fracturam manibus componimus, quemadmodum ſæpiùs indicauimus. Quòd ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem partem venerit, vbi reſtituitur, eaſdem animaduerſiones deſiderat. hactenus de humeri capite.

De cubito.

CVbito in illas tres partes elapſo, in quas vbi venit, brachiũ curuum eſt, neque extenditur, interiorem exteriorem & poſteriorem, homo ſuper organum reſupinetur, quo commodè figurato charcheſius laqueus, vel alius æqualiter intendens humero circundetur, cuius capita, vt retinacula ſint, ſurſum ſuper caput vinciantur, brachio autẽ in viciniã manus laqueus inijciatur, qui inæqualiter extendat, puta Attollẽs, Chiaſtus, aut Nauticus, cuius capita ſurſum adducta ad ligna, quibus axis continetur, religẽtur, vtrumque ſcilicet ad id, ad quod ſpectat è regione ſic, vt cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur. tum duplicatæ habenæ, ſeu latę faſcię medium ad brachium detur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem, qui à pedibus eſt, vinciãtur. Datis igitur capitibus laquei, ad ſuperiora, duplicatæ habenæ, ad inferiora, biníſq; axibus vno ſuper caput, altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus, vel continendo, & à ſuperiori, vel inferiori parte attrahendo, vel in diuerſa ducendo: eâq; ratione impellemus, quæ reponẽdo articulo idonea ſit. vbi in interiorem vel exteriorem partem conuertatur, adducemus: vbi in poſteriorẽ, extrahemus. Quòd ſi in priorẽ partem articulus elabatur, in quo caſu curuari extẽtum brachium nequit, homo ſupinus iaceat in vitiatam partem inclinatus, brachio ſuper ſcamnum extento charcheſius laqueus humero inijciatur, cuius capita ſuper caput procedãt. extremo itẽ brachio in viciniã manus alius detur laqueus, qui æqualiter extẽdat, cuius capita deorſum attrahantur, item eadem vis adhibeatur, nempè retinaculis, & intentione à parte inferiori. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere, nam hoc ad articulũ reponẽdum efficacius eſt, quàm ſi ab inferiori parte ſolummodò extendamus. oportet autem, quùm abundè ex-

L

tenderimus,ad commodè impellẽdum tranſire, premendo nimirũ & circumducendo,premendo quidem intentione adhuc manente,circumducẽdo,poſtquam remiſſa fuerit.Condito articulo,vt eius reſtituti certa indicia habeãtur, experiri oportet naturales brachij actiones, flexum inquam & porrectionem, prętereà ſitum in pronũ habitum,ac ſupinum,quoniàm,vbi huiuſmodi actiones liberæ ſint,perfectè reſtituti articuli fidem faciunt:poſſumus & conferẽtes cum altero cubito,num ex toto luxatum reſtituerimus, colligere. quo perfectè reſtituto brachium commodè ad rectum angulum curuetur, contineatúrq; in ſequentẽ curationem. Duo igitur brachij oſſa,vbi ſuo loco mota ſunt,his modis reuertũtur.ſed poteſt ſeorſum vtrumque etiam offendi,cùm cubitus erumpat,radius diducatur,quod nunc quoq; explicabo.Lędïtur per ſe cubitus radio inuiolato:dehiſcit ſeorſum radius,cubito in ſuâ ſede manente. vtrumlibet horum oſſium lædatur,vbi per hoc organum reſtituitur, humerus iniecto laqueo ad ligna,quæ axem ſuper caput continent,alligatur, extremóq; brachio rurſus laqueus circumdatur,qui inæqualiter extendat, ſicut Attollens, aut Nauticus, cuius capita deorſum demiſſa intendẽdi cauſâ ad axis clauos vinciũtur. In circumdando laqueo,qui inæqualiter extendit,id obſeruatur, vt ſinus ſuper eam partem,quæ reponitur,capita ſuper contrariã collocentur,ſiquidem laquei inæqualiter extendentes propriè illas partes magis cogunt, quibus eorum capita inſident,minùs verò contrarias.Ergo,cùm brachium duobus oſſibus cõtineatur,vbi alterum ſuo loco motum reponitur, cogere id potiſſimùm expedit, & alterum,ſi fieri poteſt,non vrgere.Intentione abundè adhibitâ,illi conueniunt impellendi modi,quos luxati genus poſtulat, ſiquidem cubitus in interiorem partem venerit, vtrinſque manus digiti inter ſe iuncti ab exteriori parte radij eminentiam cubiti complectuntur,prominentioréſque palmarũ partes à latere dantur,vt his impellentibus quaſi adducendo,os in ſuã ſedem collocetur. At ſi cubitus ad poſteriora radij proruperit,brachio aliquãtiſper curuato, eodẽ momento,quo ab inferiori parte extendimus,prominẽtiori palmæ parte premere debemus,vt os in ſuam ſedẽ reponatur. hæc enim premẽdi ratio ad reſtituendum propriè aptatur. At,vbi radius in priorem partem recedat,extẽto brachio perinde agere conuenit,quaſi vtrumque in eandẽ partem exceſſerit,adhibenda itaque vis eſt,& continendo,& ab inferiori parte extendendo,quo abundè facto duplex impulſus accommodatur, & qui premit, & qui circumducit, qui premit intentione manente,hâc remiſſâ,qui circumducit, vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſq;,vbi reſtituta fuerint, ſpectare,an brachium ſuo munere ſine impedimento fungatur,curuetur nimirum, & extendatur,& ſupinum, pronúmque figuretur,quæ actiones,ſi liberæ ſint, ex toto reſtitutũ eſſe teſtantur.quo facto brachium,in ſequentem curationẽ ad rectum angulũ collocetur.

A Charcheſius laqueus humero iniectus,cuius capita ſurſum,vt retinacula ſint, adducantur.

B Attollẽs laqueus in viciniã manus,cuius capita ad ligna,quibus continetur axis,religantur.

C Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.

D Capita duplicatæ habenæ religata ad axem, qui à pedibus eſt.

Manus

A
B

De manu.

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. Oportet,ſi in interiorem partem veniat,ſupinam collocare,ſuper ſcamnum homine ſimiliter reſupinato,pronã,ſi in reliquas tres partes elabatur: deinde Charcheſium laqueũ vel alium ęqualiter extendentẽ brachio inijcere,& ſuper ſinum manus dare vectem tranſuerſum,vel ferramentũ, quo adurimus,ad palmã ipſam deligare eo vinculo, quod [Ad extremas partes]inſcribitur: tum vectis vel ferramenti extremitatibus inijcere, vel medias habenas duplicatas,vel laqueorum inæqualiter extendentiũ ſinus, deorſumq́; demittere,atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere,eiuſq́; capita ſuper caput adducta, vt retinacula ſint,deuincire : quæ verò deorſum ferebantur capita extẽdendi cauſâ ad axem,qui à pedibus eſt,religare,vt eius cõuerſione & contineamus,& ab inferiori parte extendamus. quam rem vbi ſatis pręſtitimus,cõuenienter impellimus. Nunc autẽ maximè ad manum reſtituendam pertinet adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit prætereà & ſurſum adducere,& in diuerſa contendere. Neruis abundè diductis impulſus neceſſarij ſunt,qui eam compellere in ſuum locum poſſint. quòd ſi in interiorem vel exteriorem partem exciderit , prominentiori parte palmæ,aut etiam calce ſuperdato preſſa oſſa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur:ſin in priorem vel poſteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

De ſpinâ luxatâ.

HIppocratis organum luxatis omnibus reſtituendis accõmodatur,ſed pręcipuè ſpinæ,quæ,vbi gibba facta eſt,tunc maximè curari poſſe cenſetur, cùm recens ex ictu vitium eſt.collocatur igitur homo pronus ſuper ſcamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur : circumdantur ſpinæ laquei duo æqualiter extendentes,vnus ſupra gibbum locum,alter infra, aut quaterni ex ijs,qui inæqualiter extendunt,bini à ſuperiori parte,totidem ab inferiori inter ſe aduerſi inijciuntur,vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potiſſimùm in diuerſa deducendo,interdum tamen continendo, & vel ab inferiori,vel à ſuperiori parte extendendo.Intẽtione abundè adhibitâ,ille impulſus,quo premimus,accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellẽdi modos,& per prominentiorem palmæ partem,& per ſpatham premẽdo idoneam.Impulſus per huiuſmodi ſpatham illis reſtituendi modis annumeratur, qui facilè comparãtur.extremitas enim ſpathę in foſſã aliquã demittitur,vel in lignum excauatum.Nos,vt ſpathę obex opponeretur,Hippocratis ſcamno.π. ferreũ adiecimus,quod & extrahi & infigi poſſet,& ſpathę reſpõderet,pertuſumq́ue pluribus foraminibus eſſet,& in foramina crurũ organi demitteretur, vt.π.pro gibbi magnitudine accõmodaretur, ſpathâq; extremâ in.π.cõiectâ, eius partẽ premendo accommodatã ſuper gibbũ dantes premẽdo impulimus. Alij duplicatæ habenæ mediũ organo ſubijciẽtes eandem ſpatham ſuper locũ iniectã premunt. Premẽdi modũ in opere de articulis exquiſitiùs indicauimus.

A Laqueus æqualiter extendẽs ſupra gibbũ,cuius capita rectà ad axẽ ferũtur.
B Laqueus æqualiter extendẽs infra gibbũ,cuius capita recta ad axẽ ferũtur.
C Spatha,
D π.ferreum.

De ſemore.

FEmur in quatuor partes promouetur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriotem: ſi in tres partes prolapſum eſt interiorem, exterioren & priorem, crus extenſum eſt, implicarique non poteſt, ſi in poſteriorem, curuum eſt, neque extenditur. Ergo, ſi in illas treis partes erumpat, in quas vbi venit, crus extenſum eſt, reſupinato homine medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum inter anum & naturale demittẽdum eſt, capitáque eius ſuper caput adducenda: vbi in alias partes venerit, nullo interpoſito diſcrimine inter anum & naturale dari habena debet: ſed eâ animaduerſione, ſi in interiorem partem exciderit, vt ad integrum ſemur magis ſpectet, ne femoris caput, cùm extenditur, habenâ mediâ detineatur, cuius capita vel ad axem alligentur, vbi in diuerſa contendimus, vel ad ligna, quibus axis, qui à capite eſt, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem ſemori prope genu Charcheſius laqueus inijciatur, eiúſque capita deorſum demiſſa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerſo, & contineamus, & ab infetiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis veniendum eſt ad impulſum.

De femore in interiorem partem prolapſo.

PRopriè autem ad ſemur in interiorem partem prolapſum excogitata ſunt ligna ad ſimilitudinem. π. à lignis, quibus axis continetur, non abhorrẽtia. Vbi ergo ſemur in intetiorem partem erumpens reſtituitur, æger in integrum latus verſus iaceat, euulſóque priapiſco integrũ crus propoſito ligno ſubijciatur, alligetúrque ad ſcamnum ità, vt immobile perſeueret, eâdémque ratione & brachia, & reliquum corpus. crus autem vitiatum detur ſuper tranſuerſarium lignorum, quæ. π. literam repræſentant, ità, vt tranſuerſarium inter annm & naturale collocetur. ſed extremo femori iuxta genu inijciatur laqueus, vel Charcheſius, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúſque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipſum verò lignum. π. literam repręſentans ſub crure, quod reſtituitur, detur ſpatha, quæ premendo aptatur, vel lignum habẽs in ſummo capitulum rotũdum ac leniter cauum, ab interiori parte à ſummo crure ad imum pertinens. Quo ſacto vbi reſtituete volumus, axis conuertitur, cuius conuerſio ab inferiori parte extendit. poſtquam nerui abundè extenti fuerint ſpathâ vel eo ligno, quod in ſummo capitulum habet, ſuper id lignum, quod. π. literam reſert, cum crure magnâ vi deorſum adducto, impulſus extrahendo adhibetur, poſt quem alius idoneus eſt, qui ſurſum verſus compellit, quemadmodum diximus de humero in alam prolapſo.

A Poſtes. π. literam repræſentantes.
B Tranſuerſarium.
C Charcheſius laqueus.
D Lignum à ſuperiori parte cruris ad imum pertinens.

De femore in poſteriorem partem prolapſo.

VErùm, ſi femur in poſteriorem partem elabatur, neque pronum, neque ſupinum hominem collocamus, ſed ſedētem, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ità figurato, duas prehendere habenas oportet, earumq; vnam ſimplicem extendere, atque alteram duplicem demittere in mediam ſimplicem, & ſimplici quidem hominem cingere, duplicem à ſuperiori parte deorſum demittere, ab eâ regione, quæ vmbilico proximè ſubijcitur, ad eam, quę inter anum & naturale eſt, & per anum ſurſum adducere, vt quatuor habenæ capita à poſteriori parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars ſpathæ, quę premendo accōmodatur, coxę ſupponatur, imoq; femori iuxta genu laqueus inijciatur, qui æqualiter extendat, cuius capita ad inferiorē axem demittantur, vt eo conuerſo, & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione ſatis adhibitâ, dū adhuc intendimus, caput femoris per ſpatham in exteriora propellatur, apertâque manu æger reſupinetur, per hāc enim vim femur in ſuum locum compelletur. Repoſiti autem indicium erit, comparatio cum altero crure, & liberæ ipſius actiones. nam, ſi citra impedimentum complicari & extendi poteſt, ex toto intus eſſe conijciendum eſt.

De genu.

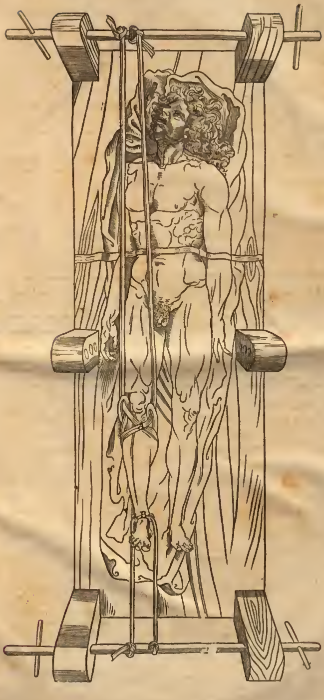
GEnu in tres partes prolabitur, interiorem, exteriorem, & poſteriorem in omnibus his caſibus, crus extēſum eſt, & minimè complicatur. Oportet, ſi in exteriorem partem prociderit, hominem extento crure ſuper ſcamnū collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes, cruri inijcere: alterum à ſuperiori parte ſuper femur, alterum infra genu: dein capita ſuperioris ſuper caput adducere, inferioris ad axem: neruóſque intendere, quemadmodum in reliquis articulis dictum eſt, ſiue retinaculis vſi ab inferiori vel ſuperiori parte intendamus, ſiue in diuerſa diducamus. Neruis abundè diductis, ſi in latus ab interiori vel exteriori parte motum fuerit, ille impellendi modus conuenit, qui adducit: ſi in poſteriorem, & ille qui premit, & ille, qui circumducit. quos impellendi modos, cùm ſimiles illis ſint, qui ad cubitum traduntur, commodè in hunc locum transferuntur.

De talo.

TAlus modo in interiorem partem procidit, interdū in poſteriorem quoq; conuertitur, in quas partes vbi venerit, æquè reſupinare hominem conuenit crure extento: ac cruri Charcheſium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiúſque capita à poſteriori parte ad axem, qui ſupra caput eſt, adducere: talo autem draconem vel ſandalium laqueum inijcere, eiúſque capita ad inferiorem axem alligare, túncque mēbrum vel in diuerſa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere. Neruis quantum res poſtulat diductis conuenienter impellere, vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retrò cogendo, vbi in poſteriorem, extrahendo. nunc ſiquidē ob eum habitum impulſus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentiùs tractabimus in opere de luxatis.

A Charcheſius laqueus.
B Sandalius laqueus.

BIBLIOTECA NA... ROMA

FINIS ORIBASII DE MACHINAMENTIS.

Errata, quæ inter relegendum obuia fuere.

Prior numerus, paginã: alter, lineam notat.

7. 7. pro enim, lege item. 4. 6. lege, cataplaſmate. 8. 1. porrò, lege porrò autẽ. 10. 23. conuertitur in pus. Adde: quandoquidem illa pro pure ianiem mouent.
11. 24. &, lege dein. 29. 28. lege œſypon. 30. 43. lege Laurion. 31. 5. lege œſypus. 33. 41. lege ἀρσινικῦ.
34. tres primæ lineæ ſu... notatæ, ac ſi eſſent Hippocratis, cùm tamen ſint Galeni. In ſecundâ lineâ poſt verbum, detrahere adde: aut intelligi voluit hic quoque aro vtendum eſſe, vt in ſuperiori dixerat.
55. 28. lege digerens. 81. 18. lege λιμοκτονίᾳ. 82. 20. lege myrrham. 86. 8. cant: lege cunt, 98. 41. lege quidq;. 99. 16. lege Itaque. 104. 15. lege ſiue. 106. 4. lege quartumdecimum. 116. 33. lege læue, & 54. leuius. ſic folio ſequẽte paſſim. 144. 17. parum, lege paulum. 168. 35. lege vertuntur. 211. 32. lege vt quæ minui. 213. 19. leg. ſi trãſuerſa. 215. 19. leg. τοιαῦ[illegible] 216. 28. leg. διαλ[illegible]. 217. 19. leg. [illegible] 219. 15. lege [illegible]. 219. 45. di vnũ, aufer di. 244. 10. lege ſpathæ. 246. 2. lege [illegible]. linea 6. [illegible] 257. 40. leg. [illegible] vocatur. 263. 18. lege vtraq; habenæ. 265. 9. leg. à dextro. 266. 26. lege farina tritici. 269. 1. lege [illegible]. 270. 4. lege ne ſit, ac. 271. 16. leg. alterius noxæ. 284. 38. lege γιννῆται. 305. 24. lege ἐν τῷ [illegible]. 311. 5. lege poſthac indicabimus. 327. 3 leg. πολυόφθαλμον. 330. 26. leg. δυσεντερίας. 362. 20. leg. [illegible]. 372. 2. leg. [illegible]. 375. 29. leg. [illegible]. 397. 37. lege placeat. 412. 45. leg. [illegible]. 421. 4. [illegible]. 421. 7. leg. [illegible]. 461. vbi eſt manus C X X. lege C X X I. 461. 33. lege ἀντίχειρα.